PHOTII

BIBLIOTHECA.

SIVE

Lectorum à PHOTIO librorum

Recensiõ, Censura atque Excerptâ,

PHILOLOGORVM,
ORATORVM,
HISTORICORVM,
PHILOSOPHORVM,
MEDICORVM,
THEOLOGORVM,

XXXI
F 19

è Græco Latinè reddita,

Scholiisque illustrata, operâ

ANDREAE SCHOTTI ANTVERPIANI,
De Societate IESV.

AVGVSTAE VINDELICORVM,
Ad insigne pinus.

CVM PRIVILEGIO CÆSARIS PERPETVO.
Anno Christi MDCVI.

BONVM FACTVM.

ROGAT PHOTIVS, QVI IAM PRODIT INTEGER,
NE QVIS SE POSTHAC LANCINET AMPLIVS,
LACERET, AVT VELLICET IN PARTES, AVT EPITOMEN
CONCINNET HINC, OMNIVM INGRATIIS.
QVI FRAVDI DAMNOQVE FORET,
SIBI, LECTORI, POSTERIS.
COMPENDIA NAMQVE DISPENDIA SVNT VERIVS,
LIBRORVM PESTIS, LABES, PERNICIES,
ET TÆTRA AVCTORVM VVLNERA.
SIC BONIS BONA EVENIANT.
QVI SECVS FAXIT EXLEX VIVITO.

SI QVID HIC PRÆTER MAIORVM DICTVM FIDEM,
QVOD IMPRVDENTI EXCIDIT,
FACTVM NOLLEM, INDICTVMQVE VIDERI VOLO.
HAVE ET FAVE.

BIBLIOT. BAMBERG. 1857

NOBI-

NOBILISSIMO

MARCO VELSERO

CAESARIS CONSILIARIO,

REIPVB. AVGVSTANÆ

II. VIRO PRÆFECTO,

AND. SCHOTTVS ANTVERP.

DE SOCIETATE IESV

LIB. MER. DD.

SI MAGNVM illud militantis interris Eccleſiæ columen B. Hieronymum Presbyterum non piguit, MARCE Duumvir, catalogum Eccleſiaſticorum texere ſcriptorum, ex Euſebio Cæſarienſi, ac ſcriptis cuiusque, cur pudere me debeat, aut pœnitere laboris immenſi, tædiique conſtanter abſorpti in PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ interpretatione, quam tibi volens dedico conſecroque, nondum equidem animaduertere poſſum. Ille iam inde ab initio naſcentis Eccleſiæ telam orſus, altiusque à capite arceſſens, ſacrorum Eccleſiæ ſcriptorum ſeriem ad ſua vſq; tempora perduxit; vt legitima & pura à ſpuriis, & à palea triticum poſteri ſegregarent. Hunc dein glorioſum, publiceq; vtilem laborem, variarum gentium auctores continenter pertexendum rati, de ſuæ quiſque gentis ſcriptoribus catalogos conſcripſit. In Iberia quidem Iſidorus atque Ildefonſus ſanctiſſimi viri: in Gallia Gennadius Maſſilienſis, & Honorius Auguſtodunenſis: in Belgio noſtro Sigebertus Gemblacenſis: in Germaniaq; nuper Trithemius Abbas, excuſſis omnibus omnium Bibliothecarum angulis, id præſtiterunt. In Græcia vero primis illis, vt ætate, ſic & eruditione fortaſſe æqualis PHOTIVS, hanc cùm ſacrorum, tum externorum Bibliothecam concinnauit librorum, quos à ſe lectos, Taraſii fratris rogatu recenſuit, dum in Syria Conſtantinopolitani Imperatoris Orator verſaretur, idque prius, (vt ex opere quiſq; mecum iudicabit) quam aulicâ ambitione corruptus, præcipitauit. Verum hoc vtilior quam reliquorum in Occidente poſt Hieronymum PHOTII hic labor exſtitit, vt maius etiam longè quam ceterorum ſimul omnium volumen excreuit, quod non recenſeat modò veterum, qui in

manus inciderunt ſcripta, ſed & eclogas inde permultas, ſeu excerpta, totidem verbis, enumeratione ſola minimè contentus, transcripſerit: forte quod animo prouideret, menteq; præſagiret, fore vt temporum iniuria plerique, vt accidit, interciderent funditusq; perirent, quorum certè ne nomina quidem, nedum ingenii monumenta, abſque PHOTIO eſſet, noſtram ad ætatem peruenissent. Quod opus ſeu theſaurum verius, pridem exoptatum, ac diu multumq; fruſtra inueſtigatum, cum Tarracone Procli Chreſtomathia Latinè à me redditâ, velut ex vngue leonem, æſtimare cœpiſſem, nactus tandem Romæ ſum. Deſcribendum enim arbitratu meo permiſit, quem honoris cauſa libenter nomino, Illuſtriſſ. Aſcanius Columna, purpuratorum patrum ornamentum. Poſt verò cum id diligenter ad variorum exemplarium fidem comparatum, typographus Auguſtanus elegantibus typis euulgaſſet, efflagitarunt pænè conuitio familiares, quibus multum & vellem & deberem, vt Latina donare ciuitate promptuarium eruditionis, quo ad plures emanaret vtilitas, pro virili contenderem. Ceſſi ergo amicorum precibus victus, & periculoſæ plenum opus aleæ aggreſſus, ad exitum tandem, Deo vires animumq; ſuppeditante, conſtanter adduxi. Quid ſim aſſequutus, ſequutus certè, tuũ vir doctiſſime lectorisq; non imperiti iudiciũ eſto. Num quid amplius? Etiam. Patrocinium adhæc laboris planè Herculei, more inſtitutoq; maiorum, abs te potiſſimum iuſtis de cauſis imploro. Quod enim Græcè apud vos PHOTIVS lumen primum aſpexerit, Latinam quoq; interpretationem ſubiungendam ius fasq; cenſui; tum quod Auguſtanæ Bibliothecæ nomen commune inuitarit: quæ Bibliotheca Vindelicorum, ciuitatis Germaniæ verè auguſtæ, cum alios alia ad ſpectandam vrbis ciuiumq; elegantiam moueant, me potiſſimum, ob librorum calamo in membranis exaratorum & copiam, & vetuſtatem, in ſui admirationem rapuit detinuitq;. Ad quã quidem ornandã Reſp. veſtra catalogum exemplarium quæ poſſideret, per Europam diſſeminaſſe non contenta, doctos etiam homines inuſitata & prorſus ſingulari humanitate inuitat, quo eos ipſos libros inuicem conferendo, ac veluti gladiatorum paria committendo, in hominum lucem aſpectumq; commodo publico producant. Quod vtinam exemplum dynaſtæ ac Reges ſequuti, in iiſdem pedem veſtigiis ponerent, ac libros SS. Patrum ineditos cognoſci atque euulgari ſinerent; næ plures longè Græcarum litterarum vſum interpretando reuocarent, nec amplius veluti muta tacerent, quæ in denſis hodie tenebris, tineas paſcendo, deliteſcunt. Sed id optare citius quam ſperare liceat; niſi ſi VELSERORVM ſimiles exoriantur, qui concordiſſimi fratres (vos enim bona venia appello Antoni, Matthæe, ac Paule)

Paule) rem litterariam longè lateq; prouehitis, diſciplinarum pomœria profertis, doctisq; hominibus doctiſſimi ipſi opem re conſilioque ferre non ceſſatis: vt iam vbique gentium non ſit *Phœbo gratior vlla,*

Quam quæ VELSERI *præſcripſit pagina nomen.*

Te te igitur MARCE quæſo obteſtorq;, vt qua cœpiſti beneuolentia, noſtra complecti ne graueris; exſtetq; apud poſteros pace tua, meæ in te obſeruantiæ memorisq; animi hoc qualecunq; monumentum; quod locum, ſi videbitur, in Bibliotheca veſtra, ex qua cum tot aliis Græcè typis prodiit, Latinè quoq; reperiat. Si quis autem ex his vigiliis fructus ad alios legendo perueniet, quod ſtudium quidem certè, ad interpretationem locis obſcuris facem ſcholiis allucẽdo, tibi amice magne, grata poſteritas acceptum referat. Soles enim ἀκλείσους θύρας παρέχειν σοφοῖς ἀνδράσι, quod de ſe apud Philoſtratum Veſpaſianus Aug. profitetur, cum ſis ipſe ſpirans quædam Bibliotheca. Suſcipe itaque aduerſus obtrectatorum calumnias, operis vigiliarumq; noſtrarum libens volensq; tutelam. Sic tibi illuceſcant, DEVM venerans precor, ineuntis anni CIↃ. IↃCVI. Calendæ feliciter. ANTVERPIÆ.

I. LIPSIVS MARCO VELSERO

S. M. D.

SEnecam noſtrum à te acceptum, & verè acceptum, id eſt gratum, fuiſſe, gaudeo. An non eſſet, Scriptor optimus viro optimo? Quod ais deſiderare quoſdam reliqua: pauca ſunt, & hodie mos obtinet reliquatores eſſe, imò conturbatores. Detur venia, aut certè mora aliqua, valetudini: & fortaſſe altera editio dabit. Sunt & in illis libris, quæ volenti haud peribunt. At tu de elogio debere profiteris. Et ſic loqueris? iudicio, dicere debebas: & ideò nihil debere. Mihi crede, vt ſi iuratus in Senatu ſententiam dicerem, ſic dixi. Amo te iamdudum mi Velſere, ſed affectus illam animi lucem non obtenebrat. Sed heus, eſt quod communi litteratorum nomine commendemus, vel petamus. Andreæ Schotti, magni amici noſtri, PHOTIVS, *Latinus iamdiu apud vos eſt, & quando ipſe lucem, nos eum videbimus? Certè inter paucos ille Scriptor meretur: qui ſolus tot clariſſimorum ingeniorum monumenta a fato eripuit: toto dico fato, & ſaltem nomina & ſcriptorum velut membra ſeruauit. Quàm multos ille legit, ex iis elegit &, vt ſic loquar, deflorauit, quos noſſe nobis aliter non eſſet? & ſacris, profanis, tractatoribus, hiſtoricis, oratoribus, poetis; & nihil eſt in Græcâ omni litteraturâ, aut vt verius dicam, librariâ, quod ille vir non libarit. Pulcherrimus nos in menſa legendi, vel audiendi: ſed iſte pulchrior vtiliorque, annotandi, cenſendi, excerpendi.* PHOTIVS *fecit, & qui ad nos peruenerunt, ſolus. Dauid Hœſchelius veſter, & veſtris etiam auſpiciis, Græcum primitus, & variè atque induſtriè caſtigatum, dedit: ſed noſti quò ventũ ſit ignauiâ æui; pauci hæc legunt aut capiunt, & niſi Latina addantur, pæne dicam non dediſſe. Ergo A. Schottus, vir bono publico natus, allaborauit, & Latinum totum dedit, & tibi commiſit. ecce iure te flagitamus. fac quod ſoles & natus es, rem publicam vel priuatæ tuæ damno iuua. Mi Velſere, da hanc operam, etſi quàm trepidis & pænè deſperatis Europæ rebus? Pannonia, & iam Illyricum finitimum, ſollicitos nos habent:*

Quò pondus iſtud verget? vbi ponet minas?

Vbicunque, ſtemus, & in Honeſto firmi, omnem Fati vim excipiamus, imò vincamus; id eſt, feramus. Vale. Louanii, poſtridiè Natalis Dominici, anno M DC VI.

IN

IN PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ Interpretationem, à R. P. Andrea SCHOTTO de Societate IESV Latinè editam.

ΣΚΟΤΤΟΣ ἀπὸ σκοτίοιο φερώνυμος ἐστὶν ὁμίχλης
ΦΩΤΙΟΣ ὡς λαμπρὸν κληδόνα φωτὸς ἔχει.
Τόνδ' ἐπεὶ ἠ ΣΚΟΤΤΟΣ ἀπήγαγεν ἀχλύος αἰνῆς
Φωτικὰ λαμπρύνων γράμματα φωτὶ νέῳ.
(Τοῖσι παλαιγενέων σφραγίσσατο ΦΩΤΙΟΣ ἀνδρῶν
Μνήματα, τιμήσας σίγμασιν ἀμφαδίοις)
Εἰ θέμις ἀτρεκέεσσι πανατρεκὲς ὄνομα θεῖναι,
Ὅς ποτε ΣΚΟΤΤΟΣ ἔλιω, ΦΩΤΙΟΣ ἄλλος ἔοι.

IDEM LATINE.

SCHOTTVS *ab obſcura ducit caligine nomen,*
PHOTIVS *vt clari Luminis omen habet.*
Cum tamen hunc SCHOTTVS *tenebroſis eximat vmbris,*
Lumine cum luſtret PHOTICA *ſcripta nouo:*
(*Scripta quibus cenſor veterum monumenta virorum*
PHOTIVS *obſignat liberiore nota*)
Vera licet veris ſi ponere nomina rebus
Qui modò SCHOTTVS *erat,* PHOTIVS *alter erit.*

Feder. Iamotius Med.

FRANC. SCHOTTVS Iureconſultus ac Senator Antuerp.

PHOTI *ſcripta, priùs qui cæco carcere clauſus,*
Horridus, inuiſus, nocte latebat iners,
Eduxti quoniam dias in luminis oras,
Frater amande, animi dimidiumque mei,
Gratulor & lætor, priſco dehinc more parentum
Grates grata velit ſoluere poſteritas.
Lux Tenebræ hîc fauſto conſpirant omine, lucens
Namque obſcura prius BIBLIOTHECA *patet.*
Lux micat è tenebris en mutua: noxque viciſſim
Lumen, & atra dies à iubare accipiunt.

Fallor!

Fallor! an aſpicient pulſa caligine ocelli
Lucem, mente Deum iuſtitiæque iubar?
PHOTI *munus erit tot lecta volumina Graium,*
SCHOTTI *erit hæc Latio reddita poſſe legi.*

Ioannes Bochius S. P. Q. Antuerpienſi â Secretis.

NIl niſi nomen habens à lumine, luminis expers
PHOTIVS, *& tenebris obrutus atque ſitu,*
Squallebat, tineasque diu paſcebat inertes
Abditus, & patriis ſedibus exul erat.
Aſpectuque carens hominum, procul orbe latebat
Heſperio, clauſus carcere, lucis inops.
At SCHOTVS *obſcuris nomen qui ducit ab vmbris*
(Mira cano tenui carmine, vera tamen)
Eruit in denſa poſitam caligine lucem:
Sic reparant tenebræ lumina, noxque diem.
Oedipodioniæ redeunt ænigmata Sphingis,
Nec ſua noſtra minus ſecula monſtra ferunt.
Quiſquis at vmbrarum ſub nomine clara tuetur,
Quæ SCHOTVS *illuſtri lumina mente tegit,*
Inſignisque viri raras examinat artes,
Quas ſtupet & Latium, Græcia tota ſtupet:
Non mirum eſt illam radios emittere, dicet,
Lampada, lumen habet PHOTIVS *vnde ſuum.*
Nec rutilas præferre faces mirabitur vmbram,
Quæ lucem hanc aliis pluribus antè tulit.
Saluete, ô tenebræ, fulgenti luce coruſcæ,
Sit ſatis hoc veſtri muneris eſſe decus:
PHOTIVS *in medium quod purior exeat orbem,*
Lux è nube, redux carcere, nocte iubar.

Maximilianus Vriendius Senatui Gandauenſi à Secretis.

REs mira, at vera eſt, non claro lumine SCHOTTVM
Clarorem à nebulis ſpargere poſſe ſuis.
Lucis & expertem decus & iubar addere luci,
Scriptaque tot veterum detenebrare patrum.
Mentior! at vetus-ille-nouus modò PHOTIVS, *olim*
Clarus, at inde æuo nubilus atque ſitu.

Qui

Qui patriâ de nocte nouas modo lucis in oras
Emicat, Ausoniæ illustris honore togæ:
Ille suo solus dignam pro vindice causam
Dicet, & accepti luminis vsque memor,
Vni plus SCHOTTO *debere fatebitur, ipsi*
Quam sibi, quam soli, quam patrioque solo.

HIEREMIAS PIERSSENÆVS
Iure-Consultus.

Quis credat CÆCAS *progignere posse* TENEBRAS
LVMINA, *Phœbeis lucidiora oculis?*
Non ego, non PHYSICA *quisquam de gente Sacerdos,*
Vllaque non SOPHIÆ *docta magisteria.*
Hoc nisi iam nobis iussisset credere SCHOTTVS,
PHOTIVS & CÆCIS LVCIDVS A TENEBRIS.
Qui nunc SCHOTTI *opera (antè nitentia nubilus ora, &*
Multis dente æui saucia vulneribus)
Integrior patrio prodit redimitus amictu
Nec minus Ausonia clarior in tunica.
Non secus ac noctis nigrâ cum veste videmus
Obnuptum Solem, vel pluuiis nebulis,
Veste tenebrarum scissâ, & sudo æthere, tela
Eiicere hesternâ lucidiora die.
Quare dum roseo fulgebit Lucifer ore,
Et veniet fuscum nox adoperta caput,
PHOTI *ab illustri radiabit* LVMINE SCHOTTVS,
ET SCHOTTI CÆCIS PHOTIVS A TENEBRIS.

Ἄδηλον.

Ite pii manes, & PHOTI *nobile lumen*
Iudicii, quâ Sol porgit vtramque facem.
SCHOTTVS *te Hesperiis,* SCHOTTVS *te sacrat Eois,*
SCHOTTVS *& Eois gratus & Hesperiis.*
Cuncta videns nimirum hæc mundo scita dabat MENS
Stare loco mundi prima elementa iubens,
Vt cæco lux alma Chao viduata serenet
Omnia, tum lucem nox inimica premat:
Inque vicem noctis noua lux superenatet æquor,
Et niteat veteri grata parente magis.

In veterum molem ſcriptorum PHOTIVS *olim*
Indiderat lucem, iudicii radio:
At radium excipiens texit longinqua vetuſtas:
SCHOTTVS *ab ingenio rettulit ecce diem.*
Nunc tandem portis mundi bipatentibus infer,
Damnatum tenebris nobile PHOTII *opus.*
PHOTIVS *ingenti potuit clarere nitela:*
Sed mage præſidii lumine SCHOTTE *tui.*
Ite pii manes SCHOTTO *duce, & auſpice* SCHOTTO,
Semiadaperta prius, nunc adaperta via eſt.

Ἄδηλον.

NOmen habes, SCOTE, *à tenebris, à lumine nomen*
PHOTIVS: *ille librum, conficis ipſe notas.*
Vmbra fit interpres lucis, quis crederet vnquam?
Hoc lucem eſt tenebris gignere, nocte diem.
Quas non diſcutiet tua lux, ô SCOTE, *tenebras,*
Si lucem illuſtrat nominis vmbra tui!

Ἄδηλον.

DVm tua præclaros auctores ſcripta recenſent,
Hos inter SCOTTO *debuit eſſe locus.*
Quid facias, docte ô PHOTI, *cum tempora noſtra*
Sint procul à veſtris diſſita temporibus?
Ne dubita: SCOTTVS, *quo nunc interprete prodis,*
Quot celebras homines, tot ſubit ipſe locos.
Site, SCOTTE, *potes tranſacta in ſecula ferre,*
An taceant nomen ſecla futura tuum?

AND.

AND. SCHOTTI SOCIETAT. IESV.

IN PHOTII BIBLIOTHECAM.

ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

QVi ſibi ſcriptores antiquos interpretandi partes olim ſumpſerunt, vt qui Platonem atque Ariſtotelem Philoſophorum principes illuſtrandos Græci cenſuerunt, Alexander Aphrodiſæus, Themiſtius, Simplicius, Proclus, Olympiodorus, Ammonius, & Philoponus, ii ferè præfari ſolent copioſè, de auctore, ſcripto, argumento, modo, ac methodo, ordine, & tempore; tum de ſeipſis, ſuaque opera, & ita re flagitante, interdum de cauſis ſuſcepti operis diſſerunt. Idem mihi more inſtitutoque maiorum in præſens, etſi μετάφρασιν, non vt illi παράφρασιν adferam, viſum eſt faciundum. Equidem non ignorabam, ſimulatque arduam hanc PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ Latinè interpretandæ prouinciam efflagitantibus amicis ſuſcepi, fore pleroſque qui id mihi vitio verterent, parumque me dignum exiſtimarent, cæſa inter & porrecta, quod aiunt, alienis in veſtigiis pedem ponere. Quorum autem in reprehenſionem noſter hic labor incurret, ii ferè duorum generum ſunt. Alii enim me reprehendent; plures PHOTIVM infeſti damnabunt: vtriſque, ſi potero, faciam ſatis. certè ſi id non conſequar, dabo pro virili operam, vt à legendo minimè deterreantur. Principio itaque de me, paucis tamen, & ſine fuco ac modeſtè: mox de PHOTIO videbimus. Inaudieram pridem, vnum & item alterum in Iberia Græcarum literarum peritiſſimum, PHOTII Bibliothecam è Græco in Latinum ſermonem commodo publico conuertere cœpiſſe, ſed cœpiſſe tantum, ac vix dimidia operis parte ſuperſediſſe; ſiue Græci exemplaris mendis deterritos, ſeu laboris fuga in tanta voluminis, cùm mole, tum varietate, ſeu denique vtraque de cauſa ceſſiſſe. Romæ quoque tertium perfeciſſe quidem narrabant, ſed ad edendum adduci non potuiſſe. Græcum itaque codicem magno ære nactus, conſtantiam à DEO precatus, vrgendum opus aſſiduè ad extremum, ſi qua hinc ad alios vtilitas rediret, exiſtimaui. Neque me fugiebat, ex quo interiores haſce literas tractaui, quam difficile ſit bonum agere interpretem, alienique ſenſus metaphraſten; vt niſi par ſis in vtriuſque orationis facultate, iuſtam reprehenſionem non effugias: quoque maior hac in re de bonis Græcis Latina bona efficientium raritas, eò difficilior prouincia doctis hominibus, qui eam ipſi plerumque refugiunt, cenſeatur, vt ad hanc diem vſquequaq; qui ſatisfecerint, vix ſingulos ſingulæ ætates tuliſſe videantur: cum decem amplius Ariſtotelis Ethica Nicomachia, totidemque Rhetorica, noſtrâ parentumque memoria interpretari ſint conati, quod in ſingulis qui anteceſſiſſent, poſteriores aliquid deſiderarent. Quid ni igitur poſterorum de me iudicium reformidem? Elaboraui equidem, quoad eius fieri potuit, vt non ſenſa modò verbis comprehenſa ſequeret (num aſſequutusne ſim alii ſtatuent) & non tam verba numerarem, quam ſenſum ex fide bona appenderem; ſed etiam, vt res ipſas, fontesque auctorum à PHOTIO lectorum ſtudioſè inueſtigarem. Verum cum eorum plerique temporum iniuria interciderint, eò moleſtior interdum labor interpretandi exſtitit, vt hariolandum nonnunquam fuerit, dum, qui adhuc latent ſcriptores, PHOTII opera in apertum proferantur; quod vt cœptum nuper, ita futurum amplius doctorum hominum inueſtigatione non diffido. Diuerſorum item ſcriptorũ tanta varietas, quanta eſt in omni *Philologia, Oratoria, Hiſtoria cùm ſacra, tùm profana, in Philoſophia, arte medica, ac denique ſcientiarum regina Theologia*, negotium quoque faceſſiuit, quod DEO benè iuuante tandem ſuperauimus. Auxit & rei difficultatem in ſingulis auctoribus λέξις, idque Hermogenis potiſſimum de Ideis methodo: quæ vt Ariſtotelea ac Tulliana longè ſubtilior eſt, ita admiratores quidem plurimos, ſed imitatores paucos hodie repperit. Præter Dionyſium enim Halicarnaſſeum in Rhetoricis, & Vlpianum Græcum Domeſthenis explanatorem, quotus eam quisque hoc ſeculo tractat? Trapezuntii olim talem Rhetoricam cum ſtupore vidit Italia: duos fortaſſe Germania numerarit Sturmium & Erythræum: Gallia Iulium Scaligerum libris de Poëtica: Hiſpania vnum literis cognitum laudare poteſt Petr. Ioannem Nunneſium Rhetorem ac Philoſophum, editis Rhetoricorum libris IIII. Hermogenis quidem præceptionibus, & Aphthonii ac Theonis, ſed Tullianis exemplis. Sunt autem Hermogenis Idearum genera ſeptem Σαφήνεια, Μέγεθος, Κάλλος, Γοργότης, Ἦθος Ἀλήθεια, Δεινότης. deinde Σαφήνειαν diuidit in καθαρότητα, καὶ εὐκρίνειαν: tandem τὸ μέγεθος in ſex alias formas partitur: in σεμνότητα,

PRÆFATIO.

Τραχύτητα, Λαμπρότητα, Σφοδρότητα, Ἀκμὴν καὶ Περιβολήν: post *moratam orationem* quatuor metitur dicendi formis: τῇ Ἀφελείᾳ, Γλυκύτητι, Δριμύτητι, καὶ Ἐπιεικείᾳ: Dici etiam vix potest quantum hic tædii absorbendum, cum quot quantisque mendorum monstris conflictandum fuerit, vix vt amplius herculem fabulosum illum Heroa in Augiæ stabulo perpurgando laborasse existimem.

Ad stylum quod attinet, qui in PHOTIO pro re nata varius exsistit, equidem sic temperaui, vt terso castoque sermone Latino, hoc est, Romanè, si possem, dicerem, sensaque mentis perspicuè repræsentarem. Nam vel Tullii vmbram, ob dicendi perspicuitatem iuxta ac suauitatem, libens amplector, præ horrido illo, huius æui atque obscuro, quale Heracliti σκοτεινὸν fuit, orationis genere. Scholia rei illustrandæ ad oram καὶ ταυτολογήμενα identidem apposui, sumpto subsidio à memoria lectioneque scriptorum veterum: & in Critico hoc genere similia inuicem componendo, digitum ad fontem, quod aiunt, intendere potius, quàm transcribere pretium operæ duxi. Interdum tamen longiora paulò Scholia adhibui, cum aut antidoto opus fuit, iique erant refellendi, qui in alia omnia discedunt; aut plura eiusdem auctoris attulimus, vt eorum ex parte laborem minuerem, qui vel Ecclesiasticos Annales magno Ecclesiæ commodo moliuntur, vel auctores ipsos longè quàm antea auctiores melioresque dabunt. Cum autem Enumeratio ac Censura PHOTIO esset principio duntaxat proposita, post, quasi metanœa ductus, eidem placuit Excerpta atque adeo opuscula describere, & in tomum alterum coniicere, mentis augurio, quantum coniicio, fore vt pleraque scripta temporum longinquitate fatiscerent, aut funditus perirent. Nec fefellit augurium. Plerique enim auctores quà hominum incuria, quà vetustatis omnia vastantis iniuria, interciderunt. Quamobrem in Excerpta illa longiora pauciores notas in extremo opere apponendas curaui, vt in Plutarchi, Aristidis, Memnonis, & Agatharchidæ ἀποσπασμάτια: quorum interpretes eruditos, vt non contempsi, sic & illorum obseruationes admisi. In Ctesiæ Persicis atque Indicis, ne sis nescius, diuersam interpretationem adhibui & illustraui ab ea, quæ in extremo Herodoto Typographorum στεφάνῳ operâ circumfertur. Et verò curis secundis, posterorumque industriæ aliquid hic fuit relinquendum. Nam quod verè togatorum ait doctissimus M. Varro in lege Mœnia: *Vt in bona segete neq; nullum est spicum nequam, neq; in mala non aliquod bonum*; *ita nemo est reprehensus* (inquit VI. de lingua Latina) *qui è segete ad spicilegium reliquit stipulam.* Si quid autem hic peccatum, homo enim sum, ne modicæ te

Offendant maculæ, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura.

Quæso quoque rogoque doctiores, quibus hæc non elaboraui, vt meliora proferant; quod tantum abest vt laturus sim molestè, vt gratiam sim etiam habiturus maximam: nosque doceant; maledictis modo & calumniis abstineant, studiis φιλανθρωπίας nedum Christiano homine indignis. Valeant verò qui tantum sibi falsæ laudis arrogant, quantum de aliis per nefas detrahunt. Illis ego vetus illud accinam: Ἰδὼ Ῥόδος, ἰδὼ καὶ τὸ πήδημα.

Habes de interpretatione: venio ad alterum, grauius tamen ac difficilius ad profligandum quæstionis caput, de PHOTIO Constantinopolitano, eiusque scriptis; vt hanc BIBLIOTHECAM erroris labe vacare demonstrem. Ac primum de moribus videamus, hinc de ingenii monumentis, quæ paucis demptis, ad hanc diem in tenebris nimis diu delituerunt; nunc illustris iuxta ac docti Duumuiri *Marci Velseri* auspiciis vtraque lingua exeunt, non leui prouentu fructuque, vt spero & opto, bonarum artium ac disciplinarum, quo pauciores hoc seculo, cetera felicium ingeniorum feraci, interiores litteras, Græcas præsertim, pertractant. Auctores eius vitæ recensendæ laudamus, ne quid falsò commenti videamur, de Græcis antiquis, ac pænè æqualibus, Zonaram, Glycam, Manassem, Nicetam, Curopalatam, quique hunc magnam partem transcripsit Cedrenum; Metrophanis item & Styliani epistolas, acta denique Synodi octauæ legitimæ. Exstaret Nicephori Callisti liber Annalium Ecclesiast. tertius & vicesimus, quo de PHOTIO, eiusdem æui rebus gestis disertè pertractarat, non admodum laboraremus; sed extremi illi libri temporum calamitatem, ceteris saluis, minimè effugerunt: nisi fortè in Græciæ, quæ libertatem suam, studiorumque ardorem pridem decoxit, angulo aliquo, puluere, situ, ac squalore obsiti, vt alia plurima veterum scripta, delitescant. Ab Ignatio igitur Patriarcha narrationis initium paulò altius repetamus.

Nicephori Augusti, eius qui Irenem Augustam imperio expulit, ex filia Eutropia atque Michaële Imperatore cognomento Rangabe, nepos fuit Ignatius. Hunc in minori ætate, & Theophylactum fratrem maiorem natu, virilibus exsecuit, quo facto, repetendi imperii, quamuis paterni atque auiti, spe penitus arcebantur: præterea Ignatium Monachi ritu tondendum curauit. Timeat enim Tyrannidis vis non minus quam metuatur necesse est; nec minus sit ipsa sollicita quam subditi

Omnino

PRÆFATIO.

Omnino rebus commutatis, imperioque ad Theophilum Michaëlis Trauli filium deuoluto, Theodora Theophili vxor, cum viro defuncto imperium pro Michaële filio Porphyrogeneta procuraret, famâ quæ de Ignatii virtutibus celebris erat, permota, & alioqui pro muliebri ingenio nobiliſſimi viri calamitatem miſerata, nulla ipſius culpa, aliena tantũ prauitate contractam, Methodio Conſtantinopolitano Patriarcha vita functo, Ignatium ſalutis anno IↃCCCXLVII. magna bonorum omnium gratulatione, ſubſtituendum curauit. Initia ac media læta fuerunt, par ſpei fructus. Secuta eſt maior Porphyrogenetæ ætas; qua ſui compos, vitiis mancipatus, matre Theodora rerum procuratione amotâ, Bardæ ſeque & imperium regendum permiſit, nulla famæ cura, prauo homini perditus iuuenis: ſed in reliqua nequitia eam tamen laudẽ meruit, quod litterarũ profeſſores ſtipendio de publico deſignato, Conſtantinopoli erudiendæ iuuentuti conſtituit, Leone ſcholis præfecto, magni nominis eâ tempeſtate Philoſopho. Ceterum Bardam Cæſarem creatum, & acceptã poteſtatem non publica ſalute, ſed ſcelerum licentiâ definientem, vſq; eo, vt vxore repudiata cum nuru ſua ſtupri conſuetudinem haberet, piorum cœtu Ignatius anathematis ignominia notatum expulit, ac veluti Baptiſtes alter Herodẽ increpauit. Magnus ſanè vir, ſed meliore ſeculo dignus. Perculit ea ſeueritas impotentẽ hominis animũ, vt quem reuereri, atq; vt medicũ amare debuerat, Synodo factâ Epiſcopatu ſpoliatũ in Mytilenem inſulam relegarit. Subſtituitur per nefas PHOTIVS πρωτοασηκρῆτις Zonaræ, vſitata ſequiori ſeculo voce, à Commentariis & Senator vrbanus anno Chriſti IↃCCCLIX. hoc eſt, poſt vndecimum Patriarchatus Ignatii, de foro repente in Eccleſiæ præfecturã translatus. Raptim omnia & perturbatè ſunt facta, neq; quid legibus ſanctum eſt conſiderant; ira & ambitione peſſimis conſultorib. agitati. Nicolaus Rom. Pont. eo nomine primus, rei geſtæ nuncio commotus, Epiſcopos duos Rodoaldum & Zachariam Conſtantinopolim mittit, cum poteſtate ſacrarum imaginũ hoſtes (quæ peſtis latè in Oriente graſſabatur) nouis edictis coërcendi; atq; in Ignatii cauſſa eius legati, vt cognitione inſtituta, viſa modo exploratáque in re præſenti renuntiarent. Adiungit litteras ad Auguſtum ſigillatim, quæ exſtant, in PHOTIVM grauiſſimas: contra fas æquumq; , atq; omnia veteſtatis exempla in Eccleſiæ præfecturam irrupiſſe, ex profano repente Chriſti Paſtorẽ gregis prodiiſſe, vero præſertim Paſtore ſuperſtite. Legati fraude inducti, ſtudioue principibus gratificandi, Ignatium iure damnatum videri præuaricando prænunciant. Nicolaus quidem atroci nuncio famaque perculſus, præuaricationis factum legatorum accuſauit. Omnino ea temeritate pronuntiandi magis Ignatii cauſſa confirmari viſa eſt, prorſus vt Barda Cæſare deinceps, & Michaële Auguſto inſidiis Baſilii Macedonis ſublatis, Hadrianus II. Pont. Rom. Nicolai defuncti veſtigiis incedens, Synodo Cõſtantinopoli habita CII. Epiſcoporũ, anno ſalutis IↃCCCXXCVIII. (quę inter generales octaua germana eſt, Græceq; ac Latinè ſtudio Matthæi Raderi noſtræ Societatis presbyteri, poſt Anaſtaſii Bibliothecarii verſionem, lucem nuper aſpexit) PHOTIO amoto, Ignatius vt reſtitueretur perfecerit. Pontifex ſanè magni animi neq; minoris conſilii, qui exacta ſenẽ ætate, rebus quamuis gerendis inutilem, maluit Eccleſiæ gubernaculis reſtitui, quàm concedere, vt nouo ac damnato exemplo diſciplinæ labefactandæ aditus relinqueretur. Etſi Nectarius, Taraſius PHOTII patruus, eiusq; ſucceſſor Nicephorus, & in Occidente Ambroſius è laicis repente Epiſcopi ſint creati. Hæc ille præſtitit. Ignatii verò ſubſecuta morte, noua Cõſtantinopoli Synodus λησεικὴ PHOTIVM reſtituit anno IↃCCCLXXVII. Epiſcoporũ CCCLXXXIII. in priſtinum locum, initio conſenſu Rom. Pont. Ioannis VIII. vti eius Synodi teſſio prima declarat, his verbis: *Quod Dominus noſter Apoſtolicus admittit Dominum* PHOTIVM *in Patriarcham teſtatur Pontificalis ſtola à ſummo Pont. Domino noſtro Ioanne ad eum miſſa: quam propterea direxit, vt omnes intelligant, & certo ſciant, Domnum* PHOTIVM *recipi à ſummo Pontifice in Patriarcham. Cumq; hoc dixiſſet, dedit* PHOTIO *pontificalem ſtolam, humerale indumentũ, penulam, & ſandalia.* Hæc Synodus: argumento conciliatæ initio cum Ioanne Pontifice gratiæ: qui cum eo nomine, vt parum virilis, audiret malè, re maturè cognitâ, in ambonẽ publicum progreſſus, PHOTIVM, veteri anathemate repetito, diris iterũ deuouit. Quare Eccleſiã ille præpoſterè, primum quidẽ occupata m, diu tenere non potuit. A Leone Auguſto cognomento Philoſopho, qui patri Baſilio ſucceſſit loco motus, in Armeniarum monaſterium anno IↃCCCLXXXVI. ad vitæ exitũ (ſic arbitror) ſiue à Catholicis coactus, ſeu ſpõte, incertũ, ſeceſſit. Santabareni amicitia in primis fraudi illi damnoq; fuit, veneficii ac præſtigiatoris, multaq; ſcelera alia in ficta ſanctitatis ſpecie tegentis. Sic Auguſtus putabat; alii, in his ipſe Auguſti pater, in ſanctiſſimis Monachis numerare ſoliti erant. Sic ſunt hominum iudicia cum temporibus alternantia. Tametſi aliæ cauſæ affictæ ſunt, vt iure pelli videretur, illa exſtitit veriſſima: pœnis ſcelerum agentibus diuina vindicta, atque malè occupati honoris conſcientia dedêre præcipitem, Stephano Auguſti fratre in eius locum ſubrogato. Is controuerſiæ inter Romanos & Conſtantinopolitanos Pontifices, nobilis cum primis atque diuturnæ, exitus fuit. Is PHOTII Pſeudopatriarchæ caſus. Adhuc, breui tamen vitæ Photianæ ſcenam ſeu Tragœdiam verius

vtcunque exhibui, qui bis Patriarchatum per nefas, repugnante Pont. Max. pulso Ignatio, inuasit, bis quoque abdicare coactus: priuatus tandem & inglorius secedens periit. Nunc elogium eius, permistis tamen virtuti vitiis, è Niceta Paphlagone in vita B. Ignatii Patriarchæ apponam: Ἦν δὲ οὗτος ὁ φώτιος ὁ τῶν ἀγενῶν τε καὶ ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα καὶ περιφανῶν, σοφία τε κοσμικῇ, καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ χρεωμένων εὐδοκιμώτατος· πάντων ἐνομίζετο. Γραμματικῆς μὲν γὰρ καὶ ποιήσεως, ῥητορικῆς τε καὶ φιλοσοφίας· ναὶ δὴ καὶ ἰατρικῆς, καὶ πάσης, ὀλίγου δεῖν, ἐπιστήμης τῶν θύραθεν. τοσοῦτον αὐτὸ τὸ περιὸν, ὡς μὴ μόνον σχεδὸν φᾶναι τῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ γενεὰν πάντων διενεγκεῖν, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς παλαιοὺς αὐτὸν διαμιλλᾶσθαι. Πάντα γὰρ συνέτρεχεν ἐπ' αὐτῷ ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδὴ, ὁ πλοῦτος, δι' ὃν καὶ βίβλους ἐπ' αὐτὸν ἔρρει πᾶσα. πλέον ὃ πάντων, ὁ τῆς δόξης ἔρως δι' ὃν αὐτῷ καὶ νύκτες ἄϋπνον περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐμμελῶς περυλακότι. *Erat* PHOTIVS *homo minimè obscurus aut ignobilis, sed claris & illustrib. oriundus natalibus, rerumq; ciuilium & politicarum vsu prudentiaq; & sapientia clarissimus; Grammaticæ quoque litteraturæ & carminis pangendi, dicendiq; laude, quin & Philosophiæ & Medicinæ, atque omnium propè liberalium disciplinarum externarum studio, cognitioneq; tantopere floruit, vt aui sui facilè princeps haberetur: imò & cum veteribus iam posset componi. Omnia quippe confluxerant in illum; aptitudo quædam, & naturæ vis & felicitas, opes, quibus sibi librorum omnium maximam copiam comparabat: & quod præ cunctis, gloriæ laudisq; cupido, quæ flagrans, totas noctes, vt lectioni assiduè vacaret, insomnes ducebat.* Idemque Nicetas graphicè eum viuisque coloribus depingit. Ex quo, scriptisque Græcorum omnium, amplissimus Cæsar Card. Baronius, sacræ pater historiæ tomo Annalium Ecclesiast. X. sua est mutuatus. Equidem non sum adeo demens, mentisque inops, vt PHOTII vitia defendenda aut flagitia excusanda suscipiam. Iam enim iudicatus est. Grauis certè ira odiumque atque ambitio, hominem ceteroquin seculi sui doctissimum, egerunt tandem præcipitem. Hinc illæ lacrymæ. aula nimirum, quæ multis hodieque mentem eripit, & infatuat, PHOTIVM quoque excœcauit, vt non iniuria vetus Poëta, nescio quis, aula exire, qui pius esse volet, suadeat.

Illud mihi in præsentia de BIBLOTHECA, quæ in manibus est, pace piorum præfari testariq; liceat, scriptam à PHOTIO videri, imò effici, dum Cæsaris Legatum in Assyria agens, nondum Patriarchatus dignitatem per nefas ambiit. Argumenta sunt: principiò de sacrarum imaginum cultu passim illum Catholico ritu & sentire & prædicare, vt in Euagrio Codice XXIX. in Synodo Sidetana Cod. LII. in Clemente Alexandrino Cod. CX. in Lucio Charino Cod. CXIV. in Pierio Cod. CXIX. in Procopio Gazeo Cod. CLX. Deinde, quod summos Rom. Ecclesiæ Pontifices, sanctosque occidentis patres B. Leonem, Irenæum, Ambrosium, Augustinum, ceteros, hoc in opere honorificè semper appellet. Tertiò quod initio septem enumeret Synodos, singularique, tractatu, tomo primo Conciliorum, octauam autem veram, qua restitutus in Patriarchium Ignatius Hadriani II. auctoritate, ac ne alteram quidem λῃστικὴν, cui ipse flagitiosè præfuit, damnataque, vt diximus, est & explosa, nusquã hic nominet; citatur tamen, etsi præposterè à Ioanne Zonara, Theodoro Balsamone, & Gratiano in Decretis c. 7. q. 1. c. Hoc nequaquam 45. Iactaret haud dubiè, prædicaretque, vt suo plerumque perire sorex indicio consueuit, ac regere odii flammam præcordiis hærentem quin euomeret nequisset. Quidam tamen homines eruditi, quibus vt assentirer nondum mihi imperare potui, secessus opportunitate, cum iterum abdicare Patriarchatu coactus esset, inuitatum, ad scribendum accessisse arbitrantur, quo solatio literarum animum curis grauem sustentaret, molestiasque omnes in librorum lectione & suauitate deponeret. Mihi verò, salua amicitia, verior sententia prior videatur. Tantum de scriptionis tempore: Illud modò ἐν παρόδῳ adiiciam, centesimo amplius anno post Ignatii PHOTII QVE æuum, in eadem Byzantina sede resedisse *Iohannem Xiphilinum* Trapezuntium, montis Olympi Monachum, annis XI. mens. VII. cuius exstent Augustorum vitæ è Dione Cassio: qui Dion ea in parte epitomes operâ mutilatus intercidit, quemadmodum & T. Liuius multò maximam partem abbreuiatoris culpa, vt Iustini compendio Pompeium Trogum à stirpe amisimus. Pòst etiam Theodosio, cui Maximi cognomentum Nicetes tribuit, Patriarchium tenente, Eustathius Thessalonicensis Episc. cum Manuele CP. Imperatore contentionem super Deo Mahometi habuit; cuius & in Homerum poetarum propè Deum, & Dionysii Afri περιήγησιν explicationes vberes, & multiplici doctrina refertas hodieque legimus, non autem PHOTIVS, vt ætate prior. Poëtas cetero quin, quos hoc in opere non attigit haud præteriisset, nisi quod fabulosas narrationes, quæ ad historiam pertinere videantur, delibauit. Redeo à diuerticulo domum. Demus sceleratissimum mortalium PHOTIVM exstitisse, turbasse Orientis Ecclesiam, ad defectionemque in πρωτοδρίας contentionem Græcos primum sollicitasse; quandoquidem verò nullum in hoc opere eius criminis vestigium appareat, contrà plurima occurrant, quæ scriptorum nemo ne attigit quidem, nedum pertractauit, quæ, obsecro, inuidia sit repudiare omnino, ac reiicere, & ne digito quidem tangere velle, cum acerrimos fidei Christianæ perduelles Porphyrium, Lucianum, Eunapium, & Zosimum legamus

mus. Hìc verò Eccleſiæ orthodoxæ capitum Rom. Pontificum encomia reperies, Beatorum cœleſtini, Leonis, ac Gregorii: vt & Latinorum patres Ambroſios, Auguſtinos, alios, laudari diximus. Hæreſes, ſectariosque paſſim, vt dicis deuotos execrandosque, fugiendos PHOTIVS monet: Eunomios inquam, Nouatianos, Baſilium Cilicem, Philoſtorgium Arianum, ipſumque adeo ſceleſti Arii caput.

Offenditur quoque non nemo titulo BIBLIOTHECÆ, in ſpeciem arrogantiore. Neque enim volumen vnum Bibliothecam, vt nec mortalium vnum collegium efficere de plano pronunciat. Reprehendat alius ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ, inſcribi, ac veluti in limine quod aiunt impingat. At meminerit, vt *ſexcentos* Romanè, ſic & Græcè mille pro infinitis dicis gratia adhiberi. Priori verò reſpõdeo, ſi veterum exempla requirat (recẽtium enim Bibliothecarum pleni ſunt omnes omnium plutei, plena pulpita) Apollodori Athenienſis ſe PHOTIVS ac Diodori Siculi auctoritate, qui & ſic inſcribunt, tueatur. Ceterum iuſtius titulum hunc foribus appendit: quod, cum fabuloſas Deorum hominumque narrationes venditent, hic ſacros iuxta ac profanos ſcriptores homo Chriſtianus, iucunda quadam viciſſitudine tædium omne leuante, partim recenſeat ſigillatim, iudiciumque ferat; partim excerpta accuratè exhibeat librorum, qui temporibus interciderunt: *βιβλιοθήκην* iure indigitando, quod Aegypti reges librorum optimorum cumulum ΨΥΧΗΣ ΙΑΤΡΕΙΟΝ *animi medicinas*, teſte Diodoro, nominarint, & Aſinius Pollio apud Plinium Romæ Bibliothecam dedicando, ingenia hominum rem publicã fecerit. Hoc autẽ in genere titulorum ſudatum antiquitus, vt, quod in mercibus vinoque ſolet, edera appenſa labor commendaretur. Tironis Tullii vigiliæ, quæq; exſtant prudentum in iure reſponſa, pandectæ, inſcripti. Omnigenam hiſtoriam, copiæq; cornu Phauorinus, Heſychius Illuſtris atque Aelianus ſua nuncupant. Ceſtum ſeu à Deæ baltheo, ſiue à pugilum armis, Iulius Africanus & Celſus, in quem ſtyli acumen Origenes ſtrinxit, ſcripta nominarunt; qui & Origenes Stromata ſcripſerat, vt Stromatea Clemens Alexandrinus ab argumento variè picto, ſtragulisque belluati operis, quibus Themiſtocles hominis ſermonẽ comparare ſolitus. B. Cyrillus Alexandr. & ipſe Glaphyra ſuũ in Pentateuchum, & alterum *περὶ ὁμουσίου* cõmentarium librorum quatuordecim theſaurũ nominauit (quales eſſe libros omnes Domitius Piſo ante exoptarat) Vt & nouem Muſarum nominibus Herodotus & Cephalion apud hunc ipſum PHOTIVM ſcripta diſtinxerunt. Taceo prudens, ſunt enim propè innumerabiles, reliquos, qui titulis operi additis mira varietate luſerunt, tantumq; ſibi indulgendum rati, quantum ſua quisque miraretur ac prædicaret. Neque libris modò Bibliothecæ titulus datus, ſed hoc amplius, & hominibus, vt Dionyſium Longinum Rhetorem Eunapius Sardianus *ἔμψυχον βιβλιοθήκην ſpirantem Bibliothecam viuumq; adeo Muſæum* appellare non dubitat.

Verum de veterum Græcorum Romanorumque Bibliothecis non deſcribo, ſcrinia compilans, otioque abutens, quæ nuper Belgii ocellus Lipſius noſter diſertè ad Nobiliſſ. virum Carolum Croium diſſeruit: analecta duntaxat corollarii vice damus.

Miſſis itaque Paullo Aemilio, L. Corn. Sulla & L. Lucullo librorum ſeruandorum (vt generoſos maximè homines decuit, ſemperq; decebit) ſtudioſis, T. Pomponius Atticus elegans & ipſe Romanos inter & ſplendidus Bibliothecam inſtruens hermathenis, aliisque ſtatuis atque imaginibus ornauit. Quin & de imaginibns in Bibliothecis collocari ſolitis, paucis eſt verſibus commentatus. Ad quem & animo fratris loco coniunctiſſimus M. Tullius: *Libros*, inquit, *tuos conſerua, & noli deſperare eos meos facere poſſe: quod ſi aſſequor, ſupero Craſſum diuitiis, atq; omnium vicos & prata contemno.* Quid? prætereo Aſinii Pollionis illam è Dalmatarum manubiis publicatam Romæ Bibliothecam. Cæſarum quoque à C. Iulio inchoatam, perfectamque ab Auguſto Octauiam ac Palatinam ſileo, Traiani præterea Vlpiam. Hadrianus enim Imp. Pompeiano & Commodo Coſſ. cum inſignes & plurimas ædes Athenis Atticis feciſſet, & agonem inſtituiſſet, ſi faſtis Caſſiodori fides, Bibliothecam miri operis exſtruxit. Iuliani adhæc *τὸ παραβάτου* cetera eruditi, in libris colligendis ſtudium exſtitit. Teſtis ipſe locuples Epiſt. ad Ecdicium Aegypti præfectum: *Ἄλλοι μὲν ἵππων, ἄλλοι δ' ὀρνέων, ἄλλοι θηρίων ἐρῶσιν· ἐμοὶ δὲ βιβλίων κλήσεως ἐκ παιδαρίου δεινὸς ἐντέτηκε πόθος. Quidam equis, alii auibus, nonnulli feris voluptatem capiunt: ego iam inde à puero librorum cupiditate flagraui.* Huius Auguſti Bibliothecam viciſſim Iouianus, hortante coniuge, & adiutante Theophilo Eunucho, ringentibus interim Antiochenis, vt auctor eſt Suidas, cremauit. Externa quid commemorem, Aegyptios, & Attalicos reges colligendis libris magnificos? notum Ptolemæum Philadelphum ſeptingentorum millium librorum cumulum contuliſſe, qui cumulus Alexandrino, pro dolor, tumultu conflagrauit. Ecquis adeò in literis hoſpes, qui LXX. Interpretum ſacras literas ex Hebræo eiuſdem iuſſu vertentium hiſtoriam ignoret? Tacitus tamen ſine flagitio præterire non poſſum, quantum ſtudii in conquirendis libris regio atque heroico animo idem Ptolemæus poſuerit, vt eſt à Galeno Medicorum principe lib. 1. de natura hominis, turſumque lib. 3. Epidem. Hippocratis memoriæ proditum, Athenien-

PRÆFATIO.

Athenienſibus nimirum,frumenti inopia annonæque caritate laborantibus,non prius frumentum conceſſiſſe(quod eſſet Aegyptus Græciæ,vt Sicilia Italiæ fertilitate ſuâ horreum) quam Tragicorum principum Aeſchyli,Sophoclis,atque Euripidis deſcribendorum copiam feciſſent. In qua quidem re eâ fide verſatum,vt præter vectigalium immunitatem , xv. talenta iisdem pignori dederit, quam quidem pecuniam poſt libens volensque dono miſit , & exempla deſcripta remiſit. Nam de Ariſtotelis Peripateticæ ſcholæ principis ac Theophraſti Bibliotheca à Neleo Coriſci F. coëmta,& hæredibus,ne ab Attalicis regibus auferretur,humi defoſſa,quia nuper in Parallelis diſſeruimus,verbum non addam.Clearchi quoque Heracleæ Ponticæ primi Tyranni, eius qui Platonis & Iſocratis auditor exſtitit,Bibliotheca à Memone apud hunc ipſum PHOTIVM mirè prædicatur , cuius laudis adorea ceteros omnes Tyrannos longo poſt ſe reliquerit interuallo.Sed vnde digreſſi paululum, eò redeamus. Tumultuarium quidem opus, ne quid taciturnitate præuaricari videar,PHOTIANAM hanc BIBLOTHECAM exſtitiſſe hæc indicant:eadem ſæpe repetita,hiatus interdum, atque hiulca loca,neglectus ſtylus,reiecta denique in alteram operis partem , librorum , quos iam recenſuerat ,excerpta longiora. Ad oram quoque nonnulla collocata: &,quod mireris, eoſdem libellos *κατὰ πόδας* pænè repetitos,vt Dionyſii Aegei Dictyaca, Hieroclis & Himerii aliorumque non pauca, prorſus vt credam PHOTIVM memoria ſuâ iuuanda potius, quam vt ceteris promiſcuè prodeſſet, hoc opus conſarcinaſſe;aut certè poſtremam manum non adieciſſe,limâ nitidiori opere futuro. Aulicis nimirum negotiis,atque ambitione tranuerſim raptum,mentem aliò,aliò aures diuiſiſſe.

Hactenus de PHOTII vira,& BIBLIOTHECA lectorum librorum:reſtat,vt cetera eius ſcripta in vulgus edita,quo vel in hoſte virtutem miremur,recenſeam.Scripſit *in B. Pauli epiſtolas Commentarium*:vnde pleraque hauſta in Catenam ſuam Oecumenius tranſtulit , vt non contemnendum Theologum agnoſcas:quòd eo gratior doctis hominibus (qui eo ſe adiutos in Paulo explanando fateantur ingenuè) labor hic exſiſtat, quo difficiliores in iis epiſtolis nodos occurrere B.Petrus Apoſtolatus Collega pronunciauit. Exſtant & PHOTII opera *Canones Apoſtolorum , Conciliorumq; veterum leges ſacroſanctæ* in volumen vnum corpusque collata,diſtinctaque capitibus , quod & *Nomocanona* nominauit,opus ſpiſſum & varium,multæque lectionis , viſiturque Græcè in Germaniæ Bibliothecis;quod Theodorus Balſamon illuſtrandũ cenſuit , verteruntque Latinè Gentianus Heruetus homo Gallus,itemque Belga Henricus Agylæus.Qualem inter Latinos diligentiam Burchardus Vormatienſis , Iuo Carnotenſis , ac Gratianus Monachus imitati ſunt longo interuallo , haud minore operæpretio.Edidit & ſeptem Oecumenicorum conciliorum acta, viſunturque principio conciliorum tomis digeſtorum,quæ Græcè in Belgicis Bibliothecis calamo exarata aſſeruantur. Epiſtolæ eius in Auguſtana Bibliotheca habentur. Encyclicam ad Patriarchales Orientis ſedes, ſiue eius eſt,ſeu Siſinnii, vt quidam putant , Apoſtolica ſedes, vt & prædatoriam eius Synodum,merito damnat.Exſtat item epiſtola ad Michaelem Bulgarorum principem, à Franc. Turriano Societatis noſtræ eruta,Latineque reddita,vt & *ſex diſſertationes de diuinitate , & incarnatione* , legunturq; tomo V. lectionum Antiq.Henrici Caniſii Iureconſulti clariſſ. Huc accedunt & eiuſdem PHOTII *Tractatus de voluntatibus in Chriſto*,quæ dicuntur *γνωμικὰ θελήματα* eodem Turriano interprete. Sed iam vela contrahamus,& PHOTIVM ſcriptores varios varie recenſentem audiamus , linguis animisque fauete.

Facultas R.P. Prouincialis Societatis IESV, per ſuperiorem Germaniam.

HAnc *Photianæ Bibliothecæ ex Græco verſionem,interprete P. Andrea Schotto,Societatis noſtræ Sacerdote, ab aliquot Patribus Græcarum litterarum peritis viſam & probatam,ego* GREGORIVS ROSEFFIVS,*Societatis* IESV *per Germaniam ſuperiorem Prouincialis,poteſtate mihi ab admodum R. P. N. Generali* CLAVDIO AQVAVIVA *conceſſâ, typis mandari permitto: cui rei hoc teſtimonio manu mea ſubſcripto,& ſigillo munito ,fidem facere volui. Auguſtæ, Calendis Septembris. Anno* MDCV.

Georgius Roſeffius.

INDEX

INDEX AVCTORVM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ, ALPHABETI SERIE ET CODICVM NVMERO EX ORA INTERIORE ASSCRIPTO.

A.

Achilles Tatius de rebus Leucippes, & Clitophontis libri VIII. *Cod.* LXXXVII.
Acta disputationis hæreticorum, coram Ioanne Patriarcha Constantinopolitano, Cod. XXIV.
Adriani Isagoge S. Scripturæ II.
Aenesidemi Aegei de Pyrrhoniis libri VIII. CCXII.
Aeschinis orationes III. *& epistolæ nouem* LXI. *&* CCLXIV.
Aëtii Amideni operis Medici lib. XVI. CCXXI.
Agatharchidæ historica CCXIII. *inde excerpta* CCL.
Alexandri admirabilium collectio CLXXXVIII.
Amyntianus in Alexandrum M. & alia CXXXI.
Andocidæ orationes CCLXI.
Andronicianus contra Eunomianos XLV.
Anonymus contra Iudæos & quartadecimanos CXV.
ANONYMI *testimoniorum de Christo è gentium scriptis libri* XV. CLXX.
Pythagoræ vita CCXLIX.
S. Gregorii vita CCLII.
Martyrium VII. *puerorum sub Decio* CCLIII.
Martyrium Timothei Apostoli CCLIV.
Martyrium S Demetrii CCLV.
Acta SS. Metrophanis & Alexandri CCLVI.
Vita & martyrium Paulli Episc. Constantinop. CCLVII.
Vita & certamen Magni Athanasii CCLVIII.
Antiphontis Athenienſis Rhetoris orationes CCLIX.
Antonii Diogenis incredibilium de Thule insula lib. XXIV. CLXVI.
Aphthonii Sophistæ declamationes CXXXIII.
Apologia de Origene & eius dogmatibus libri V. CXVII.
Apollinarius Hierapolita de pietate & veritate aduersus gentes XIV.
Apollodori Grammatici Bibliotheca CLXXXVI.
Appiani Alexandrini historiæ Romanæ libri XXIV. LVII.
Aristidis oratio Panathenaïca CCLVI. *Eiusdem orationes quattuor pro Rhetorica* CCXLVII. *Eiusdem oratio pro* IV. *viris* CCXLVIII.
Arriani Parthica & in Epictetum sermones LVIII. *Eiusdem de Alexandri Magni rebus gestis libri* VII. *& Indica* XCI. *de rebus post Alexandrum gestis libri* X. XCII. *Eiusdem Bithynica* LVIII. *&* XCIII. *Eiusdem gesta Dionis ac Timoleontis in Sicilia* XCIII.
Asterii Amasiæ Episc. homiliæ variæ 1. *Sermo de pœnitentia* 2. *in Stephanum Protomart.* 3. *De eo qui in latrones incidit* 4. *de Pharisæo & Publicano* 5. *De Zacchæo* 6. *de filio prodigo* 7. *de Centurionis seruo* 8. *de ieiunio* 9. *de cæco à natiuitate* 10. *de Iairo, & muliere sanguinis profluuio laborante* CCLXXI.
S. Athanasii epistolæ XXXII. *Eiusdem in Ecclesiasten, & Cantica canticorum commentarius* CXXXIX. *Eiusdem contra Arium libri* V. CXL.
Auctoris incerti de sacro Paschæ festo volum. III. CXVI.

B.

Basilii Cilicis Eccles. historiæ libri III. XLII. *eiusdem contra Ioannem Scythopolitam libri* XVI. CVII.
Basilii Magni confutationis Eunomii hæretici libri III. CXXIIX. *Eiusdem Ascetica* CXLIV. *&* CXCI. *Eiusdem Hexaëmeron* CXLI. *Item orationes ethicæ* CXLII. *& epistolæ* CXLIII.
Basilii Seleuciæ Episc. orationes XV. *& vita primæ Martyris Theclæ* CLXVIII.
Boëthi vocum Platonicarum collectanea CLIV. *Eiusdem de dubiis apud Platonem vocibus opusculũ* CLV.

C.

Caius presbyter de Vniuerso XLVIII.
Cæsarii capita ecclesiastica CCXX. CCX.
Candidi historiarum libri III. LXXIX.
Cassiani Monachi regulæ Monachorum Aegypti de octo (vitiosis) cogitationibus, libellus trium collationum CXCVII.
Cephalæonis Musa, siue historicæ epitomes lib. IX. LXVIII.
L. Charini Periodi Apostolorum CXIV.
Choricii Sophistæ declamationes variæ CLX.

Christianorum liber, Octoteuchi expositio libris XII. XXXVI.
Chrysippi Hierosolymorum presb. historia de Gamaliele & Nicodemo CLXXI.
Chrysostomi: vide Ioannis.
Clementis Alexandrini presb. scripta, & Hypotyposeon siue disputationum libri VIII. CIX. *Eiusdem liber contra gentes. & Pædagogi libri* III. CX. *Eiusdem Stromatei libri* VIII. CXI.
Clementis Rom. Pontificis constitutiones Apostolorum, recognitiones & alia CXII. & CXII. *Eiusdem epistolæ ad Corinthios* II. CXXVII.
Cononis in Philoponum inuectiua XXIII.
Cononis narrationes L. CLXXXVI.
Ctesiæ Cnidii Persicarum rerum libri XXIII. LXXII. *Eiusdem Fragmenta pag. Lat. 25. Eiusdem Indicorum liber pag. 56.*
B. Cyrilli Alexandrini contra Nestorium libri V. XLIX. & CLXIX. *Eiusdem thesauri* CXXXVI. *Epistolæ variæ ac Scholion de incarnatione vnigeniti* CLXIX.

D.

Damascii incredibilium libri IV. CXXX. *de vita Isidori* CCXLII.
Demosthenis orationes CCLXV.
Dexippi de rebus post Alexandrum gestis lib. IV. *epitome historica vsque ad Claudii imperium, & Scythica* LXXXII.
Diadochi Photicæ veteris Epiri Episc. definitiones X. *& capita* C. CCIX.
Dinarchi orationes CCLXVII.
Diodori Lexicon è decem oratoribus CL.
Diodori Siculi historiarum libri XL. LXX. *indeque excerpta* CCXLIV.
Diodori Tarsensis Episc. varia de Spiritu S. argumenta CII. *Idem contra fatum* CCXXIII.
Diogenis Antonii: vide Antonii.
Dionis Cassii historiarum libri LXXX LXXI.
Dionis Chrysostomi orationes LXXX. CCIX.
Dionysii Aegei Dictiaca CLXXXV. & CCXI.
Dionysii Halicarnassei historiarum libri XX. LXXXIII. *Eiusdem historiarum synopseos libri* V. LXXXIV.
Aelii Dionysii Halicarnassei dictionum Atticarum libri X. CLII.
Dorothei de vocibus externorum more vsurpatis libellus CLVI.

E.

S. Ephraem Patriarchæ Theopolitani orationes variæ CCXXVIII.
Ephraïm Syri homiliæ XLIX. CXCVI.
S. Epiphanii panariorum libri VII. CXXII. *Eiusdem Anchoratus* CXXIII. *Eiusdem de mensuris & ponderibus liber* CXXIV.
Euagrii Scholastici ecclesiasticæ historiæ libri VII. XXIX.
Eudociæ Augustæ metaphrasis metrica in Octateuchum CLXXXIII. *Eiusdem metaphrasis metrica in Zachariam & Danielem Prophetas, & in B. Cyprianum Martyrem libri* III. CLXXXIV.
Eugenii in Philoponum inuectiua XXIII.
Eulogii Alexandrini Archiepisc contra Nauatianos libri. V. CCVIII. *indeque excerpta* CCLXXX. *Eiusdem contra Seuerum & Timotheum hæreticos liber* CCXXV. *Item contra Theodosium & Seuerum hæreticos Acephalos liber* CCXXVI. *Eiusdem oratio iuuectiua in Theodosianos & Caïnitas* CCXXVII. *Eiusdem orationes* XI. CCXXX.
Eunapii Chronicorum post Dexippum libri XIV. LXXVII.
Eunomii hæretici libellus CXXXVII. *Eiusdem refutationis B. Basilii libri* III. *Item epistolæ* XL. CXXXIIX.
Eusebii declamationes CXXXIV.
Eusebii Cæsarienſis Episc. scripta pleraque IX. X. XI. XII. XIII. *Eiusdem Eccleſiast. historiæ libri* X. XXVII. *Idem contra Hieroclem* XXXIX. *Eiusdem Apologiæ pro Origine libri* VI. CXVIII. *Eiusdem de vita Constantini Magni libri* IV. CXXVII.
Eusebii Episcopi Thessalonicæ contra Andream quendam inclusum lib. X. CLXII.

Index auctorum Bibliothecæ Photianæ.

Eustratii Magnæ Eccles. Presb. de animis vita functorum tractatus III. CLXXI.
Exemplar actorum ab occidentis Episcopis contra Nestorianos & Pelagianos LIV.

G.

Galenus de sectis medicorum CLXIV.
Gelasius Cyzicenus Cæsareæ Palestinæ Episc. Synodi primæ scriptor XV. *Eiusdem historiæ Ecclesiasticæ lib.* III. LXXXVIII. *Eiusdem proœmium in additamentum ad Ecclesiast. historiam Eusebii Pamphili.* LXXXIX. *Eiusdem liber contra Anomœos* CII.
Georgius Episc. Alexandr. de vita B. Chrysostomi XCVI.
Germani Patriarchæ CP. Apologia pro Gregorio Nysseno CCXXXIII.
Gregorii Nysseni pro S. Basilio fratre contra Eunomium opera duo VI. & VII.

H.

Hadriani declamationes C.
Heliodori Aethiopicῶn libri X. LXXIII.
Helladii Besantinoi Chrestomathiæ CCLXXIX.
Helladii Lexicon CXLV. *fortè eiusdem.*
Heracliani Episc. Chalcedonis contra Manichæos libri XX. LXXXV.
Hermias Sozomenus: vide Sozomenus.
Herodiani historiarum libri VIII. XCIX.
Herodoti Halicarnassei historiarum lib. IX. LX.
Hesychii Illustris Milesii omnigenæ atque Romanæ historiæ libri VI.
Item res à Iustino seniore Imp. gestæ LXIX.
Hesychii presb. Constant. in æneum serpentem sermones 4. LI.
Hesychii presb. Hierosolym. Encomium in S. Thomam Apostolum CCLXIX. *Item in Iacobum & Dauidem psalmographum* CCLXXV.
Hieroclis de prouidentia & fato libri VII. CCXIV. *Eiusdem de prouidentia excerpta* CCLI.
Himerii Sophistæ declamationes CLXV. *indeque excerpta* CCXLIII.
Hippolyti libellus contra hæreses CXXI.
Hippolyti Episc. & Mart. interpretatio Danielis, & homilia de Christo & Antichristo CCII.
Hyperidis orationes CCLXVI.

I.

Iamblichi de rebus Rhodanis & Sinonidis lib. XVI. XCIV.
Ioannis Carpathii Consolatorius ad India Monachos centum capitum CCI.
S. Ioannis Chrysostomi in mortem & ascensionem Christi, itemque in Pentecosten orationes XXV. *Eiusdem epistolæ ad Olympiadem & alios* LXXXVI. *Eiusdem homiliarum in Genesim volumina tria* CLXXII. CLXXIII. CLXXIV. *Eiusdem oratio in S. Paulum* CCLXX. *& in* XL. *Martyres* CCLXXIV. *homiliæ, de Spiritu sancto: in Natalem I. Christi: in dictum, sufficit tibi gratia mea &c. Si qua ergo in Christo noua creatura: de pœnitentia* CCLXXVII.
Ioannis Moschi Pratum, siue Hortulus nouus CXCIX.
Ioannes Philoponus de Resurrectione XXI. *idem in Hexaëmeron* XLIII. *indeque excerpta* CCXL. *& contra quartam Synodum* LV. *Eiusdem libellus contra Ioannem Patriarcham* CP. *cognomento Scholasticum* LXXV. *Idem contra Iamblichi opus de simulacris* CCXV.
Ioannis presbyteri Aegeatæ Eccles. historia libri V. XLI. *Idem contra quartam Synodum.* LV.
Ioannis Scythopolitæ contra Eutychianos lib. XII. XCV.
Ioannis Stobæi Eclogarum, Apophthegmatum, & vitæ præceptionum libri IV. CLXVII.
Iobii Monachi commentarii de verbo *incarnato libri* IX. *capita* XLV. CCXXII.
Iosephus & Caius Presbyter de vniuerso XLVIII.
Iosephi Iudæi de bello Iudaïco libri VII. XLVII. *Eiusdem antiquitatum Iudaicarum libri* XX. LXXVI. *& excerpta* CCXXXVIII.
Irenæi aduersus hæreses libri V. CXX.
Isæi orationes LXIV. CCLXIII.
Isidori vita: vide Damascius.
Isocratis orationes XXI. *indeque excerpta* CCLX. *& epistolæ* IX. CLIX. *Eiusdem ad Archidamum epistola nunc primum edita, ibid.*
Iuliani Lexicon è decem oratoribus CL.
Iulii Africani historia & alia XXXIV.

Index auctorum Bibliothecæ Photianæ.

Iusti Tiberiensis Iudæorum regum Chronicon. XXXIII.
Iustini Martyris Apologia pro Christianis, quæstiones, & alia CXXV.

L.

Leontii Episc. Arabissi sermo de creatione & Lazaro redituo CCLXXII.
Lesbonactis orationes Politicæ XVI. *apud Themistium* LXXIV.
Lexicon puræ Ideæ, grauis styli, sermonis politici CXLVI. CXLVII. CXLVIII.
Lexica varia in decem Græc. oratores à CXLV. *vsque* CLIX.
Libanii sophistæ orationes, & Epistolæ XC.
Lucii Patrensis metamorphoses CXXIX.
Luciani opera varia CXXIIX.
Lycurgi orationes CCLXVIII.
Lysiæ orationes CCLXII.

M.

Malchi Sophistæ Byzantinæ historiæ libri VII. LXXVIII.
Marci Monachi Asceticorum lib. VIII. *& aduersus Melchisedecitas liber* I.CC.
Martyrium: vide Anonymi.
Maximi declamationes CXXXV.
B. Maximi Monachi & confessoris quæstionum è S. Scriptura CLXIV. *Solutiones* CXCII. *Eiusdem epistolæ 27.* CXCIII. *Eiusdem liber Asceticus, & centuriæ de dilectione* CXCIII. *Eiusdem epistola ad Georgium Eparchum: Theologicorum Moraliumque capitum centuriæ siue libri* II. *& Epistolæ* V. CXCIV. *Eiusdem Epist. ad Marianum & Dialogus cum Pyrrho de duabus in Christo voluntatibus* CXCV.
Memnonis historica excerpta de Heracleæ Ponticæ Tyrannis CCXXIV.
S. Methodii Episc. & Mart. liber de resurrectione CCXXXIV. *Eiusdem de creatis* CCXXXV. *Item de libero arbitrio* CCXXXVI. *de castitate* CCXXXVII.
Metrodori calculus Paschalis CXV.
Modestus Archiepisc. Hierosolym. in Marias vnguenta ferentes & Hypapanten CCLXXV.
Moeridis Atticista. CLVII.

N.

S. Nicephori Patriarchæ Constant. historica epitome LXVI.
Nicias Monachus contra Philoponum, Seuerum & contra gentes L.
Nicomachi Gerasini Theologiæ Arithmeticæ libri II. CLXXXVII.
Nili Monachi de oratione capita CLIII. *Eiusdem orationes in resurrectionem & ascensionem Domini* CCLXXVI.
Nonnosi historia legationum III.

O.

Olympiodori historiarum libri XXII. LXXX.
in Oratores decem Græciæ Lexica varia à CXLV. *vsque ad* CLIX.
Oribasii Medici opera. Galeni compendium ad Iulianum Imp. CCXVI. *Eiusdem medicinalium collectorum ad Iulianum Imp. libri* LXX. CCXVII. *Eiusdem compendium ad Eustathium F. libri* IV. CCXVII. *Eiusdem ad Eunapium libri* IIII. CCXIX.
Origenis de principiis, libri IV. VIII.

P.

Palladii declamationes CXXXII.
Pamphili Martyris Apologiæ pro Origene libri V. CXVIII.
Pamphilæ historiæ Miscellæ libri VIII. CLXXV.
Pausaniæ Lexicon CLIII.
Philippi Sidetæ Christianæ historiæ libri XXIV. XXXV.
Philonis Iudæi legum sacrarum Allegoria & viri ciuilis vita, hoc est, de Ioseph. CIII. *Eiusdem Essenorum & Therapeutarum viuendi ratio.* CIV. *Eiusdem Caius Imp. reprehensus & Flaccus reprehensus, aliaque scripta* CV.

Index auctorum Bibliothecæ Photianæ.

Philoſtrati Tyrii de vita Apollonii Tyanei libri VIII. XLIV. *indeque excerpta* CCXLI. *Eiuſdem Lexicon è decem oratoribus* CL.

Philoſtorgii Eccleſiaſticæ hiſtoriæ lib. XII. XL.

Phlegontis Tralliani Olympicorum & Chronicorum collectio XCVII.

Phrynichi Arabii apparatus oratorii libri XXXVI. CLVIII.

Pierii presb. ſcriptorum libri XII. CXIX.

Plutarchi vitæ Parallelæ CCXLV. *Eiuſdem vitæ decem Græciæ oratorum à cod.* CCLIX. *ad* CCLXIX.

Pollionis Lexicon CXLIX.

Polycarpi Mart. Epiſtola ad Philippenſes CXXVI.

Praxagoræ Athenienſis de rebus Conſtantini Magni libri duo Ionica dialecto LXII.

Procli Chreſtomathia de Poëtica CCXXXIX.

Procopii Cæſarienſis Rhetoris hiſtoriarum lib. VIII. LXIII.

Procopii Gazæi Homericorum verſuum metaphraſes CLX.

Procopii Sophiſtæ Scholæ commentariorum in Octateuchum, & in libros regum ac Paralipomena CCVI. *Idem in Eſaiam Prophetam* CCVII.

Prouinciarum Imperii poſt Alexandri Magni obitum diuiſio à variis facta ex Arriano, Dexippo, Iuſtino & Q. Curtio pag. Lat. 85.

Ptolemæi Hephæſtionis nouarum hiſtoriarum libri VI. CX.

R.

de Republ. libri VI. XXXVII.

S.

Sergii Confeſſoris hiſtoria LXVII. CLXI.

Socratis Eccleſ. hiſtoriæ lib. VII. XXVIII.

Sopatri excerptorum variorum lib. XII.

Sophronii pro S. Baſilio aduerſus Eunomium V.

Sophronii Patriarchæ Hieroſolym. Synodica Epiſt. CCXXXI.

Sotion de fluminibus &c. CLXXXIX.

Sozomeni hiſtor. Eccleſ. libri IX. XXX.

Stephanii Gobari Tritheitæ hæretici oppoſitarum quæſtionum liber CCXXXII.

Syneſii Cyrenæi ſcripta XXVI.

Synodus III. IV. V. VI. VII. *Codd.* XVI. XVII. XVIII. XIX. XX.

Synodus Sidetana, aliaque contra Meſſalianos LII.

Synodus ad quercum illegitima contra B. Ioan. Chryſoſtomum LIX.

T.

Themiſtii in Philoponum inuectiua XXIII. *Eiuſdem orationes ciuiles 36. Cod.* LXXIV. *Eiuſdem Apologia pro S. Theophobio* CVIII.

Theodorus Tarſenſis: vide Diodorus.

Theodorus presb. de ſcriptis S. Dionyſii Areopagitæ, I.

Theodori Antiocheni pro S. Baſilio aduerſus Eunomium lib. XXV. IV. *Eiuſdem interpretatio Geneſios* XXXVIII.

Theodori Monachi Alexandrini aduerſus Themiſtium libri III. CVIII.

Theodori Mopſueſtiæ de Perſarum Magia lib. 3. LXXXI.

Theodoreti hiſtor. Eccleſ. libri V. XXXI. *Eiuſdem contra hæreticos libri* XXVII. XLVI. *rurſumque quinque* LVI. *& Eraniſtæ libri* III. XLVI. *Eiuſdem interpretatio Danielis, Octateuchi expoſitio, & in libros regum ac Paralipomenon* CCIV. *in* XII. *Prophetas minores* CCV. *Item in S. Ioan. Chryſoſtomum libri.* V. CCLXXIII.

Theodoſius Monachus contra Ioan. Philoponum XXII.

Theognoſti Alexandr. & ſacrorum librorum interpretis, Hipotypoſeon libri VII. CVI.

Theonis Archiatri Alexandrini HOMO CCXX.

Theophanis Byzantii hiſtoriarum lib. X. LXIV. CCIII.

Theophraſtus de animalibus quæ colores mutant: De neruorum reſolutione: De animi defectione: De ver-

tigine. Quare cruda oua conuerti non possint: De lassitudine: De animantibus quæ cum copia visuntur: De animantibus quæ inuidia laborare falsò dicuntur: De sudoribus: De apibus CCLXXVIII.
Theophylacti Simocattæ historiarum libri VIII. LXV.
Theopompi historiarum libri. LIII CLXXVI.
Timæi Lexicon vocum Platonicarum CLI.

V.

Victorini Lampadii F. orationes consulares. CI.
Vindanii Anatolii Beryti Collectaneorum de agriculturæ disciplina libri XII. CLXII.
Vitæ SS. Patrum qui Magni Antonii tempore floruerunt CXCVIII.

Z

Zosimi Comitis historiarum libri VI. XCVIII.

AVCTO-

AVCTORVM PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ SERIES CLASSIBVS, ET ALPHABETO DISTINCTA. NVMERVS EST PAGINARVM Gr. exemplaris ex interiore margine.

PHILOLOGI ET GRAMMATICI & Lexicographi.

Apollodorus Athen. 236.
Boëthus 171.
Diodorus 170.
Aelius Dionysius Halicarnasseus 170.
Dorotheus 171.
Helladius Besantinous 864.
Iulianus 170.
Moerides 171.
Pollio 169.
Pausanias 170.
Phrynichus Arabs 171.
Sopater 175.
Timæus 170.

METRICA.

Eudociæ Centones Homerici 215.
Procli Chrestomathia 521.
Procopii Gazei Homerica metaphrasis 174.

ORATORES.
x Græciæ oratores.

1 *Andocides* 795. 2 *Antiphon* 791.
3 *Aeschines* 28.798. 4 *Demosthenes* 799.
5. *Dinarchus* 809. 6 *Hyperides* 807.
7 *Isocrates* 173.792. 8. *Isæus* 798.
9 *Lysias* 796. 10. *Lycurgus* 809.
Aphthonius Sophista 166.
Aristides 653.667.683.
Choricius Sophista 174.
Dion Chrysostomus 272.273.
Eusebius 166.
Hadrianus Imp. 149.
Himerius 182.
Lesbonactes 97.
Libanius Sophista 121.
Lucianus Samosatensis 161.189.
L. Malchus Sophista 166.
Palladius 116.
Victorinus Lampadius 149.

HISTORICI SACRI.

Basilius Cilix 12.
Charinus 156.
Chrysippus presb. 189.
Euagrius 7.
Eusebius 5. 6. 7. &c.
Eustratius 198.
Georgius Alex. Episc. 138.
Hermias Sozomenus 138.
Hesychius illustris 50.
Ioan. Presb. Aegeates 11.
Ioan. Moschus 268.
Fl. Iosephus Indæus 15.512.
Metrodorus 157.
Nicephorus 49.
Philipppus Sideta 9.
Philo Indæus 150.
Philostorgius 10.
Sergius 49.
Theodoretus 8.
Theophanes Byzantius 38.

PROFANI.

Agatharchides 281.
Alexander 241.
Amyntianus 166.
Antonius Diogenes 184.
Appianus 22.
Arrianus 121. 123. 129.
Candidus 101.
Cephalæon 50.
Conon 219.
Ctesias Cnidius 52.
Dexippus 115.
Diodorus Siculus 51.615.
Dion Cassius 52.
Dionysius Halicarnasseus 116. 170.
Eunapius 99.
Heliodorus 93. 189.
Herodianus 148.
Herodotus Halicarnasseus 28.
Iulius Africanus 9.
Iustus Tiberiensis 8:
Memnon 365.
Nonnosus 1.
Olympiodorus 103.
Pamphilus 157 201.
Philostratus 12.170.528.
Phlegon Trallianus 146.
Plutarchus 643.
Praxagoras Athen. 30.
Procopius Rhetor 31. 175.

Ptole-

Index auctorum Bibliothecæ Photianæ.

Ptolemæus Hephæstio 243.
Theophylactus Simocatta 39.
Theopompus 202.

MEDICI ET PHILOSOPHI.

Aeneſideus Aegemus 279.
Aëtius Amidenus 290.
Caius presb. 16.
Damaſcius 166. 189. 211.
Dionyſius Aegeus 217. 278.
Galenus 181.
Hierocles 749.
Ioan. Philoponus 749.
Ioan. Stobæus 189.
Nicomachus Geraſenus 237.
Oribaſius 286.
Sotion 242.
Themiſtius 97.
Theon Archiatrus 291.
Theophraſtus 857. 864.
Vindalius Anatolius 181.

THEOLOGI.

Adriani al. Andronici Iſagoge p. 1.
Andronicianus 14.
Apollinarius 5.
Athanaſius 8. 168.
Aſterius Amaſiæ Epiſc. 812. 813. 818. &c.
Baſilius Magnus 168. 169. 254.
Baſilius Seleucienſis 195.
Caſſianus 265.
Cæſarius 277.
Io. Chryſoſtomus CP. Epiſc. 20. 118. 201. 830. 841. 843. 848. 851.
Clemens Alexandr. 154.
Clemens Rom. 155. 156. 163.
Conon 6.
Cyrillus Alexandr Epiſc. 16. 166. 196.
Diadochus Photicæ Epiſc. 270.
Diodorus Tarſenſis, al. Theodorus 150.
Ephraem Theopolita 402.
Ephraim Syrus 264.
Epiphanius 162.
Eugenius 6.
Eulogius 213. 272. 394. 400. 401. 437. 876.
Euſebius Epiſc. Theſſal. 178.
Gelaſius 120. 150.
Germanus Patriarch. 478.
Gregorius Nyſſenus 4.
Heracleanus 117.
Heſychii duo 17. 267. 811. 833.
Hippolytus Epiſc. 277.
Hippolytus Irenæi diſcipulus 161 163.
Iobius Monachus 298.
Ioan. Carpathius 269.
Ioan. Scythopolita 137.
Irenæus Epiſc. Lugdun. 161.
Iuſtinus Martyr 162.
Leontius Epiſc. 824.
Marcus Monachus 261. 268. 270. 559.
Maximus Monachus 256. 261.
Methodius Epiſc. 479. 481. 493. 498 503.
Modeſtus Epiſc. Hieroſol 834.
Nicias Monachus 17.
Nilus Monachus 835. 837. 839.
Origenes 4.
Pamphilus Martyr 159.
Pierius presb. 160.
Polycarpus Martyr. 163.
Procopius 272.
Sophronius patriarcha Hieroſolym. 468.
Stephanus Gobarus 470.
Syneſius Cyrenæus Epiſc. 7.
Synodi variæ p. 5. 6 17. 19. 20. 25.
Theodorus Antioch. 3. 10. 115. 205.
Theodorus Monachus 153.
Theodorus presb 1.
Theodoſius Monachus 6.
Theognoſtus 15.

EROTICῶN SCRIPTORES.

Achilles Tatius Alexandr. 118. 189.
Antonius Diogenes 184.
Heliodorus 94.
Iamblichus 130. 189.
Lucius Patrenſis 165. 189.

S. SCRI-

S. SCRIPTVRÆ LOCA, QVÆ A VARIIS THEOLOGIS IN HAC PHOTII BIBLIOtheca explanantur, appositis paginarum Gr. exemplaris numeris qui in margine sunt interiore.

GENESIS.

Cap. 6. Non maneat Spiritus meus in illis quia caro sunt pag. Gr. 878. m.

EXODI.

Cap. 12. v. 22. Transibit Dominus percutiens Aegyptios 461. f.

LEVITICI.

Cap. 8. 31. Comedite panes, qui positi sunt in canistro consecrationis 307. m.

DEVTERON.

Cap. 4. 24. Deus noster ignis consumens est 314. p.
32. 42. secundum LXX. *Et adorent eum omnes Angeli Dei 314. m.*

IOSVÆ.

Cap. 5. 13. Noster es an aduersariorum? 328. m.

REGVM.

Lib. 2. cap. 24. 1. Commouit Deus Dauid connumerare populum 461. m. 462. p.
& vers. 10 Quia numerauit, ei indignatus est 461. m. 462 p.
Lib. 4. cap. 13. 21. Quidam sepelientes hominem viderunt latrunculos 889. m. Eccli. 48. 11.

IOB.

Cap. 4. 11. Tigris periit, eo quod non haberet prædam 886 f.

PSALMI.

Psalm. 1. v. 5. Ideo non resurgent impii in iudicium 889 f. & sequ.
2. 7. Filius meus es tu, hodie genui te 317 f.
17 37. Eloquium Domini igni examinatum 314 p.
18. 3. Dies diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam 315 p.
21. 1. Deus Deus meus quare me dereliquisti 466 p.
30. 19. Muta fiant labia dolosa aduersus iustum 888 f.
31. 1. Beati quorum remissæ sunt iniquitates, &c. 877. p.
32. 6. Verbo Domini cœli firmati sunt 307. p.
35. 20. Custodit Dominus omnia ossa eorum, vnum ex iis non confringetur 889 p.
77. 39. Spiritus vadens & non rediens 328 p.
102. 20. Potentes virtute facientes verbum illius 336. p.
117. 27. Deus Dominus & illuxit nobis 432. m.

ISAIÆ.

Cap. 1. 1. Visio Isaiæ filii Amos, quam vidit super Iudam & Ierusalem 854 p.
6. 6. Volauit ad me vnus de Seraphim, & in manu eius calculus, quem forcipe tulerat de altari 313 f.
14. 12. Quomodo cecidit Lucifer, qui mane oriebatur? 341 f.
40. 3. Vox clamantis in deserto, parate viam Domini 299. m.

AMOS.

Cap. 3. 12. Quomodo si eruat Pastor de ore Leonis &c. 884 f.

Ex

Index auctorum Bibliothecæ Photianæ.

Ex nouo Testamento.

MATTHÆI.

Cap. 5. 29. *Si oculus dexter scandalizet te &c. 886. m.*
9. 5. *Quid est facilius dicere, dimittuntur tibi peccata tua, an dicere surge & ambula? 321. p.*
ibid. v. 13. Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam 331. p.
10. 11. *In quamcunque ciuitatem intraueritis &c. 882 p.*
12. 31. *Omne peccatum remittetur hominibus, ei autem qui blasphemauerit in Spiritum non remittetur 322. f.*
13. 24. *Sinite vtraque crescere vsque ad messem 884. p.*
ibid. v. 32. Nemo scit diem illum, neque angeli, neque filius, nisi pater 465. f. & 475. p.
& vers. 58. Non fecit ibi virtutes multas propter incredulitatem illorum 334. p.
16. 19. *Tibi dabo claues regni cœlorum. Cur vni Petro dictum 877. f. & sequ.*
21. 25. *Baptismus Ioannis vnde 878. 879. 880.*
22. 11. *Parabola de vocatis ad nuptias 888. m.*

MARCI.

Cap. 5. 22. *Et venit quidam de archisynagogis nomine Iairus 822. f.*
& v. 25. Mulier quæ erat in profluuio sanguinis annis duodecim 822. f.
13. 32. *De hora illa vel die nemo scit, neque filius 864 f.*

LVCÆ.

Cap. 1. 28. *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris 426. f.*
2. 23. *Omne masculinum adaperiens vuluam sanctum Domino vocabitur 313. f.*
& v. 52. Iesus autem proficiebat sapientia & ætate, & gratia 425 p.
7. 2. *Centurionis autem cuiusdam seruus &c. 819. p.*
10. 30. *De eo qui in latrones incidit pag. 814. p. & 876. f.*
15. *Parabola de filio prodigo 329. p. & 817. m.*
16. 21. *Canes Lazari vulnera lambebant 888. p.*
18. 10. *De Pharisæo & Publicano 815 f.*
v. 13. Publicanus orans pectus cur percutit 877. m.
19. 1. *Ecce vir nomine Zachaeus 816. f.*
v. 10. Venit Dominus quærere & saluum facere quod perierat 333. m.
22. 19. *Hoc facite in meam commemorationem. 884. p.*

IOANNIS.

Cap. 1. 14. *Verbum caro factum est 298. m. 398. p.*
3. 16. *Sic Deus dilexit mundum vt filium suum vnigenitum dederit pro mundi vita 303. p.*
4. 24. *Spiritus est Deus &c. 322. f.*
9. 1. *Et præteriens Iesus vidit hominem cæcum à natiuitate 820. m.*
13. 10. *Qui lotus est non indiget secundo baptismo 879. f. 882. p.*
14. 9. *Qui vidit me, videt & patrem 414. m.*
21. 15. *Pasce oues meas 885. m.*
21. 22. *Si eum volo manere donec veniam, quid ad te? 418. p.*

B. PAVLI.

ad Rom. 6. 3. An ignoratis quia quicunque sumus &c. 883. m.
9. 3. *Optabam ego ipse anathema esse 880. p.*
1. Corinth. 2. 9. Quod oculus non vidit nec auris audiuit 472. p.
Cap. 3. 2. *Lac vobis potum dedi non escam: nondum enim poteratis 325. p.*
3. 15. *Cuius opus arserit detrimentum patietur: ipse autem saluabitur, sic tamen quasi per ignem 330. m.*

6. 2. An nescitis quod sancti de mundo iudicabunt? 889.f.
ibid. v. 5. Angelos iudicabimus, quanto magis secularia? 305.p.
7. 9. Melius est nubere quam vri 880.p.
10. 16. Calix cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? 307.
11. 31. Quod si nosmetipsos iudicaremus, non vtique iudicaremur 887.f.
13. 9. & 10. Ex parte cognoscimus. & ex parte prophetamus, &c. 312.p.
2. Cor. cap. 1. v. 18. Quia sermo noster, qui fuit apud nos, non est in illo 429.p.
C. 4. 16. Licet is qui foris noster homo corrumpatur: tamen is qui intus est renouatur de die in diem. 180.p.
5. 17. Si qua ergo in Christo noua creatura 851.f.
12. 9. Sufficit tibi gratia mea 851.f.
Galat. 3. 13. CHRISTVS *maledictum pro nobis factus 465.*
3. 27. Quicunque in Christo baptizati estis Christum induistis 462.f.
4. 19. Filioli quos iterum pario &c. 889. m.
ad Philipp. 2. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus esse se æqualem Deo &c. 434.f.
1. Timoth. 1. 15. Iesus Christus venit in mundum peccatores saluare &c. 877.p.
2. Timoth. 2. 13. Deus seipsum negare non potest 301.f.
4. 14. Reddet illi Dominus in illa die 889.p.
Hebr. 1. 6. Sanctus Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis 314.f.
Cap. 6. 20. Vbi præcursor pro nobis introiuit Christus 337.p.
10. 20. Initiauit nobis viam nouam & viuentem 337.p.
& v. 21. Voluntariè peccantibus nobis &c. 883. m.

PETRI.

1. Cap. 4. 6. Vt iudicentur quidem carne, viuant autem Spirtu 330.p.

IACOBI.

1. 13. Nemo cum tentatur dicat, quod à Deo tentatur 886.p.

APOCALYPSIS.

12. 9. Et proiectus est draco ille magnus, serpens antiquus, qui vocatur diabolus 855.f.

PHO-

§ I §

PHOTII BIBLIOTHECA.

Seu descriptio atque enumeratio, lectorũ à Photio codicum. Quorum per summa saltem capita, cognitionem quæsiuit, charissimus illi frater TARASIVS. Sunt ij, viginti & vno demptis, trecenti.

ANDREA SCHOTTO

Antuerp. de Societate IESV, interprete.

P. Gr. 891. PHOTIVS, DILECTO FRATRI SVO TARASIO, IN DOMINO SALVTEM.

CVM PRIMVM AB VNIVERSO *Senatu, ipsóque adeo Imperatoris suffragio, legatus in Assyriam delectus sum, eorum tibi codicum petiuisti argumenta describi, amantissime frater, quorum recitationi nõ interfuisses. Cupiebas enim habere tu, cum huius molestæ adeo tibi disiunctionis nostræ solatium aliquod, tum leuiter saltem efficiam ac generalem cognitionem eorum voluminum, quæ nondum apud nos præsentes audientesque legisses, ea sunt in uniuersum, uno duntaxat supra decimam quintam partem dempto, trecenta, tot enim, nisi fallor, te absente legi contigit. Librarium igitur nacti, tuoque voto ac desiderio quasi debitum soluentes, edimus aliquando, quotquot horum argumentorum memoria nostra conseruarat. Serius id quidem forsitan, quàm ardens illud tuum desiderium flagransq; cupiditas postulabat: attamen citius quàm aliorum quispiam sperare poterat. Hoc autem ordine singula sibi argumenta succedent, quo eadem hæc memoria præoccuparit. Præsertim, cum difficile haudquaquam sit (si quis ita malit) seorsim ounia quæ ad Historiam faciunt*

Id est, CCLXXIX. Quod autem 280 notata reperiantur, id ex eo fortassis accidit, quod 89. numerus omissus fuerit, vt ex Indice Græco apparet.

ciunt, & rursus quæ ad alium atque alium finem referuntur,

* * * * *
* * * *

Quod si quandoque tibi, dum ipsamet studiosius tractabis volumina, breuior videbitur, aut minus accurata quorundam argumentorum hîc esse facta mentio, ne id mireris velim; Nam unum aliquem librum singulatim legenti, argumentum eius animo complecti, illudque memoriæ ac litteris mandare, · · · ei opus est, qui id modo velit; at complura simul, idque post temporis aliquod interuallum, accuratè meminisse, hoc ego non adeo arbitror esse facile. Iam verò quæcunque in lectis illis libris obuia sunt, & neque tuas forsitan, ob insitam ijs facilitatem, fugerunt curas, his ne nos quidem tantum studij quantum cæteris adhibuimus: Sed eorum maior accuratio de industria est prætermissa. An autem aliud quidpiam non inutile una cum his argumentis supra tuam petitionem accedat, id tu melius intelliges. Vtilia sane tibi hæc modo edita futura sunt, cum summatim eorum tibi memoriam refricent, quæ tute per te legendo percurristi: tum vt citius reperias, si quid in ijs quæras; quin etiam, vt facilius adsequaris ea, quæ forte nondum intelligentia perceperis.

THEODORVS PRESBYTER 1

1. Cod.

De Scriptis S. Dionysii Areopagitæ.

LECTVS EST THEODORI PRESBYTERI *liber*, quo docet germanum esse S. DIONYSII *opus*. Soluuntur autem quatuor potissimum argumenta. *Primum* quidem: Si genuinus est, cur SS. Patrum nemo, qui post secuti sunt, ex eo libro sententias aut testimonia citarit? *Alterum* verò; quomodo Eusebius Pamphili, SS. Patrum scripta enumerans, huius nullam fecerit mentionem. *Tertium*; quomodo Traditionum earum, quæ in Ecclesia per incrementa, & diuturni temporis spatia creuerunt, liber hic sigillatim texat narrationem. Magnus enim Dionysius, vt ex Actis patet, Apostolorum æqualis

Act. 17.

fuit; hic vero liber earum maximè Traditionum descriptionem continet, quæ postea sensim in Ecclesia inualuerunt. Non igitur verisimile videri ait, imò falso confictum, quæ longo post tempore à morte magni Dionysij in Ecclesia orta sint, atque excreuerint, ea Dionysium describenda suscepisse. *Quartum*; cur epistolã B. IGNATII hic liber citat? Dionysius enim [vt diximus] Apostolorum temporibus floruit: Ignatius verò Traiano Aug. imperante, martyrij certamen certauit, & paulò ante mortem eam epistolam, quã hic liber citat, conscripsit. Quatuor his igitur argumentis controuersa dissoluere studet Theodorus, efficitq; pro virili legitimum illum esse magni Dionysij partum.

SCHOLION. EXTARET *utinam Theodorus iste, De legitimis* B. DIONYSII *Areopagitæ libris; aut quam vellem inde* ἐν ἐπιτομῇ *excerpta Photius, vt alibi minus fortasse necessaria, repræsentasset. Quoniam vero nostræ tempestatis sectarij eadem reciprocando iterant, ac veluti ab inferis reuocant, quatuor hisce argumentis breuiter respondebo. Copiosius alij, vt ad Hilduini, Caroli Magni æqualis, Areopagitica Matthæus Galenus, & ad Pachymeræ paraphrasin Godofr. Tilmannus: denique Tomo II. Annalium Ecclesiasticorum ad annum Christi* CIX. *Illustriss. Cæsar Card. Baronius, sanè de omni sacra antiquitate, atque adeò militante in terris Ecclesia, Dei sponsa, optimè meritus.* Primò *igitur à SS. Patribus nunquam*

nunquam aduocari B. DIONYSIVM *inficiamur. Laudat enim frequenter B. Cyrillus Alexandrinus, Origenes, Damascenus, Agatho & Gregorius I. Pontifices, aliiq;. Nam & Maximus Martyr, Michaël Syngelus, & Georgius Pachymerius, non modo defendunt à calumniis, sed & scholiis eruditis illustrant. Adde quod infra quoque in non recenti opere, sanctis scriptoribus adnumeratus legatur, pag. 469. II. Eusebij Pamphili silentium suspectum merito esse debet, quòd Arianismo infectus ille, eius scripta recensere idcirco cauit, quia vel vno S.* DIONYSIO *Arij causam iugulari posse videret. III. Cærimonias verò, ritusq; Ecclesiæ iam inde ab Apostolorum temporibus exortas, ac veluti per manus traditas in Ecclesiam promanasse, atque in hæc usque tempora apud pios homines perdurasse, nemo negabit, nisi qui ab Ecclesia Catholica Romana desciscentes in Nouatorum castra transfugerunt: docetq; copiosè Franc. Turrianus noster, itemq; Baronius Card. Tomo I. Annalium, de Essenis agens. IV. Quod verò B. Ignatii Martyris epistolam citet, qui Traiano imperante Martyr obiit, nemini mirum videbitur, qui ex eodem illo Baronio B.* DIONYSIVM *ad ea vsque tempora peruenisse, certò cognorit. Sed nos de his σὺν θεῷ copiosius libro de scriptis SS. Patrum in dubium reuocatis, ac vindicatis.*

ADRIANI

Isagoge S. Scripturæ. II.

LECTA est ADRIANI *introductio in S. Scripturam.* Vtilis liber ijs, qui ad eam primum aggrediuntur.

Hanc Græcè nuper repertam Augustæ Vindelicorum, editamq; video cum Vitis XII. Prophetarum minorum. SCHOL.

NONNOSI

Historia Legationum. III.

LECTA est NONNOSI *Historia*, qua legationem suam complectitur ad Aethiopas, & Homeritas, atque Saracenos susceptam, populos tum potentissimos; & ad alias item Orientis gentes. Iustinianus Romanum tunc imperium tenebat: Præfectus vero Saracenorum Kaïsus erat, *a* Arethæ nepos; qui & ipse Præfectus, ille fuit ad quem Nonnosi auus ab Anastasio Imperatore legatus fuerat, & pacis fœdera sanxerat. Quin & 2. Nonnosi pater, cui *b* Abramo nomen, ad Alamundarum Præfectum Saracenorum orator aliquando profectus, duos Romanorum duces, Timostratum, atque Ioannem, belli iure captos, vna liberauit; Iustino Imperatori in ducibus his liberandis subseruiens. Porro Kaïsus, ad quem Nonnosus missus, duabus præerat gentibus apud Saracenos clarissimis, Chindinis, & Maadenis. Ad quem ipsum Kaïsum Nonnosi quoque pater, antequam hæc Nonnoso legatio mandaretur, à Iustiniano missus est; pacisque fœdera ita constituit, vt Kaisi filium Mauiam nomine, obsidem acceperit, & Byzantium ad Iustinianum adduxerit. Post quæ duplici Nonnosus nomine legatus missus est: Vt Kaïsum, si posset, ad Imperatorem adduceret: Et ad *c* Auxumitarum Regem (cui genti *d* Elesbaas tunc præerat) itemque ad *e* Homeritas proficisceretur. Auxumis permagna est ciuitas, & quasi Aethiopiæ totius metropolis, magis ad meridiem & orientem vergens, quam Romanum imperium. Nonnosus verò, multis gentium superatis insidiis, ferarumque periculis (præter viæ incommoda, multaque discrimina, in quæ sæpenumero incidit) tamen quæ voluit perfecit, & saluus est patriæ redditus.

Kaisum refert, misso iterum Abramo ad illum legato, Byzantium profectum esse, suamque Præfecturam Ambro & Iezido fratribus diuisisse: ipsum vero Palæstinæ Præfecturam ab Imperatore administrandam suscepisse, infinitamque hominum subditorum secum multitudinem duxisse.

Quæ nunc Sandalia dicta, Arbylas appellasse Veteres ait; & *f* φακιόλιον, φασώλιν.

f. Vide notas Græci exemplaris, Suidam, & Notas ad Curolapat. de Offic. Constatinop.

Saracenorum ait plerique, tam qui *g* in Phœnicone, quam qui vltra Phœniconem

g. Phœniconis Vrbis Aegypti meminit inf. Olympiodorus pag. 112. Diod. Sicul. Lib. III. Locum esse maritimum ad sinum Arabicum scribit.

& Taurenos, quos vocant, montes degunt, *h* locum quendam pro sacro habent, alicui Deorum consecratum; quo bis quotannis conueniunt. Horum conuentuum ipsorum alter, mensem durat integrum, ad medium fere ver, quando Tauri signum Sol in Zodiaco tenet: alter vero in duos alteros menses extenditur, agiturque post æstiuum solstitium.

a. De quo Procop. lib. I. inf. pag. 34. & lib. II. pag. 37.

b. Hic Abrahamius (quinque syllabis) vir pius & presbyter nominatur in Actis S. Arethæ Martyris apud Sur. Tom. V. 24. Octob.

c. De quibus Niceph. Lib. XVII. cap. 32.

d. Cuius mentio in S. Arethæ Actis sup. citatis, & Niceph. lib. XVII. cap. 6.

e. Niceph. Lib. VIII. cap. 35. & XVII. cap. 32. Theophan. Byzant. inf. pag 38

h. Non omnino dissimile, quod narrat Ctesias in Indicis inf. p. 68.

tium. In his ait conuentibus, ſumma viget tranquillitas, non ſolum inter ipſos, ſed & cum omnibus aduenis. Quin etiam feras cum hominibus, non tantum inter ſe, pacate tunc degere fabulantur. Narrat & alia multa inopinata, & *a* fabulis non abſimilia.

a. Cteſiam fortaſſis imitatus, à quo nõnulla mutuari videtur.

Adulin ſcribit ab Auxumi quindecim itinere dierum diſtare. Proficiſcenti vero Auxumin Nonnoſo cum ſuis, maximum hoc obiectum ſpectaculum, ad regionem Auen dictam, quæ media eſt inter Auxumin, & Adulin vrbes, elephantorum nimirum multitudo non modica, imò millia ferme quinque. Paſcebant hi elephanti maximo in 3.
campo, propiusque accedere nemini incolarum facile erat, neque paſto prohibere. Hoc illis interim ſpectaculum occurrit.

De cœli quoque conſtitutione dicere oportet, quæ eſt ab Aue ad Auxumin: contra enim æſtas illic & hiems accidit. Nam Sole Cancrum, Leonem, & Virginem obeunte, ad Auen vſque (vti & nobis) æſtas eſt, ſummaque cœli ſiccitas. At ab Aue Auxumin verſus, & reliquam Aethiopiam, hiems eſt vehemens, non integro quidem illa die, ſed quæ *b* à meridie ſemper & vbique incipiens, coactis nubibus aërem obducat, & horrendis imbribus oram illam inundet. Quo etiam tempore Nilus latè Aegyptum peruadens, maris in modum terram irrigat. Cum autem Sol Capricornum, Aquarium, & Piſces perambulat, aër vice verſa Adulitis in Auen vſque imbribus regionem inundat, ijs verò qui ab Aue Auxumin, cæteramque Aethiopiam verſus iacent, æſtas eſt, & maturos iam fructus terra præbet.

b. Simile quid in Indicis refert Cteſias Cnidius inf. 68.

Nauiganti à Pharſa Nonnoſo, & ad extremam vſque inſularum delato, tale quid occurrit, vel ipſo auditu admirandum. Incidit enim in quosdam forma quidem & figura humana; ſed *c* breuiſſimos, & cutem nigros, totumque piloſos corpus. Sequebantur viros æquales fœminæ, & pueri adhuc breuiores. Nudi omnes agunt, pelle tantum breui adultiores verenda tecti, viri pariter ac fœminæ: agreſte nihil, neque efferum quid præ ſe ferentes. Quin & vox illis humana, ſed omnibus, etiam accolis, prorſus ignota lingua, multoque amplius Nonnoſi ſocijs. Viuunt marinis oſtreis, & piſcibus è mari ad inſulam proiectis. Audaces minimè ſunt, vt noſtris conſpectis hominibus, quemadmodum nos viſa ingenti fera, metu perculſi fuerint.

c. De Pygmaeis inf. Cteſias in Indicis pag. 68. Iuuenalis quoq; Plinius, & Solinus. Conſule etiam Notas ad Graecum exemplar.

THEODORI ANTIOCHENI

IV. *Pro S. Baſilio aduerſus Eunonium libri XXV.*

LECTI ſunt THEODORI Antiocheni *Pro a Baſilio aduerſus Eunonium libri b viginti quinque.* Eſt illi phraſis non vsquequaque perſpicua; ſenſibus tamen & argumẽtis nimium quantum denſus, S. Scripturæ teſtimonijs egregiè abundat. Ad verbum ferè Eunomii rationes refellit, imperitum eum valde externarum diſciplinarum, multoque magis noſtræ Theologiæ, pluribus oſtendens. Hic verò Mopsueſtiæ, vt puto, Epiſcopus fuit.

a. Iam vita functo, vt doceris inf. pag. 167.
b. Infra pag. 207 XXVIII. ſcripſiſſe commemoratur.

SOPHRONII

V. *De eadem re liber.*

LECTVS ſimiliter SOPHRONII *Pro Baſilio contra Eunomium liber*, Theodoro apertior, & multo doctior ac breuior. Neque enim per omnia Eunomium perſequitur; ſed illa potiſſimum exagitat, atque refellit, quæ ſumma capita hæreſis Eunomij 4.
continere videbantur. Charactere vſus eſt* diſtinguente ac definiente: & vt plurimum ſolutus illi, minimeque vinctus ſermo, non ingratus tamen, immo & logicis argumentationibus perquam floridus eſt.

* διαφορητικῷ.

GREGORII NYSSENI

VI. *Eiusdem argumenti opera duo.*

LECTVS eſt *a* GREGORII *Nyſſæ Epiſcopi* ſimiliter *pro Baſilio aduerſus Eunomium liber.* Stylus illi, ſi cui Rhetorum, illuſtris, & iucunditatem auribus inſtillans. Sed nec ipſe quidem ordine Eunomij ſcriptum reprehendit. Quamobrem & Theodoro conciſior eſt, & Sophronio latior, abundat enim enthymematiſe, atque exemplis. Illud autem

a. Exſtant eius Libri XIII. aduerſus Eunom. in Biblioth. Vaticana, Boica, & alibi.

autem verè pronunciauerim, quantum Gregorius venuſtate, ſplendore, & mirifica iucunditate antecellit Theodoro, tantum etiam argumentorum copia & vbertate eundem vincere connititur. GREG. NYSS.

LECTVM eſt alterum eiusdem GREGORII *Nyſſeni opus*, de eadem ipſa re: in quo rationibus validioribus cum Eunomio manus conſerens, eum vi expugnat, omnia impietatis firmamenta labefactans. Venuſtas verè orationis, & ſplendor iucunditate mixtus, etiam in hoc opere decenter ſe oſtendit. VII.

ORIGENIS

De Principiis libri IV. VIII.

LECTI ſunt ORIGENIS [a] *De Principiis libri IV.* Horum *Primus* de Patre, & Filio, & Spiritu ſancto agit. Quo in libro plurima blaſphemè ſcribit: vt, Filium à Patre factum, Spiritum à Filio: & Patrem quidem per omnia quæ exiſtunt peruadere; Filium vero ratione duntaxat prædita; Spiritum autem ea tantum, quæ ſalua facta ſunt. Tradit & alia nimium abſurda, impietatisque plena; animarum migrationes, & animata ſidera, pluraque id genus alia nugatus. *Primo* itaque libro [b] fabuloſe diſſerit de Patre, & (vt ipſe appellat) de CHRISTO, & de ſancto Spiritu; inſuper & de naturis ratione præditis. *Secundo* vero, de Mundo, rebusque in eo conditis: præterea vnum eundemque eſſe Deum Legis, & Prophetarum: Vnum item eſſe veteris & noui Teſtamenti Deum: De Saluatoris Incarnatione: Eundem ſpiritum in Moyſe, & alijs Prophetis, ſanctisque Apoſtolis fuiſſe. Adhæc de Anima, de Reſurrectione, de Pœna, de Præmijs. *Tertio* de Arbitrij libertate: Qua ratione diabolus, contrariæque poteſtates, iuxta Scripturarum doctrinam, cum humano genere pugnent: Mundum item ortum habere, & corruptioni obnoxium eſſe, vt qui à tempore initium ſumpſerit. *Quarto* item libro de fine vltimo: diuinas eſſe Scripturas: de Ratione denique legendi & intelligendi Scripturas.

a. Lege de his D. Baron. Card. To. V. ad A. C. 397. Exſtat elegans epiſtola B. Hieronymi ad Auitum de cauendis Origenis περὶ ἀρχῶν erroribus.

b. μυθολογήμα, &c.

EVSEBII CÆSARIENSIS EPISC.

[a] *Scripta pleraque.* IX.

LECTI ſunt *Euangelicæ præparationis* EVSEBII *libri quindecim*: quibus vt plurimum inanem Gentium doctrinam vellicat, quamque diſſoni ipſi inter ſe perpetuò 5. fuerint. Meminit vero initio libri decimiquinti, & in eodem extremo, alterius Operis, quod *Euangelicam Demonſtrationem* nominat, quæ poſt *Euangelicam Præparationem* conſequitur; quod hæc quidem reprehenſio fere ſit erroris gentium, illa verò confirmatio præconij Euangelici.

a. Plura enumerat B. Hieron. in Catalogo cap. 81. & ex illo Sophrō. ac Suid.

LECTI ſunt EVSEBII *Euangelicæ Demonſtrationis libri* [b] *viginti.* X.

LECTI ſunt & EVSEBII [c] *Eccleſiaſticæ Præparationis libri* . . . . in quibus excerpta ſunt. XI.

LECTI ſunt item EVSEBII *Eccleſiaſticæ Demonſtrationis libri* . . . . . XII.

LECTI ſunt EVSEBII *Confutationis, & Apologiæ libri duo.* Alteri item duo, qui à prioribus duobus cum aſſertionibus quibusdam differant, in cæteris dicendi genere, ac ſenſu ijdem ſunt. XIII.

Adfert verò, vt ab Ethnicis profecta, argumenta quædam aduerſus ſinceram noſtram religionem; eademque rectè, licet non per omnia, refellit. Phraſi neque iucundus uſpiam, neque perſpicuus: homo tamen multæ doctrinæ eſt: tametſi mentis acumine, affectuumque conſtantia, quantum in dogmatum accurata tractatione eſt opus, indigeat. Etenim & hîc eum pluribus locis blaſphemum in Filium videas, eundemque ſecundam cauſam appellantem, ac ſummum Imperatorem; aliaque id genus Arianici furoris germina apparent. Conſtantini Magni temporibus floruiſſe clarum eſt, fuiſſeq; S. Martyris *Pamphili* virtutis ardentem amatorem, vnde & *Pamphili* cognomentum adeptum eſſe quidam affirmant.

b. Hodie decem duntaxat leguntur.

c. Vtrumq; hoc opus Eccleſiaſt. Præparat. ac Demonſtrat. intercidit, neque meminit B. Hieron.

APOLLINARIVS HIERAPOLITA

De Pietate & Veritate, aduerſus Gentes.

LECTVS eſt [a] APOLLINARIVS *aduerſus gentes, De Pietate, itemq; De Veritate.*

APOLLINAR. Hierapolita est scriptor hic, eius quæ in Asia Hierapoleos creatus Episcopus: floruit vero Marci Antonini Veri Romæ imperantis temporibus. Vir sane præstans, & phrasi vsus non pœnitenda. Ferunt & *b* alia ipsius scripta cõmemoratu digna circumferri, sed quæ in meas nondum manus peruenerint.

b. Vide Niceph. Lib. IV. cap. 11. & 32.

a. Cuius & B. Hieron. meminit in Catalogo. Cap. XXVI. Alius ab hoc & posterior multo fuit Laodicenus ille Syrus, de quo Suidas. Sozomen. lib. V. cap. 17. Socrat. lib. III. cap. 13.

GELASIVS

XV. *Synodi primæ scriptor.*

LECTA & *a Primæ Synodi actio*, tribus comprehensa libris. GELASII titulum *b* opus præfert: nec tam actio, quam historia est. Sermo vilis & humilis, nisi quod minima quæque in Synodo gesta narret.

b. De quo infra copiosius Cod. LXXXVIII. pag. 119.

a. De septem Synodis Oecumenicis Photij exstat Libellus To. I. Concil. Qui & Græcè alibi itemque anonymi duo.

SYNODVS III.

XVI. LECTA est *actio tertiæ Synodi*, constans ferè *a* epistolis Diui Cyrilli ad Nestorium, & impij huius vicissim ad illum.

a. Quarum inf. quoque mentio Cod. CLXIX. pag. 196.. Ipsam vero Synodum habemus in Germania editam Græcè, & Latinè Theod. Peltano interprete.

SYNODVS IV.

XVII. LECTA est *actio quartæ Synodi*, varijs quidem libris comprehensa, actionibus vero quindecim: quibus Dioscorus, & Eutyches damnati, anathemate cum ipsis percusso & Nestorio: Sanctus verò Flauianus etiam à morte innocens iudicio declaratus est; vti quoque Eusebius Dorylæi Episcopus, & Theodoretus, & Ibas. Gesta sunt & alia quædam singulatim, & pietatis doctrina confirmata.

SYNODVS V.

XVIII. LECTAE quoque *actiones quintæ Synodi*, quibus tractatum *a* de *Tribus*, vt vocant, *Capitulis*: de Origene, qui cum scriptis suis anathemate damnatus: de Diodoro Tarsensi, & Theodoro Mopsuestiæ, qui & ipsi similiter excommunicati. Anathemate quoque damnata, quæ Theodoretus aduersus Cyrillum *Capita* scripsit duodecim. Gesta sunt ante hanc quædam de Zóora, & Anthimo illo, qui ex Trapezuntina Constantinopolitanam sedem inuasit: aliaque præterea, quæ hac ipsa Synodo comprehenduntur.

a. De quib. legẽdus Card. Barõ. To. VII. Annal.

SYNODVS VI.

XIX. LECTA sunt *acta sextæ Synodi*, Actionibus *a*. . . quibus Sergius, Cyrus, Pyrrhus Constantinopolitanus damnati; Honorius item Romanus, Polychronius, alijque cum illis, vnam voluntatem, vnamque *b* operationem in CHRISTO asserere ausi: veritatis vero dogma *c* confirmatum.

a. XVIII. & D. Baron. To. VIII. ad annum Chr. 680. & 681.

b. ἐνέργειαν.

c. Præsertim comperta Polychronii Presbyt. ac Monachi monothelitæ in mortuo excitando impostura, quam leges Actione XV. apud Baron. Card.

SCHOL. HONORIVS item Romanus] *Anridoton huic calumniæ veneno adhibendum. Neque enim Honorius Pontifex, à sui sæculi scriptoribus laudatus, cum Monothelitis de vna in* CHRISTO *voluntate sensit, vt S. Maximus Martyr, ex ore etiamnum superstitis scribæ Pontificii, in Dialogo cum Pyrrho testatum reliquit: sed inuidia quadam adducti Græci, quòd suos Patriarchas plurimos hac in Synodo errorum conuictos molestè ferrent, hanc notam Romanæ sedi (cuius nunquam fides, promittente* CHRISTO, *defecit) per nefas inurere tentarunt. Igitur quod in plerisque aliis sollemne iis fuit, ac manifesto sæpius deprehensum, fraude ac fide Græca etiam hanc Synodum, addendo, curtando, & mutando inquinarunt. Cuius rei idoneos laudare testes possumus, atque adeo plurimos omni exceptione maiores. En tibi vnum de multis exemplum. Theodorus Patriarcha CP. erroris in hac ipsa Synodo conuictus, & abdicare coactus, vna cum Macario Antiocheno Patriarcha, cum primum post Gregorii sibi suffecti mortem, edita fidei legitima professione, post liminio restitutus est, suo sublato*

ſublato nomine, Honorii Pont. Rom. ab omni hæreſi alieni nomen, parua litterarum mutatione ſubiecit, pluraque Harpyis vnguibus contaminauit. Eius rei auctorem habemus Anaſtaſium Bibliothecarium. Et quiuis actiones legens facile deprehendat, cum alias ſæpe interlocutum ſit, hic re tam graui non excuſſa, legatos nullum pro Pontifice verbum feciſſe. Imò & Agathonis epiſtolam Synodus probando, & Honorium damnando, ſecum ipſa profecto ſtolide nimis pugnaret. Atque his nixa fundamentis fabula, ad hæreticos vſque eo manauit, vt & Catholicos quosdam in fraudem induxerit.

Plura te, lector, legere cupiam, conſultis ampliſs. Cardinalib. Roberto Bellarmino To. I. Controu. III. lib. IV. cap. XI. & Cæſare Baronio Tom. VIII. Annalium Eccleſ. ad annum Chriſti 680. & 681. & Stanislao Hoſio lib. II. contra Brentium. Mitto Franc. Turrianum lib. de VI. VII. & VIII Synodo. Albertũ Pigium lib. IV. Hierarchiæ, cap. VIII. & Ioan. Heſſel. lib. de cathedræ Petri firmitate, cap. XI. & Onuphrium Panuinium ad Honorium Platinæ.

SYNODVS VII

XX.

LECTA ſunt *Geſta ſeptimæ Synodi*, actionibus *a*. . . quibus de Iconomachorum hæreſi triumphus ductus, & Orthodoxorum fides inclaruit.

a. VII. Sti acta teſtantur, quæ legas apud Card. Baron. To. IX. OCTAVAM *Synodum hic non recenſeri, argumentum eſt de multis, ſcriptam hanc à Photio Bibliothecam ante exortos de Patriarchatu tumultus.*

IOANNES PHILOPONVS

De Reſurrectione.

XXI.

LECTVS IOANNIS PHILOPONI *De Reſurrectione liber* Tomis. . quibus corporum Reſurrectionem reijcit, & multa inconſiderate iactat, SS. etiam Patrum auctoritatem riſu inſectari auſus. *Legẽdus Niceph. lib. XIIX. ca. 47*

THEODOSIVS MONACHVS

Contra Philoponum.

XXII.

LECTA eſt THEODOSII *Monachi* earum, quæ à Ioanne Philopono adductæ ſunt *a* citationum aduerſus corporum Reſurrectionem, elaborata *Confutatio*; in qua & loca ſacræ Scripturæ, ſanctorumque Patrum adducit, quibus Ioannis amentia refellitur. *a. κρἠσεων.*

CONONIS, EVGENII, & THEMISTII

In Philoponum inuectiuæ.

XXIII.

LECTÆ ſunt *a* CONONIS, EVGENII, & THEMISTII aduerſus Ioannis Philoponi de carnis Reſurrectione deliramenta *Inuectiuæ*, quibus acriter adeo ipſum inſectantur, vt etiam omnino à Chriſtiana fide abhorrere hominem affirment, licet in eo cum illo ſentirent, quòd nec ipſi reciperent Chalcedonenſe Concilium.

a. Cuius non ſemel meminit Niceph. Calliſt. Themiſtius autem idem videtur ille, aduerſus quem ſcripſit Theodorus Monach. inf. Cod. CIIX. pag. 153. Card. porro Baron. pro Eugenio Euagrium habet Tom. VII. ad A. Chr. 535.

ACTA DISPVTATIONIS HAERETICORVM

coram Ioanne Patriarcha C P.

XXIV.

LECTVS liber *Acta* continens *diſputationis* initæ coram *a* Ioanne Regiæ vrbis Epiſcopo, Iuſtino imperante, *inter Cononem & b. Eugenium c* Tritheitas, *& Paulum ac Stephanum*, qui & ipſi *d* hæſitantiũ de numero erant. Hìc viſuntur Conon, & Eugenius Philopono patrocinari. Cum enim Paulus & Stephanus ab ipſis poſtularent, vt Philopono anathema dicerent, recuſarunt.

a. Fuit hic Ioannes III. cognomẽto Scholaſticus *ſub Iuſtino Minore, de quo etiã inf. pa. 97. Vide Baron. Card. To. VII. ad A. C. 564.*

b. Euagrium nominat D. Baron. Card. ad annum Chriſti 535. Tom. VII.

c. Ita Philoponi ſectatores dicti, quod tres naturas in ſacroſancta Trinitate profitendas cenſuerint. Leont. Act. V. extrema. Niceph. lib. XVIII. cap. 49. lege.

d. Quo nomine appellati Eutychiani atque Seueriani, qui neque palam Eutychetis errores profiteri auſi, neque ad Catholicos ſeſe adiungere, niſi prius damnatis Tribus capitulis, voluerunt. Card. Baron. ſup. & Leont. Act. VI. extrema.

Quin

Acta Dispvt. 8

Quin & proferunt teſtimonia, quod cum Seuero & Theodoſio ipſorum præceptoribus, eadem ſentiret. Hi quidem multas in Theologicis pias voces adhibent, vt Trinitatem conſubſtantialem eſſe, eiusdemq; naturæ, & vnum Deum, vnamq; Diuinitatem; blaſphemant vero, dum aiunt Patrẽ & Filium & Spiritum ſanctũ partiales eſſe ſubſtantias, propriasque diuinitates, & proprias naturas. Ita ſecum ipſi, & cum veritate pugnantes, alia plura id genus deliramenta proferunt. 7.

S. IOANNIS CHRYSOSTOMI

XXV. *In mortem & aſcenſionem* Christi, *itemque im Pentecoſten Orationes.*

Legimvs Chrysostomi nomine inſcriptum librum, *Notationes in mortem* Christi. Sunt autem breues Orationes duæ & viginti. Habentur & in eodem volumine ſimiles *In aſcenſionem Domini* aliæ duæ & viginti: & *in Pentecoſten* quoque Orationes ſeptendecim.

SYNESII CYRENAEI

Scripta.

XXVI. Lectae ſunt Epiſcopi Cyrenes, cui Synesio nomen, *de Prouidentia*, & *de Regno*, [a] alijsque nonnullis *Orationes*. Stylus illi ſublimis quidem & grandis, ſed qui ad [b] popularem ſimul dictionem aliquantum inclinet.

b. al. poëticam.

a. Vt de Inſomniis, Caluicie, Dono, Conſtitutione, caterisq; à Gul. Cant. vna cum Hymnis Græce & Latinè vulgatis. Vide Suid. & Niceph. lib. XIV. cap. 55.

c. CLX. numerat Niceph. ſupr.

Lectae ſunt & eiusdem [c] Epiſtolæ variæ, venuſtate ac dulcedine fluentes, cum ſententiarum robore ac denſitate.

d. Epiſt. 105. quæ eſt ad Eutropiũ fratrẽ, inter alias opiniones philoſophicas Chriſtianis dogmatibus aduerſantes, Theophilo non ignorandũ ſcribit, longe ſe ab eo abeſſe, vt vulgi opinionibus de reſurrectione conſentiat.

Prodijt hic è Gentilium Philoſophorum ſchola, quem aiunt ad diuinam Chriſtianorum doctrinam inclinantem, alia quidem facile recepiſſe, ſed (quod equidem haud ſcio an [d] aliunde, certè ex epiſtola ipſius ad Theophilũ manifeſtè deprehenditur) de Reſurrectione dogma ſuſcipere noluiſſe. Verũ [e] ita ſentiens, noſtris tamen eſt dogmatibus initiatus, imò etiam ſummo ſacerdotio dignus habitus, cum ad aliam viri probitatem, pariterque actam vitam reſpectu habito, tum quod non poſſet non, qui ſic homo vitam inſtituiſſet, Reſurrectionis lumine illuſtrari. Nec ea ſpes fefellit. Facillimè enim ſimul atque Epiſcopus creatus eſt, [f] Reſurrectionis etiam doctrinam credidit. Cyrenem verò illuſtrauit, quo tempore Alexandriæ Theophilus præſidebat.

e. Finxiſſe hanc opinionem ſanctiſſimum virum, ad effugiendum hac arte onus Epiſcopale demonſtrat Baron. Card. To. V. ad A. Ch. 410.

f. Eam quam ſolerter Platonico Philoſopho cuipiam perſuaſerit, docebit te Limoniarij Ioan. Moſchi Euirati. cap. CXCV. lectu digniſſimum.

EVSEBII PAMPHILI

XXVII. *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri X.*

Lecti ſunt Evsebii *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri decem.* Auſpicatur à nato Chriſto vero Deo noſtro, & per Tyrannorum tempora accuratè progreſſus, ad Conſtantini Magni imperium pertingit, diligentius quæ in Eccleſijs ſub illo, & ab illo inſtituta, decretaque ſunt, pertractans.

SOCRATIS

XXVIII. *Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri VII.*

Lecta eſt Socratis *Eccleſiaſtica hiſtoria*, Euſebium proximè excipiens: ducto quidem initio à Conſtantini Imperio, & ad Theodoſij minoris tẽpora perducendo.

Scriptor hic *Ammonium* & *Helladium*, Alexandrinos Grammaticos frequentans, etiamnum puer Grammaticam edoctus eſt ab ethnicis doctoribus, ob ſeditionem patria profugis, & Conſtantinopoli agentibus. Continet verò hoc opus centum quadraginta annorum res geſtas, omnisque adeo hiſtoria ſeptem eſt libris comprehenſa.

Stylus

Stylus illi non admodum ſplendidus, ſed nec in dogmatibus valde accuratus eſt. SOCRATIS.

EVAGRII SCHOLASTICI

Eccleſiaſt. hiſtoriæ Libri VII.

LECTA EVAGRII *Scholaſtici*, ex-præfecti, nati [a] Epiphaniæ vrbe Cœleſyriæ, *Eccleſiaſtica hiſtoria libris ſex:* inchoans à fine Socratis & Theodoreti hiſtoriarũ, pertingenſque ad Mauricij annum [b] duodecimum imperij. Stylus huic non ingratus; tametſi interdum redundare quodammodo videatur: certè in doctrinæ veritate ceteris hiſtoricis accuratior eſt. Habet autem & de imaginibus quædam [c] exempla. XXIX.

[a] *Vide Notas Græci exemplaris in extremo.*
[b] *Card. Baron.* δέκατον *legit Tom. 8. ad annum 594.*
[c] χρήσεις.

HERMIÆ SOZOMENI

Hiſtoriæ Eccleſiaſt. Libri IX.

LECTA eſt HERMIÆ SOZOMENI *Salaminii*, Scholaſtici, *Eccleſiaſtica hiſtoria libris nouem*; quam nuncupat Theodoſio minori. Auſpicatur à conſulatu Criſpi, eiuſque patris Conſtantini, & perducit ad Theodoſij Minoris imperium. Hic Conſtantinopoli ius olim dicebat: eſtque Socrate in ſtylo præſtantior; à quo etiam in narrationibus quibuſdam diſſentit. XXX.

THEODORETI

Hiſtoriæ Eccleſ. Libri V.

LECTA eſt THEODORETI *Hiſtoria Eccleſiaſtica.* Omnium quos proximè nominaui conuenientem magis hiſtoriæ ſtylum adhibet. Clarus enim, & grandis eſt, minimeque redundans; niſi quod translationibus interdum audacius, & penè ineptè vtatur. Hic etiam quàm ceteri fuſiùs ſecundæ Synodi geſta commemorat; quæ alij tanquam in concurſu, dicis gratia, & obiter ferè narrant, quaſi de ea loqui refugiant. Veruntamen ne ipſe quidem omnia ſigillatim refert. Hiſtoriam inchoauit ab hæreſi Arij, pertexuitque & ipſe ad Theodoſij Minoris tempora, & vſque ad [a] Diodori exceſſum, quando Conſtantinopoli [b] ſacrorum Antiſtes Siſinnius fuit. XXXI.

[a] Θεωδώρε hic reponendum ex auctoritate Theodoreti lib. V. cap. vlt.
[b] *Vid. inf. pag. 9 in Phil. Sideta.*

S. ATHANASII

Epiſtolæ.

LECTÆ ATHANASII *Epiſtolæ variæ* (quas inter & de eius receſſu, tanquam Apologia, collocantur nonnullæ) eleganter ſimul, & ſplendidè, clareque compoſitæ; perſuadendi inſuper vi, ac venuſtate floridæ, vt iucundum ſit, quam ibi Apologiam ſcribit, audire. XXXII.

IVSTI TIBERIENSIS

Iudæorum regum Chronicon.

LECTVM eſt IVSTI TIBERIENSIS [a] *Chronicon*, cuius hæc inſcriptio: IVSTI TIBERIENSIS *Regum Iudæorum, qui coronati fuerunt.* Hic è Tiberiade Galilææ opido ortum, nomenque traxit. Auſpicatur hiſtoriam à Moyſe, perducitque ad exitum vſque Agrippæ, ſeptimi è familia Herodis, & Iudaicorum Regum poſtremi. Qui regnum ſub Claudio accepit; creuit ſub Nerone, ampliuſque dein ſub Veſpaſiano; obiit autem tertio Traiani anno, quo & hiſtoriæ finis ducitur. Stylus huic maximè XXXIII.

[a] *Meminit in Catalogo B. Hieron. cap. 14. Ioſephus item in Vita ſua, & Stephanus ex vo-* λεως *Suid. alijq.*

 conci-

IVSTVS TIB. concisus,& pleraque relatu cumprimis necessaria prætermittit. Communi autem Hebræorum vitio laborans,Iudæus genere cùm esset,de CHRISTI aduentu, deq; iis quæ ipsi accidetunt, aut de miraculis ab illo patratis,nullam prorsus fecit mentionem. Parentem Hebræum quendam habuit,cui Pisto nomen; mortalium ipse(vt Iosephus ait) nequissimus,& pecuniæ cupiditati ac libidini seruiens.Contendit idem in Repub.cum Iosepho,cui multas struxisse insidias fertur: Iosephus tamen,etsi sæpenumero hostem comprehendisset,verbis dumtaxat castigatumim,pune abire permisit. Historiam verò, quam texuit,magnam partem confictam aiunt, eaque potissimum, quibus Romanorum aduersus Iudæos bellum, & Hierosolymorum excidium persequitur. 9

IVLII AFRICANI

XXXIV. *Historia, & alia.*

LEGIMVS AFRICANI illius *Historiam*,qui *Cestos*, vt nominant,libris quatuordecim composuit.Concisus quidem est,nihil tamen cognitu necessarium omittit. Incipit à mundi creatione apud Moysen, peruenitq; ad vsque Christi aduentum. Succinctè quoque commemorat gesta iam inde à Christi ætate, vsque ad Macrini Imp. tempora: quo tempore,vt idem affirmat, hoc *Chronicon* absolutum est,annorum scil.quinquies mille, septingentorum & viginti trium. Opus vniuersum voluminibus quinque continetur.

a Vide Biblioth. Sixti Senens. lib.8.hæres.6.Iac. Pamel.ad cap.4. Tertull. & coron.a milit.& Bened.Perer.noſtrũ Præfat. lib. 16.

Hic & ad Origenem scripsit *a* de Susannæ historia, quòd in Hebræorum libris non legatur; minimeq; cõueniens sit Hebraico veriloquio illud: *b* ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, καὶ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι. Quæ excipiens Origenes, scripto refellit.

Scripsit quoque Africanus ad Aristidem, vbi quæ de Saluatoris nostri genealogia Matthæum inter & Lucam dissensio putabatur, nullam esse demonstrat.

comment.in Daniel.Africani epist.cum resp.Orig. exstat in editione Paris. operum Origenis. b Dan.13.

PHILIPPI SIDETÆ

XXXV. *Christianæ historiæ libri XXIV.*

Genes.1.

LECTVM PHILIPPI SIDETÆ *Opus*, cuius titulus *Christiana historia*: Ducto inde initio, *In principio creauit Deus cœlum & terram*: Et persequitur Mosaicæ historiæ quædam succinctè, quædam copiosè; multis vbique verbis vsus. Primus autem liber tomos continet quatuor & viginti: similiter & reliqui tres & viginti libri, *a* quos quidem hactenus vidimus. Multum admodum verborum, sine vlla tamen vrbanitate aut gratia profundit: quin & satietatem adfert, aut potiùs molestiam; atque ostentationis plus habet, quàm vtilitatis. Inseruit & plurima historiam nihil attinentia, vt non tam historiam esse, quàm alienorum negotiorum tractationem (adeò ineptè effunditur) dixeris. Æqualis fuit Sisinnij,& Procli, *b* Episcoporum Constantinopolis. Atque in hac quidem historica scriptione sæpè *c* Sisinnium perstringit; quod (vt ferunt) dum *d* idem munus vterque obiret, & eloquentia primas tenere Philippus videretur; Sisinnius tamen *e* in patriarchalem sedem prælatus fuerit.

a Nam XXXVI edidisse auctor est Socrates,& ex illo Nicephorus.

b Cum quibus, vt & cum Nestorio, de sede Constantinopolitana contendit. Auctores Socrates, & Nicephorus.

c Immò & Episcopos,qui ordinassent, & populum qui elegisset.Socrat.lib.7.cap.26, & Niceph.lib.15.cap.29. d Presbyterij. e Defuncto Attico.

SCHOLION. *Visum est inserere Socratis lib.7. Eccles. histor. cap.27. quod huic penè geminum sit, & ex comparatione operæ-pretium fiat.* PHILIPPVS *Sidæ ortus fuit. Hæc quidem est ciuitas Pamphyliæ, in qua etiam Trophilus* [*Troilus melius habet Niceph.*] *Sophista natus dicitur, cui se Philippus cognatum esse gloriatus est. Hic Philippus cùm esset diaconus, Ioannis* [*Chrysostomi*] *Episcopi consuetudine, qua multum vsus est,impulsus, in studiis literarum permultum operis, & laboris collocauit, multosq; & varios cuiusq; generis libros in vnum collegit; atque Asiaticum dicendi genus studiosè imitatus, multa conscripsit. Et quo Iuliani Imp. libros refelleret, opus etiam, quod* HISTORIAM CHRISTIANAM *inscribebat, composuit, inq; triginta sex libros distribuit. Singuli libri tomos complures continent, adeò vt omnes simul propè mille numero sint. Argumentum etiam cuiusq; tomi tomum ipsum adæquat. Nicephorum hîc duo distinxisse opera,obseruo: Opus*, inquit, *magnificum,in quo Iuliani contra sacra Biblia scriptum euertit, reliquit. Aliud quoque volumen composuit, quod* CHRISTIANAM HISTORIAM *nominauit.*

Hoc opus non HISTORIAM ECCLESIASTICAM, *sed* CHRISTIANAM *inscripsit,*

ſcripſit, multaſq; & varias in eo congeſsit materias: eo quidem conſilio, vt ſe doctrinæ Philoſophorum non expertem fuiſſe declararet. Quapropter præceptiones Grammaticas, Aſtronomicas, Arithmeticas, & Muſicas crebro citat. Quin etiam inſulas, montes, & alias res non magni momenti deſcribit, vnde opus inflatum & plenum inanis oſtentationis factum eſt. Quare ſi quid ego iudico, neque doctis, neque indoctis prodeſſe poterit. Quippe indocti inſolentem illam, & nimio artificio elaboratam dicendi rationem, quæ in eo eſt, animaduertere nequeunt. Docti autem crebram eorundem verborum repetitionem, quæ in illo vſurpatur, condemnabunt. Ceterum quiſq; de libris illis pro arbitratu ſuo iudicium faciat. Ordinem verò temporum, quibus res gerebantur, ab eo confuſum eſſe, audeo quidem affirmare. Nam temporibus Theodoſii commemoratis, ad tempora [*Magni*, addit Niceph.] *Athanaſii Epiſcopi recurrit. Quod quidem ab illo ſapiſſimè factum eſt.*

PHILIP. HIST.

CHRISTIANORVM LIBER,

Octateuchi expoſitio libris XII.

XXXVI.

LECTVS liber eſt, qui inſcribitur CHRISTIANORVM LIBER, *Octateuchi expoſitio*. Pamphilo cuidam dedicauit eum ſuus auctor, qui Iuſtini Romanorum Imperatoris temporibus floruit. Incipit ſuper Eccleſiaſticis quibuſdam dogmatibus, S. Scripturæ, vt ipſi quidem videbatur, teſtimoniis contendere. Stylus illi humilis, & ſtructuram adhibet infra communem. Componit & incredibilia quædam, non ſatis ad hiſtoriæ fidem; ob quæ fabuloſus potius, quàm verus ſcriptor haberi meritò debeat. Inter illa, hæc ferè dogmata proponit: *a* Cœlum non eſſe orbiculari figura, ac neque terram; ſed illud fornicis ſimile, hanc altera parte longiorem, extremiſque partibus cum cœli terminis copulari. Ad hæc, omnia aſtra moueri, Angelis ad motum ſubſeruientibus, & id genus alia. Facit quoque mentionem, tanquam aliud agens, libri Geneſeos, & Exodi: plurimuſque eſt in narratione & ſpeculatione tabernaculi. Percurrit & Prophetas, indidemque Apoſtolos. Solis magnitudinem eſſe ait duorum climatum. Angelos in cœlo non eſſe, ſed tantùm ſuper firmamentum, & nobiſcum verſari. CHRISTVM è terra aſcendentem, inter cœlum & firmamentum peruenisſe, idque dumtaxat cœlorum regnum eſſe: aliaque his ſimilia abſurdè profert. Nuncupat priores ſex libros Pamphilo cuidam: de reliquis verò ſex (ſunt enim in vniuerſum duodecim,) ſeptimum quidem Anaſtaſio, quo cœlos minimè diſſolui aſſerit: octauum dein (qui eſt in Canticum Ezechiæ, & in Solis regreſſum) Petro inſcribit; quo in libro & Cantica Canticorum explicaſſe ſe commemorat. Reliqui quatuor certo nemini dedicantur.

a Vide B. Baſilij Orat. tertiam Hexaem. & D. Ambroſ.

b κλιμάτων.

DE REPVBLICA

Libri VI.

XXXVII.

LECTVS DE REPVBLICA LIBER, Menam Patricium, & Thomam Referendarium per dialogum loquentes introducens. Continet opus hoc libros ſex, quibus δικαιαρχικὸν, vt hîc appellatur, nouum politiæ genus, diuerſum ab iis, quæ *a* veteres prodiderunt, introducitur; ac Platonis reſpublica non immeritò reprehenditur. Quam verò perſonæ illæ Politiam adferunt, ex tribus Politiæ ſpeciebus, Regia nimirum, & optimatium, ac popularium, componi oportere aiunt: vt cùm harum quælibet, quod purum atque ſincerum habet, huc contulerit, hæc tandem verè optima reipublicæ forma conſtituatur.

a Plato, Ariſtoteles, Polybius, lib. 6. & Plutarchus ſingulari libello. Heraclides quoque Ponticus, & Nicol. Damaſcenus.

THEODORI ANTIOCHENI

Interpretatio Geneſeos.

XXXIIX.

LECTVS THEODORI *Antiocheni* liber eſt cum hac inſcriptione: *Interpretatio Geneſeos*, libris ſeptem tomus primus abſoluitur. Stylus illi neque illuſtris, neque valde perſpicuus. Fugiens verò, quantum in ipſo eſt, allegorias, & hiſtoriarum dumtaxat expoſitionem tractans, putidè nimis eadem identidem repetit, & ingratus atque faſtidioſus legenti accidit. Quin & Neſtorij ſententiam, quamuis illo prior fuerit, ta-

THEOD. ANT.

citè vomit. Hic est Theodorus ille Mopsuestiæ, à quo sæpenumero *a* constat Ioannem Philoponum (vt ipsemet fatetur) rationem huiusmodi interpretationis bona fide, ac seriò exegisse, in suo *De vniuersi creatione* opere.

a Inf. Cod. XLIII. pag. 12.

EVSEBIVS

Contra Hieroclem.

XXXIX.

LECTA est EVSEBII PAMPHILI *Confutatio breuis* *a* librorum Hieroclis de Apollonio Tyaneo.

a) Septem eos fuisse colligere licet ex libello Eusebij, qui adhuc superest, hac inscriptione: Eusebij Pamphili Cæsareæ Episc. confutatio, scriptorum Hieroclis, Apollonium Tyaneum Christo seruatori comparantis.

PHILOSTORGII

Ecclesiasticæ historiæ libri XII.

XL.

a Meminit eius Suidas in Leontio Tripolitano, allata & narratione quadam ex hac Philostorgij historia: rursumq; in Phlegone Tralliano. Niceph. Callist. lib. 1. c. 1. init.

LECTA est *a* PHILOSTORGII Ariani veluti *Historia Ecclesiastica*. Narrat ferè contraria omnibus Ecclesiasticis historicis, laudibus extollēs, quos nouit Arianismo infectos, & conuitiis orthodoxos perfundens: vt esse hoc eius opus non tam historia videatur, quàm hæreticorum laudatio, cum nuda & mera vituperatione atq; accusatione Catholicorum. Stylus illi comptior, & poëticis sine tædio, minimeq; ingratis vocibus vtitur. Tropi quoque, ac verba significantia, gratiam ipsi cum iucunditate conciliant: nisi quod interdum temerè ipsis, vel nimium detortis vtendo, in frigidum & importunum sermonem incidit. Ornatur ab eo variè oratio, vel ad satietatem; ita vt in obscuritatem, nec eam semper gratam, occultè trahatur auditor: in multisq; non incommodas loquitur sententias. Incipit autem ab Arij studio in hæresim ac primo incœpto, vsq; ad *b* Aëtij impiissimi hominis reuocationem. Aëtius hic abi ipsis vnà sentientibus hæreticis, quòd illos impietate superaret (vt ipse Philostorgius vel inuitus refert) ministerio submotus, postea ab impiissimo *c* Iuliano Imperatore reuocatus, humaniterq; acceptus est. Et hæc quidem ipsius historia vno volumine sex libros complexa, ad hoc vsque tempus progreditur. Ipse verò scriptor mendax est, & fabulis minimè abstinens, prædicatq; doctrinæ maximè causa Aëtium, & Eunomium, quasi soli repurgassent pietatis dogmata tempore contaminata, prodigiosè hoc ipsum mentiendo: signorum autem, & vitæ gratia laudat Eusebium Nicomediæ episcopum (quem etiam *Magnum* nominat) & Theophilum Indum, aliosq; complures. Reprehendit ad hæc Acacij in primis Cæsareæ Palæstinæ episcopi seueritatem intolerandam, & inexpugnabilem *d* versutiam: quibus artibus ait eum omnibus præualuisse, tam qui cum illo sentirent, licet mutuo flagrarent odio, quam qui contrariam de religione sententiam sequerentur. Et hæc quidem in præsens legimus.

II

Post non diu in alio volumine sex reliqui reperti; vt impleuisse totum opus duodecim libris videatur: *e* quorum librorum principes litteræ si connectantur, scriptoris Philostorgij nomen conficiunt. Peruenit ad Theodosij vsque Minoris tempora: ac tum desinit, cùm mortuo Honorio, *f* Theodosius Romani imperij sceptra Valentiniano Minori, Placidiæ & *g* Constantini filio, patrueli suo tradidit.

Quantumuis autem Philostorgius hic in orthodoxos fureret, *h* in Gregorium tamen, Theologi cognomento, incurrere non est ausus, cuius doctrinam vel inuitus prædicat: sed Basilio Magno calumniam texere conatus est; qua tamen clarum magis reddidit. Vim enim & venustatem agendi in Panegyricis ipsa rerum euidentia coactus est confiteri: attamen temerarium ipsum homo timidus appellare non veretur, quòd contentiosarum orationum rudis, vt ait, Eunomium scriptis oppugnare sit ausus.

b De quo plurima scitu digna non eodem loco scripta reliquit Niceph. Callist. in histor.

c Eius hac de re ad Aëtiũ ipsum scripta epistola hodie exstat, cum ceteris eiusdem Imp. Græcè & Latinè, edita Parisiis.

d πανουργίαν.

e Per ἀλφαβητικίδα, vt Plautinarum argumenta comœdiarum, & Niceph. Callisti XVIII. hist. libri, capitaq; Ethica Basilij Maced.

f Lege Olympiod. inf. pag. 114. bi in hoc Photio quod ad verbum & Niceph. lib. XIV. c. 7. *g Constantij ex historicorum ceterorum fide leges, eundemq; errorem etiam alicorriges.* *h Lege de his, & Apollinario Laodicensi, Philostorgij huius ἀποπασμάτιον apud Suid. in Basilio, reperies repetitum in Apollinario.*

IOANNIS PRESBYTERI

Ægeatæ

XLI.

Ecclesiasticæ historiæ libri V.

LECTA est IOANNIS *Ecclesiastica historia*: quam à Theodosij Minoris imperio inchoauit, atq; ab ipsa Nestorij blasphemia, & è sede perturbatione; perduxitq; ad Zenonem

nonẽ vſq; & *a* Petri hæretici, qui Antiochenã ſedẽ p nefas occuparat depoſitionẽ. Huius
12 clarus eſt & floridus ſtylus. Refert verò, ſingula excutiendo, tertiã Synodũ, quæ in Epheſo eſt habita: quin & alteram ibidẽ coactam, λῃστικὴν [id eſt, *prædatoriam ac latrocinantem*] appellatam, quam hic ſcriptor diuinam facit, vt & eius præſidẽ Dioſcorum cum aſſeclis. Narrat item Chalcedonenſe concilium, ſed non ſine probris, atque calumnijs. Vnde colligere liceat Ioannem Presbyterum Aegeatem libri auctorem eſſe, qui, vti hæreticus, *b* peculiare aduerſus Chalcedonenſem ſynodum opus compoſuit. Huius hiſtoriæ libri decem ſunt, vt ille ipſe pollicetur, quorum quinque duntaxat legere mihi contigit, hiſtoriam continentes (vt iam dixi) à Neſtorij blaſphemia, vſque ad Petri hæretici è ſede deiectionem.

b. De quo infr. Cod. LV. pag. 21

a. Qui & Gnapheus, *ſeu* Fullo *dictus; itemq;* Impius, *apud Candidum hiſtoricum, inf. pag. 103. diuerſus ab illo Mongo Alexandrina eccleſ. perturbatore, de quo ad ſeq. Vide Niceph.*

BASILII CILICIS

Eccleſiaſticæ hiſtoriæ libri III. XLII.

LECTA eſt *a Baſilij Cilicis hiſtoria Eccleſiaſtica.* Incipit ab interitu Simplicij vrbis Romæ Epiſcopi, qui ad Acacium Conſtantinopolitanum ſcripſit, ne cum Petro qui *Mongus* cognominatus eſt, & tunc Alexandriam corrumpebat, communicaret. Hic enim Petrus ſanctam Chalcedone habitam Synodum publicè atque in Eccleſia anathemate damnabat. Per quem & Acacius (rectè quidem initio contra ipſum permotus) poſt, quod ab illo non abhorreret, hæretici opinionem apud multos non effugit, à Romanis vero etiam ſede motus eſt, quæ res *b* ſub Zenone iterum regnante agitata fuit. Auſpicatur itaque ab his quidem temporibus, peruenitque ad Anaſtaſij Imp. exceſſum, qui ſeptem & viginti annos, menſeſque tres, vt hic ſcribit, imperauit, cuius imperium excepit Iuſtinus Thrax, vt ibidem refert. Verum ibi fere hic liber abſoluitur, à Zenone vſque ad Anaſtaſij exitum, & Iuſtini electionem pertingens. Refert item alios duos à ſe libros fuiſſe conſcriptos, primum & tertium: & illum quidem ab imperio Marciani ducto initio, ad Zenonem vſque perduci, vnde & ſecundum ſit auſpicatus. tertium vero huius alterius libri finem excipere, à Iuſtini temporibus incipiendo.

a. Meminit huius Niceph. Calliſt. lib. I. cap. 1. init. Eius etiam eſt Cod. CVII. inf. pag. 152.

b. Lege Card. Baron. Annal. To. VI. ad A. C. 484.

Eſt hic ſcriptor, ad ſtylum quod attinet, non valde accuratus, ſed & ſui interdum diſſimilis. Adfert autem maximè Epiſcoporum vltro citroque miſſas epiſtolas, quo narrationi ſuæ, vt affirmat, fidem conciliet: quæ cum immenſum reddant volumen, in magno tamen verborum aceruo vix modicam adferunt hiſtoriam, & narrationis inſuper perſpicuitas, vi atque copia eorum quæ interijciuntur, reſcinditur.

IOAN. PHILOPONVS

In hexaëmeron. XLIII.

LEGIMVS IOANNEM PHILOPONVM *a In Hexaëmeron.* quo in libro purus eſt & clarus, ſeque ipſe dicendi modo vincit, atq; vt Baſilio Magno plurimum fere conſentit, ſic per omnia Theodoro Mopsveſtiæ repugnat, qui idem ipſe argumentum aggreſſus, *b Interpretationem Geneſeos*, librum inſcripſit, cuius opiniones Philoponus reprehendens, contra niſus eſt.

a. Huius operis excerpta inuenies inf. Cod. CXL pag. 526.
b. Sup. Cod. 38. pag. 10.

PHILOSTRATI TYRII

De vita Apollonij Tyanei libri VIII. XLIV.

13 LEGI PHILOSTRATI *Tyrii de a vita Apollonii Tyanei* libros octo. Stylo vſus eſt aperto, gratioſo, *b* conciſo, pleno etiam dulcedine, ac cum ex priſci loquendi formis, tum ex recentioribus elegantijs laudem quærit.

Narrat Apollonium ad Indos (quos & *Brachmanas* nominat) profectum eſſe, ex quibus pleraque diuinæ eorum ſapientiæ didicerit. Profectum item ad Aethiopum ſapientes, quos & *c* Γυμνὸς appellat, quod nudi ætatem perpetuo tranſigant, & ne cœli quidem tempeſtate atque inclementia vexati amictum induant. Indorum autem ſapientes longe ait his antecellere, tum quod Solis radijs propiores, mente ſint magis acuta, & pura, tum ex eo quoque, quod ætate ſint priores.

a. Quæ Græce atque Lat. extat, cuius etiam excerpta leges inf. cod. CCXLI pag. 528.
b. ἀφορισικὸς.
c. Philo, Laertius, & Lucianus Gymnoſophiſtas *nominan-*

Ab

Ab Apollonio porro eorum nihil omnino geſtum refert, quæ fabuloſè de ipſo narrantur: tantum philoſophicam quandam temperatamque eius vitam extollit, qua Pythagoream ſectam, cum moribus tum doctrina expreſſerit. Mortem ipſius obſcuram fuiſſe, & à multis variè narratam ſcribit, ſtudioſè hoc ipſum Philoſtrato agente. Etenim & *a* viuentem dicere ſolitum, ſapientem oportere fallere omnes, ac latere in vita, id ſi nequeat, mori ſaltem latentem debere. Sepulcrum eius nusquam oſtendi. Addit & diuitiarum mirificum contemptorem fuiſſe, vt & ſuas ipſe poſſeſſiones germano fratri alijſque ſponte conceſſerit, & à nemine *b* potentiorum pecunias acceperit, quantumuis illi multa merenti obtruderent. Famem Epheſi longe ante prouidiſſe, & ortam ſuſtuliſſe. Leone forte viſo, dixiſſe, Amaſydis Aegyptiorum Regis animam, pœnas vitæ ſcelerum dantem, in feram illam commigraſſe. *c* Empuſam item deprehendiſſe, ſub perſona meretricis Menippi ſe amore captam fingentem. Puellam Romæ pridem exſpirare viſam, in vitam reuocaſſe. Soluiſſe compedes ſibi, dum in carcere conſtrictus teneretur. Apud Domitianum Imp. cauſam dixiſſe, pro ſe & Nerua, qui Domitiano in imperio ſucceſſit, cauſaque dicta è foro euanuiſſe, & ad Demetrium, ac Damin (ſic cum ijs pacto inito) nullo temporis ſpatio, ſed momento, acceſſiſſe, licet dierum aliquot itinere diſtantes. Talia de ipſo Philoſtratus comminiſcitur. Negat tamen pro *d* Initiatore habendum, propterea quòd eorum operum quædam effecerit, quæ ab illo confecta à quibusdam iactabantur: ſed per philoſophiam, ac vitæ puritatem hæc etiam, quæ ipſe mox narrauerit, ab illo perfecta fingit. Quin potius exoſum Magis, ac *e* veneficis, non vero magicæ arti deditum fuiſſe.

a. Inſ. in excerptis Cod. CCXLI pag. 540. Λάθε βιώσας εἰ δὲ μὴ, Λάθε ἀποθανών, *In qꝫ epicuri dictum ſingularis exſtat Plutar. libellus.*

b. ἐπ' ἐξουσίαις. *leg*

c. De empuſa fuſius agit Lil. Gyraldus hiſt. Deor. Syntag. XII. Vide & Phauor. in Lexico.

d. τελετὴς.

e. Lego φαρμακοῖς.

Iam de Indis omnia iſte, maxima abſurda, fideque indigna conſuit. Dolia enim apud iſtos ſtatuit, plena imbrium & ventorum, quibus datum ſit regionem compluere in imbrium penuria, iterumque diſcuſſis imbribus ſiccare, dum alternis aquam ventũque è dolijs ſuppeditant. His ſimilia, dementiæ plena, & alia plurima prodigioſè confingit, itaque libris octo omnis ab illo vaniſſimi laboris opera conſumitur.

ANDRONICIANVS

XLV. *contra Eunomianos.* 14

LECTI ſunt ANDRONICIANI *aduerſus Eunomianos libelli duo.* Promittit quidẽ in proœmjis grandia, quæ tamen non præſtitit, in altero præſertim libro. Philoſophiæ hic perſtudioſus eſt, cum moribus, tum mente, atque dicendi forma: Religione verò Chriſtianus.

THEODORETI

contra Hæreticos libri XXVII: & Eraniſtæ libri III.

XLVI.

LECTI THEODORETI *Epiſcopi Cyri libri ſeptem & viginti, aduerſus varias propoſitiones. Primus liber* agit contra aſſerentes, vnius fuiſſe naturæ Deum verbum, & quod ex ſemine Dauid ſumpſit principium, itemque aduerſus eos, qui diuinitati *a* paſſiones attribuunt.

a. τὰ πάθη.

Secundus liber, cum eisdem è ſcriptura manum validius conſerit.

Tertius, de eadem re diſputat.

Quartus, ſanctorum Patrum continet doctrinam, de glorioſa Incarnatione Domini noſtri IESV Chriſti Filij DEI.

Quintus, hæreticorum colligit opiniones, quas componit cum opinione eorum, qui in Chriſto duas naturas minimè agnoſcunt, & oſtendit magnam eos inter ſe affinitatem habere.

Sextus, ponit vnum eſſe Filium Dominum noſtrum IESVM Chriſtum.

Septimus, Epiſtolæ locum tenet, quibus volumen primum abſoluitur.

Octauus verò, contra eos, qui multitudine duntaxat veritatem dijudicant.

Nonus, In eos qui iactant, non oportere è ſcripturis aut loqui, aut quærere, ſed fidem ſuam ſibi ſufficere.

Decimus

Decimus, In male obijcientes illud: VERBVM caro factum eſt. *Ioan. 1.*

Vndecimus, aduerſus prohibentes duas capere in [a] Incarnatione naturas. [a] ἀναθρωπήσεως

Duodecimus, in eos qui aſſerunt dicentem, Aliud eſſe verbum, Aliud eſſe Carnem, duos filios profiteri.

Decimus tertius, Contra dicentes, quod idem ſit CHRISTVM hominem agnoſcere, atque in homine ſpem collocare.

Decimus quartus, Aduerſus enunciantes: *Paſſus eſt ſine paſſione.*

Decimus quintus, In eos, qui dicunt: *Paſſus eſt vti voluit.*

Decimus-ſextus, In aſſerentes, oportere voces ipſas accipere; non autem earum ſenſa, vt quæ omnium captum excedant, conſiderare.

Decimus-ſeptimus, Aduerſus dicentes: *Verbum per carnem paſſum eſt.*

Decimus-octauus, Contra aſſerentes, quales Iudæi pœnas daturi fuiſſent, ſi Deum cruci non affixiſſent.

Decimus-nonus, In affirmantes Iudæum illum eſſe, qui Deum minimè crucifixum aſſerat.

Viceſimus, Contra aientes, Angelos eos, qui apud Abrahamum cibum ſumpſerunt, non continuo etiam carnis naturam attuliſſe. *Geneſ. 18.*

Viceſimus-primus, Aduerſus eos, qui miracula ſingulatim extenuant, dum carnem negant.

Viceſimus-ſecundus, Aduerſus eos, qui humano generi damnum irrogant, dum concedere nolunt ex noſtra natura principium ſumptum eſſe.

Viceſimus-tertius, Contra iactantes, Credere ſimpliciter ijs, quæ dicuntur; & non attendere, quid decens ſit, aut indecens.

Viceſimus quartus, Aduerſus tollentes naturarum differentiam, poſt Paſſionem & Aſcenſionem.

Vigeſimus-quintus, ſummatim ea repetit, quæ per partes hactenus tradita ſunt.

Viceſimus-ſextus, De poſt-manifeſtata compoſitione ſeu conſubſtantiatione.

Viceſimus ſeptimus, De eo quod ſecundum communem hominem eſt, [b] exemplo. Clatum vero vel ex ſolo argumento quinam ex ſupraſcriptis libris Orthodoxam corro- [b] ὑπόδειγμα.
15. borent doctrinam, quique ab ea diſcedant.

Adhuc in eodem ipſo Volumine legi tres eiusdem libros ſuperioribus maiores. Titulum præferunt: [c] ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ, ἢ Πολύμορφος [id eſt, *Sodalis*, ſeu *Multiformis*] Horum *primus*, Deum verbum immutabile eſſe docet. *Alter*, Inconfuſam, minimeque miſtam vnionem eſſe. *Tertius*, [d] Impaſſibilem ſiue imperturbabilem eſſe Deum verbum. Accedit *Quartus*, in quo ſyllogiſmis hæc eadem argumenta retexit. Atque hi quidem libri per dialogum ab ipſo conſcripti ſunt, reliqui vero continenti, ac perpetua ſerie. Stylus ei in omnibus perſpicuus (eſt enim diſtinctus ac purus) neque iucunditatis expers: proportione vero ſenſibus exuberat.

[c] Emendicator redditur à Gentiano Herueto ex ipſius Theodoreti Præfat. Sodalē ego voco, quaſi ſimul edalem, & eiusdem participem ſymbolæ.

[d] ὅτι ἀπαθής.

IOSEPHI IVDAEI

De bello Iudaico libri VII. XLVII.

LEGI IOSEPHVM IVDAEVM, *De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu*. Quo in libro extremo Hieroſolymorum excidium narrat, & Maſadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipſe Ioſephus captus: præterea Giſchalorum euerſionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum deſolationem. Sunt autem huius operis libri ſeptem. Candidus illi ſermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere poſſit. In concionibus perſuadendi vi præditus eſt, ac gratioſus, tum etiam cum ſuadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copioſè enthymematis in vtramque partem utitur, ſententiasque, ſi quis alius, adhibet. Orationi inſuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdemq; mox leniendi, eſt peritiſſimus.

Multa vero ſigna atque prodigia Hieroſolymæ excidium præceſſiſſe commemorat. I. Bouem ad ſacrificium ductam agnum peperiſſe. II. Lucem in templo ſplenduiſſe. III. Vocem exinde auditam: *Hinc abeamus*. IV. Templi portas, quas ne viginti quidem viri aperire poterant, ſponte patuiſſe. V. Exercitū veſperi viſum armis indutū.

VI. Virum

IOSEPHVS. XLVII

VI. Virum, cui nomen Ieſus Ananiæ, nihil aliud annis ſex & menſibus tribus ſonuiſſe, tanquam furore percitum, quam identidem: *Væ, væ Ieruſalem*, eundemque cum ea de cauſa verberibus quoque cæderetur, præter hanc vnam vocem, nullam emiſiſſe aliam. Hunc item vrbis excidio cum intereſſet, eandemque apud ſe vocem ingeminaret, lapidis ictu ab hoſte occiſum eſſe.

Atque hæc quidem ante vrbem captam ſigna monſtrata fuere, inteſtini vero belli ſeditio & hoſtes vrbem euerterunt. In zelotarum enim factionem & ſicariorum diuiſi, ſe mutuo Iudæi interfecerunt, ipſumque adeo Reip. corpus vulgus, ab vtrisque acerbè eſt atque crudeliter dilaniatum. Fames item ſic vrbem inuaſit, vt & ad alia flagitia homines impulſi fuerint, & mulier ſuum ipſa filium comederit. Peſtis adhæc famem excipiens, ſatis omnibus clarè oſtendit, diuinæ id iræ opus eſſe, ac Dominicæ denunciationis minarumque, fore nimirum vt vrbs funditus euerſa periret.

Luc. 19.

IOSEPHVS, & CAIVS PRESBYTER

De vniuerſo.

XLVIII.

LECTVS eſt IOSEPHVS *De Vniuerſo*, qui liber alibi inſcriptus legitur, *De vniuerſi cauſa*: in alijs vero libris, *De vniuerſi natura*, Suntque libelli duo, quibus ſecum pugnare Platonem docet. De Anima quoque, Materia, & Reſurrectione [a] Alcinoum, vt abſurde ac falſo diſſerentem, reprehendit, ſuas vero ipſe de his theſibus opiniones opponit; docetque Iudæorum nationem longe eſſe, quam Græcorum antiquiorem. Putat compoſitum hominem ex igne, terra, aqua, ac præterea è ſpiritu, quem *Animam* appellat. De Spiritu hiſce verbis vſus eſt: Huius principem partem apprehendens, vna cum corpore formauit, & per omnia membra artusque viam ipſi patefecit. Qui ſpiritus corpori conformatus, totumque peruadens, eadem forma, qua corpus hoc ſpectatur, inſignitus eſt: naturam vero frigidiorem habet, ad tria illa, per quæ corpus compactum eſt. Hæc ille, non ſatis apte ad Hebræorum de hominis natura doctrinam, neque ſatis è dignitate reliquorum à ſe diſertè ſcriptorum elocutus. De mundi quoque generatione per compendium diſſerit. De CHRISTO autem vero Deo aptiſſimè loquitur, quando & ipſam CHRISTI appellationem illi attribuit, & inenarrabilem ex patre generationem citra reprehenſionem deſcribit. Quæ res ambigendi fortaſſe cuipiam cauſam præbeat, ſit ne hoc Ioſephi opuſculum: etſi nihil dicendi genere à reliquis eiusdem ſcriptis diſcedit.

16.

a. Cuius de comparat. Platon. & Ariſtot. libellus Græcè atq; Latinè in medio eſt.

CAIVS *Presbyt.*

Comperi annotatum fuiſſe, non eſſe Ioſephi hoc opus, ſed *Caii* cuiusdam Presbyteri Romæ agentis, quem & auctorem faciunt Labyrinthi: cuius etiam dialogus eſt aduerſus Proclum quendam, hæreſis Montaniſtarum defenſorem.

Cum enim ſine titulo opus relictum eſſet, alij quidem Ioſepho inſcriptum referunt, alij Iuſtino Martyri, non-nulli Irenæo: quemadmodum & Labyrinthum Origeni quidam tribuere. Alioqui *Caij* eſt opus eiusdem reuera, qui Labyrinthum compoſuit, quando ille ipſe in extremo Labyrintho teſtatum reliquit, eſſe ſe libri *De vniuerſi natura* auctorem. Verum hic ne liber ille ſit, dequo agitur, an alius nondum mihi liquet.

b. Vide B. Hier. in Catalogo, cap. LIX. & Euſeb. lib. VI. cap. 14. & lib. II. cap. 24.

c. De qua lege Theodoret. atq; Niceph.

Hunc [b] Caium Presbyterum Romanæ Eccleſiæ fuiſſe affirmant, ſub Victore & Zephyrino Pontificibus, ordinatumque & gentium Epiſcopum, ſcripſiſſe quoque peculiarem alium librum contra [c] Artemonis hæreſim, & aduerſus Procium, Montani ſtudioſum, accuratam diſputationem, in qua tredecim duntaxat B. Pauli Epiſtolas enumeret, [d] non recepta in cenſum ea, quæ eſt ad Hebræos.

d. Quæ item ſententia tribuitur Hippolyto inf. Cod. CXXI. pag. 162.

B. CYRILLI ALEXANDRINI

Contra Neſtorium libri V.

XLIX.

LECTVS eſt B. CYRILLVS *Alexandriæ Epiſcopus aduerſus blaſphemias Neſtorij, libris quinque.* Seruat in his quoque ſuum dicendi characterem, & ſermonis proprietatem.

tatem. Clarior vero est quam ad Hermiam scribens, aut in libris [a] *De adoratione in Spiritu*. Sermo illi confictus, & ad propriam dicendi formam contortus, ac veluti solutum numerosque negligens metrum.

[a] *Exstant hodie XVII. Dialogi* De adoratione in spiritu & veritate, *Romæ editi interp. Ant. Agellio Episc.*

CYRILL. ALEX.

L.

17

NICIAS MONACHVS

Contra Philoponum, Seuerum ac Gentes.

LECTVS NICIAS MONACHVS, *Contra Philoponi capita septem*, quorum meminerat in libro quem inscripsit ΔΙΑΙΤΗΤΗΝ, [hoc est, *Arbitrum*, seu *Cognitorem*] Stylus ipsi simplex atque concisus, & responsionibus satisfaciens, minimeq; redundans.

Legi eiusdem & *contra impium Seuerum*, adhuc etiam *contra gentes libros duos*.

HESYCHII PRESBYTERI CONSTANT.

In æneum serpentem libri IV.

LI.

LECTI sunt *Hesychij Presbyteri Constantinopolitani in æneum serpentem libri quatuor.* Sermo illi ad ostentationem comparatus, & concitandis affectibus meditatus videbatur. Hic orationes finguntur Moysis ad populum, & huius vicissim ad Moysen artificiosa alloquia. Dei quoq; ad Moysen & populum, & horum vtriusq; rursum ad Deum, precationis atq; excusationis forma sermones compositi. Quibus orationibus magnam libri partem consumit, ingens mole volumen efficiens. Porro Scriptor ipse, quantum ex hoc opere dijudicare licet, in Orthodoxis est numerandus.

SYNODVS SIDETANA, ALIAQ.

Contra Messalianos.

LII.

LECTA *Synodus Sidæ habita* aduersus [a] hæresim Messalianorum, hoc est, Euchetarũ, seu Adelphianorum. Præfuit synodo Amphilochius, Iconij Episcopus, considentibus & alijs viginti quinque Episcopis. In eodem ipso libro lecta est ipsius synodi ad magnum Flauianum, Episcopum Antiochiæ, *Synodica epistola*, rerum gestarum rationem reddens.

[a] *De quâ Side Theodoret. li. IV. hist. cap. 10. & Niceph. lib. XI. cap. 15. S. Epiph.*

Quapropter etiam ipse Flauianus Synodum indixit aduersus eosdem illos hæreticos, accedentibus tribus Episcopis, [b] Biza Seleuciæ, & [c] Marutha gentis Supharenorũ, & Sami, ad quos se cum Presbyteri, tum diaconi ad triginta coniunxerunt. Noluit hæc Synodus Adelphium pœnitentiam profitentem, hæresimque abiurantem admittere: quòd neque ea hæreseos abiuratio, neque pœnitentia, vera atque ex animo facta probaretur. Hæresis huius auctores fuêre Adelphius, quem dixi, neque monachorum, neq; sacerdotum in ordinem lectus, sed plebeius, ac priuatus, & Sabbas, Monachorum habitum præferens, quem ex rei euentu ἀπόκοπον [hoc est, *Resectum*] nominarunt: alter item Sabbas, & Eustathius Venerandus, & Dadoes, & [d] Semesónes, dæmonis zizania, alijque his adhærentes. Condemnatus vero Adelphius, eiusque sectatores: neq; pœnitentiæ locum (quamuis, vt diximus, quæsierint) propterea repperetunt, quod, quos anathemate tanquam Messalianos condemnarant, cum his veluti consortibus scripto communicare deprehensi sunt.

[b] *F. Basilio.*

[c] *Ille forsitan Mesopotamiæ Episc. in hist. de rebus D. Chrysost. valde celebratus*

[d] *Symeones Theodoreto atq; Niceph.*

Porro scripsit Flauianus ad Osroïnenses epistolam, ea quæ gesta essent, edocentẽ, in qua etiam hæreticos punitos, & excommunicatos refert, responsumq; est, acceptis ab Episcopis literis, & Flauiano pro his gratiæ actæ, atque assensum.

Scripsit & [e] Litoius Armeniæ Episcopus, de Messalianis interrogans, missumque ad illum Synodicum de illis decretum atque sententia.

[e] Letoïus eccle siæ Melitinensis Episc. *Theodoreto lib. IV. hist. cap. 10.* Latoïus *Niceph.*

Scripsit quoque magnus Flauianus Armenio cuidã Episcopo, iterũ de eadem ipsa re: qua quidem altera epistola, etiam queritur & expostulat, patrocinij apud ipsum aliquid Messalianitas inuenire.

18

Scripsit & Atticus Constantinopolitanus Episcopis in Pamphylia cixstentibus, vt vndique Messalianos veluti sacros ac detestandos exturbarent. Quin & idem ad Amphilochium Sidæ præsidentem similiter scripsit.

Sisinnius item Constantinopolitanus, & Theodotus Antiochenus, communem

SYNOD. SID.

epistolam ad Berinianum, & Amphilochium, cæterosque in Pamphylia episcopos scripsere, cuius epistolæ hæc inscriptio est: *Deo carissimis sacrorum collegis, Beriniano, & Amphilochio, omnibusq; adeo in Pamphylia Episcopis, Sisinnius, atque Theodotus, & vniuersa sancta Synodus, quæ Dei gratia, a in magna vrbe Constantinopolitana coacta est, consecrandi gratia Deo amantissimi Episcopi Sisinnij, iussu & auctoritate pientissimi, & CHRISTO cari Imperatoris nostri Theodosij, salutem in Domino.* In ea ipsa Synodica epistola Neon Episcopus exclamauit, vt, si quis post anathematismum vllo tempore deprehensus fuerit, re aut verbo, in suspicionem malæ huius sectæ incidisse, nunquam postea locum teneat, ne si millies quidem pœnitentibus constitutas pœnas luiturum se polliceatur. Pari cum hoc periculo & eum subijcit, qui consentiat applaudatque, siue Episcopus, siue quis alius ille fuerit.

a. ἐν τῇ μεγαλοπόλει Κωνσταντινουπόλει, Niceph. autem etiam sola voce Μεγαλοπόλεως regiã καὶ ἐξοχὴν alicubi appellat. lib. XII. cap. 13.

Missa quoque epistola Ioannis b Antiocheni ad Nestorium, de Messalianitis. Fecit item decretum [de hoc ipso Adelphio hęretico] sacra & œcumenica Synodus Ephesina tertia, quę & illum cum blasphemijs capitibusque hæreseos, quotquot in illorum libro Ascetico essent, detexit, & anathemati subiecit.

b. Patriarchæ accipio, qui Theodoto successit, atque ad Nestoriũ scripsisse legitur. Niceph. lib. XIV. cap. 33.

Scripsit & Archelaus Cæsareæ Cappadociæ Episcopus quatuor & viginti anathematismos capitum ipsorum.

Composuit aduersus illos & Heraclidas Nyssenus Episcopus duas epistolas: quarũ in altera etiam c testimonium qnoddam adfertur pro antiquitate sacrarum imaginum. Insequenti vero tempore Gerontius quoque Presbyter & præfectus Monachorum in Glitide, scripsit ad Alypium Archiepiscopum Cæsareæ Cappadociæ querelas varias aduersus Lampetium, qui primus ex dicta hæresi furripere furtim sacerdotij dignitatem, ac subire potuit, profanus ipse cum esset, atque impostor. Quare Alypius, acceptis litteris, ad Hormizam Comanes Episcopum, quæ de Lampetio spargerentur, excutienda misit. Accusationis erant capita hæc: Puellam vlnis amplexum atque exosculatum fuisse. Ipsum Lampetium narrasse, Hierosolymis se cum Diaconissa peccasse: Accedentibus dein non-nulis, qui morbo medicinam quærerent, adducite, dixisse, pulcrã mihi puellam, ostendamque tibi sanctimoniam: Eos item, qui statis horis psallerent, fœdè irrisisse, & conuitijs insectatum, tanquam legi adhuc seruientes: aliaque multa id genus nefaria in illo accusata, quæ à Messalianis & fiunt, & dicuntur. Quemadmodum & nos, inquit, dum pro virili conamur quosdam abducere ab hoc errore, qui nuper 19
istinc pullulare cœpit, ingentem sanè putredinem perturbationum, atque improbitatis, eorum depascere animos deprehendimus. Verum hic Lampetius, Hormiza Episcopo iudice, & Gerontio Presbytero actore, partim testibus conuictus, partim sua ipse confessione reus, omnium calculis sacerdotij dignitate submouetur: assentiente etiam Alypio Cæsarienſi, qui miserum illum (deceptus ipse) Presbyterum ordinarat.

c. χρῆσις.

Idem vero sceleratissimus Lampetius librum quendam composuit, quem *Testamentum* nominauit, cui impietatis suæ dogmata quædam insperſit, eum librum Seuerus, qui Antiochenam inuasit sedem, Presbyter etiam exsistens refutauit,

Alphêus tamen quidam, Rhinocorurorum Episcopus, Lampetium Apologia defendit, quasi nihil eorum, de quibus accusaretur, aut dixisset, aut fecisset. Etsi autem in edito quodam à se libro Alphêus iste nihil, quantum cognoscere licet, calumniatur, abdicare nihilominus, tanquam sentiens cum Lampetio, coactus est.

Alter Alphêus, præceptori cognominis, à Timotheo Alexandrino Presbyter ordinatus, ob eandem hæresim submouetur, vt Ptolemæi, Rhinocorurorum quoq; Episcopi, ad eundem ipsum Timotheum relatio testatur.

SYNODVS CARTHAGINENSIS & SCRIPTA QVAEDAM

LII. *Contra Pelagium, atque Celestium.*

LECTVS liber, seu a *Synodus aduersus Pelagium & Celestium*, Carthagine in summa læde habita, Honorio b Felice Occidentis imperij clauum tenente. Præsedit in ea Aurelius Episcopus, & Dotianus Ptentesij primæ sedis Byzacenæ prouinciæ: quibus adfuerunt varijs è prouincijs sacerdotio præstantes viri, numero ducenti quatuor & viginti.

a. Cuius epistol. Synodalẽ habes To. II. operũ D. August. epist. 90.

b. Φάυστου.

Damnat

Damnat hæc ſynodus anathemate eos, qui aſſererent [a] Adamum mortalẽ eſſe conditum, non autem præuaricationis cauſa, morte multatũ. Similiter & eos, qui recens natos infantes baptiſmo minimè indigere dicerent, quòd illos peccato originis ex Adamo non putarent obnoxios. Eos quoque qui affirmarent, medio quodam loco Paradiſum inter & inferos non baptizatos infantes beatè viuere. Sex item alia his affinia capita, quæ à Pelagianiſtis & Celeſtianis traduntur, anathemate patres iugulant.

Scripſerunt vero & Theodoſius, & Honorius Imperatores contra eosdem hæreticos ad Aurelium Epiſcopum. Poſt hæc etiam [b] Conſtantinus, Placidiæ coniunx, Valentiniani minoris pater, de Celeſtio hæretico in exſilium pellendo ſcripſit [c] decretum ad Voluſianum vrbis Præfectum. Qui quidem Voluſianus, ſanctæ [d] Melenæ patruus, cum gentibus quidem tunc ſentiebat: at dum eum mors Legatum Conſtantinopoli agentem inuaderet, ad Orthodoxam fidem tranſijt, [e] baptizatuſq; eſt à B. Proclo Conſtantinopolitano. Quo item tempore illam ſanctam mulierem forte conuenit, cum ipſa Hieroſolymis in regiam vrbem aduenisſet.

20 Scripſit & *Leo* Romanorum Pont. de Pelagianiſtis conuerſis, oportere, ſi iam redeuntes recipi velint, ſcriptis tabulis errorem ſuum deteſtari.

In epiſtola quoque *Celeſtini* Rom. Pontificis ad Neſtorium, ijdem hæretici reprehenduntur.

Scripſit idem & ad Galliarum Epiſcopos de fide B. Auguſtini, & contra eos, qui hæreſis licentia nimis elati inſoleſcerent.

Scripſit etiam *Hieronymus Presbyter* ad Cteſiphontem contra aſſerentes ἀπάθειαν [id eſt [f] impaſſibilitatem, vel imperturbationem] ſeu contta Pelagium. Hic autem Pelagius Monachus fuit, Celeſtium diſcipulum nactus.

a. Quã ſententiã quoq; tenuiſſe dicitur Theodorus Antiochenus inf. pag. 206.

b. Conſtantius & iam aliàs notatum.

c. Quod apud D. Baron. legitur To. V. Annal. ad A. Ch. 420. initio

d. Melaniæ, cuius vita in Metaphr. & lt. Ianuar. & Sur. To. I.

e. φωτισθείς.

f. Ita hoc loco D. Hieron. reddidit Tom. II.

EXEMPLAR ACTORVM

ab occidentis Epiſcopis. LIV.

CONTRA NESTORIANOS, & PELAGIANOS.

LECTVS eſt *liber contra Pelagianam, & Celeſtianam hæreſim*, cuius hæc inſcriptio: [a] EXEMPLAR ACTORVM ab Occidentis Epiſcopis aduerſus Neſtoriana dogmata. Hic refert eandem eſſe Neſtorianam & Celeſtianam hæreſim: teſtemq; laudat Cyrillum Alexandrinum Epiſcopum, ad Theodoſium Imp. Neſtorianam & Celeſtianam hæreſes conſpirare ſcribentem. Planum id eſt, inquit. Celeſtiani enim de corpore, ſeu membris CHRISTI, hoc eſt de eccleſia petulanter iſta iactant: Non Deum ipſum, id eſt Spiritum ſanctum, fidem ipſis, omniaq; ad vitam, pietatem, & ſalutem neceſſaria, priuatim diuidere vnicuique, prout velit, ſed conſtitutam hominis naturam (quæ per transgreſſionem, & peccatum beatitudine excidit, atque à Deo ſeparata, morti tradita eſt) [b] pro merito voluntatis vniuscuiusque Spiritum ſanctum & appellare, & repellere. Neſtoriani vero de ipſo etiam corporis capite CHRISTO, eadem ſentire, & affirmare audent. Aſſerunt enim, quandoquidem noſtræ CHRISTVS naturæ ſit particeps factus, & Deus omnes homines ſimiliter ſaluos fieri velit, vnumquemlibet etiam per arbitrij ſui libertatem, proprium peccatum corrigere, & Deo dignum ſe facere. Quamobrem qui ex MARIA ſit editus, non eſſe Verbum, ſed ex ea genitum, [c] ob naturalis voluntatis dignitatem, habere verbum concomitans: cum ſola iſta nobilitate, & eadem appellatione communicet cum [d] ratione filiationis.

Porro hæc quidem Pelagiana, ſeu Celeſtiana hæreſis, non in Oriente dumtaxat viguit, ſed etiam Occidentem peruaſit, & Carthagine in Africa ab Aurelio atq; Auguſtino deprehenſa, & conuicta, varijsque publicè concilijs damnata. Eiecti verò qui cum his ſentirent, tanquam hæretici, extra eccleſiam, temporibus Epiſcoporum Theophili Alexandriæ, & Innocentij vrbis Romæ, tàm à Romanis, quàm Africanis, cæterisq; Occidentis Epiſcopis.

Attamen Pelagius hic, in ea Synodo, [e] quæ in Palæſtina conuenit, cui quatuordecim Præſules intererant, abſolutus eſt; cum alia quidem obiectorum capitum, vt ſtulta, omnino abnegaſſet, atq; damnaſſet, alia verò à ſe quidem dicta confeſſus eſſet, non eo
21 tamen ſenſu, quo accuſatores illa interpretarentur; at prout cum Eccleſiæ Catholicæ doctrina conſpirarent. Accuſatores erant Neporus, & Lazarus, Gallici Epiſcopi, qui

a. Ισα πεπραγμένων. Eadẽ forma, qua in tertia generali ſynodo, quæ Epheſi habita, paſſim occurrit Ισον γεγράμματος, Ισον ἀποφερίας, Ισον ὑπομνήματος, pro Exemplari aut Deſcripto.

b. κατὰ τὸ τῶ προαιρέσεως ἀξίαν.

c. Διὰ τὸ τῆς φυσικῆς προαιρέσεως ἀξίαν.

d. τῷ λόγῳ τῆς υἱότητος.

e. Dioſpoli V. D. Baron. Tom. V. ad an. Chr. 415.

EXEMPL. ACTO.

quæstioni de illo habitæ non interfuere, ob alterius eorum inualetudinem veniam precati, ne se sisterent. Sic [a] Augustinus in ijs quæ ad Aurelium Carthaginis Episcopum scripsit, refert.

a. Fortè libro de gestis Pelagij, cuius ipse meminit lib. II. Retract. cap. 47. Verū is putatur intercidisse.

Post sancti Augustini mortē cœperunt quidam in clero impium illud dogma asserere; malè etiam loqui de Augustino, atque adeo conuicijs incessere, tanquam arbitrij libertatem tollendam docuisset. Verum Celestinus Pontifex Romanus, de sancto viro, & contra eos qui hanc hæresim resuscitarent, eius oræ Episcopis [b] scribens, errorem nuper reuocatum cohibuit.

b. Quæ Epist. extat Tom. VII. B. Augustin.

Cum temporis dein progressu sectæ huius homines per hæresis suæ abiurationem Ecclesiæ restituti essent, iterum malum ab illis principium sumpsit, vt Septimo Episcopo renascens eadem lues, antequam longius serperet, fuerit reprimenda, datis ad [c] Leonē, Romæ tum sedem Apostolicam tenentem, litteris, qui Leo feruenti zelo contra impios depugnauit.

c. Eius nominis primum.

Post non diu rursum veluti existere, atque enasci è mala radice impudenter cum cœpisset, Romæ etiam quidam pro hæresi liberè locuti sunt: quos Prosper, homo sanè diuinus, [d] libellis aduersus eos in vulgus editis, facile dissipauit, exstinxitque, Leone etiamnum, quem diximus, Romanam sedem gubernante.

d. Quatuor, quos habes extremo To. VII. B. Aug.

Hæc eadem hæresis anathemate item damnata est in sacra Ephesina Synodo. Damnauit & Ioannes Alexandrinus Episcopus, in Apologia ad Gelasium vrbis Episcopum, non solum Pelagianam hæresim, verum etiam Pelagium ipsum, atque Celestium, vna cum Iuliano, qui in hac ipsis secta successisse deprehensus est.

LV. IOANNES PHILOPONVS ET IOAN. AEGEATES *contra quartam Synodum.*

LECTVS est liber IOANNIS ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ, aut potius Ματαιοπόνου [id est, *laboris amantis*, seu potius *Amentis*,] *Aduersus sacram & Oecumenicam quartam Synodum*. Hic stylo sui similis est. [a] Impingere verò impudenter conatur ei synodo Nestorij sectam, atque ab illa huius anathematismum receptum esse, quòd nihil se putaret in hominem peccare, quando dogma [eius] sanciatur. Quod factum etiam ipse anathemati subiectus Nestorius omnibus rebus anteponat, adametque, hoc agendo, atq; prodigiosè fingendo, quod eius ingenium, mentisque instabilitatem deceat. Ac tales quidem hic scriptor nugas audacter iactitans, quattuor partibus totam comœdiam aduersus synodum absoluit, re nulla fide digna, neque adeo sanæ mentis allata.

a: Consule D. Baron. To. IV. Annal.

LECTVS est in eodem volumine & IOANNIS, alterius de secta Nestorij, [b] *Contra eandem sacram quartam synodum liber.* cuius auctor *Aegeates* ille est, impius quidem homo, cæterum verborum splendore ac suauitate, cum perspicuitate & claritate vsus.

b. Meminit sup. Cod. XLI. pag. 12

LVI. THEODORETI *Contra hæreses libri V.*

LECTVS THEODORETI *Episcopi Cyri liber contra hæreses*, quotquot à Simone Mago ad ipsius vsque iam confirmatam ætatem egerminarant. Dedicat hunc Sporacio postulanti talia audire: & pergit porro ad Nestorium, eiusque hæresim, cuius meram fundit reprehensionem; ad ipsam quoque Eutychianam hæresim progrediens. In quinto vero libro (tot enim hocce conficiunt opus) diuinorum rectorumque dogmatum epitome per comparationem cum hæreticorum fabulis facta, quam non confusum præ illis, sed syncerum, atque irreprehensibile Catholicum dogma sit, demonstrat. Stylus huic perspicuus, minimeque redundans. 22

LVII. APPIANI ALEXANDRINI *Historiæ Romanæ libri XXIV.*

LECTA est APPIANI [a] *Romana historia*, tribus quidem voluminibus, libri vero quatuor & viginti. quorum primus de septem Regibus, Romulo, Numa Pompilio, Anco

a. De qua & Suidas: eandemq; ad verbum penè descriptā è Plut. Vitis obseruarūt docti.

[a] Anco Hostilio, & altero [b] Anco Marcio Numæ nepote, Tarquinio, [c] Seruio Tullio, & Lucio Tarquinio agens, eorum opera, resque gestas continet. Horum Regum primus, auctor licet vrbis Romæ, ac conditor fuerit, & paterno potius animo, quàm tyrannicè imperauerit; cæsus tamen est, vel (vt aliis placet) disparuit. Alter, nihilo præcedente in imperando inferior, ac fortè præstantior, vitam exacta ætate finiuit. Tertius fulmine ictus est. Quartus morbo vita decessit. Quintus à pastoribus iugulatus periit. Sextus similiter cæsus, vitam morte commutauit. Septimus & vrbe, & regno ob tyrannidem exactus est. Inde soluto regno, ad consules imperium translatum. Hæc quidem primus liber complectitur: vndeinscriptio, ROMANORVM REGALIS.

Secundus liber habet, quæ in reliqua Italia, excepta ea, quæ ad mare Ionium est, gesta sunt: eius titulus: ROMANORVM ITALICA.

Sequens liber Romanorum bella cum Samnitibus refert (quæ gens copiosa, expugnatuque difficilis, vt vix annis octoginta Romani bello subigere potuerint) quæq; gentes cum illis bellum gesserint. inscribitur: ROMANORVM SAMNITICA.

Quartus verò, quòd cum Gallis Romanorum bella referat, inscribitur ROMANORVM CELTICA. Sic & reliqui ordine libri.

Quinctus, ROMANORVM SICVLA, & INSVLARIS; quòd cum Siculis & Insulanis gesta commemoret.

Sextus, ROMANORVM IBERICA.

Septimus, ROMANORVM HANNIBALICA; quòd cum Hannibale Punicum bellum referat.

Octauus, LIBYCA, PVNICA, & NVMIDICA.

Nonus, ROMANORVM MACEDONICA.

Decimus, ROMANORVM GRÆCA & IONICA.

Vndecimus, ROMANORVM SYRIACA, & PARTHICA.

Duodecimus, ROMANORVM MITHRIDATICA.

Et hactenus quidem quæ aduersus exteras gentes Romanis edita facinora, bellaque gesta, narrantur; eademque hoc ordine per libros distributa sunt.

Quæ verò inter se Romani tumultuantes bella gesserunt, deinceps libri commemorant. quorum inde titulus: CIVILIVM BELLORVM *Primus, Secundus, Tertius*, & ordine ad nonum vsque librum, qui in vniuersum primus est & vicesimus.

Liber autem vicesimus secundus, inscribitur ΈΚΑΤΟΝΤΑΕΤΊΑ [id est, annorum centuria.]

Insequens liber, DACICA.

Vicesimusquartus, ARABICA.

Atque ista historiæ vniuersæ partitio est.

23 Bellorum autem ciuilium libris ea primùm continentur, quæ Marius & Sulla inter se belligerantes patrarunt. Deinde quæ Pompeius & Iulius Cæsar gesserunt, postquam etiam hi factionibus inter se contendere, prœliisque ingentibus confligere cœperunt; quando & fortuna Iulio fauens, terga dare ac fugere Pompeium adegit. Post ab Antonio & Octauio Cæsare, qui & *Augustus* dictus, gesta cum Cæsaris Iulij percussoribus. qua etiam tempestate plerique Romanorum illustres, indicta causa, ad mortem raptabantur. Denique & quæ inter ipsos acciderunt, Antonium, inquam, & Augustum, horrendis inuicem bellis cum multorum exercituum strage confligentes: etsi ab Augusto tandem victoria stetit, qua etiam à sociis desertus Antonius, in Ægyptum profligatus, vbi manum sibi adferens, vitam abrupit. Quo item librorum belli ciuilis vltimo Ægyptus describitur, vt in Romanorum potestatem venerit: vtque res Romana in vnius Augusti imperium reciderit.

Historiæ totius initium ducitur ab Ænea, filio Anchisæ, filij Capyis, qui Troiano bello interfuit, Ilioque capto atque euerso fugit, & variis iactatus erroribus, ad Italiæ quoddam littus se applicuit, quod Laurentum dictum; vbi & castra illius ostendúntur, & ex ipso ora illa maritima *Troiana* nominatur. Imperabat tum ibi Aboriginibus Italiæ populis Faunus, Martis filius: qui & Æneæ nuptum filiam suam Lauiniam dedit, [d] quadringentaque circum circa terræ stadia attribuit, vbi Æneas oppidum ædificauit, quod ab vxoris Lauiniæ nomine Lauinium vocauit. Tertio abhinc anno, extincto Fauno, imperium nactus Æneas est, iure affinitatis: & Aborigines ob affinitatem Latini

[a] *Lege* Tullo, *ex Liuio, Dionys. Halicarn. & aliis.*

[b] Τὼν ἀγκύλλου πεπήρωτο, ὅθεν καὶ Ἀγκίου ἐπώνυμον ἔτυχεν. *Zonaras.*

[c] *Quòd seruus natus esset. Dion. Halicarn. lib. 4.*

[d] *Lege* ὑ, *siue* τετρακοσίων.

APPIANVS. Fauni *Latinos* nominauit. Tertio iterum anno à Rutulis populis Tyrrheniæ propter Lauiniam, illorum Regi antea desponsam, bello tollitur Æneas; imperiumque Euryleon susceptit, Ascanius cognominatus. Hic Æneæ ex Creusa Priami filia, quam in Ilio vxorem habuerat, filius fuit: etsi alij ex Lauinia natum illi Ascanium ferunt, regni successorem. Mortuo dein Ascanio, quarto post anno quam Albam condiderat, (etenim & hic oppidum condidit, quod Albam nominauit, atque eo ex Lauinio coloniam deduxit) Syluius regni habenas accepit: huius Syluij filium Æneam Syluium faciunt; Æneæ dein filium Latinum Syluium nominant: cuius filium Capyn, Capyis verò Capetum fuisse aiunt, & Capeti Tiberium; huius rursum Agrippam, cuius Romulum filium ferunt, fulmine sublatum, relicto filio Auentino, ex quo Procas. Hisce omnibus Syluij memorant additum cognomentum. Procæ duo erant liberi: natu maior *a* Nemetor, minor Amulius dictus. Cùm maior natu patris morte regnum hæreditate susceperisset, iunior vi & per nefas illi ademit, fratrisque filium Egestum sustulit; filiam verò 24
Rheam Syluiam sacerdotem, ne qua liberorum spes esset, fecit. Et Nemetorem quidem, licet frater vitæ insidiaretur, morum comitas, multaq; modestia periculo exemit: at Rheam, quòd contra sacerdotij legem peperisset, Amulius, vt puniret, comprehendit; duos verò filios ex ea natos in vicinum fluuium, cui Tiberis nomen est, præcipitandos pastoribus tradidit. Liberorum nomen *b* Romus, & Romulus, ab Ænea per matrem genus trahentes. Incertum enim parentem detestati, Æneæ magis nomine gloriabantur. Auspicatur ergo, vti diximus, historiam ab Ænea, obiter ad hos vsque progressus; sed à Romulo vrbis conditore accuratè singula persecutus, perducit ad Augustum; immò, sparsim saltem, & in transcursu, vsque ad Traianum.

a Vulgò Numitor.

b Vulgò Remus.

Appianus hic genere Alexandrinus fuit, Romæque initio causas egit: mox dignus habitus qui Imperatorum nomine prouinciam administraret. Stylus illi tenuis, ac minimè redundans: sed historiam quoad eius fieri potest, veram texit; & militaris disciplinæ, si quis alius, enarrator est. Oratione deiectos militum animos erigere, & ardentiores mitigare, affectusque exprimere, ac si quid aliud imitari dicendo licet, optimè nouit. Floruit autem Traiani & Adriani temporibus.

ARRIANI

Parthica, Bithynica, & alia.

LVIII.

a Nicomediensem facit hunc scriptorem Suidas in Arriano, quem lege.

b Libris VIII. qui hodieq; extant: Octauus tamen peculiari titulo INDICA inscribitur. Vide pag. 121. 123. 129.

LECTI sunt *a* ARRIANI *Parthicorum libri septendecim.* Hic item omnium optimè *b* res gestas Alexandri regis Macedonum conscripsit. Aliud item opus in gratiam Bithyniæ patriæ (hinc enim natus est) composuit, *Bithynicorum* titulo. Ediderat & ab Alanis gesta; quem librum *Alanicam* inscripsit.

In primo illo opere bella à Parthis & Romanis gesta refert, ductu atque auspiciis Traiani Imperatoris. Vult Parthos à Scythis originem ducere: Macedonum autem imperium excussisse, cùm pridem seruitutem seruiissent, Persis vna rebellantibus, hac potissimum de causa. Arsaces, & Teridates fratres erant Arsacidæ, ex filio Arsacæ Phriapita geniti. Hi Phereclem ab Antiocho rege (quem *Deum* cognomento appellabant) eius oræ Satrapam constitutum, quòd altero fratrum abuti per vim fœdè conaretur, contumeliam non ferentes, necarunt; consciis etiam aliis quinque. Gentem itaque Macedonum pellentes, imperium ipsi arripuerunt, magnamque sunt potentiam consecuti; vt & cum Romanis æquo sæpè Marte contenderint, interdum etiam victoria bello potiti superiores discesserint. Narrat adhæc Patthos Sesostridis Ægyptiorum regis tempore, & Ianduси Scytharum, ex Scythia in eum, quem nunc tenent, locum demigrasse: quibus Traianus Romanorum Imp. per vim fractis, fœdere icto, regem constituit.

Hic Arrianus professione Philosophus, vnus in Epicteti familiaribus, Adriani, & 25
Antonini Pij, & Marci Antonini Impp. temporibus viguit; & ob singularem doctrinam (noui Xenophontis cognomentum adeptus) cùm alios in republica magistratus gessit, tum ad ipsum quoque consulatum aliquando peruenit.

c Hodie quatuor duntaxat libros Arriani in Epicteti enchiridion legimus.

Scripsit & alia volumina: *c Dissertationum Epicteti* præceptoris, quos nouimus, *libros octo: Sermonum* verò ipsius *Epicteti libros duodecim.* Exilis illi dicendi character,

& reuera

& reuera Xenophontis imitator est. Alia item scripsisse ferunt; quæ tamen ad manus meas nondum peruenerunt. Certum sanè illud, Rethoricæ nequaquam sapientiæ ac facultatis imperitum fuisse. ARRIANVS.

SYNODVS [AD a QVERCVM] illegitima,

Contra B. Ioannem Chrisostomum.

LIX.

LECTVM est illegitimè coactum aduersus S. Ioannem Chrysostomum conciliabulum: cui præsides adfuerunt Theophilus Alexandriæ, *b* Acacius Berrhoeæ, *c* Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabalorum, & *d* Cyrinus Chalcedonis Episcopi: qui infesto in illum animo cum essent, simul omnia & iudices, & accusatores, & testes erant. Tredecim hæc actionibus peracta: duodecim quidem contra S. Chrysostomum, tertiadecima contra Heraclidem, quem Ephesiis ille ordinarat episcopum: huius tamen depositionem validam reddere, aliis nonnullis prohibentibus, minimè potuerunt. Heraclidæ accusator Macarius quidam nomine fuit, Magnetum episcopus, B. Ioannis verò palam hostis, primusque accusator, Ioannes eius diaconus.

Accusat hic *primò* Chrysostomum actione illatæ sibi iniuriæ; quòd se eiecisset ob domesticum puerum Eulalium pulsatum. *Alterum* erat crimen, quòd *e* Ioannes quidam monachus, iubente Chrysostomo verberatus esset, vt ait, ac raptatus ferreaque cathena dœmoniacorum more adstrictus. *Tertium*, quòd pretiosarum rerum magnam vim diuendidisset. *Quartum* crimen, quòd marmora S. Anastasiæ, quæ Nectarius illi Ecclesiæ marmoribus ornandæ reliquerat, ipse vendidisset. *Quintum*, quòd per contumeliam appellet clericos viles, corruptos, suis vsibus sponte paratos, triobolaresque. *Sextum*, quòd S. Epiphanium delirum & paruulum dœmonium appellarit. *Septimum*, quòd *f* Seueriano calumniam struxisset, incitatis contra eum *g* Decanis. *Octauum*, quòd sycophantiis plenum librum in clerum conscripsit. *Nonum*, quòd totius cleri habito conuentu, tres Diaconos citarit, Acacium, Edaphium, & Ioannem, & quasi humerale ipsius furati essent, accusarit; quærens, vtrum & ad alium illud vsum aliquem cœpissent. *Decimum*, quòd Antonium sepulchrorum violatorem conuictum, Episcopum ordinarit. *Vndecimum*, quòd Ioannem Comitem in tumultu militari ipse prodiderit. *Duodecimum*, quòd neque incedens ad templum, neque ingrediens, Deum precatus sit. *Decimumtertium*, quòd sine altari Diaconorum & Presbyterorum ordinationes fecerit. *Decimumquartum*, quòd vna ordinatione quatuor simul episcopos crearit. *Decimumquintum*, quòd *h* mulieres susciperet, solus cum solis, aliis omnibus foras emissis. *Decimumsextum*, quòd hæreditatem à Thecla relictam, per Theodulum vendiderit. *Decimumseptimum*, quòd Ecclesiæ reditus nemo nouerit quo abeant. *Decimumoctauum*, quòd Sarapionem *i* accusatum, causamque etiam tum dicentem, Presbyterum ordinarit. *Decimumnonum*, quòd *k* communicantes cum orbe vniuerso, ipsius voluntate inclusos, & in custodia mortuos, contempserit vt ne corpora quidem ipsorum sepulturæ mandanda curarit. *Vicesimum*, quòd iniuria sanctissimum *l* Acacium affecerit, & ne ad colloquium quidem ipsum admiserit. *Vicesimumprimum*, quòd Porphyrium Presbyterum Eutropio, vt in exilium pelleret, tradiderit. *Vicesimumsecundum*, quòd item Venereum sacerdotem contumeliis multis malè acceptum dediderit. *Vicesimumtertium*, quòd illi soli balneum succendatur, & vbi lauerit, Sarapion claudat labrum, ita vt alius nemo lauet. *Quartum & vicesimum*, quòd sine testibus multos ordinarit. *Quinctum & vicesimum*, quòd *m* solus edat, intemperanter Cyclopum vitam degens. *Vicesimumsextum*, quòd idem ipse accuset, idemque testis sit, ac iudex. Planum id esse ex illis, quæ cum Martyrio Archidiacono, & cum Proaeresio Lyciæ Episcopo gesta referuntur. *Vicesimumseptimum*, quod *n* pugno contuderit Memnonem in Apostolorum sacra æde, & sanguine ex ore ipsius manante, nihilominus Eu-

a Locus erat trans mare, sic vocatus, Ruffini suburbium, inquit Pallad. Helenopolitanus Episcopus, ἀντίπτης rerum B. Chrysost. primus q3 descriptor.

b Excitatum huius in Ioannem odiũ refert Palladius, quòd cùm venisset in vrbem, honesto careret hospitio.

c Quorum facinora (inquit Chrysost. in sua ad pseudosynod. epist. apud Pallad.) sæculi quoque theatra canunt. Vide Pallad. atq3 Niceph.

d Huic à Deo immissam posteà pœnã, lege apud Niceph. cap. 14. sub fin.

e De iis fortasis vnus, qui Longos fratres accusaturi, ab Theophilo submissi fuerant. De quibus Pallad.

f De quo vide Niceph. lib. 13. cap. 9. sub finem. Et Georg. Alexand inf. pag. 141. & seq.

g Δεηφνοὶ S. Epiphan. lib. 3. extremo contra hæreticos τὰ σώματα ἀθετοῦντες τῶν κοιμωμένων. Et Nouel. LIX. qui cum ἀκολάστοις, καὶ ἀσκητρίαις, καὶ γυναικαῖς κάμνουσι περὶ τῶν λειψάνων ἐκφορᾶν.

h Olympiadem atq3 Nicaretam, & alias B. Ioanni ministrantes intellegit. i Vide Socratem, lib. 7. k τὰς γυναικὰς τῆς ἐκκλησίας, id est, καθολικὰς, Isaacius vocat. Illos nempe dicit missos Catholicæ communionis monachos, Longorum fratrum, velut Origenistarum accusatores. Certum id ex Georg. Alexan. inf. pag. 143. l Berrhœensem episc. m Causas adfert Georg. Alexan. in vita inf. pag. 143. συγκαμπτομένων τῶν δακτύλων, vt describit Theophylact. & vet. gloss. reddit pugnum.

à Theophilo subPalladio, & n. Γρόνθον ἐδωκε

nus Euchariſtiæ obtulerit myſteria. *Viceſimumoctauum*, quòd in throno exuitur & induitur, & [a] paſtillum edit. *Viceſimumnonum*, quod epiſcopis à ſe ordinatis pecunias largiatur, vt per illos laboribus clerum opprimat.

Hæc accuſationis in ſanctum virum capita ſunt: qui quidem quartùm appellatus non comparuit, citantibus [b] reſpondens: *Si apertos hoſtes iudicum ordine ſubmoueritis, præſtò*, inquit, *ſum, meq; iſtam; vt ſi quis me accuſarit, cauſam dicam: ſin id facere detrectaueritis quoties citabitis, nihil proficietis.* Examinarunt itaq;, vt putabant, horum omnium caput primum ac ſecundum.

Hinc cœperunt in Heraclidem, & [c] Palladium Helenopolis, epiſcopos ambos, conquirere: & Ioannes monachus (cuius Ioannes diaconus [d] in ſuis B. Chryſoſtomi accuſationibus meminerat) libellum itidem porrexit, accuſans Heraclidem, quòd Origeniſta eſſet, & Cæſareæ Palæſtinæ in furto deprehenſus fuiſſet, Aquilini diaconi veſtimenta furatus; & quamuis talis eſſet, inquit, Ioannes epiſcopus Epheſiorum eum Epiſcopum ordinauit. Accuſat præterea ipſum Chryſoſtomum, quòd multa Origeniſtarum cauſa aduerſa paſſus ſit à Sarapione, quodque hunc ille à ſe miſerit. Horum itaq; cognitione peracta, inquiſitum deinceps eſt in caput nonum accuſationum, mox in viceſimum ſeptimum.

Poſtea rurſum [e] Iſaacius epiſcopus Heraclidem accuſat vt Origeniſtam, minimeque ſuſceptum à ſanctiſſimo Epiphanio, neque in precationis, neque in ciborum communionem. Protulit & idem Iſaacius libellum contra Chryſoſtomum, hæc ferè continentem. *Primum*, de Ioanne monacho ſæpiùs iam nominato, quòd propter Origeniſtas vapulaſſet, & ferro vinctus fuiſſet. *Secundum*, quòd B. Epiphanius propter hos Origeniſtas, [f] Ammonium, Euthymium, Euſebium, Heraclidem, & Palladium, communicare cum illo noluiſſet. *Tertium*, quòd hoſpitalitatem, ſolus quotidie cibum capiens, deſereret. *Quartum*, quòd [g] in Eccleſia dicat, menſam eſſe furiarum plenam. *Quinctum*, quòd in Eccleſia ſe ita iactet; *Depereo, inſanio.* [h] *Sextum*, oportuiſſe illum interpretari, quænam illæ furiæ eſſent; & quid ſit, *Depereo, inſanio*: has enim Eccleſia voces ignorat. *Septimum*, quòd licentiam peccantibus præbeat, ſic docens: [i] *Si iterùm peccaſti, pœniteat iterum: Et quoties peccaueris, veni ad me, ego te ſanabo. Octauum*, quòd in Eccleſia docens blaſphemet, Chriſtum orantem ideò nõ eſſe exauditum, quòd non vt oportet oraſſet. *Nonum*, quòd [k] ad ſeditionem populum concitaret, etiam aduerſus Synodum. *Decimum*, quòd ex gentibus quoſdam, qui Chriſtianos valde afflixiſſent, ſuſcepiſſet, & in Eccleſia haberet, atque defenderet. [l] *Vndecimum*, quòd [m] aliorum inuadat prouincias, ordinetque ibidem epiſcopos. [n] *Duodecimum*, quòd epiſcopos iniuria afficiat, & [o] ἐκπιδήσατος domo ſua pelli iubeat. *Decimumtertium*, quòd clericos inuſitatis iniuriis contumeliiſque affecerit. *Decimumquartum*, quòd aliorum depoſita vi rapuerit. *Decimumquintum*, quòd ſine conuentu, præterque cleri mentem, ordinet. *Decimumſextum*, quòd [p] Origeniſtas receperit: [q] communicantes verò cum Eccleſia monachos, etſi commendatitias litteras adferrent, in carcerem coniectos non dimiſerit: quin & in eo morientes, ne inuiſerit quidem. *Decimumſeptimum*, quòd aliena mancipia nondum manumiſſa, immò & accuſata, Epiſcopos ordinarit. *Decimumoctauum*, quòd ipſum hunc Iſaacium malè ſæpè multarit.

Harum accuſationum primum caput, quòd id anteà (vt rebantur) examinatum eſſet, excutere noluerunt; at in ſecundum & ſeptimum inquiſitum. Mox tertium quoque accuſationis à Ioanne diacono factæ caput examinatur. In eo capite Arſacius Archipresbyter [r] qui ipſi Chryſoſtomo ſucceſſit, & [s] Atticus presbyter, neſcio quo modo teſtes adhibiti, contra B. Chryſoſtomum teſtimonium dixerunt; vt & Elpidius presbyter. Iidem, & cum ipſis etiam Acacius presbyter, in quartum criminationis caput teſtati ſunt. Poſtquam ita excuſſa fuere hæc, prædicti presbyteri, ac præter eos Eudæmon & Oneſimus, ſententiam accelerari poſtularunt. Itaque [t] ſynodi præſes Paulus, Heracleæ 27

a. Poſt diuinorũ myſteriorũ perceptionem, addit Niceph. lib. 13. cap. 9. ex Palladio & aliis. Propter ſputum nimirum. Idemq; ceteris ſuaſiſſe tradunt, qui B. Chryſoſt. res ſcripſerunt.

b. Diſcrepat nõ nihil B. Ioannis reſponſio, quæ eſt apud Niceph. lib. 13. cap. 15. ext.

c. Cuius inſignis ille dialogus in manibus de B. Chryſoſt. vita.

d. Supr. cap. 2.

e. D. Baron. ad annum Chriſti 403. tom. 5. legit hic: Acacius epiſcopum Heraclidem, &c. *Fortaſſis Iſaacius ille monachus, quem vna cum Theophilo Alexandriam venisſe refert Niceph. lib. 13. c. 17. Pallad. eundem Syrulum circũforaneum, falſorum monachorum ducem appellat.*

f. Omittit fortaſſis Dioſcorũ, quartum in Lõgis fratribus, adcenſere, quod is ante Synodum inchoatam mortuus eſſet, teſte Niceph. lib. 13. cap. 15. De quibus etiam inf. pag. 143.

g. ἐπ' ἐκκλησίας.

h. Quædam exempl. hæc verba ſuperiori cap. 5. continenter adiungunt.

i. Socrat. lib. 6. cap. 21. Vide B. Baſil. de pœnit. Græci exempl. ditam, ſi quis Conſtantinop. miſſos,

k. Lege Niceph. lib. 13. cap. 16. & 17.

l. ἑνδέκατον in Græco legendum. Vide Notas

m. Niceph. lib. 13. cap. 9.

n. Hoc cap. in Baron. Annalib. deſideratur.

o. Repreſento vocem ignotã, atq; inauditam, ſi quis forſit. an aliquid ex ea recti exſculpat.

p. Longos fratres intelligit.

q. Ad accuſandos Longos, à Theoph. Conſtantinop. miſſos, vt ex Palladio cõſtat, & Georg. Alexan. inf. pag. 143.

r. Nicephorus eum ſuis depingit coloribus lib. 13. cap. 28.

ſ. Ille puto, qui tropolit. a Emanus

Arſacio ſucceſſit, de quo Niceph. ſupr. cap. 29.

t. Propterea opinor, quòd Patriarcha ſoleret ab Heracleæ Metropolitano impoſitionem accipere; quia Byzantium in huius epiſcopatu olim fuit, auctore Curopalat. de offic. Conſtantinopol.

& S. Epiphan. cont. Nouat.

Heracleæ Episcopus,omnes sententiam dicere voluit; statutumque vt ipsis visum,bea- SYNOD. ILLEG.
28 tum virum sede pellendum, incipiente Gymnasio episcopo, & finiente Theophilo Alexandrino; numero omnes quinq;,& quadraginta. Post missa est ad clerum Constantinopolitanũ,tanquã è Synodo,epistola de Chrysostomi è throno deiectione. Relatio quoq; ad Imperatores facta. Ad hæc tres oblati libelli,à *a* Gerõtio, Faustino,& Eugnomonio,qui se iniustè à Ioanne Episcopatu motos querebantur. Imperatorũ vicissim ad Synodum missum est rescriptum. Atq; in his ferè duodecima actio consumitur. nam decimatertia,vti diximus,ea cõtinet, quæ ad Heraclidem Ephesi Episcopũ pertinebant.

a. De quo Niceph. lib. 13. cap. 9. initio.

HERODOTI HALICARNASSEI
Historiarum libri IX.

LX.

LEGVNTVR *historiarum* HERODOTI *libri nouem*, numero & nomine totidem Musarum. Hic Ionicæ dialecti norma esse queat,vt Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet,crebrasq; digressiones,per quæ sensus ipsi atq; sententiæ dulcedo fluit:quãquam pro historiæ modo,proprioq; ipsius,& conueniente charactere,hæc ipsa interdum obscuritatem pariant, recusante veritate fabulis suam obfuscari accurationem, aut plus æquo à re proposita scriptorem digredi.

Auspicatur historiam à Cyri imperio,qui primus Persarum regnũ tenuit: vnde natus,quomodoq; educatus creuerit,atq; regnarit: & pertingit ad vsq; Xerxis imperium, eiusq; cõtra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus verò à Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat,& tertius Darius. Qui enim interiectus est Smerdes magus,his non adnumeratur; quòd tyrannus fuerit, sibiq; minimè debitum regnum,dolo malo ac fraudibus occuparit. Darij successor,Xerxes filius fuit, in quem historia *a* desinit; neque ad regni eius finem vsque progressa: quia his temporibus Herodotus ipse floruit, vt inter ceteros & Diodorus Siculus testatur. Thucydidem *b* ferunt cùm adolescens admodum apud patrem adstans,hunc suam historiam recitantem audiret, illacrymasse, Herodotumque de illo subiecisse: Quàm est tuus hic filius,Olure, ardenti ad discendum ingenio?

a. In pugna ad Mycalen,& Sesti oppugnatione scribendi finem fecit, inquit Diod. lib. 11. Biblioth.

b. Suid. in Thucyd. & Marcellinus in vita eiusd.

ÆSCHINIS
Orationes III. & Epistolæ IX.

LXI.

Est & altera Æschinis vita inf. Cod. 264. pag. 798. ex Plutarchi opusculo decem Græciæ oratorum, si eius modò est, quam cum hac componere pretium operæ fuerit. De hoc aliisq; nominis eiusdem Suidas quoq; exscripsit aliqua.

LEGVNTVR ÆSCHINIS *orationes tres*, *contra Timarchum*, quæ princeps est orationum eius,& *falsæ legationis*. Tertia verò & vltima *contra Ctesiphontem*. Tres enim dumtaxat legitimas esse hasce ferunt: Epistolas verò *a* nouem. Quamobrem nonnulli orationes eius *Gratias* nominarũt,cùm ob orationis gratiam,tum à numero Charitum: *Musas* verò epistolas dixerunt, à numero nouem Musarum. Circumfertur & eius alia oratio,*Deliaca lex* inscripta; quam tamen *b* Cicilius nõ recipit,sed ad *c* alterum Æschinem Athenienſem,eius æqualem, hanc orationem,vt partum,refert.

Æschines hic vnus est in decem Græciæ oratoribus: qui accusatus aliquando à Demosthene malè obitæ legationis, *d* damnatus ideò non est, quod Eubulus homo popularis,cui subseruierat aliquando Æschines, Demosthenem vna oppugnans,tãtum effecerit,vt antequam dicendi finem Demosthenes fecisset, iudices exsurgerent. Post verò cum reprehendisset Æschines Decretum,ac si contra legem scriptum esset, *e* quod ex Ctesiphontis sententia,Demosthenis bono scriptum fuerat;& multam ipse sibi præ-
29 finiuisset,ni contra legem scriptum esse ostenderet: eo nõ ostenso,vt promiserat, patria cessit. Quare *f* ad Alexandrum Philippi filium in Asia belligerãtem fugere animum induxit; sustinuit tamen,audito eius obitu,& cognito plenos esse turbarum successores. Ad Rhodum igitur adnauigauit,in eaq; diutius hærens insula,pueros docuit. Mirantibus verò auditoribus, hærentibusq;, tantus orator cùm esset, quomodo à Demosthene victus cessisset: *g* *Si*, inquit, *bestiam ipsam* (Demosthenem nimirum feram appellans) *audissetis,nõ vtiq; hæsitaretis*. Ferturibi primus & fictiones,& quas ferũt declamationes, illo in otio composuisse. Senex demum è Rhodo in Samum migrauit,fatisq; concessit.

Obscuris natus est parentibus; patre quidem Atrometo, matre verò Glaucothea

a sacerdote

a. Nunc 12. leguntur.

b. Forte Cęcilius,*cuius oratoris meminit Plut. in vita Demosth. & Dionys. Halicarn. epist. ad Pomp. Deliacam autem hanc etiã Plut. Æschini abiudicat, lib. de decem Orat.*

c. Socraticũ cognomẽto, de quo & Εὐαγγελιστὴν Κτησιφῶν. f. Vide Plut. opusc. 10. orat. in Æsch.

g. Vide Plin. hist. lib. 7. c. 30. & Plin. Secund. lib. 2. ep. 3. & Auct. Vide Æsch. ἀνώνυμον.

D

hîc seq. pag. & Suid. d. Refert idem ἀνώνυμος, vita Æschinis scriptor, Οὔτι ἠδύ νήθη νικήσεμ τὼ κατηγορίαν νισαμβύω, &c. e. Emendo, ὲ κατὰ Κτησιφῶντα ἐγράφη Δημοσθένὴς, vel traiecta voce, ὁ ὑπὲρ Δημοσθένους ἔγραψε

a. ἱερέα, alibi τελέστρια, quasi Initiatrix: apud Suid.

b. Cic. Diuina. in Verr. sic reddit: τὸν τεχνογνώστην, qui rarius ad agendũ regrediebatur, quàm, qui secundarum esset. Idem Tertiarius quoq; dictus legitur.

c. Quod ei Demosth. exprobrauit orat. de falsa legat.

d. Inf. pag. 799. & in Plutarchi decẽ oratoribus Leodamãtis auditor dicitur. Suidæ verò Alcidamãtis Eleatæ.

e. Cuius vitam habes apud Laert. lib. 2.

f. Inf. pag 173.

a sacerdote. Fratres duos habuit, Aphobetum, & Philocharin. Initio, b tertiarum partium histrionem egit c, vt erat vocalis: deinde tabellio Senatui fuit: post verò non diu ad rempublicam se contulit: fuitque Athenis Atticis Philippicarum partium studiosus; qua etiam de causa à Demosthene ciuili contentione dissensit. Platonis quoque auditorem, & d Antalcidæ discipulum fuisse ferunt: & sunt vtriusque rei indicio Æschinis orationes, cùm verborũ granditate, tum grauitate inuentionis. Dionysius verò sophista, cùm fortè in eius orationem, quam aduersus Timarchum habuit, incidisset, lecto proœmij eius hoc principio: *Equidem nulli vnquam aut in iudicio periculum creaui, aut in rationibus exigendis molestus fui*: dixisse fertur: *Vtinam multis sæpe periculum creasses: Vtinam multis molestus fuisses, vt multas id genus orationes nobis reliquisses.* adeò est oratoris huius charactere delectatus.

Est eius oratio tanquam sponte nata, & extemporanea; non tãtam artis, quantam ingenij ipsius admirationem concitans. Etenim cùm grãdia omnia in eius orationibus reperias, tum quæ maximè naturæ præstantiam ostendant. In vocibus enim simplex, & candidus, clarus tamen, & in orationum cõpositione, neq; valde languidus, vt Isocrates, neque contractus & astrictus, vt Lysias: ipso insuper spiritu ac contentione nihil Demosthene inferior. Schematibus præterea cùm sententiarũ, tum verborum ita vsus est, non tam vt ex arte, quàm pro subiectę rei ac negotij necessitate, dicere videatur. Quamobrem & simplex atq; inelaborata eius apparet dictio, ac veluti populari orationi, & priuato sermoni maximè conueniens. Non enim vel in ratiocinationibus, vel in enthymematis multus, nimiumq; coactus. Ceterum e Æschinem Lysaniæ filium, quem & Socraticum nominant, cùm alij plures, tum f Phrynichus potissimum, in optimis oratoribus, vt regulam statuit; eiusque orationes post Attici sermonis principes collocat.

PRAXAGORÆ ATHENIENSIS

De rebus Constantini Magni libri II.

LXII.

30

a. Ἰβηρίας hoc loco pro Σικελίας legendum, historia monent.

b. Maximianũ, Maximinum, & Licinium Impp. videtur confundere.

LECTI sunt PRAXAGORÆ ATHENIENSIS *de gestis Constantini Magni historiarum libri duo*: quibus narrat Constantini patrem Cõstantium Britanniæ, & a Hispaniæ imperasse; b Maximinũ Romæ, & cæteræ Italiæ, atq; Siciliæ regnum tenuisse: alterum verò Maximinum Græciam, Macedoniam, minoremq; Asiam, ac Thraciam occupasse: Diocletianum autem, qui cæteros ætate anteibat, Bithyniam habuisse; Arabiam item, & Africam, atq; Ægypti omnẽ oram, quam Nilus alluit. Igitur Constantinum patet ad Diocletianum Nicomediam erudiendũ misit. Aderat tum fortè Maximinus ille, qui inferiori Asiæ imperitabat, & insidias adolescenti tendere animum inducens, ad pugnã cum fero leone ineundam composuit. Ille verò feram superans, occidit; deprehensisq; insidiis, ad patrem confugit: quo vita simul & imperio functo, regnum filius excepit.

Eo potitus, Gallos, & Germanos, gentes finitimas ac barbaras, in potestatem redegit. Cognito dein impotenter ac tyrannicè subditis imperare Maxentium (hic post Maximinum Romę dominabatur) expeditionem aduersus eum suscepit, pœnas tyrannidis in subditos exacturus. Mox prœlio superior, in fugam tyrannum conuertit. Ille verò fugiens, quem hostibus per dolum interitum machinatus est, ipse reperit; in foueam, quam aliis parauerat, delatus. Huius caput Romani à corpore resectum, hastæq; impositum, per vrbem gestabant: & victori Constantino libentes se ac volentes etiam huius regni incolæ dediderunt.

Audito rursum Licinium quoque crudeliter & inhumanè suis abuti, cui pars illa imperij obuenerat, quam Maximinus (is qui Constantino per leonem insidias struxerat) tenuerat, mortemq; obierat: non ferens intolerãdam ciuibus vim atq; iniuriam inferri, copias item contra hunc eduxit, quò tyrannidem legitimo commutaret imperio. Licinius verò, intellecta in se expeditione, metu perculsus, immanitatem texit, humanitatisque speciem præferens, iureiurando etiam se obstrinxit, clementem deinceps subditis futurũ, quæq; fœdere icto promisisset, integrè seruaturum. Quamobrem bello tũc Imperator abstinuit. Post tamen (vt cõquiescere improbitas nequit) violati iurisiurandi reum, atq; in omne flagitiorum genus delapsum, ingentibus prœliis oppugnans, Nicomediæ inclusum, obsedit. Hinc supplicis habitu ad Cõstantinum fugienti, ademptũ imperium est, & Cõstantino magno traditũ. sic, q̃sito pridẽ digno Imperatore, sibi tandem ille iam dicta imperia omnia vindicauit. Patrium enim regnum hæreditatis iure adiit; Romanum

Romanum etiam, euerſo *a* Maximino; Græciæ quoque ac Macedoniæ, minoriſque Aſiæ, exuto, vt diximus, regno Licinio. Veruntamen & alterius partis, cui Diocletianus prę fuerat, imperium ſibi adiunxit. Nam etiam hanc belli iure Maximino ademptam tenebat, qui Diocletiano ſucceſſerat, Licinius. Victor itaque, & vnum ex omnibus imperium conflans, mox Byzantium cognominem ſibi ciuitatem fecit. Refert autem Praxagoras, tametſi gentium ſectæ adhærens, omni virtutum atq; honeſtatis genere, omnique adeò felicitate, omnes omnino qui anteceſſerint Imperatores, facilè obſcuraſſe Conſtantinum: quibus & duo ipſius hiſtoriarum libri terminantur.

PRAXAGORAS.

a. Immò Verius Maxentio, ex hiſtoriæ fide.

Annos natus erat duos admodum & viginti Praxagoras, vt de ſe ipſe teſtatur, cùm hæc commentaretur. Scripſerat & libris duobus *de regibus Athenarum*, annum agens vndeuiceſimum. Compoſuit quoque *hiſtoriarũ libros ſex, de rebus geſtis Alexandri Magni regis Macedonum*, primo & triceſimo ætatis anno. Stylus illi apertus eſt, ac iucundus; nonnihil tamen æquo languidior. Ionica verò & ipſe vſus eſt dialecto.

PROCOPII RHETORIS

Hiſtoriarum libri VIII.

LXIII.

LEGVNTVR *a* PROCOPII *Rhetoris hiſtoriarum libri octo*: Narrat quæ ſub Iuſtiniano Imperatore Romani cum Perſis, Vandalis ac Gotthis geſſerunt, ductu potiſſimùm Beliſſarij, belli Imperatoris: *b* cum quo Rhetor hic diu multumque familiariter verſatus, quæ oculis ſpectauerat, memoriæ mandauit.

a. Suid. Illuſtrij *cognomentum illi tribuit, patriamq; Cæſaream Palæſtin. Lege ibi plura.*

b. Scribam fuiſſe Beliſſarit. teſtis Suid.

PRIMO itaque libro iſthæc commemorat.

Arcadius Romanorum Imperator vita functus, Theodoſio filio tutorem Iſdigerdam regem Perſarum teſtamenti tabulis reliquit. Quibus ille tabulis acceptis, puerum liberaliter eduxit, regnumq; illi ſartum tectum ſeruauit. Inde Vararanes, Iſdigerda mortuo, ſuccedens, contra Romanos bellum mouit; verùm Anatolio, duce Orientis, ad Perſas in legationem à Theodoſio miſſo, Vararanes Perſarum rex legatione audita, domum icto fœdere, reuertit. Poſt hæc Perozes Perſarum rex, Iſdigerdam alterum, Vararanæ filium excipiens, iis Hunnis bellum intulit, qui *c* Ephthalitæ, & Candidi nominantur: ſunt enim albi coloris: vtq; egregia ſpecie, ſic & ceteris Hunnis diſſimiles. Neq; *d* Numidarum ritu vagantur, vel agreſtes ſunt; ſed ciuilem inter ipſos ſocietatem legibus tuentur, regibusq; ſuis ſubiiciuntur. Hi ad Boream Perſis finitimi ſunt; quamobrem etiam finium, terminorumque cauſa in Ephthalitas Perozes exercitum duxit: ſed Ephthalitarum vafricie, ad iniqua primum loca delatus, ignominiosè, & vix ſalutem pactus, rediit. Adorans enim, tanquam dominum, Ephthalitarum regem, & nunquam poſtea bellum ſe moturum iureiurando confirmans, euaſit. Rupto tamen ille poſtea fœdere, ductiſq; iterum copiis, fœdè ſimul cum omni exercitu periit, foſſis quibuſdam ac puteis ab hoſte comparatis hauſtus, cum quartum & viceſimum regnaret annum; quando & *e* celebratus ille vnio, quem dextera geſtabat aure, periit.

c. Vide Notas exempl. Gr. & inf. pag. 38.

d. Nomades dicuntur Plin. lib. V. cap. 3. à permutandis pabulis.

e. τὸν πολυθρύλλητον μαργαρον.

[*f Margaritæ*, & margari, & margaridæ *dicuntur. Inuenitur enim* Margarus *hic apud Procopium rhetorem, alioſq; claſſicos ſcriptores.* Margaridæ *eſt apud Praxagoram, Ionicum ſcriptorem, libro ſecundo hiſtoriarum de vita Conſtantini Magni; & alios item auctores.* Margaritæ *verò frequens eſt, & à multis vſurpatum.*]

f. Hoc Scholion alieno loco in exempl. Græco collocatum, huc tanquam in ſuã ſedem retraximus.

32 Dehinc poſt Perozen Cabades, minimus natu filius, regnum excepit. Is violatarum legum reus factus, in cuſtodiam, cui *Lethes* nomen, ab ipſis Perſis miſſus, vxoris tandem fraude dilapſus, ad Euthalitas confugit: quorum cum ingentem collegiſſet exercitum, quem in Perſas duxit, regnum ſine pugna recuperauit: & Blaſen Perozi fratrem iam tum pro ſe regnantem, deſertum à ſuis captumque, oleo feruenti in oculos miſſo (ſic enim Perſis ſolemne eſt) excæcauit.

Quæ inſuper Pacurium inter Perſarum regem, & Arſacen Armeniorum contigerunt, deque magorum conſilio Pacurio contra Arſacen dato, niſi fabuloſa hæc ſunt, ſcripſit auctor.

Idem ille Cabades Euthalitis ingenti ære obſtrictus, ab Anaſtaſio Imp. pecuniam mutuam poſtulauit. Quam vbi non impetrauit, nulla alia de cauſa repentina incurſione bonam Armeniæ partem vaſtauit, Amidamque obſedit. Dum verò ab ea, potiundæ ſpe amiſſa, recedit, fœdum meretricularum ſpectaculũ iterandæ obſidionis cauſam præbuit.

PROCOPII PERSICA.

buit. Ira igitur ac furore percitus Cabades in obsidio perdurans, vrbem vi expugnat, ciuesq; seruos esse iubet. Postea tamen plerosq; captiuos gratis domum remisit, quos & Anastasius omni est beneuolentiæ genere complexus.

Cognito verò Amidam obsideri, ingentes admodum aduersus Persas Anastasius copias misit, creatis ducibus, Areobindo Orientis duce, qui Olybrij, eius qui paulo ante in Occidente imperauerat, gener erat: Celere item magistro: Patricio quoque Phryge; & Hypatio cognato patruele. Ad quatuor autem hosce duces accesserunt & Iustinus, qui Anastasij imperium excepit, aliiq́ue plurimi bello præstantes viri. Exercitum tantum nunquam à Romanis in Persas missum ferunt. At dum moram cũctando nectunt, capta ciuitas est. neque simul omnes cum Cabade, conserta manu, conflixerunt; sed seorsim singuli turpiter victi, multis suorum desideratis, discesserunt. Tandem tamen, ductis ad Amidam copiis, vrbem cinxerunt, diuq́ue hærentes Romani, Persas inclusos, & rerum inopia laborantes, ad septem annorum inducias compulerunt, auctoribus Celere Romano, & Aspeuede Persa.

Taurus Cilicum mons per Cappadocas primum, & Armenios sese extendit, ac terram, quos vocant, Persarmeniorum; dehinc per Albanos porrigitur, & Iberos, & quascunque alias sui iuris gentes, quæ Persis dicto audientes, iis in locis habitant. Prætergresso verò Iberorum fines, semita quædam occurrit angustissima, stadiis ferè *a* sexaginta producta, quæ in abruptum quendam penitusq; inuium desinit locum: vbi neq; transitus apparet vllus, præterquam porta tanquam manu constructa, ibidem à natura constituta, quæ *b Caspia* antiquitus dicta. Vltra eam portam campi sunt equitationi accommodi, & natiuis aquis referti, ac regio multa equis pascẽdis, & plana: vbi Hunnorũ ferè gentes omnes habitant, vsq; ad Mæotidem pertinentes paludem. Hi si quando per Caspiam portam (cuius modo memini) in Persarum & Romanorum *c* regionem tendunt, integris equis quàm incitatissimo cursu feruntur. Nã sexaginta his dumtaxat, quæ diximus, stadiis cum loci difficultate conflictantur, quotquot ad Iberiæ fines penetrare volunt: cum tamen per alios quosdam exitus profecti, magno labore ægrè aliquando in Persarum ac Romanorum *d* oram perueniant. Quod vbi Alexander Philippi filius animaduertit, portas in dicto loco exædificauit: præsidioq́; ibidem relicto, muniuit. Id munimẽtum Anastasij Imp. temporibus Ambazuces tenuit, domo Hunnus, Romanorum & Anastasij amicus, qui & portas illas eidem principi tradidit. Ille beneuolentiam quidem suscepit, at loci curam non item. Itaque Cabades, mortuo Ambazuce, deiectis per vim eius liberis, portas occupauit.

Anastasius, pactis cum Cabade induciis, vrbem [*de suo nomine*] Persis repugnantibus, ædificauit in regione Daras & Anchu: alteram item in Armenia, proximè ad Persarmeniæ fines, quæ prius Theodosiopolis dicta; quòd Theodosius Imp. vrbis dignitatem ignobili vico attribuisset.

Anastasio vita functo, quamuis multi generis claritate imperio digni reperirentur, ceteris repulsam passis, Iustinus succedit: ad quem Cabades, quo filio natu minimo Chosroæ regnum tutò relinqueret, literas dedit, adoptari ab ipso Chosroën postulans. Iustinus postulãtis votum libenter accepit; vt & Iustinianus sororis eius filius, qui regni heres sperabatur. Sed Procli quæstoris consiliis sententiam mutarunt; neq; à Iustino Chosroes est adoptatus. Legibus enim filios bonorũ patris successores, suosq́, hæredes exsistere aiebat. Hinc pro Chosroe & pace, à Persis Seoses, qui Cabaden pridem seruarat, & Beodes, à Romanis verò Rufinus, & Hypatius, legati missi. Et Beodes quidem Seosem apud Persas calumniatus, vita priuandum curauit. Rufinus verò Hypatium apud Imperatorem insimulando, magistratu deiecit.

Quod inter Bosporum & Chersonem dierũ viginti medium interiacet spatium, Hunni incolunt: qui suis olim legibus degentes, in Iustini nuper potestatem venerunt: vt iam Cherson Romani terminus imperij esset. Accesserunt & Iberi Iustino Imp. vna cum *f* Gurgogene eorum duce, à Persis malè tractati. Qua de causa Romanos inter & Persas bellum exarsit.

Viuens etiamnum Iustinus in societatẽ imperij adsciuit Iustinianum, qui mortuo auunculo, solus imperio potitus est. Belissarius & *g* Sitas prætoriani milites fuerũt, quo tẽpore Iustinianus copias ducebat: à Iustino verò militibus in Daras p̃fectus Belissarius datus est; cùm & Procopius hic scriptor à consiliis illi additus. Imperante post solo Iustiniano,

a. al. *quinquaginta.*

b. De Caspiis portis Geographi videndi, & Q. Curt. Arrianus, &c.

c. ἡ ἀρχή.

d. ἀρχήν.

e. Aliter Mebodes, *in Procopio, Raphaele Volaterrano interprete.*

f. Gurgenes *est in Procopio Volaterrani.*

g. aliter Sittas.

niano, dux Orietis creatus Beliſſarius in Perſas mouere iuſſus eſt. Cabades Perozen genere Perſam, dignitate Meranem, exercitui ſuo prefecit. Cùm aũt vterq; exercitũ circa Daras haberet, Beliſſario Perozes denũtiauit, paratũ ſibi in vrbe balneũ haberet: lauare enim poſtero die velle. Quamobrem Romani ad pugnam fortiter ſe cõpararunt. In acie dein vtriuſq; exercitu cõſtituto, Andreas quidam Byzantius, *a* gymnaſticis exercitationibus, atq; palæſtræ Byzantij præfectus (qui & Buzæ, militum cum Beliſſario tribuno, domeſticus hærebat, Buzæ corpus in balneo curare ſolitus) cum ad ſingulare certamen prouocatum eſſet, ignotus omnibus, bis depugnando victor deceſſit, cœptumque prælium finierunt. Poſt iterum commiſſo inter eos prælio, Romani longe ſuperiores euaſerunt, cum ingenti Perſarum clade. Quo factum eſt, vt cum Romanis exinde iuſto prælio dimicare detrectarint, incurſiones tamen vtrinque factæ.

a. παιδοτρίβης, *magiſter exercitor, apud Plaut. Trinum.*

Cabades alterum in Armeniam Romanis ſubditam exercitum miſit, qui ex Perſamenis, & *b* Saunitis, & *c* Sabéris conſtabat. His Mermeroes copijs profectus. Dorotheus verò Armeniæ dux, & Sitas, qui & toti huic Romano exercitui præfuit, manu cum hoſte conſerta, pauci maiores longè copias ſuperarunt: vnde & domum Perſæ fugerũt. Hac occaſione Romani cum alia Perſicæ regionis occuparunt loca, tum Pharangium, quod vocant, ceperunt, vnde aurum Perſæ effodientes Regi pendunt. Zani vero, *Sauni* antiquitus appellati, liberi, & latronum ritu vicina populantes loca, Sitta duce victi, in ius noſtrum, ditionemque concedentes, Chriſtiani facti ſunt, & Romanis parent, vt etiam in horum caſtris vna permiſti militarint.

b. al. Sauritis.
c. Ita quoque Hunni vocati ſunt.

Cabades, amiſſo vtroque exercitu, animi pendebat. Sed Alemundarus Perſicorum Saracenorum Rex, vir bello acer ac ſtrenuus, res Romanorum *d* valde infregit, annis quinquaginta. Hic Cabadi ſuggeſſit, Antiochiam præſidio nudatam, finitimaq; inuaderet. Beliſſarius, re cognita, quam maturrimè occurrit, eductis Iſaurorum copijs, & Aretha Romanarum partium Saracenorũ Rege, qui ſuam ipſe gentem ductabat. Alamundarus vero, & Azarethes metu percuſſus, retro domum ſe recepit. Et Beliſſarius pone ſequebatur, non tam cum hoſte manus conſerere cupidus, quam vt eum inſequi ſe fingeret: donec multis vulgi conuitijs, primum quidem clam, deinde etiam palam laceſſitus, inuitus ad pugnam deſcendit. Cadentibus initio multis vtrinque, ac cæſis, anceps diu pugna fuit: verſis dehinc in fugam Arethæ copijs, atque Iſauris, à Perſis ſumma virtute pugnantibus, victoria ſtetit: vt niſi ex equo ad pedes Beliſſarius deſilijſſet, ac reliquis ſeſe adiungendo auxilium attuliſſet, debellatum eo die eſſet, cæſique ad vnum omnes internecione fuiſſent. Attamen Azarethes Perſarum dux, domum ad Cabaden reuerſus, victoriæ fructum non tulit. Suorum enim multos in prælio amiſerat, licet aduerſariorum plures cecidiſſent. Quamobrem inhonoratis adnumeratus eſt.

d. ἰς γοῦν ἴκλινε.

Euocat Conſtantinopolim Iuſtinianus Imp. Beliſſarium, vt inde in Vandalos expeditionem ſuſcipiat: Orientique cuſtodem Sitam impoſuit. Hiſce temporibus & Perſæ cum Romanis concurrerunt, & Cabade mortuo, filius Choſroës regni habenas ſuſcepit. Miſſi ergo ad eum legati, Rufinus, Alexander, Thomas, & Hermogenes: quib⁹ pacem velle ſe facere dixit *e* perpetuam, centenariorum nimirum centum & decem. Verum re tum infecta diſceſſerunt: nec niſi poſtea conſtituta pactaque pax illa eſt perpetua, imperante *f* ſextum iam annum Iuſtiniano. Per eam Romani pecunias, Pharangium, & Bolum arcem Perſis reddiderunt, etſi viciſſim Romanis Laziorum in finibus opida, & Dagarem, virum bello ſtrenuum (tradito pro eo & altero non ignobili viro) remiſerunt. Mox vtrique Imperatori ſtructæ inſidiæ à ſubditis. Choſroen quidem, vt turbulenti intemperantisque ingenij virum, Perſæ inuiſum cum habent, Cabaden Zamæ fratris eius filium, Regem ſibi facere conſtituunt. Quo cognito, Chosroës Zamen fratrem, reliquosque germanos, & coniurationis ſocios necat. Sic tranquillata res eſt, quiesque data. Cabades tamen, Zamæ filius, admodum adoleſcens, prudentia Chanarangi *g* Adergi-Dubantæ cædem effugit, quo nomine hic poſtea à Chosroë eſt interfectus. Iuſtiniano quoque Imp. plebs Romæ inſidias comparauit, creato Imperatore (tametſi repugnaret) Hypatio Anaſtaſij eius, qui imperarat, patruele; nata ſeditione, ortoque tumultu è contentione ludorum Circenſium. *h* Cæſar itaque Iuſtinianus, Beliſario & Mundo ducibus vſus, Hypatium occidit, multosque coniurationis huius ſocios ſuſtulit, planè vt ciuium tunc ad triginta millia occubuerint. Imperatori ſuppetias adferebant Boraïdes, & Iuſtus Iuſtiniani fratris filius.

e. εἰρήνην ἀπρόσκοπον.

f. Septimo imperii anno, *inquit Procop.*

g. Adeo quadubadi, *eſt in Procopio Latino.*

h. Populus vbique factione veneta, & praſina diuiſuserat *Procopius.*

PROCOPII PERSICA. 30

In eo ipso libro narrat de Triboniano, qui è Pamphylia genus duxit, & Quęstoris munus obijt, deque auaritia eiusdem, ac blandiloquentia. De Ioanne item Cappadocum Præfecto prætorio, eiusq; vitijs plurimis. Vt Antonina Belisarij coniux per Euphemiam filiam eius callidè Ioannem circumuenerit, & insidias Imperatori struere patefecerit: vtque demum, Eusebio Cyzici Episcopo ex insidijs occiso, impij sceleris consors habitus, corpore quæstionibus cruciato, inclementer tandem, ac seuerè proscriptus sit. 36

LIBRO SECVNDO RERVM

Persicarum ista refert.

CHosroën inuidia stimulatum, quod Africæ ditionem Romani tenerent, pacisque propterea fœdera soluere parantem, Vittiges, Gotthorum Rex, per Ligures quosdam legatos, dein & per Basacum collocutus, magis inflammauit. Quo cum item tempore Armenij à Romanis defeciſſent, Sita duce pugnando interempto, Persisq; se permisissent, perpetua illa, vt vocant, pacis fœdera rumpere Chosroës, bellumque gerere animum induxit. Iustinianus Imp. re cognita, Anastasium legatum misit hortatum, ne pacem solueret. Eadem tempestate & Vittiges à Belisario captus, Constantinopolim est missus. Chosroës nihilominus Romanorum fines inuadens, Surorum opidum cepit, Surinosque in seruitutem abduxit. Sed tandem vndecim captiuorum millia ducentis aureis permutans, liberos omnes dimisit, Candido Sergiopolis Episcopo pecuniam pollicito: qui cum promissis non staret, ad iustam dissolutionem adactus est. Chosroës dein Hierapolim obsidere cœperat, cum illi Berrhoeæ Episcopus [cui Magno nomen] pondo argenti duo millia promisit. Soluit itaque obsidionem Rex, pollicitus adhæc omni adeo Orientis Romanorum ditione se excessurum, si milli auri pondo caperet. Interea Buzes dux Orientis, viribus suis diffisus, cum Chosroë pugnare detrectans, circum circa oberrabat. Ergo Berrhoeæ admoto exercitu, Chosroes pecuniarum nimium quantum postulauit, acceptisque pondo argenti millibus duobus, alterum tantum exegit: quam quia ciues summam non pendebant, validè vrbem oppugnat. Verum accedente Magno oppidi Episcopo, & Chosroën deprecante, Berrhœenses immunes liberosq; abire permisit, quo quisque vellet. hinc plerique etiam militum ad Chosroën sua sponte transierunt, quòd stipendijs eos Imperator fraudasset. Ab Antiochenis similiter pecuniam Chosroës postulans, nec impetrans, arctè Antiochiam cinxit. Cumque rex vrgeret obsidium, Theoctistus, & Mulatzes, vna cum ijs militibus quos à Libano secum duxerant, clam vrbem egressi, fugerunt. Ita Chosroës sine labore Antiochiam ad deditionem compulit, *a* ciuesque in seruitutem redegit.

a. Addit Procop. Vrbemq; præter templa incendit..

Inde legati ad illum missi, Ioannes Rufini filius, & Iulianus Secretorum scriba: multisque vltro citroque de æquis conditionibus habitis sermonibus, tandem conuenit: vt *b* Chosroæ statim Romani quinque aureorum millia numerarent, quingentos vero aureos quotannis, tributi alterius nomine, perpetuo penderent, nihil se deinceps molestiæ allaturum promittenti: vtque missi iterum ab Imperatore legati, pacis conuenta firmarent. Verumetiam his ita compositis, Chosroës Apameam profectus, vbi Thomas Episcopus præsidebat, magnam ei pecuniarum vim impetrauit, ac tandem sacra vasa, templisque dedicata vniuersa secum auferens, discessit: inter quæ circa adorandæ, ac *c* viuificæ crucis lignum miraculum contigit. Narratur etiam ludos equestres ibidem spectasse. Inde ad Chalcidem vrbem progressus est, & ducentis aureis ab incolis exactis, sine obsidione recessit. Venit hinc Edessam, & tantundem abstulit: ac signis quibusdam diuinis deterritus, hanc quoque vrbem non obsedit. (Hæc Edessa illa est, in qua *d* Augarus, quæque in illo antiquitus per Christum patrata; idemque hic Augarus, qui ad Augustum, tunc Romanorum Imp. profectus, amico eo in primis vsus, vt illi ad suos redire non nisi sollertia quadam sit datum.) Sic igitur Chosroës Edessa discessit. Ea etiam tempestate legatis suis Iustinianus rescripsit, paratum se pacta conuenta pacis perficere. Chosroës nihilominus Constantiæis pecuniam imperauit, & Daras delatus, vrbem cinxit, quam tamen, Martino duce hanc propugnante, de obsidionis successu diffidens, non oppugnauit, sed acceptis mille argenti pondo, in Persidem concessit. Antiochenos vero in recens à se condita vrbe in Assyria (quæ diei itinere à Ctesiphonte distabat,

b. Vt Chosroës in præsens quin quagintamillia nummũ aureorũ, ac totidem quotannis perpetuo accipiat, neq; eos ultra lacessat. *Sic Procop. Volater. lib. 2.*

37

c. ζωοποιῶν ξύλων. apparente desuper ignis iubare.

d, De quo D. Baron. To. I. ad an. Chr. 31. ex Damasceno lib. IV. Orthod. fidei ca. 17. Vbi Abagarus nominatur. Et lib. I. contra Iconomachos. Euseb. lib. I. cap. 13. Agbarus. alijs Abgarus. Vide & Sur. 16. Aug.

bat,& *Antiochia Chosroæ* appellabatur) a vna omnes habitare iussit, tanta beneuolentiæ significatione ac gratia in eos vsus, vt Principum nemini, præterquam sibi, parere voluerit: hippodromijs quoque, alijsq; voluptatibus illorum animos ibi oblectans.

Belisarius ex Italia dux reuocatus, aduersus Chosroën & Persas ineunte verè missus, & in Mesopotamia versans, nudum fere ab armis exercitum, & ad Persarum nomẽ trepidantem, accuratè armauit, animauitque. Chosroës vero (Lazis eum inuitantibus, qui cum suo duce Gunaze iam Persis sese adiunxerant, propterea quod sordidius b Ioannes cauponaretur, atque tributa exigeret) aduersus Petras vrbem mouit: quæ vrbs Colchidis maritima est, ad Pontum Euxinum sita. Hanc dum obsidet, quamdiu quidem Ioannes superstes fuit, nihil profecit, cum vero iaculo Ioannes iugulum traiectus perijt, vrbem occupauit. Inquilinos tamen ab iniuria liberos dimisit. Sponsione enim illos in deditionem accepit, & solius Ioannis bona plurima, quæ monopolijs ille quæsierat, inuasit omnia. Belisarius interim, Nisibi frustra tentata, c Sisaurorum vrbẽ obsidens, viq; oppugnans, pactis conditionibus cæpit, & d Bleschamen ducem, Persarumque viros grauissimos ibi captos, Constantinopolim misit. Arethas quoque cum exercitu contra Assyrios missus, eam oram deprædatus est: vnde magna pecuniarum vi ab Arethæ socijs parata, ad Belisarium redire detrectarunt. Belisarius ipse (tentato morbis exercitu, & rebus ab Aretha gestis nondum cognitis, Rhecitango insuper, & 38 Theoctisto discedere parantibus, ad Phœnicum oram custodiendam, quam Alumandarus vastabat) sic è Persarum regione domum reuertit, & Constantinopolim ad Iustinianum Augustum accersitus est.

a. lege σιωρίχιοι.

b. Cognomento Zibus.

c, πλὼ σισαύρων πάλιν, *Procop.* σισαύρανον. *Fortassis idem locus qui* Sisarbanum *inf. Vocatur à Theophyl. Simocate lib.3.pag.42*

d. Belesmaches *Procopio*, & Bleschamus.

SCHOLION.

DVos dumtaxat *Historiarum* Procopij *libros, eosq; Persicarum rerum*, in compendium *Photius* redegit, præteritis, *qui hoc eodem opere* sequebantur, *De bello Vandalico* libris totidẽ cum quatuor *Gothicarum rerum*, & *de ædificiis Iustiniani* libro singulari, *tametsi hic vulgo in sex libros diducatur, fallente (vt fit) voce ambigua* λόγῳ, *quæ ibi* Narrationem *significat, vt & transitiones ostendunt. Sunt igitur in vniuersum nouẽ huius historici operis libri, teste Photio ac Suida, quibus tamen hic decimũ adijcit* ἀνέκδοτα *vocatum*. Qui quidem historiarum libri, Græcè longè sunt, quam Latinè editi, copiosiores, quos è liberali sua Bibliotheca, vereque augusta, adornantes Augustani nunc euulgant.

THEOPHANIS BYZANTII

Historiarum libri X.

LXIV.

LECTI sunt THEOPHANIS *Constantinopolitani historiarum libri decem*, quorum primus initium ducit ab illo Persico bello, quod ruptis iam fœderibus ijs exortum est, quæ a Iustinus Imp. & Chosroës Persarum Rex inuicem constituerant. Soluerant ea Chosroës ipse, & b Iustinus, Iustiniani iam successor, exeunte altero imperij anno. Hinc ergo narrationem auspicatus, pergit porrò ad annum vsque belli decimum. Meminit verò hoc ipso primo voluminis libro, scripsisse quoque se quæ sub Iustiniano gesta sunt, immò & plures eum decem hisce subiunxisse libros, satis manifestè apparet. Narrat autem hoc libro, qua ratione pacta conuenta sint dissoluta, cum Iustinus per Comentiolum Suaniam à Chosroë repeteret, ipse verò verbo quidem promitteret, nõ tamen re præstaret. Refert & in tota Mesopotamia terram mouisse, initium nimirum calamitatum, quæ subsecutæ sunt.

a. al. *Iustinianus sup. pag.35.& 36*

b. *Iustinus iunior.*

In Oriente ad Tanaïm Turci degunt, qui Massagetæ antiquitus dicti à Persis, sua lingua *Kermichiônes* appellantur. Hi tempestate hac legatos cum muneribus ad Iustinũ Imp. legarunt, ne Abaros reciperet obsecrantes. Ille munera libenter accepit, omniq; adeo beneuolentiæ atq; humanitatis genere cõplexus, domum remisit. Cumq; Abari mox accessissent (qui Pannoniam habitare, paceque frui Romanorum precabantur) ob datam Turcis fidem, pactasque conditiones, repulsam tulerunt.

c Bombycum originem homo quidam Persa, Iustiniano imperante, Constantinopoli ostendit, nunquam antea Romanis cognitam. Hic Persa è Serum regione profectus, vermium semen ferula inclusum, Constantinopolim saluum deportauit, ac vere ineunte, in alimentum mori foliis semina imposuit: quæ foliis nutrita, & in alas se induerunt, & mirè cœperunt operari. Ergo Bombycum ortum, texendique artificium cum

c. *De his & Theophyl. Simocates. lib.7. infra 47. & Procop. lib.4. Niceph. quoque lib.17.cap.32.*

post

THEOPHANES. BYZANT.

post Turcis Iustinus Imperator ostendisset, vehementer obstupuerunt: nam Serum illi tum emporia portusque tenebant, quæ Persæ prius tenuerant. Ephthalanus enim Ephthalitarũ rex (à quo & appellationem vniuersum genus traxit) [a] Perozen & Persas cũ vicisset, submoti his locis Persæ, rerũ vero potiti sunt Ephthalitæ: quos post paulo Turci prælio superantes, his etiam finibus pepulerunt.

[a] *Vide sup. Procop. pag. 31.*

Iustinus Zemarchum ad Turcos legatum misit: qui & publicè eos epulis excipiens, omnique adeo officij genere exceptus, Constantinopolim remissus est. Quamol rem etiam Chosroës in Aethiopas, amicos populi Romani (olim *Macrobios*, nunc *Homeritas* appellatos) expeditionem suscepit, Regemque Homeritarum Sanaturcen, opera Meranis Persarum ducis, viuum cepit, vrbeque eorum direpta, incolas subiugauit.

Armenij à Surina male accepti (maximè in pietatis religionisque negotio) Surinã 39
coniuratione facta per Vardanum (cuius fratrem Manuelem ille interfecerat) & alium quendam Verdum occiderunt; & à Persis deficientes ad Romanos transiere, relictoq; opido, quod incolebant, Dubij nomine, in Romanorum regionem cõmigrarunt. Atque hæc ipsa potissimum causa Persis fuit rumpendi fœderis, induciarumque cum Romanis. Desciuerunt post hos statim etiam Iberes, & Gorgone ipsos ducente, ad Romanos transierunt. Metropolis autem Iberorum Tiphilis tunc erat.

Marcianus Iustini Imp. patruelis, Orientis dux iam renunciatus, in expeditionem aduersus Chosroën, octauo imperij Iustini anno missus est. Ioannes verò Armeniæ dux & Meranes Persarum, qui & Baramaanes, exercitum colligebant. Et Armenijs quidem socios se coniunxerunt, Colchi, Abasgi, & Saroes Rex Alanorum: Meranæ vero [b] Sabiri, & Daganes, & Dilmaïna gens Marcianus ad Nisibenorum urbem, signis collatis, Meranem in fugam conuertit: eoque prælio mille & ducentos cæcidit, viuos cepit septuaginta, Romanis septem dumtaxat desideratis. mox Nisibenotum mœnia obsidione cinxit. Chosroes, re maturè cognita, quadraginta equitum millia, peditum verò amplius centum conducens, auxilium ferre, & cum Romanis confligere properauit. Interea loci aqud Imperatorem Marcianus affectati imperij accusatur, & calumniæ fidẽ adhibens Iustinus, exercitus eum imperio submouit, Theodorumque Iustiniani filium Tziron cognomento, suffecit. Hinc turbatis rebus, Romani quoque obsidionem soluerunt, & Chosroes Daras oppugnatam vrbem vi cepit.

[b] *Iidem forte, qui sup.* Saberi, *pag. 34.*

THEOPHYLACTI SIMOCATTÆ

LXV. *Historiarum libri IIX.*

[a] *Suid. Θεοφύλακτος σοφιστής. ὁ ἐπώνυμος Σιμοκάττης.*

LECTI sunt THEOPHYLACTI Ex-præfecti, & Scribę *Octo libri historiarum.* Est hic Theophylactus domo Ægyptius. Dictio illius Veneris aliquid habet, nisi quod figuratis vocibus, & allegoricis sensibus putidè nimis ac frequenter ad satietatem vsus, in frigiditatem quandam, ac iuueniles ineptias dilabatur. Veruntamen & sententiarum illa interiectio minus opportuna, diligentiam arguit & curiosam, & supervacaneam. Cætera bonus, in reprehensionem non incurrit. Auspicatur à Mauricij imperio, pergitque dum Phocas creatus Imperator est.

[a] Nicephorus Callistus ea dẽ narrat lib. XIIX. Eccles. historiæ cap. 45.

Libro primo hæc narrat. (a) Mauricius à Tiberio tunc imperante renunciatus Imperator est, [b] Ioanne eadem tempestate Constantinopolitanæ Ecclesiæ sedem tenente. Præcepta quædam Imperator Mauricio dedit, Ioannis quæstoris ad eam rem opera vsus, qui ad Mauricium ipsum, populumque verba facere, Imperatoris loco iussus est. Filiam Mauricio Tiberius despondit, posteroque die quam creatus Mauricius est, hic vita decessit. (b) Morti vicinus visum vidit, hac edita voce: *Tibi, O Tiberi, Trinitas Deus nunciat, impietatis tyrannica tempora, te imperante, minimè ventura.* Denunciabat nimirum Tragœdiam nefariæ tyrannidis à crudeli Phoca sceleratoque occupandæ. 40

[b] *Eius nominis IV. quem Ieiunatorẽ appellarunt, de quo inf. quoq; pag. 45.*

[b] Niceph. lib. XIIX. cap. 7.

Cum Abaris, qui iam Sirmium obsidere cœperant, inducias Mauricius fecit, ea lege, vt Barbaris quotannis cum pecunia numerata, tum vestibus, auri pondo millia octoginta penderet. quæ, cum biennium inducię seruatæ fuissent, barbarica quadam & inexplebili cupiditate solutæ sunt: viginti enim millia amplius [vt centum essent] additamenti vice postulabant. Hinc potissimum ruptę inducię: captæque à Barbaris Singedon opidum, Augusta item, & Viminacium: obsessa & Anchialos vrbs. Missi Romanorum

manorum legati Elpidius, & Comentiolus ad Abarorum Chaganum, qui, quod liberius locutus apud Barbarum Comentiolus esset, contumeliosè accepti. Vertente anno Elpidius rursum ad Chaganum in legationem profectus, viginti se millia additurum quotannis pollicetur: & Targetium quendam legatum ab Abaris accipiens, Constantinopolim misit. Postquam vero Abari Romanorum agros, prædas magnas agentes, diripuissent, in Chalcidem insulam Targetius deportatur, sex mensium illi exsilio decreto. Comentiolus deinde *a* aduersus Sclauos dux creatus, rem præclarè fortiterque gessit. Pacem iterum cum Romanis Chaganus turbat. Refert Auctor de Boscólobra mago, & de multarum vrbium Romanorum per Barbaros expugnatione.

a. κατὰ Σκλαβήνων.

Narrat porrò Persarum Romanorumq; prœlium ad Nymphium flumen. *b* Nuptias item Mauritij, & Constantinæ Tiberij filiæ. Refert & incendium in foro natum, sub initium imperij Mauritij Augusti. *c* De Paulini venefici nece, & miraculo in pelui Glyceriæ martyris. Quomodo & Ioannes patriarcha, quod Cæsaris lenior esset sententia, ignibus esse tradendum præstigiatorem pronunciarit, Apostoli etiam verbis in testimonium adhibitis, [*de veneficis.*] Quare Paulinus cum filio, impietatis æquè reo, ense percussi, capitis pœnas dederunt. Adhæc de præsidio Aphumorum, & Acbæ. In eodem libro Persarum Romanorumque pugna commemoratur. vtque Ioannis filius Barbarorum astu oppressus fuerit. *d* Magnus item ille terræ motus, qui sub initium quoque principatus Mauritij accidit: deque eiusdem consulatu. *e* Vt Philippicus, Cæsaris ducta filia Gordia gener, Orientis imperij sit dux renunciatus: resque prælatè, ac fortiter gesserit: deque egressu Romani exercitus è Media, vtque aquæ penuria vehementer Romani laborarint. Vt item Arzaninen regionem, Romanorum dux in prædam suis dederit, deque Romani exercitus fortitudine: & vti Persarum dux quidquid ad Martyropolim agrorum est vastauit. Legatio etiam Persarum vna, & item altera ad Romanos. Et hæc quidem libro primo.

b. Niceph. lib. XIIX. cap. 8.

c. Niceph. lib. XIIX. cap. 31.

Gal. 5. Apoc. 21. & 22.

d. Niceph. lib. XIIX. c. 13.

e. Niceph. lib. XIIY. c. 10.

LIBRO SECVNDO, de monte *f* Izala agit: deque insultatione atque iactantia Persarum Cardarigæ, exercitus apud eos ducis. De pugna item Philippici, & Romanorum cum Cardariga, & Persis ad Arzamonem pugnata: vtque Philippicus non manufactam imaginem gestans obierit, lustraritque exercitum, ac victoria perillustris penes Romanos fuerit: & vti imago illa non manufacta, ad Simeonem Amidæ Episcopum cum veneratione missa sit. Barbarorum agrum Romani deprædati sunt, fugitque Cardagiras ad vrbem Daras. Dareni ab vrbe ipsum profligarunt, viribus hostium iam fractum. *g* De Romanis militibus è Quarto Partheorum legione vulneratis. ita vocant eos, qui Berrhoeæ vrbe Syriæ, commorabantur. Romanorum expeditio in Arzaninem regionem. Maruthas & Iouius eius oræ duces ad Philippicum, & Romanos defecerunt. Priuatas copias Cardarigas, quibus Romanos ex insidijs adoriretur, collegit. Heraclius (eius Heraclij, qui pòst Imperator fuit, pater) à Philippico ad hostem speculatum emissus, mirificè seruatus est. De Zaberta homine Persa hic agitur, vtque à Chlomarorum oppugnatione cessarint Romani. Adhuc de effusa turpique Philippici fuga, turbatoque ordine Romani exercitus. De morbo quo Philippicus correptus est, & de Heraclio, Heraclij post Imperatoris patre, in exercitus curam aduocato, vtque in Meridianos Medos Romanorum exercitum Subimperator ille duxerit, & verè ineunte in Persarum agros Romani irruperint. Complectitur & hic liber, vt contra Abaros Comentiolus expeditionem susceperit, Sub-imperatores nactus Maximum, & Castum, vtque rebus ab his præclarè aduersus Abaros gestis, vuus tandem Castus in hostium venerit potestatem: vtque Ansimuth pedestrium copiarum Romanarum tribunum, Abari viuum ceperint, & in Thraciam incursionem exercitus eorum fecerit, Comentiolo interim deliberante, an Abaris occurreret: habitaque est in eam sententiam concio, & altera item contra, ne se hosti obijceret. Quomodo ortus in castris Abarorum rumor, Comentioli aduersus Chaganum irruptionem irritam fecerit. De Busa milite, qui in venatione ab Abaris captus, & à suis neglectus, contemptusque, Barbaros eam ob causam oppugnandarum vrbium machinas fabricare primus docuit. Vti Chaganus Beroën obsederit, sed nihil profecerit. Similiter & Diocletiani vrbem oppugnarit, neque ceperit tamen. Mauricium Im-

41 *f. al. Ixala.*

g. Vide Cedren. in Mauritio.

THEOPHYLAC. SIMOCAT.

peratorem Constantinopoli ab incondita Byzantiorum plebe conuitijs exceptum, quod ob res infeliciter cum Barbaris gestas, Europa afflicta esset. Misisse itaque Ioannem, cognomento *a* Mystacôna, belli ducem; Droctone ipsi Sub-imperatore attributo: qui obsessam ab Abaris Adrianopolim, pugna cum hoste commissa, præsens seruauit. Complectitur etiam hic liber, vt arcem Persarum quandam vi capere Heraclius sit aggressus: & de Beïudaës, sic dicto castello, vtque incredibili Sapêris militis fortitudine, Romani præsidium occuparint. Denique vt Philippicus in regia vrbe Constantinopoli remanserit. 42

a. παρὰ τὸν μύσακα, *Vid. Suid.*

TERTIO LIBRO. In Philippici locum Orientalis militiæ dux suffectus Priscus: cui Philippicus inuidens Heraclio scripsit, commeatum exercitui, cibariaque minueret. Priscus quoque in castra profectus, non *b* ad pedes, veteri more, ex equo desiliens milites salutauit. Itaque exercitus, cum quod annona accisa esset, atque angusta, *c* tum quod sine honore esset ab illo habitus, militari seditione tumultuatus est. Priscus *d* eliphrepha non manufacta illa imagine ipsis tradita, placare per eam gregarium militem tentauit: sed illam etiam lapidibus petierunt. Igitur Constantinam fugit. Inuitus interim ab exercitu dux eligitur Germanus. Dum hæc per vim atque tumultum geruntur, multis interim Romani à Persis calamitatibus afflicti. Quare Prisco Imperator dignitatem adimit, eiusque in locum Philippicum iterum ducem mittit. Sed & hic rursum, turbato exercitu, tumultuatum. *e* Constantina à Persis obsessa, periculisque, Germano supperias ferente, eximitur. Prælium Romanos inter & Persas ad Martyropolim commissum. Victoria illustris eo die penes Romanos fuit, Maruza Persarum duce, cum tribus suorum millibus, ad internecionem cæso, captis vero mille. Reconciliato, Aristobuli opera, cum Imperatore exercitu, ad arcem Giligerdorum virtus captiuorum militum enituit: & *f* Gregorius Antiochiæ Episcopns, susceptа legatione, Philippicum restituit exercitui. Martyropolis, *g* Sittæ fraudibus à Persis capta. Philippicus officio deijcitur, suffectusque ab Imperatore Mauricio in eius locum Comentiolus, cui mandatum commissumque bellum est Persicum. Getæ siue Sclaui, ea tempestate, vicina Thraciæ populabantur: Roma aduersus Longibardos arma induebat: Africa quoque *h* Mauruſios superauit. Comentiolo duce, pugnatum iuxta *i* Sisarbanum, prope Nisibin, à Persis atque Romanis. *k* Romani militari virtute superiores euasêre, Heraclio hastam fortiter tum vibrante. Cecidit eo prælio Phraates ipse Persicarum copiarum dux, castrisque direptis opima spolia lecta.

b. Vide Cl. V. Iusti Lipsii epist. in Notis ad exemplar Gracum.

c. Niceph. lib. XIIX c. 11. aliam tumultus huius causam reddit.

d. De aurea imagine accipiendâ vocẽ barbaram ἀλφεῖφα *seu* ἐλιφεῖδα, *quidam hic notarunt.*

e. Niceph. lib. XIIX. cap. 14.

f. Oratio Gregorij est apud Niceph. li. XIIX. cap. 15. & 16.

g. De Sitta verò transfuga ca. 17 & hic inf pa. 43.

h. Qui à Græcis Mauruſii appellantur, eos Romani & indigenæ Mauros vocant. Strabo lib. 17.

i. Sisaurorum vrbem *sup. nominare Procop. lib. 2. pag. 37. videtur.*

k. Niceph. lib. XIIX cap. 18.

l. Varamus *hic est Nicephoro li. XIIX. cap. 19.*

m. Niceph. lib. XIIX. cap. 19.

n. Cuius & sup. mentio, pag. 39.

o. Qui antea Prætorio præfectus *Latinè dictus. tu lege Pet. Fabri Semest. lib. 1. cap. 1. & duo seqq.*

p. Niceph. lib. XIIX. cap. 19.

q. Vt & Roxane apud Cteſiam in Persicis inf. p. 64.

Baram, Turcis deuictis, magnas ex eis opes Hormisdæ regi suppeditauit, & stricto gladio Suaniæ minatus est. Romani autẽ, ductante *Romano* quodam nomine, conserta manu cũ exercitu Barami, collatisq; inter se signis, viribus fortiores, illustrem retulêre victoriã Hormisdas ob cladem acceptã, per opprobrium, contumeliamq;, Baramo vestẽ misit mulierem. Hic contumeliam vicissim, & iniuriam vlturus, *m* datis ad eum literis, inscripsit, *Chosroes filiæ* (non filio) *Hormisdæ.* Hoc bello & Armenij, Sabbatij persuasione adducti. *n* Ioannem ducem suum sustulerunt, & ad Persas deficere parabant. Domentiolus interim ab Imperatore missus, & militarem sedat tumultum, & Sabbatium Constantinopolim ducit; qui ad bestias ibi damnatus, Cæsaris tamen clementia morti eripitur. Hormisdas Saramen aduersus Baramum mittit: pugnaq; victum Saramen Baramus elephantis deuorandum obiecit, & palam contra Hormisdam arma tulit. Hic Baramus eo honoris ante defectionem fuerat euectus, vt ei à rege secundo nemo omnium dignitate antecelluerit. *o Curopalatæ* enim, vt Romanis dicitur, summo Magistratu functus est. Recensentur hoc quoque libro obiter, quæ temporibus longè antiquioribus gesta fuerunt: breuiterque narrantur ea, puæ sub Iustino & Tiberio Augustis euenerunt. Hormisdæ quoque Persarum Regis crudelitas exponitur, & Persarum Regum series à capite arcersitur. Atque hac quidem libro tertio. 43

QVARTVS LIBER ista cõplectitur. Vti apud Persas bellũ inualuerit intestinũ, quæq; in Barami tyrañide acciderint victoriæ, ac res secundæ. Cædẽ itẽ Pherechani, succesũq; Zadespræ. *p* Quomodo à Bindoë regno exutus Hormisdas, è vinculis causam dicere postularit, causaq; dicta, concionatus sit & Bindoës. In Hormisdæ oculis iugulatus filius, Regina quoq; *q* in partes dissecta: ipse excæcatus Hormisdas: post etiam à Chosroë filio suo, quem Persæ regẽ sibi cõstituerant, fustib⁹ necatus est. Tyrañidis Barama potentia,

THEOPHYLAC. SIMOCAT.

& Choſroæ Perſarum Regis fuga, vtque ad Circeſium delatus, ad Mauricium Imperatorem tendens, legationem ad eum miſerit. Rurſum de Baramo, vti dum aſtu ageret, vt rex ab illis crearetur, nec voti fieret compos, regem ſe ipſe pronunciarit. Quomodo Cæſar Hierapolim deduxerit Choſroën, addita etiam *a* familia rege digna. De ijs, quæ geſta Choſroën inter, & Baramam, antequam cum Romanis fœdus fieret: vtque ad Mauricium Imp. legatione miſſa, Baramus repulſam tulerit, Choſroës contra impetrarit. De legatione *b* Domitiani Meletinæ Epiſcopi, & Gregorij præſulis Antiochiæ, ab Imperatore ad Choſroen miſſa. De nece Baramo per fraudem à Zamerda, & Zoanamba parata, eorumque cæde, qui rei conſcii fuiſſent. De Bindoë homine Perſa, vtque è Perſide fugerit, quod percuſſorum Barami ſocius eſſet, De Martyropoli à Chosroë Romanis reddita, deque Sitta *c* flammis exuſto. Oratio item *d* ſollemnis publicè de recepta vrbe habita à Domitiano Melitinenſium præſule.

a. Cum multis munerib⁹ regijs, inquit Niceph. lib. XIIX. cap. 20.

b. Mauricij cognati. Niceph. ibidem.

c. In crucē actū Sittam refert Niceph. li. XIIX. c. 20. & prius etiam lapidib. cbrutū Euagr. lib. VI. cap. 18.

d. ἐορταστικὴ.

Qvintvs Liber continet, vti animi dubius, & æger Chosroës Perſarum
44 rex, B. Sergium martyrem veneratus ſit, quem & Barbaræ nationes honore afficere conſueuiſſent, quo malorum liberationem reperiant. *a* vtque Cruce aurea, margaritis diſtincta, eum honorarit: indeq; Zadeſpræ fraudulenta per Rhoſam cædes, conſilio Bleſchanis, aliaq;, quæ ex animi ſententia Choſroæ obuenerint. De auri pecunia mutua Choſroæ Perſarū regi à Mauricio Imp. data, eiusdemq; Regis chirographo acceptæ pecuniæ. Legatio itē Choſroæ vt Comentiolo exercitus præfectura adimeretur. *b* Narſen ergo Comentiolus ſucceſſorē habuit; fœderatumq; Romanorū aduerſus Baram tyrannum bellū. De regijs Choſroæ ab Imperatore miſſis muneribus, vtq; claues vrbis Daras ille per Dolbam Legatum Cæſari remiſerit. Oratio Domitiani Melitinæ Epiſcopi, qua hortatur Romanos, vt belli ſocietatem fœdusq; ineant cum Chosroë contra Baram, quæ item ante congreſſum ac prælium Romanorum cum Perſis felicia Choſroi ſecundaque euenerint, vtque theſauros regios cum regia ipſa Perſica Choſroës receperit per Bindoën. Coniunctio Romanarum copiarum cum ex Armenia, tum ex Oriente. Pugna cum Baramo, victoriaque valde memoranda Romanorum. Quo in prælio, Narſis ductu, capti & Turci, *c* qui tum in fronte Crucis ſignum geſtabant, quod ſibi impreſſerant, vt ipſimet narrabant, depellendæ ſic olim luis peſtilentis cauſa. Quæ item in Perſide à *e* Golinduch acta, quamque illa *d* vitam monaſticam egerit auſterè. Chosroæ in priſtinam regiam poſtliminij reditus, quæque dona Sergio martyri miſerit. Ad eundem ſanctum virum legatio eiusdem, vt ex Hierem, quæ religione Chriſtiana erat, liberos ſuſciperet, & quomodo voti compos redditus, dona iterum egregia templo eius martyris dedicarit. Choſroës tyrannidis conſortes, atque adeo Bindoën ipſum, vt qui in Regem manum armarat, mortis pœna vindicauit. *f* De ijs quæ prænunciauit Chosroes, fore, vt Romani tyrannide preſſi tumultuarentur. Legatio Probi Chalcedonenſis præfecti: & de imagine Deiparæ Virginis, quæque in ea legatione acciderint. *g* Imperatoris ad Anchialum Europæ vrbem profectio, & quod ei in *h* ſue oblatum portentum; vtque domum ad palatium reuertit, cum Perſica legatio, cui Zalamban præerat, iam aduenisſet.

a. Niceph. lib. XIIX. c. 21. & lib. XVII. cap. 17.

b. Niceph. lib. XIIX. cap. 20.

c. Narrat eadē Niceph. XIIX. cap. 20.

e. Lege vitam apud Niceph. lib. XIIX. cap. 25. *à quo tamen nō nihil recedit Gr. Menolog. 11. Iul.*

d. βίον ἀσκητικὸν

f. Niceph. lib. XIIX. cap. 27.

g. Niceph. ibidem. cap. 28.

h. Georg. Cedren. canini hîc partus monſtroſi meminit. An ergo κυνὶ fortean hoc loco pro ἰὶ legas.

Libro Sexto hæc inſunt: Vti exeuntem ex Vrbe Auguſtum, marina tempeſtas exceperit: *a* vtq; ad Heracleam, dum ibi commoratur, monſtroſus partus natus: infans manibus, & oculis carens, adhæc & ſupercilijs ac palpebris, ad femur piſcis cauda appendente: & quomodo ſublatum hoc monſtrum. De tribus illis Sclauis, citharas importantibus, qui ex Oceani partibus ad Chaganum miſſi ferebantur, & à Mauricio Imperatore ſpectati ſunt. Legatio item Francorum ad Cæſarem, qua ſtipendio
45 ſe illi militaturos polliciti, repulſam tulerunt. Boſſus, & Bettus legationem hanc à Theodoricho miſſi obibant. De grege ceruorum; vtque ingens quidam telo ictus in ſiluam ſe contulerit: inſequente vero haſtifero, & altero item *b* Gepæde, vt hic illum ob au-

a. Niceph. lib. XIIX. c. 35.

b. ὑπὸ Γήπαιδ@ *infra Gepædes populi nominātur. p. 47, Vt & Suid.* Γήπαιδες, *ſcribit Etymol.* οἱ λεγόμενοι Λογγιβαρδοι, οἱονεὶ Γιτίπαιδες, οἱ Γετῶν παῖδες. *& recentior quidam Græcus:* οἱ Οὔγγροι ἐλέγοντο τὸ παλαιὸν, Γήπαιδες.

THEOPHYLAC. SIMOCAT.

ob aurea ornamenta ex insidijs interfecerit, & longo post interuallo cædis reus deprehensus, flammis sit traditus.

Abarorum contra Romanos expeditio, vrbisque Singidonis obsidium. *a* Vti Priscus belli dux delectus, & militiæ Europææ præfectus sit. Vt Chaganus *b* Driziperam delatus B. Alexandrini martyris templum obsederit: & quomodo Tzurulo opido inclusos Romanos Chaganus cinxerit: vtque Mauricius astu deceptum Barbarum ab obsidione auerterit. Missa ab Abaris ad Romanos legatio, & quæ Ardagastus ab exercitu Romano acceperit incommoda, præterea quæ sub Tatimero acta. Alexandri Tribuni militum fortitudo, Romanorumque res fortiter gestæ, & Sclauorum interitus, horumque vicissim in Romanos impetus. *c* De monstris ad regiam vrbem natis, infantes, vnus biceps, alter quadrupes. Vti Prisco imperium fuerit abrogatum, *d* quod partem prædæ è Sclauis abductæ Chagano donasset, vtique pro illo Petrus Europæo bello dux præficiatur. De Theodoro item legato ad Chaganum à Prisco ire iusso, & de eius doctrina, atque rerum gerendarum dexteritate.

a. Niceph. hæc eadem lib. XIIX cap. 28.

c. Niceph. lib. XIXX. c 35.

d. Niceph. eod. cap. 29.

b. Suid. Δριζίπαρ. *Dubitant alij, an hæc illa* Δρυσιπάρα *Ptolem. Cedren. hîc,* εἰς τὸ Δριζὶν πηρᾶ, *de Chagano agens.*

LIBRO SEPTIMO agitur de turbatis Romanorum ordinibus, eorundemque rebus fortiter gestis contra Sclauos, siue Getas: hoc enim nomine antiquitus appellati sunt. De ijs quæ *e* in ignobili quodam Thraciæ opido Petro & incolis acciderunt: Vtque Sclauorum Præfectus Piragastus sit interfectus. De militum Romanorum virtute, licet aquarum ingenti penuria premerentur. Petro à Sclauis pugna superato, Priscus iterum belli Imperator delectus est. Obitus *f* Ioannis cognomento *Ieiunatoris* patriarchæ Constantinopolitani: deque mutua à Mauricio Imperatore accepta pecunia, datoque æris accepti confessique chirographo: quantoque in pretio verè pius Augustus ille relictas à Præsule post mortem *g* pannosas vestes habnerit. De Maurusiorum aduersus Carthaginem expeditione, vtque Gennadij fortitudine bellum illud exstinctum sit. De Cometa, qui dies complures visus est .De intestino apud Turcos, & ciuili bello: Accessit de eorundem Republic. narratio, vt *h* Turcorum Chaganus, Ephthalitarum principe interfecto, totam eam gentem subegerit: vt Agarenorum adhæc, & Colchorum gentem trecentarum millium strage cæciderit; vtque insurgentem aduersus se Turum interfecerit, quo nomine victoriæ nunciam epistolam Mauricio Imp. scripserit. Idem Abaros quoque sub iugum victos misit. *i* Refert & de gentibus, quæ Taugas incolunt, & de Nucri, in quas deuicti Abari dispersi sunt. Item de Var, & Chuni, quorum pars magna iam inde à Iustiniani temporibus, in Europa sedes habent, Abarosque sese nominarunt. Turcorum regionem terræmotui, ac pesti minimè obnoxiam. De monte qui Aureus sit dictus, ac de ipsa vrbe, Taugas. *k* De bombycibus, qui ex se vestes gignunt sericas, & quod *l* serici ingens gignatur ad Chubdam vrbem, quam appellant, copia, quæque in illis vermibus glomerandis fieri solita. De Indis, qui candido sunt corpore. Disceptatio Chagani cum Prisco, de Singidonensibus in seruitutem abducendis, Priscique contraria sententia, vtque eam vrbem Priscus seruarit. Quæ per Dalmatiam Barbari gesserint, quasque vrbes euerterint. Quomodo Gundoëi à Prisco aduersus Barbaros in Dalmatiam missus, res fortiter gesserit. *m* Vndeviceſimo imperij Mauricij anno Monachus quidam mortem illi, liberisque eius prædixit. Stricto enim gladio, à foro ad palatij vestibulum procurrens, Mauricium vnà cum liberis ferro occisum iri denunciat. *n* Quin & Herodianus quidam Imperatori euentura prænunciauit: famem scilicet illam, quæ post in castris orta. Vt incredibili Chaganus humanitate esurienti exercitui quinque dierum inducias concesserit, quibus absque metu Barbarorum, commeatus amonaque ferretur Romanis, vtque vicissim à Prisco *o* donis honoratus, in proxima Mysiæ loca discesserit. In Mysia Chaganus cum Comentiolo signis collatis conflixit, perfidaque Comentioli Romanorum exercitus, clade accepta, cæsus à Barbaris est, fuga interim dilapso Comentiolo: quem ad *p* Driziperam vrbem delatum ciues, vt transfu-

e. ἐν ἀσήμῳ τῇ Θρᾳκῴᾳ πόλει.

f. Quarti huius nominis, de quo legendus Baron. Card. To. VII. & VIII.

g. Niceph. lib. XIIX. cap. 34. lectulum addit igneum. Hic non rectè à quibusdã cum Ioanne Eleemosynario Alexandrino confunditur. Minus etiam rectè pro sancto habitus à suis, teste D. Baron. VIII. Annal ad an. Chr. 596. ex B. Gregorij Magni auctoritate.

h. Niceph. lib. XIIX. cap. 30.

i. Niceph. ibid.

k. De his etiam supra pag. 38. in Theophane Byzantio, & Procop. lib. 4. & Niceph. lib. XIIX. cap. 30.

l. τῆς μεταξης, Μέταξαν *sericũ esse crudũ, nondum lotum, neq; tinctũ, sed* αὐτοφυὲς, *ex qua vestimenta serica conficiantur docẽt Lexicographi*

p. Vide quæ notauimus sup. pag. 45.

Vide Suidam voce Σῆρες & Συρικὴ. *m.* Niceph. lib. XIIX. cap. 35. *n.* Niceph. ibid. *o. Lego* λωρήμασι.

transfugam repellunt: quare inde ad *Muros longos*, quos vocant, ille ſe recepit. Barbari porro pone inſequentes Diziperam capiunt, *a* & Alexandri martyris templo incenſo, corpus capſa extrahentes contumeliis afficiunt. Verum diuina mox vltio martyris eſt violatores conſecuta. Septem enim Chagani filij vna die, inguinum morbo correpti, perierunt. Comentiolus in his turbis Conſtantinopoli hæret. Barbaris interim ad *Muros longos* propius accedentibus. Vnde tantus Conſtantinopolitanos terror inuaſit, vt de Europa deſerenda, & in Aſiam transmittendo deliberarint. Legationem itaq; extemplo Imperator per Harmatonam ad Chaganum mittendam cenſuit, ſplendidiſq; muneribus, & viginti millium auri pondo acceſſione, pacem ægrè redemit: dicente illo: *Iudicet Deus Chaganum inter, & Mauritium: Romanos item inter, ac Barbaros.* *b* De monſtris humana forma in Nilo flumine viſis: deque Nili incremento atque eluuione
47 variæ diſcrepanteſque ſententiæ. Hic verò ſcriptor *c* Agatharcidæ Gnidio aſſentitur. Quotannis enim ille ait in Æthiopiæ locis magnos continenteſque cœli imbres decidere ab æſtiuo ſolſtitio, ad vſque autumni æquinoctium. Non ſine cauſa itaque anguſtius hyeme Nilum fluere, quod ſuas dumtaxat è fontibus ſuapte natura natas vehat vndas: at æſtate, decurrentibus in Nilum ex Æthiopia imbribus, creſcere nimium quantum, atque augeri. Et hæc quidem libro ſeptimo.

THEOPHYLACT SIMOCAT.

a. Niceph. lib. 18. c. 28.

b. Niceph. lib. 18. c. 36. De Nilo vide Herodotum, & Melam. c. Al. Anarchidæ.

OCTAVVS hæc ferè complectitur. Choſroen ob illorum Saracenorum, qui *d* Romanis parebant, incurſiones, rumpere inducias conatum; Georgij tamen legatione perſuaſum, fœdus ſartum tectum ſeruaſſe: *e* Georgium verò Cæſaris indignationem incurriſſe, quòd Choſroes dixiſſet, ſe Georgij potiſſimum gratia, non Imperatoris Mauritij cauſa, ratam pacem feciſſe. Vt Comentiolus proditionis reus actus, mox Romanorum ſibi militum animos conciliarit; atque eam ob rem dux iterum exercitus ab Imperatore creatus ſit. Romanorum pugna commemoratur & Abarorum, Priſco & Comentiolo ducibus: Comentiolo tamen neſcio quid cauſante, & à pugna abſtinente, Priſco verò copias ducente. Militum Romanorum fortitudo, & Abarorum cædes quatuor millium. Prœlium item alterum, eorundemque Abarorum millium nouem ſtrages. Tertia pugna cum quindecim millium clade Abarorum. Quartum rurſum prœlium illuſtrem Romanis victoriam conceſſit, cæſis ad internecionem Abarorum & *f* Gepædum triginta millibus. Quinta in pugna penes Romanos victoria quoque ſtetit: cæſi captique Abari, ac viui quidem in poteſtatem venêre ad tria millia, cæterorum Barbarorum quatuor; aliorum ad hæc duo millia & ducenti, & *g* Sclauorum octo millia. Poſtea tamen Chaganus, decepto Mauritio Imperatore, viuos Abaros recepit. *h* De Comentioli præfracto mœrore; vtque eius temeritate Romanorum copiæ, quas ad Philippopolim proficiſci iubebat, frigore ſint extinctæ. Quomodo Petrus iterum belli dux totius Europæ, ab Imperatore creatus ſit. *i* De nuptiis Theodoſij filij Mauritij, & filiæ Germani. *k* Vrbem regiam fame ea tempeſtate laboraſſe; preceſque in Eccleſia fundente Mauritio, plebem eſſe tumultuatam. De eius manſuetudine ac lenitate, militumque ablegatione; vtque eodem ſint die reuocati. Petrum ab Auguſto miſſum, vt omni ope atque opere Thracicas copias ad oppoſitam Iſtri ripam *l* diſtineret: deque diuinitus *m* Petrum appellante voce. *n* Tumultuantem rurſum in caſtris Romanorum, & contra Mauritium factio inſtituta, electo ab incondita multitudine Phoca. Petrus fuga interim ſalutem quærit, & ſeditionis ad Imperatorem rumor defertur. Plebs autem à Sergio atque Coſma tribunis plebis primùm incitata, nouis ſtudere rebus incipit; repertique Praſinorum CIↃ.IↃ. Venetorum verò trecenti dumtaxat. hinc plebeiis donatiua Mauritius præbuit. Sequitur ad tumultuantes milites eiuſdem le-
48 gatio, & legationis repulſa; vtq; regiam vrbem præſidio munierit. Exercitus ad Theodoſium Mauritij F. legatio, ipſum, aut ſocerum illius Germanum dari ſibi Imperatorem poſtulans. Eius rei nuncius ad Mauritij aures accidit, indeque ſuſpectio in Germanum, vt tyrannidis auctorem. Minæ, minarumque Auguſti in Germanum per Theodoſium generum delatio: *o* & Germani in Deiparæ templum, vt in aſylum fuga. Hinc Cyros, & Stephanus Eunuchus (qui Cæſaris liberis morum præfectus fuerat) ad Germanum miſſi, vt templo digrederetur; ſed irrita legatio fuit. *p* Fuſtibus cæſus Theodoſius à parente Mauritio, quòd ſocero ſuas minas indicaſſet. Germani è templo B. Virginis ad S. Sophiæ tranſitus; & iterata, vt inde digrediatur, hortatio; ſed qua nihil perſuadetur, Andrea quodam egreſſum diſſuadente, dum precandi gratia templum frequen-

d. Duplicis generis Saracenos, alios Perſis, Romanis alios iunctos, didiciſti ex Procop. ſupra pag. 34.

e. Niceph. lib. 18. cap. 37.

f. Vide ſup. pag. 45.

g. Σκλαβήνων lego.

h. Niceph. lib. 18. c. 37.

i. Niceph. lib. 18. c. 37.

k. Niceph. lib. 18. c. 38.

l. Διατείβειν.

m. Niceph. Chriſtum ipſum in ſomnis apparuiſſe, Mauritiumque appellaſſe narrat.

n. Niceph. lib. 18. c. 39.

o. Niceph. lib. 18. c. 39.

p. Διὰ ῥάβδων.

THEOPHYL. SIMOCAT.

tat. *a* Turbæ iterum, incendiumque Vrbanæ domus Constantini Patricij, quem Lardyn vulgò cognominabant. *b* Mauritij æstuatio, ac fuga, vtque *c* exorta maris tempestas fugam ipsi intercideri. Theodosij filij ad Chosroen missio, reductioque Nicæa ex indicio annuli, quem filio parens Mauritius signi tesseræque loco tradiderat. Vrbanorum ad tyrannum, in quibus & Hebdomites erat, concursus. Imperium Germanus affectans voto excidit, Prasinis se eum creaturos Imperatorem negantibus; quod, vt ipsi affirmabant, factionis esset Venetorum. *d* Ergo Phocas deinde in templo B. Ioannis, quod est in Septimo, Imperator renunciatur, Cyriaco regiæ vrbis patriarcha. *e* Phocæ in regiam ingressus, & Leontiæ eius vxoris, vt Augustæ consalutatio. Tribunorum plebis ingens tum *f* de locorum statione contentio atque altercatio. Cosmæ partis Venetæ tribuni plebis ab Alexandro propulsatio, & iniecta mentio, nondum obiisse Mauritium. Quo factum, vt impetu quodam ad Imperatoris cædem tyrannus se proripuerit. Hinc cædes liberorum Augusti in parentis oculis ad *g* Eutropij. Animi sapientia Cæsaris, actis Deo gratiis; vtque à Lilio percussus obierit. Legitur & testamentum Mauritij Heraclio imperante inuentum. Quomodo regia corpora marinis commissa fluctibus; & funebris in Mauritium laudatio; *h* vtque diuinæ iudicio prouidentiæ, Romani milites, eorum, quæ in Mauritium flagitiosè patrarunt, pœnas dederint; quòd post non diu, cædis, tyrannidisque sociorum nemo, in tanta multitudine, superfuerit: peste enim alij, alij cœlesti igne, ferro ceteri ad vnum omnes perierunt: atque adeò Heraclius post paulò rerum potitus, cum Rasate Persa bellum gesturus, delectu habito, vix duos ex illis partium studiosis relictos reperit. Actum demum Romani 48
Persis superiores esse cœperunt, qui dum illi nefarij superstites essent, à Persis victi semper discesserant. *i* Cædes à tyranno per Alexandrum intentata Theodosio, Augusti filio; Petro item, & Comentiolo, atque Constantino, Lardy cognomento. Falsus etiam rumor de Theodosio exortus est, quasi is tum non fuisset interfectus. *k* Quomodo Alexandriæ statuæ suis sedibus sponte motæ, quæ Byzantij accidissent, nunciarint calligrapho cuidam (sic fortè appellato) *l* à cœna domũ reuertenti. *m* Vt Mauritius tertiam vectigalium portionem subditis remisisse feratur: triginta quoque Byzantinis donasse talenta, reficiendis aquæductibus. Quo honore, præmioque disciplinarum studiosos publicè affecerit. Quæ in fluxu sanguinis Euphemiæ martyris admiranda acciderint: *n* vtque Mauritius, rei periculo facto, quòd initio non ctedidisset, miraculum magis confirmarit. *o* Vti Phocas tyrannus Constantiam, Mauritij Augusti coniugem, cum filiabus, priuatæ domui incluserit. Phocæ ad Chosroen Persarum tegem missa legatio; sed irrita. *p* Ruptæ enim induciæ sunt, Chosroe prætexente, quòd Mauritium iustè vindicaret. Sic Lilius, qui legatus erat, re infecta domum retro reuertit. Cædes Alexandri rerum nouarum Phocæ socij, eo nomine suspecti, quasi Theodosium, Mauritij filium, quem occidit, seruasset. Atque hic vniuersæ finis historiæ.

a. Niceph. lib. 18. cap. 39.
b. Niceph. lib. 18. cap. 40.
c. Podagræ quoque dolores Niceph. adiungit.
d. Niceph. ibid.
e. Niceph. ibid.
f. Περὶ τοῦ τιμήσεως τόπου ἐν τῷ ἱππικῷ. *Cedren. Mauritii XX.*
g. Subandio Portum, *qui erat Chalcedone, ex Zonar. imit. Phocæ.*
h. Niceph. lib. 18. cap. 41.
i. Niceph. lib. 18. cap. 41.
k. Niceph. ibid.
l. Ex matutina vigilia, inquit Diac.
m. Niceph. lib. 18. cap. 42.
n. Niceph. lib. 18. cap. 31.
o. Niceph. lib. 18. cap. 41.
p. Niceph. lib. 18. cap. 43.

SCHOLION.

EXstant hi Theophylacti libri VIII. de vita Mauritij Imp. *Græcè compositi: quos nuperrimè Latinos fecit Augustæ Vindel. P. Iacobus Pontanus noster, de re litteraria pridem optimè meritus. Circumferuntur & hæc eiusdem Simocattæ, à nobis reperta.* Physica problemata, Legationum excerpta *ex libris illis historiarum: item* Epistolæ mixtæ, *ab Aldo maiore olim epistolarum Græcarum volumini insertæ. Meminit huius Sophistæ Suidas ac Cedrenus: & hinc Nicephorum Callistum pleraq; vitæ Mauritii sublegisse obseruando ad oram notaui.*

S. NICEPHORI PATRIAR. CONstantinopolitani, *Historica Epitome.*

LXVI.

Huius Chronologia Latinè excusa, exstat Græcè in Augustana Bibliotheca.

LECTA *Epitome historica* NICEPHORI *Constantinopolitanæ sedis Antistitis.* A Mauritij Imp. interitu ducit initium, tenditque ad Leonis, & Irenes coniugium. Nihil stylus habet superuacaneum, aut obscurum: verborum delectu, orationisque compositione neque nimis dissoluta, neque contra nimis astricta, anxiè est vsus; sed qualia adhibere possit rhetor quiuis, vel perfectus reuera orator. Vitat enim nouè ficta; neque antiquitate vsuque probata præterit. Iucunditas adhæc illi gratiam conciliat in di-

liat in dicendo. Denique, vt verbo expediam, pleroſque, qui anteceſſerunt, hiſtorica ſcriptione tranſeundo obſcurat; niſi quòd nimia breuitate non videatur omnes venuſtatis partes expleuiſſe.

SERGII CONFESSORIS

Hiſtoria.

LXVII.

LECTA eſt SERGII [a] CONFESSORIS *hiſtoria*, Incipit à Michaëlis Imp. rebus geſtis, recurritque ad impia & nefaria Copronymi facinora: à quibus porrò narrate ex ordine pergit ad octauum vſque Michaëlis annum, res ab eo partim in Republica, partim in Eccleſia geſtas. Quin & quæ militiæ geſſit, quidque de rebus diuinis ſenſerit, accuratè recenſet.

Dictio eius inprimis perſpicua, & non affectatè exornata, cùm verborum ſignificatu, atque compoſitione, tum cetera orationis diſpoſitione; vt ex tempore fuſus illi ſermo quodammodo videatur. Oratio enim natiua venuſtate florida nullam formæ mutationem ex anxia nimis accuratione admiſit. Qualis maximè dictio, quod & ſtudio illi fuit, Eccleſiaſticam hiſtoriam decet.

a. *Ob defenſum enim cultum ſacrarum imaginum excruciatus, fortunis exutus, atq; in exſilij ærũnis mortuus eſt, vt docet Græcorum Menologium ad 13. Maij, idq; ſub Leonis Iſaurici tyrannide.*

CEPHALÆONIS MVSÆ, SIVE

50

Hiſtoricæ epitomes libri IX.

LXVIII.

LECTA & [a] CEPHALÆONIS *hiſtorica epitome:* cuius arceſſit initium à Nino, & Semiramide, pergitque ad Alexandri magni tempora. Libris nouem vniuerſa comprehenſa eſt hiſtoria, inditis totidem Muſarum nominibus, Clius, Thaliæ, Polymniæ, Melpomenes, Terpſichoræ, Euterpes, Calliopes, [b] Eratus, & Vraniæ. quo in opere & Alexandri regis Macedonum geſta refert.

Ionica dialecto eſt vſus; tanta quoque citra decorum breuitate adhibita, vt præter nudam geſtarum rerum narrationem, nihil mirandum, aut imitandum adferat. Genus & patriam, vt & ipſe non infitiatur, Homeri exemplo, premit ſilentio. in Sicilia tamen exſilij cauſa degentem, hiſtoriam ſcripſiſſe apparet. Quod ergo neceſſarium erat, [c] patriam & genus profiteri, id omiſit, quod autem abiecti eſt animi indicium, [exſilium] memoriæ prodidit. Animi quoque nondum prorſus inanem, puerilemque gloriam repudiantis, magnum ſatis argumentum eſt, è quot quantiſque ſcriptoribus hiſtoria collecta ſit, iactare. Ait enim compoſitum librum primum è libris quingentis & ſeptuaginta, quorum auctores vnum & triginta commemorat. Librum verò ſecundum è libris ducentis & octo, ſcriptorum XXV. Tertium è libris DC. ſcriptoribus verò ſex & viginti. Quartum è XXXVI. ſcriptorum libris octingentis & quinquaginta. Quintum, è ducentis libris, quorum ſcriptores ſex & viginti. [d] Sic de reliquis. Nonum è libris .... collectum affirmat, ſcriptoribus verò triginta. Atque hæc ferè Cephalæonis hiſtoria.

a. *Al. Cephalionis, vt inf. pag. 51. & pag. 177. & apud Suid. qui* Cephalonem *quoq; dictũ ſcribit, ac de Cephalone etiam conſentit Strabo lib. 13.*

b. *Qui liber inf. aduocatur pag. 177.*

c. *Strabo lib. 13. in Troade Gergethium fuiſſe hunc Cephalonem docet, vt & Suidas.*

d. *Quatuor hîc librorum calculus auctorum, eorundemq; tomorum periit.*

HESYCHII ILLVSTRIS MILESII

Hiſtoriæ omnigenæ atque Romanæ libri VI. & res à Juſtino ſeniore Imp. geſtæ.

LXIX.

LECTVS & *hiſtoricus liber*, (autore [a] HESYCHIO ILLVSTRI, patria Mileſio, Heſychij & Sophiæ filio) qui veluti comprehenſio quædam eſt totius de mundo hiſtoriæ, vt inde quoque titulus *Romanæ* ſimul, & *Omnigenæ* HISTORIÆ inſcriptionem præferat. Incipit à Belo Aſſyriorum rege, & in Anaſtaſij Romanorum Imperatoris exceſſum deſinit.

Conciſus eſt, atque diſertus. Nam & dictione vſus florida, ac ſignificante: & ipſa orationis ſtructura pari eſt ratione ab illo elaborata, dum verborum maximè gaudet proprietate. Sicubi verò dictionem ſignificantem, etiam cum maxima emphaſi, ſectatur, ita ſua translatione auditorem oblectat, vt nihilo obſcurius, quin fortè clarius, rem ob

a. *De quo legendus Suidas. Exſtat Græcolatina huius epitoma* Catalogi virorum doctrinæ laude clarorũ, *alphabeti ſerie typis Plantinianis edita.*

HESYCHII ILLVST.

rem ob oculos ponat, quàm si nulla figura vsus fuisset. Veritatis præterea se hic inprimis studiosum promittit.

Ceterum opus sex in partes diuisum. Primus liber, quæ bellum Troianum antecesserunt, refert. Secundus, ab Ilio capto ad Romam vsque conditam, gesta. Tertius, quæ ab vrbe condita sub Regibus acciderunt, donec consulibus Romæ creatis regnum esse desiit, commemorat; Olympiade circiter sexagesima octaua. Quartus, ex quo Cõsules Romæ præfuerunt, hoc est, à sexagesima octaua Olympiade vsque ad CLXXXII. cùm consules, Iulio Cæsare solùm imperante, esse desierunt. Quinto libro ea narrantur, quæ à Iulij Cæsaris imperio vsque dum Byzantinæ vrbis gloria ac virtus ad summum perducta est, contigerunt; Olympiade CCLXXVII. inchoante. Sexto libro, ex quo Constantinum Constantinopolis magno suo bono nacta est Imperatorem, vsque ad Anastasij excessum gesta narrat; quem Cæsarem scriptor hic clementia, ac benignitate, [a] nescio quomodo, multis antecelluisse prædicat: cuius obitus in vndecimam incidit indictionem, Magno Consule sine collega. Temporum verò periodus, qua historia illa absoluitur, annorum est CIↃ. CXC, 51

a. Fortasse ob Chrysargyron, tributi genus, sublatum. alioqui minimè militaris.

LEGIMVS item eiusdem HESYCHII [b] alterum opus, Iustini Imperat. res gestas continens: quomodo Anastasio mortuo suffectus Iustinus, & huius vicissim imperium Iustinianus exceperit, aliaque annis aliquot sub eo gesta. Ne cætera scriptor memoriæ mandaret, reuocatus est morte Ioannis filij, quæ mentem hominis adeò perculit, vt commentandi scribendique conatum infregerit.

b. Cuius nulla est apud Suidam mentio.

DIODORI SICVLI

Historiarum libri XL.

LXX.

LEGIMVS DIODORI SICVLI *historiarum libros [a] quadraginta*, qui vniuersam quandam mundi continent historiam. Est Cephalione longè vberior, saltem cum eadem refert; vt & Hesychio illustri. Stylo vtitur perspicuo, nec affectato, sed qui historiam maximè deceat. Neque etiam, vt sic dixerim, nimium Atticisset, aut antiquarius est supra modum; neque contra ad humile dicendi genus se demittit: sed mediocri forma sermonis delectatur, figuratam orationem, aliaque vitans; nisi quod de gentium diis, & heroibus, poëtarum more, fabulatur. Ducit historiæ initium à Græcorum, Barbarorumque fabulosis temporibus, pergitque ad inchoatum bellum, quod cum Gallis Romani gessêre: qua tempestate C. Iulius Cæsar (cui ob res gestas *Diui* cognomentum addidêre Romani) plurimas, maximeque bellicosas Gallorum nationes debellauit.

a. Horum XV. dumtaxat exstant, cum paucis fragm. consule edit. Rhodomanni.

Triginta annos, vt de se fatetur, huic scribendæ historiæ impendit, variis interim regionibus discendi gratia peragratis, periculisque, vt fit, obitis, ac superatis. Siculus verò fuit, Agyrio [vrbe] genus repetens; qui longo Romanorum vsu ac familiaritate, & linguam calluit, & precipuas quasque res, ab ea gente feliciter infeliciterue gestas, accuratè collegit.

Libris quadraginta historiam complexus est vniuersam: quorum sex prioribus, quæ ante Troiani belli tempora acciderunt, fabulosaque commemorat: Vndecim verò insequentibus, quæ à capto Ilio vbique gentium acciderunt, litteris consignata reperies, vsque ad Alexandri Magni obitum. Reliquis tribus & viginti libris, quæ deinceps euenerunt, memoriæ prodita leges; dum exortum est Romanorum cum Gallis bellum, ductu Iulij Cæsaris gestum; qui pleraque & fortissimas eorum gentes debellauit, Romanumque prouexit imperium in Britanniam vsque: in qua expeditione historia desinit. 52

DIONIS CASSII

Historiarum libri LXXX.

LXXI.

LEGIMVS DIONIS CASSIANI *Cocciani* seu *Coccii historiarum libros [a] octoginta*: Hic inchoando ab Æneæ in Italiam aduentu, & Alba vrbe, ac Roma condita, tendit continen-

a. De quibus XXV. modò exstant, & vltimorum XLV. excerpta per Ioannem Xiphilinium.

continenter; finiens in Antonini, eius qui *b Elagabalus* est cognominatus, cædem: quem & *Tiberinum*, & *Sardanapalum*, & *Pseudantoninum*, atque *Assyrinm*, à flagitiis nominarunt. Quin & ad Alexandri principatum peruenit, qui percusso Antonino (qui cùm imperarat, ab illo in societatem adscitus) solus, periculum sibi comparatum effugiendo, sceptra susceperat. Hunc Alexandrum consulatum iterum secum gessisse scriptor refert, sumptusque, quos in *b* magistratus administrationem Dionem impendisse oportuit, Imperatorem ipsum, collegam nimis honorandi cupidum, contulisse. Idem quoque historicus à Macrino Imperatore Pergamo ac Smyrnæ Præfectus, post in Africa dux fuit. Pannoniam hinc administrauit; Consulque iterum, vt dictum est, creatus, reuertit domum pedibus iam æger, vitæ reliquum ibi (quod in Bithynia agenti Genius ille, vt ait, prædixerat) victurus:

c Ἔκ τ' ἀνδροκτασίης, ἔκ θ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ.

Extra hominum cædem, sine sanguine, & absq; tumultu.

Patria illi Nicæa Bithyniæ, quam ex parte palus, *Ascania* dicta, circumluit. Grandis eius sermo, & tumidus, eò quòd rerum ingentium sensa adferat. Veteris item ipsi constructionis sermo plenus, verborumque, quæ rerum magnitudini respondeant. Periodi parenthesibus traiectæ, & hyperbatorum opportunus vsus. *c* Numeri porrò, & intercisio, etsi accuratè adhibita, ob orationis tamen perspicuitatem, obiter legentibus non sunt manifesta. In narrationibus præterea & concionibus, Thucydidis maximè est æmulus; nisi quòd ad perspicuitatem magis tendit: cetera ferè Thucydides illi norma est, ac regula.

DION COCCIVS.

a. Herodiano Elæagabalus, *Eutrop. Heliogabalus. Vide quæ notata in Indice Lat. ad Dion. &c. in Germania Græcè & Lat. editũ in fol.*

b. Sic & Honorius Aug. *sumptus Constantij collegæ tolerauit ex Heracliani bonis, apud Olympiodorũ, pag. 108.*

c. Iliad. Δ. v. 164.

d. ῥυθμὸς καὶ ἀνάπαυσις.

CTESIÆ CNIDII

Persicarum rerum libri XXIII.

LXXII.

LECTA CTESIÆ CNIDII *Persica*, in libros distributa tres supra viginti. Attamen prioribus sex libris Assyriorum res, & quæcunque Persicum imperium antecesserunt, complexus, nonnisi à septimo deinceps res Persicas narrare pergit. Ipso itaque septimo libro, octauo item ac nono, decimo, vndecimo, & duodecimo, ad tertium vsque decimum, quæ ad Cyrum, & Cambysen, ac *a* Magum illum, itemque ad Darium & Xerxem pertinent, descripsit; in omnibus propemodum *b* Herodoto aduersatus, quem (vt posterior illo scripsit) mendacem in multis, & fabulatum confictorem facit. De se verò prædicat, eorum quæ scribit maiorem partem coram vidisse; cetera, quæ videre non licuerit, ab ipsismet Persis accepisse, atque ita ad historiam scribendam accessisse. At non ab Herodoti tantummodo historia discedit, sed ab ipso etiam Xeno-
53 phonte Grylli F. alicubi dissentit. Floruit illius Cyri temporibus, qui *c* Dario & Paryssatide genitus, frater fuit *d* Artaxerxis, eius ad quem Persicum regnum deuenit.

Mox ergo refert de *e* Astyage, quem & Astyigan vocat, nulla Cyrum *f* ipsi generis propinquitate iunctum fuisse. Fugisse autem Astyigam à Cyri conspectu in Ecbatana, ibique in ipsis regiarum ædium *g* crisranis ab *h* Amyti filia, & eius viro Spitama occultatum, latuisse. at superuenientem Cyrum, non è Spitama solùm, atque Amyti, sed ex eorum quoq; liberis Spitace & Megaberne, quæstiones de Astyiga per tormenta exerceri imperasse. Ipsum igitur Astyigam, vt ne pueri nepotes eius causa torquerentur. sese prodidisse, captumque grauibus ab OEbara compedibus oneratum fuisse. Solutum tamen non ita multo post ab ipso Cyro, parentisque loco habitum, obseruatumque; quin & Astyigæ ipsius filiam Amytin, pro matre primùm in honore à Cyro habitam, eidemque tandem nupsisse; post virum eius Spitamam interfectum, propterea quòd dum quæreretur Astyigas, ignorare se illum mentitus fuisset. Hæc de Cyro Ctesias, ab iis diuersa quæ Herodotus commemorat.

Addit aduersus Bactrios Cyrum bellum gessisse, & æquo Marte cum ipsis prælium commisisse. Bactrios dein, intellecto Astyigan, Cyro patrem factum, Amytin verò matrem atque vxorem, vltrò sese lubentesque Amyti ac Cyro dedidisse.

Narrat item Cyrum bellum *i* Sacis intulisse, regemque ipsorum Amorgen, Sparethræ reginæ maritum cœpisse. Hanc ergo, marito capto, exercitum collegisse, atque aduersus Cyrum bellum suscepisse, eductisque in aciem virorum trecentis, mulierum ducentis millibus, Cyrum superasse, & viuum cum aliis plurimis, Parmysen Amytis

a. Sphendadaten *inf. nominat pag. 55. & 56. Herodot.* Smerden.

b. Qui de quatuor hisce dumtaxat scripsit: Ctesias verò his alios quinq; adiecit.

c. Dariæum *hunc, non* Darium, *in iis quæ sequuntur vocat, pag. 62 v. 25.*

d. De quo inf. pag. 64. & deinceps.

e. De Astyage, Amyti, Oebare, & Petesaca (vt ibi scribitur) vide ex Ctesia quæ breuiter excerpsit Ioan. Tzetzes in Chiliadib. hist. 1. in fine.

f. Cyrus hic Maior.

g. κελοκρύοις, *al.*

h. al. Amynti.

i. De Sacis & hoc Cyri bello varia scripsit Strabo lib. 11.

CTESIÆ PERSICA.

fratrem, ac ternos eius liberos, cepisse. Horum autem causa postea Amorgen liberum dimissum, quòd ipsi prius omnes liberati fuissent.

Scribit æquè Cyrum, Amorgæ adiutum ope, Crœsum, atque Sardeis vrbem, bello petiuisse. Quomodo etiam OEbaræ consilio [a] lignea Persarum simulacra per muros exhibita, & incolis terrorem incusserint, & vrbis capiendæ causam dederint. Quo item pacto ante captam vrbem, pro obside Crœsi filius datus fuerit, cùm Crœsus ipse antea diuino quodam spectro deceptus fuisset. Rursus quomodo, dolos nectente Crœso, in parentis oculis [obses] filius sit interfectus; vtque mater filij cædem intuita, è muro sese præcipitem egerit, nec tamen occubuerit. Vt post captam vrbem ad Apollinis, quæ ibi erat, ædem Crœsus confugerit, [b] perieritque. Vt tertiùm in templo vinctus à Cyro Crœsus, tertiùm etiam [c] fallente oculos fascino solutus sit; quamuis pluribus templum esset sigillis obsignatum, OEbara ipso ad horum custodiam apposito. Vti & illis, qui cum Crœso vincti vnà fuerant, capita sint amputata, quòd eorum proditione vinculis solutus esse Crœsus putaretur. Crœsum in regiam adductum, firmiusque vinctum, cùm fulmina atque tonitrua irruissent, iterum fuisse solutum, ac tum demum à Cyro ægrè esse liberum dimissum. Ex eo itaque tempore Cyrum cum aliis eum humanitatis officiis prosecutum esse, tum vrbem ei magnam, [d] Barenen nomine, prope Ecbatana dedisse, in qua quinque essent equitum, peltatorum verò iaculatorumque & sagittariorum ad decem millia. 54

Refert præterea Petisacam eunuchum, magna apud Cyrum auctoritate pollentem, in Persas amandatum, qui Astyigan à Barcaniis adduceret, quòd cum ipse, tum Amytis filia parentem videre exoptaret. OEbaran autem cõsilium Petisacæ dedisse, vt in deserto loco aliquo Astyigan relictum, fame sitique conficeret. illudque etiam ita factum esse. Verùm scelere per somnia patefacto, Petisacam à Cyro, identidem illud exposcenti Amyti ad supplicium deditum esse. Illam oculos primum semiuiro exsculpsisse tum pellem detraxisse, ita deniq; in crucem egisse. Hinc OEbaran, ne idem aliquando pateretur, veritum (etsi certò illi affirmaret Cyrus, nihil se eiusmodi vnquam permissurum) decem nihilominus dierum inedia ipsum sibi mortem consciuisse. Iam ipsum Astyigan splendidè cum primis atque magnificè sepultum fuisse; intactum quippe feris eius cadauer locis illis desertis permansisse, quòd illud ibi leones, dum Petisacas reuersus auferret, conseruassent.

Cyrus in [e] Derbices, quorum tum rex Amoræus, exercitum ducit. at illi ex insidiis productis elephantis, Cyri equitatum in fugam cõuertunt. Ipsus ibi Cyrus ex equo decidit, & Indus quidam (Derbicibus enim Indi opem in bello ferebant, atque ab his illi, quos ducebant elephantos, acceperant.) Indus igitur ille Cyrum delapsum iaculo sub coxa in femore vulnerauit, quo ille ex vulnere postea moritur. Ipsum autem tum adhuc viuum familiares sui sustulerunt, atque in castra concesserunt. Occubuere hoc in prœlio Persarum multi, neq; Derbicum pauciores. decem enim etiam horum millia cecidere. Amorges ibi, accepto de Cyro nuntio, properè ad Persas accedit, Sacarum ducens equitum viginti millia. Prœlio ergo Persas inter ac Derbices conserto, à Persis atq; Sacis fortissimè pugnantibus victoria stetit. Occumbit Derbicum rex ipse Amoræus cum duobus filiis. Ceciderunt & Derbicum triginta millia, Persarum nouem. ita regio illa in Cyri ditionem concessit. Cyrus verò sub mortis tempus filium natu maximum Cambysen, Regem creat: Iuniorem dein [f] Tanyoxarcen nomine, [g] Bactriorum dominum ipsiusque regionis, necnon Choramniorum, Parthiorumque, & Carmaniorum constituit, immunesq; suas sibi regiones à tributo habere iubet. E Spitamæ verò liberis, [h] Spitaden Derbicibus præfecit, Megabernem Barcaniis, eosque Amyti matri in omnibus obtemperare præcipit. Datis quoque dexteris, & inter se, & cum Amorge amicitiam inire voluit; fausta illis omnia precatus, qui in mutua perstarent beneuolentia; ditisq; illos deuouens, qui priores iniuriam illaturi essent. Ista locutus, viuere desiit, tertio ab accepto vulnere die, cùm annos iam regnasset triginta.

Hìc finis vndecimi Cresiæ Cnidij librorum.

DVODECIMVS liber à Cambysis regno inchoatur. Hic regnum adeptus, patris mox corpus per Bagapaten eunuchum in Persiam sepeliẽdum misit; reliquaq; ex patris decreto administrauit. In iis autem, qui plurimum auctoritate apud Cãbysen valebant, 55 Artasyras erat Hircanius, atque ex eunuchis Izabates, & Aspadates, & qui apud patrem etiam

[a] Ξύλινα λέγει πρόσωπα Σάρδεσιν ἐπιςῆσαι, Ε' ὑπερμήκεσι κρυπτοῖς, νυκτὸς ἐνδιδυμία Ioan. Tzetz. hist. 1.

[b] Negantem hinc particulam in præcedentem versum perperam translatam planè mihi persuadeo. Alij omissa voce Crœsus, hæc ad eius vxorem referũt.

[c] ἀοράτως.

[d] Hinc forsitan Steph. Byzant. Βαρήνη, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Αγβατάνων. Qui & de huius vocis scriptura: Κτησίας παντα χοῦ τῶν περσικῶν, τὰ παρὰ Μήδοις Αγβάτανα λέγει τῷ αγράφει· παρὰ δὲ τοῖς ἀρχαίοις Αγβατῶν. Vide ibi plura.

[e] Derbicca (inquit Steph. Byzant.) populus est Hyrcanis vicinus. Apollonius duplex cc. scribit. Ctesias vero Derbios vocat, aut Terbissos.

[f] Smerden Cyri perpetuò Herodotus nominat.

[g] Videndus de his Stephan. & Strabo.

[h] Spitacen supra.

etiam maximus fuerat, Bagapates. Hic enim post Petisacæ mortem exercitum aduersus Ægyptum, ipsumque Ægyptiorum regem Amyrtæum ducebat, quem & superauit, cùm ei Combapheus, qui apud Ægyptiorum regem multum poterat, pontes ac ceteras Ægyptiorum res prodidisset, quò ipse [per Cambysen] Ægypti præfecturam consequeretur. id quod & obtinuit. nam hæc ita ei Cambyses constituerat, per Izabaten primùm Combaphei patruelem, & suis ipse verbis postea. Viuus autem Amyrtæus cùm in Cambysæ potestatem venisset, aliud ille nullum incommodum accepit, quàm quòd in Susa cum sex Ægyptiorum millibus, quos ipsemet delegisset, ablegatus sit. Vniuersa est itaque subacta Ægyptus, occisis in prœlio Ægyptiorum millibus quinquaginta, Persarum septem, cum duobus viris. CTESIÆ PERSICA.

Magus interim quidam, cui *a* Sphendadatæ nomen erat, cùm fuisset ob delictum à Tanyoxarce verberibus multatus, ad Cambysen accedit, atque apud eum Tanyoxarcen fratrem struxisse in ipsum insidias calumniatur. addit argumentum rebellionis: non venturum Tanyoxarcen, si aduocetur. Iubet igitur Cambyses fratrem ad se venire. Ille, vt tum fortè alia res quæpiam manere suadebat, venire distulit. Ergo magus eum audacius ex eo criminari. Amytis interea mater, id quòd erat de mago suspicata, Cambysen filium admonebat, ne quam fidem mago haberet. Et fingebat rex, nihil se horum credere: cùm tamen crederet maximè. Tertium igitur à Cambyse accersitus frater, venit tandem: & amplexatus est eum rex, nihilo tamen secius de illo interficiendo cogitans. maturat autem clam matre Amyti meditatum facinus ad exitum perducere: quod equidem perfectum est. Etenim magus, consilium cum rege communicans, tale hoc suggessit. Simillimus Tanyoxarcæ magus ipse cùm esset, suadet vt palam quidem atque in propatulo, tanquam falso regij fratris delatori, caput sibi amputari iubeat; clam verò atque in occulto Tanyoxarcen ipsum interfici curet, & illius sibi vestem indui, vt ex ipso etiam vestitu pro Tanyoxarce haberi possit. atque ita factum est. *b* Taurino enim haustè sanguine Tanyoxarces interit, & illius indutus vestem magus, pro Tanyoxarce agnoscitur, diuque latet omnes, præter Artoxyran, Bagapaten, atque Izabaten. his quippe solis rem aperire Cambyses ausus est. Rex inde Labyzum, qui inter Tanyoxarcæ eunuchos facilè primus erat) & præter hunc alios ad se vocat: Magum in illa veste sedentem exhibet, & numquid hunc Tanyoxarcen agnoscerent, interrogat. Ad quæ Labyzus: Et quem nam, inquit, alium agnosceremus? adeò texit magum corporis habitusque similitudo. Mittitur ergo in Bactrios, omniaq; haud aliter quàm si ipsemet esset Tanyoxarces, administrat. Post quintum tandem annum res tota per Tibetheum eunuchum, quem magus pulsauerat, Amyti exponitur. Postulat hæc sibi Sphendadaten à Cambyse dedi. at rex dedere noluit. quamobrem diras illi imprecata,
56 epotoque veneno, moritur. Accidit deinde, vt sacris operante Cambyse, cùm victimæ iugularentur, sanguis non flueret. qua sanè ex re animo concidere cœpit. ac magis etiam postea, quando ei Roxane carentem capite puerum peperit; & magi renuntiarunt, nullum ab eo regni successorem relictum iri, hisce monstris portendi. Quin & adstans noctu in somnis mater, minasque ob perpetratam cædem intentans, longè maximè regem perculit. Cùm itaque Babylonem venisset, atque ibi paruum lignum cultro poliens, quò tempus falleret, femoris musculum percussisset, vndecimo post die mortem obiit, cùm annos regnasset duodeviginti.

a. Smerden magum, *constanter Herodot. vocat.*

b. Venenosum eum esse docent Medici: & non alio veneno exstincti Midas, Themistocles, alij. Vide inf. pag. 246.

BAGAPATES autem & Artasyras, consilium, antequam Cambyses moreretur, inierunt, de regno ad magum deferendo. & verò post illius mortem detulere. Corpus Cambysæ Izabates sumptum in Persidem auexit. Vnde aliquando reuersus, regnantem iam sub Tanyoxarcæ nomine magum prodere apud vniuersum exercitum, atque infamare aggressus, in templum confugit, verùm inde extractus, capite pœnas luit. Hinc septem inter Persas illustres viri vnà aduersus magum conspirauere, Onophas, Idernes, Norodabates, Mardonius, Barises, Ataphernes, & Darius Hystaspae F. Hi cùm primi inter se fidem dedissent, post etiam Artasyras adsumitur, & Bagapates præterea, qui claues omnes regiarum ædium in potestate habebat. Septem ergo illi, Bagapatæ opera, in regias ædes ingressi, dormientem cum Babylonia pellice magum offendunt. Quos ille, vt vidit, subitò prosiliit, & cùm nullum sese telum bellicum offerret (clam enim omnia Bagapates subtraxerat) sedile fortè aureũ confregit, eiusq; arrepto pede pugnare cœpit, dum tandem à septem illis viris confossus occubuit, septimo regni aditi mense.

CTESIÆ PERSICA.

REGNAT deinde ex ſeptem illis viris Darius, cùm eius equus (ſic inter illos conuenerat) arte quadam adhibita, primus poſt ortum ſolem hinniiſſet. Ceterum quo die Sphendadates magus interfectus eſt, feſtum ex eo apud Perſas, *a Magophonia* dictum, celebratur. Darius hic ſepulchrum ſibi in *b* bicipiti monte exſtrui imperabat, & iam exſtruebatur. quod videre ipſe cùm deſideraret, à Chaldæis atq; parentibus prohibitus eſt. eo tamen parentes eius aſcendere voluerũt: ſed in præceps acti mortui conciderũt, cùm ad ſerpentum aſpectum funes territi remiſiſſent, qui eos ſurſum trahebant Sacerdotes, quæ res ingentem Dario mœrorem attulit, & verò capita illis quadraginta viris amputata ſunt, qui hos attraxerant.

Ariammen præterea Cappadociæ Satrapam aduerſus Scythas proficiſci, & viros inde ac fœminas captiuos abducere Darius imperat. Ille cum triginta nauibus quinquaginta remorum traiiciens, mandata perfecit. Cœpit inter alios regis Scytharũ fratrem Maſageten, quem ob illata mala in vincula à rege fratre coniectum reperit. Ergo *c* Scytharces Scytharum rex indignatus, contumeliis plenas ad Darium litteras ſcripſit; & ſimili ad ipſum modo reſcriptum eſt. Darius tandem octingentorum millium coacto exercitu, & Boſporo Iſtroq; ponte conſtratis, aduerſus Scythas quindecim dierum itinere progreſſus eſt. Hic *d* arcus ſibi mutuo miſerunt. Sed cùm Scythicus validior eſſe deprehenderetur, fugiens per pontes Darius, feſtinãter eos, antequam totus tranſiſſet exercitus, diſſoluit. Qua re factum eſt, vt qui reliqui ad octoginta millia in Europa relicti erant, à Scytharce omnes interfecti fuerint. Darius autem ponte trãſmiſſo, flammis *e* Chalcedonenſium domos atque templa combuſſit: tum quòd eos, qui apud ipſos pontes erant, reſcindere tentaſſent: tum quòd aram, quam ipſe tranſmittens, in *Iouis f diabaterii* honorem ſtatuerat, illi euertiſſent. Datis verò ex Ponto reuertens, vt *g* Ponticæ præerat claſſi, inſulas paſſim Græciamq; vaſtabat. huic apud *h* Marathonem Miltiades occurrens Barbaros vicit, ipſo etiam occumbente Date, cuius vel cadauer petentibus Perſis denegatum eſt. Darius quoq; ad Perſas reuerſus, poſt oblata ſacrificia, & dierum triginta morbum, vita functus eſt, cùm annos vixiſſet ante regnum XII. poſt regnum aditum triginta & vnum. Obiit item extremum vitæ diem Artaſyras. Bagates etiam, cùm ſeptem ad Darij ſepulchrum reſediſſet annos. 57

REGNVM excipit Xerxes filius, apud quem magnam obtinet auctoritatem Artapanus Artaſyræ filius, æquè vt huius pater apud regis patrem olim obtinuerat. Itemque Mardonius *i* ille priſcus. De eunuchis autem potentia præſtabat Natacas. Vxorem deinde ducit *k* Xerxes Amiſtrin Onophæ filiam: ex qua illi filius naſcitur Dariacus, & poſt duos annos alter, Hyſtaſpes nomine; itemque tertius, Artaxerxes: duæ quoque filiæ, quarum altera de auiæ nomine Amytis dicta; altera *l* Rhodogune.

Xerxes aduerſus Græcos expeditionem ſuſcepit, tum quòd Chalcedonenſes diſſoluere pontem, vt modò dictum eſt, conati eſſent: tum quòd aram, quam Darius excitarat, diſturbaſſent; tum etiam quòd Datin Athenienſes occidiſſent, eiuſque cadauer tradere recuſaſſent. Verùm antea Babylonem proficiſci, & *m* Belitanæ ſepulchrum inſpicere voluit; & inſpexit, Mardonio adiuuante; ſed vrnam olei non potuit (quemadmodum ſcriptum fuerat) implere. Inde Ecbatana profecto Xerxæ, nuntius adfertur de Babyloniorum defectione, deque Zopyro, belli apud illos duce, ab eiſdem necato. Atque hunc quidem in modum de his loquitur Cteſias, aliter atque Herodotus. Quæ verò de Zopyro ille refert (hoc vno excepto quòd mula ipſius pepererit) cetera ſaltem noſter hic auctor confecta narrat per Megabyzum, qui Xerxæ gener, ducta eius filia Amyti, iam factus erat. Ita Babylon per Megabyſum capta, cui Xerxes, præter alia multa, molam donauit auream ſex talentorum pondo. quod munus apud Perſas omnium habetur regiorum munerum præſtantiſſimum. Xerxes itaque Perſico exercitu coacto, (conſtabat is, præter currus, millibus hominum octingentis, & triremibus mille) cum Abydum ponte iunxiſſet, in Græciam copias duxit. Ibi primùm Demaratus Lacedæmonius ad eum acceſſit, atque vnà traiecit, & ne Lacedæmona Rex inuaderet, impediuit. Inde per Artapanum, decem hominum millia ducentem, conflixit Xerxes ad Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce. quo in prælio cæſæ miſerè ſunt Perſarum copiæ, è Lacedæmoniis vix duobus aut tribus deſideratis.

Viginti

a. Herodotus lib. 3. & Agathias lib. 2.
b. ἐν τῷ διπλῷ ὄρει. Lege Perſepoleos arcis deſcriptionem apud Diod. Sicul. lib. 17. Biblioth. & bi βασιλικὸν ὄρος, hunc locum vocat. Potentiores autem in montibus ferè ſepelirí ſolitos, multa & eterum ſcriptorũ teſtimonia docent.
c. Iancyrum nominat Iuſtin. lib. 2.
d. ἀντέτεμπον ἀλλήλοις τόξα. De arcu ab Æthiopum rege ſic ad Cambyſen miſſo, lege Herod. lib. 3 poſt init.
e. Al. Καρχηδονίων.
f. Solenne quippegentibus fuit, tranſitus cauſſa diis ſacrificare. Sic Lucull. apud Plut. Euphrati taurum fecit.
g. Al. Μηδικῆς.
h. Marathonia pugna nihil vnquam celebratum magis, CCC. ad eam deſcribendam occupatis doctorum ingeniis, Plut. teſte.
i. ὁ παλαιὸς, quem Maiorem *etiam dixeris.*
k. Xerxem & Amiſtrin Scaliger Aſſicerum & Eſtherem interpretatur, quod Nic. Serarius confutat.
l. Rhodogunes cuiuſdam Perſicæ imaginem habes apud Philoſtratum lib 2. Icon. 5.
m. Ælian. lib. 13, ποικίλης cap. 3. legend.

Viginti postea millia in aciem educi iubet: qui & ipsi superantur. Cum autem verberi-
58 bus in pugnam adacti, victi nihilominus etiam tunc fuissent, quinquaginta postridie millia educi præcepit. At cum ne hi quidem aliquid effecissent, pugnare ultra destitit. Thessalus & Trachenienſium principes Calliades atque Timaphernes, cum exercitu aderant, His Xerxes ad se vocatis, vnáque Demarato, & Hegia Ephesio, nulla ratione vinci posse Lacedæmonios intellexit, nisi copijs cincti in orbem pugnare cogantur. Quadraginta ergo Persarum millia, ducibus Trachenienſibus illis duobus, per inuia transgressi, à tergo Lacedæmonios adoriuntur, qui hoc pacto circumdati, fortiter pugnantes ad vnum omnes occubuere. Mittit rursus exercitum Xerxes aduersus Platæenses centum & viginti millium, duce Mardonio. Thebani autem Regem in Platæenses concitabant. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, Spartanos non nisi trecentos, accolas mille, & ex alijs vrbibus ad sex millia secum ducens. Ibi Persico exercitu superato, Mardonius vulneratus aufugit. Idem hic Mardonius ad diripiendam Apollinis ædem à Xerxe missus, ingenti oppressus grandine interijt, magno admodū Regis dolore. Xerxes deinde Athenas ipsas petit cum exercitu. Verum Athenienses, centum & decem triremibus instructis, ad Salaminam insulam fugerunt. vrbem itaque vacuam cum cepisset, incendit; præter solam arcem, quam aliquot adhuc ibi relicti propugnabant. Sed cum tandem & hi noctu fugissent, etiam illam exussit.
Rex inde ad angustissimum Atticæ locum, quem Heracleum appellant, profectus, aggerem Salaminam versus ducere cœpit, eo consilio, vt pedestri ad insulam itinere transire aliquando possit. At ex Themistoclis Athenienſis & Aristidæ consilio sagittarij ex Creta accersuntur, & veniunt: deinde & nauali pugna Persæ cum Græcis congrediuntur. Ducebant illi naues supra mille, quibus Onophas præerat, hi septingentas. Vincunt tamen Græci, & quingentas Persæ naues amittunt. Ipse quoque Xerxes, consilio rursus & arte Aristidis atque Themistoclis, fugam arripit, interfectis de Persico exercitu, omnibus hisce prælijs, non minus centum viginti millibus.

Cum autem in Asiam Rex traiecisset, & Sardeis pergeret, Megabyzum designat, qui templum Delphicum diriperet. sed detrectauit ille facinus, quare Matacas eunuch⁹ iniurias Apollini illaturus, omniaque expilaturus mittitur: qui confectis ita rebus, ad Regem reuersus est. In Persiam interim Xerxes Babylone venerat, cum Megabyzus vxorem suam Amytin (quæ, vt iam antea dictum, Xerxæ filia erat) adulterij insimulat, quam ob rem illa acriter à parente increpita, spondet se castam esse. Artapanus item, qui plurimum apud Xerxen auctoritate valebat, & cum eo Spamitres eunuchus (qui ipse quoque plurimum apud regem poterat) de Xerxe interficiendo consilium agitant, eademque patrant. Artaxerxæ interim filio persuadent, à Dariæo altero filio patrem esse necatum. Adducitur ergo ab Artapano in Artaxerxæ domum Dariæus,
59 multo cum clamore identidem pernegans se parricidam esse, is tamen capite plexus moritur nihilominus.

a ARTAXERXES deinde Artapani opera regno potitur. Attamen etiam huius vitæ Artapanus idem insidias tendit, & communicato cum Megabyzo consilio, (qui iam ob suspectam adulterij vxorem suam Amytin, magno in mœrore versabatur) iureiurando sibi mutuo cauent. Verum re tota Megabyzi indicio prodita, eodem mortis genere quo Artaxerxes tollendus fuerat, Artapanus ipse tollitur, atque adeo, quæcunque in Xerxen ac Dariæum perpetrata fuerant, patefiunt omnia. quare *b* Aspamitres quoque, qui Xerxis atque Dariæi cædis conscius fuetat, acerbo in primis ac duro *c* mortis genere, adhibitis per scapham tormentis, afficitur. Post Artapani mortem pugna exoritur inter coniurationis illius socios, reliquosque Persas: qua in pugna Artapani filij cadūt, Megabyzo quoque grauiter saucio. Quem huius casum Artaxerxes, itemque Amytis & Rhodogune, ipsarumque mater Amistris vehementer luxerunt. tandem tamen, etsi ægrè admodum, insigni diligentia Apollonidæ Coï medici seruatus est.

a. Longimanus *cognomento.*

b. Paulò ante Spamitres *dict.*

c. Habes id à Plut. descriptum in Vita Artoxerxæ, mox à principio.

Desciscunt ab Artaxerxe Bactra, vna cum Satrapa Artapano altero, & pugnatur æquo vtrimque Marte. Sed cum iam altero inito prælio in Bactriorum faciem ventus spiraret, superior Artaxerxes efficitur, atque in eius ditionem Bactria concedit vniuersa.

Defecit & Aegyptus, Inaro Lydio, alteroque Aegyptio quodam defectionis auctoribus, & omnia bello gerendo necessaria comparantur. quin & Athenienses Ianaro

petenti quadraginta naues ſubmittunt. Quam ob rem *Artaxerxes* ipſe in hanc expeditionem proficiſci cogitabat. Verum id ei amicis diſſuadentibus, Achæmenidem fratrem cum peditum millibus quadringentis, & nauibus octoginta in Aegyptum mittit. Confligit Inarus cum Achæmenide: ſuperant Aegyptij: Achæmenides ipſe ab Inaro percuſſus moritur, corpusque ad Artaxerxen mittitur. In mari quoque victoriam Inarus obtinuit, magnam ibi gloriam indepto Charitimide, qui quadraginta illarum nauium, quæ ab Athenienſibus aduenerant, præfectus erat. Nam ex quinquaginta nauibus Perſicis, viginti cum ipſis hominibus captæ ſunt, reliquæ triginta periere. Mittitur poſt hæc Megabyzus aduerſus Inarum, qui ad copias quæ reliquæ fuerant, alium ducebat exercitum ducentorum millium, cum nauibus trecentis, quibus Oriſcus præerat: vt præter naues, reliquæ copiæ quingentorum millium numerum explerent. nam cum Achæmenides cecidit, è quadringentis millibus quæ duxerat, centum vnà millia perierant. Pugnatur itaque modo acriter, ac multis vtrimque cadentibus, plures tamen Aegyptij occumbunt. Inarum tandem Megabyzus in femore vulnerat, atque in fugam vertit: & viribus Perſæ fortiores facti vincunt. Fugiens autem Inarus, Byblum ſe recepit (vrbs hæc in Aegypto eſt admodum munita) & cum eo Græci omnes, quicumque vel in prælio, vel cum Charitimide cæſi non fuerant. Qua ex re præter Byblum, Aegyptus vniuerſa ad Megabyzi partes ſe adiunxit. & quoniam Byblus expugnari non poſſe videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant ſupra ſex millia, fide data paciſcitur, nullum eos à rege incommodum accepturos, ac Græcos etiam, cum liberet, domum 60
reuerſuros. Sartaman igitur cum Aegypto præfeciſſet, adſumpto ſecum Inaro Græciſq; ad Artaxerxem proficiſcitur, quem inuenit Inaro vehementer iratum, quod is Achæmenidem regis fratrem interfecerat. Porro Megabyzus, quæ geſta fuerant, omnia narrat, & quomodo fide Inaro Græciſque data Byblum ceperit: precibus dein multis apud regem inſtando, vt ſaluos eos eſſe vellet, poſtulata impetrat: tandemque ad exercitum defertur, Inarum ac Græcos nihil mali eſſe paſſuros.

a. Amiſtris, illa Onophæ filia, Artaxerxæ mater.

Enimverò *a* Amytis, præ dolore ex filij Achemenidæ interitu, indignam rem fore arbitrabatur, niſi cum Græcis Inarus quoque pœnas ſibi daret, quare ab rege ſibi illos popoſcit. Verum ille non tradidit. Deinde Megabyzum ipſum expoſcit, ſed æque repellitur. donec tandem, dum filio moleſta eſſe non deſinit, quod optabat confecit, quintumque poſt annum Inarum pariter & Græcos à rege accepit. Et crucibus quidem *b* tribus illum ſuffixit: de Græcis verò quinquaginta (tot enim capere potuit) capita curauit amputari.

b. Ita Plut. in Artoxerxe refert Meſabata corpus transuerſum tribus fuiſſe ſuffixũ crucibus.

Magno ergo Megabyzus dolore luctuque oppreſſus, vt ſibi in Syriam regionem ſuam proficiſci liceret, petijt, quò iam occulte cæteros Græcorum præmiſerat; eoque aliquando profectus, à rege deſciuit, magnas omnino copias colligens, ad centum vſque & quinquaginta millia, *c* ſeorſum equitum peditumque. Aduerſus eum Oſiris mittitur, cum ducentis millibus. Conſerta dein manu, mutuo ſeſe vulnerant Oſiris ac Megabyzus. Ille iaculo Megabyzi femur attingens, duos altum digitos vulnus inflixit. Hic itidem iaculo Oſiris primũ femur, deinde & humerũ ita percuſſit, vt etiam ex equo ceciderit. at *d* complexus eum Megabyzus, ſublatum ſeruari iuſſit. Multi illic Perſæ ceciderunt, Zopyro atque Artiphyo Megabyzi filijs ſtrenuè pugnantibus, ingentique Megabyzus potitur victoria. Oſirin autem omni cura conſeruare ſtudet; quem etiam ad Artaxerxem, ipſum repetentem, dimiſit. Mittitur deinde & alter aduerſus Megabyzum exercitus, vnaque Menoſtrates Artarij filius. erat Artarius Babylonis Satrapa, & Artaxerxæ ipſius frater. Concurrunt iterum exercitus: ſed Perſæ fugiunt, & Menoſtates in humero à Megabyzo percutitur, poſt etiam in capite, at non lethali vulnere, ſagittam excepit. fugit tamen cum ſuis omnibus, & Megabyzo illuſtrem victoriam concedit. His rebus ita geſtis, monet Megabyzum per legatos Artarius, cum Rege vt paciſcatur. Ille ſe paciſci quidem cum rege pararum oſtendit, non tamen ad eum proficiſci, ſed in ſua manere prouincia velle. Hæc regi nuntiantur, quem Artoxares, è Paphlagonia eunuchus, ipſaque adeo Amiſtris hortantur, properè vt paciſcatur. Ipſe itaque Artarius, & Amytis vxor, vnaque Artoxares, viceſimum iam agens annum, & Oſirios filius Petiſas, qui & Spitamæ pater, mittuntur. Hi multis ſermonibus ac iuramentis ſecurum Megabyzum reddentes, ægrè tamen perſuadent, vt ad regem proficiſcatur. Cui 61
tandem reuerſo, rex ſignificauit, veniam ſe illi eorum quæ admiſiſſet, dare. Egreſſus

c. χωρὶς τῶν.

d. περιεχὼν.

poſt

post hæc aliquando ad venationem rex, à leone inuaditur, quem in sublime sese attollentem, iaculo percutiens Megabyzus interficit. Id factum grauiter tulit Artaxerxes, quod antequam ipse feram nactus esset, eam Megabyzus confeciſſet, quare caput ei abscindi imperat. Sed Amistris, & Amytis, & aliorum precibus, mortis ei pœna condonata, ad vrbem quandam Cyrtę nomine, circa mare rubrum, relegatur. Artoxares quoque eunuchus, quod sæpius apud regem pro Megabyzo liberius locutus fuisset, in Armeniam mittitur exsulatum. At Megabyzus, quinque in exsilio transactis annis, pigasan sese simulando, aufugit (Pigasas autem Persis dicitur leprosus, ad quem nemini omnium accedere permittitur) domumque ad Amytin reuersus, ægrè tandem agnitus est. Hinc per Amistrin atque Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, vti antea, suæ mensæ participem fecit. Verum cum sex iam & septuaginta vixisset annos, magno regis cum dolore mortuus est.

Post Megabyzi mortem, cum multis admodum viris Amytis consuescebat, vt ante eam mater quoque Amistris. Apollonides ergo, Cous ille medicus, cum Amytis leuiter ægrotaret, & eius ipse amore captus esset, fore dixit, vt ea in pristinam valetudinem restitueretur, si cum viris congrederetur, nam vuluæ vexari morbo. Quæ cum illi ars ex voto succeſſisset, atque cum ea concubuisset, vbi fœminam contabescere animaduertit, abstinuit à consuetudine. Igitur illa, morte accedente, matri indixit, Apollonidem vt ulciscereturr. Hæc regi ipsi Artaxerxi rem omnem exposuit, & quomodo filia velle de Apollonide supplicium sumi, sibi indicasset. Rex, quidquid matri visum agendi fecit potestatem: quæ cum vinctum Apollonidem integro bimestri excruciasset, viuum postea defodi, eodem ipso tempore curauit, quo Amytis diem suum obijt.

Zopyrus autem, Megabyzi & Amytis filius, vtroque orbatus parente, à rege desciuit, Athenasque profectus est, propterea quod mater eius Athenienses olim beneficijs affecerat. Caunum ergo ipse, nauibus cum asseclis delatus, tradi sibi vrbem postulat. Caunij tradere se ipsi quidem vrbem paratos responderunt; qui vero ipsum sequebantur Athenienſibus, nequaquam. quare in Zopyri muros subeuntis caput, saxum Alcides Caunius coniecit, ex quo ille ictu mortuus est. Caunium hunc Amistris auia cruci affixit: ac tandem ipsa quoque senio confecta decessit. Quin & Artaxerxes vita abijt, cum duos & quadraginta regnasset annos. [Atque hic finis septimi-decimi historiarum libri, inchoaturque octauus-decimus.]

REGNVM Artaxerxæ defuncti filius Xerxes excepit, solus legitimus è coniuge Damaspia, quæ ipso illo die quo Xerxes [postea] vita decessit. Bagorazus vero patris matrisq; corpus in Persiã avexit. Septemdecim huic Artaxerxæ spurij filij fuerunt, inquib⁹
62 Secyndianus, ex Alogune Babylonia; & Ochus, atque Arsites ille ex muliere quadam Martidene nomine, etiam ipsa Babylonia. Ochus autem hic post etiam regno potitur. Porro præter iam dictos ipsius æque liberi fuêre, Bagapæus & Parysatis ex Andia, item Babylonia. Hæc Parysatis Artaxerxæ postea Cyrique mater fuit. Ochum pater, dum adhuc in viuis esset, Hyrcaniorum Satrapã constituerat, data ei vxore cui Parysati nomen, quæ Xerxæ filia, ipsiusque Ochi sorot erat.

a. ὁ ἐκ Γωβαστὼ μαρτιδηνῆς.

Secyndianus vero, adscito sibi Pharnacyo eunucho (qui Bagorazo, & b Menostane, ac quibusdam alijs auctoritate inferior erat) cum Xerxes die quodam festo ebrius in regia dormiret, ingressi vnà eum interficiunt, quadragesimo quinto à patris morte die. Ita euenit, vt amborum simul corpora in Persiam aueherentur. quæ enim antea mulæ currum, [*cum Artaxerxæ cadauere*] protractura, tanquam filij quoque cadaner exspectarent, progredi noluerant, eædem, postquam ista contigerunt, magna cum alacritate sunt iter ingressæ.

b. *Sup.* Menostates.

ITA regno potitus Secyndianus, Menostanem sibi creat azabariten: reuersumq; deinde Bagorazum, quando vetus inter eos simultas ardebat, prætexens quod absque suo consilio patris cadauer ibi reliquisset, lapidibus obrui imperauit. Quod factum exercitus molestè admodum tulit: neque vllis largitionibus ille efficere potuit, vt non eum tum ob Xerxæ fratris, tum ob Bagorazi cædem, vehementer odissent. Dimittit postea Secyndianus qui Ochum accerseret. Qui se venturum sæpius pollicitus, non tamen venit, donec multis tandem munitus copijs, regnum occupaturus putaretur. Et vero Arbarius equitum Secyndiani præfectus, ab eo ad Ochum deficit, post hunc Aegypti Satrapa Arxanes: quin & Artoxares ab ipsa vsque Armenia ad Ochum accessit: cui etiam c inuito citarim, hi imposuere.

c. De Citari *siue* cidari *lege doctiss. Brissonum in Persicis lib. I.*

OCHVS

OCHVS ergo regnum adit, mutatoque nomine [a] DARIAEVS appellatur. Hic dolis mox iuramentisque, Paryſatidis monitu, Secyndianum aggreditur: ac multum licet Menoſtanes hortaretur, ne iuramentis Secyndianus crederet, néue cum fallacibus hominibus pactum vllum iniret, credit tamen. capitur itaque, & [b] in cinerem coniectus moritur, [c] cum menſes ſex, & dies xv. regnaſſet.

Solus inde regnat Ochus, qui & DARIAEVS, apud quem auctoritate valebant tres eunuchi: maximè quidem Artoxanes, poſt hunc Artibazanes, tertio loco Athôus. Sed vxorem potiſſimum in conſilium adhibebat: ex qua iam ante aditum regnum binos ſuſceperat liberos, Amiſtrin filiam, & filium Arſacan, qui mutato poſt nomine [d] ARTAXERXES dictus. Parit autem ipſi & alterum filium iam regnans vxor, cui à ſole [e] Cyri nomen imponitur: Deinde Artoſten, aliosque deinceps ad tredecim vſque liberos. (Hæc ſcriptor hic ex ipſamet ſe audiſſe Paryſatide refert.) Verum ceteri quidem cito viuere deſierunt, ſuperſtitibus relictis ijs, quos modo nominauimus, cum quarto inſuper filio, cui Oxendræ nomen fecerunt.

Defecerunt à rege germanus eius frater Arſites, eodem patre, eademque matre prognatus, & Megabyzi filius Artyphius. Mittitur aduerſus hos Artaſyras, belloque Artyphium inuadens, duobus è prœlijs victus abijt. tertio deinde congreſſus, Artyphium ſuperat, & quos ille ſecum habebat Græcos, ita muneribus ad ſe pellexit, vt tandem cum tribus admodum Mileſiis relictus fuerit. quare iureiurando fideque ab Artaſia data, regi ſeſe dedidit. Paryſatis vero regi ad Artyphium interficiendum incitato, id conſilij dedit, illo ne vt tempore occideret. per eam enim fraudem etiam Arſiten ipſum ſeſe deditorum. vbi hic quoque deceptus, captusque eſſet, tum demum tempus vtriusque necandi. Et vero ita factum eſt, dum ei conſilio optatus reſpondit exitus, & vterque [f] in cinerem conijcitur, etſi Arſiten rex perditum noluit, quod tamen Paryſatis partim precibus, partim vi, aliquando effecit. Pharnacyas quoque, qui cum Secyndiano Xerxem occiderat, lapidibus obrutus: & Menoſtanes ipſe ſibi mortem conſciuit, cum iam ad cædem comprehenderetur. 63

Deſciſcit Piſuthnes, in quem Tiſſaphernes mittitur, atque Spithradatas, & Parmiſes. Tenditque aduerſus hos Piſuthnes, Lycônem Atheni enſem, cum ijs Græcis qnorum ille dux erat, ſecum educens, verum acceptis à regijs ducibus pecunijs, Lycon Græcique Piſuthnen deſerunt, quem duces deinde, fide data, acceptaque ad regem perducunt, qui ipſum in cinerem coniecit, eiusque ſatrapiam Tiſſaphernæ tradidit. Lycon interim vrbes integras ac regiones pro huiusce proditionis mercede accepit.

Artoxares quoque, qui plurimum apud regem poterat, regnandi cupiditate adactus, inſidias regi molitur. Hic eunuchus cum eſſet, barbam ſibi myſtacasque vt conficeret, vxori imperauit, quò vir eſſe putaretur, ab ea ipſe proditus capitur, & Pariſatidi traditus necatur.

Regis autē filius Arſaces, qui ARTAXERXAE poſtea nomen tulit, Stateram Idernæ filiā vxorē accipit, & huius viciſſim filius regis filiam. Hæc Amiſtris, eius ſponſus Terituchmes dicebatur, qui & in patris demortui locum Satrapa creatus eſt. Erat huic ſoror eodem patre genita, Roxanæ nomine, quæ cum forma, tum ſagittandi iaculandique peritia præſtabat. cuius amore captus Terituchmes, vſusque conſuetudine, Amiſtrin ſcilicet oderat, vt eam tandem in ſaccum conijcere ſtatuerit, à trecentis ita viris, cum quibus ille defectionem meditabatur, confodiendam. Verum Vdiaſtes quidam, qui auctoritate apud Terituchmen pollebat, & litteras iam à rege acceperat promiſſis plenas, ſi ſua ipſi filia ſeruaretur incolumis, Terituchmen inuadit atque interficit, cum prius ipſe fortiter inuaſoribus reſiſtens, eorum multos ſtrauiſſet, ſeptem enim ſupra triginta mactaſſe traditur, Ipſius autem Vdiaſtæ filius Mithridates, qui Terituchmæ armiger erat, nec turbis hiſce interfuerat, vbi facinus intellexit, multas patri diras imprecatus eſt, captamque Zarin vrbem, Terituchmæ filio conſeruauit. At Paryſatis matrem Terituchmæ, fratresque Metroſten atque Helicum, ſorores item duas, quas præter Statiram habebat, [g] viuas defodi iuſſit; & ipſam Roxanen [h] viuam item ſecari. Tantundem de Statira, Arſacæ filij vxore, rex coniugi imperauit. At cum Arſaces multis matrem patremque lacrymis atque planctibus mitigaſſet, poſtquam ipſa Paryſatis flexa eſt, etiam rex pœnam illi condonauit, hoc addito ad vxorem, fore aliquando, vt eam valde pœniteret. 64

[a] *Alijs* Darius Nothus *dictus.*

[b] εἰς τὴν σποδὸν ἐμβάλλεται.

[c] *Sequor Verſionem editam, quæ locum hunc ex hiſtoriæ ratione, reſtituit.*

[d] *Cognomento* Μνήμων.

[e] *Cyrus hic Minor eſt.*

[f] *Eodem hoc mortis genere ſublatus quoq; Secyndianus ſup. pag. 62. & inf. Piſuthnes Briſſon. in Perſic. Viuos exuſtos cēſet. Lycophronis ſane Scholiaſtes* φλέγεσθαν σποδὸν *exponit* πυρκαϊὰν, ἢ καῦσιν. *Sed numquid Viuos flammis tradere licebat, ſaltem noxios, apud quos mortuum quid, aut cænū in ignem conijciens, morte puniebatur, vt refert Strabo lib. XV. extr. An forte in Pyratheiorū copioſo cinere, ibid. deſcripto, extinctos iſtos ſuſpicari liceat.*

[g] *Vſitato apud Perſas ſupplicio, vt ex Herod. non vno loco diſcimus.*

[h] *Quod genus ſupplicij multis etiam poſt ſeculis ap. eam gentē vſurpatū, vt quādo Regina, Hormisdæ regis vxor* τελευτᾷσθαι *dicitur ſup. pa. 43.*

Decimo nono deinde libro refert, vt Ochus Dariæus ex morbo mortuus sit Babylone, cum annos regnasset quinque supra trigiuta.

ARSACES, idemque [a] ARTAXERXES mutato nomine, regnum deinde suscipit: & extracta retro [per ceruicem] lingua Vdiastæ exsecatur, atque ita moritur, Mithridate eius filio pro parente Satrapa creato. quæ quidem Statiræ studio non sine magno Parysatidis dolore peracta sunt.

Tissaphernes criminatur Cyrum apud Artaxerxem fratrem, mox ille ad matrem confugit, atque ab obiecto crimine absoluitur. Hac ergò à fratre affectus ignominia Cyrus, ad Satrapiam suam recedit, ac de rebellione cogitat.

Criminatur Oronden Satibarzanes cum Parysatide consuetudinem habere, cum alioquin illa castissimè viueret. Morte igitur multatur Orondes, & mater regi indignatur, venenoque Terituchmæ filium necat.

De eo quoque fit hic mentio, qui parentem [b] contra legem per ignem sepeliuit. Vnde etiam Hellanicus atque Herodotus mendacij arguuntur.

Deficit à fratre Cyrus, [c] Græco simul & barbarico collecto exercitu. porro Clearchus Græcorum dux erat. Synnenesis vero Cilicum rex vtrumque, Cyrum dico & Artaxerxem, in bello adiuuabat. Cyrus suum, & Artaxerxes vicissim suum exercitum cohortatus est. Clearchus Lacedæmonius, idemque Græcorum dux, & Menon Thessalus, quorum vterque Cyrum sequebatur, assiduè inter se dissidebant, propterea quod Cyrus in omnibus Clearchi consilio vteretur, nulla Menonis habita ratione. Cum multi ab Artaxerxe ad Cyrum transfugerent, nullus tamen ab hoc ad illum transibat. Quam etiam ob causam Artabarius, cum ad Cyrum sese adiungere statuisset, eoque nomine accusatus esset, in cinerem coniectus est.

Cyrus in regium exercitum impressionem facit, victoriaque potitus, dum Clearchum audire non vult, deinde occumbit. Indignis modis à fratre Ataxerxe in Cyri corpus sæuitum. nam & caput, & manum ipsam, qua regem hic percussérat, abscidit, eamque velut in triumpho circumtulit. Recedit cum suis Græcis nocte Clearchus Lacedæmonius, vnamque de Parysatidis vrbibus occupat. Ita rex fœdus cum Græcis init. Parysatis Babylonem profecta est, Cyrum lugens, cuius vix tandem caput atque manum recuperare potuit; quę illa funerum more curauit, & Susa misit. De Bagapate [*pergit narrare auctor*] qui regis iussu caput Cyri à trunco amputarat: quomodo item regis mater, cum filium in talorum lusu vicisset, [d] Bagapaten ex pacto obtinuerit, & quomodo
65 idem [e] detracta pelle, in crucem deinde à Parysatide sit actus. quo item tempore magnum illa suum è Cyri morte luctum compressit, multis ad id Artaxerxæ precibus adducta. Vti Artaxerxes dona illi largitus sit, qui Cyri tiaram attulerat: & Carem item illum honorificè exceperit, qui Cyrum à se vulneratum putabat, vtique illum ipsum miserè excruciatum Parysatis interfecerit. Vt rex petenti Parysatidi Mithridaten quoque condonarit, qui se interfecisse Cyrum gloriatus in mensa fuerat: vtque hunc abreptum crudeliter necarit. Hæc libro XIX. atque XX. narrantur.

Vicesimo autem primo, itemque XXII. & XXIII. (qui totius etiam historiæ finis est) ista continentur. Quonam pacto Tissaphernes Græcis insidias struxerit, adscitoq; in socium sibi Menone Thessalo, per eum dolo ac iuramentis Clearchum cæterosque duces in suam redegerit potestatem; etsi Clearchus insidias præuideret, atque amoliri conaretur. Sed tum vulgus per Menonem deceptum, Clearchum vel inuitum coëgit ad Tissaphernen accedere: tum Próxenus quoque Bœotius, iam antea dolo circumuentus, hoc eum facere hortabatur. Clearchum ille cum cæteris vinctos compedibus, Babylonem misit ad Artaxerxen, vbi omnes ad Clearchum conspiciendum accurrerunt. Ctesias ipse, medicus tum Parysatidis, multa per eam illi humanitatis officia exhibuit. Et verò vinculis virum Parysatis exemisset, dimisissetque, ni Statira maritum Artaxerxen, ad eum interficiendum hortando compulisset. Necatus ergo Clearchus; ad cuius cadauer portentum hocce exstitit, quod flante vento vehementissimo, magnæ altitudinis tumulus sponte sua supra illud coierit. Interfecti insuper quotquot cum eo missi fuerant Græci, solo Menône excepto.

Conuitijs Parysatis Statiram proscindit, quam & veneno sustulit, hunc in modum præparato. cauebat enim sibi Statira diligenter ab eo malo, quod tamen ei aliquando, contigit. [f] Cultelli alterum latus veneno illinitur, cæteris eo partibus non contactis,

[a] Mnemon *cognominatus, cuius vitam accuratè descriptã habemus apud Plut.*

[b] *Herodot. Thalia, & Strabo lib. XV.*

[c] *Cyri hanc aduersus fratrem rebellionem persecutus est diligentissimè Xenophon, lib. I. & II.* Ἀναβάσεως.

[d] *Plut. in Artoxer. vocat Mesabaten.*

[e] *Pari supplicio affectus sup. Petisacas. pag. 54.*

[f] *Hoc ipso circũuentũ fuisse dolo à consanguineo suo L. Verũ Imp. finxerunt quidã vt refert Aurel. Victor. in histor. Augusta, in Anton. Philosopho.*

CTESIAE PERSICA.

hoc cultello parua adinstar oui auicula (*rhyndacen* Persæ appellant) in duas secatur partes, & veneno intactam partem sibi sumptam Parysatis comedit, infectam alteram Statîræ porrexit. Hæc igitur, vt illam ipsam quæ porrexerat, suam vidit partem comedentem, neque ita quidquam potuisset mali suspicari, etiam ipsa cœpit vnà mortiferum venenum comedere. Hinc matri succenset rex, ministrantesque ipsi eunuchi comprehensi torquentur atque necantur. Ginge præterea comprehenditur, quæ Parysatidi familiaris erat, iudicioque de ipsa instituto, iudicum quidem sententijs innocens absoluitur, sed tamen à rege damnatur. quare & hæc cruciatibus inflictis necatur, qua de causa & Parysatis filio, & hic vicissim matri succenset.

Post annos octo palmis obsitus Clearchi tumulus apparuit, quos ibi clam Parysatis, quo tempore ille mortuus est, per inseruientes sibi eunnchos defoderat.

Causæ ob quas ab Euagora Rege Salaminis Artaxerxes dissenserit. Euagoræ nuntij ad Ctesiam, *a* vt ab Abuleta epistolas acciperent: & Ctesiæ ad ipsum epistola de reconciliando ipsum cum Anaxagora Cypriorum rege. Nuntiorum Euagoræ aduentus in Cyprum, redditæque Euagoræ, quas ad ipsum Ctesias dederat, litteræ. Cononis ad Euagoram oratio de adeundo ad regem, & Euagoræ epistola de honoribus, quibus ab illo fuerat affectus. Cononis ad Ctesiam epistola, & tributum ab Euagora Regi datum. Epistolas Ctesias accipit, qui de Conone cum rege collocutus, epistolam ad illum mittit. Traduntut Satibarzanæ munera ab Euagora missa, nuntijque in Cyprum perueniunt. Cononis epistola ad regem ac Ctesiam. Lacedæmoniorum nuntij ad regem missi ab eo retenti sunt. Regis ad Cononem ac Lacedæmonios epistola, quam Ctesias ipse tulit. Conon à Pharnabazo Classi præfectus est. Ctesiæ in Cnidum patriam suam, deindeque Lacedæmonem aduentus. eius disceptatio aduersus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum, & vt Epheso dimissus fuerit Bactra. 66

a. ὑπὲρ τῶ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλήτου τὰς ἐπιστολάς.

Indicæ regionis *b* mansionum, dierum, atque parasangarum enumeratio. Catalogus item regum inde à Nino & Semiramide ad vsque Artaxerxen: quibus & *c* hoc opus absoluitur.

b. σταθμῶν.

c. A Nino id & Semiramide inchoatum, ad magistratũ vsq; Ithyclis, id est, Olym. XCV. an. 3. deduxisse Ctesiam, auctor est Diod. lib. 14. pag. 421. edit. Græc.

SCRIPTORIS huius Ctesiæ candidus est ac valdè simplex sermo, quo etiam fit, vt non iniucundus accidat. Vsus vero dialecto est Ionica, etsi non per omnia, vt Herodotus, sed in quibusdam tantummodo vocibus. neque etiam in diuerticula quædam, vt ille importunè sermonem auertit, quanquam à fabulis quas illi probrosè obijcere audet, ne ipse quidem abstinet, in eo præsertim libro, quem INDICA inscripsit. Iucunditas vero historiæ magnam illi partem in narrationum posita est apparatu, qui multum habet & vehementiæ, & inexspectati. quanquam illa etiam rebus penè fabulosis magna cum varietate exornatur. Oratio illi plus æquo dissoluta, vt & in idiotismum trialemque sermonem incidat. Herodoti autem stylus hac ipsa & simili orationis virtute atque artificio, Ionicæ dialecti norma est ac regula.

SEQVVNTVR ECLOGAE VARIAE, SCHOLIORVM LOCO.

REGVM PERSICORVM SERIES ex CTESIA.

Rex	*Vxor*	*Liberi*	*regnauit*	*Mortuus.*
I. Cyrus	Amytis.	Cambyſes, & Tanyoxarces	annos XXX.	*ex vulnere in prælio accepto.*
II. Cambyſes.	Roxane.		annos XVIII.	*caſu ictus ſuomet cultello.*
III. Sphendadates *magus, aliis* Smerd	es		menſes VII.	*à VII. coniuratis interfectus.*
IV. Darius Hyſtaſpæ F.		Xerxes.	annos XXXI.	*poſt XXX. dierum morbum.*
V. Xerxes.	Amiſtris.	Dariæus, Hyſtaſpes, Artaxerxes Achæmedides, Artarius, Amytis, & Rhodogune.	annos XXII. *aliis auctoribus*	*ab Artapano & Spamitre peremitus.*
Artapanus Xerxæ *percuſſor ab aliis*	*hic inſeritur, &*	*dicitur regnum tenuiſſe*	*menſes VII.*	*eadem morte, qua Artaxerxem ſtatuerat è medio tollere.*
VI. Artaxerxes, *Longimanus appellat⁹*	Damaſpia.	Xerxes, *ſolus legitimus: Spurii XVII. inter quos Secyndianus & Ochus poſtea in regnum ſucceſſerunt.*	annos XLII.	*morte naturali.*
VII. Xerxes alter.			dies XLV.	*Secyndiani & Pharnaciæ manu.*
IIX. Secyndianus, alijs *Sogdianus.*			menſ. VI. dies 25.	*in cinerem coniectus.*
IX. Ochus, qui & *Dariæ⁹*, Darius Nothus alijs.	Paryſatis.	Arſaces, Cyrus, Artoſtes, Oxendras, *& alij XIII. qui cito vita abierunt. Amiſtris filia.*	annos XXXV.	*ex morbo, Babylone.*
X. Arſaces, *idemque mutato nomine* Artaxerxes, *aliis* Mẽnon *cognominat⁹*	Statera.	*Aduerſus hunc Cyrus frater conſurgẽs*	*in prælio occubuit.*	*Reliqua huius dabit Plutarch. in Artoxerxe.*

Quatuordecim porro Perſicorum Regum breuem tibi Catalogum exhibebit noſter P. Benedictus Pererius Comment. in Daniel, lib. XIII. intio.

PHOTII
EX CTESIAE PERSICIS VARIORVM Auctorum EXCERPTA.

Clemens Alexandrinus Stromateo I.

ASſyriorum res multis annis Græcorum rebus antiquiores ſunt, vt ex dictis Cteſiæ conſtat.

Athenagoras legatione pro Chriſtianis.

Propter De certo [Semiramidis matrem] & columbas, & Semiramida venerantur Syri. Quod enim fieri nequit, in columbam verſa eſt Semiramidis, vt habet fabula apud Cteſiam.

Apud Athenæum Dipnoſoph. XII.

Cteſias libro Perſicorum tertio ſcribit, omnes quidem quotquot in Aſia regnarint, luxui & voluptatibus deditos fuiſſe, ſed præ cæteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. Ac certè hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita vt a nemine conſpiceretur, præterquam ab eunuchis, & ſuis vxoribus. Talis autem erat & Sardanapalus, quem alii Anacindaraxis alii Anabaxaris filium fuiſſe memorant. Ac cum Arbaces, genere Medus, vnus è ducibus qui illi ſuberant, egiſſet cum Parameiſe, &c.

Paulo poſt de eodem Sardanapolo.

Cteſias autem narrat, ipſum ad bellum deueniſſe, & cum collecto numeroſo exercitu ab Arbace regno eiectus eſſet, mortem obiiſſe, cum ſeipſum cremaſſet, exſtructo rogo ad quatuor iugerum altitudinem: cui impoſuerat lectos aureos CL. ac totidem menſas, & quidem aureas. Struxerat autem in ipſa pyra cenaculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoq; lectos ſtrauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres, & duas filias, cum malum rerum ſuarum videret, antea miſerat in vrbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederatq; illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & craſſis, quin etiam multa ligna, & ea quidem craſſa, circumpoſuerat, ita vt nullus pateret exitus: quin etiam talentorum auri impoſuerat illi mille myriades, argenti decies mille: nec non veſtes & purpuras, & omne genus eorum, quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ cum feciſſet, accendere pyram iuſſit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant mirabantur, ac putabant illum ſacrificare: ſoli vero eunuchi rem nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigioſe voluptatibus deditus fuerat, quam potuit generoſiſſimè vitam finiuit.

Non multo poſt.

Cteſias vero Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerunt, veſte & ornatu muliebri vſum eſſe tradit. & ad eum cenantem, cum regis ſeruus eſſet, accedere ſolitas centum quinquaginta pſallentes & canentes mulieres. Pſallebant autem hæ, & canebant illo cenante.

Apud DEMETRIVM PHALEREVM in libro qui περὶ ἑρμηνείας vocatur.

Stryaglius quidam Medus, cum ex equo Sacidem mulierem deiecisſet (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo præliantur) eamq; & formoſam, & ætate florentem eſſe vidiſſet, ſaluam dimiſit. At percuſſo poſtea fœdere, cum illa, quam alioqui deperibat, potiri non poſſet, ſtatuerat quidem inedia vitam finire: ſcribit tamen prius illi hanc epiſtolam, qua expoſtulat: Ego te ſeruaui, & tu per me ſeruata es. At ego per te perij.

Stephanus Byzantius voce Δυρβαῖοι ex Cteſia Perſicorum X.

Regio iuxta eum adiacet Dyrbæorum, beata planè gens, diues atq; iuſta. nam neq; iniuriam cuipiam inferunt, neque mortem. Quod ſi forte per viam aut aurum inuenerint, aut aliud quidquam. * *

Athenæus Dipnoſophiſt. X.

Amyntas quoque in libro qui Σταθμοὶ inſcribitur, Tapyrorum gentem ita vino deditã eſſe tradidit, vt ne ad vnguendum quidem alia re vlla quam vino vtatur. Eadem autem & Cteſias commemorat in libro, quem de Aſiaticis tributis ſcripſit: qui & iuſtiſſimos eſſe illos tradit.

Apollonius

Apollonius hiſtor. mirab. XX.

Cteſias libro rerum Perſicarum decimo, Camelos eſſe in ea regione prodit, quarum pili mollitie lanas Mileſias æquant: Sacerdoteſq́ & alios proceres veſtes ex iis confectas geſtare.

Ex Steph. Byzant.

Choramnæi, Perſica agreſtium hominum natio. Cteſias Perſicorum X. Tanta verò celeritate eſt genus illud hominum agreſtium, vt ceruos ipſos inſequendo capiat; aliaq́ multa de his narrat.

Apud Athenæum Dipnoſophiſt. lib. II.

Rex Perſarum, vt ſcribit libro primo Herodotus, aquam in potum ſuum ſecum vehit à Choaſpi fluuio, qui Suſa præterfluit: atq́ ex hoc ſolo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vaſa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipſum ſequuntur. At Cteſias Cnidius, narrat etiam quomodo regia hæc Choaſpis fluuii aqua coquatur, & quomodo vaſis impoſita, portetur ad regem. additq́, illam & leuiſſimam & ſuauiſſimam eſſe.

Apud eundem Dipnoſoph. IV.

Rex autem Perſarum (vt ſcribunt Cteſias, & Dinon in Perſicis) cùm virorum millibus quindecim cœnabat, & in cœnam quadraginta talenta inſumebantur.

Apud eundem libro II.

Cteſias autem Carmaniam oleum acanthinum producere, & eo Regem vti, ait. Qui etiam in libro, quem de Aſiaticis tributis *ſcripſit, cœnæ regiæ apparatum deſcribens, neque piperis, neque aceti meminit, quod vnum inter condimenta eſt optimum.*

Et libro XI.

Verùm repudianda ſunt nobis fictilia pocula. Apud Perſas enim, vt teſtatur Cteſias, quemcunq́ rex inhonoratum eſſe voluerit, fictilibus poculis vtitur.

Apud eundem, Dipnoſoph. XIII.

Quin etiam Cambyſi ſuſcipiendæ in Ægyptum expeditionis (vt ſcribit Cteſias) cauſa fuit mulier. Nam cùm Ægyptias mulieres in congreſſu præſtare cæteris intellexiſſet, ad Amaſim Ægypti regem miſit, vnam ex eius filiabus in vxorem poſcens. At hic è ſuis quidem vnam haud miſit, ſuſpicatus illi non habitum iri honorem vxori debitum, ſed pallacæ: verùm Apriæ filiam Nautetin. Exciderat autem regno Apries, propter cladem in pugna *aduerſus Cyrenenſes acceptam, & ab Amaſi fuerat interfectus. Cambyſes Nautetidis conſuetudine delectatus, & valde in amorem eius illectus, omnia ex illa diſcit: & cùm oraſſet eum, vt eadem Apriæ patris vleiſceretur, perſuadet vt bellum Ægyptiis inferat.*

Eiuſdem libro X.

Cteſias autem, apud Indos regi non licere inebriari tradit. At verò apud Perſas regi conceditur inebriari die vno, in quo ſacrificant Mithræ.

Libro XIV.

Beroſus autem Babyloniacorum libro primo, decimaſexta die menſis Loi, feſtum Babylone quinque dierum ſpatio celebrari ait, Saceas dictum: per quod tempus ſolere dominos famulis parere: vnumq́ ex his domui præeſſe, veſte, quæ regiæ ſimilitudinem referebat, indutum: quem & Zoganem appellari. Meminit huius feſti Cteſias quoque libro Perſicorum ſecundo.

Ex Xenophonte, lib. I. de expeditione Cyri.

Cùm Cyrus vna cum his eſſet, Regem & globum qui illum circumſtabat conſpicatur. Ac ſtatim continere ſe non potuit: ſed hæc locutus, Video hominem, *in eum inuadit, & infeſta haſta per loricam pectus verberat: vt refert Cteſias medicus, qui & vulnus illud ſe curaſſe dicit. Dum autem Regem ferit, in eum neſcio quis tragulam magno impetu iaculatur, & ſub oculo vulnerat. Hic pugnantibus Rege & Cyro, illisq́ qui circa illos erant, quàm multi quidem ceciderint eorum qui Regem circumſtabant, Cteſias commemorat (apud illum enim erat:) Cyrus autem & ipſe occubuit, & octo fortiſſimi eorum qui latus eius cingebant, ſuper illo iacebant.*

Ex Plutarcho in Artaxerxis vita.

Cteſiæ narratio, vt breuibus multa perſtringam, huiuſmodi eſt.

Cyrus, trucidato Artaxerxe, equum in regem permiſit, & hic in illum, ſilentio vterque. Occupat Cyri amicus Ariæus ferire regem, nec ſauciauit eum: Rex miſſa lancea à Cyro aberrauit, Tiſſaphernem autem fidum Cyro & fortem virum percuſſit atque interemit. Cyrus intorto per loricam regis iaculo, vulnus pectori illius ingeſſit, duos digitos altum. vnde ille ictus vi defluxit ex equo ad terram. Fuga & tumultu cohortis regiæ edito, rex aſſurgens, cum paucis (inter quos Cteſias) tumulum vicinum cœpit, vbi tenuit ſe quietum. Cyrum inter hoſtes volitantem equus ferox longè abſtulit: nec tenebris iam cognoſcebatur ab hoſtibus, & ab amicis quærebatur. Erectus autem victoria, ardoriſq; & fiduciæ plenus, per medios vehebatur hoſtes, clamans, Cedite miſeri. *Dum hoc identidem lingua Perſica clamat, pars venerabundi decedunt ei via. Ibi cùm tiara capiti eius defluxiſſet, prætercurrens adoleſcens Perſes (Mithridati nomen erat) tempus Cyri iaculo ſecundùm oculum ferit, inſcius qui ſit. Eructante vim ſanguinis vulnere, captus Cyrus vertigine & ſopore collabitur. Equus fugiens oberrabat. ſtratum equi prolapſum capit comes illius, qui Cyrum percuſſit, ſanguine redundans. Cyrum ex plaga ægrè tandem colligentem ſe aſſiſtentes eunuchi pauci alteri equo impoſuere, quo eriperent eum. Quem equitandi impotentem, pedibuſq; connitentem ire, ſuſtinentes ducebant: corpore quidem, ob vulnus in capite acceptum, grauem ceſſitantemq;; ſed victorem arbitrantem ſe, quòd fugientes audiret, Cyrum regem alta voce appellantes, atq; vt parceret ipſis orantes. Interea Caunii quidam homines, tenues inopeſq;, qui humilium miniſteriorum gratia regis caſtra ſequebantur, confuſi fortè vt amici fuere cum illis qui circa Cyrum erant. Hi vt tandem punicea ſagula eorum aduertere (cùm regii haberent omnes candida) intellexerunt hoſtes eſſe. Ita vnus eorum auſus eſt, ignarus qui eſſet, Cyrum iaculo à tergo ferire. Vulnerata poplitis vena prolapſus Cyrus, tempus ſimul ſaucium ad ſaxum offendit: vnde animam exhalauit.*

Apud Demetrium Phalereum libro περὶ ἑρμηνείας.

Oportet autem quæ facta ſint, non ſtatim fateri facta eſſe; ſed paulatim ſuſpenſum tenendo auditorem, & nobiſcum angi cogendo. Quod Cteſias in allato de Cyri morte nuntio facit. Nec enim nuntius ſimul atq; ad Paryſatin venit, ei Cyrum mortuum eſſe dicit: hæc enim eſt, quæ Scythica oratio appellatur. Sed primum quidem, victoria potitum eum nuntiauit: quæ verba illi gaudium anxietati mixtum attulerunt. Poſtea verò interrogat rex: At quomodo ſe nunc gerit? Tunc ille: Fugæ ſe dedit, inquit. Hìc ille ſermonem excipiens: Tiſſaphernes horum ei malorum eſt auctor, inquit. Rurſumq; interrogat: Cyrus verò vbi nunc eſt? Reſpondet nuntius: Vbi fortes viros diuerſari decet.

Ex Plutarcho in vita Artaxerxis.

Eduxerat autem Artaxerxes (vt Cteſias auctor eſt) in aciem quadringena millia: Dinon & Xenophon multo plures fuiſſe, qui conflixere, memorant. Inito cæſorum numero Cteſias nouem millia capitum relata perhibet ad Artaxerxem: ſibi verò non minus viginti millia viſos, qui ceciderant. Verùm hæc in controuerſia fuêre. Illud verò iam Cteſiæ nobile eſt mendacium, qui ſe cum Zacynthio Phayllo, & quibuſdam aliis miſſum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Cteſiam. Siquidem meminit eius, & conſtat hoſce libros eum voluiſſe. Quare nuntium eum, & tantæ legationis interpretem non præteriſſet tacitum, qui Phaylli Zacynthii mentionem faciebat. Sed mirè ſcilicet ambitioſus Cteſias. Nec ſecius Laconum & Clearchi ſtudioſus, paſſim in hiſtoria aliquas etiam ſibi ipſe attribuit partes: in quibus cùm eſt, multa & præclara de Clearcho commemorat, & de Lacedæmone.

Ex eodem Plutarcho in eadem vita.

Poſtquam autem Clearchum alioſq; duces interpoſito iureiurando circumuenit Tiſſaphernes, comprehenſoſq; & vinculis aſtrictos ad regem miſit: rogatum refert ſe à Clearcho Cteſias, vt pectinis copiam ſibi faceret. Quo accepto, curaſſe eum caput, oblectatumq; pectinis vſu. Annulum item ſuum, amicitiæ mutuæ ad neceſſarios & familiares Lacedæmone ſuos inſigne, ſibi dediſſe. Inſculptas in pala fuiſſe Caryatidas ſaltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuerſa & conſumpta, pauca verò ex illis relicta Clearcho. Cui etiam rei adhibuiſſe ſe remedium Cteſias narrat, effeciſſeq; vt copioſiora mitterentur Clear-

tur Clearcho, ac militibus ſeparatim præberentur alia: atque hæc ſubminiſtraſſe, & ſuppeditaſſe ex beneficio & ſententia Paryſatidis. Cùm mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria, perna, oraſſe ipſum Clearchum ac ſubiecisse, modicum pugionem vt in carnem conditum clam ſibi mitteret, neq; ſineret vt Regiæ fata ſua paterent atrocitati. ceterùm abnuiſſe metu ſe. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate, iureiurando annuiſſe: verùm impulſu inde Statiræ cunctos fuiſſe ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendiſſe Paryſatidem inſidias, viruſq; ei concinnaſſe. Verùm parum probabilia affert, & coniuncta cum abſurda cauſa, facinus admiſiſſe adeo nefarium, atque in periculum ſeſe præcipitauiſſe Paryſatidem Clearchi gratia, ſuſtinentem iuſtam regis coniugem, liberorumq; conſortem ad regnum educatorum, necare. Ceterum non obſcurè exaggerat hæc ad Clearchi commendandam memoriam. Etenim attexit hoc quoq;, duces obtruncatos ceteros fuiſſe à canibus & alitibus laniatos, Clearchi cadaueri venti procellam cumulum terræ excitaſſe, atq; iniecisse corpori, idq; contexiſſe: quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuiſſe, ac locum eum inumbraſſe: itaq; magna ductum pœnitentia regem, quòd virum Diis carum peremiſſet Clearchum. Paryſatis ergo (cùm odium iam inde ab initio atq; æmulationem concepiſſet in Statiram, quòd cerneret potentiam ſuam, nonniſi à rege ſe reuerente & honorante proficiſci, illius vero amore & fide ſtabilem firmamq; eſſe) inſtruxit ei inſidias; de ſumma, vti arbitrabatur, aleam iaciens. Ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipſam poterat, Gigim dictam. quam adminiſtram veneni Dinon tradit fuiſſe, conſciam modò & quidem inuitam Cteſias. Illum qui venena dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Inſtituentes autem ex ſuperioribus ſuſpicionibus ac ſimultate congredi denuò, & vna cœnare, cum metu tamen & cautione iiſdem epulis atque ab iiſdem vtebantur paratis. Naſcitur apud Perſas exigua auis, quæ omni caret excremento, habetq; inteſtina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Cteſias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, diſſecuiſſe Paryſatidem, atq; infeciſſe alteram partem veneno; ſuam partem ſynceram & puram ori ingeſtam ipſam mandiſſe, Statiræ verò dediſſe virulentam. Dinon, non Paryſatidem, ſed Melantam medicatas carnes ſecuiſſe eultro, & Statiræ appoſuiſſe. Cùm animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipſa olfecit maleficium, & ſuſpicionem regi aduerſus matrem attulit, feritatem illius, & animum implacabilem cognoſcenti. Vnde quæſtioni extemplo intentus, miniſtros matris & ſtructores corripuit, ac tormentis laceranit: at Gigim diu Paryſatis in cubiculo ſuo tenuit, depoſcentiq; denegauit regi. Verùm cùm poſtea oraſſet illa, vt domum nocte dimitteretur, certior factus rex, locatis inſidiis comprehendit Gigim, eamq; rei capitalis damnauit.

Ælianus de animalium natura, libro 7. cap. 1.

Suſidas boues numerandi ſcientiam tenere Cteſias ſcribit. Nam Suſis regi ſingulæ quotidie centum cados in hortos ſicciores, & minus riguos hauriunt. Quem quidem laborem, ſiue quòd eis ſit certus & conſtitutus, ſiue etiam quia diu multumq; in eo ſe exercuerunt, promtiſſimè obeunt. nullam enim ad opus remolleſcere videres. At ſi ſupra quem diximus centenarium numerum, vel vnum cadum inſtiteris ſubuehere, nullis iam eas, inquit, vel blanditiis inducere, vel verberibus adigere ad id poteris.

Apud eundem lib. 16. cap. 42.

Porrò Cteſias Gnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Perſicam Sittacen eſt, ſerpentes abundè gigni, capite albas, reliquo corpore nigras. quatuor cubitorum longitudinem habere, & quos percuſſerint interimere. Interdiu eas haudquaquam videri ſolere, ſub aqua natantes: noctu verò vel aquam haurientibus, vel lintea lauantibus, perniciem afferre. multi enim huc adiguntur, aut propter aquæ deficientis neceſſitatem, aut quod negotiis impediti interdiu veſtes abluere non quiuerint.

Apud Diodor. Siculum lib. 2. Biblioth. aliquoties item citatum Cteſiam reperies: vti & apud Ioan. Tzetzen in Chiliadib. & Harpocrationem in Lexico.

CTESIÆ

PHOTII
CTESIÆ CNIDII
Indicorum liber.

LEGI & INDICA Cteſiæ, magis etiam Ionicè libro ſingulari deſcripta. 66

Refert *a* Indum fluuium, qua eſt anguſtiſſimus, quadraginta patere ſtadia; qua latiſſimus, ducenta. Indos ſolos, cæteros ferè mortales vniuerſos multitudine ſuperare. Scribit de verme quodam, qui in flumine eſt; & ſolum quidem hunc de cæteris animalibus, in eo naſci. Vltra Indos nullos habitare homines. Per Indicam præterea regionem nunquam pluere; ſed flumen eam rigare. De *b Pantarba* ſigillari gemma: atque inter cætera, vt hæc LXXVII. ſigillares gemmas, lapideſque pretioſos in flumen coniectos (erant ea Bactrij cuiuſdam inſtitoris) inuicem ſibi adhærentes retraxerit. De elephantibus, *c* qui muros diſſoluunt atque euertunt. De paruis ſimiis, quarum caudæ ad quatuor cubitos protenduntur. De *d* maximis gallis gallinaceis. De *e* bittaco aue, humano ſermone ac voce prædita: accipitris eam eſſe magnitudine & fronte purpurea, barbamque geſtare nigram; alioqui ad collum *f* cærulei coloris eſt, ad modum cinnabaris. Hominis item in morem Indicè hanc auem loqui: immò & Græcè, ſi hunc quoque ſermonem docta fuerit. 67

a. Hic ipſe locus ita citatus legitur ab Arriano lib. 5. de expedit. Alexandri. Ac Cteſias quidem aſſerit Indi, qua anguſtiſſimus is eſt, XL. ſtadiorum latitudine ripas inter ſe diſtare; qua verò latiſſimus, etiam centum ſummum ſtadiorū ſpatium intermedium eſſe. *b. Ignem etiam exſtinxiſſe refert Heliod. inf. pag. 96. Vide & Philoſtrat. de Vita Apollonij, lib. 3.* *c. Pectore ſuo, cùm rex Indicorum iubet, iis incumbendo. Lege cap. 29. Æliani de anim. al. lib 17. Vbi plura de his.* *d. Hinc ſumpſiſſe videtur, quæ de iiſdem refert Ælian. de animal. lib. 16. cap. 2.* *e. Pſittacum vocant alij. Memini inf. quoque Olympiodorus pag. 112. & Ælian. non ſemel.* *f.* χυάνεον.

Agit de *g* fonte, qui humido quotannis auro ita impleatur, vt centum ex eo vrcei fictiles anni ſpatio hauriantur. Fictiles autem eſſe vrceos propterea oportere, quòd hauſtum mox aurum concreſcat, vt ad illud educendum vas ipſum confringere neceſſe ſit. Fontem ipſum quadratum eſſe refert, ſedecim cubitorum ambitu, vniuſque vlnæ altitudine: ſingulis porrò vrceis ſingula talenta auri extrahi. De ferro, quod in huius fontis fundo reperitur; ex quo duos ſe habuiſſe aliquando gladios ipſe Cteſias commemorat; vnū à *h* rege, alterum à Paryſatide regis ipſius matre ſibi donatum. Ferri autem huius eam eſſe vim, vt in terram depactum nebulas, & grandines, turbineſque auertat. hoc ſemel ſe iterumque vidiſſe, cùm rex ipſe eius rei periculum faceret.

g. Falſa hæc eſſe ait Philoſtrat. lib. 3. de Vita Apollonij.

h. Artaxerxe, cui Mnemone.

De *i* canibus Indicis tantæ magnitudinis, vt cum ipſis quoque leonibus certamen ineant. De magnis illis montibus, ex quibus cum ſardo, tum onyches etiam, atque aliæ gemmæ effodiuntur. Ingentem illic ſæuire æſtum, ſolemque ipſum decuplo quàm in aliis regionibus maiorem videri: ac multos in ea regione mortales æſtu præfocatos exſtingui. Mare ibi nihilo minus quàm Græcum *k* flatu tumere: verùm id in ſummo, ad quatuor vſque digitorum altitudinem, feruidum eſſe; adeoque piſces iuxta calorem illum viuere nullo modo poſſe, ſed in imis degere.

i. Ælianum lege lib. 4. de animal. cap. 19. qui ſua hinc petiuiſſe videtur.

k. φησὰν lego, pro φησιν.

Indum fluuium per campeſtria delatum, ipſos quoque montes interlabi; in iiſq; locis naſci *l* calamum, quem vocant Indicum, tantæ craſſitudinis, quantam duo ſimul homines expanſis vlnis complecti poſſint, altitudinis verò, quanta eſt mali ingentis onerariæ nauis. Eſſe tamen inter hos calamos maiores, minoreſque, quemadmodum in magno aliquo monte accidere ſolet. In marem item fœminamque eoſdem diſtingui, & illum quidem admodum eſſe validum ac firmum, ſine medulla, quam tamen habeat fœmina.

l. Harundini Indicæ arborea amplitudo, *inquit Plin. lib. 16. cap. 36. quo te, lector, remitto.*

m. Et hoc eſſe mēdacium vult Philoſtr. Ælian. lib. 4. de animal. cap. 21. poſtquam multis de Mantichora egit, penes Cteſiam fidē omniū eſſe vult. Meminit & Pauſan. huius Cteſianæ narrationis in Bœotic. Plin. item lib. 8. c. 21. apud quos Mantichora *legitur.*

De regionis illius animali ſcribit *m martichora* dicto: humanū id referre vultum, leonis magnitudine, colore cinnabaris in modum rubente. Triplicem illi eſſe dentium ordinem, aures humanis ſimilis, & oculos æquè noſtro more glaucos, caudam item cubitali maiorem habere, qualem ſcorpius *n* terreſtris, in qua & aculeus, etſi alioqui illa per tranſuerſum etiam ſpinis aſpera ſit. Aculeum item in vertice gerere, vt ſcorpius, eoque accedentes ita pungere, vt nec mortem vllo pacto, quicunque percuſſus fuerit, euadere poſſit. Iam ſi quis eminus cum hoc animali pugnam ineat, non minus ab anteriori illud parte caudam prætendendo, inde velut ab arcu emiſſas ſagittas, aculeos ſuos ſpargere atque ferire, quàm à poſteriore parte rectam illam protendendo, ad iugeri autem ſpatium iaculari, omneſque quos attigerit certiſſimo interficere, vno dumtaxat excepto elephante. ipſos verò aculeos pedali eſſe longitudine, tenuiſſimiq; funis latitudine. Addit *Martichora* Græcis ἀνθρωποφάγον [id eſt, hominiuorum] ſignificare, quòd ho-

n. ὁ ἀπειρώτης.

mines vt plurimum interimat, voretque; etsi aliis quoque animalibus vescatur. Vnguibus etiam hoc animal, non tantùm aculeis, pugnare; atque hos iaculando emissos identidem renasci. Magnam item esse horum animalium copiam in India, eaque telis ab hominibus confici, quæ elephantis vecti in illud conmorqueant.

68 De summa Indorum iustitia; itemque de moribus ac ritibus eorum. De *a* loco illo sacro, quem in tractu inhabitabili eius regionis sub solis lunæque nomine venerantur: quo non nisi quindecim dierum itinere *b* à Sardus monte perueniri possit. Solem illic annis singulis per dies triginta quinque lentius vrendo refrigerare; ne scilicet dum celebrant festum ac reuertuntur, etiam adurantur. Nec tonitrua, nec fulgura, nec pluuias vllas in India esse; sed ventos bene frequentes ac turbines, qui etiam abripiant, quidquid apprehenderint. Solem orientem in plerisque Indiæ locis, *c* alteri diei parti frigus, alteri vehementem æstum adferre. Non à sole, sed à natura Indos esse nigros. esse enim inter illos viros quosdam ac mulieres, etsi pauciores, supra omnes alios candidissimos. atque adeò eiusmodi Indas duas & Indos quinque à se visos auctor refert. In confirmationem porrò eius, quod supra de sole dixerat, triginta eum & quinque dies in India frigidiorem auram adferre, addit: Ignem etiam illum, qui ex Ætna erumpit, *d* medium regionis tractum, quòd is iustorum hominum sit, nequaquam infestare; cùm tamen alia circum loca infestet. Quin & apud Zacynthum piscosos inueniri fontes, ex quibus insuper pix educatur. In Naxo quoque fontem esse, è quo vinum, & quidem suauissimum emanet. [Ita Phasidis *e* fluuij aquam, si iustum ipsa diem in vase aliquo conseruetur, in suauissimum vinum commutari.] Ignem præterea esse *f* in Lycia, non procul Phaselide, perpetuum, noctes atque dies sine intermissione ardentem; & eum aqua non exstingui, sed magis accendi: fimo tamen illum exstingui. [Hoc item modo assiduè in Ætna atque Prusa ignem ascendere.]

Narrat præter ista, in media India *g* homines repetiri nigros, qui Pygmæi appellentur. Eadem hos, qua Indi reliqui, lingua vti, sed valde esse paruos, vt maximi duorum cubitorum, & plerique vnius dumtaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Comam alere longissimam, ad ipsa vsque genua demissam, atque etiam infra, cum barba longiore, quàm apud vllos hominum. quæ quidem vbi illis promissior esse cœperit, nullo deinceps veste vti; sed capillos multò infra genua à tergo demissos, barbamque præter pectus ad pedes vsque defluentem, per totum corpus in orbem constipare & cingere, atque ita pilos ipsis suos vestimenti loco esse. Veretrum illis esse crassum ac longum, quod ad ipsos quoque pedum malleolos pertingat. Pygmæos hosce simis esse naribus, & deformes. Ipsorum item oues *h* agnorum nostrorum instar esse; boues & asinos, arietum ferè magnitudine, equos item mulosq; & cætera iumenta omnia nihilo esse nostris arietibus maiora. Tria horum Pygmæorum millia Indorum regem in suo comitatu habere, quòd sagittarij sint peritissimi. Summos esse iustirię cultores, iisdemq; quibus Indi reliqui, legibus parere. Venari quoq; lepores vulpesq;, non canibus, sed coruis, miluis, cornicibus, aquilis *i* adhibitis. Lacum apud eos esse octingentorum stadiorum ambitu, *k* cui oleum [nostro simile] supernatet, quoties nullus adspirat ventus. per hunc ergo lacum paruulis nauigiis vectos, ex eius meditullio scaphiis oleum ad vsum haurire. Vti quidem & ex sesamo expresso oleo, vt & è nucibus: præstantius tamen esse illud è lacu haustum. Pisces nihilominus habere hunc lacum.

Abundare quoque scribit hanc regionem argento, neq; profundas eius esse fodi-
69 nas; sed Bactrias ipsas venas altiores haberi. Quin & aurum habere Indiam: non quod in fluminibus reperiatur, laueturq;, vt fit in Pactolo flumine; sed quod multi vastique montes suppeditent. in quibus quòd *l* gryphes habitent (aues quadrupedes, lupi magnitudine, leoninis cruribus atque vnguibus, pennis toto corpore nigris, at in pectore rubris) hinc scilicet, quòd ibi tanta copia sit aurum, difficulter adeò obtineri.

Indorum oues, capraq; asinis esse nostris maiores, & plurimum quaternos, imò & senos, parere. Caudas verò adeò habere *m* magnas, vt fœtis amputandæ sint, quo marem admittere possint. *n* Porcum item neq; cicurem neq; syluestrem tota India reperiri. Palmas Indicas, earumq; fructus triplo esse quàm apud Babylonios maiores. Insuper & fluuium ibi quendam è petra melle fluere.

a. Simile quid habet Nonnosus sup. pag. 2.

b. ἀπὸ τε ὄρους τῆς Σαρδῶς.

c. Nonnosius sup. pag. 3. idem ferè narrat.

d. Illum fortè, quem εὐσεβῶν χώρων appellatum fuisse, docebit inf. Conon narrat. XLIII. pag. 232.

e. E Bauarico codice ista Vncis inclusa inseri hic, atq; alibi, non ingratum fore putaui.

f. Flagrat in Phaselide mons Chimæra, inquit Plin. dum hunc Ctesiæ locum adfert lib. 2. cap. 106.

g. Similia Nonnosius sup. pag. 3. Et de Pygmæis Plin. videndus, Solinus, ac Iuuenalis.

h. Ælian. lib. 16. cap. 37. hist. animal. Psyllis Indicis totum illud pumili pecoris genus attribuit.

i. Quo autem modo hasce aues venari doceant Indi, ex Ctesia tradit Ælian. lib. 4. cap. 26. de nat. animal.

k. Meminit huius loci Antigonus, mirabil. narrat. 165.

l. De gryphibus hæc, & auri colligendi modo lege cap. 27. lib. 4. Æliani de animal.

m. Cubitum totum latas, vt hinc expressit Ælian. lib. 3. de animal. cap. 3. quàm ab humanis carnibus abhorrere.

n. Addit Ælian. lib. 16 c. 37. ex hoc Ctesiæ loco: Suilli generis vsum Indos detestari, & tantopere ab eo vescendo, quàm ab humanis carnibus abhorrere.

Multa refert de Indorum iuſtitia,& in ſuum regem beneuolentia, deque illorum mortis contemptu. Fontem quoque apud eos eſſe ait,cuius aqua, ſimulatq; hauſta fuerit,caſei in morem coaguletur. huius autem coagulati ſi cui ad tres obolos contriueris, atque in vulgari aqua bibendos dederis, indicare mox illum quæcunque admiſit. *a* eo enim die mente alienatum inſanire. Vti ergo eo regem in accuſatis,quoties certo cognoſcere velit,an obiectorum criminum affines ſint. Et ſi quidem ediderint crimen,imperare vt inedia mortem accerſant: ſi verò nihil deprehendatur, liberos dimitti.

Indorum neminem aut capitis,aut oculorum, aut dentium dolore vexari; neminem oris puſtulas, aut penitus vllum putreſcens vlcus pati.

b [De Seris ferri ait, itemque de vlterioribus Indis, immania prorſus illos habere corpora, vt tredecim ibi cubitos alti viri reperiantur, quorum æquè vita *c* ducenteſimum excedat annum. Viſos & in Gaitæ fluminis quadam parte ferinos homines, hippopotami ferè cute,quam ne tela quidem ipſa perfoderent. In illa ipſa India(vt ferunt) ad intimas marinæ infuſæ partes, *d* prælongas geſtare caudas incolas, quales vel Satyris adpingi ſolerent.]

Serpentem apud Indos eſſe quendam memorat,ſpithamæ longitudine, pulcerrimæ purpuræ ſpecie,capite candidiſſimo,nulliſq; omnino dentibus: quem in æſtuoſiſſimis illis montibus, ex quibus ſardo [gemma] effoditur, venatores capiant. Hunc non mordere quidē; ſed quemcunq; locū vomitu ſuo cōſperſerit,eum neceſſariò putredine vitiari.Eundē per caudam ſuſpenſum duplex emittere venenū;electri ſpecie prius,& alterum nigrum: illud viuo effluere, hoc mortuo.Prius item illud,ſi ſeſamij tantùm grani quantitate detur,cōfeſtim interimere; eius qui illud ſumſerit cerebro per nares effluente:alterum verò ſi detur,lentam tabem adducere,quæ vix anni ſpatio hominē conficiat.

e Auem deſcribit δίκαιον appellatam (δίκαιον,id eſt,*iuſtum*,Græcè dixeris) perdicis ouo non maiorem.hanc ſua defodere excremēta,ne inueniri poſſint. quòd ſi de inuentis, quantum ſeſami granum eſt, quiſpiam biberit,mane ſomno corripi, ſenſuſque expertem dormire, quoad occidente ſole moriatur.

Eſſe & ibi lignum, *f Parêbum* dictum, oleæ magnitudine,quod in regiis dumtaxat hortis reperiatur,neq; florem vllum,neq; fructum producens. quindecim id tātùm habere ſub terra radices;ſed eas ita craſſas,vt tenuiſſima brachij craſſitudinē exęquet.Huius ergo radicis ſi partē aliquā vel *g* ſpithamam longā ſumſeris, quibuſcunq; eam rebus admoueris, omnia mox ad ſe rapturam,aurum,argentum, æs, lapides, ceteraq;, præter ſolum electrum. ſin cubitum longam partem reſecueris, iam agnos etiam [& boues, ac cetera animalia] ipſaſque adeò aues ad ſe pertracturam. nam huius potiſſimum auxilio maximam,quas venentur,auium partem incolas capere. Quin etiam, ſi aquæ vel congium integrum coagulare velis,obolum vnum huius radicis in aquam coniectum, eam coacturum : idem & in vino euenturum,vt manu etiam velut ceram tenere poſſis; poſtridie tamen ſolutum iri. Addit etiam cœliacis auxiliari. 70

Interlui quoque Indiam flumine non ita magno,lato videl.duo ferè ſtadia. *h* ὕπαρχον Indis eſſe fluuio nomen,quod Græcè efferas, φέρων πάντα τὰ ἀγαθὰ, [id eſt, *adferens bona omnia*.] Triginta diebus hunc per annos ſingulos ſuccinū in vndis vehere.narrari enim in montibus,(qui & ipſi alluantur aqua) exſtare ex aqua arbores, quæ certo anni tempore, maximeq; per triginta continuos dies, amygdalæ, pinus, ſimiliſq; arboris in morem, lacrymas emittant, quæ in profluentem delapſæ concreſcant. Vocari eam arborem Indica lingua *i Sipáchora*, quæ vox Græcè ſignificet,γλυκὺ, vel ἡδὺ, [id eſt, *dulce, ſuaue*,]Hinc itaque ſuccinum ſuum Indos colligere. Vitis item inſtar racemos ferre arbores pro fructu : earumque acinos ponticæ nucis magnitudine eſſe.

k Degere iiſdem hiſce in mōtibus homines memorat canino capite, qui ferarum pellibus veſtiantur. Sermone hos nullo vti,canum tātùm more latratum edere,atq; ita mutuò ſeſe intelligere. Dentes illis eſſe quàm canibus maiores,& caninos ſimiliter vngues,ſed longiores,ac rotundiores. Montes incolere ad Indum fluuiū vſq; & colore eſſe nigro,inſigneſq; iuſtitiæ cultores,ceterorum Indorum more,inter quos verſentur. Intelligere quoq; quæ ab Indis dicātur,licet ipſi loqui minimè poſſint; vt propterea latratu, manibus, atque digitis ſigna dent, quemadmodū ferè ſurdi ac muti ſolent. *l* Vocari hos ab Indis *Calyſtrios*, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, id eſt, *Canicipites*, [carnibus eoſdem veſci crudis] totiuſque gentis capita numerari ad centum & viginti millia.

Addit

a. An huc fortè facit Antigoni Narrat. mirab. 160. Cteſiā ſcribere, in Æthiopia fontem aquā habere inſtar cinnabaris rubentē, quæ pota ſecordes reddat?

b. Addita & hæc è Bauarico Cod. quæ prætermittenda non duxi.

c. De Seris Lucian. quoq; proditum refert, ad trecenteſimum eos vitæ annum pertingere.

d. Vide inf. pag. 91.

e. Plura excerpſit de hac auicula Ælian. lib. 4. cap. 41. de animal.

f. Apud Apollonium, cùm huius loci mentionem facit, (hiſt. mirab. 17.) πάρευβον hodie legitur.

g. Cod. Bauaric. ὅτου δάκτυλος.

h. Hypobarus *legitur apud Plin. lib 37. cap. 2. extr. Vbi & vniuerſa ferre bona ex hoc Cteſiæ loco reſtituas.*

i. Al. Σιπλωχόρα, & Σιπλαχώρα. Plin. lib. 37. cap. 2. Aphytacora *legit.*

k. Exſcripſit hæc (vt Indicorum Cteſiæ aliaq; pleraq;) Ælian. lib. 4. cap. 46. hiſt. animal.

l. Pro mendacio hæc habet Philoſtrat. Refert ea tamen ex Cteſia Plin. lib. 7. cap. 2.

Addit ad huius fluminis, [*iam proximè descripti*] fontes, florem nasci purpureum, ex quo purpura tingatur, Græca ipsa nihilo inferior, immò multo floridior. Ibidem & [a] animalia nasci scarabei magnitudine, instar cinnabaris rubentia, quæ pedes habeant longissimos, & vermium instar mollia sint; nasci hæc in illis arboribus, quæ succinum ferunt, earumque fructus ad eum modum depascere atque vitiare, quo phthires apud Græcos vites perdere ac vastare solent. Indos itaque, animalibus hisce contritis, punicea sua saga tunicasque, & quidquid præterea velint, inficere, tinctura longè quàm Persica præstantiore.

a. *Leges hæc apud Ælianum quoque lib. 4. cap. 46. de animal.*

Narrat insuper hos Cynocephalos in montibus habitantes nullum exercere opificium; sed de venatione viuere, ferasque quas occiderint ad solem torrere. Magnam nihilominus pecoris copiam alere, caprarumque & ouium: quarum quidem ouium lac atque oxygala pro potu illis sit. Vesci tamen etiam Sipachoræ fructu; è qua, *vti dictum est arbore*, succinum emanat. dulcem enim illum esse. Hunc item illos fructum arefactum in corbes constipare, ad eum modum quo vuas passas Græci. Eosdem illos Cynocephalos ratem quoque extemporariam construere, qua impositum huius fructus onus, vt & purpuræ (sed purgato prius eius flore) itemque electri, ad ducenta &
91 sexaginta talenta, quotannis auehant; additis talentis totidem illius pigmenti, quo infectores puniceum colorem inducunt. Electri præterea mille talenta quotannis ad Indorum regem aduehere. Immò & alia plura deuehere ad Indos venalia, pro quibus vicissim panes, farinam, & xylinas vestes accipiant. Habere quoque enses venales, quibus ipsi ad venatum vtuntur, cum arcubus & iaculis. peritissimos enim esse iaculandi atque sagittandi: & præterea etiam, quòd montes habitent altos atque inaccessos, bello insuperabiles. Regem ipsis pro munere quinto quoque anuo præbere trecenta arcuum, totidemque iaculorum millia; iam peltarum centum viginti, & gladiorum quinquaginta millia. Nullas item apud hos esse domos, sed in antris degere. In venatione iaculis potissimum feras, vel sagittis petere; easdemque persequendo, quòd cursus velocitate præstent, etiam assequi. Horum vxores semel dumtaxat per mensem, cùm menstrua patiuntur, lauare; aliàs nunquam. Neque viros vnquam omnino lauare; sed manus tantummodò abluere. Oleo tamen ex lacte confecto ter saltem mensibus singulis vngi, & pellibus deinde abstergi. Veste ad hæc vti, non villosa, sed è glabris maceratisque pellibus quàm tenuissimis, ipsos æquè atque vxores. exceptis fortè ditissimis inter eos, & iis quidem paucis, qui lineos gestent amictus. Nec item lectorum nouisse vsum eos, qui extemporaneos sibi toros exstruant. Hunc apud eos ditissimum haberi, qui plurimum habeat pecoris; ac reliquas opes his propemodum esse similes. Caudam [b] insuper habere omnes, tam viros quàm mulieres, supra clunes, caninæ similem, nisi quòd maior sit, & pilis densior. Quadrupedes item hos, canum more, cum mulieribus congredi, aliumque congrediendi modum omnem pro turpi habere. Iustissimos eosdem esse, vitæque reliquos inter homines longissimæ. viuere namque ad centesimum vsque & septuagesimum, nonnullosque ad ducentesimum quoque annum.

A 70. numero ad hunc usque 91. saltauit hic per incuriam Typographus Græcus.

b. *Caudatorum hominum meminit quoque Plin. lib. 7. cap. 2. in fine.*

Hos vltra scribit habitare alios supra fluuij illius fontes, reliquorum Indorum instar nigros, qui neq; ipsi quidquam operentur. quin nec cibo eos vesci vllo, aut aquam bibere. pecoris tantùm magnam alere copiam, boum, caprarum, ouium; horum lac bibere, ac nihil præterea. Infantes præterea, qui apud hos nascantur, non habere perforatam corporis sui sedem, neque per eam excrementa eiicere: nam etsi clunes habeant, anus tamen ipse coaluit. Itaque nihil ipsos quidem per annum excernere; sed cæsosum quid, illudque non conspissatum, at feculentum tantummodo, per vrinæ meatum eiicere. Quod si lacte mane poto, etiam in meridie adbiberint, dulcem apud eos inueniri radicem quandam, quæ lac illud in eorum ventre coagulari non sinat. huius ergo esu vomitum sibi vesperi prouocare, per quem omnia facilè eiiciant.

c Asinos, scribit, habet India silueſtres, equis ipsis pares, & quandoq; maiores: qui totum albi corpus, caput solùm habent purpureum, oculosque cœruleos. Cornu illis cubitale media procedit fronte, [cuius scobs in potu datur, tueturque à mortiferis venenis.] Eius inferior frontique proxima pars, ad duorum palmorum spatium egregiè candida; suprema in acumen desinens, cum summo rubore punicea est; quæ verò inter
92 has media intercedit, nigra. Iam qui ex his bibunt (nam & in pocula tornantur ea cornua) ij neque spasmo, vt ferunt, corripiuntur, nec morbo sacro. Immò nec veneno

c. *Totam hanc narrationem, mutatis dumtaxat aliquot vocabulis, retulit Ælian. in cap. 52. quarti sui libri de animal.*

CTESIÆ INDICA.

possunt lædi vllo, qui modò ante vel post illud hauſtum, vinum, aquam, aut aliud quippiam ex hiſce poculis bibant. Ac cùm cæteri quidem ſiue manſueti, ſiue ſylueſtres aſini, aliaque quibus ſolida vngula eſt, animalia omnia, neque talos habeant, neque in iecore fel, hæc tamen vtraque in his inuenire eſt. & talum certè omnium, quos equidem viderim, pulcerrimum, bouis talo & ſpecie, & magnitudine ſimilem, ſed inſtar plumbi grauem, & minij colore ad intima vſque rubentem. Velociſſimum quoque eſt hoc animal, ac robuſtiſſimum; vt nec equus, nec aliud vllum aſſequi hoc perſequendo poſſit. Et remiſſius quidem initio currere ſolet: ſed miro quodam modo, quo diutius currit, eo incitatur magis, vt plus atque velocius currat. Quod igitur alias nunquam per venationem capi poſſet, vbi ſuos pullos adhuc paruulos ad paſcua circumducere cœpit, multo cingitur equitatu; ac dum relictis pullis fuga ſibi conſulere non vult, ſed cornu, calcibus, morſibus ita certat, vt multos cum equos, tum viros interimat, ſagittis tandem ac iaculis confoſſum (cùm viuum nequeat) capitur. Carnes ob amaritiem edi non poſſunt. Neque verò ob aliud quippiam, quàm propter ſolum cornu & talos hoc animal venantur.

a. *Hæc ipſa, atq; alia de hoc vermе plura, excerpſit ex Cteſia Ælian. lib. 5. cap. 3. de animal.*

Indorum in flumine *a* vermis naſcitur, ait, ſpecie quidem illi non abſimilis, qui innaſci ficui arbori ſolet: ſed cubitos ſeptem longus (etſi alius alio maior, minorque,) & ita craſſus, vt eum decem annorum puer vtroque vix brachio amplecti queat: Duos tantummodo habet dentes, ſuprà vnum, alterum infrà. his quidquid prehenderit, deuorat. Interdiu in cœno fluminis cõmorans, noctu tantùm egreditur. Quod ſi tum fortè in bouem aut camelum inciderit, morſu correptum in flumen trahit, totumq; præter ſolum ventrem, vorat. Capitur grandi hamo, cuius ferreis catenis hœdum ſiue agnum alligauerint. Captum *b* per dies triginta ſuſpenſum tenẽt, ſuppoſitis vaſis; diſtillatq; interea temporis ex eo liquoris tantum, quantũ decem cotylæ Atticæ capiant. Poſt diem trigeſimum vermem ipſum abiiciunt, oleumq; probè ac tutò reconditum ad ſolum Indorum regem adferunt. nam aliorum nemini aliquid huius olei apud ſe habere licet. Cuicumque autem rei hocce oleum fuerit ſuperfuſum, eam accendit; adeoq; ligna ipſa atque animalia comburit: neq; aliter exſtingui poteſt, quàm multi craſſiq; luti iniectu.

b. *Idem de eo & Philoſtratus refert.*

Sunt apud Indos arbores cedro aut cupreſſo proceritate pares, palmæ foliis; paulò tamen latioribus, & abſque *c* ſinu ſiue axilla. Florem habent lauri maſculæ ſimilem, ſed fructum nullum ferunt. Nomen illis Indicè *Carpion*, Græcè μυέρεσδα. Diſtillant ex hac non admodum frequenti arbore, olei cuiuſdam guttę, quas lana de trunco abſterſas in lapideos deinde alabaſtros exprimunt. modicè illud rubrum eſt, & craſſiuſculum ſuauiſſimi prorſus odoris, quem etiam ad quintum vſque ſtadium diffundi aiunt. Soli autem regi, eiuſque propinquis id habere conceditur. Ex eo cùm Indorum rex ad Perſarum regem aliquid miſiſſet, vidiſſe ſe narrat Cteſias, talemque odorem percepiſſe, qualis neque verbis exprimi, neque cum alio vllo conferri poſſet. 95

c. μασχαλὶς.

Caſeum item ac vinum omnium ſuauiſſimum habere hos narrat; idque ſe guſtando expertum didiciſſe.

Fons, ait, in Indiis eſt quadrata forma, quinque circiter vlnarum ambitu. huius aqua ita intra ſaxum continetur, vt à labro ad ipſam trium cubitorum ſpatium intercedat, aqua verò ipſa trium ſimiliter vlnarum altitudinem teneat. Lauant in ea [cùm purgandi corporis cauſa, tum vt morborum omne genus abarceant] Indorum ſpectatiſſimi quique, cùm vxoribus ac liberis: & natant in pedes ſeſe coniicientes. nam quando inſiliunt, eiaculatur eos aqua ſurſum. Neque homines ita ſolummodo in ſublime iacit ſed quoduis etiam animal, viuum illud ſit ſiue mortuum, in ſiccam eiicit terram: immò & *d* quæcunque in eam iniiciuntur; ſi ferrum, aurum, æs, atque argentum, (quæ ſola in fundum demittit) excipias. Aqua ipſa perfrigida eſt, & potu ſuauis; quæ & ſtrepitum edit magnum, qualis in lebete bullientis. Sanat hæc viriligine & ſcabie laborantes: vocaturque lingua Indica *Ballade*, Græca ὠφελίμη, id eſt, *vtilis*.

d. *Antigonus hiſt. mirab. 165. hanc narrationem attingit, additq; ἄν τι ἐμπέσῃ πλάγιον, ὀρθὸν ἐκβαλεῖν. Vitioſè autẽ ibi legi, τὰ εἰς αὐτὸν ἀφιεμένα καταδέχεσθαι, omiſſa negatione, pro μὴ καταδέχεσθαι ex hoc, puto, Cteſiæ loco intelliges.*

Verſatur in illis Indiæ montibus, *e* in quibus calamus Indicus naſcitur, genus hominum quoddam ad triginta millia, quorum fœminę ſemel dumtaxat in vita pariunt fœtũ, pulcherrimè infra ſupraq; dẽtatum, omnibuſq; tam fœminis quàm maſculis, iam inde à natiuitate & capitis & ſuperciliorum pili canent. Vſque ad triceſimũ ergo ætatis annum, albos habet eorũ quilibet totius corporis pilos, qui deinceps nigreſcere incipiunt, dum ſexageſimo demum anno omnes omnino nigri facti conſpiciantur. Octonos item ha-

e. *Vide ſupra pag. 67. & Plin. lib. 7. cap. 2.*

habent iſti, viri æque vt mulieres, in vtraque manu digitos, ac totidē in ſingulis quoque pedibus. Sunt etiam ſtrenui admodum milites, vt Indorum ex his regem ſequantur quinque ſagittariorum iaculatorumque millia. Aures vero illis tantæ ait eſſe magnitudinis, vt ad cubitum vſque dependentes brachia obtegant, & à tergo inuicem tangentes totos operiant humeros.

CTESIAE INDICA.

[Eſt autem in Aethiopia ſtupendi prorſus roboris animal quoddam *a crocottas* appellatum, vulgò *cynolycus*. Ferunt id humanam imitatum vocem, ex nomine noctu homines euocare, & accedentes deuorare, habere idem leonis magnanimitatem, equi velocitatem, & tauri robur, ac ferro quidem expugnari. In Euboea quoque Chalcidica felle carere illius loci oues, carnesque harum admodum eſſe amaras, vt ne carnes quidem ijs veſci queant. Aiunt & vltra Mauruſias fauces æſtate complui regionem, hieme torreri. In Cyoniorum præterea regione fontem eſſe quendam, qui pro aqua oleum ſcaturiat, quo etiam incolæ ad cibos omnis generis vtantur. In regione adhæc, cui *Metadridæ* nomen, non ita propè mare, eſſe fontem, qui media nocte vehementiſſimè exundans, magnam eijciat piſcium copiam in terram, vt nec colligendis ijs incolæ ſufficientes, maximam partem in ſicco fœtere ſinant.]

Aſſutum hoc è Cod. Bauarico; ſi forte huc pertineat.

a. Huius etiam Diodorus Sicul. meminit lib. III. Biblioth. cap. 3. legendū Aeliani cap. 22. lib. VII. De natura animal.

Hęc dum ſcribit Cteſias atque fabulatur, vult tamen veriſſima ſcripſiſſe videri, additque, vel *b* ipſummet ſuis ſpectaſſe oculis, quæ ſcribit, vel ab oculatis certè teſtibus accepiſſe: Immò & his longe magis admiranda prætermiſiſſe, ne cui forte, qui hæc nunquam viderit, indigna fide ſcripſiſſe videatur. Hic igitur illa deſinunt.

b. Contra refert Lucian. lib. I. Veræ hiſtor. Cteſiam de Indis ſcripſiſſe, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλᾳ εἰπόντι ἤκουσε.

HELIODORI

Æthiopicōn libri X.

LXXIII.

94 LEGIMVS HELIODORI *Aethiopica*. Opus eſt dramaticum, ea phraſi, quæ argumentum conſcriptum deceat. multa etenim eſt in eo ſine affectatione ſimplicitas, atque iucunditas. Affectibus præterea rerum partim præſentium, partim ſperatarum, aut inſperatarum, temperata narratio eſt, ſalute ſæpenumero præter opinionem in medijs calamitatibus allata. Verba quoque adhibentur ſignificantia, & pura, quæ ſi interdum, vt par eſt, in figuram deflectantur, perſpicua tamen ſunt, euidenterque propoſitam rem exhibent. Periodi etiam, pro ſubiecta re, aptæ, quippe aliquanto breuiores, contractioresque. Compoſitio denique, vt cætera omnia, narrationi ipſi accommodata, qua viri quidem, fæminæque refertur amor, ſed qui caſtitatis præferat deſiderium, cuſtodiamque accuratam.

Dramatis huius argumentum auctori præbuere Theagenes, & Chariclea, caſtè inter ſe ac pudicè amantes, cum vltro citroque iactati errarunt, & capti etiam identidem, fidem tamen coniugalem conſtanter ſeruarunt. Ergo nomina horum adducuntur, & ſummatim quidquid paſſi ſunt, egeruntue. Athenienſium feſtus dies, quo, Chariclea ſacerdote, Theagenes curſu certat. ab oculis tunc natus inuicem amor, ortusque ex eo morbus in Chariclea, quæ rapta, non inuita, è domo Chariclis, qui parens habebatur. Raptor verò, opera Calaſiridis, Theagenes. Abnauigatio atque appulſio in Zacynthum. Nauarchus Charicleæ amore capitur, & ficta promiſſio facta à Calaſiride coniugij In litore Chariclea hoſpitio accepta, & indicium factum è piſcatore, qui receperat, Trachinum quendam, latronum præfectum, virginis raptum meditati. Hinc Calaſiridis fuga & Charicleæ: quos Trachinus inſectatus, nauem capit, captusque amore eſt, & Chariclea nuptias velle fingit. Expoſtulatio Theagenis vt fratris, Calaſiridis vero vt parentis, qui & voti compotes redditi. Maris hinc tempeſtate ſuborta, & naufragium vitant, & ad quandam Aegypti oram nauem appellunt. Charicleæ nuptiarum à Trachino facta mentio, & Calaſiridis ficti parentis promiſſa, atque deceptio, nuptiali epulo inſtituto. Pelōris amor, incitante Calaſiride, & contentio Trachini & Pelōris ſuper Chariclea. Strages hinc tandem nata, mutuaque latronum internecio, quam ipſa quoque Chariclea mittendis in illos telis multum promouit. Luctus Charicleæ ſuper Theagene, vulneribus ſtrato. Aliorum iterum latronum incurſus, qui aſpectu Charicleæ conſternati animo, eam deinde rapiunt cum Theagene, & ad Thya-

HELIODORVS.

min adducunt. Is erat latronum *a* Bucolorum (ſic enim appellabantur, qui eam inſulam tenebant) præfectus. Ardet & hic Charicleam, Theagenesque frater nominatur. Impetus item in Bucolos fit, pugnaque excitata, horum oritur cædes: Thyamis fuga dilapſus, *b* Hermuthis quoque, & Cnemon, atque Theagenes. Chariclea interim illo in antro [ad quod abducta fuerat] remanſit, ad cuius oſtium cæſa iacebat Thisbe, qua viſa, tanquam ſuper Chariclea ingens Theagenis dolor exſtitit, donec ex imò antro Chariclea acclamaret. De Thisbes cæde hæſitatio, & ſuper ea Hermuthis luctus, ac fletus. 95
c Abitus Cnemonis atq; Hermuthis, aliaque ex parte Charicleæ atque Theagenis. Cnemon ab Hermuthi diſcedens Calaſiridi occurrit. narrant vtrimque, quæcumque acciderint: Cnemon quidem de Thisbe, & *d* Deménete nouerca, deque exſilio per teſtularum ſuffragia, præter alia aduerſa: Calaſiris vero de Charicle & Chariclea, atq; Theagene. Vtrimque comploratio ob hæc ipſa mala. Mox Cnemon lætum narrat nuncium, Theagenem & Charicleam ſuperſtites etiamnum eſſe, ſe enim cum illis in Thyami manibus fuiſſe. Nauſicles autem, apud quem & Calaſiris habitabat, Charicleam adducit, ſub Thisbes nomine. ad huius ergo nomen turbatur Cnemon, quod noſſet eam mortem obijſſe: verùm mox gaudium oritur ſuper Chariclea. Inueſtigatio primum Theagenis, nuptiæque Cnemonis, & Nauſicleæ. Calaſiridis item peregrinatio cum Chariclea, vt Theagenem inueniant. Anus deprehenſa, quæ filium bello exſtinctum lamentaretur, magicisque artibus ac ſuperſtitione filij cadauer conſuleret: aſpicientibus Calaſir & Chariclea quæ fierent. Interrogat illa iterum diris adhibitis cadauer, altérne filius viueret, & imprecatur mortuus matri, quod vi ageret, ac per nefas: alterum ergo filium occiſum iri, ſed illam prius, eo quod iniuriam mortuo feciſſet. Vetulæ interitus, per haſtæ fragmentum inuitè morientis.

Thyamis & Theagenes cum reliqua latronum manu in Aegyti vrbem Memphim ibant, vt ſacerdotium ille à fratre Petóſiri natu minore occupatum, repeteret. Hinc tumultus ad vrbem excitatus. Arſace ad vrbem ſedens, ab armis diſcedere, duello vero fratres confligere iubet, victorem ſacerdotio dignum, idoneumque fore iudicans. Singulare dehinc fratrum cerramen, Petoſiri inuito, vtpote armis ferendis inſueto, Thyamide contra belligerandi peritiſſimo. Fratrem hic itaq; tergum vertere, abiectisque armis ſe proripere cogit. inſectatur Thyamis, & vrbem ſæpius curſu ambiunt. Thyamin Theagenes ſequitur, quem viſum deperit Arſace Oroondati coniux. Superueniunt Calaſiris & Chariclea. Et ille quidem liberos cognito in mutuam cædem ruere (Calaſiridis enim filij Thyamis ac Petoſiris erant) accurrit, & clamore ſublato, ægrè cædem inhibuit, quod vix parentem liberi agnoſcerent. Chariclea ibi in Theagenem incidit, *e* ac poſitis deinde armis, Sacerdotium Thyamis adeptus à patre eſt, qui mox vita deceſſit.

En iterum inſidiæ Arſaces in Theagenem adoleſcentem, & Charicleam. Cybeles quoque ancillæ promptum ad omnia obſequium, domum Arſaces eos euocantis, huius quoque amor in Theagenem immodicus, machinis omnibus nequitiæ adhibitis, vijsq; quæſitis omni delinimentorum genere. Prauum huc accedit conſilium Cybeles, quæ 96
venenatum Charicleæ poculum miſcuit, ſoſpite tamen Chariclea, ſibi necem attulit venefica. Cruciatus, atque ærumna Theagenis & Charicleæ, quòd Arſaces amorem Theagenes detrectaret. Chariclea ignis pœna condemnatur, ſed is *f* Pantarbes lapidis beneficio exſtinguitur. Sic euaſit in præſentia Chariclea. Arſace interim furibunda necem in poſterum diem machinatur Charicleæ. Oroondates, Arſaces maritus, mittit [Bogoam eunuchum] qui noctu hos iuuenes ſecum ſumſit. Sic enim imperatum fuerat, poſtquam Cybeles filius, ſpe potiundi Charicleæ nuptijs fruſtratus, quæcunque ab Arſace patrata eſſent, ad herum profectus nunciaſſet omnia.

Aethiopum mox irruptio, raptusque Theagenis & Charicleæ, atque ad Hydaſpen Aethiopum regem abductio narratur, & vt ille quidem Soli Deo, Chariclea vero Lunæ conſecretur victima. Hinc certamina, & ſacrificia, præſentibus Siſimithro, Gymnoſophiſtarum principe, cum ſuis Gymnoſophiſtis, atque Perſina regis vxore. Poſtulat Chariclea ſui defendendi poteſtatem fieri apud Hydaſpen. Cauſa dicta eſt, iudicante Siſimithto, teſtibusque ſuperſtitibus probantibus, Hydaſpis ac Perſinæ filiam eſſe Charicleam. Regi non ſatis perſuadetur, qui etiam ſic hoſtiam, patriæ legi moribusq; obſecutus, cædere illos parat. Populus contradicit. Sic rurſum libera abire iuſſa Chariclea, quæ

a. Bucolorum in Aegypto meminit Strabo lib. XVII.

b. Thermuthis *eſt in libris excuſis.*

c. Lego ἀποπομπεία, vti exigit Heliodori narratio.

d. Libri editi ſecundā ſyllabam per diphthongū exprimunt, Demænete.

e. Lego, τῆ πολίμᾳ συγχωλεύων

f. De quo vide Cteſiæ Indica ſup. pag. 66. & Philoſtrat. lib. 3. de vita Apollonij.

quæ quidem liberatio incredibilem omnibus peperit lætitiam. Sed iterum Charicleæ discrimen creatum. Theagenes vinctus, vt hostia aris adhuc destinatur. Variæ multæq; eo nomine apud parentem preces, sed ille liberationem Theagenis, impunitatemque abnuit. Animo itaque externata Chariclea, omnia quæ sibi, & Theageni aduersa accidissent, matri enarrat. Theagenes interim taurum fortiter pugnando superauit, ingenti spectantis plebis voluptate: Aethiopum item maximum paiæstra vicit, illustriq́ue victoria parta, plausum etiam populi meruit. Ducitur nihilominus ad aras coronatus, vt hostiæ instar cadat Theagenes. Charicles tum forte Athenis profectus, huic stadio adstabat, filiamque vti credebat suam ab ipso rege postulat. Spondet rex daturum, si amissam reperisset. Verum illam non inueniebat. Arripitur deinde, trahiturque Theagenes ab Charicle clamante: Hic meam Athenis rapuit filiam. Lata denique sententia, qua & Theagenes tandem indemnis est declaratus, ipso etiam adiudicante Sisimithro, néue post hac humanis victimis mortalium damno litaretur statuente. Gaudio hinc cuncti atque lætitia exsultare, Theagenes etiam & Chariclea, quod tot tantisque defuncti periculis inuicem potirentur. Sacerdotijs itaque illa quidem matris, hic soceri beneficio acceptis, & re diuina facta, nuptias adornant.

Hæc quidem Heliodorus Theodosij F. domo Phœnix [a] Amindenus conscripsit, finiuitque historiam: quem etiam [b] Episcopi post dignitate auctum ferunt.

a Emisenus *est in edito Heliodoro extremo.*

b. Tricæ in Thessalia. auctores Socrat. lib. V. cap. 21. & Niceph. lib. XII. cap. 34. Addit hic, Episcopatum deponere maluisse Heliodorum, quam sua hæc ἐρωτικὰ, olim in adolescentia conscripta, supprimere.

97

THEMISTII

Orationes ciuiles XXXVI. LXXIV.

LECTAE sunt *Ciuiles orationes* THEMISTII *sex & triginta.* Harum aliæ ad Constantinum Imp. habitæ: in Valentem quoque, & Valentinianum minorem, sed & in Theodosium Aug. laudibus eos encomijsque celebrantes. Sermo illi apertus, supernacaneis carens, ac floridus. Verbis vsus quidem est vulgaribus, sed in grauitatem aliquantum flexis.

Floruit potissimum Valente rerum potito, vt vel orationes ipsæ loquuntur. Constantio imperante, iuuenis etiam-num erat, à quo & in Senatum Romæ lectus est, quemadmodum Cæsaris de illo ad Senatum Rom. missa epistola fidem facit. Pater Themistio Eugenius nomine, qui & ipse Philosophiæ operam dedit.

Huius Themistij in omnia ferè Aristotelis scripta feruntur, non solum commentaria, sed etiam [b] Metaphrases, vtiliter & compendio scriptæ: vt Analyticorum, vt librorum de Anima, & Physicæ auscultationis, similiumque operum. Platonis etiam quædam exposuit: cætera Philosophiæ amans in primis, ac perstudiosus.

a XIV huius Orationes Græcè dedit H St. Alias præterea ἀνεκδότους apud Pet. Pantinũ V. Cl. amicũ singularẽ. Vidimus, Legẽdus & D. Baronius Card. Tom IV. Annal. Eccle siast.

b. Exstat hodie Paraphrasis in Aristot. lib. VIII. lege Suidam.

φυσικῆς ἀκροάσεως Græcè atque Latinè. Item in lib. de Cœlo, de Anima, paruaq́s (vt vocant) Naturalia.

LESBONACTIS

Orationes politicæ XVI.

Lesbonactis duæ leguntur Orationes: Politica vna, De bello Corinthio. *altera* Protreptica *ad pugnam cum Lacedæmoniis. Historiam refert Thucyd. lib. VII. Antiquior hic illo Lesbonacte est, quem sub Augusto Philosophum egisse scribit Suidas.*

LECTAE sunt & LESBONACTIS *Orationes Politicæ sedecim.* Hic autem Lesbonax * * *

IOAN. PHILOPONI LXXV.

Libellus contra IOANNEM *Patriarch. CP. Cognom.* Scholasticum.

a. Huius Ioannis Patriarchæ mentio est sup. Cod. XXIV. pag. 6.

LEGI IOAN. PHILOPONI *libellum* aduersus ea, quæ pro certo dogmate, *De sancta ac consubstantiali Trinitate* diuinè tradidit B. Ioannes Scholasticus, Archiepiscopus, Constantinopolitanus in oratione sua Catechetica, quam Iustino [minore] imperante habuit [b] prima Indictione.

Quẽ Sanctum *dictum puta ex formula tantum Græcorum. Vid. D. Bar. To. VII.*

Dictionis

b. ἐπὶ τῆς πρώτης ἰνδικτιῶνος. Glossarium vetus Indictionem *interpretatur. Sup. in Hesychio pag. 51* ἰνδικτίων ἰνδικτιῶνα *exstulit.*

Dictionis genere sui similis est, perspicuus videlicet, nihilque intensum habens, aut graue; Verum argumentationis forma, non impius modo, sed & putidus, atque imbecillus est, vt ne vmbratili quidem veritatis specie, propria potuerit colorare aduersus pios sophismata. Naturas etenim atque essentias, Deosque commentus, nullas inde non ore infrenato *a* in Christianam fidem blasphemias vomit, istud identidem *bVnum quam multa significat*? anxiè nimis, nimiumque minute consectans. Ita per suam artificiosam, vt illi quidem videtur, nugacitatem, vel pueriles potius ineptias, Mystagogiam nostram Theologicam nihili se facere, insolenter iactauit. At non in hoc solum argumentandi genere infirmus est, ac demens, sed & in alijs omnibus suis, quorum quidem auctor est, scriptis. excipio illa, quæ, aliorum inuenta compilans, sibi vindicauit. Longissimè enim infra eos auctores est, qui falsum norunt à vero dijudicare, & ad ipsa sensorum acumina pertingere. Quæ ergo sibi subditicia arrogat, seruant illa quidem scriptorum characterem: attamen sunt in ijs nonnulla, maligno improboque orationis veluti victu quodam, atque apparatu ab ipso corrupta, id quod germanum erat in ipsis auctoribus, ac masculum, amiserunt: suntque ijs similia *c* compositis, quæ quidem natura optima, ob cibi tamen victusque rationem, illegitimum quid, & improbum præ se ferunt. Veruntamen in hoc ipso libro sanctorum Patrum dicta colligit: vt Gregorij cognomento Theologi, & Basilij Magni, Athanasij item illius varijs malis exercitj, ac B. Cyrilli, quæ tamen causam ipsius impiam, quam habet propositam, minimè promoueant.

a. Hinc atque aliunde merito, & à fide Christiana abhorrēs traducitur à Cononе, & socijs sup. cod. XXIII. pag. 6.

b. τὸ ἓν πόσα σημαίνει, σμικρολογῶν. Quo ferè modo apud Cassiod. in vita B. Chrysost. legimus Arianos cecinisse: Vbi sunt, qui dicunt tria virtute vnum.

c. σωίθετα.

FL. IOSEPHI

98

LXXVI. *Antiquitatum Iudaicarum libri XX.*

LEGIMVS FLAVII IOSEPHI *Iudaicæ antiquitatis libros XX.* A mundi creatione apud Mosen initium ducit, qui-cum etsi magnam partem concinit, interdum tamen diuersus abit, pergitque vsque ad bellum cum Romanis Iudaicum. Iudæis tum rex imperabat Agrippa, Agrippæ Magni F. qui Iesum Gamalielis F. Pontificatu deiecit, suffecitque Matthiam Theophili F. Quo audaciæ post cognitam Hebræis Sacerdotij dignitatem primus omnium Antiochus, eiusque dux Lysias conando progressus est. Oniam enim illi, cui *Mendaō* cognomentum fuit, Pontificio submouerunt, necaruntque: quin & filium paternæ dignitatis successione priuarunt, subrogato *a* Iacimo, è genere quidem Aaronis, sed alterius familiæ. Olim verò per omnem vitam Pontificatum gerere, iam inde ab Aaronis semporibus, & filium in demortui patris dignitatem succedere *b* lex iubebat. Mortuo autem post triennij Pontificatum Iacimo, septennio deinde ciuitas Pontifice caruit. Quare cum ex *c* Asamonæi stirpe *d* Matthiæ huiusque filijs gentis Iudaicæ esset credita præfectura, bellumque ijdem cum Macedonibus gessissent, Ionatham Pontificem creant. Ex qua stirpe & Iudas cognomento *Aristobulus* fuit, qui & diadema capiti primus imposuit. Regis ergo idem hic iure simul, & sacerdotij vsus, anno vno superstes, successorem reliquit regni simul & Pontificatus fratrem, cui Alexandro nomen. Gessit hic imperium annos septem & viginti. Ab hoc peruenit deinceps regnum cum sacerdotio, Asamonæi posteris seruatum, ad Hyrcanum vsque, quem Romanorum dux Pompeius, captis Hierosolymis regno quidem spoliauit, sacerdotium tamen summum Iudaicæ gentis gerere permisit. Præfuit in vniuersum annos tres & triginta, cum sub Pharnabazo & Pácoro Parthorum præfectis captus est, suffectusq; ab illis rex Aristobuli fratris filius Antigonus. Hunc ipsum, cum annos tres, totidemque menses imperasset, Sosius quidem Romanorum dux, & Herodes primus (is qui Antipatri Ascalonitæ sacerdotis, & Cypridis Arabicæ filius fuit) debellarunt. Antonius autem Antiochiam perductum necauit. Ita finem Asamonæa soboles habuit, & imperium Iudæorum à Romanis Herodes sumpsit. Ille cuiuis Pontificatum præbens, successoribus, vt idem auderent, caput exstitit atque exemplum. Pertingit itaque (vt supra diximus) hic scriptor libris viginti, ab orbe condito auspicatus, ad initium vsque belli vltimi Iudæorum cum Romanis: qua tempestate in Iudæa regnauit, auctoritate Romanorum, Agrippa, Agrippæ F. Syriæ verò ac Iudææ præfectus fuit Gesius Florus, is qui Albino successit. cuius impotentem dominatum, crudelitatemque Iudæorum natio non ferens, tumultuari cœpit, melius esse rata multos simul & in libertate, quam lentè 99 ac pau-

a. al. Alcimo, *vel* Iaccimo.

b. νενόμιςο addendum.

d. De his multa doctiss. Oriolanus Episc. Ioseph. Stephanus in cap. 1. Macchabæor.

c. al. Matathiæ.

ac paulatim, & in ſeruitutẽ extingui. Altero certè Præfecturæ Floti, Neronis verò decimo anno, bellum agitari cœptum, finisque eſt Ioſephi hiſtoriæ: de cuius ſtylo *a* ſupra dicere memini.

a. Pag. 15.

Genus illi Iudaicum, & ſacerdos ipſe, patris quoque ſtirpem è ſacerdotibus longa maiorum ſerie ducebat: nam matet regij ſanguinis fuit ex Aſamonæorum illa ſobole, quæ diutiſſimè inter contribules ſacerdotio potita ſummo, & regno. Natus ergo Ioſephus ex illa matre, & Matthia, anno primo Caij Rom. Imperatoris, iam inde à teneris vnguiculis Philoſophiæ ſtudijs ſeſe dedidit. Annum deinde attingens ſextum decimum, animum quoque ad Iudæorum ſectas appulit (*a* tres autem numerantut) omnesque magno animi ſtudio perſecutus eſt, vt omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæ ferè ſectæ illæ: Phariſæi, Sadducæi, & *b* Eſſeni. Quas cum percurriſſet, in ſolitudinem ſecedit, ibique *c* viro tres annos vtitur, qui ſolitariam erat vitam auſterè pridem complexus, cui veſtimentum arborum folia, alimentum verò herbæ ſponte natæ præbebant: & frigida inſuper ſæpius interdiu noctuque lauabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad vndeuiceſimum ætatis annum vrbem repetijt, Phariſæorum potiſſimum hæreſim ſecutus, quam ei ferè *d* ſimilem faciunt, quæ apud gentes Stoica eſt appellata.

a De quibus copiosè D. Baron. Card. initio To. I Annal. Eccleſiaſt. & noſter Nicol. Serrarius ſingulari ſuo Triharesium opuſculo.

b. Vide Philonẽ Iudæum lib. Quod omnis probus liber, *in med. & lib.* De vita contempla tiua toto. *Suid. quoque vocibus* ἐσσαῖοι, *&* φαρισαῖοι.

Annum agens poſtea triceſimum, ab Hierololymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Iam enim turbari res cœperant Iudæorum, multisque ipſi agitari tumultibus. Dein Galilæorum ductor creatus, Remp. benè geſſit, & multas variasq; *e* æmulorum in Rep. adminiſtranda inſidias euitauit. Cum inimicis etiam moderatius agendo, non rarò eos in ſuam redegit poteſtatem. Bellum item, quod aduerſus Romanos inuitus ſuſcepit, fortiter Iotapitis ſuſtinuit. Viuus tamen in Veſpaſiani, Romanorum copijs præfecti, poteſtatem venit. quem in ſe humanum ſenſit, ac perbenignum iam tum, & verò amplius poſtquam Romanum obtinuit imperium. neque ſolum illum talem expertus eſt, ſed etiam liberos eius Titum ac Domitianum, qui parentis imperium ordine exceperuut, vt & Romana ſit ciuitate donatus, multisque opibus auctus. Abſoluta ab eo hiſtoriæ ſcriptio ſexto & quinquageſimo ætatis anno, imperij verò Domitiani Rom. Auguſti tertio decimo.

c. Cui nomẽ Bano, *teſte Ioſepho lib. De vita ſua, initio.*

d. Hinc forte & illa Stoica dogmata à Philone tractata ſingulis libellis: Omnes probos eſſe liberos. & omnes improbos eſſe ſeruos.

e. In quib. Iuſtus Tiberienſis, de quo ſup. Cod. 33. p. 8.

EVNAPII

Chronicorum poſt Dexippum libri XIV.

LXXVII.

LECTI ſunt EVNAPII *Noua Chronicorum poſt Dexippum editionis libri quatuordecim.* Narrationis initium à Claudij Cæſ. imperio ducit, in quem Dexippi hiſtoria finitur, deſinitque in Honorij & Arcadij liberorum Theodoſij tempora, vt tunc hiſtoriæ ſuæ terminum ponat, quando Arſacius, Ioan. Chryſoſtomo exterminato, ſolium Epiſcopi occupauit, Arcadijque Imperatoris vxor grauida, & mox abortiens, vita deceſſit.

a. Eunapij exſtant, Sophiſtarum vitæ, *Græcolat. typis Plantinianis, & in Germania, additis eius* Legationum fragmentis, *ex his Chronicorum libris, quos ob maledicentiam in Chriſtianã religionẽ diuina quadam prouidentia interciduſſe arbitror.*

100 Eunapius hic Sardianus genere (Satdibus enim Lydiæ natus) quod gentium dogmata ſequeretur, non parum impius fuit. Qui ergo pietate ſingulari imperium ornarunt, eos omninò largiter vellicat, atque traducit, maximeq; omnium *b* Conſtantinũ Magnum; Impios contra extollit, ac præ cæteris Iulianum Apoſtatam, vt ferè ad hunc laudandum hiſtoricum hocce opus elaboraſſe videatur.

b. Vt & Zoſimus de quo inf. Cod. XCIIX. pag. 147 quem D. Baron. To. III. Annal. Eccleſ. paſſim refellit.

Pulcra eius dictio, ſi quis iſta exceperit: Αλεκτρυονώδες, καὶ ἐλαφωδέστερον, καὶ συωδέστερον, καὶ δὴ καὶ τὸς ἱερακώδεις, καὶ κορακώδεις, καὶ πιθηκώδεις, καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυον. id eſt, *Gallinaceoſum, magis ceruinum, magisq; ſuillum, accipitroſi, coruoſi, ſimioſi, & lacryma fluminoſa*, & id genus alia. His enim alijsque vocibus generoſum dicendi genus corrumpit, atque adeo adulterat. Tropos adhæc præter modum adhibet, quod hiſtoriæ lex vetat. Eximit autem moleſtiam vt plurimum dicendi vis, & vrbanitas. Compoſitione vero, & perſpicuitate, ac periodis ad hiſtoriam accommodatè ac propriè vtitur, niſi quod interdum iuridicè magis, quam hiſtoricè implet, texitq; orationem. Innouat non pauca in cõſtruendo, verum id non ingratè, neq; vt periodis reprehendendis anſam præbeat.

Duos autem tomos, qui eandem hiſtoriam complectantut, ſcripſit, *Primm*, & *Secundum*. Ac priori quidem, multis in ſinceram Chriſtianę noſtræ fidei doctrinam

blaſphemijs coniectis, gentium contra deteſtandum errorem magnificè cõmendat, multa quoq; piorum Imperatorum facta mordens. Altero vero tomo, quem & *nouam editionem* vocat, ingentem illam conuiciorum turbam, quam in Chriſtianam pietatem petulantins antea ſparſerat, nonnihil contrahit, ac reliquum deinde hiſtoriæ corpus vtcunq; connectens, *Nouam*, (vt dixi) *editionem* inſcribit: quæ nihilominus furoris illius & rabiei, qua primum tomum compleuerat, non exiguam etiamnum partẽ repræſentat. Equidem incidimus in antiquos vtriusque editionis libros, ſeorſim ab inuicem diuiſos & compactos, quibus lectis, vtriusque diſcrimen deprehendimus. Accidit autẽ in *Noua editione* locos plurimos, ob dictorum facta compendia, obſcurè truncatos eſſe, tametſi perſpicuitatis rationem auctor magnam habuerit, nihilo tamen minus (quo id factum ſit modo, neſcio) non rectè, qua compendia occurrunt, connexuit orationem in noua editione. Senſum enim corrumpit eorum quæ ibi leguntur. Atq; hic finis eſto.

MALCHI SOPHISTAE

Byzantinæ hiſtoriæ libri VII.

LXXVIII.

a. MALCHVS *Syrorũ lingua deſignat* Regem, *teſte Eunapio de vitis Sophiſtarũ, in Porphyrio. De hoc porro Malcho lege Suidam, qui Byzantium eum Sophiſtam facit.*

b. Seniorem, *De quo huius Malchi κρίσιν habes à Suida excerptã in Leone Imp.*

c. *al.* Harmatius *dicitur. Vt apud Suid. vbi de ipſo plura.*

d. *In fruſtra diſſectũ refert infr. Candidus pa. 103*

e. *Sic pleriq; vocant Græci codices, & ſcriptores, rectè, ex etymo Gotthico, pro* Virtutibus opulento.

f. *Quas refert*

h. *Lego*

LECTI ſunt a MALCHI *Sophiſtæ hiſtoriæ Byzantinæ libri ſeptem.* Auſpicatur ab eo tempore, quo morbus b Leonem Imp. ſeptimo decimo imperij anno extinxit. Narrat igitur Zenonis inaugurationem, atq; vt idem extorris imperio atque priuatus vixerit. Vt item Baſiliſcus, illi ſuffectus, purpuram deinde poſuerit. Mox Zenonis ad imperium reditum, cædemque eius quem dixi Baſiliſci, vxore etiam ac liberis, iniqua lege, vna trucidatis. c Armatum quoq;, qui Zenonem reduxerat, ſimilem accepiſſe mercedẽ, 101
cum is ab Onulpho d neci datus eſt. Refert item e Theuderichi Triarij F. ſeditionem: & Theuderichi Malamiri F. amicitiam, & cum illo altero Theudericho bellũ: certamẽ etiam aduerſus Zenonem, & Marciani rebellionem, & ante hanc Berinæ ſocrus [in Zenonem] inſidias, Marcianiq; perpetuum exſilium. Rurſum Berinæ priores Hillo paratas f inſidias, vtque Epidamnum Theuderichus Malamiri F. fraude occuparit. Hæc vbi retulit, res quoque Romanorum attingit: finisq; ſeptimi libri mors eſt Nepotis, qui Glycerium Cæſarea poteſtate exuit, Romanorumq; inuaſit imperium, & clericorũ ritu illũ attonſum, pro Imperatore g Epiſcopum conſtituit, à quo demum inſidijs petitus, perijt. Hi ſeptem hiſtoriarum libri, etiam h præcedentes plures ab eo libros fuiſſe conſcriptos, indicant, & initium libri primi de ſeptem idem oſtendit. Quin & deinceps hiſtoriã perſecuturum fuiſſe, ſi longior vitæ vſura contigiſſet, extremo libro ſeptimo ſignificat.

Philadelphenſis eſt hic ſcriptor, & ſi quis alius in hiſtoria ſcribenda præſtantiſſimus, vtpote purus, minimè redundans, non confuſus, verbis maximè floridis, ac ſignificantibus vſus, quæ ad magnitudinẽ ac pompam aliquam tendant, ne nouatis quidem vocibus, quando illæ vehemens quid & ſonorum, aut granditatem aliquam habent, prætermiſſis. Itaque quantus-quantus eſt, norma hiſtorici ſermonis eſt. Sophiſtã verò agens, ad Rhetoricæ ſummũ apicem peruenit, inter Chriſtianos religionis cultu recenſendus.

inf. Candidus pag. 103. g. *Epiſcopum Portuenſem ordinauit, ait Paulus diaconus lib. XV. hiſtor. Miſcella.* προηγιδύης. *Suid. à Conſtãtino ad Anaſtaſium vſq; produxiſſe hiſtoriam teſtatur.*

CANDIDI

Hiſtoriarum libri III.

LXXIX.

a. τελῶν ἄρξας τῶν ἐν Σηλυμβρίᾳ. *Thraciæ vrbs eſt Selymbria, de qua Stephan. Strabo, & alij.*

b. *Qui cũ parente Ardaburio Talentinianum Imp. reduxit. teſte Olympiodoro inf. pag. 115.*

c. *al.* Hermonarichus & Armenerichus *idem*

LECTI ſunt CANDIDI *hiſtorici libri tres.* Inchoat hiſtoriam ab electione Leonis, qui è Dacia Illyrica oriundus, cum militari agmini a Selymbrianisq; cohortib⁹ præeſſet, Aſparis ſtudio imperium adeptus eſt. Hic Aſpar genere Alanus erat, b à pueritia militiam ſecutus, qui ternis nuptijs totidem filios, Ardaburium, Patricium, c Ermenarichum, duasque filias ſuſtulit. Incipit ergo, vti diximus, hiſtoricus ab initio Leonis Imp. deſinit verò cum Anaſtaſius Imperator renunciatus eſt.

Patria illi ea Iſauria eſt, vt ipſe fatetur, quæ *Trachea* [ſiue Aſpera] dicitur. Tabellio fuit vitæ inſtituto ſub ijs qui apud Iſauros poterant plurimum: religione verò Chriſtianus, & quidem orthodoxus. Quartam enim Synodum laudibus ornat, meritoq; perſtringit eos, qui eam oppugnant.

Stylum

vocatur.

CANDIDVS.

Stylum habet hiſtoriæ non ſatis accommodatum. Nam & Poëtarum phraſibus ſine delectu, ac iuueniliter abutitur, & compoſitio eius durior & abſona, Dithyramborum ritu, quæ alias iterum in diſſolutum atque inconcinnum dilabitur. Conſtructiones innouat non ad ornatum maiorem ac venuſtatem, vt reliqui ſolent, ſed ita, vt auditu moleſtus fiat, omnisque adeo expers ſuauitatis. Interdum autem ſe ipſo verbis melior prorſus euadens, promiſcuam hiſtoriam, etiam ex admodum diſſimilibus,
102 concinnare deprehenditur. Hic Iſauriam ab Eſau nomen mutuatam dicere audet.

Primo libro narrat Aſparis, liberorumque eius potentiam, & Leonis per Aſparem electionem. De vrbis conflagratione exorta, quæque hìc ab Aſpare, Reip. commodo geſta ſint. De Titiano & Viuiano, vtque de illis Aſpar cum Impetatore contenderit, & quæ ac qualia inter eos verba tum iactata ſint. Imperatorem ea ex cauſa cum Iſaurorum genere ſocietatem inijſſe, per Taraſicodiſam Ruſumbladeoti F. quem etiam (Zenonem mutato nomine vocatum) generum ſibi adſciuit, cum is priorem coniugem, mortalium lege amiſiſſet. Ardaburium item, quo Imperatori aduerſaretur, Iſauros æquè ſuarum partium facere conſtituiſſe: atque Martinum quendam, Ardaburij familiarem, Taraſicodiſæ indicaſſe, quæcunque in Imperatorem machinaretur Ardaburius. Quomodo exinde aſperius indies creſcente mutua ſuſpicione, Leo Imp. Aſparem ſuſtulit, eiusque liberos, Ardaburium & Patricium Cæſarem. etſi Cæſar excepta plaga, inopinato ſaluus euaſit, vixitque: & alius item de Aſpari filijs [a] Armenerichus, quod abeſſet tum forte à patre, cædem perinde effugit. Taraſicodiſam ergo ſibi generũ, data Ariadna filia, Imperator adſciuit, [b] Zenonemq; nominatum, exercitus in Oriente ducẽ creauit. Refert deinde quæ in Africa ſecunda aduerſaq; geſſerit Baſiliſcus. Leonem quoq; multa volentẽ molientemq;, quo Zenonem generum Imperatorem renunciaret, plebe repugnante, minimè id quidé efficere potuiſſe: ſed paulo ante obitũ, nepotẽ ex Ariadna & Zenone natum, creaſſe: ita poſt Leonis exceſſum à Leone filio Zenonem patrem, aſſentiente Senatu, eſſe Imperatorem coronatum. Hinc Iſaurorũ ſtemma per ſeries deſcripſit auctor, atq; illos eſſe Eſau poſteros ac ſobolem ſtudioſè perſuadere conatur. Vt à [c] Verina deceptus Zenon, fugerit cum vxore ac matre ex vrbe, Imperioque: vtque Verina ſpe adiungendi ſibi Parricium Magiſtrum, foreque vt imperaret, generum ſuum [Zenonem] fugauerit per fraudem, quæ tamen ſpes eam fefellerit, cum ij, qui iu magiſtratu erant, Baſiliſcum eius fratrem Imperatorem renunciarunt. De Iſaurorum incredibili Conſtantinopolitana in vrbe cæde, vtque poſt nepotem Romanorum Imperatorem, Oreſtes pater Auguſtulum Romano præfecerit imperio. Et hæc ferè libro primo narrat Candidus.

a. *Al.* Ermenarichus.

b. *Multis de hoc Suid.*

c. *Duas ipſi Conſtantinopoli erectas columnas deſcripſit Suid. in Verina.*

LIB II.

Altero vero libro iſta. Patricius Magiſter, qui cum Verina conſuetudinem habebat, indignante ipſi Baſiliſco, perijt. Ea propter in fratrem Verina odio concepto, ac Zenonem opibus ad recuperandum imperium adiuuans, extrema quæque à fratre pertulit, ac niſi è templo Armatus eam clam ſubduxiſſet, fortè & ipſa è medio
103 ſublata fuiſſet. Cum Baſiliſci deinde [d] vxore adulteratus Armatus, ad ſummam peruenit potentiam, adeò vt tandem ei bellum, quod aduerſus Zenonem gerebatur, creditum fuerit, ad quem tamen certis pactis [e] Hilli opera conditionibus, defecit. Sub Zenone igitur tanti cum eſſet nominis Armatus, vt & filium Baſiliſcum Cæſarem viderit, poſt nihilominus [f] in fruſtra diſcerptus eſt, & puer ipſe ex Cæſare inter lectores in Blachernis profiteri cœpit. Baſiliſcus ante hæc Marcum filium Cæſarem crearat, ac poſt etiam Imperatorem. Hillus cum Zenone conciliata amicitia, imperium eidem recuperare ſtuduit. Baſiliſcus itaque à ſeditioſis ſuperatus, cum Zenonide coniuge, ac liberis in templum ſe recepit, vnde Armati fraudibus extractus, & in Cappadociam relegatus, mox cum tota ſtirpe cæſus eſt. Cum Petrus [g] ille impius Orientis turbaret Eccleſias, miſit Zeno Imperat. Calandionem, vt Antiochenæ ſedis Epiſcopus ſacraretur. Cum item pecunia indigeret Imperator, quærendæ illi pecuniæ rationes oſtenſæ ſunt. Multi rebus nouis contra illum ſtudentes, capti pœnas dederunt. Multa Hillus Rom. Reipub. contulit, cum militiæ rebus fortiter geſtis, tum domi honeſtis ſtudijs, ac iuſtitiæ cultu. Poſt interemptum Romanum Cæſarem nepotem, & eius ſucceſſorem Auguſtulum expulſum, Odoacer Italia, atque ipſa adeo vrbe potitus eſt. Rebellantibus autem huic Occidentis Gallis, & legatione ab ipſis, aliaque

d. *Zenonide. Lege plura voce* Ἀρμάτιος *&* Ἀρμάτ *ap. Sud.*

e. *Zenonis hunc Magum fuiſſe ſcripſit Suid.*

f. *Malchus ſup. ab Onulpho interfectum ait, pag. 100.*

g. Hæreticus *ſup. cognominatur, pag. XI. alibi* Fullo, *Antiochenæ ſedis raptor.*

CANDIDVS. aliaque ab Odoacro ad Zenonem missa, in Odoacrum magis Zenonis animus inclinauit. Alanus quidam occidere Hillum conatus, cum eum percussisset, ab Epinicio, qui erat Verinæ domesticus, subornatum se ad cædem ait, itaque traditus Hillo Epinicius est, qui data fide & obliuionis, & præmiorum, ordine cuncta enarrauit, quæ in Hillum Verina moliretur. Quare Zeno Verinam Hillo tradidit, qui eam in Ciliciæ castellum ablegauit, atque ita tutum sese reddidit. Hillus Pamprepio, homini impio, Marsi opera, factus carus, paulatim omnia ipsius negotia perturbauit. Ciuile Zenoni bellum fuit, atque intestinum, insurgentibus Marciano & Procopio, filijs eius qui Romæ imperauerat Anthemij. quos cum Hillus Zenonis auspicijs deuicisset, Marcianus quidem natu grandior ordinatus est presbyter: Procopius vero ad Theudericum in Thraciam confugit. Quin & extorris in Cappadocia Marcianus, fuga elapsus, quæ ad Ancyram pertinet Galatiam, turbauit, donec captus in Isauriam est relegatus. In Hillum quoque ab Imperatore odium conceptum est, auctumque. Atque hæc libro secundo prodita.

Tertius deinde liber cum alia continet, tum quomodo palam in Zenonem Hillus insurrexerit, Leontiumque Imp. cum Verina renunciauerit, vtque re infeliciter gesta, obsessi captique capite truncati sint. aliaque ad [a] exitum vsque Zenonis.

a. Quem lege apud Suid. in Zenone.

OLYMPIODORI

LXXX. *Historiarum libri XXII.*

LECTI sunt OLYMPIODORI *Historiarum libri duo & viginti*, ducto initio ab Honorij Roman. Imper. Consulatu septimo, & Theodosij secundo: deducitque historiam ad id vsque tempus, quo Valentinianus, Placidæ & Constantij filius, Roma- 104
nus Imperator declaratus est.

Scriptor hic ortum ducit Aegyptiacis Thebis, professione poëta, vt de se ipse fatetur, religione vero gentium imbutus. Dictio illi clara; remissa tamen ac dissoluta, & in protritam deuoluta verborum affluentiam. Oratio itaque indigna vt historiæ adnumeretur: cuius ipse fortasse conscius, non historiam hanc à se adornari, sed materiam dumtaxat, seu Commentarium historiæ suppeditari contendit. adeo informis ac specie carens, etiam ipsimet dictionis suæ character visus est. Et vero nulla idea hic enitet, nisi quis eum alibi simplicitati accedere contendat. etsi neque hanc attingat, dum nimis humili ac vili dictionis genere vsus, in idiotismum plebeiumque sermonem prorsus delabitur. Et licet *Siluam* suum ipse opus appellet, libris tamen distinguit, præfationibusque ornare nititur. Historiam inscribit Theodosio [Minori] Imp. qui Arcadij filius, Honorij ac Placidiæ patruelis fuit.

Narrat itaque Stelichionem ad magnam peruenisse potentiam, cum eum Theodosius Magnus parens ipse, suis liberis Arcadio atque Honorio tutorem imposuisset, ac præterea vxorem Serenam duxisset, à Theodosio æque ipsi desponsam. Post etiam, filia sua Thermantia nuptui Honorio Imperatori data, illum sibi generum adsciuisse: indeque ad summam prorsus euectum potentiam. Multa pro Romanis cum varijs gentibus bella gessisse feliciter, donec [a] sanguinaria immanique Olympij opera (qui per Stelichonem Imperatori familiaris factus fuerat) [b] ferro mortem excepit.

a. Ita pietate insignem virum Christianũ perstringit homo Ethnicus, vt & Zosimus lib. V. Laudat tamen binis ad eum datis litteris B. Augustinus. epist. 124. 129.

b. Manu Heracliani, qui huius facinoris præmium accepit Africæ Præfecturam. Eius & inf. mentio pa. 108.

Addit Alarichum Gothorum præfectum, quem olim euocarat Stelicho, vt Honorio Illyricum armis teneret (hæc enim illi prouincia à parente Theodosio in partitione regni obuenerat) tum ob Stelichonis cædem, tum quod promissum illi datum non esset, cinxisse, & cæpisse Romam, in eaque vrbe incredibilem argenti vim præda auertisse. Quin & Honorij [c] Placidiam, Romæ tum agentem, captiuam habuisse. Ante captam verò vrbem illustrem tum virum, cui [d] Attalo nomẽ, summam Præfecturam gerentem, Imperatorem renunciasse. Actaque esse hæc ob eas, quas diximus causas, & ob [e] Sarum, Gotthum item genere, sed paucorum hominum Præfectum (vix enim ducentos, aut summum trecentos ductabat) cætera generosum virum, armisque inuictum, quem

c. Quæ Galla Placidia dicta.

d. Priscus Attalus vocatus est, teste Sozomeno lib. IX. cap. 8.

e. Idem alias Aarus appellatur vt apud Zosim. infr. pag. 147.

quem quod ſocium ſibi Romani adiunxiſſent, Alarichi infeſtum hoſtem, in perpetuum idcirco hunc renuntiaſſe Sari amicitiæ. In hac vrbis obſidione mutua carne paſtos obſeſſos. Alarichum, viuente etiamnum Stelichone, militiæ mercedem centenarios quadraginta accepiſſe. Poſt Stelichonis interitum, ſuffocatam periiſſe & *a* Serenam eius coniugem, quòd Alarichi ad vrbem aduentus cauſa exſtitiſſe putaretur. Interfectum
105 antea, interempto iam Stelichone, filium eius ex Serena Eucherium. *b* *Buccellarii* vocabulum Honorij Imp. temporibus tributum militibus, non Romanis ſolùm, ſed & Gotthis quibuſdam. Eodem modo & *c* *fœderatorum* nomen attributum inconditæ, & è diuerſis conflatæ multitudini. Olympium illum, qui Stelichoni inſidiatus erat, officiorum magiſtrum factum, ea poſt dignitate excidiſſe. Dehinc iterum potitum, rurſum priuatum eſſe: tandem fuſtibus à Conſtantio, qui Placidiam vxorem duxerat, mactatum occubuiſſe, cùm ei ante cædem auriculæ reſectæ fuiſſent. Ita *d* impium illum non impunitum obiiſſe. Gotthorum, qui cum Rodogaiſo erant, *e* primarios viros, *Optimatos* appellatos ait, *f* duodecim ferè millium numero. quibus omnibus debellatis, Stelichonem cum Rodogaiſo *g* ſocietatem iniiſſe.

a. Σεβηρὰν lego.

b. Buccellarij Suidæ Gallogræciæ milites. Plura Turneb. lib. 24. cap. 16. & lib. 26. cap. 15. Vide etiam Conſtant. Porphyrogennetæ libel. de Thematib. vbi ſextum deſcribit Buccellariorum Σκυδῶν, inquit Zoſimi calculus atq; necatum

ſuiſſe. & præ ceteris Nicol. Rigaltij Gloſſar. παλικὸν. c. Φοιδ-ράτων. ὅτω καλέσι Ῥωμαῖοι τὰς ὑποσπόνδους τῶν Suidas. d. Sic homo impie, Chriſtianum, & laudatum virum appellare audes? e. οἱ κεφαλαιῶται. f. Vnde de quadringentorum millium exercitu fidem non planè excedere videtur. g. Atqui a Stelichone captum referunt Proſper, Caſſiodorus, Oroſius, & S. Auguſtinus lib. 5. de ciuitate Dei cap. 23.

Alaricho morbi vi extincto, ſucceſſorem datum Adaulphum, vxoris fratrem. Panem ſiccum ſtriptor hic *h* *Buccellatum* vocari tradit, illuditque militum cognomini, vt qui hinc *Buccellarii* ſint appellati.

h. Vide ſup paulo. Buccellarii, *ex Turnebo.*

Conſtantinus ad imperium tyrannicè ſublatus, ad Honorium legatos mittit excuſantes, inuitum illum, & à militibus coactum, imperium ſuſcepiſſe. veniam igitur poſtulare, ſocietatemque imperij. Imperator propter impendentes moleſtias tantiſper ſuſcepit in ſocietatem. Conſtantinus hic in Britannia renuntiatus fuerat, militari tumultu ad imperium adactus. Etenim ante Honorij conſulatum ſeptimum, in ſeditionem illic verſus exercitus, Marcum quendam Imperatorem crearat: quo ab ipſis ſublato, Gratianus ſuffectus eſt. Hic vbi menſes quatuor, illis iam faſtidio ductis, præfuiſſet, interficitur. Tum Conſtãtinus Auguſti nomine ſalutatur. Is Iuſtinum, & Neouigaſten, militarium copiarum duces creans, relicta Britannia, cùm ſuis traiecit, venitque *i* Bononiam, maritimam vrbem ſic dictam, primam in Galliæ finibus poſitam. Ibi moratus, Gallum omnem, & *k* Acytarum militem ſibi adiungens, omni eſt Gallia potitus ad alpes vſque, quæ Italiam à Gallia ſeparant. Huic filij duo erant, Conſtans, & Iulianus. Illum Cæſarem conſtituit; Iulianum deinde eo ipſo tempore *nobiliſſimum* nominauit.

i. Burboniam *legitur apud Sozomenum lib. 9. cap. 11.*

k. Aquitanum *emenda, ex Sozom. ſup. & Sigon. lib. 10.*

Attalus contra Honorium impetans, ad Rauennam caſtrametatus eſt, miſſuſque ad illum tanquam ab Honorio Imperatore ad Imperatorem *l* Iouianus præfectus atque patricius, & Valens vtriuſque militiæ dux, & Potamius quæſtor, & Iulianus notariorum primicerius. Hi Attalo ſignificant ab Honorio ſeſe miſſos, vt cum illo de imperij ſocietate tractent. Abnuit verò ille: concedere tamen ſe, vt inſulam inhabitet malo-
106 rum expers Honorius, vel alium certè quem velit locum. Reſpondet adhæc lætabundus Iouianus, indicatque exutum iam ab Attalo vna regni parte Honorium Imperatorem. Quare Iouium Attalus increpando, nullum ferre morem dixit, vt ſpoliari dicendus ſit Imperator, qui ſponte ſua imperio abdicaret. Verùm Iouianus ſæpenumero legatione obita, neque quidquam proficiens, manſit tandem apud Attalum, illiuſque Patricius eſt appellatus. Rauennæ interim delabitur ad Euſebium *m* Præpoſitum *n* poteſtas: qui poſt non diu, *o* Allouichi violentia, ac decreto publico, in oculis Imperatoris fuſtibus eſt occiſus. Poſt etiam dum *p* Alaricho non acquieſcit Attalus, & verò maximè Iouij opera, qui Honorij legatos prodiderat, imperio deiicitur: manetque priuatam apud Alarichum vitam degens. Deinde non multò poſt iterum imperauit, ac rurſum abdicare coactus eſt. Poſt hæc tandem ad Rauennam profectus, & ſummis dexteræ manus digitis truncatus proſcribitur. Allouichus item poſt paulò, quòd Euſebium Præpoſitum ſuſtuliſſet, Imperatoris ſententia pœnas dedit, atque *q* in eius conſpectu occiditur. Conſtantinus tyrannus, cognita Allouichi morte, Rauennam accedens, *r* vt cum Honorio fœdus iniret, metu perculſus reuertit.

l. Zoſimus lib. 5. extr. Iouiũ *hunc perpetuò vocat. Photij editio inconſtantior eſt.*

m. Sacri cubiculi. Vide Zoſimũ lib. 5. & Sigon. lib. 10.

n. Δωμεστείαν. Iouij ἐπαρχίαν τῆς αὐλῆς hic accipio. Hanc enim ſecundæ poſt principem poteſtatis fuiſſe, viri docti notarunt.

o. Ellobichum *vocat Sigon. lib. 11. hiſt. Occident. imp.* Ebodichũ *Sozom. lib. 9. cap. 13.*

p. De Africana

expeditione legendus Zoſimus lib. 6. q. Aliter hæc Sozom lib. 9. c. 13. r. Anno Chriſti 411. Car. Sigon.

OLYMPIODORVS.

Regium metropolim esse [a] Bruttiorum, è qua refert historicus Alarichum, dum in Siciliam traiicere parat, retentum fuisse. Statua enim, inquit, inaugurata, ibi stans, traiectum vetabat. Fuerat verò hæc, vt fabulatur, ab antiquis inaugurata, cùm vt Æthnæ montis ignes auerteret, tum vt maris transitu Barbaros prohiberet. Altero enim pede perpetuum ignem, altero verò perennem aquam gestabat. Ea igitur statua confracta, [b] tandem ex Æthnæo igne, & à Barbaris detrimentum Siciliam cepisse. Euersam verò statuam ab Æsculapio, qui in Sicilia possessionum Constantij & Placidiæ curator erat.

Constantino tyranno, & Constante filio (qui primum quidem Cæsar, post etiam Imperator creatus fuerat) victis, fugaque dilapsis, Gerontius belli dux, cum Barbaris pace libens inita, filium suum Maximum, qui inter [c] Domesticos numerabatur, Cæsarem renuntiat. Constantem deinde insecutus, è medio sustulit, & vestigia consectans, Constantinum quoque patrem persequebatur. Dum hæc geruntur, [d] Constantinus & Vlphilas ab Honorio aduersus Constantinum missi; cumque Arelatem peruenissent, vbi Constantinus cum Iuliano filio agebat, hanc obsident. Constantinus ad templum confugiens, Sacerdos ordinatur, iureiurando de salute illi dato; sic vrbis portæ obsidentibus militibus apertæ sunt, missusque est cum Iuliano filio Constantinus ad Honorium. Ille verò minimè ipsis ignoscens, ob interfectos à Constantino [e] cognatos suos, ad triginta [f] à Rauenna milliaria, contra iurisiurandi fidem interfici eos iubet. Gerontius dein, accedentibus Vlphila & Constantio, fugam capessit: deprehensusque quod im- 107
potentius exercitui præfuisset, suorum insidiis petitus est. Ignem itaque ipsius ædibus iniecerunt. at ille fortiter in aduersarios pugnat, vno adiuuante famulo, qui Alanus erat. Re tamen tandem desperata, Alanum illum, suamque [g] vxorem, vt ipsi postularant, interimit, ac denique etiam sibi mortem consciscit. Maximus eius filius, re intellecta, ad fœderatos confugit Barbaros.

Iouinus apud [h] Mundiacum Germaniæ alterius vrbem, studio Goaris Alani, & Guntiarij Burgundiorum Præfecti, tyrannus creatus est. Cui vt sese adiungeret, Adaulpho auctor fuit Attalus. Et verò hic cum copiis ad illum se confert. Iouinus tamen Adaulphi aduentu offensus, obscurè, & veluti per ænigmata Attalum accusat, quòd aduentum suaserit. [i] Sarus item ad Iouinum venturus erat; sed Adaulphus, cognita re, collectis decem millibus militum, occurrit Saro, viros octodecim aut viginti apud se habenti, quem gesta heroica, & stupore digna edentem, [k] scutis adhibitis, viuum ægrè capere poruerunt, tandemque occidunt. Desciuerat autem ab Honorio Sarus, audito Belleridem domesticum suum interfectum; nullam tamen cædis rationem duxisse Imperatorem, nec in percussorem inquirendo vindicasse.

Refert item de Donato, & Hunnis, deque [l] regum eorum sagittandi peritia. Seipsum ad illos & Donatum, oratorem missum scriptor ait; multisque maris erroribus, periculisque iactatum, tragicè narrat. Donatum quoque iureiurando circumuentum, contra fas iugulatum esse: & Charatonem inter reges primum, ob cædem ira incensum, Imperatoris donis rursum mitigatum, placatumque fuisse. Et hæc quidem prima operis decade continentur.

Alteram verò hinc auspicatur. Iouinus fratrem suum Sebastianum, inuito Adaulpho, Imperatorem creans, in eius odium incurrit. Adaulphus itaque per internuntios capita se tyrannorum missurum, pacemque initurum Honorio pollicetur. Hi domum vbi redierunt, & iusiurandum præstitum est, Sebastiani mox caput Imperatori mittitur. Iouinus etiam ipse ab Adaulpho obsessus se dedidit, missusque ad Imperatorem est: quem Dardanus Præfectus sua manu percutiens, interimit. vtriusque caput extra [m] Carthaginem palis infixum: vbi & Constantini ac Iuliani antea resectum; Maximini item & Eugenij, qui sub Theodosio magno tyrannidem affectantes, eundem sunt exitum sortiti. Postulatum est ab Adaulpho, studio maximè Constantij, eius qui illam postea vxorem duxit, Placidiam [quam apud se Romæ captam habebat, Honorio fratri] vt redderet. Sed quod Adaulpho promissa, præsertim de curanda annona, perfecta non fuissent, neque ipsam reddidit, & pacem bello commutaturus videbatur. Adaulphus ergo, cùm Placidia repeteretur, frumentum vicissim ipse promissum petiit. Cu- 108
ius conferendi, etsi qui promiserant copiam nullam haberent, nihilo tamen secius consentiunt, si Placidiam reciperent, accepturum. Ad quæ simili ferè & ipse Barbarus simulatione vtebatur. Massiliam interea, sic dictam vrbem profectus, dolo eam intercipere ten-

a. Omnino Βρεττίων *legendum hic.*
b. Ex Ὕανα *scilicet gentium superstitione.*
c. De Domesticis *videndus Curopalat. libello de official. Constantinop. Brissonius in Lexico, & alii.*
d. Idem qui Placidiam postea coniugem accepit.
e. Verenianum ac Didymum intelligit, de quibus Zosimus atq; Sozomenus, & ex his Sigon. lib. 10.
f. Ad Mincium flumen Sigon.
g. Nonniohiã *Car. Sigon. vocat.*
h. Moguntiacum *debebat scribere Olympiod.*
i. Al. Asarus, *inf. apud Zosimum pag. 147.*
k. Pro σάκκοις *lego* σάκοις, *vel* σάκεσιν.
l. Τῶν *Latina voce dixit.*
m. Rauennam *arbitror legendum.*

pere tentauit: ſed à Bonifacio, nobiliſſimo viro vulneratus, & vix ſaluo capite fugiens, in ſua ſe tentoria recepit; vrbe omiſſa, quæ lætitiæ plena, laudibus ac bonis ominibus Bonifacium eſt proſecuta. OLYMPIODORVS.

Adaulphus idem de Placidiæ nuptiis ſatagens, Conſtantio eam poſtulanti graiiores prætexit poſtulationes: vt ſi compos illarum non fieret, illa iuſtè retenta videretur.

Conſtantius olim deſignatus, Conſul aliquando Rauennæ creatur, cum quo Conſtantinopolitanum conſulatum Conſtans gerit. Auri vis iuſta,& ſufficiens ad conſulatus *a* ſumptus tolerandos reperta in Heracliani *b* bonis, qui *c* tyrannidis affectatæ nomine eſt interemptus; etſi tamen tantum pecuniæ repertum non eſt,quantum ſperatum erat. Auri enim nondum duo millia[denariorum]inuenta, & immobilium inſuper bonorum ad bis mille libras. quas quidem facultates omnes vna poſtulatione ab Honorio Conſtantius accepit.

a. Quos & in Dionis Caſſii conſulatu tolerasſe Alexandrum Seuerum ſup.retulit pag. 52.

b. In fiſcum redactis, vt patet ex l.21.de pœn. Cod.Theod.

c. Vid.Oroſ.lib. 7. cap.42.

Erat ipſe Conſtantius, cùm prodiret, ſubtriſti vultu ac tetrico, ingentibus oculis, ſublataque ceruice, & plano capite, inclinans ſe omnino in equi, quo vehebatur, collum; & ſic huc illuc obliquè torquens oculos, vt, quod veteri verbo dicitur, *d imperio digna forma* omnibus appareret. In cenis tamen atq; ſympoſiis, iucundus adeò ciuiliſque fuit, vt & cum mimis interdum ad menſam ludentibus contenderit.

d. Eurip.in Phœniſſis. Πρῶτον μὲν εἰδος ἄξιον τυραννίδος.

Adaulpho,ſtudio ac conſilio Candidiani, nuptiæ cum Placidia conueniunt. Ianuario menſe nuptiis dictus dies, *e* Narbone Galliæ vrbe, in domo Ingenij cuiuſdam, primarij eius vrbis viri. Hic digniore loco reſidente Placidia *f* in atrio, Romano more adornato,habituque regio, aſſedit ipſi & Adaulphus læna indutus, omnique alio amictu Romano. Inter alia nuptiarum dona, *g* donatur Adaulphus etiam quinquaginta formoſis pueris, ſerica veſte indutis, ferentibus ſingulis vtraque manu ingentes diſcos binos:quorum alter auri plenus,alter lapillis pretioſis, vel pretij potiùs inæſtimabilis, quæ ex Romanæ vrbis direptione Gotthi deprædati fuerant. Hinc verſus canuntur epithalamij, Attalo præcinente,dein *h* Ruſtacio atque Phœbadio, nuptiiſque finis datus,luſu gaudioque ingenti Barbarorum ſimul,& Romanorum, qui cum iis erant.

e. Foro-Cornelii ait auctor Miſcellæ Paul. Diaconus lib.13.

f. ἐν παραδείσῳ.

g. δωρεῖται ὁ εὐδοκιμώτατος νεανίας. Donat *etiam reddere poſſis.*

Poſt Romam à Gotthis captam, Albinus vrbis Præfectus, quòd iam eadem ad priſtinum rediret ſtatum,ſcripſit non ſufficere præbitam populo *i* partem, multitudine iam aucta ciuitate. additque vno die numerum initum eſſe ciuium quatuordecim millium.

h. Al. Ruſacio, *malim tamen* Ruſticio.

i. Subaudi Frumenti publici, *quod* viritim *publicè populo Rom.diſtribuebatur. de quo multa in Impp. reſcriptis.*

109 Adaulphus, nato ſibi è Placidia filio, cui Theodoſio nomen dedit, Romanam amplius rempublicam amare videbatur. Verùm Conſtantio,eiuſque aſſeclis repugnãtibus,eius & vxoris Placidiæ, [pacis ineundæ] conatus fruſtra fuerunt. Extinctum autem poſtea infantem vehementer vterque parens luxit, argenteaque capſa conditum, iuxta *k* Barcinonem in templo quodam ſepelierunt.

k. Græcè eſt ἀπὸ τῆς Βαρχινῶνος, *vt hodie nominatur: antiquitus* verò Barcino, *Plinio,& Paulino.*

Interficitur deinde & Adaulphus ipſe(dum equos ſuos in ſtabulo, de more, contemplatur) à Gottho quodam eius domeſtico, Dobbij nomine, cùm hanc veteris odij vindicandi occaſionem ille captaſſet; huius enim prior dominus, Gotthicæ partis rex, fuerat ab Adaulpho è medio ſublatus. exinde Dobbium receptum Adaulphus in ſuam familiam adſciuerat: qui in vltionem prioris domini, alterum hunc, iniecta manu violenta, ſuſtulit. Moriens Adaulphus fratri ſuo iniunxit, Placidia vt [Honorio] redderetur; vtque,ſi quo modo poſſent,Romanæ ſibi gentis concordiam [Gotthi] ſocietatemque conciliarent. At qui ſucceſſit Sari frater Singirichus(ſtudio potius ac vi, quàm ſucceſſione,aut lege creatus) Adaulphi è priore coniuge liberos, vi è ſinu Sigeſari Epiſcopi abreptos, occidit; atque ipſam Placidiam reginam, in Adaulphi ſcilicet contumeliam, pedibus ante equum vna cum ceteris captiuis ambulare coëgit, idque toto illo ſpatio, quod eſt ab vrbe ad duodecimum vſque lapidem. Septem ille dies cùm imperaſſet, interemptus eſt,& Gotthorum dux *l* Valias conſtituitur.

l. Sigon.& alij, Vallia *ediderũt.*

Refert hic ſcriptor, audiſſe ſe è Valerio clariſſimo viro, *m* de argenteis ſtatuis ad Barbaros arcendos inauguratis. Nam Conſtantij, inquit, Imperatoris temporibus, Præfecto in Thracia Valerio, indicium factum theſauri reperiundi. Valerius verò ad locum accedens, ſacrum illum eſſe religione ex incolis cognouit, & antiquo ritu ſtatuas ibidem conſecratas. Retulit hæc ad Imperatorem, reſcriptumque accepit, quo iubebatur indicata illa bona tollere. Igitur effoſſo loco, tres ſolidæ ex argento fabri-

m. Commendare conatur homo Ethnicus ſuam ſuperſtitionem.

catæ

OLYMPIODORVS.

catæ repertæ ſunt ſtatuæ, ſpecie barbarica ſitæ, & vtroque brachio anſato, veſte præterea variegata barbarico ritu indutæ, & comam capite geſtantes, atque in ſeptentrionem, quæ Barbarorum regio eſt, obuerſæ. Quæ ſimulatque ſtatuæ ſublatæ ſunt, paucos poſt dies, Gotthorum primum gens vniuerſam incurrit Thraciam; futuræque poſt paulo erant Hunnorum, ac Sarmatarum incurſiones in Illyricum, & ipſam Thraciam: vti Thraciam inter & Illyricum ſita ſunt hæc conſecrationis loca, & trium ſtatuarum numerus, aduerſus omnes gentes barbaras inauguratus videbatur.

De ſua ſcriptor hic nauigatione refert, multa ſe aduerſa pertuliſſe. Athenas quoque appuliſſe tradit, ſuoque ſtudio & cura ad ſophiſticam etiam ſedem euectum Leontium, tametſi id ille nequaquam vellet. Sed & de *a* Pallio ſophiſtico memoriæ prodidit, nemini, (præſertim verò extero homini) Athenis id geſtare licuiſſe; niſi Sophiſtarum ſuffragio eius geſtatio illi conceſſa, dignitaſque iſta ſophiſtarum legum ritibus eſſet cõfirmata. Ritus autem, qui peragebantur, tales erant. Primùm ad publicum balneum deducebantur qui nouitij aduenirent, ſiue parui, ſiue grandiores: atque inter hos etiam ij qui per ætatem ad pallium ſumendum apti erant, quos in medium protrudebant ſcholaſtici, à quibus deducebantur, deinde aliis præcurrentibus atque prohibentibus, aliis protrudentibus, & contra tendentibus: quotquot autem prohibebant vociferantibus: *Sta, Sta, non lauat*: nihilominus tamen in certamine ij videbantur obtinere, qui in honorem Scholaſtici, qnem deducebant, obſiſtentes retrudebant. Tandem poſt longam moram, multamque ob illata ex more vltro citroque verba contentionem, is qui deducitur, in calidam cellam inducitur, ibique abluitur. At poſtquam ſe induit, pallij dignitatem accipit, atque exinde cum pallio è balneo, celebri & honorifica ſtipatus pompa, digreditur, decretis luculentis ſumptibus in ſcholarum antiſtites, qui dicuntur *b* Acromitæ.

Vandali Gotthos appellant *Trulos:* propterea quòd hi enecti aliquando fame, tritici trulam à Vandalis aureo vno redimerent. trula verò nondum tertiam ſextarij partem capit. Dum Vandali Hiſpanias vaſtaſſent, qui in muratas ſe vrbes Romani receperant, eò inediæ adacti ſunt, vt inuicem ſe laniando edere cogerentur. Ibi mulier vna, quatuor liberorum mater, omnes deuorauit; ad ſingulos prætexens, reliquos ſe alere, ac ſaluare velle, donec omnibus abſumptis lapidibus à plebe obruta eſt.

Euplutius Magiſtrianus ad *c* Valium Gotthorum Præfectum mittitur, qui pacis fœdera iniret, Placidiamque reciperet. Ille verò commodè recepit, miſſaque frumentatione ſexcentorum millium, Placidia Euplutio tradita, ad Honorium fratrem remittitur.

Cùm Athenis inquiri cœptum eſſet, quonam modo conglutinari poſſent libri, diſcere quærentibus modum glutinis, Philtatius, ſcriptoris huius ſocius, in re litteraria bene induſtrius, oſtendit, quare & honoris gratia ſtatuam illi ciues collocant.

De Oaſi auctor multa narrat incredibilia. De eius primum temperie: & quod ſacro ibi morbo non modo nulli laborent, ſed etiam ſi qui aliunde adueniant, eo liberentur, ob benignam aëris temperiem. De copioſa deinde quæ ibidem eſt arena, deq; puteis, qui foſſione ad ducentos & trecentos, nonnunquam verò etiam ad quingentos cubitos facta, ſcaturiginis riuos per orificium effundunt: vnde per vices ij, qui communi labore opus fecerunt, hauriunt, & arua ſua rigant agricolæ. *d* Arbores perpetuò ibi poma ferre, & frumentum illic natum omni frumento eſſe præſtantius, niueque candidius. Interdum bis quotannis hordeum ibi ſeri, milium autem perpetuò ter. Rigare incolas ruſcula ſua, æſtate tertio quoque die, hyeme, ſexto, atque hinc tantam terræ fertilitatem conciliari. Nunquam ibi cœlum nubes contrahere. Ad hæc de horologiis, quæ ibidem conficiuntur. Oaſim memorat inſulam olim fuiſſe, atque à continente diuulſam; eandemque ab *e* Herodoto vocari *beatorum inſulam*: ab *f* Herodoro autem eo qui Orphei ac Muſæi conſcripſit hiſtoriam, nominari *g Phæacidem.* Inſulam ante fuiſſe ex eo coniecturas ducit, quòd teſtæ marinæ, & oſtrea lapidibus adhæreſcentia, in eo monte inueniantur, qui ex Thebaide in Oaſim ducit. Deinde etiam, quod perpetuò copioſa ibi arena ſcatet, treſque Oaſes replet. Nam etiam ipſe *h* tres Oaſes eſſe tradit. duas magnas, exteriorem vnam, alteram interiorem, è regione ſibi inuicem oppoſitas

a. Vide B. Greg. Nazianz. orat. 20. quæ eſt de B. Baſilio Magno, poſt init. Eunap. quoq; initio Proæreſii, & Io. Gorop: Becanum lib. 4. Origin.

b. οἱ μείζονες Heſychio, & quaſi ſuperiores.

c. Sup. Valiam vocauit, *pag. 109.*

d. Al. Zoſim. lib. 5. nec arborem ibi vllam, nec domicilium eſſe. Vide Notas D. Baron. ad Martyrolog. 12. Iunij.

e. Thaliâ.

f. Ecuius item libris τῶν περὶ Ηρακλέα, frequentia paſſim adducuntur teſtimonia.

g. Alia eſt Homeri Φαιακία: quæ ceteris Corcyra *dicitur.* *h. Vt antea Strabo lib. 17. Geograph. Vbi* Ἀνάσεις, *vel è M.SS.* Αὐάσεις *legitur: Stephano* Αὐασις.

OLYMPIODORVS.

positas, centum miliarium spatio interiecto, cum tertia parua, longo interstitio ab alteris duabus separata. Insuper hoc etiam argumento insulam fuisse tradit, quod sæpenumero accidit, vt pisces ab auibus eo delati visantur, aut certè arrosorum piscium reliquiæ: vt inde coniectare liceat, non admodum longè abesse mare. [a] Ait autem & Homerum ex vicina huic Thebaide genus ducere.

[a] *Ex Calasiris quoque sententia apud Heliod. in Æthiopicis lib. 3.*

Honorius Aug. vndecimum, & Constantius iterum Consules creati, Placidiæ nuptias conciliant. Sed has ipsa nuptias cùm vehementer detrectaret, effecit vt [b] ipsius famulis indignaretur Constantius. Tandem nihilominus ipso quo consulatum iniit die, manu ipsam arreptam Honorius Imp. frater eius inuitam Constantio in manum tradit, nuptiæque splendidè celebrantur. Hinc nata filia, quam Honoriam nominarunt: filius item, cui Valentiniano nomen datum, qui superstite etiamnum Honorio, *Nobilissimus* dictus, impellente fratrem Placidia. Quin & mortuo Honorio, disiectaq; Ioannis tyrannide, Romanorum idem Augustus creatus est. Constantius verò Honorij in Augustali imperio collega fit, ab illo quidem ipso, sed penè repugnante, cõstitutus.

[b] καὶ τῶν αὐτῆς διεφθόντων.

112 Placidia quoque *Augusta* à fratre & marito dicta est. Dein ad Theodosium, qui fratre Honorij genitus Orientis partibus Augustus imperabat, de Constantij Imp. electione nuntius mittitur, minimeq; receptus est. Hinc morbum Constantius contraxit, susceptipœnitens imperij, quòd non iam (vt antea) eundi redeundiq;, quo & quando vellet, libertas esset, neq; ludicris, vt moris eius erat, operã dare iam Imperatori permitteretur. Igitur septimo imperij mense (quemadmodum & insomnium sic indicauerat: *Sextus abiit: Septimus inchoatur.*) pleuritide extinctus est. extincta simul cum ipso in Occidentem ira, atq; expeditione, quam quòd ad imperij societatem admissus non esset, animo agitabat. Valia Præfecto [Gotthorũ] morte absumto, imperium Teuderichus suscepit.

Scriptor varia maritimo itinere passus, vix saluus euasit. Vbi & prodigiosa quædam de [c] sidere commemorat, in ipsum nauigij malum magno cum põdere ingruente, vt iam mergendi viderentur. *Vraniam* verò meteoron illud à nautis appellatum. Refert de psittaco, quo cum annos ipse viginti vixerit, vt nullam ferè humanarũ actionum, quam non imitaretur, omiserit. Saltabat enim, & canebat, & suo quemque nomine compellabat, aliaque id genus exprimebat.

[c] *Hispani nautæ* Sant Telmo *appellare solent.*

Refert item historicus, cùm apud Thebas & [d] Soënem lustrandorum locorum, cognoscendique studio versaretur, fama excitatos Præfectos ac vates eorum barbarorum, qui ad Talmin incolunt, quos *Blemmyas* vocant, ipsius optasse congressum atque colloquium. Abripuerunt itaq; me, ait, vt illas quoq; regiones perlustrarem, in ipsam vsque Talmin, à meis contribulibus quinque dierum interuallo distantem, ad vrbem quæ dicitur *Prima*. Hæc olim prima Thebaidis vrbs, proximè à barbarico solo aberat, eamq; ob causam à Romanis Latino vocabulo *Prima* nominata. quo etiam nunc nomine vocitatur, quamuis longo iam tempore barbari eam sibi vindicarint, cum aliis quatuor opidis Phœnicone, Chiride, Thapide, & Thalmide. In hac regione Smaragdi se fodinas reperisse scribit: vnde Ægyptiorum regibus olim Smaragdi illa tanta copia suppeditabat. Et hæc quidem barbarorum vates inspicere inuitabant: Verùm id sine bona regis venia non licebat.

[d] *for. Syenem.*

De Libanio quodam admiranda refert, Asianum genere hunc, Honorio & Constantio Imperatoribus Rauennam venisse, summumq; veneficum ac magum fuisse. Dicit enim professum esse, admiranda posse se absque armatis hominibus aduersus barbaros patrare. At cùm deinde experimentum promissi dedisset, & fama longius manans ad ipsas vsque Placidiæ aures rumorem detulisset, necatum illum esse, comminante Placidia coniugi Constantio diuortium, nisi è viuis tolleretur Libanius præstigiator atque infidelis.

113 Constantius genere Illyrius fuit, è Panæso vrbe Cadiæ, qui multis obitis iam inde à Theodosij magni temporibus militiæ muneribus, ad summum tandem, vti diximus, imperij apicem euectus est. Is cum cetera fuit laude dignus, tum quòd auri nulla cupiditate flagraret, antequam quidem Placidiæ coniungeretur. nam ea vxore ducta, pecuniarum auidus euasit. Ipso ergo mortuo, cum postulatis homines Rauennam vndique confluxerunt, quos bonis ille per iniuriam exuisset. verùm Honorij, inquit, lenitas, & Placidiæ cum eo arcta nimis familiaritas, frustra vt essent hæ querimoniæ, omnisq; adeò iuris vis ac potentia, effecit.

OLYMPIODORVS.

Honorij erga ſororem inſita affectio tanta fuit, ex quo Conſtantius eius maritus vita deceſſit, vt perditè nimis amando,& aſſiduè os eius oſculando, turpis apud multos conſuetudinis ſuſpicionem non effugerit. Sed hic amor in tantum breui vertit odium, allaborantibus *a* Spaduſa,atque Elpidia, Placidiæ nutrice, quibus illa tribuebat plurimum ; adiutante item ipſas Leonteo illius *b* curatore, vt & ſeditiones Rauennæ frequenter exſiſterent (adhærebat enim ipſi adhuc barbarorum turba, cum ex Adaulphi,tum ex Conſtantij Imperatoris coniugiis) & vulnera etiam vtrinque inferrentur. Donec tandem ob eas ipſas inimicitias, & priori amori par nunc odium, Conſtantinopolim Placidia, fratre præualente, cum liberis ablegatur. Solus Bonifacius fidem illi ſeruans,cùm ex Africa,cui præerat, pecuniam,vt poterat, ſubmiſit, tum ad alia ei obſequia præſto fuit. Qui poſt etiam,vt ad imperium hæc rediret,nihil non fecit,tulitque.

a. Lego Σπαδύσιος,dum quid certius reperiam.

b. Palatii *forſitan,qui* Curopalates *quoque appellatus. Vide & Briſſon. Lexicon.*

Honorius aquæ intercutis morbo correptus, *c* ante diem VI. Cal. Septemb. vitam finiit, miſſæque in Occidentem litteræ, Auguſti mortem nuntiantes. Quæ dum vltro citroque mittuntur, Ioannes quidam tyrannidem occupauit, atque eius inauguratione imperij,tanquam ab aliquo futuræ rei oraculo,iactum eſt: *Cadit,non ſtat.*: quod vulgus dictum inuertens exclamabat: *Stat, non cadit.*

c. Diſcrepat hic calculus ab aliis. nam XIIX. Cal. Septemb.obiiſſe Honoriũ tradũt.

Socrates, Proſper, Marcellinus, & Caſſiodorus.

d Bonifacius vir erat hetoicus, qui cum multis ſæpè gentibus barbaris ſtrenuè pugnauit, paucis interdum copiis adhibitis,interdum pluribus, nonnunquam verò & ſingulari certamine: &, vt verbo dicam, barbaras multas, variaſque gentes Africa expulit. Idem iuſtitiæ vel in primis ſtudioſus,& abſtinens ac pecuniarum contemptor fuit, à quo etiam huiuſmodi aliquando patratum facinus. Ruſticus quidam præſtanti forma vxorem ſuam cum barbaro quodam è confœderatis milite conſueſcere cognouit, rogauit itaque Bonifacium, dedecus illud familiæ deplorans, vt opem ferret. Ille cognito loci interuallo, & agri nomine, vbi adulterium patraretur, hominem 114
tum quidem dimiſit, in poſterum diem ad ſe redire iuſſum. Noctu autem, inſciis omnibus in agrum illum ſeptuaginta ſtadiis diſſitum profectus, deprehenſi cum mœcha barbari caput amputauit, eademque domum nocte reuertit. Redeunti dein, vt mandatum fuerat, poſtridie marito,barbari caput obtulit, percunctatus an nouiſſet. Ille ſpectaculo percuſſus,& quaſi ſenſu motus, mox vbi agnouit, multis iuſtitiæ cauſa actis gratiis, domum lætus rediit.

d. In quib.fortè Strabo lib.1.

E magnis Romanæ vrbis domibus (vt hic refert) omnia intra ſe vnaquæque habuit, quæcunque mediocris etiam vrbs habere potuit; hippodromum, fora, delubra, fontes,varia balnea. Hinc & ſcriptor ſic exclamat.

Eſt vrbs vna domus: mille opida continet vna vrbs.

Sed & lauacra publica ingenti prorſus fuere magnitudine, è quibus, quæ *Antoniniana* nominantur *thermæ*, ad commodiorem lauantium vſum, mille ſexcenta habuerunt ſedilia, è marmore polito fabricata: Diocletianæ, duplo ferè plura.

Romanæ verò vrbis mœnia ex Ammônis geometræ dimenſione, quo tempore Gotthi illam priore incurſione infeſtarunt, viginti & vnius miliaris ſpatium in circuitu habere comperta ſunt.

Multas Romæ familias annuos reditus è bonis accepiſſe quadraginta circiter auri centenarios,abſque frumento & vino,aliiſque eius generis,quæ tertiam æquabant auri partem,ſi venderentur. Alteras verò poſt has, decem aut quindecim centenarios in cenſu habuiſſe. Probum *e* Alypii filium in prætura,quam Ioannis tyranni temporibus geſſit, auri centenarios duodecim expendiſſe. Symmachum verò oratorem, mediocri cenſu ſenatorem, ante captam vrbem filio Symmacho præturam gerente, centenarios impendiſſe viginti. Maximum dein,ex opulentis ac beatis vnum,in filij præturam quadraginta centenarios impendiſſe. Septem autem diebus ſollemnes ludos prætores celebrabant.

e. Al. Olympii.

f. Ex Homeri ipſius ſententia Odyſſ Λ.ν.13.
ἡ οἵ' εἰς πείρατ' ἵκανε βαθυῤῥόω Ὠκεανοῖο.

Scriptor hic Vlyſſem ait,non circa Siciliam, ſed ad extremas Italiæ oras oberraſſe: & *f* traiecto Oceano ad inferos deſcendiſſe, atque in eo mari variis illis erroribus iactatum fuiſſe. Quod multis confirmare nititur. Nos & *g* alios plures legimus, in his cum illo conſentire.

g. In quib.fortè Strabo lib.1.

Remiſſa eſt Conſtantinopoli à Theodoſio Placidia cum liberis, aduerſus *h* Ioannem tyrannum : & illa quidem Auguſtæ nomen. Valentinianus verò Nobiliſſimi

h. Cuius apud Suid. clementia, prudentia,atque moderatio commendatur.

bilissimi titulum susceptit. Submissus quoque exercitus, belliq́ue Imperator vtriusque militiæ, Ardaburius nimirum cum Aspare filio, addito & tertio Candidiano. Ad Thessalonicam [cùm ventum esset] Helion officiorum magister à Theodosio missus, Valentinianum in ipsa illa vrbe Cæsaris veste induit, annos natum non amplius quinque. Cùm autem ad Italiam peruenissent, Ardaburius à tyranni militibus capitur, missusque ad illum *a* amicitiam cum eodem init. Eius interim filius [Aspar] vnà cum Placidia in magna rerum desperatione luctuq́ue versabantur. Sed Candidianus, multis occupatis vrbibus, partaq́ue rebus benè gestis nominis claritate, luctum dissipauit, animosq; reddidit. Cæso dein Ioanne tyranno, Placidia vnà cum Cæsare filio Rauennam iniit. Helion verò magister & patricius Romam inuasit, omnibusq́ue eo confluentibus, Valentinianum iam septennem veste induit Imperatoria; vbi historiæ finis est.

115

a. φιλιάζει αὐτῷ, *cum eodem.*

THEODORI MOPSVESTIÆ

De Persarum Magia libri III.

LXXXI.

LECTI sunt THEODORI *de Persica magia, & quid hæc à pio cultu differat, libelli tres*: quos Mastubio Armeno, & *a* Chorepiscopum agenti, inscribit. Ac primo quidem libro exponit nefandum Persarum dogma, quod *b* Zasrades induxit; siue de Zaruam, quem principem omnium facit, & *Fortunam* appellat. Hunc libatione oblata vt *c* Hormisdam gigneret, & illum, & *d* Satanam præterea genuisse. De eorum insuper *e* sanguinis mistione. Denique vbi simpliciter impium ac perobscenum dogma ad verbum proposuit, priore illud libro refellit. Reliquis duobus de fidei pia doctrina tractat, ductoq́ue à mundi creatione exordio, ad ipsam legem gratiæ pari modo cursim delabitur.

Hic Theodorus ille Mopsuestias esse creditur. Nestorij enim hæresim, maximè libro tertio, confirmans citat. Quin & peccatorum in pristinum statum restitutionem confingit.

a. Quasi ὁ ἐν χώρῳ ἐπισκόπου ὤν. *Episcopi vicarius, qui etiam ipse Episcopus esset, vt ex Antioch. Conc. constat. Eum hodie* Suffraganeum *vulgò appellant.*

b. Sarades *hic legendum doceor ab Agathia lib. omnia deliramalum Genium*

c. αἱμομιξία.

2. de bello Goth. vbi hoc item nomine Soroastrem Persarum legislatorem vocatum monet. Gnosticorum hæc menta, è confictо ab ipsis reuelationũ Soroastris libro petita forsitan. c. & d. Ωρομάζω, *seu* Ωρομάσδω, *&* Ἀριμάνιον *puto indicari, de quibus Plutar. libel. de Iside & Osiride. Vide Brisson. Persic. 2. & ibi laudatos. Gnosticorum intelligo, Soroastris disciplinam sectantium. Vide nostri Mart. Delrii magic. disquisit. lib. 3. P. 1. Q. 4. sect. 2. Auctoresq; ibi citatos.*

DEXIPPI

De rebus post Alexandrum gestis libri IV. Epitome historica vsque ad Claudij imperium, & Scythica.

LXXXII.

LECTI sunt *a* DEXIPPI *rerum post Alexandrum magnum gestarum libri quatuor.* Lecta & eiusdem altera *b Epitome historica, vsque ad imperium Claudii Aug.* summa gestarum rerum capita attingens. *Scythica* quoque eiusdem legimus, quibus Romanorum & Scytharum inter se prœlia, resque memoratu dignas commemorat.

Oratio eius vt nihil habet redundans, ita pompam quandam ac maiestatem affectat. Vnde quis eum iure dixerit alterum esse, sed cum perspicuitate quadam, Thucydidem; potissimum verò in Scythicis illis historiis.

Rerum post Alexandrum gestarum narrationem ab ipso mox regis excessu inchoat, refertq́ue porrò vt ad Alexandri fratrem *c* Aridæum, (qui ex Philine Larissæa Philippo natus fuerat) Macedonum regnum deuenerit; ad illum, inquam, & Alexandri filium, nasciturum ex Roxana, quæ prægnans relicta fuerat; itemq́ue ad *d* Perdiccam & socios, qui Macedonum iudicio, regum nomine imperium procurabant. Narrat deinceps, vt Alexandri sit diuisum imperium. Asiæ quidem hoc modo. Ptolemæo Lagi F. totius Ægypti, & Libyæ, & omnis vltra hanc regionis Ægypto adiacentis, imperium datum. Cleomenes verò ab Alexandro rege huic Satrapiæ impositus, vicariam Ptolemæo præstare operam iussus est. Laomedon Mitylenæus Syriam tenuit; Philotas Ciliciam; Pithon verò Mediam; Eumenes Cappadociam, & Paphlagoniam; gentesq́ue ad Euxinum pontum sitas, ad vsque Trapezuntem. Antigonus Pamphyliis & *e* Cilicibus præfectus est, vsque ad Phrygiam. *f* Asandro Cares obuenerunt; Lydi verò Menandro.

116

a. Rhetoris Athenienſis, cui Suid. Herennij cognomentum tribuit.

b. Chronicorum huius ſcriptoris 10. ac 11. librum citauit Stephan.

c. Arrianus inf. geminata rr. littera, Arridæum *perpetuo profert, vt & Plut. in Alexandro.*

d. Vide Arrian. inf. pag. 123.

e. Pro his habet inf. Lyciis *Arrian. pag. 123. & 127.*

f. Caſſandrum apud Iuſtin. & Curtium leges:

vt & in priore imperij Macedonici diuiſione apud Arrianum inf. pag. 123.

DEXIPPVS.

nandro. Leonatus Phrygiam, quæ ad Helleſpontum eſt, obtinuit. Atque ita quidem Aſia diſtributa.

In Europa, Thracia quidem, & Cherroneſus [a] Lyſimacho ceſſit. Antipater autem vniuerſæ Macedoniæ, & Græciæ, Illyriis item, & Triballis, atq; Agrianis, omnibuſque adeò iis, quibus in cõtinente [Europea] fuerat ab Alexandro adhuc ſuperſtite cum plena & ſumma poteſtate Imperator præfectus. Curatoris porrò officium, quæ que ad regiam pertinerent tutelam, Cratero mandata. At [b] quod ſummum eſt apud Macedonas dignitatis culmen, Perdiccas Hephæſtionis Chiliarchiam tenuit.

Indorum omnium Præfecti Porus & Taxiles fuere. Ac Poro quidem, quæ Indum inter & Hydaſpen flumina iacent; Taxili verò reliqua ſunt attributa. Pithon [c] alter horum finitimis imperauit, exceptis [d] Paramiſadis. Qui verò Indis contermini ſunt, ſub Caucaſeis montibus incolentes, Oxyartæ Bactrio, Roxanes Patri, regendi obtigerunt. Huic Roxanæ filius natus, poſt Alexandri patris obitum, quem æquè parentis nomine Alexandrum Macedones appellarunt. Arachoſiis & Gedroſiis Sibyrtius præfuit. [e] Stalanor Solienſis apud Areios & Drangos regnauit. Philippus Sogdianis imperauit, vt Radapharnes Hyrcaniis, & Neoptolemus Carmaniæ. Perſæ Peuceſtæ paruerunt. Sogdianorum quippe regnum Oropius tenuerat, non à patre relictum, ſed ab Alexandro acceptum. Qui poſtquam in eam calamitatem incidit, vt perduellionis reus regno exuendus eſſet, communicatum cum [f] alio horum [Sogdianorum] imperium tenuit. Babyloniorum verò, eiuſq; regionis quæ [g] media Tigrim inter & Euphratem fluuios ſita eſt, ita diſtributum imperium, vt illis quidem Seleucus, Meſopotamiæ verò Archelaus imperaret. Hic itaque gentium, earumq; Præfectorum catalogus, poſtquam Perdiccas ab Alexandri exceſſu imperia diſtribuit. In ceteris autem pleriſque narrationibus, æquè vt in his, cum Arriano plurimum Dexippus conſentit.

a. Horum triumuiratum conferas licet cum Arriano inf. pag. 123.

b. Iungo hæc cum Perdiccæ dignitate, ſecutus Arrianum inf. pag. 123. & ita exigunt res de Perdicca ſcriptæ.

c. Non ille, cui ſup. Mediam obuenißе retulit: ſed quem Agenoris F. facit Iuſtinus, & Arrianus inf. pag. 127.

d. Parapamiſadas leges inf. apud Arrianum pag. 127.

e. al. Stanoſor.

f. Cum Philippo nimirũ, cui tam mox Sogdiani attributi legebantur.

g. Vnde & Meſopotamia dicta eſt.

DIONYSII HALICARNASSEI

Hiſtoriarum libri XX.

LXXXIII.

LEGIMVS DIONYSII *Halicarnaſſei* Alexandri F. *hiſtoriarum libros* [a] *viginti.* Incipit ab Æneæ, capta iam Troia, in Italiam aduentu, pergitque ſingulatim narrare [b] Romam conditam, Romuliq; & Remi ortum, & ordine deinceps vniuerſa vſque ad Romanorum cum Pyrrho Epyrotarum rege bellum (quod ipſum quoque deſcribit) deſinitque in Olympiadis CXXVIII. annum tertium: à quo tempore hiſtoriam inchoaſſe refert Polybium Megalopolitam. 117

Claruit hic ſcriptor Auguſti imperio. nam finito iam inteſtino bello, quod Auguſtum inter & Antonium exarſerat, in Italiam adnauigauit. Vbi cùm annos duos & viginti (vt ipſe ait) vixiſſet, & Latinam linguam accuratè [homo Græcus] [c] didiciſſet, omnemque adeò antiquitatem rerum Romanarum veſtigaſſet, paratis denique vniuerſis ſcribendæ hiſtoriæ neceſſariis, ad rem ipſam aggreſſus eſt.

Stylus eius atque dictio, quæ nouatorem deceat; & verò per inſuetam vulgò viam orationem impellit. At rerum ſingularum minuta explicatio & ſenſus, illi quandam ſimplicitatem adfert, & ne ad ingratum ſermonẽ atq; aſperum abripiatur, vetat. Digreſſionibus vtitur non rarò: quare hiſtoriæ faſtidium leuat, reficitq; lectorem interdum, ac retinet. Vt autem verbo expediam, orationis elegantia rerum particularium narratione & digreſſione temperata, dictionem in aſperitatem abituram, lenit.

a. Vndecim hodie dumtaxat leguntur. Vide quæ de hoc ſcriptore toto primo operarum libro ꝓdidit H. Steph. in edit. Dionyſ. Lugdunenſi. Vide & Francofurd. edit. Græcolat.

b. Vt & Appian. Alexandr. pag. 23. Et Sex. Aurelius Victor in origine gentis Rom. Dion itẽ Caſſius ſup. pag. 52.

c. Idẽ de ſe Plut. teſtatur initio Vitæ Demoſth & de Diodoro Siculo Photius ſup. pag. 51.

EIVSDEM

Hiſtoriarum Synopſeos libri V.

LXXXIV.

LECTA eſt eiuſdem *librorum viginti hiſtoriarum* [a] *Synopſis*, quinque ipſa libris comprehenſa: in qua, vt ſe ipſe vincere elegantia videtur, ita quoque omni exutum iucunditate putes. Quæ tamen res ad vtilitatem magis facit, dum nihil præter neceſſaria orationi interſerit. Dicas eum tanquam regem cum imperio ius dicere, & temperato conciſoq; dicendi genere, ad hæc etiam compoſitione ac dictione ipſa [b] vocis quandam imaginẽ edere, vt durior quodammodo ex eo ad audientiũ aures deferatur, quod genus orationis compendio ſatis aptum, perfectæ atq; integræ hiſtoriæ minimè conueniat.

a. De qua Henr. Steph. cap. 5. & 7. Operæ ſuæ I. in hunc Dionyſ.

b. ἠχώ τινα.

Illud

Illud apparet, ſcriptorem hunc Dione Caſſio, & Appiano Alexandrino, Romanarum quoque rerum hiſtoricis, priorem ætatem fuiſſe.

HERACLIANI EPISCOPI CHALCEDONIS

Contra Manichæos libri XX. LXXXV.

LECTI ſunt *a* HERACLIANI *Chalcedonenſis Epiſcopi aduerſus Manichæos libri viginti.* Oratio illi conciſa, minimè redundans, atque ſublimis, non absque perſpicuitate, quam granditas temperat. Atticiſmum enim cum familiari ſermone admiſcet, ac veluti puerorum præceptor, in certamine, plusquam Atticiſmo, vt ſic loquar, contendit.

Euertit vero id, quod *b* Manichæi appellant, *Euangelium*, & *Gyganteum librum*, atque *Theſauros*. Recenſet item eos, qui ante ſe in Manichæorum impietatem calamũ ſtrinxerunt. Hegemonium nimirum, qui *c* diſputationem Archelai aduerſus ipſum [Maneten] perſcripſit: & *d* Titum, qui cum ſe putauit contra Manichæos ſcribere, in *e* Addæ magis libros ſcripſit. Adhæc & *f* Georgium Laodicenſem, qui eadem fere, quibus vſus eſt Titus, argumenta *g* pro veritate adhibet. Præterea *h* Serapionem Epiſcopũ Thmueos. Denique & *i* Diodorum illum, qui libris quinque & viginti cum Manichæis certauit. quorum ſeptem prioribus putat quidem *k* *Viuidum* ſe Manichæorum *Euangelium* refellere: at non aſſequitur; dum non illud, ſed quod ab Adda ſcriptum erat, & *Modium* appellatur, euertit: reliquis deinde libris ea ſacræ ſcripturæ loca purè explanans atque declarans, quæ Manichæi ad ea quæ animo concepiſſent, accommodare ſolerent. Et hæc de Diodoro. Horum ergo patrum, vt eos pientiſſimus Heraclianus nominat, facta mentione, quæcunque in ipſis non ſatis firmiter pronunciata ſunt, breuiter confir-
94 mat, quæ prætermiſſa, piè ſupplet, quæ ſatis accuratè prodita, integrè citat, cum nominis honorifica appellatione, additis ſimiliter, quæ ſibi in mentem venerint.

Spirat hic vir Philoſophicum robur, aliarum quoque artium opibus egregiè inſtructus. Igitur quæ fabuloſè nugantur Manichæi, validiſſimè euertit, atque ex ipſa etiam rerum, quæ exiſtunt, conſideratione, fabuloſas ipſorum de *Ente* nugas refutat. Scriptum eſt autem hocce aduerſus Manichæos viginti librorum opus ad Achillium quendam, qui id poſtulauerat, quem & *fidum & chariſſimum filium* appellat. Perſpecto enim Manichæorum impietatem longius ſerpere, publicis eam ſcriptis refutari Achillius flagitarat. Et certè ad æternum de hac impietate triumphum, ſcriptum eſt hoc opus. Claruit vero hic pientiſſimus Heraclianus temporibus. * * * * *

a. Cuius inſ. honorifica mentio inter Patres orthodoxos, pag. 469.

b, Horũ originẽ, Principes & ſcripta refert B. Cyrillus Hieroſoly. Catecheſi VI, Suid. in Manes, *& nuper editus Pet. Siculus copioſius in hiſt. de Manich. hæret.*

c. Cuius ſpecimẽ apud eund. Cyrill. ſup. B. Hieron. cap. 72. Catal. legendum.

d. Boſtrenum Epiſc. quem fortes aduerſum Manichæũ ſcripſiſſe libros, auctor B. Hieron. in Catal. cap. 102.

e. Βυθολᾶν *Cyrillus atque Suidas appellarunt: Niceph. lib. VI. cap. 22.* Addam *cum hoc noſtro nominat.*

f De quo Nicephor. ſup. & alib.

g. κατὰ τῆς ἀληθείας. *Sed fort.* κατὰ τῆς ἀτιθείας, *totidem elementis*, contra impietatem, *reponendum.*

h. Scholaſticũ *cognomento, & B. Antonio charum, teſte B. Hieron. Catal. cap. 99.*

i Metropolis Ciliciæ Epiſc. Niceph. lib. VI. cap. 32. Vbi Euſebius Phœnix etiam contra hos fertur ſcripſiſſe.

k. ζῶν.

B. IOANNIS CHRYSOSTOMI

Epiſtolæ ad Olympiadem, & alios. LXXXVI.

LECTAE ſunt epiſtolæ S. Patris IOAN. CHRYSOSTOMI, quas iniuſtè, atque inhumaniter relegatus ad varios miſit: in quibus vtiliſſimæ ſunt, quas ad pijſſimam Olympiadem Diaconiſſam decem & ſeptem conſcripſit, & ad Innocentium Pont. Rom. quibus etiam quæcumque pertulit, quantum per Epiſtolam licet, enarrat. Vtitur in his vſitata ſibi dicendi forma. Clarus enim eſt, atque perſpicuus, & perſuadendi vi cum iucunditate floridus, niſi quod accuratius videantur ſcriptæ ad Olympiadem litteræ. neque enim ad epiſtolicum illæ ſtylum vſquequaque accommodari potuerunt, quòd rerum iſta magnitudo ſcribendi legibus vim adferret, easque ad ſe pertraheret.

Extant m. ſ. in Biblioth. Augu.

ACHILLES TATIVS

De rebus Leucippes, & Clitophontis libri VIII. LXXXVIII.

LEGIMVS ACHILLIS TATII *Alexandrini De rebus Leucippes, & Clitophontis* a *octo libros.* Est vero dramaticum opus, amores quosdam continens intempestiuos. Et dictione quidem ac compositione videur excellere. Claritudinem enim, atque aptam translationem, quoties ea vtitur, adhibet. *b.* Definitæ præterea, & perspicuæ, quæque delectationem adferant, pleræque sunt periodi, auditum quoque consonantia quadam lenientes. Verum obscenissimi eius, & nimis impuri sensus, cum scriptoris sententiam in omni re seria eleuant, tum legere volentibus abominandam fugiendamque reddunt lectionem. Exceptis autem nominibus ferè personarum, & detestanda illa obscenitate, magnam omninò similitudinem videtur in apparatu ac narrationum fictione cum Heliodori dramate habere.

a. Exstant hodie Græcolat. in Germania nuper euulgati. Hunc ipsum scriptorẽ Christianis tandem sacris initiatum, Episcopũ creatum esse memorat. Suid.

b. ἀφῃρισμέναι quales fort. à M. Tullio Vocatur, certus & circumscriptus ambitus verborum.

GELASII [CYZCIENI] CAESAREÆ PALAEST. EPISC. 119

Historiæ ecclesiast. libri III.

LXXXVIII.

LEGIMVS historiæ forma *Res in Nicæna Synodo gestas, libris* a *tribus.* Refert auctor Hosium Cordubæ Episc. & *b* Bitônem atque Vincentium Romanos sacerdotes, Siluestri Rom. Pontificis legatos, adfuisse, ipsum quoque Eustathium Antiochenum Patriarcham, & Alexandrum Presbyterum Metrophanis Constantinopolitani legatum. neque enim hic, ætate confectus, (centesimum excedebat annum) adesse potera t. Adfuisse & *c* Alexandarũ Alexandriæ antistitem, vnà cum Athanasio, qui post etiam ei in episcopatu successit: & præter eos Macarium Hierosolymorum præsulem, cum magna præterea episcoporum ac sacerdotum multitudine. Indictam autem Synodũ memorat, anno *d* decimo sexto imperij Constantini; durasséque actiones eius ad vsque eiusdem primum & vicesimum annum cum semestri, vt nimirum *e* sex ipsos annos [Patres] consederint.

a Horum duos nobis Græcè & Latinè dedit Rob. Balforeus. Tertiũ enim loco tres admodũ Constãtini Imp. epistolas exhibuit. Noster autem Alphons. Pisan⁹ ex hoc opusculo & exẽplari quodam Arabico, sanctotorum⁹

b Βιτῶνα *hunc phanis locum sustulit, BB. Synodum ipsis To. III. Annal.*

aliquot Patrum monumentis, quatuor suos de hac Synodo libros contexuit. Franc. Turrianus Canones edidit. Video à Græcis appellari, quem in Latinis codicibus Victorem *legimus c Idem ille qui in demortui Metrophanis locum subrogatus, primus est factus Constantinopolit. Patriarch. impietatis⁹ antistitem* [Arium] *oratione sua Athanas. & Greg. Nazianz. auctorib. d Balforei, æque ac Pisani edit. sex menses addit, dimissam⁹ Constantini Aug. Vicennalibus. e Alij tres cum semestri annos dumtaxat numerant. D. Baron. Card. Eccleſiast. Syno anno esse absolutam Nicænam pertendit.*

Exturbatum ibi refert Arium, & anathematis fulmine confixum, sed inde iterum conatum impetrare admissionem, tentantibus id sæpe numero Eusebio Nicomedienſi præsule, & *f* Eutocio Ariano Presbytero ordinato, quem posteriorem, animam agens Constantia Imperatoris soror, fratri commendarat. Verum etsi Arium isti in ecclesiam reducere conati fuerint, non permisisse tamen diuinam vltionem, hostem hunc ecclesiæ suæ templo sanctioriqúe adyto insultare, dum lata in eum sententia, in latrinis voluit vitam terminare, eodem illo die, quo die ipse eiusque sectarij & assecłæ statuerant illius reditu Dei Ecclesiam, & sacra profanare. Accidisse autem hunc [impij] è vita excessum loco publico, quòd à foro proximè latrinæ illæ abessent. Constantinum Magnum gauisum scribit, quod integerrimus iudex Deus; controuersiam omnem sententia lata diremisset, misisséque mox ad varios epistolas, quibus iustam de Ario vindictam, velut cippo inscriptam omnibus promulgaret. Ita huius scriptoris narratio consentit cum *g* Athanasio Magno, cum *h* Theodoreto, *i* alijsque plurimis. *k* Nonnullis enim tradere visum, non Constantini Magni temporibus, sed Constantio filio imperante, tam fœdo Arium exitu hominem exuisse. Et hæc quidem liber ille continebat. In *l* alio tamen exemplari, quo eadem prorsus continebantur, hunc titulum libro inscriptum reperi: GELASII CAESAREAE PALAESTINAE EPISCOPI. Ipsa porro dictio ad humilem vilemque stylum plus æquo vergere animaduertitur.

f De cuius fraudibus plura Metaphrast. de gestis Nicænæ Synodi, Tom. IV. Surij.

g Disput. I. aduersus Arianos sub fin. & Epist. ad Serapionem tota.

h Lib. IV. Epitom. cõtra hæret. & Lib. I. hist. Eccles. cap. 13. & 14. VI. Surij. l. Illũ

i. In quibus Epiphã. & auctor Vitæ Athanasii inf. pag. 782. k. Metaphrastæ, orat. de gestis Nicænæ Synodi. To. forte codicem putat, quem sup. pag. 5. loco 15. recensuit.

Verum quis hic Gelasius sit, certo non potui cognoscere. Trium enim hactenus Gelasiorum (quos discernere nequeas) Cæsareæ Palæstinæ Episcoporum, vel *m* certè duorum,

m Illustriss certè Baron. To. VI. ad Ann. Chr. 496.

init. eundem demonstrat Gelasium huius histor. & libelli aduersus Anomœos, siue Eutychen. De duabus naturis in Christo, *auctorem esse. Vide inf. pag. 150.*

duorum, libros legimus. Quorum quidem librorum vnus *Aduersus Anomœos* [hæreticos] conscriptus est: reliqui duo, res continent Ecclesiasticas, alteriusque horum iam
120 modo est à nobis obiter facta mentio: cuius sanè titulus (vbi quidem illum adscriptum inuenimus) is est, quem antea diximus: GELASII CAESAREAE PALAESTINAE EPISCOPI ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIBRI TRES.

Operis autem ipsius principium eiusmodi est: *Quæ in sancta, magna, & vniuersali Episcoporum Synodo, ex omnibus, vt sic dicam, Romani orbis prouinciis, ipsaq; adeo Perside congregata*, & reliqua. Desinitque in Constantini Magni obitum, quando *a* diuino remissionis [peccatorum] lauacro suscepto, vitæ huius maculas, quas communi mortalium sorte contraxisse oportuerat, vna eluit. Baptismate vero tinctum refert ab Orthodoxo sacerdote, sacroque ritu, non, vt quidam prodiderunt, ab hæreticorum aliquo. Longiorem autem hanc baptismati obuenisse moram, quod ipsis Iordanis fluminis aquis tingi vehementer optasset.

Affirmat hic scriptor, sub Basilisco, qui Zenone pulso *b* tyrannidem occupauit, vixisse se ac legisse Concilij acta in *c* antiquis membranis conscripta, dum adhuc paternis in ædibus versaretur. Ex horum itaque memoria, & ex alijs præterea scrtptis, vtilia quæque colligendo, historiam composuisse. Meminit insuper, laudatque dicta quædam Gelasij cuiusdam, *d* quem ipse Gelasium, *Ruffinum* quoque nominat. *e* Suam porro patriam esse ait Cyzicum, Patremque vnum de *f* presbyteris ibidem exstitisse. Sic libri huius loquitur scriptor, atque hæc liber ipse commemorat.

a. Eusebij errore, a multis pridem Græcis Latinisq; scriptoribus refutatũ, sequitur hic Gelasius: & hæc forsitan causa omissi in Ms. tertij huius hist. libri. Vide Bar. Card. To. III. ad A. Ch. CCCXIV b. Ann. Chri. CCCCLXXVI.

c. Quæ fuissent Dalmatij, Cyzicenorum quondam Archiepisc. cuius & Socrates meminisse videtur lib. VII. cap. 28. d. Lib. I. cap. 7. init. Ὃν μὲν πρεσβύτερον, ἦγεν Γελάσιον. *e Initio Præfationis. f Ante sacerdotium tamen in coniugio nostrum Gelasium esse certum sit.*

"Ογε μὲν πρεσβύτερον genitum tibi certum sit.

GELASII CÆSAREÆ PALÆSTINÆ EPISC.

LXXXIX.

Proœmium in additamentum ad Eccleſiaſt. hiſtoriam Euſebii Pamphili.

quem ego numerum, primũ omissum, deinde adscriptum, loco nõ suo, huc traducendum putaui.

IAM altet [Rerum Ecclesiasticarum, de quo supra commemini] liber, hunc titulum præfert: *Proœmium Episcopi Cæsareæ Palæstinæ in ea, a quæ ad Ecclesiasticam historiam Eusebii Pamphili adiiciuntur.* Incipit verò hoc modo: *Cateros quidem, qui ad scribendum animum appulerunt, quiq; rerum gestarum historias memoriæ prodere statuerunt*, & quæ sequuntur.

Prædicat se auunculum habuisse Cyrillum Hierosolymorum Episcopum, qui & sibi ad hæc ipsa scribenda auctor fuerit. Alibi autem legendo hoc quidem comperi, Cyrillum ipsum cum hoc Gelasio Ruffini Romani historiam in Græcum vertisse sermonẽ, non vero propriam suam aliquam condidisse. Illud certum, Gelasium hunc, quando Cyrilli Hierosolymitani æqualis fuit, proximo illo esse ætate priorem. Et hic certè Gelasius diserta quoq; dicendi forma ab illo discrepat: quamquam vterq; longe est eo, qui aduersus Anomæos scripsit, inferior. Qui quidem Episcopus & ipse eiusdem Palæstinæ inscribitur, sed dictione ac varia doctrina, logicisque rationibus (quibus tamen, nescio quî, non aptissimè est vsus) cæteros duos, qui inferiorem ordinem dicendo tenuisse visi sunt, multo interuallo reliquit. An verò horum aliquis hæc idem conscripserit, & opportunè collegerit, addideritque reliqua, cognoscere nondum potui.

a. à Ruffino, puta: qui ad hanc histor. latinam à se factam, duos adieciſſe libros, decimum atque vndecimũ, legitur ap. Gennad. de scriptor ib. Eccles. cap. 17. & ipsemet Ruffin. profitetur ad finẽ lib. IX. Eusebij enim X. libros in nouem contraxerat.

b. Eundem hunc statuo Gelasium, successorem. Hieron. in Catalogo cap 130. vbi Euzoio successisse dicitur, quem Niceph. quod sede pulsus fuerit, non retulit in censum Episcop. quem Niceph. lib. XII. cap. 11. inter laudatos episcopos numerat, tertium ab Eusebio Pamphili, & Acacij Quem item egregiè laudat, Theodoret. Eranistæ Dial. I. citata eius concione apparitionis Domini. & B.

121

LIBANII SOPHISTÆ

XC.

Orationes & Epistolæ.

LECTI sunt *a* LIBANII *tomi duo*. Is in fictis suis, quasque exercitationis tantum causa scripsit, Orationibus, se ipso est, quam in alijs præstantior. Nimis enim diligens ac curiosus dum esse vult, natiuam effusamq; sermonis (vt ita dixerim) gratiam ac venustatem in illis alijs corrupit, atq; in obscuritatem delapsus est, multa quidem interpositionibus

a. De quo Suid. legend.

tionibus obſcuriora reddendo, quædam etiam ablatis neceſſarijs. Regula eſt alioqui hóc in genere, ac norma ſermonis Attici. Clarum item habet in *a* epiſtolis ſcribendis nomẽ: Multaque & varia circumferuntur ab eo conſcripta.

a. Laudat & has Eunapius in Libanij vita: nosq; trecentas fere ineditas reperim⁹.

ARRIANI

XCI. *De Alexandri Magni rebus geſtis libri VII.*

LEGIMVS ARRIANI *De rebus geſtis Alexandri Magni libros* a *ſeptem*. Refert ipſum cum Athenienſibus, cæterisq; Græcis, Lacedæmonijs exceptis, fœdus iniuiſſe, ac dehinc in Aſiam traieciſſe, prœlijsq; Perſas fregiſſe, & ad Granicum quidem Darij Satrapas, copias ducentes equitum viginti millia, pedites pæne totidem, omnes debellaſſe: ad Iſſum vero Darium cum exercitu fudiſſe fugaſſeq;, & liberos, atque adeò vxorem cepiſſe. In Arbelis, ſiue in Gaugamêlis tandem & ipſum Darium ſuperaſſe, & hũc fugientem à ſuis occiſum eſſe. Suffectum deinde ab ijsdem in Darij locum regem Beſſum, æquè poſtmodum ab Alexandro captum, & ob audacem in Darium iniuriam ludibrio affectum, vitaq; priuatum. Adhæc ſepties Alexandrum inter pugnandum fuiſſe vulneratum, regiasque in *b* Pagaſis opes ſuſtuliſſe. Cum item perſuaſum ei eſſet Philotam inſidias moliri, cum parente Parmeniône interficiendum ipſum curaſſe. Sogdianorũm quoq; regnorum potitum eſſe, & Aſiæ Scythas prœlio viciſſe. Clitum ab Alexandro potu correpto, interemptum, magnumque mox eum facti, vt ad ſobrietatem redierat, mœrorem oſtendiſſe: adhuc & Alexandro etiamnum puero ſtructas fuiſſe inſidias, pœnasq; idcirco irrogatas. *c* Petram illam, quæ in Sogdiana regione eſt, occupatam eſſe, capta Oxyarti, qui regioni illi imperitabat, coniuge, vnà cum Roxana filia, quam poſt Alexander vxorem ritè duxerit.

a. Exſtant Græcè & Latinè ab H. St. excuſi, cũ Indica hiſtoria, quam aliqui IIX. hic librum faciunt.

b. Emenda ex editis, & ex Strab. Stephano alijs, Paſagardis.

c. Q. Curtius extremo lib. 8.

Alexandrum ex Bactris ad Indos profectum, pugna illos ſuperaſſe, vrbesq; eorum plurimas obſidione cæpiſſe: in his & Aórno (quæ dicitur) occupata, in *d* Aſacanorum prouinciam perueniſſe. Nauibus præterea Indo flumine conſtrato, traieciſſe, & Porum Indorum regem vno deuictum prœlio, viuum cepiſſe, humaniterq; complexum, latius etiam quam antea regnare iuſſiſſe. Indos fluuios, non ſecus atque Nilum æſtate augeri, hieme verò minui memorat. Refert item alium quendam Porum, Indis quoq; imperantem, quem & facinoroſum fuiſſe ait. Alexandrum verò dum hunc perſequitur, *e* Hydaſpen fluuium transiuiſſe, eiusque accolas Indos bello ſuperaſſe: horum quoque opida ingentia, & frequẽter habitata armis cæpiſſe, tetendiſſeq; porro ad *f* Hyphaſim flumen: quod dum transmittere Alexander pararet, tumultuari militem cœpiſſe, quòd nec labores aſſiduos toleraret, nec belli requietem, finemq; expeditionis videret. hac de cauſa, relicta India, reuerti coactum Alexandrum. Atque hic quintum librum ſcriptor clauſit.

d. al. Aſcanorũ.

e. al. ὑδραώτλω.

f. al. Hypaſis, *vt Plin. & Solino. Item Ptolem.* Bybaſis, *& Strab.* Hypanis.

122

Sexto itaq; libro, frequentes ab Alexandro redeunte pugnas cum hoſte cõmiſſas, ingentesq; partas victorias commemorat. Quibus in prœlijs fortiter dimicantem ad ſuperiora quinq; vulnera, alia iterum duo accepiſſe; ac licet è ſeptimo moriturus videretur, commodè tamen fuiſſe curatum. Ex India reuertentem, terreſtri ipſum itinere profectum eſſe; *g* Neatcho altera exercitus parte commiſſa, ac per mare redire iuſſo. Conueniſſe vtrasque copias, cum maritimas, tum terreſtres ad Carmaniam. A Carmania deinde in Perſidem Alexandrum progreſſum, imperato vt Neatchus in Suſianorum regionem curſum, & ad Tigridis fluminis oſtia inſtitueret. Hanc autem Nearchi nauigationem Ionica deſcribit dialecto Arrianus, eamq; proprio titulo INDICA indigetat.

g. De quo frequens apud Strab. mentio.

Alexander poſt hæc neglectum Cyri ſepulcrum *h* adornauit, & *i* Calanum Gymnoſophiſtam, qui flammis ſe committere vellet, quòd morbo tentaretur, *k* patrio extingui ritu permiſit. Nuptias ad hæc cum ſuas, tum aliorum ſplendidà celebrauit. *l* Ipſe quidẽ natu maximam Darij filiam, Arſinoën nomine, duxit, natuque minimam filiarum Ochi, quæ Paryſatis dicta. Roxana enim iam antea ducta erat. Drupetin, Darij quoque filiam

h. Aperuiſſe cõmemorat Q. Curtius libro X. Vid. Strab. lib. 15 ſub fin.

i. Sphingen *dictum auctor eſt Plutarch. in Alexandro. A Græcis vero* Calanũ *quibus adde Funeral. li. 3. cap. 4.*

k. Patrio *ait* ritu. *Apud Indos enim ſapientes (inquit Curtius lib. VIII.) occupare fati diem, pulcrum, & viuos ſe cremari iubent. Quibus aut ſegnis ætas, aut incommoda valetudo eſt, expectatam mortem pro dedecore vitæ habent. Nec vllus corporibus, quæ ſenectus ſoluit, honos habetur. Inquinari putant ignem, niſi qui ſpirantes recipit.*

l. De nuptijs iſta nonnihil turbata, ex VII. lib. init. reſtituenda.

vocatum, quòd Indico ſermone Kale, *id eſt* ſalue, *accedentes ſalutaſſet. Plura in notis ad Græcum exemplar. Philonis locum inſignẽ libello, Quod omnis probus liber, & Aelian. lib. 5. Var. hiſt. cap. 6. & Claud. Guichard. cap. 4.*

filiam, Hephæſtioni nuptui dedit: Cratero Amaſtrinam, Ptolemæo vero & Eumeni, Artacanam & Artonem Artabazi filias tradidit: Nearcho Batſines & Meltôris filiam vxorem dedit: Seleuco Spitámenis filiam. Cæteris quoq; ſocijs clariſſimas Perſarum ac Medorum filias numero fere octoginta ſtabili connubio iunxit, factis Perſarum ritu ac iure nuptijs. Macedonum quoq; veteranos exauctoratos in Macedoniam miſit: & Antipatrum interim recens collectas copias ſibi adducere iuſſit. Dum hæc aguntur, Harpalus regias furatus opes, fuga dilapſus eſt. Hephæſtion item vita defungitur, cuius obitu ingenti mœrore conſternatus Alexander eſt, atque *a* incredibiles in rogum ac iuſta faciendа ſumptus fecit. Quo item tempore legati ex Africa & Carthagine ad illum miſſi: immo ex Italia, vt hic refert. Cuius quidem *b* Italiæ incrementum, illos intuitus, denunciando prædixit. In Babyloniam eundi cupido ipſum inceſſit, & obitum *c* vates denunciant: cumque inconſideratè quidam in throno eius conſediſſet, ex eo iam certius mortem eius augures prædixerunt. Claſſem nihilominus profectioni adornat, vt in Arabas moturus multitudine innumerabiles, qui duos dumtaxat Deos, Cœlum & Bacchũ,
123 colerent. Hæc dum præparat, vi morbi ſuperatus, vita deceſſit. De eius exceſſu varij variè ſcripſerunt, *d* multaq; etiam pugnantia prodiderunt. Vixit annos duos ſupra triginta, & menſes octo: quibus octo menſibus, annisque duodecim regnauit. Laudatur mirificè ab hoc ſcriptore Alexander, ob ſingularem virtutum ferè omnium præſtantiam, in quo ſeptimus deſinit liber, quem *Indica* excipit *hiſtoria*, libro ſingulari.

a. Decies milliũ talentorũ quidã referunt: duodecies vero Diodor. lib. XVII. & Iuſtinus lib. XII.

b. T. Liuius legendus lib. IX. ab V.C.

c. Quamobrẽ deliberat apud Senecam Rhetorẽ Suaſor. IV. an Babyloniã intret.

d. Vide vitas parallelas noſtras Ariſtotelis, ac Demoſthenis, *& Ioſeph. Stephanum Epiſc. Oriol. Cõmentario ad cap. 1. Machabæorum.*

EIVSDEM ARRIANI

De rebus poſt Alexandrum geſtis libri X. XCII.

SCRIPSIT idem *Res poſt Alexandrum geſtas libris decem*, quibus militarem exercitus ſeditionem complectitur, electionemq; ea conditione factam *a* Arridæi (quem Philippo patri Alexandri peperit Philine mulier Theſſala) vt & Alexander [infans] quem Roxana Alexandro paritura erat, ſimul regnaret. quod etiam euenit, edito in lucem infante. Igitur Arridæum regem renunciantes, Philippum cognominarunt. Tumultuati verò ſunt, & inuicem diſſenſerunt pedites, equitesq;. In quibus & equitum, & ducũ principes erant, Perdiccas Oronti F. poſt hos Lyſimachus Agathoclis F. & Ariſtonus Piſæi F. & Pithon Crateuæ F. & Seleucus Antiochi F. & Eumenes Cardianus, qui quidem equitum ductores fuere: peditum verò Meleager. Miſſæ dehinc variæ vtrimq; legationes: tandemq; conuenit inter pedites, qui iam antea regem nominarant, & equitum duces, vt Antipater in Europa belli imperator eſſet, Craterus regni Arridæi præfectus, Perdiccas verò legionis, quam Hephæſtion duxerat, chiliarchus (quod quidem regni totius erat procurationem illi, tutelamq; committere) Meleager denique Perdiccæ vicarium præfectum ageret. Cum itaque poſtea exercitum *b* luſtrare Perdiccas ſimularet, ſeditionis auctores præcipuos comprehendit, comprehenſosque, tanquam iubente Arridæo, ipſoque inſpectante, *c* occidit. quo ex facto terror reliquos peruaſit. Poſt paulo & Meleagrum interfecit. Hinc ſuſpectus omnibus Perdiccas, cæteros quoque ipſe ſuſpectos habere cœpit: quos tamen ad præfecturas nihilo ſecius, tanquam Arridæo iubente, prouehere ſtatuit. Et verò Ptolemæus Lagi F. Aegypto & Africæ, omnique illi Arabiæ parti quæ Aegypto adiacet, imperare iuſſus eſt. Cleomenes autem, qui ab Alexandro Satrapa ibi conſtitutus fuerat, Ptolemæi vicarius præfectus fit. Syriæ deinde quæ huic ſatrapiæ ſubiacet, Laomedon impoſitus. Philotas Ciliciæ præfectus eſt, vt *d* Pithon Mediæ. Eumenes vero Cardianus Cappadociam & Paphlagoniam, quæque Ponto adiacent Euxino ſuſcepit, ad vsque Trapezuntem Sinopenſium coloniam. Pamphylis, & Lycijs, magnæque Phrygiæ Antigonus datus. Cares Caſandro obuenerunt; Lydi Menandro: vt Leonnato illa Phrygia, *e* quæ pertinet ad Hellespontum, quam ab ipſo Alexandro *f* Calas quidam nomine obtinebat, etſi deinde Demarcho commiſſa fuerit. Ita tunc Aſia eſt diſtributa.

a. Dexippus ſup. pag. 115. Vnica tantũ canina litera Aridæum *nominat.*

b. καθάρσιον quaſi expiare *dicas. Cuius ritũ notatu dignũ apud Curtium legas lib. X. ſub finem.*

c. Quando elephantis in cõſpectu exercitus obiecti trecenti, omnes beluarũ pedibus protriti ſunt. Curt. lib. X

d. Credo Crateuæ *F. nam* Agenoris *F. Colonijs Macedonũ in Indijs præfuit.*

e. Que & Phrygia minor *Iuſtino lib. 13. aliiſq;. f. Curtius lib. 3. initio* Calam *hunc Paphlagoniæ, & Enetis ab Alexandro præpoſitum ait.*

Per Europam verò, Thraciæ quidem & Cherroneſo, gentibusque Thraciæ finiti-
124 mis, vſque ad mare quod Salmydeſſum Ponti Euxini vrbem attingit, Lyſimachus

LIBANVIS.

a. Laudat & has Eunapius in Libanij vita: nosq; trecentas fere in-editas reperim⁹.

tionibus obscuriora reddendo, quædam etiam ablatis necessarijs. Regula est alioqui hoc in genere, ac norma sermonis Attici. Clarum item habet in *a* epistolis scribendis nomē: Multaque & varia circumferuntur ab eo conscripta.

ARRIANI

XCI. *De Alexandri Magni rebus gestis libri VII.*

a. Exstant Græcè & Latinè ab H. St. excusi, cũ Indica historia, quam aliqui IIX. hic librum faciunt.

LEGIMVS ARRIANI *De rebus gestis Alexandri Magni libros a septem.* Refert ipsum cum Athenienſibus, cæterisq; Græcis, Lacedæmonijs exceptis, fœdus iniuisse, ac dehinc in Asiam traiecisse, prœlijsq; Persas fregisse, & ad Granicum quidem Darij Satrapas, copias ducentes equitum viginti millia, pedites pæne totidem, omnes debellasse: ad Issum vero Darium cum exercitu fudisse fugasseq;, & liberos, atque adeò vxorem cepisse. In Arbelis, siue in Gaugamêlis tandem & ipsum Darium superasse, & hũc fugientem à suis occisum esse. Suffectum deinde ab ijsdem in Darij locum regem Bessum, æquè postmodum ab Alexandro captum, & ob audacem in Darium iniuriam ludibrio affectum, vitaq; priuatum. Adhæc septies Alexandrum inter pugnandum fuisse vulneratum, regiasque in *b* Pagasis opes sustulisse. Cum item persuasum ei esset Philotam insidias moliri, cum parente Parmeniône interficiendum ipsum curasse. Sogdianorũm quoq; regnorum potitum esse, & Asiæ Scythas prœlio vicisse. Clitum ab Alexandro potu correpto, interemptum, magnumque mox eum facti, vt ad sobrietatem redierat, mœrorem ostendisse: adhuc & Alexandro etiamnum puero structas fuisse insidias, pœnasq; idcirco irrogatas. *c* Petram illam, quæ in Sogdiana regione est, occupatam esse, capta Oxyarti, qui regioni illi imperitabat, coniuge, vnà cum Roxana filia, quam post Alexander vxorem ritè duxerit.

b. Emenda ex editis, & ex Strab. Stephano alijs, Pasagardis.

c. Q. Curtius extremo lib. 8.

Alexandrum ex Bactris ad Indos profectum, pugna illos superasse, vrbesq; eorum plurimas obsidione cæpisse: in his & Aórno (quæ dicitur) occupata, in *d* Asacanorum prouinciam peruenisse. Nauibus præterea Indo flumine constrato, traiecisse, & Porum Indorum regem vno deiectum prœlio, viuum cepisse, humaniterq; complexum, latius etiam quam antea regnare iussisse. Indos fluuios, non secus atque Nilum æstate augeri, hieme verò minui memorat. Refert item alium quendam Porum, Indis quoq; imperantem, quem & facinorosum fuisse ait. Alexandrum verò dum hunc persequitur, *e* Hydaspen fluuium transiuisse, eiusque accolas Indos bello superasse: horum quoque opida ingentia, & frequẽter habitata armis cæpisse, tetendisseq; porro ad *f* Hyphasim flumen: quod dum transmittere Alexander pararet, tumultuari militem cœpisse, quòd nec labores assiduos toleraret, nec belli requietem, finemq; expeditionis videret. hac de causa, relicta India, reuerti coactum Alexandrum. Atque hic quintum librum scriptor clausit. 122

d. al. Asсanorũ.

e. al. ὑδραώτλω.

f. al. Hypasis, *vt Plin. & Solino. Item Ptolem.* Bybasis, *& Stra.* Hypanis.

Sexto itaq; libro, frequentes ab Alexandro redeunte pugnas cum hoste cõmissas, ingentesq; partas victorias commemorat. Quibus in prœlijs fortiter dimicantem ad superiora quinq; vulnera, alia iterum duo accepisse; ac licet è septimo moriturus videretur, commodè tamen fuisse curatum. Ex India reuertentem, terrestri ipsum itinere profectum esse; *g* Neatcho altera exercitus parte commissa, ac per mare redire iusso. Conuenisse vtrasque copias, cum maritimas, tum terrestres ad Carmaniam. A Carmania deinde in Persidem Alexandrum progressum, imperato vt Neatchus in Susianorum regionem cursum, & ad Tigridis fluminis ostia institueret. Hanc autem Nearchi nauigationem Ionica describit dialecto Arrianus, eamq; proprio titulo INDICA indigetat.

g. De quo frequens apud Strab. mentio.

Alexander post hæc neglectum Cyri sepulcrum *h* adornauit, & *i* Calanum Gymnosophistam, qui flammis se committere vellet, quòd morbo tentaretur, *k* patrio extingui ritu permisit. Nuptias ad hæc cum suas, tum aliorum splendidà celebrauit. *l* Ipse quidẽ natu maximam Darij filiam, Arsinoën nomine, duxit, natuque minimam filiarum Ochi, quæ Parysatis dicta. Roxana enim iam antea ducta erat. Drupetin, Darij quoque filiam

h. Aperuisse cõmemorat Q. Curtius libro X. Vid. Strab. lib. 15 sub fin.

i. Sphingen *dictum auctor est Plutarch. in Alexandro. A Græcis vero* Calanũ *quibus adde Funeral. li. 3. cap. 4.*

k. Patrio *ait* ritu. *Apud Indos enim sapientes (inquit Curtius lib. VIII.) occupare fati diem, pulcrum, & viuos se cremari iubent. Quibus aut segnis ætas, aut incommoda valetudo est, expectatam mortem pro dedecore vitæ habent. Nec vllus corporibus, quæ senectus soluit, honos habetur. Inquinari putant ignem, nisi qui spirantes recipit.*

l. De nuptijs ista nonnihil turbata, ex VII. lib. init. restituenda,

vocatum, quòd Indico sermone Kale, *id est* salue, *accedentes salutasset. Plura in notis ad Græcum exemplar. Philonis locum insignẽ libello, Quod omnis probus liber, & Aelian. lib. 5. Var. hist. cap. 6. & Claud. Guichardi.*

filiam, Hephæſtioni nuptui dedit: Cratero Amaſtrinam, Ptolemæo vero & Eumeni, Artacamam & Artonem Artabazi filias tradidit: Nearcho Barſines & Meltôris filiam vxorem dedit: Seleuco Spitámenis filiam. Cæteris quoq; ſocijs clariſſimas Perſarum ac Medorum filias numero fere octoginta ſtabili connubio iunxit, factis Perſarum ritu ac iure nuptijs. Macedonum quoq; veteranos exauctoratos in Macedoniam miſit: & Antipatrum interim recens collectas copias ſibi adducere iuſſit. Dum hæc aguntur, Harpalus regias furatus opes, fuga dilapſus eſt. Hephæſtion item vita defungitur, cuius obitu ingenti mœrore conſternatus Alexander eſt, atque *a* incredibiles in rogum ac iuſta facienda ſumptus fecit. Quo item tempore legati ex Africa & Carthagine ad illum miſſi: immo ex Italia, vt hic refert. Cuius quidem *b* Italiæ incrementum, illos intuitus, denunciando prædixit. In Babyloniam eundi cupido ipſum inceſſit, & obitum *c* vates denunciant: cumque inconſideratè quidam in throno eius conſediſſet, ex eo iam certius mortem eius augures prædixerunt. Claſſem nihilominus profectioni adornat, vt in Arabas moturus multitudine innumerabiles, qui duos dumtaxat Deos, Cœlum & Bacchũ,
123 colerent. Hæc dum præparat, vi morbi ſuperatus, vita deceſſit. De eius exceſſu varij variè ſcripſerunt, *d* multaq; etiam pugnantia prodiderunt. Vixit annos duos ſupra triginta, & menſes octo: quibus octo menſibus, annisque duodecim regnauit. Laudatur mirificè ab hoc ſcriptore Alexander, ob ſingularem virtutum ferè omnium præſtantiam, in quo ſeptimus deſinit liber, quem *Indica* excipit *hiſtoria*, libro ſingulari.

a. Decies milliũ talentorũ quidã referunt: duodecies vero Diodor. lib. XVII. & Iuſtinus lib. XII.

b. T. Liuius legendus lib. IX. ab V.C.

c. Quamobrẽ deliberat apud Senecam Rhetorẽ Suaſor. IV. an Babyloniã intret.

d. Vide vitas parallelas noſtras Ariſtotelis, ac Demoſthenis, *& Ioſeph. Stephanum Epiſc. Oriol. Cõmentario ad cap. 1. Machabæorum.*

EIVSDEM ARRIANI

De rebus poſt Alexandrum geſtis libri X. XCII.

SCRIPSIT idem *Res poſt Alexandrum geſtas libris decem*, quibus militarem exercitus ſeditionem complectitur, electionemq; ea conditione factam *a* Arridæi (quem Philippo patri Alexandri peperit Philine mulier Theſſala) vt & Alexander [infans] quem Roxana Alexandro paritura erat, ſimul regnaret. quod etiam euenit, edito in lucem infante. Igitur Arridæum regem renunciantes, Philippum cognominarunt. Tumultuati verò ſunt, & inuicem diſſenſerunt pedites, equitesq;. In quibus & equitum, & ducũ principes erant, Perdiccas Oronti F. poſt hos Lyſimachus Agathoclis F. & Ariſtonus Piſæi F. & Pithon Crateuæ F. & Seleucus Antiochi F. & Eumenes Cardianus, qui quidem equitum ductores fuere: peditum verò Meleager. Miſſæ dehinc variæ vtrimq; legationes: tandemq; conuenit inter pedites, qui iam antea regem nominarant, & equitum duces, vt Antipater in Europa belli imperator eſſet, Craterus regni Arridæi præfectus, Perdiccas verò legionis, quam Hephæſtion duxerat, chiliarchus (quod quidem regni totius erat procurationem illi, tutelamq; committere) Meleager denique Perdiccæ vicarium præfectum ageret. Cum itaque poſtea exercitum *b* luſtrare Perdiccas ſimularet, ſeditionis auctores præcipuos comprehendit, comprehenſosque, tanquam iubente Arridæo, ipſoque inſpectante, *c* occidit. quo ex facto terror reliquos peruaſit. Poſt paulo & Meleagrum interfecit. Hinc ſuſpectus omnibus Perdiccas, cæteros quoque ipſe ſuſpectos habere cœpit: quos tamen ad præfecturas nihilo ſecius, tanquam Arridæo iubente, prouehere ſtatuit. Et verò Ptolemæus Lagi F. Aegypto & Africæ, omnique illi Arabiæ parti quæ Aegypto adiacet, imperare iuſſus eſt. Cleomenes autem, qui ab Alexandro Satrapa ibi conſtitutus fuerat, Ptolemæi vicarius præfectus fit. Syriæ deinde quæ huic ſatrapiæ ſubiacet, Laomedon impoſitus. Philotas Ciliciæ præfectus eſt, vt *d* Pithon Mediæ. Eumenes vero Cardianus Cappadociam & Paphlagoniam, quæque Ponto adiacent Euxino ſuſcepit, ad vsque Trapezuntem Sinopenſium coloniam. Pamphylis, & Lycijs, magnæque Phrygiæ Antigonus datus. Cares Caſandro obuenerunt; Lydi Menandro: vt Leonnato illa Phrygia, *e* quæ pertinet ad Hellespontum, quam ab ipſo Alexandro *f* Calas quidam nomine obtinebat, etſi deinde Demarcho commiſſa fuerit. Ita tunc Aſia eſt diſtributa.

a. Dexippus ſup. pag. 115. Vnica tantũ canina litera Aridæum *nominat.*

b. καθάρσιον, quaſi expiare *dicas. Cuius ritũ notatu dignũ apud Curtium legas lib. X. ſub finem.*

c. Quando elephantis in cõſpectu exercitus obiecti trecenti, omnes beluarũ pedibus protriti ſunt. Curt. lib. X

d. Credo Crateuæ *F. nam* Agenoris *F. Colonijs Macedonũ in Indijs præfuit.*

e. Que & Phrygia minor *Iuſtino lib. 13. alijsq;. f. Curtius lib. 3. initio* Calam *hunc Paphlagoniæ, & Alexandro præpoſitum ait.*

Enetis ab Ale-

Per Europam verò, Thraciæ quidem & Cherroneſo, gentibusque Thraciæ finitimis, vſque ad mare quod Salmydeſſum Ponti Euxini vrbem attingit, Lyſimachus
124

ARRIANVS

præfectus datus. At quæ vltra Thraciam vſque ad Illyrios, Triballos, & Agrianos pertinent; ipſáque adeo Macedonia, & Epirus ad Ceraunios vſque montes pertingens, cum Græcia vniuerſa Cratero, & Antipatro obuenerunt. Ita hæc diuiſio facta; nam plurima loca, vt ab Alexandro relicta erant, indigenis parentia præfectis, indiuiſa permanſerunt. Interea & Roxana prægnans parit filium, quem mox regem militaris turba renunciauit: & ſeditionibus ab Alexandri exceſſu omnia replebantur. Etenim Antipater cum Athenienſibus, cæteráque Græcia, quam Leoſthenes Imperator defendebat, bellum geſſit: primumque victus, & in anguſtias adductus, ſuperior tandem euaſit, amiſſo tamen Leonnato, qui ſuppetias Antipatro attulerat. Lyſimachus quoque cum Seutha Thrace[illegible]mis audacter conflixit pro imperio. Cum paucis enim pugnans, etſi ſtrenuè ſe gereret, tamen confectus eſt. Perdiccas item cum Ariarathe Cappadociæ præfecto conſeruit, quod Eumeni ibi imperare iuſſo non ceſſiſſet. vno itaque hic & altero prælio ſuperior, captum illum ſuſpendit, Eumenemq; in regnum reſtituit. Craterus verò Antipatro portans aduerſus Græciam auxiliares copias, victoriæ illius auctor, qua victi Græci, exſtitit. Quamobrem vtrique dicto audientes, imperata deinceps absque tergiuerſatione fecerunt. Et hæc quidem libris quinque complectitur.

Sextus refert Demoſthenem & Hyperidem Athenienſes fugiſſe; Ariſtonicum item Marathonium, & Himeræum Demetrij Phalerei fratrem; Aeginamque primum veniſſe, vbi dum verſarentur, orante Demade, capitis ſententia ab Athenienſibus damnatos; quod decretum Antipater perficiendum curarit. Deinde vt Archias Thurius, qui eorum necem perpetrarat, ad extremam redactus inopiam atque infamiam, vita deceſſerit: vtque Demades non ita multo poſt in Macedoniam delatus, à Caſandro interfectus ſit, eius primum filio in ſinu & oculis parentis iugulato. Cauſam verò cædis Caſandrum allegare, quod parentem ſuum Demades olim iniuria affeciſſet, cum Perdiccæ ſcripſit, vt Græcos è putrido ac vetere filo pendentes ſeruare vellet; Antipatrum nimirum his verbis irridendo. [a] Dinarchum Corinthum horum indicium feciſſe, atque ita Demadem aliquando auaritiæ ac proditionis, & in re quaque perfidiæ, meritas dediſſe pœnas.

Refert etiam hæc. Thibro Lacedæmonius Harpalum, (qui ſuperſtite etiamnum Alexandro opes eius furatus, Athenas ſe receperat) [b] interemit, & ſublato quidquid illi pecuniarum reliquum erat, primum quidem in Cydoniam Cretæ vrbem venit: ſed deinde in Cyrenem cum exercitu ſex millium traiecit, accerſitus ab Cyrenenſium [c] Barcenſiumque exſulibus. Apud quos dum varijs pugnis, varijsque inſidijs, interdum vincit, interdum vincitur, in fuga tandem ab Afris quibusdam bigas agentibus comprehenſus, ad Epicydem Olynthium [d] Teuchiram adducitur. Huic enim vrbem illam curandam cõmiſerat Ophellas, vir Macedo, qui à Ptolemæo Lagi F. Cyrenæis auxilio miſſus fuerat. Teucheritæ ergo, Ophella illis permittente, Thibronem flagellis cæſum, in Cyrenenſium portũ de cruce ſuſpendendum mittunt. At cum Cyrenæi nihilominus in rebellione perſtarent, ipſe deniq; Ptolemæus acceſſit, rebusq; omnibus tranquillatis, retro domum adnauigauit. 125

Perdiccas inſuper Antigonum inſidiosè in ius vocabat, verum ille, vt peti ſe inſidijs cognouit, parêre recuſauit: atq; hinc ortæ inuicem inimicitiæ. Hoc item tempore è Macedonia [e] Iollas & Archias ad Perdiccam venerunt, adducta in vxorẽ illi Nicæa Antipatri filia. [f] Quin & Olympias, Magni Alexandri mater, mittit ad eundẽ, deſpondetq; Cleopatram filiam. Ibi Eumenes Cardianus Cleopatrã ducere ſuadebat: Alcetæ verò fratris conſilium ad Nicææ magis nuptias inclinabat, cuius item ſententia peruicit. Poſt nõ diu [g] Cynanes cædes accidit, quam Perdiccas, eiusque frater Alcetas intulerunt.

Hæc Cynane eundem cum Alexandro patrem Philippũ habuit, ſed matrem [h] Eurydicen, atque Amyntæ illius vxor fuit, quem Alexander è medio ſuſtulit, cum in Aſiam, expeditione ſuſcepta, moueret: Idem autem ille interemptus Amyntas, Perdiccæ Philippi fratris filius, Alexandri patruelis erat. Nunc itaque Cynane filiam ſuam Adean, quæ poſt Eurydices cognomen tulit, Arridæo vxorem adducebat, quam & poſtea duxit; ipſo tranſigente Perdicca, quo per illas nuptias Macedonum ſedaretur ſeditio, quæ ob ſublatam Cynanem accenſa, abibat in deterius. Antigonus interim in Macedoniam

a. *Vide inf. Cod CCLXVII. 809. & Plutarch. lib. decem Græciæ Oratorum.*

b. *Pauſanias tamen in Corinthiacis, à ſeruo interfectum ſcripſit.*

c. *A* Barce (*quæ poſt* Ptolemais *dicta Geographis*) Barcæi *appellati Maroni,* Barcitæ *Ptolemæo*, Barcæni *Syneſio. hinc etiam* Barceus *deriuatus. Vide Steph.*

d. *Quæ Ptolemæo & Melæ* Arſinoë *eſt* Cyrenaicæ. *hæc autem regio Plinio* Pentapolis Libyæ *dicitur.*

e. *Antipatri filius, natu minimus, qui Alexãdro venenũ propinaſſe traditur ab Arriano ipſo, aliſq;.*

f. *Iuſtin. hæc aliter paulo, aſtu ſtramq; quæſitam, neutram acquiſitã lib. 13. g. In edito Ariano hæc* Cyna *vocatur, Athenæo* Cynna, *lib. 13. lege de ea Polyæn. ſub fin. lib. 8.*

h. *Athenæus lib. 13. initio ex* Audata Illyrica *ſuſceptam* Cynnam *ſcripſit.*

niam ad Antipatrum, & Craterum profugit, sibiq; à Perdicca structas insidias exponit, ac tantundem eum in omnes studiosè meditari affirmat. Similiter & Cynanes infortunium tragicè exaggerat. quibus ita expositis, ad bellum ipsos contra Perdiccam gerendum inflammat.

Arridæus quoque Alexandri apud se corpus seruans, repugnante Perdicca, ad Ptolemæum Lagi F. *a* accepto corpore proficiscitur, à Babylone per Damascum in Aegyptum iter habens. qui sæpenumero licet à Polemone Perdiccæ familiari impeditus, peruicit tamen, re ex animi sui sententia gesta.

a. Moribundus enim amicis præceperat, vt corpus suum ad Ammonis ferri iuberēt. Memphim tamē à Ptolemæo trāslatum est, & inde paucis post annis Alexandriam. Curt. lib. X.

Interea Eumenes Perdiccæ munera Sardeis ad Cleopatram attulit: decretumq; iam esse Perdiccæ, Nicæa, repudiata, eius in locum Cleopatram ducere, quod vbi innotuit (Menander Lydiæ Satrapa Antigono significauit, & per eum Antipatro quoq; & Cratero res publicata) eo etiam vehementius illi ad Perdiccam bello persequendum incitati sunt. Antipater itaque & Craterus è Cherroneso Hellespontum traijciunt, traiectus custodibus clam per legatos deceptis. Mittuntut & ab his ad Eumenem ac
126 Neoptolemum, Perdiccæ obnoxios, legati: quibus Neoptolemus quidem assentitur; Eumenes verò minimè.

Hinc Eumeni suspectus esse cœpit Neoptolemus, & bellum inter se gerunt. quo in bello viribus superante Eumene, fugit cum paucis Neoptolemus ad Antipatrum Craterumque, quibus & persuadet, vt sibi in bello aduersus Eumenem socius Craterus daretur. Nec mora, prælio vtrique cum Eumene confligunt. Dedit verò operam omnem Eumenes, vt ignorarent sui Craterum aduersusse belligerare: ne fama adducti, vel castris suis desertis, ad illum transirent, vel certè apud se manentes, audaciores minus essent. qui cum illi dolus atque astus processisset, prælio quoque victor euasit. Ergo Neoptolemus ipsius Eumenis scribæ manu cæsus cecidit, vir cætera militaris, & bello strenuus: Craterus autem in obuium quemque intrepidè pugnans, atque ita incedens vt cognosci potuerit, nihilo tamen secius à Paphlagonibus quibusdam incognitus occiditur, tametsi ille maximè causiam capite deiecisset. Attamen pedestres copiæ saluæ ad Antipatrum è prælio redierunt: quæ res animum reddidit, metumque minuit.

Perdiccas Damasco profectus, aduersus Ptolemæum Lagi F. dimicaturus, in Aegyptum cum *b* Regibus & copijs venit. Ptolemæum itaque cum accusasset, atque ille obiecta crimina coram multitudine ita purgasset, vt iniustè accusatus videretur, bellum tamen, repugnante licet militum vulgo, Perdiccas infert. Quo in bello iam iterum victus, ijsque asperior factus qui ad Ptolemæum transire vellent, cætera etiam in castris superbior, *c* quam Imperatorem deceret, à suis ipse equitibus inter pugnandum occiditur. Ptolemæus verò, sublato Perdicca, ad reges, transmisso Nilo proficiscitur, donisque allatis, & varijs quoque obsequijs tam eos, quam cæteros Macedonum proceres, amanter complexus est. Immo & ipsorum Perdiccæ amicorum vicem dolere se palam ostendit: & quibuscumque Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eosdem ille omni ope ac ratione metu liberare studuit. Quo factum est, vt iam tum, atque in posterum omnium ore laudaretur.

b. Arridæo, & Alexandro puero, Roxanes F.

c. Iustinus li. 13. Perdiccæ plus odium arrogātiæ, quam vires hostium nocebant. quam exosi etiam socii ad Antipatrum gregatim profugiebant.

Habito dein conuentu, Pithon & Arridæus copijs vniuersis, Perdiccæ loco, præfecti renunciati in præsens sunt, & ex Eumenis atque Alcetæ sectatoribus ad quinquaginta damnati, idque maximè ob Craterum interfectum, cum Macedones inter se mutuis prælijs dissiderent. Antigonus adhæc è Cypro euocatus, quin & Antipater, ad reges festinare iubentur. Nondum verò aduentantibus illis, Eurydice *d* Pithonem & Arridæum nihil se inconsulta volebat agere. Qui à primo quidem non repugnarunt. post tamen, nihil illi commune cum Repub. esse responderunt: sibi, dum Antigonus & Antipater veniant, curæ rem fore publicam, Illi igitur cum accessissent, Antipatro summa rei commissa: exercitusque ab Alexandro promissa militiæ præmia poscit. Antipater, cum in præsentia nihil haberet, æquum postulare re-
127 spondit: at mox, vt nec iustam eorum indignationem incurrere possit, quoad eius fieri poterit exploraturum thesauros regios, quæque alibi recondita essent. quæ certè ipsius oratio iucunda parum fuit exercitui. Quare cum Eurydice quoque criminationes aduersus Antipatrum foueret, plebe indignante, seditio cooritur. quo tempore & ipsa in eum concionatur, Asclepiodoro scriba sermonem eius referente, & præter

d. Arridæi coniux, prius Adea *dicta, Cynanes filia, sup. pag. 125. Quæ viri valetudine abutēs, eius sibi officia vindicabat. Iustin. lib. XIV.*

ARRIANVS

eam item Attalus. Planè vt vix cædi ereptus Antipater sit, patrocinatus apud inconditam plebem Antigono & Seleuco, quorum aduocationem Antipater postularat. qui & ipsi propterea non partum de vita periclitati sunt. Morti ergo ereptus Antipater ad suum se recepit exercitum, & equitum præfecti dein euocati conuenerunt, vixq; tandem seditioni fine dato, Antipatrũ rursum, vt antea, summæ præesse rei iubent.

Ibi & ab ipso Asiæ facta diuisio est, qua priorem illam partim ratam habuit, partim, vbi temporum necessitas exigeret, innouauit. Nam Aegyptum quidem & Libyam, vastamque vltra Africam, & quidquid præterea bello partum ad Occidentem solem iacet, Ptolemæi esse pronunciat. Laomedonti vero Mitylenæo Syriam assignat. a Philoxenus Ciliciam, quam antea prouinciam sortitus erat, retinuit. Iam inter superiores Satrapias, Mesopotamiam & Arbêlum Amphimacho regis fratri attribuit: Seleucus verò Babyloniæ præficitur. Antigeni, qui primus Perdiccam inuaserat, & Macedonum b Argyraspidarum ductor erat, præfectura totius Susianæ data. In Persida Peuceste confirmatur. Carmaniæ Tlepolemus præponitur, vt Mediæ vsque ad Caspias portas Pithon. Philippus Parthis: Arijs vero, & Drangenorum regioni, Stasander præfectus venit. Bactrianæ & Sogdianæ Stasamor Soliensis, Arachotarum verò Sibytrius euenit. Oxyartæ, Roxanes patri, Parapamisadæ dantur: Indorum autẽ ea ora, quæ Parapamisadis adiacet, Pithoni Agenoris F. tributa. De proximis deinde Satrapijs ea quæ ad Indum flumen est, & Patala vrbs, quæ in illa India est maxima, Poro regi cessit: at quæ ad Hydaspen flumen pertinet, Taxilæ item Indo, attribuitur. quando non facile esset ipsos dimouere, qui ab Alexandro ipso in imperio constituti, magnã satis potentiam nacti essent. Adhęc qui à Tauro monte ad Boream vergebant, Cappadocas Nicanori attribuit: Magnam vero Phrygiam, Lycaoniam, Pamphyliam, & Lyciam, vt antea, Antigonus retinuit. Cariam c Asander accepit. Lydia Clito data, vt Arridæo ea, quæ ad Hellespontum iacet, Phrygia. Pecuniæ Susis colligendæ Antigenes præficitur; cui & è Macedonibus, qui maximè tumultuati fuerant, ad tria millia traditi. Corporis præterea Regij custodes ac stipatores nominauit Autolycum, Agathoclis F. & Amyntam Alexandri F. Peucestæ fratrem: Ptolemæum item Ptolemæi F. & Alexandrum Polysperchontis F. Casandrum verò suum filium, equitum chiliarchum; ijsdemque copiis, quibus antea Perdicca præfuerat, Antigonum præfectum cõstituit, cui etiam Regum curam custodiamque mandans, bellum cum Eumene gerendum atque conficiendum volenti commisit. Antipater ipse, valdè ab omnibus ob res benè gestas laudatus, domum reuertit. Atque in his nonus clauditur liber. 128

Decimus porro narrat Eumenem, cognito quæ Perdiccæ accidissent, seq; hostem à Macedonibus iudicatum, quæ ad bellum essent necessaria, comparasse, & Alcetam Perdiccæ fratrem, fuga salutem ob hæc ipsa quæsijsse. Attalum quoque, qui in ciuili ab Antipatro defectione nemini secundus fuerat, fugientem pariter cæteris sese exsulibus miscuisse, exercitumq; tandem conflasse, peditum decem millium, equitum octingentorum; ac cum his Cnidum, Caunum, & Rhodum inuadere conantem, à Rhodijs fortiter, Demarato apud eos classis præfecto, repulsum fuisse. Refert etiam parum abfuisse, cum Sardeis peteret Antipater, quin ad manus cum eo Eumenes venerit. At Cleopatrã Alexandri sororem (ne fortè apud Macedonum vulgus, quasi belli ipsis causa foret, in crimen illa vocaretur) suasisse ac persuasisse Eumeni, Sardibus vt abscederet. Antipatrum tamen eam nihilominus, cum aduenisset, ob amicitiam, societatemque cum Eumene atq; Perdicca, non sine probris atq; conuicijs increpuisse: Illamq;, supra quam ab eo sexu exspectari poterat, sese defendisse, aliaq; plurima vicissim obiecisse, ac tandem pacatos eos discessisse.

Eumenẽ nec opinatò in vicinorũ eorum agrũ, qui ei non parerent, irrumpentẽ, cum prædam magnam egisse, tum pecuniæ magnam vim diripuisse, quibus ille suum exercitum magnoperè ditarit. Nuncios insuper ad Alcetam eiusque socios misisse, qui copias omnes in vnum adducere, atq; ita iunctis viribus communem hostem oppugnare rogarent. Illos verò alijs aliud suadentibus, tandem minimè esse assensos. Antipatrum addit cum Eumene pugnare adhuc non ausum, misisse tamen c Asandrum, qui cum Attalo, atque Alceta dimicaret.

Certatũ esse his æquo propemodum Marte: sic tamen, vt inferior Asander discesserit. Casandrum adhæc ab Antigono dissensisse; verum animi perturbationem, Antipatro patre

a. Philotas eam quidem supra acceperat pag. 123. & apud Dexippum pag. 116. at orto duces inter discidio, Philotæ adempta Philoxeno à Perdicca datur. Iustin. ad extremum lib. 13 Eadem ergo prouincia, sublato Perdicca, etiam ab Antipatro hic Philoxeno confirmatur.

b. Ab argenteis ita clypeis appellati quidã Alexandri M. milites, vt refert Iustinus. lib. XII. & Athenæus lib. XII.

d. Casander *legendum suadent Latini, Iustin. & Curt. ipseq; Arrian. sup. pa. 123.*

c. Cui Caria prouincia obuenerat, vt hic ait pag. 127. & Dexippus pag. 116.

patre inhibente depoſuiſſe. Apud Phrygiam deinde Caſandrum cum parente congreſſum, ne à regibus longius diſcederet, ſed Antigonum ſuſpectum haberet, hortatum eſſe. Illum verò cùm temperata ſua prudentia, tum variis obſequiis, atque virtutibus ſuſpicionem pro virili ſuſtuliſſe. Mitigatum itaq; Antipatrum, de illis copiis, quas in Aſiam ſecum tranſuexerat, peditum illi [Antigono] Macedonici generis octo millia & quingentos tradidiſſe, equitum verò externorum parem numerum: elephantorum quoq; dimidiam partem, id eſt ſeptuaginta; quo facilius bellum cum Eumene conficeret. Ita Antigonum bellum hoc adminiſtrare exorſum eſſe: Antipatrum verò, acceptis regibus, ceteriſque copiis, tanquam in Macedoniam traiecturum abiuiſſe. Addit iterum ibi tumultuantes milites pecuniam poſtulaſſe, Antipatrumque promiſiſſe, vbi Abydum peruenisſet, illam ſeſe curaturum, præbiturumque fortaſſe donatiuum vniuerſum: ſin verò, maiorem certè partem accepturos. Hac ergo ſpe lactatos, abſque ſeditione deinceps Abydum vſque perduxiſſe; vnde ipſe noctu (deceptis æſtu militibus) vnà cum regibus Helleſpontum, ad Lyſimachum traiecerit: poſtridie ergo eius diei, etiam ipſos tranſiiſſe, de pecunia poſcenda in præſens quieſcentes. Atque hoc libri decimi extremum eſt. ARRIANVS. 129

Eſt ſanè ſcriptor hic nemini eorum qui hiſtoriam optimè contexuerunt poſtponendus. Nam & narrationum breuitate præſtat, & importunis digreſſionibus, aut crebra parentheſi, continentem hiſtoriæ tenorem minimè lædit. Decori inſuper obſeruans, noua orationis compoſitione magis quàm vocabulis vſque eò eſt, planè vt alio nullo modo neque clarior, neque dilucidior fieri narratio poſſit. Dum verò ſignificantes, ſonanteſque ac teretes adhibet dictiones, æqualitate non minus, quàm granditate orationem temperat. Verborum item innouatio non eſt illi longius, ſed è propinquo petita, & quæ lumen orationi vel maximum addat, vt ſit vocabuli quaſi habitus quidam ac geſtus potius, quàm mutatio conſuetorum verborum. Quo fit, vt & perſpicuitas exoriatur, non in hac ſolùm parte, ſed etiam in apparatu, ordine, & narrationis maximè compoſitione: quod ipſum eſt totum perſpicuitatis artificium. Iam vſus tractatioque ſimplicium ac rectarum periodorum, vel apud indoctos, plerumque reperiatur: & verò ad ſupinum, atque humile dicendi genus orationem nimium demittit; præſertim ſi merus ille, atque impermiſtus ſit vſus. Quod hic noſter (etſi ad perſpicuitatem illud facere videatur) non admiſit vnquam. Tropis item ellipſeos, non ambitum ipſum verborum concidendo, ſed voces ſingulas ſupprimendo ita vtitur, vt ne percipiendi quidem defectus veſtigium vllum relinquat: idque adeò, vt ſi quis quod deeſt addere tentet, ſuperuacaneum potius addidiſſe, quàm defectum ſuppleuiſſe, meritò cenſeatur. Schematum etiam copia optimè orationem ſuam adornat. non enim repentè, & ſimul omnium obuium ac natiuum vſum immutat, ſed ſenſim atque ab initio ſtatim hæc commiſcet. ita neque ſatietate moleſtiam adfert, neque repentina mutatione turbat. Denique vt ſemel dicam, ſi quis poſt hunc [lectum] ad ceteros hiſtoricos ſeſe contulerit, multos etiam antiquorum humiliores deprehendat.

LIBVIT *hìc ἐν τύπῳ ſubiicere regni Macedonici, extincto iam Alexandro, diſtributionem, ac penè dixerim ſectionem: cum vt vno aſpectu ſeſe offerat, tum vt Græcorum Arriani ac Dexippi, Latinorumq; Iuſtini, Curtii atq; Oroſii diſſenſio melius appareat.* SCHOLION.

DIVISIO PROVINCIARVM IMPERII Alexandri magni à Perdicca facta,

APVD ARRIANVM HÎC PAG. CXXIII.

Cùm prius ex pacto pedites inter equiteſque

ANTIPATER	*Exercitus dux per Europam,*
Craterus	*Tutor regni Arridæi*
Perdiccas	*Tribunus militaris pro Hephæſtione conſtituti fuiſſent.*
Ptolemæus Lagi F.	*Ægypto, Libyæ, & Arabiæ, quoad hæc Ægypti fines attingit.*
Cleomenes	*Loco Ptolemæi vicaria poteſtate.*

Laomedon	*imperare iussius*	*Syriæ.*
Philotas		*Ciliciæ.*
Pithon		*Mediæ.*
Eumenes Cardianus		*Cappadociæ, Paphlagoniæ, & Euxino-ponto finitimis, Trapezuntem vsque.*
Antigonus		*Pamphylis, Lyciis & Phrygiæ maiori,*
Casander		*Caribus.*
Menander		*Lydis.*
Leonnatus		*Phrygiæ, quæ est ad Hellespontum.*

Sic Asia partita.

IN EVROPA VERO:

Lysimachus	*imperare iussius*	*Thraciæ, Cherroneso, omnibusq; Thracibus finitimis gentibus, ad Salmydessum Euxini-ponti.*
Craterus atque		*Omnibus quæ vltra Thraciam sunt locis vsque ad Illyrios Triballos, & Agrianas; ipsi quoq; Macedoniæ, & Epiro ad Ceraunios vsque montes, & omnibus Græcis.*

ALTERA PROVINCIARVM DIVIsio per Antipatrum.

Ex eodem Arriano hîc pag. 127.

Ptolemæus.		*Ægyptum, Lybiam, & vastam, quæ has vltra est, regionem.*
Laomedon Mitylenæus		*Syriam.*
Philoxenus		*Ciliciam.*
Amphimachus		*Mesopotamiam, & Arbelen.*
Seleucus		*Babyloniam.*
Antigenes		*Susianam Satrapiam.*
Peucestes		*Persida.*
Tlepolemus		*Carmaniam.*
Pithon		*Mediam vsque ad Caspias portas.*
Philippus		*Parthyæorum regionem.*
Stasander		*Arteorum, & Drangenorum prouinciam.*
Stasanor Soliensis	*Accepit*	*Bactrianen, & Sogdianen.*
Sibyrtius		*Arachótos.*
Oxyartes Rhoxanes P.		*Parapamisadas.*
Pithon Agenoris F.		*Finitimos Parapamisadibus.*
Porus Indus		*Quæ ad Indum fluuium sunt, & Patala vrbem.*
Taxiles Indus		*Prouinciam ad Hydaspen fluuium.*
Nicanor		*Cappadocas.*
Antigonus		*Phrygiam maiorem, Lycaonas, Pamphylios, Lycios, vt prius.*
Asander		*Caryam.*
Clitus		*Lydiam.*
Arrideus		*Phrygiam ad Hellespontum.*
Antigenes		*Collectionem vectigalium Susianorum.*

Autolycus

Autolycus Agathoclis F. *Amyntas Alexandri F.* *Idemq; Peuceſtiæ frater* *Ptolemæus Ptolemæi F.* *Alexãder Polyſperchontis F.*	*Accepit*	*Regii corporis cuſtodiam.*
Caſander Antipatri F. *Antigonus.*	*Accepit*	*Præturam equitum.* *Imperium in Perdiccæ olim copias, & regum præſidium.*

DIVISIO IMPERII MACEDONICI
Perdicca diſtribuente.

Apud Dexippum ſup. pag. 116.

IN ASIA.

Ptolemæo Lagi F.	*Obuenit*	*Ægyptus vniuerſa, & Libya, & quidquid vltra Ægyptum attingit.*
Cleomeni		*Ptolemæi vicarium Præfectum agere.*
Laomedonti Mitylenæo		*Syria.*
Philotæ		*Cilicia.*
Pithoni		*Media.*
Eumeni		*Cappadocia, Paphlagonia, & quidquid ad Pontum Euxinum vergit Trapezuntem vſque.*
Antigono		*Pamphyli & Cilices vſque ad Phrygiam.*
Aſandro		*Cares.*
Menandro		*Lydi.*
Leonnato		*Phrygia ad Helleſpontum.*

IN EVROPA.

Lyſimacho	*Obuenit*	*Thracia, & Cherroneſus.*
Antipatro		*Omnes Macedones, Græci, Illyrii, Triballi, Agrianes, & quæcunq; in Epiro.*
Cratero		*Tutoris ac curatoris regii dignitas.*
Perdiccæ		*Chiliarchia Hephæſtionis.*

APVD INDOS.

Poro	*Obuenerunt*	*Indum inter & Hydaſpen populi.*
Taxilæ		*Indi reliqui.*
Pithoni alteri		*Indorum finitimi, exceptis Paramiſadibus.*
Oxyarti Bactrio		*Caucaſeis ſubiecti montibus populi, Indis proximi.*
Rhoxanes patri		
Sibyrtio		*Arachoſii atque Gadroſii.*
Staſanori Solienſi		*Arei, & Drangi.*
Philippo		*Sogdiani.*
Rhadapherno		*Hyrcania.*
Neptolemo		*Carmania.*
Peuceſtæ		*Perſæ.*
Oropio		*Sogdianorum pars.*
Seleuco		*Babylonii.*
Archelao		*Meſopotamia.*

MACEDONICARVM PROVINCIARVM PARTITIO,
Apud Juſtinum libro XIII.

Ptolemæus

	Ptolemæus	*Ægyptum, & Africæ, Arabiæq; partem.*
	Laomedon Mitylenæus	*Syriam.*
	Philotas cum filio	*Ciliciam, & Illyricos.*
	Acropates	*Mediam maiorem.*
	Alcetas Perdiccæ frater	*Mediam minorem.*
	Synus	*Susianam gentem.*
	Antigonus Philippi F.	*Phrygiam maiorem.*
	Learchus	*Lyciam & Pamphyliam.*
	Cassander	*Cariam.*
	Menander	*Lydiam.*
	Leonnatus	*Phrygiam minorem.*
	Lysimachus	*Thraciam, & regiones Ponticimaris.*
	Eumenes	*Cappadociam cum Paphlagonia.*
Accipiunt a Perdicca	*Seleucus Antiochi F.*	*Summum castrorum tribunatum.*
	Cassander Antipatri F.	*Præfecturam stipatorum regis, satellitumq;.*
	Taxiles	*Res Indum inter, & Hydaspen flu.*
	Pithon Agenoris F.	*Colonias in Indiis conditas.*
	Parapomenus	*Fines Caucasi montis.*
	Axiarches	*Dracas.*
	Statanor	*Argæos.*
	Amyntas	*Bactrianos,*
	Scythæus	*Sogdianos.*
	Nicanor	*Parthos.*
	Philippus	*Hyrcanos.*
	Phrataphernes	*Armenios.*
	Neoptolemus	*Persas.*
	Peucestes	*Babylonios.*
	Artous	*Pelasgas.*
	Archesilaus	*Mesopotamiam.*

DIVISIO IMPERII MACEDONICI A PERDICCA FACTA.

Apud Q. Curtium lib. X.

Rex		*Summam Imperii.*
Ptolemæus		*Ægyptum, & Africæ gentes, quæ in ditione erant.*
Laomedon		*Syriam cum Phœnice.*
Philotas		*Ciliciam.*
Antigonus		*Lyciam cum Pamphylia, & maiore Phrygia.*
Cassander	*obtineret*	*Cariam.*
Menander		*Lydiam.*
Leonnatus		*Phrygiam minorem Hellesponto adiunctam.*
Eumenes		*Cappadociam cum Paphlagonia vsque ad Trapezunta.*
Pithon		*Mediam.*
Lysimachus		*Thraciam, appositasq; Thraciæ Ponticas gentes.*
Perdiccas		*Præfecturam copiarum, quæ regem sequebantur.*

EIVSDEM ARRIANI BITHYNICA,

XCIII. *Gesta item Dionis, ac Timoleontis in Sicilia.*

LEGI *Bithynica eiusdem libris octo:* quibus de Bithynia fabulosas narrationes, cetera quæ ad ea pertinentia, accuratè perscribit: patriæ nimirum patriam historiam offerens. Nicomedia enim genus se ducere hoc opere ostendit; eaque in vrbe natum, altum,

130 altum, litteriſque imbutum, ſacerdotium Cereris, eiuſque filiæ Proſerpinæ (quibus ſacram eſſe vrbem ſcribit) geſſiſſe. ARRIANVS.

Meminit verò hoc ipſo in libro & aliorum operum: quorum alterum quidem *a Timoleontis Corinthii res in Sicilia geſtas* continet; alterum verò *res Dionis Syracuſani*, memoratu dignas refert, cùm Syracuſas hic, omnemq; adeò Siciliam, à Dionyſij ſecundi (qui primi filius fuit) tyrannide liberauit: inſuperque & à barbaris, quos vt tyrannidem firmaret, Dionyſius eo adduxerat. Apparet verò hoc opus, quo patriam deſcripſit, poſt Alexandri magni, Timoleontis, & Dionis rerum geſtarum hiſtorias, quarto loco confectum eſſe: & initio quidem certè, ex quo animum ad ſcribendum appulerit, hoc ſibi conſultò argumentum propoſuiſſe, & præfixiſſe; verùm quòd rebus illis huius apparatus indigeret, tardius abſoluiſſe. Hanc enim ipſemet ceſſationis, tardæque editionis cauſam adfert.

a. Dionis, qui Timoleontem præceſſit, ipſiuſque etiam Timoleontis vitam habes apud Plut.

A fabuloſis ergo, vt iam diximus, narrationibus ducendum putauit initium, pergitque porrò ad exceſſum Nicomedis vltimi, qui vita decedens, Romanis regnum teſtamento reliquit: qui quidem Romani iam inde regibus parere deſierant, ex quo vrbe Roma exactus eſt Tarquinius Superbus.

IAMBLICHI

De rebus Rhodanis & Sinonidis libri XVI. XCIV.

LECTA eſt IAMBLICHI *a Actio fictitia*, amores repræſentans. Qui etſi honeſtius paulò *b* Achille Tatio, furtorum arcana detegit, longè tamen impudentius Heliodoro illo Phœnice. Hi enim tres, eodem ferè ſibi propoſito ſcopo, amatorium argumentum tractarunt: attamen Heliodorus grauius atque decentius: minus verò quàm ille decenter hic Iamblichus: obſcœnè verò atque inuerecundè Achilles ille, qui Leucippes ac Clitophontis amores libris octo narrauit. cuius etiam fluxa & mollis dictio eſt, ac ſi quid in ea plauſibile, non id ad firmitatem rigoremq;, ſed ad titillationem quandam, vt ſic loquar, atque laſciuiam diſtortum eſt. Porrò Iamblichus, quod ad verborum, & compoſitionis præſtantiam ac narrationum ordinem attinet, dignus ſanè fuerat, qui rhetoricum ſuum artificium atque facultatem non in ludicris his fictiſque, ſed in vel maximè ſeriis rebus oſtenderet.

a. Eam Βαβυλωνικὰ *vocari ſolitam docet Suid.*
b. De quo ſup. Cod. LXXXVII. pag. 118. Vt de Heliodoro Cod. LXXIII. pag. 93.
c. Vidimus tamen & in Italicis bibliothecis Euſtathium quendam huius argumenti.

Perſonæ ergo dramatis inducuntur Sinonis & Rhodanes, pulchra vterque forma & coniugij lege vt copulati, ſic etiam inuicem amantes. Garmus Babyloniæ rex, amiſſa coniuge, Sinonidis captus amore, vxorem eam ducere maturabat: renuente verò Sinonide, aureo illa torque vincta eſt, & Rhodanes propterea (Damæ & Sacæ Eunuchis regiis commiſſo negotio) tollendus in crucem erat. Verùm ſtudio Sinonidis inde liberatus, effugit vterque; hic crucem, illa nuptias. Idcirco Damæ & Sacæ aures
131 nareſque præciduntur, & ad fugitiuos inueſtigandos miſſi, duas in partes diuiſi, ſe comparant, propiuſque factum eſt nihil, quàm vt ab inſequente Dama ad pratum quoddam Rhodanes caperetur. Piſcator enim quidam paſtores indicauit, qui quæſtionibus torti, pratum illud vix tandem demonſtrant. quo in prato & aurum Rhodanes repererat, ab inſcriptione *d* columnæ, cui leo inſidebat, oſtenſum. Hirci quoque ſpectrum quoddam Sinonida illic amare cœpit: quæ cauſa fuit, vt Rhodanes ex eo prato excederet. Damas verò, repertam ibi Sinonidis coronam ſolatio Garmo ſubmiſit. Ipſi fuga dilapſi, inciderunt in vetulam quandam in tugurio habitantem, antrumque ſubeuntes latent, quod antrum per ſtadia omnino triginta effoſſum, fauces habebat denſis arbuſtis obſtructas. Damas hìc inſtat, anuſque altercatur, ſed ſtrictum vt vidit gladium, exanimata eſt. Equi quibus vehebantur Rhodanes atque Simonis, capiuntur; locumque exercitus cinxit, in quo ſe illi abſconderant. Diſrupto tum forte vnius, qui locum obibat, æreo clypeo, in ſuperiori defoſſi antri parte, & per vacuum reſonante echo, indicium fit latere nonnullos. Itaque foſſa circumfoditur: & Damas per omnes partes inclamat, vt qui intus erant, audierint, atque ad abditos ſpeluncæ receſſus diffugerint, & ad alterum tandem eius foramen delaberentur. Hìc apum agreſtium examen fodientes [milites] inuadit, melle interea in fugitiuos defluente. Apes ipſæ ac mel, ſerpentum eſu, veneno infecta erant. inde quos illæ ad foſſam pupugerunt, partim labefactarunt, par-

d. De Leone in cippo lege inf. Ptolem. Hapheſt. pag. 244. Habes & in Æſopi vita repertum ex cippi inſcriptione theſaurum.

IAMBLICHVS.

tim etiam occiderunt. Fame ad hæc Rhodanes atque ſocia coacti, cùm [huius quoq; aliquid] linxiſſent, poſtquam id in ventrem defluxit, ad viam veluti mortui afflicti ſunt. Copiæ autem illæ obſidentes, cùm ab apibus illatum bellum ſuſtinere non poſſent, terga vertunt, Rhodanemq; nihilominus perſequuntur: at dum proſtratos quos inſequebantur vident, curſu pertranſeunt, cadauera reuera eſſe putantes. In hoc antro crines attonſa eſt Sinonis, vt iis aqua ipſis hauriretur, quos repertos inibi Damas Garmo miſit, ſignum, quo intelligeret, in procliui eſſe vt [fugitiui] capiantur. Stratis itaque iuxta viam Rhodane & Sinonide, tanquam ad mortuos acceſſit exercitus: ac patrio more alij quidem veſtes proiicientes operiebant, alij verò aliud quid eorum, quæ ad manum erant, carnium ac panis partem obiecerunt, ſicque abſceſſerunt. Neque verò hi *b* ob mellis eſum veterno capti, niſi ægrè expergiſcebantur, dum corui pro carne inter ſe pugnantes, Rhodanem, & hic Sinonida aſſurgere cogunt. Iam itaque excitati, aliam quam exercitus viam ingrediuntur, quo minus ii eſſe, qui quærebantur, agnoſcerentur. Inuentis deinde aſellis duobus, conſcendunt ipſi, oneraque imponunt, quæ ſecum attulerant, ex iis rebus quas velut mortuis exercitus adiecerat. Hinc in diuerſorium ſe recipiunt, vnde tamen fugientes, iuxta plenum forum in aliud diuerſorium concedunt. Accidit interea fratrum ibi cædes, cuius accuſati, poſt etiam liberantur. Fratrum enim natu maior, qui minorem veneno ſuſtulerat, hos quidem accuſarat, ſed ſibi ipſi manus inferendo, omni rurſus crimine liberarat. Rhodanes inſcius venenum hinc ſecum aufert; ſubeuntque poſt hæc latronis domum, qui in viatores graſſabatur, quos & ſibi epulandos apponebat. Miſſi autem huc à Dama milites, poſtquam latronem comprehenderunt, ignem in eius domum iniecerunt: quo igne & illi comprehenſi, ægrè admodum mortem euaſerunt, per iugulatos, & in ignem coniectos aſinos tranſitu ſibi parato. Viſi igitur à militibus noctu, qui domum accenderant, & interrogati quinam eſſent, vmbras ſe eſſe eorum, quos latro ille iugulaſſet, reſpondent: ita pallore macieque vultus, ac vocis remiſſione militibus ſatisfeceruntque, terroremque incuſſerunt. Fugam rurſum inde capeſcentes, in puellam fortè ad ſepulchrum elatam inciderunt, atque ad ſpectandum affluenti ſe turbæ immiſcent. Hic ſenex Chaldæus propter aſtans, ſepeliri puellam vetat; ſpirare enim ac viuere etiamnum affirmans, vt res ipſa declarauit. Rhodani etiam vaticinans, prædixit aliquando regnaturum. Tumulus ergo puellæ inanis deſeritur, multa ibi veſte, quæ in ſepulchro exurenda fuerat, relicta, cum eſculentis ac poculis, quibus Rhodanes cum ſocia lautius epulati, raptis deinde indumentis quibuſdam, ſeſe in eodem ſepulchro dormituri collocant. At qui latronis domo ignem iniecerant, cùm deceptos, exorto iam Sole, ſe eſſe animaduertiſſent, veſtigia Rhodanis ac Sinonidis ſunt inſecuti, rati ſocios eſſe latronis. Igitur ad ſepulchrum per veſtigia delati, cùm eos iacere ibi viderent, nihilque moueri (quòd ſomno vinoque ſepulti eſſent) cadauera ſe videre credebant: neque attigerunt, incerti an eo ferrent veſtigia. Diſceſſit inde Rhodanes, fluuiumque traiecit, cuius aqua dulcis ac limpida *b* regi quoque Babyloniæ potum præbebat: ac dum Sinonis ibi veſtimenta vendit, quaſi ſepulchrum expilaſſet, comprehenditur, & ad Soræchum Soræchi publicani filium, *Iuſti* cognomento, pertrahitur, qui regi Garmo mittere eam ob pulchritudinem conſtituit. Qua de cauſa fratrum illud venenum Rhodanes atque Sinonis miſcent. Mortem enim optabant potius, quàm Garmum videre. Soræcho interim ancilla ſignificat, quid Rhodanes, & Sinonis molirentur. Clam igitur ille mortiferum illud pharmacum abiicit, impletque ſomnifero potu calicem, quo hauſto, vt ſomno capti ſunt, vehiculis imponuntur ad regem deuehendi. Dum propius accedunt, ecce tibi Rhodanes è ſomno experrectus, inclamat, excitatque Sinonida, ac mox illa gladio pectus ſuum vulnerat. Cuncta ibi, quæ ad eos ſpectarent, percunctatus Soræchus, fide data intellexit vniuerſa, vinculiſque eos liberat: quin & Veneris oſtendit fanum in ea inſula, vbi vulnus Sinonidis ſanetur.

a. Negat tamen eam mellis eſſe Sim Adrian Turneb. lib. 28. cap. 45.

b. E ſolo Choaſpe fluuio aquam bibere ſolitum Perſarum regem ex Herod. I. & Cteſia Cnidio notauit Athenæus Dipnoſoph. II. E maximis autem & longinquis fluminibus petitam cum theſauris recondere, obſeruat è Dione Plut. in Alexand. Vide Briſſon. Perſic. lib. I.

Narrat porrò à re propoſita nonnihil digrediens, de delubro illo, atque inſula, quam Euphrates & Tigris circumfluentes efficiant. Veneris ibi ſacerdotis fœminæ tres fuiſſe liberos Euphratem, Tigrim, & Meſopotamiam: vultu quidem hanc deformem genitam, ſed à Venere poſt donatam venuſtate [tanta,] vt de ipſa etiam lis exorta tres inter amantes fuerit, decretumque iudicium Borocho, ſiue Borycho ar-

cho arbitro, qui ſuo ſæculo iudicum præſtantiſſimus habebatur. Addit contendiſſe hos tres, iudiciumque ſubiiſſe, propterea quod huic quidem Meſopotamia cyathum, vnde bibere ſolita, præbuerat; alteri deinde direptum capiti ſuo floridum ſertum circumpoſuerat; tertio verò oſculum tulerat: qui ſanè tertius iudicio victor cùm eſſet, nihilominus contentionem viguiſſe, dum certantes mutuis ſe vulneribus confeciſſent. Refert igitur veluti digrediens, de Veneris fano, vtque neceſſe fuerit matronas eò accedentes publicè enuntiare, quæ in eo delubro cubantibus inſomnia viſa eſſent. Vbi & de Pharnucho, & Pharſiride, ac Tanaide (vnde etiam flumen Tanais) accuratam inſtituit narrationem. myſteriaque Veneris circa Tanaidem habitantibus, huius eſſe Tanaidis, atque Pharſiridis. In Inſula verò ſupraſcripta, roſas edentem Tigrin extinctum: quod cantharis roſæ foliis inuicem adhuc implicatis ſubſederat: additque poſt adhibita incantamenta, matrem ipſius perſuaſum habuiſſe, Tigrin iam heroem eſſe factum.

Hìc Iamblichus magiæ ſpecies perſequitur. magum enim eſſe locuſtarum, & magum leonum, & magum murium, (atque inde etiam τὰ μυσήεια ἀπὸ τῶν μυῶν deriuari, cum ceterarum prima murium magia ſit) magum quoque grandinis, & magum ſerpentum, & diuinationis è mortuis, ac ventriloquum, quem inquit, vt Græci [a] Euryclea, ſic & Sacchuran Babylonij appellant.

Se quoque Babylonium hic ſcriptor facit, ac magiam didiciſſe, & Græcorum ei diſciplinas adiunxiſſe: floruiſſe verò temporibus Soaëmi Achæmenidis filij, Arſacæ nepotis: qui rex regibus oriundus, creatus tamen & Romæ ſenator, immò conſul fuerit, ac deinde rex iterum maioris Armeniæ. Huius igitur ſe ætate viguiſſe affirmat, cùm Romæ imperium [b] Antoninus haberet. Qui cùm Verum Imperatorem fratrem ſimul & generum [ſuum] mitteret cum Vologeſo Parthorum rege bellum geſturum, tum prædixiſſe, & bellum hoc eſſe oriturum, & quando debellandum eſſet. Addit Vologæſum quidem vltra Euphratem, ac Tigrim flumina victum fugiſſe: Parthorum verò regionem in Romanorum ditionem conceſſiſſe.

a. *Vide Photii epiſt. 152. inf. pag. 909. & Delrium de magia lib. 4. cap. 2. quæſt. 6.*

b. *M. Aurel. Antoninus Philoſophus.*

OPPORTVNE *hoc loco inſerere placuit, ac reddere Latinè repertum in antiquis Græcis codicibus hoc, neſcio cuius,* ἀποσπασμάτιον. SCHOLION.

Iamblichus hic [c] *vtrumq; parentem Syrum habuit, non de illis aduenis Græcis, ſed de ipſis Syriæ indigenis. Syrorum ergo & lingua eſt vſus, & moribus vixit, donec eum, qui educauit, Babylonius quidam (vt ipſemet narrat) ad ſe receptum, Babylonica quoque lingua, moribuſq;, ac rhetoricis inſtruxit: quarum quidem rhetoricarum exercitationum vna illa ſit, quam hìc modo tractat. Captum deinde refert hunc Babylonium, quo tempore Traianus in Babylona irrupit, atque à prædarum mercatoribus Syro cuidam eſſe venditum, barbarica ſapientia imbuto, quiq; inter ſcribas regios, cùm in patria degeret, meruiſſet. Ipſe itaque Iamblichus, cùm Syram linguam, quod ei patria eſſet, benè calleret, ac præterea Babylonicam didiciſſet, etiam Græca poſt exercitatum ſe, rhetoriſq; non poſtremi nomen adeptum eſſe, prædicat. Alius ergo Iamblichus hic ſit neceſſe, ab illo Porphyrii auditore, & Iuliani illius impii* θεοφάτου *familiari, item Syro, cuius liber de Pythagoræ vita Græcolatinus exſtat, quiq; ab Eunapio Sardiano & Suida deſcribitur.*

c. *Et quidem mancipium, vt referri ait Suid.*

Tigris & Euphrates [ſacerdotis illius] filij, perſimiles inuicem erant, & Rhodanes vtroſque forma referebat. Poſt alterum igitur illum filium, per roſam, vti diximus, enectum, Rhodanes in inſulam vnà cum Sinonide traiecit: & mater Rhodanem aſpiciens, inclamat natum ſuum extinctum reuixiſſe, filiamque pone ſubſequi eum iubet. Diſſimulat hæc Rhodanes, inſulanorum ſimplicitatem ludificans. Damas interea, quæ Rhodani accidiſſent, quæque Soræchus cum illo geſſiſſet, indicio cognouit. Index verò ac delator medicus ille fuit, quem Soræchus, vt Sinonidis vulnus curaret, clam ſubmiſerat. Capitur hoc nomine Soræchus, & ad Garmum adducitur. Mittitur
134 & delator cum Damæ litteris, ad Veneris ſacerdotem, quibus Simonida cõprehendere iubetur. Medicus ergo ſacræ inſulæ flumen permeans, ſeipſum de more camelo appendit, litteraſq; [iumenti] dextræ auri imponit. Verùm delatore illo fluminis vndis merſo, camelus ad Inſulam adnatauit: vbi Rhodanes rem totam didicit, ſublata è iumenti aure Damæ epiſtola. Quare fuga inde ſe proripiunt, occurruntq; Soraecho ad Garmũ regem ducto, & vna in hoſpitium diuertunt. ibi noctu Rhodanes auri cupiditate iniecta, facilè perſuadet, Soręchi vt cuſtodes iugulentur. [quo facinore perpetrato,] fugit cum his Soræchus, mutuam hanc prioris ſuæ beneficentiæ mercedem nactus. Porrò Damas com-

IAMBLICHVS.

prehendit Veneris Sacerdotem,& de Sinonide quæſtionem inſtituit:atque vbi tandem ſententia condemnatus eſt ſenex, vt è ſacerdote carnifex efficiatur, mores quoq; carnificis accõſuetudinesEuphrates diſcit. Pater,idemq; ſacerdos,Euphratem pro Rhodane habet,appellatq;.Fugit & ſoror Euphratis Meſopotamia.Dein ad Sacan Euphrates ipſe adducitur, interrogaturq; de Sinonide:pro Rhodane enim habebatur, atq; examinabatur. Indicat ergo Sacas Garmo regi captum eſſe Rhodanem, capiendam quoq; propediem Sinonida. Euphrates enim quaſi Rhodanes eſſet, in iudicio reſpondet, Sinonida,dum ipſe caperetur,fugiſſe. coactus nimirum & ipſe Sinonida appellare ſororem ſuam Meſopotamiam.

Rhodanes interim & Sinonis vna cum Soræcho in fugã verſi agricolæ tugurium ſubeunt,cui filia erat eleganti forma,nuper admodum viduata viro,eiuſq; deſiderio crines attonſa. Hæc torquem illam auream vendere mittitur, quam è vinculis Rhodanes atq; Sinonis attulerant. Verùm ad aurifabrũ agricolæ filia vt venit,puellę hic venuſtate, & torquis parte,quam ipſe fabricaſſet, detonſaq; coma conſpecta, ipſam eſſe Sinonida ſuſpicatur. Mittit igitur ad Damam,aſſumptiſq; cuſtodibus, abſcedentẽ puellam clam obſeruat. Illa quid ageretur ſuſpicata, in deſertum ſe recipit domicilium:vbi & illa,quæ de puella quadam Trophina nomine,& de ſeruo amante,atq; homicida,itemq; de mũdo muliebri aureo narrantur,cõtigerunt: nefanda inſuper illa ſerui facinora, quando & manus illę ſibi intulit, vt ruſtici filia ſanguine aſperſa, metuq; percuſſa fugerit, territis æquè,& in fugam verſis cuſtodibus. Ad patrem itaq; filia reuerſa, narrat ea quæ acciderant.Quare fugam inde capeſſit Rhodanes. Litteræ autem ante hæc ad Garmum ab aurifabro miſſæ fuerant de reperta Sinonide : fidemq; fecerat,cum torques emta, atq; ad eum miſſa,tum cetera quæ de ruſtici ille filia ſuſpicando cogitarat. Rhodanes hîc,dum 135
fuga ſibi conſulturus diſcedit,oſculum ruſtici filiæ offert. Quamobrem ira Sinonis incanduit,dum in ſuſpicionem primùm venit baſij,quæ deinde ſuſpicio(quando ex Rhodanis labiis deterſit ſanguinem,qui puellã oſculando ei adhæſerat)magis etiam eſt confirmata. Hinc interimere vult ruſticam puellam Sinonis, retroq; ad illam ſeſe contulit, furenti ſimilis.Soręchus,quia furibundum eius impetũ refrenare nõ poſſet,inſequitur: ſuccedunt q; in domũ diuitis quidem hominis, ſed perditis moribus, cui *Setapo* nomen. Hic Sinonidis amore captus,pergit eam ſollicitare, & illa redamare ſe fingens, ebrium Setapum noctu,& in amoris initio,ferro conficit.domum deinde ſibi aperiri illa iubet, & rei geſtæ ignarũ Soræchum ibi relinquens,ad ruſtici filiam properat.Verùm cognito Soræchus eius diſceſſu,pone ſequitur, comiteſq; ſecum ducit de Setapi ſeruis aliquot, quos vt agricolæ filiæ cædem prohiberet,mercede cõduxerat.Aſſecutus igitur eam carpento imponit(nam & hoc ſibi parauerat)ac retrò reuertitur.Redeuntibus autem illis, ceteri ſerui Setapi, qui iam interfectum herum deprehenderant, furibundi accurrunt, captamq; Sinonida,& vinculis colligatam,ad Garmum veluti homicidij ream,pœnaſq; datură ducunt.Soræchus ergo puluere aſperſus caput,& *a* Perſicæ inuolutus tunicæ ad Rhodanem infortunium referr.Ad quę certè Rhodanes necem ſibi conſciuiſſet,ni Soræchus obſtitiſſet. Garmus interim,acceptis Sacæ literis de capto Rhodane,& ab aurifabro de Sinonide retẽta,gaudio perfuſus ad ſacrificandum diis accedit, nuptiaſq; parat. Præconis item voce vbiq; denuntiari iubet,vt vincti omnes ſoluantur atq; dimittãtur. Ira Sinonis, quæ à Setapi ſeruis in vincula ducebatur, publico decreto ſoluta, ac miſſa facta eſt.Damam præterea occidi Garmus iubet,traditurq; illi ipſi carnifici,quem ipſemet ex ſacerdote carnificem fecerat.Indignabatur etenim,quod apud aliosRhodanes,vt putabat, ac Sinonis conſtricti tenerentur. Damæ ſuccedit frater eius Monaſus.

a. τὸν κάνδυν περιῤῥιμμένος. *Vide Polluc. Bayf. & ante alios doctiſſ. Briſſon.Perſicorum 1. & 3.*

Narratio deinde inſtituitur de *b* Berenice Ægyptiorũ regis filia, deq; immani eius & infando amore, vtq; ad huius Meſopotamia colloquiũ ac familiaritatem peruenerit. Capta itaq; poſt hæc Meſopotamia à Saca,cum fratre ſuo Euphrate ad Garmum adducitur, qui literis aurifabri certior factus,aufugiſſe Sinonida,& illum interfici, & omnes ad hanc cuſtodiendam,atq; adducẽdam lictores miſſos, vna cum vxoribus ac liberis,defodi viuos iubet. Canis interim Rhodanis,*Hyrcanus* appellatus,repertis in abominãdo illo diuerſorio miſeræ puellæ,ac perditè amantis illius atq; ſicarij ſerui corporibus, hũc primùm deuorat,mox etiã paulatim puellę viſcera mandebat, cùm pater ipſe Sinonidis ad eum quoq; locum acceſſit.Agnito igitur Rhodanis cane,& puellã ſemeſam animad- 136
uertens,canem quaſi Sinonida vlturus mactauit, ſeq; ipſe laqueo ſuſpendit ; tumulato tamen

b. Ob Berenicen illam, comæ gratia cantatam à Callimacho atque Catullo,videtur hic nomen illud adſumptum.

tamen prius, cõpoſitoq; reliquo puellæ corpore, inſcripto & canis ſanguine titulo, HIC SITA EST PVLCRA SINONIS. Acceſſerũt huc forte Soræchus & Rhodanes, viſoque ad tumulum interfectum canem, & Sinonidis parentem laqueo ſuſpenſum; lecto ad hæc ſepulcri titulo, Rhodanes quidem primum vulnus ſibi inflixit, ſuoque ſanguine Sinonidis titulo adſcripſit, ET RHODANES PVLCER: Soræchus laqueo caput inſeruit. Dum autem vltimum Rhodanes vulnus inferre ſibi parat, ecce tibi agricolæ filia ingenti clamore accurrit: Non eſt, inquiens, ô Rhodane, Sinônis quæ hìc iacet. Nec mora laqueum Soræchi diſcindit, Rhodanique gladium eripit. Hinc narrando, quæ infelici puellæ accidiſſent, & de auro defoſſo, ad quod ipſa recipiendum veniſſet, vix tandem perſuadet. Sinônis interea vinculis expedita ad domum fugit agricolæ, furore etiam-num in eius filiam agitata; qua non reperta, parentem de ea percunctatur. Ille viam *a* monſtrat, & inſequitur ipſa ſtricta gladio. Vt verò ad Rhodanem proſtratũ peruenit, illamque [ruſtici filiam] ſolam aſſidentem, & pectoris vulnus refrigerantẽ (Soræchus enim medicum accerſitum ierat) furore & zelotypia magis incenſa, in puellam cum impetu ruit. At Rhodanes, collectis ad eam violentiam nonnihil à vulnere viribus, accurrit, auertitque ab illa Sinonida, & ferrum eripit. Illa igitur præ ira domicilio exſiliens, & furibunda procurrens, Rhodani tantum hoc obijciens dixit: *Hodie te ad Garmi nuptias inuito.* Soræchus dein reuerſus, & re omni cognita, Rhodanem conſolatur; curataque plagã, cum pecunia puellam ad parentem remittunt.

a. Pro ἴφρενξε repono ἴφραξε.

Interea Euphrates ad Garmum ducitur, quaſi Rhodanes eſſet, & pro Sinodide Meſopotamia. Ducitur & Soræchus, verusque Rhodanes. Verum cognito Garmus Meſopotamiam non eſſe veram Sinonida, Zobaræ eam tradidit, ad Euphratem fluuium capite truncandam, ne qua, inquit, alia Sinonidis nomen, eius exemplo, falſo vſurper. Zobaras tamen, *b* Meſopotamiæ poſſeſſus amore, ſeruauit eam, & ad Berenicen Aegypti, iam patre extincto, Reginam, vnde ipſe olim abductus fuerat, adducit, & Meſopotamiæ nuptias Berenice facit. Qua etiam de cauſa bellum inuicem Garmus & Berenice minantur. Euphrates item parenti ſuo, vt carnifici, traditus atque agnitus, ſeruatur: & parentis officio fungitur, ita ſe humano nullo ſanguine pater contaminat.
137 Poſt tamen, vt carnificis ille filia è carcere egreſſus, liber euaſit. Ibidem & de carnificis concubina, eiusque legibus, ac moribus, & vt ruſtici filia, poſteaquam Sinônis Regi Syriæ nupta, iræ vindicandæ poteſtatem nacta eſt, vi abrepta fuerit, atque damnata ad concumbendum cum carnifice. Septum itaque carnificum introiens, cum Euphrate congreſſa eſt: qui eius perſonam fingens, pro ipſa è ſepto egreditur, & illa viciſſim pro Euphrate lictoris munere functa eſt. Et hæc quidem ita geſta.

b. Hinc Suidam corrigas, apud quem Μεσόωτης, nato, vt ſolet, ex compendio errore.

Soræchus autem cruci affigendus damnatur, locusque definitur, vbi Rhodanes, & Sinônis hoſpitati primum fuerant, in prato illo, atque ad fontem, quibus etiam in locis antea Rhodanes auri theſaurum deprehenderat, quem nunc quoque Soræcho, ad patibulum ducto, indicauit. Alanorum tum fortè exercitus mercede à Garmo fraudatus, & hoſtiliter in eum animatus, eodem in loco, vbi cruci affigendus erat Soręchus, conſederat. hic Soræchum, pulſis ijs qui eum ad mortem ducebant, liberauit. Ille verò reperto quod monſtratum erat, auro atque arte quadam & aſtu è foſſa deducto, Alanis perſuaſit, ſe à Dijs hæc atque alia edoctum ſcire. Paulatim autem eos deliniendo ita aſſuefecit, vt illum pro rege ſuo agnoſcerent, bellumq; cum Garmi exercitu geſſerit ac vicerit, ſed hæc poſt euenerunt. Verum quo tempore ad patibulum Soræchus ducebatur, eodem & Rhodanes ab ipſo Garmo coronato atque ſaltante, ad priorem illam crucem iterum ductus eſt, atque affixus. Dum autem ibi Garmus largius ſe ingurgitat, & choream circa crucem vna cum tibicinis mulieribus ducens, lætus ſeſe oblectat, literæ à Saca miſſæ Garmo redduntur, de Sinonide Syriæ regi etiamnum adoleſcenti nuptui data.

Quo nuncio Rhodanes pendens exhilaratus eſt: at Garmus ad inferendum ſibi necem ruebat: ſuſtinuit tamen, ac mox Rhodanem inuitum à cruce, in qua mori maluiſſet, liberum dimiſit, militaribusque ornatum inſignibus, eius belli, quod aduerſus Syriæ regem mouebat, Imperatorem creat, tanquam amantem aduerſus riualem. Sic blande, ſed ſimulatè, acceptus à Garmo eſt. Nam cæteris ille inferioribus ducibus per litteras clam imperauit, ſi forte victoria potiti, Sinonida viuam cepiſſent, Rhodanem vt interficerent. Vicit vetò Rhodanes, & ſuam Sinonida recuperauit, ac Babylo-

IAMBLICHVS.

nijs imperauit. Quod & hirundinis augurium antea denunciarat. Ipso enim præsente Garmo, cum is Rhodanem mitteret, & aquila hanc insectatur, & miluus, at licet aquilæ vngues illa effugerit, à miluo tamen rapta est. Arque hic *c* sedecim librorum finis est.

c. Suidas λϑ' Babylonicorum huius auctoris libros numerat.

IOANNIS SCYTHOPOLITAE

Contra Eutychianos libri XII.

XCV.

LECTVS est *a* IOAN. SCYTHOPOLITA *Scholasticus, Aduersus Ecclesiæ desertores, siue, contra Eutychen, & Dioscorum, eiusdemq; sectæ assecias*, qui in duabus naturis prædicare CHRISTVM recusabant. Rogauerat opus hoc conscribi Patriarcha quidam, cui *b* Iuliano nomen: quod & libris duodecim absolutum est. Scriptoris autem oratio clara est, ac pura, verbisque vtitur historico stylo accommodatis. Contra hæresim præterea neque languidè pugnat, neque sactæ scripturę abutitur testimonijs: ac ne logicas quidem, vbi illæ ad rem ipsam pertinent, disputationes prætermittit: Ipse vero auctor huius sectariorum scripti, in quem Scythopolita scribit, nomen suum tegit, titulo dumtaxat hoc operi callidè præfixo: ADVERSVS NESTORIVM. vt ipsa nimirum libri inscriptione simpliciores furtim ad legendum alliciat. Fortasse Basilius Cilix est auctor, qui post etiam dramaticum, & dignum sua religione dialogum contra Ioannem composuit. 138

a. Idem ille hic videtur, quē Antiochenæ paræciæ ex Grammatico Presbyterū nominat Marcellinus, & Gennad. de script. Eccles. cap. 93.

b. Antiochenum puto, illum vult, quem impio Fulloni (Petro inquam Gnapheo) suffectum tradit Onuph. Panuin. in Fastis ad An. Chr. 467. ex Theod. lect. lib. 1. collect.

c Cuius excerptum mox leges Cod. CVII. pag. 152.

GEORGIVS EPISC. ALEXANDRINVS

De vita B. Chrysostomi.

XCVI

LECTVS liber GEORGII EPISC. *Alexandriæ* hac inscriptione: *a Res B. Chrysostomi.* Qui verò hic *b* Georgius sit, non habeo certo affirmare. Dictio certè simplex in humilem admodum stylum delabitur: neque saltem, quod vel litteratoribus in promptu, nominum verborumque accuratam adhibet constructionem. Refert autem ex Palladio *c* Episcopo, (qui dialogi forma pulcrè ac studiosè Chrysostomi res conscripsit) itemque ex *d* Socrate, alijsque nonnullis historiam à se collectam.

a. Integras nobis Parisijs latinè dedit Godefrid. Tilmannus An. 1557. Easdē integro penè libro suo XIII. diligēter persecutus primis Illustrissi. verò B. Ioann. imagine S. Pauli edit. Paris. cum fisse constat.

etiam est Nicephorus Callistus. Vide quoq; Metaphrasten, & Theodoreti lib. V. cap. 27. cum seqq. atque in. Baronij Card. Annal. IV. b Ego illum puto, qui S. Ioanni Eleemosynario successit circa An. Chr. 620. Et Damasceno priorem satis constat, cum is ex hac vita (non expresso scriptoris nomine) adducat historiam de Apost. Orat. I. de Imagin. sub fin. c Helenopolitano, quem Latinè versum habes tom. I. operum B. Chrysost. aliis qui hoc argumentū tractarunt. d Libro VI. ex quo Niceph. quoq; sua, quæ de B. Chrysost. scripsit, hau-

Nicephor. lib. 13. cap. 2. Socrat. lib. VI. cap. 3.

Magnus igitur Ioannes nobilibus apud Antiochiam parentibus Secundo atq; Anthusa natus est. Meletius verò Armenus, qui Antiochenæ tunc Ecclesiæ præerat, salubri hos doctrina (cum gentium antea cultum sectarentur) informauit, & salutifero baptismatis lauacro aptos reddidit; eorum tamen filio prius instituto, atque baptizato. Ioannes itaque ludum frequentare litterarium iussus, iam inde à puero summam modestiam, animique demissionem preferebat. Quamobrem, neque pueros, vt solet diuitijs & gloria affluentes, emolliri, neque hos se consectari sinebat, sed neque equo vehi sustinebat. Deinde Antiochiæ in Grammaticis quidem & Rhetoricis Libanio, Andragathio verò in Philosophicis operam dedit. Mortuo veto parente, matri in luctu solatium alloquijs attulit, & à ludicris omnibus abstinens, ac voluptate prorsus sibi interdicens, disciplinarum dumtaxat studio animum adiungebat.

Quare Athenas ad vberiorem ingenij cultum profectus, breui cæteris ita antecelluit omnibus, vt & Anthemius, qui tum ibi Mineruæ sacerdos erat, illi inuideret, & sapientes inter princeps ipse haberetur. Ergo vrbis quoque præfectus, Demosthenes nomine, sapientem hunc Ioannem multo cum honore ad se vocabat: ad quem ille magna tamen cum animi demissione atque modestia accedebat. Ibi disputatione forte cum Anthemio instituta, superior Ioannes euasit, non doctrina modo, & intelligentia, sed pietate quoque. Atque hoc tum ab illo primum est ibi patratum miraculum, quod Anthemius diuina Ioannis lingua, & precatione conuictus discesserit, ab ipsomet vrbis Episcopo

ſcopo poſtea cum omni familia baptiſmo tingendus. Præfectus autem, quod pridem baptizatus eſſet, catecheſi inſtruitur, magnaque omnino hominum paganorum multitudo ad hos acceſſit. Iam ipſe quoque vrbis Epiſcopus Ioannem ordinare, & pro ſe Epiſcopum relinquere in animo habebat.

Ea re cognita, clam ille, ac celeriter in patriam adnauigauit. vbi dum iuris dicundi auctoritatem eiciues ſui mandare vellent, ſolitariam vitam prętulit, octauum decimum, non amplius, ætatis annum agens. E condiſcipulorum adhuc turba, qui eidem præceptori operam dederant, perſuaſit tunc Theodoro, qui poſt Mopsueſtiæ Epiſcopus fuit, & Maximo Seleuciæ quoque poſtea Epiſcopo, reiecta vita quæſtuaria, ac publica, priuatam ac ſimplicem vt amplecteretur. Plurimum vero *a* Baſilio vſus eſt magno, (non illo altero, vt alij affirmant) quem & Meletius diaconum ordinauit, & Ioannes cæteris in amicitia prætulit. Hic ante Ioannem mundo cum valedixiſſet, ad idem vitæ genus amicum quoque accerſiuit, quem matris hactenus cura impediebat. Zeno fortè tum *b* Epiſcopus Hieroſolymis profectus lectorem hunc [noſtrum] Antiochenæ Eccleſiæ conſtituit: cuius & mater poſt paulo moritur.

Patrijs ergo ille opibus in egenos diſtributis, vrbeque relicta, in monaſterium extra oppidū ſe dedit, fitque ibi ſpeculum ac norma religioſorum omnium.

Heſychius quidam monachus è Syria, futurorum præſcius, duos vidit viros candidis indutos veſtibus, quorum alter librum quem tenebat, claues alter, Ioanni tradiderit. *c* Ille ſe Petrum Apoſtolum eſſe dicebat, alter Ioannem Theologum. Hæc monachis Heſychius narrauit, cauens tamen ne qua ad Ioannem perferrentur. Ne ſummam, inquit, ob humilitatem noſtrum monaſterium relinquat. Tunc quoque religioſis eum exercitationibus vehementer exercitum ferunt, & Aſceticas præterea orationes conſcripſiſſe. Sed & miracula in hoc monaſterio patrauit. Ciuis enim cuiusdam capitis partem alteram dolor vſque eo inuaſerat, vt & dexter oculus dependeret. ille ergo ad Ioannem accedens, ſanitatem extemplo recepit. Archelaus præterea quidam, diuitijs & auctoritate pollens, lepram in facie nactus, iuſſus in lacu, vnde fratres frigidam biberent, lauare, morbo liberatus eſt: qui & facultatibus ſuis diſtributis, in eodem illo, vbi reſtitutus erat, cœnobio, rebus huius mundi valedixit: ac præter hunc alij plurimi. Quidam Euclęus nomine, dæmonis improbitate altero amiſſo oculo, monachis aggregandus venit: qui & à ſancto viro detonſus oculum recepit.

Mulier quoque, ſanguinis fluxu annos ſeptem afflicta, valetudinem recuperauit. Leo etiam, vt ferunt, viatores multos abripiebat, at cum rogatus Ioannes crucis eis ſignum impreſſiſſet, huius mox ille vi exanimatus eſt.

Poſt quadriennium deinde, ob frequentem accedentium turbam, monaſterio exceſſit, & biennium adhuc in ſpelunca quadam inſomnis plerumque, nec vnquam toto illo tempore humi ſtratus, delituit.

Emortuis autem hìc prę frigore ijs corporis partibus, quæ ventrem ac renes attingunt, in vrbem hoc malo coactus reuertit, vbi à Meletio Diaconus ordinatus, altari quinque per annos miniſtrauit. Scripſit tum *ad Stagirium libros tres*, & *de* d *Sacerdotii dignitate*, & e *De Incomprehenſibili*. Verum Meletio Conſtantinopoli extincto, in monaſterium B. Ioannes reuertit: quem Flauianus Meletij in ſede Antiochena ſucceſſor, apparitione diuina monitus, è cœnobio in vrbem reductum, *f* presbyterum creat. quæ ſanè viſio & Ioannem ordinari, & Flauianum ordinare mandabat. Columba item illa aduolans, quę iam ordinandi capiti inſedit, quanta Dei gratia replendus ille eſſet, ſatis oſtēdit. Antiochiæ itaque ſacris operatus eſt ad annos duodecim. Erat autē ob ardens probitatis ſtudium iam inde ab adoleſcentia ſeuerus atque *g* aſper, & iracundiæ potius, quā verecundiæ morem gerens. Varios rurſum Antiochiæ conſcripſit cōmentarios: & Epiſcopo vrgente ex tempore eſt de ſuperiore loco ad populum concionatus.

Feminæ Eucliæ nomine filius, febri ad medicorum deſperationem correptus, à Ioanne curatus eſt aqua, quam ille cruce ſignatam ad aſpergendum dederat. Mulier item quædam ſectæ Marcioniſtarum (cuius coniux ea in vrbe magiſtratum quendam gerebat) diſenteria grauiter laborans, deſperata iacebat: ſanitate verò per illum recepta, ipſa cum coniuge, omnique adeò familia, compluresque alij Marcioniſtæ, hæreſi abiurata, ad Orthodoxos redierunt.

Nectario deinde Conſtantinopolitano Patriarcha vita functo, euocatur Antiochia

a. De Baſilijs B. Chryſoſt. amicis remitto te ad Baron. Card. Annal. To. IV. ad A. Ch. 382. & Notas Claud. Dausquei noſtri in Homil. B. Baſil. Seleuciens. De Baſilio autē Cæſareæ Capadocum hic locutū Georgium, ex ipſius opere integro manifeſtiſſimum. Vide etiam infr. pag. 196.

b. Gazæ, ſiue Maiumæ Epiſc. Niceph. cap. 2.

c. Eosdem iterū viſos eſſe morienti, Niceph. lib. 13. cap. 37. retulit.

d. Hos mirè prædicat Suidas.

e. Addit Nicephorus lib. 13. ca. 2. fine. περὶ τῶν ϖωϖειαδέκτων: f. Mirè variant hic hiſtorici, teſte Niceph. lib. 13 cap. 2. in fine. Simeon Metaphraſtes nobiſcum facit.

g. Suidas eadem, vt & Caſſiodor.

GEORGIVS.

chia Chryſoſtomus, multum repugnantibus Antiochenis, qui ſuum ipſi bonum amittere nolebant. Peruicit tamen Cæſaris iuſſum, ordinatque hunc *a* inuitus Theophilus Alexandriæ præſul. Timendi enim erant ei accuſationum *b* libelli, niſi ordinationi annuiſſet. At dum ille communi decreto ordinatur, à dæmonijs obſeſſus quidam eius ope liber abijt.

a. Quod Iſidoro Presbyt. Alexandrino hunc epiſcopatum tradere ſtuderet. Niceph. lib. 13. ca. 2. Caſſiod. in Vita

b. Quos aduerſus Theophilum oblatos examinatum iri minabatur Eutropius præpoſitus palatij, vt habet B. Chryſoſt.

Magnus itaq; iam ordinatus Chryſoſtomus illum continuo morem ſuſtulit, quo cœlibatum profeſſi, *c* diuerſi ſexus contubernales apud ſe alebant. In iniuſtos itē, ventríque ac libidini deditos, longis inuectus eſt orationibus. Erat adhæc pauperum ita ſtudioſus, vt hinc à pleriſque *Eleemoſynarius* cognominatus ſit. Vno dicam verbo, & virtutem omnem docebat, & ab omni vitio deterrebat. Miſit autem & in Phœniciam monachos, qui idololatriæ illic etiamnum deditos ab errore in viam reducerent: per quos item Imperatoris legibus armatos, idolorum fana ſubuertit, ſubuerſionis ſumtibus piis aliquot fœminis ſuppeditantibus. *d* Celticam adhæc [militum] turbam Arianiſmo infectam, ordinatis qui eius gentis linguam callerent ſacerdotibus, orthodoxorum gremio reſtituit. Ad Iſtrum inſuper miſit, qui Nomadas ibi Scythas ad Chriſtianæ 141
fidei veritatem volentes adduxerunt. Marcionis præterea hæreſim, *e* in Oriente tum repullulantem funditus extirpauit. Nocturnos pſalmorum hymnos auxit. *f* Solus verò cibum capere ſolebat, tum quod vino ob capitis calorem prorſus abſtineret (niſi id fortè æſtate tantùm cùm *g* roſaceum biberet) tum etiam quòd ægro ſtomacho eſſet, vt ea ferè, quæ ipſi apponebantur, non ederet, ſed alia pro his appeteret: tertiò denique, quod frequenter *h* negotiis vacans, abſque cibo diem tranſigeret. Clero autem rigidus nimis atque aſper videbatur. Et *i* Serapion eius Diaconus ingentem illi inuidiam conflauit. Etſi multos etiam alias ob cauſas Ioannes ab Eccleſia relegauit. Conflictatus deinde Serapion etiam cum Seueriano Gabalorum Epiſcopo, ingens huius excitauit in Ioannem odium, quod ad extremum vſque ſpiritum retinuit. Amabatur tamen Ioannes ſingulari ſtudio à populo, ob crebras in templo conciones: vt ipſe viciſſim S. Pauli Epiſtolas valde adamabat, quas & explanauit; viſuſque eſt à *k* Proclo tribus continuo noctibus Paulus Apoſtolus, ſuarum illi ſuggerens epiſtolarum interpretationem.

c. σωειςάκτους ſiue ſubintroductas, *& ἀγαπητὰς* vocabant. *de quibus D. Baron. To. V. A. Ch. 398. & B. Greg. Nazianz. carm. ad Virgin. v. 96. Gnomiſq; diſtic. vers. 113. Euſd. item Comment. Nicetas in Orat. XLIII.*

d. Scythiam *Theodoret. & Niceph. cap. 3. itēq; Caſſiod.*

e. Apud Oſroenos. Niceph. 5.

f Quo vero conſilio id ille fecerit, nemo clarè dixit inquit Niceph. Plures rationes vide apud Palla. & Metaphr.

g. Ἀπὸ ῥόδων, quod ῥοδίτην vocauit *Dioſcor. lib. V.*

h. σχολάζων.

i. De quo Niceph. cap 9. & Caſiod. init. Vitæ B. Chryſoſt. Quem etiam acerbius incuſat Leo Imp. Orat. in B. Chryſoſt. quam, huius Georgij veſtigia proximè inſectando, tantum non ad verbū hinc videtur trāſcripſiſſe.

Offendit inſuper Auguſtam Ioannes propter *l* Theuderichum Patricium. Ab iniqua enim exactione, quam Auguſta exigebat, cùm ægrè hominem liberaſſet, illeque poſt facultatum maximam partem, vt gratuitum Deo donum, Eccleſiæ pauperibus attribuiſſet, in iram hinc Eudoxia inuidiamque incenſa eſt. Eutropius legem *m* ferendam curarat, ne ad Eccleſiam confugientibus ſacri immunitas loci valeret. Sed poſt non diu cùm Eutropius ipſe ad Eccleſiam perfugiſſet, legis ſuæ fructum tulit. Eo igitur ad aram proſtrato, reprehenſionis plenam orationem adhibuit Ioannes, qua plurimorum in ſe odium concitauit. Nimis enim inhumanè afflictum hominem accipere viſus eſt. Arianis ſacras Eccleſias ademit, & Imperatoris implorata ope Conſtantinopoli exegit. *n* Antiphonis item [alternis cantandis,] quibus illi compoſitis plebem circumueniebant eoſdem ſuperauit: ita adiuuante Auguſta, vt & argenteæ cruces ad Antiphonorum cantum decorandum adhiberentur. Ceterum Antiphonorum originem ad Ignatium illum diuinum hominem referunt, laudes DEI concinentes Angelos hac in re imitantem. *o* Gainas Arianus, cùm potentia valeret plurimum, templum Arianis ſuis in vrbe ab Imperatore poſtulabat. Sed Ioannes ibi tum præſens, ingenti cum libertate rem penitus improbauit, obſtititque, ne poſtulata ille obtineret ſua. Poſt igitur cùm copias idem, contra Imperatorem inſurgens, collegiſſet, Ioannes nihil veritus, reliquis omnibus id poſtulantibus, ad barbarum legationem inſtituit, ac rebellionem compreſſit.

k. Chryſoſt. hic primū ſcriba, ac multo poſt tempore in epiſcopatu etiam ſucceſſor. Niceph. lib. 14. cap. 38.

l. Theodericum *al. vide Metaph. hic poſt cauſam Antonini, Pallad. &c.*

m. Niceph. hæc refert cap. IV.

Euſebius Valentianopolis poſt Celbianum Epiſcopus, contra *p* Antoninum Epheſiorum antiſtitem libellos obtulit, quibus ille ſeptem accuſationis capita comple- 142
xus eſt: ſacrilegia *q* tria: deinde quòd puerum homicidam, quem idcirco ne reprehendiſſet quidem, apud ſe haberet: tum quòd quidquid ad Eccleſiæ vtilitatem à Baſilina Iuliani matre relictum eſſet, ipſe vendidiſſet, ſibique vindicaſſet: quòd vxore præterea, quam pietatis antea ſtudio deſeruerat, rurſus familiariter vteretur, ac ſobolem etiam ex ea ſu-

n. Αντίφωνα *lege Niceph. ca. 5. Metaphr.*

deſcribit Niceph. Carmina, quæ alernis per reſponſionem concinuntur. *Vide totum cap. 8. o De Gaina & 6. p Qui apud Niceph. cap. 9. & ſemel hic non rectè* Antonius *appellatur. q Quæ leges apud Pallad. &*

ea ſuſtuliſſet: ſeptimum denique.quòd pecunia corruptus ordinaret. In ſeptimum autem crimen,cùm id omnium grauiſſimum videretur, inquiſitum eſt. At dum iudicium hoc in longum protenderetur (de induſtria enim improbe agere etiam ipſe accuſator dicebatur) Antoninus interim diem clauſit extremnm. Quare magnus Ioannes Epheſum ipſe proficiſcitur, pecuniaque ordinatos, & crimen faſſos, ſex numero, ſedibus ſubmouit. Totidem alios in ea ipſa Aſia ob idem crimen Epiſcoparu expulit. In Antonini vero locum Heraclidem Diaconum ſuum ſuffecit, vnde & ſeditio exorta eſt. Pro ſubmotis item illis alijs, pietate, cæterisque virtutibus longe meliores Epiſcopos creauit. Qui tamen omnes, pulſo poſt in exſilium Chryſoſtomo, epiſcopatu priuati ſunt, receptique ſuis rurſum ſedibus, qui iudicio electi erant. [a] Seuerianus quidam Gabalorum Epiſcopus, cognito [b] Antiochum Conſtantinopolim veniſſe, atque per dicendi gratiam rem auxiſſe familiarem, eodem & ipſe acceſſit. Huic igitur Ioannes Epheſum proficiſcens, ſuas dum abeſſet, docendi in Eccleſia vices commendauit. Hinc ergo Imperatori Seuerianus omnibusque adeo innotuit.

A [c] Callitropa, pronaucleri cuiusdam vidua, iniquæ exigebantur multæ. Paulacius vero Alexandriæ Auguſtalis his exprimendis, quæ nummorum quingentorum ſummam conficiebant, miſeram exercebat. Confugit hæc ad Auguſtam, quæ à Paulacio auri libras centum multæ nomine exegit: è quibus tamen miſerè huic afflictæ mulierculæ ſex tantum & triginta nummi ceſſerunt. Illa igitur velut in communem tempeſtate iactatorum portum, ad magnum ſe recepit Ioannem. qui mox dicam Paulacio ſcripſit de quingentis viduæ aureis perſoluendis. Eudoxia hinc ſimultatem cum Ioanne ſuſcepit, liberum dimitti Paulacium fatagens. neque tamen ei mos geritur: ſed iuſta nihilominus poſtulans iuſtus præſul, quod per nefas ille retinuerat, iniuria affectæ mulieri reſtituit. Qua in re & miraculum accidit. Extrahere enim Paulacium dum ſtudet Eudoxia, vel inuito Ioanne, ecce tibi haſtam ferens Angelus apparuit, qui [d] miſſos ab Auguſta ſatellites terrore percellens, ne mandata illi perſequerentur, effecit. Ex his ergo atque ſimilibus [*præclaris B. Ioannis facinoribus*] Acacius Berrhoeæ, Theophilus, Antiochus, & Seuerianus, adiuuante maximè atque præeunte Eudoxia, improba illa in Ioannem conſilia moliri cœperunt: ſubiecutis cõfeſtim & alijs multis, quibus ille ſuis increpationibus moleſtus fuerat.

[e] Theophilus Petrum Alexandriæ archipresbyterum hoc nomine accuſauit, quod Manichææ mulieri Euchariſtiam tradidiſſet. Ille vero pro ſui defenſione adfe-
143 rebat, & conuerſam illam eſſe, & non niſi eius iuſſu myſteriorum patticipem factam. Qua in re fidei teſtem laudauit Iſidorum Presbyterum, aduenis Alexandriæ recipiendis præfectum. Hic ille eſt, quem ob virtutem Theophilus antea ad Damaſum miſerat, quique [f] Flauiano amicitiam Roma ſocietatemque attulerat, cum iam viceſimum annum vtraque eccleſia ab altera diſſideret. Hic inquam Iſidorus ſecundum Petrum teſtimonium dixit. Quare Theophilus ira incenſus, Petrum extemplo eccleſia ſubmouit, in Iſidorum vero illum admirandum virum, quas impudicitiæ plenas finxerat tabulas, protulit, & puerum accuſatorem pretio ſubornauit. Quod vbi facinus deprehenſum eſt, magis etiam iracundia Theophilus excanduit: etſi illa quoque alia ex cauſa accenſa eſt. Mille enim nummos, quos inopibus diſtribuendos Theodota tribuerat, Iſidorus acceperat & diſtribuerat, nihil horum Theophilo conſcio. Seceſſit igitur deuitandæ iracundiæ in montem Nitriæ, quietemque inibi in ſolita cella quæſiuit: cum eo tempore monaſteriorum per Aegyptum præfecti eſſent Dioſcorus, Ammonius, Euthymius, & Euſebius germani fratres, quos à corporum proceritate *Longos* appellabant. Gliſcebat ea tempeſtate contentio cum Anthropomorphitis hæreticis. Verſis autem ex eo in ſeditionem, turbasque per Aegyptum concitantibus monachis aliquot indoctis, & agreſtibus, Theophilus ab his circumſeſſus, præ metu, vt apparet, huiusmodi eos ſophiſmate deluſit. *Sic veſtras*, inquit, *facies vidi, vt faciem Dei.*

At cum hi præterea ab ipſo poſtularent, vt Origenes quoque, quòd is humana Deum forma carere aſſereret, anathemate damnaretur: facturum ſe recepit, ſicq; mortem deuitauit. Hac igitur ille arrepta occaſione aduerſus Longos fratres (qui iam recuſabant diutius eius vti contubernio: quòd Deo, vt res eſt, formam eſſe humanam tribuendam negarent) apud Aegypti monachos, per calumniam eos traduxit,

a. *Ptolmeaidis Syriæ Epiſcop. Niceph.*

b. *Niceph. hæc cap. 9. ſub fin. Habes autem ex hoc ipſo producta teſtimonia apud Theodoret. in Eraniſta. memintq; Gennad. in Catal. cap. 21.*

c. *Hoc nomine Theogonoſti vidua, de qua hic inf. pa. 144. init. ſed contra Pallad. & Metaphr. auctoritatem, cũ quibus noſter quoque ſentit.*

d. *Duos Centuriones cum ſuis cohortibus, addit Leo Auguſt. in Vita B. Chryſoſt.*

e. *Narrat hæc Niceph. cap. 9. & 10.*

f. *Antiocheno Patriarchæ.*

& imperitam illam multitudinem cum in illos concitauit, tum in Isidorum, quem diximus: cuius etiam nomine cum illis libentius certare cœperat.

Post multas ergo illatas iniurias, structasque insidias, post ignem quoque iectum ipsorum cellis, fuga sibi denique consulentes, Constantinopolim veniunt. Ibi Ioannes ille benignissimus excepit quidem illos fratres, humaniterque complexus est; propter Theophilum tamen in communionem minimè admisit, sed eum per epistolam ad concordiam inuitauit. Ille nihil audit. Longi interim fratres Theophilum oblatis libellis accusabant: & suasit hic vicissim [a] quibusdam, vt illos accusarent. Tandem cum nihil hi probare aduersus Longos possent, in custodiam missi, flagellisque grauiter cæsi, partim in vinculis mortui sunt, partim in insulam Proconesum deportari iubentur. Ioannes hinc Theophilum de oblatis aduersus eum accusationis libellis certiorem facit. Ad quæ bile accensus ille: *Arbitor*, inquit, *non ignorare te Nicæni Concilii canones, ijsq; prohiberi, ne Episcopus de peregrino, alteriusq; diœcesis iudicium exerceat. si ignoras, disce, atque ab accusationis meæ libellis abstineto.* Verum 144
qui hæc tunc Theophilus scripsit, post ipsemet alienæ diœcesis hunc ipsum Ioannem, suo iudicio condemnauit. Monachis deinde ab accusando Theophilo minimè cessantibus, decreuit Imperator, vt Theophilus iudicio sisteretur. at inuidia interim nimium inualescens, illum ipsum, vbi aduenit, qui de Ioanne sententiam ferret, iudicem constituit.

[a] Monachis, *ex Pallad.*

Theognosti Senatoris proscripti & in exsilio mortui [b] vxor, agrum sibi relictũ habebat, quem Eudoxia inuitæ eripuit. Illa igitur ad viduarum propugnatorem Ioannem se recepit: qui pro vidua libere multa perorans, adeo nihil profecit, vt etiam Augustam in sui odium concitarit. Quare mandatum dedit, vt cum festo die exaltationis [S. Crucis,] qui in decimum-quartum Septembris incidit, in templum iniqua Imperatrix ventura esset, portæ illi clauderentur. Conficitur Præsulis mandatum, & pudore suffusa, iraque incensa Augusta, domum reuertit; exindeque hæc sancti viri è sede depulsionem, exsilium, aliaque aduersa, quæ indignatio suggerebat, machinari cœpit. At verò dum ad templum illa progressa fores sibi obseratas offendit, de comitatu eius quidam gladium in claudentes stringens, manum sibi subito exaruisse sensit, qui tamen post Sancti viri genibus accidens, sanitatem recuperauit.

[b] Callitropam *vocat Niceph. cap. 14. non rectè, vt indicatũ sup pag.*

Niceph. de Epiphanio cap. 13.

Magnus quoque Epiphanius, quem Theophilus callidè deceptum in Ioannem incitarat, Constantinopolim veniens, ecclesiasticum quibusdam suis factis ordinem turbauit. Diaconum namque in Septimo (sic enim locus templi S. Ioannis appellatur) contra canonem ordinarat, deindeque sine bona Chrysostomi venia rem diuinam fecerat, & Origenis scripta ab eo damnari postularat. Refert vero hunc scriptor noster, (quod & in Epiphanij vita legitur) minimè consensisse, vt quibusdam placuit, in Chrysostomi expulsionem, licet ab ipsa Augusta eo adigeretur. Meminit idem de pronunciatis inuicem [d] vaticinijs: quibus significabatur neutrum ipsorum visurum aliquando thronum suum.

[d] *Quæ & Sozomen. commemorat lib. IIX. ca. 15*

Accidit præterea, priusquam condemnaretur Ioannes, vt cognito indignari sibi Eudoxiam [c] benè longam haberet in malas feminas orationem. Hanc plebs rapiens, in Augustam pronunciatam interpretabatur. Mox igitur vt Theophilus Constantinopolim aduenit, apparatæ in magnum athletam Ioannem machinationes procedunt. Cumque Synodo nunquam interfuisset, Theophilus tamen cum suis decretum in eum tulit, frustra inclamante ipso, ac publicè testificante, paratum esse se, & ad synodum venire, & ad obiecta respondere, modo manifestos ipsius hostes Concilio subducerent. Aderant tum Ioanni quadraginta adhuc Episcopi, aduersus Theophilum parati pro ipso pugnare: quos ille quiritantes, cum lacrymis obtestando sedabat, atque hortabatur Ecclesias ne discinderent. Sede ita pulsus, in Bospori [e] Hieron ablegatur. At cum deinde terra diuinitus [f] concuteretur, Constantinopolim iterum reducitur, sedique restituitur inuitus. Pastoralis enim præfecturæ curam recipere se velle negabat, priusquam iniquum illud iudicium, propositum excussumque foret. 145

[c] Ἱερὸν στόμα, *quasi* sacrum os, *siue* ostium. *Vt Cassiod. vertit. Opidum ei, statio nauium in ostio Ponti Theodoreto lib. V. ca. 34. & Niceph.*

[f] Et cubilis ex

Eudoxia

cap. 16. Vnde profectus, vt Pallad. ait, agellos ad Bithyniæ Prænetum occupat.
eo imperatorij pars corruisset, vt est Auctor Leo Imp. in Vita Chrysost.

GEORGIVS.

Eudoxiâ post non diu furore rursum incensâ, quod liberius perstricta fuisset, propter statuam, quæ iuxta templum posita illi fuerat, (magnus enim inde strepitus in templo exercitabatur) iterum in beatum hominem calumniæ adornantur. Quæ sanè res, etsi præter spem Theophilo accidit optatissima, veritus tamen ille ciuium odium, ipse quidem non accessit (valdè enim iam inuisus esse cœperat, tum quòd pulso Ioanne, cum Longis tamen fratribus, per quos illi antea insidiabatur, cõmunicasset, tum quòd legere ipse Origenis scripta, quo nomine Ioannem criminabatur, non desineret) non accessit, inquam, odij metu: sed pro se alium submisit, pronunciatum, ne in iudicium quidem vocandum Ioannem, vt qui post eiectionem sacra obire munia non dubitasset, cum Antiochena synodus post expulsionem sacerdotij munus adhuc obeunti, nullum defensionis locum reliquerit. Ad quæ Ioannis studiosi, Arianorum illum esse canonem consessumque excipiebant, ad insidias dumtaxat Athanasio struendas comparatum. hinc eam ipsam Synodum patres Sardicensis Concilij nullam esse censuisse, & Athanasio non solum defendendi sui potestatem fecisse, verum etiam sacerdotium vna cum Marcello administrare permisisse.

Niceph. cap. 18. Socrat. lib. VI. cap. 18, Sozom. lib. IIX. cap. 20.

Igitur prohibent, Chrysostomus sacris ne operetur, néue omnino ad Ecclesiam veniat. [a] CHRISTI tum Natalium festus dies instabat, mansitque ad festum Pentecostes & dies insuper quinque cessans, & ab omni Ecclesiastico abstinens officio. Tum enim omninò & Ecclesia pulsus & vrbe, Cucusium exsulatum missus est. [b] Quo item tempore & ignis templi primum suggestũ corripiens, multa quoque circum circa flammis absumpsit. [c] Pleriq; etiam inimicorum Ioannis exempla dederunt, partim fœdis morbis, partim diuinitus immissa clade vita exuti. [d] Cucusum ergo deportatus Ioannes (vt hic quidem perhibet scriptor) & docuit ibi pro concione, & ordinauit multos Episcopos, ac plures etiam sacerdotes, atque Diaconos. Multa item miracula in eo exsilio cum viuus, tum mortuus edidit.

a. Pridie Paschæ, ipso magno sabbatho, hæc cum summa perturbatione confecta esse Pallad. tradit, & ipse Geor. editus a Tilmanno.

b. Cassiod. Ioannis studiosos eccle siam incendisse refert, & plures, quos refellit Illustriss. Baron. Annal. V. ad A. Chr. CCCCIV.

Obijt verò non multo post, [e] cum Episcopus Comanorum [f] Basiliscus, idemque martyr, finem ei secundum quietem prædixisset: conditusque est in eiusdem martyris tumulo.

c. Niceph. cap. 22. & Pallad. d Niceph. cap. 26. e Niceph. 37. post med. Sozomen. lib. IIX. cap. vlt. f. Leo Imp. etiã S. Lucianum martyrij olim ibi B. Basilisco socium, apparuisse vna tradit.

Theophilus autem cum suis condemnarunt Heraclidem, Ephesi Episcopum absentem, & Serapionem, multa affectum iniuria, Heracleę Episcopatu, in quo ipsum magnus Ioannes post prius exsilium reuersus ordinarat, eijciunt. Heraclidę deinde sufficiunt [g] Victoris tribuni eunuchum, hominem fœdissimum. Alios item Episcopos numero fere viginti vexatos sedibus submouerunt suis: Presbyteros quoque ac Diaconos plurimos, & plures etiam laicos, quotquot Ioanni addicti esse deferebantur: immo pias etiam matronas, quarum fama celebres fuere [h] Olympias, Pentadia, Procla, & Syluana.

g Niceph. ca. 29 extr. Monstri autem illius flagitia indicabit Pallad.

h. De qua Niceph cap. 24. Nebridij quondam præfecti sponsa Pallad apud quem de eadem plura.

Innocentius interim vrbis Romæ Episcopus [i] valde pro beato Ioanne laborauit, etsi frustra consumptus labor est. Misit enim hoc nomine Apocrisiarios, quos hi contumeliosè remiserunt. Litteras item scripsit, quibus tamen nihil eorum, quæ studiosè
146 conabatur perfecit: vix vt tandem [k] Arsacius Ioannis nomen in diptycha retulerit. Donec Proclus multo post eius in vrbem corpus attulit. Hæc hactenus.

i. Niceph. cap. 33. & 34.

Scriptor ipse quidem præter historiæ fidem narrasse quædam visus est, verum quid prohibet vtilia lectorem seligere, cætera præterire?

k. Niceph. lib. 14. cap. extr. Zonar. Cassiod. item, & Tom. III. & ipsa Georgij edit. Latina, non Arsacio, sed Attico retatum nomen D. Ioan. in diptycha tribuunt. reliqui.

PHLEGONTIS TRALLIANI

Olympicorum & Chronicorum collectio. XCVII.

LECTA mihi PHLEGONTIS TRALLIANI, eius qui Hadriani Augusti libertus fuit, *Olympicorum, & Chronicorum collectio.* Opus inscribitur Alcibiadi cuidam, qui vnus è corporis custodibus Hadriani Imp. fuit. Auspicatur verò à [a] prima Olympiade: quod priora, vt & alij ferè omnes affirmant, nullum hactenus accuratum verumque scriptorem sint nacta, sed [b] aliter atque aliter ea, in quæ fortè inciderunt. neque inter se cõuenientia scripserint, etiam ij, qui ex hac scriptione gloriam quæsiissent. Initium igitur operis

a. Suid. Ετίθη δὲ πρώτη Ολυμπιὰς ἐπὶ Σολομῶντος εἰς ἰσορτὴν κοσμικὴν τῶν Διὸς.

b. Vnde merito tempus illud μυθικὸν Varro, Censorin. Euseb. August. & alij appellarunt.

PHLEGON.

operis à prima, vti diximus, ducit Olxmpiade, pertexitque, vt ipse ait, *a* ad Hadriani vsque tempora.

a. & Olymp. CCXXIX. Suid. audt. cuius anno 2. mortuus Adrian. Imp.

Equidem legi vsque ad CLXXVII. Olympiada, qua victor fuit Hecatomnus Milesius, *b* stadij cursu & recursu, armato vero cursu ter vicit Hypsicles Sicyonius, dolicho Caius Romanus, & Aritonymias Cous, pentathlo Isidorus Alexandrinus, lucta Aptôtus, periodo Atyanas Hippocratis Atramitêi F. pugillatu Sphodrias Sicyonius, pancratio Sosigenes Asianus. Iam puerorum stadio vicit Apollophanes Cyparissius, lucta Soterichus Elêus, pugillatu Calas Elêus, vti pancratio & armato cursu Hecatomnus Milesius. Ter hic eodem ipso die coronatus est, stadio eiusque recursu, & armato cursu Aristolochus Elêus quadriga victor, equo verò singulari Agémon Elêus. Hellanico Eléo biga cessit, & equuleorum quadriga. Cleriæ Eléi equuleorum biga fuit, & Callippi Pelêi singularis equuleus.

b. Olympica ἀγωνίσματα è Pausan. Eliac. priore libro colligere licet, & descripsit Bud prior. in Pandect. Comment.

Lucullus eo tempore *c* Aminsum obsidebat; sed Murena in obsidione cum duabus legionibus relicto, ipse cum tribus alijs aduersus Caberos duxit, & in hibernis ibidem castra locauit. Idem Hadrianum cum Mithridate confligere iubet, quo etiam prœlio superior fuit. Romæ quoque terra mouit, multaque afflixit, & alia præterea plurima hac ipsa Olympiade contigerunt. Nam anno tertio censæ sunt Romæ *d* myriades nonaginta & vna. *e* Sinatruce Parthorum rege extincto, successit Phraates cognomento DEVS; & Phædrum Epicureum mortuum, Patron excepit. Virgilius item Maro *f* hoc ipso anno Idibus Octobris natus est. Quarto verò huius Olympiadis anno Tigranes & Mithridates, collectis *g* peditum quadraginta millibus, equitum triginta, instructaque Romanorum more acie, cum Lucullo dimicantes victi sunt: cæsis è Tigranis copijs quinque millibus, & his pluribus captis, præter *h* cæteram hominum colluuiem. Capitolium Romæ Catulus dedicauit: & ad *i* Creticum bellum profectus cum triginta legionibus Metellus, insulam eam tenuit: vbi & manu cum Laosthene conserta, victor Imperator est appellatus, Cretensibus intra oppida murosque compulsis. Athenodorus pirata Deli incolas captiuos abducens, Deorum, qui vocantur, signa destruxit; at Caius quidam Triarius vrbis ruta cæsa instaurans, Delum muro cinxit. Ad hanc itaque Olympiadem vsque libros quinque perlegimus.

c. Amisum *emẽda, ex cæterorum historicorũ fide.*

d. Id est, decem millia supra nõgenta millia.

e. Sanatrucen, *huic vt videtur cognominem. Armeniorum quẽdam regem citat Suid.*

f. Cn. Pompeio & M. Crassõ Coss vt ait Donatus in eius vita, anno V. C. 684.

g. Errorem hic irrepsisse in calculum ex cæteris historicis, negantibus parem vnquam à sole visam pugnam, manifestissimè constat. Vide vel Plut. Lucullũ.

h. συγκλυδῆ ὄχλον, *ad ministeria destinatos (quorum ad XXXV. millia fuisse refert Plut.) calones accipio.*

i. De quo L. Florus lib. III. cap. 7.

Auctoris stylus neque omnino humi serpit, neque Atticum vsquequaque characterem seruat. Alioquin illa nimis putida ipsius accuratio atque diligentia in Olympiadibus percensendis, singulorumque certaminum nominibus, & rebus gestis, atque ipsis etiam oraculis referendis, non tædium modo lectori adfert, dum per eam reliqua omnia in hoc libro obteguntur, neque apparere sinuntur: verumetiam iniucundum propemodum reddit sermonem, quique gratiæ nihil habere iudicetur. & vero omnis generis Deorum responsa sine modo inculcat.

SCHOL. *SVidas huius* PHLEGONIS *(vt quidem ille inflectit) catalogum texit, librosque Olympiadum sedecim attribuit. E quorum primo libro, hoc quod damus fragmentum, in Germania Græcolat. euulgatum, excerptum videtur. Ex XIV. vero libro illustre adfert testimonium Eusebius in Chronico, quod hic etiam apponere placuit.*

EXPONENDA *mihi videtur causa, ob quam Olympia instituti contigit. Est autem hæc. Post Pisum, Pelopem, atque Herculem, qui primi sollemnem conuentum ac certamen Olympicum instituerant, cum Peloponnesii eam festiuitatem aliquamdiu intermisissent, per id scilicet tempus quod ab Iphito ad Coroephum vsque Eleum, duodetriginta Olympiadum numeratur, cert amenque neglexissent, seditio in Peloponneso fuit coorta. Ibi Lycurgus Spartanus, Prytanei filius, Europi N. Sosi pronepos (qui Sosus patrem habuit Procleum auum Aristodemum, proauum Aristomachum: fuit autem hic Cledoei filius, cuius pater Hyllus, Hercule & Deïanira fuit natus) & Iphitus Hæmonis, aut (vt alii perhibent) Praxonidæ F. ab Hercule prognati, Eleus domo, ac Cleosthenes Cleonici F. Pisæus, vt populũ ad concordiã pacemque reducerent, cum Olympicam festiuitatem statuerunt ad pristinam formam redigere, tum certamen gymnicum edere. Itaque Delphos miserunt, qui Deum percunctarentur, an hoc eorum probet consilium. Is respondit, bona euentura, si id exequantur: iussitque ferias indici vrbibus, quæ certaminis esse vellent partieipes. quo oracu-*

147

oraculo in Græcia renunciato, discus eius conscriptus est à Græcorum iudicibus, quos ipsi Hellanodicas vocant, formam agendorum olympiorum indicans. Ceterum Peloponnesios non admodum id certamen gratum habentes, molestéq; id ferentes, pestis inuasit, frugumq; pernicies afflixit. Itaque ii qui ante à societate istorum ludorum descciuerant, denuo Lycurgum pestis amolitionem ac remedium proposcerunt. Pythia verò sic respondit: PHLEGON.

O qui telluris famosam totis arcem
Mortales inter satuq; & laude supremi
Incolitis, quæ fata Dei cano discite iussu.
Neglecta altitonans irascitur ob sacra vobis
Iuppiter, immenso qui maximus imperat orbi.
Cuius Olympia vos cultu spoliastis auito:
Quæ princeps Iouis vt Pisus celebraret honorem
Instituit: post huncq; Pelops, quo Græcia rege
Floruit, vnanimesq; habuerunt mœnia ciues,
Oenomao instituit certamina lumine casso.
Tertius hæc Pelopi satus Amphitruone dicauit
Tantalidæ, grati seruans pia iura nepotis.
Hæc sacra, & ludos abolere hos Iuppiter ausis
Iratus, pestem immisit diramq;, famemq;:
Verùm instauratis cessabunt hæc mala sacris.

Peloponnesii, vbi hoc eis renuntiatum oraculum fuit, fidem derogantes, denuò communi de sententia miserunt ipsi, qui accuratius Deum de oraculo interrogarent. Pythia autem hæc retulit:

O Peloponnesi ciues, altaria circum
Ite, sacris factisq; animis aduertite dicta
Vatum, qui leges & iura paterna sequuntur,
Vatum Eleorum monitis parete volentes.

Hoc oraculo accepto, Peloponnesi concesserunt Eleis, vt certamen Olympicum instituerent, & ferias vrbibus denuntiarent. Porrò autem postea temporis Elei cùm opitulari vellent Lacedæmoniis, Elos vrbem oppugnantibus, Delphos consultum miserunt: & respondit Pythia in hanc sententiam:

Ex sortes belli patriam defendite vestram,
Et pacis Græcos communia iura docete
Auctores, anni veniant dum gaudia quinti.

Hoc oraculo dato, Elei bello abstinuerunt, & Olympia curauerunt. Quinq; Olympiades ita sunt exactæ, vt coronaretur nemo. Sextum placuit oraculum scitari, an victoribus coronæ essent imponendæ, eamq; ob rem missus ad fanum Dei rex Iphitus: Deus sic est fatus:

Iphite, victorem malo donare caueto.
Verùm, siluestris fructu redimitor oliuæ,
Quem circum teneris inclusit aranea filis.

Cùm ergo veniisset Olympiam, inq; loco multi essent oleastri, vnum eorum deprehendens araneis circumdatum, ædificio cinxit: atq; ex ea arbore corona data est victoribus. Primus coronatus est Daicles Messenius, Olympiade 7. stadio victor.

Eusebius porrò ista refert. Bithynia terræ motu concussa, & in vrbe Nicena ædes plurimæ corruerunt. Quæ omnia his congruunt, quæ in passione Salutaris acciderunt. Scripsit super his & Phegon [Phlegon *emenda*] *qui Olympiadarum egregius supputator est, in XIV.* » *libro ita dicens: Quarto autem anno CCII. Olympiadis, magna & excellens inter omnes, quæ* » *ante eam acciderant, defectio Solis est facta: dies hora sexta ita in tenebrosam noctem versus,* » *vt stellæ cœlo visæ sint, terræq; motus in Bithynia Nicenæ vrbis multas ædes subuertit. Hæc supradictus vir.*

Exstat eiusdem Phlegontis libellus ἀλλῆλα *de mirabilibus & longæuis, cum Anton. Liberalis Metamorphosibus & aliis libellis in Germania vulgatus.*

Zosimvs.

ZOSIMI COMITIS
Historiarum libri VI.

XCVIII.

LEGITVR *historicum opus libris sex* ZOSIMI COMITIS, & Ex-aduocato Fisci. Impiam hic paganorum secutus religionem, in pluribus aduersus pios sæpius latrat. Alioqui breuis est, dictione perspicuus ac purus, nec suauitatis expers. Incipiens autem historiam iam inde, fermè dixerim, ab Augusto, & Imperatores omnes ad Diocletianum vsque percurrens, nudam quasi designationem successionemque eorum commemorat: dum latius tandem à Diocletiano, de iis qui imperio potiti sint, libris quinque tractare pergit. Primus enim liber Imperatores ab Augusto ad Diocletianum vsque recenset, sextique finis in iis desinit temporibus, quibus [a] Alarichus Romam iterum obsidens, ciuibus ad inopiam redactis obsidionem soluit, eisque Imperatorem dedit Attalum, quem tamen deinde rursus abdicauit imperio, quod regnum sibi traditum minus rectè videretur administrare: atque ad Honorium Augustum Rauennæ tum agentem fœdus cum eo initurum misit. [b] Asarus verò, Gothus & ipse, simultates aduersus Alarichum exercens, cum trecentis quibus præerat, Honorianis partibus adiunctus, bellique societatem pollicitus, Alarichi rebus impedimentum obiecit. Atque hunc sexti historiarum libri finem facit.

a. De his lege Olympiodorum. sup. pag. 104.

b. Olympiod. sup. pag. 104. & seq. Sarum perpetuò nominat.

Dixerit autem aliquis hunc non suam historiam scripsisse, sed Eunapianam descripsisse, & partim breuitate dumtaxat ab illa differre, partim etiam quòd Zosimus non, vt ille, Stelichonem conuitiis proscindat. Cetera propemodum idem est in historia, pios præsertim Imperatores criminando. Arbitror autem duas hunc quoque, sicut 148
& illum, editiones instituisse: etsi priorem huius editionem non vidi: coniicere tamen ex [c] *editionis nouæ*, quam nos legimus, inscriptione licet, etiam alteram hunc, sicut & Eunapium, publicasse. Verùm magis hic planus est, & breuior, vti diximus, quam Eunapius, figuriisque nonnisi rarò vtitur.

c. Aliam huius epigraphes hanc rationem notauit quidam ad Zosimum: quasi veterum Dionis & Herodiani historiæ attexuisset nouam.

HERODIANI
Historiarum libri VIII.

XCIX.

LEGIMVS HERODIANI *historiarum libros octo.* Incipit à Marci [Aurelij Antonini Philosophi] Rom. Imperatoris excessu, pergitque porrò narrare, vt Commodus Marci F. imperium adeptus, à paternis moribus, assentantium opera, degenerarit; tandemque à Marcia pellice, & Læto atque Electo, paratis insidiis exstinctus sit. Pertinax hinc imperium tenuit, grandæuus iam, honestisque moribus. Quem milites, modestiæ nomine exosum, in curiam eius irrumpentes obtruncant. Hinc Iulianus à militibus non diu post emptum pecunia imperium, ipsorum iugulatus manibus, amisit.

Lib. 2.

Lib. 3. Niger autem, mitis quantum apparebat vir, superstite eriamnum Iuliano ad imperium euectus est. Hunc Seuerus, vir solers tolerandisque laboribus exercitus, & alioquin astutus, imperij nactus habenas, pugna victum sustulit, & obstantia quæque partim validis prœliis, partim callidis artibus superauit. Verùm in subditos insolentior

Lib. 4. redditus est, & morbo extinctus, dum Britannos bello aggreditur. Antoninus inde filiorum eius natu maior, fœdere cum his inito reuertit, sociumque imperij vel inuitus sumsit Getam fratrem: quem post paulò in Iuliæ vtriusque matris sinu interemit. Hic crudelitate, omnique turpitudine vincere omnes contendens, dum circa Syriam versatur, insidiis petitur, quas illi Macrinus cædem veritus, & præuertere conatus, comparauit. Sublato igitur Antonino, regnat Macrinus, vir ætate quoque grandæuus, ignauus,

Lib. 5. minimeque continens; cetera verò lenis ac mitis. Iam [a] Mesa, quæ Iuliæ soror erat, duas habebat filias, Soæmida, & Mammæam: quarum maiori quidem filius erat Bassiani nomine: alteri verò Alexinus: furtiuo vterque concubitu ex Antonino, vt ferebatur, geniti. Exercitus autem, minima capta occasione, Bassianum in castris Imperatorem renuntiat, addito [b] Antonini cognomento, victusque dein prœlio Macrinus, ac fugiens è Phœniciæ atque Syriæ finitimis, Chalcedonem se recepit, Romam inde cogitans. Sed qui ex Antonini studiosis ad hoc missi fuerant, anteuertunt, caputque relectum reuertentes asportarunt. Atque ipse quidem Antoninus dum matri paret, modestè satis im-

a. Μαισά, rectius.

b. Quem Elagabalum, à nouo quem colendum suscepit Deo, agnominarunt.

Lib. 6.

satis imperauit, & [a] Alexinum in filium adoptatum Cæsarem creauit, impoſito ei Alexandri nomine. Verùm poſtquam adulatoribus ſe commiſit, nullum turpitudinis atque
149 intemperantiæ genus prætermiſit. Quin & Alexandro inſidiari cùm cœpiſſet, à militari manu prohibetur, quos ipſe punire propterea meditatus, ab iiſdem interficitur. Alexander ergo Mammææ F. annos imperauit quatuordecim: rectè ſanè atque clementer, quantum quidem in ipſo fuit, & ſine vllo omnino ſanguine. Sed matris Mammææ, vt hic refert, pecuniarum cupiditate, ac ſordibus factum eſt, vt vterque, Maximo electo, militari ſeditione necatus ſit.

Maximinus poſt hunc annos ferè tres ferociter ac tyrannicè imperauit, homo faſtuoſus, moribuſque ſæuus. Quamobrem Africæ Præfectum à ſe conſtitutum, moribus ſimilem, milites ibi tumultuantes, atque in Imperatorem inſurgentes, Gordianum olim Proconſulem, iam octogenarium, Imperatorem creant, vel inuitum. cuius mox Roma libentibus electionem animis accepit, honoreſque omnes Maximino ademit: Gordiano inſuper Gordiani F. in Cæſarem illi adlecto. At dum Maximinus bellum adornat, videns Gordianus, (qui iam vnà cum filio [b] Carthaginem occuparat) in ſummam rerum omnium deſperationem ſe adductum, laqueo vitam abrupit. Filius verò commiſſa dein cum Maximino pugna, interfectus periit. Romani hic incredibili dolore ex horum interitu percuſſi, ſimul metuentes, atque odio Maximinum proſequentes, Imperatores Romæ renuntiant Balbinum, & Maximum. In quos vt rurſum militaris excitata ſeditio eſt, imperauit vnà cum eis & Gordianus, Gordiani maioris ex filia nepos, admodum adhuc puer. Maximo poſt aduerſus Maximinum profecto, interfectus à ſuis militibus Maximinus eſt, allatumque caput eius ad Maximum, & inde Romam. Nec longo interiecto tempore, tumultuantes denuo milites, palatio educentes Balbinum, & Maximum, omnibus contumeliis cruciatibuſque affectos interimunt, & vni Gordiano tredecim circiter annos nato imperium mandant. Hoc libri octaui extremum eſt.

Lib. 7.

b. Non rectè Χαλχηδόνα *hic legitur in textu Græco.*

Lib. 8.

Scriptoris huius dictio clara eſt, atque perſpicua, quin & iucunda: vocibus autem vtitur temperatis, neque ſupra modum Atticis, quibus natiua illa communis ſermonis gratia quodammodo violetur: nec rurſus in humilitatem quandam ita demiſſis, vt artem omnem illæ fugiſſe videantur. Ad hæc nec ſuperuacaneis tumet, neque neceſſarium quid omittit: ſed, vt vno verbo abſoluam, omnibus hiſtoriæ virtutibus paucis ſanè cedit.

HADRIANI

Declamationes.

C.

LECTÆ ſunt [a] HADRIANI *Auguſti* variæ *Declamationes*, dicendi moderatione temperatæ, nec iniucundæ.

a. Lege plura apud Suid. & Xiphilinum. Exſtant eius & ſententiæ quædam, ſiue διαγνώσεις reſponſa in Vet. Gloſſar.

VICTORINI LAMPADII F.

Orationes conſulares.

C.

LECTÆ ſunt VICTORINI LAMPADII F. *Antiocheni Orationes conſulares variæ, ſimul & Imperatoriæ* in Zenonis Auguſti laudem: quo imperante, ad extremam hic
150 peruenerat ſenectutem. Dictionem eius, in qua nihil redundans, perſpicuitas, vſitatuſque loquendi modus exornant.

GELASII CÆSAREÆ PALESTINÆ EPISCOPI,

Liber contra Anomœos.

CII.

ET

DIODORI TARSENSIS

Varia de Spiritu ſancto argumenta.

LECTVS

GELASIVS.

LECTVS est [a] *liber singularis* GELASII *Cæsareæ Palæstinæ Episcopi aduersus* [b] *Anomæos.* Huius oratio minimè superflua, sed grauis ac vehemens, Atticis permista vocibus, & axiomatis accuratius instructa, ne ratiocinationibus quidem indigens, per omnia denique insignis est. tantum putidè nimis ac pueriliter, quasi nuper dialecticorum libros inspexisset, logicæ artis regulis, ipsisque adeò vocibus abutitur: etsi excusationem intempestiui huius sermonis scripto suo annectat. Verùm id, quod excusatione post nouerat indigere, nec iam inde à principio suscipiendum illi fuerat. Quanquam neque ipse libri ordo reprehensione caret.

Continebantur autem hoc eodem libello [c] varia etiam argumenta DIODORI TARSENSIS *de sancto Spiritu:* quibus & Nestorij labe se iam inde contaminatum ostendit.

a. Exst. at hodieq; titulo de duabus naturis in Christo, *sed falso Gelasio Pont. Rom. adscriptus, vt docet Illustriss. Baron. Card. tom. 6. ad A. Ch. 496. init.*

b. Non illos Eunomianos, apud Niceph. lib. 11. Christũ habuisse Christum Patri apud Suidam,

cap. 11. sed integro penè sæculo posterius exortos Eutychianos: Sic forsitan ab aliquibus dictos, quòd negarent corpus ὁμοούσιον nobis. Qua etiam ratione apud DD. Athanas. atq; Chrysost. dicti Anomæi *Ariani, qui inæqualem, & aliqui dissimilis quoq; substantiæ, faciebant.* c. *Quorum mireris nullam fieri mentionem in accurato illo huius viri Operum catalogo.*

PHILONIS IVDÆI

CIII. *Legum sacrarum allegoria, & viri ciuilis vita,* hoc est, *de Ioseph.*

LECTA est PHILONIS IVDÆI *sacrarum legum Allegoria, & de vita viri ciuilis.*

EIVSDEM

CIV. *Essenorum & Therapeutarum viuendi ratio.*

LECTA & eorum viuendi ratio, qui philosophicum vitæ genus apud Iudæos siue contemplando, siue agendo sectati sunt. Hi Esseni, illi Therapeutæ appellabantur. Ac proximi quidem non monasteria tantùm, atque σεμνεῖα (has ipsas ille voces adhibet) ædificarunt; sed etiam viuendi normam iis, qui nunc solitariam degunt vitam, præscripserunt.

SCHOLION.

ESSENI] *Hos Philo ipse Essæos appellat,* a *à sanctitate, vt ait, nomine deriuate, lib. Quòd omnis probus liber. Quo medio libello totam Essæorum viuendi rationem exponit. Et Chrysostomus Homil. 44. in Act. Esseni, qui etiam* ὅσιοι *dicuntur.* [*Latinè Sancti*] *hoc enim vult nomen Essenorum à vitæ honestate.*

a. Suid. ἀπὸ τῆς θεωρίας vocari vult ἐσσαίους, hoc est, θεωρητικοὺς, quàm rectè, ipse viderit. Cetera de Essenis diligentissimè nuper exposuit omnia Nic. Serarius noster, tertio suo Trihæresium libro.

Therapeutæ autem distinctum Essenorum genus, (*contra atq; aliqui sentiunt*) *vt apertè constat Philonis illum locum attentius cum libello de vita theoretica comparanti. Et verò ne longius abeam, in limine statim disiungi videas pag. 609.* Ἐσσαίων πέρι διαλεχθεὶς, οἳ τὸν πρακτικὸν ἐζήλωσαν καὶ διεπόνησαν βίον, &c. αὐτίκα καὶ περὶ τῶν θεωρίαν ἀσπασαμένων, ἀκολουθίᾳ τῆς πραγματείας ἑπόμενος, τὰ προσήκοντα λέξω. *Subdit post paulò nominis etymon, quod ita Latinè redditur: Vocantur enim Therapeutæ* [b] *Therapeutrides*q; [*hoc est, curatores & curatrices, siue cultores & cultrices*] *vero nomine: Vel quia profitentur medicinam præstantiorem ista per omnia opida vulgata. nam hæc medetur solis corporibus: illa & animas liberat morbis grauibus, & aduersus medelas contumacibus, quos inflixerunt voluptates, concupiscentiæ, dolores, timores, auaritiæ, insipientiæ, iniustitiæ, & ceteræ perturbationes, vitiorumq; agmen innumerabile. Vel quia didicerunt à natura, & à sacris legibus, illud Ens colere, quod & bono melius, & vno sincerius, & vnitate in generando antiquius est.*

b. Suidæ ac m. s. θεραπευτρίδες.

Σεμνεῖον *quoque quid fuerit, ex eodem accipe Philone, pag. 612.* Ἐκάστῳ δὲ [τῶν θεραπευτῶν] ἔστιν οἴκημα ἱερὸν, ὃ καλεῖται σεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονάμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται &c. *Latinè vertas: Therapeutarum verò quilibet ædiculam habet sacram, quam Semneion atque monasterium vocant: in qua solitarii ipsi seuerioris vitæ mysteriis nauant operam: nihil huc inferentes, non potum, non cibum, non aliud ad necessarium corporis sustentationem spectans: sed legem solam, & diuinitus edita Prophetarum oracula, cum hymnis, ceterisq; quibus tum scientia, tum pietas augeri, ac perfici possit.*

EIVS-

EIVSDEM

Caius (Imp.) reprehenſus, & Flaccus reprehenſus, aliaque ſcripta. CV.

LEGITVR eiuſdem liber, cui titulus CAIVS *reprehenſus*, aliuſque FLACCVS *reprehenſus*. Quibus in libris magis, quàm in aliis, dicendi vis eius, ac venuſtas apparet. Peccat tamen non rarò ideis tranſmutandis, ceteriſque à Iudaica ſecta alienis deſcribendis.

Floruit Caii Cæſaris temporibus, ad quem & pro ſua gente [Hebræa] legationem ſe ſuſcepiſſe ſcribit, regnante in Iudæa Agrippa.

Circumferuntur eiuſdem alia quoque [a] varia opuſcula, quibus diſputationes ferè de moribus continentur, veteriſque Teſtamenti explanationes, ad allegoriam vt plurimum ipſa litera aptata. Et verò ab hoc arbitror, [b] omnem allegoricum ſacræ ſcripturæ ſermonem in Eccleſiam promanaſſe. Ferunt eundem Chriſtianis etiam ſacris initiatum, ab his tandem dolore quodam atque iracundia deſciuiſſe. Verùm antea Claudio Aug. imperante adita Roma, in B. Petrum Apoſtolorum principem incidiſſe, eoque vſum familiariter: atque hinc etiam factum eſſe, vt & diſcipulorum B. Marci Euangeliſtæ, S. Petri auditoris, mentionem laudationemque poſuerit. Hos enim, aiunt, apud Iudæos philoſophicam duxiſſe vitam, iſte commemorat: horum domicilia, monaſteria appellat, eoſdemque meditationi deditam vitam ieiunio, atque precatione degere, nihil interim opum poſſidendo, prædicat.

a. *Innumera, inquit, B. Hieronym. Suidas,* ἀναγραφή.

b. *Per Origenem & Cyrillum Alexand. vt inter Latinos B. Ambroſius pleraque à Philone mutuatus eſt.*

151 Duxit autem Philo genus à Sacerdotibus, patria Alexandrinus, tantamque ſibi apud Græcos artis dicendi peritia celebritatem peperit, vt vulgo etiam ſermone illud vſurparetur: Aut Plato philonizat, aut Philo platonizat.

SCHOLION.

B. *Petrum Apoſtolum innotuiſſe Philoni Euſebius lib. 2. hiſt. Eccleſiaſt. narrat:* Φίλωνα λόγου ἔχει κατὰ Κλαύδιον ἐπὶ τῆς Ῥώμης εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν Πέτρῳ τοῖς ἐκεῖσε τότε κηρύττοντι. *Tum B. quoque Hieronymus in Catalogo: Aiunt hunc, cùm ſecunda vice veniſſet ad Claudium, in eadem vrbe [Roma] locutum eſſe cum Apoſtolo Petro, eiuſque habuiſſe amicitias: & ob hanc cauſſam etiam Marci, diſcipuli Petri, apud Alexandriam ſectatores, ornaſſe laudibus. Quæ totidem verbis Suidas, ex Hieronymi metaphraſte Sophronio fortaſſe, deſcripſit:* Λέγουσι τοῦτον, ὅτε τὸ δεύτερον ἦλθε πρὸς Κλαύδιον ἐν τῇ αὐτῇ πόλει [Ῥώμῃ] διαλεχθῆναι τῷ ἁγίῳ ἀποστόλῳ Πέτρῳ, καὶ τούτους ἐσχηκέναι φιλίαν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς σπουδαστὰς Μάρκου, μαθητοῦ Πέτρου, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἔθεσι κεκοσμηκέναι.

THEOGNOSTI ALEXANDRINI

Et ſacrorum librorum interpretis, Hypotypoſeon libri VII. CVI.

LECTI ſunt THEOGNOSTI Alexandrini libri ſeptem, hac inſcriptione: BEATI THEOGNOSTI *Alexandrini, & a ſacrorum librorum interpretis Hypotypoſes.* Primo libro de Patre agit, eumque eſſe rerum opificem oſtendere nititur: etiam contra eos, qui [b] materiam DEO coæternam faciunt. Libro verò ſecundo argumenta quidem ponit, quibus effici ait neceſſariò, Patrem habere Filium. At cùm Filium dicit, creaturam eſſe ipſum demonſtrat, & ratione præditis tantùm præeſſe. Ac plura id genus alia, vnà cum [c] Origene Filio adſcribit, ſiue eadem impietate ductus; ſiue, vt quis dixerit, illius defendendi ſtudio, exercitationis iſthæc gratia, & non ex ſua ſententia proponens, ſiue ſe à veritate nonnihil abduci ſinens, ob imbecillitatem, captumque auditoris, qui nulla fortaſſe fidei Chriſtianæ cognitione imbutus, minus poterat accuratiorem de religione cognitionem admittere, vt Filij propterea qualemcunque cognitionem auditori vtiliorem exiſtimarit eſſe, quàm ſi omnino nec agnitus ille ſit, nec auditus. Verùm vt maximè in diſputatione hoc pacto rectam ſententiam declinare, ab eaque recedere non omnino abſurdum, aut reprehenſione dignum videatur: (Nam ibi pleraque ex eius, qui contra diſputat, ſententia & opinione, ac quaſi vi fiunt:) In ſcripta tamen oratione, quæ legis inſtar omnibus in communi propo-

a. Ἐξηγητῶν.

b. *Vt Philoſophi quidam veteres, & poſt Seleuciani ſiue Hermiani, de quib. Auguſt. de hæreſib. cap. 59.*

c. *Sup. pag. 4.*

THEOGNOSTI. ni proponenda sit, si quis hanc sui, purgandi causa blasphemiæ conscriptæ defensionem adferat, is sanè ad imbecillum confugiet patrocinium. Iam vt secundo libro, ita & tertio, de Spiritu sancto tractans, argumenta quidem adhibet, quibus Spiritum sanctum esse conatur ostendere; verùm cetera, ad modum Origenis libro de principiis, etiam hic nugando delirat. Quarto dein libro de Angelis, & dæmonibus inania æquè, vt ille, iactitans, exilia ipsis corpora inducit. Quinto verò & sexto, pertractat vt Deus hominem induerit, tentatque suo more demonstrare, incarnationem Filij fieri potuisse. Multa & hîc nugatur, maximeque dum illud asserere audet, imaginatione quidem nostra Filium aliis atque aliis locis circumscribi, re tamen atque actu ipso non esse circumscriptum. Septimo denique libro, quem *de* DEI *creatione* inscripsit, aliquanto piè magis cùm de aliis tractat, tum præsertim de Filio in extrema operis parte.

Dictio eius plena est, & nihil habet redundans. vocibus item in Attica, minimeque affectata oratione, ita vtitur venustè, vt nec in compositione quidem à consueto loquendi modo recedat: immò nec perspicuitatis, & accurationis causa à magnitudine deflectat. Floruit verò * * *

SCHOLION. POST *Origenem, vt hîc indicat Photius, & ex B. Athanasio colligas, qui vtriusque adhibens testimonium, libel. in illud Euang. Quicunq; dixerit verbum contra Filium hominis &c. Origeni hunc continenter subiungit, & priscum, admirandum, perquam studiosum appellat, allatis duobus ex eo fragment. Alibi etiam disertum virum, quando eius librum 2. Hypotyposeon in Arrianos aduocat. Itaque non absimile vero fuerit his ipsis libris, quod Clementis item Hypotyposibus accidisse auctor est in Origenis Apologia Ruffinus, vt ab hæreticis interpolati, contaminati fuerint. Dolo certè malo præteritam ab Eusebio maximi huius viri mentionem, docet illustriß. Baron. Card. Annal. 2. ad A. Ch. 109.*

BASILII CILICIS

CVII. *Contra Ioannem Scythopolitam libri XVI.* 152

De Ioanne Scythopolita sup. Cod. XCV. pag. 137. De Basilio verò pag. 138. & 12.

LECTVS est liber BASILII presbyteri Cilicis, aduersus Ioannem Scythopolitam, cui & Causidici nomen, & alia sexcenta impingit: vt, in suspicionem Manichææ Sectæ venisse: sacrum Quadragesimæ tempus ad tres tantùm hebdomadas reuocasse, iisdemque nec ab auium carnibus abstinuisse: ad gentium sacra accessisse: vt plurimum præterea ventri plus satis deditum, non absoluto iam sacro communicasse, sed post Euangelium vnà cum pueris mysteria sumpsisse, statimque ad mensam aduolasse. Talia ferè toto libro sparsa ac dissleminata, petulanter in virum illum iactat. Opus ipsum dramaticum est, Leontio cuidam id efflagitanti inscriptum. Personas fingit hic Lampadium quendam, qui pro Basilio certet, cum Marino, qui Ioannis partes tuendas susceperit. Hunc post dissertationes aliquot, damnato eo, quem defendendum susceperat, ad Lampadium sese adiungentem inducit, ac post eum victum Tarasium quendam iterum certamen redintegrantem. Vbi illa hos & interrogare, & respondere comminiscitur, quæ cum sibi conductura, tum patrocinanti aduersario reprehensionem, ac perplexitatem paritura viderentur. In sedecim autem libros opus vniuersum diuisit: quorum tredecim priores dialogi forma sunt ab eo, contra primum dumtaxat Ioannis librum, tanto cum studio ac diligentia conscripti: reliquis verò tribus ea oppugnat, quæ in secundo suo & tertio libro Ioannes asseruerat.

Primo igitur libro, post præfationem absolutam, duobus capitibus oppugnandis insistit. Primum quidem illud: *Verbum [a] passum est in carne.* Alterum verò: Idem est dicere CHRISTVM, atq; dicere DEVM. Iam secundo libro temerè se affectum iniuria ostendere conatur: & illud, *Egredietur [b] virga de radice Iesse*, malè à Scythopolita Ioanne intellectum esse. Tertio deinde libro, de illo scil. quærit loco, quomodo intelligendus: *[c] Nunc clarificatus est filius hominis, &* DEVS *clarificatus est in illo*, & quæ ibi sequũtur. Quarto libro, quomodo dicatur propriũ esse DEI corpus: tum de vnitate, & de illo: *Vnxit [d] te Deus tuus.* & de illo: *Ego [e] sanctifico meipsum.* Quo in libro Marinus cõtradicendi partes relinquens scilicet, cũ Lampadio cõsentit. Quinto vero libro, vbi & Tarasius certamen subire Marini loco fingitur, accusationes Ioannis acerbius suscipit, totusque adeò

a. 1. Pet. 4.
b. Isa. 7.
c. Ioan. 13.
d. Psal. 44.
e. Ioan. 17.

adeò liber in iis ferè consumitur. Sexto tum libro vehementius etiam inuehitur in vnionem Christi seruatoris nostri. De illo quoque disputat: *Vnxit* a *te Deus, Deus tuus.* docetque quid ipsius ecclesia censeat de illo: *Caro factum est.* Libro octauo in varias absurditates præcipitat, dum de illo agit: *Verbum* b *caro factum est.* itemque de illo:
153 *Nemo ascendit* c *in cœlum, nisi qui de cœlo descendit, filius hominis, qui est in cœlo.* Nono libro de illo agit: *Petra* d *autem erat Christus:* & de illo: *Ecce* e *vita vestra suspensa est in oculis vestris.* rursum de illo: *Porta* f *hæc clausa erit.* quæ omnia impiè interpretatur. Decimo verò libro de illo: *Vobis* g *verbum salutis missum est.* deque eo: *Qui* h *filio suo non pepercit.* Et, *De* i *verbo vitæ, quod manus vestræ contrectauerunt.* iterum de illo: *Sic Deus* k *dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret,* & quæ sequuntur. In vndecimo libro de illo tractat loco: *Hic* l *Deus noster: non reputabitur alius coram ipso. Deinde* m *in terra visus est, & cũ hominibus conuersatus est.* Rursum super illo: *Exsurge* n *Deus, iudica terram.* Deque altero loco: *Qui* o *videt me, videt & Patrem.* Tum aduersus eos, qui dicerent, non posse Apostolos propter imbecillitatem audientium verum docere. Duodecimo libro docet vnum è Trinitate passum. Et de illo item: *Si enim* p *cognouissent, non ipsum Dominum gloriæ crucifixissent.* Vbi & quod non dicamus duos Christos, infirma malaque ratione defendit: ad suam ipse voluntatem nimirum sensumque defensionem accommodans. Tertiodecimo denique libro quærit; quomodo non sint duo filij. Et verò ex iis quibus defensionem instituit, duos esse filios dicere necesse sit. Qua in re Tarasius veluti iam victus silentium tenet. Definit & Basilius, siue Lampadius studiosè interrogare ac respondere. Libri porrò tres, quartus decimus, quintusdecimus, & sextusdecimus, perpetua contexti oratione, in secundum & tertium librum assertionum Ioannis Scythopolitæ incurrunt.

Fuit hic Basilius Presbyter, vt de se ipse affirmat, Antiochenæ Ecclesiæ, quo tempore thronum ibi tenebat q Flauianus, Romanique clauum imperij moderabatur Anastasius. Dictio eius in dialogis potissimum humilis est, vt nec à vocibus è triuio sumtis sibi temperet. Sed & in compositione parum accuratus, peccare non raro, atque solœcismum facere deprehenditur. Verùm vti perspicuus in his esse laborauit, ita quoque in suis aduersus pios argumentis vehemens sanè est, atque vsu tritus, vt omnem planè vitam in hoc vano contra pietatem studio consumpsisse videatur. Etsi verò r Nestoriana hæresi infectus est, Nestorium tamen sibi nequaquam vindicat, sed ſ Diodorum atque Theodorum patres laudat. Et contra diuinum quidem Cyrillum non tam impudenter in eos blasphemat. attamen Ioannem hunc, in quem stylum strinxit, alii præterea nulli rei, præterquam Cyrilli duodecim capitibus inniti refert; ac duodecimo, ait, maximè, quo DEVM ille passum subintroducit. Atque in his finem accipit frustrà ille ab eo susceptus labor. Opus verò, vt suprà dicere memini, Leontio dedicat cuidam, quem sanctissimum, Deoque carissimum, & Patrem magnificè prædicat.

a. *Psal. 44.*
b. *Ioan. 1.*
c. *Ioan 3.*
d. *1. Corin. 10.*
e. *Deut. 28.*
f. *Ezech. 46.*
g. *Act 13.*
h. *Rom. 8.*
i. *1. Ioan. 1.*
k. *Ioan. 3.*
l. *Deuter. 32. & 33. & 1. Paral. 12*
m. *Baruch. 3.*
n. *Psal. 81.*
o. *Ioan. 14.*
p. *1. Corin. 1.*
q. *Eius nominis secundus, circa A. Ch. 500.*
r. *Nestorianum hîc dici mireris sanè, cũ sup. 138. pro Eutychianis scripsisse hunc aduersus Nestorium videatur, ipsumq; Scytopolitam contra illos scripsisse constet.*
ſ. *Hic Tarsensis, sequens Mopsuestiæ Episcopus fuit.*

THEODORI MONACHI ALEXANDRINI

Aduersus Themistium libri III. CVIII.

THEMISTII

Apologia pro sancto Theophobio.

LECTVS est THEODORI *Alexandrini monachi aduersus Themistium liber,* cuius hæc inscriptio: CONFVTATIO *breuis, qua superioris temporis denuò repetita illa Themistii contra Patres temeraria maximeq; absurda contentio refellitur: à nobis nunc elaborata, occasione obiectarum ab ipso contra veritatem quæstionum, atq; enuntiationum, cum*
154 *dilucida explicatione obiecti argumenti.* Talis hic igitur libri titulus, vt liber potius, quàm titulus libri videatur. Vterque verò Theodorus æquè ac Themistius, hæretici & partium studiosi fuerunt, eorum qui a diuinitatem passam esse asseuerant, Seuero nimirum addicti. Ceterùm Themistius, siue Calonymus (hoc enim sibi cognomentum

a. *Theopaschitæ à Græcis appellati. Vide Nicephor. lib. 18. historiæ Ecclesiast. cap. 51.*

THEODORVS.

tum quoque addidit) etiam [a] Agnoëtarum ſectæ caput fuit: de qua & librum conſcripſit, affixo titulo *Calonymi ſeu Themiſtii apologia pro ſancto Theophobio.* Quo in libro ipſum quoque Seuerum, cui tamen addictus erat (tanta eſt vis falſitatis, tales & mendacij amantes) perſtringens, dictorum à Theodoro rationes exigit. Themiſtij enim quatuor argumenta illa, quibus ſe inſcitiam in CHRISTO probaſſe arbitrabatur, Theodorus ſingulatim expendens atque æſtimans, ſingula ſexcenta continere abſurda oſtendit. Hinc rurſum Themiſtius, acceptam veluti cladem reparans, ſingularem librum in Theodorum conſcripſit. Theodorus autem tribus viciſſim libris, & quæ ille reprehenderat, refutat, & ſuam de hac re veram opinionem exponit.

a. Niceph. lib. 18. Eccleſ. hiſt. c. 50. ſub Valente Philoſophus. Sed potius hic Cononis ille in oppugnãdo Philopono ſocius videtur, cuius ſup. mentio pag. 6. Cod 23. A quo Agnoëtæ primùm, poſt Themiſtiani dicti, vt ait B. Damaſcen. lib. de hæreſibus.

Vterque ſcribendi non imperitus, perſpicuitatem ſolida cum vehementia in dicendo ſectatus eſt.

CLEMENTIS ALEXANDRINI PRESBYTERI *Scripta.*

LECTA ſunt [a] CLEMENTIS *Alexandrini Presbyteri tria librorum volumina:* quorum vnius inſcriptio eſt, *Hypotypoſes:* alterius *Stromateus:* tertij verò *Pædagogus.*

a. Lege Baron. Card. Annal. tom. 2. & edit. Latin. Gentiani Herueti, Notaſq; in Germanicam edit. Græcam.

CIX. *Hypotypoſeon, ſiue Diſpoſitionum libri VIII.*

HYPOTYPOSES quidem diſceptationem continent locorum aliquot veteris nouique Teſtamenti, quæ etiam ſummatim explicat, & interpretatur. Etſi autem rectè in quibuſdam ſentire viſus eſt, in aliis rurſus impiè omnino fabuloſeque diſſerit. Aſſerit enim materiam æternam eſſe, & ideas veluti certis decretis induci fingit. Filium quoque in rebus creatis numerat. Ad hæc animarum migrationes, multoſque ante Adamum mundos prodigiosè comminiſcitur. Euam præterea ex Adamo, non vt ſacri libri tradunt, ſed obſcenè atque impiè educit. Angelos quoque cum fœminis congreſſos, liberos inde ſuſtuliſſe ſomniat. Quin & Verbum carnem non eſſe factum, ſed ita viſum dumtaxat. Duo ad hæc Patris Verba finxiſſe deprehenditur, quorum minus mortalibus ſit viſum. Immò ne hoc quidem. Sic enim ſcribit: *Dicitur quidem & Filius Verbum æquiuocè cum Patrio Verbo. Verùm* [a] *neque hoc illud Verbum eſt, quod caro factum eſt, neque etiam Patrium illud Verbum: ſed vis quædam ac poteſtas Dei, tanquam à Verbo ipſo profluens, mens effecta, hominum animos peruaſit.* Quæ quidem omnia S. Scripturæ teſtimoniis aliquot aſtruere nititur. Quamquam & alia id genus ſexcenta blaſphema voce nugatur, ſeu ipſe, ſiue [b] quis alius, eius perſonam indutus; planè vt octo ipſos libros hiſce blaſphemiarum portentis, de iiſdem identidem diſſerendo, ac ſparſim atque confusè, veluti ſtupore perculſus Scripturas producendo, repleuerit. Vniuerſi autem operis ſcopus fuiſſe videtur Geneſeos, Exodi, Pſalmorum, Epiſtolarum B. Pauli, & Catholicarum, ac denique Eccleſiaſtici interpretatio. Hoc interim fatetur ipſe, diſcipulum ſe fuiſſe Pantæni. Sed de Hypotypoſibus hactenus.

a. Pro οὗν, lego ἀδε, eò quòd hic præceſſerint: μᾶλλον ἢ ἀδε ἐκεῖνον.

b. Quod vero ſimilius videatur: Arrianos enim pleroſq; (vt hæretici ſolent) Clementis ſcripta inquinaſſe docet Ruffinus Apologia pro Origene. Adde & reliqua eius ſcripta ſana eſſe doctrina, ac puriori ſtyli.

EIVSDEM *Liber contra Gentes, & Pædagogi libri III.*

CX. IAM *Pædagogus tribus libris* conſcriptus, vitam moreſque informat: quibus & alium quendam præmittit, adiungitque ſingularem librum, quo [a] gentium refellit impietatem. Nihil autem ſimile habent hi omnes cum Hypotypoſibus, quando & ſtolidis illis ac blaſphemis opinionibus omnino vacant, & dictio ipſa in his floridior ad temperatam quandam grauitatem non ſine iucũditate adſurgit, & varia illa, quæ in iis eſt, rerum cognitio, nihil habet minus conueniens. Extremo verò libro etiam de [b] imaginibus commeminit. 155

a. Qui hodie nomine Protrepticus ad gentes, *notior exſtat.*

b. Facit libenter Photius, vt quæ in piis reperit ſcriptoribus pro imaginum cultu annotet, quod vigeret tunc, cùm hæc ſcriberet, Iconomachorum hæreſis, vide ſup. pag. 8. & inf. in Pierio pag 161.

EIVSDEM *Stromatei libri VIII.*

CXI. STromateon autem *libri* quoque *octo ſunt*, aduerſus Paganos, atque hæreſes pugnam inſtituentes: in quibus item ſparſim, & non ordine capita recenſentur. Cuius quaſi rationem

rationem reddere in extremo libro ſeptimo hiſce fere verbis videtur. *Hæc cum à nobis iam antea pertractata ſint, & a morum illa rudior formula per ſumma velut capita, quantum polliciti ſumus, ſparſim deſcripta: iis, quæ ad veram excitant cognitionem, dogmatibus ita hic illic interſperſis, vt res illas ſacras nactus quispiam, qui myſteriis noſtris initiatus non ſit, haud facile comperiat*, & quæ ſequuntur. Hæc igitur, vt ipſe fatetur, cauſa fuit, cur iſta ſine ordine congeſſerit.

a. τὰ ἰδικὰ τύπα, pro quo alij τόπα legunt.

Repperi autem in peruetere exemplari hoc opus non ſolum Stromateων nomine inſcriptum, ſed integrè ad hunc modum: *b* TITI FLAVII CLEMENTIS *Presbyteri Alexandrini c gnoſticarum ſecundum veram Philoſophiam commentationum Stomateus* I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. Ac primi quidem ſeptem eundem præferunt titulum, ijdemque prorſus ſunt in omnibus codicibus. Verum octauus, cum inſcriptione, tum rei ſubiectæ materia, variat. In quibusdam enim inſcribitur: *d Quis diues ſaluetur*, eiusque principium eſt: *Qui laudatorias orationes*, & reliqua. In alijs verò, *Stromateus octauus*, vt & reliqui ſeptem libri, inſcribitur, & incipit: *Sed neque Philoſophi antiquiſſimi*, quæque ſequuntur. Stromateon autem liber hic alicubi non ſana tradit; nõ tamẽ vt Hypotypoſes. nam multa etiam, quæ ibi dicta fuerunt, oppugnat.

b. Quem titulũ totidem elementis apud Euſeb. lego, Eccles. hiſt. lib. 6. cap. 2. ex ipſius Clementis libb. I. III. & V. extremis verbis, alibi non ſemel repetitis.

c. Cognitione refertarum, *ſiue etiam* cognitionem facientiũ *per me dixeris.*

Feruntur autem ab eodem alia non pauca conſcripta. & vero etiam *e* alij compoſuiſſe teſtantur *de Paſchate, de ieiunio, de obtrectatione, de canonibus eccleſiaſticis*, & *aduerſus eos, qui Iudæorum errorem ſequuntur*, quem Alexandro Hieroſolymorũ Epiſcopo nuncupaſſe videtur. Claruit vero Seuero, & *f* Antonino eius filio Romæ imperantibus.

d. Euſeb. ſup. ſingularem hunc libellum facit: & in editis omnib. ſcriptoribus, cap. lib. VI. cap. 11.

illud alterum de antiquiſſimis Philoſophis initium legitur. e. Diuus Hieronymus lib. de Eccleſiaſticis 38. Quibus adde ab ipſomet citata De reſurrectione, De nuptiis, De continentia. *& ab Euſeb. hiſt. Eccleſ. De patientia ad recens baptizatos. f. Cognomento* Caracalla.

CLEMENTIS ROMANI PONT.

Conſtitutiones Apoſtolorum, CXII.

Recognitiones, & alia. CXIII.

LEGIMVS CLEMENTIS Romani Pont. librorum volumina duo. Horum alteri hic eſt titulus: *a Conſtitutiones Apoſtolorũ per Clementẽ.* continetq; Synodicos canones illos, qui Apoſtolorũ cœtui adſcribuntur. Alterũ autẽ volumẽ epiſtolę forma Iacobo fratri domini dedicatur. Habet hoc *Acta*, quæ dicuntur, *Petri Apoſtoli, & cum Simone Mago diſſertationes*: *Recognitionem* adhæc *Clementis, eiusq; parentis, tum aliorum fratrũ.* Quamobrẽ etiam in quibusdam codicibus hæc ei inſcriptio tribuitur: *Clementis Romani recognitio*, in alijs tamen, vti diximus, epiſtola præfigitur tanquam ad fratrẽ domini Iacobũ; & hæc neq; eadem, neq; vt ab eodẽ profecta; ſed in libris nonnullis, veluti à Petro Apoſtolo ad Iacobum miſſa, in alijs rurſus tanq; à Clemente ad Iacobũ, alia atq; alia, vt modo diximus. Harum prior oſtendit ipſummet Petrum res à ſe geſtas conſcripſiſſe, & Iacobo eas poſtulanti miſiſſe: altera vero refert Clementem Petri iuſſu easdem res geſtas litteris proditas, poſtquam ille iam ad immortalem commigraſſet vitam, Iacobo transmiſiſſe. Ex quo coniectura capitur, *b* bis fuiſſe res geſtas S. Petri editas, ac cum temporis longinquitate perijſſet altera, illam Clementis tandem ſolam perduraſſe. In omnibus enim libris, quos quidem videre mihi contigit (non paucos illos certè) poſt diuerſas illas epiſtolas atque inſcriptiones, idem omnino ſine variatione hoc operis initium repperi: EGO CLEMENS, & quæ ordine deinceps ſequuntur. Refertum autem hoc opus abſurdis nugis, non ſine plurimis ex Arij opinione in Filium blaſphemijs. Conſtitutiones porro *c* tribus ex capitibus dumtaxat reprehenſioni videntur obnoxiæ. Ex mala nimirum fictione, quam depellere non eſt admodum difficile: deinde quod contra Deuteronomium criminationes quasdam adducant, quæ & ipſæ dilui facillimè poſſunt: denique ex Arianiſmo, quem item acrius paulo inſtando, refellere queas. Liber attamen Actorum Petri [*qui de Recognitionibus inſcriptus eſt*] perſpicuitate ac grauitate, adhæc puritate & vehementia, alijsque orationis dotibus, rerum item variarum doctrina, tantum Conſtitutiones ipſas ſuperat, nulla vt hos inter comparatio, ad ſermonem quod attinet, fieri debeat.

156.

a. Earum octo libros Græcè primum, deinde & Latinè doctiſſimè explanatos, firmiſſimeq; defenſas edidit. Franc. Turrianus noſter. Easdem item cum X. Recognitionũ libris ex Ruffini interpretatione, additis & cæteris quæ tum repe viri potuerunt B. Clement. Operibus, dederunt Latinè Colonienſ. an. 1599.

b. Recognitionũ duo fuiſſe volumina, in aliquibus inter ſe diuerſa, teſtatur etiam Ruffinus Præf. ad Gaudẽt.

c. Franciſcus Turrianus Soc. Ieſu in Clemẽtis Conſtitutiones Apoſt. Prolegomenis hæc eadem ſoluit.

CLEMENS.

Hic [a] Clemens ille est, de quo B. Paulus in ea quæ est ad Philippenses epistola: *Cum Clemente & reliquis cooperatoribus meis, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ.*

Scripsit idem magni faciendam ad Corinthios [b] epistolam, quæ à plerisque tanto in pretio est habita, adeoque laudata, vt etiam publicè legi soleret. At quæ secunda dicitur ad eosdem, vt spuria reijcitur. Quemadmodum & longa illa disputatio, B. Petri & Appionis nomen falso præferens. Hunc Clementem [c] alterum à Petro vrbis Romæ Episcopum fuisse quidam autumant, alij verò quartum. Linum enim & Anacletum inter vtrumque Pontifices interceſſisse, ac tertio demum Traiani Imperatoris anno [d] vitam finijsse.

a. Lege B. Hieron. cap. 15. Catal. Philipp. 4.

b. Vide B. Hieronymum de scrip. Eccleſiaſt. cap. 15. & inf. Cod. 126. pag. 163.

c. Vide D. Baron. Tom. 1. ad annũ Christi 96.

d. Martyrio coronatum, vt docet D. Baron. Card. Tom II. ad annum Christi 102.

LVCII CHARINI

Periodi Apostolorum.

CXIV.

LECTVS liber est hoc titulo: *Apostolorũ Periodi.* Complectitur Acta Petri, Ioannis, Andreæ, Thomæ, & Pauli, auctore, vt liber ipse ostendit, Lucio Charino. Dictio eius omnino inæqualis ac varia: constructione vero ac vocibus vtitur interdum quidem non abiectis, vt plurimum tamen forensibus, ac protritis: nec vllum in eo æqualis, & subitatiæ dictionis, ac natiuæ, quæ hinc exsistere solet gratiæ (quo modo Euangelicus & Apostolicus sermo conformatus est) vestigium apparet. Scatet item stultis, & secum pugnantibus narrationibus. Alium enim Iudæorum Deum, eumque malum esse asserit, cuius Simon Magus minister fuerit, alium rursus esse Christum, quem bonum facit. Omnia ergo inquinans atque confundens, eundem illum & Patrem vocat, & Filium. Iactat verò, neque reuera hominem factum, sed tantum apparuisse. Varia item forma sæpe discipulis visum, nunc iuuenem, mox iterum senem, rursumque puerum; nunc maiorem, nunc minorem, interdum & maximum, vertice etiam cœlum attingentem. Multas etiam super cruce nugas fingit atque ineptias, neq; 157
CHRISTVM fuisse cruci affixum, sed alium pro eo, & hinc illum eos, qui in crucem egerant, irridentem facit. Coniugia insuper legitima reijcit, omnemque adeo generationem malam esse, & à malo asserit, aliamque dæmonum formationem comminiscitur. Mortuorum adhæc hominum, boum, ac iumentorum absurdas, puerilesque resurrectiones prodigiosè fingit. In actis quoque B. Ioannis imaginum vsum cum Iconomachis vituperare videtur. Vis verbo dicam? quantus est liber, puerilia continet sine numero, & inopinata, maligneque conficta, ac falsa, immo stulta, & inter se pugnantia, impia denique, & detestanda tot, vt qui eum omnis hæresis fontem atq; auctorem dixerit, næ ille à veritate vel minimum discesserit.

LIBER ANONYMVS

Contra Iudæos & Quartadecimanos, itemq;

METRODORI

Calculus Paschalis,

CXV.

LEGI incerti auctoris librum, qui titulum, præfert: *Disputatio aduersus Iudæos, vnaq; sentientes* a *hæreticos*, b *& Quartaeecimanos, vt vocant, qui primo Hebræorum mense sanctum Paschæ festum non celebrant.* Huius oratio vehemens est, neque redundans, fastu iactantiaque non vacans. Asserit verò sacra quinta [die] legale non edisse Pascha Dominum nostrum IESVM Christum, (neque enim illum eius edendi statutũ fuisse diem) sed sequenti. Ac neque tum, quæ ederit, ex legis præscripto edisse. nam neque agnum, neque azyma, neque aliud quidpiam eorum feciſſe, quę legale seruantes Pascha, more rituque maiorum obseruant. Itaque priuatam tantum, mysticam illam tamen, vult cenam edisse, atque ex ea discipulis panem, & calicem porrexisse.

Alius item liber coniunctus erat *Metrodori* cuiusdam, *Calculus* nimirum *de sacro Paschæ festo celebrando* c nouen-decennalium cyclorum viginti octo in seipsum quasi in orbem

a. Montanistas, Nouatianos, Blasium & similes.

b. Τεσσαρεσκαιδεκατίτας: qui non Lunæ cursũ, more Iudaico, sed Solis sequebantur, teste Sozom. lib VII. cap. 18. 19. & à Victore Papa damnati sunt. Legendus D. Baron. To. II. ad an. Chr. 198. Sebium facit S. Hieronymus in Hippolyto, lib. de script. Eccleſiaſt. & Beda de tempore, cap. 42.

c. & Theodoret. atq; Epiphan. Euseb. quoque lib. V. sub fin. ἐννεακαιδεκαετηρίδων: quarum auctorem Eu-

COMPVTVS MAGNVS.

orbem reductus. Hic autem Metrodorus, quicumque tandem est (nihil enim aliud de illo dicere statui) à Diocletiano, inchoando quingentorum triginta trium annorum dies festos collegit, idque (quantum videtur) secundum accuratam illam, quam vocant, quartæ-decimæ Lunæ computationem. Etenim neque nunc Ecclesia, neque vetus traditio dies illos seruasse videntur.

AVCTORIS INCERTI

De sacro Paschæ festo volumen III. CXVI.

LECTVS quoque liber est, qui scriptoris non expresso nomine inscribitur: *De sacro Paschæ festo volumen tertium libris octo.*

Simplici dictione, styloque apertissimo scriptum opus, multa sane atque præclara sensa continet. Scriptor hic libro quarto Metrodorum sæpe reprehendit, ac dum sacris sese scripturæ testimonijs communit, non pauca, explanatoris fere methodo, in sex dierum opus vtilia hisce de Paschate libris intexuit. Dedicat vero Theodoro, quem dilectum fratremque appellat. Scripsit eadem de re alios quoque libros, verum hic vberior est atque vtilior, vt qui in re tenui vtilia quæque ad rem pertinentia adferat. Nam de Bissexto, & mense intercalari, Solisque ac Lunæ epactis, & Enneacædecaëteridibus, & de ratione ac via hæc inuestigandi, singula excutiendo dilucidè tradit. De mensibus item, & Neomenia, & hebdomade, eiusque diebus, & quinam [a] communes anni appellantur, quique interiecti anni. De curriculo præterea Solis octo & viginti annorũ, & nouendecim annorum Lunæ, ac quarto-decimo eiusdem die. Rursum de mensibus Lunaribus ac Solarib⁹, & Neomenia mensis cum lunaris tum solaris, qui lunari sit par, deque mense exacto ac iusto: de annorum denique mundi supputatione. Refert idem secundum illos alios aduentus sui annos, CHRISTVM Dominum ac Deum nostrum lege prescriptum Pascha celebrasse, non item eo, quo proditum est. quod consideratione sane dignum, cum Chrysostomus & Ecclesia tunc ipsum doceant legitimum Pascha perfecisse, antequam mysticam instituerit cœnam.

158

[a] ἀκοινοὶ ἐνιαυτοὶ.

APOLOGIÆ

De Origene, & eius dogmatibus libri V. CXVII.

LEGIMVS librum pro Origene, eiusque Deo inuisis dogmatibus. Libris quinque opus absoluitur, quod nec scriptoris nomẽ in titulo exhibet. Dictio neque clara est, neque pura, nec landandum quid præferens. Scriptor autẽ ipse pro Origene, eiusque sententijs hos fere testes laudat, Dionysium Alexandrinum, Demetrium quoque & [a] Clementem, aliosque plurimos. Præ cæteris vero Pamphilo Martyri innititur, atque Eusebio Cæsareæ Palæstinæ Episcopo. Cæterum hæc Apologia non solutio est vt plurimum eorũ quæ Origeni obijciuntur, sed accusationis potius adstipulatio. Adeò hic à blasphemis illius opinionibus liber omnino non est. Itaque & animas ante corpora existere fatetur, sacrę quoque Scripturæ, ac sanctorum Patrum testimonijs ad hunc errorem stabiliendum, vt putat, adhibitis: & corporum quoque aliam fingit resumtionem. Verum de S. Trinitate nihil erratorum adfert. Quin etiam hoc asserit de Origene, nihil eum, quod quidem ad dogma de Trinitate attinet, errasse: pugnantem tantum cum [b] Sabellij hæresi, cuius tum improbitas magnopere sese efferebat, & personarum Triadem, manifestam maximè, multisque modis differentem, demonstrare conantem, à recto atque officio etiam in contrariam partem abreptum fuisse: vt ex eo etiam Ariana infectus scabie fuisse videretur. Enimuerò pro alijs eius dogmatibus, quibus neque satis speciosè assentiri audet, neque putat posse prædictam causam aptari, pro huiusmodi inquam dogmatibus, multam adhibet operam, vt demonstret, vel exercitationis dumtaxat causa hęc ab eo esse dicta, vel certè ab alijs, qui diuersa sentirent, eius scriptis inserta fuisse. Testem huius ladat eum [c] ipsum hoc clamantẽ, atque contendentem, cum viuentem etiam-num ipsum talem deprehendisse fallaciam refert. Ipsa dein capita, ob quæ falso illum accusari asserit, quindecim in vniuersum numerat; eademq; meras esse calumnias, ex ipsiusmet scriptis allatis argumentis, libro quarto conuincit: ad quæ

159

a. Vtrumq; etiã Alexandrinum.

b. Quæ personarum in trinitate numerum ac differentiam confundebat.

c. Epistola quam adfert B. Hieron. Apolog. lib. II.

APOLOGIAE DE ORIG.

ad quæ item refellenda vbi ad quintum venit librum, cæterorum quoque pro ipso adfert testimonia. Ipsa vero capita hæc sunt: Aiunt illum docere 1. *Filium non esse innocandum*, 2. *neque esse ipsum absolutè bonum*. 3. *neq; Patrem cognoscere, vt seipsum*. 4. *Rationales naturas in brutorum corpora ingredi*. 5. *esse in diuersas corporum species migrationem*. 6. CHRISTI *Seruatoris animam non aliam quam ipsiusmet Adami fuisse*. 7. *non esse pœnam delictorum sempiternam*. 8. *neque carnis resurrectionem*. 9. *Adhæc Magiam malam non esse*. 10. *Astronomiam eorum, quæ fiunt causam esse*. 11. *Vnigenitum præterea regnum nullum obtinere*. 12. *Sanctos* [*Angelos*] *delapsos in mundum venisse, non ad aliorum obsequium*. 13. *Deum Patrem ne à Filio quidem videri posse*. 14. *Cherubin Filii esse a cognita*. 15. *Rursum, quod Dei imago, relata ad illum cuius est imago, quatenus est imago, veritas non est*. Hæc fere depellit, vti diximus, quasi falso Origeni obiecta, omniq; ope ecclesiasticum esse virum, & Orthodoxum ostendere nititur. At non, bone vir, qui ostensus est haud omnibus omnino modis impius esse, mox etiã in quibus manifestæ blasphemiæ tenetur, pœnam effugiet.

a. ἐπίνοιαι.

PAMPHILI MARTYRIS,

Simul &

EVSEBII,

CXVIII. *Apologiæ pro Origene libri VI.*

LECTI sunt PAMPHILI MARTYRIS, & EVSEBII *pro Origene libri sex*: quorum quinque sunt à Pamphilo in carcere, *a* præsente etiam Eusebio, elaborati: sextus verò, postquam iam Martyr ferro priuatus vita, ad vnicè desideratum Deum migrarat, ab Eusebio est absolutus. Quamquam alij quoque plurimi eo ipso tempore magni nominis viri Apologijs Origenem defendendum susceperunt.

a. Cõmuni opera elucubratam hanc Apologiam asserit ipse Euseb. lib. VI. Eccles. hist. cap. 20. Vide Card. Bar. Annal. To. II. ad A. Chr. 256.

Aiunt igitur Origenem Seueri Imp. persecutione Leonidæ patri scriptũ misisse, quo ad Martyrij curriculum eum exacueret: & sane stadium fortiter decurrens ille brauium *b* accepit. *c* Addunt ipsum-met Origenem summo studio idem certamẽ suscipere conatum fuisse, sed matrem impetum vel ipso inuito refrænasse. quod ipsum item epistola quadam sua testatum reliquit. Quin Pamphilus martyr, & alij cum eo plurimi, res Origenis ex illis ipsis, qui hominem viderant, accuratius perscrutati, narrant, eum celebri Martyrio tum vita decessisse, cum Cæsareæ Decius suam in Christianos crudelitatẽ effunderet. *d* Alij tamen volunt ad Galli ac Volusiani vsque tempora perdurasse, & sexagesimum nonum ætatis annum agentem Tyri mortuum, in eademq; vrbe sepultum. Quæ quidem verior narratio est: si modo germanæ sunt, quæ feruntur, epistolæ illius post Decij persecutionem conscriptæ. Omnes autem omnino disciplinas ipsum & percepisse, & docuisse ferunt. Hunc item Origenem (quem etiam Adamantium cognominatum ex eo *e* tradunt, quod rationes, quas colligaret, adamantinis quibusdam quasi vinculis non absimiles viderentur) auditorem fuisse Clementis eius qui *Stromateus* dictus est, eiusdemque in Catechetica schola quæ Alexandriæ erat, successorem. Clementem porro Pantæni fuisse discipulum, scholæque successorem: & Pantænum rursum ijs vsum magistris, qui Apostolos vidissent: quin & illorum nonnullos audijsse. 160

b. Capite truncatus, vt refert Euseb. lib. 6. ca. 1.

c. Ibid. Euseb. cap. 3.

d. S. Hieron. De Script. Eccles. cap. 54.

e. S. Epiphan. & alij.

Cæterum hinc in Origenem excitatam omnem tempestatem commemorant: Demetrius Alexandriæ præsul Origenem multum laudans, in paucis carissimum habebat. At cum hic absque bona Episcopi venia Athenas profecturus esset, *f* Theotecnus Cæsareæ Palęstinæ tum archiepiscopus, secus eum quam oporteret, presbyterum ordinauit, non improbante factum hoc Alexandrino Hierosolymorum Episcopo. Hinc Demetrio amor in odium vertit, laudesque mox cum vituperatione commutatę. Synodus insuper Episcoporum coacta, & Presbyterorum quorundam contra Origenem: quæ, vt Pamphilus refert, decretum fecit, Alexandria quidem pellendum Origenem, neque in ea versari aut docere permittendum; Sacerdotij tamen dignitate nequaquam submouendum. Verum Demetrius vna cum Aegypti Episcopis aliquot, sacerdotio quoque illum abiudicat, subscribentibus etiam edicto huic, quotquot antea suffragati ei fuissent. Ita igitur Alexandria in exsilium pulsum Origenem, Theotecnus Palæstinæ Episcopus

f. Theoctistũ vocat S. Hieron. lib. de Scriptor. Eccle. cap. 54. & Euseb. lib. VI. histor. eccles. cap. 7.

ſcopus libenter Cæſareæ & degere iuſſit, & de ſuperiore loco docendi poteſtatem fecit. Has ille cauſas adfert, ex quibus omnes illæ calumniæ in Origenem eruperint.

Eius porro Apologiam, vt diximus, Pamphilus vna cum Euſebio, communi carcere incluſi, conſcripſerunt, eandemque ad eos, qui pro CHRISTI nomine ad metalla damnati, exercebantur, conſolationi miſerunt, quorum princeps erat *a* Patermuthius, qui poſt Pamphili per martyrium emigrationem, breui interiecto tempore, flammis & ipſe cum alijs vita pulſus eſt. Pamphili præceptor Pierius, fuit ipſe quoq; ſcholæ Alexandrinæ magiſter, Martyrque idem, vna cum fratre Iſidoro certaminis coronam adeptus eſt: quibus etiam templum, domusque à pijs hominibus conſtructa *b* referunt. Beatus autem Pamphilus presbyter erat, & Origenis eum pleraque, quibus ſacram explanauit ſcripturam, ſua manu exaraſſe *c* ſcribunt.

a. Alius hic videtur Patermuthius ab eo, qui in Græcorũ Menologio, & Rom. Martyrologio IX Iulij ſub Iuliano Apoſtata paſſus dicitur.

b. Epiphanius inter cæteros, hæreſ. 69. c. In his & S. Hieronymus de Eccleſ. Script. cap. LXXV. vbi & in duodecim Prophetas XXV. ἐξηγήσεων Origenis volumina manu eius exarata reperi, quæ tanto ſeruo gaudio, vt Cræſi opes habere me credam. *hæc addit:* Sed amplector, &

PIERII PRESBYTERI

Scriptorum libri XII. CXIX.

LECTVM eſt PIERII *Presbyteri* (quem vna cum Iſidoro fratre germano martyrij pro CHRISTI nomine certamen ſubijſſe, Pamphili quoque Martyris in ſacrarum litterarum ſtudio doctorem, atque Alexandrinæ ſcholæ præfectum fuiſſe ferunt) *Volumen librorum duodecim.*

Stylus illi clarus, ac perſpicuus, & quaſi ſponte fluens, nihil exquiſitum præſefert, ſed velut ex rempore fuſus, placidè ac leniter, ſenſimque decurrit. Enthymematis autem, ſi quis alius, maximè abundat. Plurima quoque præter ea quæ in Eccleſia hodie obtinent, veteri fortaſſis more, tradit. De Patre tamen & Filio pie credit, niſi quod ſubſtantias duas, totidemque naturas eſſe dicit: ſubſtantiæ & naturæ nomine, (quantum ex ijs, quæ hunc locum antecedunt & conſequuntur, colligitur) pro Hypoſtaſi vſus; non ita verò, vt qui Ario adhærent. Veruntamen de Spiritu ſancto periculoſè nimis, atque parum piè docet: dum hunc inferioris eſſe gloriæ, quam ſit Pater, & Filius, affirmat. Habet item teſtimonium quoddam in eo libro qui inſcribitur in Euangelium Lucæ, ex quo demonſtrare licet, imaginis honorem & irreuerentiam prototypi eſſe honorem, ſiue irreuerentiam. Obſcurius deinde etiam hic, ſecundum Origenis nugas, indicat animas præexiſtere. In eo vero libro, quem *a* in Paſcha, & Oſeam Prophetam ſcripſit, agit quoque de *b* Cherubin à Moſe factis, & *c* de Iacobi lapide, vbi factos quidem illos fatetur, at diuinæ tantum prouidentiæ ratione fuiſſe conceſſos nugatur: quaſi aut nihil fuerint, aut aliud quidpiam fuerint, aut aliud [ſaltem illa fuerint] quæ facta ſunt. neque [enim, inquit,] veſtigium aliud præferebant alicuius formæ, ſed alarum dumtaxat ſpeciem fabulatur illos ferre.

161

a. Huius, *inquit B. Hieron. eſt lõgiſſimus Tractatus de Prophetæ Oſee, quem in peruigilio Paſchæ habitum ſermo ipſe demonſtrat.*

b. Exod. 37.

c. Genes. 28. Quæ autem deinceps ſequuntur, ex ſupplemento, q̃ in Græci exemplaris Notationibus exſtabat, translata ſunt.

Hic *d* Pierius presbyter fuit Eccleſiæ Alexandrinæ, cum Theonas illi Patriarcha præeſſet, Carusque ac Diocletianus Romanum tenerent imperium. Quem eo aſſiduus labor, atque ingenij felicitas prouexit, cum magnam inſuper non absque vtilitate voluptatem in ſuis ad plebem concionibus adferret, vt Origenes alter cognominaretur: Erat quippe tunc eorum in numero, qui maximo in pretio haberentur, Origenes. Addunt in Dialecticis, atq; Rhetoricis verſatum, Temperantiæ quoque & vltro ſuſceptæ paupertatis amatorem fuiſſe. Nec deſunt, qui eum martyrio vitam finijſſe tradant, etſi *e* alij poſt perſecutionem reliquum vitæ Romæ transegiſſe malint.

d. Laudatur & à Niceph. lib. 6. cap. 35. hiſt. Eccl.

e. B. Hieron. cap. 76. Catalogi, ex quo etiam hic locus conformatus videtur. Et Rom. Martyrologium 4. Nouemb.

IRENÆI

Aduerſus hæreſes libri V. CXX.

LEGIMVS ſcriptorum *a* IRENÆI Epiſcopi Lugdunenſis (eſt autem Galliæ Celticæ vrbs Lugdunum) libros quinque, ſic inſcriptos: *Elenchus atque Confutatio falſæ doctrinæ, ſiue contra hæreſes.* Quorum *b* primus de Valentino agens, atq; ab impio

a. Quem Græcè ſcripſiſſe, allatis ex Euſebio Theodoreto, & Epiphanio fragmentis, euincit doctiſſ. Briſſon. ad L. Dominicam Cod. Theodoſ. Eoq; longè verius Franc. Feuardentius, cuius Irenæum vide.

b Huius libri primi magnam partem inuenies apud Epiphan. hæreſ 31.

eius errore ducens initium, rursum quasi relato pede, altiusque origene repetita, narrat porro à Simone Mago vsque ad Tatianum, qui Iustini Martyris primum discipulus, in errorem tandem hæresis præcipitauit. Differit præterea de ijs, qui propriè Gnostici appellantur, itemque de [a] Caïnis, execranda illorum dogmata exponens. Et hæc quidem libro primo. nam secundo, ea refellit quæ ab hæreticis impiè asseruntur. Tertius varia aduersus illos adfert S. Scripturæ testimonia. Quartus autem ab hæreticis obiectas quæstiones diluit. Quintus tandem, quæcumque per parabolas à CHRISTO dicta factáue fuerint, cum ex reliqua eiusdem salutifera doctrina, tum ex Apostolorum epistolis, hæreticorum imposturis refellendis aptissima esse demonstat. [b] Pluta vero eiusdem S. Irenæi, ac varia scripta, & epistolæ circumferuntur; etsi in aliquibus ecclesiasticorum dogmatum certa veritas spurijs rationibus fucari videtur, quæ obseruasse conuenit.

[c] Aiunt hunc, Polycarpi eius qui S. Martyr, & Smyrnæ Episcopus fuit, discipulum fuisse, Presbyterum vero Pothini, cui & in Lugdunensi episcopatu successit. Victor ea tempestate Romæ Pontificium tenuit: quem crebris litteris hortatus est Irenæus, ne ob Paschatis dissensionem ab Ecclesia [d] aliquos abdicaret.

a. A Cain dictis, commodiore forma, quam si cũ alijs Caianos voces.

b. Quæ recenset B. Hieron. 35. cap Catalogi, & Euseb. lib. 5. cap. 25.

c. Euseb. lib. 5. cap 5. & in Catalogo B. Hieron.

d. Episcopos Asianos, vt ait B. Hieron. vbi sup. & Euseb. lib. 5. cap. 24.

HIPPOLYTI

Libellus contra hæreses.

CXXI.

LEGI libellum [a] HIPPOLYTI (qui Irenæi discipulus fuit) contra duas & triginta hæreses. Auspicatus à [b] Dositheanis vsque ad [c] Noëti & Noëtianorum hæreses: quas refert, Irenæo differente, argumentis profligatas: horumque argumentorũ summam colligentem se, libellum hunc conscripsisse. Oratio eius clara est, ac nonnihil grauis, minimeq; redundans: etsi ad Atticum sermonem non tendat. Refert autem cũ alia non omnino proba, tum [d] epistolam ad Hebræos non esse Pauli Apostoli. Ferunt item hunc conciones ad populum, Origenis imitatione, habuisse, illoque familiarissimè vtentem, tantum esse factum scriptorum eiusdem admiratorem, vt [e] ad diuinam scripturam Commentario illustrandam hortando impulerit: additis etiam illi suo sumptu septem notarijs, qui dictata celeriter exciperent, totidemq; librarijs, qui accuratè describerent. Hæc igitur subministrantem Hippolytum, sine remissione solitum exigere opus, quod elaborasset Origenes: atque hinc etiam [f] operis exactorem epistola quadã ab eo nominari. [g] Commemorant autem & hunc alia præterea plurima scripsisse. 162

a. Antea Arabiæ Metropolitani, post cum Romam veniisset à Callisto Pont. Portuensis Episc. creati, vnaq; martyrio coronati: de quo D. Baron. Tom. II. ad annum Chr. 129. & Niceph. Callist. lib. IV. cap. 31.

b. De Dositheo Samaritanorũ & Epiphan. lib. 1 nos autẽ eosdem duos Illustrissi.

e Eusebius tamẽ hæresi Origenes hist. Eccles. & principe meminit B. Hieron. contra Luciferian. & Philastrius in Catalogo Hæreseon. Egesippum quoq; vide, Panar. c Præceptoris Sabellij, de quo vide Epiphan. hæres. 57. & Theodoret. lib. III. contra hæres. Noetianos videri cum Sabellianis, auctor est B Augustin. de hæres. cap. 4. d Discussam hanc controuersiam leges apud Cardd. Bellarm Tomo I. Contr. I lib. I. cap. 17. & Baron. Tom. I. Annal. ad annum Chr. 69. cap. 17. lib. VI. & ex eo B. Hieron. cap. 61. De script. Eccles. & Suidas, Ambrosio tribuunt, illi quem de Marcionis conuerterat: idq; potissimum æmulatione huius Hippolyti factum. f ἐξηγοδιώκτλω g Euseb. lib. 6. cap. 16. plura B. Hieron. in Hippolyto, itemq; Niceph. Callist. lib. IV. cap. 31.

S. EPIPHANII

Panariorum libri VII.

CXXII.

LEGIMVS sanctissimi Episcopi EPIPHANII aduersus octoginta hæreses *Panaria voluminibus tribus in libros septem distributa.* Ducto igitur à Barbarismo initio, tendit inde vsque ad [a] Messalianos: cæteris, [b] qui ante ipsum contra hæreses scripserunt, copiosior atque vtilior: propterea quod quæ reliqui vtilia continebant, hic nequaquam prætermisit: sed quæcumque præter illa studiosè reperire potuit, adiunxit.

Dictio eius humilis, ac plane talis, qualem eius esse oportuit, qui Atticæ elegantiæ rationẽ nullã duceret. Infirmus vero vt plurimũ est in conflictibus aduersus impias hæreses susceptis. Est tamen vbi fortiter aggreditur, atq; irruit, quamuis neq; verborum ipsius, neq; constructionis proprietas vlla ex parte præstantior efficiatur.

a. De quibus sup. Cod. LII. pag. 17.

b. Iustino Martyre, Irenæo, Hippolyto, Theodoreto quoque.

EIVSDEM

Anchoratus.

CXXIII.

LEGIMVS *eiusdem* [a] *Anchoratum*, quæ quasi comprehensio quædam breuior est Panariorum.

a. al. Ancyrótũ.

EIVSDEM

EIVSDEM

(De Mensuris, & Ponderibus liber.)

CXXIV.

LEGIMVS *eiusdem* [*de*[a] *Mensuris & Ponderibus libellum.*]

a. *Cuius quædã illustrat Georg. Agricola in suo de Mensuris opere.*

IVSTINI MARTYRIS

Apologia pro Christianis, Quæstiones, & alia.

CXXV.

LECTA est[a] IVSTINI *Martyris Apologia pro Christianis*, cùm aduersus gentes, tum aduersus Iudæos. & præterea alter eius *Tractatus contra primum & secundum librum Physicæ auscultationis*, siue contra Formam, Materiam,& Priuationem, rationibus epicherematicis, ac violentis, quod ex vsu est inferens: itidemque *Contra quintum illud Corpus, Motumq; sempiternum*, quem rationum suarum vi Aristoteles peperit. *Quæstionum* deniq; *contra* [*Christianam*] *religionem summariæ solutiones.*

a. *De quo vide B. Hieron. cap. 23. De scriptoribus Eccles. & D. Baron. Card. Tom. II. Annal.*

Est autem vir ille ad Philosophiæ tum nostræ, tum potissimum profanæ summum euectus fastigium, multiplicisque eruditionis, & historiarum copia circumfluens. Sed Rhetorico artificio, natiuam Philosophiæ suæ pulchritudinẽ colorare haud studio habuit. Quamobrem etiam oratio eius, pollens alioqui ac valida, scientificumq; seruans
163 stylum, Rhetoricæ illa condimenta non spirat, nec illecebris & blandimentis vulgus auditorum attrahit. Porro quattuor aduersus gentes composuit tractatus: quorum Primum Antonino cognomento Pio, filijsque ipsius, ac Senatui obtulit. Alterum similiter[b] ipsius successoribus: in Tertio autem de dæmonum natura disseruit. Quartus deniq; liber & ipse contra gentes, *Elenchus*, [siue *Refutatio*] inscribitur. *De Dei* insuper *monarchia* cõscriptus ab eo liber est, & alius, cui titulus *Psaltes*; tum etiam *contra Marcionem* libri sunt lectu necessarij,& *contra omnes hæreses* vtile opus.

b. *Hoc est M. Antonino Vero, & L. Aurelio Commodo, inquit B. Hieronymus in Catalogo.*

Fuit ipse Prisci Bacchij filius: patriamque habuit Neapolim, Palæstinæ prouinciæ. Romæ autem cõmoratus, sermonibus ibidem ac vita, pariter vt habitu Philosophũ egit. itaque feruenti cum esset pietatis amore ac studio incensus, Crescentem quendã ex ijs qui Cynici vocitantur, aduersarium habuit, cum ipsi, tum vitæ, cultuiq;, ac religioni eius obnitentem: à quo tandem insidiosè accusatus, ita vt toto ipsius vitæ instituto dignum erat, insidias istas pertulit. Martyrij namq; hac ansa captata, splendidè lætoque animo pro CHRISTO mortem oppetijt.

CLEMENTIS

Epistola ad Corinthios II. & S. POLYCARPI *Epistola ad Philippenses.*

CXXVI.

LEGI libellum, quo CLEMENTIS[a] *Epistolæ duæ ad Corinthios* continebantur. Quarum prima ipsos accusat, quod seditionibus, turbis, ac schismatis violarint, quã inter eos seruari oportuerat, pacem concordiamq;: hortaturq; ab hoc malo temperare.

a. *De quibus sup. quoq; Photius cap. 113 pag. 156. & B. Hieronym. cap. 14.*

Simplex eius oratio est ac perspicua, ad ecclesiasticam & inelaboratam accedens dicendi formam. Reprehendat vero hoc in illis quispiam, quod extra Oceanum mundos aliquos collocet. Deinde forte & illud, quod Phœnicem auem vnicam tanquam[b] pro verissimo adhibet argumento. Tertio, quod summum sacerdotem Præsidemque Dominum nostrum IESVM Christum appellans, ne illas quidem Deo conuenientes, & sublimiores de eo voces pronunciet, tametsi nec aperte ipsum vllibi in his blasphemet. Altera vero epistola & ipsa institutionem, admonitionemque vitæ continet melioris: atq; ipso mox initio CHRISTVM Deum prædicat, etsi dicta quædam peregrina velut è sacra scriptura subinducit, quibus ne prima quidem epistola omnino vacat. Interpretationes præterea locorum quorundam alieniores profert. Alioquin ipsa quæ in his epistolis insunt sensa, nonnihil abiecta, continentem quoq; seriem ac consequentiam non seruant.

PRO verissimo adhibet argumento] *Adhibent tamen pro carnis resurrectione Patrum plurimi: Tertull. lib. de resurrect. cap. 13. vbi etiam illud Psal. XCI.* δίκαιος ὡς φοῖνιξ ἀνθήσει *red-*

b SCHOL.

CLEMENS. σθι, *reddere auſus eſt*, velut Phœnix florebit. *B. Ambroſ. lib. 6. in Hexamer. cap. 23. iterũq; lib. de fide reſurrect. S. Greg. Nazian. Carm. ad virgin. S. Epiphan. Ancorato: atq; ex ipſius B. Clem. Conſtit. lib. 5. c. 6. B. Cyrill. Catecheſi 18. meminitq; huius auis Euſeb. lib 4. de Cõſtant. vita. cui adde gentiũ ſcriptorũ turbã: Lucret. in ſectis, Plin. lib. 10. c. 11. Tacitũ Annal V. Aurel. Victor. hiſt. Auguſta, Pomp. Melam lib. 3. ca 9. Solin ca. 36. Claudian. & Auct. Carm. de Phœnice apud Lactant. Et de Græcis Xiphilin. in Tiberio, Herodot. lib. II. Horapol. lib. I. cap. 35. & alibi. Aelian. de animal. nat. lib 6. cap. 58. Etſi ante Photium dubitando de hac aue locuti ſint, B. Clem. ſupra, cũ B. Greg. Naz. Orat. de Spiritu S. qua eſt XXXVII. B. vero Maximus martyr etiam logica diſſertatione eandẽ planiſſimè negauit, lib. ad Petrum Illuſtrem contra Seueri dogmata, quem ipſum hic tibi locũ è Notis Græcis, ſed Latine, appendere placuit. Quod ſi, ait, auis eſt Phœnix, etiam animal ſit, omnino neceſſe eſt. Quod ſi animal eã eſſe concedis; Primũ, non omnino poteſt illud eſſe ſingulare, quantũ ſaltẽ animal eſt, nullũ enim ſolũ animal. Deinde, ſi animal eſt, vtiq; corpus, animatũ ſimul & ſenſu præditũ. Iam ſi corpus eſt animatũ & ſenſu p̃ditũ; certè etiam generationi atq; corruptioni obnoxiũ erit. Ipſos, ſi libet ſapientes conſule, rerũ quæ exiſtunt inſpectores, fieri ne poſſit, vt generationi q̃ obnoxiũ eſt, atq; corruptioni corpus, animatũ itẽ ac ſenſu præditũ, ſingularis eſſe naturæ (ad exiſtentiam q̃ attinet) poſſit: cum aliorum in his ex aliis ſucceſſio, euidentiſſimũ ſit exiſtendi iudicium, certiſſimusq; terminus. Quemadmodum id Scriptura ipſa ſacra teſtatur, iuſto illi Noëmo huius rei certitudinẽ exhibens, vbi Geneſ. 7. ait:* Ingredere tu, & omnis &c. *Itemq;* ex omnibus volatilibus &c. *in quibuſi Phœnix, quod alatum ille ſit animal, numerandu eſt, ſane ſingularis, quoad exiſtentiam, naturæ non eſt, vt Deus ipſe pronunciauit.*

c. Exſtat ea hodie, ſel ex hîc indicatis ſignis nobilis, Latinè cũ operibus B. Clementis Rom. Coloniæ excuſa.

Legebatur autẽ in eodem libello & *c* Polycarpi epiſtola ad Philippenſes, multis referta admonitionibus, cum perſpicuitate, ac ſimplicitate, eccleſiaſtici more interpretis. Refert quoque *d* diuini Ignatij litteras ad illos ſe miſiſſe, poſtulatq́ue certior viciſſim fieri, ſi quid forte de eo inaudierint.

d. Θεοφόρε.

EVSEBII PAMPHYLI

CXXVII. *De Vita Conſtantini M. libri IV.*

LEGVNTVR EVSEBII PAMPHYLI *De vita Conſtantini Magni Aug. laudatorij libri quattuor.* Continent autem huius viri cum cæteram viuendi formam, iam inde 164
à pueritia inchoando, tum quæcumque ad eccleſiaſticam pertinentia hiſtoriam ille geſſit, ad extremum vſque finem, hoc eſt, quatuor & ſexaginta annorum ſpatio.

Eſt porro etiam in hoc opere ſui ſatis in dictione ſimilis, niſi quod nonnihil ad ſplendorem magis trahitur oratio, vocesq́ue ad floridum alicubi genus tendunt: etſi iucunditatis, & gratiæ in explicando modicum adhibere, vt in alijs quoque libris, videtur. Adferuntur vero loca plurima in his quattuor libris ex vniuerſa eius decem librorum eccleſiaſtica hiſtoria.

a. Sup. pag. 120. & ibi Scholion.

Refert ergo hic Nicomediæ baptizatum Magnum Conſtantinum, *a* hactenusq́ue lauacrum diſtuliſſe, quod in votis haberet in Iordane baptiſmo tingi: quis vero baptizarit, ſilentio præterit. De Ariana inſuper hæreſi prorſus nihil manifeſtè commemorat, neq; an Conſtantinus illi aliquando adhæſerit, neq; an eam abiecerit, ſed neq; an rectè, aut ſecus ſenſerit Arius: tametſi neceſſitas eum compelleret horum meminiſſe, quando & magna pars fuit Synodus retum à Magno Conſtantino geſtarum, & alioquin illa ipſa viciſſim poſtularet exactiſſimam his de rebus hiſtoriam. Itaque diſſenſionem quidem ortam Arium inter & Alexandrum commemorat (ſic nimirum hæreſim appellare ac tegere videtur) ac diſcidij huius gratia valde indolentem pientiſſimum Imperatorem allaboraſſe, cum per epiſtolam, tum per Hoſium Cordubenſis Eccleſiæ Epiſcopum, vt miſſa contentione illa mutua, & huiusmodi quæſtionibus, ad amicitiam concordiamq́: diſſidentes adigeret: atq; vbi non perſuaſit, Synodum vndiq; conuocaſſe, & natam contentionem pace permutaſſe. Quæ tamen neq; accuratè, neq; perſpicue ab eo ſcribuntur. Quare præ pudore videtur hic Arium, & à Synodo factum contra illum decretum, publicare non voluiſſe, vt nec eius erroris ſocios, aut ſimul expulſorum iuſtam vltionem, quin neque illam, quam diuinitus ſumtam omnis oculus vidit,

iuſtam

EVSEBIVS.

a iuſtam Arij vindictam: quando horum nihil in lucem proferens, Synodi ipſius, rerumque in ea geſtarum hiſtoriam obiter tantum percurrit. Quo etiam fit, vt de b diuino Euſtathio narraturus, ne nominis quidem meminit; tantum abeſt, vt c quæ in ipſum audaciſſimè machinati ſunt, reque ipſa præſtiterunt, recenſuerit. Igitur ad diſſenſionem dumtaxat atque tumultum ea referens, tranquillitatem rurſum commemorat Epiſcoporum eorum, qui cùm Antiochiam Imperatoris ſtudio atque opera conueniſſent, ſeditionem turbamque pace commutarunt. Similiter vbi narrationem inſtituit de iis quæ in magnum illum athletam d Athanaſium improbè comparata fuerunt: ſeditione quidem ac tumultu impletam iterum Alexandriam refert; ſed eam Epiſcoporum, qui Imperatoris auctoritate niterentur, præſentia placatam fuiſſe. Neque interim quis ſeditionem concitarit, aut quænam illa fuerit, neque quo pacto contentionem alij
165 ſedarint, omnino manifeſtè oſtendit, Quin ferè quotieſcunque Epiſcoporum inter ipſos de fidei capitibus contentiones, vel aliæ denique diſſenſiones fuerunt, eundem ſeruat in narrando celandi modum.

a. Eam legas ſupra pag. 119.

b. Antiocheno Epiſc. quo de Baron. Card. tom. 3. ad A. Ch. 340.

c. Theodoretus ea refert lib. 1. hiſt. Eccleſ. c. 21.

d. Cuius vitam inf. lege pag. 778

LVCIANI

Opera varia.

CXXIIX.

LEGVNTVR a LVCIANI *pro Phalaride [orationes duæ] & mortuorum, amantium q. dialogi varii:* alij item diuerſis de rebus libelli, in quibus ferè ſingulis gentium res comicè irridet: vt in Diis fingendis errorem illorum, atque amentiam: in libidinem præterea immoderatum impetum, atque intemperantiam: Poëtarum item apud ipſos prodigioſas opiniones, ac fictiones, indeque natum in repub. errorem; reliquæ etiam vitæ inconſtantem curſum, atque caſus: Philoſophorum ad hæc ipſorum faſtu plenos mores, qui nonniſi fictarum, inanium que opinionum referti ſint: denique Gentes tanquam per comœdiam, vti diximus, pedeſtri, numeriſque ſoluta oratione irridere ſtudio illi fuit. Ex eorum autem numero eſſe videtur, qui nihil omnino b certi pronuntiant. Aliorum enim perſtringens atque irridens opiniones, ipſe quid ſentiat tacet: niſi quis hanc illius fuiſſe certam opinionem contendat, nihil eſſe certò de rebus vllis ſtatuendum.

Ad ſtylum quod attinet, longè optimus: dictione vſus ſignificante ac propria, quæque efficax dicendi genus deceat. Diſtinctionis adhæc, atque puritatis, æquè vt perſpicuitatis, & aptæ magnitudinis, ſi quis alius perſtudioſus eſt. Compoſitionem quoque adeò commodè concinnat, vt lector credat non ſe orationes legere, ſed iucundum aliquod carmen, ſine manifeſto cantu, audientium auribus inſtillari. Vno verbo, vt repetam, venuſtiſſima eius oratio eſt, nec ſatis ſubiectæ rei decens, quam ille voluit ridendo ludere. Quod autem de iis vnus ipſe fuerit, qui nihil certo aſſererent, vel libro inſcriptum hoc epigramma ſatis oſtendit:

a. Videndus de hoc ſcriptore Suidas, alii q.

b. Quales Pyrrhonii, & Academici, Ὑτριχῆ hinc σκεπτικοὶ καὶ ἀποφητικοὶ appellati. Videndus Agellius lib. 11. cap. 5. & Diog. Laert. in Pyrrhone. Sex. quoq. Empyricus in Hypotypoſibus Pyrrhoniarum.

Scripſi hæc Lucianus, priſci ſtultiq. peritus:
Stulta etenim, vulgo credita docta tamen.
Ergo nil hominum certo mens concipit vnquam:
Aſt quod miraris, ridiculum eſt aliis.

LVCII PATRENSIS

Metamorphoſes.

CXXIX.

LECTÆ ſunt LVCII PATRENSIS *transformationum narrationes variæ.* Dictio eius clara, pura, & dulcedine delectans: fugiens verò orationis nouitatem, ſupra modum prodigioſas conſectatur narrationes, vt iure dixeris alterum eum eſſe Lucianum. Priores certè duo ipſius libri, tantùm non deſcripti ſunt à Lucio ex Luciani libro, qui inſcriptus eſt: LVCIVS, vel ASINVS. niſi contra ex Lucij libris à Luciano ille tranſcriptus eſt. Ac ſi coniectare licet (neque enim vter tempore prior fuerit, cognoſcere hactenus potui) Lucianum potius tranſcripſiſſe videtur. Nam quaſi copioſiores Lucij libros, reſecatis quæ ad proprium pertinere ſcopum minimè videbantur, Lucianus accidiſſet, iiſdemque verbis & compoſitionibus cetera vni aptaſſet narrationi, *Lucium*, ſeu *Aſinum*, quem inde furto compilauit, librum a inſcripſit. Fabuloſarum autem

a. Vt ex Luciano vicissim L. Apuleius Madaurenſis, fabulæ Mileſiæ Aſinum aureum. *Vide eius interpretes.*

LVCIVS PATRENSIS.

autem fictionum, ac nefandæ turpitudinis pleni ſunt vtriuſque libri, hoc ſolo diſcrimine, quòd Lucianus, vt ceteros ſuos libros omnes, ad irridendum atque perſtringendum gentium ſuperſtitioſum deorum cultum, hunc quoque compoſuerit: Lucius verò ſeriò agens, & certas ratus hominum in alios transformationes, & brutorum rationis expertium in homines, ac vice verſa, aliaſque antiquarum fabularum ineptias, ac nugas his litteris prodiderit, atque contexuerit. 166

DAMASCII

CXXX. *Incredibilium libri IV.*

LECTI ſunt [a] DAMASCII *libri quatuor*: quorum quidem primus ſic inſcribitur, *De incredibilibus fictionibus capita CCCLII.* Alter deinde: *Incredibilium de damoniis narrationum capita LII.* Tertius porrò, *De animis à morte apparentibus incredibilium narrationum capita LXIII.* [b] Quartus denique, *Naturarum etiam incredibilium capita CV.* In quibus omnibus plurima reperies, quæ neque fieri, neque credi poſſint, malè conficta, & ſtulta mendaciorum portenta, impio atque atheo Damaſcio verè digna: qui dum Euangelij lumen orbem terrarum illuſtraret vniuerſum, ipſe in denſiſſima idololatriæ caligine immerſus iacuit. Breuis ac velut compendiaria hîc eius eſt oratio, non incompta tamen, neque perſpicuitatem, vt in talibus narrationibus ſolet, negligens.

a. Damaſcij ſiue huius, ſiue alterius, philoſophica quædam exſtant ἀνέκδοτα in Vaticana Pontificis bibliotheca. Habes item ex eius Iſidori vita excerpta inf. capita CCXLII. pag. 346. & de eadem κείσεις *cap. CLXXXI. pag. 211. Plura Suid.* *b. In Græca leg.* παραδόξ. διηγημ. κεφάλαια ξγ· ὁ ἢ τέταρτ⊖, φύσεων κεφάλαια ρί. *& de eadem* παραδόξων

AMYNTIANVS

CXXXI. *In Alexandrum magnum, & alia.*

LECTVS eſt AMYNTIANI *de Alexandri laudibus liber.* Dedicat eum Marco Antonino Romanorum Imperatori, prædicatque ſe ſtylo res Alexandri geſtas æquaturum. At deprehenſus eſt in orationis progreſſu calidus quidem, & audax promiſſor, in promiſſo verò implendo, frigidus atque imbecillus. Multò enim in dicendo iis etiam inferior eſt, qui ante ipſum de Alexandro ſcripſerunt.

Tenui atque elumbi vſus eſt dicendi genere. Etſi autem perſpicuitate non caret, plurima tamen neceſſaria prætermittit.

Scripſit idem, cum alios non vnius generis libros, tum *vitas* inuicem *comparatas:* vt Dionyſij & Domitiani, libris duobus: Philippi quoq; Macedonum regis & Auguſti, libris totidem. Fertur eiuſdem & *de Olympiadis*, Alexandri matris *vita* liber ſingularis

PALLADII, APHTHONII, EVSEBII, ET MAXIMI.

CXXXII. CXXXIII. CXXXIV. CXXXV. *Declamationes.*

LECTÆ ſunt [a] PALLADII *Sophiſtæ declamationes variæ,* [b] APHTHONII quoq;, & [c] EVSEBII Sophiſtarum, item MAXIMI Sophiſtæ Alexandrini. Verùm ceteros Palladius omni dicendi artificio multis partibus ſuperauit.

a. Suidas inſpiciendus. *b. Cuius exſtant Progymnaſ. & fabulæ Græcolat. in German. edit. vbi plura.* *c. An hic ille Arabs, quem* ἀντιτοφιστὴν *Vlpiano legimus apud Suidam.*

SANCTI CYRILLI

CXXXVI. *Theſauri.*

LEGVNTVR CYRILLI *Theſauri.* Epicherematis refertus eſt liber, pugnatque validè, ac variè cum Arij & Eunomij furibunda rabie. Etenim & logicis argumentis ſapienter illorum deſtruit amentiam, quibus dum S. Scripturæ adnectit adtexitque teſtimonia, quàm ſit illa doctrina futilis omni ex parte diuulgat. Adhibet idem nuda quoque S. Scripturæ teſtimonia, vt quo ſe faſtuoſi vertant, obſepti vndique atque concluſi non habeant. Eſt autem inter omnia eius ſcripta liber hic maximè perſpicuus, iis potiſſimum, qui logicorum argumentorum ſenſum capere poſſunt.

EVNO-

EVNOMII HÆRETICI

167

Libellus. CXXXVII.

LEGI *libellum* [a] EVNOMII, quo ſuam ipſe prodit impietatem, cuius hic titulus: ** Libellum hunc; quòd Eunomianis in admiratione eſſet, de induſtria, ne ad alios perueniret, occultatum vix tandem nactus Baſilius magnus, fortiter eum, ac ſplendidè, omnemque adeò dicendo vim ac facultatem peruadens, euertit, ac iugulauit. Diceres eum [b] Babylonicum infantem ad firmam fidei petram allidendo contudiſſe, ac putidi cadaueris inſtar riſu dignum oſtendiſſe, quòd tantam antea ſui admirationem aliis concitarat.

[a] *Vide Suid.*

[b] *Pſal. 136.*

EIVSDEM EVNOMII

Refutationis B. Baſilij magni libri III. Item Epiſtolæ XL. CXXXIIX.

LECTVM eiuſdem impij hominis tres libros continens *Volumen*, quod velut confutatio eſt illarum ineptiarum, quas in ipſius reperiri blaſphemiis S. Baſilius demonſtrarat. Hoc in opere parturiendo, multas eum annorum Olympiadas ædiculæ incluſum ſuæ abſumſiſſe ferunt; ac vix tandem poſt multorum annorum interuallum, abortiendo improbum illum ac prodigioſum, quem furtiuis congreſſibus conceperat, fœtum in lucem eieciſſe. Quin tunc etiam miſerum illic fouendo partum, ipſis quoq; ſectæ aſſeclis non temerè exhibuiſſe; veritum nimirum maximè, ne quando & hoc opus in Baſilij manus prius veniens, quàm coaleſceret, diſſiparetur; & antequam floreret, præmaturè corruptum marceſceret. Igitur ſtudioſè, velut alter in fabulis Saturnus, natum deuorando texit atque abſcondit, quamdiu quidem Baſilius in fluxa iſta vita degens metum incuteret. Poſtquam verò vir ille diuinus peregrina habitatione relicta, in ſuam, hoc eſt, in cœleſtem commigrauit hæreditatem, & ingenti illo metu diſcuſſo, vix tandem ſerò edendi aduenit occaſio, ne tunc quidem omnibus, ſed amicis dumtaxat [euulgare] auſus eſt. In quem incidentes [a] Theodorus, & Gregorius Nyſſenus, atque Sophronius (quorum [b] ſupra eſt à me habita mentio) multis verborum plagis, non ſecus quàm priorem [illum eiuſdem libellum] Baſilius, conficientes, iugulatum iam, & præ impuritate olidum, in auctorem ſuum coniecerunt. Has itaque tum impietas pœnas dedit.

[a] *Antiochenus, idemq; Mopſueſtiæ Epiſc.*

[b] *Pag. 3. & 4.*

Ad ſtylum quod attinet, tantùm is ab omni & gratia, & iucunditate remotus eſt, vt ne cognouiſſe quidem, an tale quid exſtaret, videatur. Iactantiam tantummodo quandam prodigioſè oſtentat, ſonumque diſſonum ſtridendo edere affectat, tum conſonantium alterna viciſſitudine, tum vocibus pronunciatu difficilibus, & quæ multis abundent conſonantibus; idque poëtico more, vel, vt verius dicam, dithyrambico potius ritu. Compoſitio ipſius coacta eſt, & vi compreſſa, atque extuſa, vt neceſſe habeat illius ſcripta legens, aërem vehementer labiis verberare, ſi modò apertè pronuntiare velit, quæ fortè nanciſcens atque contorquens, aut collidens etiam, ac temerè interiiciens, immò & truncans, vix tandem ille coniunxit. Longas quoque interdum, & immodicè productas periodos facit: obſcuritatem inſuper atq; incertitudinem per omne opus offundens, cum vt vulgò videatur ipſa ſuæ eloquentiæ vi eorum longè captum excedere; tum vt, quod in eius ſenſis atque cogitatis imbecillum eſt (vt eſt ſanè plurimum) hac ipſa obſcuritate, & intelligendi difficultate obtegere, ſententiæque celare
168 vitium poſſit. Videtur verò & logicis inniti argumentis, dum partim alios hoc nomine inſectatur, partim ipſe libentiſſimè iis vtitur. tametſi frequenter (cùm ſerò hoc ſtudium arripuerit, neque ad eius intima penetrarit) in multis ſæpè meritò erroris notatur.

Eiuſdem quoque *Epiſtolæ ad varios* lectæ numero quadraginta. At dum in his item eandem dicendi formam ſubtiliter affectat, qui omnino epiſtolicæ dictionis nec leges audiuerat vnquam, nec in iiſdem ſe exercuerat, publicam per ea infamiæ notam incurrit.

BEATI

ATHANAS.

BEATI ATHANASII

CXXXIX.

In Eccleſiaſten, & Cantica Canticorum commentarius.

LEGI MAGNI ATHANASII *in Eccleſiaſten, & Cantica Canticorum commentarium.* Dilucidè dicit, vt in omnibus ſuis ſcriptis. Ad earum tamen [a] epiſtolarum gratiam & venuſtatem, quibus ſeceſſum excuſat ſuum, quæque ad exſilium pertinent exponit, neque hic liber, neque alius eius, (qui quidem in meas inciderit manus) attingit.

a. Lectæ ſunt ſup. Cod XXXII. pag. 8.

EIVSDEM

CXL.

Contra Arium libri V.

LECTI ſunt *eiuſdem* ſancti viri *contra Arium, eiuſq; dogmata libri quinque.*

Huius dictio perſpicua, vt & in ceteris eius omnibus, ſobria item & candida, vehemensque ac profunda, & argumenta validè torquens: eius verò vbertas in his, ac fœcunditas admodum ſanè fuit mirabilis. Dialecticis adhæc vſus eſt argumentis, non illis nudè propoſitis, & ipſiſmet ex ea arte petitis vocibus, (quod pueri, recentioresque diſcipuli, iuueniliter ſeſe, ac gloriosè oſtentantes, ſolent) verùm Philoſophorum more, magnificeque prolatis, ac per nudas dumtaxat notiones, & has quidem benè ornatas. Sacræ quoque ſcripturæ teſtimoniis, ac demonſtrationibus validè communitur: & vt vno verbo abſoluam, ſolus hic liber ad Arianiſmum vniuerſum refellendum ſufficere queat. Immò qui Gregorium Theologum, ſanctumque Baſilium dixerit, ex hoc tanquam fonte hauſtos egregios illos, & limpidos librorum ſuorum riuos contra eundem errorem profudiſſe, ſanè à ſcopo minimè aberrarit.

BASILIVS MAGNVS

CXLI.

In Hexaëmeron.

a. Plutarchi libellorum de animantium naturæ magnam partem amulum. Sicut viciſſim B. Ambroſius de opere ſex dierum, *tractatum ab hoc Baſilio eſt mutuatus.*

LEGIMVS B. BASILIVM [a] *in opus ſex dierum,* [ſeu de mundi fabrica.] Præſtantiſſimus eſt in libris omnibus. Pura enim dictione, ſignificante, propria, & omnino ciuili ac panegyrica, ſi quis alius, vti nouit: ſenſuumque ordine ac puritate primus, & nemini ſecundus apparet. Iam perſuadendi quoque vim, ac iucunditatem cum perſpicuitate amat, atque ita eius fluit oratio, quaſi vltro, tanquam è fonte riuulus, ſcaturiret. Veriſimilitudine autem vſque eo eſt vſus, vt ſi quis eius ſermones pro ciuilis orationis exemplo ſibi propoſuerit, in iisque ſeſe exercuerit (modo ne eorum, quæ huc conferunt, præceptionum rudis ſit) nullum alium præterea, quantum quidem exiſtimo, deſidetaturus eſſe videatur; non ipſum quoque Platonem, ſiue Demoſthenem, quos tamen verſandos antiqui præcipiunt iis, qui in oratores ciuiles, ac panegyricos euadere cupiant.

EIVSDEM

169

CXLII.

Orationes Ethicæ.

LEGIMVS eiuſdem & *morales orationes*: in quibus omnibus ſupradicta dicendi virtus maximè eluceſcit.

EIVSDEM

CXLIII.

Epiſtolæ.

LEGVNTVR eiuſdem *Epiſtolæ cum canonicæ, tum reliquæ*, ſanè multæ, ad varios miſſæ. Ex his & viri mores, quam admirandi fuerint, facilè apparet, & norma eſſe queant, (ſi alia nulla ſuppetat) conſcribendarum epiſtolarum.

EIVSDEM

CXLIV.

Aſcetica.

LEGIMVS

LEGIMVS & *a Ascetica*, hoc est, *monastica vitæ præceptiones*: ex quarum quidem præcepto qui vixerit, cœlesti certè regno aliquando potiatur. Hic vnum illud insolitum videas, quòd in plerisque capitibus *b* indicationibus sit vsus.

BASILIVS.

a. Quæ a multis Eustathio Sebastiensi Episcopo tribui, refert Nicephor. lib. 9. cap. 16. & rursus lib. 13. cap. 29.

b. Nibreuius aut summa quædam capita sunt quæstionum fusius tractandarum. ἐμφάσεις

HELLADII
Lexicon.

CXLV.

LEGI *a Lexicon* HELLADII alphabeti serie conscriptum, maximum eorum, quæ nouimus, Lexicorum; non verborum duntaxat in eo facta collectione, sed interdum etiam incisorum quàm elegantissimorum, quæ & perfecta cola non rarò adæquent. Voces autem ipsæ maximam partem è soluta sunt oratione, non euincta numeris, quales habet *b* Diogeniani collectio. Nec item hic ordinem alphabeti per singulas seruauit syllabas, sed in ipso dumtaxat vocabuli principio. In immensum planè creuit hæc congeries, vt nec quinque iustis voluminibus opus integrum contineri queat. nos illud in septem diuisum partes nacti sumus. Scribentibus sanè perutilis liber, quique variam rerum cognitionem consectantur. Nam & oratorum adhibet testimonia, & eorum præterea, qui in poëtica magnam sunt laudem consecuti.

a. Eiusdem Helladii Χρησομαθειῶν *librorum quatuor excerpta habes in extremo Volumine pag. 864. quem scriptorem forsitan indicatum Volunt Stephan. in* Βηρυτὸς. *Plura de eo Suid.*

b. Libros huic V. redactis in compendium CCCC. & V. Pamphili cuiusdam de Vocabulis opere, tribuit Suidas.

LEXICON
Puræ Ideæ.

CXLVI.

LEXICON legi *Ideæ puræ* litterarum ordine. Magnus & hic liber, vt multi potius, quàm vnus esse videatur. Vtilis autem, si quis alius, iis est, qui hanc Ideam tractant.

LEXICON
Grauisstyli.

CXLVII.

LEGI *Ideæ grauioris Lexicon*, quod ipsum quoque in immensum creuit, vt legentibus aptius fore arbitrer, si in duos opus illud, aut tres tomos distribuatur. Digestum item est litterarum ordine, patetque vtile esse iis, qui sublimi tumidoque dicendi genere excellere studio habent.

LEXICON
Sermonis politici.

CXLVIII.

VIDIMVS *Lexicon ciuilis sermonis* seorsim, tribus voluminibus, ingens planè opus, ac vastum. Vtilissimum, si quod aliud, ad præclarè rem suam agendam, & *a* ex quo facillimè obiectiones suppetant. Non enim nunc ediscere, sed annotare tantùm hìc voces, quibus indigeat, legentem oportet: qui quidem non omnino in antiquis scriptoribus legendis hospes sit. Alphabeti ordine hoc item opus contextum est.

a. ῥάστη εἰς ἀνάληψιν.

POLLIONIS
Lexicon.

CXLIX.

LEGIMVS & *a* POLLIONIS *Lexicon* alphabeticum. Plurimas quidem voces poëticas continet: pauciores tamen quàm Diogenianus, cuius duplo maius opus.

a. Alexandrini illius philosophi, cuius mentio apud Suidam suo loco, & in Diodoro Valerio.

IVLIANI, PHILOSTRATI TYRII, ET DIODORI
Lexicon è decem oratoribus.

CL.

LEGI IVLIANI *Lexicon*, vocum è decem Græciæ oratoribus alphabeti ſerie collectarum. Immenſus verò hic item liber, qui cum voces omnium, [a] quæ apud Athenienſes certa atque conſtituta habebantur, explicat, tum quidquid ad priuatam ipſorum hiſtoriam pertinens rhetores hi adhibuerunt, ſiue patrio aliquo more vſurparunt. Illud certè manifeſtum, ad oratorias conciones legendas hoc opus plurimum conferre poſſe.

Incidimus autem & in [b] *Philoſtrati Tyrii* eiuſdem argumenti non ignobile opus: etſi præſtantior tamen hic Iuliani labor.

Iuliano præterea in nullo inferior [c] *Diodorus* quoque idem argumentum tractauit, niſi quòd teſtimonia plerumque Iulianus aduocat. Vter verò tempore prior ſit (alter enim alterum deſcripſiſſe, & non ab vtroque ſeparatim collectum opus videtur) vter inquam, ab altero mutuatus ſit, non habeo dicere.

a. τῶν παρ' Ἀθηναίοις ῥητῶν.

b. Huius etiam hiſtoriã de vita Apollonii Tyanei habes ſup. Cod. XLIV. pag. 12. & excerpta inf. Cod. CCXLI pag. 528. Suidas tamen τὰ ζητούμενα παρὰ τοῖς ῥήτορσι Philoſtrati Lemnio tribuit.

c. Cognomento Valerius, *Pollionis F. de quibus videndus Suidas.*

TIMÆI

Lexicon vocum Platonicarum.

CLI. LECTVM eſt TIMÆI ad Gentianum *de vocibus apud Platonem* alphabeti ſerie, breue opuſculum libri vnius.

ÆLII DIONYSII HALICARNASSEI

Dictionum Atticarum libri X.

CLII. CONTINEBAT idem volumen & [a] ÆLII DIONYSII Hallcarnaſſei Atticorum verborum primæ editionis libros quinque: in quibus à prima littera ad vltimam vſque Atticas voces elementorum ſerie collegit. Dedicat opus illud Scymno, laborque hic iis perutilis exſiſtit, qui Atticæ linguæ ſtudio tenentur, & in Atticis verſantur ſcriptoribus. Quæcunque enim Athenienſibus patrio more vocabula cum in feſtis, tum in foro vſitata ſunt, hinc haurire licet: immò & ſi quid aliud propriè illi vſurpant, facilè hìc reperias. Idque adeò maximè, ſi quis non primæ editionis tantùm tomos ſcrutetur, ſed & ſecundæ, quæ & ipſa libros quinque continet, & ab A vſque ad Ω Attica nomina complectitur, quæ prima editio non continebat: vel continebat quidem, ſed aptis ea ſcriptorum teſtimoniis non confirmabat. Copioſius enim in ſecunda editione, vberiuſque veterum loca laudata adhibentur. Quare ſi quis ex vtraque editione vnam fabrefecerit, næ ille vtiliſſimum opus nullo negotio exhibuerit.

a. Quem ſæpius aduocat Euſtath. in Hom.

PAVSANIÆ

Lexicon.

CLIII. LEGI in hoc ipſo volumine Lexicon [a] PAVSANIÆ, literarum ſerie concinnatum, nihilo illis prioribus minus Atticæ linguæ ſtudioſis vtile futurum, immò & magis. Etſi enim teſtimoniorum minus adferat, in quibuſdam tamen alphabeti litteris plures habet voces. Vt cum vtroque Ælij Dionyſij Halicarnaſſei opere vnum hoc (etſi teſtimoniorum minus, vt diximus, adhibeat) mole ſaltem ipſa adæquare liceat. Si verò quis Ælij duabus illis editionibus Pauſaniæ quoque librum adiiciens vnum corpus effecerit (& facile conanti fuerit) pulcherrimum hic opus, & vtiliſſimum ſcriptores Atticos verſanti, elaborauerit.

a. Citatur identidem ab Euſtath.

BOETHI

Vocum Platonicarum Collectanea.

CLIV. LEGIMVS in eo ipſo codice, & Boethi *vocum Platonicarum collectanea*, ſerie literarum. Vtilius longè hoc opus Timæi collectione, Melantæ cuidam inſcriptum.

EIVS-

EIVSDEM

Opuſculum de dubiis apud Platonem vocibus. CLV.

CONSCRIPSIT & alterum *opuſculum* Athenagoræ nuncupatum, cui titulus: *De dubiis apud Platonem vocibus.* Horum libellorum ſi quis vocabula in vnum conferens componat, compoſitasque Timæo addiderit, is ſanè magnam Platonis lectoribus vtilitatem attulerit.

DOROTHEI

De vocibus externorum more vſurpatis libellus. CLVI.

LECTVS ibidem DOROTHEVS *de exterorum more vſurpatis vocibus.* Alphabeti ordine, quod item vtiliſſimum eſſe ſtudioſis opus apparet.

MOERIDIS

Atticiſta. CLVII.

LECTVS ad hæc etiam [a] MOERIDIS Atticiſta: qui libellus & ipſe litterarum ſerie decurrit.

a. Exſtare fertur in Vaticana Pontificis Bibliotheca.

PHRYNICHI ARABII

Apparatus oratorii libri XXXVI. CLVIII.

LEGI [a] PHRYNICHI ARABII *oratorii apparatus libros ſex & triginta.* Collectio eſt vocum atque inciſorum. etſi ex his aliqua, quæ nimirum venuſtè, & cum nouitate non indecenter dicta atque compoſita fuêre, ad membra etiam integra extendantur. Horum pleraque & in Helladij collectaneis repetias licet: ſed ea paſſim ibi in vaſta illa congerie diſperſa iacent; hîc verò ſimul id genus collecta. quando & Phrynicho talia congerere propoſitum fuit, & Helladius, ſi quid huiuſmodi, dum vocabula ſimpliciter accumulat, in communem vocabulorum librum retulit, id tantùm cum ceteris vna incluſum, ibique relictum voluit. Alphabeti autem hæc etiam ordine digeruntur.

a. Lege Petri Nunneſii Præfat. ad huius Phrynichi Atticiſtæ Epitomam, & Suid.

Floruit hic ſcriptor, imperante Romæ Marco Antonino Aug. eiusque filio Commodo, cui etiam operis initium ita inſcribit: COMMODO CÆSARI PHRYNICHVS SALVTEM. Commodo itaque librum dedicans, dum in ſua ad eum præfatione ad diſcendi ſtudium hortatur, & opus hoc verbis extollit, ſeptem ſeſe ait, ſupra triginta in illum vſque diem comportaſſe libros, quos & Imperatori obtulerit, ſeque alios totidem præter hos editurum promittit, ſi longior vitæ vſura daretur. Horum nos [b] ſex tantùm & triginta, vti dictum eſt, legimus, à prima littera ad extremam vſque deductos.

b. Suidas ſeptem & quadragin. ta numerat: quoſdam etiam LXXIV. retuliſſe.

Etſi verò Imperatori eos libros ſe offerre ait, variis tamen eoſdem nuncupaſſe conſtat. Confeſtim enim primum illorum Ariſtocli cuidam mittit, eumque velut ludum quendam [c] natali Ariſtoclis die accommodum fieri exoptat, quo ille ſe oblectet. Similiter & alterum librum, immò & tertium eidem inſcribit. Quartum dein Iuliano cuidam ciui ſuo, atque amico: addens id eo factum, quod Ariſtocli quidem ab initio opus exhibere deſtinaſſet; at poſtquam Cæſaris decreto Romæ in intimum conſilium adſcitus eſſet, hunc ſibi pro illo amicum ſociumque honeſti laboris adoptaſſe, quo & iudice, & cognitore ſuorum ſcriptorum eſſet vſurus.
172 Verùm iſta locutus, atque pollicitus, quintum tamen ſubinde librum Menodoro cuidam amico, & erudito viro exhibet: qui & reprehenderat, quod parcius antea illam de nominum inflexione quæſtionem agitaſſet. Iubente ergo Menodoro ſententiam dicere, hunc ſe ait librum conſcripſiſſe. Serius autem id præſtitiſſe, quòd in tria morborum genera incidiſſet; in vrinæ nimirum ſtillicidium, ſenectutis comitem,

c. Quo de mittendorum munerum natali die Alexan. ab Alex. lib. 2. Genial. cap. 22. & ibi Tiraquel. Gul. Stuckius lib. 1. Conuiual. cap. 16. noſter Mart. de Roa Cord. ſingulari libello.

PHRYNICHVS.

in diuturnum graueque mentis delirium, & sanguinis è ventre fluxum, morbosque alios quamplurimos. Siquidem autem his aliquando liberatus supereſſet, & hoc opus ad exitum adducturum se polliceretur, & si quid forte aliud ipse iubeat ab honesta doctaque nouitate non alienum. At sextum nihilominus librum *rhetorici* huius *apparatus*, iterum alij cuidam Tiberino dedicat.

Vt & septimum alteri Menophilo, quem ad summum eruditionis culmen peruenisse ait, & integras etiam loquendi formulas suppeditasse, non parum profuturas ad ea comprobanda, quæ sexto huius *oratorii apparatus* libro traduntur. Exhortari ergo etiam hunc ad voces huiusmodi quamplurimas scriptis amplificandas. Octauum rursum Iuliano dedicat, rogatque si quid minus perfectum exciderit morbo laboranti, corrigere ne grauetur. Nonum Ruffino inscribens, Aristoclem ait huic ansam scriptioni dedisse; quod autem ad finem eadem deducta sit, ipsum auctorem futurum: propterea quòd nactus ea quæ hactenus erant edita, & vtilitatem eorum agnouerit, & laborem probauerit. Decimum porrò, gradu iterum reducto, ad Aristoclem refert. Sequens quoque Menodoro rursum offertur: Vbi & in Aristidæ etiam tum vigentis *a* orationes sese incidisse affirmat, ac virum laudibus in cœlum tollit. Refert & Marcianum eum qui *Critica* conscripsit, Platone atque Demosthene despecto, Bruti Romani *b* epistolas ceteris anteponere, atque hunc pro norma omnis in dicendo virtutis statuere. Quæ quidem à Phrynicho allata sunt, non quod hoc iudicium ipse probaret: at ne quis miretur, si quidam Aristidis gloria superatum existiment hunc virum, qui ad summum in orationibus gloriæ decus peruenisset. Læsit enim nonnullorum inuidia ipsum quoque Aristidem, vt & alios plurimos doctrina excellentes viros. Vndecimus quoque eidem dicatur Menodoro. Sequentium verò (ne & nos hîc loquacitatis nimiæ cum illo incusemur) alius quidem liber Rigino, alius Aristocli, rursum alius Basilidi Milesio Sophistæ nuncupatur: in quo ait, simul vt à morbo recreatus esset, hunc se ad illum scripsisse: postulatque errata, quæ morbi vitio, vt fit, accidissent, lima sua emendet.

a. De quib. inf. Cod. CCXLVI. & seq. pag. 653. & deinceps.

b. Quas à breuitate commendatas refert Plutarch. in eius vita init. exstant q3 LXX. à Mithridate olim collectæ, & nuper Græcè ac Latinè euulgatæ in Germania.

Reliquos omnes libros, quos quidem nos vidimus, Menophilo rursum, vsque ad Ω obtulit.

Vtile sanè hoc opus esse constat, cum scribendi, tum benedicendi studiosis. Collectas autem à se voces ad hunc modum discernere se ait, vt aliæ oratoribus tri- 173
buantur, aliæ historicis addicantur, aliæ familiari aptentur sermoni: nonnulla etiam vocabula conuitiis subseruiant, ad hæc & in amatoriis adhibeantur. Sinceri deinde, puri & Attici sermonis regulam, normam atque exemplum esse præstantissimum vult, Platonem atque Demosthenem, cum reliquo nouem Græciæ oratorum choro. Thucydidem quoque & Xenophontem, & *c* Æschinem illum Lysanij F. *Socraticum* appellatum. Critiam item Calæschri F. & Antisthenem cum germanis eius orationibus duabus de Cyri & Vlyssis laudibus. E Comicis Aristophanem, cum *d* suis; vbi quidem Atticos imitentur. De Tragicis Æschylum illum maximè grandiloquum, ac Sophoclem suauem, & vsquequaque sapientem Euripidem. Hos ceteris omnibus anteponit siue oratoribus, siue historicis, siue poëtis. Ex his tamen rursum ceteris præfert, quos ait, ne ipse quidem Momus reprehenderit, aut omnino accesserit; non etiam si maximè DEVS ille, quem *e Corycæum* fabulæ indigitant, illis inhiasset. Platonem indicat, Demosthenem, & Lysanij F. Æschinem, propter huius *f* septem dialogorum excellentiam: quos etiam quidam scriptis eius eximentes, ad Socratem referunt. Sed hæc hactenus.

c. De quo item sup. pag. 29.

d. Veteris Comœdiæ scriptoribus.

e. Vide Suidam & Adagia.

f. Quos in eius vita Laert. Diogenes enumerat. In quibus & Axiochus, seu de morte, ab Harpocratione quoq; eidem tributus: etsi hodie, sed falso, Platoni adscribitur. Vide & Suidam in Æschine.

Scriptor hic, si quis alius, varia tinctus est doctrina, verbosus alioqui, & modum excedendo redundans. Enimuerò ipsum hoc opus, nihil necessariorum omittendo, quinta totius parte potuit absoluisse, cùm interim illud ipse, intempestiua sua verborum profusione, inutilem extenderit in vastitatem. Ita dum elegantis ac venustæ orationis siluam aliis accumulat, ne illa quidem ipsa, de qua ceteris præcepta tradit, rectè satis Phrynichus est vsus.

***

ISOCRA-

ISOCRATIS

Orationes XXI. & Epistolæ IX. CLIX.

LEGIMVS ISOCRATIS *Oratoris vnam supra viginti Orationes, & Epistolas nouem.*

Deliberatiui quidem generis Orationes habet *a ad Demonicum.* & *ad Nicoclem*, quæ admonitiones continent perutiles; & *alteram item ad Nicoclem*, *vnamq; de Pace. Panegyrico* autem etsi illa proposita deliberatio videatur, qua Græcis, concordia inter ipsos inita, sociali bello barbaros esse oppugnandos persuadeatur, longè tamen maxima illius Orationis pars in Athenienſium laudibus recensendis consumpta est. *Areopagiticus* quoque in suasoriarum numero, Athenienses ad virtutē incitat, cum à maiorum laudibus, tum eorum reprehensione, qui adhuc superstites essent. *Plataïcus* item deliberatio est, vti & *Archidamus* qui inscribitur, Lacedęmonios ad bellum cum *b* Athenienſibus super Messenijs gerendum hortatur. At oratio illa *Contra Sophistas* inscripta, eosdem à se dissidentes accusat. Sequens deinde, quod titulus ipse præfert, *c Busiridem* laudat. Vndecima *Encomium* est *Helenæ.* Duodecima vero Euagoræ laus, vnde & *Euagoras* inscribitur, Nicocli eiusdem filio dedicata. Oratio sequens, cui *Philippi* titulus est, suasorij rursum generis, Philippum adhortatur, vt & Græcorum stude-
174 at concordiæ, & de communi aduersus barbaras Asiæ gentes expeditione adiuuanda cogitet. *Panathenaïcus* laudatio est vrbis Athenarum, maiorumque eius illustrium: quam se *d* scribere cœpisse ait, annos iam natum quattuor & nonaginta, morbo autem graui triennium vexante, tertio demum ante centesimum ætatis annum ad exitum eam adduxisse. Oratio vero, cui *de Permutatione* titulus, iudicialis esse videtur, continetq; purgationem eorum, quibus Isocratem Lysimachus esset calumniatus. hanc anno ætatis octogesimo secundo, orationum *e* cæterarum maximam conscripsit, & mistam quidem eam magisque variam, quam è reliquis vllam, insertis insuper *f* aliarum eius orationum segmentis, quibus non corrumpere se iuuentutem, sed rem iuuare publicam ostendit. Forensis æque est & illa *contra Callimachum*: similiter & *Aeginetica*, de hæreditate contendens. Iudiciorum quoque sunt, oratio *g aduersus Euthynum pro Nicia*, & *Trapezitica*, & *aduersus Lochitem*, iniuriarum plagarumque pœnam reposcens. Has quidem Isocratis orationes *h* vnam & viginti legimus.

Iam è nouem ipsius Epistolis, vna est ad Dionysium Siciliæ Tyrannum, altera ad Archidamum, duæ ad Philippum, vna ad Alexandrum, alia ad Antipatrum. Quin & ad Timotheum, & ad Mitylenæorum Magistratus nona.

Cæterum Orator iste Rhetoricæ artis præceptiones discipulis tradere maluit, quam vt reliqui nouem Græciæ Oratores (quos inter & Demosthenes) Remp. gerere: tametsi vt ante horum tempora dicendi laude clarebat, ita nec eorum temporibus vlli gloria cederet. Maxima est in eo, vt cuiuis legenti statim patet, orationis distinctio ac puritas; tantamque in eadem elaboranda accurationem præfert, *i* vt in superuacaneum quoque incidat ornatum diligentiamque. Quin operosus nimis hic eius conatus, non tam argumentis fœcundum, quam decoris seruandi parum studiosum eum declarat. Iam neque lenior saltem affectus vllus, neque simulatione carens sinceritas, neque incitatior paulo dicendi vlla vis in eo deprehenditur. Granditatis dumtaxat tantum, quantum ad ciuilem orationem satis est, non male, & pari fere cum perspicuitate ab eo adhibetur. etsi iusto languidior eius sit oratio, nec parum illa membrorum æqualium ad fastidium vsque copia, minutam eius anxiamque diligentiam arguat. Verum hæc aduersus eius in dicendo præstantiam dicta sint, ad ea tantummodo indicanda, in quibus lapsa, sibique dissimilis eius virtus fuit. nam cum quibusdam certè, qui orationes scribere instituunt, comparatus, etiam vitia ipsius in virtutibus numerari queant.

a. Huius non esse hanc Paranesin, sed alterius cuiusdam Isocratis, disputat M. Ant. Muretus lib. I. Variarum lect. & alij.

b. Immo Thebanis. *pene nulla Græcorū elemētorum mutatione, κατὰ δησαίων, hic restituendo.*

c. De quo videndus Diod. Siculus lib. I. cap. 2. extremo.

d. Cic. de senectute, & Lucia. Ex μακροβίοις.

e. Intellige Iudicialiū. Alioquin omnis longissimæ Panathenaica, & hinc Panegyrica.

f Præsertim Panegyrica, & de Pace.

g. Quæ & Ἀμάρτυρ & vulgo inscribitur.

h. Vna tamē hîc siue Auctori siue Librario excidit περὶ ζεύγους. De bigis, *& vna item Epistola.*

i. In cōpositione adeo diligēs, *ait Quinctil. li. 10* vt cura eius reprehendatur.

SCHOL. *Habes syllabum* ISOCRATIS *Orationum, & epistolarum. Intercidisse autem quadam, idoneos testes habeo. Orationes enim quattuor desiderat Dionysius Halicarnasseus, Cæcilius Romanus septem, vndecim Suidas. Epistolarum vero vnam ad Antipatrum legit Photius, nos quærimus. Nam ad Archidamum, quæ hactenus latuit, è Cod. Ful. Vrsini Rom. hominis doctissimi descriptam, & iam Latinè vtcumque loquentem, volentes damus.*

ISOCRATES *Duas autem ad Philippum, & ad Iasonis liberos alteram, inuisas Photio, vulgatas obseruo.*

ISOCRATES

ARCHIDAMO *Lacedæmoniorum regi.*

a. Agesilaum de cuius vita Xenoph. & Plutar. b. Heraclidarũ.

COGNITO, Archidame, quam multi te, [a] parentemque tuum, cum [b] vestro genere vniuerso, laudibus ornare aggressi essent: eam ipsis dicendi materiam, cum facilis admodum esset & obuia, relinquendam putaui. Illud enim mihi in animo est, hortari te, non ad eiusmodi expeditionem aliquam, quales hoc tempore suscipiuntur: sed ad ea, ex quibus ciuitati non minus tuæ, quam Græciæ plane vniuersæ commodorum maximorum auctor futurus sis. Neque vero istud scribendi argumentum delegi, quod nescirem, quidnam esset ad pertractandum facilius: sed ex eo potius, quod certo scirem, quam arduum foret parumque obuium adinuenire tibi, quas geras res, præclaras, magnas, vtiles, cum tamen virtutes vestras laudare non ita magna cum difficultate potuissem. Neque enim de meo adferre, quæ de his dicerentur, opus fuisset: quando ex ipsis per vos gestis rebus, talis mihi ac tanta dabatur laudandi facultas, vt quæ de alijs prædicantur laudes, ne vel tantillum cum ea conferri possint, qua vos celebrati estis. Quis nam enim aliquando vel ab Hercule Ioueque ipso genus ducentium nobilitatem superet, quam omnes æque consentiunt in vobis solis inueniri: vel virtutem eorum, qui Doricas in Peloponeso vrbes condiderunt, atque hanc regionem vniuersam tenuerunt: vel illam prœliorum trophæorumque multitudinem, quæ vestro ductu atque auspicijs facta statutaque sunt? Quinam etiam dicendi materia deesse possit ei, qui velit cum fortitudinem ac temperantiam totius ciuitatis, tum à vestris maioribus institutũ Reip. statum percensere? Quam item non licuisset adhibere orationem ad explicandam cũ parentis tui prudentiam, tum eius in aduersis rei gerundæ rationem, tum illud, quod eo regnante in ipsa vrbe commissum est prœlium? In quo tunc quidem prœlio, postquam Dux tuipse creatus cum paucis aduersus multos pugnando omnibus antecelluisti, vrbem simul ipsam seruasti. Quo quid præclarius ab vllo adferri possit? Neque enim vel vrbes expugnare, vel hostium magnum numerum interimere magnum adeo est, aut honorificum, vt fuit è tantis periculis liberare patriam, non illam vulgarem aliquam, sed quæ tantopere virtutis causa emineret. De quibus nemo non dico cum ostentatione, sed plane narrando differuerit, neque cum verborum ornatu, sed enumerando dumtaxat, & sine discrimine quiduis effundendo dixerit; qui non ex eo magnam sibi laudem parauerit.

Ego itaque, qui vel de his poteram satis multa dicere, illud quoque sentio: Facilius in primis esse de præteritis copiose differere, quam de futuris admonendo, verba facere. Omnes deinde homines maiorem habere gratiam suis laudatoribus, quam consilia suggerentibus, quando illos vt sui studiosos libenter excipiunt, hos vero, si forte iniussi admonent, pro turbatoribus habent.

Quæ etsi omnia satis prouidi antea, nihilo tamen secius ab his, quæ ad gratiam ineundam dicenda essent, abstinere volui; de ijs tantummodo dicturus, quæ nemo alius ausit. ratus decere eos, qui de æquitate atque prudentia cum æqualibus certant, nequaquam illa sibi deligere, quæ ipsi facillimè oratione persequi possint, sed quæ difficillimè persuaderi queant: neque rursum ea, quæ auditu sint iucundissima; sed ex quibus emolumenti plurimum adferant, cum ciuitatibus suis, tum Græcis omnibus, quorũ ego modo causa ad te accessi.

Magnam autem hîc mihi admirationem concitant cæteri, quibus vel agendi est, vel dicendi aliqua facultas, quod nulla vnquam de communibus rebus illorum animos cogitatio subeat, neque infelicis Græciæ commiseratione ducantur, cuius iam status miserandum in modum adeo deformatus est, vt angulus in ea nullus reperiatur, qui non bellorum, seditionum, cædium, & infinitorum malorum plenus sit. Quorum quidem partem longè maximam sustinent ij, qui Asiæ maritima incolunt, & à nobis omnibus fœderibus excluſi, non barbaris tantummodo gentibus permissi sunt, sed ijs item Græcis, qui etsi lingua nobiscum vtantur eadem, à moribus certè barbarorum nihil discrepant. Quos equidem, si quidquam in nobis esset mentis reliquum, nequaquem sineremus

mus per tantam noſtram negligentiam coire, à quibusuis in expeditionem educi, maioraque & validiora colligi agmina è vagis, quam legitimo imperio gubernatis hominibus. Qui cum exiguam admodum regionis eius partem, quæ regi paret, damno afficiant, Græcas potiùs, ad quascumque acceſſerint ciuitates, deuaſtant, dum in his alios interficiunt, alios ſuis ſedibus pellunt, alios bonis exuunt. Taceo puerorum ac mulierum iniurias; & forma in his maximè præſtantes violari, cæteras etiam ijs, quibus corpora ſua tegunt, exui, vt nudæ iam à multis conſpiciantur, quas in peregrina veſte antea nunquam ne ornatus quidem gratia vidiſſes, præterquam quod aliquæ in vilibus præ inopia pannis pereuntes obeant. Quæ cum tanto hactenus tempore mala durent; nulla tamen hæc vel ciuitas, ex ijs quæ Græcos inter principatum obtinet, vel vir de principibus aliquis moleſtius tulit· vnum excipio parentem tuum. Solus enim Ageſilaus, quod nouerimus, in magno ſemper vixit deſiderio, tum Græcos in libertatem vindicandi, tum belli barbaris inferendi. Qui tamen & ipſe vna ſaltem adhuc in re aberraſſe viſus eſt. Neque mireris velim, ſi tecum ego diſſerens, mentionem faciam eorum, quæ minus ille rectè ſenſit. Nam & liberè ſemper animi ſenſa proferre ſoleo, & malim ob iuſtam reprehenſionem inuidiam ſuſtinere, quam per immeritam laudem gratificari. Me igitur quæ attingunt, hoc ſeſe modo habent.

Verum ille, qui in cæteris alios ſuperabat omnes, cum eſſet maximè temperans, idemque iuſtiſſimus, ac Reip. ſtudioſiſſimus, duplicem præ ſe tulit cupiditatem, præclaram illam quidem vtramque per ſe, vt apparebat; ſed ita inuicem diſſidentes, nunquam vt ſimul ambæ confici poſſent. Cupiebat itaque & cum rege [Perſarum] bellum gerere, & amicos, qui ad ſe confugiſſent, in ciuitates ſuas reducere, ac negotijs ibi publicis ſumma cum poteſtate præficere. Ergo illud inde ſequebatur, vt & ob ſtudium erga alios, in bellis ac calamitatibus Græci verſarentur, & propter exortam inde rerum perturbationem, neque otij ſatis, neque virium ad laceſſendos bello barbaros inuenirent. Quare vel ex ijs, quæ tunc temporis contigerunt, non eſt difficile intelligere, non expedire (ubi recta ſaltem obtineant conſilia) bellum inferre regi prius, quam Græcos quispiam inter ſe conciliatos ab hoc contendendi furore abduxerit. Qua de re, vt aliàs diſſerui, ita neque modo ſuperſedebo. Tametſi maximè quidam ex ijs, qui alios docere ſe poſſe pollicentur, cum ſint ipſi doctrinæ omnis expertes, & mea carpere audent, quæ tamen imitari deſiderant, amentis forſitan eſſe dicant, quod Græciæ me calamitatum cura tangat aliqua, quaſi mea oratione melius cum illa agi deinceps poſſit, aut deterius. Quos merito ſanè puſilli nimis, ac parum virilis animi omnes eque è cenſeant; quod ſe Philoſophos iactitantes, non ſolum ipſi paruis è rebus gloriolam aliquam venentur, ſed alijs quoque, qui de maioribus conſilio ſuggerere poſſint, non deſinant inuidere. Atque illi quidem, imbecillitati & ignauiæ obſequentes ſuæ, talia fortean dicturi ſunt: ego vero, quamquam octogeſimum iam natus annum penitus defeci, magnifice tamen adeo de me adhuc ſentio, vt putem non tantum mei vel in primis fuiſſe muneris de his dicere, ſed etiam tecum agendo præclara ſuggeſſiſſe concilia, ac fortaſſe per hæc aliqua rectè eſſe gerenda. Quin & cęteros ego Græcos exiſtimo, ſi ex omni ſuorum numero deligendi ipſis eſſent, cum qui Græcos poſſet optimè oratione ſua incitare ad inuadendos bello barbaros, tum qui celerrimè conficere poſſe, quæ vtiliter gerenda viderentur, nullos omnino alios nobis præpoſituros. Et vero quomodo non alioqui turpem prorſus rem committeremus, cum honorifica forent adeo illa, quibus nos omnium iudicio ornaremur? Etſi à me quod proficiſci poteſt, minoris id ſane momenti eſt; cum non ita ſoleat eſſe arduum, ſuam de re quapiam ſententiam proferre. Cum tuum ſit ad ea animum, quæ modo indicauimus, aduertentem diſpicere, Græciæ ne res negligendæ tibi ſint, eo quod paulo ante dixi genere nato, Lacedæmoniorum duci, regi quoque declarato, & maximum inter Græcos nomen ſuſtinenti, an potius præſentia ſint omittenda negotia, quo his maiora ſuſcipias. De quibus ſane ego illud ſentio, in hæc duo potiſſimum, cæteris omnibus prætermiſſis, eſſe tibi incumbendum, vt Græcos hiſce bellis, ac miſerijs, quibus cum hodie confligantur, liberes: vtque barbarorum coërceas inſolentiam, qui iam pluribus, quam par ſit, bonis abundant. Id autem confieri poſſe, meas eſſe partes duxi commonefacere.

CHORI-

PHOTII
CHORICII SOPHISTAE

CLX.

Declamationes variæ, &
PROCOPII GAZÆI
Homericorum versuum Metaphrases.

LECTAE sunt CHORICII SOPHISTAE GAZÆI *Declamationes, Orationumq; Classes* [a] *variæ.* Gaudet hic accurata distinctione atque puritate: ac si quando vtilitatis alicuius gratia etiam [b] circumductione vtitur, tam eam opportune adhibet, in periodi longitudinem nequaquam excurrendo, nihil vt perspicuitatem lædat. Mitior item affectus apud ipsum egregiè candore temperatur, neque tamen ideò à docta recedit diligentia. Selectis vtitur plerumque vocibus, etsi non semper genuinum illæ suum seruent vsum. Interdum enim ob nudam figurarum deflexionem in frigidam incidit dictionem: & est vbi ad Poeticum potius stylum delabitur. Vincit autem seipsum, præstantiorque est, dum in descriptionibus ac laudationibus versatur. Religionis item amans, Christianorum sacra ritusque veneratur. nisi quod nescio qua negligentia, & sine vlla causa, cum minimè decet, fabulas historiasq; Gentilium scriptis suis admisceat; interdum etiam cum de rebus sacris disserit. Varia autem plurimaque ab illo litterarum monumentis prodita in manibus versantur. Repetias enim eius [c] Fictorum argumentorum Orationes *Panegyricas,* [d] *Lamentabiles, Nuptiales, Refutationes,* & id genus alia. 175

Aequalis fuit Iustiniani Augusti, discipulus vero Procopij Rhetoris (non illius [e] Cæsariensis tamen) vnius è summis viris: qui temporibus illis multa & vtilia [f] scribendo, perpetuam sui memoriam hominibus paululum modo humanioribus reliquit.

[g] Altero item in ea ipsa sua patria doctore vsus est, perinde Rhetore, cui iam ætate affecta gratissimum accidit discipulum suum videre docendi pro se munus occupantem. Huius quoque [h] libri multi, variæque doctrinæ circumferuntur, lectu atque imitatione digni.

Est item liber eius integer [i] *Homericorum versuum Metaphrases,* varijs dicendi formis commutatæ, quæ summam viri cum dicendi facultatem, tum declamitandi vim satis per se queant ostendere, quam virtutem, quoad eius à discipulo fieri potest, in Orationibus Choricius expressit. Vterque pius est, ac sæpenumero in suis orationibus, neque abs re, de sacro faciendarum imaginum vsu differunt. Ex Procopij vero præceptoris obitu epitaphij argumentum Choricio est oblatum.

Dorionem meminit Seneca Rhetor Suasor. I. ad quem locum plures notauimus.

a. σωρὸς ξεσις quales mox quinque numerantur.
b. τῇ περιοδολῇ.
c. Πλασματικοὺς λόγους.
d. Μονῳδίας, quas describit Suidas, aliiq;.
e. *Quem* Illustrē *Suidas nominat*
f. *Vt historiarū libros, de quibus sup. Cod. LXIII. pag. 31.*
g. *Procopio Gazæo, ex Max. Margunij scholio.*
h. *Quos habes inf. Codd. CCVI & CCVII. pag. 272.*
i. *Qnalē scripsisse*

SOPATRI

CLXI.

Excerptorum variorum libri XII.

LECTAE sunt *Eclogæ variæ doctrinæ* libris duodecim [a] SOPATRI SOPHISTAE. Collegit autem hoc Opus è multis & diuersis historicis, atque scriptoribus *Primus* itaque liber de fabulosis Gentium Dijs agit. Electa hæc ex [b] Apollodori libro tertio de Dijs, qui patria Athenienſis Grammaticam docuit. Nec vero è tertio dumtaxat libro hęc selegit, sed & è quarto, quinto, ac nono. Item è primo, duodecimo, decimoquinto, & decimosexto, vsque ad quartum & vicesimum. Quibus collectaneis, quæ de Dijs fabulosè ficta sunt, quæque historicè narrantur, complectitur vniuersa, vt & de Heroibus, ac [c] Dioscûris. De ijs item, qui apud inferos degunt, aliaque id genus plurima. Colligit hæc quoque è secundo libro [d] Iubæ *De pictura,* & verò etiam ex Athenæi Naucratitæ F. *Dipnosophistis.* Et ex his quidem primus liber compositus, tantumdemque comprehendit.

de hoc Regum doctissimo, & multis eruditissimè scriptis libris clarissimo.

Alter deinde liber è [e] Pamphiles Soteridæ F. *Epitomarum* libro primo, ac deinceps ad decimum vsque, & ex Artemônis Magnetis F. *Narrationibus, de rectè factis mulierum.* Adhæc etiam è Diogenis Cynici *Apophthegmatis,* alijsque diuersis. 176

Quin

a. *Quem Suid. Apamensem, siue Alexandrinū potius putat.*
b. *Est huius mētio inf pag. 236. & in Prolegomenis Bened. Aegij ad eiusdē Apollodori Bibliothecam.*
c. *Castore, & Polluce.*
d. *Lege Suidam*
e. *De qua etiam inf. pag. 201. & Suid.*

Quin & ex octauo libro Sapphus. Quæ ſecundi libri collectanea ſunt. *Tertius* tum liber legitur ex *omnigena* [a] Fauorini *Silua*, ex eius, inquam, N. Ξ, & ordine ſequentibus, vno excepto T· vſque ad Ω. Variæ hîc adferuntur hiſtoriæ, & impoſitorum nominum rationes, atque id genus alia, in quæ tertius deſinit liber. *Quartus* autem ex incerti auctoris libro concinnatus, cuius titulus eſt: *Admirandorum collectanea*, & ex [b] Ariſtoxeni *Miſcellaneorum commentariis*, ac ne ijs quidem omnibus, ſed à decimo-ſexto dumtaxat libro, atque ex octauo libro Rufi, *Dramaticæ hiſtoriæ*. Hic incredibilia atque inopinata maximè reperias, & cum Tragœdorum, tum Comœdorum varia geſta, ſermones, vitæque inſtituta, & ſimilia; ex quibus quartus liber conficitur. *Quintus* vero collectus è Rufi *Muſicæ hiſtoriæ* libris primo, ſecundo, & tertio. vbi Tragicorum, ac Comicorum variam inuenies hiſtoriam. Quin & Dithyrambos ſcribentium, & Aulœdorum ac Citharœdorum, Epithalamiorumque carminum, & hymenæorum, atque cantilenarum in chorea enumerationem. Item de ſaltatoribus, alijsque in Græcorum theatris vſitatis certaminibus. Vnde item, & quo genere nati fuerint, qui apud ipſos viri ſiue fœminæ, ad ſummum in his decus peruenerunt. Quinam etiam ſingulorum auctores ac principes ſtudiorum exſtitetint: & qui horum Regibus aut Imperatoribus in delicijs, & amici fuerint. Hoc amplius, qui ludi, & vnde, in quibus artem quisque ſuam oſtendit. De feſtis quoque diebus, qui à toto Athenienſi populo celebrantur. Hæc igitur omnia, & ſi quid his forte ſimile, legentibus quintus liber exhibet. *Sextus* ab illo collectus liber, ex eiusdem Rufi *Muſicæ hiſtoriæ* libro quarto, & quinto. Tibicinum verò, & carminum, quæ vel à viris, vel à feminis ad tibiam cantata fuere, narratio inſtituitur. Homerus item, Heſiodus, & Antimachus Poëtæ, alijque plurimi ex hoc Poëtarum genere, magnam huius narrationis partem efficiunt. Addit vero & de feminis vaticinandi arte claris. Quæ item, & vnde dictæ Sibyllæ. Atque hæc quidem à Rufo mutuatur. Sumit & è ſecundo libro [c] *Halieutïcωn* Damoſtrati. Quin & ex Diogenis Laërtij *De Philoſophorum vita*, libro primo, quinto, nono, & decimo. Vbi Philoſophorum res exponit. Vnde nimirum nata primum diuina illa res Philoſophia, vtque viguerit: qui quarum ſectarum auctores ac principes exſtiterint, quos quiſque ſui ſtudioſos, aut artis forſitan æmulos habuerit, quos ſinguli mores præ ſe tulerint, vnde genus duxerint; quale ab initio vitæ genus ſectati ſint, quibusque temporibus floruerint.

177 g

Hinc de Rhetoribus, rebusque ad artem dicendi pertinentibus, ex hoc cognoſcas libro licet. Idem etiam ex [d] Aelij Dionyſij ſcriptis *de Alexandria vrbe* decerptus liber, & ex Hellinaici *Aegyptiacis*. E quibus vbi fabuloſa & fictitia multa cum aliorum item magna varietate collegeris, in ſexti tandem libri extremum incides. *Septimus* poſtea liber ex Herodoti hiſtoria velut è floribus eleganter ac variè contextus eſt. *Octauus* autem liber excerpta continet è veteri quodam codice, [e] qui ille ipſe, cui colligentis haud eſt adſcriptum nomen. Feminas hic recenſet, quarum illuſtris gloria, famaq; eſſet: virorum item quorundam præclare geſta, & ab his inſtituta dicendi artis gratiâ colloquia. Amicitiæ quoque vim, & proborum hominum apophthegmata refert. Sublegit æquè hæc Plutarchi [f] opuſcula: *Quomodo adoleſcentem audire deceat Poëtas*: * *De natura & laboribus*. Vt nimirũ multi ſæpenumero labore vitioſam naturam correxerint, alij contra bonam ignauia corruperint: vtque in multis, qui in puericia tardi omnibus videbantur, atque inepti, florente poſt ætate acrius ingenium ac perſpicacius emicuerit. Librum item *De inutili verecundia. De garrulitate. De iracundia. Quomodo quis ex inimicis vtilitatem capiat. De animi tranquillitate.* Politicas ipſius præceptiones.* *De diuitiis. Quomodo ſe quis in virtute proficere ſentiat.* Rurſum *Valetudinis tuendæ*, & *Coniugales eiusdem præceptiones*. In quibus plurima reperias cum geſta prædicatione digna, tum ad multa tibi perutilia. Hæc fere octauus liber complectitur. Iam *Nonus* ex eiusdem ſimiliter Plutarchi libellis compendio factus. Vt ex opuſculo *De ſera Numinis vindicta*; è *vita Demetrii* ac *Bruti Romani*; ex libro, cuius index eſt *Clarorum virorum Apohthegmata*. Ex libello [g] *De fluminibus. Quomodo aſſentatorem ab amico diſcernas.* * Rurſum ex *Craetis vita*, * *Daïphantiq*, & * *Pindari*: & ex Opuſculo, q *Regum atque Imperatorum Apophthegmata* inſcripſit. atque ex *Conuiualium eius ſermonum libris a primo ad octauum vsq*. Hæc fere Plutarchus ſuppeditauit. Allata verò nonnulla è Rufi *hiſtoriæ Romanæ* libris, primo, ſecundo, tertio, & quarto: in quibus occurrent

R

a. *Videndus de hoc Suidas. & freqùens eius apud Agell. mentio.*

b *Quem vel ex Suida nouerit.*

c. *Qui & à Suida referuntur. Meminit item Aelian. hiſt. animal. lib. 13 ca. 21*

d. Αιλίε Διονυσίε *emendo, cuius ſup. Lexicon Atticarum vocum legas Cod. CLII. pag. 170.*

e. *Superiore pag. forſitan indicatus.*

f. *Quorum omnium Catalogum texuit Lamprias à Suida laudatus, & nuper euulgatus. Quæ autẽ ex his interciderunt, ea tibi aſſeriſco indicanda putaui.*

g. Et montibus, *exſtatq; hodie. ſed alterius eſſe Plutarchi Critici iudicant.*

rent pleraque memoratu non indigna, tametsi horum quædam in fabulas incidant, & prolixiores nugas. Ita se nonus habet liber.

Decimus verò coaluit è [a] Cephalionis Erato, quo libro Alexandri gesta referuntur. Item ex Apollonij Stoici libris, quæ sint vnquam mulieres philosophatæ, quidúe aliud præclare gesserint, & per quas familię aliquando in concordiam redactæ. Ex Theagenis quoque *Macedonicis patriis*. Rursum è Plutarchi vitis *Niciæ, Alcibiadis, Themistoclis, Theseï, Lycurgi, Solonis, & Alexandri Philippi* F. Item è vitis *Cimonis* ac *Lysandri, Demosthenis, Periclis, Pelopidæ, Phocionis*, & *Aristidæ*: quorum pleraque memoranda, admirationeque digna. Atque hic decimus liber est. 178

Vndecimus perinde è Plutarchi vitis selecta continet, puta* *Epaminundæ, Dionis, Agesilai, Agidis, Cleomenis, Eumenis Cardiani, Philopœmenis, Timoleontis*, & *Arati*, qui Achæorum creatus Tribunus pleb. deciessepties copias eorum duxit, multa in eo imperio præclarè gerens. Rursum è vita *Pyrrhi Epirotarum regis*. Quin & ex [b] Aristophanis Grammatici, *De animalibus* libro primo, & secundo, atque ex [c] *historiæ theatricæ* Iubæ regis libro decimo septimo. Atque his quidem vndecimus liber constat.

Duodecimus denique coaceruatus est à varijs: vt è Callixeni *pictorum ac statuariorum relatione*: Ex Aristonico *De musæo Alexandrino*: Ex Aristotelis *Politiis*, Thessalorum, inquam, Achæorum, Pariorum, Lyciorum, Ciorum, atque adeo [d] omnium, quos ille suis in Politicis commemorat, quorum non vulgarem esse vsum constat. Qua in re Sopatri labor hoc duodecimo eius libro consumitur.

Magnam sane vtilitatem hæc legentibus lucubratio adfert. Etsi enim fabulis, prodigijs, mendacijs, atque incredibilibus, vt sæpius à me dictum, non caret: ex his ipsis tamen, quæ ad variam veluti è penu aliquo promendam doctrinam faciunt, etiam ad virtutem atque honestatem facientia decerpere quam plurima licet. Ad benè dicendi vero facultatem, vt ipsemet [e] ad amicos præfatur, non modicum eadem adferunt emolumentum, insignemque vtilitatem legenti pariunt. Dictio eius varia, neque vnius formæ, tametsi perspicuitatem in omnibus seruarit.

a. *Quem nouem Musarum appellatione historicã Epitomen scripsisse sup. retulit Photius Cod. 68. pag. 50. Vnum autẽ hinc elemẽtũ κ fugisse suspiceris, cum κεφαλαίων ibi dictus sit, nisi apud Suid. κεφαλέων, ἢ κεφάλων legeretur.*

b. *Cuius apud Suidã mentio.*

c. *Huius operis librum 4. ab Athenæo laudatũ reperies, lib. 4.*

d. *Quorum nomina aliquot col legit diligenter Is. Cas. ad Laertij lib. 5.*

e. τοῖς ἑταίροις *lego.*

EVSEBII EPISCOPI THESSALONICÆ

CLXII. *Contra Andream quendam libri X.*

LECTI sunt EVSEBII, cuiusdam, vt dignitate [a] Episcopi, sic & fide Orthodoxi, decem libri aduersus Andream quendam [b] inclusum, qui horum illi scribendorum causam dedit. Scripserat enim hic ad Eusebium epistolam, quam [c] παραναγνωστικὸν nominarat, iureiurando ipsum ad eam legendam adigens. Qua lecta, Eusebius primum quidem hominem increpat, [d] imperitiam iuxta eius, atque audaciam reprehendens, ostendendo in ipsis etiam syllabis lapsum; & cum versum nullum potuerit sine solœcismo facere, ad scribendum tamen sese extulisse, instituti sui, simul & quietis oblitum.

legendum scriptum *dicas, quod ex aduerso & altrinsecus cum aliorum scriptis legatur, vt ea inter se comd Imperitum litterarum, & diuina scriptura nescium appellat. B. Greg. sup.*

Hæreticam dein illius sententiam pluribus refellere aggreditur. Erat enim ille ex eorum numero, qui ab improba quam tenebant opinione, [e] *Aphthartodocétæ* sunt dicti. Primum itaque ostendit illi rationem esse reddendam, cur in vna dumtaxat significatione *corruptionis* vocabulo accepto, de solo id peccato dici arbitretur: cum suo vocabulorum vsu sancti Patres tradiderint, ad varias omnino res hanc vocem extendi. 179

Secundo, quod immortale, & impatibile, & incorruptibile ex ipsa vnitione corpus CHRISTI Domini dixerit, quemadmodũ & [f] Iulianus ausus est asserere, cum tamen in eadem hac affirmet epistola contra Seuerum & Iulianum, hunc à se susceptum esse laborem, vt qui duas naturas, vel substantias duas in CHRISTO dicere non sustineant, neque duas proprietates, neque actiones duas. Tertio quod Adami corpus asserat ante lapsum, neque mortale esse conditum, neque suapte natura corruptibile, vt nimirum ex hoc, pro ipsius opinione, illud item sequeretur, CHRISTVM Dominum ex ipsa coniunctione incorrubtibile corpus, atq; impatibile assumpsisse. Vbi sentiendũ ipsi fuerat, atq; dicendũ, Adami corpus mortale quidẽ natura sua fuisse, ac patibile, verum diuina gratia immortale atq; impatibile custoditum, donec eum præuaricatio custodia illa priuauit. Hæc enim concors est sanctorum Patrum sententia,

a. *Thessalonica, vt te docebit B. Greg. Mag. epist. 69. lib. 9.*

b. *Monachũ ad S. Paulum Romæ, vt ibid. B. Greg.*

c. *Quasi* iuxta *ponantur.*

e. *Quasi dicas* Incorruptionis *assertores. De quibus legendus Niceph. lib. 17. cap. 29.*

f. *Episc. Halicarnassensis. qui cũ Seuero Chalcedonense conciliũ prædicare abnuens, à Iustiniano Imp. sede pulsus est, vt ait Liberatus in Breuiario cap. 19.*

Quarto

EVSEBIVS.

Quarto, quod hunc mundum incorruptibilem, interitusq; expertem asserat; cum tenendū sit corruptibilem eum esse, atq; mutabilem. Plura id genus alia capita, prima hac responsione Episcopus, partim obscurè, partim blasphemè dicta reprehendens, corrigere hæc eadem Andream cohortatus est.

Verum ille, accepta de emendandis suis admonitione, in sinistram inclinauit, & *a* deteriora arripuit. Alterū enim mox librum scripsit, quo planius ea, quæ prius asseruerat, & (vt arbitratur) demonstratione quadam astruit. In quem librum decem hos, vti diximus; *b* pius ille Eusebius conscripsit: quibus probat ipsum non contentum illis fidei terminis, quos sacra Concilia statuissent, peculiarem quandam fidei expositionem audacter composuisse: multa quoque sanctorum Patrum dicta discerpta atque adulterata, vi in suam detorsisse sententiam. Veteri adhæc, & nouo Testamento, ac SS. Patribus eum aduersari, dum incorruptibilem & expertem interitus mundum asserit. *c* Mutationē præterea illum, transformationem, ac fluxum, reprehendenda esse dicere, non minus quam illæ, quæ ex vitiositate ortum habent perpessiones: ac CHRISTVM propterea Dominum nostrum immutabile corpus, atq; impatibile, & incorruptum, minimeque fluxum assumpsisse. Rursum autem eum reprehendit, dum affirmat mundum hunc æternum esse, & ingenerabilem atq; incorruptibilem: neq; tamen elementorum illam transmutationem recipit, quæ ad æternitatem illius constituendam adfertur, vtpote quod hæc etiam inter illas passiones sit, quas reprehensibiles ille esse certo docet. Deinde quod Adamum incorrupto, & immortali suapte vi, & impatibili corpore effictum dicat: hoc amplius addito, ipsum quoq; terræ lutum, ex quo formatum corpus erat, corruptionis expers fuisse. Reprehendit eundem iterum, quod *corruptionis* vocabulo, vnicam dumtaxat subesse notionem asseruerit. Vbi etiam illud demonstrat, neq; corruptionis, neq; mortis, neq; vitiosæ alicuius passionis, sed neq; culpandarum quidem cogitationum auctorem esse DEVM, tametsi corruptibilium ac mortalium substantiarum auctor exsistat: quod illa de non exsistentium numero sint, & per se ipsa subsistentiam nullam habeant. Carpit item Andream, quod CHRISTI Domini corpus ex ipsa verbi vnitione impatibile, incorruptibile, & incōmutabile dixerit: ostenditq; ipsum ad hoc stabiliendum, vt quidem putabat, reliqua illa de mundo, & Adamo absurde tradidisse.

a. Quare nec multo post damnatus in Concil. Rom. & refert Card. Baron. ad A. Chr. 601. sub fin.

b. ὁ εὐσεβὴς Εὐσέβιος.

c. ἀλλοίωσιν καὶ μεταστοιχείωσιν, καὶ ῥεῦσιν.

Demonstrat autem eodem hoc in opere Eusebius, quot quantisque notionibus *d* corruptionis vocabula in sacris literis vsurpentur. Etenim dici ait de naturalibus, minimeq; reprehendendis affectionibus; & de labore, morbo, atque senectute vsurpari. Nam & adolescentiæ corruptio senectus est: vt & labores, fatigationesque robur corporis destruunt. Dicitur insuper de corporis afflictione in Asceticis, ac spiritali certamine. Sic enim loqui Apostolum: *Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur; tamen is, qui intus est, renouatur de die in diem*: & quæ sequuntur. Adhiberi quoq; affirmat in illata corpori afflictione, siue in tabe & plagis, atque punitione. Dici vero & de noxa siue partis siue totius in animantibus, semine ac stirpibus: immo & de morte ipsa. Adhæc de dissolutione vsurpari, ac de fluxu corporum, quæ humi conditis accidere solet. Præterea de vitiosa quoq; in malum affectione, siue de peccatis. Tot igitur modis *corruptionis* nomen adhiberi cum possit, lapsum esse merito Andream ostendit, qui vnam dumtaxat his vocibus subesse significationem tradiderit.

d, τὰ τῆς φθορᾶς, καὶ τῆς καταφθορᾶς, καὶ δὴ καὶ τῆς διαφθορᾶς ὄνομα.

2. Cor. 4. 16.

Confirmat deinde hasce suas Reprehensiones è libris S. Scripturæ, veteris iuxta, ac noui instrumenti. Patrum item lectissimorum sententijs, Athanasij, & trium Gregoriorum; admirandorum inquam illius patratoris, & Gregorij Theologi, ac B. Nysseni Episcopi. Basilij similiter Cæsareæ antistitis, & Ioannis Chrysostomi, Cyrilli Alexandriæ, & Constantinopolitanæ sedis præsulis *e* Procli, sancti adhæc Martyris *f* Methodij, & *g* Codrati. Quorundam enim ex his dicta quædam Andreas auulserat, ac peruerterat, *h* simulque malitiose, aut imperite interpretando, errorem suum ex illis, vt sibi quidem persuasit, confirmarat. Verum ob hæc omnia, quæ modo dixi, iustas Eusebio pœnas dedit, *i* ob adulterationem, inquam, SS. Patrum, & improbitatem, atque inscitiam: quodque hæreticorum dicta quædam compilans, sanctis ea patribus attri-

e. De quo Baron. Card. To. V. & Notis ad Martyrol. 24. Octob.

f. Cuius meminit B. Hieron. in Catalogo. S. Epiphan. hæres. 64. Suidas, Tabulæ Cat. Eusseb. lib. ὄγδοος. *eiusdem Pontif.*

buere

Martyrum sacræ XVIII. Septemb. & inf. Phot. *g pro* Quadrati, *vt Latini vocant V. B. Hieron. in IV. hist. Eccles. cap. 3. & alibi. & Martyrol. Rom. 26. Maij. De his omnibus lege Niceph.* *h Lego* ἅμα *i Sicut & Eusebij huius apud se depositam ad B. Greg. Epistolam corrupit: & sermones errorum plenos nomine s. also inscripsit. vt propterea damnatum in Synodo Romana Greg. anno XII. è superiore discas Epist.*

EVSEBIVS.

buere sit ausus. Ostendit postea ex ijs, quæ ineptiendo proferebat, statuere illum certò, nihil CHRISTVM Dominum resurgendo mutatum de corruptione in incorruptionẽ, æque esse impatibilem in humanitate, vt in diuinitate: ausumq; blasphemos appellare cæteros, qui sentirent ac dicerent, mortali ac patibili corpore versatum in terris CHRISTVM Dominum, cum ipse non erubesceret, etiam post superatos cruciatus, & mortem ac corruptionem sublatam, patibile esse Domini corpus prodigioso mendacio asserere, nihil interim aduertens, dum Orthodoxos *a* Phthartolatras per iniuriam appellat, suis ipsum verbis *b* Pathetolatram se reuera probare. 181

a. Quasi dicas Corruptibilicolas.

b. Pari forma Patibilicolam, *dixeris.*

Addit dein iterum SS. Patrum sententias, ostenditque patibile ac mortale, & quod hinc sequitur, corruptibile CHRISTI corpus fuisse, vsque ad glorioſam eius resurrectionem: inde vero immortale atque impatibile per ipsam esse redditum. Vanum item esse Andream indicat, qui Orthodoxis probrosum Phthartolatrarum obijciat cognomentum. In Arium enim, Aërium, Eunomium, Apollinarium, atque Nestorium, non in pios, hanc quadrare appellationem. Illud quoque docet Eusebius, Dominum Deumque nostrum, vt naturales minimeque reprehendendas perpessiones, tanquam Naturæ opifex atque architectus assumpsit (quæ *c* non passiones propriè, sed opera naturæ magis proprie appellentur) sic propriè dictas passiones, siue à vitiositate profectas, omnino suscipere non potuisse. non item quo ante Resurrectionem ederat ac biberat modo, etiam postquam ab inferis exstitisset, cum discipulis vna ediſſe ac bibisse: sed prius illud quidem ex naturæ legibus feciſſe, fluxam carnem cibo ac potu reuera reparando atque corroborando; hoc vero supra naturæ ordinem *d* procurandæ salutis nostræ gratia gessisse, vt discipuli crederent, & per illos fideles omnes, idem omnino corpus, quod crucitatibus excarnificatum, atque in crucem actum fuisset, à mortuis surrexisse: neque aliud esse ab illo, quantumuis iam ad incorruptionem & *e* indolentiam transformatum esset. Hæc vbi Eusebius diuinè docuit, decimum tandem librum absoluit. Stylus ei clarus est, & simplex, puroque dicendi genere vtitur, atque vbi opus est, etiam benè distincto.

c. Theologi nostri in scholis hodie Propassiones *nominant.*

d πρὸς τὴν οἰκονομίαν.

e. ἀπάθειαν.

VINDANII ANATOLII BERYTI

CLXIII. *Collectaneorum de agriculturæ disciplina libri XII.*

LEGI VINDANII ANATOLII *Beryti de agriculturæ disciplina collectanea.* Conflatus autem hic ab eo liber est è Democriti & Africani atque Tarantini scriptis, Apuleij quoque, & Florentij, Valentis, Leonis, *a* Pamphili; tum vel maximè ex Diophanis Paradoxis. Opus duodecim absoluitur libris, vtile sane, vt ipsa nos experientia in multis docuit, ad terram excolendam, laboresque rusticos. quin fere cæteris vtilior hic liber, quotquot in ea ipsa re elaborarunt. Continet tamen nonnulla prodigijs similia, fidemq; excedentia, & Græcis referta fabulis, quæ præterire pium decet agricolã, cætera quæ vsui futura sint, arripientem. Et verò alij omnes, qui de re rustica scripserunt, eadem ferè de ijsdem, quantum videre potui, prodiderunt, neque in multis adeo dissentiunt. Quibus autem inter se dissident, in his Leonis experimenta cæteris anteponuntur omnibus.

a. Tres huic Georgicorum libros tribuit Suidas.

GALENVS

CLXIV. *De sectis Medicorum.*

LEGIMVS GALENI *librum de sectis.* Differit autem de sectis, quæ in arte medica inter se conspirarunt. Eas tres ait esse potissimas. Vnam *Logicam* appellatam, quam & *Dogmaticam* agnominat, & *Analogisticam.* Alteram vero *Empiricam* dictam. hanc *Obseruatricem* quoque, ac *Memorialem* nominat. Tertiam denique *Methodicam.* 182
Differunt autem inter se cum alijs rebus, tum inuentionis modo. Dogmaticus enim medicus, ex eo quod ratiocinando curandi Methodos reperiat, artem suam constituit. Empiricus vero non ratiocinatione, sed expetimento, atque obseruatione artem colligit. Iam Methodicus, qui & ratione vsum se, & experimento profitetur, etsi horum neutro satis accuratè vtatur, ab vtrisque illis merito distinctus censebitur.

Liber

Liber hic tres in partes ſecatur: quarum in prima quidem Empiricam atque dogmaticam graphicè deſcribit; vbi etiam, qualis vtriuſque natura ſit, oſtendit. Altera verò parte duas inuicem ſectas valde contendentes, & de principatu certantes componit. Tertia denique Methodicam producit, & quidem cum aliis ſupraſcriptis duabus pugnantem, qualibet è tribus ſectis ſua iura proferente, & reliquas vincere ſatagente. Atque hic tertij libri finis eſt. Illud clarum, opus hoc inter cetera artis medicæ ſcripta omnibus præferri oportere. ſiquidem diſcere cõuenit, quæ ſecta inter omnes optima ſit, vt eam deinde ſecteris. Videtur autem non propriè medicus habendus liber hic, ſed procœmij vicem præbere, atque ad Philoſophiam potius pertinere.

Certum item illud, ad dictionem quod attinet, atque compoſitionem, purum eum eſſe, ac venuſtum. Harum enim vbique formarum ſtudioſus inprimis Galenus exſtitit, tametſi in pleriſque ſcriptis intempeſtiuis ſuis ſermonibus ac digreſſionibus, prælongisque periodis *a* non ſine moleſtia libros commiſceat, dictorum ſenſum obſcuret, & orationis ſeriem quodammodo abrumpat, lectorem etiam ipſum longioribus hiſce deliramentis in negligentiam abducens: quibus ſaltem vitiis vacat hoc de ſectis opus.

a. φορτίζων *lego.*

HIMERII SOPHISTÆ

Declamationes. CLXV.

LECTÆ ſunt *a* HIMERII SOPHISTÆ *b* *Declamationes*, ſeu *orationes variæ*. Suaſoriæ duæ, Iudiciales tres: quarum etiam edit *c* argumenta. Et ſuaſoriarum quidem primam *Hyperidi* affingit, quaſi ſuper *Demoſthene* deliberatio ſit, [*inf. pag.* 574.] Alteram verò *ipſi Demoſtheni*, conſultationem *ſuper Æſchine* efformanti. [*inf. pag.* 575.] Trium reliquarum prima *contra Epicurum* velut impietatis reum inſtituitur. [*inf. pag.* 578.] Altera aduerſus diuitem, qui pauperis integram domum ſceleſtis ſuis facinoribus exhauſerat, ipſumque adeò pauperem inducit cauſam hanc perorantem. Tertia Themiſtoclem facit aduerſus Perſarum regem ſententiam dicentem, quando hic ad amoliendum bellum promiſſa pacis adferebat. [*inf. pag.* 586.]

Hæ autem ab eo ſunt orationes conſcriptæ, vt in iis quodammodo plus quàm in ceteris, dicendi vim ſuam, ſententiarumque florem *d* pro viribus exhiberet. Ad imitationem enim Demoſthenis *e* circumductionibus abundat, ac multis ſchematis variè diſtinguitur. Ideis item pulchrè orationes temperat, ſublimi ſe dicendi genere magis
183 efferens. Verbis ad hæc vtitur, quæ (ad formam ſaltem quod attinet) neque ob propriam ſuam notionem, neque ob emphaſim à perſpicuitate recedunt: etſi, quia *f* nominum diſſolutiones vt plurimum ſunt, aures quidem cum iucunditate peregrino ſuo ſono feriunt, ſed non æquè à vulgo intelliguntur. Clarus quoque eſt earum rerum obſeruatione, quæ ad diſtinctam orationem propriè pertinent. Vtitur etiam, vt diximus, complexione cum alibi, tum vbi rei alicuius rationem reddit. Dum verò incitatis ſchematibus ſuam redditionem apponit, ſimul etiam omnem, quæ ex illis orta fuerat, obſcuritatem tollit. Hyperbaton præterea, ac tropum, etſi rarius quàm complexionem, frequenter tamen hîc & ſcitè adhibet, non ſine contentione atque velocitate, cùm quidem ita opus eſt. Talem igitur ſe in iis, quas enumeraui, orationibus exhibet.

Subiicit his *Polemarchicum* [vt vocat:] quæ quidem oratio eorum, qui pro patriæ libertate cum Perſis fortiter pugnando ceciderunt, laudatio eſt, & belli ſimul breuem laudem continet. [*inf. pag.* 591.]

Hanc excipit *Areopagitica*, ſiue pro libertate Rufini filij. quæ fictitia non eſt, vt neque ſequens in eundem filium recens vita functum *Monodia*. [*vtraq; inf. pag.* 594.]

Dehinc *Epithalamius ſermo* in Seuerum ſocium. qui nec ipſe fictitius eſt, & iterum argumentum præfixum habet. [*inf. pag.* 596.]

Deinceps *Diogenes*, ſeu *g* *Propempticus*. Hæc quoque argumento ornatur ac dialogorum more fictis perſonis conformata eſt. [*inf. pag.* 598.]

Hinc ad ſocios *h* *Syntacterius*, quãdo Corinthum proficiſcebatur. [*inf. pag.* 600.]

a. *Vide Suidam.*
b. *Earum excerpta quædam inf. reperies Cod. CCXLIII. pag. 574. quorum hic tibi ſingulorum locum indicandum duximus.*
c. προθεωρίας, *quaſi Præfationes ad ea, quæ dicentur.*
d. κατ' ἦπον εἰς δύναμιν *lego.*
e. περιβολαῖς. *de quibus Hermogenes lib. I. Ideārum.*
e. λύσεις ὀνομάτων. *quas Demetrius Phalareus fieri ſcripſit* λυθέντ@ ὀνόματ@ εἰς λόγον οἷον σίτκ πομπὴ ἀντὶ σιτκπομπίας. *Vide ibi doctiſſ. P. Victorii comment. & Ariſtot. rhetor. lib. III.*

R 3 Propempte-

g. *Qui fauſti ominis cauſa ad hominem mox profecturum habetur.* *h.* *Idem Nazianz. orat.* *Himerium orationum generibus, Menandrum Sophiſtam in Epidicticis.*

qui ἀποπλήκ@, vt docet doctiſſ. Billius ad S. Ioan. Damaſceni orat. de fidelib. defunct. ſchol. 48. & S. Greg. XXXII. deſcribitur, ὁ ἐν ἐξόδοις τῶν πόλεων ἐπὶ τῶν ἐρχόντων ἀποχαιρετισμός. Vide de hoc, aliiſq; apud

Propempterius alter ad Flauianum Asiæ consulem factum. [*inf. pag. 601.*]
Deinde *in* a *Pisonem aduenam*.
Rursum *Protreptica*, quæ & *Diogenes* inscribitur. [*inf. pag. 604.*]
Hinc *b Schedium*, ob contentionem in schola exortam. [*inf. pag. 606.*]
In *Cyprorum aduentum*. [*ibid.*]
In *primum suum è Cappadocia auditorem*. [*inf. pag. 607.*]
Mox *c* ingenij quoddam specimen, quando vt diceret rogatus recusauit primum: de quo tamen ipso postea disseruit, *Pulchra omnia etiam esse rara*. [*inf ibid.*]
In *d Musonium Græciæ proconsulem*. [*inf. pag. 608.*]
In *Seuerum* quoque aduenam, Symplegadæ præfectum. [*ibid. inf.*]
Hinc *e Sermocinatio*. (*inf. pag. 609.*)
In *Vrsacium Comitem*. (*inf. ead.*)
In *Seuerum sodalem*. (*ibid.*)
In *Scylacium Græciæ proconsulem*. (*pag. 610.*)
In Ephesios hospites, ac Mysos, Leonisque ciues. (*ibid. inf.*)
In *sodales è patria*. (*ibid.*)
In *Athenæum Comitem*.
In *Priuatum* domo Romanum, qui Ampelij proconsulis filium instituebat. (*inf. pag. 611.*)
In reditum Corintho. (*ibid.*)
In *Phœbum* Alexandri proconsulis filium. (*inf. pag. 613.*)
In *Arcadium medicum & comitem*. (*ibid.*)
Oratio quoque *Propemptica* in amicos, qui nuper venerant. (*inf. pag. 613. & seq.*)
Altera item in *Flauianum*. (*pag. 614.*)
Epithalamium quoque dictum in Panathenæum.
Hinc *Sermocinatio* vna, & item altera.
Disputatio habita Philippis, cùm euocatus à Iuliano Imp. iter illac haberet.
Post *oratio* habita in vrbe, *in* ipsius *Constantinopolis laudem, ac Iuliani Cæsaris*.
In *sacrificium f Mythræ*.
Dissertatio in Salustium Præfectum, cui & argumentum annexum.
Iterum *in Flauianum proconsulem*.
In *sodalis sui natalem diem*.
Sermocinatio quoque in sanitatem socij.
In *insidiantes*.
In *Basilium proconsulem*.
In *eundem* rursum.
In *Hermogenem* pariter, qui Græciæ proconsulatum gerebat.
In *Plocianum* itidem proconsulem.
Iterumque *g* in *Ampelium procos.* (*inf. pag. 611.*)
In *Græciæ proconsulem prætextatum, atque sodales*. 184
Hinc *ad Iulianum Imp.* discessum adornans.
Deinde *Nicomediæ habita oratio* hortatu prætoris Pompeiani.
Mox *in aduenas*.
Rursum *in aduenam*.
Deinde *in Zenonem socium*.
Et *in Aphobinum aduenam*.
In *eum qui à Neptuni oraculo reuerterat*.
In eos pariter, *qui ex Ionia aduentassent*.
In *Ionas hospites*.
Ex tempore quoque in sociorum laudem recitatum.
Oratio, quam amico Constantinopolitano tradidit.
Sermo quoque *inter amicos post reditum è patria*.
De suo docendi munere *extemporalis Disputatio*.
Obiurgatio eorum, qui negligenter orationes audirent.
Schedium in quosdam ad se ventitantes discipulos, qui respuere frenos videbantur.

In *Cytia-*

a. Hæc illa forsitan est, quæ inter excerpta, In aduenam Ægyptium inscribitur, inf. pag. 605.
b. Ex tempore dictum *reddit Glossar. Vetus. inf.* αὐτοσχέδιον *vocat.*
c. ἐπίδειξις,
d. De quo Suid.
e. λαλιὰ: *de qua multa legas apud Menandrum Sophist. in Epidicticis.*
f. Quem Persæ Solem putant. Lege Suid. Brisson. & alios, qui hanc vocem per ὦπα ferè scripserunt.
g. Propemptica ad Ampelium inf.

In *Cytianum* cum ſociis, qui cum petulantia eum audierant, dum ſchedium ſuum recitaret.

Adhortatio quoque ad rerum varietatem in dicendo ſectandam.

Diſſertatio poſt vulneris medelam.

Dein *oratio poſt reditum Corintho.*

In *ſtylum ac ſocios.*

In *vrbem Lacedæmoniorum*, quando ſomnio obſequens, *a* Amycleum Deum precaturus acceſſit: & *non oportere recitationes omnes publicè pronuntiare.*

Sermocinatio, oportere in gymnaſio verſari.

Altera Corinthi edita.

Has, puto, nec plures orationes Himerij ſophiſtæ *b* ferè ſeptuaginta, me præſente, *c* ſtudiosè legiſti. In quibus omnibus eadem dictionis forma, eademque figura ſeruata, circumductionem ita ac tropum adhibet, tædium vt nullum pariat ingenioſus, & quaſi familiaris redditus troporum vſus. Immò nemo hactenus, mea quidem ſententia, aut venuſtius, aut iucundius tropis vſus eſt. Exemplis porrò ex hiſtoria, fabulisque omnigenis ſcripta eius referta ſunt, vel ad demonſtrationem, vel ſimilitudinem, vel voluptatem, & pulchritudinem rei, qua de agitur: quibus orationem ſuam & emendatiorem efficit, & variè exornat. Quin & exordia interdum ipſa, atque epilogi, & quæ quaſi *d* contentiones [vocant,] his ab eo rebus exornantur: *e* non rarò inſuper iis antea delineatis quæ poſt tractaturus eſt.

Verùm in dicendo talis tantusque cùm eſſet, impiè tamen de religione ſenſiſſe perſpicuum eſt, latenterque mordentes imitatus canes, Chriſtianos allatrauit. Vixit Conſtantio, & impiiſſimo Iuliano Impp. atque Athenis eloquentiæ ludo doctor præfuit.

a. *Apollinem, qui Amyclis Laconicis colebatur. Nam qua prouerbio celebrantur Amyclæ, in Latio fuerunt.*

b. *Vnam ſupra ſeptuaginta hic numero. Excerptæ verò duarum, hoc loco præteritarum, inf. Cod. 243. colligo. Ex* Propemptico *pag. 605. Et ex oratione in* Anatolium *Coſs pag. 612.*

c. *Taraſiũ fratrem alloquitur.* *d.* *Vulgò* Confirmationes. *e.* πολλῇ κέχρηται κ τῇ προθιατυπώσι.

ANTONII DIOGENIS

Incredibilium de Thule inſula libri XXIV. CLXVI.

LECTI ſunt ANTONII DIOGENIS *incredibilium de a Thule inſula libri quatuor & viginti.* Dramatici ſunt: & dictio ipſa ita clara, ita pura, vt minus egeat perſpicuitate. Per uarrationum quoque diuerticula iucunditatis plurimum ſenſis ineſt: quando & ad fabulas propius accedit elocutio, & incredibilium narrationum ſiluam, cum veriſimili tamen fictione atque apparatu ſibi ſuppeditat.

Inducitur itaque Dinias quidam nomine, vt exigebat hiſtoria, vna cum filio Demochare patria profugus, qui per Pontum, & à Caſpio atque Hyrcanio mari ad Riphæos, vt vocantur, montes, & Tanais fluminis oſtia primùm delati: ingentibus deinde adacti rigoribus ad Scythicum conuerſi Oceanum, atque hinc ad Orientalem tendentes, ad Solis orientis partes venerunt: vnde circulo facto, exterius mare longo tempore, variiſque erroribus circumiere. Errorum ſocij fiunt Carmanes, Meniſcus, & Azulis: atque in Thule denique inſula ſtationem interim errorum quandam conſtituerunt. In hac ipſa inſula cum Dercyllide quadam Dinias conſuetudinem habuit: quæ genere Tyria, & claris in ea vrbe natalibus orta, cum *b* fratre Mantinia hoc in loco verſabatur. Cum illa igitur Dinias conſuefcens, eius audit fratrisque iactationes, & quanta mala *c* Paaſtius quidam, Ægyptius ſacrificulus, intulerit. Hic enim cum vaſtata eius patria, Tyrum migraſſet, & hoſpitio acceptus à parentibus horum fratrum, Mantiniæ atque Dercyllidis, beneuolus primùm in bene de ſe meritos, familiamque adeò vniuerſam eſſe videretur: ingentibus poſtea malis domum, hosque, & eorum parentes affecit. Refert deinde quomodo in Rhodum, poſt tantas familiæ calamitates, cum fratre abducta ſit, indeque in Cretam errore delata fuerit, mox ad Tyrrhenos, & rurſum inde ad Cimmerios, quos nominant, vtque apud hos inferos ſpectarit, & eorum multa, quæ ibidem ſunt, didicerit: Myrto magiſtra vſa, ſua quadam pediſequa, quæ olim vita abierat, & à morte dominam docebat.

Hæc itaque narrare incipit Dinias Cymbæ cuidam nomine, domo Arcadia, quem commune Arcadum legatum miſerat Tyrum, Diniam ibi rogantes, vt ad ipſos in patriam ſuam rediret. At quoniam ipſum iam grauis ſenij ætas prohibebat, fingitur hic re-

185

a. *Adi Geographos de hac veriora narraturos, & inprimis Procop. Gothic. ſecundo, Ortelij Iſlandiam in theatro, Franc. Petrarch. lib. 3. epiſt. 1. Gul. Camden. de inſulis Britan. & alios.*

b. ἀδελφῷ *legendum docent ſequentia.*

c. *Qui* Paapis *deinceps perpetuo nominatur.*

ANT. DIOG. hîc referre, tum ea quæ ipſemet erroribus iactatus viderat, tum quæ ab aliis conſpecta acceperat, quæque à Dercyllide in Thule narrata didicerat: ſupra dictum, inquam, eius errorem, vtque poſt ſuum illa reditum ab inferis, cum Ceryllo & Aſtræo (iam enim à fratre ſegregata erat) ad Sirenes venerit ſepulchrum: & quæ rurſum ipſa ex Aſtræi ſermone cognouerit de Pythagora, & Mneſarcho: qualia viciſſim Aſtræus ex Philotide didicerit, & in fratribus ipſius ſpectrum, viſumque planè fabuloſum: & quæcunque rurſum Dercyllis ad ſuos reuerſa errores retulit, vt in hominum ciuitatem inciderit in Iberia, qui noctu quidem viderent: interdiu autem quotidie cæcutirent. Quæ item ibi Aſtræus tibia canens, hoſtibus eorum fecerit, vtque beneuoli inde dimiſſi in Celtas inciderint, gentem immanem ac ſtolidam, quos in equis ipſi effugerint, quæque in mutato equorum colore acciderint: vt hinc ad Aquitanos penetrarint, quantosque honores ibi adepti ſint Dercyllis atque Ceryllus; & hoc amplius Aſtræus, quòd oculorum 186
a. ἀυξομειώσεῖς. a ſuorum incremento atque decremento, Lunæ quoque deſignaret alternationes, quodque contentionem dirimeret, duos inter reges de principatu contendentes, qui iuxta tales Lunæ viciſſitudines inuicem ſuccedebant in imperio, vt ob iſta etiam populo illi Aſtræus carus acceptuſque fuerit.

Narrat præter hæc Dinias, Dercyllida cum alia vidiſſe atque pertuliſſe, tum vt ad b Artabros peruenerit, vbi fœminæ bella gerunt, viri autem domum cuſtodiunt, ac muliebria quæque obeunt officia: quæ item apud Aſturûm gentem, ipſi Cerylloque contigerint, & quæ Aſtræo quoque priuatim acciderint: vtque præter omnem ſpem frequentia apud Aſturos pericula cùm effugiſſent Ceryllus cum Dercyllide, pœnam tamen ille, quam improbitatis olim cauſa commeritus eſſet, non effugerit, ſed vt inopinatò pericula hæc euaſerit, ita etiam tandem excarnificatum fuiſſe. Refert poſtea quænam per Italiam, Siciliamque oberrans illa viderit. Vt in Eryce Siciliæ ciuitate comprehenſa, ad Sæniſidemum, qui tunc Leontinis imperabat, adducta fuerit: vbi rurſum in Paapidem, ſceleratiſſimum illum hominem, apud regem agentem incidit, reperitque nec opinato calamitatis ingentis ſolatium, Mantiniam fratrem, qui diu multumq; iactatus, varia quoque, & incredibilia, quæ cum in hominibus, ac ceteris animantibus, tum circa Solem ipſum & Lunam, plantasque, & inſulas potiſſimum ſpectarat, ſorori commemorauit, vberemque admodum præbuit fabularum materiam, quas Diniæ poſtmodum illa referret, quæ hic omnia ipſe connexuiſſe, & Cymbæ Arcadi retuliſſe fingitur.

b. *Hodie* Cabo de finis terræ, *nautarum vulgo, apud Ortel. in Theſauro. Meminere Plin. Strabo, Mela, & alij.*

Addit dehinc, vt Mantinias cum Dercyllide (Paapidis pera cum libris, herbarumque arcula ſublata) Rhegium è Leontinis traiecerint, indeque Metapontium, vbi eos Aſtræus aſſecutus, Paapin veſtigia eorum ſubſequi ſignificarit, vtque Aſtræum hi in Thraciam, & Maſagetas ad c Zamolxin ſocium proficiſcentem ſecuti ſint. Quid item ille hac in profectione conſpexerit, ac quomodo in Zamolxida inciderit, apud Getas iam tum pro Deo cultum: quæque dicere, ac poſtulare pro ſe Aſtræum iuſſerint Dercyllis atque Mantynias: vt ibi oraculum illis datum ſit, in Thulen inſulam deferri fatis eſſe deſtinatum: tandem tamen in patriam redituros, ſed cum alia prius aduerſa paſſuros, tum d impietatis in parentes (tametſi deliquiſſent inuiti) pœnas daturos: vitam nimirum ipſis cum morte alternis vicibus commutatum iri, & e noctu quidem victuros, interdiu verò ſemper mortuos futuros. Refert inſuper, vt hoc audito vaticinio, inde diſceſſerint, Aſtræo cum Zamolxide ſumma apud Getas in exiſtimatione relictis: quæ item ad Boream videre admiranda atque audire ipſis contigerit. Hæc cùm omnia Dinias in Thule, Dercyllide narrante, audiſſet, eadem nunc referre pergit Cym- 187
bæ Arcadi. Adhæc etiam, vt Paapis Dercyllidis veſtigia inſecutus, in ea inſula ipſis ſuperuenerit, & arte ſua magica hoc effecerit, vt interdiu morerentur, nocte verò accedente reuiuiſcerent; hoc tantùm ritu ad illud efficiendum vſus, quòd publicè in illorum faciem conſpueret. Thuſcanum item quendam, Thule oriundum, Dercyllidis amore captum, viſo amatam ſuam Paapidis malis artibus in eum morbum incidiſſe, ingentem adeò ex eo cepiſſe dolorem, vt ſubito Paapida inuadens gladio percuſſerit, atque interfecerit. Hunc vix tandem Tyrios malorum repperiſſe exitum. Thuſcanum tamen poſtquam Dercyllida mortuæ ſimilem iacere conſpexit, mortem ſibi quoque conſciuiſſe. Hæc igitur omnia, & alia id genus plurima, vt eorum ſepulturam, & è tumulo reditum, amores Mantiniæ, quæque hinc illis acciderunt, & eius farinæ multa cùm

c. *Plura de hoc apud Strab. lib. 7. Suidam, & Herodot. Melpomene.*

d. *De qua ſeq. pag.*

e. *Qua ratione noctes ſtxiſſe LX. ſupra ſeptingentas ſepulchrales docebunt inſcriptiones inf. pag. 189.*

Dinias

Dinias in Thule insula, Dercyllide referente, cognouisset, inducitur nunc eadem Cymbæ Arcadi commemorans. Atque hic tandem finis est tertij & vigesimi libri, Antonij Diogenis *incredibilium de Thule* inscripti, cum nihil pene, ac nisi pauca tantum ab initio huius Operis de hac insula memoriæ prodiderit.

Quartus verò & vicesimus liber inducit Azulin narrantem, atque inde etiam Diniam ad ea, quæ antea Cymbæ retulisset, Azulidis gesta cumulantem. Quo modo nimirum præstigiarum illarum rationem deprehenderit, quibus Paapis Dercyllida, & Mantiniam ludificarat, nocte quidem vt viuentes apparerent, interdiu verò mortui: vtque malum illud depulerit, cùm modum ac rationem huius cruciatus, eiusque curandi viam didicisset ex perula Paapidis, quam secum Mantinias atque Dercyllis attulerant. Neque hoc solum, sed & illud reperit, quomodo Dercyllis & Mantinias parentes iacentes ingenti malo liberare possent. hos enim illi ex Paapidis præscripto, quasi hoc sibi profuturum esset, graui affecerant incommodo, cùm longo eos tempore mortuorum instar iacere fecissent. Accedit huc, vti Dercyllis, & Mantinias in patriam properarint, parentibus vt vitam salutemque redderent.

Dinias interim vnà cũ Carmane, & Menisco, separato ab ipsis Azulide, vltra ipsam Thulen etiam oberrauit. quo quidem in errore quæ supra Thulen incredibilia viderit, nunc inducitur referre Cymbæ: ea nimirum à se conspecta esse dicens, quæ & astrorum studiosi docere solent. Qualia sunt ista: Habitare quosdam posse sub polo arctico; & noctem inueniri vnius mensis, aliamque qua breuiorem, qua longiorem, vt sex etiam mensium, & summum anni vnius spatium teneat. Neque verò noctem solùm eo vsq; produci, sed diem etiam ipsum noctibus his proportione respondere: aliaq;
188 id genus à se visa nuntiat. Homines item conspexisse se, & quædam alia fabulatur, qualia mortalium nemo vidit, audiuit, sed ne mente quidem effinxit. Hoc autem omnium maximè omnem excedit fidem, quòd Boream versus profecti ad Lunam propius, tanquam ad puriſſimam quãdam [a] tellurem, accesserint, indidemq; cernere potuerint ea, quæ vidisse par est eum, qui nugas huiusmodi supra fidem cõfinxerit. Adhæc & Sibyllam vaticinandi artem à Carmane didicisse tradit, ac vota post ista quemq; sua & preces concepisse, atq; vt optarant, res dein singulis cecidisse: hinc enim è somno ait excitatũ se Tyri in templo [b] Herculis repertum: vnde cùm surrexisset, ipsam quoq; Dercyllida & Mantiniam reperisse, cum cetera bellè hactenus egisse, tum parentes suos è longo illo siue somno, sine interitu potius, [c] feliciter excitasse, beatamq; modò in omnibus vitam ducere. Hæc Cymbæ Dinias fabulosè retulit, prolatisq; cupressinis tabulis, inscribere eas iubet Erasinidem Athenienſem, Cymbæ comitem, litterarum non imperitum. Ostendit etiam ipsis Dercyllida (hæc enim cupressinas illas tabulas attulit) Cymbæque negotium dedit, vt duplici exemplo eis hactenus narrata inscriberẽtur: & alteram quidem tabellarum ille penes se haberet: alteram verò Dercyllida cum è vita decessisset, suo in tumulo capsulæ impositam collocaturam.

Diogenes igitur, idemque Antoninus, qui hasce omnes prodigiis similes fabulas Diniam facit Cymbæ narrantem, Faustino tamen scribit: *De incredibilibus se, quæ vltra Thulen essent*, scribere, & Isidoræ sorori, literis cum primis deditæ, hæc ipsa dedicare. Veteris præterea comœdiæ Poëtam se profitetur: ac licet falsa, eaque incredibilia finxerit, habere tamen de his ipsis fabulis testes longè antiquiores, è quorum scriptis summo hæc labore contulerit. Singulis deinde libris auctores laudat, qui eadem antea in litteras miserint, ne teste scilicet idoneo carere etiam incredibilia illa viderentur.

Ipso igitur Operis initio epistolam ad Isidoram sororem scribit, qua licet hoc illi volumen inscriptum esse ostendat, Balagrum nihilo secius quendam ibi vxori suæ, Philæ nomine, Antipatri filiæ, scribentem narrantemque facit, cum ab Alexandro Macedonum rege Tyrus caperetur, & ignis plurima deuastaret, venisse ad Alexandrum militem, qui se peregrinum quid, præterque opinionem indicandum habere diceret. Esse enim quid extra oppidum spectatu dignum. Regem itaque adsumtis vna secum Hephæstione, & Parmenione sociis, militem secutum ad tumulos è lapide subterraneos quosdam peruenisse, quorum alius sic esset inscriptus: LYSILLA VIXIT ANNOS XXXV. Alter verò sic: MNASON MANTINIÆ F. VIXIT ANNOS LXVI. [d] POST
189 LXXI. Alius verò titulus erat: ARISTION PHILOCLIS F. VIXIT ANNOS XLVII. [d] POST LII. Alius rursum sic inscriptus lapis: MANTINIAS MNASONIS S F. AN-

a. Habitari in Luna, eamq; esse terram multarũ vrbium & montium, dixit olim Xenophanes, vt refert Cic. Acad. quæst. 4.

b. Vide Arrian. Curt. Greg. Gyrald. de hoc Hercule.

c. Herbis etiam homines ad vitã reuocatos fabulatur Plin. lib. 25. cap. 2. & Apollod. lib. 3. Biblioth. Glaucum Minois F. sic quoque vitæ restitutum refert.

d. Iacuerũt enim mortui toto eo tempore, quo Mantinias atq; Dercyllis in Thulen vsque oberrarunt, donec post ad horum reditum reuixerunt. vt fabulatur sup. pag. 187.

ANT. DIOGENES.

F. ANNOS VIXIT XLII. NOCTESQVE LX. ET IOCC. Item alius: DERCYLLIS MNASONIS FILIA ANNOS VIXIT XXXIX. NOCTESQVE LX. ET IOCC. Sextus verò tumulus hoc epigrammate: DINIAS ARGAS VIXIT ANNOS C. ET XXV. His lectis dum animi pendent (præterquam in primo tumulo, cuius clarior erat titulus) ad parietem inciderunt in arculam è cupresso fabricatam, cui sic inscriptum:

HOSPES QVISQVIS ES
APERI
VT DISCAS QVÆ
ADMIRARIS.

Aperto igitur ab Alexandri sociis scriniolo, cypariſſinas inueniunt tabellas, quas, vt apparet, Dercyllis ibi Diniæ mandato collocarat. Hæc ferè vxori scribentem Balagrum inducit, quodque cypariſſinas istas tabulas transcribens, eidem coniugi transmiserit. Ab hac occasione fertur deinceps oratio ad cupressinarum lectionem, scriptionemq; tabulatũ, & Dinias quoq; adest narrans, quæ prædiximus Cymbæ. Ad hunc ergo modum, ac de his ferè rebus dramatis est fictio ab Antonio Diogene composita.

a. De quibus sup.

Videtur autem ipse tempore prior esse iis, *a* qui talia studiosè confinxerunt, vt *b* Luciano, Lucio, *c* Iamblicho, *d* Achille Tatio, *e* Heliodoro, atque *f* Damascio. Nam & *verarum* Luciani *narrationum & transformationum* Lucij fontem hunc & radicem dixeris. Quin & eorum, quæ de Sinonide ac Rodane, de Leucippe ac Clitophonte, de Chariclea ac Theagene, deque fictis eorum rebus, erroribus, amoribus quoq; & raptu atque periculis composita sunt, Dercyllis, Ceryllus, Thruscanus, ac Dinias exemplum præbuisse meritò censeri queant. Qua verò tempestate fabularum hic auctor, Diogenes ille Antonius vixerit, non habeo certò affirmare. Illud tantùm coniicere liceat, non ita diu post Alexandri magni tempora floruisse. Meminit item Antiphanis cuiusdam se antiquioris, quem id genus prodigiosis narrationibus simillima conscripsisse ait. Ex ipsis verò potissimum, vt & è cæteris huius farinæ fictis narrationibus duplex parari, eaque non modica vtilitas potest. Primum quidem, quod hinc, etsi qui iniustè quidpiam admiserunt, effugere sæpius videantur, tandem tamen meritas dare pœnas, discas. Insontes deinde multos, ingentibus vicinos periculis, præter spem omnem sæpenumero seruari.

b. Cod. CXXIII. pag. 165.
c. Cod. XCIV. pag. 130.
d. Cod. XXCVII. pag 118.
e. Cod. LXXIII. pag. 93.
f. Cod. CXXX. pag. 166.

IOANNIS STOBÆI

CLXVII.

Eclogarum, Apophthegmatum, & vitæ præceptionum libri IV.

LEGIMVS IOANNIS STOBÆI *Eclogarum, Apophthegmatum, & præceptionũ vitæ libros quatuor*, voluminibus duobus. Dedicat eos, cuius maximè gratia collectos affirmat, *a* Sestimio filio suo. Collegit autem (vt ipsemet indicat) è [philosophis] poëtis, oratoribus, atque ex iis, qui in omni repub. rebus gestis claruerunt, partim eclogas, partim apophthegmata, partim denique instituendæ vitæ præcepta, quæ instar columnæ alicuius erigere voluit, quo ad hanc rerum lectarum stelen dubium nonnihil filij ingenium componeret, meliusq; redderet. Primus autem liber totus est physicus: alter deinde *b* aliqua sui parte ad sermonem ab initio pertinet: cetera verò, & longè maxima, ethicus est. Tertius denique & quartus, pauca si demas, ethica rursum & politica *c* continent. 190

a. Suidas Ἑπτίμιον *vocat: puto legend.* Στροβίῳ Ἑπτιμίου) *qui & ipse quatuor Stobæi libros numerat, quorum six tres hodie integri circumferuntur.*

Primus itaque liber capita complectitur *d* LX. ad quæ veterum sententias celebriaque dicta redegit. Sunt autem ista:

b. Sex prima capita, quæ & intercidêrunt.

Postquam de Deo disseruit, *e* cunctorum eum opificem esse, & prouidentia sua gubernare vniuersum.

c. Quin & œconomica quædam.

Secundum caput de iis agit, qui prouidentiam tollunt, diuinasque facultates eas, quæ illam ipsam ad vniuersum administrandum consequuntur.

d. Habes ea omnia, aut penè omnia, Græcè & Latinè à Gul. Cantero pridem edita, sed aliter alicubi distincta, & nonnusquã perturbata, intercidit in ea fragmenta

3. Deinde de constituta à Deo iustitia ad hominum facta inspicienda, & peccata punienda.

4. De diuina necessitate, qua necessariò cuncta quæ ex Dei voluntate sunt, fiunt.

5. De fato, & apto eorum quæ fiunt ordine.

6. De for-

aut variè sine titulis dispersa, præterquam quòd multis in locis corrupta sint ac inutilia. *e. Quod hic Canteri editione de numeris caput, è prolegomenis huc malè traiectum docet Phot. inf. pag. 191. & nouissimè ita. Constat idem ex Cod. m s. Bibliotheca Augustana.*

6. De fortuna ſiue caſu.
7. Temere huc illuc fortunam ferri.
8. De temporis natura ac partibus, & [a] quot quantarumque rerum cauſa ſit.
9. De Venere cœleſti, & diuino amore.
10. De principiis, & elementis, atque vniuerſo.
11. Hinc de materia.
12. De idea.
13. De cauſſis.
14. De corporibus, eorumque ſectione, & de minimo.
15. De figuris.
16. De coloribus.
17. De miſtione, & temperamento.
18. De vacuo, loco, & ſpatio.
19. De motu.
20. De ortu atque interitu.
21. De mundo: &, Animatúsne ſit ac prouidentia regatur, atque vbi principatum habeat, & vnde nutriatur?
22. De mundi ordine: &, An vnum ſit vniuerſum.
23. De cœli natura ac diuiſione.
24. De ſiderum natura, figura, motu, ſignificatione.
25. De Solis natura, magnitudine, figura, conuerſionibus, defectu, ſignis, & motu.
26. De lunæ natura, magnitudine, figura, & illuſtratione, deque eclipſi, eiuſdem [b] interuallo, ac ſignis.
27. De lactea via.
28. De cometis, & tranſuolantibus ſtellis, ac ſimilibus.
29. De tonitruis, fulguribus, fulminibus, [c] igneis turbinibus, & typhonibus.
30. De iride, de corona, parelio, ac virgis.
31. Item de nubibus, nebula, pluuiis, rore, niue, pruina, & grandine.
32. De ventis.
33. De terra: ſitne vna, & finita.
34. Quantæ magnitudinis terra ſit, deque eius ſitu.
35. De figura ipſius terræ.
36. Fixáne terra ſit atque immota, an mobilis?
37. De terræ motu.
38. De mari: quónam pacto æſtus eius modò recedat, modò accedat.
39. De aquis.
40. De vniuerſo.
41. De natura, cauſisque ex ea ortis.
42. De animantium generatione, [d] ceteriſque.
43. Quot ſint animantium genera: &, An omnia ratione ſenſuque prædita?
44. De ſomno & morte.
45. De [e] ſtirpibus.
46. De animantium nutrimento, edendique appetitu.
47. De natura hominis.
191 48. De mente.
49. De [f] anima.
50. De ſenſibus, & ſenſuum obiectis: &, An etiam veræ ſint ſenſiones?
51. Quot ſint ſenſus, cuiusque naturæ ſinguli, atque efficaciæ.
52. De viſu, & ſpeciebus viſibilibus.
53. De auditu.
54. De odoratu.
55. De guſtatu.
56. De tactu.
57. De voce: &, An corporis expers, ac quid ſit in ea præcipuum.
58. De imaginatione, ac dijudicandi facultate.

a. *Emenda hinc in Canteri edit* κ) πόσων εἴη αἰτιῶν.

b. *Addit Cant. liber* Faciem: *de qua Plutarchi in opuſculis libellus.*

c. περὶ πρηστήρων. *Vide Plin. lib. 2. cap. 48. & ſeq.*

d. *Cuiuſmodi illa, quæ apud Gul. Canterum inſcribuntur,* de cauſis ſimilitudinis parentum & matrum. *Itē:* Quare ſeptimeſtres partus vitales.

e. *Huc refero Canteri illud:* Quomodo ſtirpes alantur, & animalia.

f. *De qua duodecim tractaſſe Stobæum indicat Cant. codex.*

Nonum verò & quinquagesimum: De opinione.

Sexagesimum denique: De respiratione atque [eius] affectionibus.

Et hæc quidem libri primi capita sunt, taliaque continent, ad naturam nimirum pertinentia, paucis dumtaxat initio exceptis, quæ ad metaphysica quispiam rectius retulerit. Per hæc ergo capita, vt diximus, veterum sententias, siue consentientes, siue repugnantes legendas Stobæus apposuit. Hoc ipso tamen libro, antequam ea, quæ modò recensui, aggrediatur capita, de aliis duobus differit. Quorum primum Philosophiæ laudatio est, & ea quidem ex variis congesta scriptoribus. Alterum verò de sectis, quæ in ea conspirarunt. Vbi pariter veterum opiniones de Geometria, Musica, & Arithmetica describit.

Alter dein liber [a] sex & quadraginta absoluitur capitibus.

Primum quidem de sacrorum interpretibus, & quòd à mortalibus spiritualium vera natura comprehendi nequeat.

2. Hinc de arte differendi.
3. De bene dicendi facultate.
4. De oratione, ac [b] litteris.
5. De arte poëtica.
6. De charactere, seu forma orationis.
7. De [c] morum Philosophia.
8. De iis, quæ in nostra sunt potestate.
9. Neminem sponte esse improbum.
10. Qualem deceat esse Philosophum.
11. Pietatem erga DEVM colendam esse.
12. Piis ac iustis [d] numen auxilio esse.
13. De vaticinio.
14. Sapientum consuetudinem magni esse faciendam: fugiendos verò, ac declinandos improbos atque imperitos.
15. De eo quod videtur tantùm, & de eo quod verè est.
16. Non è verbis, sed moribus de homine esse iudicandum,
17. Eos qui aliis insidientur, seipsos potius imprudentes lædere.
18. De nominis gloria.
19. De fama.
20. Modum esse optimum.
21. Virtutem ægrè parari: Vitium contra facilè acquiri.
22. Non oportere stultorum iudicij rationem habere.
23. Fictionem siue hypocrisin, quæ non iis tantùm, apud quos exercetur, sed ipsis quoque fingentibus nocet, ex animo esse pellendam.
24. [e] Curiositatem esse vitandam: præbere enim ansam inuidiæ, atque [f] calumniæ.
25. Optimum esse resipiscere, in quibus ipse deliqueris.
26. Conuitium minimè esse bonum.
27. In conuitiando considerandum, ne in eadem ipsi quandoque errata incidamus.
28. De vitæ necessitate.
29. Opportunè res agi debere.
30. De voluntate: non esse eam temerè differendam.
31. Aduersis affligi summæ sæpenumero vtilitati esse: maximè verò imprudentibus.
32. De educatione, atque institutione.
33. Optimum bonorum omnium esse amicitiam.
34. Morum similitudinem amicitiam conciliare.
35. In aduersis suis atque periculis, non esse negligendos amicos.
36. Non esse amicos iuuandos, cùm quid iniustè faciendum suscipiunt. 192
37. De fidis atque infidis amicis.
38. Citò esse cum amicis in gratiam redeundum, eorumque vitia ferenda, cum erratorum obliuione.
39. In aduersis fidos explorari amicos.

40. Præce-

a. De quibus sex tria hæc, primũ, septimum, & octauum: & cunque integra posteriore Eclogarum libro à Cant. edito legas: quinq; inter hæc mediis capitibus, partim turbatis, partim alio reiectis. Reliqua porrò XXXIIX. huius libri alterius capita, magno sanè damno publico periisse, vel solæ inscriptiones hæ testantur.

b. Huc planè pertinent, quæ serm. 80. 81. & 82. in Conradi edit. hodieq; leguntur.

c. Cui rursum capita quinque subiicit Cant. codex: quorum tamen vltimum illud est, quod octauum hic locum obtinet.

d. τὸ χρειττων.

e. Vide Plutarchum libello de Curiositate.

f. Lege Luciani libell. Non esse calumniæ credendum.

40. Præcepta amicitiæ.
41. De inimicitijs, &, quo ſe quis modo cum hoſte gerat.
42. Qua ratione *a* ex inimicis capi poſſit vtilitas.
43. De bene-merendi ſtudio.
44. Maius eſſe beneficium quod in tempore confertur.
45. De remunerandis beneficijs.
46. Non eſſe benigne faciendum improbis, neque ab ijs beneficium vllum accipiendum.

b Denique de Gratitudine. Atque hæc ſumma Capitum ſecundi libri.

a. De quo & Plutarch. libellus.

b. Vnica en monade à ſuperiore calculo aberrauimus. quem facile errorem corriget, qui olim hunc librum nobis integrum in lucem dabit.

Tertius dehinc Capita continet [c] XLII.

Primum de Virtute.
Alterum de Vitio.
3. De Prudentia.
4. De Imprudentia.
5. De Temperantia.
6. De Intemperantia.
7. De Fortitudine.
8. De Timiditate.
9. De Iuſtitia.
10. De habendi Cupiditate, atque Iniuſtitia.
11. De Veritate.
12. De Mendacio.
13. De loquendi libertate.
14. De Aſſentatione.
15. De Prodigalitate.
16. De Parſimonia, [ſeu Tenacitate.]
17. De Continentia.
18. De Incontinentia.
19. De Patientia, [ſeu Malorum tolerantia.]
20. De Iracundia.
21. De cognoſcendo ſe ipſum.
22. De Faſtu.
23. De cæco ſui amore.
24. De Conſcientia.
25. De Memoria.
26. De Obliuione.
27. De Iureiurando.
28. De Periurio.
29. De laboris ſtudio.
30. De Ignauia.
31. De Pudore.
32. De Impudentia.
33. De Silentio.
34. De tempeſtiua oratione.
35. De dicendi breuitate.
36. De *d* Garrulitate.
37. De Benignitate.
38. De Inuidia.
39. De Patria.
40. De peregrina terra.
41. De Arcanis.
Et 42. de Calumnia.

c. Quæ totidem, & ijsdem inſcriptionibus, Sermonum nomine, Vna cũquarto libro, edita fuere ſæpius. Græcè Venetijs, Græco-lat. Tiguri non ſemel, ac denique Francofurdi cis Ant. Meliſſa, aliſque Gnomologis.

d. De quâ Plutarch. etiam.

Quarti denique libri Capita hæc ſunt.

Io. Stobæus.

a Primum de Repub.
Alterum de legibus, & consuetudinibus.
3. b De Plebe.
4. De potentibus in ciuitate.
5. De Principatu, &, Qualem esse principem, ac Magistratum deceat.
6. Optimum esse vnius imperium.
7. Regni administrandi præceptiones.
8. Vituperatio Tyrannidis.
9. De bello.
10. c *De Audacia.
11. d De Iuuentute.
12. De belli Imperatoribus: &, De ijs, quæ militiæ vsui esse possint præcepta.
13. De Pace.
14. De* Agricultura.
15. De Tranquillitate.
16. De Nauigatione, [& naufragio.]
17. De* Artibus.
18. De Dominis, & seruis.
19. De Venere vulgari, [e quæ generationis humanæ causam fouet.]
20. De f amore voluptatum corporis.
21. De * Pulchritudine.
22. De Nuptijs, & eius capitis g cætera.
23. Connubialia præcepta.
24. De Liberis, h & eius generis reliqua.
25. Debito parentes honore à liberis esse afficiendos, [&, An per omnia eis obedire conueniat.]
26. ; Quales deceat esse parentes erga liberos, [& quod vtrinque naturali quadam necessitate mutuo afficiantur.]
27. Fraternum amorem, & animi affectum, erga cognatos esse honestissimum, [quodque hi necessarij sint.]
28. De rei familiaris tuendæ ratione.
29. De nobilitate [nobiles illos esse, qui ex virtutis præscripto viuant, tametsi nec bonis moribus præditis parentibus orti sint] & k reliqua eiusdem argumenti.
30. De Ignobilitate.
31. De* Diuitijs, & huius generis l cæteris.
32. De * Inopia.
33. Diuitiarum paupertatisque comparatio.
34. Vitam esse perbreuem, curarumque plenam.
35. De Tristitia, eiusque molestia. 193
36. De morbo & medelis.
37. De Valetudine, eiusque permansione.
38. De Medicis, & medicina.
39. De Felicitate.
40. De Infelicitate.
41. Instabilem esse mortalium prosperitatem.
42. De his qui præter meritum felices sunt.
43. De his qui pręter meritum infelices sunt.
44. Quæcumque accidunt, constanter esse ferenda [hominibus, quorum est ex virtute vitam instituere.]
45. m Secundas res ostendi, aduersas contra tegi oportere, [& rebus præstantibus rectè vtendum.]
46. De Spe.
47. De insperatis euentibus.
48. De aliorum infortunio gaudendum non esse.
49. Infelices indigere condolentibus.

a. Hodie in Stobæo vulgato sermo est XLIII.
b Qui Sermo in libris editis non exstat.
c. Hoc signo notauimus, quæ in editis distincta in laudem, ac vituperationem reperimus.
d. In Stobæo est hic de Militia, & viribus corporis.
e. E vulgatis libris hoc additũ.
f. In editis iungitur præcedenti capiti: & subditur Vituperatio Veneris, & quod malus sit amor, ac multorum malorũ auctor.
g. De quibus sex habent capita libri editi.
h. Quæ libri editi per tria distributa capita exhibent.
i. Tres hic insertos Sermones 80. 81. 82. in libros aliunde irrepisse, iam sup. indicauimus, pag. 191.
k. Tribus explicata capitibus in libris editis.
l. Quæ in duo capita distraxerũt alij.
m. Inserunt hoc loco vulgati libri caput De Pusillanimitate.

De

Io. Stobæus.

50. *a* De Senectute, *b* aliáque huc ſpectantia.
51. De Morte, [& eam euitari non poſſe.]
52. De Vita.
53. *c* Vita & mors inuicem comparata.
54. De Luctu.
55. De Sepultura.
56. Conſolatoria.
57. In vita functos non eſſe exercendam contumeliam.
58. Plurimorum à morte memoriam cito euaneſcere.

a. Diuulſa hinc videntur, quæ in editis libris diſtinctiũ cap. faciunt: Facilius eſſe alium admonere, quam ſeipſum. *b. Libri editi ſingulari cap proponunt:* Quod ſenectutis moleſtiam prudentia tollat, ipſamq; multa

Hæc quarti libri LVIII. Capita ſunt: cum quattuor ipſorum librorum in vniuerſum *d* octo ſint ſupra ducenta: quibus, vti diximus, ſententias, teſtimonia, & Chreias ex Eclogis, & Apophthegmatis, ac vitæ præceptis Stobæus proponit.

reuerentia dignam effici. *c Addunt hîc typis excuſi caput* De laude mortis. *d Atqui ſex tantum ſupra ducenta ſingulorum librorum calculi collecti conficiunt. Erroris anſa fortaſſis ex numerorum notis obiecta. Caterum ex his XXIIX. ſecundi libri, quæ interciderunt, capita deſideramus.*

Philoſophi autem, ex quibus iſta collegit, hi fere ſunt:

Philosophi.

a. Cõmodũ tibi fore, lector, arbitratus ſum, ſi neglectum alicubi elementorũ ordinẽ accuratè reſtituerem.

a Aegimæus.
Aeſchines Socraticus.
Albinus.
Amelius.
Anacharſis.
Anaxagoras.
Anaxarchus.
Anaximander.
Anaximenes.
Antipater Iſtiæus.
Antiſthenes.
Apelles.
Apollodorus.
Apollonius.
Apollophanes.
Arceſilaus.
Archænetus.
Archedêmus Hecatæus.
Archelaus.
Archimedes.
Archytas.
Arianus.
Ariſtagoras.
Ariſtander.
Ariſtarchus.
Ariſtippus.
Ariſtobrotus.
Ariſton.
Ariſtonymus.
Ariſtoteles.
Ariſtoxenus.
Aſclepiades Ariſtæi F.
Atticus.

Beronice.

Beroſus.
Bias.
Bion.
Boëthus.
Brotinus.

Callicratides.

Callimachus.
Carneades.
Cebes.
Charondas.
Chilon.
Chion.
Chryſippus.
Cleanthes.
Cleobulus.
Clineas.
Clitomachus.
Coriſcus.
Crantor.
Critias.
Critolaus.
Criton.

Damármenes.

Damippus.
Demetrius.
[*Democritus.*] *Ex Coll. H. St.*
Demonax.
Didimus.
Diocles.
Diodorus.
Diogenes.
[*Dion.*]
Diotimus.
Dius.

Ecphantus.

Ecpôlus.
Empedocles.
Epandrides.
Epicharmus.
Epictetus.
Epicurus * *Gargitius.*
Epicurus Athenienſis.
Epidicus.
Epigenes.

* *Nimis ſane liberaliter Photius duos nobis offert Epicuros, cum vnus idemq; ab vrbe Athenienſis dicatur, qui à pago Gargetius eſt, vt docet Laert. lib. X. init.*

Eraſiſtra-

Eraſiſtratus.
Eratoſthenes.
a. *Euryſus alij.* a *Eryſus.*
Enclydes.
Eudoxus.
Euenius.
Euphrates.
Euryphamus.
Euriſtratus.
Euſebius.

Glauton.

Harpocration.

Heraclides.
Heraclitus.
Hermes.
Herophilus.
Hierax.
Hierocles.
Hieronymus.
Hippalus.
Hippias.
Hippodamus.
Hippônus.
Hypſæus.

Iamblichus.

Ion.
Iuncus.

Leophanes.

Leucippus.
Longinus.
Lucius.
Lycus.
Lyncon.
Lyſis [*Epaminondæ Præceptor*]

Maximus.

Meliſſus.
Melon.
Menechmus.
Menedemus.
Metôpus.
Metrocles.
Metrodorus.
Moderatus.
194 *Mneſarchus.*
Muſonius.

Naucratus.

Naumachius.
Nicolaus.
Nicoſtratus.
Nicius.
Numenius.

Ocellus.

Onatus.
Onêtor.

Panacæus.

Panætius.
Parmenides.
Pémpelus.
Periander.
Perictione.
Phauorinus.
Pherecydes.
Philolaus.
Philoxenus.
Phintis.
Pittacus.
Plato.
Plotinus.
Plutarchus.
Pólemon.
Polybius.
Porphyrius.
Porus.
Poſidonius.
Protagoras.
Pyrrhon.
Pythagoras.
Pythiadas.
Pytheas.

Reginus.

Rufus.

Scythinus.

Seleucus.
Serenus.
Seuerus.
Socrates.
Solon.
Soſiades.
Sotion.
Speuſippus.
Sphærus.
Stilpon.
Straton.

Taurus.

Teles.
Timæus.
Timagoras.
Timon.
**Thales.* **al. Theano*
Theagenes.
Theages.
Themiſtius.
Theobulus.
Theocritus.
Theodorus.
Theophraſtus.
Thraſillus.

Xenocrates.

Xenophanes.

Zaleucus.

Zeno

Zeno.
Zoroaſter.

Hi verò ex Cynicorum ſecta.

Antiſthenes.
Crates.
Diogenes.
Hegeſianax.
Menander.
Monimus.
Oneſicritus.
Polyzelus.
Theomneſtus.
Xanthippus.

Igitur Philoſophi, ex quibus hanc collectionem feci, iſti ſunt.

Poëtæ autem hi:

Achæus.
Aeſchylus.
Agathon.
Alcæus.
Alcidamas.
Alexander.
Alexis.
Amphis.
Anacreon.
Anaxandrides.
Anaxillis.
Andronicus.
Antimachus.
Antiphanes.
Apollodorus.
Apollonides.
Aralochus.
Aratus.
Archilochus.
Archippus.
Ariſtæus.
Ariſtarchus.
Ariſtocrates.
Ariſtophanes.
Ariſtophon.
Aſtydamas.
Athenodorus.
Axinicus.
Bacchyllides.
Bathon.
Bion.
Biotus.
Callimachus.
Callinicus.
Carcinus.
Cercidas.
Chæremon.
Chares.
Chœrilus.
Cleanthes.
Clebinetus.
Cleobulus.
Clinias.
Clitias.
Clitomachus.
Crantor.
Cratinus,
Demetrius.
Dicæogenes.
Dictys.
Diodorus.
Dionyſius.
Diphilus.
Epicharmus.
Eratoſthenes.
Euenus.
Euphorion.
Euphron.
Eupolis.
Euripides.
Euthydamus.
Heliodorus.
Heniochus.
Hermolochus.
Herodes.
Heſiodus.
Hippónax.
Hippothóon.
Hippóthous.
Homerus.
Hypobolimæus.
Hypſæus.
Ion,
Iophon.
Iſidorus.
Iulius.
Laon,
Leonides.
Licymnius.
Linus.
Lycophron.
Melino.
Menander.
Menippus.
Menophilus.
Metrodorus.
Mimnermus.
Moſchion.
Moſchus.
Myron.
Naumachius.
Neophron.
Neoptolemus.
Nicolaus.
Nicomachus.

Nicoſtratus.
Olympias.
Orpheus.
Panyaſis.
Parmenides.
Patrocles.
Pauſanias.
Phanocles.
Pherecrates.
Philæus.
Philetas.
Philémon.
Philippides.
Philippus.
Philiſcus.
Philonides.
Philoxenus.
Phintys.
Phocylides.
Phœnicides.
Phrynichus.
Pindarus.
Piſander.
Polyides.
Pompeius.
Poſidippus.
Rhianus.

Sappho.
Sarapion.
Sclerius.
Simonides.
Simylus.
Sopater.
Sophocles.
Soſicrates.
Soſiphanes.
Soſitheus.
Sotades.
Staginus.
Steſichôrus.
Sthenides.
Suſaron.
Teleſſilla.
Thelerephus.
Theocritus.
Theognis.
Theſpis.
Timocles.
Timoſtratus.
Tyrtæus.
Xenarchus.
Xenophanes.
Zeno.
Zenodotus.
Zopyrus.

Verum Poëtæ, quorum ſententias his capitibus eſt perſecutus, iſti fuerunt. Rhetores deinde, & Hiſtorici, Regesque, ac Duces, quando horum quoque teſtimonia collegit, hi ſunt:

Aelianus.

Aeſchines.
Agathon.
Antiphon.
Archelaus.
Ariſtides.
Ariſtocles.
Caius.
Calliſthenes.
Chryſermus.
Clitophon.
Cornelianus.
Cteſias.
Demades.
Demaratus.
Demoſthenes.
Ephorus.
Gorgias.
Hegeſiades.
Hegeſius.
[*Herodotus.*]
Hyperides.
Iſæus.
Iſocrates.
Lyſias.
Nicias.
Ombrinus. *al. Obrimus.*
Philoſtratus.
Polyænus.
[*Prodicus.*]
Protagoras.
Soſtratus.
Theodorus.
Theopompus.
Theſeus.
Thraſyllus.
Thucydides.
Timagoras.
Trophimus.
Xenophon.
Zopyrus.

[Reges & Imp.]

Agathocles.
Ageſilaus.

Agis

Agis.
Agrippinous.
Alexander.
Anaxilaus.
Antigonus.
Archidamus.
Chares.
Charias. (*al. Chabrias.*)
Charillus.
Clitarchus.
Cotys.
Darius.
Dionysius.
Epaminondas.
Eudamidas.
Hipparchus.
Iphicrates.
Lamachus.
Leonides.
Lycurgus.
Mallius.
Pericles.
Phalaris.
Philippus.
Phocion.
Ptolemæus.
Pyrrhus.
Scipio.
Scyllûrus.
Semiramis.
Themistocles.
Timotheus.

[Medici, Philosophi, & alij]

Aesopus.
Alcmæon Medicus.
Antigenidas.
Antyllus Medicus.
Apelles.
Arimnestus.
Aristides Iustus.
Aristophanes.
Aristoteles.
Brassos.
Cato.
Cephisidorus.
Cleostratus.
Clitomachus.
Dicæarchus.
Diocles Medicus.
Dion.
Dionysius.
Erasistratus Medicus.
Eratosthenes.
Eubulus.
Euphranias.
Euryphron Medicus.
Euryximachus.
Euxitheus.
Galenus Medicus.
Glaucon.
Hermarchus.
Hermippus.
Hippocrates Medicus.
Licymnius.
Metrocles.
Metrodorus.
Myssos.
Nicostratus.
Prausion.
Seriphius.
Simonides.
Sostratus.
Sotion.
Speusippus.
Theocritus.
Theopompus.
Tymarides.
Thynon.

Totilla Capita, in quæ veterum dicta Ioannes contulit Stobæus, & ex his potissimum Philosophis, Poëtis, Oratoribus, Regibus, atq; Imperatoribus, hæc eadē collegit.

Cæterum vtile hoc Opus, cum ijs, qui horum scripta operaq; a legerunt, vt eorum per hæc memoria renouetur, tum ijs in primis, qui nō legerunt, quod assiduo sese in his exercendo, breui admodū tempore pulchra multa & varia, summatim comprehensa, mente recondere cum fructu queant. Communis autem vtrisque hæc vtilitas accedet, quod quæ inuestigabunt absque labore, & breui, vt apparet, inuenturi sint, qui se à capitibus his ad fusiorem pertractationem conferre volent. Immo & quibusuis dicere, & scribere volentibus perutile hoc opus futurum sit.

a. Sequor τὸ ἀνεγνωκόσι.

PRæsagit animus, (*quid enim vetat ominari?*) *fore vt ope Photianæ Bibliothecæ, quæ latent, eruantur non pauca. & quemadmodū nunc exiuerunt Hadrianus, Gelasius, Theophylactus Simocatta, ac quædam etiam Diodori Siculi, sic quoque spes est, Stobæi Eclogas omnes, capite truncas, alibi vitiosas, turbatas, mutilas, primo maximè & secundo libro, Philosophi alicuius opera atque Philologi in integrum restitutum iri; vt apto illo colligentis ordine seruato, maiore cum Reip. commodo appareant. Et tibi, quod omnium primum, oeconomiam librorum, ac singulorum cuiusq; capitum seriem, & argumentum Photius accuratè* Schol.

deſignet: dein Auguſtanæ bibliothecæ (cuius multa iam exſtant in rem litterariam beneficia) codex calamo exaratus, vt & noſtra neq; pauca, neque contemnenda fragmenta, quæ ex Ant. Auguſtini V. C. libro deſcripſimus, magna ſane ad id, quod ſuggerimus, adferent adiumenta. Nunc quoniam in medio palma eſt, huc Græcæ ac politæ Philoſophiæ ſtudioſos inuito.

B. BASILII SELEVCIÆ EPISC.

Orationes XV. &

Vita primæ Martyris Theclæ.

CLXVIII.

LECTAE ſunt S. BASILII *Epiſcopi Seleuciæ Orationes* [a] *quindecim.* Prima in illud: *In principio fecit Deus cœlum & terram.* Poſt hanc in Ioſeph, in Adamum, in Cain & Abel, in Abrahamum, in Moyſen, Eliam, & Ionam. Item nona in centurionem. Decima in illud: [b] *Nauigabant diſcipuli cum* IESV, & quæ ſequuntur. Deinde in illud: [c] *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati eſtis, & ego reficiam vos.* &c. Tum in Publicanum, & Phariſæum. Itemq; in illud: [d] *Dic vt ſedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram, & alter ad ſiniſtram.* Et in illud: [e] *Quem dicunt homines eſſe Filium hominis.* Decimaquinta in illud: [f] *Tu es qui venturus es, an alium exſpectamus?* 196

In quibus quidem eius Orationibus hoc obſeruare licet, magnum eum eſſe, ſi quis vnquam alius fuit, figuratæ atque incitatæ orationis, pariumq; artificem. Perſpicuitatē nihilominus. ac ſuauitatem retinet. Verum quia nimius in tropis & ſchematis incitatis, ſacietatem parit, ſiue potius, quia tam aſſiduus in his eſt ac totus, nihil vt aliud ſine modo occurrat, auditori faſtidium & calumniandi anſam præbet, atque ad ſcriptoris ipſius vituperationem incitat, quaſi neque naturam arte moderari, neque regula, quod inordinatum erat, digerere poſſit. Etſi autem tropis hoc modo abundet, ipſumque adeo tropologicum dicendi genus fontis in morem effundat, nunquam tamen ideo vel in frigidum ſermonem, niſi perraro, delabitur, vel obſcuritate aliqua ſenſum obumbrat: ſed ſi quid ob tropologiam intelligi minus commodè poterat, id cum [g] accelerata membra atque periodi, tum dictionum ipſarum ſignificantia facile tollit. Cæterum, vt iam dixi, ſatietas gratiam omnem hebetat, & purorum illa troporum affluentia artificij legibus nullam dicendi libertatem concedit.

Hic autem potius Baſilius, quam [h] Magnus ille Cæſareæ Epiſcopus videtur beatiſſimi Chryſoſtomi amicus ille, & contubernalis fuiſſe, ad quem etiam librum de Sacerdotio ſcriptum miſerit. Multa enim in huius Baſilij Orationibus veſtigia apparent [i] Orationum ac ſenſuum illius, eorum præſertim, quibus ſacram explanat Scripturam: vt vterque ſibi vtilia ex eodem fonte hauſiſſe videatur. Et verò figurarum ille cum ſignificantia tam familiaris vſus, permagnum eſt ſingularis cum Ioanne conſuetudinis, lectorumque librorum eius argumentum. Vtitur enim ijsdem & diuinus ille vir, licet moderate & opportune, atque ita, vt & tumorem, qui ex illis naſcitur, ſimplicitate temperet ingenioſeq; molliat, & orationem ſuam vniuerſam ciuili ſermoni perſimilem efficiat.

Idem verò hic Baſilius ille eſt, qui primæ martyris Theclæ præclarè [k] geſta, & certamina, atq; victorias metris perſequitur: cuius item alia ſcripta [ptæter iſta] circumferuntur.

[a] *Longe plures exſtant hodie Græcè in Germania euulgatæ, quas nuper Latinas fecit noſter Claudius Dauſqueius.*
[b] *Luc. 8. 23.*
[c] *Matth. 11. 28.*
[d] *Matth. 20. 21.*
[e] *Matth. 16, 13.*
[f] *Matth. 11. 3.*
[g] *τῇ ταχύτητι lego.*
[h] *Quod putauit Georg. Alexand. pag. 139. ex Socrat. lib. VI. cap. 3. & alij. Cum Photio tamē ſentit Suidas calamo exaratus Bibliothecæ noſtræ ſociet. Antuerp Verum D. Barō. Card. To. IV. Annal. Eccleſ. ad ann. Chriſti CCCLXXXII. vertit, Orationes ac tres ſeqq. in in lucem Petr. in Carm. de vita ſua.*
[i] *Quamobrem etiamnum hodie Orationes quædam promiſcue & trique tribuuntur. Vt XXXIX. tertium quendā Baſilium quærit. Vide quæ notauit noſter Claud. Dausqueius ad B. Baſilij Seleuc. quæ initio.*
[k] *Eſt in Bibliothecis hæc vita Græcè, Baſilio inſcripta, ſed ſoluta oratione, non metro: edetq; Pantinus V. Cl. Porro B. Theclam templum habuiſſe celebre admodum Seleuciæ teſtatur B. Gregor. Naz. & Niceph. lib. XVI. cap. 8.*

B. CYRILLI

Contra Neſtorii blaſphemias libri V.

Epiſtolæ variæ, &

CLXIX.

Scholion de Incarnatione Vnigeniti.

LECTI

LECTI sunt S. CYRILLI *aduersus Nestorii blasphemias libri quinque.* quorum primus quidem calumniarum Nestorij capita decem infellit. Alter deinde quatuordecim. Tertius verò sex. Quartus denique ac quintus singuli septem. Elocutionem autem ipsam hîc ad peculiarem illum suum, quem in orationibus sequitur, dicendi modum ita conformauit, paululum vt magis ad humile dicendi genus tendat.

Erat in eodem volumine ad ipsum quoque Nestorium epistola, qua in viam il-
197 lum reducere, & amicè corrigere nititur. Quin & Nestorij ad Cyrillum responsio, qua capita illa, quæ sua hic epistola complexus fuerat, damnanda esse censet. Altera item Cyrilli epistola [ibi legebatur] ex Alexandrina Synodo ad Nestorium missa, quæ duodecim eum capitum errores abiurare iubebat. Tertia quoque ad Valerium Episcopum aduersus Nestorium, eiusque dogmata. Item ad Acacium Melitinæ Episcopum dogmatica epistola, vel apologia potius vnionis atque concordiæ cum Ioanne Antiochiæ Patriarcha: aliæque variæ eiusdem argumenti litteræ, quarum binæ diuinam quoque Nicænæ Synodi doctrinam explanant. In quibus quidem omnibus, contentius ne agat, an remissius, propriam vbique dicendi formam tenet.

Erat & hîc epistola ad Acacium Episcopum Scythopolitanum, de [a] emissario capro. *a. Cuius emissio atque ceremoniæ Leuit. 16. præscriptæ.*

Alter item liber sic inscriptus: *Scholion de vnigeniti incarnatione*: quo hæc ferè exponuntur. Quid est CHRISTVS? Qua ratione intelligendus Emmanuel? Quid est IESVS Christus? Iuxta quid Dei Verbum dictum est homo? Iuxta quid euacuatum esse Dei Verbum dicitur? Quomodo item Christus vnus est? Quomodo etiam vnus est Emmanuel? Quamnam dicimus esse [b] exinanitionem? Item de ignito carbone viso ab [c] Esaia, aliaque præterea, his tamen affinia, capita decem. Permagnam verò legentibus vtilitatem liber hic adferre potest. *b. Al.* Vnionem. *c. Esaiæ 6. 6.*

ANONYMI

Testimoniorum de CHRISTO *è gentium scriptis libri XV.* CLXX.

LEGI opus multorum versuum, vel librorum potius (libros enim quindecim quinque voluminibus continebat) in quibus testimonia, locaque integrorum etiam librorum, non modò Græca, verumetiam Persica, Thracica, Ægyptia, Babylonica, Chaldaica, quin & Italica, ex iis qui apud singulas harum gentium doctrina clari haberentur: quæ quidem hic scriptor sanctæ, cœlesti, atque diuinæ Christianorum religioni non inutilia esse, conatur ostendere. Cuiusmodi affert, de ipsa quoque sanctissima & consubstantiali Trinitate; quomodo nimirum per eosdem illos prædicetur, atque enuntietur. Item de verbi in carne aduentu, signisque diuinis, & de cruce, cruciatibus, ac sepultura, de resurrectione, atque ascensione, & de sanctissimi Spiritus ignitis linguis in discipulos inexplicabili modo superueniente gratia: nec non de tremendo CHRISTI Domini nostri secundo aduentu, mortuorumque resurrectione ac iudicio, & remuneratione eorum quæ in vita quisque gesserit. Ad hæc de vniuersi fabrica, de prouidentia, de Paradiso, deque similibus. Quin & de virtute Christianorum propria, & si quid huic finitimum est. De his omnibus Græcos, Ægyptios, Chaldæos, & quos nominaui ceteros philosophatos, eademque suis ipsorum scriptis diuulgasse, ostendere nititur. Neq; verò horum tantummodo testimonia congesta laudat, atque aduocat, sed & è frigidis [a] Zosimi libris petita. *a. De cuius historia Phot. sup. Cod. XCIIX. pag. 147.*

198 Thebanus fuit hic Panopolita, qui neque argumentis eadem probare neglexit, in quibus & Hebraicarum vocum significationes exponit, & singuli vbinam locorum Apostoli salutarem doctrinam prædicarint, quaque ratione humanis curis ac laboribus sint defuncti. Donec ad finem tandem horum librorum, suam quoque adfert admonitionem, quam gentium sententiis, ac scripturæ locis contexit, atque confirmat: in qua potissimum hominis illius cum virtutis studium, tum nulli obnoxiam calumniæ pietatem licet agnoscere.

Ad orationis verò eius ideam quod attinet, ea nulla esse posse videtur. Nam & compositio ita in plerisque neglecta est, ipsæque adeò dictiones, vt nec à triuialibus in-

terdum verbis abſtineat: & eorum item quæ ſcribit ſententia nihilo his aliquando melior euadit. Quare etſi laborem viri, ac ſcopum cordatus nemo meritò reprehendat, ipſum tamen opus non perinde ſe habet. Non ſolùm enim diſſentanea ſæpè in multis dicta diuinæ noſtræ fidei accommodare nititur; verum etiam fabulas ac ſomnia, quæ vel ab ipſiſmet, qui prodiderunt ſcriptoribus, ſi quid ſaperent, irrideantur: quæ tamen ille Chriſtianæ noſtræ fidei conducere adeò adfirmare non veretur, vt ſtudiosè quoque fabularum & ſomniorum alienum ſenſum in veros, pios, purosque ac ſinceros diuini dogmatis ſenſus traducat: vnde & emolumentum omnino nullum veræ religioni attuliſſe, ita criminandi occaſionem cauillantibus præbuiſſe, non iniuria videatur. Oſtendere ſiquidem deinceps gentes poterunt è noſtris quoſdam, qui ad commendandam religionem noſtram (quæ ſola pura eſt ac vera, neque vlla prætetea re opus habet) eiuſmodi adhibeant, quæ nihil ad rem pertineant, quin maximam potius partem prorſus aliena ſint, quia res illorum conciliare cum noſtris conentur, à quibus tamen nihilo minus, quàm à lumine tenebræ, diſiunctæ ſint. Subiit verò ille ingentem hunc laborem, quod ipſe identidem teſtatur, vt oſtenſo, Chriſtianorum doctrinam in omnibus gentibus prænuntiatam fuiſſe, & ab eloquentiſſimis quibuſque in ſingulis nationibus prædicatam, inexcuſabiles eos omnes inter gentes eſſe conuinceret, qui diuinæ non ſint aſſenſi doctrinæ. Qui quidem ſcopus laudandus ſanè eſt, etſi non oportebat eum per dubia & incredibilia confici, ſed per ea tantùm, quorum & facultas eiuſmodi eſſet, & quæ fidem inuenirent.

Eius autem, qui hæc volumina collegit, nomen cognoſcere ad hanc diem non potui. (Nec enim libri, quos vidimus, id præferebant) illud tantùm, Conſtantinopoli ſe cum vxore, ac liberis ex ea ſuſceptis habitare, atque poſt Heraclij tempora vixiſſe oſtendit.

EVSTRATII MAGNÆ ECCLES. PRESB.

De vita functorum animis, tractatus III.

CHRYSIPPI HIEROSOLYMORVM PRESB.

CLXXI. *Hiſtoria de Gamaliele & Nicodemo.*

LEGIMVS librum EVSTRATII magnæ Eccleſiæ Presbyteri, qui oratione quidem vſus eſt minimè laudabili, ſed argumentis non admodum culpandis: & dictio ipſa perſpicua eſt. Tria potiſſimum illi ptopoſita. Primum quidem, beatorum animas, mox vt corpore ſolutæ ſint, operari. nec beatorum dumtaxat, ſed & omnino, prout 199
quiſque meritus ſit, omnium hominum. Animas illas, quæ multis ſæpenumero ſeſe, variisque modis conſpiciendas offerunt, in ſua quamque natura apparere, nequaquam verò diuinam virtutem in formas ſanctarum animarum traductam operationes illas exhibere. Quid enim fingere attinet ſeu formas, ſeu figuras, cùm promptius ea poſſint [a] ſanctis illis animis, quæ numini viſa ſunt, perfici. Quod quidem vtrumque caput cùm veteris ac noui Teſtamenti locis, tum verò diuerſorum Patrum teſtimoniis confirmare nititur. Tertium denique caput hoc ſtudiosè perſequitur, a oblata pro iis, qui in fide obierant à ſacerdotibus ſacrificia, atque donaria, vel preces alioquin, ſupplicationesque, & eleemoſynas, pro iiſdem factas ad fidelium ſalutem, ac delictorum remiſſionem iis valere omnino, pro quibus hæc offerantur. In his autem tertia offerre ſacra refert, qui dominicæ ac triduanæ reſurrectionis myſterium in precationis ſubſidium atque auxilium adſumant. Nouendialia ſimiliter, quòd poſt octauum à reſurrectione diem viſus iterum eſt à diſcipulis CHRISTVS. Præterea quadraginta, quòd poſt dies totidem à diſcipulis poſtremum viſus, in cœlos cum humana noſtra natura aſcendit.

a. *Antiquum hic mihi morem nota, vita ſanctos ſacrificiis, precibus, atque eleemoſynis iuuandi. De quo & S. Ioan. Damaſceni exſtat orat. in qua etiã tria hæc ſacrificandi interualla obſeruari olim ſolita videbis.*

CHRYSIPPI HISTORIA.

REPPERI quoque in eodem illo codice, Pauli in lege magiſtrum Gamalielem & credidiſſe, & baptizatum fuiſſe. Nicodemum item nocturnum [quondam] amicum, diurnum etiam redditum, martyrioque coronatum, quem & Gamalielis patruelem hæc teſtatur hiſtoria. Baptizatum verò vtrumque à Ioanne, & Petro, vnà cum Gamalielis

lielis filio, cui Abibo nomen. Beatum igitur Nicodemum à Iudæis, cùm baptizatum eum inaudiſſent, plagis multis percuſſum; quas cùm fortiter ipſe toleraſſet, è vita poſt non diu deceſſiſſe. Hanc codex iſte continebat hiſtoriam, eamque *Chryſippo* adſcribebat, Hieroſolymorum Presbytero, qui in laudatione Theodori martyris, quaſi aliud agens, Luciani cuiuſdam meminit, eiuſdem æquè Eccleſiæ Presbyteri, quo tempore Ioannes præſul eam ſedem tenuit.

Hic [a] Lucianus nocte quadam, hora ferè tertia, reuera non inſomnis, dicitur ea quæ diximus, didiciſſe. Hæc enim adſtantem ipſi Gamalielem omnia reuelaſſe: verum nimirum eſſe ſe Gamalielem, à ſupradictis Apoſtolis, vnà cum Abibo filio baptizatum, & in eadem capſa collocatum. Eſſe & Stephannm protomartyrem in theca Orien-
200 tem verſus conditum, atque ad eius pedes in altero ſcriniolo Nicodemum iacere, quæ item per quos, & ſub quibus paſſus eſſet, indicauit: thecamque poſt hæc proximam ſuum, ac filij corpus continere. His dictis, Gamalielem præcepiſſe Luciano, ne poſt hac reliqnias illas in Sole, & pluuia corrumpi per negligentiam ſineret. Terræ motum inſuper ad hoc viſum exortum, multaque plurimorum genera morbornm hîc curata eſſe; Protomartyris maximè theca medelam adferente.

[a] *Cuius & de hac ipſa re epiſtola exſtat encyclica. Vide Sur. tom. 4. & D. Baron. tom. 5. ad annum Chriſti 415. & Not. Martyrol. III. Auguſti.*

B. IOANNIS CHRYSOSTOMI

CLXXII.
CLXXIII.
CLXXIV.

Homiliarum in Geneſim, volumina III.

LEGIMVS CHRYSOSTOMI *in Geneſim Homilias vnam & ſexaginta, in tria diſtributas volumina:* quorum primum quidem viginti: Alterum deinde ſedecim: Tertium quinq; & viginti continebat. Significat autem in horum primo, Quadrageſimæ ſtatim initio concionari cœpiſſe, atque ante ieiunij tempus illud decurſum, viginti hos ſermones vnà cum aliis item tribus quatuorue, in medio concionum in Geneſim (vſu ita, vt apparet, veniente) interiectis, ad populum declamitaſſe. Animaduertas quoque, etſi *Orationum* nomen præferant hi libri (ſic enim in iis reperi exemplaribus, quæ legi) homiliis tamen ſimiles magis eſſe, cum ceteris rebus, tum quòd ſæpenumero tanquam præſentes reſpiciens auditores, ſermonem ad eos conuertit, interrogat, reſpondet, ac pollicitationibus vtitur. Et vt poſſit maximè alio in dicendi genere, quàm homiliarum iſto, ſimilia formare atque exhibere, quia tamen illud aſſiduè conſtanterque ſine vllo diſpoſitionis ordine ſeruat, homilias illas eſſe ſatis ſuperque declarat. Habuit autem eas ad populum, vt ex ſingulis deprehendas, ſæpè quotidiè, interdum alternis. Ita ſe primum hoc viginti homiliarum volumen habet. Alterum deinde ſedecim orationes complectitur. quarum priores ſeptem durante adhuc Quadrageſima habitas apparet, vt totius Quadrageſimæ tempore [a] vſque ad hebdomadis ſanctæ feriam quartam, viginti ſeptem in Geneſim orationes habuiſſe conſtet. Neque verò ſecundi voluminis ſermones reliqui nouem, & Tertij viginti quinque, ſtatim atque continenter poſt Paſcha habiti. Nam poſt Homiliam feria quarta maioris hebdomadis habitam, quæ in Geneſim ſeptima eſt atque viceſima, concionatus eſt deinceps de S. Cruce, hinc de proditione Iudæ: atque ita ordine, prout feſti dies, ſiue argumenta inciderunt, homiliæ quoque aptatæ ſunt. Iam poſt reſurrectionis homilias in Apoſtolorum Acta continenter verba fecit; quemadmodum ipſe octauam ſupra viceſimam, quæ ſequitur in Geneſim orationem auſpicatus oſtendit. quam vt apparet, cum reliquis [huius argumenti] longo poſt tempore habuit. Quinquaginta enim illis in Acta homiliis recitandis vnum fermè annum inſumpſit, cùm non quotidie vnam, ſed quinto tantùm aut ſeptimo die, & aliquando ratius etiam eas recitarit: & quidem, vt ipſemet tradit, cùm tertium iam annum præſul eſſet. Quas verò in Geneſim ſcripſit, quo ſint tempore habitæ, non potui cognoſcere. Tantum ſi illas à ſe habitas homilias ſermone illo XXVIII. meminit, quas tertio epiſcopatus anno compoſuit: neque de aliis quàm in Acta ſcriptis, ibi mentionem facit (quod equidem hactenus non potui deprenhedere) Præſul nimirum cùm eſſet, etiam has contexuerit: viginti quidem & ſeptem ſecundi anni Quadrageſima, ceteras dein triginta quatuor anno quarto.

[a] μέχρι τῆς μεγάλης τετράδος.

Dictio hîc illius de more perſpicua & pura, ſplendida inſuper, ac fluens apparet, multam interim cum ſenſuum varietatem, tum gratiſſimorum exemplorum copiam exhibens. In humile tamen hîc dicendi genus dictio pronior, tanto eſt ea, qua in homiliis

CHRYSOST.

miliis in Acta Apostolorum vtitur, inferior, quanto hæc à commentariis in Apostolum ac Psalmos superatur. Cum enim vbique orationem puram, illustrem, ac benè dispositam non sine voluptate artificiosè contexat: in his maximè scriptis virtutibus illis, exemplorumque vbertate, atque enthymematum copia, & cum ita opus est, etiam grauitate excellit. Quin, vt semel dicam, verbis hæc monumenta, compositione, methodo, sensibus, & id genus apparatu, præstantissimè exornata edidit.

Ceterum quænam in Apostoli epistolas Antiochiæ dum ageret, elaborauerit, & accuratiora quidem illa, quæ item Præsul conscripserit, ex illis ipsis facilè potest dignosci. Quæ autem ad historiam Commentariorum in Psalmos pertinent, cognoscere nondum licuit, nisi quis fortè vim, aliasque dicendi virtutes suspiciens, otiosum illa potius, quàm publicis immersum negotiis, elaborasse affirmet.

Quod sicubi sententiarum aliquæ, seu interpretationis, seu profundioris indagationis indigebant, neque tamen diligenter satis eas explanauit, mirum id minimè videri debet. Quæcunque enim auditorum captui accommodata essent, atque ad eorum salutem & vtilitatem pertinerent, ea neutiquam ille prætermittebat. Quamobrem neque admirari sanctissimum virum satis vnquam possum, quòd perpetuò in omnibus suis scriptis auditorum ita vtilitatem, tanquam scopum præfixisse sibi videatur, vt cetera vel omnino neglexerit, vel leuissimè attigerit. Sed & illud penitus præ auditorum vtilitate contempsit, quod alicui vel sensus aliquos ignorasse, vel ad profundiora quædam penetrare refugisse, vel id genus alia præteriisse, videri posset.

PAMPHILÆ

Historiæ Miscellæ libri VIII.

CLXXV.

a. Pamphiles huius (sed eam Epidauriam dicens) scripta refert Suidas, & Agell lib. 15. cap. 17. Commentarium Pamphilæ 29. laudat. Supra q. Cod. 161. pag. 175. Epitomarum eius libri decem referuntur.
b. Suid XXXIII. numerat.
c. Socratidæ, vt testatur Suid. in Pamphile: siue Soteridæ, vt idem in hac voce scripsit.

LECTI sunt a PAMPHILÆ *mistarum historiarum libri commentarii b octo.* Vixit hæc c viro nuptui data, vt ipsa operis initio præfatur: cum quo coniuge annos ipsos tredecim à pubertate coniuncta fuit, & hoc opus meditari cœpit atque conscribere. Scripsit autem, tum quæ ex viro didicit, cum quo tredecim, vt diximus, annos coniunctissimè vixit, nullo interim die aut hora otiosè transacta: tum ea quæ ab aliis accepisset, qui mariti domum plurimi frequentarent, nomine & doctrinæ gloria claris: tum 202
denique quidquid legendo ipsa obseruasset. Hæc omnia, & quæcunque memoria digna visa sunt, in Commentarium per saturam retulit, & non per proprios singula locos distribuit, sed vt quodque visum est, vtque occurrebat, congessit. non quod difficile futurum ipsi esset in suas quæque classes diuidere, sed quod iucundius longeque gratius miscellaneum hoc scriptum, varietatemque, quam generis vnius opus existimaret. Vtilis sanè liber hic omnigenæ doctrinæ. Reperias enim in eo historica non pauca bene necessaria, immò & scitè dicta. Rhetorica etiam ac philosophicæ contemplationis quædam, & poëticæ facultatis formas, & si quid huiusmodi forte se offerat.

Ægyptia genere Pamphila hæc fuit, floruitque ea tempestate, cùm Nero Romanorum imperium Cæsar tenuit. Dictio verò (quantum ex proœmio colligere licet, cumque proprium quid affert, & maximè in sensu) vt mulieris propria, simplicis est formæ, ac ne verbis quidem ipsis ab idea fit alienior. At quoties veterum dicta commemoranda colligit, varia eius oratio est, neque vni formæ accommodata.

THEOPOMPI

Historiarum libri LIII.

CLXXVI.

a. De Theopompo legendus Halicarnass. in Criticis, & Suidas.
b. Suidas LXXII recenset.

c. Ἀνωθεν Diodoro lib. 15. & item hic inf. pag. 203. Ανωθεν.

LEGIMVS a THEOPOMPI *opus historicum librorum trium & quinquaginta:* qui b reliqui sunt. Intercidisse verò sextum, septimum, & nonum, vicesimum, atque triceſimum etiam veteres quidam affirmarunt: neque sane mihi videre hosce contigit. Menophaues autem, vetus & ipse, minimeque contemnendus auctor, vbi de Theopompo differit, duodecimum quoque periisse scribit, quem tamen nos cum aliis legimus.

Narrat duodecimus hic liber res gestas c Pacoridis Ægyptiorum regis, vt cum Barcæis fœdus inierit, & pro Euagora Cyprio aduersus Persas steterit. Qua ratione inopinato

opinato Cypriorum imperio potitus sit Euagoras, *a* Audymone Citieo, qui eam tenebat, capto. Qua arte Græci Agamemnonem secuti Cyprum occuparint, Cinnyra cum suis electo, quorum posteri reliqui sunt Amathusij. Vt rex cum Euagora bellum gerere animum induxerit, Imperatore creato Autophradate Lydiæ Satrapa, Nauarcho verò *b* Hecatomno: & de pace quam palmarij vice Græcis donauit, vtque acrius cum Euagora dimicarit, ac de *c* nauali ad Cyprum pugna. Vt Athenienſium ciuitas in fœdere cũ rege inito perſeuerare ſtuduerit. Lacædemonij verò, ſecundis rebus elati, pacta conuenta ruperint. Quomodo item ſub Antalcida pacis fœdus percuſſerint. Vt Teribazus bellum geſſerit, & Euagoræ inſidias ſtruxerit, vtque apud regem *d* Euagoras illum accuſarit, ac cum Oronte tranſegerit. Vt à *e* Nectenibi occupato Ægyptiorum regno, ad Lacedæmonios Euagoras legatos miſerit, quaque ratione
203 Cyprium bellum confecerit. De *f* Nicocreonte, qui inſidias locarat, quomodo nec-opinato deprehenſus ſit, effugeritque. Quomodo cum eius filia virgine relicta, & Euagoras, & huius filius *g* Prytagoras, clam alterutro concubuerint, Thraſydæo Eunucho (qui genere Eleus erat) viciſſim illis ſubſeruiente ad puellæ amorem: vtque hæc ipſis interitus cauſa fuerit, Thraſydæo necem illis procurante.

a. Ἀεδήμονα Θύριον vocat *Diodorus lib. 14. Biblioth. vbi etiam plura de Euagora, & in Iſocratis* Euagora.

b. Cariæ Præfecto apud *Diodorum ſup. qui & ſolus ibi bello præfuiſſe dicitur.*

c. Quam refert *Diodor. lib. 15. initio.*

d. Ab Oronte *Laert. lib. 9.*

accuſatum refert Diodorus ſup. *e.* Νεκτανεβῶ *Diodoro lib. 15. extremo.* *f.* *Ab hoc Cypri tyranno memorat Anaxarchum Philoſophum necatum.* *g.* Pythagoras, *Diodoro ſup. Iſocrati verò* Protagoras.

Refert dein, qua ratione Acôris Ægyptius cum Piſidis belli ſocietatem inierit, deque ipſorum regione, & de Aſpendiis. De medicis quoque Cois, & Cnidiis, quòd Aſclepiadæ ſint: quodque è Syrno posteri Podalirij primi acceſſerint. De *h* Mopſo vate, eiusque filiabus Rhode, Meliade, ac Pamphylia. ab his Mopſueſtiam, & in Lycia Rhodiam, Pamphiliamque regionem nomen accepiſſe. Vt à Græcis habitari Pamphilia cœpta, mutuo bello arſerit: & quomodo Lycij cum Telmiſſiis, belli duce Pericle eorum rege, pugnarint: nec manus conſerere deſierint, donec ipſos intra muros compulſos ad concordiam adegerunt. Hæc duodecimo illo libro, quem Menophanes non vidit, continentur.

h. De quo & *Strabo lib. 14.* ad Colophonem Ioniæ, aliisq; ſæpè.

Theopompus hic Chius genere fuit, genitus patre *i* Damoſtrate. Patria verò cum parente exceſſiſſe fertur, cum Laconum ille rebus ſtudere conuictus fuiſſet, quo mortuo patriæ reſtitutum aiunt, Alexandro Macedonum rege per epiſtolam ad Chienſes reditum ipſi impetrante, ætatis Theopompi anno quinto & quadrageſimo. Verùm mortuo deín Alexandro, vndique exſulantem in Ægyptum veniſſe narrant, ibique regem Ptolemæum non ſolùm hominem non excepiſſe, ſed etiam velut nimis curioſum tollere de medio voluiſſe, niſi amicorum precibus ſeruatus fuiſſet. *k* Æquales ſuos ipſemet nominat, *l* Iſocratem Athenienſem, Theodectem Phaſeliten, & Naucratem Erythræum, quos & ſecum in dicendi facultate principatum in Græcia tenuiſſe refert. Sed Iſocratem quidem rei familiaris anguſtia, vti & Theodecten, pretio orationes conſcripſiſſe, ac ludo aperto adoleſcentes informaſſe, indeque lucrum reportaſſe: ſe verò cum Naucrate, quòd vitam tueri honeſtè poſſent, aſſiduè in his, in Philoſophia, inquam, ac dicendi facultate exercitum. Neque verò temerè ſe, aut præter rationem primas ſibi vindicare, cùm demonſtratiui generis orationes non pauciores, quàm viginti millium verſuum conſcripſerit: quin & ſupra quindecim verſuum myriadas, in quibus Græcorum, ac Barbarorum res geſtas hactenus narratas legere liceat. Ad hæc verò nullum eſſe ait Græciæ alicuius
204 pretij locum vrbemve, quo non ipſe peruenerit, publiceque perorans magnum decus, ac virtutis in dicendo ſuæ monumentum reliquerit. Hæc de ſe ipſe pronuntians, eos qui apud ſæculum prius dicendo claruerunt, *m* ætatis ſuæ oratoribus longè poſtponit, ac ne in ſecundis quidem ſubſiſtere poſſe affirmat, clarumque id eſſe vel è ſcriptis vtrorumque, & orationibus ad poſteros tranſmiſſis. Creuiſſe namque immenſum quantum ſua ætate hanc ipſam dicendi facultatem. Verùm quos ætate priores nominet, equidem apertè non capio. Non enim credo perſtringere audeat Herodotum atque Thucydidem, quibus ille viris longè facundia inferior eſt. Niſi fortaſſe *n* Hellanicum, aut Philiſtum hiſtoricos innuit, vel Gorgiam, & Lyſiam, ceteroſque ætati ſuæ viciniores, obſcurè ſignificat. quanquam ne hi quidem adeò dicendi inopes fuerunt. Ita Theopompus iudicat.

i. Damaſiſtratum *Suidas nominat.*

k. De quibus vide *Dionyſ. Halicarn.*

l. Quo & præceptore vſus, teſte *Cicer. Dionyſ. atque Plutarch. Legendus autem de his Suidas.*

m. Simile tradit argumentum ſiue *Fabius*, ſiue *Tacitus*, Cur æui ſui oratores veteribus concedant.

n. Vide *Dionyſ. Halicarn. Critica, & Cicer.*

Ferunt eum vnà cum Ephoro Iſocratis fuiſſe auditorem, vt & libri ipſi ſatis declarant

clarant. Frequens enim est in Theopompi operis Isocraticæ formæ imitatio, tametsi in operis accuratione longè à tergo hæreat. Et verò narrandi argumenta præceptorem vtrique præbuisse volunt, *a* superioris quidem ætatis Ephoro, Theopompo autem *b* post Thucydidem res Græcorum, pro vtriusque scilicet captu, etiam re ipsa accommodata. Hinc & historiarum procœmia vtrisque cum sensibus tum aliis rebus esse simillima, velut ab iisdem stadij carceribus, ad calcem vsque historia decurrente. Digressionibus itaque variæ historiæ quàmplurimis, historicos suos implet libros Theopompus. Quamobrem & *c* Philippus, ille qui cum Romanis bellum gessit, digressionibus hisce sublatis, & *d* Philippi rebus gestis, *e* quas Theopompus scribendas potissimum susceperat, collectis, in sedecim eas dumtaxat libros (nihil de suo addens, aut præter digressiones, vt diximus, detrahens) redegit.

a. Cumanus Ephorus (inquit Diodorus lib. 16. Biblioth. ad annum Philippi XX.) historiam suam, cùm ad Perinthi oppugnationem peruenisset, desinit. Is in scribenda ea ab Heraclidarum reditu exorsus, Græcorum & Barbarorum res gestas annorum fermè DCCL. libris XXX. describit.

b. Scriptor ille (de Theopompo refert Diod. lib. 14. Biblioth.) à prælio ad Cynosema exorsus, ad quod Thucydides negotium destituerat, sedecim annorum tempus perscripsit. & Diodorus Plutarchus.

Duris autem Samius libro primo historiarum sic de illo scribit: Ephorus & « Theopompus superioribus longè sunt inferiores. Imitationis enim gratia destituun- « tur, carentque dicendi venustate, de scribendo tantùm solliciti. Etsi Duris ipse in ea- « dem illa dispositione longo post hos, quos carpit viros, interuallo relinquitur. Verùm an huic arroganti Theopompi censuræ (qua veteribus secundas quidem tribuebat) hoc obiecerit, non habeo dicere. hoc tantum vel maximè contenderim, neutrum ipsorum iustè satis reprehensum fuisse. Cleochares verò Smyrleanus de Isocraticis, opinor, omnibus loquens (hoc enim illi est, in comparatione cum Demosthene non postremas illis dare) ait: *f Demosthenis quidem orationes militum corpori similes maximè videri, Isocratis verò athletarum*. Illud clarum, Theopompum nemine esse Isocratis discipulorum in dicendo inferiorem,

Ceterùm Theopompi genus, institutionem, præceptorem, æquales, libros, 205
ciuilem vitam, orationum formam, atque institutum singulatim adnumerando, quibus denique temporibus viguerit, quæ item illi in vita contigerint, hactenus exposuerimus.

c. Demetrii filius, & Macedonicorum regum penultimus. d. Amynt. F. patris Alexandri M. e. Quod testatur lib. XVI. Biblioth. ad ann. Philippi XVIII. f. Philippo regi Macedonum hoc dictum tribuit

THEODORI ANTIOCHENI

CLXXVII. *Contra asserentes peccare homines natura, non voluntate, libri V.*

LECTVM est opus THEODORI ANTIOCHENI (qui Mopsuestenus ille Episcopus est, vt ex eius quibusdam epistolis colligimus) hoc titulo: *Contra asserentes peccare homines naturâ, non voluntate.* Ea disputatio quinque libris absoluitur, quos aduersus Occidentales hac labe infectos scripsit. Inde enim oriundum hæresis huius auctorem in Orientis modo regionibus versari, librosque de recens ab se excogitata hæresi compositos ad populares suos in patriam transmittere narrat, vt iam ibi multos per hanc artem in suam pertraxerit sententiam, integrasque adeò Ecclesias absurdis illis imbuerit opinionibus. *Aram* verò illorum librorum auctorem siue nomine, siue *a* cognomine, incertum, appellat. Hunc etiam quintum Euangelium confinxisse, illudque se in Eusebij Palæstini Bibliothecis repperisse ait. Reiecta præterea diuini ac veteris Testamenti versione; quam septuaginta interpretes simul conuenientes ediderunt, vt & Symmachi, & Aquilæ, aliorumque interpretatione, propriam quandam suam nouamque conficere ausum: cùm neque Hebraicæ linguæ, vt illi, à puero assueuisset, neque mentem S. Scripturæ didicisset: Hebræis tantummodo quibusdam abiectæ sortis in disciplinam se tradidisse, atque hinc propriam sibi editionem conscribere aggressum.

a. Ab infausta forsitan τῆς ἀρᾶς significatione.

Sectæ verò illius summa capita hæc ferè sunt. Homines naturâ, non voluntate peccare. Naturâ, inquam, non ea, qua præditus ab initio conditusque est Adam, (illam enim bonam, & boni DEI opus esse asserunt) sed ea quam post peccatum adeptus sit; quando per præuaricationem atque peccatum malam pro bona, mortalemque pro im-

pro immortali commutauit. Hac quippe ratione natura quoque improbos effectos, qui antea naturâ boni fuissent, in natura iam, & non in voluntate peccatum sibi acquisiuisse. Alterum deinde caput ex illo deductum. Infantes, tametsi recens natos, peccati immunes non esse, cùm ob Adæ præuaricationem, naturâ in peccatis constitutâ, ad omnes eius posteros peccatrix (vt ipsi loquuntur) natura propagetur. Adferre autem ipsos & illud ait: *Ecce in iniquitatibus conceptus sum*, & si quæ sunt generis eiusdem, Sanctum adhæc baptisma, sacrique corporis communionem, in peccatorum remissionem. quin etiam ipsis infantibus allata hæc præbere, ad propriæ opinionis confirmationem. Neminem præterea mortalium esse iustum. quod ipsum item ex eo, quod initio posuerunt, consequitur: *Non enim iustificabitur*, inquit Propheta, *in conspectu tuo omnis* [a] *caro*, & his similia. *Psal.50.7.* *Psal.142.2.*

206

Quartum, (ô blasphemas voces & impias!) Ne CHRISTVM quidem DEVM, adsumpta nimirum peccatis infecta natura, sceleris purum esse. Quanquam & in aliis ipsorum blasphemiis obseruare licet, inquit ille, non verè hos, & natura, sed figura duntaxat humanam ipsi naturam attribuere.

Quintum, matrimonium, vel certè congrediendi cupiditatem, & seminis missionem, omniaque similia, quibus successione genus humanum propagatur, peruersæ naturæ opera esse asserunt: in quam quidem per peccatum lapsus Adam, naturæ mox vitio malorum omnium examen in se susceperit. Hæc sectariorum dogmata sunt.

Porrò Theodorus hic rectè quidem facit, quòd hæc ipsa detestetur ac reiiciat, interdumque optimè ac validè ipsorum absurdas & blasphemas opiniones refellat, nec non sacræ scripturæ locis, quibus illi abusi sunt, proprios sensus adaptando, vt omnino imperitos redarguat. Verùm hoc ei perpetuum non est: nam & Nestorij sectam in multis parturire nobis visus est, & Origenis, saltem de fine suppliciorum, mussitare sententiam.

Quòd autem asserit præterea (Iam inde ab initio quidem formatum esse mortalem Adam, sed DEVM, vt scilicet peccatum odissemus, ita tantùm simulasse, quasi pro peccato pœnæ loco mors imposita fuerit) mihi sanè rectam sententiam nullam adferre, sed multis potius obiectum esse criminationibus, si quis rationes exigere velit, videtur: quantumuis, vt ipse dixerit, satis acriter huiusmodi opinio aduersus hæreticos pugnet. Non enim, si quid cum deteriori pugnet, continuò bonum est: etenim malum quoque secum ipsum pugnat: sed si quid rectæ rationi consentaneum, manifestumque fit sacris litteris, illud demum recipiendum, tametsi nulla hæresis ei sententiæ resistere audeat.

Nec illud item ego curiosè dictum, & Ecclesiæ DEI inauditum, in veritatis dogmatibus numerauerim, cùm duas esse peccatorum remissiones asserit. Alteram quidem de commissis: alteram verò (quam nescio quî remissionem quispiam, vt ille loquitur, appellare possit) [b] impeccantiam ipsam, siue non amplius peccare. Oportet enim nos, vt apparet, pluribus explanantibus vocabulis vti, vt nouam illam peccatorum remissionem declaremus. Quod enim recta loquendi ratio *impeccantiam* nominat, ille peccatorum veniam perfectam, & maximè ratam, integrumque appellat peccati interitum.

Ecquænam igitur hæc peccatorum remissio, & vbi facta, vndeque originem duxit? Cœpit quidem illa manifestare se, ait, ex quo CHRISTVS Dominus carnem induit, & arrabonis nobis loco tradi: perfectè verò datur, cùm pro bonis operibus, tum in illa instauratione, quæ post carnis resurrectionem futura est, qua vt potiamur, tam nos, quàm recens nati infantes baptizamur. Satis quidem illa, quæ dicta sunt hactenus, præclara, & quæ tantum non inhiare fini omnes iubeant. Dic ergo deinceps, Et quid hoc rei? aures enim tibi arrectas præbemus. Quænam, in-
207 quam, hæc est peccatorum perfecta remissio? Non amplius, inquis, post resurrectionem peccabimus. Quàm sanè ab ingenti spe nos deturbasti! Vt enim nunc quærere omittam, Quonam modo dicere liceat, peccatorum remissionem; illud tantùm breuiter rogabo; Quid ais? Propterea ne CHRISTVS tibi homo factus est, & cruci affixus, ne tu ibi post resurrectionem iterum pecces? Peccabantne igitur illic, qui vita prius abierunt, quàm in mundum CHRISTVS veniret? Et si forte non

[a] Ἀπ. πᾶσα σὰρξ. *in Vulgata edit.* πᾶς ζῶν, omnis viuens.

[b] *Ita cum B. Hieron. proœmio Comment 4. in Ierem. reddo* ἀναμαρτησίαν.

THEODORVS Antiochenus.

baptizemur, peccabimus ibi adhuc [tuo iudicio] & nos, & infantes? Quid? Infideles omnes, rurſumne futuro ſæculo, & furabuntur, & fornicabuntur, impieque agent, ac latrocinabuntur, omnemque adeò ſui deſiderij nequitiam adimplebunt? Non enim iuſtas ſatis vel eorum, quæ hìc commiſerunt, quantumuis grauiſſimas pœnas, reperias. En tibi, ex quibus iſtam ipſius peccatorum remiſſionem probare non poſſim, iam oſtendi.

Sed fortaſſe ne ipſe quidem volens huc deductus eſt, tantumque vt dubios ſic quærentium nodos diſſoluat: Quare pueri ſanctiſſimis myſteriis communicant? Cur baptiſmate digni iudicantur? niſi quia & ipſi peccatis abundant, inſito iam in naturam ipſam peccato? In peccatorum enim hæc remiſſionem conferuntur. Verùm oportebat & illam dubitationem, multas alioqui habentem diſſoluendi vias, alio modo diſſoluere, abſurdisque illis, quæ ad ipſius peccatorum remiſſionem conſequuntur, conſideratis, nihil eiuſmodi prodigiosè confingere.

a. Sup. pag. 3. XXV. duntaxat referuntur.

Idem hic Theodorus ille eſt, qui aduerſus Eunomium libris [a] octo & viginti non ſegniter depugnauit, & ſancti Baſilij, vel ipſiuſmet potius veritatis, ſententiam confirmauit. Etenim neque voces, neque vocum compoſitio, neque dogmatum mens, neque varia illa & fuſa refutandi ratio, nec id genus alia quidpiam differunt. etſi autem dictionibus vtatur non inuſitatis, obſcurus tamen eſt. quia enim catenatas vt plurimum adhibet periodos, & interpoſitiones crebras, per quas etiam ſenſus quàm longiſſimè à re propoſita recedit: rurſum quia nominum obliquis ac participiis redundat, & res eaſdem frequenter (neque id ſatis ornatè) reuoluit, ac repetit: quia denique repetitiones illius pluribus, quàm narrationes ipſæ (quod omnino ſine methodo fit) circumſtantiis refertæ ſunt, ſimilibusque ex cauſis non parum obſcuritatis ſcriptis ſuis aſpergit. Apparet autem ſtudioſius verſatum fuiſſe in ſacra noſtra & diuina ſcriptura, etſi in pleriſque à veritate aberret.

DIOSCORIDIS

CLXXIIX.

De materia medica libri VII.

a. Vt libri editi repræſentant.

LEGIMVS DIOSCORIDIS de *materia* [a] [*medica*] volumen ſeptem diſtinctum libris. Quorum in prioribus quinque agit de herbis, ſtirpibus, aromatibus, confectioneq; olei & vnguenti. Item de animantibus, & de partium illorum vtilitate. De arboribus quoque, & ſuccis, ac lachrymis. Præterea de melle, & lacte, atque adipe: deque iis, quæ frumentacea & oleracea vocantur. Adhæc de radicibus, plantis, arbuſtis, herbis, & quæcumque ex his vel liquorem vel fructum ad medicam facultatem vtilem habent. Quin & de vini generibus, ac de metallicis quæ nominantur, abundè tractat: & plurimorum, de quibus dicere inſtituerat, figuram, naturam, ortus locum, quo inueſtigata citius cognoſcantur, accuratè deſcribit. Parcius dumtaxat vſum rei cuiusque, minusque accuratè hiſtoriam adſcribit. Vinorum item varium in his prodit apparatum. Sexto autem libro de iis medicamentis diſſerit, quæ aut noxia ſunt, aut ſalutaria. Septimo denique & [b] huius operis vltimo, venenatorum animantium hiſtoriam ſcribit, ac per quænam qui in horum aliquod inciderint, aut perfectam medicinam, aut quidquid ſaltem ſolatij adferri poſſit, reperiant. Atque hic operi huic ſcopus præfigitur. quod vtiliſſimum ſanè eſt, non medicæ tantùm facultati deditis, verum etiam philoſophicæ ac phyſicæ ſpeculationi intentis. 208

b. Ipſe Dioſcorides libri VI. proœmio ſextum ipſum diſertè ſtatuit τῆς ὅλης πραγματείας τελευταῖον. Septimum autem hunc in duos modo diſtractum libros in vulgatis exemplaribus videmus.

Iam quotquot poſt illum de ſimplicibus medicamentis ſcripſiſſe viſi ſunt, alij librum hunc dumtaxat tranſcripſerunt, aliis ne in ipſa quidem ſua ſcriptione accuratio curæ fuit; ſed vniuerſam de ſingulis doctrinam diſcerpſerunt, dum formam, naturam, & ortum ſimplicium ſeorſim colligunt, ſeorſimque rurſum ac diuiſim vſum, & vtilitatem perſcribunt. [c] Alexander verò, [d] Paulus, Aëtius, ſimilesque, ne formæ quidem tationem habuerunt: ſed ſolius vſus ſumma dumtaxat veluti capita libantes, ſuis ea ſcriptis inſeruerunt Quanquam Paulus non ſolum eorum, quæ Dioſcorides tradidit, vſum minimè omiſit, ſed & multorum, quorum ille non meminit, vſum, vtilitatemque accumulat. Aëtius verò præterquam quod nihil ipſe addat, multa inſuper, quæ Dioſcorides ſcripſerat, neſcio quo conſilio præ-

c. Aphrodiſienſis.
d. Ægineta.

filio prætermiſit. At neque Oribaſius, qui his omnibus vberior eſſe videatur, omnia quorum Dieſcorides meminit, in ſua retulit collectanea; ſed vſum à forma naturaque disjunxit. Galenus item cum herbarum multa genera omiſerit, facultatem dumtaxat, aut vſum earum, quarum quidem meminit, deſcripſit; frigida ſane cauſa, cur harum & figuram, & naturam prætermiſerit, allata. Etſi de metallicis curioſius ſanè quam Dioſcorides egit, non minima ex parte, & quidem vtili, virum illum ſuperans, non adeo tamen, quantum herbarum ab illo cauſa vinci viciſſim videtur.

Quamobrem, mea quidem ſententia, ad figuræ, naturæ, atque ortus intelligentiam, Dioſcoride nemo facile vtilior inueniatur.

Scriptor hic, vt & *a* Galenus teſtificatur, Anazarbenſis eſt. Incidi tamen aliquando in eos libros, qui *b* Pedacij ſimul, & Anazarbei nomen in titulo præferrent. Omnibus autem, qui ante illum multi ea de re ſcripſerunt, accuratione atque vtilitate antecellere videri *c* ſtudet.

a. Lib. VI. ſimpl. medicam. Proœmio.

b. Quo modo in vulgatis hodie legimus, Πεδανίου Διοσκορίδου Ἀναζαρβέως περὶ ὕλης ἰατρικῆς. *c Libri primi Proœmio.*

209

AGAPII

Scripta. CLXXIX.

LEGI AGAPII, odio digni atqui impij hominis, *Opus trium & viginti libellorum*, & alia præterea *Capita duo ſupra centum*. Quibus omnibus ſatis oſtendit, falſo eum ſibi Chriſtiani nomen vindicare; cum tantus nemo omnium CHRISTI oſor, quantus Agapius vel ex his ipſis libellis, deprehendatur; quod Vraniæ cuidam feminæ, ſectæ ſuæ ſtudijque ſociæ, vti iactat, inſcribit. Cum igitur nullum dogma introducat atque confirmet, quod non Chriſtianæ doctrinæ aduerſetur, Principium quoddam malum per ſe ſubſiſtens, ab æterno eſſe Deo oppoſitum vult, quod interdum *Naturam*, *Materiam* nonnunquam, alias etiam *Sathanam*, *Diabolum*, *mundi Principem*, *ſæculi huius Deum*, alijſque ſexcentis appellat nominibus. Tradit adhæc, neceſſario, atque inuitos peccare homines: Et corpus deterioris eſſe partis, diuinæ vero auræ particulam eſſe animam, atque (ô ingentem amentiam) eiusdem cum Deo naturæ. Vetus dein Teſtamentum irridet, ac Moyſen ipſum cum Prophetis; quin & Domini præcurſorem miſerrimus ille ſubſannat. Hos autem ipſos, & veteris Teſtamenti dicta factaque omnia, (ô impietatem ſummam) malo illi, & cum Deo pugnanti Principio adſcribit. Paradiſi quoque arborem illam CHRISTVM eſſe fabulatur, quem etſi ore quidem venerari ſe fingit, factis tamen ipſis & opinionib⁹, quantum exprimi verbis haud poteſt, blaſphemat. Trinitatem inſuper conſubſtantialem fateri ſe dicere audet execrandus ille, ſed hoc impiè ac malitiosè, tantumque vt pietatis hiſce vocabulis decipiat, ſimplicius ac minus circumſpectè ad eum accedentes, vtque peſtilente dogmatis veneno, hac quaſi dulcedine quadam temperata, atque commiſta, huius illos noxa confeſtim adimpleat. Sic & corpus ſe CHRISTI honorare ac prædicare ait, & CHRISTVM cruci affixum, immo ipſam crucem, baptiſmum, ſepulturam, atque reſurrectionem eius, mortuorumque adeo omnium reſurrectionem ac iudicium; &, vt ſemel dicam, omnia ferè pietatis ac Chriſtianæ religionis vocabula ad alios, vel abſurdos atque abominandos, vel alienos ac ſtultos, vel ineptos & incongruos ſenſus transferens atque traducens, ſuam ita nititur confirmare impietatem. Tantam vero dolo miſtam impietatem meditatus eſt, vt cum intolerabile odium, bellumque implacabile, cooperante illi diabolo, cum ſemper-Virgine MARIA, ac matre CHRISTI Dei noſtri gerat, MARIAE tamen nomen per ſimulationem vſurpare, eamque matrem CHRISTI mendaciter appellare, nec Dei, nec vllius omnino pudoris metu vereatur. Quamobrem & venerandam ſalutiferamq; CHRISTI Crucem mille conuicijs lacerans, atque ad Iudæos propulſandos telum per blaſphemiam appellans, dicere nihilominus impudenter audet, honore dignam ſe, ac veneratione CHRISTI Dei crucem ducere, alijs nimirum appellationibus res peruersè enuncians. Sic & corpus, & ſanguinem CHRISTI fabulatur, non illud, quod Chriſtiani agnoſcimus, ſed quod rabida ipſius, ac furioſa mens confinxit: Voces quidem piorum admittendo, res verò ipſas allatrando. De ſole præterea, & luna ſine pudore veluti de Dijs diſſerit, eiusdemque cum Deo eſſe naturæ prædicat: neque ſenſu horum lucem
210 percipi, ſed ſola mente poſſe intelligi, mentitur homo ſenſu carens communi. Hinc

& incorporea, formæque ac coloris expertia hymnis celebrans, cultum illis maiestatemque attribuit. Abstinentiam verò à carnibus, atque à re vxoria, tanquam à rebus detestandis, maximè ipse detestandus, simulat. Vinum quoque velut ebrietatis causam auersatur, non considerans vino id vitium minimè, sed immoderato indecentique vsui tribuendum; vt & ciborum omnium, immo & ipsius aquæ immodicus vsus nocet. De aëre item infelix ille tanquam de Deo quopiam disputat, vt columnam eum, & hominem hymnis celebrans. Ignem tamen aspernatur, terramque, & peiori hæc parte collocat. Sic alijs quoque deliramentis, nugisque multis, cum è Græcorum superstitione emendicatis, tum prodigiosè è suo confictis cerebro, malorum colluuiem, atque impietatis apicem, suam stabilit sectam. Diuellit & dicta quædam à sacro Euangelio, epistolisque B. Pauli, quæ & ipsa detorquere molitur, atque ad suum trahere impium dogma.

a. De quibus copiosè D. Baron. To. I. ad annum Christi 44.

Actis item illis, quæ duodecim Apostolorum vocantur, & Andreæ maximè, non solum assentitur, sed etiam inde superbia extollitur. Probat insuper animarum migrationes: alios quidem, qui ad summum virtutis culmen peruenerunt, in Deum resoluendo: alios vero, qui summum improbitatis attigerunt, igni tradendo ac tenebris; alios denique, qui medio quodam modo vitam instituerunt, in corpora iterum reuocando. Testibus præterea sine verecundia, etiam ijs ad suam stabiliendam impietatem vtitur, qui Gentium religionem fuerunt amplexi, maximeque Platone, diuinos illos ac sacros (quibus æquè nominibus CHRISTVM Seruatorem afficit) appellans. Alia quoque adfert ingentis amentiæ, fraudis, atque impietatis plenissima. In Eunomij item errorem inuehi videtur, cum ipse, quantum vix credi potest, impiè magis quam ille blasphemet.

Dictio eius & phrasis interdum quidem non contemnenda, præsertim si quid aut describere, aut explicare satagit; in quibusdam rursus vilis, nihilque à triuialibus differens. Attingit & Philosophica quædam dogmata miser ille, in quibus tamen germanum nihil aut genuinum retinet, sed omnia miscet, atque confundit. Ad deprauandum etenim verũ rectumque non parum in agendo strenuus, vel in dicendo sollers, ad inueniendum atque excogitandum simplex omnino ac stolidus deprehenditur. Prodest autem impium illius, atq; ineptissimum Opus, ad reprehendendum dumtaxat, pudoremque incutiendum, cum Manichæorum impijssimam doctrinam, tum hunc ipsum sectantibus.

IOANNIS LAVRENTII

CLXXX. *Philadelphensis Lydi*

Tractatus
- *De Prodigiis.*
- *De Mensibus.*
- *De Politicis Magistratibus.*

LEGI IOANNIS LAVRENTII *Philadelphensis Lydi Tractatus tres: De Prodigiis; de Mensibus, & de Politicis Magistratibus.* At ille de Prodigijs, mea quidem sententia, atque iudicio, parum aut nihil à fabulis differt. Alter verò de Mensibus, etsi inutilia multa continet, ad antiquitatis tamen gratam atq; iucundã cognitionẽ vehementer prodesse potest. Denique de Magistratibus politicis liber, ijs potissimum, qui eiusmodi ambiunt, non inelegantem adfert historiam. 211.

Vtitur autem hic scriptor verborum immutationibus ad satietatem, & plerumq; frigidè nimis atque audacter, etsi interdum quoque propriè ac venuste. In alijs item inæqualitate laborat, dum fastuosum agit, vbi non oportet; & contra abiectus est, vbi & hoc minimè decet. Adulator adhæc superstitum inexcusabilis, in mortuorum vero & à quibus vindictam non timeret, reprehensiones, immodicè effusus. Dictione præterea vtitur interdum quidem selecta, atque Atticorum more sublimi: & est rursum, vbi ea repat humi, atque neglecta sit, nihilq; supra triuialem adferat. Verum in libris de Prodigijs ac Mensibus nemo fortassis idcirco ipsum admodum reprehenderit: quando tamẽ de Politicis agens Magistratibus, & historicas referens narrationes, aut aliquos laudandos suscipiens, eandem retinet dicendi inæquabilitatem, cum in dictionibus atq; sen-

sibus,

sibus, tum in compositione scriptorum, nullam ego veniam deinceps eiusmodi vitia merceri video.

Militauit hic vir sub præfectis annum agens vicesimum primum. Aetatis vero quadrageſimo causas egit, deinde & [a] Matricularius fuit, post quæ tempora & Tractatus illos se conscripsisse refert, Imperatoris iudicio palatio dignum esse habitum. De tempore quo vixit: Anastasij imperium attigit, & Iustini transegit, gubernantis insuper post illũ Iustiniani emetiens. Religione vero superstitiosior videtur. Gentilium enim sectam colit simul, & fidem nostram, sic tamen, vt lector non facile colligat, vtrum sic verè sentiat, an potius veluti in scena ludat.

a. *Fisci, fori, an militiæ tabulis hic præfuit? Indices enim & catalogos iurisperiti* matrices *ac per diminutionẽ* matriculas *appellare soliti.*

DAMASCII DAMASCENI

De Isidori Philosophi vita Capita LX. CLXXXI.

LECTVS est DAMASCIVS *Damascenus de Isidori Philosophi* a *vita.* Liber est multorum versuum, in [b] capita ferè sexaginta diuisus. Isidori autem vitam scribere instituens, Theodoræ cuidam feminæ opus inscribit, Ethnicorum æquè cultum sectanti, & Philosophicæ doctrinæ, omniumque siue ad Poeticam, siue ad Grammaticam facultatem spectantium non imperitæ, immo & ad Geometricam, atq; Arithmeticam speculationem euectæ; quam vna cum iunioribus sororibus Isidorus ipse, atque Damascius varijs docuerant temporibus. Filia hæc fuit Cyrinæ, atque Diogenis, Eusebij F. Flauiani Nep. qui genus duxit à Sampsigeramo, & Monimo, à quibus & Iamblichus originem repetit, viris qui primas in Idololatrica superstitione tulerunt. Igitur Damascius Isidori vitam huic dedicat, cuius etiam petitio, accedentibus & alijs quibusdam causis,
212 auctorem ad scribendum impulit, vt testatum ipse reliquit. Neq; tamen Isidori magis vitam, quam multorum aliorum, qui vel eadem cum eo, vel præcedente ætate floruerunt, vna describit: actis quoque eorum, ac narrationibus cum digressionibus plurimis ad satietatem adiunctis.

a. *Excerpta inde inf. reperias cap. 242. pag. 546.*
b. *Qua etiam distinctione & sius dicitur sup. cap. 130. pag. 166.*

Ad religionem porro quod attinet, summe is impius fuit, & nouis atque anilibus fabellis [c] animum simul ac sermonem refertum gerens. Quare & sanctam fidem nostram, tametsi timidè, tectaque maleuolentia, non raro tamen allatrat. Quotquot autem verbis extollit, & qua ob doctrinæ excellentiam, qua ob ingenij sollertiam supra humanam conditionem, vt diuinos celebrat, horum cuiusq; iudicem seipsum constituens, nullum non perstringit, in singulis etiam quos laudarat, aliquid desiderans. in acri ingenio prædito, quod non per omnia æquè solers sit: in eo qui incomparabili est scientia, quod non sciat, immo & in eo, qui virtute DEO proximus videatur, quod adhuc multa ei desint. Ita singulos eorum, quos in cœlum antea sustulerat, rursum detrahendo, humoque allidendo, imperium sibi in omnes, & de omnibus latenter arrogat. Quamobrem Isidorum quoque assiduè non magis laudat, quam vituperijs onerat. Neq; vero ex logicis cum quæstionibus, tum solutionibus, quas vel ex alijs ille pro admirandis, vel de suo pectore (ob celerem mentis agitationem & accuratiorem scientiam arroganter sese efferens) in medium producit, quidquam supra eos, qui in Philosophia versari vulgo solent, ab hoc homine paulo felicius confectũ reperias; aut rursum ad acumen eum, & volubilem mentis agitationem, quantum saltẽ homini fas est, nedum quantum Deo, peruenisse, sed neque aliqua ostentare, quæ vel mediocria in rebus Philosophicis sint. mitto quæ per summam accurationem deducantur, quibus tamen ille nominibus clarus illustrisque habetur.

c. *Quæ peruisse videtur quatuor illis Paradoxan libris sup. cap. 130. pag. 166.*

Ad stylum quod attinet, pleraque eius verba non procul à perspicuitate discedunt. Habet item aliquid aliarum formarum, quæ verbis designantur: asperitatem, inquam, qua pronunciatio asperior, ac vox quasi planior redditur; & in Poëticum præterea vsum, raram quidem, sed liberiorem euagationem. Tropi vero ita eius efformant orationem, vt in imperitam quandam, ac frigidam elocutionem, aut duriorem aliquam immutationem nequaquam deferantur, sed suauitatem vt plurimum & gratiam, ex seipsis saltẽ, concilient. Verum vt perspicuus sit, maximam vocum partem, vniuersa tamen orationis serie, non item. Nam & compositio eius, non tam compositio, quam innouatio quędam est. & ipsa porro circumductio assiduam adferens satietatem, non perspicuitatis modo factam spem, verum etiam omne omnino in oratione positum studium obscurat,

DAMASCIVS.

ſcurat. Quare cum iucunda poſſet alias oratio eſſe, omni illa gratia, quam his expolitis habere poterat, per ea, quæ diximus ſpoliata eſt. Circumductiones adhæc, neque acriorem ſenſum aliquem, neque venuſtatem, neque velocitatem vel obiter attingunt, quibus tamen rebus non ineptè quispiam glorietur: verum communium horum, atque leuium ornamentorum ne ea quidem hîc apparent germina, quæ ad neceſſarium vſum atque circumſtantias pertineant. Iam figuræ, niſi longiſſimè cum redundantia per ambitus extenderentur, nunquam eas vires haberent, quibus à medio decorumque ſeruante temperamento abducerent. Vehementia item atque amarities abunde his ineſt ſcriptis: quanquam & illa ſæpenumero langueſcit, non miſtione ac temperamento idearum, quod foret optimum, ſed defectione dictionum, & earum partium, quæ eam vim habent, vt phraſim valentiorem reddant, ac turgidiorem. quod multis quidem, eiusmodi peculiarem aliquam loquendi formam conſectantibus, contingit: non tamen hoc cum laude ijs ſaltem euenit, qui ſuſtinere ſupra vires ſuſceptum onus non potuerunt. Hoc igitur eſto, vt ſimpliciter dicam, de eius dictione iudicium: nam in eo, qui vitam conſcribit, fuerint & alia fortaſſe plura aduertenda. Quid enim opus ipſi erat granditatis vti forma? Legislatoris enim, ac præſcribentis orationi hoc proprium. Quid dein contentio, tantaque circumductio, & compoſitionis inuſitata ratio? Sed hæc hactenus. 213

Damaſcius autem in dicendi arte tres ipſos annos Theoni operam dedit, præfuitque Rhetoricis exercitationibus annos fere nouem. Geometriæ & Arithmeticæ cæterarumque artium doctorem habuit *a* Marinum Athenis Procli ſucceſſorem. In Philoſophicis diſciplinis, Zenodoro Athenis vſus eſt magiſtro, qui & ipſe poſt Marinum Proclo ſucceſſit; Ammonio verò *b* Hermiæ F. Alexandriæ, quem non parum cæteris ſuæ ætatis Philoſophis antecellere ſcribit, & maximè in Mathematicis. Huius in Platonicis ſe auditorem fuiſſe Damaſcius ſcribit, vt & Ptolemæi magnæ Aſtronomicorum ſyntaxeos. Dialecticæ tamen exercitationis vim vſu ſe ac familiaritate Iſidori conſecutum contendit, quem & in hac ipſa diſſerendi facultate omnes quotquot illud ſæculum tulit, doctos homines obſcuraſſe commemorat.

a. Cuius libellus de Procli Diadochi vita in manibus eſt. Lege Suid.

b. Ad diſtinctionem huius ab altero antiquiore Ammonio Saccа, de quo Suidas

B. EVLOGII ARCHIEPISC. ALEXANDRINI

CLXXXII. *Contra Nauatum libri VI.*

a. Nouatianum hunc fuiſſe, ſed à Nouato quodam B. Cypriani Presb. ſeductum (quæ Græcis forte anſa confundendi horum nomina) diſces ex BB. Cornelij, Cypr. Hieron. & aliorum Latinorum ſcriptis. Vide Epiphanium hæreſi 59. Theodore. hæret. fab. lib. 3. & Annal. 2. Baron. Card. Nicephorum item Calliſt. & Suid.

b. Περὶ οἰκονομίας Intelligo poteſtatem Eccleſiæ in recipiendis lapſis. De οἰκονομίᾳ idem inf. quoque Cod. CXVICI. pag. 401. iterum, ſed breuius, inf. Cod. CCIIX, pag. 272. Eorum porro excerpta, quæ quidem ad ſacrarum Scripturarum expoſitionē facerent, habes inf. Cod. CCLXXX. pag. 876. Sextus autem qui fictas de Nauato fabulas confutat, contra ipſos potius eius ſectatores ſcriptus videtur.

c. De quibus eius ſectatores ſcriptus videtur.

d. Vide pag. 876

LECTI ſunt B. EVLOGII Alexandrini archiepiſcopi contra *a* Nauatum, & de *b* Adminiſtratione [Eccleſiaſtica] *c* libri quinque. Hominis dictio ad verba quod attinet, fere mediocriter eſt accurata: verum conſtructione non procul ſæpe à ſolœciſmo abſcedit. Diuinarum adhæc ſcripturarum non eſt imperitus, quarum teſtimonia feliciter atque appoſitè cum aduerſus Nauatianos, tum in aliis quibusdam rebus adhibet. Perſuadet item, vt eius dicendi genius eſt, docetque, ac placet.

d Refert autem Nauatum, Cornelio Pontifice, Romanæ eſſe Eccleſiæ Archidiaconum creatum, ad quem ipſum Pontificium, pro eius temporis more, decedente è vita Pontifice, deferebatur. Archidiaconum enim ſuccedere ſummo ſacerdoti ſtatutum erat. Verum hunc (ait Eulogius) ſuperbia laborantem Cornelius, & in ſuam mortem imminentem cum cognouiſſet, presbyterum ordinat, omnes ſic illi ad ſupremam cathedram perueniendi ſpes præcidens. 214

Ille verò intentus in occaſionem, poſtquam Cornelius è varijs peccatis ad pœnitentiam quosdam recepit, & qua par erat pœna multatos ad immaculatorum Myſteriorum communionem admiſit; hac anſa [miſer] arrepta, diuiſus eſt ab Eccleſia, exprobans Cornelio quod peccatorum eſſet receptator, ſeque ipſum hæreſis propriæ declarauit auctorem: *Catharos* quidem ſectæ ſocios nominans, *Cornelianos* autem vniuerſæ cœtum Eccleſiæ.

In his igitur libris quatuor cum Nauati ſecta in genere ſcriptor hic pugnans, S. ſcripturæ

pturæ locis ipſum miſerè flagellat: dum quinto ſingulatim libro martyrum eſſe reliquias venerandas contendit, quod detrectare per Alexandriam diſperſos Nauatianos ait: ſiue hi ſoli eo morbo laborarint, ſiue communiter illud hæreſis tota profiteretur.

At in ſexto euertit, qui de Nauatiana ſecta feruntur commentarios, & falſo inſcriptum *Nauati Epiſcopi certamen*: [a] Epiſcopum enim vrbis Romæ fuiſſe hæreſiarcham hunc arroganter iactitant. Sunt autem hi commentatii extremæ vilitatis, tum dictionibus ac ſenſu, tum etiam compoſitione, omnibuſque adeo quæ in ſermone ſpectantur. Eorum illud eſt argumentum: Imperantibus Romæ Decio & Valeriano, Perennium [b] Ducenarium, accepto ab ipſis mandato, omnes Romanæ vrbis, & circumcirca ditionis Chriſtianos, exquiſitis cruciatibus, pœnisque acerbis ad Idolorum cultū per vim compuliſſe: & multos quidem alios tormentis ceſſiſſe; in his autem & [c] Macedonium, qui tum vrbis Romæ Epiſcopus nouem ſibi ſubditos [d] presbyteros habebat, in quibus Nauatus vnus erat. Macedonium ergo hunc cum illis octo ſacrificaſſe, vno Nauato animæ mortem effugiente. Hæc commentarij illi referunt, pugnamque Nauati per ineptas Perennii interrogationes, ſtultioresque Nauati reſponſiones deſcribunt. Addunt cum Nauato Marcellum, & Alexandrum Aquileiæ Epiſcopos, Agamemnonē quoque [e] Tiberis Epiſcopum, cæterorumque Chriſtianorum quosdam, fide inuiolata ſeruata, vna habitaſſe ædiculam ab ipſis exſtructam; quod ijs, qui idolis immolaſſent, vti, ſimulque ſacris operari recuſarent. Refertur & [f] Alexandrinos Epiſcopos, ea tempeſtate ſummum vrbis Romæ præſulatum Nauato attribuiſſe. Atque id quidem commentatiorum de certamine Nauati eſt argumentum. Refellit autem hæc libro [g] quinto Eulogius, vt diximus, mendacia eſſe eadem illa falſoque conficta, atque incredibilia ex ipſismet quæ ſcripta eſſent, oſtendens. Librorum igitur quinque B. Eulogij hic ſco-
215 pus eſt. Qui in confutanda illa ſecta per S. ſcripturæ loca progreſſus, explanationes quasdam perutiles attexit; quanquam neq; cætera ipſius cum aliorum pia ſententia pugnent, ſed accommodatè ad ſectæ illius refutationem, aſſumpta ſint.

a. Per ſchiſma, cuius hic in Rom. Eccleſia primus auctor, aduerſus Cornelium Pontificem inſurrexit.

b Ita dicti, inſtituti ab Auguſto Iudices (Suet. Aug. c. 32.) quod ducena ſeſtertia poſſiderent. Vide Cl. V. Lauini Torrentij Comment. in Sueton. Claud. cap. 24. & Iac. Pamel. in B. Cypr. epiſt. 68. Briſſon. item in Lexico. Eſt & militiæ nomen apud Veget. lib. 2 cap. 8.

c At nullus hoc nomine vnquā Rom. Epiſcop. vſurpatum, quod 890 & ipſa huius impoſuiſſe, ſumreprehendentis manifeſtiſſimè

Quare ſuſpicetur quispiam Macedonij Conſtantinop. odiosè hîc ab imperito mendaciorum figulo nomen eſſe crudelitatis illius in Nauatianos recentior eſſet memoria. d Al. Episcopos, *non rectè. Docent quæ inf. pag. fabulæ ſeries. e Minus rectè pro* Tibyris. *f Infr. pag. 890. tres hîc nominatos manus Nauato miq; Pontif. dignitatem in eum contuliſſe. refert Phot. Et exſtat Dionys. tunc Alexandr. Archiepiſc. Nauatū epiſt. apud Euſeb. lib. 6. cap. 37. & alios. g Immo ſexto. Ex præcedenti proximè enumeratione, & ex pag. 890.*

EVDOCIAE AVGVSTAE

Metaphraſis metrica in Octateuchum. CLXXXIII.

LECTA eſt METAPHRASIS *Octateuchi*, heroico carmine condita *libris octo*, pro translatorum ſcilicet numero ac diuiſione librorum. Inſcriptio autem codicis ab [a] Eudocia Auguſta elaboratum hoc carmen adfirmabat, quod, tum quia mulieris, & quidem in imperio delicijs affluentis, tum quia præclarum adeo eſt, admiratione ſanè dignum iudicatur. Etenim illuſtris eſt hic labor, vt in heroico carmine, ſi quis unquam alius. At dum artis legibus altius immergitur, in hoc vno (maximo tamen illo ad eorum laudem, qui propius libros vertendos cenſent) ab arte deficit, quod neque Poëticæ libertate, veritatem in fabulas commutando, adoleſcentum aures demulcere ſtudeat, neque rurſum digreſſionibus auditorem à re propoſita abducat, ſed ad verbum adeo veteribus illis ſcriptis ſuum metrum adaptet, vt ijs nihil, qui hæc verſet, indigere videatur. Nam & ſenſuum, nihil quidquam aut diffundendo, aut contrahendo, proprietatem ſeruat aſſiduè: & in verbis, quoad eius fieri poteſt, proxima quæque atque ſimillima confirmat. Quando porro liber hic eam, quæ ex arte verſibus orationem ſtruxiſſet, indicabat, ſic ferè loquebatur.

a. De qua multa Niceph. Calliſt. lib. 14. cap. 23. & alibi. Zonaras etiam Centones Homericos Patricij cuiusdā opus imperfectum, ab eadem abſolutū ſcribit: & hodie Græcè plerique exſtant, & latine redditi, To. VIII. Bibliothecæ SS. Patrum.

Scripſit diuinâ b *deductum hoc lege volumen*
Eudocia, illuſtri Regina è ſtirpe Leonti.

b. δευτερίλιω βίβλον.

Et vero Ieſu Naue, Iudicumque libri inſcriptiones ijs, quæ iam dicta ſunt, teſtimonium præbent.

PHOTII
EIVSDEM EVDOCIÆ

Metaphraſis metrica,

CLXXXIV.

In Zachariam, & Danielem Prophetas,

&

In B. Cyprianum Martyrem libri III.

LEGI eodem carminis genere atque idiomate, *Metaphraſim* propheticorum librorum *B. Zachariæ, & inclyti Danielis.* Eadem autem artificij venuſtas hæc quoque exornabat.

Hoc ipſo item volumine continebantur, ſimili verſuum forma conſcripti, *libri tres in laudem a B. Cypriani Martyris:* oſtendebantque vel ipſa carmina, vt liberi matrem ſolent, hunc quoque Auguſtæ partum eſſe legitimum. *Primus* horum liber res B. Iuſtinæ martyris perſequitur, vt in Chriſtianorum illa numerum adoptata, parentes quoque ſuos ab idolorum ad veri Dei cultum tranſtulerit: vtque amore quidam eius captus, fruſtra illa ſollicitata, ad Cyprianum magicis deditum artibus ſe contulerit, rogans perditè amanti ſuccurrat, ac puellam ſibi obſequentem reddat. Addit Cyprianum omnes magicæ artis rationes incaſſum tentantem, violentiſſimos quoſque ac pernicioſiſſimos dæmones oppugnandæ virginis caſtitati immiſiſſe: hos vero pudore ſuffuſos, victosque ſacroſanctæ crucis ſigno, reiectos fuiſſe, vt ex illis ipſis cognorit. Quare propenſum ſuum in improbos illos ſpiritus animum depoſuiſſe, omnesque adeò magicos libros flammis tradidiſſe. Chriſtiana denique fide imbutum, mox etiam baptizatum eſſe, ac templi [b] ianitorem conſtitutum. Quin & chariſmatum dona à Deo accepiſſe, itaque morbis alios, alios dæmonibus liberaſſe, donec tandem Archiepiſcopi quoque dignitate ornatur. Et hæc quidem liber habet primus. 216
Secundus deinde, dum à capite paulò altius res Cypriani arceſſit, ipſummet narrantem inducit, ſuum iam inde à puericia in idola ſtudium, cultumque dæmonum, & diſcendæ magicæ artis cupiditatem atque conatum. Quænam dehinc alia de herbarum variarum ſtirpium, atque animantium natura didicerit, vtque varia etiam dæmomonum ludibria viderit. Quomodo item Athenis Argos, indeque in Phrygiam profectus, dæmonibus vbique ſacrificus conſtitutus fuerit, ac multam magicæ artis exercitationem collegerit. Pergit adhæc narrare, vt in Ægyptum eorundem cauſſa venerit, atque ad Indos acceſſerit, quæque ibi inopinata, & valde abſurda, cum alia, tum ſimulacra viderit atque obſeruarit. Addit ſe, cum triceſimum iam ætatis annum attingeret, ad Chaldæos veniſſe, eorumque litteris inſtitutum, Aſtrologiam accuratè perdidiciſſe, quæque alia cognitu digna apud illos viderentur. Omnia tandem hæc vidiſſe refutata, quando ſtulto ſeu potius animis pernicioſo labore hiſce artibus impenſo, à Iuſtina martyre repulſus eſt. Commemorat item hìc nonnulla, quibus alium ſe ipſe interdum magicis artibus exhibuit, aliosque interdum transformauit: vtque à dæmonum cultu diſcedens, cacodæmonem minitantem, & ad deſperationem vſque territantem ſenſerit, ac quomodo horum ſit metu liberatus, cùm in pium virum incidiſſet, cui Timotheo nomen. Quomodo præterea Antiochiæ apud frequens auditorium narrauerit, nefanda multa ſe ac prodigioſa effeciſſe, quibus homines ita decipiebat, vt pro Deo ipſum haberent. Lacrymis itaque ac luctu genas ob hæc humectantem, ex memoria improborum facinorum in ſalutis deſperationem iterum delapſurum fuiſſe, niſi Euſebius quidam optimus ad pietatem & pœnitentiam dux, ſacræ ſcripturæ alloquiis, ſacrisque narrationibus, deſperationis nebulam diſſipans, claræ ſpei radiis eum illuſtraſſet, & in domum ſuam deductum cibum capere iuſſiſſet, trium dierum inedia iam maceratum. Refert item, vt in ſacrum ab illo templum fuerit adductus, & ſua ipſe manu coram multitudine magicæ artis ſuæ libros allatos flammis tradiderit, ac bona inſuper ſua pauperibus diſtribuerit, atque ad Chriſtianorum inde cœtum aggregatus ſit. Euſebius autem hic, ait, ſacerdotij dignitate exornatus erat.

Accedit

a. De Triſque his Martyribus Martyrolog. Rom. XXVI. Septemb. & Græc. Menolog. II. Octob. Item D. Gregorius Nazianz. orat. in B. Cyprian. qui duos Cyprianos confundere videtur, vt & Prudentius Hym. XIII. περὶ στεφάν. ac Metaphraſtes.

b. B. Gregorius Nazianz. orat. in B. Cyprianum Νεωκόρον facit.

Accedit quomodo Aglaïdas, grauis ille Iustinæ procus, cum voti compos factus non esset, bona quoque Fortunæ pauperibns omnia erogauerit, & dæmonibus tamquam deceptoribus nuncio remisso, Christianis sese sacris addixerit: In quo secundi libri finis est.

Tertius denique martyrium complectitur B. Cypriani, & claræ virginis Iustinæ, qui Diocletiano & Maximino Romæ imperantibus, morte testimonium dixerunt Fidei. Vna enim ad martyrij lauream abrepti sunt; Cyprianus quidem ex patria, vrbe Antiochia, cuius etiam archiepiscopatum post Anthimum administrarat: Iustina vero Damasco: ibi enim illa, postquam Antiochia migrarat (quæ & ipsa virginis patria
217 erat) palam CHRISTVM professa est. His ita captis, cum impij ille hominis sermonibus nihil moueretur, vinculis in sublime rapti latera raduntur; hæc autem boum neruis cæditur. Verum vbi nihil illi de constantia remittere tyranno videntur, in custodiam eos seorsum reductos compingit. Vnde post euocatos, cum verbis frustra tentasset, in æream sartaginem (pice, adipe, ac cera in eadem simul mistis, multoque igne accenso) martyres Dei coniecit. Ibi cum athletæ illi fortiter in cruciatibus perdurarent, ac potius velut in rore Deum, quod tormentis superiores euasissent, læti laudarent, Athanasius quidam miser, dæmonum sacerdos, B. Cypriano antea perfamiliaris, & assessor tum forte iudicis tormenta inferentis, mentis cæcitate correptus, ausus est, Deos suos familiares inuocans, in ignem quoque ingredi. Sed dum miraculũ extenuare nititur, si & ipse sine noxa ibidem perduraret, magis illud auxit. Confestim enim ab igne assumptus in cinerem versus est. Hæsitans ergo Iudex, decreuit martyres ad Diocletianum mittere, & ad eum, tum quæ pertulissent tormenta, tum quemadmodum pœnis essent omnibus superiores, perscribere. Quæ cum Imperator Nicomediæ intellexisset, præcepit martyres ad vicinum vrbi flumen, cui Gallo nomen, capite truncari. Cum his, & eadem ipsa hora [a] Theoctistus martyrij palmam accepit, pietatis suæ hoc solo dato indicio, quod martyrem CHRISTI salutasset. Reliquias istorum Sanctorum nautæ quidam Roma eo nuper delati, quibus & Theoctistus martyr vsus fuerat familiariter, clam custodibus abstulerunt, Romamque vexerunt, vbi & pulchrum ipsis templum Claudij foro proximum excitatum, opera Rufinæ piæ matronæ, quæ generis stirpem à Claudio Imperatore repetebat. Et hæc quidem libro tertio.

[a] *Cuius neque in Rom. Martyrol. aut Græco Menelog. neque apud D. Nazianz. Sed mentio. Eudociam tamen secutus est Sim. Metaphrast.*

DIONYSII AEGEI

Dictyaca.

CLXXXV.

LEGI libellum *Dionysii* AEGEI, cui *Dictyaca* titulus est, [a] Capita centum comprehendentem.

Primum est, ab vtroque parente semen emitti, gignique animal.

Secundum, id non ab vtroque fieri.

III. E toto corpore seminis fieri excretionem. *IV.* Non è toto corpore, sed è testibus. *V.* Concoctionem per calorem fieri, *VI.* Concoctionem non fieri per calorem. *VII.* Per attritum siue subactionem [alimenti] concoctionem fieri. *VIII.* Non fieri. *IX.* Proprio spiritus [calore] concoctio fit. *X.* Id negat. *XI.* Putrefactione concoctionem fieri. *XII.* Negat hoc. *XIII.* [b] Caloris proprietate concoctionem esse. *XIV.* *Non succorum proprietate concoctionem fieri. *XV.* Calorem natiuum ad qualitatem pertinere. *XVI.* Calorem illum ad hanc
218 non pertinere. *XVII.* Per calorem fieri ciborum digestionem. *XVIII.* Idem negat. *XIX.* Digestionem [c] ex eo fieri, quod calor ad se trahat. *XX.* Non attrahere calorem. *XXI.* Spiritu fieri digestionem. *XXII.* Idem negat. *XXIII.* Arteriarum applicatione digestionem fieri. *XXIV.* Id negat. *XXV.* Quod [d] per defectum, qui cum vacuitate est, digestio fiat. *XXVI.* Non per defectum [e] incertum siue quemcumque digestionem fieri. *XXVII.* Glaucedinem ex eo oriri, quod meatus visualis alimento destituatur. *XXVIII.* Negat id. *XXIX.* Per sanguinis illapsum in visualem meatum, glaucedinem fieri. *XXX.* Negat id. *XXXI.* Crassitie humorum atque exhalatione glaucedinem fieri. *XXXII.* Caput idem inficiatur.

[a] *Omnia hæc capita totidem pæne verbis, addita dumtaxat censura breuissima, repetuntur infr. cod. CCXI. pag. 278.*

[b] *Cod. CCXI. inf. Strictim horum capitum aduersa disputatio indicatur.*

[c] *Ex cod. CCXI lego hic τῷ ἕλκειν. d. τῇ κατὰ τὸ κενὸν ἀπωσίᾳ.*

[e] *κατὰ τὸ ἄδηλον.*

ciatur. *XXXIII.* Phrenitidem per meningis diſtenſionem, ſanguiniſque corruptionem fieri. *XXXIV.* Capite, Phrenitidem ita fieri negatur. *XXXV.* Ex caloris nimia abundantia Phrenitidem accidere. *XXXVI.* quod ſequitur caput idem negat. *XXXVII.* Contingere Phrenitidem ex inflammatione. *XXXIIX.* Negatur. *XXXIX.* Lethargum inflammatione gigni. *XL.* Mox idem negat. *XLI.* Lethargicum morbum diſtentione fieri, & corruptione. *XLII.* Lethargicum non ob multitudinem, ſed ob qualitatem eorum, quæ exhalantur accidere. *XLIII.* Edendi bibendique appetitum toto corpore diffundi. *XLIV.* Non in toto corpore hunc eſſe appetitum; ſed in ſtomacho. *XLV.* Edendi bibendique appetitum in imaginatione eſſe. *XLVI.* Sitim naſci ex humorum indigentia. *XLVII.* Non in humidorum defectu ſitim eſſe. *XLVIII.* Duplicem quandam eſſe in ſtomacho operationem. *XLIX.* Hoc negat. *L.* Exteriorem illam cerebri pelliculam, quæ in cauo eſt, principium eſſe neruorum. *LI.* Capite hoc idem negatur. *LII.* Pharmaca cum per corpus ſparguntur, purgare. LII. Non cum diffunduntur, ſed ipſo adlapſu ſuo purgare aſſerit. *LIV.* Pharmacis vtendum eſſe purgatiuis. *LV.* Deinde id negat. *LVI.* [a] Venam eſſe incidendam. *LVII.* Non eſſe ait. *LVIII.* Febricitantibus non vtiliter porrigi vinum aſſerit. *LIX.* Rectè ijs præberi vinum. *LX.* Febricitantibus eſſe balneum adhibendum. *LXI.* Sequens idem negat. *LXII.* Oportere in morborum incrementis clyſtere vti. *LXIII.* Negat id. *LXIV.* Vtendum eſſe inunctionibus in principijs. *LXV.* Idem negat. *LXVI.* Nō eſſe caput cataplaſmatis curandum, ſed olfactoria dumtaxat adhibenda. *LXVII.* Vtendum eſſe in capite cataplasmatis. *LXVIII.* Quæ vomitum prouocent iuuare *LXIX.* Non eſſe vtendum ijs quæ vomitū cient. *LXX.* Cor ſanguinē non emittere. *LXXI.* tamen caput id aſſerit. *LXXII.* Cor ſpiritum non emittere, ſed arterias illum attrahere. *LXXIII.* Cor ſpiritum emittere, neque ab arterijs attrahi. *LXXIV.* Cor per ſe moueri. *LXXV.* Idem inficiatur. *LXXVI.* Arterias ex natura ſanguinem continere. *LXXVII.* Arterias non eſſe ſanguinis receptaculum. 219 *LXXIIX.* Omnia vaſa vbi prominent ac turgent, ſimpla eſſe. *LXXIX.* Receptacula eſſe texta inuolucra. *XXC.* Per neruos ſenſum ac motum perfici. *XXCI.* Id ita fieri negat. *XXCII.* Venarum principium cor eſſe. *XXCIII.* Idem ſtatim negat. *XXCIV.* Iecur eſſe venarum principium. *XXCV.* Mox id inficiatur. *XXCVI.* Venarum principium eſſe ventriculum. *XXCVII.* Id mox inficias ire non dubitat. *XXCVIII.* Receptaculorum omnium originem eſſe meninga. *XXCIX.* Negat hoc. *XC.* Arteriarum principium eſſe pulmonem. *XCI.* Sequens mox caput id inficiatur. *XCII.* Arteriam illam, quæ iuxta dorſi ſpinam eſt, arteriarum eſſe originem. *XCIII.* Statim id refellit. *XCIV.* Cor arteriarum eſſe principium. *XCV.* Id negat. *XCVI.* Non cor eſſe principium neruorum, ſed membranulam, qua cerebrum continetur. XCVII. Membranulam illam non eſſe principium neruorum. *XCIIX.* Non in corde, ſed capite intelligendi vim ſitam eſſe. XCIX. Inſequens vero contra, non capite nos, ſed corde intelligere vult. C. Intelligendi vim in cerebri ventriculo ſedem habere.

Hæc quidem omnia Dionyſius libello Dictyacorum diſſeruit: Neque is ſane infructuoſus eſt labor Dialecticæ exercitationi, neque ad opinionum quarundam intelligentiam, quæ Medicæ ſunt ſpeculationis propriæ. Videtur autem & iudicium de his opinionibus ferre, non per omnia tamen ſancte, incorrupteque iudicat.

[a] *Abſunt hæc duo capita infr. Cod. CCXI. quorum loco 13. & 14. capitis aduerſa ſententia illic proponitur. Ita capitū ſtrobiq; numerus idem efficitur.*

CONONIS

Narrationes L.

CLXXXVI.

& APOLLODORI GRAMMATICI *Bibliotheca.*

LECTVS eſt *libellus narrationum* CONONIS. quod quidem opuſculum Archelao Philopatori Regi inſcriptum, è varijs Veterum ſcriptis collectas continet Narrationes quinquaginta.

PRIMA

PRIMA est de Mida, & Brigibus, vt in thesaurum ille incidens, ingentes subitò sit nactus opes, vt post Orpheum in Pieria monte auditum, variis artibus Brigibus imperarit. Quomodo item Silenus iuxta Brimium montem Mida regnante, sit visus, ad quem montem gens illa frequenter habitabat, & quomodo *a* adductum sit illud animans peregrina & inusitata forma, cùm tamen humanam naturam atque indolem referret. Quomodo etiam omnia, quæ pro cibis apponebantur, *b* in aurum illi sint conuersa, vtque per hoc persuasis subditis ex Europa in Hellespontum traiicere, vltra Mysiam incoluerit, Phrygibus pro *c* Brigibus parua vocis immutatione suis appellatis. Porrò Midas, quòd *d* multos haberet internuntios eorum quæ & dicerentur à subditis & gererentur, atque ita tutus ab insidiis vsque in extremam ætatem imperium administraret, *e* longas habere aures dictus est: quas etiam paulatim fama in asininas cõmutauit. Ita è ioco initio sumto, verum esse tandem, quod dicebatur, creditum est.

a. Colloquium quoddam Sileni cum Mida, confictum à Theopompo, exscripsit Ælian. lib. 3. Var. hist. cap. 18. Capti Sileni meminit & Cicero Tuscul. 1. extr.

b. Max. Tyrius orat. 31. Lucian. in Votis. Philostrat. lib. 1. imag. Adagia, Ouid. Metamor. 11.

c. Herod. lib. 7. Strabo lib. 7. Cic. de orat. Stephan.

d. Vide Suid. voce Midas, *& ibi multas huius de auribus famæ opiniones.*

ALTERA narratio de Byblide instituitur. *f* Filia hæc fuit Mileti, fratrem habens Caunum. Habitarunt verò *g* Miletum *h* Asiæ, quam post quidem Iones illi, qui Athenis cum *i* Neleo profecti erant, tenuerunt, *k* tunc autem Cares eam incolebant, populus frequens, ac vicatim habitans. *l* Caunus hic impotenti correptus amore Byblidis sororis, cùm ea potiri non posset, multa licet mouisset, terram illam deseruit. Qui vbi non comparuit, doloribus plurimis affecta Byblis, paternam & ipsa domum reliquit, & per deserta diu oberrans, atq; ob frustratos amores animo fracta, nexo de zona laqueo, ex nuce seipsam suspendit. Inde flente illa lachrymæ fluxerunt, fonsque hinc enatus, quem Byblida indigenæ nominant. Caunus ipse vagus interim oberrans, in Lyciam tandem peruenit. Illic ipsi Pronoë, vna è Naiadibus, flumine emergens, quæ Byblidi accidissent narrat, vtque amore sit coacta mori. Suadet insuper sibi vt connubio iungatur, quo eius oræ regnum occupet, quod in eam iam collatum fuerat. Ita Caunus è Pronoë Ægialum sustulit, qui & ipse regnum, patre defuncto, tenuit: collectoque populo sparsim habitante, vrbem flumini impositam exædificauit magnam atque opulentam, quam de patris nomine *m* Caunum appellauit.

e. Lucian. de non cred. calum.

f. Ita quoque Steph. Byzant. de Vrbibus in voce Βύβλα.

g. De quo Strabo lib. 14. initio h. Nam & alia Cretica fuit, è qua in hanc cum colonis traductum nomen. Strabo ibid. i. Vide Ælian lib. 8. cap. 5. k. Lego hîc τότε ϑ. l. Vide Caunius amor, *apud Suid. & in Adag. Parthen. quoque ἐρωτικῶν cap. 11. m. Ita quoque Stephanus de Vrb. simulq; obserua ibi dici refugientem Caunum à Byblide fuisse adamatum. Quod & Ouidius testari videtur.*

TERTIA. Ad Ionium mare Scheria insula non procul ab Epiro, & Cerauniis montibus sita dicitur. Hæc Phæacas incolas tenuit, qui initio quidem indigenæ fuerunt, impositio huic nationi nomine à quodam eius regionis rege, donec post *n* Corinthiorum pars eo commigrauit, nomenque exinde commutauit, vt *o* Corcyra diceretur, *p* quæ & maris ibidem imperium habuit. Phæace autem insulæ rege mortuo, liberi eius Alcinous & Locrus inter se dissidentes, ita tandem conuenerunt, vt Alcinous quidem Phæacidi imperaret. Locrus verò pretiosas opes mobiles, partemque populi auferens, regione excederet, In Italiam igitur hic adnauigans, à Latino Italorum rege hospitio acceptus est, qui filiam quoque suam Laurinam eidem nuptui dedit. qua etiam ex causa Phæaces Italicos hosce Locrenses in cognatos adsciuerunt. Accidit deinde vt Hercules eadem tempestate elegantes Geryonis boues ex Erythia abigens, in Italiam aduenirent, atque à Locro humaniter hospitio exciperetur. Has itaque Latinus boues cùm filiam inuisens fortè aspexisset, cupiditate ductus, & ipse abegit. Qua re cognita, Hercules telo ipsum traiectum occidit, bouesque recepit. Locrus ibi Herculi metuens, ne quid grauius forsitan à Latino pateretur (qui excellente erat & animo, & corpore) mutata veste in hospitis auxilium egressus est. Hercules verò currentem ipsum intuitus, aliumque esse ratus, qui subsidium ferre Latino maturaret, misso iaculo interimit. Vbi tamen postea rem cognouit, amicum luxit, ac iusta illi persoluit, vitaque cùm decessisset, populo apparens, vrbem in Italia condere eodem loco iussit, vbi Locri sepulchrum fuit. Hinc nomen vrbi manet, quæ vel ipso sui nomi-
221 nis vocabulo Locrum honorat. Sic quidem tertia refert narratio. Sed quid ego has ad verbum penè transcribo, cùm multo sint illæ breuius mihi percurrendæ?

n. Lege Strab. lib. 6.

o. Ab Æsopi filia huius eiusdem nominis Pausan. Corinth.

p. Ita quoque Thucyd. lib. 1. & in excerpt. ex lib. 7. Strab.

QVARTA narrat de *q* Olyntho oppido, & Strymone Thracum rege: quo item nomine fluuius ille appellatus, qui olim Eoneus dicebatur. Huic tres referuntur nati esse filij, Brangas, Rhesus, & Olynthus. In his Rhesus, pro Priamo ad Ilium militans,

q. Olynthus Thraciæ ciuitas apud Sithoniam Macedoniæ, ab Olyntho Herculis filio. Steph. Byzant.

Diomedis manu cæsus occubuit. Olynthus vltrò cum leone in venatione cõgressus periit, quem Brangas frater infelicem casum vehementer deplorans, eodem, quo cecidit loco sepeliendum curauit. In Sithoniam verò delatus ipse, vrbem ibi condidit, felicem sanè ac magnam, quam Olynthum pueri de nomine nuncupauit.

QVINTA *a* de Rhegino quodam, & Eunomo Locrensi citharœdis. Refert hos venisse *b* Delphos: Rheginos autem atque Locrenses flumine, cui nomen Alex, separari: & illos quidem mutas, Locrenses verò vocales habere cicadas. Cum Rhegino item contendentem Eunomum, cicadæ cantantis auxilio vicisse aduersarium. Cùm enim septem fidibus cithara esset instructa, vnáque chordarum rupta dissiluisset, citharæ aduolans cicada reliquum cantus suppleuit.

a Aristonem hunc Rheginum citharœdum fuisse appellatum, leges cum fabula hac tota apud Strabon. lib. 6. sub finem Italiæ. Pausan. Eliac. Phocide.

Et apud Antigonum mirab. narrat 1. Vide & Clem. Alexand. ipso mox initio Protrept. & lib. 4. Epigr. Græc. poster. atq; Adagia. b. Certamen apud Delphos antiquitus fuisse citharœdorum, testis Strabo lib. 9. in

SCHOLION. *VSVS est hac fabula Photius in quadam sua epistola ad Ioannem Patricium, exercitus in Græcia Ducem, quam si hîc tibi apposuero, non ingratum fore putaui.*

Eunomus, vt aiunt, Locrius de cantu gloriabatur. Et mulcebat sanè, oblectabatq; auditorem. Accidit autem, vt chordarum eius vnâ [inter canendum] fractâ, cicada mox citharæ iugo insidens, ruptæ chordæ sonum suppleret. quare potuit Eunomus iterum, vt antea, suauiter canere. At verò tu, si iam nobis pro cicada & peregrino cantu, abruptum quo nescio pacto, amicitiæ tuæ neruum denuò restitutum intenderis: fortassis ad pristinam integritatem vita nostra reuocata, optimoq; concentu repetito, suaue aliquod atque iucundum melos de hac Tragœdia in felicitatem versa, concinet. Quin & pro citharœdo Eunomo cum cicada cantatrice; veteris fabulæ figmento, Dei Patriarcha, diuinusq; eius ac laudandus amicus, magnum satis exemplum & celebreq; dictum posteris dabunt.

6. παροιμίαν. d. Emendo Μαντεις. *Strab. lib. 14 Cilic. extrem. Vide quoq; eiusdem Ioniam extrem. lib. 13. & Hesiodum, Lycoph. alios q;.*

SEXTA narratio de Mopso. *d* Mantus hic atque Apollinis F. matre extincta, pro sorte velut hæreditaria Clarium Apollinis oraculum obtinet. Eadem autem tempestate Calchas Colophonem venit, qua Mopsus oraculum tenens vacinabatur, post Troiæ excidium errando iactatus. Cùm igitur diu multumque inter se contenderent, Amphimachus tandem Lyciorum rex litem diremit. Mopsus enim ad bellum exeuntem prohibuit, victum iri denuntians: Calchas contra victoriam pollicens, ad exeundum hortabatur. At victo deinde Amphimacho, Mopsus maiori est honore affectus, Calchas seipsum occidit.

c. Argiopam quidam dixere cum Apollod. lib. 1.

f. Vide Eustath. in Hom. Il. B. Lil. Gyrald. Dial. 2. Natal. Comit. Mythol. & Diod. Sicul. lib. 3. cap. 5.

SEPTIMA, refert Philammonem Philonidis filium, eius quæ Bosporo & Cleobœa in Atticæ Thorico nata est, excellenti corporis pulchritudine fuisse. Nympharum itaque *e* vnam adolescentis amore captam, vterum etiam ex illo gestasse, ac præ verecundia è Peloponneso digressam, & littori [aduerso] appulsam *f* Thamyrin peperisse. Qui cùm ex Ephebis excessit, eam est fidibus canendo laudem consecutus, vt regem eum sibi, tamersi peregrinus esset, Scythæ crearint. Cantu verò cum ipsis Musis contendens, præmiisque victori propositis, illi quidem Musarum coniugium: Musis verò, quod eius cumque delegissent; canendo superatus, *g* oculorum luminibus orbatus est.

g. Apud Eustath. etiam loquendi facultate priuatus legitur.

OCTAVA, de Proteo Ægyptio vate narrat, cuius filia Theonoë Canobi (is *h* Menelai illius Troiani nauclerus erat) amore capta, voto frustratur. Addit quomodo Canobus formosus adolescens, abeuntibus ex Ægypto, qui ad eam appulerunt, Menelao atque Helena, à *i* vipera morsus, tibia tabefacta, post non diu interierit, & à Menelao atque Helena, in Ægypto sepultus sit: vbi nunc quoque cognominis ei ciuitas condita est. Quin & vltimum Nili fluminis ostiorum *Canobus*, vel *Canobicum* à Nauclero illo nomen trahit. 222

h. Strabo lib. 17. Ægypto.

i. Lege Nicand. Theriac. in Hæmorrhoo, à quo ipse percussum Canobum refert, Helenamq; propterea huic serpenti lumbos fregisse. Nicãdri narrationem exhibet Ælian. lib. 14. de animal. cap. 13.

NONA, de *k* Semiramide narratio est. Hanc non vxorem, vt alij prodiderunt, sed filiam fuisse Nini tradit: & vt breuiter dicam, quæcunque alij *l* Attosæ Assyriæ attribuunt, hic ad Semiramidem omnia retulit: haud scio, an quia duobus eam nominibus appellatam censuit: an eorum quæ de Semiramide narrantur, peritior non fuerit. Refert item Semiramidem clam primum, & ignaram cum filio suo concubuisse: sed deinde cognita re, viri etiam loco publicè habuisse. Ex eo itaque tempore, quod prius execrandum habebatur, Medis ac Persis ius fasque visum, *m* matribus commiscerì.

k. Iustinus lib. 1. Diod. Sicul. lib. 2. Herod. Ælianus, aliiq; de ea pluribus.

l. Herodotus forte & Ælianus, cum multis historicis.

DECI-

m. Non matres quidem vxores ducunt Persæ: sed à genetricibus abstinentes, cum nouercis etiamnum consuetudinem habent, vt narrant Persicarum rerum periti. Codd. m. ff. hic ad marg.

CONON.

DECIMA narratio: [a] Oetho Neptuni & Oſſæ filius, Cherroneſi Thraciæ rex, filiam ex Mendeide Nympha ſuſtulit Pallenen: quam cùm multi ambirent, præmium ei poſitum eſt, qui Oethonem pugnando ſuperaſſet, vt & filia, & regno potiretur. Igitur interfecti pro nuptiis hiſce certantes, Merops Anthemuſiæ, & Periphetes Mygdoniæ reges. Hinc decretum ab Oethone, ne ſecum amplius, ſed inter ſe proci dimicarent, idemque victori præmium fore. Depugnarunt ergo Dryas & Clitus, cæſuſque Pallenes fraude Dryas. Id vbi reſciuit Oethon, pœnas Pallene morte dediſſet, niſi Venus nocte ciues omnes appellans, puellam morti eripuiſſet. Parente verò fatis extincto, Pallene & Clitus regnum adepti, & à Pallene [b] regio nomen eſt mutuata.

XI. De Herculis ſacrificio commemorat, quòd [c] Lindij cum execratione ipſi immolant, vtque originem hoc ab aratore quodam Lindio duxerit: qui, cùm Hercules alimenta pro Hyllo puero poſtularet (quem admodum adhuc iuuenem in via ſibi adiunxerat) non tantùm cibum non præbuerit, ſed etiam conuitiis inceſſerit. Qua Hercules indignatus re, alterum boum eius mactans, cœpit ipſe epulari, & puero porrigere: agricola interim eminus ei imprecante. Verùm Hercules imprecationes irridens, nunquam ſe ſuauiores affirmabat guſtaſſe epulas, quàm quæ imprecationibus conditæ fuiſſent.

XII. Quædam continet de [d] Troë Erichthonij filio, & Dardani nepote, qui in regione Idæ [monti] vicina regnanit: genuitque ex Callirrhoë Scamandri filia Ilum (à quo Ilium nominatum) & Aſſaracum, & Ganymedem, quem Iuppiter rapuit. Aſſa-
221 racus hic vnà cum patre Dardaniæ imperauit, quæ erat Troum regia. Ilus autem Ilium
Qui numerus, & ſequēs, typothetæ errore malè repetitur. exædificauit, vicitque pugna regem Bebrycum, cui Byzæ nomen, & Ilium in immenſum auxit.

XIII. Refert de Æthilla, quæ filia Laomedontis, & Priami ſoror fuit. Hanc Proteſilaus cum aliis captiuis ex Ilio nauibus auehens, Mendem inter & Sciônem poſt varias tempeſtates vix naues appellit: cumque aquatum Proteſilaus cum ſuis omnibus longius à littore ad interiora regionis loca procurreret, tum inter cetera Æthilla reliquas allocuta captiuas: Si, inquit, cum Græcis in Græciam abducimur, aurea nobis, quæ ad Troiam pertulimus aduerſa, videantur. [e] Perſuaſit itaque nauibus ignes immittere. Hinc vel inuiti cum ipſis Græci in eadem illa regione remanent, vrbemque Scionem ibi conditam vna habuerunt.

XIV. Eſt de Endymione, qui [f] Aëthno Iouis filio, & Protogeneia Deucalionis filia natus, binos ſuſcepit liberos, [g] Eurypylen, & Ætolum. Hic è Peloponneſo patria ditione [h] excedens, in oppoſitam regionem cum ſequentium turba, [i] pulſis Curetibus, commigrauit: & pro Curetide, Ætolida nominari fecit. Eurypyles verò, & Neptuni filius [k] Elis, mortuo auo materno [l] Endymione, regnum ſuſcepit, conditamq; ab Endymione vrbem, Elim nominauit.

XV. [m] De Pheneatenſibus, & Cerere, atque Proſerpina, quam Pluto raptam matre inſcia ad infera regna abduxit, vtque Pheneatenſibus Ceres, quòd ipſi locum oſtendiſſent, qua deſcenderetur (erat is hiatus in [n] Cylina) cùm alia bona ſit largita, tum quòd nunquam permiſſura eſſet, vt centum Pheneatenſes in bello caderent.

[o] XVI. De Promacho & Leucocoma Gnoſſiis: vrbs autem Cretæ [p] Gnoſſus eſt. Quomodo Promachus, pulchrum Leucocomam adoleſcentem adamarit: & quomodo labores atque certamina illi magna, & periculorum plena propoſuerit, quæ omnia Promachus potiundi ſpe ſuperarit. Qui vbi ne per hæc quidem voti compos euaſit, Leucocomam viciſſim moleſtia affecit, quando vltimum ſuum præmium (galea autem erat fama celebrata) alteri cuidam pulchro iuueni, Leucocoma ſpectante, impoſuit. Hinc enim zelotypia victus hic, ferro ſe ipſe interemit.

XVII. Dicæus & Syleus fratres, Neptuni filij, ad Peleum Theſſaliæ montem habitabant. In his [q] Dicæus quidem erat, quod nomen quoq; præfert, iuſtus: Syleum verò [r] iniuriam aliis inferentem Hercules interfecit. A Dicæo deinde hoſpitio exceptus, & amore [ſ] filiæ Sylei, quam apud illum educari viderat, captus, vxorem eam duxit. Illa interim peregrè agentis Herculis deſiderio amoreque ſaucia, interiit. Ibi Hercules cùm re-

a. Steph. Byzant. voce Pallene Σιθωνα vocat, Parthen. Σιθονα cap. 6. ἐρωτικῶν, vbi hanc fabul. fuſius paulò refert.

b. De qua in Excerpt. ex fine lib. 7 Strab.

c. Conſule Girald. ſyntag. 10. hiſt. Deorum, vel potius Lactantij lib. 1. Inſtitut. extrem. cuius & in Adagiis habes deſcripta verba, ad illud: Λίνδιον τῷ θυσίαν.

d. Vide Diodori Siculi cap. 12. lib. 4. & Apollod. lib. 3. Biblioth.

e. Stephan. Byzant. eadem in Σκιώνη.

f. Pauſan. lib. 1. Eliac. & Apollodor. in Biblioth. Aëtlium *vocant.*

g. Pauſan. Eurycyden.

h. Steph. à Salmoneo Piſſa pulſum refert in Ætol. Lege & Pauſan. ſup.

i. Strabo lib. X.

k. Pauſan. Eleïus.

l. Pauſan. Euſtath.

m. Steph. Pheneum *in Arcadia ponit, & quidem ſub Cyllene monte.*

n. Cyllenem Arcadiæ montem ex Strab. & Stephan. intelligo: apud quem Stygis aqua, Euſtath. & aliis.

o. Attingere videntur hanc fabulam Strabo lib. 10. ex Theophraſto de amore, & Plut. ἐρωτικῷ: apud quos Euxynthetus pro hoc Promatraxiſſe. Steph. ſ. Xenodicen

cho inducitur. p Minois regia Hom. & aliis. Vide Strab. ſup. q. Dicæam Thraciæ vrbem ab hoc nomen tradit in ea voce. r Peregrinos per Aulidem iter facientes. terram fodere cōpuliſſe refert Apollod. lib. 2. Bibliot. tamen Sylei filiam vnà cum patre occiſam ſcribit Apollod. ſup.

CONON.

cùm recens mortuæ funeri forte rediens interuenisset, in ignem vna cremandum se conieciſſet, nisi qui aderant exequiis, ægrè tandem dissuadendo, prohibuissent. Vicini porrò, Hercule iam profecto, puellæ sepulchrum ædificio cinxerunt, ac pro monumento fanum Herculis effecerunt. 222

XIIX. Locri pugnantes, quòd gentis eiusdem Aiax fuerit, in acie instructa vacuum illi locum relinquere solent, perinde ac si in eo ordine constitissent. Ita ergo cùm ordinati starent in eo prœlio quod ipsis cum Crotoniatis fuit, voluit Autoleon Crotoniates per vacuam illam partem erumpere, hostesque cingere. Verùm à spectro vulneratus in femore, fugit atque contabescere cœpit, donec ex oracuło in insulam Ponti Achilleûm, (quæ Istrum præternauiganti supra Tauricam sita est) delatus, cum alios ibi heroas, tum verò maximè Aiacis Locrensis manes placando, sanatus est. Decedenti autem inde Helena negotium dedit, [a] Stesichoro vt nuntiaret, si oculos aspectumque amaret, palinodiam eorum caneret, quæ in se conscripsisset. Stesichorus igitur confestim hymnos in Helenæ laudem composuit, oculorumque lumen recuperauit.

XIX. [b] Psamathe Crotopi filia ex Apolline grauida peperit, patremque verita infantem exposuit, Lini nomine indito. Pastor repertum pro suo educauit, sed gregis canes infantem forte laceratunt. Illa verò cum dolore ex eo valde commoueretur, deprehenditur à patre, qui corruptam eam, & falsò in Apollinem vitium referre arbitratus, capitis damnat. Quare Apollo, ob amatæ cædem ira commotus, peste Argiuos vexauit, consultusque de auerruncando malo, Psamathen, & Linum placandos respondit. Illi verò præter ceteros honores illis exhibitos, fœminas etiam cum virginibus ad Linum deplorandum miserunt. quæ cùm deplorationes obtestationibus miscerent, non illorum solùm, sed sua etiam infortunia deplorabant. Adeò autem decenter Linum illæ luxerunt, vt ex eo [c] à Poëtis, qui deinceps secuti sunt, in omni penè lamentationum genere Linus decantatus insetatur. Quin & mensem [d] *Arneum* appellarunt, quòd inter agnos Linus educatus fuisset. Immò sacrificium eidem, festumque diem, *Arnida* vtrumque nominatum, instituerunt, mactantes eo die, quotquot vspiam reperire canes potuissent. At ne sic quidem cessauit malum, donec [e] Crotopus ipse Argos ex oraculo reliquit, conditamque vrbem in Megaride Tripodiscium nomine inhabitauit.

VICESIMA. Theoclus Chalcidensis captus à Bisaltis (Thraciæ hi populi sunt, ex aduersum Pallenes habentes) [f] Chalcidenses occultè accersens, Bisaltas prodidit. Turbarunt itaque primum illi subita sua irruptione Bisaltas, post etiam intra mœnia compulsos, & Bucoli ac Doli apud eos captiuorum opera vrbem capientes, Bisaltas eiiciunt. Bucolum tamen proditorem rupta fide iam data cùm occidissent, diuina propterea in eos ira irruit, donec ex oraculo pulchrum Bucolo illi monumentum ponentes, & tanquam heroi sacrificantes, malum tandem auerterunt. 223

XXI. [g] Dardanus & Iason Iouis erant filij ex Electra Atlantis filia, habitabantque Samothraciam insulam. Verùm Iason [h] apparens Cereris spectrum fœdare stupro conatus, fulmine ictus interiit. Dardanus autem fratris exemplo conterritus, in oppositam terram, vbi agri multi, monsque Ida fuit, ratibus (nondum enim nauigiorum vsus erat) profectus est. Ea verò tempestate regionem illam tenebat Teucer Scamandri fluminis, & nymphæ [i Idææ] filius: à quo Teucri incolæ dicti, & Teucria regio. Cum illo Dardanus sermone habito dimidiam regionis partem accipit: vrbemque, vbi ratibus appulsus exscenderat, Dardaniam nomine, ædificauit. Teucro deinde vita functo, omnis ea ora in Dardani ditionem concessit.

XXII. Cretensi puero [k] tanquam pro amasio datus est draconis fœtus. Hunc eo vsque educauit ille, studioseque curauit, dum grandior factus metum etiam incolis iniiceret. Coëgerunt itaque puerum in solitudinem draconem deferre. Et paruit ille, multum plorans. Tandem verò cùm ad venationem aliquando adolescens egressus in latrones incidisset, opemque inclamasset: agnita voce draco, & corporibus sese implicans, prædones occidit, atque adolescentem, veteris signa necessitudinis ostendens, periculo eripuit.

XXIII. Alexandri seu Paridis & [l] Oenones (quam vxorem priusquam Helenam

a. Vide Isocratis encomion Helenæ, Suid. & Gyrald. hist. poët. Dion. Chrysost. orat XI. & alios. Falsò autē hanc narrationem referre vult Ptolom. Hephæst. inf. pag. 248.

b. Narrationem hanc cum Paus. in Attic. comparare pretium operæ fuerit.

c. Quod præter Homerū etiam Hesiodus docet, apud Eustat. ad vers. 570. Iliad. Σ. Vbi plura, de Lino, deq; appellato ab eo carmine, quod & Αἴλινον est nominatum. Hesychius quoque Λίνον ᾠδὴς ὄνομα καὶ μέλος τινας ἀπὸ τοῦ κλωσθῆ λίνου, notauit. Vide & Thes. ling. Græcæ H. Steph.

d. Eustath. quoque teste.

e Paus. an. Coræbo hæc tribuit.

f. Lego Χαλκιδεῖς.

g. Lege Steph. voce Dardanus, & Strab. lib. 7. extremo de Samothrace. Apollod. quoque lib. 3. ex quo hæc penè ad verbum descripta narratio: vbi & Iasion, legi obseruādum puto.

h. Φάσμα.

i. Id nymphæ nomen, quod hinc fortè fugerat, ex Apollodoro, & Diod. Siculo lib. 4. reuocare visum.

k. Refert hanc etiam Ælianus varia hist. lib. 13. cap. 46.

l Lege Parthen. ἐρωτικῶν cap. 4. & 34. & Lycophron. Cassan. eiusq; interpp.

CONON.

lenam raperet, domum duxerat) filius fuit Corythus, pulchritudine patrem ſuperans. Hunc mater ad Helenam miſit, cùm vt Alexandrum ad zelotypiam prouocaret, tum vt Helenæ malum machinaretur. Vt ergo Corythus Helenæ familiarior eſſe cœpit, ſuperueniens aliquando in thalamum Alexander, & cum Helena filium ſedentem conſpicatus, ira incenſus, ſuſpectum gnatum occidit. Oenone & ob hanc iniuriam, & ob filij interitum, multa Alexandro imprecata, hoc inſuper adiecit (vt erat *a* vaticinandi perita, *b* legendarumque herbarum gnara) vulneratum eum aliquando ab Achiuis, neque medelam reperientem, ſe etiam obſecraturum, atque ita domum diſceſſit. *c* Poſt igitur Paris in pugna pro Troia aduerſus Achiuos à Philoctete vulneratus, grauiterque ſaucius, ad Idam curru vehebatur, præmiſſoque nuntio, Oenonem deprecatus eſt. Hæc contumeliosè valde nuntio reiecto, ad Helenam ire Paridem per conuitium iuſſit. Ille interim per viam ex vulnere diem clauſit extremum. Antequam tamen de illius interitu quidquam Oenone inaudiſſet, pœnitentia graui ducta eſt, herbisque lectis, curriculo feſtinabat præuertere. At vbi mortuum eſſe iam, & quidem
224 ab ea necatum, nuntius retulit: hunc primum lapide in caput impacto, ob illatam [exprobrando] iniuriam occidit: cadauer verò Paridis amplexa, & communem vtriuſque fortunam diu queſta, zona ſe ipſam ſtrangulauit.

a. A Rhea edocta, vt ſcit Apollod. lib. 3. vbi & plura de his.

b. Dono Apollinis, vt ipſa ſua docet epiſtola ad Paridem apud Ouid. in fin.

c. Hæc Q. Calaber poſteriore parte libri ſui X. paulò aliter deſcribit: Vult enim fato decretum fuiſſe, vt nonniſi ab Oenone Paris curari poſſet, & ipſam ſe in rogum mariti conieciſſe, &c.

XXIV. In Bœotiæ ciuitate Theſpeia, quæ non longè ab Helicone ſita eſt, puer natus Narciſſus, pulcer admodum, ſed amoris amatorumque contemptor. Quare alij quidem *d* deſpondere animum amantes cœperunt: Aminiasque tantùm aſſiduus erat, & pertinax precator. At cum neque hunc audiret ille, ſed gladium inſuper mitteret, ſe ipſe pro Narciſci foribus occidit, Deum vehementer precatus, vltor ſibi vt fieret. *e* Narciſſus igitur vultum aliquando ſuum contemplatus, formæque ſimulacrum in aqua fontis apparens, & ſolus & primus incipit cæco ſui amore flagrare. Ergo conſilij tandem inops, & iuſtas ſeſe dare pœnas arbitratus, quod Aminiam amatorem iniuria læſiſſet, mortem ſibi conſciuit. Ex eo, reſponſo dato, vt Amor magis honoraretur, colereturque, præter communem cultum, priuatim quoque ſacrificare decreuerunt. Ea autem incolarum *f* opinio eſt, primum ex illa terra exſtitiſſe Narciſſum florem, in quam effuſus Narciſſi ſanguis fuiſſet.

d. Sequor τὸ ἀπηγόρευσαν.

e. Pauſan. Bœotic. legendus, & Ouid. Metam. 3.

f. Sed vana, vt docet Pauſan. Bœotic.

XXV. Minos Iouis & Europæ filius Cretam rex tenuit, *g* Dœdalumque quæſiturus claſſe inſtructa nauigauit in Sicaniam (quæ hodie *Sicilia* dicitur) vbi à Cocali oræ illius regis filiabus eſt interfectus. Natio hinc Cretenſium, regis ſui cædem vltura, bellum aduerſus Siculos ſuſcepit. Sed victi Cretes cùm domum redeunt, *h* ad Iapygas ſunt tempeſtate delati: ibique tum ſedes fixerunt, Iapyges pro Cretenſibus facti. Poſt, horum pars quædam per ſeditionem inde expulſa, oraculi reſponſum illud conſulentes acceperunt, vbi quis ipſis terram & aquam præberet, ibi vt habitarent. atque ita Bottiæorum terram incoluerunt. Ibi enim pueri panis ceterorumque condimentorum varia genera per ludum & iocum ex luto fingentes, petentibus ipſis panis loco diſtribuerunt luteos panes: & illi impletum eſſe oraculum interpretati, ſedem à Macedonum rege poſtulantes, Bottiæorum oram habitandam acceperunt, & Cretenſium nomen iam tertio cum Bottiæorum commutantes, portio nunc ſunt Macedonum.

g. Lege Pauſan. Achaic. initio.

h. Vide Strab. lib. 6.

XXVI. Narrat Apollinis ſpectrum, cui *i Carno* nomen, Dorienſes ſequi ſolitum, ab *k* Hippota quodam è ſtirpe Herculis tum eſſe interfectum, cum in Peloponneſum Heraclidæ redirent. Cùm ergo propterea peſte grauiter laborarent, oraculo accepto è caſtris Hippoten expulerunt. Erat autem ſpectrum hoc Dorienſibus vatis loco. Et Heraclidæ quidem tum in Peloponneſum traiecerunt: Hippotes verò ille oberrans, filium genuit, cui ex re *l* Aletæ nomen dedit. *m* Hic vbi ad ætatem virilem peruenit, Dorici populi parte collecta, pulſisque Siſyphidis, qui tum Corinthi reges erant, cum ipſorum ſociis Ionibus, vrbem illam denuò incolis replet,
225 pergebatque aduerſus Atticam, cum oraculi reſponſum eidem datum, victorem fore, ſi ab Athenienſium rege abſtineret. Hoc oracolo ab Athenienſibus cognito, Codro ſeptuagenario perſuadent, libens ſe pro patria vt deuoueat. Ille veſte mutata, quaſi lignatorum vnus eſſet, à Dorienſi quodam interficitur. Dorienſes re poſtea cognita, de victoria deſperantes, cum Athenienſibus pacis fœdera inierunt.

i. Hæc de Carno aliter aliquanto refert Pauſan l. in Laconic.

k. Quem Phylantis F. facit Pauſan. cum Apollod lib. 2. Biblioth. qui hanc ad Naupactum patratam eadem tradit.

l. Quaſi Erronem *à parentis erroribus dixeris.*

m. Pauſan. init. Corinthiac.

CONON.

XXVII. Refert de rebus Deucalionis, qui in Phthiotide regnauit, deque Græciæ inundatione eius temporibus: ac de Hellene filio eius (quidam Iouis esse dicunt) qui & Deucaleone mortuo in regno succeſſit, habuitque filios tres. Ex his Æolum natu maximum, meritò voluit eius regionis ſceptrum tenere, cui ipſemet antea imperauerat, quamque Aſopo, & Enipeo fluuiis diſterminauerat. Atque hinc Æolicum genus deriuatur. Alter deinde Dorus, accepta à parente populi parte, coloniam alio traduxit, condiditque has ad Parnaſſi montis radicem vrbes, Bœum, Ctinium, & Erineum. Ab hoc Dores dicti. *a* Natu denique minimus cum Athenas peruenit, *b* Atticæ quam vocant tetrapolim ædificauit, duxitque vxorem Creuſam Erechthei filiam, è qua Achæum & *c* Iona ſuſtulit. Achæus hic, cum cædem imprudens patraſſet, pulſus, in Peloponneſum venit, condiditque Achaiam tetrapolim. A quo etiam Achæi originem ducunt. Ion verò, mortuo auo materno Erechtheo, cum virtutis, tum reliquæ dignitatis ergo creatus rex, Athenienſibus imperauit. Vnde & Iones appellari cœperunt Athenienſes, omnisque adeò regio Ionia dicta.

a. Strabo lib. 8. initio Achaiæ, Xuthum *nominat, vbi hanc leges hiſtoriam.*
b. Oenoen, Probalinthum, Tricorythum, & Marathona, vt refert Steph. & Strabo ſup.
c. Steph. in Ionia *facit eum ex Athenienſ. opinione Apollinis, & Creuſa F.*

XXIIX. Tennes & Hemithea liberi erant Cygni regis *d* Troadis. Cygnus autem mortua coniuge duxit *e* alteram, quæ inſano Tennæ priuigni amore capta, cùm potiri non poſſet, ſuum crimen falsò illi imponens accuſauit. Parens igitur indicta cauſſa Tennem filium arculæ incluſit, quin & vna Hemitheam, fratris infortunio immodicè dolentem, atque ita mari commiſit. Hæc arcula in inſulam quandam delata, atque ab incolis ſublata eſt, & totius regionis imperio potiuntur Tennes atque Hemithea: ipſa verò inſula Tenedos pro Leucophryctici cœpta. Cygnus poſtea facti pœnitens, & ad inſulam profectus, filium precabatur è naui, præteritarum rerum vt obliuiſceretur. Ille autem, ne ad inſulam appelleret parens, ſecurim arripiens nauis retinacula diſſecuit. Vnde dici cœptum in omni abrupto atque præciſo negotio, Tennæ *f* bipennem fuiſſe adhibitam.

d. Strabo lib. 13. Colonarum hũc regem facit, in Troade tamen. Vide Lycophr. interp. & Seruium, ac Pauſan. in Phocicis. Diodor. quoq; Sicul. extremo lib. 5.
e. Philonomen vocat Steph. in Tenedos: *quem fuſius hæc tractantem lege, &*
Adag. opus. f. Suidas etiam Τενέδιος ἀνθρωπος, & Τενέδιος ξυνήγορος παροιμιώδως *dici refert.*

XXIX. Magnetes, qui Magneſiam Aſiæ nunc incolunt, antea ad Peneum flumen, montemque Pelium habitarunt, & aduerſus Troiam ductu atque auſpiciis Prothoi militantes, Magnetes item dicti ſunt. Ille poſtea hos, decimam Troia reportantes, Delphis ex voto collocauit. Poſt tamen relicto fano, nauibusque conſcenſis, in Cretam tranſmiſerunt. Inde quoque vi repulſi Cretam deſerunt, & in Aſiam ad- 226
nauigantes, malis afflictam nuper conditam Ioniam atque Æolidem liberant, pugnantes vnà cum his aduerſus eos, qui mala illa inferebant. Hinc denique eodem quo nunc ſunt loco perueniunt, vrbemque condunt, quam veteri de nomine patriæ *Magneſiam* item nuncuparunt.

TRICESIMA de *g* Pithenio Apolloniate, qui oues Soli ſacras paſcens, cùm ſua incuria ſexaginta de grege oues lupi diſcerpſiſſent, oculis à ciuibus eſt orbatus, quare tellus, irato Deo, fructus Apolloniatis non protulit, donec aſtu, & ſuburbanis prædiis duobus Pithenium placantes, & vna inſuper domo, quam ipſemet elegiſſet, ſterilitatem effugerunt. Erat autem Pithenius illuſtris genere, ſicut & quotquot alij eius ſucceſſores ſacrarum curam ouium geſſerunt. Ipſa verò *h* Apollonia Græca ciuitas eſt in Illyrica regione mari adiacens, quam *i* Lous fluuius, qui in Ionium mare exit, mediam diuidit.

g. Euenium nominat Herodot. Calliope ſub fin. Vbi integra hæc narratio legitur.
h. De qua Strabo lib. 7. in Illyryde.
i. Aôus, Strab. & Liu.

XXXI. *k* Tereus, Thracum rex, eorum qui ad Dauliam, ceteramque Phocida pertinent, vxorem duxit Procnen, Pandionis Athenarum regis filiam. Hic poſtquam inſano captus amore, per vim conſtuprauit inuitam Philomelam, Procnes ſororem, linguam quoque eius exſecuit, veritus nimirum ne factum proderet. At illa peplum texens, dolorem ei ſuum filis inſcripſit. Procne, re cognita, & facinus vlciſci cupiens, filium *l* marito ſuum epulandum in cœna appoſuit. Tum Tereus, vbi vel ex ipſa Procne execrandum conuiuium didicit, & hanc, & ſororem veluti facti conſciam, gladio percuſſurus inſequitur. Illis verò per fabulam inde ſublatis, Procne quidem in *m* luſciniam, Philomela verò in hirundinem vertitur, canuntque perpetuò ſuas illas calamitates. Sed & Tereus in vpupam auem, vt fabulæ referunt, mutatus: aiuntque hos, ne aues quidem factos, iram depoſuiſſe, quando vpupæ perpetuò hirundines atque luſcinias inſectantur.

k. Pauſan. in Atticis, & Mythologi omnes. Vide quoque Ælian. Variæ hiſt. lib. 12. cap. 20.
l. Ityn.
m. Cum hoc ſentit Ariſtoph. in auibus, Apollod. lib. 3. Biblioth. & alii plures.

XXXII. De

CONON.

XXXII. De [a] Europa [b] Phœnicis filia è conſpectu ſublata, vtque filios pater ad ſororem inueſtigandam dimiſerit. In his etiam Cadmus fuit, qui cum vnà & Proteus, Buſiridis tyrannidem veritus, ex Ægypto traiicit. Addit quomodo poſt varios errores nihil inuenientes, in Pallenam venerint, vtque Proteus, hoſpitalibus muneribus Clito oblatis, amicitiaque inita (erat Clitus hic, rex prudens & iuſtus Sithónum
227 Thraciæ populorum) filiam eius Chryſonoën vxorem duxerit. Biſaltis deinde patria ſua eo bello pulſis, quod ipſis à Clito & Proteo illatum eſt, regioni illi Proteus imperauit, genuitque patris longè diſſimiles liberos, crudeles admodum atque iniuſtos, qui poſt ab Hercule, quòd improbos valde odiſſet, occiſi ſunt. Et parens ipſe tumulum ſuis effodit, Herculemque cæde pollutum expiauit.

a. *Vide Nat. Comit. & ceteros Mythologos.*
b. *Apollodorus lib. 3. Biblioth. init. Agenoris fuiſſe mauult: vbi & alia quædam aliter quã hic narrata legas.*

XXXIII. Democlus Delphus filium genuit inſigni forma, cui [c] *Smicro* nomen, nauigauitque Miletum ad conſulendum oraculum, ducto ſecum filio annorum tredecim: quem, nimis feſtinato nauigandi ſtudio, atque imprudens, ibi reliquit. Inuentum itaque triſtem Smicrum, caprarius quidam, Eritharſi filius, ad patrem adducit: qui non ſecus atque ſuum filium, cognita pueri & conditione & ſtirpe, honeſtè eum apud ſe habuit. Narrat & de Cycno cum duobus filiis capto, deque contentione, ac de Leucotheæ ſpectro. Quomodo hæc pueris dixerit, Mileſios vt admonerent, ipſam honorandam, & puerorum certamen gymnicum ipſi exhibendum: lætari enim ſe puerorum contentione. Addit etiam, vt Smicrus, clari cuiuſdam apud Mileſios viri filiam vxorem duxerit, quæ pariens ſecundùm quietem videre viſa ſit, Solem per os ipſam ſubire, & per ventrem atque verenda egredi. Quod viſum bonum eſſe omen vates interpretati, peperit illa filium, Branchumque à ſomnio nominauit, eò quòd per fauces ex ipſa Sol [d] egreſſus eſſet. Hic mortalium formoſiſſimus puer, ab Apolline eſt adamatus, cùm oues paſcentem reperiſſet. Vbi & ara *Apollinis amantis* conſecrata. Branchus verò, Apollinis dono vaticinandi arte donatus, Didymis oracula reddidit, hodieque, inter omnia, quæ nouimus, Græca oracula, [e] Branchidarum oraculum poſt Delphicum maximum prædicatur.

c. *Simerum vocat Lactantius ad Verſ. 198. lib. 8 Thebaid. Stat. Papin. Vbi plura ex Varrone.*
d. εἰσῆλθε potius legendum videtur.
e. *De quo Strabo, & Pauſan. non ſemel.*

XXXIV. Paride mortuo, Helenus & Deiphobus Priami filij ſuper Helenæ nuptiis contenderunt, vicitque per vim & potentium opem Deiphobus, ætate licet minor. Helenus ergo iniuriæ impatiens, in Idam ſecedens otium egit: vbi Calchantis ſuaſu, qui Troiam obſidebant Græci ex inſidiis eum capiunt. Ille partim minis, partim donis, vel potius odio Troiæ, Græcis indicauit, ligneo equo Troiam capiendam, fato eſſe deſignatum. Immò & hoc denique, cùm Achiui cœpiſſent *f* cœlo delapſum illud Mineruæ [g] Palladium, quod inter multa erat minimum. Igitur miſſi ad Palladium furto auferendum, Diomedes & Vlyſſes: euaditque in murum per Vlyſſis humeros conſcendens Diomedes, neque tamen manus tendentem ſocium attraxit, ſed ad Palla-
3 dium abiit, eoque ablato, ad Vlyſſem reuertit. Ita cùm per plana redirent, interroganti ſingulatim omnia Vlyſſi, hominis aſtutiam non ignorans, reſpondit, non quod Helenus Palladium indicaſſet ſe accepiſſe: ſed pro eo aliud quoddam. Verùm moto forte fortuna Palladio, agnouit Vlyſſes illud ipſum eſſe. Quare à tergo ſe ſtatuens Diomedis, interfecturus illum, gladium ſtrinxit, quò ipſemet Achiuis Palladium adferret. At dum plagam inflicturus eſſet, vidit Diomedes, ſplendente tum forte Luna, enſis vibrati lucem. Ita Vlyſſes à cæde abſtinuit, ſtringente viciſſim gladium Diomede, qui & timiditatem illi exprobrans, & gladij lamina, quod antecedere nollet, humeros verberans, eundem ante ſe egit. Vnde [h] prouerbium natum: *Diomedeia neceſſitas.* adhiberi ſolitum in eo, qui aliquid faciat inuitus.

f. Διοπετὲς. *De qua voce lege Suidam.*
g. *Vide Suid. & interp Virg. Apollod. item lib. 3. Biblioth. ac Dictyn Cretenſ. lib. 5. init.*
h. *Quod ipſum alia etiam ratione adfert Suidas.*

XXXV. Duos inducit paſtores ad Lyſſum Epheſini agri montem paſcentes: qui apum examen in profundo quodam atq; ad deſcendendum perdifficili antro cùm vidiſſent, alter ſportulam ad deſcendendum ingreſſus eſt, alter eam è funè ſuſpenſam demittebat. Cùm autem qui deſcenderat, mellis atque auri ingentem copiam reperiſſet, impoſitum ſportulæ onus tertiò attrahere ſurſum iuſſit. Auro dein deficiente, ſeipſum deinceps ſportam ingredi acclamauit. At poſtquam inſidiatum ipſi ſuſpicio cum verbo illo in mentem venit, lapidem pro ſe ſportæ impoſuit, iuſſitque attrahere. Alter itaque, vt iam penè ad oram vſque ſpeluncæ onus attraxit, ratus ſe ſocium occidere, confeſtim per præcipitium quoddam ſportam præcipitauit, auroque humi defoſſo, veriſimiles de paſtore qui deſiderabatur, cauſſas interrogantibus commentus eſt.

CONON. Hinc cùm alter ille in ſpelunca paſtor nullam ſalutis viam reperiret, Apollo in ſomnis iuſſit, vt acuto lapide ſibi corpore lacerato, quietus iaceret. Paruit ille monenti, & vultures tanquam ad cadauer aduolantes, vnguesque alij comæ, alij veſtibus infigentes, in ſublime hominem ſuſtulerunt, auexeruntque illæſum in ſubiectam vallem. Inde profectus in curiam, cuncta magiſtratui expoſuit. Quare Epheſij inſidiatorem illum conuictum, aurumque defoſſum vel inuitum oſtendere coactum [pro meritis] multarunt: iniuria verò affecto, auri dimidium attribuentes, alterum dimidium Apollini ac Dianæ obtulerunt. Seruatus ergo paſtor ille, auroque donatus, ad ſummas peruenit diuitias, & aram in ſummo montis vertice Apollini, *a Vulturii* nomine, in rei geſtæ memoriam ſempiternam dedicauit.

a. Γυπηΐου.

XXXVI. *b* Philonomus Lacedæmonius, Sparta Dorienſibus prodita, Amyclas mercedis loco accepit, in eamque ex Imbro atque Lemno incolas coëgit. Qui cùm tertia dein ætate ſeditionem aduerſus Dorienſes excitaſſent, Amyclis pulſi ſunt. Adſumtis itaque ſecum è Spartiatis quibuſdam, ducibusque vſi Polide & Delpho, in Cretam adnauigarunt. Sed dum claſſis præternauigat, Apodaſmus *c* Melum habitatoribus inſtruit, indeque Pelicorum genus Spartanos ſibi conciliat. Ceteri omnes Gortynam, repugnante nemine, occupantes, vnà cum Cretenſium accolis eam incoluerunt. 229

b. Meminit Strabo lib. 8. initio Laconicæ.

c. Cycladum vna Steph. cum eiuſdem nominis vrbe.

XXXVII. A Thaſo *d* Cadmi fratre Thaſum inſulam appellatam refert. Ibi enim illum frater, data exercitus parte, reliquit. *e* Cadmus hic à Phœnicum rege, magnæ alioquin & ipſe apud Phœnicas auctoritatis, in Europam miſſus eſt. Quippe Phœnices eo tempore viribus plurimum ac potentia, vt ferunt, valebant, magnaque Aſiæ parte in poteſtatem redacta, regiam ſedem Thebis Ægyptiis conſtituerant. Miſſus ergo Cadmus non (vt Græci fabulantur) Europam quæſiturus, quam Phœnicis filiam, tauri mentitus formam Iuppiter rapuiſſet, ſed proprium ſibi in Europa imperium conſtituere molitus, raptæ ſororis inueſtigationem prætexuit. Atque hinc illa de Europa fabula ad Græcos prodiit. Europam igitur circum-nauigans ille, Thaſum fratrem, vt diximus, in ea inſula reliquit, ipſe in Bœotiam tendens, Thebas illas, quæ nunc appellantur, ædificauit, muroque comitum opera cinctum locum, à patriis ita Thebis appellauit. Bœotis autem pugna concurrentibus, victi primum Phœnices, per inſidias mox, ac ſtrategemata, & inuſitatum armorum aſpectum, ſuperiores euaſerunt: neque enim galea & ſcutum fuerant vnquam Græcis ad eam diem cognita. Ita Cadmus Bœotorum potitus regione, fugientibus qui cladi ſupererant in ſuas quiſque vrbes, Thebis Phœnicas, qui incolerent, collocat, ipſe Harmoniam Martis ac Veneris filiam vxorem ducit. Bœotorum interim animis ob armorum illum, atque inſidiarum metum hæc opinio inſedit, cum armis ipſis viros illos è terra exſtitiſſe, vt inde etiam *f Spartas*, velut ex eo ipſo loco ſatos, nominarint. Igitur de Cadmo, Thebarumque inhabitatione vera hæc narratio eſt: altera illa, fabula, auriumque præſtigiæ.

d. Apollod. Thaſum Neptuni filium facit, lib. 3. init. Steph. Thaſus *geminato ſibilo profert.*

e. De Cadmo Pauſan. legendus in Bœotic.

f. Pauſan. initio Bœotic. & alibi.

XXXIIX. Mileſius quidam periclitante ſub Harpago Cyri F. patria, Tauromenium, Siciliæ vrbem adnauigauit, ibidemque apud notum quendam trapezitam auro depoſito, domum rediit. Cyrus poſt hæc Miletum in poteſtatem redegit, nihilque in eam grauius, vt metuerant, conſtituit. Rediit itaque Mileſius Tauromenium, vt depoſitum illud ſuum reciperet. Ibi menſarius quidem depoſitum accepiſſe non abnegabat, ſed reddidiſſe contendebat. Vt verò Mileſius poſt multas tandem rixas atque contentiones, ad iuſiurandum hominem adegit, trapezita tale quid machinatus eſt. Ferulam tibiæ inſtar excauans, in eaque depoſitum liquefactum infundens, probè obturat. Accedens igitur ad iurandum, ferensque pro ſcipione ferulam, quaſi pedibus æger ea fulciebatur. Antequam tamen iuraret, Mileſio ſibi aſtanti, veluti mox repetiturus, arundinem tradidit. Ita dum manibus ſublatis deierat, ſe depoſitum eidem, à quo accepiſſet, reddidiſſe, Mileſius indignans arundinem proiecit, ſimul etiam hominum fidem defeciſſe clamans. Tum fracta arundine oculis etiam patuit compoſitum illud auri cauſa periurium. Mileſius itaque aurum ſibi ſuum vindicauit: trapezita verò præ verecundia, & quòd improbus coram omnibus deprehenderetur, laqueo vitam ſibi abrupit. 230

XXXIX. Melanthus ex genere fuit Elidarum, qui Pylo & Meſſanæ iam inde à Neptuno imperarunt. Hunc cum Heraclidæ expuliſſent, armis regione potiti ſunt. Ille Athenas verſus ex oraculo diſceſſit, ciuitateque donatus, claruit ibi in paucis.

Accidit

Accidit autem vt Athenienſes cum Bœotis ſuper *a* Oenoë bellum gererent, placuitq; ſingulari regum certamine litem dirimi. Ibi *b* Thymœtes, qui tum Athenis regnabat, duellum formidans, regno etiam ceſſit ei, quicumque cum Xantho Bœotorum rege dimicare vellet. Melanthus itaque regni præmio inuitatus, pugnandi conditionem accipit, & pacta conficiuntur. Vbi ad manus ventum eſt, vidit Melanthus viſum quoddam imberbis viri ſpecie Xanthum ſequi. Vt verò iniuſtè fieri ille exclamauit, quod contra pacta auxiliatorem adduxiſſet, Xanthus falſo ſermone turbatus, vertit ſe: atque ita ilico Melanthus lancea traiectum transfodit. Sic vno certamine Oenoën Athenienſibus, ſibi regnum acquiſiuit. Certè Erechtidarum genus ad Melanthidas, quo in numero & Codrus erat, ab hoc traductum eſt. Athenienſes verò poſtea *Baccho e Melanthidæ* ex oraculo fanum dedicarunt, & quotannis rem diuinam fecerunt: *Ioui* inſuper *deceptori* ſacras litantes victimas, quòd in pugna dolo fuiſſent vſi.

QVADRAGESIMA hiſtoria *d* de Andromeda ſecus narrat, quàm Græci fabulantur. Duos fratres fuiſſe refert Cephea, & Phinea: ac Cephei quidem regnum, Phœnices poſtea nomen induiſſe, cum ad eum diem *e* Ioppe à maritima ciuitate appellatum fuiſſet, habuiſſéque imperij terminos à mari noſtro ad eam vſque Arabiam, quæ ad Erythræum mare pertinet. Fuiſſe item Cepheo inſigni pulchritudine filiam Andromedam, quam proci ambirent, Phœnix quidam, & ipſe Cephei frater Phineus. At
231 Cepheum poſtquam varia de vtroque ſecum ipſe conſideraſſet, Phœnici tandem deſpondere filiam ſtatuiſſe, ac per filiæ raptum conſentientem ſuam voluntatem obtegere. Abreptam igitur fuiſſe ex deſerta quadam inſula Andromedam, in quam ſoleret Veneri ſacrificia oblatura ſecedere. Ita cùm Phœnicis huius rapientis naui (quæ Cetus dicta eſt, ſiue à piſcis illius ſimilitudine, ſiue caſu aliquo) Andromeda tanquam inſciente patre aueheretur, miſerè eam eiulaſſe, opemque cum lachrymis inuocaſſe. Ad ea *f* Perſeum Danaës filium, fortè fortuna præternauigantem, curſum inhibuiſſe: primoque mox puellæ aſpectu, pietate ſimul, & amore captum: tum nauigium illud Ceti nomine expugnaſſe, & vectores tantùm non in lapides præ metu verſos, occidiſſe. Atque hunc illum eſſe Græcæ fabulæ Cetum, hos homines, *g* Gorgonis viſo capite, in ſaxa mutatos. Perſeum igitur Andromedam vxorem accepiſſe, ſecumque in Græciam nauigio vexiſſe, atque Argos ſub illius imperio habitari cœptum.

XLI. Antandrum habitarunt Pelaſgi. Verùm (vt quidam narrant) ex eo, quod hanc ipſis Aſcanius pro redemptionis ſuæ pretio donaſſet, cùm ex inſidiis captus ab his, dimiſſusque fuiſſet: hinc enim *Antandri* nomine vrbem dixiſſe, quam ἀντὶ ἑνὸς ἀνδρὸς [*pro vno viro*] accepiſſent. Aſcanius autem hic Æneæ filius fuit, qui capta iam Troia in Ida regnauit. Alij hinc potius referunt Pelaſgos Antandrum incoluiſſe. Ex Apolline, aiunt, atque Creuſa gignitur Anius, & ex hoc Andrus, qui vnam inſularum inhabitans, *h* nomen quoque ſuum inſulæ reliquit. Sed exortis deinde ſeditionibus hinc exactus, locum quendam contemplatus eſt ſub Ida, Andro vicinum, in quo vrbem ædificauit, quam ob ſimilitudinem *Antandrum* nominauit. Andrum interim deſertam Pelaſgorum gens inhabitauit. Ita Cyzicus quoque incolas habuit Pelaſgos. Etenim Cyzicus Apollinis filius, Pelaſgis, qui in Theſſalia erant, imperans, ab Æolenſibus cum ſuis Pelaſgis eiectus, *i* in Cherroneſo Aſiæ vrbem de ſuo nomine exſtruxit, ibique ex humili magnam in potentiam creuit, poſtquam Cliten filiam Meropis, qui vicina *k* Ryndaco loca rex tenuit, connubio ſibi iunxit. *l* Iaſonis poſtea comites, qui cum illo ad vellus aureum proficiſcebantur, Argo naui ad Cyzicum appulerunt, quam vt Pelaſgi Theſſalicam eſſe nauim didicerunt, ex veteri illo odio, quod ab his olim expulſi fuiſſent, noctu Argo oppugnant. Cyzicum ibi pugnam dirimere conantem Iaſon occidit imprudens, cæſis cum illo & aliis aliquot Pelaſgis: ipſa verò Argo in Colchida vela fecit. Itaque Pelaſgi de regis ſui interitu admodum mœſti, tunc quidem optimatibus ſuis, quòd Cyzicus hæredem nullum reliquiſſet, Remp. commiſerunt: donec poſtmodum Cyzico pulſi à Tyrrhenis, qui Cherroneſo occupata, & his, qui Mileſiorum pars erant, pugna ſuperatis, ipſimet Cyzicum incoluerunt.

XLII. Gelon Siculus tyrannidem inuadere ſtudens, *m* Himeræorum populum

CONON.

a. περὶ Κελαινῶν *Suid. & Polyæn.*

b. Oxyntæ F. qui poſtremus de Theſidis regnauit. Pauſan. Corinth. Attingit quoque hanc hiſtoriam Strabo lib. 9. init. & maximè Suid. ἀπατουρία. *Interpr. Ariſtoph. Polian. lib. I. Stratagem. Frontin. lib. 2. cap. 5.*

c. Suidas voce ἀπατούρια *Dionyſium hunc* μελαναιγίδα *vocat, ex eo quod* τραγῆν ἐνημμένος μέλαιναν *viſus ille poſt Xanthum apparuerit. Huius tamen Bacchi eadem Pauſan. in Corinthiac. apud Træzenios ſtatuit.*

d. Vide Hyginũ Apollodorum, & interpr. Apollon. Arati, atq; Lycophr. Ouid. 5. Metamorph.

e. Strabo hanc item ſententiam adfert lib. I. & iterum XVI. Plinius quoque, Pauſan. aceplerique omnes.

f. Perſei huius imaginem inſpice apud Philoſtr. lib. 1. Icon. antepenult.

g. Strabo lib. X. extrem. Vide Ouid. & Mytholog.

h. Antandrus, inquit Stephan. ab Antandro Æolenſiũ Stratego.

i. Strabo lib. 12. extrem. Cyzicum facit inſulam, vt Apollon. Argonautic. I. Vide Scholiaſtas. Plin. vult olim inſulam ab Stephano etiam lib. 1. Strateg. Syracuſan. tyrannum hunc factum ſcribit, aliaq; ſum fraude.

Alexandro continenti iunctam. *k. Ryndacus Strab. lib. 12. extr. in Cyzico fluuius eſt in Propontidem exiens: vrbs Phrygiam inter & Helleſpontum.* *l. De quibus Apollon. lib. 1. Argonaut. & Valer. Flacc.* *m. Polyæn.*

lum colebat, ac pro eo aduersus potentiores pugnabat. Vnde ipsum plebs adeò adamabat, vt petenti sibi dari corporis custodes, promptissimè eos concesserit. *a* Stesichorus tamen Himeræus poëta, suspicatus regnum affectare illum velle, apologum hunc populo recitauit, imaginem eorum, quæ post acciderent malorum. *b* Equus, 232
inquit, forte pascens ad fontem bibiturus accedebat, cum cerua interim per agrum illum transiens, & herbam proculcauit, & aquam turbauit. Equus itaque vindictæ admodum cupidus, sed pedum celeritate inferior, venatoris opem implorauit. Ille, si frenum ore acciperet, & tergo sedere pateretur, facillimè se huius iniuriam vlturum pollicetur. Quod vbi sic factum est, cerua quidem telis confossa iacuit, sed equus etiam à venatore subiugatum se sensit. Idem, inquit, ego vereor, ô Himeræi, ne nunc cùm in populari statu sitis, hostibus quidem per Gelonem superiores reddamini, sed tandem adhuc eidem Geloni seruiatis. Grata enim omnis potentia, aduersus eum qui dederit, accipienti est, quando hanc ille non amplius tam facilè auferre potest, quàm antea contulit.

a. Aristot. 2. Rhetor. refert hæc Stesichorum in Phalaridem recitasse.
b. Eadem & ipsa fabula Horat. lib. 1. epist. 10.

XLIII. Ignis Ætnæi *c* crateres tantas aliquando, fluminis instar, flammas per eam regionem effuderunt, vt Catanæis (vrbs autem Græca Siciliæ Catana est) extremum vrbi interitum certissimo allaturæ viderentur. Ex ea igitur ciues quàm citissimè fugientes, aurum alij, alij argentum efferebant, alij verò quæcumque subsidium in exsilio allatura videbantur. *d* Anapias tantùm, & Amphinomus, præ omnibus parentes senio confectos, humeris impositos fugientes extulerunt. Ceteros interim flamma adurens extinxit, quæ in horum circuitu ita diffindi visa est, vt insulæ in modum circumcirca locus igne liber fieret. Quare Siculi *e Piorum regionem* locum eum appellarunt, & lapideas in horum virorum monumento statuas, diuinorum simul illorum atq; humanorum factorum testes, collocarunt.

c. Ita vocant Ætnæ montis fauces illas & ora (vt vertit Lucret. lib. 6.) per quæ ignis cinisq; euomitur. Vide Arist. de mundo, Pausan. in Phocicis, Plin. lib. 3. cap. 8. Strab. 6. Sicil. extr. Val. Max. deprehendes. thei de Homodeis lib. 14. & auctor lib. 5. cap. 4. Ælianum, Solinum cap. 11. Claudianum, alioſq; apud quos etiam variari horum fratrum nomina Porrò de Ætnæ incendio, crateribus, situ, & aliis eo pertinentibus, lege planè admirãda in libello Ant. Philo- inter Scriptores Italiæ illustratæ. d. Strabo lib. 6. Sicil. in Catana. Seneca de benefic. lib. 3. cap. 37. Silius Ætnæ in Catalect. Virgil. e. ἱστίων χώραν.

XLIV. Historia refert quomodo Leodamas & Phitres de Milesiorum regno contenderint, regia vterque stirpe oriundi. Plebs ergo cùm per horum contentionem malis vexaretur, post multa tandem incommoda finem rixæ imposuit, facto decreto, vt qui de Milesiis melius mereretur, is demum regnaret. Erant ipsis duo tunc hostes Carystij & Melienses. Aduersus Melum, Phitres (huic enim sorte bellum illud obuenerat) expeditione suscepta, re infecta rediit. Leodamas verò, re contra Carystios nauiter ac præclarè gesta, vrbeque eorum vi expugnata, atque in seruitutem redacta, Miletum victor reuersus, secundùm pacta conuenta regnauit. Quare ex oracuło præscripto Carystiam fœminam captiuam infantem vberibus lactantem, cum aliis plurimis donariis, manubiarum decimis, ad Branchidas misit. Ipse verò tunc *f* Branchus & templo & oracuło præerat, qui captiuam mulierem *g* magna cura nutriuit, eiusque filium adoptauit. Puer ipse *h* non tam hominum vsitato modo, quàm diuina quadam fortuna creuit, & supra ætatem prudens euasit. Fit igitur à Brancho oraculorum nuncius, *Euangelus* appellatus. Hic iam adulta ætate in oraculo Brancho successit, princi- 233
piumque fuit, & caput Euangelidarum apud Milesios.

f. De quo supra pag. 227.
g. Lego ἐκόμισε.
h. ἀκατὰ λόγον.

XLV. *i* Orpheus Oeagri F. atque Calliopes, quæ vna in nouem Musis numeratur, Macedonum rex fuit, & *k* Odrysidis. Musicam hic artem exercuit, maximeque citharisticam (etenim Thracum illud & Macedonum genus Musicæ studiosum est vel inprimis) plebi per eam supra modum gratus. Fama autem fuit, ad inferos ipsum amore Eurydices coniugis adductum, descendisse, ibique Plutonem ac Proserpinam cantu sic conciliasse, vt dono vxorem caperet. Verùm hac gratia frui, qua ad vitam illa reuocata est, non potuit, quod quæ de ipsa mandata essent, *l* non seruasset. Adeò autem oblectare, cantibusque demulcere peritus erat, vt & feræ, & aues, atque adeò ligna ac lapides, cum ipso vna præ iucunditate oberrarent. Interfectus autem est lacerantibus ipsum Thressis ac Macedonicis fœminis, quòd Orgia cum illis non communicaret: ac forsitan etiam aliis de causis. Aiunt enim illum de vxore infelicem, muliebrem omnem sexum odisse. Igitur cùm statis diebus Thracum ac Macedonum vulgus armis tectum Libethris conueniret in domum magnificè exstructam, & ad rem diuinam compara-

i. De Orpheo leges multa præter hæc apud Pausan. in Bœotic. & apud Mythologos, ac Suidam.
k. Quam ad Thraciam referunt Strabo, & ex eo Steph.
l. Virgil. 4. Georg. Apollodor. lib 1. init. Diod. Sicul. lib. 4.

comparatam, ibíque Orgia celebraturi domum ingressi ad portam arma deponerent. Obseruasse hoc mulieres, correptisque armis illis magna ira inflammatas, quod contemnerentur, cùm ceteros ibi procumbentes interfeciſſe, tum Orphea ipsum membratim dissectum, in mare passim proiecisse. Pestilentia deinde regionem illam vastante, eò quod de fœminis minimè sumptum esset supplicium, rogantes incolas luem depelli, responsum è tripode accepisse, Si [a] Orphei caput repertum humi conderent, fore vt contagio desineret. Ita vix tandem illud ad ostia Melêtis fluminis à piscatore quodam esse inuentum, etiam tum canens, nihilque à marinis fluctibus deformatum, nec quicquam eorum passum, quæ solita sint per mortale fatum in hominum cadaueribus fœda exoriri: sed elegans potius ipsum, natiuoque sanguine imbutum tanto post tempore viguisse. Caput ergo istud acceptum ingenti tumulo mandasse, monumentumque ipsi heroicum ab initio circumdedisse, donec id postmodum obtinuit, vt pro diuino fano haberetur. Sacrificiis enim, aliisque rebus, quibuscunque dij honorari solent, etiam ipse colitur. Fœminis interim omnino inaccessum templum illud est.

[a] *Lucian. adversus Indoct.*

XLVI. Dum Troia expugnaretur, emisit Priamus in Lydiam duos Hectoris filios, Oxynium & Scamandrum. Capto dein Ilio, Æneas Anchisæ ac Veneris filius, Græcos fugiens, Idam primò incoluit: sed cùm reuersi è Lydia Oxynius & Scamander, omnia circum Ilium loca ex paterna velut hæreditate relicta sibi vindicarent: adsumpto Æneas patre Anchise, & quotquot potuit è profugis, Solem versus [b] Orientem de
234 Veneris matris mandato tetendit. Traiecto igitur Hellesponto, venit ad sinum, qui Thermus est nominatus, vbi Anchisen vita functum sepelit, ipseque oblatum ab incolis regnum recusat. Hinc in [c] Brusiadem regionem profectus est, vbi omnibus, quibuscunque vteretur, expetitus gratusque fuit, ob morum nimirum à Venere inditam suauitatem. Ibi mugiente, quæ ipsum ex Ida sequebatur, boue (sic enim Venus antea mandarat) eius oræ imperium donantibus incolis suscepit, bouemque matri mactauit Ad hæc vrbem condidit, quæ tunc quidem à conditore [d] *Æneia*, post inflexo nonnihil nomine [e] *Ænus* dicta. Hæc igitur vna narratio, præter alia multa, refertur à Græcis. Altera tamen illa, quæ Romanæ gentis originem ab ipso repetit, & Albæ conditorem facit, simul etiam oraculum, quo incolere iubebatur, vbi ipse cum sociis sacris operatus, [f] mensam quoque absumpsisset, hæc, inquam narratio, valde iam trita est.

[b] ἀνίσχοντα *errore geographico, pro* ἡγεμόνα.

[c] *An* Brusis *forte an hæc, illa Macedoniæ pars, quam ab Emathii F. Bruso nomen habere docet Steph. Byzant.*

[d] *Apud Steph. etiam Æneadas dictam obseruo, ibique sepultum Anchisen. Lege Virg. 3. Æneid. init. & ibi Seruium, ceterosque interpretes.*

[e] *Ita Plinius, & Pomp. Mela lib. 2. eam quoque appellant: & Pausan. Eliacis, Aur. Victor etiam in orig. gent. Rom.*

[f] *Aur. Victor de orig. gentis Rom.*

XLVII. [g] Althæmenes, Heraclidarum generis soboles [h] à Temene tertia, à fratribus dissentiens tumultuabatur. Natu ergo minimus cùm esset, Peloponneso discedit, Dorienſium secum copias, & Pelasgorum quosdam ducens. Miserunt tum quoque Athenienses coloniam cum [i] Neleo, & Codri posteris. Similiter verò & Lacedæmonij eo ipso tempore [k] Philonomi populum alio habitatum miserunt, quem duxit Delphus quidam nomine, & Polis. Vtrique Althæmenem in operis societatem vocarunt. Dores quidem, vt in Cretam vna nauigaret, quòd & ipse Dorienſis esset. Iones verò, vt in Asiam secum traiiceret, inuitabant. Verùm Althæmeni cum neutris sese coniungere placuit, maluitque ex oraculi responso quod acceperat, ad Iouem & Solem proficiſci, atque ab his habitandi locum postulare. Cretam autem esse Iouis, Solis Rhodum. Euectus igitur è Peloponneso, in Cretam appulit, populique partem, quæ residere ibi vellet, reliquit. Ipse plurimos secum habens Dorienses in Rhodum adnauigauit: quam quidem insulam antiquitus incolæ ibidem nati tenuerant, Iliadum ipsis gente præposita, quos tamen Phœnices post euerterant, & insulam occuparant. Phœnicibus quoque aliquando eiectis, Cares succesſerant: qua tempestate & alias maris Ægæi insulas incoluerunt. Ad hos ergo adnauigantes Dorienses, armis Cares pepulerunt, tresque vrbes condiderunt, Lindum, Ielysum, & Camyrum. Igitur Dorienses, ducta ab Althæmene origine, ad hanc vsque ætatem descenderunt. Tria verò illa oppida in vnam magnam, opibusque potentem vrbem coaluerunt, cui & Insulæ Rhodi nomen indiderunt.

[g] *Meminit Stephan. Byzant. voce* κρητηνία, *& Strabo lib. 14. in Rhodo.*

[h] *De quo multa Pausan*

[i] *Vide Ælian. lib. 8. cap. 5. Var. historiar.*

[k] *Vide sup. narrat. XXXVI.*

XLIIX. De [l] Romo & Romulo narrat nonnihil à reliquis diuersa. Amulius inquit Numitori fratri necem ex insidiis intulit, filiamque eius Iliam, ne pareret, neve cum viro consuesceret, Vestæ sacerdotem fecit. Hæc tamen à Marte compressa est,
235 qui post congressum, & quis esset declarauit, & geminos parituram prædixit, bono eam animo esse iubens. Verùm partu liberatam, Amulius patruus in vincula missam compegit: fœtum autem fido cuidam pastori necandum tradidit. Quem vt accepit, patrare ille suis

[l] *Sic quoque Appianus sup. pag. 24. hunc nominat, quem Latini Remum.*

ille ſuis manibus ſcelus noluit, ſed alueo per Tiberim deportandos impoſuit. Alueus autem poſt multam iactationem tandem circa prominentem ripam caprifici cuiuſdam, quæ ingens ibi excreuerat, radicibus inhæſit, atque inde pueros in ripam, molli & arenoſo ſolo, eiecit. Ibi lupa, quæ recens pepererat, in puerulos forte incidit, & circumgreſſa, vagientibus, manuſque tendentibus mammas præbuit. Ita illi alebantur ſolo ſuo caſu indignantem lupam conmpeſcentes. Hoc vbi vidit Fauſtulus paſtor, diuinum quid latere ratus, pueros tollit, & pro ſuis educat. Longo poſt tempore in eum forte Fauſtulus paſtorem incidit, qui expoſuerat, reque omni de pueris cognita, narrat iam adultis, regio illos eſſe ſtemmate natos, Martisque ſobolem, quæque cum matri, tum auo materno acciderant. Erant autem egregia forma, & corporis robore inuicti, inſignitaque audacia. Extemplo igitur pugiones arreptos veſtibus tegunt, Albamque accedunt. Hic quod inexſpectatum eſſet eorum incœptum, Amulium ſine corporis cuſtodibus reperiunt, pœnasque exigentes ferro confodiunt, & matrem è cuſtodia educunt. Plebs quoque dextras iungit, regnantque Albæ, & finitimis in locis. Ingenti deinde hominum multitudine ad eos confluente, relicta Alba, vrbem nouam ædificant, *Romamq;* appellant, quæ nunc, vt ſic dicam, mortalium tenet imperium. In eorum porrò, quæ tunc acciderunt, fidem, oſtenditur in Romano foro ſacra captificus, æneis Curiæ cancellis circumdata. Tugurium item in Iouis templo (argumentum illius viuendi formæ, quam Fauſtulus tenuit) è quiſquiliis & tenerioribus virgultis ſtructum, conſeruant.

a. De qua Steph. Byzant. Totam porro fabulam leges apud Apollon. Rhodium extremo lib. 4. Argonaut.

XLIX. In [a] Anaphe inſula, quæ ſupra Theram iacet non procul Lacedæmone, templum erat Apollini [b] Ægletæ ſacrum, in quo ſacrificabant inſulani cum irriſione, tali ferè de cauſa Iaſonem, è Colchide rapta Medea domum redeuntem, valida oppreſſit tempeſtas, reque omni deſperata, Argiui in naui ad preces votaque confugiunt. Apollo igitur arcum ipſis obtendens, mala omnia auertit, & fulgure è cœlo erumpente, inſulam ſubito terra eximo maris gurgite emiſit, in quam deſilientes, quod primum eam Sol tunc aſpexiſſet, *Anaphen* ab euentu nominarunt, & tanquam ſacram ædem Apollini Ægletæ ſtatuerunt, feſtumq; diem hilare egerunt cum epulis, eò quod incredibile effugiſſent malum. Medeia interim cum ſuis ancillis, quas ad contractas cum Iaſone nuptias [c] dono acceperat, poſt vini potum ludens, ſcommatis Heroas peruigilio excipiebat. Illi verò conuitia viciſſim mulieribus regerebant. Vnde nata conſuetudo, vt inſulani iſti (habitata enim poſt Anaphe eſt) anniuerſario ritu Apollini Ægletæ inuicem conuitiantes, feſtum diem ad illorum imitationem celebrarent. 256

b. Æglæo ſcribit Apollod. lib. 1. qui tibi legendus hic.

c. Ab Arete Alcinoi Phæacenſium regis vxore, duodecim numero, vt narrat Apollod. lib. 1.

QVINQVAGESIMA narratio: [d] Alexander tyrannus à Thebe coniuge interfectus eſt. Hæc Iaſonis eius, qui in Theſſalia quondam regnarat, filia fuit, fratresque vterinos tres, patre [e] Eulabe genitos, habuit, Tiſiphonum, Lycophrona, & Pytholaum. Hos Alexander ille Pheræorum ſuſpectos habens, è medio tollere ſtudebat. Cognito autem Theben nequaquam æquo laturam animo vterinorum ſuorum fratrum cædem, ipſam quoque interimere decreuit. Sobrius igitur facilè conſilium tegebat: at vino captus (ebrioſus enim erat) rem aperiebat. Vt ergo Thebe conſilium illud intellexit, dato ſingulis fratribus pugione ad cædem faciendam, vt ſe comparent, hortatur. Ipſa Alexandrum mero implens & ſopiens, dimiſſis è conclaui cuſtodibus, quæſito cõlore, quaſi in balneo lauare vellet, fratres mox ad facinus incitat. Qui cum timidius agerent, & maximè natu minimus, inter alia comminata eſt, ſe & Alexandrum confeſtim excitaturam, & vt cædis reos accuſaturam. Sic vi illi ad audendum adacti, dormientem Alexandrum iugulant. Nec mora Thebe, corporis cuſtodum Præfectis ad ſe accerſitis, & quà minis, quà pollicitationibus vſa, perſuadet, ſibi vt in acquirendo regno adſint. Illi poſtulata concedunt, atque ipſa imperium quidem ſibi ſumpſit, nomen verò tutulumque regni Tiſiphono fratrum natu maximo conceſſit.

d. Videndus Cicero Offic. 2. init. Val. Max. lib. 9. cap. 13. Plutarch. Pelopida extremo.

e. Al. Eualce.

Hactenus ex quinquaginta illis Cononis narrationibus. Attico vtitur ſermone: compoſitione verò ac vocibus gratioſus eſt, & venuſtus: habet tamen alicubi contortum quid, atque à vulgi cognitione remotum.

APOLLODORI GRAMMATICI

Bibliotheca.

IN eodem

APOLLODORVS.

IN eodem item volumine legi APOLLODORI *Grammatici* libellum, cui *a Bibliothecæ* titulus erat. Continebat antiquissimas quasque Græcorum historias, & quæ siue de Diis, siue de Heroibus temporis ratio dedit opinanda, cum appellationibus fluminum, regionum, gentium, & vrbium. Hinc & pleraque antiqua, ad ipsa vsque Troiana tempora descendens refert. Virorum quoque nonnullorum inter se pugnas, resque gestas commemorat, & capta iam Troia, errores quorundam, præcipuè Vlyssis, in quem eius priscarum rerum narratio terminatur. Compendiosa quædam narratio est maxima huius libelli pars, iis non inutilis, qui vetera complecti memoria volunt. Adscriptum item erat lepidum istud epigramma:

Sæclorum seriem nostra si legeris arte,
Antiqua hinc fiet fabula nota tibi.
Meonidæ ne volue volumina, neve Elegeian,
Ne Tragicam Musam, ne melicos numeros.
Multisonos Cyclicûm versus ne quære: quòd in me
Inuenias, quidquid maximus orbis habet.

a. Eius partem in tres diuisam libros Bened. Ægius Græcolat. edidit Romæ, vbi & de variis Apollodori disseritur à Scip. Tettio. Porrò librum XXIV. Apollod. huius περὶ θεῶν citat tibi Sopater sup. pag. 175.

NICOMACHI GERASENI

237

Arithmeticorum Theologicorum libri II. CLXXXVII.

LEGI NICOMACHI *Geraseni de Arithmetica ad res diuinas applicata libros duos.* Quæ quidem inscriptio magnam admirationem, vehementemque amorem concitare queat: cùm opus tamen ipsum (ne id ratiocinationes vanas, perditique otij occupationem esse dicam) longè à titulo suo recesserit. Neque enim hìc de numeris ab vnitate vsque ad denarium differens (quod in *a* Arithmetica sua, eique præmissa Isagoge præstitit) illa pertractat, quæ numeris suapte natura insunt, vtilemque habent contemplationem: sed ea plurimum, quæ noxij sunt ingenij figmenta: & eius quidem ingenij, quòd res ipsas ad suam potius speculationem contentiosè aptare studeat, quàm quod ad rerum naturam mentis suæ cogitata dirigere conetur. Ceterum quod vir ille rerum, quæ subsistunt, naturam ad numerorum essentiam referre, & huic pariter includere aggressus sit, resecando, addendo, permutando, ac diuellendo, interdum quidem res ipsas, nonnunquam etiam illos amicos adeò sibi numeros ac Deos, idque vel alteram tantummodo partem, vel certè vtramque obeundo: etsi huius rei multæ essent ipsi reddendæ rationes, in medio tamen id relinquatur. De eo tantum [loquor] quòd Deos & Deas videre numeros exoptans, idque ipsis solum attribuens, secundùm propriam cuiusque, definitamque quantitatem: hanc tamen ipsam non seruet integram, dum in Deorum ordinem numeros refert, sed (vt antea iam diximus) secando, augendo, vel omnino etiam dissipando, sic tandem ipsos vt plurimum pro Diis adoret; destruens interim eam quæ ab initio aderat quantitatem, vt per hanc Deus [aliquis] fiat, & hac [ipsa rursum] eundem illum spolians. Neque verò aut ineffabilis, aut *a* operta huiusmodi Theologia est. Sed hæc eius sapientior, & amari dignior pars videtur, quod oporteat ingressurum in hanc admirabilem Theologiam, altiusque in abscondita eius penetraturum, Geometriæ inprimis rudem non esse, sed numerandi quoque rationem accuratè tenere: neque item astrorum inspectionem obiter didicisse, quin potius & in Musicis speculationibus, atque adeò illius instrumentis esse exercitatum. Vt enim è numeris Deos efficiat, eosdemque omnis essentiæ rerum subsistentium auctores ac causas effingat, è singulis iam nominatis disciplinis theoremata quædam huic Deorum effictioni intexit: quorum scilicet ignoratio tantò sit ad huiusmodi mystagogiam impedimento futura, vt frustra suam ad discendum alacritatem præ se ferat ille, quicumque supradictis disciplinis iam antea imbutus non fuerit. Quare oporteat, vt apparet, ætatem vniuersam iis disciplinis diligenter incumbendo contriuisse, atque consumsisse, antequam ad hæc Theologica circa numeros, & prodigiosa commenta veniatur, quo delirare tandem penitus tibi concedatur. Tale quid igitur summatim, vel de solo potius titulo loquendo, Nicomachi Gerasseni Theologia est.

a. Cuius libri duo Græcè editi Parisiis an. CIↃ. IↃXXXIIX.

b. ἀκίνητή.

NICOMACHVS Geraſenus.

De *Vnitate* ergo (præter alia figmenta non pauca, quæ rebus de ea veris, naturalibusque proprietatibus in eam quadrantibus admiſcet) etiam illud refert: Mentem hanc eſſe, deinde & *a* virofœminam, ac Deum, & materiam quodammodo. 238
Eandem res omnes reuera miſcere, & deinceps omnium receptricem eſſe atque capacem, chaos, confuſionem, contemperationem, obſcuritatem, tenebras, hiatum, Tartarum inſuper hanc, immò Styga eſſe nugantur, & horrorem, atque impermiſtionem: barathrum quoque ſubterraneum, Lethen, *b* rigidam virginem, & Atlantem. Axis præterea ipſis eſt, & Sol, & Pyralios, *c* Morpho, *d* Iouis arx, ac ſeminalis ratio. Apollo ad hæc & Propheta, & fatidicus. Nominum verò horum ratio, partim à mente eſt inſtabili, ac ſuperſtitioſa, partim ne à puerili quidem receſſit imaginatione. Ceterum vnitas hoc pacto à Nicomacho, eiusque præceptoribus ſimul in Deos refertur, & contumelia afficitur.

a. Δρσενόθηλυς. *Quod de Minerua Orpheus quoque hymno cecinit:* Ἄρσην μῆτις θηλυτέρφρων.

b. σιφορὸν παρθένον. *Ita Seneca, Medea, Dianam dixit* aſperam virginem.

c. Veneris id apud Lacedamonios cognomentum, de qua Pauſan. Laconic. *d.* Ζανὸς πύργ@. *e.* στιεμματίτης λόγ@.

Dyas deinde, ſeu *Binarius*, audacia ipſis eſt ac materia, diſſimiliumque cauſſa, & vnitatem inter ac multitudinem interſtitium. Ex compoſitione atque permiſtione ſolus hic æqualitatem efficit: quare etiam æqualis eſt, ſed & inæqualis eſt, defectusque & abundantia: ſolus item informis, & indefinitus, carensque termino. Solus *f* paritatis principium: nec tamen par, neque rurſum pariter par, neque impariter par, neque pariter impar. Verùm horum plurima affinia ſunt naturali binarij ipſius proprietati. Quæ verò ad prodigioſa commenta pertinent, hæc ferè ſunt. Fons eſt omnis concentus, & inter Muſas Erato, itemque Harmonia. *g* Tolerantia ad hæc, radixque, etſi non actu quodammodo, poteſtas præterea, & pedes *h* fontibus abundantis Idæ, ac vertices, & *i* Phanes. Quin & à Binario æquum eſſe Iouem, fabularum hæc figlina theologicè diſputat *k* Iuſtitiam ad hæc eſſe Dyada, & Iſin, Naturam, ac Rheam, & *l* Iouis matrem, fontemque diſtributionis. Eſt inſuper ipſis tanquam Rhea tam Phrygia, quàm Lydia atque *m* Dindymene. *n* Demêtra quoque & Eleuſinia, Diana, *o* Appetitus, *p* Dictynna, Aëria, Aſteria, Diſamus, & *q* Veſta. Quin etiam Venus, *r* Dione, *ſ* Mychæa, Cythereia. Ignorantia item atque imprudentia, falſum, *t* permiſtio, *v* ſimultas, contentio, diſcidium, fatum denique, & mors. Sic ferè de Binario ab ipſis eſt theologicè diſputatum.

f. δρτίς.

g. πλημοσύνη.

h. Homero quoque nota πολυπίδαξ Ἴδη.

i. Sol hic quibusdam, aliis Amor. Vide Suidam & Gyrald. De Phane Thebæo quodam meminit Pauſan. in Corinthiac.

k. Δίκλω, *de qua Mythologi.* *l.* Διομάτερα. *m. De Dindymene matre Pauſan. & Gyrald. Syntagm. IV.* *n. Suida quoque* ὄνομα θεᾶς. *o.* ἵμερ@. *p. Vide Pauſan. Gyrald. Syntagm. XII. & reliquos Mytholog.* *q.* Ἑστώ. *Niſi hic,* Ἐνεστὼ *legendum malis. De qua Diogen. Laert. in Democrit. Clemens Alexan. II. Strom.* Heſych. *& Suid.* *r.* Διωναία, *inquit Suid.* ἡ Ἀφροδίτη. ἢ Διώνη ἡ αὐτή. *ſ.* Μυχέα, ἡ Ἀφροδίτη. *Suid. à* μυχῶ *forſitan.* *t.* ἀδιοξία. ἀδιόξιον, *Suida* ἀδιαχάξιον, *Heſych. etiam* ἀναμίξ. *v* ἐτιρότης.

Ternarius verò primus omnium actu impar eſt, primusque perfectus numerus, & medietas, ac proportio: qui vnitatis vim in actum atque exporrectionem procedere facit. Idem prima eſt omnium, & quidem propria, vnitatum coagmentatio. Hinc porrò ad Phyſiologiam numerum hunc traducunt. Cauſſa enim eſt rei tripliciter ſeparabilis, & infinitatem numerorum definiens: ſimile quoque, & idem, & eiuſdem proportionis, ac determinatum. Verùm hæc nondum adeò ſtolida, quibus iſtæc nequaquam ſimilia.

Mens quædam Ternarius eſt, & ſapientiæ atque intelligentiæ cauſſa: cognitio ad hæc, quæ numeri eſt pars maximè propria: Muſicæ quoque vniuerſæ poteſtas, ac compoſitio: & verò Geometriæ vel maximè. Quin etiam hic rerum ad Aſtronomiam, ſiue ad cœleſtium naturam ac ſcientiam pertinentium vim omnem habet ac continet, eamque ad ſubſtantiæ productionem impellit. Virtutes quoque omnes ab hoc numero dependent, atque ab eo proficiſcuntur. Deinceps quæ ad fabulas ſpectant refert. Hinc Trias ipſis *x* Saturnia eſt, & Latona, Amal- 239
theiæ cornu. *y* Ophiona item eam eſſe nugantur, ac Thetin, & Harmoniam. Hecaten quoque, & *z* Eranam, & *aa* Charitiam, atque è Muſarum choro Polymniam, Plutonemq; & Loxiam. Vrſam præterea, & Helicen, atq; eam, *bb* quæ æquore non mergitur, Damatramen, *cc* Dioſcoriam, *dd* Metin, Trigeminam, Tritona, Maris-

x. Κρονία.

y. Ophioneus Meſſeniorum vates celebratur apud Pauſan. in Meſſenic.

z. Erganam *forte legendum.*

aa. Χαρίτια *Suida* ἡ χαρμονή.

bb. F. Vrſa maior, de qua Hom. Iliad. Σ. Οἵα δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο. *D. H.*

cc. Διὸς κόρη, *Minerua Poetis dicitur. De hac enim Minerua multa Pauſan. & illius etiam hic mentio ſeq. pag. matrem eam facit Heſiod. Theogn. Vide & Apollod. & Gyrald. Syntagm. XI.*

dd. Minerua

Marispræſidem, Tritogeneiam, *a* Acheloam habitat, Tricemruncipedem *b* Curetida, *c* Cratæida, Harmoniam, Symbeniam, Gamum, Gorgoniam, Phorciam, Triſamum, & *d* Lydium. Talis ipſis Ternarius eſt, atque in tam multos eorum Deos refingitur.

Quaternarius item magno ipſis miraculo eſt, nouus Deus, & quidem multiplex, vel potius omnideus. Fons enim ipſis eſt naturalium effectuum, atque naturæ clauiger. Sed & ſuam hic diſciplinis conſtitutionem ac permanſionem adfert, atque conciliat: immò natura ipſa eſt & varietas. Idem quoque iis Hercules, & impetus ac maximum robur, virilis potentia, *e* nihilque habens fœmineum. Mercurius item & Vulcanus, Bacchus, Soritas, Maiadeus, vel Maiades. Eſt enim Maiæ filius, hoc eſt Binarij, Quaternarius. *f* Eriunius adhæc, & Socus, atque *g* Dioſcorus. *h* Baſſareus inſuper, & Bimater (matrem nactus Binarium) fœminea forma, virilis viriliaque patrans, bacchari faciens. Item Harmonita ſeu Harmonia, & in Muſis Vrania. Ad hunc ferè modum de Quaternario nugando philoſophantur, vbi & primi libri Theologicè expoſitorum à Nicomacho numerorum terminus eſt.

Altero igitur libro mox à proœmio res illi cum *Quinario* numero eſt. Hic enim primus medietatem optimam, maximeque naturalem deſignat per diſiunctionem ab vtraque extremitate numeri naturalis: cùm interim vnitati quidem tanquam principio, denario verò tanquam fini coagmentetur: comprehendere ſimul potens ea omnia, quæ in mundi natura apparent. Per vnitatem etenim mundus tanquam fixis radicibus ſtabilitus eſt: per denarium verò perfectus, atque in lucem productus. Sed id nonniſi ad extremam denarij partem [conficitur] cùm vniuerſi elementa per Quinarium [perfi ciantur, atque in lucem producantur.] nam etiam æthera ad quatuor illa adiicit. etſi hanc additionem nunquam admitteret, ſi vel in Quaternarij, vel multorum ſimilium laude verſaretur. Sed nondum hæc elegantia, aut ſcita, quæ conſequuntur, conſideranda ſunt. Quinarius enim ſiue Pentas *i* quies eſt à rixis, & alteratio, iubar quoque ac *k* iuſtitia, minimaque extremitas facultatis viuendi. Nemeſis adhæc, & *l* Bubaſtia, *m* Iuriſdictio, Venus, *n* Gamelia, *o* Androgymia, Cythereia, *p* Zonæa, *q* Circulorum præſes, Semidea, arx Iouis, Didymæa, & axis ſtabilis. Hanc etiam *r* diuinam eſſe ſublimibus verbis prædicant, & Pallada, & *ſ* Credeaten, *t* Ductricem, *v* Acreotin, *x* æquilibrem, expertem iugi, *y* Orthiatin, atq; inter Muſas Melpomenen, *z* pulchraque voce reſpondentem, mediorumque medium, & *aa* fœcundorum culmen. Et ſic quidem ille Quinarium extollit.

248 *Senarius* ab illo formæ forma, ratione reddita dicitur, & ſolus inter numeros animæ accommodus, atque vniuerſi articulatio, animi effector, & qui vitalem appetitum indere ſolet. Vnde etiam Senarius Harmonia atque vniuerſa natura, & magis propriè ipſamet Venus, cum *bb* Iuga, tum Nuptialis, & Androgynæa theologicè ab eo conſtituitur. *cc* Iugalis adhæc & illecebra: Pax quoque, amicitia, ſanitas, & *dd* Acmon, ac veritas. Hexada inſuper volunt hi Parcas inter Lacheſin eſſe, principiumque ac dimidium totius, & *ee* longè iaculantem, ac Triuiani, *ff* Dichroniam, *gg* Perſeiam, Triformem, Amphitriten, *hh* Anchidica, & de Muſarum numero Thaleiam, ac Panaceian. Ita neque Senarius ab ipſis præteritus eſt, quin Deus Deaque eſſe omni ſtudio probaretur.

Iam *Hebdomas* (quid dicas?) confeſtim fit *ii* σεπτάς. vbi ſi conſuetudo *kk* Σ forte exterat, trahit hoc facile ex duplici littera Ξ, quam ipſa natura *ll* ad præcedentis numeri finem veluti ſorte attribuit, vt hęc adminiculo aduerſus vulgi inſidias *mm* auguſto illi numero eſſet. Atque hæc admiranda illa demonſtratio eſt, qua ita exſiſtere docet

a. ἀχελῶον ναίτιν. *b.* Ἀγνιοπέζαν. *An Empuſam forſitan intelligit? Porrò de Curetibus* θεολογέμενα *multa Strabo lib. X. & Pauſan. Lege & Gyrald. ſyntag. 3. de Iunone Cureti.* *c.* Κράταις *Scylles mater Heſychio.* *d. Quo nomine Bacchum Nonnus ornat.* *e.* ἀθήλωτον. *f. Mercurij epitheta. Lege Notas exemplaris Græci, & Euſtath. in Homer.* *g. Quaſi* Iouis filius *dicas, quo modo Apollo 1. Antholog.* διόπαις *dicitur.* *h. Bacchi cognomenta.* *i.* Ἐυεικία. *quæ vox etiam alias admittit expoſitiones.* *k.* Δικαιοσύνη. *l. Bubaſtin ab Ægyptiis dictã eſſe Dianam, docet Herod. Euterpe, & alii.* *m.* Δίκησις. *n De* Iunone Gamelia *ſiue* Nuptiali *vide Gyrald. ſyntag. 3.* *o. An biformem, barbatamq; illã Venerem indicat, quam à Romanis mulieribus erectam deſcribit Suidas.* *p.* Ἀπατηφίαν *forſitan illam Mineruam innuit, cui Trœzeniorum virgines zonas ante nuptias dicare ſolitas ſcripſit Pauſan. Corinthiac. Eſt & λυσιζώνη Diana apud Apollon. & alios: vt* Cinxia Iuno *apud Feſtum.* *q.* κυκλιάχη. *r.* ἄμβροτον. *ſ.* Κεδρεάτιν ἀπὸ τῆς κέδρου *malim cum Pauſan. Arcadic.* *t. Vnde* Ηγεμόνης *nomine Diana coli cœpta, docebit Pauſan. Arcadic.* *v.* ἀκρεία, ἢ Ἀδώα, ἢ Ἀφροδίτη, *Heſych. quod* ἐπ' ἄκρῳ *colerentur.* *x.* ἀτάλαντον. *y.* De Orthia Diana *multa Pauſan.* *z. Periphraſis eſt Calliopes, quam hic, alibi nuſquam nominat.* *aa.* ἀκρότητα γονίμων: *forte & genitalium extremitatem indicare voluit.* *bb.* ζυγίτε καὶ γαμηλία. *cc.* ζυγίτις καὶ φιλοτησία. *dd. Euſtathio Oceanus, & Saturni pater. Conſule & Varini Lexicon. Dianæ epithet.* *ee.* ἑκατηβελέτην. *ff.* Bitempoream *Latina forma dicas.* *gg. Hecates à patre Perſeo epith. apud Valer. Flacc. lib. 6. ex Apoll. lib. 3. & Orpheo.* *hh. Quaſi* vicina iuſtitia; *& qua ad manum ſit.* *ii.* Septenio *Latina formatione. De Septenario autem multa quoque Philo ſcripſit lib. de creatione mundi, in quibus aliqua his non abſimilia. M. Varron. Hebdomadum libri intercidernnt, quales nuper Fabius Paulinus Venetus dedit.* *kk.* ἑπτὰ *enim vulgò dicimus.* *ll.* τὸ ἑξ *intelligit.* *mm.* σεβασμοί.

NICOMACHVS Geraſenus.

[vocem] σιωπὰς, & cultu dignum numerum ἑπτά. At rurſum [a] etiam hic vnitatis eſt ac denarij medietas. Fortuna item, & Occaſio, Minerua, Mars, Acreotis, [b] Agelia, Atrytone, & [c] capta eademq; [d] valido patre nata, Tritogeneia, cęſios habens oculos, [e] Alalcomeneia, [f] Panteuchia, [g] Ergana, & [h] multis precibus expetita, integritas naturæ, Amaltheiæ ſtirps, Ægis, Oſiris, ſomnus, vox, ſonus, & de Muſarum numero Clio. Si libet, etiam [i] Iudicium, & Adraſteia, & eiuſmodi ineptiæ multæ. Sic planè ille adorandus Septenarius, ingenti longoque labore, vt magnus, multiplexque Deus ab ipſis laudibus celebratur.

Octonarius deinde, etſi nequaquam tantam laudem (ne octaua quidem ex parte) obtinuit: quando tamen pro Deo etiam hic ipſis eſt, è ſede ſua non excidit. Adorant enim ipſum quaſi ſummam Harmoniam, & [k] Cadmeiam matrem, ac Rheam [l] mulierificam, Cybelen, Cybeben, Dindymen, [m] vrbisque cuſtodem, velut amorem item, atque amicitiam, [n] prudentiam, intelligentiam, [o] Oreiam, [p] Themin, legem, [q] natum ante exactos menſes, & Muſarum Euterpen.

Nouenarius item poſthabetur, & in Deitate, & in longa deſcriptione, qua Septenarius in altum nimium quantum euectus fuerat: at proximum ſaltem in diuinitate gradum cum Octonario obtinet. Circumfunditur enim ab ipſis tanquam Oceanus, atque vt viſum finiens circulus [Horizonta Græci vocant] celebratur. Promethea quoque ipſum faciunt, & Concordiam. Perſeiam, & [r] Solem iudigitant. [ſ] Quietem quoque à rixis, & ſimilitudinem, Vulcanum, Iunonem, Iouis ſororem & coniugem, [t] eminus operantem, Pæana, Nyſſeida, [v] Agyiea, [x] Enyalium, Ageliam, Tritogeneian, Concordiam, Suadam, Curetidem, Proſerpinam, & Hyperionem, Muſarum denique Terpſichoren.

Denarius denique ipſis eſt vniuerſum, Deus ſummus, & Deorum Deus, quod manuum pedumque decem ſint digiti, decemque [vt Logici vocant] prædicamenta, & orationis partes decem. Omnia enim ipſis Decas vt ſit, allocutionem ceteris orationis partibus apponunt & ſupplementum. Quid attinet dicere, complecti illos hîc ſolida, 241
plana, paria, imparia, pariter imparia, perfecta, prima, [y] ſimplicia, æqualia, inæqualia, decem ipſas habitudines, ſphęrica, circularia, ad genituras atque imitationes ſpectantia, & his conſentientia. Vt itidem ipſis decas ſit mundus, cœlum, fatum, æuum, potentia, fides, neceſſitas, Atlas, [z] indefeſſus Deus, Phanes, Sol, Vrania, Memoria, Mnemoſyne. Et verò omnia, opinor, prædicta Deorum nomina decadi attribuiſſent: niſi his ipſis antea occupatis, propria iam illa aliis feciſſent, & continenter eadem de ſingulis dicere piguiſſet. Quando enim [aa] ſuperdeus ipſis denarius eſt, qui etiam omnem eius diuinitatis vim, quæ in numeris inuenitur, obtineat: propterea quoque fuſus adeò Nicomachus in hoc deſcribendo eſſe voluit. quamquam multo adhuc longior ſit in Monade atque Septenario. Verùm id ita in Monade accidit, quod de reliquis item numeris non modica ibi diſputat, & præfationibus inſuper extenditur. Vbi & hoc obſeruo, libentius eum ſermoni de decade, dum de vtroque illo numero diſputat, inhærere: quod idem in Quinario facit, de quo æquè penè multis atque de Septenario diſſerit.

En tibi, chariſſime frater, per ſumma capita recenſitam Nicomachi illam celebrem, repertuque difficilem in numeris Theologiam. quæ tamen herclè ob inacceſſa penè ſua, perceptuque difficilia ſenſa, nequaquam perſpicax veſtrum ingenium atq; diligentiam extra humanã propemodum conditionem remouere potuit: quandoquidem iam Geometrica, Arithmetica, ceterasque mathematicas diſciplinas (vt & tu ſcis) plerique nobis non ignoti nihilo negligentius, opinor, tractant, quam Hermeiæ [quondam] filius: (neque enim ignoras Ammonij in his artibus dexteritatem) planè vt nullum ipſos latere poſſit eorum theorematum, quæ numerorum huic ſtudio Nicomachus innexuit. Verùm vnde hæc defecerunt? Tempus, opinor, & quod ne vtilibus quidem parcatur, dum inutilia quæque facillime labefactantur, validam inuexit conſuetudinem inuictamque vim, per quam etiam id commodi acceperit illud Nicomachi ſtudium, quod penè cum multis vtilibus cenſeretur periiſſe. quamquam hodieque adtonſum atque acciſum vt eſt, non exiguam (quemadmodum & modò vides, & poſt etiam, ſcio, clarius videbis) gloriam parit.

ALEXAN-

a. Vt ſupra Quinarius.
b. Lege Euſtath. in Hom. & Gyrald. ſyntag. XI.
c. Vocę ἀλαλκομενὶς Ἀθηνᾶ.
d. Φυλακῖτις. Ouidius inſpiciendus 3. Faſt.
e. ὀσθμοπάτρα. rationem nominis docet Euſtath.
f. Gyrald. ſupra.
g. Quod omni armorum genere inſtructa eſſet.
h. Multis à Pauſan. celebrata.
i. πολυαρήτη.
k. κρίσις.
l. Semelen, puto, Vult.
m. θηλοποιόν, ob emaſculatos Gallos.
n. μῆτιν.
o. ἐν ὄρεσι ἀνασρεφομένην. Suid.
p. De qua copioſè Steph. Pigius libello ſingulari.
q. ἡλιτόμενα. Bacchum accipio.
r. Ἄλιον.
ſ. ἀνικείαν.
t. ἐκάεργον, id eſt, Apollinem.
v. Apollinis epitheton apud Macrob. lib. 1. Saturnal. Vide Pauſan. & Gyrald. ſyntag. 7.
x. Vide H. Steph. Theſaur. linguæ Græc.
y. ἀσωίθετα.
z. ἀκάμας θεὸς. Quo modo ἀκάμαντα ἠέλιον non ſemel dixit Homerus.
aa. ὑπέρθεος. quemadmodum ὑφ' ὲν legendum cenſet Seruius illud Virg. ſemperdeus, *aliaq; alii.*

BIBLIOTHECA.

ALEXANDRI

Admirabilium Collectio, &

PROTAGORÆ

CLXXXIIX.

Geometriæ vniuersi orbis libri VI.

LECTA est *Admirabilium* [a] ALEXANDRI *Collectio*. Qui multa quidem prodigiosa hoc volumine atque incredibilia commemorat, sed alios non incelebres laudat auctores, qui eadem prius narrarint. Scribit autem de animalibus, de plantis, de regionibus nonnullis, de fluminibus, de fontibus & herbis, atque id genus aliis. Clara eius est dictio, summatimque cum narret, non omnino iucunditatis expers est.

a. *Polyhistoris illius Milesii, de quo Suid. & Athenæus.*

In hoc eodem volumine PROTAGORÆ quoque *Geometriæ*, quæ *vniuersi orbis* titulum præ se ferebat, *libri sex* continebantur. Horum quinque, etsi non studiosam, neque (vt postea fecit) accuratam, Asiæ tamen, & Africæ, quin & Europæ situs descriptionem complectuntur. Sextus verò liber Alexandri quodammodo Collectioni respondet. Describit enim, quæ in mundo vniuerso paradoxa referuntur: quorum pleraque veteribus accepta refert scriptoribus: plurima etiam à se visa narrat, non minus omnium opinioni, quàm superiora illa aduersantia. Perspicua & huius dictio est, ac breuis narratio, hoc sexto libro maximè.

242

SOTION

De fluminibus, fontibus, ac lacubus.

NICOLAI DAMASCENI

CLXXXIX.

Morum incredibilium Collectanea.

ACESTORIDÆ

Mythologiæ politicæ libri IV.

LEGI quæ [a] SOTION sparsim inopinata de fluuiis, fontibus, ac lacubus referri scripsit. Respondet & hic libellus, conuenitque cum Protagoræ sexto, & Alexandri collectaneis: nisi quod hic de fontibus tantùm & lacubus incredibilia commemoret, cum illi eiusmodi de aliis etiam plurimis scribant. Sermo autem non longè ab illorum dictione recessit.

a. *An hic ille forsitan Alexãdrinus, qui ab Athenæo laudatus?*

In hoc item volumine lectus est NICOLAI liber, [b] Herodi Iudæorum regi inscriptus, quo *Incredibilium morum collectio* continebatur. Incidit autem interdum in eadem inopinata, quæ ab Alexandro collecta fuerunt, adscriptis etiam non paucis ex [c] Cononis narrationibus. Attamen in quibusdam historiis, aliter instituta narratione, dissentit. Huius quoque oratio summis quasi capitibus absoluitur, nec à perspicuitate vnquam discedit: adhibita interim frequentiore, quàm prædicti, inuersione ac grauitate. Refert item nonnulla, quæ licet sua nouitate turbent, multis tamen in confesso sunt: & rursum incognita multa, sed quæ manifesto tamen cum veritate non pugnent. Gentium enim mores vnicuique proprios, vt plurimum commemorat. Quanquam & in his reperias, quæ mox nullam mereri fidem indicent. Damascenus autem hic, vti ego existimo, Nicolaus ille est, qui Augusti temporibus floruit, eoque est vsus [d] familiari. [e] A quo & placentarum genus *Nicolaos* Cæsar nominabat, quas ideò ad hunc ille honoris gratia mittere solebat, quod parem sibi familiaritate reddidisset. Hic idem ingenti volumine [f] Assyriam historiam, quantum potuit ex antiqua memoria legendo assequi, reliquit.

b. *Huius enim ὑπογραφὴν fuisse Nicolaum scribit quoque Constantinus Porphyrogen. libello de Thematibus Orient.*

c. *De quo supra Cod. CXXCVII.*

d. *ἐταῖρος habet Athenæus lib. 14. qui palmulas mississe Nicolaũ refert. Vt & Plutarch. Conuiual. lib 8. cap 4.*

Eo ipso in codice legimus ACESTORIDÆ *Politicarum fabularum* [g] *libros quatuor*

e. *Teste Hesychio Illustri in* Nicolao, *& Suida, qui de hoc multa. Meminit eiusdem non semel & Fl Ioseph. f. Monet Suidas, aliyᵹ ἱστορίας, sed καθολικῆς, octogesimum expleſſe librum. Ioſephus verò etiam ad CXXIV. nos ablegat. g Pro* ὀκτωκαιδεκάτων *hic, cum M.SS. aliquot* μυθικῶν *lego: & inf. pag. 249. Antiochi cuiusdam τὰ κατὰ πόλιν μυθικὰ laudata video.*

ACESTORIDES.

quatuor. Videtur autem hic ſcriptor maiore ſollertia in libri ſui titulo vſus eſſe, quam plerique alij. Quæ enim ceteri in ſuis ſcriptis, partim moderatiores cum eſſent, ne indicarunt quidem, partim pro veris etiam venditare voluerunt, eadem hic veritatis ſtudio Fabulas nominauit, & earum rerum hiſtoriam, ſeu mythologiam (quomodo libenter ipſe appellat) compoſuit. Multa igitur in his reperias, quæ & Conon collegit, & Apollodorus in ſuam retulit bibliothecam, congeſſitque Alexander, & Nicolaus *a* dedicauit, occupauitque Protagoras. Aceſtorides porrò plurima quoque ab illis præterita, memoriæ mandauit: etſi in pleriſque, quæ & hic & illi narrant, diſcrepantem videas ipſorum hiſtoriam. Plurima igitur hic ſcriptor, certis confirmata hiſtoriis, ſuos in libros retulit: & verò nonnulla, quæ euidenter vt plurimum demonſtrari queant, vt fabularum vocabulum non tam ad calumnianda eius ſcripta, quàm ad eorum gratiam iucunditatemque indicandam additum eſſe videatur. At verò me iudice, æquus hic rerum æſtimator haberi mereatur, quod falſa multa rebus verè geſtis additurus, ambiguo tamen titulo reprehenſioni ſatisfecerit. Ad ſtylum verò quod attinet, etiam hic ſimilis eſt præcedentium. 243

a. Herodi ſuò.

PTOLEMÆI HEPHÆSTIONIS

CXC.

Nouæ ad variam eruditionem hiſtoriæ libri VII.

LEGI *a* PTOLEMÆI HEPHÆSTIONIS *nouæ ad variam parandam eruditionem hiſtoriæ libros ſeptem.* Operæpretium ſanè hoc opus iis attulerit, qui in multiiugæ lectione hiſtoriæ horas collocare ſatagunt. Breui enim tempore eiuſmodi collecta ſimul cognoſcenda ſuppeditat, quæ nonniſi longo temporis interuallo quiſpiam per libros paſſim diſperſa laboriosè comportare poſſit. Continent autem prodigioſa multa, & falsò conficta: quodque abſurdum magis, quarundam etiam fabellarum cauſas, ob quas verè euenisſe putandæ ſint, reddere conatur. Ipſe tamen earum collector ſubinanis eſt, & in arrogantiam procliuis, neque ſatis vrbanus eius ſermo. Dedicat ſuum opus Tertullæ cuidam, quam non dominam ſolùm nominat, ſed eam inſuper litteris variæque doctrinæ deditam prædicat. Nonnullos interim reprehendit eorum, qui ante ſe hoc argumentum non rectè tractaſſent. Etſi pleraque ab ipſo enarrata (illa maximè, quæ nec improbabilia ſint, nec fide indigna) variam, & cognitu non ingratam ſcientiam ſuggerunt.

a. Suidas etiam κίννον agnominatum tradit. Lege apud eum plura: & obſerua hic latiſſimum, τοῖς φιλομύθοις μαθηματόνοις campum aperiri, dum è tot falſis mendaciores fabulæ procuduntur.

PRIMO igitur libro, Sophoclis mortem enarrat, præmiſſa etiam Proteſilai. Deinde quoque de Hercule ſcribit, vt igne vitam ſibi abſtulerit, quòd arcum ſuum intendere non poſſet, annos iam natus quinquaginta. De Croeſo ſeruato in rogo: de Achillis interitu, de Laide meretrice *b* oſſis oliuæ hauſtu exſtincta. Quæ vbi ſingulatim retulit, eadem non rectè ab aliis antea fuiſſe tractata docet. Deinceps verò de Alexandro rege commemorat, dum Epheſi *c* Palamedem per dolum occiſum in tabula ſpectaret, turbatum animo fuiſſe, quod illi per fraudem interempto ſimilis eſſet Ariſtonicus Alexandri in pilæ luſu ſocius. Tanta nimirum erat Alexandri animi manſuetudo, tantumque amicorum ſtudium. Illud deinde apud *d* Euphorionem in Hyacintho ignoratum:

Κωκυτὸς μὲν ἀφελκέα νίψεν Ἄδωνιν
e Solus Cocytus ſua vulnera lauit Adoni.

hoc [ait] ſignificat: Cocytus quidam nomine Chironis in re medica diſcipulus Adonim curauit ab apro ſauciatum. Refert item illum, qui apud Herodotum libro 1. hiſtoriarum ab Adraſto Gordij filio interfectus dicitur, Agathonem fuiſſe appellatum, & de coturnice quidem contendentem occubuiſſe. Cadmum quoq; & Harmoniam in *f* leones eſſe transformatos. Tireſiam ad hæc *g* formam ſuam ſepties mutaſſe, & cur apud Cretas ipſe Phorbantis ſit filia dictus. Erymanthum Apollinis filium excæcatum, quod poſt congreſſum cum Adonide lauantem Venerem vidiſſet, & Apollinem indignatum, apri forma induta, dentibus vulneratum necaſſe Adonim. Quare poëta *h* columbas cibi Deorum miniſtras fecerit, & quid Alexander rex, atque adeò Ariſtoteles ſuper hac re cenſuerit: & de Homero ipſo atque columbis. Epicharmum poëtam ab Achille Pelei filio genus ducere. Patroclum per excellentiam *i* *Equitem* ab Homero nominari, quaſi à Neptuno aurigandi artem didicerit, cum illius hic amator fuit. 244

b. Vt acino ſuè paſſæ Anacreon, teſte Plinio lib. 7. cap. 7.
c. De quo plurima Philoſtrat. Heroic. Suidas, & Pauſan. Phocic.
d. Ab Athenæo ſæpe adductus non ſemel.
e. Sic & Propert. Eleg. 6. lib. 1. Mortuus inferna vulnera lauit aqua.
f. In angues conuerſos fingit Ouid. Metamorphoſ. 4.
g. Lege Euſtath. ad Odyſſ. K.
h. περιστερὰς: Vide Euſtath. ad verſum 63. Odyſſ. M.
i. ἱππέα.

tor fuit. Vlyſſem,'quod magnas aures haberet, *Outin* initio appellatum. At quia pluuia aliquando exorta, cum amplius partum geſtare mater grauida non poſſet, in via pepererat, Odyſſea inde eſſe nominatum. Arcas quidam Peritanus nomine Helenam apud Paridem in Arcadia agentem adulterarat: quare Paris adulterij pœnam irrogans, genitalia illi exſecuit. Vnde factum,vt Arcades ſic affectos πεεὶτάνας vocent. Achillem Ariſtonicus Tarentinus cum virginibus apud Lycomedem verſantem *Cercyſeram* appellatum eſſe ſcribit. *Iſſan* quoque *Pirrham Aſpetum*, atque *Promethea*. Botryas item Myndius Niobes liberos omnes ab Apolline interemptos tradit. Vlyſſi [ait] *a* monitorē parens addidit Myiſcum nomine, ex inſula Cephalenia. Sequebatur & Achillem monitor *b* [Phœnix]nomine,prudens, *c* Calydonius genere: vt & Patroclum Eudorus. Ceterùm Antipater Acanthius refert *d* Daretem, qui ante Homerum Iliadem conſcripſit, monitorem fuiſſe Hectoris, auctoremque ne Achillis ſocium interimeret. Sic Proteſilao docet Dardanum adfuiſſe,origine Theſſalum: & Antilocho Chalconem Armigerum ſimul, & monitorem à Neſtore patre datum. Hæc primi libri capita.

Altero deinde libro de Hercule agit, vt à dementia elleboro ſit liberatus ab Anticyreo,qui hoc remedium *e* Anticyræ Phocidis valde frequens, primus repperit: etſi alij aliter purgatum memoriæ prodiderunt. A Neſtore quoque Herculem adamatum narrat. Item non Philoctetem, ſed Morſimum Trachinium pyram Herculi incendiſſe. Herculem præterea, deuorato à Nemæo leone digito vno,nouem dumtaxat digitos habuiſſe,exſtareque tumulum digiti auulſi. Alij tamen *f* paſtinacæ piſcis aculeo digitum amiſſum ferunt. Leonem verò ex lapide Lacedæmone videre eſt digiti tumulo impoſitum,ſymbolum nimirum Herculei roboris. Vnde mos inoleuit in reliquorum quoque ſepulchris, lapideos ſtatuere leones. Verùm alij aliter de leone in cippo monumentis impoſito tradunt. Ex Herculis rogo magnam locuſtarum vim enatam,quæ regionem veluti peſte vaſtauit,& quo modo ea lues exſtincta fuerit. Vt Venus propter Adonidem, ſuum & Herculis amaſium, Neſſum, Centaurum, quas Herculi inſidias ſtrueret,edocuerit. Vt Nireus, Symæus, Herculis amaſius,contra Helico-
845 nium leonem vna pugnarit:quidam tamen Herculis filium Nirea faciunt. Quænam ſint illæ apud poëtam gratiæ, *g* cum quibus Euphorbi crines componit. Herculem à natali Nilum fuiſſe appellatum aſſerit: at poſt ſeruatam Iunonem, interfectis qui illam inuadebant Anonymo & Pyripnoo gigantibus, exinde (quod bellum à Iunone profligaſſet) nomen mutaſſe. Anderus Herculis amaſius, cùm de huius rogo Theſeo nuntiaſſet, ab eodem eſt interemptus. Dimidium Hydræ caput aureum fuiſſe,auctor eſt Ariſtonicus Tarentinus. Alexander verò Myndius refert, Draconem terra genitum vna cum Hercule pugnaſſe,aduerſus Nemæum leonem: quem & *h* enutritum ab Hercule, Thebasque ductum in huius tentorio manſiſſe, eundemque illum eſſe, qui *i* pullos paſſeris cùm deuoraſſet, in lapidem conuerſus fuerit. Argo nauem in Oſſa Theſſaliæ monte Hercules quidem exædificauit: nomen verò ipſi inditum ab Argo Iaſonis filio,qui ipſi in delitiis erat, propter quem etiam ille vnà cum Iaſone ad Scythas adnauigauit. Iunonem cum Geryone pugnantem ab Hercule vulnus accepiſſe ſecundùm dexterum vber,& quæ inde conſecuta ſint. Corythus, genere Iberus atque Herculis amaſius, galeam primus fabricauit. Hinc & his armis nomen id primum datum. Sepulchrum illud in Creta, quod Iouis appellatur, Olympi illius Cretenſis eſſe, qui ereptum Saturno Iouem educauit, religionemque edocuit. Verùm enimuerò nutritorem doctoremque ſuum Iuppiter fulmine, inquit, percuſſit, quòd gigantes regnum eius inuadere velle ſuſpicaretur. At cùm Iouem poſtea icti cadauer iam habentem facti pœnituiſſet,neque poſſet aliter dolorem lenire,ſuum ſaltem nomen interempti ſepulchro indidit. Cuius ſit hoc dictum ab Alexandro Philippi filio vſurpatum:

k Πρωτέα, τῆ, πίε οἶνον, ἐπὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα.
Protea,cape,bibas vinum humana carne refectus.

& rurſum Proteæ: *Quali conſueuit cantione vti Alexander*? &, *Cuius id fuit poëma*? In quemnam Epicedeium idem ille Philippi F. Alexander conſcripſit? Atque hæc ſecundi libri capita.

Tertio

PTOLEMÆVS Hephæſtion.

a. Μνήμονα. *Pædagogorum id, ſiue potius Conſiliariorum intimorum genus, Heroibus addi, ſolitum,maximè iunioribus. Quales ferè hodie* Gubernatores, *maioris poteſtatis ſignificatu, appellamus. Quomodo etiam dixit Stat.* Indomiti Phœnix moderator alumni. *Sylu. 5. Epiced. in patrē. Similem huic pædagogorum catalogum (in quo & Phœnix Achilli tributus) lego apud Clem. Alexan. lib. 1. Pædagogi, cap. 8.*

b. Auſus ſum celebratiſſimum apud omnes nomen hic inſerere: nihil dubitans, quin τὸ νοήμων prudentiſſimi viri epitheton fuerit.

c. Sic enim hîc malo legere, quā καεχηδόνι Ⓣ: etſi non ignorem, Scepſium apud Strab. lib. 9. Theſſal. Ormenium Phœnicis patriam facere.

d. Dares etiam quidam Sacerdos Troianus ab Homero laudatus Iliad. E. At quod in manibus iam de bello Troiano poëma, Dareti falsò ſuppoſitum cenſent eruditi.

e. Vide Prouerbia.

f. De paſtinaca incurabili morſu Ælian. & aliis locis, & alii multi.

g. Iliad. ε. Vers. 51. De Euphorbo multa Philoſtr. Heroic.

h. Odyſ. λ. v. 347.

i. De quibus Homer. Iliad. B. v. 331. & ſeqq. Tu ibi Euſtath. lege.

k. Odyſ. λ. v. 347.

b. De χαροπῷ draconē Aiacis Locrii legendus Philoſtratus Heroic. in Aiace Locr. De aliorum draconib. alii. ſacros fuiſſe dracones à multis obſeruatum.

PTOLEMÆVS Hephæſtion.

Tertio verò libro de Hyllo Herculis filio commemorat, cornu eum paruum ad læuam capitis partem adnatum habuiſſe, quod Epopeus Sicyonius, cùm in pugna illum occidiſſet, acceperit, tuleritque in eo [a] Stygis aquam, & regnum oræ illius occupauerit. De Stygis aqua in Arcadia ita narrari: Cùm Cererem filiæ raptum lugentem eo ipſo mœroris tempore Neptunus ſollicitaret, in equam illa ſeſe præ indignatione transformauit. Delata itaque ad fontem, vbi formam hanc ſuam conſpexit, exhorruit, ipſamque aquam nigram reddidit. De [b] Hecale, & quam multis illud nomen commune fuerit. Alexandri patrem non Philippum fuiſſe, ſed Arcadem quendam genere, cui Draconi nomen. Atque hinc illam de Dracone fabulam manaſſe. De Ptolemæi cane, qui pro hero depugnarit. vtque à morte ſectus, habere inuentus ſit [c] cor pilis ob- 246
ſitum. Erat autem genere Moloſſus, Briarëi nomine. De Polydamante. Quid ſit apud poëtam:

[d] Ὡς δ' ὅτε Πανδαρέου κούρη χλωρηῒς ἀηδών.
Vt cum Pandarei ſoboles Chloreis aëdon.

& quæ ſequuntur. De [e] Palladio à duobus, id eſt, Diomede & Vlyſſe, furto fuiſſe ſublatum. [f] De calamo ſic ſonante:

Auriculas aſini Midas habet.

De auibus Aceſtaliis apud Steſichorum quæſitis. De lapide Gigonio iuxta Oceanum, quodque ſolo aſphodelo moueatur, cum vi nulla alia cieri aut moueri queat. Ropalum Herculis filium fuiſſe, & hunc vna eademque die patri vt Heroi parentaſſe, & vt Deo ſacrificaſſe. Amphiaraum ſic appellatum, quòd vterque matris parens precatus ſit, vt filiæ ſine labore parere concederetur. Cuius ſit hymnus, qui apud Thebanos in Herculis honorem canebatur, dicebatque ei: *Iouis ac Iunonis filii.* ibidemque de iis qui hymnos per ſingulas vrbes cani ſolitos compoſuerunt. Philoſtephanum vatem ac poëtam iam inde à natali die veſte nunquam eſſe vſum. Matrim quoque [g] Thebanum hymnorum ſcriptorem per omnem vitam myrti baccis aſſiduè victitaſſe. Eupompum Samium (qui, quod viſu auditúque incredibile eſt, ferum admodum monſtrum [id eſt] draconem alebat) filium habuiſſe Draconem nomine, acutiſſimi viſus, planè vt per [h] viginti ſtadia commodè cerneret. Hunc igitur mille talentis conductum, & Xerxi ſub aurea platano aſſidentem, narraſſe quam videret Græcorum ac Barbarorum naualem pugnam, & [i] Artemiſiæ fortitudinem. Pleſirrhoum Theſſalum hymnorum ſcriptorem ab Herodoto adamatum, bonorumque hæredem inſtitutum fuiſſe: eundem etiam exordium libri primi hiſtoriarum Herodoti Halicarnaſſei feciſſe: Principium enim hiſtoriarum Herodoti proprium hoc fuiſſe: *Perſarum doctiores memorant, diſſenſionum auctores exſtitiſſe Phœnicas.* Polyzelum Cyrenæum [k] riſiſſe nunquam: indeque *Agelaſti* cognomentum illi datum. Deorum cultu cæteros omnes ſuperaſſe ferunt, alij quidem Antigonum Epheſium, alij Lucium Hermionium, cuius & Theophraſtus in epiſtolis meminit. Achilli atque Deidamëiæ natos filios duos, Neoptolemum & Oneirum: occiſumque ab imprudente Oreſte Oneirum in Phocide, cùm hic de figendis tentoriis aduerſus illum certare cœpiſſet. Diſſerit deinde & de hiſtoricis quibuſdam caſibus. Amyci ſepulchro [l] Rhododophanem innatam ait, quam qui guſtaſſent, pugilatus ſtudio capi ſolitos. Antodorum itaque, cùm ex ea lauro ediſſet, victorem tredecies coronam retuliſſe: eundem tamen à Dioſcoro Theræo in quartodecimo certamine victum, quemadmodum & ipſe Amycus dicitur ab altero Dioſcurorum lucta ſuperatus. Crœſum quoque feſto Veneris die natum: quo item die Lydi omnes diuitias pompæ nomine illi Deæ apponunt. Taurum aliquando ſacrificanti patri nuntiatum, natum ipſi eſſe Themiſtoclem, & [m] verò hauſto idem taurino ſan-
guine periit. Darius Hyſtaſpis F. à matre expoſitus, equæ vberibus lactatus eſt, ab Spar- 247
gapiza equorum paſtore: idemque poſtea hinnitu equi rex creatur. Ibyci poëtæ melici ſeruus [n] Hercules nomine, viuus exuſtus, quòd cum latronibus in dominum conſpiraſſet. Oreſtes Cereris illius feſto die, quæ Erinnys dicta, natus eſt. Philippus puer etiam num illas [o] quaſi ſtellas, quas ſuo decurſu deſilire aduertebat, veſperi ſagittis petere conabatur: & Diognetum vatem prædixiſſe ferunt, dominaturum multis adoleſcentem. Et ſanè [p] Aſter illi nomen fuit, qui eidem oculum ſagitta eruit. Marſyas tibicen, ille [q] qui pelle exutus eſt, auram vitalem haurire cœpit eo feſto Apollinis, quo die omnium

a. Quo vero vaſe teneri poſſet aqua Stygia docuimus vitis cõparatis ad Olymp. CXIV. an. I.
b. Ouidius lib. 2. de remed. Hecalen fœminam pauperem adducit. Suidas ἡ ἡρωὶς ἡ παρὰ Καλλιμάχῳ, ἡ θεὸς ἑαυτὴν καλέσασα, *&c. Politiani miſcellan. cap. 24. lege.*
c. Vide inf. pag. 253.
d. Hom. Odyſſ. T. v. 518.
e. Vide ſup. Conon. narrat. 34. pag. 227.
f. Vide Ouid. Metamorph. 11. Perſii Sat. 1. & Scholiaſt. Ariſtoph. in Plutum. & Athen. Dipnoſophiſt. 2. Athenienſem facit: is ergo videndus.
h. Ita Strabo quidam Lynceus per CXXXV. millia paſſuum perſpexit, vt ex Varrone narrat Plin. lib. 7. c. 21. Val. Max lib. 1. cap. 8. Solin cap. 6. Vide & quæ narrantur inf. de Candauli cõiuge pag. 250.
i. Quam habes deſcriptam apud Herodot.
k. Idem de Anaxagora Clazomenio refert Ælian τῆς ποικίλης *8. cap. 13. & de M. Craſſo Solin cap. 4. Cicero ſemel dumtaxat riſiſſe, de Finibus V. & Plin. lib. 7. cap. 19.*
l. Deſcribit eam Plin. lib. 16. c. 20. Apuleio roſea laurea dicitur.
m. Vide Cteſ. Perſic. ſup pag 55 n. al. Horacles.
o. ὡς ἀστέρας. *p. Lege Suid. in* Κάρανος: *& vitas à nobis cõparatas Ariſt. & Demoſt.* *q. Ab ipſo Apolline, vt refert Xenoph. lib. 1. de expedit. Cyri.*

die omnium quæ ſacrificarentur animantium pelles dereptæ illi dedicabantur. De Tityo, qui Alexandro ſtruxit inſidias. Claudium Imp. grauida geſtans mater, boletum fungorum deſiderio capta comedit, [a] & Claudius fungos veneno infectos deuorans periit. De Centauro Lamiæ F. vt adulterans captus ſit, quem alij à Perithoo eunucho: alij à Theſeo interfectum aiunt. Tales varij in iſtis hiſtoriis caſus atque euenta referuntur, quibus etiam liber tertius tandem abſoluitur.

PTOLEMÆVS Hephæſtion.

a. Narrat & Dion. lib. LX. extremo, addens propterea Senecam libellum de huius morte ἀποκολοκυντωσιν inſcripſiſſe.

Libro autem quarto hæc narrantur: Helenam primum excogitaſſe digitis micando ſortitionem, & cum Alexandro ſortientem viciſſe, fuiſſeque Veneris filiam. Helena adhæc & Achille filium in Beatorum inſulis cum alis natum, quem ob regionis fertilitatem Euphorionem appellarint. eius autem amore captum Iouem, & minimè potientem, fulmine in Melo inſula percuſſiſſe fugitantem, nymphasque, quod eum terræ mandaſſent, in ranas commutaſſe. Helenam quosdam referre ait venantem in virginali monte raptam à Paride, & huius pulchritudine captam tanquam Deum eſſe ſecutam: De [b] zona acu picta quam à Venere acceptam Iuno dederit Helenæ, à qua rurſum ancilla Aſtyanaſſa furto ſuſtulerit, donec eam Venus & huic abſtulit. Quid ſit illud ab Homero de Helena:

b. Legendus Homerus Iliad Ζ. & eius interpr.

[c] Πάντων Αργείων φωνὴν ἴσκασ' ἀλόχοισιν.
Arginûm vxores imitata es vocibus omnes.

c. Homerus Odyſſ. Δ. v. 279.

Dictum Solis & Ledæ filiam fuiſſe Helenam, vocatamque Leontem: raptam autem fuiſſe ob iratam Menelao Venerem, quod hecatomben pro nuptiis pollicitus, voti reus Deæ non ſoluiſſet. De [d] Heleneio herba, quæ in Rhodo naſcitur, ab Helena nomen hanc ſumſiſſe. Viſam enim ad eandem naſci quercum, ex qua ſe Helena ſtrangularit: quin & eam qui ederint ad rixam omnino concitari. Adamatum prius ab Helena Menelaum, ſic tandem eam vxorem duxiſſe. Addit narrare quosdam, in Tauros Scythiæ profectam cum Menelao Helenam ad inueſtigandum Oreſtem, immolatam ibi hanc Dianæ vnà cum Menelao fuiſſe ab Iphigeneia. Velle tamen
248 alios à Theti, marini forma vituli induta, ſublatam illam, dum Græci nauibus domum redirent. Ferunt, ait, Echo proprium Helenæ nomen inditum, quod aliorum illa vocem imitari egregiè poſſet: Helenam verò dictam, quod eam Leda ἐν ἕλει [in palude] ediderit. Lacedæmone locum quendam *Sandalium* appellatum ab Helenæ ſandalio, quod illic exciderit, dum illam Alexander perſequitur. Suſtuliſſe Alexandrum ex Helena filiam, ortaque de nomine contentione, illum quidem Alexandram, hanc autem Helenam nominari voluiſſe. Viciſſe tandem Helenam talorum iactu ſuperiorem, atque ita filiam matri cognominem factam: quam ab Hecuba, capto iam Ilio, interemptam ferunt. Ab Iliacis vſque temporibus, ait, Helenæ multæ nomen ſunt mutuatæ: vt Ægiſti & Clytemneſtræ filia, ab Oreſte interfecta: Veneris item in congreſſu cum Adonide miniſtra, Epidamnij filia, & ab Epidauniis Veneris figura culta, diuitias inhiantibus largiens: Fauſtuli præterea illius filia, qui Romum & Romulum educandum curauit: vt & illa eſt Helena appellata, quæ ternos edebat quotidie hœdos. Dicæarchi quoque Teleſini ſoror, aiiæque octodecim, in quibus & ea Homero antiquior Helena eſt, quæ bellum Troianum conſcripſit, Muſæi Athenienſis filia: à qua & [e] Homerus accepiſſe argumentum creditur, & bilinguem agnum poſſediſſe. Tityri inſuper Ætoli filia, quæ ſingulari Achillem certamine prouocans, læſit quidem illum, inflicto mortali penè ſecundùm caput vulnere, ſed ipſa occubuit.

d. Deſcribit Plinius lib. 21. cap. 10. & 21.

e. Similem leges narrat. inf. pag 251.

Helena quoque in hunc cenſum refertur illa pingendi perita, Timonis Ægyptij filia, quæ ſuis temporibus geſtum Iſſicum bellum penicillo pinxit, & in Pacis templo à Veſpaſiano imperatore collocata pictura eſt. Archelaus porrò Cyprius, Steſichori poëtæ amicam vnicè dilectam fuiſſe ait Helenam quandam, Micythi filiam: & diſceſſiſſe hanc à Steſichoro, atque ad Bupalum ſe contuliſſe: iratum ergo hinc ſui contemptu poëtam ſcripſiſſe [carmen] *Helena volens diſceſſit.* Falſam autem eſſe vult narrationem illam de [f] Steſichoro excæcato. De [g] Moly deinde herba apud Homerum agit, quam è ſanguine interfecti in Circes inſula gigantis enatam ferunt, habereque candidum florem: Circes antem in pugua ſocium Solem, etiam gigantem interemiſſe, atque inde, quòd μῶλος pugnam ſignificet, inditum herbæ nomen.

f. Sup. pag. 222. narrat. 18. Conon. Plato in Phædro, & alii.

g. Hom. Odyſſ. K. v. 304. & eius ibi interpr.

PTOLEMÆVS Hephæſtion.

Refert quoque Dionyſium fuiſſe Chironis amaſium, & ab eodem commeſſationes, bacchationesque ac ſacrificia didiciſſe. De *a* Myrtillorum patris ac filij Taraxippo in Olympia. Solum item Neoptolemum Maciotem *b* oraculum Phemonoes ab Aetho, vno è fratribus audiſſe aiunt. ac de hoc Aetho libro primo hiſtoriarum Herodotum dicere: *Etſi nomen eius mihi notum, non tamen memorabo.* De duplici apud Homerum appellatione, altera apud Deos, altera homines, quodque Xanthus ſolus inter flumina fuerit Iouis filius. De aliis item duplici præditis nomine. Eſſe adhæc in Tyrrhenia Halis turrim, quæ vocatur, ſumpto nomine ab Hali, Tyrrhena venefica, quæ Circes famula cùm eſſet, ex heræ ædibus aufugit. Ad hanc autem delatum Vlyſſem, in equum incantationibus commutatum, atque apud eam educatum, donec ſenio confectus obiit. Ex hac igitur hiſtoria etiam nodum illum apud Homerum diſſolui, cùm ait: 249

a. Lege Pauſan. Eliac. II. pag. 199. edit. German.

b. De hac vate Pauſan. Phociac. non ſemel.

c. Odyſſ. Λ. v. 133.

- - - θάνατος δέ τοι ἐξ ἁλὸς ἀπτῷ.

Qui finis Quarti libri eſt.

QVINTVS poſt hæc liber iſta commemorat. Pugnauit, aiunt, Iaſon cum Amyco, non autem Pollux. Teſtatur id regio *Iaſonia cuſpis* dicta, & fons iuxta manans *Helena* appellatus. Ex hoc etiam illud Crinagoræ ſoluitur epigramma:

d. Ἀδέσποτον hoc quibusdam videri vocabulum notauit Heſych.

Καὶ Περκλέος ἵπποι χλωρὴν ἁ ψαλάκανθαν ἔχουσιν.

Et Procli equi viridem pſalacantham habent.

Quod ignorauit Callimachus, cùm ſit *e* Eubuli Comici, in Bacchum comœdia. Agit & de parodia verſus illius. Pſalacantha autem herba eſt Ægyptia, quæ equis circumligata victoriam præbet & felicitatem. Ferunt, addit, alij Pſalacantham Nympham fuiſſe in Icaria inſula, quæ Bacchum adamans allaborarit ipſi ad potiendum Ariadna, quò & cum ipſa poſtea congrederetur, quod vbi Bacchus recuſaſſet, Ariadnæ hanc eſſe inſidiatam, atque illum indignatum, conuertiſſe eam in herbam: pœnitentia tamen poſtea ductum, honoris ergo plantam illam Ariadnæ coronæ, quæ cœleſtia iam inter ſidera translata erat, circumpoſuiſſe. Herbam ipſam alios Artemiſiæ, Meliloto alios ſimilem facere.

e. De quo multa Gyrald. Dialog. 7. hiſt. poët. Meminit & Suid.

Athenodorus [inquit] Eretrienſis, octauo libro memorabilium refert, Thetin & Medeam de pulchritudine in Theſſalia certaſſe, arbitrumque adhibitum Idomenea Thetidi victoriam adiudicaſſe. Medeam ergo indignabundam illud protuliſſe: *f* *Cretenſes ſemper mendaces*: eidemque imprecatam, ne verum vnquam diceret, vt ne in hac quidem ſententia dixiſſet. Hinc factum ſcribit, vt mendaces habeantur Cretenſes: adducitque hoc idem narrantem *g* Antiochum lib. II. ciuilium fabularum. Ilus, vt narrant, Laomedontis pater, equinis ſetis comante galea vtebatur, vt & è Priami liberis Melanippus & Idæus. Achillis item equi, Xanthus & Balius appellati, gigantes primum fuêre, ſolique gigantum pro Diis pugnarunt aduerſus fratres. Ad *h* Thylas Siciliæ naufragium paſſo Vlyſſe, *i* Achillis ſcutum ad Aiacis monumentum emerſerit, & ſepulchro appoſitum poſtridie fulmine eſt ictum. Herculem non Nemæi leonis pellem geſtaſſe ait, ſed Leonis cuiuſdam è gigantum numero, ob prouocatum ad ſingulare certamen Herculem ab eodem interemptum: & aurea mala custodiens Draco, ait, fratrem habuit Leonem illum Nemæum. Irus apud Homerum Bœotius fuit. Candaulæ coniugem, cuius *k* Herodotus nomen reticet, dictam eſſe *Nyſſiam*. Eam & duplici pupilla, & *l* acutiſſimi viſus fuiſſe, quod dracontitem lapidem geſtaret: vt per ipſas etiam fores Gygen, *m* ad inquirendum egreſſum, viderit. Quidam tamen ipſam *Tudum* dictam volunt, alij *Clytiam*: Abas autem *Abro* nuncupatam tradit. Ideò verò eius fœminæ nomen ab Herodoto ſilentio preſſum aiunt, quod cùm eius amaſius Pleſirrhous Nyſſiam nomine amicam haberet, Halicarnaſſeam genere, nec ea potiri, repulſam paſſus, potuiſſet, de ſuperiori loco vitam ſibi laqueo abruperit. Hinc velut odioſum, eius vbiq; nomen refugiſſe Herodotum. Centauros Herculem fugientes per Tyrſeniam fame periiſſe, ſuaui *n* Sirenarum cantu deceptos. Aldêrum Herculis amaſium, Patrocli fratrem fuiſſe. Epipolam Caryſtiam, Trachionis filiam, muliebrem ſexum diſſimulantem cum Græcis militaſſe, ſed per Palamedem tãdem detectam, à Græcis obrutam eſſe lapidibus. Quo tempore Alexander Helenam rapiebat, Menelaum Gortynę, quod Cretenſium oppidũ eſt, Ioui Hecatomben immolaſſe. Palamedem pro Agamemnone Græcis imperaſſe. Cùm enim in Aulidem delatus Agamem-

f. Vide Prouerb. cuius aliam alij cauſſam commenti ſunt.

g. Sup. pag. 242. Aceſtoridæ τὰ κατὰ πόλιν μυθικὰ lecta vidimus.

h. Mylas reponam ego, ex Geographorum ſententia.

i. Vide Alciati emblema 28.

k. Lib. 1. vbi omnem penè de Gyge hiſtoriam legas.

l. Vide ſup. pag. 246.

m. εἰς ζήτησιν.

n. Vide & ſeq. pag.

Agamemnon agreſtem capram, Dianæ ſacram, telo confixiſſet, atq; hinc Græcis nauigatione prohibitis Calchas vates reſpondiſſet, placari numen, expiariq; malum poſſe, ſi [a] Iphigeneiam filiã Neptuno immolaret Agamemnon: detrectanti id facere indignati Græci, imperiũ ademerunt, & Palamedẽ regem crearunt. Addit Philoctetem à ſerpente percuſſum periiſſe: & Patidem à Menelao femur haſta ictum, interemptum. Demetrio [inquit] Scepſio mortuo, Tellidis librũ ad caput eius repertum ferunt: vt & Alcmanis [b] natantes [fœminas] ad ceruical Titonychi Chalcidenſis: & [c] Eupolidis [d] Hybriſtodicas ad Ephialti caput. Cratiníque [e] Eunidas apud Alexandrum Macedonum regem. Ita Heſiodi opera & dies Seleucus Nicanoris filius ad caput ſemper admouit. Quin & Arcadum legislator Cercidas tumulo ſuo primum & ſecundum Iliados librum inferri iuſſit. Pompeius quoque Magnus non prius in expeditiones tendebat, quam primum Iliados librum perlegiſſet, quòd æmulus eſſet, imitatorque Agamemnonis. Cicero item Romanus, Euripidis Medeam euoluens, in lectica, qua geſtabatur, capite truncatus eſt. Diognetus Cretenſis [ait] pugilatu victor, coronam non ſolùm non accepit, ſed etiam ab Eleenſibus pulſus fuit, propterea quòd victus, cæſusque ab illo, communi cum heroë nomine Hercules appellatus eſt. Hunc autem Diognetum vt Heroa Cretenſes colunt. Homericum illum verſum de iamiam vulnerando, [Menelao:]

[f] Οὐδὲ σέθεν Μενέλαε θεοὶ μακάρες λελάθοντο·
Nec Menelae tui duxere obliuia Dini.

hunc [inquam] verſum per parodiam Pythius, mutato Menelai nomine in Menedemi, vſurpauit. Poſita autem fuit quæſtio in cœna Auguſti Imp. qualem verſum oraculum
251 per parodiam enuntiaſſet, & quis oraculo referretur. Menedemum Eleenſem Bouneæ filium ferunt Herculi oſtendiſſe expurgandi ſtabuli Augæi rationem, atque adeò flumen auertiſſe. Eundem vna cum Hercule bello Augæam oppugnaſſe, interfectum humo eſſe conditum in Lepreo, propter piceam arborem. Inſtituto autem eius cauſſa certamine, Herculem ibi cum Theſeo certaſſe, cumque viribus pares eſſent, iactatum à ſpectatoribus de Theſeo: [g] *Alter hic Hercules.* Phantaſiam aiunt quandam Memphitida, Nicarchi filiam ante [h] Homerum Iliacum bellum & narrationem de Vlyſſe compoſuiſſe, depoſitumque opus Memphide. Homerum ergo profectum eo, à Phanite ſacro ſcriba commodato illud accepiſſe, eiusque eſſe ordinem inſecutum. Adonis [narrant] Androgynus cum eſſet, vt vir cum Venere, vt mulier cum Apolline congreſſus eſt.

Alpheo item flumini remuneraturus in Olympicis victor Hercules, Alpha ab eo litteram nominauit, primamque omnium collocauit. [i] Nugatur etiam fabularum hic ſcriptor, dum ait, [k] Moyſem Hebræorum legislatorem *Alpha* idcirco fuiſſe appellatum, quòd ἀλφῷ [hoc eſt vitiligine] corpus infectum haberet. Galerius Craſſus, imperante Tiberio Cæſare tribunus militum, *Beta* eſt appellatus, quòd illa libentius herba vteretur, quæ à Romanis Beta nominatur. Orpyllis verò, Cyzicenum ſcortum *Gamma* dicebatur. Antenor, is qui Cretenſium hiſtoriam conſcripſit, *Delta* cognominatus eſt, quòd bonus eſſet, & ciuitatis amans. Cretenſibus enim *bonum* δέλτον ſignificare affirmant. Sic Apollonius, Philopatoris temporibus Aſtronomia clarus, Ἔψιλὸν dictus eſt à figura litteræ Ε, quæ circumagitur cum Luna, in quam ille multum ſtudij contulerat. Satyricus item Ariſtarchi familiaris Ζῆτα eſt nuncupatus, ab inueſtigandi rerum cauſſas ſtudio. Narrant & Æſopum ab Idmone hero ſuo Θῆτα appellatum, quod ſeruili eſſet indole ac verſipellis. Nam Θῆτες ſeruos ſignificat. Cupſeli adhæc mater, quod pedibus valga eſſet, Λάμβδα vocata Apollini Pythio. Pythagoram inſuper eum, qui numeros omnes deſcripſit, refert Democydes à tertia cognominatum eſſe littera. Et hæc quidem quintus continet liber.

Sextvs poſtea liber capita hæc complectitur. Occiſum à Pentheſilea Achillem, Thetidis matris precibus in vitam reuocatum, & Pentheſilea interempta, rurſum ad Orcum rediiſſe. Lycophronem in Alexandra poëmate dicentem:

Ποία δ' ἀνδρὸν τειρὲα κενταυρόκτονος.
Qualis Lucinia ſterilis Centauricida.

[l] Sirenas ibi *centauricidas* ſignificaſſe. Helenum Priami filium, dilectum ab Apolline, muneríque accepiſſe arcum eburneum, quo Achillem ſecundùm manum feriret,

Ptolemæus Hephæſtion.

a. Tragœdiam hanc docuit Eurip.

b. τὰς κολυμβώσας: quarum etiam Suidas meminit voce Alcman.

c. Eius vitam collegit Lil. Gyraldus Dial. 6. vt & Cratini.

d. Υβριστοδίκας, οἱ μὴ ῥᾳδίμβωοι τὰς δίκας εἰσαγαγεῖν, apud Polluc. & Heſych. vide Sigon. de Magiſtr. Athen.

e. Εὐνεΐδας, γίνεταί τι Ἀθήνησι παιδαρίων. Vide Heſych. ac Suid. & citantur ab Athen.

f. Iliad. Δ. verſ. 127.

g. Vide Prouerb. & Plut. Theſeum init.

h. Sup. pag. 248. ſimilem narrat. retulit.

i. Vt cæteri quoque gentium hiſtorici.

k. Lege quæ ad Philon. περὶ τῶν μετονομαζομένων notata exſtant.

l. Idem indicatum ſuperiore pag.

PTOLEMÆVS Hephæſtion.

Priamum cum Andromacha, ſuiſque liberis ſupplicem acceſſiſſe ad Achillem pro Hectoris oſſibus. [a] Thetin ſex numero liberos è Peleo ſuſceptos latenti igne ſuſtuliſſe, tandemque Achillem eſſe aggreſſam. Peleum ergo re cognita, vi hunc eripuiſſe, talo 252
tantùm dexteri pedis aduſto, & apud Chironem collocaſſe, qui effoſſo Damyſi gigantis corpore, in Palene ſito (hic gigantum omnium velociſſimus fuerat) ſublatoque eius talo, Achillis aptauit pedi, & medicamentis firmauit. Hunc poſtea talum excidiſſe refert, inſequente ipſum Apolline, & collapſum ſic eſſe interemptum. Ferunt autem & ab Homero [b] ποδάρκην appellari, quod Arces alas infanti nato Thetis addiderit: vt ſit ποδάρκης, quaſi in pedibus Arces alas tenens. Arce hæc, aiunt, Thaumantis erat filia, & Iridis ſoror, quæ vtræque alas habuerunt. Bello verò Deorum cum Titanibus, deſciſcens à Diis Arce ad Titanas trausfugit: quare profligato iam bello, partaque victoria, Iuppiter ei in Tartarum detruſæ alas ademit. Ad Pelei deinde & Thetidis nuptias accedens, munerī alas iſtas Thetidi obtulit, ſicut Peleo in nuptiis donaſſe aiunt Vulcanum enſem: Venerem ſcyphum aureum, qui inſculptum habebat Cupidinem: Neptunum equos duos, Xanthum & Balium, Iunonem pallium, Mineruam tibias, Nerea denique *Salem*, quem vocant *diuinum* in arcula, qui ſal incredibilem habeat virtutem ad iuuandam edacitatem, edendique appetitum, & ciborum concoctionem. Atque hinc locum illum clarum euadere:

[c] Πάσσε δ' ἁλὸς θείοιο.

Sale aſperſit ſacro.

Agit tum de Achille terra genito, & quot poſt Iliaea tempora fama clari Achilles fuerint. Hic terræ filius Iunonem, Iouis congreſſum fugientem, antro ſuo recepit, perſuaſitque ad Iouem redire: & hæc prima fuit, vt ferunt, Iouis & Iunonis coitio. Quamobrem Iuppiter quoque Achilli pollicitus eſt, facturum ſe, vt quotquot eius nomen ſortirentur, clari exiſterent. Propterea & Achilles ille Thetidis filius, illuſtris exſtitit. Chironis quoque præceptor Achilles nominatus: vnde Pelei filius per Chironem ſic appellatus. Adhæc, qui primus [d] oſtraciſmum Athenis excogitauit, Achilles dictus, filius Lyſonis. Ioui quoque & Lamiæ Achilles quidam natus, aiunt, præſtantiſſima planè forma, vt etiam de pulchritudine contendens, Pane Deo iudice, vicerit. Ea ergo de cauſſa Venerem indignatam, Pani Echûs amorem immiſiſſe: & certè ſic deformaſſe, vt ipſa dumtaxat ſpecie turpis & amabilis nemini videretur. Inſuper & Galati cuiuſdam filius Achilles vocatus, quem ab ipſa natiuirate canum fuiſſe refert. Fuere & alij fama illuſtres quinquaginta quatuor Achilles: quorum duo canum inſtar impudentes, nefandis quoque operibus admirandi. Priamus, inquit, Iouis amaſius factus, auream ab eo accepit vitem, quam ille poſt Eurypylo Telephi F. quod bello auxilium portaſſet, muneri dedit. Æſopus quoque Delphis interfectus vitam recepit, & ad Thermopylas vnà cum Græcis militauit. Philoctetem in Lemno inſula Pylius Vulcani F. me- 253
dendo ſanauit, iaculandi artem viciſſim ab eo edoctus. Scamandro flumini natum aiunt filium Melum, inſigni corporis forma, eiusque cauſſa contendiſſe aiunt Iunonem, Palladem, & Venerem, cuius potiſſimum ſacerdos eſſet. Paridem ergo iudicando ſecundùm Venerem ſententiam dixiſſe, atque [e] ex ea hiſtoria fabulam eſſe de malo ortam. Hypermenes adhæc in ſua de Chio narratione, Homeri famulum fuiſſe refert, *Scindapſum* nomine, huncque mille dragmis à Chiis multatum, quòd herum mortuum non exuſſiſſet. At qui σκινδαλητὸν ab eo nominatum [f] inſtrumentum lyricum reperit, Eretrius fuit, & Pœciles tibicinæ filius. Hæc ferè libri ſexti ſumma eſt.

SEPTIMO denique libro de his agit: Theodorus Samothrax narrat Iouem natum [g] ſeptem continuos dies riſiſſe, indeque ſeptenarium numerum pro perfecto æſtimatum.

Achillem, quòd ex igne ſeruatus ſit, cùm illum mater adureret, Pyriſſoum [quaſi *ab igne ſeruatum*] prius eſſe dictum. At quia labrum ipſius alterum aduſtum erat, propterea eum pater Achillem appellauit. Sirenes Telemachum, cùm eum Vlyſſis filium eſſe didiciſſent, interfecerunt. Vlyſſes in Tyrrhenia tibia certauit, ac vicit. Cecinit autem [h] Demodoci poëma de Troiæ excidio. Inuentus eſt Stichius Ætolus, Herculis amaſius, cùm ſecaretur, [i] hirſutum cor habere. Interfectus verò eſt ab ipſo Hercule, dum furore correptus hic, ſuos quoque liberos occidit: adduntque propter ſolum

a. Vide quæ hîc referuntur aliter pleraq; narrata apud Apollod. lib. 3. Bibliothec.

b. ὃς ἐξαρχθέντα τοῖς ποσὶ, καὶ ἐπιπολὺ θεῶν διωκάθρων, notauit Euſtath.

c. Iliad. 1. ϛ. 314.

d. Quem explicat Diod. Sicul. lib. 11. & Suid. ſapius Plut.

e. Præter vulgarem ſententiam Hygini Fab. XCII. & aliorum.

f. Athen. deſcribit lib. 4. & Euſtath.

g. Vnum Soroaſtrem eodem quo genitus eſſet die, riſiſſe, pro valde inſolito adfert Plin. lib. 7. cap. 16.

h. Vide Suidam in ὁμήρος.

i. Idem de Ariſtomene Meſſenio Plin. lib. 11. cap. 37. & Valer. Max. lib. 1. cap. vlt. aliíq; de Hermogene Rhet. Leonida, Lyſandro, cane Alexandri. Vide Rhodiginum lib 4. cap. 16.

PTOLEMÆVS Hephæſtion.

ſolum hunc heroëm illum luxiſſe. Mercurius Pollucis, vnius gemellorum, amore captus, Theſſalico eum equo muneris loco donauit. Cùm Apollo funebres ederet ludos Pythoni, certauit ibi Mercurius ac Venus: & victrix illa, præmij loco citharam accepit, qua poſt donauit Paridem. cuius & Homerus ſic meminit:

a Οὐκ ἄν τοι χρείσμη κίθαρις
Non tibi profuerit cithara. & *b* quæ ſequuntur.

Apud Bacchylidem quid ſit, quod tanquam à Sileno dictum refert, & cui hoc carmen pronuntiatum. *c* Leucas petra, inquit, à Leuco Vlyſſis ſocio nomen ſumſit, qui genere Zacynthius, interfectus eſt (vt refert *d* Homerus) ab Antipho. Hunc quoque dedicaſſe ferunt templum Apollini Leucatæ. Eos igitur, qui hoc ſaliant ſaxo amore liberari: atque hanc eſſe cauſſam. Poſt interfectum Adonidem, obambulaſſe narrant, atque eum inueſtigaſſe Venerem, repertumque Argi, Cypri ciuitate, in Apollinis Erithii fano, corpus ſecum auexiſſe, ſermone etiam cum Apolline de Adonidis amore collato. Hunc ergo eam in Leucada petram adduxiſſe, & præcipitem inde dare ſeſe iuſſiſſe: & vero ſaxo ſalientem, amoris æſtu liberatam. Interrogante porrò Dea cauſſam, reſpondiſſe ferunt Apollinem, quod vates cùm eſſet, ſciuerit Iouem quo-
254 que ſemper Iunonis amore captum, ad ſaxum hoc acceſſiſſe, atque ei inſidendo amoris impotentiam ſedaſſe, complureſque alios vtriuſque ſexus mortales amore ardentes, eodem liberatos, ex hoc ſaxo deſilientes. Sic Artemiſiam illam Lygdamidis filiam, quæ Perſæ militauit, amore captam Dardani Abydeni, dormientis oculos, cùm is eam contempſiſſet, eruiſſe: Amore verò illius Deorum ira creſcente, ex oraculo ad Leucadem profectam ſeipſam præcipitaſſe, & interfectam ibidem eſſe ſepultam. Hippomedonta quoque Epidamnium, adoleſcentis cuiuſdam oræ illius amore poſſeſſum: cumque repulſam pateretur, quod alteri ille ſe applicaret, eundem occidiſſe. Verùm ad Leucadem profectum, ſeſe ex alto præcipitantem periiſſe. Nicoſtratum item comicum Tettigidæam Myrrhinæam amantem, indeque ſe deiicientem, amore ſolutum ferunt. Macêta autem Buthrotium aiunt *Leucopetram* cognominatum eſſe, quod quater inde ſe demittens, amoris ſit impotentia liberatus. Magnam quoque hominum copiam ita liberatam prædicant. Sic enim Boulagoram Pharagoritem, Diodorum Auleten perditè amantem, indeque ſe præcipitantem, in ſenecta periiſſe. Periiſſe quoque Rodopen Amiſſenam, dum ſe inde præcipitat, geminorum duorum, qui Antiochi regis corporis cuſtodes erant, amore captam, quibus nomina erant Cyri & Antiphontis. Charinus quoque Iamborum ſcriptor, Eunuchum quendam Ετωτα, Eupatoris pincernam, perditè amauit, fabulæque de petra illa fidem habens, præcipitauit & ille. At cùm ex lapſu crure fracto, doloris iam vi exſpiraret, hos verſus Iambicos effudit:

Fallax peri, peri mala, ô Leucas petra:
Charinon, heu, heu, me poëtam Iambicum
Spei e aduſſiſti inanibus quæ fabulis.
In tantum Erωta, ô, Eupator ſi diligat.

Nereus inſuper Catanæus Palladis Atticæ amore poſſeſſus, ſaxo accedens ſe præcipitauit, & liberatus eſt moleſtia. Igitur illapſus in piſcatoris rete ſubiectum, quo vnà cum auri plena ciſtula extractus eſt, piſcatori etiam de auri capſula litem intendit. Verùm Apollo ſecundùm quietem viſus, à litigando minis deterruit. Oportere enim ob ſolutum amorem gratum eſſe, non autem alienum aurum appetere.

Pana piſcem ait eſſe marinum, Balenæ magnitudine, forma Pani non abſimilem. In hoc piſce lapidem reperiri aſteriten, quem Soli oppoſitum incendi ferant: valere etiam ad philtrum: adeoque hunc Helenam lapidem habuiſſe, inſculpta Panis piſcis imagine, quo & in obſignando ſit vſa. Hæc ſunt ergo capita libri ſeptimi nouæ Ptolemæi Hephæſtionis ad variam eruditionem hiſtoriæ.

a Iliad. Γ. ϛ. 54.
b τάτε δῶρ' Αφροδίτης.
c De qua Strabo lib. X. & Gyrald. Dial. IX. poët.
d Iliad. Δ. ϛ. 491.

e κατηδάλυτεν.

S. BASILII MAGNI

Aſceticorum libri II.

CXCI.

a Similia iterũ lecta referuntur ſup. Codice CXLIV. pag. 169.

855 LEGIMVS B. BASILII *Epiſcopi Cæſareæ Cappadociæ*, qui vocantur *a Aſceticorum libros duos*. Vtile ſanè hoc opus, ſi quod aliud, pietatis ſtudioſis, quique æterna illa

BASILIVS M.

bona consectantur: maximè verò iis, qui in monasteriis ad pietatem veram exercentur. Continet autem cùm è S. Scriptura, variarum quæstionum, quæ ad mores componendos faciant, breuiarium: tum his solutiones additas, atque explanationes. [a] Eminet porrò huius in libris egregiè, non ille modo sollemnis adeò ipsi affectus lenior, sed pura etiam perspicuitas. nisi quod in quæstionibus quibusdam emphaseos aliquid ab eo adspersum appareat: non id adeò vocabulis minus vsitatis iuueniliter adhibitis, neque compositione per circumductiones obscurata: quin neque aliqua peregrina, & à priuato vsu ciuilique sermone remotiore curiositate, aut acrimonia: sed quòd hisce de more seruatis, emphasim veluti interiiciat: nullo interim [lectori] indito instituti sui sensu. quanquam ea quæ breuiter proposuit, plurimum non pertractat, eo quòd summa capita dumtaxat oratione persequi propositum habens, clarioris explicationis opportunitatem nullam reperiat.

a. Iterum de B. Basilij stylo iudicium tulit sup. Cod. CXLI. pag. 168.

Et adhibet ille quidem suum ad persuadendum accommodatum acumen multis quæstionum solutionibus; sed animæ salus atque vtilitas planè vbique spectatur. Quanquam non sola breuitate violetur apud eum perspicuitas: verum & ex eo, quod solutionis indigentem orationem claudat, nulla concludendi forma adhibita: vt inter disiectas propositiones, & inferendi atque concludendi vi destitutas probationes, mens aberret.

Harum autem rerum causa in variam prouidentiæ methodum dissecatur, quam sapientiæ [a] tuæ considerandam permitto. In his [tamen] duobus libris non semper ad emphasim recurrit. Statim enim primus liber nihil præ se fert tale, nisi quod semel alicubi per Reticentiam malum omen auertat. Nam ad cætera quod attinet, valde ibi est firmus, & æque purus atque dilucidus: perque duos hosce libros decurrit simplicior quidam & perfamiliaris sermo ac compositio, ad vulgi aures comparata atque demissa, & ad solam demum auditorum salutem intenta.

a. Tarasium fratrem compellat.

Igitur primus eius liber [b] continet, Quæ sit causa, quantumq; periculum huiusmodi cum Ecclesiarum Dei, tum singulorum hominum inter ipsos dissensionis atq; discidij. Deinde, quod omnis præcepti diuini transgressio vehementer ac terribiliter punitur, idq; è Scripturis sacris demonstratum. Tertio, de Fide nostra Catholica, siue De pura nostra & sincera confessione sanctissimæ Trinitatis.

b. Leguntur hæc hodie aliter distributa. Nam neq; in libros diuiduntur Ascetica, & septem saltem Lemmata tres hasce 1. Libri partes antecedunt, prima etiã hic & secunda parte in vnũ ibi caput De iudicio continenturq; iunctas lego.

Liber vero secundus, Christiani hominis quandam veluti [c] descriptionem per summa capita breuiterque proponit: similemque rursum descriptionem eorum, qui docendo Euangelio præfecti sunt. Deinde quasi regulas quasdam asceticas interrogando ac respondendo propositas exponit, numero quinquaginta quinque: iterumq; breuiores [d] alias trecentas tredecim. 256

Dei compacta. c. Vtraque hæc Descriptio nunc Ethicorum *siue* Moralium *nomine vulgo notior: Regula LXXX. d His etiam ἐπιτιμίας, siue transgredientium pœnas, pro virginibus, in libris editis sub-*

B. MAXIMI Monachi & Confessoris

CXCII. *Quæstionum è S. Scriptura Solutiones CLXIV.*

LEGIMVS B. [a] MAXIMI MONACHI simul & CONFESSORIS Thalassio Presbytero sanctissimo atque Præfecto inscriptum *Opus, quo Quæstionum è S. Scriptura solutiones* b *CLXIV. continentur.* Cæterum in præfatione disputat de ortu humanarum perturbationum: asseritque peccatum cum nihil sit omnino subsistens (non qualitas, non quantitas, non habitus, non [c] perturbatio denique ipsa naturaliter saltem in existentium aliquo considerata) tantum insitarum nobis à natura facultatum esse defectionem suæ actionis à fine, vt sit hoc modo naturalium facultatum ex errante iudicio inconsideratus quidam motus, ad aliud quam ad suum finem tendens. Finem vero illum modo dico, quem naturaliter quidem omnia appetunt, sed quem iam deceptus à serpente Adamus non agnouit, totum in sensum pronus, iumentisque similis factus. Immo quantum studij ponebat in cognitione, quæ per sensum adducitur, tantum à diuina cognitione recedebat. Rursum quantum in hac recessione perseuerabat, tantum etiam rerum cognitarum fruitioni quasi assidebatur, vnaque cum ijs præceps ferebatur. Quantum item his inhærebat, tantum quoque in eo noxius ille amor sui accendebatur. Quam denique firmiter amori adhærebat sui, tam etiam studiose multas variasque volupta-

a Lege res ab eo gestas siue scriptas apud Barõ. Card. To. IIX. b. Irrepsisse hic notulã P constat cum non nisi 64. Quæstiones post enumeret Phot. Exstat Opus hoc cum aliis pluribus eiusdem S. Maximi cum in Vaticana, tum in August. illa nobilissã Biblioth. d. τὸ πάθος.

luptatis rationes comminiſcebatur. Hæc enim amoris ſui ſoboles eſt. Quoniam vero malitia omnis cum ijs vna rebus interit, quæ illam crearant, ipſeque experimento diſcebat voluptatis omnino comitem eſſe dolorem, illam vel ſupra vires retinere conatus, cum dolore acriter pugnabat, fieri poſſe arbitratus (quod nullo modo poterat) vt ab inuicem hiſce diuulſis, & ſola voluptate perfrueretur, & ſui amorem huic voluptati permiſtum retineret. Hinc [ergo ait] omnis perturbationum multitudo. Nam voluptatem præ amore noſtri conſectantes, doloremque fugientes, inexplicabiles illos pernicioſarum paſſionum ortus mente concipimus. Et quatenus quidem in amore proprio voluptatem conſectamur, ex eo gulam gignimus, ſuperbiam, auaritiam, & quæcumque pro re nata voluptatem pariunt. ſin ex amore proprio dolorem fugimus, iram mox, inuidiam, odium, deſperationem parimus, & alias id genus, quæ carent affectione dolorem concitante. Ex vtriusque porro miſtione naſcitur ſimulatio, aſſentatio, dolus, & ſi quæ omnino alia improbitatis genera, mixtæ ſunt verſutiæ ægritudines. At poſtquam (vt iam paulo ante diximus) per deceptionem homo à diuina excidit cognitione, & ad ſenſum ſeſe penitus conuertit, creaturam, quæ ſub aſpectum cadit, pro Deo cœpit peruersè agnoſcere, ob vtilitatem ſcilicet, quam ex ea corpus percipiebat, [a] creaturæ potius quàm creatori ſeruiens. Quo quidem corpore pernicioſum illud præſtando obſequium, voluptatem aſſiduè ſentiebat, vehementemque dolorem, re ipſa ſemper inobedientiæ illud lignum boni & mali comedens, & ſenſilem ſibi cognitionem adferens. Quare fortaſſe, qui lignum boni & mali dixerit, creaturam eſſe viſibilem, à vero non abertauit. Naturâ enim ipsâ ita comparatum eſt, vt vius eius voluptatis doloriſq; efficiendi vim habeat. vel rurſum: quia & ſpirituales habet rationes aſpectabilis creatura, quæ mentē nutriunt: & [b] iterum vim quandam naturalem, quæ ſenſum quidem
257 delectat, ſed mentem peruertit, propterea lignum ſcientiæ boni & mali hæc eſt appellata. Paſſionum enim magiſtra fit ijs, qui eius partem aliquam corporeo modo accipiunt. Hinc forte & homini Deus, ne huius fieret particeps antea interdixit: vt prius (quod par erat) per gratiæ participationem proprio ipſe cognito auctore, vna cum gratis impartita immortalitate, per hanc participationem ad indolentiam & immutabilitatem firmatus, ac velut Deus iam per Deificationem factus, cum Deo contemplaretur Dei creaturas, nulloque ab ijs accepto detrimento earum cognitionem conſequeretur; quaſi Deus nimirum aliquis per gratiam, non homo effectus. Hæc & alia conſimilia in præemio philoſophatus atque pollicitus, (quaſi eſſet alibi perfectius accuratiusq; de ijs acturus, ac proprium ei negotio Tractatum deſtinaturus) Interrogationes deinceds Reſponſionesq; aggreditur: quarum

Prima quæſtio eſt, quid illud ſignificet: *Pater meus vsque modo operatur.* [Ioan. 5. 17.]
Altera de illo, qui in Euangelio amphoram aquæ baiulat. [Marc. 14, 13. Luc. 22, 10.]
Tertia de illo: *Nolite poſſidere duas tunicas.* [Matth. 10, 10. Luc. 9, 3.
IV. De maledicta terra in operibus Adam. [Geneſ. 3, 17.]
V. De illo: *Qui natus eſt ex Deo, peccatum non facit.* [1. Ioan. 3, 9.]
VI. De illo: *Hoc enim & mortuis euangelizatum eſt.* [1. Pet. 4, 6.]
VII. De illo: *Deus lux eſt.* [1. Ioan. 1. 5.]
IIX. De illo: Quomodo [*nunc*] *ſumus filij Dei*, & quomodo poſt hæc erimus? [1. Ioan. 3, 2.
IX. De illo: *Qui timet, non eſt perfectus in dilectione.* (1. Ioan. 4, 18.) & , *Non eſt inopia timentibus eum.* [Pſal. 33, 9.]
X. Quis ille principatus fuerit, quem non ſeruarint angeli, & quæ illis reſeruantur. [Iudæ v. 6]
XI. Quæ ſit illa per carnem commaculata tunica. [Iudæ v. 23.]
XII. Quid illud: *Inuiſibilia enim ipſius à creatura mundi, per ea quæ creata ſunt intellecta conſpiciuntur.* [Rom. 1, 20.]
XIII. Quid illud ibidem: *Coluerunt & ſeruierunt creaturæ potius, quam creatori.* [ibid. v. 25.]
XIV. De illo: [c] *Nam incorruptibilis ſpiritus tuus eſt in omnibus.* [Sapient. 12, 1.]
XV. De vitulo quem in deſerto conflarunt [Exodi 32, 4.]
XVI. De angelo mortem minitantem Moſi in itinere Aegypti. [Exodi 4, 24.]

XVII.

a. *Rom. 1, 25.*

b. *Expungo, quæ hoc loco in textu Græco vitiose repetuntur, & vetus paucula.*

c. *Secundum τῶν LXX. Vers. nam Vulg.* O quam boous & ſuauis eſt Domine, ſpiritus tuus.

XVII. De illo: *Si factores legis iuſtificabuntur.* [Rom. 2, 13. quomodo [a] qui in lege iuſtificantur, gratia excidunt.

XIIX. Quid eſt: *Quicumque ſine lege peccauerunt, ſine lege etiam peribunt.* [Rom. 2, 12.]

XIX. Quid in Euangelio ſit ficus arefacta, & quæ ad eam ſpectant. [Matth. 21, 19. Marc. 11, 20.]

XX. De illo: *Exſpolians principatus & poteſtates,* & reliqua. (Colloſ. 2, 15.) & quomodo exuitur, qui nequaquam induit?

XXI. Si [demum] ſæculis venturis Deus oſtendet diuitias bonitatis ſuæ. (Rom. 2, 3.) quomodo in nos ſæculorum fines peruenerunt? (1. Cor. 10, 11.)

XXII. De illo dicto: *Dabit illi Deus domum Dauid patris ſui.* (Lucæ 1, 32.) Quomodo dare poteſt, cum regnum Dauid ad eas denenerit gentes, quæ natum ex eo [b] non cognouerunt?

XXIII. Quid eſt: *Tranſeuntes primam & ſecundam cuſtodiam*: & quæ illa porta ferrea? (Actor. 12, 10.)

XXIV. De illo: *Omnis viri caput Chriſtus eſt.* & quæ ſequuntur. (1. Corinth. 11, 3.) 258

XXV. De Rege Babylonis, & Iuda, & Gentium.

XXVI. De reuelatione Petro ſuper Cornelio facta, vtque Cornelij cauſa quidam aduerſus Petrum diſceptarint. (Act. 10.)

XXVII. Ad quos dictum ſit: *Venite, & deſcendamus, & confundamus ipſorum linguas.* (Geneſ. 11, 7.)

XXVIII. Quid ſit in actis Apoſtolorum: *qui per ſpiritum Paulo dixerunt, ne aſcenderet Hieroſolymam.* (21, 4.

XXIX. Quodnam ſit poculi & baptiſmatis diſcrimen (Marc. 10, v. 38.

XXX. De illo: *Si non in manu factis templis habitat Deus.* (Act. 17, 24.) quomodo in Iudæorum templo habitare dictus?

XXXI. De illo: *Si forte attrectent, aut inueniant Deum.* (Actor. 17, 27.)

XXXII. De illo dicto: *Amen dico vobis, quicumque dixerit huic monti,* & reliqua. (Marc. 11, 23. Matth. 17, 20.)

XXXIII. De illo: *Quæcumque orantes petitis, credite quod accipiatis,* & quæ ſequuntur. (Marc. 11, 24. Matth. 21, 22)

XXXIV. De illo, Quod iubemur comedere carnem, & bibere ſanguinem; non tamen comminuere oſſa. (Ioan. 6. & 19, 33. Exodi 12, 9. & Num. 9. 6.)

XXXV. Quæ fuerint Iſraëlitis animantium, quæ immolabantur, corpora?

XXXVI. De vipera, quæ Pauli manum comprehendit. (Act. 28. 3.)

XXXVII. De Saducæorum quæſtione, qua ſeptem viros vni mulieri iunctos fingebant. (Matth. 22, 25. Marc. 12, 20. Lucæ 20, 29.)

XXXVIII. Quid tres dies illi ſignificant, quibus in deſerto turba manſit cum Chriſto? (Matth. 15, 32. Marc. 8, 2.)

XXXIX. Quid ſibi vult numerus ſex hydriarum in nuptijs Canæ Galileæ. (Ioan. 2. 6.)

XL. Quid ſibi vult numerus quinque virorum Samaritanæ, & ſexti qui vir eius non erat? (Ioan. 4, 18.)

XLI. Quomodo dicimus, Nos peccatum & facere, & ſcire: Chriſtum autem factum eſſe peccatum, non ſcire tamen? (2. Corinth. 5, 21.

XLII. De ligno vitæ ac ligno inobedientiæ. (Genes. 2, 6.)

XLIII. Ad quemnam dixit: [Deus:] *Ecce Adam factus eſt quaſi vnus ex nobis.* (Geneſ. 3, 22.) Si enim ad filium, quomodo Adam cum Filio comparatur? Si vero ad angelos, quomodo rurſum Angelum, ſecum componit?

XLIV. Quid deſignet pectuſculum [c] oblationis, & armus ſeparationis. (Leuit. 10, 14.

XLV. Quid differat ab ænigmate ſpeculum. (1. Corinth. 13, 2.)

XLVI. Quid eſt illud: *Vox clamantis in deſerto,* & reliqua? (Iſa. 40, 3. Matth. 3, 3.)

XLVII. De ciſternis & turribus ab Ozia rege Iuda ædificatis. (2. Paral. 26, 10.)

[a] Galat. 5, 4. *Euacuati eſtis à Chriſto, qui in lege iuſtificamini.*

[b] Sequor τὸ ἀπερρήτα.

[c] Pro ἐπιθυματος legitur hodie in textu τῶν LXX. ἀφορίσματος. Vulg. tamē edit. cum B. Maximi lectione conſentit

XLVIII.

XLVIII. Quid ſit rurſum in eodem Paralipomenon libro: *& vidit Ezechias, quod venerat Senacherib.* & reliqua. (32, 2.)

XLIX. Quid iterum in eodem ipſo libro: *Et orauit Ezechias Rex, & Eſaias filius Amos*, & quæ ſequuntur? 32, 20.

L. Quid eſt: *Et multi offerebant munera Domino, & dona Ezechiæ Regi Iuda.* (Ibid. v. 23.)

LI. De illo: *Et non iuxta retributionẽ, quam*[a] *reddidit ipſi Deus, reddidit Ezechias*, & reliqua (Ibid. v. 25.)

LII. De Ezechia iterum: *Sepelierunt eum ſupra ſepulchra filiorum Dauid*, & quæ ſequuntur. [Ibid. v. 33.]

LIII. De eo, quod libro primo Esdræ de Zorobabel ſcriptum eſt: *Suſtulit faciem in cœlum contra Iſrael.* & de oratione eius. (1. Esdræ 9, 6.)

LIV. De illo: *Omnes erant ex Iſraël ab anno duodecimo (exceptis pueris ac feminis) myriades quattuor, tria millia, trecenti & ſexaginta*, & quæ ſequuntur. (3. Esdræ 259 5, 41. qui eſt in Græco primus.)

LV. De illo, quod libro ſecundo Esdræ ſcriptum: *Et audierunt inimici tribus Iuda & Beniamin, & venerunt ſcire, quæ eſſet vox tubarum*, & quæ ſequuntur. (ibid. v, 66. In Græco item non habentur hæc libro ſecundo, ſed primo, cap. 5. ſub fin.)

LVI. Quid eſt: *Multum valet deprecatio iuſti efficax.* (Iacobi 5, 16.)

LVII. De illo: *In quo exſultatis modicum nunc, ſi opus eſt contriſtatos vos*, & reliqua. (1. Pet. 1, 6.) quomodo contriſtatus quis in tentationibus exſultare queat.

LVIII. De qua ſalute exquiſierunt atque ſcrutati ſunt Prophetæ (ibid. v. 10.)

LIX. De illo: *Quaſi immaculati & incontaminati Chriſti, præcogniti quidem ante conſtitutionem mundi.* (1. Petri 1, 19.) ſed à quo præcogniti?

LX. Quid eſt: *Quoniam tempus incipi iudicium à domo Dei*, & reliqua? (1. Pet. 4, 17.)

LXI. De falce, quam volantem vidit Zacharias. (Zach. 5, 1,)

LXII. De candelabro aureo, quod idem vates conſpexit. (Zach. 4, 2.)

LXIII. Quid eſt: *In qua habitant plures quam centum viginti millia virorum, qui non cognouerunt dextram ſuam aut ſiniſtram*? (Ionæ 4, 11.) Quinam hi viri ſunt, quæque dextra & ſiniſtra?

LXIV. Quare poſt mortem Saul, qui Gabaonitas iniuria affecerat, ab innoxio Dauide pœna exacta fuerit, fame eius regione vexata, donec traderet ex ſemine Saul ſeptem viros Gabeonitis. (2. Regum 21, 1.) Has igitur ſoluere Quæſtiones diuinus ille vir & Confeſſor egregius allaborauit.

Oratio eius comprehenſionibus continenter producitur, gaudetque hyperbatis, circumductionibus quoque inualeſcens: etſi proprie loqui minime ſatagit. Ex quibus per ſcriptũ hoc eius, & obſcuritas, & difficultas illud comprehendendi paſſim decurrit. Aſperitatem deinde tumidioris dictionis, (quantum ad compoſitionem ceſſationesque) ſua in oratione ſectatus, ne auditu quidem eſſe iucundus ſtudet. Verborum inſuper translatio, nequaquam ad gratiam colligendam lectoremque pelliciendum floride compoſita eſt; ſed ſimpliciter atque incurioſe aſſumitur. Idem præterea ſui ſtudioſos propemodum obtundit: [d] adeo procul à littera & nota hiſtoria, ſiue potius ab eo ipſo, quod petitum erat, ſolutiones ipſius recedunt. Tantum ſi cui forte gratum Anagogicis ac contemplationibus mentem implicare, nunquam is ſane reperiat hiſce aut magis varia, aut diligentius elaborata. Etenim cum aliorum colligit ſententias in dubijs quibusdam pronunciatas, tum & adijcit, quæ ipſius diligentiæ nihilo his minorem, ſi non maiorem, præferunt venuſtatem atque ſollertiam. Vbique autem viri pietas, & purum germannmque Chriſti deſiderium elucet.

a. *Melius hic τῶν LXX. Interp. Rom. edit.* ὁ ἐδωκεν.

b. *Hæc paulò aliter cum in Græca, tum in Lat. edit. leguntur.*

c. *In Vulgata editione legitur* volumen volans.

d. *Hùc ego particulam ὅτως cõmodiore ordine è ſuperiore verſu retraho.*

EIVSDEM B. MAXIMI

Epiſtolæ XXVII. CXCII.*

Diſtinguẽdi gratia hic notula ſuit ad repetitũ male numerũ adijcienda.

LECTAE adhæc *variæ eiusdem epiſtolæ* de rebus neceſſarijs, & animo vtilibus, ijs (maxime) qui mores ſuos corrigere, mentemque in pietate excitatam conſeruare ſtudent,

MAXIMVS.

ſtudent, numero viginti ſeptem. Harum erat vna benè longa ad Ioannem Philoſophum miſſa: cuius hæc fere [a] capita, Primum, Increpatio eorum, qui hæreticorum ſectatores, ac potiſſimum Seueri, defendendos ſuſceperunt. Alterum deinde, Oportere omni ratione traditam nobis incorruptam ſeruare Religionem. Tertium, 260
De differentia, quaque ratione confiteri piè liceat, duas in CHRISTO poſt vnionem naturas. Quartum eſt, Numerum neque diuidere, neque diuidi, nec diuiſionem in vniuerſum vllam ſecundum propriam rationem adferre ijs, quibus additur. Quintum, Quomodo piè numerus ad indicandam differentiam adhibeatur. Sextum, Quomodo B. Cyrilli dictum epiſtola ad Succenſum ſit accipiendum. Non etiam pugnare hanc vocem *in duabus*, cum ijs, qui dicunt vnam Verbi naturam carnem eſſe factam, niſi ex opinione Neſtorij impiè ſumatur. Septimum, Rerum ſiue [b] Subſtantiarum in CHRISTO, eſſe differentiam, non qualitatum; omnemque adeo differentiam neceſſitate quadam adducere ſecum eorum, quorũ eſt, quantitatem: quemadmodum rurſum quantitas (ſiue continua illa ſit, ſiue diſcreta) numerum ſe exprimentem adducit. VIII. Impiè dici, Chriſtum vnam eſſe compoſitam naturam: illudque cum veritate pugnare. IX. De Hypoſtaſi compoſita, & breuis expoſitio receptarum de fide vocum, quæ rectè de Chriſto ex vſu Eccleſię Catholicæ proferuntur. X. De Hypoſtaſi compoſita magis naturalis diſputatio, vna cum accurata demonſtratione, quod in eadem nequaquam incidant, qui Chriſtum profitentur vnam compoſitam hypoſtaſin, cum ijs, qui vnam eum dicunt eſſe compoſitam naturam. XI. Per aſſumptionem factam eſſe ſolam illam Verbi cum carne vnionem, tanquam præexſiſtentis, & ad vnionem carnis vniri volentis: quod in alio omnino compoſito minime obſeruetur. In alijs enim, non per alterutrius aſſumptionem fit vnio, ſed ambobus, ex eo quod non eſt, ad compoſiti perfectionem atque conſtitutionem concurrentibus. Hæc ergo eſt ad Ioannem epiſtola, & eius illa capita.

a. Quæ pene omnia repetita leges ad Petrũ Illuſtrẽ inf. pag. 262.

b. Naturarum *quoque veritas, vt notum Theologis.*

Reliquarum deinde tres datæ ad Thalaſſium Presbyterum ac Præfectum: duæ ad Ioannem Cubicularium, totidem ad Sophronium monachum cognomento Eucratam: vna ad Ioannem Sophiſtam, & altera ad Ianiam Præfectam. Iterum vna Thalaſſio præfecto ac presbytero miſſa, altera Iordanæ presbytero, Stephanoque præfecto ac presbytero. Vna quoque Cyriſicio Epiſcopo, rurſumque altera Ioanni Cubiculario, ſimiliter & Stephano Præfecto, cum vna ad Cononem Presbyterum ac præfectum. iterum Thalaſſio præfecto ac Presbytero, & duæ ad Ioannem Epiſcopum. Rurſum Ioanni Cubiculario, De eo, qui ſecundum Deum eſt dolore, & Conſtantino Illuſtri ac Sacellario duæ. Abbati quoque Polychronio tres, & ad Iulianum Alexandrinum, ab Acephalorum hæreſi conuerſum, Epiſtola vna, alteraque [c] Georgij Africæ Præfecti nomine ad Monachas excommunicatas Alexandriæ. 261

c. Idem alicubi Gregorius *appellatus legitur.*

In his omnibus viginti ſeptem epiſtolis, cum alia eiusdem dicendi forma & pietas potiſſimum enitet, tum obſcuritas (euge virum, qui hac in parte ſaltem epiſtolæ colat leges atque obſeruet) nusquam temerè adhibita fuit. Liquet vero, quædam, quæ obſcuritatem [d] adferebant, partim hic eſſe reiecta, partim caſtigata.

d. In cæteris B. Maximi ſcriptis.

EIVSDEM B. MAXIMI

CXCIII. *Liber Aſceticus, & Centuriæ de Dilectione.*

LEGEBATVR etiam eiusdem S. MAXIMI *Liber Aſceticus*, per interrogationem reſponſionemque conformatus. Vtilis ſane omnibus, tum vero ijs maximè, qui pietatis ſtudio deditam ducunt vitam. Eorum enim morum Magiſter eſt, & cultor, quibus cœli ciuis quis euadat: maximeque caritatis, partim notitiam, partim exercitationem conſequendi, variam ſane opportunitatem præbet.

Erat in eodem volumine [a] *Opus quadringentorum capitum*, Elpidio cuidam ſanctitatis ſtudioſo inſcriptum, cui titulum ipſemet ſcriptor indidit *De Charitate*. Idcirco fortaſſe, quod inde exordium ſumpſerit, & alibi frequenter de eadem diſſerat. Quamquam & è multis ibidem Problematis ac Theorematis (quibus cum

a Græce olim & Latinè in Germania editum.

cum Theologia firmatur, tum ſanctior ac purior hominis vita redditur) copioſum ſane colligere fructum queant ij, qui hæc diligenter perlegant.

Dictionis genus candidum præ cæteris atque tornatum hîc inſtituitur: nec quidquam ibi adfert, quod reprehendendi cauſa quiſpiam excutere poſſit. tantum alicubi voces Atticas cæteris non anteponit.

EIVSDEM B. MAXIMI

Epiſtola ad Georgium Eparchum. CXCIV.

Theologicorum, Moraliumque Capitum Centuriæ, ſiue libri II. & Epiſtolæ V.

LECTA præterea eſt eiusdem ſancti viri *Epiſtola ad Georgium Eparchum*, perutilis ſane & compunctionis plena. Dictio vero eius in perſpicuitatem & lenitatem excurrens, minimè ſpuriam ſeſe retinere cum quadringentis illis capitibus quaſi cognationem ſatis declarat.

In eo ipſo volumine lectus [a] *Liber centum conſtans capitibus, & Alter item totidem capitibus abſolutus*, in quibus non ſolum diuinarum rerum ſcientia elucet, ſed moribus quoque exornandis apta doctrina excellit. Quorum quidem nulla in re cum quadringentis illis capitibus ſimilis genius adulteratetur, ſi non ſuppoſitæ plerisque allegoriæ, affinia hæc ei ſcripto quodam modo efficerent, quod diligentem illam Dubiorum ac Solutionum è ſacra ſcriptura explanationem perſequitur, Thalaſſio Presbytero ac Præfecto dedicatum. Quanquam horum etiam librorum cum illis capitibus cognatio, per affinitatem cum hoc ſcripto [confirmata,] omnes repellat cauſas [ſuſpicandi] ſuppoſitum eum eſſe fætum,

a. *Huius argumenti Centur. ſeptē in Biblioth. Vatic. exſtare adfirmat Card. Baronius Tom. VIII. Annal. & Auguſtani in ſua.*

In eodem ſimul volumine legebantur *variæ eiusdem Epiſtolæ*: quarum prima ad
262. Petrum Illuſtrem. Eius titulus: *Oratio breuis de myſterio Chriſti Domini, & aduerſus Seueri dogmata.* [b] Capita hæc. De Numero è natura magis petita tractatio. De Differentia & Qualitate accuratius, deque horum orthodoxa profeſſione. Pro blaſphemia habendum, ſi quis ita ſimpliciter dicat, Chriſtum vnam eſſe naturam. De compoſita natura, eiusque ratione: & impiè à quibusdam dici, Chriſtum vnam eſſe compoſitam naturam. Qui dixerit Chriſtum Deum & hominem poſt vnionem, is ſimul cum ipſis nominibus confitetur naturas neceſſario poſt vnionem eſſe; rectè, vt apparet, & conſequenter ijs quæ dixit, credere volens. De voce *In duabus*. Recta confeſſio vnius naturæ Verbi ex Patrum ſententia, & reiectio vnius compoſitæ naturæ.
De hypoſtaſi compoſita magis naturalis diſputatio. Demonſtratio item, Non in eadem incidere abſurda, qui Chriſtum eſſe vnam compoſitam hypoſtaſin confitentur, cum ijs, qui ipſum eſſe aſſerunt vnam compoſitam naturam. Per ſolam aſſumptionem factam eſſe illam ſecundum carnem vnionem [verbi] tamquam præexiſtentis, & voluntate [c] vnionem cum carne operantis. Hæc ad Petrum Illuſtrem.

b. *Supra quoque pag. 260. ad Ioannem Philoſophum perſcripta.*

c. ἕνωσιν *emendo ex pag. 260.*

Altera deinde ad Coſmam diaconum Alexandrinum ſcribitur, De Communi & Proprio, ſiue De [d] Eſſentia & Subſiſtentia. Huius Caput primum è natura præcipuè petita probatio eſt: Nihil videlicet eorum quæ ſunt, idem etiam ſecundum eſſentiam & ſubſiſtentiam cum altero eſſe, propterea quod idem nequaquam ſit eſſentia atque ſubſiſtentia, adeo vt quæ eſſentia eadem ſunt, ſubſiſtentia [ſaltem] diſtinguantur; & [contra,] quę ſubſiſtentia eadem, eſſentia ſint atque natura diuerſa. Secundum caput iſta exponit. Chriſtus rationibus quidem communibus ſecundum eſſentiã) propriarum partium cum extremis vnitus, ſaluam in reliquis partium diſtinctionem retinebat: at vero proprietatibus harum partium veluti totum quoddam ambarum commune, Hypoſtaſin exhibebat. Tertium. Quæ ſecundum hypoſtaſin communes erant rationes partium, totum ipſum, id eſt Chriſtum, diſtinguebant ab extremis: quæ vero ſecundum eſſentiam erant communia partium ad extrema, Chriſtum veluti totum eſſentialiter cum extremis iungebant.

d. περὶ οὐσίας, καὶ ὑποστάσεως.

Quartum. Cum Christus Deus perfectus esset, idemque homo perfectus, [simul &] quod commune his erat habebat, & quod proprium; quibus & extremorum ad seipsum vnionem efficiebat, ac discretionem. Per vnionem quidem extremorum, secum saluas in seipso naturas, ex quibus compositus est, testatum faciens, sed discretione extremorum à se, propriæ hypostaseos exhibens vnitatem. Quintum. Breuis de Differentia disputatio, qua ostenditur essentialem vnitorum quantitatem saluam retineri. Sextum. Fusior magisque Philosophia tractatio de Differentia (&) Quantitate ac de Numero, qui harum index est.

VII. Qui scit, non esse idem naturam & hypostasin, is piè in Christo tradit vnitionem ac differentiam: ex quibus illa quidem spectatur secundum hypostasin, hæc vero secundum naturam. VIII. Seuerus dum per vim idem esse cogit naturam atque hypostasin, & vnionem confundit, & diuisionem facit ex differentia: vnde conuincitur, & Trinitatis rationem in quaternitatem diffundere, & vnius mysterium Diuinitatis in duo secare, & ab omni simul substantiali subsistentia Christum extorrem facere. 263
IX. Breuis est expositio, cum recta defensione veræ SS. Patrum confessionis. In his ergo illa versatur Epistola; vt ex ipsis mox Capitibus pateat eius ad pietatis studium promouendum vtilitas. Dictio porro, vt in re tali, perspicuitatem sectatur, neque est inelegans.

Scribit præterea Pyrrho, dignitate tum temporis Presbytero, & cathedram summam nondum adepto. Qua in epistola diuinum eum prædicat, & orthodoxam fidem ipsi ac sanctimoniam suo testimonio tribuit. Qui & de quibusdam, vt apparet, scribere Maximum cum rogasset, sapiens hic vir non solum tergiuersatur, [a] balbum se & infantem appellans: verum contra obtestatur, vt per litteras se potius doceat, Quid operatio, & quotuplex? & quid præter hanc sit effectus? quidq; ab his differant actio & opus? & quanam possit ratione dici sentiriue, vnam esse in Christo operationem? Atq; hæc quidem in epistola ad Pyrrhum.

Ad [b] Thomam insuper quendam scribit, qui ambiguorum quorundam locorum solutiones postularat. Erant autem quædam Gregorij Theologi, & diuini Dionysij assertiones. Ex illius quidem Oratione [c] de Filio, illa: *Propterea vnitas à principio mota.* & quæ sequuntur: &, *Vnitate quidem ob diuitias mota*; quod est ex Oratione ipsius [d] altera De pace. Altera hæc: *Vni vero capiti*, & reliqua. Tertia, ex [e] ea ipsa Oratione, illa: *Hic enim qui nunc à te contemnitur*, & quæ sequuntur. Quarta: [f] *Vt verbum enim, neque obediens erat, neque inobediens*, & cætera. Diuini vero Dionysii illud explicat: [g] *Quomodo dicis*, IESVS, *qui est supra omnia, cum omnibus est hominibus substantialiter coordinatus*, & reliqua; & alia item varia loca. Quæ quidem epistola illa ad Thomam prima continentur, Nam in altera veluti repetitionem quandam ex opere Theologico nonnullorum in eo iam antea expositorum instituit: atque illud insuper eodem modo interpretatur: *Per medium mens carni consuescens, donec quod fortius est victoriam reportarit.* Sed hæc ibi.

[a] *Mosis exemplo Exodi 4.*

[b] *Constantinopolitan. forsitan Patriarch.*

[c] *Et quidem prima (quæ est in Billij edit. 35.) ipso mox init.*

[d] *Decimatertia numero, apud Billium in ipso med.*

[e] *Prima de Filio sub fin.*

[f] *Leguntur hæc Orat. altera de Filio aliquanto post princip.*

[g] *Initium hoc est epist. IV. B. Dionys. ad Caium.*

EIVSDEM S. MAXIMI

CXCV.

Epistola ad Marianum. & Dialogus cum Pyrrho De duabus in Christo voluntatibus & operationibus.

LECTA est eiusdem S. MAXIMI Epistola, quæ Mariano presbytero inscribitur. Hìc de naturali voluntate, siue appetitione agit, & de consilio seu deliberatione. Item de Præelectione, & de quibusnam consultemus. De sententia præterea, & potestate libera, & opinione. Adhæc de prudentia, hoc est, prouidentia: & quomodo non per omnia post Resurrectionem vna erit ac mutua voluntas Sanctorum & Dei, nec vna res, quam velint omnes, vt quidam asserunt. quibus vndecimum accedit caput, Non posse vnam Christo attribui voluntatem, siue naturalem dixeris, siue electiuam, vt quibusdam visum est. Hæc illa epistola: quæ non ad rectam modo religionem multum adfert momenti, sed etiam ad alias multas, pulcrasque contemplationes vtilis est.

Lectus

MAXIMVS.

Lectus quoque in eodem ipso volumine *a Dialogus de duplici in* CHRISTO &
264 *voluntate, & operatione.* Personæ autem inducuntur Pyrrhus & Maximus: quorum hic quidem orthodoxam tuetur sententiam: ille verò, etsi hæreticorum propugnat opinionem, tamen quasi consentiens cum orthodoxis, enthymemata ac dogmata pro recta sententia adfert: fassus ingenuè se initio non rectè sensisse. Ipsa porrò oratio *b* Romæ eum indicat ad hanc descendisse disputationem: posteaquam nimirum ipse [Pyrrhus] exsilio sibi indicto Constantinopolitana sede excidit.

Veruntamen dialogus hic humiliore est conscriptus stylo, siue quod sinceritatem sermonis ex tempore habiti seruare auctor studuit, siue quid aliud instituit, cùm ne Dialecticæ quidem leges satis seruarit. Quamquam etiam ita vtilis sit piis hominibus hæc disputatio.

a. Græcolatinum edidit Card. Baron. tom.8 interp. Franc. Turriano nostro.

b. Immò in Africa, vt docet Baron. Tom.8. ad An.Chr.645.

EPHRAIM

Homiliæ XLIX. CXCVI.

LEGIMVS *a* S. EPHRAIM *sermones vndequinquaginta.* Quorum *b* primus deplorantem ipsum inducit, quæ admiserat in vita, & sequentium deinceps admonitionum Prologi vicem præbet. Secundus *c* fratribus in cœnobio degentibus adhortatio est. Tertius *d* ad pietatem inuitat. Quartus *e* eos, qui ad Monachos primum adducuntur, informat: vt etiam quintus, sextus, septimus, & octauus: quibus & decimus quodammodo consentit atque vndecimus. Duodecimus similiter introductorius est, & XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. vsque ad vicesimum tertium. Nam qui deinceps sequitur, communem continet admonitionem. At XXV. *f* non oportere locum mutare hortatur. *g* XXVIII. *h* Non oportere docet cœnobij desertorem redeuntem ac pœnitentem repudiare. XXIX. *i* Ex historia gesta refert, quam sit pernitiosum præsidentibus non obedire: *k* oportere quoque Christianum iram differre, & iniuriarum obliuisci. Tricesimus: *l* De perturbationibus animi fugiendis. XXXI. *m* Abiecto animo qui sint, esse consolatione erigendos. XXXII. *n* Per contradictionem [qua diabolo quendam repugnantem inducit] temperantiæ & castitati robur viresque addit. XXXIII. De *o* castitate præcepta dat. XXXIV. Quietem atque silentium iis commendat, qui degere vna volunt. XXXV. *p* Non esse oculis vagandum docet. Quædam etiam quasi ad interrogationem factam institutio. An ciborum abstinentia fornicationis frangatur cogitatio, & qua re alia. XXXVI. *q* De mansuetudine. XXXVII. Habitus sermo est *r* ad inobsequentes: quos etiam (si non ad extremum interitus præcipitarint) cum Dei metu, tum iusto iudicio futuro compescit. XXXVIII. *s* Rectam pietatem edocet. XXXIX. *t* Ad eos, qui sua negligeutia labuntur, & excusationes deindè excusant in peccatis. Quadragesimus *u* ad fratrem lapsum habitus est, & agit de pœnitentia. XLI. *x* Suadet à iuramento ac maledicentia abstinendum. XLII. *y* Colligit iustè punitum Heli sacerdotem legis: ad eum qui hac ipsa de re dubitabat. *z* De timore porrò Dei Quadragesimo tertio sermone differit: vt & de dilectione quadragesimoquarto. XLV. Multarum virtutum admonitiones ac doctrinam *aa* ad Eulogium, qui hæc postularat, ex-
265 plicat. XLVI. *bb* Ad negligentem & ignauum monachum habitus, argumentis pulcris ac variis à reditu ad [sæcularem] vitam reuocare illum studens. XLVII. *cc* Reprehensio est prauorum morum. XLVIII. *dd* Quantum differat solitaria vita à seculari, ob oculos ponit. IL. *ee* Secundum Christi aduentum describit, & ad pœnitentiam homines hortatur.

In his admonitoriis sancti viri sermonibus, iure quis admiretur, quàm altè penetret persuadendi vis, quantumque ab his fluat iucunditatis, quam denique affectuum copia referti sint. Oratio tamen eius, ac figuræ nihil mirum, si ad consuetum homiliarum vsum, & inelaboratum dicendi genus vergant. Non enim in auctorem sensuum, sed in horum interpretem ea conferenda culpa. Qui namque Syriacæ sunt linguæ benè periti, verbis adeò ac tropis excellere norunt, vt ambiguum sit, ab hisne an à sensu recondito, tanta eius dicendi vis atque elegantia proficiscatur. Quamobrem non tam

a. De quo multa Sozomenus lib. 3. cap. 15.

b. Cuius argumenti tres habes in nuper editis huius S. Patris operibus sermones, tom. 1. num. 34. Altero item tomo num. 1. & 3. denique num. 6. Plerique autem horum 49. sermonum ad illud quinquaginta Paraneseon opus spectant, quod penè secundum editorum tomum cõficit.

c. Tom. 2. n. 35.

d. Videtur ad tomi 1. num. 35. tralatus in editis.

e. Tom. II. n. 37.

f. In editis tomi II. num. 62.

g. XXVI. & XXVII. præteriti sunt.

h. num. 63.

i. num. 64.

k. num. 68.

l. num. 70. & eodẽ argumento alter tom. 1. n. 53.

m. num. 71.

n. Antirrhetici nomine exstat in edit. tom. 1. num. 50.

o. Tom. 1. num. 51.

p. num. 73.

q. num. 74.

r. num. 75.

s. num. 76. t. num. 77. Psal. 140. v. num. 78. x. num. 79. y. Hic est tomi 1. num. 3. z. Tom. II. num. 80. aa. num. 82. bb. num. 83. cc. num. 84. dd. num. 85. ee. num. 93. Cui non absimilis alter tom. 1. n. 80.

EPHRAIM.

dictionis humilitas admiranda, quàm illud ſuſpiciendum, quomodo per tantam verborum vilitatem, tanta ſalus atque vtilitas in legentes velut effundatur.

Eadem eſt referta dicendi vi & gratia eiuſdem [a] de humilitate ſuique deſpectione ſermo, in centum productus capita. Vt nec illa mutuam cum ſuperioribus affinitatem ac ſimilitudinem falsò indicat oratio, qua [b] ridere atque extolli negat oportere, ſed in mœrore potius degendum eſſe.

Ad eundem modum & illa ad [c] Metebinos monachos ab ipſo habita oratio, quæ vt lenitatem ac manſuetudinem docet, ita malitiam fugiendam ſuadet, ducitq; ad longanimitatem, iracundia reprehenſa. Sic patientia cœlum parari ac beatitudinem oſtendit, animi ſimul abiecti prolatam miſeriam exponens. Timorem inſuper Dei, qui ſapientiæ æternæ auctor eſt ac principium, inducit, contemtoremque [Dei hominem] pœnis damnat. Ad hæc caritatem ad Deum ducere: odium verò dœmoni ſimiles efficere compertum [ait] habetur. Quem item ad modum veritas multorum eſt rectè factorum parens, quibus mendacium perniciem adferat: ita obedientia beatos reddit, & inobedientia Dei maledictionem multaque præter eam dedecora acquirit. Puros præterea ab inuidia & æmulatione caritate diuites fieri [oſtendit:] Obnoxios contra diaboli iudicio effici, qui hoc morbo laborent, non minus quàm qui conuitiis iaciendis dediti ſint De temperantia denique atque intemperantia pari modo agit. Atque hæc ferè oratio illa ad Metebinos Monachos continet: quanquam [d] alia quoque plurima ſancti viri in Græcam conuerſa linguam opuſcula circumferuntur, dicendi vi ac venuſtate referta. Syri verò affirmant orationes ſupra mille ſcripſiſſe: quibus etiam teſtimonium reddit (cuius grauis eſt in hiſtoria, non item in dogmatibus fides) Euſebius ille Pamphili cognomento.

a. Habes eum in recens editis libris tom. II. num. 87.

b. Tom. 1. num. 44.

c. Al. Metebenos: quam inſcriptionem non videtur repperiſſe recentior interpres, cum hunc ipſum tractatum cum epigraphe, de virtutibus & vitiis per oppoſitionem, retulit in tom. 1. num. 16. & vndecim ſequentium capitum, ordine plerumq; mutato.

d. E quibus ſupra centum, præter iam enumerata, Latinè reddita protulit Gerard. Voſſius Romæ & Coloniæ edita.

CASSIANI MONACHI Regulæ Monachorum Ægypti

CXCVII.

De octo (vitioſis) cogitationibus, libellus trium Collationum.

LECTVS libellus, quo CASSIANI *Monachi*, [a] patria Romani, *libri duo* continebantur. Eorum alter Caſtori cuidam epiſcopo nuncupatur, qui hunc ab illo ſcribi poſtularat. [b] Formas autem ac regulas præſcribit, ex quarum præſcripto viuant in Ægypto monachi per cœtus illos diſtributi, quos ex vocis origine petita ratione, *Cœnobia* nominant. Altet quoque liber eidem inſcriptus, ab [c] octo illis [vitioſis] cogitationibus titulum mutuatur, quibus gulam, luxuriam, auaritiam, iram, inuidiam, acediam, inanem gloriam atque ſuperbiam attribuit. Vtiliſſima verò, ſi quæ alia, hæc iis ſunt pronunciata, qui religioſam inire vitam cupiunt. Et verò tanta iis vis ineſt, ac quaſi diuinitas, vt & in hunc vſque diem, ſi quis Monachorum conuentus hac ex forma & hiſce præceptionibus gubernetur, reuera tantiſper floreat, ceteriſque prælucens virtutum eſſe officina cernatur, cum qui hæc repudiarit cœtus, paruis quibusdam virtutum reliquiis [inſtructus,] veluti in fluctibus iactetur, vel etiam naufragium faciat. Quare expedit nihil eorum quæ ibi traduntur contemnere. Nam Dominicæ hæc legis ſunt atque Euangelicæ diſciplinæ expoſitio & explanatio. 266

Ceterùm ſenſibus ipſa quoque apud eum reſpondet elocutio, vt quæ non perſpicuitatem ſolùm ſecum adferat, ſed ea inſuper ſit facultate prædita, vt facilè ac ſine vlla vi hominum animis imprimatur: quin & eoſdem perſuadere, atque ad inſtitutum ſuum attrahere queat. Immò ſapienter adeò ſunt omnia & dextrè temperata atque efformata, vt nec Tropologiis liber ſecnndus deſtituatur: ſed multa contineat, quæ demulceant atque alliciant: ac plura etiam, quæ cum metum ac terrorem incutiant, tum homines ad pœnitentiam commouendi vim habeant.

Tertium adiunctum his libellum legimus, quem à Caſtoris Epiſcopi morte inſcripſit cœnobij illius moderatori, cuius cœnobij cauſa, & regulæ illæ [prius] miſſæ fuerant. Qui quidem libellus iis, quos iam enumerauimus, adſimilis eſt. [d] Docet enim inprimis quid diſcretio ſit: deindeque maiorem eam eſſe ceteris virtutibus, tum vnde gignatur, ac quomodo hæc eadem cœlitus plerumque donetur: donec tandem [e] Scripturæ teſtimoniis probat, ſuum cuique animum ſeniori eſſe indicandum. Addit præterea

a. An quia inter Latinos Maſſiliæ vixit? Nam Scytham natione fuiſſe Gennadius auctor in Catal. cap. 61.

b. Libellis quatuor, qui paſſim exſtant Latinè, & Græcè in Biblioth. Auguſt.

c. Totidem libellis editus Latinè, qui Græcè ſunt in Biblioth. Auguſt.

d. Quinque iſta capita exſtant Collat. II.

e. 1. Reg. 3. Act. 9 & Gal. 2, 2.

prærerea quis *a* ſcopus ac finis eorum eſſe debeat, qui religioſorum exercitationibus probantur. Hæc Moſen quendam virtutibus admirandum virum ita docentem inducit, vt ipſis quoque operibus ob oculos propemodum ſtatutis, dogmata ſua confirmet. Poſt quæ *b* Serenum quendam, vitæ genere nihilo inferiorem, & pari quidem illum doctrina vtentem, in medium producit: fieri nimirum non poſſe, quin turbetur à dæmonibus mens humana, quanquam compelli, atque neceſſariò cogi, vt in malum incidat, nunquam queat. noſtrum enim eſſe turbam illam motumque vel depellere, vel admittere. Rurſum, non peruadentes animum dæmones humanas cogitationes cognoſcere, ſed ex argumentis quibuſdam externis eas rimari. Solius enim eſſe *S.* Trinitatis,
267 animum ceteraque omnia peruadere. Varia item eſſe dæmonum genera: ferocia quidem alia, & valde noxia: alia verò minus: rurſumque alia iocoſa. Atque hic tertij finis eſt libri. Sereno interim promittente, *c* expoſiturum ſe opportuno tempore quod quæſitum fuerat: illud nimirum: *d* *Non enim eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem*, & quæ ſequuntur. *e* Leontio autem tertius hic libellus dedicatur.

a. *Quod prima Collationis eſt in hodie editis, argumentum.*
b. Serenum *hîc emendo: qui Collat. 7. apud Caſſianum hæc declamitat.*
c. *Quod & præſtitiſſe indicat, quæ de hoc argumento exſtat Collat. 7.*
d. *Epheſ. 6.*
e. *Vna cum Helladio, & in editis planum.*

SANCTORVM VIRORVM LIBER, SEV

Vitæ Sanctorum, qui Magni Antonij tempore floruerunt. CXCVIII.

LEGIMVS *Sanctorum virorum librum*, qui ipſorum vitas & rectè facta narrabat, ad ſpiritualem [vtique legentium] profectum atque vtilitatem. Epitoma autem erat, vt apparet, & comprehenſio *Magni*, quem nominant, *Limonarii* [ſeu *prati ſpiritalis*] quo & vitæ opera narrantur, cum magni Antonij & æqualium, tum eorum qui poſt eos floruerunt. Quemadmodum & qui dictus eſt *a* *Hortulus nouus* his recentiorum ad ætatem vſque Heraclij, & paulò etiam viciniorum vitas, religioſasque exercitationes deſcribit. Verùm hic liber in *b* duo & viginti contractus argumenta, eorum cuiusque vtilitatem, & obtinendi rationem, variis narrationibus expoſitam exhibet.

Horum igitur caput primum, admonitio eſt ad perfectionis profectum, & à variis quidem illa inſtituta perſonis. *II.* Tranquillæ vitæ ac ſolitariæ fructum oſtendit. *c* *III.* De continentia agit, quam non in victu dumtaxat, ſed & in reliquis animi motibus ſimiliter exercendam docet. *IV.* Vt ſe munire quiſque debeat aduerſus inſurgentes à fornicatione pugnas. *V.* De paupertate, vtque vitare auaritiam oporteat. *VI.* De patientia ac fortitudine. *VII.* Nihil eſſe per oſtentationem agendum. *VIII.* Non oportere quemquam iudicare. *IX.* De diſcretione. *X.* Sobrium (ſiue circunſpectum) ſemper eſſe oportere. *XI.* Aſſiduè eſſe & cum attentione precandum. *XII.* Hoſpitalitatem eſſe ac miſericordiam cum hilaritate exercendam. *XIII.* Obedientiam docet. *XIV.* De humilitate. *XV.* De malorum tolerantia. *XVI.* De dilectione. *XVII.* *d* De iis qui viſiones viderunt. *XVIII.* De ſenibus *e* qui miracula patrarunt. *XIX.* De variorum ſanctorum Patrum vita Deo grata. *XX.* *f* Aliquot eorum qui in monaſtica exercitatione conſenuerant, ſcitè dicta. *XXI.* *g* Collationes continet ſenum inter ipſos de ſuis conſiderationibus. Ad hæc omnia, *XXII.* & vltimum caput *h* ſententias continet Heſychii presbyteri Hieroſolymitani: quibus & liber hic totus abſoluitur, vtiliſſimus profectò iis, ſi quis alius, qui ad cœleſtem hæreditatem parandam vitam ſuam componunt. Adhibet idem, quam promiſerat, perſpicuitatem quoque: alioqui cetera talis, qualis
268 iis aptus ſit viris, qui non de verbis laborent, ſed omnem operam atque conatum in operibus exercendis ponant.

a. *Pag. ſeq.*
b. *Quæ omnia, Heſychii dumtaxat ſententiis exceptis, leguntur in Vitis Patrum parte II. poſt* Adhortationes SS. Patrum profeſſioneſque monachorum, *vt ibi editum.*
c. *Præteritum hic, quod de cõpunctione tertio loco in libris editis legitur.*
d. *περὶ διορητικῶν. Emendanda hîc editorum librorum ἐπιγραφή.*
e. *σημειοφόρων.*
f. *Huc ſeptem capitula Moyſis ad Pyrmentium, & quæ ibi ſequuntur, refero.*
g. *Hoc illud eſſe cap. exiſtimo, quod in libris editis IV. partis vlt.* de meditationibus XII. Anachoretarum, *idemq; quod in Auguſt. Biblioth. catalogo Cod. LXVIII. num. 2.*
h. *Ducenta hodie ad Theodolum exſtant, inſcribitur, poſt opuſcula Marci Anachor. Lutetiæ vulgata à Ioan. Pico. A. Ch. 1563.*

IOANNIS MOSCHI

Pratum, ſiue *hortulus nouus.* CIC.

LECTVS eſt *liber quatuor & trecentis conſtans narrationibus*. Hic quoque monaſticæ potiſſimum vitæ conducit, eademque ferè cum ſuperiore pertractat, niſi quod eorum viro-

IOANNES MOSCHVS.

rum virorum, dicta factaque imitatione digna colligit, qui post insecuti sunt. Vitas etenim narrat eorum, qui iam inde vsque ad Heraclij imperium, & deinceps virtute magis claruerunt.

PRATVM autem titulum libro indidit auctor, quem & *Hortulum nouum* quidam appellant. Scriptor eius Ioannes quidam, *Moschi* cognomento, qui in B. Theodosij primum monasterio seculum valere iubens, cum iis deinde Monachis conuixit, qui in deserto ad Iordanem exercebantur, quique noua in Laura magni Sabbæ certabant. Vnde rursum ad Antiochiæ oras, & Alexandri vrbem, proximamque eremum, ad Oasin vsque delatus, multorum magnorumque virorum res præclarè gestas aggregauit, quas partim oculis ipse spectauit, partim recenti tunc auditione didicit. Eadem porrò de causa cum etiam insulas Romam versus nauigans lustrasset, hisce similibus ibi quoque conquisitis & cognitis, hoc opus conscripsit, quod dedicat Sophronio seu Sophronæ discipulo suo, eidemque hoc ipsum offert, cùm iam animo præciperet, instare vitæ huius in meliorem commutationem.

Operis autem huius dictio, magis quàm precedentis, ad humiliorem ac rudiorem vergit stylum. Narrationum adhæc non eundem seruatum numerum in omnibus libris deprehendas, cùm in quibusdam ad [a] duo & quadraginta supra trecentas sese extendant, idque vel ex capitum quorundam diuisione, vel certè aliorum interiectione, adaucto numero. Ceterum ex his omnibus industrius quisque & Dei amans, fructum capiens, nunquam huius scripti nimiam prolixitatem accusarit.

a. Hodie in CCXIX. capita dumtaxat distincta leguntur.

MARCI MONACHI

CC.

Asceticorum libri IIX. &, Aduersus Melchisedecitas liber I.

LEGEBANTVR MARCI MONACHI [a] *libri octo:* quorum primus titulum præfert de lege spiritali, vtilisque existit iis, qui religiosam agere vitam aggressi sunt. quemadmodum & sequens eos, Qui ex operibus iustificari se putant, in vanam incidere opinionem docet: immò id vel in primis perniciosum esse demonstrat.

Adduntur & alia ibi salutaria præcepta, quæ ad spiritalem æquè vitam & institutum conducant. Tertius verò liber de pœnitentia, quod hæc vbique deceat, docere pro scopo sibi proponens, ad eundem prorsus vtilitatis gradum tendit.

Perspicua igitur eius est dictio, quatenus verbis vtitur communibus, & summa capita percurrit oratio: etsi quod ad Atticum sermonem non satis accuratè linguam componat. sicubi verò in his obscuritas aliqua cernitur, ideò nimirum ab ea, quæ per 269
verba fit [clara] explicatione recedit, quòd hæc eiusmodi sint, vt per actionem ipsam potissimum percipi debeant, non quod difficulter eadem exprimi oratione possint. Quod non in hisce solum libris vsu venit, sed & in aliis deinceps sequentibus. Quin neque in hoc dumtaxat scriptore, verùm etiam in omnibus fermè iis, qui de asceticis institutis, & de perturbationibus atque affectionibus, quæ per ipsa producuntur opera, docere aliquid studuerunt, eiusmodi obscuritatis vitium alicubi inuenitur. quæ enim ex ipsis est operibus percepta cognitio, non vsque adeò verbis explicari contenta est. Sed hæc hactenus.

Quartus porrò liber interrogantis atque respondentis forma compositus, docet salutiferum baptisma, cum liberationem expiationemque criminum mysticè nobis contulisse, tum S. Spiritus gratiam infudisse: & id genus alia. Quintus deinde mentis velut consultationem, cum sua ipsius anima ita inducit, vt nos ipsos auctores esse peccatorum, non verò in alios culpam conferendam, demonstret. Sextus autem dialogi forma conscriptus, quo causidicus quidam cum Marco ipso differens inducitur, tractantque hæc fere capita. Qui iniuriam acceperit, vlcisci non debere, nec adeò illos damnare, qui iniuriam fecerint, cùm pœnarum sit potius de peccatis nostris reputanda exactio, quæ ab aliis nobis inferantur iniuriæ. Difficile quoque esse hominibus placere. Precationem dehinc cuicumque corporali operi longo esse interuallo præponendam: & quæ sit denique carnis voluntas. Septimus liber [non per dialogum scriptus] de ieiunio agit. Octauus tandem Nicolao cuidam monacho inscriptus, quibus potissimum ira ac furor animi sopiatur, vel etiam penitus tollatur, & quibus etiam carnis extinguatur concupiscentia, edocet. Qui quidem octo libri, etsi plus minusve

a. Extant Parisiis Latinè excusi, & in Biblioth. SS. Patr. Margarini. To. IV. alios eiusdem præterea XXXII. ascetico ad sua peruenisse tempora indicat Niceph. lib. 14. cap. 54. qui hunc virum cum Nilo B. Chrysost. discipulum facit.

minusve sint inter se diuersi, omnes tamen ad operantem sapientiam quasi manu ducunt. Accessit & nonus liber, quo dum aduersus [a] Melchisedecitas depugnat, nihilo interim minus in ipsum parentem suum, hæresis huius labe contaminatum, vehementer inuehitur. qui tamen vtilitatem vndique inuestigare desideret, ille ne in hoc quidem legendo operam ludet. Ordo verò istorum librorum non idem in omnibus est codicibus: alia enim quidam præponunt, alia subiiciunt, vt primis etiam aliqui extremum tribuant locum.

MARCVS Monachus.

a. De quibus ex veterum scriptis plura Cardin. Baronius tomo 2. ad An. Christi 196.

DIADOCHI Photicæ veteris Epiri Episc.

Definitiones X. & Capita C.

CCI.

NILI MONACHI

De Oratione capita CLIII.

IOANNIS CARPATHII

Consolatorius ad Indiæ Monachos centum capitum.

LEGI [a] libellum, in quo post decem admodum proœmij capita, centum sequuntur alia, quibus totus absoluitur. Illorum primum fidei est definitio: Conceptus [nimirum] mentis de Deo affectionis expers. Alterum dein definitio spei: Egressio mentis ad ea, quæ sperantur. Tertium, patientiæ definitio: Mentis oculis [Deum] inuisibilem, perinde ac si visibilis esset intuendo, ita indesinenter [b] durare. Quartum, definitio affectionis minimæ auaræ. Tam esse animatum ad non habendum, quàm alius quispiam ad habendum. Quintum, definitio cognitionis: Seipsum ne-
270 scire, extra se positum in Deo. Sextum, humilitatis definitio: Continua obliuio suorum rectè factorum. Septimum, definitio vacuitatis iræ: vehemens desiderium non irascendi. Octauum, castimoniæ: Sensus semper Deo affixus. Nonum, caritatis: Amoris incrementum erga eos, qui iniuriam inferunt. Decimum, perfectæ immutationis: Mortis horrorem pro gaudio reputare in Dei oblectatione. Decem ergo hisce definitionibus centum illa capita subiecta sunt. Hic autem liber iis vel maximè commodus, qui se [ad perfectionem] exercent, immò & qui in ipsis actionibus perficientibus iam exercitati sunt: nihil interim paulò obscurius adferens: scientia enim per experientiam percepta, facilè se verbis doceri patitur. Auctorem eius inscriptio ipsa facit Diadochum, Photices illius quæ est in vetere Epiro, Episcopum.

In eodem volumine lectus item est *Nili Monachi* liber in [c] centum & quinquaginta tria capita diuisus: quibus precandi formam vir ille diuinus exposuit. Feruntur eiusdem & [d] alia plurima lectu digna diuersi argumenti opuscula, partim epistolæ, partim historiæ forma conscripta, quæ non operum tantum perfectionem insignem, sed in dicendo quoque facultatem eius testantur. Verùm etsi diffusus æquè Diadochus non est: quæ tamen ab ipso conscripta sunt centum capita, nullam partem inferiore gradu collocantur, quam quæ modo retuli. Nam & dictio ita composita est, vt reprehendi nequeat, & sensus ex actionibus natam sapientiam præfert. Ceterum Marci librum cum vtraque [quam dixi] forma præcedat, alicubi insuper sententiis antecellit. Dederit verò & ille ad finem cuiusque capitis ansam iis qui incorruptè pronuntiant, quod siue accessione alicuius adulteratus, siue alias hallucinatione aliqua abreptus ista dixerit. Vellem enim, ne verè confirmare possem, opinionem saltem eius damnatam fuisse. Valde autem in iis, quæ paulò antè recensui, etiam antecellit [e] *Ioannem* illum *Carpathium*, qui hunc operi suo titulum indidit: *Ad Indiæ Monachos, quem postularant, Consolatorius.* Porrò centum & hic capitibus librum suum absoluit.

a. Et exstat à nostro Franc. Turriano Latinè versus, & typis Plantinianis olim excusus.

b. κατερεῖν.

c. CXLIIX. dũtaxat exhibent libri euulgati à P. Franc. Turriano.

d. Vt, De nihil possidendo, περὶ ἀκτημοσύνης, De Philosophia Christiana, de virtutibus & vitiis, de comparatione vitæ Monachorũ qui in solitudine, & qui in ciuitate degunt, de cæde SS. Martyrum Monachorum in mõte Sina. Liber item epistolarum, quæ in Italiæ Bibliothecis exstant. Hæc noster Turrianus recenset ad suum Nilum. Niceph. lib. 14. cap. 54. addit ad Græcæ superstitionis sectatores scripsisse, & ad Eulogium quendam. At cũ plures enumerentur Nili, forsitan nõ eiusdem sunt omnia.

e. Huius Περὶ ἀσκήσεως exstare feruntur in Italia, & Bibliotheca regia & Augustana.

B. HIPPOLYTI EPISC. ET MART.

Interpretatio Danielis, & Homilia de Christo & Antichristo.

CCII.

LEGI [a] HIPPOLYTI *Episcopi ac Martyris interpretationem Danielis*: quem etsi ad verbum non explicat, nullum tamen sensum, vt verum dicam, prætermittit. Plera-

a. Vide B. Hieronymi in Catal. cap. 61.

B. HIPPOLYTVS.

que porrò veteri more, non vt poſtea fuêre accuratius excuſſa, recenſet. quanquam eorum ipſum reddere rationem æquum non eſt. Decet enim ab iis, qui principium ſcientiæ alicuius ſtatuerunt, non repoſcere rationem eorum, quæ prætierunt: ſed contentum eſſe potius conatu ipſo, & iis, quæ quatenus licuit, è conſiderandis aſſecuti ſunt. Ceterum, quod Antichriſti aduentum (quando etiam mundi huius aſpectabilis interitus ſequetur) quem ne diſcipulis quidem rogantibus manifeſtauit Chriſtus, Hippolytus hic quingenteſimo poſt Chriſtum anno adſcribere auſus ſit, quaſi à prima mundi 271
conſtitutione ſex millibus annorum tum decurſis eius interitus inſtaret, hoc ſanè calidioris, quàm par ſit, animi eſt. Verùm hæc eius aſſertio humanam ignorantiam potius, quàm cœleſtem aliquam inſpirationem arguit.

Genus eiùs dicendi clarum inprimis ac perſpicuum, interpretem ſatis decet, etſi Atticas reuera leges valde repudiat.

a. Ea Græcè & Latinè typis euulgata exſtat.

Legimus vnà eiuſdem [a] Homiliam de CHRISTO & Antichriſto: in qua eadem dicendi forma ſeruata, & ſenſuum ſimplicitas maior eſt ac vetuſtas.

THEODORETI CYRENSIS EPISC.

CCIII.

Interpretatio Danielis.

LEGIMVS THEODORETI Epiſcopi Cyri *interpretationem Danielis*. Vir hic ſanè doctus, non Hippolyto modo, verum etiam aliis multis propheticorum ſermonum interpretatione atque explanatione longè antecellit. Dictio eius, commentationi (ſi cuiuſquam alius) aptiſſima. Nam & puris ſignantibusque verbis abdita quæque & obſcura reuelat, & iucunditate quadam quaſi delinimento, ſuauique lepore ad ſui lectionem inuitat. Quin & ex eo quod ad ambages nullas digreſſionesque à propoſito argumento recedat, ſatietatem non modò nullam adfert, ſed ea inſuper, quæ in dubium vocantur, ſine vlla vel confuſione vel diſſipatione facile, & commoda ratione lectores ſuos docet. Vocum item eius delectus, atque ipſa compoſitio ab Atticæ elegantiæ origine non refugit, niſi quid fortè curioſius illic occurrat, quod quis multorum auribus inſolitum dicat. Hoc conſtat, nihil eum, quod ad interpretandum faciat, declinare, adeoque in ſummum euaſiſſe optimorum interpretum culmen, vt non facilè ſis aliquem reperturus, qui illo melius obſcura explicet. Sunt quidem & alij purè loquentes, qui propoſitarum ſibi rerũ ſenſum haud ſegniter inueſtigent: at ſimul & perſpicuè dicere, & nihil interim cognitu neceſſarium (vel breuitatis cauſſa) prætermittere: non item ad diuerticula, vel ad doctrinæ oſtentationem digredi (niſi hæc forſitan, non ſine vtilitate, ſic adhibeantur, vt percipi nequeat, quod à re propoſita diſcedatur) hoc certè præ ceteris rebus omnibus à bono Theodoreto ſtudiosè curatum eſt, non in hoc ſolum opere, ſed ferè dixerim in omnibus eius ſcriptis, quæ multa ſanè reliquit, quibus S. Scripturam induſtria ſua mirificè illuſtrauit. Igitur in aliquibus quidem illi in hac diuini Danielis expoſitione cum Hippolyto Martyre conuenit, ſed plura in quibus diſſentit: quorum [a] hæc illuſtriora ſunt * * *

a. Deſiderari hic ea, argumento eſt vacuum in quibuſdam codicibus relictum ſpatium.

EIVSDEM

CCIV.

Octateuchi expoſitio, &, In libros Regum, ac Paralipomenων.

LEGI eiuſdem diuini viri explanationem Octateuchi, quæ inſcriptionem certè operi egregiè congruentem, nacta eſt, [a] *In impedita ſacræ ſcripturæ loca*: in quibus & ad libros Regum ac Paralipomena. Vtiliſſimum in primis hoc opus, quodque cum ipſis quaſi natalibus parentis mox genium lectorum oculis ſubiiciat. Præterquam autem quod hìc conſueta ipſi dicendi forma egregiè eluceat: habet quoq; (ſi ad maiorem perſpicuitatem & comprehẽdendi facilitatem reſpicias) cum aliud quoddam commodum, tum quod in ſumma veluti capita per quæſtiones ſolutionesq; liber diſtinctus ſit.

a. Εἰς τὰ ἄπορα τῆς γραφῆς. Addunt editi libri κατ' ἐκλογὴν. *Vnde interpretes fecerunt*: De ſelectis ſcripturæ S. quæſtionibus ambiguis. *Quæ autem hoc loco, è Cod. Bauar. deſcripta, exhibentur in Notis exemplaris Græci, eadem, & plura, vidit atq; conuertit olim Gent. Heruetus.*

IDEM

CCV.

271

In XII. Prophetas.

LEGIMVS eiuſdem in duodecim Prophetas eadem dictionis ac ſententiæ venuſtate adornatum librum.

PROCO-

PROCOPII SOPHISTÆ

Scholæ commentariorum in Octateuchum, & In libros Regum ac Paralipomena. CCVI.

LECTÆ sunt PROCOPII *Sophistæ Scholæ commentariorum in Octateuchum veteris Testamenti, & in Regna ac Paralipomena.* Diffusus autem est interpres hic atque prolixus: non quidem propterea, quòd in superuacaneas, quæque ad rem nihil pertineant egressiones diuertat, sed quod opinionū eadem de re diuersitates sæpenumero commemoret. Et verò etiam præfatur hoc à se opus magnam in molem esse aggestum: quod item maximè ad Theodoreti breuitatem venustatemq; assurgit. vt aptissimum illud planè sit, atque vtilissimum, si post illum lectum, ad huius etiam viri labores legendos otium contingat. Dictio ab eo est optimè quidem exculta, sed comptior aliquanto, quam commentarij rudiorem formàm deceat.

IDEM

In Esaiam Prophetam. CCVII.

LEGIMVS *eiusdem* perstudiosi hominis *a in Esaiam Prophetam* opus: quod simile suprascriptis seruat commentandi rationem, eandemque dicendi vim præfert, pari cum lectoris (vt constat) vtilitate.

a. Quod cum Latina sua insigni interpretatione, & sacri Prophetæ textu edidit Parisiis doctiss. Ioan. Curterius, An. 1580.

EVLOGII ALEXANDRINI ARCHIEPISC.

Contra Nouatianos libri V. CCVIII.

LEGI B. EVLOGII *Archiepiscopi Alexandrini aduersus Nouatianos a libros quinque.* Qui etsi scriptor dicendi elegantia nomen sibi quærere nullo modo curarit: nihil tamen, quo minus Nouati sophismatum plenæ assertiones, captionesque refellantur, atque ignominia notentur, sermonis neglecti incuria impedimento fuerit. Sacræ enim Scripturæ commentationibus ac contemplationibus abundè instructus, quæ hinc ad suam hæresim asserendam atq; propugnandam ille discerpserat, eadem hic interpretando, & vnà hæresis in iis fraudes detegendo, Nouato eripit ac tollit. Quanquã & aliis scripturarũ locis, ipsius venia indignam amentiam, ac peregrinam hæresim, velut cippo eam inscribendo, diuulgat. *b* Extremo denique libro falsum illud & improbè confictum, quod Nouato eius studiosi attribuunt martyrium, exagitat. Est igitur hæc Nouati confutatio legentibus vtilis: præterquam quòd hic *c* non paucorum scripturæ locorum passim sese offerat explicatio, ipsis etiam interpretum principibus profutura. *d* Sed & illius persuadendi vim ac iucunditatem, vt in hoc charactere, nemo qui eum veneretur, contemnendam ducat.

a. De iisdem pluribus sup. Cod. CLXXXII. pag. 213.

b. Qui Sextus numeratur, Cod. CLXXXII. iterumq; Cod. CCLXXX.

c. Quæ excerptæ leges infr. Cod. CCLXXX.

d. Eadem planè κεφαλαίοις etiam sup. pag. 213.

DIONIS CHRYSOSTOMI

Orationes LXXX. CCIX.

LECTVS est *a* DIONIS *b orationum octoginta liber.* Patria hic fuit Prusensis, sed *c* tyrannidis dum fugit seruitutem, exsul factus, varias oberrando peragrauit regiones. Idem in dicendi arte acutus ac solers est habitus, præsertim si de componendis moribus dandum esset consilium. Viguit Traiano Romæ imperante, cum quo diu multumque vixit, & in ea existimatione atque honore, vt & cum Augusto communi
273 interdum carpento veheretur. Patrem habuit Pasicratem, Rhetor ipse instituto atque Philosophus. Tantam autem morum seueritatem affectasse ferunt, vt leonina sæpe indutus pelle in publicum prodiret. Vocem mittebat placidam, & firmam: incessus minimè quidem incitatus, sed non ideò segnis aut fractus, à quo nec reliqui corporis motus discrepabant. Gracilis adhæc erat, & corpore haudquaquam vasto. Orationes conscripsisse plurimas referunt, quarum octoginta in meas inciderunt manus: quæ quidem orationes *Chrysostomi* [hoc est *aurei oris*] cognomentum illi apud eius ætatis homines pepererunt. Ceterum pleræque, vt dicebam, orationum eius, quas qui-

a. De quo lege interpretis Latini præfationem: & Suidam.

b. Quæ hodie omnes exstãt Parisiis nuperrimè cum Notis Græcè & Latinè editæ.

c. A cuius mentione XIII. orat. quam de exsilio Athenis habuit, inchoatam videas.

Dio Chrysostomvs.

quas quidem nouerim, Suasoriæ. Sed quando æquum est deliberatiuo generi quiddam etiam iudiciale permiscerí, parem ipse virtutem in hoc quoque orationis genere ostendit: & inter omnes quidem maximè *Rhodiaca*. Nam & acrius enthymematis instat, & breuem atque contortam orationem (quod saltem ad characterem) adhibet, & vehementia cum vbertate abundat. Exemplis insuper maximè præstat, quæ vbique multa è variis petita rebus, aptissimè ad propositum argumentum accommodat. Libentissimè quoque fabulosas narrationes aliquas monitionibus intexit, vt eam etiam ob rem simplex dicendi genus consectatus videri possit. Rarius enim Platonis exemplo eiusmodi eum fabulas adferentem videas, quæ (vt in Borysthenica) elationem aliquam granditatemque orationi addant. Simplici igitur idea plurimum est vsus (vt paulò ante diximus) in sensibus, vocabulis item familiaribus, & passim obuiis, nihilque compositio habet aut sublimitatis ostentandæ, aut captandæ iucunditatis gratia innouatum. Et verò in verbis saltem, nominumq; coniunctione, perspicuum dicendi genus scriptorem hunc propositum habuisse existimes: sed dum longius sententiæ redditionem producit, digressionibusq; vt plurimum orationem intertexit, non parum ab hoc instituto deflectit. Quanquam hæc quidem varietas quædam ideæ, & characteris proprietas, non pro vitij indicio haberi forsitan possint. At quod exordia, aut quæ exordiorum instar sunt, longissimè producat, id iam palam facit, & eum nequaquam familiarium congressibus accommodatam dicendi formam pro ciuili & historica vsurpare, & maius quasi caput, quam reliquum sit orationis corpus, effingere.

Orationum igitur eius quatuor priores, de Regno dictæ sunt. Quinta dein, quæ *Libyca* vocatur, & ab illis etiamnum dependet, fabulam Libyn refert. Eam excipit sexta, quæ de tyrannide commemorat: vt de virtute septima. Octaua, *Diogenis*, siue *Isthmica* titulum præferens, facta quædam dictaque Diogenis in Isthmicis narrat. Nona, *Diogenes* quoq; dicitur, seu *de seruis*. Hortatur singulatim vniuersos, satagere quosque, ac sollicitos esse sui, neglectis quæ extrinsecus aduenient. Non expedire insuper fugitiuum seruum insequi. Absurdum enim esse, si vel illi, cùm improbi sint, sperent absque dominis melius sibi fore, vel heri illorum nequitiæ velut ignari, non iudicent melius secum agendum, si nec obiter vllum è fugitiuorum seruorum stoliditate damnum ferant. Decima oratio *Troica* inscribitur, de eo studiosè elaborata, quòd Ilium non fuerit captum. Homero igitur asperius aduersatur, iisque omnibus contraria describit, quæ sunt ab illo in Iliade composita. *Olympica*, seu *de prima Dei cognitione* (quæ idem illud demonstrare conatur) Vndecima est. Duodecima *Athenis de exsilio habita* titulum præfert. Et habita verè ibidem est, docetque exsilium nihil habere molestiarum: diuitias item & gloriam atque imperium citius à possidentibus ad eos qui minimè sperabant, transferri: sapientiæ verò studium, ac virtutis exercitationem, & perpetuas in hac vita constantesque diuitias esse, & hinc etiam emigrantes comitari. XIII. *Euboica*, seu *Venatoria* inscribitur. Inducit autem quosdam hanc in Eubœa vitam ducentes: per quos docet vitam priuatam, etsi pauperior sit, longè iucundiorem esse, & vtiliorem, quàm eorum, qui in vrbibus turbas iuxta ac delitias experiuntur. XIV. *Rhodiaca* nominatur. Absurdum hac oratione morem, qui tum Rhodi inualescebat, reprehendit. Quos enim statuis honorandos censuerant, his nullas statuebant, sed earum, quæ priscis fuerant collocatæ, vel inscriptiones in eorum, qui venturi essent nomina mutantes: vel si temporis iniuria non apparerent tituli, nouos insculpentes, simul vita functorum gloriam (quantum in ipsis erat) fœdabant, simul quos honorare decreuerant, alienis, & quæ nihil similitudinis haberent, imaginibus dedecore potius afficiebant. Qua quidem in oratione ingens Dionis refutandi alios vis atque facultas insigniter elucescit. XV. *Ad Alexandrinos habita*, inscribitur. Vulgi in ea ingenium moresque exponit, ac perstringit. Nequaquam insuper decere, vt etiam populus Alexandrinus, qui propria tot haberet virtutis incitamenta, exortorum in republ. tumultuum ac seditionum velut mancipium fiat. Præsertim verò illum errorem cauendum esse monet, qui in publicis conuentibus ac theatris committebatur. *Tarsicarum*, quæ duæ sequuntur, appellationem nactæ sunt. Harum prior post vrbem illam cursim laudatam, nunquam ciuitatum felicitatem metiendam docet à fontibus, fluminibus, venustis porticibus aut ædificiis, 274

fructuum-

fructuumq; abundantia, quæque his similia laudantur, sed eas vrbes commendari, in quibus disciplina ac virtus ciuium clarescceret. Hæc quoque oratio absurdum quendam ac probrosum castigat morem in vocis emissione quadam[lasciua] ex Alexandrinorum consuetudine petita, monens ei adsuetos vt abstineant, vel potius acerbius ipse in eos incurrens. Altera vero hortatur, ne calumnijs magistratus persequantur; néue paruis offensionibus statim irritentur, atque illos temere accusent. XIIX. cui nullus præfixus titulus, *Cælenis* Phrygiæ vrbe *habita* est. Differit autem non esse virtutis iudicium comam illam promissiorem, vt nec alia, quæ ad corporis cultum pertinent, ac
275 ne horum quidem contraria. Huic & ipsius vrbis laudatio adiungitur. XIX. Ipso mox *a* titulo indicat, habitam quidem primum Borysthene, sed recitatam postea in patria. In ea cum alia refert Auctor, tum Platonis imitatione prædicat de vniuersitatis opifice apud Borysthenitas se disseruisse, ac de mundi totius ornatu motuque, & elementis eiusdem. Est autem illustrior hæc grauiorque præ cæteris Orationibus.

a. Boristhenetica, quam in patria recitauit.

Corinthiaca autem numero vicesima, Corinthi habita, ciues ibi obiurgat, quod statua se prius honorassent, quam tamen post ipsius profectionem, falsa quadam calumnia adducti, iterum sustulissent. Proxima est hæc dicendi vi ac virtute Rhodiacæ orationi. quanquam eius quod exordij loco statuit longitudo, hîc, perinde atque alibi fere vbiq;, virtute vacat. XXI. inscribitur *De Nicomediensium concordia cum Nicæensibus.* Quam quidem potissimum contendit efficere hæc oratio, quæ non sine iucunditatis ex ea re commemoratione, opportune profertur. Sic enim melius persuadendi vis hominum sese animis insinuare solet. XXII. Nicææ pronunciatam titulus significat: *De Concordia, seditione iam exstincta.* Hoc autem est hic viri institutum, rem ibi tum gestam laudibus celebrare. XXIII. in patria recitata est, *De concordia cum Apamensibus*: quod ipsum ibi pertractat; vt & proxime sequenti Apamenses hortatur ad concordiam cum Prusensibus ineundam. XXV. *Disputatio est in patria.* Ignorare verò se fingit causam ipse qui disputat, cur libenter eum & cupide audiant, cum nihil vtile ipsius orationes proponant. *Politica* dehinc inscripta est vicesima sexta oratio, recitata in patria,: quemadmodum & quæ proximè sequitur; *b Benevolentiæ testificatio in patriam*, quod se benevolo eam animo prosequentem honorificè excepisset. Succedit his *Apologia* seu *Defensio*, de suo in patriam amore. XXIX. *Ante Philosophiæ studium in patria habita* inscribitur. Eos autem qui lapidibus ipsum cum alio quodam obruere aggressi essent, ac post etiam eius domum igni cremandam tradere, clementer obiurgans, melius ob ciuiles turbas esse confirmat peregrè vagari, quam domi degere. Ciuium vero suorum erga se indignationem hinc ortam ait, quod ruens iam ædificium quoddam instaurasset. Tricesima deinde *Concio in patria* inscribitur, idemque respicit argumentum. XXXI. in patria habita, *Politica in concione* titulum præfert: suadetque vt posthac iniurijs inuicem ac probrosis contumelijs valere iussis, seditionem in concordiam vertant. Similiter & ea quæ sequitur habita est in patria, inscribiturque ex eo quod palam indicat; *Recusatio magistratus in Senatu.* Magistratum enim Scriptor, ad quem suffragio delectus erat, repudiat. XXXIII. *De administrationibus in Senatu*, inscriptionem præfert. In ea post breuem Senatus laudem, de ijs se purgat
276 Dion, ob quæ in suspicionem venerat: nimirum à paterno non esse profecta consilio, quæ in administranda ciuitate filius egisset. Proxima *ad Diodorum* inscripta oratio, & ad virtutem hortatur, & *c* se laudare ciuitatem ait, quando qui eam laudauerat Diodorum laudibus ornat. XXXV. *De Aeschylo, Sophocle, & Euripide*: seu, *De Philoctetæ arcu & sagittis*, inscripta est. *d* Philoctetem hæc dolo deceptum facit, quo Vlysses vsus, cum illius arcu & sagittis abierit. Sextæ porro & tricesimæ titulus est *De Homero*: cuius Poëtæ laudes prædicat: quemadmodum & Socratis illa, quæ huius Philosophi nomen præfert. Hinc illa *de Homero & Socrate.* XXXVIII. Oratio, Homeri æmulum fuisse Socratem ostendit, ac discipulum. Ab hoc item Philosophum non illam tantum familiarem adeo sibi exemplorum tractationem hausisse, sed reliquam insuper dicendi vim omnem ac venustatem imbibisse. XXXIX. *Agamemnon* seu *De Rege* inscribitur: docetque oportere Regem optimis vsum consilianjs, ijsdem parere, neque suum arbitrium peruicaciter sequi. Proxima vero quæ inscribitur *Nestor*, quanam ratione Reges admonendi sint instruit. Mox *Achilles* sequitur: qui Chironi non acquiescens, *e* monenti prudentia potius atque arte, quam audacia aut corporis viribus

b. φιλοφρονήσεως

c. Immo contrà, Photi, dixit Dio: Laudasse se Diodorum, cum quæ hunc prædicarat laudauit ciuitatem.

d. Lege Sophoclis Philoctetem. Nã Aeschyli atque Euripidis interciderc. & huius mox nostri Philoctetem. Meminit quoque M. Tullius Tusc. II. & ibi Beroald.

e. Hesiodũ Chironis ad Achillem instituendum Præceptionem scripsisse, ex aliquorum sententia refert Pausan. Bœotic.

Dio Chrysostomus.

res bellicas geri, tandem neglecti consilij pœnas dedit. Quæ vero *Philoctétes* post hanc inscripta, fusius eius infortunia commemorat. Post quas *Nessus & Deïanira* [quæ vocatur oratio] absurdius de ijs obsequij cuiusdam causa confícta, in seriem quandam atque ordinem meliorem videtur reformare. *Chryseïs* [item dicta oratio] laudatio Chryseïdis est. *De regno* vero *& Tyrannide* oratio, de his ipsis disserit: vt tres deinceps sequentes, *De Fortuna* gratas simulac Philosophicas meditationes exhibent. Ad eundem modum, quæ has excipiunt, totidem *De Gloria* orationes, suadent & monent cõtemnendam esse vulgi gloriam. vbi pulchræ simul & vtiles considerationes inter hortandum miscentur. LII. *De Virtute* & inscribitur, & disserit. LIII. Agit *de Philosophia*, vt LIV. *De Philosopho*. At LV. *De habitu cultuq; corporis* inscripta, docet non ob tunicam mox & calceos philosophorum, neque ob externam cultus speciem Philosophum quemquam esse iudicandum. LVI. *De Fiducia* titulum sortitur; vt cõtra huic proxima *De Diffidentia*. Suadent hæ cauendum ne cui fidas, aut te credas; ne ijs quidem, qui vel maximè amare videntur. Multos enim alijs confisos in magnam incidisse calamitatem: cum diffidentia munitis manifesta contigerit salus. Sed hæc quidem illa de Diffidentia oratio. præcedens enim edisserit, Fiduciam magna vt plurimum damna confidentibus attulisse. Argumentum deinde Orationis LVIII. quod docet inscriptio, *De lege* est, vt & insequentis LIX. *De consuetudine*: quam quidem tantundem præstare, quantum lex solet, ostendit; sed cum voluptate id potius atque inductione, quam vi, multoque securius. Duæ vero Orationes, quæ sequuntur, *De inuidia* 277
agunt. vt LXII. *De diuitiis*; quarum molestias atque insidias ita omnibus notas facit, vt vtiliorem longe esse statuat iustitia comitatam paupertatem. LXIII. Inter Cilicas orationes *De Libertate* habita inscribitur. *a* Illum autem liberum pronunciat, qui suarum sit dominus perturbationum, affectionumque animi, tametsi mille eius corpori imperent domini; illum contra seruum, qui malis suis parens affectionibus seruitutẽ seruiat, licet mundi totius imperium tenere videatur. Quam in sententiam subsequens quoque disserit, *De seruitute & libertate* inscripta: vt & sequens, quæ *De seruis* altera est. Hinc *De agritudine*, hortatur non oportere virum generosum ac prudentem vinci aut perturbationi succumbere, sed contemnere potius, atque obterere. LXVII. *De auaritia* inscripta, vitare hoc malum iubet. LXVIII. Oratio titulum præfert *De benedicendi exercitio*, atque hoc idem argumentum suggerit. Mox LXIX. agit, inscribiturque *De sua [alios] audiendi cupiditate*. Septuagesimæ titulus est, *De secessu*, docetque non loca sola sectando, mox etiam vitiosas animi affectiones, ac vitæ tumultus vitari, sed ad seipsum sese conuertendo, & ad sui cognitionem contendendo, aliunde accedentis mali *b* exigua interim habita ratione. Proxima vt est *De pulchritudine* inscripta, sic & de adolescente disserit. Ibidem nec apud omnes gentes, etiam barbaras, idem pulcrum videri ait, sed aliud apud alios obtinere. LXXII. *De pace bellóq;*, & agit, & titulum gestat. LXXIII. *Sapientem etiam felicem* prædicat: & sequẽs *De felicitate* disputat. Hinc *De genio* agitur. *Genios* autem nominat, qui aliorum ita sortiantur imperium, vt per eos aut melius cum subditis agatur, aut peius. LXXVI. est *De consultando*. LXXVII. tituluseſt *Disputatio de iis, quæ in sympositis accidere solent*, eorumque nonnulla etiam narrat, ac mortalium plerosque tunc ad Philosophiam respectum habere consueuisse, cum rebus tristibus vita infestatur. LXXVIII. & altera insequens *Meláncomas prima & secunda* inscripta, cum laudem adolescentis illius continent, tunc memoriam mœoremque in secundarum rerum affluentia vita functi. Vltima & octogesima, quæ *Charidémi* nomen præfert, laudationem simul ac luctum extincti iuuenis commiscet.

a. Cicero in Paradoxis, & Philo Iudæus atque Horatius.

b. Infrequens quidem illud φορολιγον, sed quod vel ex suo ἀναγρόφωτῳ ὀλιγόφθογγον facile percipias.

CÆSARII

Capita Ecclesiastica CCXX.

CCX.

a. An hæc iam in quattuor illos Dialogos distributa legimus, quos ad finem operum D. Gregor. Nazianzeni Iac. Billius edidit?

Legi Caesarii Librum, *a* *Capita* continentem *Ecclesiastica* CCXX. quibus partim enunciata quædam explicantur, partim quæstiones soluuntur. Dicas autem hunc scriptorem, & ætate etiamnum florere, & cum Rhetoricæ quasi fœtura, tum externæ

tetnæ non minus quam noſtræ Philoſophiæ eruditione turgere. Quamquam non minima deeſſe videntur, vt verbo dicam, quo motus illi atque impetus dedecore careant. Attamen clara eius dictio eſt (crebro licet ad poëticas voces iuueniliter deflectat, atq; 278 ab vſitata conſtructione, non ſine defectu aliquo, recedat) & ad ſummam dogmatum accurationem parum ſane ei deeſt. Per Quæſtiones porro & Reſponſiones, ſuppoſitis quoque perſonis [interloquentibus,] compoſita illi oratio eſt, & quidem Gregorij, vt aiunt, *a* cuius hunc Auctorem eſſe fratrem *Theologi* cognomentum indicat.

a. Negat id Iac. Billius argumẽto in Orationem X. B. Greg. Nazian.

DIONYSII AEGEI

Dictyacorum Capita C.

CCXI.

LECTA DIONYSII AEGEI *a Dictyaca*, quæ inſcribuntur. Libellus erat centum abſolutus capitibus, quorum quinquaginta ſuam ſingula ſententiam aſſerebant: totidem vero ſuam quodlibet adſtructam antea hypotheſin, euertere conabantur; ita vt ſua cuique aſſertioni refutatio ſtatim opponeretur. Ipſa porro elocutio neq; admodum exornatur, neque tamen ſine venuſtate negligitur: præſertim cum non ad oſtentationem aliquam, ſed ad diſputationem potius Opus hoc comparatum ſit à ſuo Auctore, cui tenue dicendi genus & cognatarum rerum ſeries curæ fuit. Vtilis autem liber ijs eſt, qui in Dialecticis exercentur, atque iſta ferè ſuo argumento comprehenſa.

a. Sui & videtur oblatus Photius, propoſitũ ſemel antea Opus (ſup. Cod. CLXXXV pag. 217) hic denuò repetit, cõmiſſis tantum ἀντιῤῥητικῶς Capitib. & breuiſſima χρίσει adiecta.

I. Ab vtroque parente mitti ſemen, animantiaque gigni; & contra, non ab vtroque. *II.* Ex vniuerſo corpore ſemen excerni: contra vero à teſticulis. *III.* Concoctionem calore fieri: contra vero non item. *IV.* Attritu concoctionem fieri: & attritu minimè fieri. *V.* Putrefactione fieri concoctionem: contra vero minimè. *VI.* Proprietate ſpiritus concoctionem fieri: contra non item. *VII.* Succorum proprietate concoctio fit; vel minimè. *VIII.* Proprietate caloris fit concoctio: & non item. *IX.* Calore digeſtionem fieri; & non item. *X.* Ciborum diſtributionẽ per caloris ad ſe attractionem fieri; vel minimè. *XI.* Spiritu fit digeſtio: aut non itẽ. *XII.* Arteriarum applicatione digeſtio fit: minimè vero ſic. *XIII.* Digeſtio fit per abſentiam cum vacuitate: & quod non per incertam ſiue quamcumque abſentiam fieri ſoleat digeſtio. *XIV.* Ex eo glaucedo naſcitur, quod alimento ſuo viſualis porus deſtituatur: & non item. *XV.* Sanguinis illapſu in viſionis porum glaucedo fit oculorum; & non item. *XVI.* Humidorum craſſitie atque exhalatione fit glaucedo: & non fit. *XVII.* Phrenitidem fieri per diſtenſionem meningis, ſanguiniſque corruptionem: & non ita fieri. *XVIII.* Ex caloris exceſſu naſci phrenitidem: & non itẽ. *XIX.* Per inflammationem phrenitidem naſci: & non item. *XX.* Lethargum ex inflammatione fieri: & non ita. *XXI.* Per diſtenſionem corruptionemq; lethargicos fieri: & non item. *XXII.* Per vniuerſum corpus diffundi appetitum edendi atque bibendi: & tantum in ſtomacho exſiſtere. *XXIII.* Edendi atque bibendi appetitũ in imaginatione ſitum eſſe. *XXIV.* Ex humorum inopia ſitim naſci: & non item.
279 *XXV.* In ſtomacho duplicem ſpectari efficiendi vim: & vero minimè, *XXVI.* *a* Inferior cerebri pellicula in concauitate principium eſt neruorum: & vero minime, ſed exterior. *XXVII.* Pharmaca diffuſa per corpus purgare; & non item, ſed ipſo adlapſu. *XXVIII.* Non eſſe vtendum purgantibus medicamentis: immo eſſe. *XXIX.* Vini hauſtum febricitantibus eſſe concedendum: & non eſſe, cum perniciоſus ſit. *XXX.* Balnea febricitantibus vtilia eſſe: immo noxia eſſe. *XXXI.* In morborum incrementis clyſtere vtendum: & non vtendum. *XXXII.* Non eſſe morborum initio unctionibus utendum; immo id perutile eſſe. *XXXIII.* Caput cataplaſmatis curandum: & non item, ſed olfactorijs dumtaxat vtendum. *XXXIV.* Vomitus prouocationem nihil prodeſſe: immo utilem eſſe. *XXXV.* Cor emittere ſanguinẽ: & contra non emittere. *XXXVI.* Cor non emittere ſpiritum, ſed arterias potius ipſum attrahere: & contra. *XXXVII.* Cor à ſeipſo moueri: immo non à ſeipſo. *XXXVIII.* Sanguinem naturâ in arterijs exſiſtere: & arterias non eſſe ſanguinis receptaculum. *XXXIX.* Vaſa omnia in ſummo ſimpla eſſe: immo plicata eſſe atque inuoluta. *XL.* Per neruos ſenſum eſſe & motum animantis: & non eſſe. *XLI.* Venarum cor eſſe principium: & non eſſe principium. *XLII.* Iecur venarum eſſe principium:

b. Sup Cap. 85. ἢ ἐκτός.

DIONYSIVS Aegeus.

cipium; & rursum non esse. *XLIII.* E ventriculo venas nasci: & non nasci: *XLIV.* Omnium vasorum principium esse meninga, seu cerebri tunicam: & non esse. *XLV.* Spiritum esse arteriatum originem: & contra non esse. *XLVI.* Arteria illa, quæ iuxta dorsi spinam sita, principium arteriarum est: & non est. *XLVII.* Cor esse arteriarum principium: & non esse. *XLIIX.* Neque cor neruorum principium est, sed cerebrũ ambiens pellicula: & non est. *XLIX.* In corde non esse intelligendi vim, sed in capite: & contra. *L.* Intelligendi vim in medio esse cerebri ventriculo: & non esse. Hæc igitur opus illud [efficere] contendit.

AENESIDEMI AEGEI

CCXII. *De Pyrrhoniis Libri IIX.*

a. Alibi minus rectè Oneſidemus *legitur.*

LEGI *a* AENESIDEMI *Pyrrhoniorum libros octo.* Cuius quidem Operis scopus est, hoc vnum probare, Nihil certo comprehendi aut sensu, aut ipsa etiam intelligentia posse. Quare neque Pyrrhonios, neque cæteros, quæ in rebus ipsis lateat, veritatem scire. Reliquarũ ergo sectarum philosophos cum alia ignorare multa, tum quod frustra sese assiduis molestijs torqueant, atque absumant: quin & hoc ipsum ignorare, quod nihil eorum comprehenderint, quæ iam opinentur se comprehendisse. At qui ex *b* Pyrrhonis instituto [ait] philosophatur, cætera felix, in eo quoque sapit, quod vel in primis intelligat, nihil à se certo comprehensum esse. immo & hoc studiose agat, ne cui eorum, quæ cognorit, affirmando potius, quam negando assentiatur.

b. Eius vitam ac placita descripsit Diog. Laert. qui frequenter huius Aenesidemi meminit.

Porro tota huius Operis Commentatio quid propositũ habeat, iam dictum. Libros ipsos Academico cuidam sodali Lucio *c* Tuberoni inscripsit, domo Roma, & claris ibi natalibus orto, quique magistratus gesserit ciuiles non vulgares. 288

c. al. Neroni.

d A Gell. lib. XI cap. 5. legend. & Sexti Pyrrhonij Hypotyp. lib. 1. cap. 33.

PRIMO igitur Libro *d* Pyrrhoniorum & Academicorum discrimen referens, tantum non emissa voce ista dicit: Academicos dogmata constituere, & alia certa atq; indubitata ponere, alia rursum sine vlla dubitatione tollere: Pyrrhonios autem dubios hærere, & ab omni dogmate liberos atque solutos esse; vt eorum etiam nemo omnino, aut comprehendi omnia posse, aut non posse dixerit; sed nihilo magis talia, quam talia esse; aut tunc quidem talia, aliàs vero non talia; vel vni quidẽ huiusmodi, alij vero non huiusmodi, tertio etiam plane non esse. Neque rursum omnia esse communiter eiusmodi, vt assequi illa quispiam possit, vel quædam saltem horum assequi non possit; sed non magis fieri posse, vt quis ea assequatur, quam vt non assequatur: vel nunc quidem assequi possit, tunc verò non item. Immo neq; verum, neq; falsum, neq; probabile, neq; ens, neq; non ens; sed idem, vt sic dicatur, non potius verum esse, quàm falsum; aut probabile potius, quam improbabile; aut ens, quàm non ens; aut tum quidem tale, alias vero aliusmodi, aut vni tale, mox alteri etiam non tale. Nihil enim in vniuersum Pyrrhonios definire, ne hoc quidem ipsum, quod nihil definiatur. Verum cum non suppetat, vt aiunt, quod sensa mentis efferamus, sic loqui solemus. At qui ad Academiam, maximeque ad hanc nouam pertinent, inquit, cum Stoicis interdum opinionibus consentiunt, & (si verum fateri volumus) Stoici ipsi, sed qui cum Stoicis pugnent, videntur. Deinde & de multis decreta statuunt. Virtutem enim atque amentiam inducunt; bonum quoque, & malum velut principia ponunt, verum item, & falsum; rursum probabile, & improbabile; ens dein, & non ens; aliaque non pauca certo definiunt: ambigere se tantum dicentes *e* de comprehensiua imaginatione. Quamobrem Pyrrhonij, dum nihil definiunt, omnino irreprehensi permanent: verum Academicis, ait, pares cum alijs Philosophis rationes reddendæ. Illud porro maximum: Quod illi de re qualibet sibi oblata dubitantes, non tantum eundem perpetuo teneant ordinem, sed nunquam etiam secum ipsi pugnent; cum hi secum pugnare se, ne sentiant quidem. Simul enim ponere quidpiam, & rursum indubitanter tollere, simul item dicere communiter aliqua esse comprehensibilia, & non esse; manifestam vtique pugnam adfert. Alioquin quomodo fieri possit, vt qui ignorit hoc esse verum, illud falsum, adhuc dubitet, atque ambigat; & non certo prius illud amplectatur, alterumque declinet? Nam si ignoratur hoc bonum esse, aut malum; vel hoc verum, illud falsum; & hoc exsistere, illud vero minime: omnino fatendum horum singula comprehendi non posse. sin euidenter

e. περὶ καταληπτικῆς φαντασίας.

AENESIDEMVS.

denter ſenſu vel intelligentia horum quidque percipiatur, comprehenſibile iam horum eſſe quodlibet dicendum eſt. Hæc, aliaque id genus, ab ipſo mox librorum initio diſcrimen Pyrrhonios inter & Academicos oſtendens, hic Aeneſidêmus Aegeus pertractat, vniuerſum deinceps Pyrrhoniarum rationum inſtitutum eodem hoc priore libro paucis ac ſummatim traditurus.

SECVNDO deinde libro ſingulatim iam, quæ vniuersè dixerat, tractare incipi-
281 ens, de Veris & Cauſis diſputat, deque affectionibus, de motu item, & generatione atque corruptione, ac de horum contrarijs; aduerſus hæc omnia dubia illa eſſe atque incomprehenſibilia, validis, vt putat, ratiocinationibus ante oculos ponens.

TERTIVS poſt hæc liber de motu & ſenſu, eorumque proprietatibus, ſimiles cõtradictiones curioſius inueſtigando, ad ea quæ nemo aſſequi aut comprehendere poſſit: hæc quoque abripere conatur.

QVARTO autem libro ſigna rerum obſcurarum, quæ nos manifeſtas haſce res eſſe dicimus, ne eſſe quidem vult; ſed decipi inani affectione eos, qui hæc opinentur. Mouet & ex more alias deinde quæſtiones de vniuerſa natura, de mundo, de Dijs, nihil horum percipi poſſe contendens.

Proponit ipſius & QVINTVS liber dubitandi aduerſus Cauſas occaſiones, nihil nullius eſſe cauſam tradens: & falli, qui Cauſas adferre conentur; numerans etiam modos, quibus Cauſas reddere ſtudeant, qui coacti iam in hoc errore verſentur.

SEXTVS vero bona & mala, quæque expetenda & quæ fugienda, [a] præpoſita adhæc atque reiecta in eandem ludificatoriam diſputationem adducit: quæ quantum in ipſo eſt, à noſtra quoque comprehenſione atque cognitione excludit.

SEPTIMVM aduerſus virtutes inſtruit, referens varias de ijs opiniones nequidquam commentos eſſe Philoſophos, ſeipſos decipientes, quaſi iam ad earum actionem contemplationemq; peruenisſent.

Qui ad hos omnes OCTAVVS accedit liber, contra [bonorum] Finem diſputat, neque beatitudinem illum eſſe, neq; voluptatem, neq; prudentiam, neq; aliud eorum quidpiam quod cuiuscunq; Philoſophorum familiæ ſectator opinando aſſerere queat; ſed omnino Finem non eſſe, ab omnibus licet decantetur.

Igitur ad huiusmodi concertationem diriguntur Aeneſidemi libri, qui Platoni, alijsq; ante nos pluribus ſatis indicarunt, ſtultitiæ plenum ac nugarum illius Opus eſſe. nihil item ipſum ad aliquod dogma [confirmandum] prodeſſe, æque eſt manifeſtũ; vbi ſaltem ipſas quoq; inhærentes noſtræ menti dogmaticas contemplationes expellere aggreſſus eſt. Si qui tamen in Dialecticis exercentur, non inutilis hic liber. modo ne horum parum adhuc cõfirmata mens, hiſce ratiocinationibus inhæreſcat, iudicijq; perſpicacitas vitiata non ſit.

[a] τὰ προηγμένα τε καὶ ἀποπροηγμένα *quæ dicantur apud Stoicos, docebit te Cicero III. de Finibus, & clarius Sextus Empiric. lib. III. Pyrrhon. Hypot. cap. 24. init.*

AGATHARCHIDÆ

Hiſtorica.

CCXIII.

LEGI AGATHARCHIDAE, quem Agatharchum quidam nominant, *Opus hiſtoricum*. Hic patria Cnidius, inſtituto Grammaticus fuit. ſcribam tamen atque anagnoſten inſuper fuiſſe, præſtitum his functionibus Heraclidæ Lembo miniſterium, indicium fecit. Fuit & alumnus Cinnæi.

Scripſiſſe autem Aſiaticas res libris decem, & de Europæ rebus [a] libris quadraginta nouem hiſtoriam pertexuiſſe, didicimus. Eius autem [b] libri quinq; rubrũ mare, quæq;
282 ad illud pertinent, exponunt. Et hæc quidem omnia ipſemet extremo libro quinto cõmemorat. Vbi & ob alias certas cauſas à ſcribendo ſe ceſſaſſe ait, quodque exacta iam ætas in ſenium vergeret. Sunt qui prẽter hæc alia ab illo conſcripta tradunt, qnæ mihi videre nunquã contigit. Nam & Compendiũ aiunt vno libro reliquiſſe eorum, quæ de rubro mari ſcripſiſſet: item de Troglodytis libros quinq;: ſed & Epitomen Lydes ab Antimacho ſcriptæ: Rurſum aliud Breuiarium eorum, quæ de collectione admirabilium ventorum ſcripta exſtarent. Hiſtoriarum adhæc Excerpta compoſuiſſe, atq; De amicorum inter ipſos conſuetudine.

Eſt autem hic vir, qnantum eius libris legendis cognoſcere potui, grandiloquus, & ſententijs abundans. Qui orationis magnitudine ac dignitate præ cæteris quidẽ gaudet,

[a] *Quos citat non ſemel Athenæus, vt & Lucian. in Macrobijs IX. Aſiaticor.*

[b] *Quorũ primi & quinti Excerpta occurrent poſtea Cod. CCL. pag. 717.*

AGATHARCHIDES.

sed verbis selectioribus non admodum videtur addictus. neque tamen dum vsitatas per omnia consuetasque voces non adhibet, nouas ipse format: nisi forte vsurpandorum vocabulorum artifex quispiam, nouam quandam speciem præferentem phrasim de non nouis vocabulis effecerit. Quod quidem artificium ingeniose adeo tibi subijcit, vt nec innouatum quidquam videatur, nec minor sit, quam si vsitatas attulisset voces perspicuitas. Vtitur etiam sententijs, quæ eius prudentiam non minus, quam industriam manifestè declarant. Ad verborũ item immutationem rectius adsumendam, egregie præ cæteris comparatus est. Iucunditatem porro, quodque animum demulcere, aut diffundere queat, occulte passim ac latenter per totũ Opus disseminat. Ad tropos quoq; vbi se applicarit, sine vllo molestiæ sensu illos adhibet. Quod quidem in eo efficit non verborum ipsa per se commutatio, sed ingeniosa quædam & suauis ad res alias transitio atque conuersio. Etenim nomen pro verbo adsumere, rursumque verbum in nomen commutare, voces quoque in orationem diffundere, & orationem in nominis quasi formam cogere, nemo est omnium, quos nouimus, hoc ipso peritior. Idem Thucydidé in concionibus apparatu & vbertate imitatus, magnitudine orationis æquat, perspicuitate autem etiam vincit. Talis omnino vir iste est, ab ipsa quoq; Grammatica gloriam assecutus. Cui etsi Rhetoris cognomentum improuidum aliorum iudicium non concessit, mea certè sententia non Grammaticorum solum, sed ne Rhetorum quidem vlli secundus cum docendo, tum scribendo videtur.

HIEROCLIS

De Prouidentia & Fato libri VII.

CCXIV.

LECTVS *a* est HIEROCLIS *b Liber de Prouidentia & Fato*, atq; de arbitrij nostri cũ diuina gubernatione congruentia, Auctor hic professione Philosophus, cui libet ipse Olympiodorũ quendam veluti censorem constituit, qui eius scribendi causam dederit, cum Philosophiæ non vulgaris adamator, ne ciuilis quidẽ sapientiæ rudis esset. Clarum enim legationib⁹ Romanis fuisse, multasq;, ac magnas è barbaris gentibus Romano adiunxisse imperio, quæ ipsi quoq; ad magnos apud illas magistratus acquirẽdos viã strauerint. Igitur Olympiodorus, ad quem liber mittitur, talis fuit: ad quem insuper libro primo extremo adiunxit Auctor consolationem, cum ille adoptiui filij amissionem supra modum lugens, non dolenti tantum esset animo, sed etiam vultu tristiore. Ipse autem commentarius *De Prouidentia*, disputationem præfert eius, qui erga Platonis nõ aliter, quam erga Aristotelis sententiam animo affectus esset. Conciliare enim horum Philosophorum inter se opiniones studet, non solum in ijs, quæ de Prouidentia disputant, verum etiam vbi animos docent esse immortales, aut de cœlo quidpiam ac mundo ijdem philosophantur. Quotquot autem hos inter se dissentire ac pugnare arbitrati sunt, eos longissime ab eorum sententia abductos, à veritate omnino aberrasse contendit, alios sua sponte contendendi studio atque vesaniæ sese addicentes, alios præoccupata opinione atque imperitia subactos. Ac prioris quidem ordinis ingentem fuisse numerum refert, donec Ammonij aliquando sapientia orbi illuxit, quem etiam *Diuinitus edoctum* appellari prædicat. Hunc enim veterum Philosophorum opinionibus perpurgatis, & resectis quæ vtrinq; excreuerant nugis, in præcipuis quibusq; & maximè necessarijs dogmatibus, concordem esse Platonis & Aristotelis sententiam, demonstrasse. Huc igitur Hieroclis scriptio magno studio connitens, & argumentis illa astruit, quæ ipsos sensisse contendit. & acriter cum ijs certat, qui contrariam tueri partẽ conati sunt. Epicureos dico, ac Stoicos, & quotquot forte Platonem atq; Aristotelem colunt quidẽ, sed eorũ sensa minus rectè explicant. Eos item, qui in Genethliaca desudant arte, redarguit, dum fallacem eorum esse ac lubricam de Fato opinionem ostendit. Immo & qui Prouidentiam rerum creatarũ cõmentis quibusdam aut præstigijs tollere audent, ijsdẽ prorsus rationũ quasi quæstionibus explorandos subijcit. Vt autem simul omnia dicam, aduersus omnes illas opiniones insurgit, quæ indoctiores eo adducunt, vt diuinam Prouidentiam vel omnino non esse, vel nullius esse momenti ac despicatui ducendã putent.

a. De quo Suid. & Liban. lib. 1. ep. ad Acacium.
b. Vnde impressa Lutetiæ, quædã excerpta, apud Fed. Morellum.

Ex Platonis igitur sententia supponit hæc disputatio, Deum natura ante illam [prouidentiam] esse, velut vniuersæ simul aspectabilis & inspectabilis huius molitionis opificem, quam ex nulla re subiecta vult à suo artifice productam; vt cui sola sufficeret

283

ceret voluntas, quo rerum natura ſubſiſteret. Cæterum corporea ſubſtantia per creationem cum incorporea coniuncta, mundum ex vtraque natura perfectiſſimum, duplicem ſimul & vnum, conſtiturum eſſe; in quo ſumma, media, & ima mundi opifex ſapientia iuxta cuiusque naturam decreuerit. Horum prima *Ratione prædita cæleſtia*, & *Deos*, vocari ait: Quæ vero proximæ poſt hunc ordinem regioni attributa ſunt, ea cum *Ratione prædita ætherea*, tum *Dæmonas bonos* appellat, bonorum item hominibus interpretes & nuncios factos: Humanum denique genus infimum tenere locum, eoſque *Terrena animantia*, & *Humanas animas*, atque (vt Plato diceret) *Mortales homines appellari* tradit. Hæc porro tria genera in vno velut animante, vel choro atque
284 concentu ita eſſe aptata inuicem atque connexa, vt naturalis eorum diſtinctio per vnionem illam, ac nexum mutuum minime confuſa conſeruetur. Ac præeſſe quidem præſtantiora inferioribus; omnibus tamen omnino imperare ipſorum Patrē atq; conditorem Deum. Hoc ergo eius tanquam à patre denominatū regnum, & videri, & vere eſſe Prouidentiam, quæ quod cuiq; generi conuenit, hoc illi diſtribuat: At vero Iuſtitiam illam, quæ Dei prouidentiam comitatur, vocari *Fatum*. Vno enim Fati nomine in plures notiones, ab ijs qui nouitate gaudent, diſtracto, non aliud tamen Fatum ſibi videri, quam id quod Ariſtotelem & Platonem credidiſſe tradit. Neq; enim illam temere poſitam Genethliacorum neceſſitatem ullo modo admittit, nec Stoicam item vim, neq; illud etiam Fatum, quod Alexander Aphrodiſienſis ſtatuit, eoq; tandem deducit, vt idē prorſus cum natura corporum Platonicorum efficiat: ſed nec eam, quæ carminibus magicis aut ſacrificijs à conſueto naturę ordine deflectatur, Geneſin: ſed illud tantummodo Fatum, vti diximus, extollit, quod cum ſuis Plato vult: Rerum ſcilicet euenientium ſecundū Prouidentiæ leges iudicialē quandam Numinis operationē, bono ordine ac ſerie res noſtras dirigentē in illum finem, in quem liberæ actiones ex certo propoſito feruntur. At enim iſthæc huius viri ſcripto cum contineri videas; frequens nihilominus ipſi & magnum certamen eſt de humanorum animorum *a* priore vita, deque eorū in alia corpora transmigratione. Nam ex animantibus quidem ratione carentibus, aut in bruta transfuſionem non recipiens, at vero hominum in hominem transitum ſtudioſe defendens, periculoſam hanc atque ineptam opinionem ſurſum deorſum verſat. Per illam quidem, vt credit, diuinam prouidentiam corroborans; Per hanc, liberum arbitrium, *b* liberumq; ſuiipſius dominatum adſtruens; Fato certe tam ei grato auxilium ferens: idque non abſurdis tantum commentis incitatus, ſed etiam ex minime cohærentibus argumentarionibus ſuas, quas putat, probationes producens; cum interim, per quæ reuera prouidentiæ dogma conſtitui poterat, ne in mentem quidem illi venerint. Immo vero, ſi quis huic homini veritatem anteponere ſtudeat, quibus illam argumentis adſtruere nititur, his ipſis eandem omnino euertit. Nam qui infirmum argumentum ſemel veritati ſubſtrauit (vt alibi, cum res ita poſtularet, copioſius oſtendimus) is in contrariam facile partem conuerti illam poſſe, quin & nequaquam ſubſiſtere, ſimul demonſtrauit. Illa quippe animorum priore vita, & in corpora transmigratione (quam ipſe baſim ac fundamentum Prouidentiæ, liberoque arbitrio, ac Fato illi ſubijcit) omnino inter abſurda & impoſſibilia per veritatem ablegata, nimirum vna cū illo, qui per iſta hæc molitur efficere, etiam Prouidentia, & Liberum arbitrium, & Fatum euertitur; atque in nugas operoſa illa machinatio abit.

a. προθέσεως.

b. τὸ αὐτοδέσποτον.

Porro in *c* ſeptem libros vniuerſum Opus diuiditur: quorum PRIMVS quidē exponere inſtituit ea, quæ ipſe apud ſe de Prouidentia, de Iuſtitia, & de Sententia in nos pro factorum merito ferenda, meditatus eſſet. SECVNDVS dein Platonicas colligens opiniones, ſuas cuiq; probationes ex ipſis Platonis Operibus apponit. TERTIVS obiectio-
285 nes proponens, quibus vti quiſpiam aduerſus ea, quæ tradita ſunt, queat, diſſoluere harum cauillationes conatur. QVARTVS Oracula, quæ vocantur, ac Sacerdotum leges, & Platonis dogmata inuicem conciliare ſtudet. QVINTVS Orpheo, Homero, & cæteris, qui ante Platonē celebrabantur, Platonicam de modo dictis doctrinam tribuit. SEXTVS omnes, qui poſt Platonē fuēre, ipſo quoq; Ariſtotele principe aſſumpto, vsq; ad Ammonium Alexandrinū, cuius in familiaribus celeberrimi Plotinus & Origenes, ad hos, inquam, vſq; Platonis poſteros, qui quidem aliquod ſibi nomen ſapientiæ pepererunt, eiusdem ad unum omnes cum Platone eſſe ſententiæ, argumentis probat. Quod ſi qui conſentientes Platonis & Ariſtotelis opiniones dirimere aggreſſi fuerint,

c. *E quorum tribus primis excerpta quædam afferuntur infr. cod. CCII. pag. 749.*

HIEROCLES.

eos & nihili homines, & fugiendos ſtatuit. Multa inſuper Platonicorum ſcriptorum adulteraſſe eos etiam, qui hunc ſibi præceptorem adſcriberent; vt & Ariſtotelicorum Operum eos, qui ſe huius partem maximi facere profiterentur: non aliam id utiq; ob cauſam, quam vt cõmittere inter ſe Stageriten atq; Ariſtonis F. poſſent.

SEPTIMVS Liber proprio ſibi ſumpto argumento, de Ammonij ſupraſcripti Diſputatione ſtudioſe differit, vtq; Plotinus & Origenes, immo & Porphyrius atq; Iamblichus, & deinceps ordine cæteri, qui diuina (quemadmodum ipſe quidem loquitur) generatione ſunt editi, vſque ad Plutarchum Athenienſem, quem etiam auctorem talium ipſe nominat dogmatum, vt, inquam, hi omnes purgatæ Platonis Philoſophiæ addicti ſint.

Ipſa vero huius Auctoris dictio perſpicua eſt ac pura, & Philoſophicum decens ſtudium: tametſi fucatis & ſuperuacaneis coloribus, aut benedicendi vatietate non exornetur.

IOANNES PHILOPONVS

CCXV. *Contra Iamblichi Opus de Simulacris.*

LEGI IOANNIS cognomento *Philoponi Librum aduerſus Iamblichi Opus*, quod *de Simulacris* inſcripſit. Scopus autem Iamblicho propoſitus eſt, oſtendere, cum diuina eſſe idola, (nam iſta etiam ſimulacri nomine complectitur) tum præſentia numinis referta: non ſolum quæ hominum manibus occulta quadam arte fabricata, ob incognitum nimirum artificem cœlo delapſa nominentur (hęc enim & cœleſtis eſſe naturæ, & inde in terram decidiſſe, vnde etiam ſint merita nomen accipere) verum etiam quæcumque fundendi arte, & ſculpendi atque atque fabrili certa ſimul mercede & opera [ab artificibus] conformata eſſent. Horum igitur omnium opera naturam excedere, & hominum opinione maiora eſſe Iamblichus ſcribit; multa partim incredibilia è fabulis narrando; partim in obſcuras cauſas referendo; partim etiam contra atque oculis cernantur, ſcribere nihil metuendo. Opus integrum duas in partes ſecat, *Maioremq;* alteram, alteram *Minorem* nominat. Vtramque Philoponus oppugnat, conſueto orationis genere vſus, quin & compoſitionem ad ſolitam ſibi formam adaptans. A puro enim & dilucido non recedit: neque tamen elegantia & Attica phraſi exornatus nitet. Rationum præterea Iamblichi reprehenſiones ſane generoſas, & per ipſas quoque penetrantes cauſas frequenter tibi exhibet; quas interdum ſuperficie tenus tantum refellentes, & ad ſola nomina relatas, longiusque à re controuerſa recedentes [adfert;] etiam cum hæc redarguenti valde eſt obnoxia, & per ſe imbecillitatem ſuam prodit. 286

ORIBASII MEDICI

Opera.

a. De hoc Eunap. & Suid. meminere.

LEGI Volumina quattuor, quibus medicam rem a ORIBASIVS à ſe compoſitam complexus eſt: aliaq; præterea ſeptem, eadem pæne forma ab eodem edita.

ORIBASII MEDICI

CCXVI. *Galeni Compendium ad Iulianum Imp.*

PRIORE ergo volumine, quæ Galenus Medicus conſcripſerat, ea hic in compendiũ redigit. Iuliano autem, Chriſtianę religionis deſertori, hunc laborem inſcripſit, hoc ferè vſus principio.

„ Iuſſus à te, Diue Iuliane Imperator, Galeni hominis admirandi perutiles de re Medica libros ad pauciora redigere, libenter ſane voluntati tuæ ſum obſecutus. Ijs enim, qui ad hanc ſeſe artem applicare volent (vt ipſe ait) & natura forſitan deſtituuntur, neque aptam ſunt nacti ætatem, ne prioribus quidem ſæpenumero diſciplinis initiati (vt ob eas cauſas libros illos fuſiores ediſcere nequeant) ſufficient, quæ iam ſcribentur: cum & tempore egeant ad ediſcendum breuiore, & ſenſum habitura ſint faciliorem; quando in pauca verba hoc compendium, vitata interim obſcuritate, redigetur. His verò, qui præcedentibus Medicinam ſcientijs exculti, neq; per naturam, neq; per ætatem prohibentur

„ bentur perfectioribus hîc imbui præceptis, hæc quoque Synopsis conueniet: cùm ma-
„ ximè necessaria quæque breuiter iis suggerentur tunc, quando in ipso curandi opere
„ vrgebit necessitas.

Sic igitur Oribasius in hoc opere præfatus, illa solum pollicetur collecturum se, quæ Galeno placuissent, quæque ad Medicam artem, & eius tractationem facerent. Absoluit autem illud opus libris * * *

EIVSDEM

[a] *Medicinalium collectorum ad Iulianum imperatorem libri LXX.* CCXVII.

a. *Ita hic titulus in editis legitur libris.*

ALTERVM quoque *Opus* eidem Iuliano dedicatum *septuaginta libris* absoluitur: nihilo interim minorem, quàm illud prius, sed maiorem potius vtilitatem sua mole adferens. Eius autem proloquium hunc in modum instituitur:

„ Epitomas, quas tu olim, Diue Iuliane Cæsar, mihi conficiendas mandaueras, iam
„ pridem (cùm in Occidua Gallia versaremur) ad finem, quemadmodum tu voluisti, per-
„ duximus: & eas quidem ex iis solis confectas, quæ Galenus conscripsisset. Verùm vbi
„ tu, iis laudatis, alterum mihi laborem adiunxisti, vt perquisitis omnibus quæ Medici
„ præstantissimi maximè oportuna dixissent, & quæcumque ad eundem hunc Medicinæ
„ finem pertinerent, vnum in volumen redigerem. Id quoque ego pro virili parte, &
„ prompto animo facere decreui. Superuacaneum igitur, & omnino ineptum arbitra-
„ tus eadem sæpe scribere, siue quæ ab optimis Medicis, siue quæ ab iis, qui non ita dili-
„ genter res tractauerunt, scripta fuerint: ea solùm colligam, quæ nobis reliquerunt ij,
„ qui ceteris præstiterunt, nihil eorum omittendo, quæ Galenus dixerit: Siquidem cete-
„ ris, qui easdem res pertractauerunt, optima ipse, & via ac ratione, & distinctione adhi-
„ bita, omnibus antecellit, vt qui principia & sententias Hippocratis assiduè consectetur.
„ Ego verò hîc huiusmodi vtar ordine. Inprimis colligam ea, quæ ad partem materia-
„ lem spectant: deinde quæ de hominis natura atque fabrica dicta sunt: tum de tuenda
„ sanitate, & reficiendis corporibus agetur: quibus confectis, addam, quæ ad dignotio-
„ nem & prænotionem pertinent: adhæc, quæ de moribus, deque symptomatis sunt, ac-
„ cedent: & denique ea, quæ valent ad corrigendum ea, quæ præter naturam sunt, ad-
„ hibebuntur.

Hoc igitur proloquium secundi operis, cuius (perinde ac præcedentis) ab eo ar-
287 gumento ducitur initium, quod alimentorum nobis facultates exponit. Septuagin-
ta [b] verò libris, quæ receperat, pertractat. Opus equidem, vt tempore posterius, ita vtilitate prius. Neque enim ea solùm, quæ Galenus rectè litterarum monumentis prodiderat, continet, sed etiam quæ ab ipso prætermissa alij discenda proposuerunt. Ac mihi quidem sanè vtilis hic labor videtur, si non ceteris omnibus, quotquot in Medicæ artis vsum atque contemplationem hactenus collati sunt: at certè præ plurimis: idque vel eo nomine, quod non perspicuè tantùm sua tradat, nihilque prætermittat: sed eorum etiam quæ congessit pleraque variis vocibus efferantur. Vnde si quid forte obscurius hîc est ab aliquo prolatum, id mox per aliorum explicationem declaratur. Quare ad Medicinæ studium sese applicantibus auctor ego sim, vt hoc potissimnm opus assiduè versent. Atque huiusmodi quidem Oribasij altera illa est medicæ tractationis & contemplationis collectio.

b. *Quorum hodie septendecim tantum Latinè exstant, primo quoque eo volumine, vt opinor, amisso.*

EIVSDEM

Compendii ad Eustathium F. libri IV. CCXVIII.

TERTIVM item ab eodem est elaboratum *Opus*, vt ipsemet in proœmio testatur, *Secundi* illius *compendium*, Eustathio filio inscriptum, ac *libris nouem* distinctum, quibus ea morborum medicamenta proponuntur, quæ parari facile possint, in promptuque sint. Ceterum chirurgiæ speciem omnem hisce collectaneis penitus prætermisit. Itaque liber hic memoriam excitando iis, qui in Medicæ artis exercitatione ac speculatione iam versati sunt, non modicam adfert aut parum promptam vtilitatem. Iis item, qui primùm ad artis huius cognitionem hoc compendio peruenire se posse

ſperant, dicerem breui tempore non modicum allaturum vtilitatis : niſi ex eo quod methodo careat,& nihil definitè pronuntiet, quoſdam parua rerum harum inſtructos experientia, & æquo tamen promptius ad curationes aggredientes, in ipſo vidiſſem opere compelli ad maximas noxas tum ægris, tum interdum etiam ſanis inferendas. Verùm nouem hiſce libris illorum ſeptuaginta compendium includit.

a. Is in XXXV. hodie capita diſſectus.

a PRIMO ergo libro diſſerit de cautione in corporis exercitationibus adhibenda, & de ipſis exercitationibus, de euacuationibus cum vniuersè, tum ſingulatim: & iis, vel per ea quæ ingenio ſunt excogitata, vel per ea, quorum domina natura eſt. De aëre ad hæc,& balneis tam natiuis,quàm artificioſis. Item de ſudoribus,& cataplaſmatis:de olei meri,& olei aqua diluti labro. [De iis denique] quæ cutem rodendo, aut ſaltem diſſoluendo,illam diuturnorum morborum curationem efficiunt, quam *Metaſyncriticam* Methodici appellant.

b. Huius ſnum & LX. capita.

b SECVNDO libro de ſimplicium medicamentorum facultate tractat, eorumque delectu : de apparatu, cum c ἀχόωων quæ nominantur vnguentorum, tum emplaſtrorum. Poſt hæc de ponderibus : de latis emplaſtris, quæ κοπτὰ [ſiue contuſa] appellant, deque coctione medicamentorum, quæ ad emplaſtri confectionem commiſcentur.

c. Quanam ea ſint,docebit Gorræus in definit.

TERTIO libro compoſitiones medicamentorum omnis generis perſequitur. 288

d. Capita ei tributa in editis XLI.

d QVARTVS de alimentorum facultate, deque horum apparatu, conſcriptus eſt:de mulſo item,ceterisque potionis generibus,quæ quidem ægrotantibus vtilia ſint. De lactis inſuper potu, ac denique de aquis.

e. Sectus in capita LIII.

e QVINTVS liber,quæ grauidis ac prægnantibus accidant,tradit,earumque victum,& quales nutrices eligendæ. De infantis educatione, quæque ei ætati accidere ſolent. De laſſitudine cum ab exercitatione nata, tum ea cuius cauſa exterius minimè apparet:itemque de cutis aſtrictione. Senum quoque victum hìc reperias,& quæcumque corpori extrinſecus aduenientia deformitatem conciliant, horumque depulſionem & curationem. Dentium præterea cuſtodiam,& quæ audiendi difficultatem,atq; oculorum caliginem reſtituunt : damni ad hæc à ſaturitate illati curationem, & negotioſæ vitæ victum. De iis etiam agit,quibus alimenta corrumpuntur : & iter agentibus ac nauigantibus victus rationem præſcribit. Diſſerit & de carnis extenuatione atque nutritione,poſt quæ temperamenti cognitionem, & eius euerſi curationem tradit.

f. Continet nũc capita XLVII.

f In SEXTVM librum ea ſunt coniecta, quæ ſigna ſunt ad rectè tutoque de morbis iudicandum. Curatio item, ac prænotio febrium atque ſymptomatum : adiunctis & febrium generibus,earumque remediis. De fame, & de animi defectione ac ſyncopa, atque de dolore, & ſingultu agit. Item de canina appetentia, & contra de proſtrato appetitu, & curatione immenſæ famis. Præterea de nauſea & vomitu, & de inſomnia, torpore,colliquatione, ſiti, atque exulcerati oſſis ſacri medicina.

g. Vno & L. capitibus.

g SEPTIMO verò libro de vlceribus vniuerſis, tam quæ ſimplicia, quàm quæ caua dicuntur : immò & de iis, quibus cicatrice eſt opus, atque de carne abundantibus agit : vbi & igne ambuſtis remedium adfert. Item de papulis, de pruritu, de puſtulis, quæ phlyctænæ vocantur, & de vlceribus diruptis ac malignis. Ad carbunculos quoque & cancros curationes adſcribit : conuulſorum item ac luxatorum & ruptorum: quibus ad hæc rebus cuſpis, arundo, ſpina, aut ſudes carni infixa euellantur. De reduuiis,articulorum vlceribus,ſanguinis eruptione. De neruis vulneratis , & articulis luxatis : de inflammatione,& de affectione,quæ ex defluxionibus fit : de gãgræna,& ſphaceliſmo : de apoſtematis ſeu abſceſſibus & fiſtulis : de eryſipelate & herpete. Item de ſcirrhis,œdematis,termintho,epinyctide. De diſſectis ligamentis,& thymo,ficis atque furunculis. De verrucis & myrmeciis,atque ſimilibus. Ad ganglia,quæ appellantur,ad perniones,ac fiſſuras edit medicamenta:& ad vlcerata pudenda. De leuce præterea, alpho, lepra, ſcabie, impetigine tractat,& de inflationibus : vtque theriaca è viperis magno ſit elephantiacis adiumento. Et hæc quidem ſeptimo continentur libro.

h. Capitibus LVII.

INSEQVENTI verò de memoriæ iactura, deque iis, qui nimia vigilia, vel graui ſomnolentia torquentur, h agit Oribaſius. tum quid ephialtes ſit, morbusque comitialis,& vertigo, apoplexia, atra bilis, inſania, vehemens amor, ac lycanthropia : horumque remedia. De cerebri ad hæc morbis, & rabidi canis morſu. De paralyſi, ſeu neruorum reſolutione, & rigore, qui calefieri nequeat. De conuulſionibus ac diſten- 289

tione,

tione, deque capitis doloribus. Ad puerorum insuper aduſtiones, ad fœdum narium odorem, ad ſugillationes ſub oculos, & ad *a* ecchymomata inueterata. Item de labiorum ſiſſione. Ad ephelidem quoque ac faciei nævos, oculorumque nigras maculas, & varos, ac ficoſas menti eminentias. De fœdo alarum odore: de variis oculorum doloribus, de pediculari morbo, de narium obſtructione & de ſtrangulatis. Atque hic octauus liber eſt.

a. Vitiosè legi hic ἐχύματα docent libri editi.

b NONVS autem & vltimus, illud morborum genus complectitur, quod circa thoracem ac viſcera conſiſtit, & ad verenda vſque pertingit. muliebres etiam morbos recenſet, atque aduerſus podagram, articularem morbum, & iſchiadem remedia præſcribit. quod quidem tertium eſt ab Oribaſio ſcriptum de re medica opus.

b. Per capita LXII.

EIVSDEM

Ad Eunapium libri IV. CCXIX.

QVARTVM item *Opus eiuſdem* eſſe *artis compendium*, Oribaſius vult, quatuor illud libris abſoluens. cuius quidem componendi Eunapium (quem & eloquentiſſimum prædicat) auctorem ſibi fuiſſe commemorat. Remedia verò, quæ facile parantur, tradere ſibi propoſitum ait: quam etiam doctrinam triplici ferè modo conficit. Primum enim ſimplicium facultates vniuersè, & ſingulatim vſum cuiusque recenſet. Deinde morbi cuiuſque curationem docet. Tertiò præter partis affectæ cognitionem, etiam medicandi rationem exponit. Quarto denique loco illud argumentum tractat, quod ad ſanitatem curandam ſpectat: quod & ceteris iam enumeratis præmittit. Mox ergo cum natura ab infantis educatione auſpicatur.

Ceterum hic ad Eunapium labor idem ferè ac geminus eſt cum eo opere, quod ad filium ſcripſit. Neutrum enim Chirurgiæ rationem ducit: & verò in ceteris quoque conſpirant, niſi quod ordinem aliqua eundem vel ſimilem non ſeruant. In quibuſdam item alterum altero nonnihil præſtat, vt in pleriſque locorum morbis, & quantum ad ſimplicium medicamentorum cognitionem illud, quod ad Eunapium ſcribitur, opus. Et habet viciſſim alibi quidpiam ad Euſtathium liber, de quo præ illo gloriari poſſit. verùm *a* pro vtroque ſuſcepto labore habenda homini gratia eſt. Quod enim in ſcriptore fuit, non incommodi cuiuſpiam, ſed emolumenti potius *b* cauſſa vtrumque (vt & quæ antea ſcripſerat) elaborauit.

a. Emendo, ὑπὲρ ἑκατέρας τῶν σπειρῶν, aut ἑκατέρας τῶν πόνων.
b. ἕνεκα repono pro ἑκατέρας.

Quod autem ad dicendi characterem attinet, dubium eſſe ac ſuperuacaneum videatur, quidquam iudicare. Nam & è variis atque omnigenis hæc ſunt ab eo collecta volumina: & vir medicus, non ſermonis elegantiæ peritiæque reddere rationem prudentibus debet, ſed ſi quam fortè medicarum functionum minus rectè aut reddidit, aut demonſtrauit.

Vidi ego alterum eiuſdem auctoris opus, totidem libris diſtinctum, inſcriptumque *c* *Paratu-facilia*. Id ad Eugenium quendam argumentum ſuum referebat, quem & diſertum nominat. Vtilem quoque ſcriptionem fore ruſticantibus additur, iteréque
290 agentibus, & vbicumque locorum medici copia non ſuppeteret. Veruntamen hic liber, etſi titulo, & appoſita dedicationi perſona, nonnihil differat: cetera tamen nonniſi deſcriptum eſſe operis ad Eunapium ſatis manifeſtè apparet. Quare in eam cogitando ſententiam veni, non eſſe id vnquam ab Oribaſio factum: ſed vel errorem eius, qui ab initio miſſum ad Eunapium librum deſcribendo, titulum quidem in *Paratufacilia* commutarit, pro Eunapio verò Eugenium ſubiecerit: vel alium certè quempiam gloriam ſibi ex dedicatione quærentem, ad hoc confugiſſe commentum, vt pro Eunapio Eugenium, & pro ſcripto ibi titulo *Paratufacilia* ſcriberet.

c. Qui titulus modo librorum ad Eunapium in excusis exemplaribus.

THEONIS ARCHIATRI ALEXANDRINI *HOMO*. CCXX.

LEGI THEONIS *Archiatri Alexandrini* librum medicum, qui HOMO inſcribitur, & Theoctiſto dedicatur. Curationes autem auſpicatur ab hominis capite vſque ad pedes, affectorum omnium humani corporis partium morbis remedia quædam adferens. Non tamen aut morbi naturam, niſi in paucis fortè, explicat, aut ſatis diſtinctè

THEON MEDICVS.

ſtinctè illas res tradit, de quibus diſſerere proponit. Deſcriptis verò iam eorum morborum remediis, qui pedes atque articulos inuadere ſolent, de purgantibus deinde medicamentis ſimplicibus agit, conaturque & cauſſas quaſdam reddere (idque, vt mihi quidem videtur, non rectè, neque veritatem ſecutus) cur purgandi facultatem pharmacorum natura exerat. Hinc medicamentorum omnis generis compoſitionem pertractat, quæ ſufficientem ad ſupranominatos morbos, ceterasque humani corporis affectiones vſum prębeant, ſingulis morboſis partibus, quas omiſerat, remedia adſcribēs. Emplaſtra inſuper, & aduerſus laſſitudinem remedia, collyria item, ac varias antidotos à variis præſcriptas Medicis adfert. Qua in re opus illud conſumitur. Liber autem hic eandem ferè vtilitatem, quam Oribaſij ſynopſis, adferat.

AETII AMIDENI

CCXXI.

Operis medici libri XVI.

a. Quorum priores IIX. Græcè pridem Venetiis excuſi.

LEGIMVS AETII *Amideni de re medica libros a ſedecim.* Collegit autem totum hocce opus non ex iis tātùm ſcriptoribus, è quibus Oribaſius ſuos ſiue ad Iulianum Imp. ſiue ad Euſtathium & Eunapium libros, ſed ex Therapeuticis præterea Galeni libris, atque ex Archigene, & Rufo. Ad hæc è Dioſcoride, Herodoto, Sorano, Philagrio, Philomene, Poſidonio, aliisq; nonnullis, qui medendi arte nomen ſibi gloriamq; pepererunt. A facultatibus autem ſimplicium medicamentorum, ac ciborum è Galeno breuiter hæc commemorans, initium ducit, finiturq; opus libro ſextodecimo, qui de mulierum morbis præcepta tradit: quibus cū alia adnectit capita, tum tergendæ faciei, reliquiq; corporis rationem docet, œnantharíorum inſuper ptæparatione, & id genus aliis quibuſdam adiectis. Sic, vti diximus, opus vniuerſum & incipit & deſinit. Singulatim autem; PRIMVS liber ſimplicium alimentorum ac medicamentorum facultates breuiter perſtringit. 291

ALTER dein metallicorum facultatem & vſum, animantiumque vel integrorum vel partium eorum vtilitatem paucis in medium adfert. Poſſit autem totius de ſimplicibus medicamentis tractationis pars hæc non modica cenſeri.

TERTIVS eius liber agit de omnis generis exercitationibus, quæq; exercitationem parent. Hinc poſt euacuationes, ſeu humorum eductiones illas occultas, de venæ ſectione pertractat, non ſectionis tantùm modos diſcernens, ſed etiam magnitudinis, formarum, temporis opportuni, atq; euacuandi menſuræ deſcribens. Mox de arteriæ ſectione, & de ſanguinem ſiſtente arteriarum medicamento, de cucurbita, ſcarificatione, & hirudinum delectu. De victus ratione & vſu. De purgantibus medicamentis, & vinorum purgantium vario apparatu. De purgante vino mulſo, condito, abſinthiato, roſato, melle roſaceo, aceto mulſo, itemque de garo purgante. De melle, vino mulſo, oxygaro, ac iuſculo molliente: de lacte, atq; oliuis purgantibus. De quibus quidē omnibus præceptiones tradit. Præterea & de compoſitis oxyporis, ac variis purgatoriis, deq; paſtillis, & buccellatis, purgantibus. Aloëdaria quoq; purgantia deſcribit, ſimiliaque è ſale, & illas quinq; celebratas hieras. Auxiliantia quoq; iis, quos purgās medicamentum non purgauit, aut qui ſupra modum, euacuati ſunt. De vomitu, & quibus dandum ſit veratrum, quid illud poſſit, ac qui ad ſumendum apti. De exploratione veratri, & præparatione bibituri. De vario ellebori ſeu veratri vſu atq; exhibitione, & de cura eorum, qui illud biberuut. De epithematis purgantibus proſequitur, & quæcumq; in nobis partes purgentur, puta oculos, aures, & reliquas. De ſuffimento ad eundē effectum pertinente, & de iis quæ tenuia inteſtina, ſimasq; iecoris partes, & his ſimilia euacuant. De aëre, ventis, ac ſtellarum ſignificationibus. De aquis item & balneis, partim artificio paratis, partim natura productis. De frigida lotione, deq; inſeſſu ſolij ex oleo, & de faciei aſperſione, de perfuſione, inſeſſionibus, humectatione, & ſicco fomento. De variis cataplaſmatum generibus. De dropace, picatione, ſinapiſmo, rubricatione, & in quibus ſit metaſyncriticis, ſiue humores ex alto euocantibus auxiliis, vtendum. Et hæc quidem libro tertio continentur. 292

QVARTVS liber, quæ ad tuendam valetudinem pertinent, colligit. Auſpicatus ergo ab infantium educatione, horum cum morbos, tum remedia exponit. Agit & de omnium ætatum ac conditionum victus ratione. De carnium item diminutione, & gracilium

cilium inſtauratione. De laſſitudine ab exercitationibus, deque huius differentiis: de ea item, quæ ex Venere oritur, & cuius cauſa ignoratur, quã *ſpontaneam* nominant. Qua cura ad concoctionem vtendum ſit, & de denſatæ cutis curatione, atque de æſtuoſo ardore & frictione opportuna. De cruditate, ac crapula, & æquali temperatura. Optimi præterea temperamenti dinotionem, & calidi aliorumque, cum ſimplicium, tum compoſitorum temperamentorum notas (idque non modo corporis totius, ſed & capitis, cerebri, ventris, cordis, iecoris, ac teſticulorum,) edocet: horumque omnium, ſi fortè à naturali ſtatu deflexerint, remedia ponit.

QVINTVS Aëtij liber de morbis, & in primis de febribus diſputat, quorum ſigna, prænotiones, dinotiones, curationes diligenter ſanè pertractat, & quæcunq; præterea ad hanc medicam contemplationem ſpectant: quodnam morbi principium ſit iudicandum, trifariamq; illud dici. quæ item acceſſio morbi, quæq; remiſſio: vigor item atque declinatio, cum partialis morbi acceſſione, tum corporis vniuerſi. Quæ ſint ſanitatis ſigna, vel mortis in ægrotante: & quænam horum tardius aut citius vel medio modo, ad ſanitatem vel interitum pertinere iudicentur. De pulſuum ſignis, & vrinarum dinotione: ac quid hæc deſignent. De excrementorum notis, vomitusq; prænotione ac ſignificatione. De ſanguinis è naribus eruptione, & muliebri purgatione. De notis criticis ſudorum atq; abſceſſuum: & de indicio è ſputo. Medicum præterea bene peritum cogniturum, morbúsne perfectè ſolutus ſit, an non, etiamſi forte ſolutus videatur: diem etiam atq; adeò horam, qua ſit ægrotus moriturus. De popularibus & communibus ac peſtiferis morbis tractatio, & de iis, qui variis ex cauſis ſyncope corripiuntur, deque animi deliquio, quod variis item ex cauſis animanti obuenit. De febricitantiũ capitis, aurium, atq; oculorum dolore, inſomnia, luminis hebetatione, ac de eorum curatione quibus ſanguinem per nares in febribus effluere contingit, & quomodo ſit prouidendum febricitantibus. De veſica, vrinæ difficultate, lumborum doloribus, de vlce-
293 rato iam oſſe ſacro, ac teſtibus, & ano. De puſtulis per totum corpus diffuſis, vel in corporis parte natis: ac de tremoribus, & conuulſionibus. Quibus item dulces potiones in febribus maximè vtiles ſint, præſcribit: ibique liber quintus deſinit.

SEXTO porrò libro de capitis & cerebri morbis agit vniuerſis, non hos ſolum edocens, ſed remedia quoq; ipſorum. Agit & de commorſis à rabido cane, & de apoplexia atque paralyſi. De ſupercilij aut palpebrarum reſolutione, itemq; de lingua, & vocali inſtrumento, ac gula, dum hoc ipſo malo infeſtantur, & de horum curatione. De canina conuulſione, & curatione reſolutæ veſicæ, penis, & inteſtini recti. De cruris, alteriusve cuiuſcumque membri medicina, ac de tetano ſeu diſtentione. De capitis variis doloribus è diuerſis cauſis ortum ducentibus, ac de cephalæa & hemicrania. Deſcribit & curationes alopeciarum, capillorum defluentium, & depilium ſuperciliorum. Quæ item capillos tingant, criſpent, exſtirpent, delabentes iuuent, attenuent, vnaq; horum pſilotra. De furfuribus, morbo pediculari, achoribus, quæq; capiti accidunt ſine cauſa manifeſta puſtulis, & horum omnium atque ſimilium incidentium morborum medicina. Item quæ auribus varia variisque de cauſſis mala accidunt, & aduerſus ſanguinis ex ipſis eruptiones: ac de parotidibus. De affectionibus inſuper, quæ naribus contingunt, & de ſternutatoriis, ac quibus potiſſimum remediis redundantes ſternutationes ſedari poſſint. Horum omnium medelas & curationes libro ſexto recenſet.

SEPTIMO poſt hæc libro (quod ſexto capitis affectiones & morbos ad aures vſque & nares, earundemque partium curationes eſſet perſecutus) de oculorum nunc natura orditur, & omnigenis morbis, qui circa ipſos oculos concitantur, ſiue cauſam aliquam interiorem illi prætendant, ſiue ab externis proueniant atque gignantur. De arteriarum quoque ſectione præcepta tradit, & de ſcythiſmo, ac [a] de frontis per ſubmiſſum ſcalpellum excoriatione, venarumque delectu. vbi & illitiones, cataplaſmata, varia collyriorum genera, quibus oculorum morbi curantur, præſcribit. Quæ quidem libro ſeptimo cum cura tractat.

[a] περὶ ὑποπαθισμῶ.

OCTAVO autem libro refert ab initio quædam de his, quæ ſupercilia exornent, quid ſuggillatio ſub oculo ſit: quaq; hæc ratione & fiat, & curetur. Quomodo à Sole & vento non aduratur facies, ac per quæ hæc eadem ſine rugis conſeruari, atrum colorem exuere, aut alia ratione nitidior reddi, corporisq; ipſius cutis odora effici poſſit. Hinc
294 de omnibus iis morbis, qui ad faciem & os atq; tonſillas excitantur, pertractat, ſiue illi

AETIVS.

ab intrinseco accepta causa prodeant, siue ab extrinsecis euenire soleant. Dentium ergo hîc varia continentur incommoda, eorumque curatio: vt & linguæ, gurgulionis, ac cæterorum omnium, quæ oris termino definiuntur, quo in numero censentur a Cynanche atque Synanche in faucibus consistentes morbi: immò & tonsillarum tumores suprascriptis accedunt. Docet item qua ratione strangulati, nondum tamen mortui, refocillari possint, tum de arteriarum affectionibus ac remediis disputat. De catharro quoque ac tussi agens, pharmaca simul tussis dolorem leuantia, describit, cum suffitionibus & epithematis. De orthopnoicis posthæc, & anhelosis, ægreque spiritum ducentibus differit, ac de palpitationibus circa cor. De pulmonis denique ac pectoris morbis postquam tractauit, librum tandem claudunt præceptiones de pleuritide, tam quæ verè adest, quàm quæ adesse putatur, vtriusque harum descriptione, quæque ad eas curandas faciunt, adiectis.

a. *Distincta sunt Anginæ species.*

NONO libro incipit de cardiacis morbis, pergitq; porrò de his agere, quibus atra bile stomachus perturbatur: aut si qui præterea morbi ventriculi os infestant. Cataplasmata iis atque auxilia, qui variis stomachi malis torquentur, enumerans. Ibidem de iis quoque agit, qui à stomacho epilepticorum more conuelluntur: itemque de inappetentia: de canino appetitu, cruditate, & horum curatione. Docet adhæc qua ratione crapula laborantibus opitulandum sit, & alui adstrictæ curam præscribit. Agit insuper de inflatione, & voluulo, seu gracilioris intestini obstructione, ac denique de omnibus, qui colicis doloribus cruciantur. De ventris fluxione, atque de cœliaca, quam vocant, affectione. De colliquatione: de lumbricis cum rotundis, tum latis: de iis quæ ascarides nominantur, deque intestinorum passionibus. Eorum quoque remedia describit, qui aurum, qui æs, vel tale quid deglutiuerunt: dysentericis item quæ vel supernè vel infernè immittantur, remedia commemorat: pastillos, supposita vnguenta, epithemata, donec tandem in sermone de lienteria librum finiat.

DECIMVM librum auspicatur ab imbecillitate iecoris, indeque de omnibus hepatis morbis, & per quæ horum fieri medicina queat, tradit. Hinc ad splenis pergit affectiones, eiusque variam intemperiem cum curandi modis refert: [tales] inflationes, inflammationes, scirrhi, tumores præter naturam atque durities. De ictero tum agit, seu morbo arquato, & de mala corporis habitudine: itemque de hydrope, siue aqua inter cutem: vnde singuli hi morbi nascantur, & quomodo curari possint via ac ratione tradit: quo libri decimi labor terminatur.

VNDECIMO libro de diabete (hoc est vrinæ profluuio) tractat, & de renum imbecillitate cruentam vrinam excernentium. Hinc de calculosis renibus, calculosa ve- 295
sica, ac de renum inflammatione, duritia, suppuratione. De dysuria quoque & stranguria, atque ischuria. De resoluta vesica, & de iis, qui se in somnis permingunt: de inflammata vesica, ac de sanguinis per eam eruptione, deque existentibus in ea grumis, tuberculis, vlceribus: itemque de vesicæ fluxione, ac scabie. De satyriasi, priapismo, seminis fluxu, ac in somnis profluuio. Horum omnium morborum causas, quoad eius fieri potest, explicat, & cautiones curationesque eorum. Extremo verò libro iis quoque, qui Venere vti nequeant, exercitia curationesque statuit.

DVODECIMO libro de ischiade & podagra atq; arthritide siue articulari morbo agit: horũ simul causas cum generales, tum singulares exponẽs, vnà cum variis curationibus, & si qui ad hos accedere alij morbi solent. Varias item horum euacuationes, vnitiones, malagmata, perunctiones, acopa, vnguenta præscribit: purgantia quoq; illis accommodata & antidotos, aliaq; plurima, quæ opem illis morbis adferre possint.

XIII. libro de morsu infestis animantibus agens, simul quas hæc morsis vel affectiones, vel morbos afferant, singulorumq; medelas exponit. Hinc & de feris venenum eiaculantibus simile doctrinã tradit. Quin & plantas atq; herbas, quæ venena sint, & vtentibus noxia, pari studio demõstrat. De fungis etiã, ac sanguine taurino, deq; lacte in ventre coacto in grumos amplius docet. Quæ item metallica animanti noxia si in ventrẽ mittãtur, & horum explanatio. Adhæc de frigidæ, vel vini potu, qui homini noceat. De strangulatis, & qui in aquis à suffocatione periclitantur, aut ex edito loco præcipitarunt. De præseruantibus ac præsagis animantibus, præsertim domesticis. Hinc de Andromachi theriaca ex viperis, quomodo apparetur, quis vsus, quãdo vtendum, quomodo exploranda, qua mensura exhibenda, quibus deniq; morbis potissimum conueniat,

describit. De aliis item theriacis agit, vero de antidoto a Mithridatica, eiusque præparatione, vsu, atq; in quibus prosit: cui etiam alias Antidoti species subiungit. de duobus inde Cyphi generibus scribit. Hinc de elephantiasi, de pruriginosis eruptionibus, de psydracis pustulis, atq; è sudore subortis papulis, de tibiarum vlcerosis eruptionibus, &
296 de cicatricibus, quæ ex vlceribus relictæ corpus denigrant, de duobus vitiliginis seu alphi generibus agit, & de leuce, ac tandem de lepra, earum ortum & causas, vnde originem trahant, curationemque referens. Atque hæc decimustertius liber docet.

a. *Vide Gell. lib. 17. cap. 16.*

XIV. libro de sedis variis morbis diligẽter differit, & de thymis in pudendis, de rimis atq; inflammatione, de noma & carbunculis, & de vlceribus vrinarum meatum occupantibus. De scabioso ac pruriginoso scroto, eiusq; & testium inflammatione, atq; de herniæ speciebus. De emplastrorum cõfectione, & eorum coquendi modo, quæ his iniiciuntur. Ad hæc de neruis sauciatis ac contusis: & de glandulis inguinis, deq; inflammatione generatim. De apostematis item, & cauis vlceribus: quid prædictorum vnumquodq; sit, subiectis singulorum remediis, exponendo. Præter hęc verò etiam, aduersus vermes in vlceribus enatos, & ad nomas ac putredines vlcerũ, itemq; ad sanguinis eruptionem remedia apponit. Scribit & de sinubus, fistulis, gangræna, sphacelo, tumoribus canceratis, carbunculis, erysipelate, erpete, epinyctide, termintho, & papulis siue pustulis, horum ortus simul & apta remedia recẽsens. Medelam adiicit igne aut aqua ambustorum, flagris cæsorum, abrasionum, intertriginum, carnis contusæ, vel ruptæ, conuulsionis, contortionis, & de luxatis articulis, ac pernionibus. Item de digitorum pterygiis, de paronychiis, de vnguibus contusis, subcruentis, non fixis, scabris ac leprosis: quibus etiam remediis effici possit, vt pro delapsis vnguibus, alij subnascantur. De annulis quos aliquando contingit digitis infigi. De clauis & pedum rimis, seu fissuris, & de varicibus. Quæ postquam vtiliter omnia, atq; ex medendi artis legibus præcepit, in illam tandem medicæ doctrinæ partem desinit, quæ de brachiorum ac crurum dracunculis agit: atque ibi XIV. libro finem imponit.

XV. libro pertractat de tumoribus laxis. De inflationibus, de tumoribus duris, atheromatis, strumis, bronchocelis, meliceridibus, stratomatibus, gãgliis, aneurysmate, fauis, & hydrocephalis: horum quoq; origines, causas, chirurgiam, aliasq; curationes exponendo, vnà cum multorum variiq; generis emplastrorum præparatione.

Libro XVI. & vltimo, de vteri situ, magnitudine, forma scribit. Tempus item quo
297 purgari, ac seminare fœmina solet. De conceptus earum tempore, & indicio cum fœcunditatis, tum an iam conceperint, deq; aliis prẽgnantium affectionibus. De cura item ac solicitudine iis adhibenda, tum quæ magis ad pariendum aptæ, quæ ineptæ: de ægro partu, & quæ præter naturam nascuntur: de infantis exsectione, & defectu secundæ, seu secundarij inuolucri. Quibus item de causis vir aut fœmina steriles sint. Horũ omnium prædictorum remedia hoc libro recensentur, vt potiones, pessi, & suffitus ad cõcipiendum. Hinc de vberum, mammarumq; morbis omnibus conuenienti huic arti scientia pertractat, eorumq; cõstitutiones, ortus, chirurgiam, aliasq; curationes attexit. Mox de variis agit causis, cur in fœminis mẽstrua sistatur purgatio. De nimia quoq; mensiũ purgatione, & muliebri fluxu partim rubro, partim albo: tum de vteri strãgulatione, de seminis fluxu: admodum bona his statuta curatione. Ad alias quoq; matricis varias pergit affectiones, puta apostemata, tumorẽ, molam, hydropem, vlcera, & id genus alia: vbi de vtero obstructo, non perforato, aliisq; similibus locutus, medicinas quoq; adiicit. Item de nymphæ sectione, cauda, varicosa hernia, thymis, similibusq; agit, & eadẽ iis methodo remedia p̃scribit. His faciei, ceteratumq; corporis partium smegmata iungit, & suffituum cõpositiones. Atq; hîc vniuersum medicæ facultatis opus suum Aëtius absoluit.

Qui quidem huius viri labor (quantum ego cognoscere potui) Oribasij synopses, siue quam Eustathio, siue quã Eunapio inscripsit, in omnibus superat. Neq; enim eo solum præcedit, quod causas reddat, quodq; dinotiones, p̃notiones, ac definitiones adferat: verùm eo etiam, quòd curationes copiosius tradat. Neq; rursum hos modo tractatus conspicitur superare: sed & quæcunq; è Galeno ille in epitomen accuratè redegit: tum quòd ad minorem liber hic molem cõtractus sit, tum quòd maiore cum perspicuitate suam doctrinam proponat, tum etiam quod de pluribus agat morbis. At cum Oribasij collectione, quæ septuaginta libros cõplectitur, committere se ausus Aëtij labor, inferior fortasse iudicetur: tum quod tractationem de Anatomia p̃tereat, quam illa ex-

AETIVS. plicauit: tum quod conſiderationem de vſu partium, quæ Philoſophi potius erat, quam Medici curantis opus, ſimiliter hic prætermiſit. Quin & eaſdem forſitan ob cauſas nonnihil cedat, vt minus illam è Galeni ſcriptis collectã epitomam vincat. Verum dixerim equidem (animaduerſa quæ nunc eſt hominum negligentia, & inclinatione maiore in alia omnia, quam in ea, quibus ægrorũ curatio perficiatur) hanc Collectionem præ aliis ſcriptis in vſum deducendam: iis præſertim, quibus abſtruſiorem medicinam ſcrutari, aut phyſiologiæ ſubſidio cognitionem & veritatem conſequi, propoſitum non eſt, ſed ad ſolam corporum medicinam reſpectũ habere, nulloq; quod ad eius vſum pertineat, 298
deſtitui. Qui enim reipſa demonſtrare volent curationibus morbos depelli, eos hunc librum manibus diligenter terere, eidemq; operam ac ſtudium nauare oportebit. Cui admonitioni quiſquis parebit, næ ille mox experiundo laboris ſui fructum referet.

IOBII MONACHI

CCXXII. *Commentarii de* VERBO *incarnato libri IX. capita XLV.*

LECTVM eſt IOBII Monachi opus libris nouem, capitibus verò quinq; quidem illis ſupra quadraginta, ſed quibus alia nonnulla interiiciantur. Ipſe auctor titulum libro dedit, DE VERBO INCARNATO COMMENTARIVS. Propterea nimirũ, quod (vt ait) multas hîc de Filio DEI homine quæſtiones pertractet. In tractandis igitur controuerſiis (ſi generatim loquaris) non pœnitendus quidem ille eſt, aut remiſſus: at non ita etiam rectè in ſolutionibus procedit. Nam vt maximè ſolutionẽ in pleriſq; veſtiget: in quibuſdam interim ſola illi, quæ apparet, ſpecies ſatisfacit, vt nihil altius ad certiorẽ veritatem penetret. quin & hoc fortaſſis alius quiſpiam dixerit, ipſi etiam ſeſe offerenti ſpeciei conatum eius cedere. Etſi cùm in hoc opere, tum in eo quod cõtra Seuerum ſcripſit, & rectæ religionis eſt (quod quidẽ obſeruauerim) amans, laudeq; dignus, & diligentiæ non contemnendæ, atq; in ſacrarũ præterea ſcripturarum cõmentatione inſigniter exercitatus. Iuſſu autem viri cuiuſdam virtute clari ad hunc ſeſe laborem aggreſſum refert.

LIBER I. & II.

Cur Dei filius, non Pater, aut Spiritus S. homo factus.

CAPVT I. Primam itaq; librorum ſuorum quæſtionem proponit, *Cur Dei filius, & non Pater, neq; Spiritus S. humanam formam induerit:* Cuius eſſe quęſtionis ſolutionem hanc arbitratur. Quãdo filius Verbum eſt, & homo Verbo atq; imagine Dei olim cohoneſtatus, hiſce poſtea excidit, *a comparatusq; eſt iumentis inſipientibus, & ſimilis factus eſt ipſis*: propterea nimirum Verbum ad eos, qui *b* in irrationabilitatem lapſi erant, acceſſit, ruinam noſtram reparans, ac nos in priſtinam dignitatem poſtliminio reuocans. *Verbum c enim*, inquit, *caro factum eſt* (id eſt, naturam noſtram in irrationabilitatem prolapſam, & nihil iam intelligentiæ habentem, ſed totam ad ea, quæ carnis ſunt, inclinatam, aſſumpſit) *& habitauit in nobis.*

a. *Pſal.* 48. 13.
b. εἰς ἀλογίαν.
c. *Ioan.* 1. 14.

II. Nam hanc etiam ob cauſſam, ait, virgineos recens ſinus egreſſum Verbum excepit præſepium, brutorum menſa, bobus atq; aſinis alimentum præbens. Bobus quidem, quod puri cùm ſint, veteris populi Iſraëlis ſymbolum præferant: aſinis verò, quod ob impuritatem gentium cœtum repræſentent: quos vtroſq; iam opere atq; opinionibus in irrationabilitatem illapſos, Verbum reuocauit. Quemadmodum & alicubi Propheta *d* Eſaias prædixit: *In medio duorum animalium cum clamaueris, memoraberis: cùm appropinquarint anni, cognoſceris.*

d. *Non hæc apud Eſaiam hodie, ſed Abacuc* 3. 2. *leguntur, & non nihil aliter. Vide quæ notata ſunt ad Vetus Teſtamentum Græc. τῶν LXX. Rom. edit.*

III. Sagenam quoq; in Euangelica parabola teſtimonium eſſe affirmat extremæ irrationabilitatis, in quam delatum ſit humanum genus, vt vel à piſcibus maximè mutis, & irrationabilibus nihil differat, quos ſagena, quam à Verbo iactam eſſe conſtat, inde eduxit, & rationis donum eo deſtitutis reſtituit.

IV. Illud item Verbi mandatum, quo recepto Petrus, & piſcis ore aperto, ſtaterem inuenerit, argumentum eſſe liberati per Verbum humani generis ab irrationabilitate. Staterem enim indicaſſe aſſerit regale numiſma, vel certè dominica oracula. *Eloquia enim Domini argentum igne examinatum.* quod autem in piſcis ore ſtater abſconditus latuit, confuſam atque defoſſam ratiocinandi vim & gratiam in iis, qui piſcium inſtar bruti euaſerant, [ſignificaſſe:] quorum Petrus donum, à Verbo vtique confirmatus, aperto piſcis ore, tollit, conſpicuum exhibet, & in medium productum munus vt exſequeretur ſuum efficit. 299

Pſal. 11. 7.

V. Idem &

IOBIVS.

V. Idem & ex eo ſignificari ait, quod Verbum incarnatum aſinæ ac pullo inſederit. *Matth. 21. 7.*

VI. Quin imò & ex illo piſce, qui poſt reſurrectionẽ prunis impoſitus torrebatur. Id enim quod prius erat irrationabile, dum à verbo velut ab igne torretur, non irrationabilitatem ſolum amittere, ſed ſpiritalem etiam Verbi cibum manifeſte fieri. *Ioan. 21, 9.*

VII. Linguarum inſuper illud Apoſtolis donatum munus; nihil indicare aliud, quam Apoſtolicæ ordinationis decretum, vt ſcilicet vel ex ipſa figura diſcerent, propterea ſe illud eſſe donum conſecutos, quò verbis Verbi mandata ſubminiſtrarent.

VIII. Præcurſorem etiam illum, *vocem* vtiq; *clamantem Verbi*, quem ſacræ litteræ prædicant, nihil aliud per ea quæ dixit, indicare, quam quod Verbum ad curandũ irrationabilitatis morbum acceſſerit. Hoc & Dauidem ipſum pronunciare: *Miſit Verbum ſuum, & ſanauit eos.* *Iſa. 40, 3.* *Pſal. 106, 20.*

Hæc igitur duobus primis libris ſic exequitur, vt altero certamine præluſorio iueniliter egerit contra aduerſarios, dicentes: Propterea Dei Filium hominem factum, atque ſaluatorem aduenisſe, eo quod in adoptionem vocatis, non alium aliquem præter ipſum Filium oporteret ducem atque inſtauratorem adoptionis & eſſe, & appellari.

LIBER III.

Cur Dei Filius ſit homo factus.

CAP. IX. Tertio vero libro cauſam reddit, *Cur Dei Filius homo factus.* Ipſum ergo ait, oportuiſſe creatorem ac formatorem corruptam creaturam reformare atq; innouare. Etſi autem Pater quoque ipſe perinde creator eſt, vt & Spiritus ſanctus, nihilo tamen minus omnia per Filium facta eſſe ſacræ litteræ perpetuò docent. Quare plasmatorem oportebat lapſam creaturam ad ſe recipere, & per reformationem ſeruare. Quid vero de his ſacræ litteræ? *Omnia*, inquit, *per ipſum facta ſunt, & ſine ipſo factum eſt nihil.* Et: *Ex ipſo*, ait, *& per ipſum, & in ipſo ſunt omnia.* Itemque: *Per quem fecit & ſæcula.* Certe qui inde natus eſt patrum noſtrorum chorus, per Filium omnia Patrem facere, diuinitus tradiderunt. Sic illa quæſtione profligata, mox ad alteram huic adnatam accedit. *Ioan. 1, 3.* *Rom. 11, 36.* *Hebr. 1, 2.*

X. Quærit, *Quamobrem, cum vna atque eadem efficacia, gloria, potentia in ſancta Trinitate conſideretur ac celebretur: perpetuo tamen cum ſacra Scriptura, tum SS. Patres,*
300 *per Filium quidem Patrem omnia feciſſe affirment, non autem Filium per Patrem?* Adeo ibi acriter hanc quæſtionem texit. Cæterum ipſa ſolutio Communia eſſe dicit, quæcumque ſiue in Patre, ſiue in Filio diuinam decent maieſtatem, & vero Patri etiam attribui, quæcumque de Filio prædicantur, ſiquidem ipſe Filius non repellit Patrem ab ijs operibus, quæ dicitur facere Filius; quin vna potius inducit atque collaudat. Quando item *a* Dextera Patris eſt Filius, & Brachium, & *b* Sapientia, & *c* Verbum, & Potentia; Pater verò, nihil horum eſſe dicitur Filij: merito per Filium omnia facere Pater dici poſſit, (cum & in nobis eadem cernatur ratio) non è diuerſo Filius per Patrem.

a. Pſal. 43, 4. *b 1. Cor. 1, 24.* *c. Ioan. 1, 1.* *& Pſal. 32, 6.*

Adfert & aliam cauſam (non iam allatæ controuerſiæ, ſed proximè præcedentis) non ſatis illam, vt mihi videtur, conſentaneam. Aſſerit enim, Quandoquidem omnia per Filium facta eſſe dicuntur, niſi etiam incarnatio per illum proceſſiſſet, falſitatis vtique argumentum hanc ſententiam fuiſſe daturam. At nõ qui dicat per Filium facta eſſe omnia, ipſum mox omnium naturas ſubijſſe dixerit: abſit. Sed [hoc ſolum] ipſius hæc fuiſſe creaturas.

Sapienter deinde mundum ab eodem creatum & recreatum aſſerit. argumentum enim hoc eſſe euidens, quo qui Manetis inſaniæ adhæreant, redargui poſſint. Nam ſi impia illa Manichæorum turba, cum ab eodem vtrumque S. Scriptura perfectum clamat, tamen vniuerſi opificium Filij aduerſario neſcio cui attribuit: ad quæ non [putas] maledicta confugiſſent, ſi ab altero factum mundum, ab altero refectum ſacræ litteræ pronunciaſſent.

XI. Ad ea quæ modo retulimus Capita vndecimum illud adijcit. Cum, inquit Iobius, Scriptura Filium per excellentiam quandam Creatorem vocare ſoleat, iuſta ſimul diſtributione, & ex conſequenti cum iudicandi, tum leges ferendi poteſtatem priuatim ipſi decernit, ac multo etiam magis (quando hæc deformata erat) creaturæ renouandæ facultatem. Conditoris etenim eſt creaturam noſſe, & vbi nouerit, pro ſuſcipientium conditione leges ferre. Legislatoris vero eſt iudicium ferre, cum in eos qui

IOBIVS.

legem ſpreuerint, tum in eos, qui ſecundum illam vixerint. *a* *Quare*, inquit, *Pater non iudicat quemquam; ſed omne iudicium dedit Filio.* Et iterum: *Pater b diligit Filium, & omnia dedit in manu eius.* qui creaturam per ſemet refiingens, & primus leges implens, c exemplum nobis degendæ vitæ ſeipſum præſcribit: quam vitam facile eſt recte inſtituere, ſi modo in Principem, & manu ducentem reſpiciamus. Optimus quippe legislator ille, qui non verbis modo quid agendum, ſed actione potius ipſa præit, quam etiam ob rem dicitur: *d* *Quæ cœpit* IESVS *facere, & docere,*

a. Ioan. 5, 22.
b. Ioan. 3, 35.
c. 1. Petr. 2, 21.
d. Act. 1, 1.

XII. Quærit deinde, *Quare non per hominem ſit facta ſaluatio?* aut: *Quare non Angelus quiſpiam carnem induerit?* Reſpondet, Tentatam quidem hominum ſalutem per homines non ſemel, per Moſen nimirum, & Prophetas: ſed nunquam vel vnam 301
aliquam gentem, totam Iudæorum puta, ab illo communi morbo conualuiſſe. quo modo igitur humanum genus vniuerſum, morbo correptum, ſanaſſent, aut *e* fortem ligaſſent, atque eius arma abſtuliſſent. Quomodo vero purus homo eiusdem ſecum naturæ hominem expurgaſſet, earundem ipſe particeps ſordium? *f* *Nemo enim à ſorde mundus.* Neque rurſus Angeli vllius erat, ſi illi commiſſa fuiſſet Incarnatio, *g* Principatus & poteſtates in triumphum ducere, ac palam traducere. Quomodo etiam ſeruus potuiſſet dominica ac regia præcepta, Legis inquam, in melius illud Euangelicum inſtitutum (per quod nobis [ſolum] in cœlum aſcenſus datur) immutato ordine reformare, quod Saluator fecit, cum diceret: *h* *Dicta ſunt hæc in lege, At ego dico vobis.* Quo modo item iubente conſeruo, dæmonia eorumque princeps in tenebras mitterentur; quandoquidem *i* Michaël Archangelus pro ſolo Moſis, & quidem iuſti, corpore, cum Diabolo diſputans, per ſe non eſt auſus iudicium ei inferre blaſphemiæ? Quomodo ſeruus ipſe nos ad ordinem adoptiuorum euehere potuiſſet? aut quomodo, vt nunc per Filium, cognitum fuiſſet genus noſtrum vna conſidendi in patrio throno poteſtatem eſſe nactum?

e. Luc. 11, 22.
f. Iob. 14, 4.
g. Coloſſ. 2, 15.
h. Matth. 5, 22.
i. Epiſt. Iudæ 9.

Hæc vbi diſſeruit, cauſam reddit, cur Iordanes & mare rubrum, *k* Moſe quidem atque *l* Elia & Eliſæo transeuntibus, diuidantur; tunc præceptū Domini, quod in ipſis erat, reuerita (Naturæ quippe opus eſt, pondere illapſo, aquam ſcindi ac diſcedere; ſic vt per miraculum ab illis patratum nihilo fuerit natura præſtantior effecta) Domini vero pede calcante, non iam amplius pelagus naturæ ſuæ ſeruiens diuidatur; ſed ſupra naturam, ſui continuatione ſeruata, ſubſeruiat Domino, ſeipſo validius effectum. Igitur mare imbecillitatis ſuæ oblitum, naturam quidem non abnegat; verum miraculo retentæ continuationis Domini, per illud ambulationem clare ſatis prædicat. Quare non abſurde, ait, conijciat aliquis indiuiſibilitatem illam in Domini per aquam ambulatione, Deitatis indiuiſibilitatē diuiſionem vero, quæ Moſis, & aliorum temporibus acc[illegible], humanam craſſitudinem ſignificare; quodque nos è duobus ſimus compoſiti, materia & forma, èquibus & omnia conſtant corpora.

k. Exodi 34, 28.
l. 4. Reg. 2, 8. & 14.

XIII. His dictis, ad tertium decimum tranſit caput, quo quærit, *Cur hominum genus nudam per diuinitatem Verbum non redemerit.* Ac primum quidē dicit: Etiamſi maxime hoc ita factum fuiſſet, nihil tamen impediret, quo minus ſtultiloqui, & omnia audentes (ſiquidem ex re qualibet veſani illi homines rationem à Deo repoſcere inſolenter audeant) alium rurſus modum ſalutis requirant, eo qui fuiſſet non contenti, rurſumque alio dato, & eum reprehendant, & alium inconceſſum inquirant. Deinde, Quæ hac maior eſſe dementia poſſit, quam id exiſtimare, ſe quod conferat, noſſe præ Deo, qui vt vniuerſa in ſapientia produxit, ita etiam conſeruat?

Soluitur vero etiam illud hìc: Quomodo Deum tum communis ſenſus, tum diuina Scriptura omnipotentem celebret; diuinus vero Paulus dicat: *m* *Deus ſeipſum negare non poteſt.* Quin alia inſuper ſexcenta ſuppetere, quæ Deum non poſſe æquum ſit dicere: vt Non poſſe bonitatem amittere, neque *n* mutationi obnoxium eſſe, & alia id genus. Cui quidem dubitationi ſolutio mox iſta ſubijcitur: Quæ Deum non poſſe 302
dicimus, ea neque ſunt, neque in rerum naturam cadere omnino poſſunt. Vbi enim proditum eſt vnquam, vt Deus vel negaret ſeipſum, vel mutaretur, vel bonitate excideret; aut quod verum erat, falſum fieret? Omnipotens vero & dicitur, & prædicatur, quod quæ ipſum decent, & ſalutaria ſunt rebus creatis, ea facere poſſit omnia, cum vult. Alioquin hoc ipſum dicere, Non poſſe Deum, quæ non decent ipſum, ad potentiam pertinet reuera. Si enim hæc omnia priuatio atque impotentia quædam ſunt;

m. 2. Tim. 2, 13. Lege quæ de hac quæſtione diſputat B. Ambros. Epiſt. XXXVII.
n. Iac. 1, 17. Malach. 3, 6.

quomodo

quomodo non ſummæ hoc erit potentiæ ac fortitudinis, infinito quodam ſpatio ſupra hæc omnia collocatum eſſe? Quamquam nec ille forſitan à recto diſcedat, qui iſtud quoque ijs quæ iam dicta, adijciat: nempe ratiocinationem hanc non diuinum ſolum numen oppugnando, conari eius omnipotentiam euertere, ſed illud etiam omni penitus vi moliri, vt omnium rerum naturam confundat atque in aliam formam transmutet. Nam ſi iuſtitia non poteſt quod iniuſtitia (nunquam enim iniuriam fecerit iuſtitia) vitium vtique plus poterit, quam virtus. eademque ratione, ſi homo lapis eſſe non poteſt, lapis potentior ſit, quàm rationis particeps animans. Atqui ſi hæc iterum inuertas, nihilominus quæ viribus potiora iudicabantur, rurſum imbecilliora videbuntur ijs, quæ poteſtate vincebant: & de cæteris omnibus ad eundem modum. Ita ludicrum quid huiusmodi ratiocinatio eſt, & nugationis Sophiſticæ ludibrium. Refellatur igitur horum vel nequitia, vel inſcitia, ſi dicatur, quod aut non norint, aut certe nouiſſe nolint, duplex eſſe potentiæ nomen. Aliàs enim proprie ſignificare potentiam, qua & Deus omnipotens appelletur, & omnia quæ exſiſtant ex innata ſibi ac propria vi, quæ ad naturam ſuam pertinent, operari dicantur: Aliàs verò dumtaxat, quod decorum & conueniens ſit, adſignificare. Cum itaque dicimus, *Non poſſe Deum ſeipſum negare*, hoc dicimus, *Neque decens eſſe Deo, neque conuenire, propriam naturam inficiari.* Similiter cum dicimus: *Non poſſe vllam mutationem admittere, vel à bonitate excidere*: Non decere ipſum dicimus, neque conuenire, vt aliqua illi vel mutatio, vel alteratio attribuatur. quod non modo nullam mutationis ſignificationem habet, ſed omnipotentiæ potius firmiſſimum eſt teſtimonium; eademque in cæteris ratio. Sed hæc [illis argumentis] obiter interpoſita ſunto.

XIV. Iam vero probus ſane noſter hìc Auctor, quartum decimum huius Operis caput illud ſtatuit, quod maioris eſſe & præſtantiæ, & ſapientiæ docet creaturæ reformationem, quam formationem; cum cæteris de cauſis, tum quod per ſolum verbum formatio confecta ſit, reformatio autem non niſi per ipſiusmet Creatoris operationem. Paulum igitur Sapientiæ magnitudinem efferendo, iſta loqui ait: [a] *Vt innoteſcat Principibus & poteſtatibus in cœleſtibus per Eccleſiam multiformis ſapientia Dei, quam fecit in Chriſto* IESV. [a. Epheſ. 3, 10.] Eum item, qui inſeparabilem Dei erga nos amorem oſtendere cona-
303 tur, non hoc commemorare, quod ab initio hominem formauerit, neque quod ſuam ad imaginem hunc effinxerit, vt nec quod magnum aliquod aut admirandum opus ſuſceperit; Quid igitur? Filij ipſius per carnem aduentum refert, per quem vtique noſtra eſt patrata reformatio. [b] *Sic enim*, inquit, *Deus dilexit mundum, vt Filium ſuum vnigenitum dederit pro mundi vita.* [b. Ioan. 3, 16.] Nam quantæ, obſecro, dilectionis fuerit, non dico vnigenitum ſuum pro nobis morti addicere, ſed vel hoc ipſum, complacuiſſe omnino, vt Filius, cum mundi dominus eſſet, formam ſerui acciperet: eo quod non poſſet nuda deitas vel in hominum ſe conſpectum dare, vel per corporeas actiones & opera, eam inſtituendæ vitæ rationem præmonſtrare, quam ille prædicaret, ac per quam nobis ſalus quærenda eſſet; vel nos ad educatum nobiſcum vna diſciplinæ exemplar componere atque moderari. Atque hoc illud ipſum eſſe ait, quod [c] relictis ouibus nonaginta nouẽ, ad vnam illam errantem acceſſerit, quam & in humeros ſuſtulerit. Neque enim communi illa & vſitata ratione, qua vniuerſum creauit, verbo quoque naturam noſtram reformauit: ſed quod pro re nulla alia ſuſtinuit, non pro angelis, non pro vlla alia natura, hoc ad hominum tolerauit ſalutem, ſeruus pro domino factus. Merito igitur, quod modo referebam, reliquiſſe eum oues nonaginta dici: Parabola nimirum ænigmaticè indicante, non tantum ad inopinatum magis opus, magisque admirabile, quam ſit creatio, eum receſſiſſe atque tranſiuiſſe, ſed ipſam etiam conſuetudinem innouaſſe, cum non eo modo, quo, initio hoc vniuerſum condidit, ſed nouo quodam, quiq; nulla oratione exprimi poſſit, renouationem noſtram perfecerit. [c. Luc. 15, 4.]

XV. Addit inſuper, iuſta cum ratione ac neceſſario Verbum nobis per carnem ſalutem eſſe operatum. Quando enim iam antea omni alia via ac ratione fruſtra adhibita, (etenim & Prophetæ, & [d] populi duces, & mirifica prodigia, & beneficia, minæque ac pœnę, vel ex parte, vel etiam in vniuerſum [præceſſerant] humanum tamen genus in melius mutationem nullam admiſit, morbusque inſanabilis potius factus eſt: ex neceſſitate ſcilicet tum, atque conſequentia, vel potius ex ineffabili bonitatis abundantia, Verbum (aſſumpta carne) ducem ſe ac præceptorem, atque inſtauratorem bona [d. δημαγωγοὶ]

cum

IOBIVS. cum Patris voluntate, Sancto etiam Spiritu cooperante, præbuit. quã etiam esse causam contemplationis amantes obseruant, cur nouissimis demum temporib⁹, non ab initio, ad carnem vsque Verbum fuerit exinanitum. Cum enim præcedentem omnem curam atque prouidentiam non admitterent ij, quibus hæc impendebatur, tum denique nouissimis temporibus per seipsum nostram reparasse naturam.

His aliam quandam annectit quæstionem, quæ contra obijci posse videatur. Sed oportebat, aiunt, hominem ab ipsomet principio probum ac bonum constitui; quo neque molestiarum tantum faceſſeret, cum ad deteriora continenter defluendo, multi- 304
formi adeo ac varia gubernantis Dei cura ad salutem recuperandam indigeret: neq; per iniuriam aliquam violaretur, quod semel ad Dei imaginem conditum fuisset. Obijci
a. Iacob. 4, 3. hæc quidem ait: verum audire huiusmodi homines ab ipsa veritate: *a Petitis, & non accipitis, eo quod mala petatis.* Quin & illud iusuper ex his absurdum consequi: quod Dei neque prouidentia, neque iudicio vllo modo contenti, ipsum conditorem velint ex suo consilio atque voluntate & formari, & reconcinnari, ipsamque adeo mundi molitionem suo ex decreto, etiamsi tunc lucem nondum aspexissent, dirigi. Idem [addit] illud quoque clare demonstrant, probum simul & improbum esse hominem oportere. Dum enim probum quidem illum esse volunt, & simul necessario talem esse postulant, non liberum solum hoc pacto tollunt arbitrium, sed nullum quoque eorum, quæ ab hominibus gerantur præmium esse vel remunerationẽ statuunt. Inuoluntarium enim quod est, id neque præmium meretur, neque pœnæ vlli obnoxium.

At certè nihil prohibebat, inquit, eadem homines conditione qua Angelos, condi. Enimvero in angelis voluntas libera dominatur, & nihil ab illis necessario agitur. Testis est delapsus Lucifer, & quotquot cum ipso Dæmones defecerunt.

Verum quomodo nobis expedire magis possit angelorum conditione produci, quando peccatum ipsorum pœnitentiam non recipit, & propterea omni quoque venia careat: nostrum autem mortale genus, etiam peccans per pœnitentiam rursum resurgat? Et certe post Christi Domini aduentum, etiam in hominibus maiora opera videre
b. Gal. 1, 8. & 9. licet, quam quęcumque ab angelis fiunt, *b Ecce ego dico vobis,* (inquit Paulus) *licet an-*
c. Iudæ v. 9. *gelus de cœlo euangelizet vobis, præter id, quod accepistis, anathema sit.* Et iterum: *c Michael quidem Archangelus non est ausus iudicium inferre blasphemiæ diabolo:* nos vero
d. Luc. 10, 19. accepimus potestatem *d* calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Neque angelorum quisquam se uel alium ausus est Deum, aut Dei Fi-
e. Psal. 81, 6. lium appellare: hominum vero genus, *e & Dij, & Filii Dei* nominamur. Cum item
f. Esa. 14, 14. dixisset, qui inter illos Lucifer vocabatur, *f* similem se futurum altissimo, solumque supra cœlum collocaturum, illis ipsis, quæ tum possidebat, bonis amissis, in sæcula ludibrio est, atque condemnatus manet: nobis tamen veritatis decretum potestatem illam fecit, vt similes Patri efficeremur, vnaque cum eius Fllio in thronis resideremus.
g. Ephes. 2, 6. Illud amplius: *g Conresuscitauit, & consedere nos fecit in cœlestibus in Christo* IESV: &,
h. 2. Tim. 2, 12. *h Si sustinebimus, etiam conregnabimus.* Et, *i Scimus* (alius iterum Apostolus testatur)
i. 1. Ioan. 3, 2. *quoniam cum apparuerit, similes ei erimus.* Itaque his ipsis, qui Angelorum honorem tantopere ambiunt, iam concessus ille est.

Atqui peccamus, inquit, promptius. [Verum.] Sed quanto id promptius, tan- 305
to etiam citius resurgimus; si modo volumus. Mille enim vias pœnitendi, nosque saluandi sapientissimus patronus donauit. At heus tu Angelicæ cognationis amator: maiore etiam munere dignus es habitus. Nam cognati iam Christi per carnem effecti sumus. Quod item ab illis peccatum est, tametsi forsitan minus est nostro, maiori tamen pœna punitur. *k Potentes enim potenter tormenta patientur.* Rursus quod illis grauissimam adfert pœnam, non parem nobis in pari delicto pœnæ adducit grauitatem. Quin etiam in nobis citius deletur, cum illis semel infusum peccatum, maneat indelebile. Et nobis quidem nostra cum corpore coniunctio, veniæ causam præbet; illis vero, quanto corpore præstantiores habentur, tanto etiam minus deprecabilis castigatio infligitur. Quamobrem & vas electionis ait: *l Angelos iudicabimus, quanto magis sæcularia.* Et, *Sancti mundum iudicabunt.* Nimirum crassę huic carni alligati, sed quæ meliora sunt, recte peragentes, liberos illos à corporeis vinculis, sed qui aut non paria nostris, aut peiora etiam patrant, iudicamus, atque compescimus, minore cum potestate, quod melius erat, perficientes, præ ijs, qui maiorem facultatem obtinebant.
k. Sapient. 6, 7.
l. 1. Cor. 6, 3.

Nobis

Nobis insuper peccantibus tota est vita ad pœnitentiam atquè emendationem proposita, cum Angelos semel lapsos pœna mox consecuta sit.

a *Caligini enim*, inquit, *inferni immersos tradidit in iudicium custodiendos seruare.* Alijs sexcentis argumentis sapientissima Dei erga nos prouidentia perspicitur, & eorum qui nos Angelos potius quàm homines conditos volunt, dementia atque insania palam exponitur. Quamquam, si secundum angelorum naturam hominem fabricasset [Deus,] ne sic quidem reprehendendi studium repressum foret; sed aliam rursus naturam quæreret, quæ angelicum vinceret statum. Interim tu & hoc mihi considera: Si ad imaginem Dei conditus Adam angelorum par fuisset, & neque nos angelorum gloria caruissemus, ille tamen paulo infra angelos effectus, ob mentem scilicet elatam, minimè quod acceperat, conseruasset, quo [quæso te] pacto, si maiorem nactus esset prærogatiuam, non etiam grauiore lapsu corruisset?

a. 2. Petr. 2, 4. *Aliter hæc leguntur in Vulg.* Rudentibus inferni detractos, in tartarum, tradidit cruciandos in iudicium reseruari.

Neque illud omiseris. Quæ per necessitatem fit actio, ea non ratione præditorum est, sed ad irrationabilem atque inanimam naturam pertinet. Quare quæ liberum arbitrium homini adimit ratiocinatio, hæc equum nobis aut bouem, aut piscem, aut quæ stirpium naturam habent, pro ratione prædito animali, inducit. Quod si autem is, qui talia sentit, huiusmodi sibi pœnam irrogat, hoc neque iniusto iudicio fit (inuenit enim patem delicto pœnam) & ipse per se execrandam suam opinionem arguit.

Talia igitur quędam vbi disseruit, qui proposita modo argumenta exponit [Iobius] in liberi Arbitrij laude quintumdecimum Caput concludit.

XVI. verò Caput non vulgarem continet quæstionem. Quærit enim admodum curiosè, *Cur homo è duobus plurimum natura distantibus compositus sit?*

Ac profligare quidem & soluere quęstionem nititur. sed ipsam dubitationem non
306 satis attingit. Primum ergo Patrum verba subijcit, deinde oportuisse ait ratione adornati terrenam portionem, perinde vt cœlestibus virtutibus cœli ornati fuerint, propterea que compositum animal in terris hominem prodijsse. Hęc & id genus alia contexens, Caput hoc absoluit.

XVII. Quærit hinc; *Cur Deus Verbum homo sit factus?*

Soluitque dubitationem. Partim quidem, inquit, b vt nobis exemplar virtutis relinqueret, per quod nobis ea facultas adsit, qua non necessario, sed liberè ac sponte eum imitando, eiusdem vestigijs insistamus. Vbi mox Gregorij cognomento Theologi verba apponit. *Carnem enim gestat* (inquit ille) *propter meam carnem, & animo intelligente propter meam animam miscetur, simili simile repurgans.* Præterea vt rationalem partem ab irrationabili in seruitutem redactam, ipse d Rationale verbum existens repararet, atque in libertatem restitueret. Ad hæc, quandoquidem Adam victus, Dei in se imaginem innumetis carnis passionibns obruit, & ad posteros noxam transmisit, ideo carnem Dominus induit, & in mari Deitatis suæ nostræ conditionis guttam suscepit, cum vt mortale à vitâ absorberetur, atque in vniuersum genus beneficium effunderet, tum vt inexplicabile pelagus bonitatis suæ erga nos ostenderet: tum etiam quia opificem ipsum oportebat suæ creaturæ, quæ iam diffluxerat, instauratorem fieri.

b. 1. Petr. 2, 21.

c. Homil. de natal. Christi.

d. λόγος.

Addit insuper, vt eorum aliqua, quæ communiter de Trinitate dici solent, sępenumero S. Scriptura ad vnam peculiariter venerabilium personarum referat. Ita sanè creandi vis Patri ex æquo ac S. Spiritui attributa, e certa nihilominus ratione Filio rursus vt excellens quid adsignatur. Sic & humani generis redemptionem, quam Verbum perfecit, reperias in Patrem referri. f *Locutus est enim*, inquit, *nobis in Filio.* & : g *Vt innotesceret multiformis sapientia Dei, quam fecit in Christo.* &: h *Ipsius enim sumus factura, creati in Christo* IESV *in operibus bonis*: *facturam videlicet*, & *opus* reformationem vocat Apostolus. Et rursum: i *Cum notum fecisset nunc nobis sacramentum voluntatis suæ, secundum beneplacitum suum, quod proposuit in eo, ad instaurandum omnia in Christo.* aliaque id genus plurima. Si enim per Filium omnia esse condita credimus: necessarium certe Patrem quoque creatorem confiteri, saltem propter idem velle, posse, ac facere. Similiter & Spiritum sanctum. Quippe quod iam reformati sanctimoniam consequantur, atque in reformatione perseuerent, id S. Spiritus creantis atque conseruantis præcipue opus est. k *Spiritu* quoq; [de]rebus creatis ait Dauid, *omnis virtus eorum.* Et vero clarum, quod dum Propheta ibidem dicit: *Verbo Domini cœli firma-*
307 *ti sunt*, *Verbum* vt opificem celebrat. *Firmationem* enim vocat primam illam coag-

e. οἰκονομικῶς.

f. Heb. 1, 2.

g. Ephes. 3. 10. & 11.

h. Ephes. 2, 10.

i. Ephes. 1, 9. *Vt notum faceret Vulg.*

k. Psal. 32, 6.

IOBIVS.

mentationem productionemque. Vt & quod efficiendi perficiendique potentiam ſpiritui tribuat, per ea quæ adiunxit: *Et ſpiritu oris eius omnis virtus eorum.* [a] Gregorius quoque diuino ſuo ore dicit: *Primum Angelicas poteſtates cogitat, atq; illa cogitatio erat opus, quod Verbo complebatur, & Spiritu perficiebatur.* aliaque ſexcenta. Vtiliter ergo, & ad inſtitutionem atque introductionem ſatis accommodatæ diuinæ cognitionis præconium proceſſit. Etenim in veteri Teſtamento, velut [b] vniuerſorum cauſa primaria primum prædicatur Pater: deinde Filius tanquam operatrix cauſa declaratur: Tertio denique, vt cauſa perficiens, Spiritus Sanctus. [c] Quæ enim perficiendi vim habent, ea pro ſuo quem à fine habent nomine, è profectu & incremento rerum temporumq; manifeſtantur, coronæ videlicet illius inſtar, quæ ob athleticos ſudores in fine renunciato [victori] adaptatur. quamobrem etiam poſtquam hominem primum formauit Deus, vt eundem deinde perficeret, inſpirauit in faciem eius ſpiraculum vitæ.

a. *Homil. 38. quæ eſt in natiuitat. Chriſti.*

b. *Quæ & B. Baſilij doctrina eſt lib. de Sp. S. cap. 16. itemq; Greg. Nyſſ. Homil. in S. Baptiſma.*

c. τὰ τελειωτικὰ τῷ τέλει φερωνύμως ἀναφαίνεται.

XIIX. Hæc aliaque ſimilia, quibus Spiritum ſanctum perficientem eſſe doceat, vbi laborioſus hic homo ſtudioſe collegit; Propterea, inquit, illuminati catechumeni diebus ſeptem candidati incedunt. Quæ item cauſa fuit, cur vetus inſtrumentum, quod vmbratilem baptiſmi typum gerebat, hoc idem obſeruaret: [d] *Comedite quoque* (ait) *panes, qui poſiti ſunt in caniſtro* [e] *conſecrationis.* [f] *De oſtio quoque tabernaculi teſtimonii nō exibitis ſeptem diebus.* Et non dierum dumtaxat numerum deſcripſit olim vetus Teſtamentum, ſed & quæcumque alia hìc conſequuntur.

d. *Leut. 8, 31.*
e. τελείωσεως.
f. *Ibid. v. 32.*

Primo etenim nunc baptizamur, deinde vnguento vngimur, inde pretioſo ſanguine dignamur. ſic prorſus & Moſes hæc adumbrans, abluit primo aqua eos qui conſecrabantur, mox induit & cingit, deinde confert olei vnctionem, & tum ſanguine aſpergit, atq; ad panis ſumptionem adducit. quapropter & [g] B. Lucas in Euangelio primum, ait, benedici Dominici ſanguinis calici, & fideles participes fieri, atq; ita demum panem ſumere. quamquam diuinus Apoſtolus calicis benedictionem alicubi præmittit, interdum vero corporis dominici benedictioni ſubijcit. Ait enim: [h] *Calix cui benedicimus, nónne communicatio ſanguinis Chriſti eſt? & panis quem frangimus?* Et rurſum: [i] *Non poteſtis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorum: & non poteſtis menſæ Domini participes eſſe.* [k] Alibi vero dicit: *In qua nocte tradebatur* (de Domino loquens) *accepit panem.* ac dein de calice differit.

g. *Luc. 22, 17.*
h. *1. Cor. 10, 16.*
i. *Ibid. v. 20.*
k. *1. Cor. 11, 24.*

Hęc igitur vbi retulit, cauſam huius varij ordinis reddere conatur, dum ait: Quandoquidem in nobis primus ſanguis conſtituitur, qui hinc in carnē conuertitur, naturali via Scriptura procedens, hunc etiam ordinē in myſteriorum narratione retinuit. Porro 308
contrarius huic ordo, communis menſæ ritum imitatur. Primo enim in ipſa panis apponitur, ac tum vinum infertur. Cōmunem autē illam menſam, rurſum reſpōdere noſtræ formationi [addit.] Poſtq̄ enim (vt vult *l* Iob) de luto formati ſumus (quod è terra & aqua temperatur) Nutritio autē quædam quaſi formatio eſt, replens ac reficiens, quod defluxerat. idcirco quemadmodum in ea quam Deus fecit formatione, aridum ante humidum ſumptum eſt, ſic & in ea, quam nos huius imitatione facimus formatione, panis ante vinum ſumitur. Huiusmodi ille fere de ordine ex natura philoſophatur; etſi id non ſatis pro dignitate Theologiæ.

l. *Iob. 33, 6.*

De baptizandorum candidi habitus geſtatione.

Quod autem candidā, qui baptizantur, veſtem gerant, inquit, ſignum illud eſt angelici ſplendoris, qui puritatem mentis illis, ſine mixtione materiæ ac paſſionum, exhibet, quorū quidem gratiæ cum illuminatus ſit particeps effectus, in nitoris accepti donis ſeipſum conſeruare debet. Atque in his decimooctauo capiti ab eo finis imponitur.

XIX. Capite cauſas recenſet, *Cur in mundi fabrica referenda, Moſes ab angelorum creatione initium non duxerit.* Moſem ergo leges hominibus laturum, cum rectè quidē agentibus bonorum promiſſionem, minas vero à Deo & pœnam ſceleratis intenderet, merito, ait, pro hiſtoriarum more illorū etiam omnium creationem adducere, quorum vſus vel ad beneficentiam, qui admoniti fuere, vel ad terrorem incutiendū valeret. *Erit* enim, inquit, *cœlū æneum, & terra ferrea.* & quæcumq; aliæ huiusmodi creaturæ eorū vel ad vſum rectè agentium, vel ad correptionē peccantium deſcriptæ ſunt. Cum igitur Legislatori propoſitum fuerit, & mortali generi leges ferre ſalutares, & ipſis legibus latis præſidium, ſuppliciorum minis, ac præmiorum promiſſione, quærere, vtrumq; horum ex creaturis deſumendo: propterea quæcunq; ad hunc ſcopum conducunt, horum etiam creationis hiſtoriam pertexuit, ijs quæ eo non pertinebant reiectis.

Deut. 28, 23.

Deinde

Deinde per ſenſibilem mundum, tanquam per imaginem, voluit Moſes artificem
309 eius, & creatorem, ijs quibus legem ferebat exhibere. qui cum tunc adhuc craſſiores eſſent, & vix è ſenſilibus atque cognatis rebus, eorum quæ videntur creatorem poſſent cognoſere; recte illud confici non potuit, cœpta ab angelis narratione. Ex ignotis enim, non autem ex apparentibus notitiam ignoti patare velle, inutilis ſane conatus eſt, valdeque infirmus. Alioqui Deum ſi non recte, at aliquo ſaltē modo Iudaica gens, etiam ante legem latam, glorificauit: cum angelorum ne appellationem quidem nouiſſet, vno forſitan & item altero excepto, quibus id S. ſpiritus gratia reuelarat. Confirmat quæ dicimus hoc, [a] quod etiamnum Sadducæi Deum quidem exſiſtere, & architectum eſſe mundi fatentur, cum tamen angelos vllos eſſe pertinaciter negent. Angelorum vero natura atque appellatio à principio ignota, inde primum in notionem venit, ex quo Abrahæ in Deum pietas cognoſci cœpit: vnde aucta atque amplificata, in omnes deinde pios deriuata eſt. Quamquam hos etiam Moſes in fine ſuæ hiſtoriæ cum alia creatura coniungens: [b] *Latamini*, inquit, *cœli, & adorent eum omnes angeli eius.*

[a] *Act. 23, 3. Sadducæi nō credunt eſſe angelos.*

[b] *Deuter. 32, 43 ſecundū LXX.*

Tertium illud addit Iobius, ſi viſibilia nobis viciniora, atque ad cognoſcendum aptiora, quam inuiſibilia ſunt; rectè ſenſibilium tradens ortum Moſes, maiora rantiſper rudibus tradere ob inacceſſam difficultatem, & quæ multa indigeret inſtructione omittit. Tu porro hîc vna mecum conſidera, vnum eſſe admodum de ſenſibilibus docendum illud, quod à Deo producta ſint: cum de intelligibilibus duo hæc docenda veniant, & quod ſint, & quod ſuam ex Deo ſubſiſtentiam acceperint. Propterea quoque Angelorum non meminit Moſes, dum mundi creationem narrare primum incipit; ne qui forte fidem latius extendere cupiunt, atque inſtabiles ſunt, ipſum quoque Vniuerſum ab Angelis conditum eſſe opinarentur. Si enim cum nullam huiuſce cauſam Moſes ſcribendo dederit, Hebræorum tamen non pauci, & quibus horum placet error, mundum ab Angelis, quæque mundo continentur, creata eſſe nugantur, quanto vtique auctior etat futurus morbus, ſi quid tale ab ipſo Legislatore Moſe ſcriptum fuiſſet.

Nunc vide mihi ratiocinationis huius accurationem. Ab Adami præuaricatione adusque Noë generationem, Angelorum natura in hominum cognitionem minimè venit. quæ prima omnium ætas fuerit. Ac ne in ſecunda quidem ætate, quæ in audacem illam turris ædificationem deſinit. Sed nec tertia ſe poteſt ætas angelorum cognitione iactare, quę vſque dum Abraham Deum cognoſcere cœpit, vt manifeſtum eſt, extenditur. At poſtquam Abrahæ promiſſiones illæ, quæ Dominicam incarnationem velúti fundabant, ac præordinabant, factæ ſunt, humanæque mentis oculi veritatis luce
310 colluſtrari magis cœpere, & animi fluctuatio ſtabili religionis fide confirmari; tunc certè angelus vnus introducitur ancillæ Abrahę Agar miniſtrans, qui illam animi pendentem ac deficientem ſolaretur. Tantum non hanc vocem mittente hiſtoria, magnū eſſe diſcrimen inter miniſterium & creationem, inrerque creatorem, & res creatas.

Geneſ. 21, 17.

Illud enim dominationis eſt atque imperij; hoc vero obedientiæ ac ſeruitutis. Quamobrem & Paulus præter cæteros Legis benè peritus: *Nonne omnes ſunt adminiſtratorii Spiritus, in miniſterium miſſi?* exclamauit. Hac igitur de cauſa, vt diximus, Angelorum creationem initio hiſtoria non attigit. Quæ quidē vbi retulit Auctor, aliaque adiunxit, quæ (mihi ſaltem) nequaquam ea videntur ad rem propoſitam adferre, quæ neceſſaria erant, tertium tandem librum finit.

Hebr. 1, 14.

LIBER IV. & V.

QVARTVS vero & quintus liber duobus capitibus abſoluitur, neque aliud quid attingit, quam [CAP. XX.] decentiſſimum fuiſſe, vt immutabilis natiuaque Patris imago nos ad eandem conditos (ſed qui formam illam iam corruperamus) à ſordibus mundaret, & priſtino decori reſtitueret: [CAP. XXI.] vtque oportuerit veram & Hypoſtaticam Sapientiam Dei conuerſos in inſipientiam, & iumentis ſimiles redditos à ſtultitia liberare, & ad rationabilis creaturæ dignitatem reducere.

Cur Filius Dei homo factus.

LIBER VI.

Cur Creator, & Iudex Dei Filius

SExtvs Liber primum illud [XXII.] Caput proponit: *Quare Dei Filius opifex dicatur, cum primæ nostræ exsistentiæ, tum reformationis in fine sæculorum, tum etiam Iudex omnium, nouæ resurrectionis tempore?* His enim tribus inter se connexis, & ad eundem dominum artificemque relatis, ipsa quoque quæstio & solutio connexam atque cohærentem rationem habent. Postquam enim creauit, merito perditos reparat. Quod cum ita sit, consequenter etiam suæ creaturæ legem fert. Vnde & illud planum efficitur, ipsius esse sententiam incorruptam ferre, tam in legem seruantes, quam in eam sponte violantes. Præmissa igitur quæstione, *Cur cum nulla sit in Trinitate gradus superioris aut inferioris differentia, Filius tamen potius opifex atque formator prædicatur*: manifestum est hac vna soluta, reliquas quoque ex ea deinceps ortas quæstiones dissolui. Quare affirmat recte ac merito Vniuersi creationem ad Filium per excellentiam referri. Cum etenim Verbum in carne ad nos veniisset, plures ac maiores hæreses de creatione processerunt. In his aliqui verum atque vnicum creatorem ignorantes, in varias causas mundi creationem retulerunt. Vnde non in multitudinem solum Deorum quidam sese effuderunt, sed & bono malum opponentes, Vniuersi gubernationem indiuisibilem in contrarias Prouidentias distraxerunt. quidam rursum indiuiduæ & per omnia æqualis Diuinitatis diuisores amaros atque iniustos se constituentes, tota Dei maiestate Patri attributa, Filium ac Spiritum sanctum ab eiusdem naturæ participatione repulerunt. Hoc pro sua dementia prætextu arrepto, quod & DEVM vnum (quem etiam Patrem prædicat vetus Lex) celebrarent, & noxam adducentis audaciæ esset, Filium vel Spiritum Deum confiteri. Ex his vero fuerint tum qui ignorantia Filij & Spiritus laborarunt; quotquot nimirum Iudæorum atque gentilium tabefecit error; tum qui scientia quidem, sed fallaci præditi (vt Arius atque Macedoniani) ipsum creatorem impiè rebus creatis adnumerauerunt. Vide igitur, quando hic error longe adeo lateque inualescere potuit; si etiam creationis Vniuersi dignitas definite Patri esset attributa, prætereaque redemptio atque iudicium, quis non impijs dementiæ color, ac prætextus confingeretur, quo Filium ac Spiritum sanctum, vel nullo modo subsistere, vel subsistentem in creaturarum ordinem redigere auderent? Propterea igitur Pater Filio iusta de causa cedit, cum creationis dignitate ab initio, tum reformationis, tum etiam iudicij. Veruntamen non si in eorum aliquo, quæ modo diximus, Filio cessit Pater, mox etiam in omnibus cessit. Neque enim hoc disponentis omnia sapienter Prouidentiæ fuerit: quandoquidem tali nulla penitus apparente occasione, multi impiorum duo Testamenta contrarijs Legislatoribus assignarunt. Quare conuenienti prorsus, quæque Deum deceat ratione, & sapientiæ plena dispensatione, Filio non formatio solum atque reformatio, sed iudicium quoque (etsi tribus personis communia hæc sint) per excellentiam attribuuntur. Sic igitur obiectam quæstionem Dei amans Scriptor hic dissoluit: cui & alia accedunt, quæparem nequaquam cum suprascriptis vtilitatem habent.

311

Interim præsenti dubitationi aliud quiddam inuestigatione dignum admiscet. Quærit enim, *Cur Filio Pater præponatur, ac dehinc tertius Spiritus sanctus constituatur?* Respondetque certum esse, Diuinam naturam (cum nec verbis exprimi, nec mente comprehendi queat) neque ratione, neque oratione hoc ipsum quod est, euulgari vel nominari posse: Quibus vero per ineffabilem dispensationem cognoscenda obijcitur, non sicuti est, sed vt fas atque vtile est ijs, quibus apparet, sic pulchritudinis suæ splendorem immittere infixius in se intuentes, & vtcumque fruendam dare. quapropter vt profundius, & magis Theologice loquamur, siue Trinitatem, siue vnitatem, siue Patrem, siue Filium, siue Spiritum sanctum, siue Deitatem, siue aliud quidpiam incõprehensibilem illam & ineffabilẽ naturam cogitemus, vel nominemus, non hæc illa, sed supra hæc est. Quamobrẽ etiam ineffabilium enarrator clamat: *b Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus, Cum autem venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est.* Huiusq; germanus discipulus, sapiens ille Dionysius, hæc ipsa iisdem propemodum testata verbis reliquit: maximè vbi c de perfecto atq; vno agit.

312

b. 1. Cor. 13, 9. & 10.

c. Cap. XIII. lib. de diuin. nominibus.

Quando

Quando igitur plurima eorum, quæ de Deo dicuntur, non id quod eſt, ſignificant, ſed potius manu ducunt, & pro captu noſtro per cognatas nobis res atque voces, mentem noſtram ſupra nos attollunt: perſpicuum eſt tale quid illud eſſe, quod primo loco inter loquendum proferatur Pater, deinde Filius, ac poſt hunc Spiritus ſanctus. Quemadmodum alicubi etiam ipſe Dominus, nos inſtruens, diſcipulis ait: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti.* Quoniam ipſa ſecundum ſe diuina natura, neque præponi, neque ſubiici apta eſt, ſed ſupra omnem tam numeri, quam ſingularitatis notionem collocatur. Numerus ſiquidem, & vnitas de ſubſtantia dicuntur: diuinitas verò ſubſtantiam ſuperat vniuerſam. Quemadmodum igitur DEVS omnia quæ in tempore exſiſtunt, ſine tempore cognoſcit: & indiuisè, quæ diuiſibilia, vt & fluxa, ſine vllo fluxu: ſic omnis creata natura, id quod tempus excedit, in tempore cognoſcit, & diuisè, quod diuidi non poteſt, quodque ineffabile eſt, per cognatam nominibusque & verbis efformatam vocem. *Matth. 28. 19.*

XXIII. Quærit deinceps, *Cur Filius, cùm loquimur, medius adſumatur, extremis ab locis Pater & Spiritus ſanctus?* Reſpõdet: Quoniam iuſtitiæ trutina dicitur Deus, proportione quadam cum trutina noſtra, ideò quoque in natura diuina ordo eiuſmodi excogitatus eſt, vt filius medio occupato loco, exactam æqualitatem cum extremis teneat. Ipſe enim & à principio creationem, & ad poſtremum generis [noſtri] inſtaurationem perfecit. Quin etiam trutinæ exemplum, infinitè potentis Trinitatis æqualem omnino ac parem poteſtatem ſubindicat, cum nulla trium perſonarum, vel plus altera aſſurgat, vel ad ima magis vergat, ſed in æquali & pari, nulloque modo differente gloria, & eſſentia trutinetur, ac theologicè expendatur. Vnde & in rebus generatis æqualitas datur, & iuſtum æquis ponderibus libratur. Hæc ferè in viceſimo ſecundo capite ſexti libri, itemque viceſimo tertio ab eo contexuntur.

XXIV. & XXV. Poſt hæc analogiam quandam ſeruari adſerit à duplici illa Trinitate, quæ in alis Seraphin conſideratur. Et medium quidem Patri reſpondere, extrema verò Filio, ac Spiritui ſancto. Triplicem quoque illam & omnino inuariatam in ſe vocis SANCTVS exclamationem, trium perſonarum immutabilitatem, quo ad eſſen- 313 tiam, potentiam, & facultatem ſubindicare. Quin & illorum trium conſubſtantialitatem atque vnitatem velut ſigillo obſignari ac cooptari, dum vnum duntaxat poſtea [per vocem] DOMINVS inducitur & infertur. Alarum item geminationem, ſignificare cognitionem illam omnem, quæ per hos in homines deriuatur (etſi per immateriales ſpiritus ſubminiſtretur) non ſimplicem, ſed materiatam deferri: ex noſtris nimirum figuris ac formis, velut compoſitum quoddam, compoſitis adaptatam, cum duplex ſit materiatum omne, ex materia conflatum & forma. Quamquam & intelligibiles poteſtates, ex ſanctificatione & ſubſtantia, quod duplicibus alis ſignificetur, conflari volunt. Certum verò quod horum cognitio, perfectiſſimâ illâ, & quæ omnem cognitionis ſimplicitatem ſuperat, vt quæ ſoli creatrici Trinitati adſcribatur, inferior atque imperfectior exſiſtens, non ab omni ſit compoſitione libera. Adhæc vocem SANCTVS ſine vlla coagmentatione prolatam, & nullo omnino alio intercedente prouocabulo, indicare ſimplicem, minimè compoſitum, excellentem ac ſacroſanctum diuinæ naturæ ſtatum, cum omni alia natura & ſubſiſtentia comparatæ. Illud verò SANCTVS SANCTORVM, eiuſmodi ſignificare ſanctimoniam, quæ ſit ſupra omnem aliam, quæ nominari poſſit, collocata, minimeque cum illa componenda. Quotquot enim ob diuinam gratiam SANCTI dicuntur, profani alioqui atque impuri meritò iudicari queant, ſi cum Deo componantur. Vt & omnes reges, ſerui, & exſiſtentia, non exſiſtentia, ad eum qui reuera exſiſtit collata. Excellentiam igitur, vt dictum eſt, ac ſingulare quid, & ſupra reliquæ creaturæ terminos de Deo nuntiat verbum illud SANCTVS. *Sanctum* enim hîc dicas, non quod ab omni ſorde, quæ corpus aut animam inquinat, purum eſt nequaquam. Quænam enim illa Dei laus, aut potius quomodo non extrema eius vituperatio ſit, ſi id laudationis loco vſurpetur, quod Deus ab affectionibus noſtris liber exſiſtat? Sed diſtinctam [Dei naturam vox illa] & ceteris omnibus antecellentem, atque ab iis ſeiunctam prædicat. Neque verò inſolita ſacris litteris eiuſmodi huius vocabuli ſignificatio, vt ibi: *Omne maſculinum adaperiens vuluam ſanctum Domino vocabitur,* *Iſaiæ 6. 2.* *Luc. 2. 23.*

IOBIVS.

hoc eſt, ſelectum. Et *a* rurſum Iudicum libro: *Paries filium, & non aſcendet ferrum ſuper caput eius, quia ſanctificatus eſt puer.* Aliaque ſexcenta. Sic ſanè ſanctificari locum, vel panem, vel vinum dicimus, quæ Deo ſecernuntur, & ad nullum communem vſum referuntur. Fidem verò vt faciat his (quod materiæ expertes ſpiritus materialiter nobis materiatis res cœleſtes adferant) *b* forcipem illam adducere pergit, quam vnus è Seraphin ad Prophetam miſſus attulit, carbonem complexam. Palàm enim eſt, corporalibus in Symbolis incorpoream illam poteſtatem incorporeorum quorundam, atque intelligibilium myſteria ſignificare apud Prophetam voluiſſe, docente nos S. ſcriptura: quemadmodum ſine intermedio aliquo, & abſque craſſiore materia ignis capi non poteſt: ſic nec rerum diuinarum quidquam percipi poſſe ſine materialibus ſymbolis, ceteriſque rebus, iis qui ſuſciperent accommodatis. Eſt autem forceps materiam deſignans, quemadmodum & carbo diuinum numen denotat. *Deus* c *enim noſter ignis conſumens eſt.* Et: *Eloquia Domini* d *igne examinata.* Ipſa quoque vox forcipis tactum ſignificat, qui ſcilicet in ſolis apparet ſenſibilibus. fortaſſe verò & Verbi incarnationem, noſtri cauſſa factam, obſcurè deſignari prædictis ſymbolis probabiliter dicatur. Ignis enim diuinus, carnis noſtræ craſſitie [interiecta,] nobiſcum conuerſatus eſt. Fieri etiam poteſt, ait, vt forceps legalem vmbram deſignet: carbo verò nouum Teſtamentum, cùm per legalia ſymbola noui myſteria Teſtamenti oſtendantur, ac bene ſentientibus tradantur. Addit inſuper: Cùm corpus dominicum in ſacra menſa propoſitum eſt: ideò qui ab vtroque latere ſacris operantibus [adſtant] in eorum, quæ ſex alas geſtant ſymbolum, *e* confecta ex alis flabella ſupra oblata ibi horrenda myſteria agitare, vt ne ſinant initiatos rebus viſis inhærere, ſed eos mentis oculis ſupra omne id, quod cum materia coniunctum eſt ſublatos, faciant per ea quæ videntur, ad inuiſibilem contemplationem, & inexplicabilem illam pulchritudinem aſcendere. Nam tum etiam cùm corporaliter Dominus præſens eſſet, cum timore ac tremore Seraphin ei inſeruiebant: huiusque timoris & tremoris ſpecimen obſcurum eſſe, alarum illam agitationem, quam miniſtrantes adhibent. Si verò Seraphin etiam incarnato iam Verbo miniſtrare declarantur, vt nihil ob eius in terram deſcenſum de ſeruitute, quæ in cœlo erat, diminuant: clarum quod & alter incorporeorum ſpirituum ordo Incarnatum cultu latriæ adorabat. Cùm enim qui in his primum ordinem tenent, cultum non immutant, mox etiam par à ſubſequentibus miniſterium exhiberi confirmant. Scriptum *f* eſt enim, quod etiam Angeli accedentes miniſtrarent ei. *Angeli* verò appellatio, vt rerum diuinarum periti norunt, commune eſt intelligibilium ſpirituum nomen. Et iterum de primogenito in orbem terræ introducto S. Scriptura loquitur: *Et g adorent eum omnes Angeli Dei.* Propterea etiam ſimulatque ad altare ſacerdotes accedunt, Cantor ſacer de ſuperiore loco ſic clamat: *Sanctus* h *Deus, ſanctus fortis, ſanctus immortalis.* Quem hymnum ex veneranda ac tremenda Seraphinorum profeſſione compoſitum aſſerit. non tamen de ſuo habere hoc inuentum, ſed è Iudæorum gente quendam veritatis doctrina imbutum, qui alios quoque docendi auctoritatem ab Eccleſia accepiſſet, virum cetera ſapientem, vitaque illuſtrem, huius doctrinæ Iobio auctorem fuiſſe, cùm vnde compoſitus eſſet ſacer ille hymnus, exponeret. Docere verò ipſum *i* ex Cherubinorum hymno, & Pſalmo XLI. ſacrorum cantorum canticum illud conflatum eſſe. Celebrari enim in hoc Pſalmo *Deum fortem viuum*: ac mutatam quidem eſſe vocem *viuum* in æquipollens vocabulum *immortalis*, ipſa voce *fortis* retenta. ita ſacrum illud canticum contextum eſſe. Porrò exprimi voces DEVS & SANCTVS, vt diſtinctio fiat ab idolorum ſimulacris, quæ terreſtria ſunt, humanarum manuum opus, & veræ abominationes. *Fortis* verò aduerſus muta, immobilia, & imbecilla idola. *Immortalis* denique, quòd idola nec ſpirent, nec vllam efficiendi vim habeant: ſed nec tantillam quidem vitæ partem acceperint. Narrat hoc etiam, eundem illum ſacrum virum ſeſe docuiſſe, quemadmodum ab aliis quoque ſcriptoribus refertur, vt *k* B. Proclus (Conſtantinopoleos is præſul erat) prædicti hymni conſtructionem, per reuelationem edoctus ſit, cum Angelis ſacrum hunc hymnum canentibus, primus ille eandem deinde doctrinam hauſit. Tali diſputatione viceſimum quartum & quintum clauditur caput.

XXVI. Capite refertur, ſex dierum numerum in principio typum eſſe agnoſcendæ Trinitatis, illudque cum ex aliis manifeſtum euadere, tum ex illo: *Dies l diei eructat verbum, & nox nocti indicat ſcientiam.* Quin & ex illo: *In* m *capite libri ſcriptum eſt de me:*

a. Iudic. 13. 5. In Vulg. & LXX. Nazaræus legitur, quæ vox Hebræis ſanctũ, vel ſanctificatum ſignificat, vt apud B. Hieronym. videas.

b. Iſa. 6. 6.

c. Deut. 4. 24.

d. Pſal. 17. 37.

e. Qui mos in Hiſpania hodieq; ſpectatur, ad æſtum ardente Canicula depellendum.

f. Matth. 4. 11.

g. Deut. 32. 42. ſecundùm LXX. & Pſal. 96. 7.

h. Hebr. 1. 6.

i. Idem docet Niceph. Cabaſilas expoſit. Liturg cap. XX.

k. Gregorius Cedrenus hiſtor. compend anno XXX. Theodoſii.

l. Pſal. 18. 3.

m. Pſal. 39. 8. & Hebr. 10. 7.

est de me: quibus [saltem] contigisset percipere sex illis initialibus diebus nihil esse intelligendum eorum, quæ apparerent. Caput enim & principium libri, siue omnis à Deo inspiratæ Scripturæ, est opus sex dierum, quibus mundi creatio perfecta est: cuius ex magnitudine ac pulchritudine creator ipse agnitus canitur. Imaginem verò referre Trinitatis, & ad mysterij cognitionem conducere eosdem illos sex dies asserit, non minus quàm de sex alis Cherubin symbolica & sacra oratio. quæ certè docebat Trinitatis creatricis notitiam per materialem atque compositam cognitionem aduenire: quin imò simplicis ipsius, & incompositæ substantiæ trinam proprietatem, per materialem ac compositam ænigmaticè denotari: atque hinc etiam per duplicem Trinitatem illius, omnem simplicitatem excedentis Trinitatis cognitionem reuelari. fidem verò astruens rebus visis, septimum diem ait esse figuram illius temporis, in quo nobis requies erit à corporeis & grauioribus laboribus, vt [a] alibi etiam Paulus affirmat, relinqui sabbatismum populo Dei. Qui enim ingressus est in requiem suam, etiam ipse requieuit ab operibus suis, sicut à suis Deus. Si verò figura est septimus dies requietis à nostris materialibus operibus, quando [b] secundùm eundem diuinum Paulum cum perfectiore cognitione imperfectiorem commutabimus, meritò & sex dierum opus figuram esse materialis cognitionis meditando perspeximus, secundùm quam ex parte & in ænigmate Deus à nobis cognoscitur. His addit Gregorij [c] Theologi sententiam,
316 qua vsque ad tres personas diuinitatis mysterium nobis manifestatum dicit: Vnitate
» mota, ait, ob diuitias, binario verò superato propter materiam & formam, ex quibus
» corpora: Trinitate verò propter definitam perfectionem (prima enim [in numeris]
» trias binarij excedit compositionem) vt neque angustis terminis, diuinitas contineatur, neque in infinitum diffundatur. Addit huic & aliam caussam, cur ad Trinitatem vsque diuinitas progressa sit, & ait: Quia solus numerorum ternarius libræ figura est manifestissima. Libra verò æqualitatem efficit, simul ac significat. Vnde & in numeris solus ternarius medium occupat locum inter vtraque extrema parem atque incommutabilem, sic vt nulla omnino in tribus animaduertatur compositio, in quibus sextus speculatiuo huic homini liber absoluitur.

a. *Hebr. 4. 9.*

b. *1. Cor. 13. 9.*

c. *Orat. II. de pace, num. 17.*

LIBER VII.

LIBRO septimo [cap. XXVII.] asserit tres politiarum mutationes à sacra repræsentari Scriptura, quas & [d] TERRÆ MOTVS nominat. Primam quidē ab idolorum cultu in legalem reipubl. ordinationem, in qua solus Pater manifestissimè prædicatur. Filius autem & Spiritus symbolis dumtaxat & ænigmatis indicantur. Alteram verò ex hac in Euangelium, qua magis perspicuè Filius & Spiritus sanctus manifestantur. Tertiam denique illam materiæ magis expertem & diuiniorem sortem, in qua penitus Trinitatis vniformitas, & indiuisibilitas, & omnipotentia, quantum natura creata assequi potest, in hominum indubitatam peruenit cognitionem.

d. *τετραμός.*

Primum autem terræ-motum prædicat diuinus ille Dauid, his verbis: e *A facie Domini mota est terra, à facie Dei Iacob.* addit enim: f *Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.* Rursumque cùm dicit: g *Afferte Domino patriæ gentium, & intrate in atria eius.* Sed non in Iudaicum, & vnum tantùm atrium: adiungit enim mox: *Commoueatur à facie eius vniuersa terra, dicite in gentibus quia Dominus regnauit.* Et iterum: h *Dominus regnauit, exultet terra, lætentur insulæ multæ.* Ac deinceps: *Apparuerunt fulgura tua orbi terræ, vidit, & commota est terra.* multaque id genus apud eundem. [i] Esaias quoque dixit: *Cùm surrexerit conterere terram.* Diuinus verò Paulus secundum simul & tertium terræ-motum describit, dum Aggæi Prophetæ verba inclamat: k *Cuius vox terram mouit tunc: nunc autem denuntiauit dicens:* l *Adhuc ego semel moueo non solùm terram, sed & cœlum.* Eadem & [m] Gregorium cognomento Theologum scribere affirmat.

e. *Psal. 113. 7.*

f. *Ibid. v. 13.*

g. *Psal. 95. 7. & 9.*

h. *Psal. 96. 1. & 4.*

i. *Esaiæ 2. 21.* Vbi percutere habet Vulg.

k. *Hebr. 12. 26.*

l. *Agg. 2. 7.*

m. *Orat. de Spiritu S. quæ est XXXVII. ad schol. 58. Vide & schol 32. ad orat. 21. apud Bill.*

[XXIIX. & XXIX.] Hæc locutus profundius mox inquirere pergit, Cur primus Pater prædicetur? Respondet Dei prouidentiam circa nos pro illo rerum statu id feciisse, dum hac sapientissima ratione [homines] à Deorum multitudine abducere studet. Absurdum enim fuisset atque inordinatum eum, qui à Deorum multitudine auocare vellet, diuinitatis Trinitatem iis animis, qui longo temporum curriculo Deo-
317 rum multitudinem attoniti suspexissent, committere. Præsertim cùm Patris notio silenti &

IOSIVS. silenti & muto quasi suffragio Filium ac Spiritum sanctum exsistere confirmaret, eorumque cognitionem colligeret, non lædendo quidem imbecillos, sed religionis firmamenta mysticè delineando. Nam Pater Filij omnino Pater est, & Spiritus quoque alicuius esse dicatur. Pater igitur nulli vllam multitudinis Deorum ansam præbendo, potuit populo publicari: maximè cùm & apud Hebræos, & apud gentes in more positum esset, vt ipsorum etiam hominum Pater Deus vocaretur. Mos enim ille inumbrabat supernaturalem Filij cum Patre coniunctionem, eosdemque simul exsistere, & mutuam ante sæcula inter eos habitudinem esse. Quod autem Deus vocetur *Pater*, ex iis quæ nobis pro hominum more chara esse solent, dicimus. Nihil enim est omnium apud nos paterna appellatione aut iucundius, aut honorificentius, aut magis venerandum, sed neque familiarius quidquam, vel ad beneficentiam propinquius. Nam & producit Pater antea non exsistentes, & alit, & de liberorum victu satagit: quę quidem, & magis etiam, pro primæ caussæ conditione, ad Deum spectant, vnde per participationem ad generantem quoque Patrem pertinent, ex quo Deum vocare Patrem terrigenûm more edocti sumus. Porrò *Spiritum*, aut *Filium* vt vocemus Deum, pares è nobis ipsis caussas non habemus. Neque verò Deorum multitudinem [a] horum cum Patre enumeratio sic funditus abolevisset, aut impietati deditis multiplicandorum Deorum occasionem eripuisset, vt Patris solitariè sumpti prædicatio. Vtiliter igitur ac prouide solus Pater per leges & Prophetas clarè prædicabatur, cum sic nec prædicationis offendiculum aliquod crassioribus præberetur, & magis speculatiuis Filij simul notio atque confessio ingereretur. Vbi si Filius prior prædicaretur, non perinde diuinæ prouidentiæ sapientia procederet, vt neque si sanctissimus ac viuificus Spiritus.

[a. *Filii & Spiritus sancti.*]

Ad eandem vtique hoc etiam prouidentiam & cognitionem pertinet, quòd Pater non sit incarnatus. Quomodo enim tolerari posset, si pro illo, *Filius meus es tu, ego hodie genui te*, ad incarnatum diceret, Pater meus es tu, hodie genuisti me? Quid enim non per dementiam designasset Iudæorum gens, inuento ex re vix credibili ac minimè rationi consentanea audaciæ suæ perfugio, si incarnatus diceret: Pater sum Dei? Quomodo item hæc non videretur fabula, si aliqua de cœlo vox diceretur appellare incarnatum: Hic est Pater meus dilectus, in quo mihi complacitum est, vel ipsemet diceret: Filius misit me, & maior me est, & quæcumque sunt alia generis eiusdem? Eademque hæc dici possint de Spiritu sancto.

[b. *Psal.2.7.*]

Quanquam de hoc planius etiam Scriptura sacra, quàm de Filio differat. De Filio 318
enim dicit: *Dextera [c] Domini fecit virtutem.* Et: *Verbo Domini [d] cœli firmati sunt:* & similia alibi, quæ intelligentia quidem quadrant, & consentiunt Filij significationi, sed non sine vocum abusione. Iam vide expressum & non detortum Spiritus sancti vocabulum: *Spiritus [e] oris eius omnis virtus eorum.* Et: *Spiritus [f] Domini repleuit orbem terrarum.* Et: *Spiritus [g] tuus bonus deducet me in terram rectam*, item: *Spiritus [h] Domini super me.* Sic: *Spiritus [i] Domini fecit me.* & alibi: *Emittes [k] Spiritum tuum, & creabuntur:* aliaque multa. Vbi & hoc ab ineffabili vtique Dei sapientia perfectum obserues, Filium aliis vocibus in Theologia, Spiritum verò sanctum suo tantùm nomine appellari. *Filii* enim vocabulum prolatum, statim per se exsistens, suppositum adducit, quod errore in Deorum multitudine laborantibus occasionem præbuisset, ad illum ipsum errorem recurrendi, quem fugere docebantur. Spiritus verò, etsi à piis similiter suppositum per se agnoscitur, vulgò tamen potest & crassioribus ita tegi, quasi non aliam inducat personam, atque nihilominus etiam dum profertur, monarchiæ prærogatiuam firmare. Vt enim dum dicitur: *Anxiatus [l] est spiritus meus:* non duas id affert personas, sed vnitatem peræquè retinet personæ: Sic & *Spiritus Dei*, dum ab antiquis audiretur pinguiore modo, & ad eum quo in nobis est, nullius hoc idololatriæ scandalum dabat. Propterea itaque Spiritus planè in veteri Testamento prædicatur. Filius non item, sed per huiusmodi nomina, quæ & ipsa nequeant vnitatem hypostaseos diuidere, vt illud: *Dei manus, brachium, sapientia, potentia, dextera, Verbum*, & quæ sunt generis eiusdem. Ista etenim nec in mortalium natura ipsam vnitatem in duo diuidunt, aut personam distinguunt. Sicubi verò etiam Filij vocabulum adfertur (quando mox vt dicitur *Filius*, differentia significatur personarum: vt in illo: *Filius [m] meus es tu:*) adumbratum hoc & obtectum adducitur. Adiungitur enim: *Hodie [n] genui te.* &, *Postula à me.* Quæ humana cùm

[c. *Psal.117.16.*]
[d. *Psal.32.6.*]
[e. *Ibid.* 7.]
[f. *Sap.1.7.*]
[g. *Psal.142.10.*]
[h. *Isa.61.1.*]
[i. *Iob.33.4.*]
[k. *Psal.103.30.*]
[l. *Psal.142.4.*]
[m. *Psal.2.7.*]
[n. *Ibid.9.*]

mana cùm ſint, & diuinæ [a] minus apta naturæ, Filij appellationem tegunt, & adumbrant. atque in ſimilibus ad eundem modum. IOBIVS. a. ἀφαρμόζοντα legendum.

At, cur tandem etiam *Dextra* & *Verbum*, & *Poteſtas Patris*, & ſimilia dicitur Filius, non contra Pater Filij? An quia Pater non è Filio, ſed Filius è Patre? Adhæc, Manus quidem, Brachiumque ac Sapientia, & Verbum, hominis eſſe dicuntur, cùm homo dexteræ, vel ſapientiæ, vel ſimilium nemo dixerit; quemadmodum non rami arborem, ſed ramum arboris eſſe dicimus.

Spiritus item ſanctus *Dei digitus* appellatur. quando autem digitus manus eſſe *Exod. 8. 19. Luc. 11. 20.*
319 dicitur, conuenienter non ſolum Patris, ſed & Filij, quæ paterna eſt dextera, eſſe dicitur. Verùm non ſic viciſſim Filius ſancti Spiritus. Neque enim manus digiti rectè dicatur.

Neque verò vel ob hæc ſolùm ab initio expediebat pro Patre Filium, aut Spiritum ſanctum enuntiari. Etenim hominum Pater Deus, vt modò referebam, dictus eſt: *Filium* verò *noſtrum*, aut *Spiritum* dici Deum, abſurdum ſanè ac minimè conſentaneum iudicatum fuiſſet. Quamobrem etiam Pater tunc prædicatus, ob familiarem ſcilicet vocis vſum, vnam vulgo innuebat, oſtendebatque perſonam. [Quo tempore] ſi Filius aut Spiritus ſanctus prædicatus fuiſſet, omnino perſonarum dualitas ſimul probabatur. Qui enim Filium audiſſet, ſtatim ad Patrem retuliſſet, & Spiritum ſanctum ſimiliter: Cuius enim eſſet Spiritus, quæreret mens: [ac] quos multorum Deorum morbus teneret, incurabiles ex ipſa ſalutari Theologia redderentur.

Adde iam dictis, fieri non potuiſſe, vt quemadmodum Filij, ac Spiritus ſancti, ſic etiam Patris perſona prudenti aliqua ratione abſconderetur. Nam quod Spiritus Dei dictus ſit *Dextra*, *Sapientia*, *Poteſtas*, id multiplicatorum Deorum inſaniam [non difficulter] effugere potuit. Non enim percipit hìc vulgus perſonarum ſimul differentiam induci. Cùm ſi *Pater Dei* enuntiatum ſit, ſiue genitum intellexeris, ſiue eum qui proceſſit, nequaquam iam id, quin perſonarum diſcrimen adferat, ignorari amplius poſſit, neque ſimile remedium idololatriæ labe infectis adferri. Itaque ne tum quidem, ſi Pater è contrario *Filii*, vel *Spiritus ſancti manus* nominaretur, ſeipſum abſcondere, & dualitatem perſonarum contegere poſſet: ne hoc dicam, neminem vnquam cenſere potuiſſe, vt quæ nunc commemorauimus, vel omnino dicerentur, aut ſenſum, aliquem, aut genium habere iudicarentur. Quare igitur Trinitas ab initio non euulgata eſt? Quia, quemadmodum laborantibus ex oculis ſplendidum lucis iubar, etſi ſalutiferum, maximè noxium eſt, ita & multorum Deorum cultu occæcatis noxia erat Trinitatis Theologia, ac pernicioſa futura. Verùm hæc quidem Dei amans ſcriptor ſeptimo libro tribus illis gnauiter pertractat capitibus, quæ poſt ſextum & viceſimum ordine conſequuntur.

TRICESIMVM verò caput perſequitur, vt primus [b] motus-terræ fundamẽtum b. σεισμός.
alterius fuerit, vtque non ſolum iis qui ſub Moſe vixerunt, Deum Patrem prædicando profuerit, ſed & qui tempore Gratiæ. Poſtquam enim effecit, vt Deus hominum Pater crederetur: mox etiam quicumque in Deo fiduciam collocaret, meritò *Dei filius* appellatur. Vnde patefacta ianua, & via aperta eſt ad incarnationem cognoſcendam. Quam etiam ob cauſſam dum Filium ſecundus ille terræ-motus prædicaret (quod iam conſuetum eſſet hanc vocem de meris quoque hominibus vſurpare) non ſic auditores turbabat prioris Teſtamenti vſu mitigatis auribus, vt non amplius ſic vocis huius occaſione inſaniuerint; quemadmodum inſaniuiſſent, niſi vſitata illis per vetus Teſtamentum eſſe cœpiſſet. Quem enim ad modum ſub lege Filij aut Spiritus aperta promulga-
320 tio, ob eas, quas antea cauſſas diximus, noxia fore videbatur iis, qui adhuc cicatrices inflicti à Deorum multitudine vulneris gerebant, Sic certè Patrem vel Spiritum ſanctum incarnari, vmbraque tegi, & latendi accipere facultatem (vt in Filio factum) impoſſibile fuiſſet. Nam ſi tum quoque, cùm Filij appellatio communis eſſet, atque vſu trita, ipſum tamen Filium carne indutum, quia *Dei Filium* (quod erat) ſeipſum dixit, [c] ex editiori loco præcipitare, & [d] alapis excipere, ac tandem cruci furioſè affigere aggreſſi ſunt, quod non feciſſent & ipſi, & diſcipuli, [ſolam] ſerui videntes formam, ſi incarnatus dixiſſet, *Ego ſum Pater*, vel *Spiritus ſanctus*? Ergo diuinitus, & ſupra quam dici ac cogitari poſſit, vniuerſa mundi gubernatio vnà cum hominum ſalute procurata eſt.

c. *Luc. 4. 29.*
d. *Marc. 14. 65. & Ioan. 19. 3.*

Attamen mox ab initio Verbum incarnatum non eſt, cum aliis de cauſſis, tum

IOBIVS.

idcirco, quòd non oporteret ſtatim maximum medicamentum morbidis adferre, ſed quæ vim haberent paulatim morbum abigendi. Ad hæc, ab initio Verbum incarnatum, non modo quantam in fine temporum, aduentu ſuo vtilitatem [non] præbuiſſet, ſed incitamentum potius idololatris ad errorem iudicatum fuiſſet. Nam ſi, cum Græci rerum potirentur, ſimilibus affectionibus obnoxios homines tam facile in Dei euehebant dignitatem, quomodo ſcientes in carne Verbum apparens, tanquam Deum celebrari, non ſtatim inde fictorum à ſe Deorum exempla peterent, iisque, qui conarentur ab hoc errore auellere, non promptiſſimè exprobrarent, illos ipſos, qui reprehenderent, hominem æquè pro Deo prædicare ac venerari. Propterea enim quo tempore Græci Deos fabricarent, Patris quoque vnitas prædicata eſt. [a Ne item dicerent: Si diſtuliſſet, ſuis ſe viribus humanum genus ſaluare potuiſſet, atque ita ſumma gratia, fuiſſet ingratis ſummum ingrati animi vitium. Etſi nihil etiam ab initio vetuiſſet, ſalutis loco contentionum amantes homines, ſic rurſum dubitare: *Cur non in fine:* ſed in principio? aut, cur non in medio temporum curſu, *ſed in principio Verbum incarnatum eſt.* Ita in ſe mutuo quæſtiones ſecundùm triplicem temporum differentiam torquentes.] Oportebat itaque primum illa euacuari, & ea quidem prædicatione, quæ Patrem ſolum annuntiaret: Deindeque Deorum effingendorum errore è memoria ſublato, verum Deum in carne manifeſtari. Sic igitur ſe habet hæc de Verbi in temporis plenitudine incarnatione ratiocinatio. Et quemadmodum primus ille terræ-motus per contrarias rationes Deorum multitudini medicinam fecit, dum perſonarum diſcrimen texit, ita in nouiſſimis quoque temporibus, cùm Iudaica opinio, in vnam perſonam lege ac tempore corroborata, Deorum multitudinem profligaſſet, & diuinitus tunc DEI Filius ac benignè carnem aſſumpſit, & Trinitatis myſterium paulatim detexit.

a. Hæc Syncis inclusa verba in duobus dumtaxat MSS. legebantur.

[XXXI.] Addit iſtis ſapienter omnino Saluatorem, verbis quidem humilibus vtendo, diuinitatis abſcondiſſe radium, ſed per illius opera effeciſſe, vt omnipotentis virtutis maieſtas effulgeret, ac per hæc eadem prædicari videretur. Atque hinc etiam 321
ait, dicebat: *Verba quæ ego loquor, à me ipſo non loquor. Pater autem in me manens, ipſe facit opera. b Credite mihi, quia ego in Patre, & Pater in me eſt: alioquin propter opera ipſa credite.* Duas autem has ob cauſſas verborum humilitatem adhibuit. Primum quidem ad Iudæorum efferueſcentem inuidiam mitigandam. Deinde verò, vt nobis quoque humilitatis exemplum ipſomet facto exprimeret. Tertiò etiam, quia verborum ſplendor non omnino actiones ſimul emicare facit, cùm tamen naturam excedentium & diuinorum operum patratio, verborum vnà ſecum humilitatem extollat.

Ioan. 14. 10.
b. Vulg. Non creditis?

Porrò hoc loco dicti cuiuſdam Euangelici ſenſum exponit: *Quid eſt facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata tua: an dicere, Surge & ambula.* Facilius autem primum eſſe dicit, quoniam illud, *Dimittuntur*, non eam habet verborum pronuntiationem, quaſi ex propria auctoritate proprioque imperio proferretur. Nihil enim prohibet ab illo etiam, qui eius nequaquam ſit dominus, remiſſionem annuntiari. At: *Surge & ambula:* totum à Dominico pendet imperio. Præſertim cum illud *Surge & ambula*, irreprehenſibilem rebus ipſis adferendo auctoritatem, ipſam quoque remiſſionem complecteretur. qui enim ambulandi gratiam donabat, idem nimirum peccatorum etiam, ob quæ morbo ille tenebatur, remiſſionem conferebat. perhumani enim Domini eſt, & flagellum peccatoribus inferre, & flagellatum tam à plaga, quàm ab ipſomet peccato liberare. Sciens autem opus hoc non remiſſionem tantum delictorum confirmaturum, ſed poteſtatem quoque dimittentis oſtenſurum, addit: *Vt autem ſciatis, quia Filius hominis habet poteſtatem in terra dimittendi peccata, &c.* Ceterum neceſſe erat incarnationis dominicæ myſterium velut vmbra tegi: cùm vt ab audientibus cupidius acciperetur, tum vt id tenebrarum princeps ignoraret. Nam tria diuinus c Ignatius ſæculi huius principem latuiſſe commemorat: Virginitatem MARIÆ, Conceptionem Domini, & crucifixionem CHRISTI. Affirmat quippe D. Paulus de principibus ſæculi huius: *Si cognouiſſent, nunquam Dominum gloriæ crucifixiſſent.*

Matth. 9. 5.
c. Epiſt. 5.
1. Cor. 2. 8.

[XXXII.] Hæc vbi dixit, infert ſempiternã ac ſummam Trinitatem ſemper eſſe, & ſimiliter Trinitatem, Patrem nimirum, & Filium, & Spiritum ſanctum, ſed ſupra omne, quod aut cogitamus, aut loquimur. Quandocumque enim de DEO loquimur aut cogitamus, ex noſtris verbis ac rebus ea quæ ad ipſam Triadem ſpectant, proportione

tione quadam & dicimus & cogitamus. Sanctiſſima etenim Trinitas, dignitate ac potentia æqualis, omnia quæ ad noſtram ſalutem faciunt prouidè operata eſt: quæque Theologicè de ipſa ſpeculari poſſimus, hæc illa nobis benignè gratificans identidem admittit. Propterea quidem à principio, vt diximus (ob Deorum ſcilicet multitudinem) S. Scriptura nobis condeſcendens, non vt natura aut dignitas Trinitatis ſe habet,
322 ſed quatenus à nobis facilius capi poteſt eam tradendo, perſpicuè Patrem indicat. In altero deinde terræ-motu Filium, in quo & Spiritus ſancti cognitionem, etſi minus perfectam, ſimul accipimus. Hæc enim in futuro ſæculo, & vltimo illo accedit terræmotu, quo tota nobis Trinitas manifeſtius apparebit, ac reuelabitur. Etſi enim Spiritus arram habemus, vt *a* vas electionis teſtatur: nondum tamen ad perfectionem ſpiritalis ſtatus peruenimus. Ipſum etenim arræ nomen ſignum quidem perfecti doni eſt: at non ipſum donum. Idem etiam *b* alibi pignus futuræ hæreditatis eſſe Spiritum prædicat, & primitias æternorum bonorum. Quare perfectionem Spiritus nonniſi poſt redemptionem corporis ſuſcipimus.

a. 2. Cor. 1. 22.

b. Epheſ. 1. 14. Rom. 8. 23.

Iam quando qui apud homines cum *Pater*, tum *Filius* dicitur, per coniugij ſocietatem declaratur atque cognoſcitur: propterea præſentis vitæ duos terræ-motus, alterum pertinere ad Patrem: alterum ad Filium, vaticinia tradunt. Rurſus cùm Spiritus ſanctus, etiam vt apud nos eſt, corporum tranſcendat craſſitudinem, meritò vbi ceſſauerint coniugia, excelſior illa & illuſtrior vita (vita hæc reſurrectionis eſt, *In reſurrectione enim c neque nubent neque nubentur*,) propriè attribuatur Spiritui. Illius autem vitæ tempore, in qua patres filios progenerant, Deum Patrem ordine Filio præpoſitum cognoſci oportebat, nō quod Trinitas ordinem aliquem exigeret: (Quis enim ibi ordo ſit, vbi æqualitas immutabilis viget?) ſed quod per eum ordinem, qui in ipſa exapta diſpoſitione eſt, à liberis parentes honorari hortaretur. Spiritus quoque dignitatem ſacra Scriptura extollens, vniuerſam Trinitatem *Spiritus* nomine appellat. Quale illud: *d* *Spiritus eſt Deus: & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.* Hoc item: *Omne e peccatum remittetur hominibus: ei autem qui blaſphemauerit in Spiritũ ſanctum, non remittetur:* de tota diuinitate acceptum, cum prædicto ſcopo quadrat. Illa quoque per ſpeculum & in ænigmate cognitio ſupernaturalis in Triade deitatis, per Spiritum nobis in futuro perficitur. Sic enim hic motus ad Spiritum ſanctum, quemadmodum duorum præcedentium alter ad Patrem, alter ad Filium refertur. Qui autem ordine primus eſt terræ-motus, extremus idem dignitate & vtilitatis magnitudine eſt. Manifeſtum enim gratiam multò eſſe lege [antiqua] maiorem & vtiliorem. Verùm & ſecundus minor eſt tertio. Siquidem *nunc f videmus per ſpeculum & in ænigmate: tunc autem facie ad faciem.* Quare etiam, *g cùm venerit quod perfectum eſt, euacuabitur quod ex parte eſt.* Et conſidera [quæſo] diuina operantis prouidentiæ ſapientiſſimam & æ-
323 qualem trutinam. Videbatur Pater priſcis illis præcipuam dignitatem obtinere: rurſumque Filius in noua lege quibuſdam minorem, at multis æqualem: Spiritus verò ſanctus multis minorem, paucis æqualem. Vt igitur ex hominum opinione orta inæqualitas ad æqualitatem reduceretur, primus ille terræ-motus, qui Patri attributus eſt, minorem dignitatem habuit: ſecundus dein, qui Filij erat, illo maiorem: tertiusque Spiritus ſancti, vtroque excellentiorem. Ita clarè perſpicias, quomodo quæ in hominum eſt opinione inæqualitas, per trium temporum inæqualitatem, in admirandam ac ſtabilem æqualitatem coierit, Trinitatis maieſtate veluti ſplendorem quendam ac lucem accipiente. Quod verò qui in Trinitate eſt ordo, vulgi dumtaxat ordinationem ſpectet, non autem ex ineffabili & ſupernaturali natura promanet, arcanorum ille myſta docet, qui diuinitus eam inſtitutionem accepit, vt Filium & Spiritum quandoque ante Patrem locaret. *h* *Diuiſiones enim gratiarum ſunt*, inquit, *idem autem Spiritus: Diuiſiones miniſtrationum, & idem Dominus: & diuiſiones operationum, idemq; Deus.* Ad Galatas quoque ſcribens: *i* *Paulus Apoſtolus non ab hominibus, neque per homines, ſed per* IESVM CHRISTVM, *& Deum Patrem.* Quare quod diuinæ Trinitatis, quæ omnem & ordinem & ſermonem excedit, nomina modo præponantur, modo poſtponantur: non id ſeriem aliquam naturalem tuetur, ſed ad auditorum ſalutem variè accommodatur. Hæc verò inclytus ardensq; diuinarum diſciplinarum amator tricesimo primo capite & altero ſtudiosè laborando pertractauit.

c. Matt. 22. 30.

d. Ioan. 4. 24.

e. Matth. 12. 31. Marc. 3. 29. Luc. 12. 10.

f. 1. Cor. 13. 12.

g. Ibid. v. 10.

h. 1. Cor. 12. 4.

i. Galat. 1. 1.

XXXIII. Proximo dehinc capite cauſſas reddit, cur tam nouum quàm vetus

Teſtamentum intellectu atque explanatu difficilibus locis intertextum ſit. Etſi vetus Teſtamentum plus, minus verò nouum huiuſmodi difficultatum habeat. Et ſuper Moſaico quidem ſcripto affirmat, quandoquidem typus illa erant & vmbra futurorum bonorum, merito vt in typo atque vmbra cum verba tum verborum compoſitionem eiuſmodi proferre, per quæ creſceret obſcuritas. Quanquam hæc in duplicibus legis tabulis, geminam quoque vtilitatem præbeant, cum & iis qui mente altius aſcenderunt, interius ſuum ſpiritus lumen veluti effulminant, & craſſiores litteræ obumbratione delectant.

Abſcondebantur autem futura bona, in quibus cognitio Trinitatis caput eſt, ob eas [maximè] cauſſas, quos iam ſæpenumero tradidimus. Propter audientium imbecillitatem, inquam; vtq; tenebrarum principem laterent: ac tertio etiam, vt è medio penitus tolleretur multorum Deorum cultus, cùm nullus [deinceps] errantibus atque imperitioribus erroris ſui prætextus relinqueretur ex clara & minimè velata Trinitatis prædicatione. Vt ſacræ litteræ non diſſimiles aureæ terræ videantur, quæ non omnibus neque vulgaribus, ſed laboriosè tantùm ac ſcienter perſcrutantibus, aurum probatum, 324
& lucrum labore maius præbet. Quemadmodum itaq; paupertatem non euadit, qui foſſilem arenam ornamenti, ludi, aut ioci cauſſa tractans, nullum interea ſtudium adhibet, vt quod ſub ea abſconditum latet inueſtiget: ſic neque ignorantiam, neque negligentiæ reprehenſionem euadere queat, qui ſoli litteræ adhæreſcens, theſaurum in ipſa reconditum non ſcrutetur, neq; latens in eius fundo ſenſuum vtilitatem colligere ſtudeat. Et certè hoc ipſum quod diuini ſenſus abditi lateant, pretium eorum maximum & ſublimitatem indicat: ac maius ſimul inquirendi deſiderium iis infigit animis, qui Dei & laboris amorem inertiæ anteponunt.

Iudæorum inſuper improbitas, & in rebus quæ minimè attingendæ eſſent audacia, obſcuritatis eſt in veteri Teſtamento nonnulla cauſſa. Ne enim quæ manifeſta eſſent de Chriſto atque aperta Scripturarum teſtimonia circumciderent & obliterarent, ideò adumbratè ea promuntur. Tertiò etiam ne diuinarum præceptionum contemtrix Iudæorum natio, ſi clarè didiciſſent vniuerſam aliquando legem præterfluxuram: atq; in aliam reipubl. formam, quæ apud ipſos in honore ac pretio erant, tranſitura: magis etiam ad contemptum præceptorum Dei, ex ipſa hac clara cognitione traherentur. Quid enim amare attinet me, quod mox diſſoluetur, & cuius non ita multo poſt nulla erit vtilitas? Propterea nimirum hæc obſcuritate atque percipiendi difficultate inuoluuntur. Nam ſi abſque vlla cauſſa millies à præceptis Dei deſciuerunt Iudæi, cùm neque de eorum mutatione quidquam cognitum haberent, vt neque quod imperfecta & alterius politiæ figura eſſent atque vmbræ: quid tandem [putas] non egiſſent, ſi tradita ipſis mandata tandem ſoluenda atque mutanda è Scripturis clarius cognouiſſent? Alioquin & illa diſciplinas tradendi lex vbique obtinebat, vt qui recenter primis elementis imbuerentur, ad perfectionis vſque tempus perfectiora quæque celarentur: ſed rudioribus dumtaxat præceptis diſcipuli ad perfectiorum cognitionem percipiendam præpararentur.

Præter hæc autem etiam naturam ita gubernari, & opera ſua regere videmus. Prima enim ſementis atque ſemina perfectam in ſe ſpeciem clarè nequaquam oſtendunt: ſed eius tantùm rationes abditas continent: vt granum ſpica non eſt, etſi in ſe ſpicæ rationem tegit. Eadem naturæ ſeries in aliis quoque fructibus ac ſeminibus cognoſcitur. Qualem & lex vetus ferè rationem cum gratia ſeruat. Nam quæ gratia perficit, iacti per legem ſeminis ſeges habetur. Quibus igitur de cauſis obſcuritatem adſumpſerit lex Moſaica, vtcumqne iam dictum.

Nunc quod gratiæ quoque lex obſcurior, & non ita cuilibet perſpicua ſit, auditorum recens adhuc inſtructio, mentisque imbecillitas in cauſa eſt. Vnde & vas 325
electionis: a *Lac*, inquit, *vobis potum dedi, non eſcam: nondum enim poteratis*. Quemadmodum autem minus conueniens cibus omnis accipienti noxius: ſic & ſcientia, tametſi veriſſima proponat, nullam imperfectis vtilitatem adfert. Etſi enim nouum quàm vetus Teſtamentum clarius fidei myſterium exponat: cùm tamen principij aliquam ac ſeminis rationem obtineat, etiam hac ratione ad eam quæ nunc innouata eſt reipubl. formam, non ſtatim initiatis, ſed ſenſim ac iuxta proficientium gradus, quæ perfectiora ſunt, manifeſtat. Canibus præterea (hoc eſt, aduerſariis & oblatrantibus) ne temerè

a. 1. Cor. 3. 2.

ne temere ac sine ratione proijcias sancta, aut *a margaritas ante porcos*, quibus nimirum vita voluptatum cœnum, Dominicum, & quod docendi regulam statuat, præceptum est. Sanctificans item sacrificium *Mysterium* dici solet: mysterium autem commune non est, neque facile profanis adeundum. Quin etiam Sancta, spiritualiter quidem à Seraphin atque Chetubin, materialiter vero velamentis, alis, portis, ac repagulis vndique ambiuntur. Sic igitur sacram quoque Scripturam nostram oportet profanis hominibus abscondi (vt ne sacra iniuria aliqua afficiantur) ac solis initiatis atque fidelibus reuelari. Alioqui, quando etiam illud, cuius vsus facile obtineri potest, numquã tam amatur, atque id quod labore multo adquisitum est, merito sacræ Scripturæ thesaurum illum negligentibus abscondunt, quem laborioſis concedunt. Sed & sudantibus honesta omnia, virtutisque non possessio dumtaxat, sed fructus insuper obtingit, cum vitium facile paretur, & omnibus in promptu sit. Quidquid item cum labore feliciter confectum est, maius longe sui excitat desiderinm: Quod autem facile obtinetur, facile etiam reijcitur, propiusque est vt contemnatur, quam vt expetatur. Propterea etiam Adam, qui sine certaminibus aut laboribus diuino alloquio cæterisq; bonis dignus erat habitus, citius ea quibus vtebatur amisit. At postquam doloris ac laboris expertem vitam præcipitij sibi causam fecit, contrarijs vtique medicamentis sapientissimus medicus morbum curat, lata lege, vt *b* in sudore vultus, non corporalis tantum cibus sumeretur, verum & quibus Spiritalis amor spiritalem adornat mensam. Adhæc vero, si quiuis, nullo etiam labore adhibito, S. Scripturæ sensum percipere posset, vbinam eorum, qui in hac non sine vigilijs atque laboribus versantur, præmia manerent? Aut quis vnquam huius sese studio addicere velit, si minus nihil consequantur ij, qui negligenter eam attingerent? Ex ijs igitur, quæ hactenus cõmemorata sunt, æquum simul & vtile appareat, quod non explicata magis Scripturæ sensa neque incautius abiecta, vel in communi omnibus, etiam indignis, proposita fuerint.

a Matth. 7, 6.

b Gen. 3, 19.

Verum ob hæc, quæ iam diximus, nemo eorum, qui aut laboris amantes sunt, aut
326 spiritali intellectus gratia digni, S. Scripturæ obscuritatem accusarit. At negligens & remissus, cur tandem indignetur, si non capiat? Nam si diuinarum rerum cognitionẽ labore aliquo dignam iudicat, cur ijs non studet rebus quæ habet in pretio? Sin ad virtutem hanc nihil esse necessariam putat, cur nullo affectus damno molestiam capit? quid vero? ex ipsa quoque obscuritate sensum, qui quærat, adsequi possit. Licet enim licet cuicumque volenti quæsita facile addiscere. Multorum enim Sanctorum virorum labores explicant & elucidant diuinas litteras, quibus inhærere si quis libenter velit, is à proposito minime aberrabit. Quod si facere recuset, manifestum [eiusmodi hominem] nunquam in illarum cognitionem peruenire posse; non etiamsi omnium essent apertissimæ. Verum autem esse quod diximus patet, quia sunt qui omnino ne nuda quidem nomina Epistolarum Apostolicarum nouerint: Sed neque Prophetarum, vel aliorum sacrorum Librorum (siue illi antiquæ Legis sint, siue nouæ) vel nudum Catalogum voce possint recensere. Et certe quæ obscuritas, vel quæ tenebræ, quæúe difficultas, nominum indicem cognoscere? quanto vero id studio indiget? Cæterum nolentibus, hæc non minus, quam Scriptura ipsa, incognita manent. Quare nõ eloquiorum Dei obscuritas vulgo ignorantiæ causa est: sed horum incuria ac negligentia etiam clarissima quæque ignorari fecit. Apud quos clari atque obscuri, vt demonstratum est, nullum discrimen: cum studiosos hæc obscuritas, præterquam quod sinceram ex se vtilitatem præbeat, sapientes ac virtute præditos efficiat. Quicumque adhæc Scripturæ sacræ sententiam illustrari optat, siquidem humanam gloriam quærit, merito à diuinæ sapientiæ vestibulo arcetur: sin virtutis dumtaxat, & supernæ remunerationis gratiam, quantum laboribus ac sudoribus ipsa processerit, tanta eaque certa retributionis assecutio allaborantibus relinquetur. Sed istud quoque ad sapientiæ illius inexplicabilis prouidentiam pertinet, quod tollens mox ab initio Deus omnem de sorte nostra querimoniam, expertes ærumnarum delicias nobis in paradiso donat, donec deprehenso ex factis nostris, inutilem hominibus esse labore ac miseria carentem vitam, laborum ac miseriarum pondus vitæ [nostræ] tanquam pro remedio admiscuit: hoc veluti stadium nobis ac palæstram constituens, quæ magnum posset quæstum ac [multa] præmia conciliare. His Auctor tricesimum tertium Caput, simul & septimum librum absoluit.

IOBIVS.

LIBER IIX.

OCTAVVS Liber de duobus certamen inſtituit. [Cap. XXXIV.] Horum primũ ſolutio cuiusdam dubitationis eſt, quæ rem ſeriam ſane nec inelegantem continet. Refert autem eam dubitationem ortam ex adſtructione ratiocinationis cuiusdam, per quam Deum habere Filium probatur; Auctoremque huius adſtructionis eſſe Gregorium Nyſſenum. Argumentatio ipſa ita ſe habet. Quisquis non irrationalem eſſe Deum confitetur, is etiam omnino Verbum habere concedit, quod ab *a* immortali immortale eſt: immortale autem Verbum, præter eum quem Filium ſtatuimus, nihil eſſe queat aliud. Illa igitur argumentio, quæ oportere adſtruit, vt Deus Filium habeat, huiusmodi eſt. Deinde aduerſus hæc obiectionem amici cuiusdam adducit, quem vt reuerendiſſimum celebrat. Obiectio vero eſt, Nihil prohibere, quin eadem de Filio quoque ac de Spiritu ſancto aſſumantur. Deus enim horum vterque eſt. Atque ita non in Trinitatem tantum, ſed in infinitas Perſonas ex huius argumenti vi myſterium procedet. Hanc itaque obiectionem, acrem ſane, atque implexam, varijs quidem ſoluere rationibus aggreditur, non tamen (quantum ego iudico) ſatis accuratè. tametſi multum hac in re laborando deſudet, tredecim non minus argumentis allatis. Ac pro pietatis quidem cultoribus, eorum quæ ibi dicta ſunt aliqua non inepta ſint, ſed quæ contentioſo alicui homini, non modo nihil ad pietatem impellens adferant, vt ridendi potius occaſiones præbeant. 327

a. ἀκηράτου

Dixerit vero quispiam, conciſa ac minimè ſuperflua vſus oratione, aduerſus eum, qui hac obiectione pugnet inſolentius. Si quis patre primum poſito, de ipſo deinde interroget, Vtrum rationis particeps an expers ſit, atque ex illo conficiat Patri oportere Filium accedere, obiectionis huius curioſitatem aliquod forſitan ſpecimen ac robur habere. Sin hoc omiſſo (neque enim expedit, neque admirandus Gregorius ſic orationem hanc protulit) ipſam vocem DEVS proponat, quod commune eſt atque indiuiſibile trium diuinarum Perſonarum nomen, ac de eius tum ſiue Verbo ſiue gignendi vi, immo & afflatu, ſi voles, interroget, hic & Triadis myſterium adſtruet, & locum ei nullum dabit, qui velit adſtructionem ipſam curioſius excutere. Vbi enim æquale vel prope ſimile ſit, pro tota diuinitate vnam aliquam hypoſtaſin accipere, & de hac contentioſius illa diſputare, quæ recte poterant, de tota Deitate theologice dici? Eum .n. qui in tantam abſurditatem delabitur, nihil prohibet ſine vlla ſollertia nugando hinc concludere, quandoquidem Trinum confitetur Deum, neceſſarium quoque eſſe, ſingulas Triadis perſonas in aliam Triadem multiplicari. Aduerſus qualia deliramenta, nulla, opinor, ſapiens confutatio intorqueri poſſit. Veruntamẽ ſolutio huius obiectionis talis fuerit, aut ſi quæ aliæ eadem progrediantur via. Hoc igitur primum eſt octaui libri Caput.

XXXV. Alterum deinde quærit, Cur, cum Filius ac Spiritus ſanctus ex Patre pariter procedant, hic Filius, ille Spiritus dicatur, & non ambo filiationis appellationẽ ſeruent, quemadmodum neque habitudinem? Hoc ergo vbi dubitauit modo, ſolutionem adhibet. Omnino [inquit] Theologia ex cognitis nobis rebus germanam atque æqualem diuinæ naturæ Trinitatem verbis deſcribens, per Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum, ineffabile, quodque denominari nequit diuinitatis nomen, conſuetis nobis cognatisque appellationibus ſuggeſſit. Quando autem conſuetum eſt atque conueniens de filijs noſtris dicere generationem, de ſpiritu vero proceſſionem, *b* (*Spiritus* enim inquit, *vadens & non rediens*. Et, *c Exibit Spiritus eius*. Itemque, *d Quoniam Spiritus pertranſiuit in illo, & non ſubſiſtet.*) quando igitur in humano genere filio generationem adaptamus, Spiritui vero proceſſionem: pari quoque ratione in natura ineffabili ac ſupernaturali, & Filium genitum, & Spiritum ſanctum procedere, diuinitus edocti ſumus. Propterea enim Spiritus Patris æque ac Filij, Spiritus ſanctus dicitur: quia etiam apud nos vtriusque horum ſpiritus [eſſe recte] dicitur. Pater vero & Filius Spiritus ſancti non item, quia neque apud nos. Cæterum quod Deus ſuapte natura neque dici à nobis, neque cogitari poſſit, communis omnium ſenſus admittit: & vero paſſim in ſacris litteris prædicatur, ſanctorumque Patrum noſtrorum cœtus pæne vniuerſus idem teſtificatur, quorum ne verba quidem (cum minimè dubia ſint) deſignare neceſſe. Atque hæc libro octauo Iobius perſequitur. 328

b. Pſal. 77,39.
c. Pſal. 145,4.
d. Pſal. 102,16.

LIBER

LIBER IX.

LIbro NONO modice præfatus, dum Ioſue filius Naue dicitur exercitus Principem illum interrogare: *Noſter es, an aduerſariorum?* non idem petere diſputat Iobius aliquísne eſſet ſenſibilium hoſtium, ſed an ſpiritualium? Multa enim Ioſue docebant, neque aliquem eſſe hunc ex hoſtili acie, ac neque ex proprio exercitu, vt, quod ſubito aſtitiſſet, quodque nemo aduerſariorum auderet, vel per medias hoſtium copias transire, vel in conſpectum Imperatoris venire, quin &, quod tanta vſus audacia, nihil omnino hoſtile feciſſet. Alioqui ne ſapientiſſimi Imperatoris fuerat ignorare, qualis contribulium eſſet habitus atque apparatus, qualis item alienigenarum? Verum nouerat quidem Ioſue viſum illud vnum intelligentium ſpirituum eſſe, ſed hoc cognoſcere auebat, vtrum quod apparuiſſet ex hoſtibus eſſet, an de illo exercitu, qui protegebat Iſraël. De hoc ergo in proœmio agit. *Ioſ. 5, 13.*

XXXVI. Quærit poſtea, Quomodo vtraque hæc concedi queant, nos & adeptos eſſe gratiam angelica dignitate maiorem, & Angelis æquales in reſurrectione apparituros? Quæ quæſtio ita diſſoluitur. Primum, nihil prohibet, eandem rem ſecundum aliud honorem quendam paulo maiorem conſequi, ſecundum aliud vero inferioris eſſe conditionis. In quantum enim noſtro corpore aſſumpto Dominus id ſibi coniunxit, & ſupra omnes Principatus ac poteſtates euectum ad dextram Patris conſedere fecit, Angelicæ ſcilicet dignitati noſtra natura antepoſita eſt. Quatenus item [b] innotuit *Principatibus & Poteſtatibus in cœleſtibus per Eccleſiam* (quæ eſt in Chriſtum credens populus) *multiformis ſapientia Dei, quam exhibuit in Chriſto* IESV, eatenus
329 etiam genus humanum primas retulit. Tertio quod illo inſuper munere ex munificentia donati ſimus, vt ijs fruamur rebus, [c] in quas deſiderant Angeli proſpicere. Quatenus etiam vtrisque lapſis Adamo & Angelorum ordinibus, illius, (non item horum) aſſumpta natura, ſalutem attulit. Atque hinc clarum eſt, maiori honore dignam eſſe habitam naturam noſtram. Quod autem in [d] reſurrectione ſicut angeli erunt homines, non id vtriusque generis æqualitatem edocet, ſed adſimile dumtaxat vitæ genus atteſtatur. Tunc enim, quemadmodum angeli non indigent, ſic neque genus humanum nuptijs aut corporum congreſſu indigebit. *b. Epheſ. 3, 10.* *c. 1. Petri 1, 12.* *d. Matth. 22, 30. Luc. 20, 36.*

Præter iſta, nihil prohibet homines angelis æquales, vel [e] paulo minus ab illis diminutos maius aliquod conſequi munus, quandoquidem illi, qui corporis expertem naturam conſecuti ſunt, vbi ſemel è proprio honore & gloria exciderunt, in ſuo deinceps caſu ſine pœnitentia remanent: nos vero, cum inferiorem illis conditionem ex ipſamet origine noſtra (propter corporis coniunctionem) acceperimus, præceptum deinde transgreſſi, in peccatis hærere nolumus, ſed illorum qui exciderunt ſortem, per pœnitentiam recuperare ſtudemus. Et vero per exſuperantiam [diuinę] munificentiæ, cœlum ac Dei regnum pro Paradiſo hæreditate cernimus. *e. Pſal. 8, 6. Hebr. 2, 7.*

XXXVII. His illa profligata quæſtione, ad explanationem parabolæ aggreditur, quæ iuniorem ac prodigum filium, & ſeniorem ſimul cum patre inducit, & eorum hiſtoriam ita digerit. In ſeniore ait Filio oſtendi angelicas potentias (nam & tempore & modo, noſtro generi dignitate præſtant) in prodigo vero humanum genus: in patre Creatorem Vniuerſi ac Dominum repræſentari. Indignatum vero ſeniorem filium reuocatione & benigna tractatione iunioris, non hoc angelicæ eſſe mentis aut affectionis: ſed parabolam iſta, quo beneficij magnitudinem declaret, ita effingere. Quoniam tantum poſt tam inſignem intemperantiam prodigus ille filius expertus eſt benignitatem, vt ipſe quoq; Angelorum ordo, ſi inuidentia in horum naturam caderet, indignatus vtique fuiſſet, neque tolerabilem putaſſet tantam beneuolentiæ magitudinẽ. Quomodo enim alioqui conſentaneum ſit, [f] lætari eosdem ſuper vno peccatore pœnitentiam agente, & rurſum inuidere, quod amantiſſimi patris amplexibus dignatus eſſet? Sed enim talis parabolarum fictio eſſe ſolet. nec enim ea ſolum, quæ aut facta aut futura ſunt complectuntur: ſed & illa, quæ curioſius quispiam eorum commouendi vim, aut iucunditatem, aut conſequentiam, aut denique adipiſcendi facilitatem atque vtilitatem contexendo, adiungeret. *Luc. 15. De filio prodigo.* *f. Luc. 10, 15.*

Parabolam quoque centum ouium ad Angelorum & hominum naturam refert. Meminit aliarũ etiam parabolæ de filio prodigo explicationũ: ſed quib⁹ omnibus prædictam

IOBIVS.

dictam anteponit, quam varia ingenij ostentatione concinnare studet. Hæc septimum ipsius & tricesimum Caput studiose tractat.

XXXIIX. porro quærit, *Quomodo pro omnibus mortuus esse Christus dicatur: cum non nisi multis ætatibus post quam infinita hominum progenies & nata, & rursum morte deleta esset, Redemptoris incarnatio euenerit?* Nodus autem sic dissoluitur: Multis in locis S. Scripturam testificari, quo modo tunc viuentibus, eodem etiam ijs, qui apud inferos erant, per Christum redemptionem venisse. Nam Princeps Apostolorum ait. 330

a. Rom. 14, 9. *a In hoc enim mortuus est, & resurrexit, vt & mortuorum & viuorum dominetur.* Et

b. 1. Petr. 3, 19. c. Ibid. 4, 6. rursus: *b His qui in carcere erant spiritibus veniens prædicauit, c vt iudicentur quidem carne. viuant autem Spiritu.* hoc est: Vt infideles, qui propter infidelitatem suam peccatores remanserunt, damnentur; quasi plane caro facti, & diuulsi à Spiritu: Quotquot autem, etiam apud inferos, Christo (qui ipsa erat iustitia) crediderunt, spiritali lætitia perfruantur. Illud igitur, *vt iudicentur carne*, de incredulis dictum affirmat. at illud: *viuant Spiritu*, de credentibus. Porro ita sermonem instituit, vt quasi de vno aliquo loqui videatur; quia, etiamsi non eadem sit credentium & incredulorum conditio, in vnum tamen inferorum ordinem colliguntur. Atque ita etiam de vno eodemque corpore ægrotare idem & valere dicere possumus, secundum aliam nimirum atque aliam sui partem. Quemadmodum autem aliquem igne damnari atque puniri dicimus, sic & sacra scriptura dicit: *vt iudicentur carne.* Grauissima enim pœna est (maximè resurrectionis tempore) quando ea delectatione perfruuntur iusti, quæ hnmanam omnẽ superat, & Spiritu viuunt; peccantium tunc multitudinem in nuda carne, & sine vlla spiritali gratia, vitam suam in æternum transigere atque conterere. Verum & aliam licet huic dicto dare explanationem. Ait enim *d* Diuinus Paulus: *Cuius opus arserit, detrimentum patietur: ipse autem saluabitur, sic tamen quasi per ignem. e Et vniuscuiusque opus, quale sit, ignis probabit.* Et ne quis existimet, quemadmodum peccatum, sic & peccantem concremandum atque consumendum, propterea addit: vt si opera ardeant atque dispareant, non tamen ipsum peccatorem vna dispariturum. *Saluabitur vero*, hoc est, perpetuæ manebit pœnę reseruatus. At ne illud: *Saluabitur*, videatur dicere sectarijs, quasi peccato expenso, peccatorum quilibet ad iustorum atque saluatorum cœtum adiungendus esset (cessante nimirum pœna, ac communi omnibus libertate proposita) post illud *Saluabitur* addit, quod eorum sententiam manifestius euertit: *Sic tamen quasi per ignem*, id est, ab ignis pœna non liberatus. Affine igitur & illud est, quod de ijs diximus, qui apud inferos Christo credere noluerunt. Hoc enim, *vt iudicentur carne*, & quæ sequuntur, indicare videtur: Iudicatos quidem ipsos esse ad eadem, ad quę caro iudicari ac condemnari solet; sed viuere nihilominus, non tanquam corruptibilis caro, & quæ pœnarum grauitate soluatur, verum ita, vt cum expertes interitus 331
per sancti Spiritus potentiam conseruentur, incorruptibiles in perpetua pœna carentem fine & laborioſam vitam degant. Sic huius loci explanatio tanquam per digressionem tractatur. Pręcipuus enim scopus erat ostendere, non super viuis dumtaxat, verum & super olim mortuis Adami posteris communem Dominum ac Saluatorem subiisse mortem, salutemque per ipsum omnibus & prædicari, & velut certaminis præmium conferri. Illud ergo primum eorum argumentorum, per quæ probari hæc sententia potest.

d. 1. Cor. 3, 15. e. Ibid. v. 13.

Secundo igitur loco sic argumentatur: Si virtutis præmia ac coronas Resurrectio conciliat, Crux vero Resurrectionem, qua sine nihil boni consequi quispiam potest: certum est Christum pro salute omnium nostrum morti seipsum tradidisse.

Post hæc illam Domini sententiam, rationem reposcendo, explanat, quæ dicit: f. Matth. 9, 13. *f Non veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam*: negatque hæc ita esse à Saluatore pronunciata, quasi vniuersam hominum multitudinem in peccatores, & iustos distinguere voluisset. Pugnat enim [inquit] huiusmodi sensus, non cum sacris tantum litteris, sed cum ipsa quoque rerum natura. Nam in primis communis Saluator omnes, non aliquos tantum, prætermissis cæteris, & appellabat, & redemptione perfrui concedebat, doctrinamque [suam] omnibus esse communem volebat. Euangelium quoque prædicatum esse in toto terrarum orbe, peccatorum illam à iustis discretionem penitus euertit. Paulus item ait: *g Omnes vnum sumus in Christo.* Immo & parabola de Sagena communem captorum conditionem denunciat. neque enim hæc alios quidem comple-

g. Rom. 12, 5. & Gal. 3, 28. h. Matth. 13, 47.

complectitur, alios vero non perſequitur? ſed omnes prorſus quotquot incidunt, irretit. [a] Sic & Petro oſtenſum linteum communiter omnes appellatos deſignat, non impuros ſolos, excluſis puris: [b] *Finis quoque legis Chriſtus: ad iuſtitiam omni credenti*, non peccatoribus tantum. Verum idem rurſum ait: [c] *Prædicare ſe vocatis Iudæis atque Græcis, Chriſtum Dei virtutem & Dei ſapientiam*. Iterumque, quomodo non pugnare illa videantur? [d] *In viam gentium ne abieritis, & in ciuitatem Samaritanorum ne intraueritis? ſed potius ite ad oues quæ perierunt domus Iſraël.* Quatenus enim, qui perierant, oues erant, iuſtitiæ omnino & virtuti viciniores erant, quam Samaritani atq; gentes. [e] Quomodo item filios antea eſſe ſatiandos edocet, ac tum quæ ſuperſunt canibus relinqui? Sed & diſcipulos colligens: [f] *In quamcumque*, ait, *ciuitatem aut caſtellum intraueritis interrogate, quis in ea dignus ſit* (non quis ſit peccator) 332 *& ibi manete, donec inde exeatis.* Hoc item purpuraria illa mulier non ignorans, Barnabæ ac Paulo dixit: [g] *Si iudicaſtis me fidelem, manete apud me.* Et dictum illud Apoſtolis, qui virtutis erant norma: [h] *Vobis datum eſt noſſe myſteria, illis autem non eſt datum*. nimirum indignis. His igitur omnibus iam dictis, quomodo non repugnabit clare illud: *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores.* ſi quis de hominum diuiſione in Iuſtos & Iniuſtos huius loci ſententiam accipiat. Ad hæc vero, ſi iuſtos non vocauit, peccatores autem non accedunt [i] (*Omnis eum qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem.* Et, [k] *Malus homo de cordis ſui malo theſauro profert mala.* Item, [l] *Quoties volui congregare filios tuos, & noluiſti.*) Si, inquam, iuſtos non vocauit, peccatores autem reſilire, quam accedere, (quemadmodum diximus) maluerunt? quibusnam prædicatum eſt Euangelium? Atque idem mihi iam è factis quoque ipſis obſerua. Oportebat Dei matrem in terra eſſe: eam vocauit, quæ omnibus virtutibus alios omnes ſuperaret. Patrem oportebat, & fratres ſuper terram nominare eum, qui ſine patre eſſet. Non è latronibus hos, & meretricibus, deligendos putauit, ſed qui iuſtitia collucerent. Talis Ioſeph, tales & eius liberi. Iacobus vero in quantum virtutis gradum aſcendiſſet, quantamque de ſe opinionem apud Iudæorum populum excitaſſet, vel ſola eius appellatio clamat. Ipſum enim populus propter virtutis magnitudinem, atque agendi cum Deo libertatem [m] OBILAM, hoc eſt, *populi præſidium, & protectionem* vocabant. Rurſum, Verbo præcurrere oportuit Præcurſorem: & [n] qui prophetis, omnibusque adeo hominibus maior eſſet, præcurrit. Oportuit & teſtem offerri, qui eius gloriam teſtaretur. [o] Simeonem itaque & Annam vocauit. Diſcipulósne legiſſe oportuit? optimos vtique delegit: [p] *Scio enim*, inquit. *quos elegerim.* [Oportebat] mortuum reſuſcitare [Bethanienſem] [q] Lazarum. Sed eum non niſi ex pia domo, in qua Martha & Maria, quam [r] bonam elegiſſe partem diuina pronunciauit ſententia. Ex gentibus quoque vocari aliquos oportuit: primus omnium [ſ] Cornelius vocatur, qui quantus virtute (etiam ante baptiſmum) fuerit, ſacræ loquuntur litteræ. [t] Cruci adfiguntur duo latrones: ſed cui mens melior, paradiſum ſibi aperit; blaſphemus contra, & peccati indelebilia geſtans vulnera, ex pœna in damnationem mittitur.

Sic in omni etiam natione, tum familia & vitæ genere, qui ex virtute viuerent videmus vocari, accurrere, vocantemque ſequi potius, quam qui contrarijs eſſent dediti ſtudijs. Quod ſi tu proſtibulum mihi aut publicanum aliquem adduxeris, etiam illo è numero ſcias atque ordine ad vocantem Saluatorem accedere, qui exiguam ſaltem 333 humanæ nobilitatis ſcintillam retinerent, vt merito præ multitudine non accedentium ad Deum, digni habeantur atque dicantur. Vbi eſt igitur peccatorum vocatio, quando è meretricibus, publicanis & latronibus hoſce ſolos diuinam eſſe vocationem amplexatos videmus, qui inter conſortes (quamquam ingenti in malorum barathro) cæteris tamen meliorum rerum ſtudio præſtabant.

Neque vero illud præterire fas eſt. [v] Decem erat admodum virginum cœtus. ſed non niſi quinque prudentes ſponſali thalamo fruuntur, quinque fatuæ repelluntur. Sic ille [x] qui nuptialem veſtem non attulerat, cæteris ſuum quisque locum tenentibus, ſolus eijcitur. Quinam vero ab angelo [y] in extremo iudicij die in occurſum Domini aſſumuntur? Nonne iuſti, & non peccatores? Quid igitur ſibi vult illud: [z] *Non veni vocare iuſtos, ſed peccatores*, hoc eſt, Quod ab integra atque perfe-

[a] *Act. 10, 11.*
[b] *Rom. 10, 4.*
[c] *1. Cor. 1, 24.*
[d] *Matth. 10, 5. & 6.*
[e] *Matth. 15. 26.*
[f] *Matth. 10. 11.*
[g] *Act. 16, 15.*
[h] *Matth. 13, 11.*
[i] *Ioan. 3, 20.*
[k] *Matth. 12, 35.*
[l] *Idem 23, 37.*
[m] *Cõfirmat Euſeb. lib. II. cap. 22 ex Hegeſippo. Sitiatum ergo hic exemplar Græcũ corrige.*
[n] *Luc. 7, 28.*
[o] *Luc. 2, 25. & 36*
[p] *Ioan. 13, 8.*
[q] *Ioan. 11.*
[r] *Luc. 10, 42.*
[ſ] *Act. 10.*
[t] *Luc. 23, 39. & ſeq.*
[v] *Matth. 25.*
[x] *Matth. 22.*
[y] *1. Theſſal. 4, 16.*
[z] *Matth. 9, 13.*

cta iustitia exciderat humanum genus, vocatum veni, & in eam sortem reducturus, quam amiserat. Etsi enim vitæ genere valde inter se homines illi differant, qui indecentius vixerint, quique continentius, nemo tamen est sine peccato. Consonat huic menti, etiam ipsa sententiæ enunciatio, sine articulo relatiuo prolata. *a Matth. 9, 13.* Nam si dixisset: *a Non veni vocare iustos, sed ipsos peccatores.* Forsitan illa opinio locum habere poterat, quæ peccatores vocatum venisse, non autem iustos, opinatur. At cum vox hæc absolute sine relatione prolata sit, omnino periculosam ac fallacem hanc esse opinionem demonstrat. Hoc autem & diuinus ille Paulus con- *b 1. Timoth. 1, 15* firmat, cum ait; *b Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum.* Et rursum: *c Causati sumus Iudæos & gentes omnes, sub peccato esse, sicut scriptum est: d Non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requirens Deum. e Omnes enim peccauerunt, & egent gloria DEI.* Illudque: *f Venit Dominus quærere, & saluum facere quod perierat*; de toto nimirum hominum genere dicitur, quod etiam supplementum illius centenarij rationabilium ouium designat: quemadmodum & drachma illa vna è decem sordibus obruta. Huic etenim [generi] *h* mors imperauit, iuxta eundem B. Paulum, non quibusdam tantum, & quibusdam non, sed ab Adamo vsque ad Mosem, in quibus fuerunt Abel, atque Enos, & reliqua sub lege Iustorum ac Prophetarum multitudo. Ac rursum idem caritatis præco, & incensus amator: *i Diligentibus Deum*, inquit, *omnia cooperantur in bonum, iis qui secundum propositum vocati sunt.* Et post hæc: *Quos præsciuit, etiam prædestinauit: & quos prædestinauit, hos & vocauit; & quos vocauit, etiam iustificauit, atque glorificauit.* Item: *k Elegit nos ante mundi constitutionem.* Non solum ex Iudæis, sed etiam ex gentibus. Rursum: *l Electio consecuta est: cæteri vero excæcati* 334 *sunt.* Et, *m Qui est Saluator omnium hominum, maximè fidelium.* vt infinitum fuerit talia vel numerando recensere. Hæc vbi studiosus ille scriptor honorificentius discernit, & triceſimo octauo Capiti finem imponit.

c Rom 3, 10.
d Psal. 13, 1. & 52, 4.
e Rom. 3, 23.
f Luc. 19, 10.
g Luc. 15, 4. 8.
h Rom. 5, 14.
i Rom. 8, 18. & seq.
k Ephes. 1. 4.
l Rom. 11, 7.
m 1. Tim. 4, 10.

XXXIX. eam, quæ in sacris scripturis videbatur esse dissensio, curiose inquirit, atque perscrutatur. Dubitat enim, Quomodo Dominus in sua patria signa facere non posset, *n propter incredulitatem illorum*, rursumque ad incusantes quod discipuli dæmonium non eiecissent, culpam in accusantes regerendo dixerit: *o Propter incredulitatem vestram.* Cum germanus huius discipulus Paulus contradicat: *p Signa enim*, inquit, *infidelibus, non autem fidelibus.* Nodus ab illo sic dissoluitur, vt dicat Vniuersè quidem & communiter propter infideles prodigiosa signa fieri, quo hæc ipsos eo adducant, vt salubriter acquiescant ei, qui & admiranda illa patrat, & mente iam antea ab illis præceptus est. Illis tamen solis hæc offerri, qui, cum obtemperandi studium sua ex parte adferant, etiam nascentem ex his vtilitatem in se admittant. Nam quos ex incredulis sponte sua cæcos ad supernaturalia opera nouimus, his signa sine vlla numinis prouidentia, & vane oblata videntur. Itaque & incredulis illa proponi, & eadem rursus non proponi oportere, consentaneum congruumque [videtur.] Illud quidem, quia salutem per hæc consequuntur: hoc vero, quia in profundum interitus demersi, vnde alij magnum lucrum colligunt, ipsi malefici ad deteriora abripiuntur. Atque ista hoc Capite Iobius.

n Matth. 13, 58.
o Eiusd. 17, 19.
p 1. Cor. 14, 22.

Sequentibus vero, XL. & XLI. curiosam ingressus speculationem, causas reddit, *Quare non pro Angelis lapsis sit factus Angelus* [Dei Filius] *quemadmodum pro hominibus homo factus est.*

Primam ergo istam causam adfert. Quandoquidem ex omni rationali natura, solus homo carne & materia compactus est (materia vero ad casum prona) atque ex duabus insuper pugnantibus naturis compositus, dum vtraque ad suam eum conditionem impellit, diuelli debet animal, ac diuidi (*q Sapientia enim carnis*, vt diuinus ait Paulus, *legi Dei non est subiecta*) propterea solus homo inter ratione prædita, istiusmodi corporalibus vinculis innexus, deindeque lapsus sui resipiscentiam à seipso offerens, merito & prouidentia ad surgendum ampliore atque maiore indiget, & diuino copiosius fruitur auxilio. Ita quod ab initio infra reliquas ratione præditas creaturas

q Rom. 8, 7.

turas nos esse ostendit, hoc magnæ nobis salutis causam attulisse iustus iudex declarauit,
335 qui nos colligauit quidem carni ad coërcendam superbiam, per quam ipsi angelorum ordines irreparabili lapsu in præceps acti sunt; sed statutum illud materiæ vinculum in infinitæ postea beneficentiæ occasionem vertit. Quænam enim aut maior, aut præstantior beneficentia esse possit, quam ad dexteram Dei Patris videre sedentem nostram conditionem: & rebellantem quondam naturam obedientem iam ac pacificam, & vniuersorum parenti conciliatam contueri? Quod post hanc adsumptam, per suam primitiarum oblationem, Verbum perfecit. Atque hanc mihi pacem mundo per Apostolos velut pignoris loco relinquendo, dicere videtur: *a Pacem meam do vobis.* Et, *Non quomodo mundus dat pacem.* Cui etiam concinit germanus eius discipulus *b Pax*, inquit, *Dei, quæ exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra.* Et, *c Iustificati ex fide pacem habemus ad Deum, per Dominum nostrum* IESVM *Christum, per quem & accessum habuimus.* Non enim profecto è bello pacem natam mutuam illam inter nos hìc intelligere oportet: sed quam habet vnusquisque secum, ac per eandem etiam cum eius largitore, & imperturbabilis salutis suppeditatore, quæ & corda nostra custodit, & omnem excedit sensum, & quam mundus dare non potest. Quare cum his non pugnat illud: *d Non veni mittere pacem, sed gladium.* Mundi enim pacẽ, inquit, nõ veni mittere. Rursum: *e Eritis odio omnibus*, & id genus plurima. Piorum enim cum Deo affinitas, ad odium, inuidiam, & metum impios concitauit. Venit igitur Saluator pacem mittere, quæ cum animo ea consentire, quæ corporis sunt, facit; quodque deterius est, melioris arbitrio subiicit. Quam quidem nobis prębuit, cum rebelli nostræ naturæ pacificam deitatem copulauit. quod & diuinus Paulus docuit, cum ait: *f Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus Filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne.* vt iam aptè de eadem re dicatur: *g Vbi enim abundauit delictum, superabundauit gratia.* quamobrem & redemptionis nostræ perfectum à Verbo opus, *iustitiam Dei*, & *iudicium*, & *misericordiam* sacra Scriptura prædicat. vt iusto iudicio Dei, qui inter rationales creaturas soli è luto fabricati sunt, soli etiam tanto honore, & ineffabili misericordia digni habiti sint. Indicabat idem & per Oseam dicens: *h Sponsabo te mihi in iustitia, in misericordia, & in miserationibus.* Mille item alij sacræ scripturæ loci clamant, ob carnis vincula commiseratione dignum esse habitum humanum genus, & pro annexa nobis materia, incarnationem suam, cæteraque ex ea profecta bona vicissim nobis Dominum donasse. *i Recordatus est*, inquit
336 Dauid, *quoniam puluis sumus.* Et, *k Quoniam caro sumus.* Et Iob: *l Memento quod sicut lutum feceris me.*

a Ioan. 14, 27.
b Philip. 4, 7.
c Rom. 5, 1.
d Matth. 10, 34.
e Marci 13, 13.
f Rom. 8, 3.
g Rom. 5, 20.
h Os. 2, 19.
i Psal. 102, 14.
k Psal. 77, 39.
l Iob. 10, 9.

Alteram deinde tam egregiè humano generi prospicientis curæ hanc fuisse causam dixeris, quod nequaquam à principio Conditor naturam perfectam, quemadmodum angelis, ita & hominibus tribuerit: sed modicis progressibus perfectionem tandem consequi voluerit. quamobrem & pro virtutis præmio, & pro molestijs toleratis perfectionem rependit: quin & medium mortem inter atque immortalitatem ipsum constituit; alterutrius eligendi facta potestate; cum interim angeli, & si quid aliud ratione præditum & incorporeum [vspiam exsistit] ex ipso mox ortu naturæ perfectionem adepti sint. Vnde & Dauid ait: *m Potentes virtute, facientes verbum illius*, hoc est, Quemadmodum eos nihil materiatum, vti nos, vel deorsum trahit, vel impedit: ita cito, & absque mora iussa perficiunt. Exigebat ergo ineffabile Dei iustumque iudicium, vt imperfectis quidem (quo tempore placitum esset) quod deerat suppleret, quos vero ab initio perfectos reddidisset, non simili his cura prouideret: sed ex æquitate iudicaret, cum hos contentos illis [rebus] esse debere, quas ipsimet occupassent, tum illis earum rerum defectus supplendos, quibus aliquando priuati fuissent. Enimuero quotquot ex Angelis lapsi sunt, non ij materia diuellente, neque carne retrahente, sed arbitrio id quod malum erat eligente, de sua gloria deturbati sunt. Nos contra & carne interturbante, & natis ex ea affectionibus titillantibus, ad pleraque delicta non sponte volentes, sed nec omnino inuiti, delabimur. Dæmonum enim genus, tametsi sanguine delectetur, & carnis gaudeat affectionibus: non modo tamen eam naturam non accepit, vt quidquam horum perficere per se pos-

m Psal. 102, 20.

sit, sed neque vllam ex se proficiscentem causam habet quæ ad nefas trahat. Neque enim gladium dextra vibrat ad cædem, neque nuptias humanas cum adulrera consuescens violat. Sed nec iracundia ipsum impellit, cæde vt acceptam iniuriam vindicet, neque corporeæ commixtionis amor. Nos vero sæpe, materiæ pondere incitati, ea quoque perpetramus, quæ sponte detestaremur eligere, atque ad breue admodum tempus sobrietatis contentioni cedentes, rursus ab affectibus nostris captiui abducimur. Vnde & Paulus clamabat: *a Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. nam velle adiacet mihi*, & quæ sequuntur. Iterumque: *b Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo [malum] hoc ago.* Merito igitur, etsi plura quam dæmones, inquit, peccemus, nos veniam consequemur, non ipsi.

a Rom. 7, 18.
b Ibid. 9. 19.

Amplius vero, neque si concesserit quispiam, inquit, nostrum Saluatorem ac Redemptorem Angelorum naturam pro illorum salute suscepisse, commodum ipsis vllum ex hac affinitate obueniat. Non enim neeessitas ipsos, vt neque homines, à lapsu ad meliorem statum transferat: sed optima quæque operatio, atque propensus in Deum animus, quod est fides immaculata, gratam Deo vitam probamque efficit, quorum nobis dux & præceptor Verbum incarnatum fuit, cum eorum tamen neutrum ad Angelici generis (cui hæc ipsa satis erant cognita) institutionem atque doctrinam conduceret; vt qui ab ipsa sui productione horum scientiam habuissent. Neque enim, vt nos, talibus incorporei indigent. Etenim Dei Filium in carne præsentem dæmones agnoscebant, & *c* Iudicem eum pœnam inferentem, ac Dominum prædicabant. Et sacræ hoc testatæ litteræ aiunt: *d Tu credis quoniam Deus est, etiam dæmones credunt, & contremiscunt.* Iterumque alibi: *e* IESVM *noui, & Paulum scio: tu vero quis es?* Vnde satis patet, dæmonum nationem non solum scire Deum, eumque metuere, & venerari, sed & germanos eius cultores.

337

c Matth. 8, 29.
d Iac. 2, 19.
e Act. 19, 15.

Porro ineffabilis in homines amoris Dei causam & hanc adiungit: Nobis [inquit] in accessum antea, neminique adhuc visum cœlum (quod *cœlorum* puto *regnum* appellat) aperit. Nam secundum B. Paulum: *f Initiauit nobis viam nouam, & viuentem.* Et: *g Non in manufacta sancta introiuit, sed in ipsum cœlum, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis.* Et, *h Vbi præcursor pro nobis introiuit Christus.* Hanc igitur viam reuelauit, ad quam vt nobis præiret, iustitiæ exemplar fuit, quo aliquando edocti, desiderio accenderemur, eoque accensi ad rem desideratam præpararemur. Angelis vero cœlum iam inde à principio notum fuit, atque testatum. Nostræ præterea coniunctus naturæ resurrectionem nobis, & incorruptionē atque immortalitatem per suam resurrectionem donauit. Incorporeum vero genus, cum sit immortale, hac non indiget gratia: Nostra insuper causa in carne peregrinatus, à diaboli, qua tenebamur, tyrannide nos liberauit, *i* de Principatibus triumphans & Potestatibus in Cruce, *k* data item nobis potestate calcandi omnem virtutem inimici. Vbi si horum subijsset naturam, *l* quosnam destruxisset? De quibus triumphasset? Qualem item quibusdam potestatem dedisset, aut in quos?

f Heb. 10, 20.
g Ibid. 9, 24.
h Ibid. 6, 20.
i Colloss. 2, 15.
k Luc. 10, 19.
l 1. Cor. 2, 6.

Adhæc vero, cum nos lapsi sumus, nullum reliquum fuit exemplar, quod eandem naturam integram retineret. At lapsis dæmonibus innumerabiles nihilominus incorporeorum acies inuariatè consistunt, quæ & diuinæ ordinationis exemplum, & nunquam flexæ rectitudinis specimen exhiberent. Quapropter qui omnia sapienter, & supra quam dici potest, ptouidet ac facit Deus noster, Deique Verbum, cum iam humana natura prolapsa esset, non hanc solum ex infinita sua in homines amoris vi adsumit, sed per eam quoque omnibus, qui eiusdem naturæ essent, correctionem, incorruptionem, & alia ista innumerabilia bona largitur: cum dæmonis tamen genus adsumere neque iustum, neque vtile esse iudicet. Sic [XL.] & quod sequitur Caput ab hoc speculatiuo & studioso scriptore clauditur.

XLII. inuestigat, Vnde nobis è deteriore in melius, & contra ad deterius è meliori mutatio tam frequens, varia, ac pæne continua exsistat: Incorporeis vero, aliis bonum sit immutabile, aliis vitium? Causam reddit, quod in nobis cum animi inclinatio in alterutram partem connitatur, ob subiectæ materiæ fluxum atque vacillationem, illa aliquando rationem superet, interdum etiam superetur: in illis, ad quos nequaquam materia

338

materia irrepere poteſt, ratio ſola in actiones omnes imperium obtineat. Quamobrem illorum quidem caſus, qui ſponte & imperantis reuera more ad deterius delapſi ſunt, fit immedicabilis, cùm nihil quidquam in ſe validius habeant, quod ſui iuris mentem, iam ex ſe fluentem, ad id quod deterius eſt, reuocet: quemadmodum aliis contra, qui ſponte ac liberè amorem honeſti acceperunt, nullo fluxu turbatum illud eorum deſiderium conſeruatur. cùm nos interim veluti duplices quidam, ac propterea etiam malè admiſſorum pœnitentia ducti, nos ipſos tanquam alienos incuſemus. Duo verò vbi pugnant, & hi partim vincentes, partim victi: quomodo in his aut victoria, aut lapſus immutabilis ſit? Neque verò ſolùm in actionibus iis quæ laudem aut vituperationem merentur, mutatio & refluxus in nobis imperium ſine repugnantia non habet: ſed in aliis quoque noſtris operationibus atque affectionibus. Nam neque ſemper ſedere, neque rurſum ſtare poſſumus, cum mox iuxta alterutrius naturam virium remiſſio [in his] exceſſum conſequatur. Quod per elementorum in nobis varietatem & pugnam contingere conſtat. Calor enim ad ſupera impellit: Terrenum verò quod eſt, deorſum vergit, atque ad terram detrahit. atque in ſimilibus aliis ad eundem modum. quæ ſanè in incorporeis naturis locum non obtinent. Sed quemadmodum in nobis varietas, multiplexque forma: ſic in ipſis nihil varium, at vna perpetua forma reſidet. Vnde ſimplices hos atque vniformes illud conſequitur, vt alterari atque mutari nonniſi difficulter poſſint: compoſita verò comitatur mutatio atque alteratio. Quod autem non omnis omnino immutabilitas ne ab incorporeis quidem naturis abeſſe videatur (dæmon enim ex bono in malum mutatus eſt) illud fortè aliquis prætexat, quod ipſa quoque incorporea natura ex mutatione atque alteratione initium ſumpſerit. nam è non exiſtentibus & ipſa producta eſt, tametſi à materiæ commiſtione liberam habet ſubſiſtentiam. Ac forſitan etiam ob vnicam mutationem, vnam quoque ipſi mentis illam in malum mutationem oſtenderunt. Hæc vbi pius ille, & ſacris vir ſtudiis deditus retulit, Origenis de dæmoniis, Angelis, hominibus, aſtris, aliisq; ſub aſpectum cadentibus conditis rebus, impias, ſtolidas, & erroris plenas nugas refellit: ſicque finem quadrageſimo ſecundo capiti imponit.

XLIII. In ſequenti deinde capite de his duobus quærit. Primum, cur ſanctæ & intelligibiles poteſtates (quod quidem nouerimus, atq; è ſacris litteris didicerimus) ſic virtutem ab initio ad extremum vſque immutabilem retineant, quemadmodum
339 improbitatem malignæ? Quam item ob cauſſam, cùm multi eſſent homines puniendi, *Ignem*, dicat Saluator *Diabolo & angelis eius paratum*. *Matth. 25.*

Atque ad primam quidem quæſtionem, vtraque in parte (Angelorum, inquam, & Dæmonum) [naturæ] ſimplicitatem, quæ neque compoſita neque varia ſit, in cauſſa eſſe ponit: ac per hoc eam quoque vim iis ineſſe, vt oppoſitas mutationis rationes ſuſcipere nequeant. Ad alteram porrò quæſtionem reſpondet: Idcirco ignem Diabolo eiusque angelis, non autem hominibus præparatum ſcribi, quoniam in nobis non inopinata ſit è malo in melius mutatio, cùm illi confirmata ſua voluntate, nullam de ſe ſpem reliquam fecerint. Prædictam ergo Saluatoris ſententiam ſimul pro ſolutione dubitationis ſecundæ affert, & ſimul pro altero argumento, quo dæmonum naturam è malo non mutari poſſe oſtendatur.

XLIV. Poſt hæc capite excutitur, qua de cauſſa qui regenerationis lauacro tingendi accedunt, Satanæ & operibus eius nuntium remittant: non item hominibus improbis, eorumque actionibus? Enimuerò ſi non Dæmonum naturæ, ſed operibus dumtaxat eorum, tanquam malis, renunciemus, pari ratione oportebat hominum non naturæ quidem, at certè operibus renuntiare. Non enim quod maiora, difficiliora, ac ſupra naturam noſtram dæmonum opera ſint, rectè quiſpiam pro dubitationis ſolutione dixerit. Nam contrarium potius hoc ipſum dubium auget. ſiquidem illa quiſpiam ne admittat, deprecetur, non quæ facere nullo modo poſſit, ſed ad quæ agenda propendet. Ipſam igitur dubitationem ſic ferè inſtituit: cuius hanc ſubiicit ſolutionem.

Primam quidem, quòd dæmones reſipiſcere non poſſint. quod vtique longè grauius atque abominandum magis eſt, quàm alia multò grauiora peccata: ſed quæ ab hominibus, qui per pœnitentiam in viam reduci poſſunt, committuntur.

IOBIVS.

Alteram deinde, quòd ab initio Saluator, & ſecuritatis noſtræ curator, terminum inimicitiarum immobilem dæmonem inter & homines præfixerit, vt aduerſus ipſum odium immortale intra ſeipſos ſeruantes, nunquam amplius oblatam ab ipſo fraudem excipiamus. quemadmodum etiam ſinguli qui baptizantur, tanquam fateantur ſe ad id vſque tempus cum primo ſuo parente Adamo deceptos fuiſſe, rectè ac ſapienter in poſterum deceptoris amicitiæ renuntiant. de hominibus autem, tametſi improbè viuant, nihil tale Dominus, quin potius contrarium penitus præcepit. Ac de ſexcentis id genus aliis, quæ hîc commemorare poteram, vnum illud è maximè neceſſariis, quòd charitati mutuæ proſpiciens Eccleſiæ lex (quam mille modis improbus dæmon diſcindere conatur) omni eam via ac ſapientia componere ac conſeruare iubet. quare neque ipſos improbos, *a* proximi cùm ſint, pro execrandis habere, atque odio eſſe permittit: ſed contra, quoad eius fieri poteſt, amare iubet atque diligere. immò verò de purganda curandaque malitia cogitare, illosque ad ſe adſumere, nullo autem modo repellere, præcipit. Idemque Paulus inter alia monet, *b* qui Iudæis tanquam Iudæus, & omnibus omnia factus eſt, vt omnino aliquos ſaluos faceret. 340

a. Matth. 5.

b 1.Cor.9.20.

Quod ſi à peccatoribus iuſtorum cœtus inde ab initio in hunc vſque diem abſtinuiſſet, quis ſaluus eſſet? Quomodo mundus ſagena captus eſſet: ſi, cùm peccatores nihil inuicem vtilitatis afferant, iuſti inſuper illos execrarentur ac reiicerent? Sed & quod *c* Petro viſum eſt linteum, puris atque impuris animantibus plenum, ad conſuetudinem potius malos adſumendos, quàm repellendos deſignat.

c. Actor. 10.

Iam ſi tum etiam, quando charitatem adeò Dei Verbum vbique imperat, & *d* omnibus aliis virtutibus maiorem per ſuos ſectatores clamitat, hoſtili tamen alij in alios animo ſumus, & ferè vnuſquiſque proximum, tametſi optimus ſit, per inuidiam lædimus, atque interdum etiam ei inſidias paramus: hac oblata occaſione (vt ſcilicet improbis, ex lege atque pacto nuntius remittendus ſit) equidem quantum hominum mores perſpicio, ipſos quoque beneficos in nos, qui modo aliquam moleſtiam, etiam iuſtè afferrent, abſurdè vtique & indecenter odiſſemus atque auerſaremur (velamentum nimirum noxiæ huius voluntatis, & probroſi illius quo inuicem proſequimur odij diuinum præceptum obiicientes, & tanquam pro aduocato habentes) ac neque ad extremum vſque ſpiritum odium in tales vnquam deponeremus, etiamſi *e* Solem non occidere ſuper iracundiam noſtram Domini bonitas præcipiat, atque per benignitatem erga omnes, etiam inimicos, patris ſui imitatores fore declaret, *qui pluit ſuper iuſtos & iniuſtos, & Solem ſuum oriri facit ſuper bonos, & malos.* Et verò ſi lege decretum foret, vt baptizandi malos homines omnino valere iuberent: iam & vxor hoc colore à viro diſcederet, & vir ab vxore, filius à patre, à matre filia, à domino ſeruus. Confirmaret enim horum quilibet ſe ſuo cum Deo inito pacto, legemque hanc ſibi propria voluntate corroboratam nunquam transgrediendam ſtatueret. Has igitur ob cauſſas ſolum diabolum atque dæmonia, & eorum opera iubemur fugere, execrari, repellere, ac nos pet omnia liberos, ne cum iis ſentiamus, conſeruare, profitentes atque optantes, propter eorum ad malum immutabilem & irreuocabilem inclinationem, & quia peccatis non ſatiantur, eoſdem nos minimè admittere. In nos mutuò verò, ſiue in hominem, ſiue in Deum admiſſum peccatum ſit, celerem & abruptam ferre ſententiam non debemus, (noxium enim illud innato nobis amori mutuò eſſe ſolet) tum quod genus vniuerſum à materia dependeat, tum etiam quia lapſis ſpes reſtitutionis adhuc reliqua eſt. Vnde ſi quis dixerit: Egóne vel vnum dæmonem imitando ſequor: ſiquidem verum dicit, non eſt reiiciendus. ſin, vt *f* ille Phariſæus, ſeſe iactitet, & publicano non eſſe ſimilem ſuperbius glorietur, is vtique damnatur. Neque enim conſtat, an ille qui ſtabat iam non deciderit: neque an non ſit ſurrecturus, qui ceciderat. Prætet ea verò, quæ iam dicta ſunt, etiam illud conſiderandum, quoniam pœnitentia duci dæmones non poſſunt: nos verò per pœnitentiam ad baptiſmum accedimus, ex eo quod impœnitentibus renuntiamus, pœnitentiam omnino Deo ſpondere nos apparet. Et verò qui dæmonibus ob id quod non reſipiſcant, renuntiauit, quomodo is non inpœnitentiæ primum renuntiauit? Qui etiam prioris ſuæ nequitiæ atque impietatis veniam petit, quomodo is hominibus, qui iiſdem obnoxij ſunt paſſionibus, eandem quam per pœnitentiam conſecutus eſt miſericordiam, ſecluſerit? Atque iſta quidem hoc capite complexus eſt. Inter quæ illud etiam ait, nos in reſurrectione Angelicam vitam acturos, non iam 341

d. 1.Cor.13.

e. Epheſ.4.26.

Matth.5.45.

f. Luc.18.

non iam amplius ad malum vllum pronos, ſed in conſtanti ſtatu confirmatos: non id quidem ex natura conſecuti: ſed, vt & Angelorum ordo, virtute S. Spiritus. Eadem, inquit, ratione etiam illud dicit: *Qui* a *minor eſt in regno cœlorum, maior eſt Ioanne Baptiſta.* quia ſcilicet præ abundantia gratiæ ſpiritalis mutari amplius nequit. Quando enim maiorem Ioannem inter natos mulierum appellauit, qui in Spiritus ſancti donis Veritas eſt, conditor ac Dominus noſter, cùm huius & futuræ vitæ differentiam oſtenderet: Etſi nunc, ait, ſpiritalibus donis maior eſt præcurſor: tanta tamen erit in futura vita harum rerum in melius commutatio, tantaque Spiritus copia, vt qui illis minor eſt, ampliora dona conſecuturus ſit, quàm qui hìc maiora acceperunt. Qui enim hìc degebat, etiamſi maius quid eſſet conſecutus, nondum tamen habebat immutabilitatem: qui verò in cœlorum regno minor, quiſquis tandem ille fuerit, quod tulit bonum, id ſimul ſtabile & nunquam adimendum tulit, nulli mutationis infirmitati obnoxius.

a. Matth.11.11.

QVINTO ET QVADRAGESIMO capite in eam venit quæſtionem, Quomodo illi duo, qui primi in vtroque [rationalis creaturæ] genere conditi fuêre, diabolus & Adam, ſtatim à creatione ceciderunt? Et Adamum quidem omnium ſui generis primum eſſe conditum, nemini dubium. Quod verò & diabolus tanquam dux anteſignanus ceciderit, apud Iob, inquit, [legitur] b *Hoc eſt principium creationis Domini, factum, vt illuderetur ab Angelis eius.* Et Propheta: c *Quomodo cecidit Lucifer, qui manè oriebatur?* Lucifer enim, cum motu quodam ſuo propinquior ſit ceteris ſtellis, primus eſt auroræ nuntius. quod proportione quadam olim in diabolum, reſpectu ſpiritalis iuſtitiæ Solis, conueniſſe, obſcurius Scriptura indicat. Sed quod iam agitur: Etſi, inquit, minimè iucundum creaturæ vtriuſque, tam intelligibilis, quàm quæ ſenſuum particeps eſt, primogenitos in interitum ruiſſe: poſteris tamen omnibus illorum lapſus in communiter vtile exemplar proponitur, præconis more exclamans, magnam vt incolumitatis ſuæ curam gerant, ne aut cum iſtis in eadem incidant mala, aut talium certè rerum amore teneantur, per quas in perniciem aliquis ruat: Sed omni modo, omniquevi inobedientiam, quodque per illam committitur peccatum execrentur: quando ipſa quoque creationis veluti fundamenta ac baſes, dum quantum oportuerat ſibi non attendunt, tam turpiter lapſæ ſunt. Nam & propterea ſapiens hominum formator atq; curator ad totius poſteritatis emendationem ſtatim, & quodammodo ante tempus vtrique pœnam infligit, alterum quidem morte damnando: alteri verò locum permutando, & pro ſupera beataque vita, tenebras rependendo ac Tartarum, vtrique vitio quod conueniat, miſto pharmaco. Deum enim aliquem fore ſe Adam arbitratus, apertosque geſtaturum oculos, & boni inſuper ac mali cognitione ditandum: mortalis [ſubito] & variis paſſionibus obnoxius eſſe demonſtratus eſt, occœcatam fermè ac varia ignorantia plenam naturam ſortitus. Qui vero animo iam thronum in cœlo collocarat, ipſi quoque altiſſimo ſimilis factus, merito ſub terram deiectus Tartareas cauernas ſubiit. Ita hi per inſatiabilem cupiditatem, ab eo in quo erant bonorum temperamento exciderunt: Medici verò ſapientis fuit, contrariis opponere contraria medicamenta. Verùm in his ſacrarum ille rerum peritus, & contemplationis amans ſcriptor quintum & quadrageſimum caput abſoluit.

b. Iob.40.14. c. Eſa.14.12. ſecundùm LXX.

342

DIODORVS TARSI EPISCOPVS contra Fatum.

CCXXIII.

LECTVM eſt a DIODORI *Epiſcopi Tarſenſis opus aduerſus Fatum*, libris octo, ac tribus ſupra quinquaginta capitibus diſtinctum. Quibus in libris pius quidem eſt hic ſcriptor, neque in eam b ſectam de Dei Filio, quem impia Neſtorij rabies diſſecuit, abertrando deflectit. Verùm in argumentis, etſi quædam rectè ſatis ac dexterè adhibet, dum Fati laudatores oppugnat: aliâs tamen neque ſatis clarè, neque ſatis accuratè aduerſariorum dogma perſecutus, ea oppugnare aggreditur, quæ ſpeciem dumtaxat dogmatis præ ſe ferant. inde ſæpenumero non cum illis, quibuſcum certamen ſuſcepit, ſed cum aliis potius quibuſdam pugnare cenſeatur. Quamquam benè ſentiens arbiter, non ob id quod minus feliciter alicubi hanc rem agat, reprehenſum eum velit: cùm ex eo ſaltem

a. Diodorum *potius quàm* Theodorum *appellare placuit: cum quod poſt paulò a Photio ſic nominetur, tum quod Suidas Tarſenſi huic Epiſcopo* ηγεῖται ἀγρονόμων, καὶ ἀγρολόγων *adſcribat. Idem tractant argumentum B. Chryſoſtomus VI. Homiliis de Fato, & Hom. I. in caput 1. ad Timoth. Euſeb. toto libro VI. de præparat. Euangel. Cicero de diuinat. & de Fato. Alexander Aphrodiſiens, Fauorinus apud Agell. XIV. cap. 1.* b. *Ob quam malè audiuiſſe ſupra indicat Photius Cod. CII. pag. 150.*

DIODORVS Epiſc. Tarſ.

eo ſaltem honor illi & gratia meritò debeatur, quod non ſine ſua in multis laude [noxium] de Fato errorem opprimere moliatur. In primo quidem certè & quinquageſimo capite, ſimul dum Fati opinionem conuellit, etiam *a* Bardiſanis ſententiam refellit: quæ ipſa vt ex dimidio ab illa reſecta, ita ſemi-inſana etiamnum remanſit. Nam etſi animam quidem à Fato, & à *b* natalitia notatione quæ dicitur, liberam dimittit, arbitrij libertatem illi conſeruando: corpus tamen, & quæcunque ad corpus ſpectant, Fato gubernanda ſubiicit. Diuitias, inquam, egeſtatem, morbum, vitam, mortem, & quæ in noſtra non ſunt poteſtate: eaque omnia Fati eſſe effecta tradit. Ergo hunc ſtudioſus ille & ſciendi cupidus Diodorus clarè ac validè conuincit, verbo quidem mediam dumtaxat 343
erroris partem prædicare, re autem ipſa totum confirmare: quandoquidem plurimæ corporis ſiue affectiones, ſiue actiones per animæ operationem, cooperationem, aut etiam *c* naturæ conſenſum, accidere ſolent ac perfici.

a. Habes eam apud Euſeb. lib. VI. de præparat. Euangel. cap. 8. De ipſo porrò Bardiſane legendus Euſeb. lib. IV. hiſt. cap. 28. B. Hieron. in catalogo cap. 43. Niceph. lib. 4. cap. 2. & lib. 9. cap. 16. B. Auguſtinus hæreſi 35. S. Epiphan. hæreſi 10. Theodoret. lib. 1. hæret. fabul.

b. Γενεθλιαλογία.

c. συμπάθειαν.

LIBER PRIMVS.

PRIMO igitur libro poſt alia de Fato relata, tum vnde tam liberè agendi audaciam error ſumpſerit, aduerſus eam inſurgit opinionem, quæ vniuerſum hoc ortu carere aſſerit (putat enim ex hac opinione illud quoque de Fato figmentum conflari) libroq; huic ita finem imponit, vt ne in altero quidem ab eadem pugna deſiſtat.

LIBER SECVNDVS.

QVAMOBREM decimo poſt hæc capite, tam mundum ipſum, quàm in eo degentem hominem ortum habere demonſtrans, hoc ferè modo ad argumentationem aggreditur. Quandoquidem, ait, ſingulatim hominum ſinguli corruptioni atque generationi obnoxij ſunt, manifeſtum ſanè ipſam quoque horum naturam ad ſimilem redigi diſſolutionem, & nonniſi in ſolis ex ſe mutuò ſucceſſionibus perdurare. neque enim quod ortu caret, inde ſuam habere incorruptibilitatem poteſt, quod vnum in alterius locum identidem ſuccedere cogitemus: ſed quod id per ſe ipſum, atque ex ſuamet ſubſiſtentia, tale ſit. Porrò mundum quoque ipſum habere ortum, ex iis eſt manifeſtum, quod quæ in ipſo ſunt, ignis, aqua, terra, aër, ortum habeant. Hæc enim quotidie particulatim & corrumpuntur, & gignuntur. Rurſum autem quod terra corruptibilis ſit, ex iis perſpicuum euadit, quod ſiue homo, ſiue alia animalia corrumpantur, in terram conuertantur. Nam quod hæc in illam corrumpantur, argumento vtique eſt, ex illa ipſa corrupta ortum ſuum initio accepiſſe. Adde quod etiamnum animantia pleraque ex hac verſa atque corrupta gignantur, & fiant. Quod autem conuertitur, etiamſi forte minus fuerit manifeſta eius corruptio, quomodo id ortu carere poſſit? quoniam omnis mutatio eius quod antea ſua natura exſiſtebat, vel maximè in cauſſa eſſe ſolet, cur id ortu non careat. Iam ſi ortus omnis expers fuiſſet hominis natura, quomodo eam aut Geneſis aut Fatum diſpenſaret? Nam quod ortu caret, alterius nequaquam indiget, vt ſubſiſtat.

Si quis autem ipſa rerum euidentia coactus, forſitan fateatur, orta quidem eſſe cum terreſtria, tum aquatica & aërea: ſed illam tamen Geneſim, per quam hæc perficiantur, curſu ſuo continuam quandam, & ortus expertem corruptionem efficere, illaq;, quæ iam diximus, omnia perpetuò & ſine ortu operari: hic ſuamet ipſius ſententia redarguitur. Non enim fieri poteſt, vt hæc eadem & orta, & non ſempiterna ſint, & tamen ſempiternam admittant diſpenſationem. Nam ea quidem quæ exſiſtunt, tueri quiſpiam ac diſpenſare poteſt: quæ verò non exſiſtunt, primum facit, ac tum demum gubernat atque diſpenſat: non autem prius, quæ non ſunt, diſpenſat atque gubernat, ac deinde eadem creat.

Ortum autem habere etiam elementa, vel ex eo docet, quod mutuo hæc quotidie ſubſidio egere videamus. quoniam quod ortu caret, idem quoque immutabile eſt, & nullius indigens. Porrò indigent mutuò elementa, non ſolùm vt ipſa ſeruentur, verùm 344
etiam vt animantia, quæ in ipſis degunt, conſeruent. Mundum adhæc totum habere ortum apparet ex eo, quod hunc coagmentationem quandam eſſe percipimus, è cœlo, terra, eorumque quæ in horum medio ſunt conſtantem. Et verò ſi, vt oculus vel caput in reliquo corpore, ſic & cœlum inter mundi partes digniſſimum: omnino, quemad-

modum

modum caput & oculus, etſi digniſſima præ ceteris membra, iiſdem cum reliquo corpore permotionibus ſubiiciuntur, ſic etiam cœlum (quod iiſdem motibus cum terra, aqua, aëre, & omnibus quæ in eo ſunt corruptibilibus obnoxium eſt) communem nequaquam effugit corruptionem: Etenim quomodo, quæ à Geneſis diſpenſatione pendent, ortu careant, vel quomodo, quæ ad exſiſtendum aliorum non indiguerunt, iam alienæ, & quidem non bonæ diſpenſationis cœperunt indigere? Quid verò ex hac diſpenſatione emolumenti capient, ſi iam antea ortu carebant? Omnis quippe naturæ ortu carentis mutatio, corruptio eſt, atque amiſſio illius exſiſtentiæ, quæ principio carebat. Quomodo item poſuit ea, quæ ortu carent à Geneſis diſpenſatione pendere, non vt eis [a] donetur illa ortus expers natura, ſed vt conſeruetur [dumtaxat.]

[a] δοθῶσι lego, pro ἀφθώσι.

Si quis verò dixerit eorum mutationem ortu carere, etiam hoc infert, quod minimè omnium fieri poteſt. Mutatio enim eiuſmodi quædam affectio eſt, quæ principium habet, & nullus vnquam dixerit mutationem eſſe ſine principio. Quin imò, vt breuiter dicam, & elementorum, & quæ ex ipſis fiunt cum animantium, tum corporum ſapientiſſima mutatio, figuratum adhæc atque colorum, & reliquarum qualitatum varia differentia, tantùm non clamat, ne aut ortu carere mundum, aut naturæ ſponte exſiſtere, atque ſine prouidentia eſſe putemus, ſed illud clarè ſciamus, & indubitatè teneamus, Deum hiſce omnibus & eſſe, & bene eſſe largiri. Verùm illud forſitan dicent, Cetera quidem ortum habere omnia, ſed ſolam ſtellarum ſiue naturam, ſiue poſitionem ortu carere. At primo, Cuiuſnam ſit Geneſis illa, priuſquam aliquid factum eſſet? Quis verò elementa creaſſet? an alius nemo, ſed hæc ſeipſa? Verùm quod ortu careat, nunquam ſponte ſua mutationem vllam ſubeat. Nam cum omnibus illud gratum eſſe ſolet, quod ſecundum eius naturam eſt, tum illi maximè naturæ, quæ ortu careat. Neque verò hæc, ſi nolit, ab alio quopiam pati res vlla poſſit. quoniam quod validius eſt, vi nulla [minore] cogi queat. & ſanè nihil illa natura validius, quæ ortum nullum habet. Quomodo item, quæ nullo prorſus modo ſunt, ſine opifice fieri poſſint? aut quomodo Deo hanc vim auferentes, ſibi vindicare facultatem eam poſſunt, vt ſeipſa producant, quæ antea non exſiſtebant? Si verò ſemetipſa producere potuerunt, quin item à ſeipſis diſpenſandi ſui facultatem acceperunt, ſed aliena cura opus habuerunt? Multo enim factu difficilius eſt, primum aliquid fieri, quam poſtquam factum fuerit permanere. Quomodo igitur quod erat difficilius [à ſeſe habuerunt,] quod autem facilius, non haberent, niſi ab alio accepiſſent? Et quomodo Geneſis terram, aërem, & alia quæ non fecit, diſpenſat? Conditoris enim munus eſt etiam diſpenſatio, cùm non ſolùm omnium quæ ab ipſo condita ſunt naturam norit, verumetiam qua potiſſimum ratione conſeruari, & vnde rurſus confundi queant, atque corrumpi. Si qui porrò audeant, elementorum quoque creationem Fato tribuere, dicant velim nobis, qua- 345
lenam aſtrum, ad ſuum in Zodiacum circulum ingreſſum, terram perfecerit? Quale etiam aërem, vel ignem, vel aquam? Verùm id nunquam dixerint, etiamſi maximè amplius nugari velint. Præterea ſi, quod facit Geneſis, non ſemel facit, ſed eadem ſæpius poſt temporum aliquot curricula repetit, oſtendant nobis ſæpius eſſe factas multas integras terras, multas integras aquas, multa integra maria, vnde etiam mundos infinitos conſtituant. Ac quemadmodum hoc fieri non poteſt, ita nec illud, vt vel ſemel Geneſis vnum aliquod elementum produxerit. Iam ſi de inſania in inſaniam delabentes, à Deo quidem creata eſſe dixerint elementa, verùm hæc ab ea Geneſi diſpenſari, quæ æquè ac Deus ipſe ortus expers ſit, multò etiam manifeſtius amentiam ſuam produnt. Quorſum enim Deus ordinem nullum ſeruanti Geneſi creatum à ſe opus ſubiiciat? An quod eam ipſe ſapientiam non habeat, qua illi prouideat? At quis hanc tulerit blaſphemiam? quis amentiam? creandi quidem potentiam habere Deum, prouidentiæ non habere tantum, quantum inordinata illa Geneſis ſibi rapuerit? Quin & infinitum præter hæc abſurdorum examen conſequitur. Verùm ſi, quemadmodum bonitate ſua [creaturas] fecit Deus, ſic & prouidet: ſuperuacaneum certè ac ſtultum eſt hoc de Fato ſiue Geneſi commentum. Quomodo item ſine ortu cœlum eſſe poſſit, quandoquidem compoſiti mundi, quem vndique cingit, pars eſt? at quod ortum nullum habet, id neque cingere quidquam neque aliorum locus eſſe poſſit, ſed cum ab his, tum ab aliis affectionibus omnibus liberum eſt. Quin vel ex ipſa eorum quam confingunt hypotheſi, ſatis apparet, omnino neque cœlum, neque ſtellas ortu carere. Etenim quaſ-

THEODORVS Episc. Tarſ.

nim quaſdam earum eſſe beneficas volunt, quaſdam rurſus maleficas faciunt, domosq; aliis alias attribuũt, in quibus dum verſentur, aliæ vel maligniores fiant, vel certè ex benignis malignæ euadant, aliæ contra vel ad beneficentiam (malæ cum ſint) delabantur, vel benigniores quàm antea reddantur. Quomodo ergo de his vel mente concipi poſſit, perturbationis ea eſſe expertia, aut ſimplicia, aut incompoſita, aut ſine ortu, aliaque prope infinita? Vbi demum ſecundus liber abſoluitur, vnaque a decem illa capita, quæ à decimo initio ducto in viceſimum vſque pertingunt.

a. *videtur legendum, vt calculus quadret: niſi libro inſequenti viceſimum caput Photius omiſerit.*

LIBER TERTIVS.

TERTIO deinde libro conatur quidem viceſimo primo, ſecundo, tertio, & quarto capitibus reprehendere eos, qui cœlum eſſe globoſum ſtatuunt, ſed eiuſmodi nequaquam argumentis adhibitis, quæ redarguendi vim habeant. Globoſam verò formam cœlo concedere propterea recuſat, quod Fatum ex tali poſitione induci putet: quamquam nulla id demonſtratio extorquet. Non enim, ſi cœlum globoſum ſit, mox etiam Fatum neceſſariò ponitur. Porrò viceſimum quintum & ſextum caput pias continet rationes, ſed quæ ad reprehenſionem ſubiectæ hypotheſis robur non adeò magnũ præferant. Septimo dehinc & viceſimo de cœlo, deq; eius ſtellis, opinionibus (quas Aſtrologorũ eſſe ait) allatis, & non ſatis ipſas ſincerè adducit, & quę contra eaſdem profert argumenta, ea neq; demonſtrandi vim habere, neq; ſaltem veris ſimilia proponere videntur. Iam viceſimum octauũ caput aduerſus eaſdem opiniones inſurgens, per ſimilem quidem demonſtrandi rationẽ delabitur, ſed nõ ita etiam illud à veriſimili aberrat. 345

Proximo autem refert [Aſtrologos] terram vniuerſam in duodecim æquas partes pro pari ſignorum cœleſtium numero partientes, ſingulas terræ ſectiones, vnà cum earum incolis, ita definitè cuique ſigno attribuere, vt terræ partibus ſubiectis ſingula Zodiaci ſigna incumbant, atque inſtar nebulæ ſupra definitam terræ partem deuehantur. At cùm etiam ex illorum ſententia, perpetuo cœlum motu feratur, vnaque cum ipſo & duodecim ſigna circumagantur: fieri nullo modo poſſe [docet,] vt eandem illa terræ ſectionem perpetuò obtineant; ſed pertranſibit, ait, iuxta cœli progreſſum omnes terræ ſectiones ſignum quodlibet, dum aliâs ad ortum aliâs ad occaſum Solis, aliâsque ad meridiem vnà cum cœleſti motu circumagitur, & nunquam in vna aliqua ſectione fixum manet. Vnde fit, vt ſingula ſigna non minus illam ſibi definitam terræ ſectionem regant, quàm alienam. Adde, ſi ſecundùm eorum opinionem terra centri ac puncti rationem habet ad cœlum, & quodlibet Zodiacum ſignum cum latitudine, tum longitudine multis partibus eſt, quàm illa, maius: qui fieri omnino poteſt, vt quælibet duodenarum illarum terræ partium ſignorum cuilibet ex æquo reſpondeat, atque coëxtendatur, ac propterea etiam affinitatem illam cum eo habeat? præſertim cùm neque terra vniuerſa ſit habitabilis, ſed pro maxima parte, præ nimio partim calore, partim frigore, habitari ab hominibus nequeat, ab ceteris item terræ partibus iam inde à principio penitus diſtincta. Quod ſi non ratione ſitus ſingulis terræ ſectionibus ſigna imperare dixerint, neque ratione corporeæ magnitudinis, quaſi terræ nimirum habeant amplitudinem, ſed neque ratione naturæ gaudere ſingulas ſigniferi partes ſingulis terræ partibus, fruſtra omnino iuxta figuras ſignorum, etiam terræ loca diſtribuunt. vt cum cancri chelis ſiue forcipibus eminentes quaſdam atque exporrectas extra totius molem partes attribuunt: & Tauri rurſum cornibus ac pedibus alia quædam loca, quæ propius ad naturalem horum figuram accedant.

Adhæc [ſi] ſingula ſigniferi ſigna ſingulis terræ ſectionibus, ita naturæ ratione gaudeant, vt & lædant eius partes ac vitient, vel terræ motibus, vel bellis, vel ignis vaſtationibus, vel ſterilitate, quoties malignum aliquod ſidus apparet, & contra iuuent maximè, agricultura, ædificatione, vbertate, dum benignum aliquod ſidus ad eas defertur. Quomodo ad hæc loca quædam reperiuntur, quæ ob nimium ſiue frigus, ſiue calorem omnino deſerta perpetuò remanent: neque vel beneficum aliquod aſtrum ſublata ſolitudine temperiem hiſce attulit, vel ad habitabiles locos malignum ſignum aſcendens, in meram eos ſolitudinem ac vaſtitatem redegit? Etſi enim hic contigerint aliquando eluuiones, vel grandinum aut fulminum ictus, quibus ea quæ in ipſis ſunt, perirent: attamen συμμετρία rurſus hæc loca ad naturalem vbertatem reduxit: cum illis deſertis nunquã aliquod hactenus felix aſtrum profuerit. Sed natura nimirum 347

obtinet,

obtinet, cum in ſolitudinibus, tum vbicumque, non eadem illa rebus omnibus à Deo indita, vt neque pluuia ibi decidat, vbi per naturam non ſolet, neque niuibus vnquam illa careant, quæcumque immania pati frigora conſueuerunt. Quod ſi qui forſitan immutabilem hunc in locorum natura ordinem pro indicio atque argumento adſumant, quod ſingula ſigniferi ſigna ſingulis terræ partibus gaudeant: certè fertilitatis in ſterilitatem commutationes, terræque ipſius motus, imbecillum eſſe horum argumentum ſatis arguunt. nam etſi fœlicium locorum temperamentum perſæpe perierit, ſolitudinum tamen inhabitabilis aſperitas nunquam immutata eſt. Hæc igitur illa ſunt quæ triceſimo capite ita tractantur, vt conſequentiam aliquam & probabilitatem habeant. cetera verò, partim capitibus dicta ſunt præcedentibus, partim in ſpeciem dumtaxat exteriorem inſtructa videntur.

At primo & triceſimo capite Aſtrologorum opinionem labefactans, ita quærit: Cur Zodiaci ſigna errantium ſtellarum domos appellant? An quia hæc in cœlo fixa ſunt? Ergo quotquot ſimiliter fixa manent aſtra, ipſorum æquè domus fuerint. Non: ſed quia non-errantium ſtellarum quælibet gaudet errante. Quin igitur & Planetæ ſignorum Zodiaci domus appellantur? Quo modo non item domus inuicem ſunt benefici proſperique Planetæ, & malefici: immò & quæ ſibi mutuò familiaria ſunt Zodiaci ſigna. Si verò propterea, quòd ſigna è multis componantur ſtellis, cùm ſinguli Planetæ vnius generis ſint: mox etiam quamlibet fixarum ſtellarum compoſitionem, Planetarum conſtituere domũ Aſtrologi coguntur. Multas enim, qui inueſtigare velit, etiam aliarum fixarum compoſitiones reperiat. Sin quod nullæ præter Zodiaci ſigna vnà cum Planetis a effectus fatales operentur: Cur non & Planetæ domus ſunt ſignorum cœleſtium, quemadmodũ cum illis vna operãtur: Sin forte propterea quòd ſignorum cœleſtium operationes poſſint Planetæ aũt irritas, aut efficaces facere. quomodo non etiam aliorum alij domus ſunt, quemadmodum mutuos effectus, vt illi fatentur, & & ratos & irritos reddere queunt? Quomodo item ſola Signiferi ſigna Planetis cooperantur? Num ſuperuacaneus eſt reliquus fixarum cœtus? Quomodo adhæc Planetas aut benignè facere, aut nocere poſſe aſſerũt? an propter motum? Nullum igitur è XII. illis Zodiaci ſignis proſperum erit vel aduerſum: ſed neque alia vlla non-errans ſtella. Sin ideò, inquit, quòd per illa gradiantur Planetæ, iam multò potius ſiue zonæ, ſiue aëris illa loca, per quæ iſti gradiuntur, hanc benè aut malè agendi poteſtatem habebunt. Neque enim hæc Planetarum cœlum, cùm multò ſint (vt aiunt) inferiora, contingunt. Quorſum tandem Luna minui atq; augeri poteſt: & cùm ceterorum Planetarum pro-
348 greſſus, ſtatus fixos, ac retrogreſſiones adducant, Solem tamen & Lunam ab hoc retrogrado errore liberos ſinunt? Etſi paruus qui videtur Saturnus, aliis tamen (vt aiunt) maior eſt Planetis, eò quod per altiorem orbem obambulet: Cur maior Luna quàm Sol, qui quarto ſupra illam orbe decurrit? oportebat enim ipſum multò illa minorem apparere. Quare omnia falſa ſunt atq; conficta, quæ Aſtrologorũ ſcriptis adſtruuntur. Sic quidem primum & triceſimum caput abſoluitur. Alterum verò ſupra triceſimum nihil ad refutãdos aduerſarios adfert, quod veri ſpeciẽ habeat. Sed quam pius in ſuis ratiocinationibus apparet hic vir, tam etiã (quod ſaltem ad erroris refutationem attinet) languidum eundem videas. Iam tertium & triceſimũ caput eiuſdem eſt, quoad efficaciam formæ. Quæ enim ibi ad refutandũ cœlum eſſe rotundum adfert, communes eſſe difficultates queant aduerſus eos, qui hemiſphęricum illud eſſe ſtatuunt, vel fornicis in modum cauum, vel ſimilem ei aliquam formam tribuunt. Vbi & tertius liber deſinit.

a ἀποτελέσματα

LIBER QVARTVS.

QVARTO dehinc libro, capite verò triceſimo quarto, quinto, & ſexto, hæc ferè tractat. E diuerſitate, quæ cùm inter habitabilem orbis partem atq; inhabitabilem, tum inter ipſa inuicem climata reperitur, refutare Geneſim ſiue Fatum aggreditur.
348 Quisnam enim aſtrorum ille motus eſt, interrogat, quo fit, vt altera quidem terræ pars ob frigus nimium, altera ob intolerabilem calorem habitari omnino nequeat? rurſumque alia vel perpetuò liqueſcens calore, vel aſſiduis percuſſa niuibus, & frigoris aſperitate velut efferata, nonniſi difficulter incoli poſſit? Cur non & in his aëris conſtitutionem immutat perpetua illa Geneſis, quæ tot ſemper in aliis climatibus mutationes producit? Certum igitur illud, neque Planetarum curſum, neque ſignorum cœ-

THEODORVS Episc. Tars.

lestium compositionem, sed vnam Solis naturam pro interuallo locorumque siru eas, quas iam diximus, varietates efficere. Cur item, cum reliqua vbique terra imbribus irrigetur, solam Ægyptum Nilus, dum certis anni temporibus exundat, atque in illam se effundit, fertilem frugibus reddit? Cur adhæc Thebaidos interiorem regionem, quam Oasin nominant, neque fluuius, neque imber vllus irrigat, sed fontium dumtaxat fluxus lætificant, qui magno inquilinorum labore exsistunt, non sponte sua, neque imbribus in terram delabentibus, iisdemque rursus per illius venas redditis, vt apud nos contingit. Cuius quidem rei illud signum esto, quod quæ montibus subiecta sunt loca, eiusmodi fontes emittant, qui integra etiam flumina non minus limpida quàm dulcia producant, cùm interim patentissimi quique campi à montibus remotiores, maximeq; plani, vel nullam habeant aquam, vel nonnisi modicam eamque grauem & salsam, nec scaturientem illam, sed in fossis inuentam, ac neque tota æstate siti sufficienrem. Quod si omnia per Genesim administrantur, qui fit quod in humidum aliquod signum sibique familiare Planeta ingresso, non omnem simul terram impleat pluuia, sed alibi nihilominus aquarum abundantia, alibi pluuiarum inopia, eodem prorsus tempore, neque magno admodum locorum interuallo, terra vitietur? quanquam & contraria iterum in his alio tempore contingere videas, nisi forte vel peculiaris quædam sit illius populi Genesis, vt ipsi fingunt, vel in propinquo alicubi singulari quodam modo exoriens signum communes illas Geneseos effectiones euertat, inanisque sit vniuersalis Geneseos vis, si non & particularis Genesis concurrat. Singularum igitur terræ partium Geneses aërem mouent, neque signum humidum a vnà cum sibi affini Planeta quidquam efficere poterit, particulari Fato resistente. Quare præterea in locis quibusdam rarior est potabilis aqua, in quibusdam verò abundat, & calidis insuper potiuntur aquis incolæ sponte productis? Siciliæ quoque, Galliæ, Lyciæ, aliarumque gentium non minimarum, maximi montes, perennem ignem sic emittunt, vt etiam longè positis noctu appareat, neque vel frigoribus imminuatur, vel imbribus exstinguatur, vel terræ germinibus noceat: cum qui his ipsis populi adiacent, tale nihil patiantur, neque ostendere [illi] possint, quid tantam locorum, aëris, aquarum, camporum, montium, differentiam dederit. Nam si duodecim signa Zodiaci, & septem Planetæ [id præstent] quare igitur non eadem vbique operantur? Inopes præterea & diuites, impetantes & subditos, ægros atque sanos, & cetera vbique reperias: quin ergo etiam vbique pluuiæ & ariditates, & quæcunque antea commemorauimus? Iam auri metallum, argenti, æris, stanni, plumbi, vel ceterorum metallicorum natura, à quali tandem Genesi orta reperitur? Itaque DEVM quidem & hanc tantam, & alias innumerabiles varietates nostra potissimum causla terræ impertiuisse piè fatemur: à Fato verò propterea fabros artifices creari, quo mundi huius rebus vti possint, id neque nos dixerimus, neque alius rectè sentiens quisquam. Præter ista, si singula climata permanent, sexcentis inter se differentiis iam inde à condito orbe exornata, & nihil à Geneseos mutationibus læsa, immobilia prorsus ab æterno constiterunt (non enim aut alterni fluxus maris, aut ignis inexstincti fontes, aut animalium in singulis climatibus differentiæ, aut aliæ innumerabiles, sed immutabiles rerum alterationes vnquam cessarunt: tot interim rebus per ipsam Genesim immutatis) quomodo sine hac aut fieri quidquam, aut permanere, aut gubernari posse negant? Libenter autem ab eis quæsierim, qualisnam forte curriculi motus herbis, plantis & animantibus exsistentibus principium dederit? demonstranda enim Genituræ horum cuiusque hora, quâ è terra formabantur: & aliam quidem esse palmæ, aliam ficus, canis item suam esse propriam, similiterque cameli, neque eandem illam esse equi, columbæ, aut hominum, & id genus aliorum. Si ergo possunt dicere, cur non & nunc è terra Genesis formet prædicta, doceant nos. nihil enim, quod semel dumtaxat per Geneseos ambitum perficiatur, sed idem etiam sæpe efficit? Cur insuper ab initio quidem nou essent quæ producta sunt, nisi è terra formata fuissent: post autem nihil horum è terra germinare possit, sed per mutuam debeat successionem conseruari? Aut quomodo cum, quæ propria maximeque necessaria sunt, Genesis non habeat (vim illam puto formandi è terra omnia) conseruandi [tamen,] perficiendi, atq; destruendi potens sit? Præterea ex accurata illa horæ cognitione, singulis quæ gignuntur euentura referunt. homini, inquam, & boui, aui atque naui, vrbi item & ceteris omnibus, quorum

349

350

a. μετὰ lege, non κατὰ.

præcogni-

præcognitionem habere ſe aſſerunt: [at] qua ratione cum terræ, maris, aëris genituræ tempora non nouerint, horum affectiones, ac motiones, mutationesque denunciare ſe promittunt? Quomodo quis iſtis credat, aut qua ratione immoderatam ipſorum arrogantiam non auerſetur? nunquam enim ſingulatim omnium exhibere proprias genituras poterunt. Et vero etiam conſequens eſt, tot eſſe geniturarum differentias, quot ſunt eorum quæ producuntur genera. Nam quomodo eadē curriculi Geneſis canem & leonem producat, hominem item & equum tantopere inter ſe diſcrepantes? quomodo item colorum, figurarum, qualitatum varietas ſit, niſi varia quoq; Geneſis hæc omnia efficeret, vt aiunt? Cum vero non vna ſit omnium ſiue actio, ſiue affectio, non equorum omnium vel porcorum eadem magnitudo, celeritas, fortitudo, vox, non vnum etiam cogentur, vt conſtat, geniturę momentum fateri, ſed tot plane, quot erunt eorum quæ ab ea perficiuntur differentiæ, non terreſtrium modo animalium puta & volantium, atque aquatilium, ſed & plantarum, & herbarum, & ſi quid āliud in terra naſcatur. Et quomodo immenſam adeo temporis momentorum multitudinem forment? Nunquam ſane poterunt, non ſi decem dierum millibus annus ipſis conſtet. Ita vero maximè horum mendacium proſternitur, ſi quis animalia frequenter patientia conſiderat, vt canes, porcos, gallinas, & potiſſimum quæ iam plurimos ſimul gignunt fetus. Nam porci, piſces, canes, multis pariendis etiam diei [integri] ſpatium abſumunt. & vero piſcis (quantum ego puto) multos quoque dies, eo quod ouorum illa multitudo in myriadas piſcium ex ordine transformetur, qui deinde ſinguli pariuntur. quibus quidem djebus fieri nullo modo poteſt, quin volatilia vel terreſtria in toto mundo, vel natatilia in toto mari & fluuijs & ſtagnis gignantur.

Verum hinc etiam, quod volo, certius quis diſcat. quando ver bene temperatum incipit, omnis floret herba & parturit, omnisque lignorum ſpecies, ſed & multa ſiue volucrium, ſiue animantium, ſiue piſcium genera miſta inuicem concipiunt. infinita quoque [plantarum] genera eodem tempore perfecta ferunt ſemina, infinitæque arbores ſuos fructus, non vno quidem momento, ſed multis diebus, dum in eadem planta alij etiamnum florent, alij creſcunt, alij matureſcunt. Nec diſſimilis eſt in animalibus omnibus partus conceptusque proportio: quæ idem omnino geniturę momentum habere nullo modo poſſunt. adde quod alia per annum integrum fetum vtero geſtant, quædam menſibus decem, quædam diebus quadraginta, aliaque in his plurima reperi-
351 tur differentia. Quale igitur aſtrum, in quale Signum ingrediens dimenſum vnicuique generi fetum ferendi tempus determinat? Cur autem, cum animantium in genere vitæ tempus æquale non ſit, æqualem tamen illa veteri geſtationem habent? Dicant igitur, an hæc etiam à Geneſi proficiſcantur? vt magis irrideantur. Sin per ſilentium dedecus ſuum declinent: quomodo aliquid ſine Geneſi fieri negant? Neque tamen hîc fetuum differentias adfero: quorum alii genitoribus ſimiles ſunt, vt homines, equi, leones, alij non item, vt vrſæ, veſpæ, apes, & quæcumque ex ouis prodeunt. pars rurſum ſine coitu generantur: pars absque eo nequaquam. Et quis innumeras, quæ in his reperiuntur, differentias enumerauerit, non animantium modo, verumetiam ſtirpium & herbarum, aliorumque ſimilium? quorum omnium cauſas ab his Fati auctoribus quætere iuſtum eſt: ſiquidem omnia ſecundum horum ſententiam ex Geneſi pendent, & quod exiſtant, & modus quo exiſtunt, & geſtari vtero, & pati, & agere, & mori. An forte aduerſus miſeros mortales dumtaxat tam accuratus de Geneſi ſermo ab ipſis inſtitutus eſt: vt, quod in nobis omnium eſt honeſtiſſimum, libertas arbitrij, ignoretur: Deoque pro collatis in genus humanum beneficijs, gratiæ non agantur? At quomodo rurſum Geneſis intempeſtiua illa additamenta adijcit, dum quadricipites fetus ſecundum hos, aut plures quam natura exigit ſiue manus ſiue pedes perficiat: cum neque reptilibus pedes tribuat, qui illis ad ambulandum ſint vſui, neque oculos talpis, neque alijs ea quibus indigent. Adde quod ea quidem, quibus intempeſtiua illa additamenta dedit, non ſinit viuere (quæcumque enim prodigioſæ formæ ſunt, breuis quoque æui eſſe ſolent) & additione ſua totam ſimul horum naturam abolet. quibus vero à natura debita ſiue pedes, ſiue manus, ſiue oculos abſtulit, ea ita viuere permittit, vt mutilati corporis ſolatium nullum habeant. Si quis hæc igitur ad Fatum referat, is abſurditatis auctor non minus quam illud efficitur. Sin naturæ eſſe peccatum agnoſcit, omnem accuſandi Numinis occaſionem tollit. Quemadmodum enim ipſam ſuis qui-

THEODORVS Episc. Tars.

busdam currere legibus statuit, sic & eandem, ratione quadam vtili, iuxta mortalium conditionem ferri concessit. Ipsa igitur suum modum seruans, nihil quod vlla sit affectum iniuria profert. at si in nimietatem vel defectum, in pauorem, vel vehementes affectiones delapsa, aduersus latas sibi leges quidquam admittat, mox neque in ijs quæ gignuntur, sinceritatem seruat.

Cur insuper quædam animantia suos fœtus non nutriunt, quemadmodum in volatilibus vultures, corui, piscesque fere omnes? quædam vero etiam parentes in senio alunt? Item alia etiam illegitimum sibi suppositum fetum nutriunt, pleraque vero minimè? At quis innumerabiles rerum omnium differentias recenseat? Igitur hæc quidem libro quarto continentur.

LIBER QVINTVS.

LIbro QVINTO cum alia persequitur, tum ante hæc de Fato similiter ista. Si quod parentes gignant, ait, à Genesi contingit, manifestum est à parentum Genesi & filiorum Genesim, & huius horam definitam esse: Sin minus, ergo gignentium Genesis eos qui gignuntur non perficit, frustraque longus de Fato sermo habetur. Si enim quod fetus seminetur, gestetur, perfectusque vel imperfectus prouenìat, à parentum 352
Genesi exsistit, clarum quod horum quoque hora ab eadem proficiscatur. Sin minus hæc, ergo nec illa. Iam si Geneses aliæ ex alijs sunt, ipsumque nascendi momentum ab eorum qui genuerunt Fato proficiscitur, facile sit huius amatoribus vnam aliquam hominis capere Genesim, atque ex ipsa tum patrum, tum auorum, immo & maiorum Genesim indicare, horumque omnium tam animi quam corporis affectiones actionesque, ac simul figuras, colores, & magnitudines. Nec hoc solum, sed etiam ex hac ipsa & illius vnius Genesi licebit quinam generandi sint prædicere, omnemque adeo futuram ex ordine cognationem, cum suis actionibus, & quæcumque alia supradicta sunt: vt neque præteritorum, neque futurorum quisquam ignoretur. Quod & ipsimet irriserint. At tu mihi illud quoque inspice: Filiorum, aiunt, Genesis infelices reddit parentes, etiamsi forte à propria Genesi felicitas ipsis attributa sit. Interdum etiam tollit & vincit patrum Genesim ipsa filiorum, quoties videlicet hęc fatalis illius effectus est: sed & patrũ Genesis infelices reddit liberos, & fratrum fratres, eundemque in modum etiam coniugum; quantumuis forte aliam alter habeat Genesim, & aliunde natus sit. Et quod his omnibus magis deplorandum, Genesis cogit generantes odium suscipere pro amore erga liberos: liberos item parentibus, atque inter se fratres, coniugesque infestos reddit, & ad cædes prouocat, itaque aduersus inuicem armat naturam, vt totam turbet cognationem. Et ille quidem lamentatur, quod laboret filius, vel mortua sit vxor, aut maritus, ignarus interim quod horum cuiusque Genesis, & amorem inuicem necessario conciliarit, & infortunia, dum eorum qui amabantur exitu dolores acerbos obiicit. Hæccine sapiens quisquam ferat? Rursum infelices seruos esse per dominorum Genesim prodigiose ijdem referunt: itemque caprarum, boum, & aliorum animantium greges, per Genesim possessoris; vt & integros exercitus per Genesim Regis. ita innumerabiles Geneses per vnicam illam vnius tantum hominis, siue ad meliora, siue ad deteriora auertuntur: & quidem tam felicium quam infelicium, quæ ob vnius Genesim infinitas habent varietates ætatum, annorum, mensium, dierum, horarum, patrum, matrum, cognatorum: immo & idem quandoque mortis genus siue gladio, siue mari, siue simili aliquo casu subeunt. Attamen inuenio ego & seruorum atque militum Genesim, quomodo ipsi loquuntur, heros Regesque superantem. Fallacijs enim hi aut lenocinio interdum dominos vel alia quapiam ratione aggrediuntur, sua illos Genesi in Dominos armante. Quod si forte patrisfamilias Genesim hanc seruis dare nocendi potentiam dixerint, magis etiam difficultatem augebunt. Non solum enim [non] inferiores esse subditos cogit dominorum Genesis, sed præterea illum ipsum vincere, cuius est Genesis; atque eos qui pro suo Fato nunquam tantum ausi fuissent, Regis illa Gene- 353
sis in ipsummet prouocat. nam fieri omnino nequit, vt tot simul militum Geneses in domini mortem conspirent. Ciuitatis item Genesis in vniuersam incolarum multitudinem imperium obtinet. Quando enim hęc decidit, infinitas ætatum varietates pluribus Genesibus distinctas è medio tollit, vno hoc eodemque excidio euertens. Ad

eundem

THEODORVS Episc. Tarſ.

eundem quoque modum & aër [corruptus] & diluuium totam ſæpe gentem delet. neque enim poſſunt tot Geneſes vnum mortis genus nanciſci. Si quis porro illud etſi impoſſibile ſit, admittat tamen rurſum, [dicam] ciuitatis vel aëris Geneſis à multitudinis Geneſi vertitur, atque è duobus alterum [concedendum] vel multorum Geneſim ab illa vna irritam reddi, vel certe hanc, propria exutam efficacia, ab illa multorum abripi. Eademque dicere quis poſſet de lignis, graminibus, herbis, & omnibus animalibus. Si igitur Geneſes aliæ ab alijs inuicem euertantur, ita vt filiorum Geneſes parentum Geneſim, & horum rurſus illorum deſtruant, & ſimiliter coniugum inter ſe, vt & domorum Geneſis illas habitantium, vel contra horum ipſam domorum Geneſim, atque, vt ſemel dicam, ea fiant, quæ iam dicta ſunt, ipſamet ſeſe Geneſis vndiq; euertit & diſſoluit. Sic quidem Capite quadrageſimo ſecundo diſputat.

Proximo deinde Capite, varijs actionibus atque affectionibus, ijſque vel naturalibus, vel liberis ſubijcit tam quæ in terra, quam quæ in aëre & mari exiſtunt, etiam nos, inquit, fatemur: at neceſſitatem fatalem horum omnium cauſam eſſe, id vero & auerſamur, & redarguimus, ducto ab inanimis initio ad rationis expertia animantia deſcendentes, indeque ad hominem ratione præditum ſermonem conuertentes. Magnes igitur lapis ferrum ad ſe rapit, nec ipſe rapit tantummodo, ſed & huic aliquid ad ſe ferrum rapiendi vim tribuit, & huic rurſum aliud, ad plura vſque. Dictamus quoque herba venenatis animalibus adeo inimica eſt, vt vel ſolo odoratu recepta, nocendi vim omnem eripiat. Sola item inter herbas a Aglaophotis ita noctu lucet, vt nominis veriloquium indicat, & carpere conantem refugit; idque radicata cum ſit, locum ex loco contra naturam mutatis: neque enim quæ radicibus hærent tranſitiuo motu prædita ſunt. Chamæleon adhæc animal in multos colores corpus mutat, taliſque omnino apparet, quale quod illi adiunctum atque ſubiectum eſt ſiue lignum, ſiue lapis, ſeu quid aliud fuerit. ad illius enim colorem etiam ſuum aptat. Seleucis inſuper auis vsq; adeo locuſtis eſt inimica, vt quotquot eius vmbram ſubeunt, intereant. Alijs rurſum nox eſt ad videndum quam dies accommodatior. alijs etiam alimentum illud eſt, quod alteri lethale ſit, ſed & potus non omnibus conuenit animantibus. Quædam adhæc in quadrupedibus, volatilia vero omnia, vrinam reddendi facultate deſtituuntur. Et quid attinet
354 ſigillatim animantium infinitas differentias tum in cibo, tum in potu, in figura, in cantu & ſilentio, in manſione & migratione ac reditu, in obſequio & libertate, in temperantia & libidine, in labore & otio, in audacia & timiditate, atque in aliis infinitis recenſere? Qualis ergo curriculi fatalis motus talis vt eſſet, genus quodlibet effecit? cur vero vniuerſum genus eiusmodi eſt, vt neque lepus audeat, neque leo paueat, neque aliud vllum animal innatam ſuo generi operationem virare conetur: ſed vnumquodque genus totum informe ſit, ſolusque homo mutationibus varietur? Quod ſi per Geneſim vnum quodque genus in proprio naturæ more vbique conſeruatur, quomodo contrarium in hominibus reperitur. Etenim in eo timiditas & audacia, iracundia & manſuetudo, improbitas & probitas, omniaque adeo contraria. Vbi eſt igitur ille Geneſeos curſus? vbi ſeptem Planetæ, & duodecim Zodiaci ſigna? Quid tandem hominibus tantam præbet affectionum ſtudiorumque varietatem, cæteris non item? aſinus enim vbique onera geſtat, pardalis rapax eſt, cæteraque ſpeciei ſuæ ordinem ſeruant. Eodem prorſus modo & quæ brutis animantibus ſecundum cuiusque ſpeciem ineſt natura, cum Geneſim, tum circiter eam exorientes ſtellas, omnemque illam longam donorum ſortionem vincit. Vbi enim Mars? cuiusnam bruti animantis dexteram gladio armauit, vel corpus lorica texit, vel galea caput tutatus eſt, aut crura aut pedes? Nec enim lupum in lupum armauit, neque leonum vnquam acies inter ſe commiſit. Quis autem commemorare ſtudeat, quæ recenſere queat nemo? Si enim nihil extra Geneſim ſit; quomodo nullum ſidus, non errans ſtella, non iuxta alicubi exoriens, non ſigniferi ſignum hæc congenitis brutis præbet, quæ cum homine communicauit? non textoriam artem, non ferrariam: neque alios quidem Magiſtros alijs qui ab eiusdem ſpeciei ſocijs diſcerent conſtituit? Si quis forte à nobis doceri animalia contendat, primum quidem pauca eiusmodi oſtendet, & cur non etiam omnia doceantur, difficilius erit demonſtrare. Deinde nunquam mente aut intelligentia, quemadmodum homo; ſed fraude vel timore animalia docentur. quemadmodum canis, vel ſimia, vel equus, ſi verberibus coërceatur, ea quæ oſtenſa illi ſunt obſeruat: non quod hæc domino vtilia fore exiſtimet,

a *Lege Plinium lib. XXIV. ca 17. & Aelian. de Animal. lib. 14. cap. 27.*

THEODORVS Episc. Tars.

existimet, sed quod cædatur, ni faciat. Psittacus quoque astu deceptus [humanam vocem] imitatur, quando per speculum appositum non animaduertit quem imitetur. Clanculo enim post speculum quod obiectum est loquuntur, quæ discere ipsos cupiunt: Psittacus vero, ratus se alium Psittacum videre, voces illas exprimere conatur, nihil interim quæ dicuntur intelligens, cum omnia articulate didicerit. Et vero solus psittacus, non autem aquila, neque aliud vllum animal sic docetur. At quomodo non illud rursum contra Geneseos legem, quod cum hæc cætera animalia ratione destituta producat, eorum tamen aliqua ab hominibus doceantur, superetque Geneseos terminos is, qui nunquam huius legibus soluitur. Si vero etiam apes ab inuicem doceri dixerint, in his quoque falsum tuentur, A natura enim, non ab arte operatur apis. 355
Quamquam sic etiam difficultas augeatur, Cur enim neque alia in suo quæque genere inter se aut docent, aut docentur? Quis n. coruos aut vultures volare docuit, quos ne parentes quidē alere solent? Quomodo item Genesis, quæ Reges ac Principes constituere solet, hos eis negauit? nam neq; asinus asinorum, neq; lupus luporū Rex est; neq; inter hos alius pauper est, alius diues; neq; aliorum ibi quidquam, quibus humanū genus obnoxium est. Vbi igitur vna orientes stellæ? vbi ipsorū Genesis, atq; illa apotelesmatum multitudo? An hæc in solos miseros mortales tantam abripuere potentiam? Atqui vi cæterorum omnium animantium potentissimus homo. Etenim & fortioribus intellectu præstat, & super terram gradiens volatilium tamen dominus est, & in mari natantia captat, & vt simul dicam, omnibus animantibus ratione atque intelligendi facultate antecellit. Quomodo igitur Genesis in eum habet imperium, qui cæteris imperat omnibus, ijs vero imperare nequit, quæ huius imperio continentur? Verum, vt apparet, hæc aduersus homines à malo dæmone instructa machina est, vt & pie viuere iusteque agere necessitatis esse effectum rati, alieni à Deo efficerentur; & quæ his contraria committerentur, ab eadem proficisci causa persuasi, nullum omnino peccatum prætermitterent. Nulla est igitur prorsus Genesis, sed à veritatis hostibus contra veritatem fingitur, quemadmodum ab huius amicis demonstratur.

Neque enim quod animalia ratione careant, in causa esse diligens rerum perscrutator deprehendet, quo minus bruta discant eadem, quæ homines solent, vt neque rationem in homine efficere, quod disciplinas prope infinitas comprehendat. Quam multos enim ex illorum sententia Geneses efficit surdos, mutos, stultos, inertes, ineptos? Quid igitur ratio profuit ex vtero prodeunti cæco surdo aut simili alicui? Et quibus animantibus inferiores non sunt, siue ad victum quærendum, siue ad discendum? Quid vero apiculæ nocuit, vel araneæ, vel formicæ, quod rationis expers sit, si horum quodlibet facit id, quod ei secundum naturam conuenit? Quid denique alijs obfuit animantibus ad suum cuiusque opus, quod rationis expertia sint? Nunquid propterea quod ratione carerent, impediti fuere siue cygni, siue cicadæ, quo minus alis suis cantum ederent? Sed quæ ex ipsa natura canendi peritos producere Genesis potest, quomodo non eloquentes ac disertos eadem reddidit? Cur bruta damnas? Nunquid nos aliquid nisi discamus, nouimus? Verum bruta animantia cum ratione destituantur, eorum quæ ad rationem spectant, discere nihil possunt. Quin ergo, cum perinde omnia ratione careant, non ea saltem discunt, quæ ad cætera bruta pertinent; vt grues quæ ad olores, asini, quæ ad canes, & ad apes aranea, & sic deinceps quodlibet, quod ad alterum spectat? Non certe quia ratione destituitur, propterea humanæ institutionis brutum capax non est, sed ob naturæ, quam conditor produxit, differentiam. Quodnam vero illud astrum est, quod hocce signiferi occupato signo feratum atque iumentorum genus è terra, aut ex mari natatilium formauit? Et cur idem nunc quoque 356
non efficit? Iam quæ immaturam mortem adducit Genesis, cur non vel decennem aliquem fecit esse senem, vel lanugine saltem faciem vestiuit? Et si vitæ spatium cuiusque nostrum ad quintum & sexagesimum annum, & nonnunquam etiam longissimè infra eum terminum resecuit, qui fit, quod nunquam illud in quintuplum aut decuplum? at quid dico quintuplum, immo vel in triplum aut in duplum extendit? Quæ vbi vir ille dixit, mox Climacteris descriptionem subiecit; vt & astrologicorum nominum ac schematum, accuratius horum expositionem persequendo. Addit deinde, si per stellarum cursum atque schemata omnia animalia gubernantur, quomodo nullum vnquam astrum aut schema, aut vicini sideris exortus vel patrem esse, mulum fecit, vel

matrem

matrem mulam, cum tamen hi fecundis non raro animalibns miſceantur? Natura nimirum huius vim elidit, & vbique eam vincit: in temporis productione, in corporũ congreſſu, in geſtandi fœtus varietate, in ætatum immutatione, in cæteris, quæ ſecundum naturam fiunt omnibus, quorum illa nihil poteſt immutare. Cur enim equus nullus vel aſinus hominum effugit flagellum, cum cætera animantia horum ictum non ferant. At ſi qua, quæ tamen rara ſunt, ſuſtinent, ne ſic quidem difficultas ſoluitur. Cur enim non & cætera omnia ſuſtineant numero multo plura? Deinde inter ea, quæ flagris cæduntur, libera ſunt bruta, dum adoleuerint: nam mox vt onera ferre cœperint, etiam verberari incipiunt. at homo potiſſimum in pueritia flagellatur: cum autem ad virilem ætatem creuerit, aut nunquam, aut ſaltem raro cæditur. Quare adhæc fibris, ſuibus, gallis gallinaceis, hominibus, equis, & quibusdam forte alijs, genitalia exſecantur, ferrumq; ipſos pro fecundis ſteriles reddit: cum cætera tamen animantia non modo ab aſtrorum neceſſitate nihil lædantur, ſed eam etiam irridendam proponant?

Cur tandem eadem ſtellarum poſitura eundem curſum tenente, ſi plantæ amputentur, rurſum ramos emittunt, & circumtonſa herba æque vt antea, quin etiam altius erigitur, cum in animalibus, ſi quod forte membrum diſſectũ fuerit, oculus, vel naſus, ut digitus, nihil plane Fatum ad huius membri reſtaurationem adiuuat, etſi hoc ipſum præbere illa quæ ſic abſtulit, cenſent? At non Naturæ proprietas, ſed aſtrorum motus quidam atq; conſtitutio illud partim beſtijs, partim hominibus diſtribuit. Iam vero quis ſues, gallos gallinaceos, capras, bouem, & ſi quid his ſimile eſt, ad mortem per gladiũ ſubeundam adiudicauit, cum plurima animantia hoc mortis genere non pereant? Olim
357 præterea, cum idolis ſacrificandi ritus vigeret, innumerabilis horum quæ iugulantur, multitudo vna ſæpe immolabatur hora. Hoc vero more ceſſante, non perinde iam hæc animalia gladio ſubiiciuntur, ſiderum tamen conſtitutio, vt illi loquerentur, conſtanter eundem curſum tenent, inæqualiter adeo horum animalium conditionem immutauit, quæ cæterorum priſcum viuendi modum inuariatum reliquit. Quod ſi forte alia quoq; nonnulla ad hunc fere modum immutata ſunt, quando id neq; in omnibus, neq; in plurimis accidit, æquabilis nihilominus aſtrorum curſus, & inſuper incommutabilis illa neceſſitas ludibrio expoſita eſt. Et hoc quidem Libri V. Capitisq; quadrageſimi tertij extremum eſt.

LIBER SEXTVS.

SExto autem Libro & Capite quadrageſimo quarto hæc ſubijcit. ſi Geneſeos curſus ait è terra hominem cæteraſq; animalia produxit: quomodo nunc ſine coniugio nequaquam vel hominem, vel varias illas animantium ſpecies, producere deprehenditur? Quod ſi & nunc quædam eorum ſic producit, vermes puta & id genus nonnulla, quomodo non etiam omnia alia quæcumque eodem modo è terra ab initio prognata exhibuit? At ſi forte ſtellarum curſus homines è terra initio formauit, cur non eos ita produxit, vt ſimul artibus inſtructi prodirent? ſed longo poſt tempore & fabrilis ars atque textoria, & hiſtorica, Geometria, Rhetorica, aliæque innumeræ artes humano ſunt ingenio primum excogitatæ atque inductæ? Si vero prouenille homines olim ſcientia inſtructos è terra nugentur: quomodo tunc ſine diſciplina docti ſunt nati, qui nunc vix multis laboribus atque exercitationibus doctrinam parant? Quo nunc igitur vetus ille curſus receſſit, qui ab ipſo ortu ſapientes homines fingebat? aut vnde hic noſter prodijt, qui natura ſua peritos non niſi per labores ac longam exercitationem prouehit?

Quid igitur crudelis Mars tum faciebat, cum homines in mutuam cędem non armarentur? Vbi aſtrorum curſus ille Regum & Principum multis poſt ſæculis, vt & pagos habitandi auctor, cum neque mente quidem vrbem vllam aut imperium homines excogitaſſent? Cur adhæc olim homines artium inuentores erant, nunc vero inuentis contenti longius progredi non ſtudent? Manifeſtum certe daram à Deo hominibus intelligendi vim, poſt inuenta cum tempore & labore, ac potiſſimum cum cœleſti auxilio ea quæ ad vitam tuendam erant vtilia, iam conſtitiſſe, neque vltra quidquam fruſtra cõminiſcendis nouis allaborare. Quomodo item eiusdem Prouinciæ tota natio aliqua comam nutrit, alia tondetur? Et quædam gens matribus miſcetur, plures vero hunc execrandum eſſe morem ducunt? Etſi alijs inſuper innumerabilibus differentijs legum, vitæ, ac conſuetudinum diſtinguuntur. neque tamen vllas ſide-

THEODORVS Episc. Tars.

rum cursus aut comatos tondet, aut attonsos comam alere cogit, aut alia alios facere, 358
quæ suis ipsi legibus docti non sunt. Hæc autem ipso capite continentur.

Proximo vero illud adducit, Si etiam Fati amatores illi fugiendum putent ad vicinarum stellarum exortus (quæ à Signis atque Planetis diuersæ, fatalibus Geneseos euentis affines non sunt, neque inter se consentiunt, sed pro Climatum differentijs, singulæ suos suppeditant euentus) dicant velim nobis, vbinam sit Geneseos inconcussa illa firmitas atque constantia? Ex ijs enim quæ ipsi referunt satis apparet, propriis viribus harum singulas illius effectus rescindere. Quanquam non omnes idem terræ spatium obtinent. qualis sit Persarum atque Iberorum portio, vel Lazorum atque Romanorum, seu aliorum quorumcumque. Quomodo igitur hæc gens oppositis adeo illius gentis viuendi normis, legibus, ac moribus gubernatur? Deinde quomodo pleræque gentes suos quæque fines incolentes, in Romanorum terminos irruerunt. Tertio verò, migrauit olim populus Iudaicus in Aegyptum, neque tamen à patrijs legibus recessit: ex Aegypto deinde idem iterũ demigrans, Palæstinam & Arabiam inhabitauit, idololatris prius bello pulsis. nec à Mosaica ideo lege desciuit, vt neque tunc, cum in captiuitatem Babylonem deductus est, sed nec postea per totam terram dispersus patrias leges deseruit. Nullius enim extra Zodiacum positæ stellas, ortus, ac neque Genesis ipsa circumcisionis illos aut sabbathi præceptum soluere coëgit. Quin & nostrum genus, Christianorum, inquam, quadringentis abhinc annis exortum, subito Orbem, qua patet, occupauit, à suis gente qualibet ritibus abducta, atque ad ducendam ex pietatis præscripto vitam tralata. non id patriam mutando; sed in eadem, vt solebant, habitando; atque ita vetusta illa stellarum harum Apotelesmata imbecilla & risu digna relinquendo. Itaque ab hominibus indoctis prolata doctrina, hæc ipsa manifeste euertit, quibus pudibunda cedebat imbellis Genesis. Etenim paruit quidem olim Assyrijs subactus orbis, hinc Babylon imperauit, deinde Medi imperium exceperunt, & post illos Persæ, donec id tandem ad Macedonas transiit: attamen quæque gens suos retinebat mores, & à suis regebatur Regibus, ac saltem communem illum, qui omnibus imperabat, agnoscebat Dominum. Nunc vero, quemadmodum vna dumtaxat est religio, sic & regium imperium vnus tenet, trecentisque gentibus aut amplius, non nisi vna legitima imperij Romanorum maiestas præest, quemadmodum & Religio non nisi vna est. neq; tamen aliquem hoc tempore cogit Genesis vel idola colere, aut matribus misceri, aut alia quædam patrare, quibus metuendæ gentes illæ non inter se tantum modo discrepabant, sed 359
etiam ab oppositis sibi inuicem nationibus distingueba ntur. Illud ergo nobis explicent, quomodo Religionis atq; doctrinarum mutationem Fatum inducat, neque tamen cætera mutandi vim vllam habeat? Neminem enim vnquam aut suadendo, aut vi cogendo eo adduxisse videtur, vt eum ignominiæ, paupertatis, inualetudinis, seruitutis, iniuriæ, aût alicuius ex infinitis aliis horum similibus desiderium caperet. Sed quemadmodum vbique visa est natura potentior quam fatales effectiones, sic & ratio, propriæ libertatis dignitate seruata, manifestè satis in ijs, quæ voluntariè operatur, nugas istas vincere demonstratur.

Verumtamen si pie aut impie agere à Genesi proficiscitur, explicent velim nobis, quæ Genesis Stoicum reddat? quæ Epicureum? Peripateticum item qualis, aut Platonicum? quæ immolare Baccho, aut Cereri, Soliue aut Lunæ? Quæ Aegyptium pecus adorare, vel canem felemve? quæ Manichæum reddat? quæ Valentinos? Quod si indicare nequiuerint, ne quoque vltra sese efferant, moneo. In nobis igitur situm, non in Geneseos operatione, sic vel sic Numen colere. Si vero hoc: vtique & colere simpliciter, & [omnino] non colere: è partibus enim totum constat. Quomodo autem non absurdissimum illud sit, improbum per Genesim fieri, & eidẽ tamen improbitatis nomine odio esse? similiter & bonum fieri, atque admirationi esse, & similiter adulterum, aut homicidam? Ab eadem item per vim coactum mala perpetrare, & rursum ob illud ipsum puniri? Legislatores constituere sceleratos punire, & nihilominus alios vel inuitos impellere ad peccandũ, seu ad alia quib⁹ referta est hominũ vita? Quæ siquidẽ in nostra sunt potestate, nobis quoq; eorũ quæ fiunt culpa sustinenda: Sin Genesis summã potestatẽ obtinet: aut hæc culpanda, aut is certe, qui hanc condidit. Ita vndiq; Fatũ non consistere tantum nullo modo posse, sed impium insuper esse, atq; probrosum [ostenditur.] Verum his & Liber sextus & quintum ac quadragesimum Caput absoluitur.

LIBER

LIBER SEPTIMVS.

THEODORVS Epiſc. Tarſ.

SEptimo autem Libro quæſtionem ab Aſtrologis proponi ſolitam diſſoluit. Dicunt enim, ait, Vnde exſiſtunt mala, ſi non à Fato proficiſcuntur? Quibus ſic reſpondet: Si quæ nobis mutuo mala ſtruimus, diſcere velitis vnde exſiſtant, dum eorum patratores veſtris oculis conſpicitis, fruſtra cauſam aliam quæritis: Sin ea mala, quæ inuiti patimur, etiam huius ſolutio ad oculum patet. Perturbauimus omnigenæ improbitatis turbine ipſam vitã, facimus quæ odit & auerſatur Deus, Ideo patimur quæ nolumus, vt ne deinceps in vitia prolabamur. Niſi forte oportuit ita criminibus obnoxios felicitate inſuper potiri, quo Deus amplius etiam ignoretur, & nos pronius in mala feramur. At ſi perpetrare mala per Fatum Deus nos cogit, quomodo rurſum velut peccantes caſtigat? Aliud autem eſt, vt clarum, permittere quemlibet libero arbitrio vti, & quod velit eligere:
360 aliud ad cõmittenda mala impellere. Quomodo vero vobis, ait, diuinæ gubernationis profunditatẽ ignorantibus, in mentẽ venit ad Geneſeos illud figmentũ conuerti? & quæ nos ipſos efficere videmus, ea non eſſe noſtra nugari; quæq́; aſtra efficere nullo modo poſſunt, hæc tamen per illa fieri mendaciter fingere? Quia per terram reptantes vos ad Conditoris ipſius iudiciorũ altitudinem nequaquam aſcendiſtis, propterea in ſtellas, Lunam, Solemq́;, eorũ quæ à nobis fiunt, cauſas referre conati eſtis. Quin ego ipſe, inquit, dum hæc ſcribo, à Geneſi, ſecundum vos, coactus ſum has eius ſcribere reprehenſiones: vt ita etiam ipſamet acrius aduerſus ſeipſam, quam vllus alius extrinſecus eam oppugnãs hoſtis inſurgat. At vero quid iuuat ea diſcere, quæ à Geneſi exſpectantur? Nam ſi quidem vitare cognoſcentibus conceditur, quæ Fato deſtinata ſunt, inepta eſt prædictio. Vincit enim quæ in nobis eſt facultas Geneſim: & maximè, quibus Fatum non ignotũ, ſoluere ipſius ſeriem poterunt, cum hi magis quam cæteri, quæ à Geneſi ordinata ſunt cognoſcentes, nihil eorum quæ ipſa minitatur, accidere ſibi patientur. At nec hoc, iterum illi aiunt, extra Geneſeos ſeriem eſt, quod qui hæc cognouerint, eripiantur. Igitur Geneſis in contraria diuiditur, partimque prædictionem adhibet, partim eam ipſam irridet: quo quid magis ridiculum eſſe queat? Quanquam & alia rurſus ex parte multa eſt in ea iniuſtitia atque inæqualitas. Cur enim non omnibus hoc perſuaſit, vt euentura ſibi diſcerent, quo item omnes ex his eriperentur? Quod ſi vero ei qui iſta cognouerit, effugere tamen non licet; quid fruſtra cognoſcere iuuat, curisq́; ante tempus conſumi, percelli ante ictum, & ante mortẽ grauius quam morte ipſa affligi? Hoc porrò omnib⁹ perſpicuum, eos, qui Fatum aſſerunt? & proborũ laudes atq; coronas è medio tollere, & improbis contra iniuſtam denunciare pœnam atq; correctionẽ. Nam ſi neceſſitate adductus eſt vter libet ad ea, quæ agit, iam neq; virtuti merces vlla eſt, neq; ſcelerum pœnã exigere licet. quod non poteſt non penitus noſtram vitam confundere atq; inuertere, & omnibus in Deum linguam ſuam acuentibus eſſe impudentius. Non ſufficiebat nimirum miſeris, ſi cogerentur mala cogitare, dicere, facere: ſed cum eorum miſereri oporteret, odium inſuper adijcitur & pœna. Vbi ſi quis dixerit, noſtrum non eſſe ſcire, cur Deus talem condiderit Geneſim? is dum modeſte agere ſe fingit, pietatem perſtringit, ac per ea ipſa etiam magis fit impius, per quæ moderate loqui videtur. Si enim vere bona Geneſis eſt, quæ nobis mala apparet, & id quidem per ipſam Geneſim: non iam hoc meum erratum eſt, ſi malam puto, quæ mala non eſt; ſed eius potius, qui tale per Geneſim iudicium cogitatis noſtris inſeruit. Nam ſi meum erratum eſt, aliena erunt vtiq; à Geneſi, quæcumq; ad cogitata pertinent, quæ & ſermo & operatio ſequuntur, fruſtraq́; fuerit Geneſis. Vera igitur moderatio cautaq́; hic circumſpectio non ſit, malam finxiſſe Gene-
361 ſim, deindeq; Deo malorum cogitationem concedere; neq; item illud, affirmare eundẽ & ad malum impellere, & quos eo per Geneſim impulerit, nihilominus punire. non ſunt hæc modeſtè loquentis, ſed ipſa demiſſionis ſpecie in grauem erroré inducentis. At vero pietatem colens ſoboles, nullam Deo iniuriam per illa eadem facit, per quæ ipſum colere ſe arbitratur: neq; eius tollit bonitatem, malorum ipſi poteſtatem attribuendo, Iniuriam enim facere neque modo nouit, neq; vnquam poterit diuina potentia. non, quem hæc homicidam fecit, poſtea caſtigat: non ita prohibet labi, vt deinde & cogat nõ obtemperare præcepto, & puniat negligentem. Hæc neq; in Deum cadunt, neq; à pia mente admittuntur. Nos autem quæ conſentanea ſunt mente agitantes, perfectè Deum omnia quæ in mundo fiunt, comprehendere fatemur; at non etiam ipſi compre-

n Extero hic ſoculam γὰϱ, ex præcedente forſitan verſu illapſam.

THEODORVS Episc. Tars.

hendere hæc contendimus, certi nos nunquam comprehensuros. Cæterum hanc esse veram Dei potentiam agnoscimus, quod neque à malis aliquando superetur, & quod in rerum conditarum vtilitatem bonitate vtatur. At tu mihi etiam illud considera. Solent in venationibus tauri stimulis excitari, atq: ad pugnandum proritari, dolorẽ quoque dominis sentientibus, si forte minus excandescant. Verum astrorum ille cursus morte remuneratur eos, qui ipsius fatalibus decretis obsecutus fuerit. Seruos ad hæc nostros immorigeros castigamus, obsequentes præmio afficimus. At illa quæ hæc cogitare ac facere cogit Genesis, & labi iubet, & persuasos cruciatibus subijcit. Eadem item nos quidem iustos in subditos interdum facit, cum ipsa interim iniustissima in nos committere non erubescat. An non igitur extremę dementiæ hæc statuere? Atque hæc quinto & quadragesimo Capite disserit.

Quadragesimo sexto Capite asserit illos à Genethlialogia dementatos, omnium quoque architectum Deum eidem subijcere. Ita enim loquuntur, ait, quemadmodum iuste viuere à Genesi proficiscitur, sic & orantem exaudiri, & Dei præsentia impleri, & diuinis dignari apparitionibus. Per ea igitur quæ asserere ipsi audent, Deum esse Geneseos ministrum declarant, atque in eos solos esse beneficium, quibus huius cursus beneficium accipere benignè concesserit. Quo quid esse possit impium magis? Sin hæc atq; his similia adimunt, iam maximis ab eo bonis diuulsis, in vnam dumtaxat dominari malitiam scripserint. Attamen tempus docuit quam plurimos è bonis malos euasisse; ita vt probos in improbos commutando, in eos rursum potestatem obtineat, qui ab eius potentia liberi erant. Adeo dum hęc statuitur, omnia confunduntur atque conturbantur, & vel ipsa sese ante omnia prosternit, ac circumagendo euertit.

Proximum deinde Caput (septimum id est & quadragesimum) asserit, Græcos aliquot Philosophos hæc animo considerantes, illud de Genesi figmentum detestatos esse atque irrisisse. Quamquam & cœlum ipsum non secus atq; illi globosum assererent: & non aliter de Signorum compositione, deque errantium stellarum motu statuerent. Quænam igitur horum sententia est, quod hæc quidem admittant, illud vero nequa- 362
quam? Ea quæ terra marique, vel in aëre & cæteris elementis accidunt præsignificandi, etsi non cogendi aut efficiendi vim habere astrorum cursum arbitrantur. hunc enim ad eum fere modum futura denunciare, quo diuinandi, aruspicandi, aut similis ars quæpiam solet. vt non propterea hæc eueniant, quod prænuncientur, sed ideo prenuncientur, quod eueniant. neque enim astra per vim gubernare hæc inferiora, sed dumtaxat quæ post euentura sint denunciare. Verum etsi qui sic sentiunt, magnam illam Astrologorum impietatem à se repulerint, ad perfectam tamen veritatem non peruenerunt, Ita septimus liber absoluitur.

LIBER OCTAVVS.

OCtauus porro Liber à quadragesimo octauo inchoatus Capite, duos creatos dicit cœlos, vnum quidem aspectabili isto superius, quod vna cum terra substiterit, alterum vero hoc quod videmus. Horum ergo duorum alterum tecti quasi locum tenere, 333
alterum terræ quidem tecti vicem similiter præbere, sed altiori illi cœlo soli instar esse ac fundmenti. terram adhæc vnam esse. cœlestia item potestatibus maioribus esse subiecta, vt & visibilibus [a] ea quæ sub cœlo sunt. Cœlum insuper non esse rotundum; sed tentorij ac fornicis formam præferre. Pro qua quidem opinione Scripturæ, vt putat, testimonia profert: non ea solum de figura, sed & de occasu atque ortu Solis. Reddit & causam incrementi ac decrementi dierum ac noctium: aliaque id genus curiosè inuestigat, mea quidem sententia, quæ necessaria non sunt, etsi cum sacris oraculis connexionem quandam habent. Vnde pium quidem hunc virum, ex ijs quæ refert, iudices, at non ita etiam accurata cum ratiocinatione sacrarum scripturarum testimonia producere dixeris.

[a] ὑπερόπια, hic lego pro ὑπεροχεία.

Inde ad nonum & quadragesimum Caput transitione facta, sacræ nobis scripturæ leges, admonitionesque, & magnum illud redemptionis nostræ mysterium (nec immerito sane) prædicat: vbi & astrologiam, ex ijsdem illis diuinis libris egregiè perstringit.

Hinc

Hinc ad quinquageſimum caput gradu facto, eundem illum errorẽ nihilo ſegnius oppugnat, præter alia etiam iſta referens. Etſi quid, ait, ab illis prædictum euenire forte videatur, non id mox quoniam [prædictum fuit] euenit. multa ſiquidem & nobis eorum quæ cogitaueramus, acciderunt: & negotij alicuius vel moti iam, vel breui mouendi exſpectatione ſuſpenſi, illud ipſum tale habuiſſe principium vel finem poſtea deprehendimus, qualem ſperaueramus: neque tamen propterea nos in Prophetarum ordinem referimus, ſed caſus eſſe hunc euentum, atque coniecturæ agnoſcimus. Enimuero ſi quid alienum ab humana vita prædicerent, ac deinde inſolitum illud, non dico ſæpius, ſed ſemel admodum euenisſet, merito admirari licebat. At cum ea quæ plerumque accidere ſolent prædicere videantur, quid mirum, ſi rectè coniiciant? non enim facile eſt tam multa dicentem abetrare. Quin illud potius mirandum ſit, ſemper ſi aberrarent. Iam ſi etiam dæmones habeant adiutores, quemadmodum ſanè habent,
363 qui ipſorum prædictionem confirmant, non amplius tum miret, ſi rectè coniectent, ſed multò magis, ſi non rectè coniiciant. Adiuuant enim eos dæmones, in Aſtrologorum ſcriptis maximè verſati, omni adhæc perficienda contentione adhibita, quo nimirum illo de Fato errore nimis credulis infuſo, contemptum inſuper Dei his ipſis perſuadeant. Prædicunt autem huiuſmodi libri diuitias, paupertatem, & quæcumque contingere in hac vita ſolent, ad quæ ſanè dæmones ſuam opem adferre non difficulter poſſunt. Etenim etiam nos horum non pauca in alios, ſi modò velimus, vel perſuadendo, vel decipiendo, vel vim adhibendo, conferamus. Et verò peccatores in ſua tenet poteſtate dæmonum turba, obſequentesque ducit atque agit quo vult. Velint autem ad Aſtrologorum fallacias noſtram componi vitam: vt euentus quidem, cum Aſtrologorum prædictionibus conſentire animaduertentes, ſed eorum auctores non obſeruantes, non ſolùm aſtrorum curſu decepti fallamur: verùm etiam pietatis ac iuſtitiæ nulla habita ratione, in impietatis abyſſum incidamus. Et hoc quidem ipſum, quod illam, quam diximus, compoſitam aduerſus homines machinationem hi non animaduertant, dæmonum vtique opus fuerit, peccato ſimul atque impietate adſcitis, per quæ prohibeantur [miſeri] & horum molitionem, & diuinorum ſimiliter iudiciorum profunditatem intelligere. Quomodo enim Deus aut dæmonum inſidias, aut ſuæ prouidentiæ myſteria manifeſtet iis, quibus ſtudio eſt eius deſpicere præcepta? Etenim quæ iniqua eſſe ſcimus, perpetramus: neque tamen ea conſectamur, quæ laudanda nouimus; & adhuc ſperamus nos ignota percepturos? Vbi ea feceris, quæ didiciſti, atque per virtutem teipſum dignum reddideris, ad plura præter ea quæ ante cognoueris percipienda, tum demum mireris, ſi quæ perfectiora ſunt, diſcere nequiueris. At quamdiu perturbationibus refertus es, Deumque contemnis, quomodo tu aut eius prouidentiæ myſteria diſces, vel contra te dæmonum impetum? Et quomodo non facile vincant dæmones eos, quibus non eſt Deus propugnator? ad illa nimirum hos attrahentes, quæ Aſtrologorum libri prædicunt: vt Fati in eis figmento corroborato, amplius etiam à Deo deficiant. Atqui, ſi quanto ad malum ſtudio contendimus, tanto item ad honeſtatem incumberemus, non ignoraremus quàm Deo chari ſimus, neque quantum virium contra dæmonem habeamus. Etſi enim vbique Deus, ad eos tamen propius accedit, qui per opera ipſum diligunt. Vbi autem Deus eſt, quænam illic inſidiæ lateant, aut quis omnino adſit inſidiator? Quæ vbi diſſeruit, diuinis rurſum eloquiis aduerſus Fatum inſtructus, homines adhortatur, vt ſe illo errore liberent. Quod autem in *a* ſigna & tempora, & annos factum eſſe à Deo Solem cum Luna & ſtellis dicitur, his ea ſignificari vult, quæ *b* ſub Ieſu filio Naue & *c* Ezechia rege, itemque in *d* Chriſti paſſione contigerunt.

a. Gen. 1. 14.
b. Ioſ. 10. 13.
c. 4. Reg. 20. 9.
d. Matth. 27. 45.

364 His igitur quinquageſimo capite pertractatis, ad LI. deinceps tranſit, quo à Bardiſane ortos hæreticos redarguit, quod cùm profiteantur ſe Prophetas admittere, animas quidem à Geneſi liberas & ſui iuris confiteantur, ſed corpus nihilominus huius gubernationi ſubiiciant. nam diuitias, paupertatem, morbum, ſanitatem, vitam, mortem & quæcunque in noſtra non ſunt poteſtate, per Fati vim effici affirmant. At ſi ſecundùm *e* Eſaiam ignorant cœli Aſtrologi quæ futura ſint, & ex *f* Ieremiæ ſententia, vanum hoc omne ſtudium eſt, quomodo hi ſuſcipere ſe dicunt Prophetas, qui corpus Fati ſeruituti ſubiiciunt? Etenim Deus Iudæis ſiue minas ſiue pœnas nonniſi corporeas intendit, ſimiliaque parat beneficia, quorum tamen cognitionem non habere Aſtro-

e. Eſa. 47. 12.
f. Ier. 10. 2.

THEODORVS Episc. Tarſ.

logos per Eſaiam pronuntiauit. Quonam igiur pacto fieri poteſt, vt & Prophetis fides adhibeatur, & corporeorum cum malorum tum bonorum poteſtas omnis Fato concedatur, & huic nimium addicti futura prædicant? niſi forte per inſaniam dixerint, bona quidem piis, mala verò impiis diſtribuere, & ipſum inſuper Numen Fato deſeruire. At quî animæ Geneſi non ſubiiciantur, quando Deus ipſe, rerum omnium conditor, vnà cum hac operatur, fatalibusque effectis ſubſeruit? Si verò quæ per Angelos olim ac Prophetas adminiſtrata ſunt, ea Geneſis non efficit, vt nec ea quæ Dominus noſter IESVS CHRISTVS in carne apparens operatus eſt, dum innumerabilem humanorum corporum multitudinem ſanauit, quorſum adhuc volunt affirmare corpus à Geneſi adminiſtrari? nam aut illud falſum reddent, quod Deus immorigeris pœnas minitetur, obtemperantibusque benignè faciat: aut certè, ſi primum illud verum, ſecundum fabula eſt. Ad hæc quî fieri poteſt, vt Geneſi corpora ſubiecta cùm ſint, animæ tamen eius imperio ſubducantur? Si enim à Geneſi accidat inuentio theſauri, vel ædificatio domus, vel aliarum aliquarum corporearum rerum ſiue adſumptio, ſiue abiectio, immò & adulterantium atque mœchantium pœna, neceſſarium vtique animam impelli ad inuentionem theſauri [propter ipſum theſaurum,] atque ad diſcendam vel architecturam propter domum, vel textoriam propter veſtem. Quin & à muliebri amore vinci hanc oportet * * * * *

* * * * * *

immò etiam ad cædem incitari propter Geneſim, quæ mortis ſententiam tulit: & ſic de aliis. Vix enim corporeum quidquam fiet, niſi anima obediat, atque adiuuet, vt neceſſe ſit Bardiſanæ ſectatores, vel animum ſubiicere Geneſi, vel ſi hoc non audeant, etiam corpus ab huius imperio liberum pronuntiare. Ita ſecundum & quinquageſimum caput finitur.

Proximo verò extremam illam impietatem confutat eorum, qui ipſum quoque Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM Geneſi ſubiicere audent, ſumpta de oſtenſa Magis ſtella occaſione. Hanc ergo amentiam bene & ſapienter refellit, multis illos confodiens argumentis cum alibi, tum vbi oſtendit viſam ſtellam non vnam è multis in cœlo fuiſſe, [a] ſed vim quandam diuiniorem in aſtrum conformatam, quæ omnium Domini natiuitatem denuntiaret. Porrò Magos refert à Chaldæis ita accepiſſe, ſtellam quandam olim fore, quæ natum in carne communem Seruatorem nuntiaret. hoc illis vaticinium, tanquam eiuſdem artis ſtudioſis, enarraſſe Balaamum illum, qui vel inuitus imprecationis loco bene precando Iſraëli, [b] benedictioni ſuæ naſcituri regis ortum, & huius præconem ſtellam admiſcuiſſet. Dum autem ſeſe videndum obtulit Dominus, præ ceteris nationibus Perſis potiſſimum iam natus apparuit, quod quibuſcumque eam expetentibus, ſiue Magis ſiue incantatoribus, per ipſum gratia & redemptio donaretur. His ergo atque aliis horum ſimilibus pertractatis, vltimo tandem capite repetitionem prædictorum omnium inſtituit, ſimulque quinquageſimum tertium caput, & octauum librum abſoluit. 365

a. *Eadem Baſil. & Nyſſeni ſententia Homil de natiuit. Domini.*

b. *Num. 24.*

Eſt autem in loquendo purus atque diſtinctus, eiuſmodi enthymematis atque epicherematis efformatis, qualia ex parte iam in his illius operis excerptis indicauimus.

EX MEMNONE EXCERPTÆ HISTORIÆ

CCXXIV.

De Heracleæ Ponticæ tyrannis.

Latinitate donatæ Laur. Rhodomanno interprete.

CAPVT PRIMVM.

Summa hiſtoriæ ſequentis de Heracleæ Pontica.

MEMNONIS hiſtoria, à libro V. vſque ad XVI. quæ circa Heracleam Ponticam acciderunt (id enim operis inſtitutum eſt) exponit: tum vrbis tyrannos, & res horum geſtas moresq; , tum aliorum etiam vitam & exitum, & quæcunque eò pertinent, recenſet.

CAPVT

CAPVT SECVNDVM.

CLEARCHVS (ait) primus tyrannidem in hanc ſibi vrbem vendicauit, diſciplinæ philoſophicæ haud equidem rudis (è Platonis enim diſcipulis vnus fuit, & quadriennium Iſocrati oratori operam dedit) at enimuerò crudelem, ſi quiſquam alius, ciuibus ſe exhibuit & cruentum: & ad ſummum vſque inſolentiæ proceſſit, vt & Iouis ſe filium nominaret. Nec colore genuino, quo natura faciem eius tinxerat, contentus, ſubinde aliis atque aliis eam fucis illinebat, vt nitida & rubicunda intuentibus videretur. Quin & veſtes ad terrores & delitias permutabat. Nec verò in his tantùm improbus erat, ſed etiam in benefactores ingratus: & in omnibus violentus, ad res nefarias audax. Natura induſtrius ad cædes eorum quos impeteret, non tantùm ſi quid hoſtile meditaretur contra populares, ſed etiam in exteros. Bibliothecam tamen ſibi comparauit, cuius laude antegreditur alios quos tyrannis famoſos reddit. Hic inſidias crebrò multas, propter cædes, immanitatem & iniurias ſibi ſtructas, effugit: ſed vix tandem à Chione Matris filio (qui vir erat magnanimus, & neceſſitudine ſanguinis tyranno deuinctus) & Leone & Euxenone, cæteriſq; non paucis, coniuratione inita, vulnus lethale
366 accepit: cuius dolore acerbiſſimo eſt exſtinctus. Commune enim populi ſacrum agebat tyrannus. Opportunam igitur occaſionem ſe adeptos rati qui cum Chione conſpirauerant, manu Chionis enſem trans ilia communis patriæ hoſtis adigunt. Qui inter multos & ſæuiſſimos cruciatus magis magisque ingraueſcentes, & pauores à ſpectris incuſſos (erant autem ſimulacra eorum quos crudelem in modum necauerat) altero die poſt vitam cum morte cõmutauit: quum annos exegiſſet in vita LIIX. & XII. tyrannicum imperium tenuiſſet. Apud Perſas tunc regno præerat Artaxerxes, & exinde Ochus, patris in imperio ſucceſſor. Ad quos ſæpenumero Clearchus, dum vita fruitur, legatos miſit. Qui verò necis auctores tyranno fuerant, prope omnes, partim à ſatellitibus, in ipſo aggreſſionis articulo (vbi tamen ſtrenuos ſe viros gerebant) conciſi, partim aliquanto poſt capti, & atrocibus ſuppliciis (quæ fortiter tolerarunt) affecti, occubuêre.

Clearchi tyranni I. eruditio, & crudelitas.

Eius inſolentia.

Clearchi amor ſtudiorum.

Inſidiæ in Clearchum.

Clearchi mors tragica.

Coniuratorum exitus.

CAPVT TERTIVM.

SATYRVS autem, tyranni germanus, & curator puerorum Timothei & Dionyſij relictus, imperium ſuſcipit, qui non Clearchum ſolummodo, verùm cunctos etiam tyrannos crudelitate ſuperauit. Non enim de inſidiatoribus fratris tántùm vindictam ſumpſit, ſed & in liberos eorum qui etiam rei perpetratæ conſcii non eſſent, non minus ſæuiit. Atque ita à multis inſontibus maleficorum pœnas exegit. Fuit hic omnis doctrinæ philoſophicæ & artium ingenuarum omnino expers, ingenio tantùm ad ſæuitiam propenſo. Nec voluntas ei erat, humanum aliquid & moderatum diſcendi, nec à natura indita facultas: ſed per omnia erat peſſimus, etiamſi tempus ipſum infringebat hominem, vt ciuilis tandem ſanguinis & cædis eum ſatietas caperet. Amoris tamen fraterni primas tulit. Nam, vt dominatum fratris filiis integrum ab iniuriis conſeruaret, adeò eius rationem habuit, vt licet coniugali vxoris, quam vnicè amabat, conſuetudine vteretur, liberos tamen ex ea procreare nollet, ſed omni arte hanc orbitatis & non gignendæ ſobolis ceu pœnam ſibi irrogaret: ne quem omnino inſidiatorem fratris filiis relinqueret. Superſtes adhuc, ſed ſenio grauatus, Timotheo, qui de filiis fratris ætate præceſſit, rerum ſummam tradit: nec multo tempore poſt difficillimo corripitur morbo & immedicabili. Cancer enim inter inguen & ſcrotum enatus, ad interiora paſcendo ſubinde acerbius proſerpebat: ex quo carne laxata, ſanies, grauiſſimos & intolerabiles exſpirans odores, profluebat, vt nec miniſtri nec medici virulentiſſimum putredinis fœtorem ſuſtinerent ac perferrent. Continentes autem & acerrimi
367 dolores totum eius corpus excarnificabant: quorum vigiliis & conuulſionibus eouſque mali contagio adaugeſcebat, donec ad ipſa viſcera ſe inſinuans, vitam tyranno abrupit.

Quare hic, non minus quàm Clearchus, animaduertentibus conſiderandum exhibuit, pœnas tandem exigi illorum quæ contra diuina & humana iura immaniter in ciues admiſiſſent. Sæpe enim inter morbi torturas precatus dicitur, vt quamprimum ſe mors obrueret, voti tamen compos non ante factus, quàm morbi vi & acerbitate cõſumptus, eo modo fatis debitum exſoluit: poſtquam LXV. in vita, in tyrannide VII. annos

Satyri tyranni II. immanitas, crudelitas.

Satyri tyranni philoſtorgia in fratrem.

Satyri tyranni morbus atrox.

Vindicta diuina, etiam in hac vita.

annos compleuerat. Et tempestate illa regnum apud Lacedæmonios Agesilaus administrabat.

CAPVT QVARTVM.

Timotheus filius Clearchi, princeps III.

TIMOTHEVS igitur, imperium adeptus, ita ad moderationem, & quàm potuit maximè popularem statum, illud reduxit, vt non vltrà tyrannus, sed benefactor & seruator ob præclarè merita nuncuparetur. Nam de suo nomina creditoribus expediuit, & inopia laborantibus sine fœnore ad negotiationes, & alios vitæ vsus, pecunias suppeditauit. nec modò insontes, sed & veris criminibus obnoxios, carceribus exsoluit. Iudex quidem accuratus & seuerus, cæteroqui tamen humanus & benignus. In rebus fidei suæ credendis minimè suspectus. idcirco & fratrem Dionysium cum in aliis paterno amore & studio complexus est, tum statim imperij consortem adsciuit, & successorem sibi destinauit. Sed enimuerò ad res bellicas alacri, & qui virum decet, animo ferebatur. Magno enim spiritu, & generoso corporis & animi robore erat præditus. Quin & ad controuersias bellorum dirimendas & componendas æquum bonumque se præbebat, nec difficilem. Ad perspiciendum res idoneus, & ad exsequendum bene consideratas strenuus. Ingenio & moribus clemens, misericors & beneficus. In periculis quidem adeundis ferox: at in cætera vita perquam humanus & comis. Ideò, quamdiu salua ei vita mansit, hostibus quammaximè formidabilem (vt omnes quibuscum inimicitias susceperat, eum expauescerent) sed ciuibus suauem & mitem sese præstitit. Hinc accidit vt ad vitæ exitum vocatus, ingens sui desiderium faceret reliquum, & parem desiderio luctum excitaret. Germanus autem eius Dionysius magnificis cadauer sumptibus rogo tradit, & è suis fratri palpebris lachrymas, ceu libans effundit, eáque propriis visceribus ei gemitus impendit. Ludos etiam equestres, & præter hos, gymnicos & thymelicos & scenicos; alios statim, alios postea, qui magnificentiores essent, peregit.

Eius heroica in bellis virtus.

Eius mors immatura. Habitus ei à fratre honos post mortem.

Hęc IX. & X. libro (quatenus cursim ista perstringimus) historia Memnonis describit.

CAPVT QVINTVM.

Dionysius princeps IV. Rex fortunatissimus.

DIONYSIVS, gubernaculis imperij acceptis, in augendo eo non vanam collocauit operam. Alexander enim, Persis ad Granicum profligatis, securam amplificandi ditiones suas occasionem patefecerat his, qui vellent: cum, quæ hactenus impedimento fuerat, Persarum potentia labefactaretur.

Imperii augendi occasiones non negligit.

Aduersam fortunam studio & fato superat.

Sed varias deinceps fortunæ vices expertus est, maximè quum Heracleæ exsules, 368
missitandis ad Alexandrum legatis, iam haud dubiè Asia potitum, de reditu & patria reipublicæ administratione solicitarent. Quare non multum abfuit quin excidisset imperio. Et excidisset sanè, nisi prudentia & sagacitate mentis, & studiis ciuium, & suis erga Cleopatram obsequiis, bella, cum minis sibi denuntiata, effugisset: dum qua cedit, iramque mitigat & dilationibus coërcet, qua etiam se munit, & contra præparat. At posteaquam Alexander, dum Babylone agit, vitæ cursum absoluit, vel nece violenta vel morbo exstinctus, quamprimùm accepit nuntium Dionysius, LÆTITIÆ statuam consecrauit: & ad primum famæ aduentum, eo affectus est modo præ exuberanti gaudio, quo repentina hominem consternatio adfecerit. Nam prope erat vt vertigine correptus prolaberetur, & à sana mente conspiceretur alienus. Hinc, vbi Perdicca summi imperij negotia procurabat, Heracleæ exsules ad petita ab Alexandro etiam hunc instigarunt. Dionysius igitur eodem vtens compendio, quamuis in acie nouaculæ prope consisteret, pericula tamen complura sibi intentata deuitauit. verùm Perdiccas, quòd improbè se gereret, ab iis quibus præerat, interimitur: & simul feruida illa spes exsulum exstinguitur. Proinde res Dionysio in statum feliciorem conuertuntur. Ad felicitatem verò plurimum ei attulit momenti secundum matrimonium. Amastrin enim duxit, filiam Oxathræ. Frater is erat Darij, quem Alexander imperio exuit, eiusque filiam Statiram vxorem sibi adiunxit. Patrueles igitur erant hæ fœminæ, amore inter se eximio deuinctæ, qui à communi educatione & conuictu in animis ipsarum radices egerat. Amastrin hanc Alexander, cùm Statiram fecisset vxorem, Cratero (qui inter chariſſimos ei fuit) nuptum dederat. At cùm, Alexandro rebus mortalium properè exempto, Craterus ad Philam, Antipatro natam, animum adiiceret,

Latitiæ ambitiosæ excessus.

Arte declinat periculum.

Matrimonium felix, è fortuna Amastris.

adüceret, Amaſtris, deſertore non inuito, domum à Dionyſio ducitur. Ex quo ad magnum ei augmentum dominatus ſeſe extulit, tum opum è recentibus nuptiis acceſſione, tum ipſius etiam principis ſtudio & magnificentia. Nam & Dionyſij, qui Siciliæ tyrannum egerat, omnem ei ſupellectilem facultas emendi contigit, quando de imperio illius actum fuit. Nec verò his tantùm roborabatur ei poteſtas, ſed etiam eo, quòd proſpero ſucceſſu & fauore ciuium vtebatur, & imperium vſurpabat in multos antea non ſubiectos. Antigono etiam, iam magnificè Aſiam tenenti, ſuppetias tulit, quando Cyprum oppugnauit, & Ptolemæum, illius fratre natum, (cui Helleſponti ſatrapiam commiſerat) quaſi præmium ſtudii ſui apud Antigonum inuenit, vt generum illum haberet, filia quæ ex priore fuerat ſuſcepta coniugio, in matrimonium ei elocata. Itaque ad magnam elatus gloriam, tyranni nomen dedignatur, & regis aſſumit. Iam-
369 que metu & curis liberatus, cùm in quotidianis vitam delitiis ageret, in craſſam corporis molem excreuit, pinguedine ſupra naturæ modum adauctus. Vnde euenit vt non modò negligenter regnum adminiſtraret, ſed etiam ſomno oppreſſus, aciculis, licet oblongis, in corpore fixis (id enim ſolùm veterni & ſtuporis ſupererat remedium) vix tamen à ſoporis grauedine exſuſcitaretur. Tribus autem ex Amaſtri liberis ſibi procreatis, Clearcho, Oxathre, & filia eiuſdem cum matre nominis, iam morti propinquus, vxori adminiſtrationem cunctam, & liberorum, qui adhuc teneræ admodum ætatis erant, tutelam (adiunctis quibuſdam aliis) relinquit: cùm vixiſſet annos LV: in imperio autem conſpicuus fuiſſet XXX. In quo ſe mitiſſimum (quod dixi) geſſit: ita vt cognomentum benigni ex moribus referret: magnumque ciuibus deſiderium & luctum poſt ſe reliquit. Nihilo tamen minus, poſt eius à mortalibus diſceſſum, res ciuitatis in ſecundo fortunæ caſu permanebant, Antigono filiorum Dionyſij & ciuium non obiter curam gerente. Qui vbi ad alia ſtudium auertit, Lyſimachus in curationem Heraclienſium & puerorum ſucceſſit. Qui & Amaſtrin vxorem ſibi adſciuit, & initio mirificè amauit: ſed gliſcentibus negotiis, illam Heracleæ relinquit, ipſeque rebus vrgentibus occupatur. Nec longo interuallo poſt, cùm à laborum diſtractione quietem ageret, Sardes illam accerſitam pari amore complectitur: poſtquam verò ad Ptolemæi Philadelphi natam, cui nomen Arſinoë, amorem tranſtuliſſet, cauſam Amaſtri præbuit diſiunctionis, vtque deſerto illo Heracleam occuparet. Quò reuerſa, Amaſtrin vrbem erexit, & colonis frequentauit.

Mira vicissitudo.
Imperii amplificatui ratio. Fatum. Humana diligentia.
Societas.
Affinitas.
Summus felicitatis gradus.
Ignauia.
Mors & legata.
Benigni cognomentum ex moribus retulit.
Curatores filiorum Dionysii.
Amaſtris Lyſimacho nupta.

CAPVT SEXTVM.

CLEARCHVS autem, ad virilem tunc ætatem progreſſus, & ciuitati Heracleæ præfuit, & in bellis non paucis, quæ vel ope ſua propulſaret ab aliis, vel illata ſibi defenderet, ſpecimen præclarum edidit. Inter quæ etiam, dum Lyſimacho contra Getas belligeranti operam nauat, captus eſt cum rege: eoque ex captiuitate ſoluto, ipſe etiam prudentia Lyſimachi poſtea eſt dimiſſus.

Clearchus itaque & frater in regno paterno ſucceſſores, lenitate & beneficentia erga ſubditos patre longè inferiores euaſerunt. Quid quòd ad nefarium & exſecrabile facinus ſunt delapſi? Matrem enim, quæ nihil in eos grande peccauerat, cum naui ſe commiſiſſet, inſigni commento & flagitio, mari ſuffocandam curarunt.

Clearchus princeps IV.
Eius virtus bellica.
Fortuna mutabilis.
Degeneratio.
Parricidium & eius vltio.

CAPVT SEPTIMVM.

QVAM ob cauſſam Lyſimachus, ſæpius in hiſtoria iſta memoratus (in Macedonia autem tunc rerum potiebatur) etſi propter Arſinoës conſuetudinem Amaſtrin à ſe abalienarat, cùm tamen priſtini in ſe amoris ceu igniculum ferret, & immane atque deteſtabile hoc ſcelus non tolerandum duceret: animi quidem apud ſe decreta
370 quàm arctiſſimè continuit, antiquæ interim neceſſitudinis ſtudium Clearcho oſtentans: ſed tamen arte multa, & ſtrategematis ad fallendum compoſitis, (occultare enim quæ vellet, mortalium ingenioſiſſimus perhibetur) Heracleam, ceu publico recipientium commodo id fiat, ingreditur: & dum intimam patris affectionem larua quadam Clearcho eique addictis præ ſe fert, parricidas illos è medio tollit, primò Clearchum, deinde etiam Oxathren: & ſic iuſtas maternæ cædis pœnas exigit.

Hinc, vbi redacta in clientelam ſuam ciuitate, opes tyrannorum dominatu col-

Lyſimachus VI. dominus externus & benignus.
Εὐσεβεία Eschemythia.

lectas in prædam ſuam vertiſſet, & (quod diu exſpectauerant) liberam ciuibus rempublicam reſtituiſſet, in proprium ſe regnum recepit.

CAPVT OCTAVVM.

Heraclitus tyrannus VII.

REVERSVS igitur ad ſua, Amaſtrin laudibus extollere, eiusque mores & imperium demirari, vt hoc ad id magnitudinis, potentiæ & maieſtatis elatum corroboraſſet, vniceque prædicare Heracleam: ſed vt in partem laudis venirent etiam Tius & Amaſtris, quam nomine ſuo celebrem illa condidiſſet.. Hæc crebrò habens in ore, Arſinoën exſtimulauit vt vrbium tantopere celebratarum dominium affectaret, quæque affectabat ſibi donari peteret. At is grauitatem muneris prætendens, initio preces non admittebat, ſed tamen, progreſſu temporis exoratus, conceſſit. Ingenioſa enim ad circumueniendum fuit Arſinoë, & iam ſenectus ipſa manſuefactum dederat Lyſimachum. Potita igitur Heracleæ dominatu Arſinoë, Heraclitum eò Cymæum mittit, virum illius obſeruantem & ſtudioſum, ſed alioqui præfractum, & in conſiliis dandis & exſequendis perquam induſtrium & acrem. Hic præfectus Heracleæ, cùm alias res nimis rigidè adminiſtrat, tum multos ciuium criminibus onerat, nec pauciores ſupplicio adficit: & ſic felicitatem vix dum exortam ciues denuò amittebant.

Muliebris impotentia.

CAPVT NONVM.

De Lyſimachi parricidio in filium Agathoclem, conſilio nouercæ, eiuſq; interitu.

CÆTERVM Lyſimachus, fraude Arſinoës, natu maximum & optimum filiorum Agathoclem, è priore ſibi coniuge natum, primò quidem veneno clanculario, ſed poſtea hoc per vomitum reiecto, ſententia impudentiſſima damnatum, necat. In carcerem enim compactum trucidari iubet, inſidias patri ſtructas falsò criminatus. Ptolemæus autem, qui ſua manu ſcelus id perpetrauit, frater erat Arſinoës, & Cerauni, *id eſt fulminis*, cognomentum, ab importunitate morum & vecordia retulit. Lyſimachus igitur propter filij cædem in odio erat ſubditorum. Et Seleucus, his cognitis, & quòd facile ſit regno hominem excutere, ciuitatibus ab eo deficientibus, prœlium cum eo conſerit, in quo Lyſimachus, dum fortiter dimicat, pilo traiectus occubat. Traiecit autem vir Heraclienſis, nomine Malacon, Seleuco militans, ſubuerſoque eo, 371
regnum ad Seleuci ditionem (vt pars) acceſſit. Et hîc XII Memnonis liber hiſtoricus deſinit. In XIII deinceps hæc commemorat.

Vindicta diuina.

CAPVT DECIMVM.

Heraclienſes, expulſo tyranno, ſe in libertatem aſſerunt.

HERACLIENSES, audito Lyſimachi interitu, & quòd à populari ſuo nex ei illata eſſet, animos confirmant, & pro libertatis recuperandæ deſiderio fortes ſe viros declarant, quam per annos LXXV. tyranni domeſtici, & poſt eos Lyſimachus, ereptam tenuerant. Quare Heraclitum conueniunt, & vt non tantùm ſaluus & incolumis, ſed etiam ſplendido munerum viatico inſtructus excedat, priſtinam modò libertatem obtineant, ſuadent. At eum tam procul abfuit, vt perſuaderent, vt etiam ira tyrannum inflammari, & nonnullos de ſuis ad ſupplicia rapi ab eo viderent, pacto cum præſidij præfectis inito, vt æquali in republ. iure vterentur, & quibus fraudati eſſent ſtipendia reciperent, Heraclitum in vincula coniectum ad tempus cuſtodiunt. Metu dehinc ſoluti, mœnia arcis ad fundamenta vſque diruunt, & miſſa ad Seleucum legatione, Phocritum ciuitatis principem & curatorem faciunt.

Peruicacia.

CAPVT VNDECIMVM.

Zipœtes Bithynus Heracl. infeſtat.

AT Zipœtes, Bithyniæ regulus, Heracleotis infenſus antea, Lyſimachi, tunc etiam Seleuci, cauſa: (nam cum vtroque ſimultates habebat) excurſionibus in agros eorum factis, à nullo maleficiorum genere abſtinuit. Exercitus tamen eius, dum huic negotio incumbit, cladium non expers eſt, ſed non multo mitiores, quàm infert, recipit.

CAPVT DVODECIMVM.

Seleuci ab Heracl. alienatio. Exſulum reditus & reipubl. inſtauratio.

SVB hæc Seleucus, Aphrodiſium procuratorem in oppida Phrygiæ, quæ adiacent Ponto, mittit. Hic, rebus, quarum cauſa venerat, confectis, poſt reditum, in aliarum quidem ciuitatum laude prolixus erat: Heraclienſes autẽ criminabatur vt Seleuco parum addictos. Seleucus ergo, hoc irritatus, legatos ad ſe profectos faſtidit, & minis increpitans

crepitans terret. Quorum tamen vnus Chamæleon nihil his perculſus, ita regem compellat: Hercules carron Seleuce: (κάρρων autem Dorienſibus eum ſignificat qui eſt fortior.) Quam vocem cùm rex non intelligeret, concepta in ira perſiſtens, ſe auertit. Legatis igitur, neque domum redire, neque illic manere, operæpretium videbatur. Quæ cum Heraclienſibus renuntiarentur, tum cæteris ſe muniunt, tum copias auxiliares colligunt, & per legatos Mithridatem, Ponti regem, & Byzantinos & Chalcedonios de ope ferenda ſolicitant. At exſules ab Heraclea qui ſupererant, ita tandem conueniunt. Nymphidius, quidam ex eorum numero, reditum eis ſuadet: nec difficilem hunc eſſe demonſtrat, ſi nihil eorum quæ maiores amiſiſſent moleſtè viderentur &
372 turbulentè repoſcere. & quam minimo negotio perſuaſit. Quare cùm eo quo conſuluerat modo felicem inueniret ſucceſſum reditus, tum reducti, tum quæ recepit illos patria, in communi & æqua verſabantur lætitia & voluptate. Nam & humaniſſimè eos ciues tractabant, & nihil horum quæ ad mediocrem vitæ ſuſtentationem conducunt, defieri patiebantur. Hoc itaque modo in antiquum nobilitatis & gubernationis decus ſeſe vindicarunt.

CAPVT XIII.

AT SELEVCVS, ſucceſſu contra Lyſimachum elatus, tranſitum in Macedoniam inſtituit: (impulit enim amor patriæ, ex qua cum Alexandro militatum iuerat) ibique reliquum vitæ tempus conficere deſtinans (nam ſenio confectus erat) Aſiam filio Antigono commendauit. Ptolemæus autem Ceraunus, Lyſimachi regno ſub arbitrium Seleuci redacto, & ipſe ſub eo viuebat: nec tamen, ceu captiui loco, neglectim, ſed vt regia ſoboles, in honore & accuratione habitus, immò magnificis etiam promiſſis ornatus à Seleuco, fore vt defuncto parente in paternum Ægypti regnum deduceretur. ita ſanè liberaliter & honorificè ille tractabatur. At hominem improbum benè merita nihilo meliorem fecere. Nam benefactorem inſidiis oppreſſum trucidat, & equi curſu adiutus Lyſimachiam profugit: vbi impoſito ſibi diademate, cum ſatellitum manu ſpecioſiſſima ad exercitum tendit. Ibi neceſſitate compulſi eum recipiunt, & regem ſalutant, qui paulò ante Seleuco ſacramenti religione adſtricti erant.

Seleucus in expedit. Macedon. à Ptol. Cerauno trucidatur.

CAPVT XIV.

ANTIGONVS autem Demetrij filius, hoc intellecto caſu, expeditionem ſuſcepit in Macedoniam, pedeſtribus & nauticis copiis Ptolemæum anteuenire properans. At Ptolemæus expeditas habens Lyſimachi naues, inſtructa acie occurrit: inter quas erant cum aliæ, tum ab Heraclea accerſitæ hexeres & penteres, & quibus Aphractis eſt nomen: & vna octeris, leonis feræ nomine inſignis, quæ magnitudine & elegantia in admitationem veniebat. in hac enim C. viri, ſuæ quique centuriæ ordine, remos ducebant, vt ex altera parte ıɔccc. ex vtraque autem cıɔıɔc. numero eſſent: qui verò de foris pugnarent, cıɔcc. Et duo inerant gubernatores. Poſtquam in aciem deſcenſum eſt, ſuperior euadit Ptolemæus, in fugam verſa Antigoni claſſe. Vbi fortius cæteris pugnarunt naues ex Heracleotide, & palmam inter has tulit octoremis leonifera. Siniſtram itaque fortunam claſſis expertus Antigonus, in Bœotiam ſe recepit: & Ptolemæus, tranſitu in Macedoniam facto, iam firmiter regnum tenebat.

Antigoni expeditio in Ceraunũ: Heraclienſ. auxilio inſtructum.

Antigoni fuga.

CAPVT XV.

STATIM igitur, vt improbitas eius eo magis in oculos hominum incurrat, Arſinoën ſororem, quòd patrium hoc ſit Ægyptiis prætendens, matrimonij fœdere ſibi adſtringit, & natos ei ex Lyſimacho trucidat: quin mox etiam ipſam, non citra contumeliam, regno expellit. Cumque plurima contra deûm hominumque leges intra bien-
373 nium perpetraſſet, accidit vt pars quædam Gallorum, fame ex patria migrare coacta, Macedoniam inuaderet, à quibus, conſerto prœlio, Rex viuus capitur, elephanto, quo vehebatur, ſauciato excuſſus, & ab hoſtibus diſcerptus, dignum crudelitate ſua exitum inuenit. Antigonus autem Demetrij, qui pugna (quod dictum eſt) nauali ſuccubuerat, iam hoſte ſublato, Macedoniæ regnum occupat.

Pt. Ceraunı ſtagitia & interitus.

Antigoni in regno Macedoniæ ſucceſſio.

CAPVT XVI.

Patrocles Antiochi præfectus à Bithyn. cum exercitu cæditur.

ANTIOCHVS interim, Seleuci filius, cùm vix tandem multis bellis, nec vniuerſum tamen patris regnum recuperaſſet, expeditam manum in vlteriora Tauri mittit, Patrocle duce, qui Hermogenem, Aſpendium genere, legatum ſibi adoptat. Hic cum alias vrbes, tum Heracleam quoque, infeſtare conſtituerat: verùm Heraclienſium legatione placatus, è finibus eorum excedit, & percuſſo amicitiæ fœdere, per Phrygiæ agros in Bithyniam ſe conuertit. Exceptus verò Bythyniorum inſidiis, vnà cum exercitu internecione cæditur, cùm ſtrenui viri facinora, ſuo loco, in hoſtes edidiſſet.

CAPVT XVII.

Heraclienſium cum Nicomede ſocietas, & vrbium recuperatio.

HAc de cauſſa Antiocho in Bithynos expeditionem inſtituente, Rex horum Nicomedes per legatos ſubſidium ab Heraclienſibus petit, & impetrat: gratiam ſe relaturum, vbi in ſimili neceſſitate tempus flagitet, pollicitus. Hac occaſione Cierum, & Tium, & Thynidem terram, multis expenſis ad ſe reduxerunt. Amaſtrin interea (quę & ipſa cum aliis adempta fuerat) tam bello quàm pretio recuperare dum percupiunt, ſucceſſu carent felice; propterea quód qui illam tenebat Eumenes, Ariobarzani, Mithridatis filio, gratis eam tradere, quàm pecunia reuendere Heraclienſibus mallet, væſania iræ ſubactus.

CAPVT XVIII.

Heracl. cum Zipœta bellum, clades, & victoria.

SVB tempus illud, bellum aduerſus Zipœten Bithynum, qui Thyniacam cum imperio Thraciam obtinebat, Heraclienſes excepit. Quo in bello, Heracleotarum bona pars, fortiter dimicando, cæſa fuit. Et victoria quidem ſumma vi potitur Zipœtes: ſed vbi ſociorum auxilia ſuperuenerant Heracleotis, fuga illam dehoneſtat. Ergo qui modò ſuccubuerant, cadauera ſuorum aſſerunt, & cremant ſecurè: & exinde ſub arbitrium ſuum redigunt: de quibus bello diſceptabatur, & oſſa interfectorum in vrbem relata, magnificè in præclarè meritorum de patria monimento conducunt.

CAPVT XIX.

Antiochi cum Antig. & Nicomede bellum: & Heracl. auxilia.

CIRCA hæc tempora, inter Antiochum Seleuci & Antigonum Demetrij, ingens mouetur bellum: & dum magnos vtrinque apparatus faciunt in copias militares, tempus ſatis longum conſumitur. Alteri Nicomedes Bithyniæ rex operam nauabat, Antiocho complures alij. Nec dum eruptionem fecerat in Antigonum Antiochus, cùm bellum aduerſus Nicomedem inſtituit. Hic igitur Nicomedes & aliunde auxilia colligit, & de belli ſocietate Heracleam miſſis legatis, XIII in ſubſidium triremes ac- 374
cipit, & tum demum claſſem ſuam Antiochi claſſi opponit. Etſi autem aduerſas aliquandiu tenebant acies, neutri tamen pugnæ initium faciunt, ſed abſque effectu tandem diuelluntur.

CAPVT XX.

Gallorum in Aſiam tranſmigratio, & ſedes diſtincta.

Al. Galatis.

POSTQVAM verò Galli ad Byzantium delati, maximam ditionis partem depopularentur, fracti bello Byzantini, ſociorum, huc illuc miſſitantes, auxilia implorant, & quiſque pro virium modo ſuppeditat. Heraclienſes etiam aureos mille (tantum enim legati petierant) ſubminiſtrant. Nec longum in medio ſpatium, cum Nicomedes Gallis, qui incurſatis adhùc Byzantinorum finibus, tametſi ſæpenumero in Aſiam traiicere conati, toties ab incepto deſiſtere, aduerſantibus Byzantinis, coacti eſſent, certis tamen conditionibus tranſitum conciliauit. Conditionum formula hæc erat: *vt barbari Nicomedi eiuſq; poſteris perpetuò amicitiæ fœdere coniuncti manerent. Abſque Nicomedis ſententia & voluntate nemini, à quo per legatos ſolicitarentur, in bellis opem ferrent: ſed amicis huius amici, & inimicis hoſtes forent. A Byzantinis etiam ſtarent, ſi qua neceſſitas incideret. Societatem præterea colerent cum Tianis & Heraclienſibus, & Chalcedoniis, & Cieranis, & nonnullis qui alias ſub iuriſdictione gentes haberent.* His
Al. Galatarum. pactorum legibus Nicomedes Gallorum multitudinem in Aſiam tranſmiſit. Horum principes in imperio illuſtres XVII. fuêre, inter quos præcipui & ſummi, Leonorius & Lutarius.

Hæc

Hæc igitur Gallorum in Asiam transmigratio, primò quidem, ad incolarum detrimentum progressura existimabatur: sed exitus, commodis ipsorum destinatum hoc ostendit. Dum enim Reges popularem ciuitatibus statum abrogare satagunt, Galli, hæc molientibus obsistendo, magis illam corroborant. Nicomedes igitur contra Bithynos primum, illorum auxilio & quos ex Heraclea armasset barbarorum, & prouinciam subegit, & concidit incolas: quod alioquin erat prædæ inter se dispertiti sunt Galatæ. Hi enim longè lateque terram depopulati retro demum cesserunt: & de subacta id sibi amputarunt, quod nunc Galatiæ nomen habet, in tres partes distributũ. Alios enim Trogmos nominant: alios, Tolistobogios, alios, Tectosages. Vrbes etiam condiderunt: Trogmi Ancyram, Tolistobogij Tabiam, Tectosages Pesinuntem.

al. Galatarum.

al. Galatæ.

Vid. lib. II. Rer. Boic. Marci Velseri. p. 71.

CAPVT XXI.

De Astaco & Nicomedea vrbibus

NICOMEDES autem, in conspicuo felicitatis gradu positus, de nomine suo exstruxit vrbem è regione Astaci. Quam Megarensium colonia, sub initium Olympiadis XVII. frequentarat, Astacum oraculi iussu denominatam, ab Astaco quodam generoso & cordato viro, ex eorum prosapia qui Sparti & terrigenæ olim Thebis vocabantur. Hæc multum à finitimis appetita, & crebris accisa bellis, Athenienſium colonis post-
375 modum adiectis, vexationum finem, & incrementa gloriæ & potentiæ non mediocria adepta est, Dydalso tunc inter Bithynos rerum potiente.

Bithyn. principũ series.

Quo defuncto, Botiras regnat, ad LXXV. annos ætate producta. Ei filius Bas succedit: qui etiam Calantum, Alexandri copiarum præfectum, licet optimè ad pugnam instructum, profligauit acie, & vt Macedones à Bithynia abstinerent effecit. Vixit hic LXXI. annos, & de ijs, L. regnum tenuit, filiumque habuit successorem Zipœten, qui clarus bellis, è Lysimachi præfectis alium occidit, alium quàm longissimè à finibus suis depulit. Quin & ipsum Lysimachum repressit. Posthac Antiocho Seleuci, qui Asiam tamen & Macedones imperio coërcebat, superior factus, vrbem condit ad Lyperum montem, nomine suo insignem. Hic vbi vitam in LXXVI. & administrationem regni in XLVII. annos extenderat, IV. filios reliquit. Eumque in regno Nicomedes natu maximus excepit, fratribus non frater, sed lictor factus. Confirmauit tamen etiam hic Bithyniæ regnum, maximè eò, quod Galatas sedes in Asiam transferentes adiuuit, vrbemq; vt iam indicatum est, sui nominis eduxit.

I.
II.
III.
IV.

CAPVT XXII.

Byzantin. bellũ cum Calatianis Heracl. colonia.

INTERlapso hinc tempore aliquo, Byzantinis bellum aduersus Calatianos, (Heracleotarum colonia hæc est) & Istrianos, erupit: propter Tomin, emporium Calatianis vicinum, quod Monopolium ex eo facere animo conceperant Galatiani. Propterea vtrinque ad Heraclienses de belli societate mittitur legatio. At hi neutri parti bellicam opem tribuunt, sed legant ad vtrosque, qui pacificè controuersiam transigant. tametsi absque effectu hoc ipsis studium exiuit. Multis igitur detrimentis adfecti Calatidis incolæ, ad pacis demum conditiones descenderunt. Nec quicquam ferè ab ista calamitate virium potuerunt recipere.

CAPVT XXIII.

Testamentũ Nicomedis, & Zeila excluſi bellum cum Bithynis, ope Galatarum.

NEC multum temporis effluxit, cum rex Bithynorum Nicomedes (postquam è priore ei natus coniugio Zeilas ad Armeniorum regem profugisset, expulsus nouercæ Etazetæ machinis, cuius liberi adhuc in tenera ætate erant) morte iam imminente, ex altera natos vxore, hæredes regni scripsit: & curatores, Ptolemæum cum Antigono & populo Byzantinorum, nec non Heraclienſium Cianorumque, designauit. Zeilas autem cum instructa manu, cui è Galatis Tolistobogij animos augebant, in regnum paternum redit, At Bithyni, dum conseruare dominatum paruulis satagunt, matrem horum Nicomedis fratri in matrimonium elocant, & ipsi accepto à curatoribus exerci-
367 tu Zeilam opperiuntur. Et crebris vtrobique prælijs & viribus vsi, pacem ad extremum ineunt: cum Heraclienses in pugnis illis excelluissent, & in compositione belli egissent quæ in rem forent. Idcirco Galatæ Heracleam, vt inimicam, inuaserunt, ad Calletem vsque fluuium: multaque ditati præda, domum repetierunt.

Galatæ Heracl. depopulantur.

CAPVT XXIV.

Heracl. pacificatio inter Antiochum & Byzāt.

SVB hæc, Byzantinis inferente bellum Antiocho, XL. triremibus Heracleotæ auxiliantur: & horum factum est opera vt ad minas tantummodo progressum haberet bellum.

CAPVT XXV.

Heracl. Mithridati auxiliantur contra Gallos, sed carò.

NEC longè post è vira mortalium eximitur Ariobarzanes, filiumque relinquit Mithridatem: cui lites cum Galatis intercessere. Quam ob causam hi, contemta pueri ætate, regnum eius diuexant. Cumque inopia rerum laborarent regij, Heraclienses eos sustentant, frumento Amisum aduecto: vnde facilior esset Mithridaticis victus copia, & egestatis medela. Propter hæc iterum hostiles in Heracleotidē copias mittunt, eamque depopulantur: vsque dum ab Heraclienſibus per legatos mitigantur. Princeps autem legatus erat Nymphis, historiæ scriptor: qui cum exercitum in commune aureis 100. ducesque seorsum CC. deliniuisset, vt à finibus discederent, effecit.

Nymphis historicus.

CAPVT XXVI.

Ptolemæi liberalitas in Heracl.

PTOLEMÆVS autem rex Aegypti, altissimum benignæ fortunæ gradum assecutus, magnificentissimis ciuitates muneribus demereri constituerat. Itaque etiam Heraclienſibus 10 artabas (*sic Persæ medimnum vocant*) tritici misit, & templum Herculis è Proconnesio saxo in arce eis exstruxit.

CAPVT XXVII.

Summa narrationum de Romæ initiis & incrementis, regno, cōsulibus, imperatoribus, bellis cū Pyrrho, Annibale, Perseo Antiocho.

HVC auctor progressus, ad imperium Rom. excursionem fecit: quo genere orti, quomodo hæc Italiæ loca insederint: quæque ante vrbem conditam euenerint & gesta sint. Quos etiam principes habuerint, perstringit. Quæ cum alijs bella gesserint: quid condito regno acciderit: & vt tandem regia potestas in consulare mutata fuerit imperium: vtque à Gallis Romani deuicti, capta propemodum arce cum vrbe, nisi maturo superueniens auxilio Camillus eam liberasset: vt etiam Alexandro, in Asiam traijcienti, & per literas eis denuncianti, vt aut vincerent, si gerendo imperio essent idonei, aut potentioribus cederent, auream coronam (quæ talentis non paucis constaret) contra miserint. Et vt bella gesserint aduersus Tarentinos, & Pyrrhum Epiroten, hos auxilio iuuantem: & vt, quâ patiendo, quâ inferendo clades, hostes tandem domuerint, & Pyrrhum Italia expulerint. Quæque cum Carthaginensibus & Annibale negotia confecerint: & quæ contra Hispanos, cum alij, tum Scipio, Marte secundo peregerint: vtque hic Hispanorum decreto rex appellatus, honorem non admiserit: vt debellatus Annibal fugerit. Hinc vt Ionium mare transmissum, & cum Perseo, Philippi in regno 377
Macedonum hærede, dum fœdus, cum patre à Romanis percussum, iuuenili temeritate rescindit, sit debellatum, Aemilio Paulo de ipso triumphante. Vt Antiochum, Syriæ & Comagenæ & Iudeæ regem, duabus pugnis infractum, ex Europa eiecerint. Illa igitur huc vsque de imperio Rom. commemorat auctor. Exinde propositam sibi historiam ita continuat.

CAPVT XXVIII.

Heracl. legati à Rom in Asia ducibus humaniter accepti. al. Publio Aemilio.

HERACLIENSES, Romanorum duces, in Asiam transgressos, missis legatis conueniunt, qui comiter accepti, literas humanitatis plenas ab Aemylio Paulo retulerant: quibus & amicum ipsis fore senatum, nec vlla in re prudentiam Romanorū & curam (si quando his indigeant) defuturam pollicetur. Deinceps etiam ad Cornelium Scipionem, qui Africam Romanis bello asseruit, legationem misere, testatam prius amicitiam vt confirmarent. Et post hæc eundem rursus per legatos orant, vt Antiochum in gratiam reponat apud Romanos: & perscripto ad regem plebiscito, vt bellum contra Romanos deponat, adhortantur. Cornelius etiam Scipio, Heracleotis rescribens, hac inscriptione vtitur, SCIPIO IMPERATOR, PROCOS. ROMANORVM SENATVI POPVLOQVE HERACLIENSIVM, SALVTEM. Et his litteris beneuolentiam erga ipsos ratam & firmam esse, & bellum cum Antiocho soluisse, Romanos affirmat. Eadem quæ Lucius, etiam P. Cornelius Scipio eius frater, & classis præfectus, Heraclienſibus post missam legationem respondit. Breui post Antiochus bellum aduersus Rom. redintegrat, & prælio summis viribus commisso victus, arma deponit, pacis

cis conditionibus acceptis. Quæ & tota eum Asia *minore* excludunt, & elephantis nauiumque classi eum priuant: Comagena & Syria & Iudæa tantummodo relictis. Heracliensium dehinc ciuitas apud Imperat. (quos modo dixi) missos à Rom. successores, eadem gratia & humanitate potitur: donec ad has tandem leges inter Rom. & Heracleotas processum est: *vt non modo amicitiam inter se, verum etiam societatem, contra quos & quorum gratia opus sit, colant.* Suntque fœderis huius pacta, eiusdem tenoris & formæ, in tabulas æneas relata duas: quorum altera penes Romanos, in Capitolino Iouis templo, altera Heracleæ, etiam ipsa in Iouis sacrario, est adfixa.

CAPVT XXIX.

Heracl. à Prusiæ in angust. coactis huiusq; clades.

HAEC postquam XIII. & XIV. historiæ libro exposuit, XV. exorsus hæc refert. Prusias (inquit) Bithynorum rex, mirificè industrius & gnauus, multisq; rebus gestis clarus, inter alia etiam Cierum, Heraclensis ditionis vrbem, bello subiecit, pro Ci-
378 ero Prusiadem nuncupans. Tium etiam, eorundem iurisdictioni obnoxiam cœpit: vt sic vndique mare circumscriberet Heracleam. Inde etiam violenta eam obsidione pressit, & plurimos obsessorum interfecit. Et iam prope erat vt vrbs caperetur, nisi Prusiæ, dum scalis sursum nititur, lapide cuiuspiam de propugnaculis icto, crus fractum esset, & hic casus ab oppugnatione desistere eum coëgisset. Ita enim percussus, lectica, non sine doloris acerbitate, domum à Bithynis suis refertur; nec multis post annis exactis, nomine & re claudus, finem viuendi fecit.

CAPVT XXX.

Heracl. obsid. à Galatis.

NONDVM in Asiam Romani traiecerant, cum Galatæ, Ponti accolæ, maris tentandi cupiditate, Heracleam prius occupare conantur, non difficile id fore existimantes: siquidem de antiqua potentia multum iam deminutum, & ad contemtum prolabi sensim ceperat. Ideo vniuersis eam copijs impugnant. Ipsa tamen sociorum interim non est immemor, sed quantum occasio præsens facultatis concedit, se contra munit. Obsidione igitur in tempus aliquod extracta, commeatuum inopia in arctum coguntur Galatæ. Ira enim, non apparatu necessario instructus, bellum inferre Galates nouit. Quare cum ad comportandum necessaria castris abscessissent, ciues, eruptione facta, & castris potiuntur, & plurimos cædunt. Dispalantes etiam per agros non magno negocio comprehendunt. Atque ita nec pars tertia Galatici exercitus in Galatiam reuertitur. A quo successum ad pristinam emergendi fortunam & celebritatem spes concepit.

CAPVT XXXI.

Heracl. Roman. auxiliantur. Marrucini populi.

ROMANIS etiam bello contra Marsos, Pilignos, & Marrucinos, (gentium harum sedes est supra Africam, in confinijs Gadium) duabus quadriremibus tectis Heracleotæ auxiliantur. Et bello prosperè confecto, multis eximiæ virtutis ornati præmiis, vndecimo tandem anno in patriam sunt reuecti.

CAPVT XXXII.

Bellum Mithrid. cum Rom. & causa.

POST hæc acerrimum Mithridatis aduersus Romanos bellum conflatur. Cappadociæ in speciem causa arripitur. Hanc enim Mithridates, cum Ariathum sororis filiũ, iutisiurandi pacifici dolo in potestatem redactum, sua manu obtruncasset, per vim sibi vendicarat. Ariathum hunc ex sorore Mithridatis genuerat Ariarathus. Nam à puero ad cædes propensiss. erat Mithridates. cum enim XIII. annorum adolescens regnũ accepisset, modico interlapso tempore, matrẽ, regni consortem à patre destinatam, dum carcere vinctam tenet, violentia ista, & temporis diuturnitate confecit. Fratrem etiam necauit. Bello autem subegit reges circa Phasin, vsque ad climata trans Caucasum: regnoque magnis viribus amplificato, magnum arrogantiæ tumorẽ ostentabat. Quamobrem, cum eo magis consilia eius suspecta haberent Romani, senatus consultum fe-
378 cerant, vt paterna regibus Scytharum regna restitueret. At is moderatè quidem mandatis obsequi: sed interim Parthos & Medos, & Tigranem Armenium, regesq; Scytharum, & Iberas, in societatem belli adsciscere: aliasque bellli causas adiungere. cum senatus enim Romæ Nicomedem, ex Nicomede & Nysa progenitum, Bithyniæ regem instituisset:

ſtituiſſet: Mithridates Nicomeden, Frugi cognomento, illi oppoſuit. Præualuit tamen electio Romanorum, Mithridate inuito.

CAPVT XXXIII.

Mithridatis victoria de Nicomede, & strages ciuium Rom. in Asia.

INTERIECTO tempore, cum Syllæ & Marij in republ. Romana ſeditio exarſiſſet, Archelaum copiarum ducem Mithridates XLCIO peditum, & XCIO equitum, in Bithynos ducere iuſſit, collatisque ſignis victor euadit Archelaus. Et fugit cum paucis etiam Nicomedes. Quo cognito Mithridates, cum ſub manu eſſent auxiliares, caſtris è ſubiecto Amaſiæ campo motis, per Paphlagoniam iter facit, CLCIO. exercitum adducens. Marius autem ſub ſignis habens Nicomedis copias, (quæ ad ſolam Mithridatis famam diſſipabantur) cum exigua Romanorum manu ſeſe ſubiecit Metrophani, Mithridatis tribuno, & repulſus fugit, omni exercitu amiſſo. Securè igitur Bithyniam inuadens Mithridates, & vrbes & regionem citra pugnam obtinet: cæterarumque Aſiæ ciuitatum aliæ capiuntur, aliæ in fidem regis concedunt. Et repente ingens fit rerum commutatio, Rhodijs ſolummodo in amicitia Romanorum perdurantibus. Ideoque terra marique bellum contra ipſos mouit Mithridates, licet Rhodij virtute & fortuna ita antecellerent, vt propè eſſet, ipſum regem nauali prælio in hoſtium venire manus. Intellecto poſt Mithridates, ciues Romanos per vrbes Aſiæ diſperſos conſilijs ſuis impedimento eſſe, ad ciuitates ſcripſit, vt vno die omnes apud ſe Romanos occiderent. Et pleræque dicto eius audientes, cædem tantam patrarunt, vt vno eodemque die LXXXCIO gladio mortem oppeterent.

CAPVT XXXIV.

Syllæ victoriæ de Taxile & Archelao Mithridatis ducibus.

VBI vero Eretria & Chalcis adeoque tota Eubœa, ad Mithridaten ſeſe applicarant, aliæque ad eum ciuitates tranſiuerant, victis etiam Lacedæmonijs, Syllam cum iuſto agmine Romani emittunt. Cuius aduentu ciuitates, partim ſponte deditionem faciunt, partim vi in poteſtatē eius veniunt. Nec exiguas Ponticorum copias fundit & fugat. Athenas etiam cepit: & ſolo vrbs æquata eſſet, niſi ocius ſenatus Rom. Syllæ propoſitum infregiſſet. Poſt crebros autem conflictus, in quibus excellebant Pontici, cum felici iam ſucceſſu res commutarentur, alimoniæ inopia regijs incubuit, quod prodigè victu abuterentur, & acquiſita rectè diſpenſare neſcirent. Et in extremam deuentum eſſet calamitatem, niſi Taxiles, capta Amphipoli, ideoque Macedonia ad ipſum deficiente, largam cibariorum facultatem inde ſubminiſtraſſet. Hic & Archelaus, commiſtis agminibus, plus quam LX. M. hominum ſub ſignis ducebant, & occurſuri Syllæ in Phocide habebant ſtatiua. Ille vero, L. Hortenſio adſumpto, qui VI. M. ex Italia adduxerat, ſatis longum in medio interuallum relinquens, caſtra ponit. Archelai autem militibus incompoſitè ad frumentandum conuerſis, improuiſo adortus caſtra, quotquot robore pollentes cepit Sylla, occidit: à quibus autem nullus inuadendi metus erat, hos loco circundatos ignes accendere iubet, vt à pabulatione reuertentes opperiantur, nulla aduerſi caſus ſuſpicione præbita. Hoc vt prudenter ab imperatore prouiſum erat, feliciter exiuit: magnificaque victoria potiuntur Syllani. 379

CAPVT XXXV.

Heracl. Chios à Dorylao in ſeruit. redactos vindicant.

CHIOS tunc incuſans Mithridates, quod Rhodijs auxilia miſiſſent, Dorylai opera impugnat: qui (multo licet labore) & vrbem cepit, & agros Ponticis diuiſit, & ciues nauigijs impoſitos huc illuc in Ponto diſtulit. At Heraclienſes, quod amicitia ipſis cum Chijs interceſſit, Ponticas in tranſitu naues, quæ captiuos vehebant, adorti, ne reſiſtentes quidem (non enim ſat virium erat) in vrbem deduxere. Et tunc quidem largè rebus neceſſarijs ſuppeditatis reficiunt Chiotas: poſtmodum verò, eximijs affectos muneribus, in patriam reſtituunt.

CAPVT XXXVI.

Valer. Flaccus ſucceſſor Syllæ trucidatur a Fimbria: huiuſq; ſucceſſus.

SVB ea Romæ ſenatus Valerio Flacco & Fimbriæ bellum Mithridaticum commitit: cum mandatis, vt Syllam, ſi partes ſenatus tueatur, adiuuent: ſin minus, cum ipſo prius manus conſerant. Ille igitur cum varijs initio colluctabatur ſortis aduerſæ caſibus. Nam & famem & Martis iniquitatem ſuſtinuit: in pleriſque tamen proſpero fortunæ

fortunæ ſucceſſu vſus. Perque Byzantinorum fines in Bithyniam progreſſus, & inde Nicæam verſus, ſtatiua habuit. At Flaccum, dum indignè fert ab exercitu Fimbriæ plus faueri, imperiumque eius, vt pote mitius & humanius, præferri, ideoque & ipſum & militum nobiliores criminatur, duo præ alijs ira inflammati trucidant. Quo nomine Senatus Fimbriæ iraſci quidem, ſed tamen diſſimulata indignatione conſulatum ei decernendum curare. Hic ergo, omnes ſub imperio copias habens, ciuitates, alias voluntate ipſarum, alias vi ſua adiunxit. Mithridatis autem filius, cum Taxile & Diophanto & Menandro, ductorum præſtantiſſimis, coniunctus, & magno agmine inſtructus, *Fimbria ſtrategema.*
380 Fimbriæ occurſat: & primò barbarorum vires præcellunt. Quare detrimenta in conflictu accepta, ſtrategemate reſarcire cogitans Fimbria (hoſtis enim numero militum ſuperior erat) cum ad flumen quoddam peruentum eſſet, quod vtrunque exercitum diuideret, imbre ſub auroram forte effuſo, ex improuiſo Romanus imperator fluuium transgreſſus, hoſtes in tentorijs ſomno grauatos ita oppreſſit, vt ne ſentirent quidem: & magna ſtrage edita, præfectorum non multi & equites necem effugerunt. Inter quos etiam Mithridates, Regis filius, pergamum ad patrem, vna cum equitum comitatu, ſaluus euaſit. Tam grauis igitur & inſignis clades vbi regijs accidit, plurimæ ciuitates ad Romanos deſciuerunt.

CAPVT XXXVII.

IN TEREA Mario è fuga domum reuerſo, metuens Sylla (nam de inimicorum eius factione ille erat) ne ſimile, propter iniurias in illum, ſibi exilium irrogaret, miſſa legatione, de pace cum Romanis conſilia Mithridati ſuggeſſit. Quo pacem cupidè amplexo, & rogante vt ad paciſcendum conuenirent, ille promptè ſe dat in viam. Cumq: per aliquod in medio ſpatium, alter in alterius occurſum proceſſiſſent, Dardanum, ad tranſigendum, eis hoſpitium dedit. Ibi, iuſſis ſecedere miniſtris & comitibus, pacta ſiunt in hunc modum: *Mithridates Romanis Aſia concedat, Bithynis & Cappadocibus Reges præſint gentiles. Mithridati totius Ponti regnum ſit confirmatum. Peculiariter verò Sullæ expediat triremes* LXXX, *&* III. M. *talentum, ad reditum quem ipſe Romam inſtituiſſet. Ciuitatibus apud Romanos haud ſit noxæ quod ad Mithridatem defecerint.* Id quod tamen, iuxta pacis formulam, non habuit euentum. Nam multas poſtea ſeruili iugo oppreſſerunt. Honorificè dehinc Sylla in Italiam remeat. Mariusque denuo vrbe excedit: & Mithridates ad ſua ſe refert: multasque denuo gentes, quæ propter aduerſam eius fortunam deſciuerant, ſub manum redegit. *Sullæ pax cum Mithrid.*

CAPVT XXXVIII.

POST hæc Murena bello præficitur. Ad quem legatos amandat Mithridates, pacis cũ Sylla initæ leges prætexens, & vt ratæ ſint firmæq; contendens. At is legatione nõ placatus: (erant enim natione Græci, & vitæ genere philoſophi, qui plus culparent Mithridatem, quam commendarent) in Regem mouit: & Ariobarzani regnum Cappadociæ magis confirmat: & circa ingreſſum regni Mithridatici, vrbem condit Nicæam. Inter hęc Murena & Mithridates, pro ſe quiſque contra alterum legatis, Heracli-
381 enſes de auxilijs ſolicitant. Sed cum potentia Romanorum formidabilis videretur ipſis, & Mithridatis vicinitatem etiam timerent, legatis reſpondent: in tanta bellorum tempeſtate, difficulter proprios ſe lares tueri, nedum alijs auxiliari poſſe. Murenæ tamen non pauci dant conſilium, vt Sinopen inuadens, de regia ipſa bellum moueat. Si enim hanc ceperit, facilè etiam cætera in poteſtatem ventura. At Mithridates, validis hac præſidijs communita, ipſe bello gerendo incumbit. Interque initia, vbi ad manus ventum erat, regij viribus præpollent: poſtea fortuna pugnæ exæquatur. Tandem præliandi tædium hoſtibus alacritatem animi deminuit. Ideo ad interiora circa Phaſin & Caucaſum ſe conuertit. Murena vero copias in Aſiam traducit, & ſua tum quisque adminiſtrat. *Murena bellum aduerſus Mithr. renouat. Heracl. neutri opitulantur.*

CAPVT XXXIX.

NEC longè poſt Sylla Romæ è viuis migrat: & Senatus in Bithyniam mittit Aurelium Cottam, in Aſiam vero L. Lucullum: cum mandatis, vt bellum Mithridati faceſſant. At Mithridates, cum alium in procinctu habens exercitũ frequentiſſimũ, tum triremes OD. nauiumque minorum, quas penteconteres & cercuras vocitant, non exiguus erat numerus. *Luculli & Cottæ in Mithrid. expeditio.*

numerus. Diophantum etiam Mitharum, cum valida manu, in Cappadociam dimittit, vt præsidia in vrbibus collocet: &, si Lucullus Pontum ingrediatur, occurrat, & progressum eius intercludat. Ipse verò CLM. peditum sub vexillis apud se retinet, & XII.M. equitum, quos falcati sequuntur currus CXX. nec vlla machinarum omnis generis copia abest. Concitato igitur itinere, per Timonitidem, Cappadociam, & Galatiam, pergens, ad diem nonum Bithyniam attingit. Lucullus interim Cottam in Chalcedoniorũ portu stationem habere iubet, cum omni classe.

CAPVT XL.

Heracl. Mithridati se adiungũt & publicanos Rom. interficiunt.

MITHRIDATIS autem classis Heracleam præterlegens, ab ea non recipitur: forum tamen venale rogantibus præbent: & commercijs, vt fieri solet, initis, Archelaus copiarum naualium ductor, Silenum & Satyrum, nobiles ex Heraclea viros, comprehendit: nec prius dimisit, quam persuasisset vt quinq; triremibus ipsum in hoc cum Romanis bello adiuuarent. Hoc facto (quod & Archelaus veteratorie molitus erat) Romanorum inimicitiam populus Heraclienſis sibi conciliauit. Cum igitur auctiones publicas Romani in alijs ciuitatibus instituerent, Heracleam quoque, propter causam ante dictam, his exposuerunt. Cumq; auctionatores vrbem ingressi, contra reipubl. morem argentum exigerent, in mœrorem ciues coniecerunt, qui seruitutis initium hoc esse existimabant. Quare cum per legationem ad Senatum R. publicationem bonorum deprecari res postularet, ipsi à quodam in vrbe audacissimo persuasi, publicanos è medio tollunt, tam secreto, vt de nece illorum nemini quicquam constaret.

CAPVT XLI.

Pugna ad Chalced. cum Mithridate, Romanis funesta.

PRAELIO dehinc nauali ad Chalcedonem inter Romanos & Ponticos commisso, dum Regis & Romanorum pedestres inter se confligunt acies, (quarum huic Cotta, 382
illi Mithridates præerat) Basternæ Italorum pedites in fugam vertunt, & prolixam edunt stragem. Eadem fortuna etiam classis est: vnoque die mare & terra cadaueribus Romanis fœdè opplentur, IIX. M. in conflictu nauali occisis, IV. M. & D. captis: de pedestri autem exercitu Italorũ, V. M. CCC. A parte autem Mithridatis Basternę circiter XXX, IOCC ex reliqua multitudine, ceciderunt.

Hoc Mithridatis successu omnium animi seruilem in modum concidêre. Sed Lucullus ad Sangarium fluuium castra habens, cognita ea clade, perculsos militum animos verbis erexit.

CAPVT XLII.

Mithrid. ad Cyzicum Marte Luculli & naufragio domitus.

VBI verò magno se spiritu ad Cyzicum Mithridates conuertit, copias vrbi admouere cupiens, incumbit à tergo Lucullus: & infesta signa inferens, memorabili Ponticos victoria profligat, & viribus exuit. Aliquanto enim plures X.M. in acie cædit & XIII. M. capit. Fimbrianus autẽ miles suspectos habens duces, quasi propter audacissimũ in Flaccũ facinus, non amplius fidẽ ipsis habeant, tacitè ad Mithridatẽ missitando, transitionẽ pollicentur. Qui in lucro ponens hanc ad se inclinationẽ, nocte oborta, Archelaum amandat, qui pacta confitmet, & ad partes regis se adiungentes adducat. At Fimbriani Archelaum ad ipsos profectum, in vincula compingunt, & quæ cum eo venerat manũ interficiunt. Post hoc infortunium, etiam fames opprimit exercitũ regium, & multis interitũ adfert. Tot tamẽ aduersis ictus casibus, à Cyzici obsidione non absistit: sed breui, licet multa perpessus esset & egisset, vrbe nõ expugnata recessit: & pedestri quidẽ agmini Hermæum & Marium præficit, qui XXX hominum M. illuc ducebant: ipse autem per mare reditum instituerat. Ingressoque triremes, multæ variæque malorum formæ ei tumul ingruerunt. Nam dum milites soluturi, naues, quarũ aliæ iam repletæ, aliæ mox replendæ essent, confertim occupant, & vndique illis adhærent, factum est vt præ multitudine imminentium, pars nauium deprimeretur, pars etiam subuerteretur. Quod conspicati Cyziceni, impetu in castra Ponticorũ facto, ægros ibi relictos trucidant, & si quid supererat diripiunt. At Lucullus, peditũ agmen à tergo premens, ad Aesippum fluuium adsequitur de improuiso, magnamq; hostium cædem peragit. Mithridates interim, collectis vt potuit, in Ponto viribus, Perinthum circumsidet & oppugnat: eaque non potitus, in Bithyniam transmittit.

CAPVT

CAPVT XLIII.

383 POSTQVAM vero Barba, robuſtam Italorum manum adducens, veniſſet, & Triarius inſuper Romanorum dux, motis inde caſtris, Apameam obſideret, ciues, cum aliquandiu pro viribus ſuis hoſtem ſuſtinuiſſent, apertis tandem portis eos intromiſere. Pruſam etiam vrbem Rom. exercitus cępit. Iacet hæc ad Olympum Aſiæ montem. Hinc Pruſiadem mari impoſitam cum exercitu petit: Cierum olim nominabant. Quo etiam Argonautas appuliſſe, & euanuiſſe Hylam, & Herculem, dum requirit eum, circumvagatum, multaq; id genus alia contigiſſe, fama eſt. Vt vrbi appropinquauit, facilè Pruſienſes eum recepernnt, Ponticis eiectis. Inde Nicęæ, quam præſidium Mithridatis tenebat, imminet. Pontici autem, intellecto ciues animis ad Romanos propendere, noctu ſe ad Mithridatem Nicomedeam ſubducunt. Romani igitur ſine moleſtia vrbem ſuæ poteſtati ſubijciunt. Hæc vrbs nomen deducit à Naide quadam nympha, cui Nicęæ nomen, & opus eſt Nicæenſium, qui in Alexandri exercitu fuerunt: & poſt eius interitum, dum patriam receperunt, hac vrbe à ſe condita & frequentata, in ciuitatem coaluerunt. Nais autem illa Nicæa Sangario, loci regulo, & Cybele nata fertur. Quę cum maiore virginitatis deſiderio quam conſuetudinis cum viro, teneretur, in montibus & venatibus vitam egit. Bacchus quidem efflictim amat puellam, ſed hæc amorem fruſtratur. Quando igitur voti compos alia ratione fieri nequit, fallacijs explere animi deſiderium inſtituit. Nam fontem, ex quo Nicæa à venatione defeſſa bibere ſolebat, vino pro aqua replet. Eaque nihil ſuſpicata, dum pro more ſuo bibit, fallacem intra ſe haurit liquorem: & ſic quamlibet inuita, amantis cupiditati ſubſeruit. Mero enim & ſomno correptam Liber comprimit, & Satyrum ex ea liberosque alios ſuſcipit. Nicæenſes autem, à quibus excitata eſt Nicæa, & ſedibus frequentata, primum erant vicini Phocidi: ſed, quod ſubinde rebellarent, Phocenſes tandem patria eos expulerunt, & vt vrbs eorum euerſa deleretur, magno perfecerunt ſtudio. Nicæa ergo hoc modo appellata & condita fuit: atque ita in Romorum poteſtatem deuenit.

Triarij res geſtæ contra Mithridatem.

Pruſa vrbs.

Fabula de Nycæa & Baccho.

CAPVT XLIV.

CAETERVM Mithridates Nicomedeæ ſubſiſtebat. Cotta autem, ſuperiora damna reſarcire volens, à Chalcedone, vbi ſuccubuerat, Nicomedeam copias transfert, & CL. ſtadia ab vrbe caſtra metatus, à dimicatione cauet. Ibi, magna adhibita feſtinatione, citatis itineribus Cottam ſponte ſua Triarius adſequitur, & Mithridates in vrbem ſe recipit. Tum vterque Romanus exercitus ad oppugnationem eius ſe parat. At rex cognito gemino conflictu nauali, quâ circa Tenedum, quâ in mari Aegęo Ponticos à
384 Lucullo victos, nec parem ſe ad occurrendum præſentibus Romanorum copiis eſſe, claſſem in fluuium retro mouet: & graui correptus tempeſtate, aliquot triremes amittit: ipſe tamen cum plurimis in Hypium fluuium defertur. Hic, cum tempeſtas eum moratur, audito Lamachum Heraclienſem, quem antiquo amicitiæ fœdere obſtrictum haberet, ad reipub. gubernaculum ſedere, multis hominem promiſſis attraxit, vt ſibi in vrbem recipiendo operam daret. Pecunias etiam miſerat hoc nomine. Hic quę rogauerat, ille præſtat. Publico enim extra vrbem epulo ciuibus apparato, ſub quod clauſas ſe non habiturum portas fidem dederat, mero populum ineſcat, vtque eo ipſo die ex compacto Mithridates ſuperueniat illis, dat operam. Itaque nec olfacto Mithridatis aduentu, vrbs in eius arbitrium venit. Poſtridie plebem Rex convocatam amicis hortatur verbis, vtque fidem erga ipſum tueatur hortatus, Connacorigi, cum præſidio IV. millium, vrbem cuſtodiendam tradit. Prætextus erat, defenſurum ſe ciues, ſi Romani quid contra moliantur, & conſeruaturum. Hinc diſtributis in ciues, maximè in magiſtratus, pecunijs, verſus Sinopem nauigationis curſum dirigit.

Mithrid. cedit Cottæ & Triario, & aſtu Heracl. occupat.

CAPVT XLV.

TVM Lucullus & Cotta & Triarius Rom. duces ad Nicomedeam agminibus coniunctis, in Pontũ irruptionẽ facere deſtinarunt. At renunciata Heracleæ oppugnatione, cum de proditione necdum conſtaret, ſed totius ſimul ciuitatis voluntate defectionem contigiſſe arbitrarentur, Luculli conſilium erat vt ipſe cum robore exercitus per mediterranea & Cappadociam moueret in Regem & totum eius regnum, & Hera-

Pugnæ Rom. cũ Mithrid. ſecundæ.

cleam oppugnaret Cotta: Triarius autem, assumpta classe, missas in Cretam & Hispaniam Mithridatis naues, in reditu, circa Hellespontum & Propontidem interciperet. Quibus Mithridates auditis, in nouos belli apparatus incumbit, & Scythatum Reges, Parthumque, & generum suum Tigranem Armenium solicitat. Cæteri quidem denegant: at Tigranes, licet diu cunctaretur, sæpius tamen à filia Mithridatis, non sine molestia, interpellatus, auxilia tandem promisit. Interim diuersos contra Lucullum Mithridates præfectos dimittit, & post commissas acies, variæ acciderunt fortunæ vices: in plerisque tamen prospera fortunæ aura afflauit Romanis, & Mithridati animus elanguit. Contractis igitur XL peditum & IIX equitum millibus, Diophantum & Taxilen, vltra missos ante, dimittit. Qui cum ad antecessores accessissent, principio velitationibus ferè adsiduis hostiles exercitus inter se vires explorabant. Postea ad duas pugnas equestres deuentum est, quarum altera Romani, altera Pontici, victores abiêre. Dumque ita bellum ducitur, Lucullus in Cappadociam, qui commeatum inde 385
adferrent, misit. Quo obseruato, Taxiles & Diophantus IV peditum & IIM. equitum contra mittunt, vt, insidijs in medio positis, impedimenta reuertentibus adimerent. Vbi ad manus ventum, superant Romani, & subsidiis à Lucullo missis, fuga barbarorum insignis committitur. Quorum vestigijs insistentes Romani, ad ipsa Diophanti & Taxilis castra prouehuntur. Vbi valido certamine inito, ad breue tempus obstitere Pontici. Mox vbi primi abscesserunt duces, tota inclinata est acies: & ipsi copiarum ductores nuncij cladis venerunt Mithridati. Occubuit tunc ingens barbarorum turba.

CAPVT XLVI.

Fuga Mithrid. periculosa.

HVNC ad modum fortuna Mithridatis in peius deuergente, & regiæ vxores necatæ: & ex Cabiris, vbi clam suis aliquandiu se continuerat, rex fugam arripuit: in qua etiam captus esset, insectantibus Gallis, qui tamen regem ignorabant, nisi mula obuiam facta (quæ Mithridatis opibus, argento auroque onusta erat) diripiendo moram nexuissent. Itaque rex in Armeniam elabitur.

CAPVT XLVII.

Lucullus Eupatoriam & Amisum capit.

LVCVLLVS autem aduersus Mithridatem M. Pompeium mittit ducem, ipseque cum vniuersis copijs in Cabiros mouet, vrbeque circumsessa, dum barbari certo se pacto ei permittunt, & ipsos in fidem accipit, & castello potitur. Hinc Amisum profectus, & ad deditionem eos cohortatus, vbi non persuadet, omissa illa, ad Eupatoriam obsidionem transfert: & negligenter se illam oppugnare simulat: vt simili negligentiæ exemplo prouocatis hostibus, subita mutatione, apud animum cogitata prosperè conficeret. Et euentus respondit: eoque strategemate vrbs capta. Dum enim custodes nihil tale opinantur, sed securè agunt, ille iussis arripere scalas militibus mœnia conscendendi copiam facit. Et sic capta Eupatoria extemplo diruitur. Nec multo post capitur etiam Amisus, scalarum admotione etiam hìc superatis ab hoste mœnibus. Et initio cædes non mediocris in ciues peragitur: sed postea Lucullus, cæde inhibita, & vrbem & regionem superstitibus reddit, & maiore in eos clementia vtitur.

CAPVT XLVIII.

Mithrid. ad Tigranem profugit & frustra exposcitur.

AT Mithridates ad generum delatus, expetitum quidem colloquium non impetrat, sed corporis sui custodiam ab eo accipit, & alijs hospitalitatis officiis adficitur. Mi- 386
sit etiam Lucullus ad Tigranem legatum Appium Clodium, qui Mithridatem exposceret. Is vero non tradit, vniuersorum se criminationem hominum reuereri confirmans, si vxoris parentem hosti prodat. Scire se quidem improbum esse Mithridatem, sed tamen affinitatis se habere rationem. Epistolam etiam ad Lucullum in hęc verba rescribit: quæ ad iram ipsum prouocauit, eo quod Rex in inscriptione imperatoris nomen omisisset, Lucullum quoq; Regis Regum appellationem sibi non attribuisse cauillatus.

Hic XV. historiæ liber exit.

CAPVT XLIX.

Cotta Heracleã obsidet.

SEQVENS autem historia hæc commemorat. Motis Romanorum castris, aduersus Heracleam Cotta contendit. Primò tamen in Prusiadem ducit. Hæc ab amne

præter-

præterfluente Cieri appellationem tulerat, ſed ademptam Heraclienſibus Rex Bithyniæ de ſe denominauit. Inde ad mare Ponticum deſcendit,& maritimam prætergreſſus oram, mœnibus in vertice poſitis caſtra applicauit. Loci autem firmitati Heraclienſes fidebant, & Cottæ oppugnationem fortiter vrgenti, cum præſidio repugnabant, & plures è multitudine Romana cadebant. Crebra tamen etiam Heraclienſium vulnera erant à telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta ſuis canit, & remotius aliquanto caſtra metatus, totus in hoc eſt intentus, vt exitum ad res neceſſarias intercludat obſeſſis. Annonæ igitur caritate obortæ, dimiſſis ad colonias legatis, alimenta ſibi venundari petunt. Et benignè accipitur legatio.

CAPVT L.

Triarius reliquam Mithridatis claſſem ſubigit.

AT breui ante Triarius, Romana claſſe inſtructus, à Nicomedea impetum fecerat in Ponticas triremes, quas ſupra dictum eſt verſus Cretam & Hiſpaniam emiſſas. At cùm reliquas in Pontum retro abire reſciuiſſet, (multæ enim de his & procella & pugnis, ſuo quæque loco, naualibus interierant) adſecutus illas ad Tenedum, manus conſerit. LXX ipſi triremes erant, Pontici autem pauciores aliquanto LXXX agebant. Poſtquam infeſtis concurſatum eſt proris, regij ad tempus vim hoſtium initio ſuſtinent: poſtea vniuerſis in fugam effuſis, plenam Romanus victoriam & celebrem conſequitur. Atque ita claſſis Mithridatis tota, quanta in Aſiam cum ipſo exiuerat, ſubacta eſt.

CAPVT LI.

Cotta ad obſid. Heracl. Triarium adſciſcit.

COTTA verò ad Heracleam caſtra habens, nondum toto oppugnationem exercitu aggreſſus erat, ſed aliquos de Romanis particulatim admouebat, multos Bithyni nominis ſtatuens in fronte.

Dumque complures vulnerantur & oppetunt, operibus & machinis animum ad-
387 iicit: quarum teſtudo præ aliis formidinem incuſſit obſeſſis. Totam igitur vim militum, caſtris excitam, admouet turri cuidam, ruinæ ſpem præferenti. Verùm vbi ſemel atque iterum percuſſa, non modò contra opinionem perſiſteret, ſed etiam aries à cetera machina diffractus auelleretur, animus Heraclienſium creſcere, & perturbatus mœrore Cotta timere cœpit, nunquam vrbs ne caperetur. Poſtero etiam die, cum machina iterum impacta nihil proficeret, inſtrumentum illud concremat, & fabris capita præcidit, relictoque ad mœnia præſidio, cum cætera militum turba in campo (quod Lycæum vocant) ſtatiua delegit, quo in loco larga erat victus copia. Atque inde omni circa Heracleam regione deuaſtata, in magnam ciues difficultatem cogit. Quare denuò ad Scythas, Cherſoneſi incolas, & Theodoſianos, & circa Boſphorum dynaſtas, de ſocietate legationem mittit, quæ non abſque effectu reuertitur. Dumque hoſtes vrbi incumbunt, non multo minus ab internis vexatur moleſtiis. Præſidiariis enim militibus id non ſatis erat quo plebs vrbana victitabat; Verberibus igitur multatos ciues, ſuppeditare quæ in promptu non erant, per vim iubent. quid? quod præſidiariis longè importunior erat præfectus Connacorix, non modò non prohibens vim ſuorum, ſed etiam liberè permittens. Tum agros populatus Cotta, muros iterum adoritur. At cum ſegnes ad oppugnationem remiſſisque animis videt milites, à conatu deſiſtens, vocatum mittit Triarium, vt cum triremibus quamprimum aduolet, & commeatus in mari facultatem oppidanis intercipiat.

CAPVT LII.

Triarii victoria naualis de Heracl. & grauiſſ. vrbis fames ac peſtis.

ASSVMPTIS ergo Triarius quas habebat, nauibus, & XX Rhodiis, quarum ſumma XLIII conficiebat, in Pontum traiicit, & aduentu eius in tempore Cottæ ſignificato, eodem die exercitum ad mœnia appellit Cotta, & imminens Triarij claſſis apparet. Tum repentino nauium aduentu Heraclienſes turbati, XXX quidem naues in mare deducunt, ſed eas non ſatis complent. Reliqua multitudo ad propugnandum ſe conuertit. Dumque claſſis Heraclienſium contra accedentes hoſtium naues in altum tendit, primi Rhodij, peritia & fortitudine aliis præcellere exiſtimati, in Heracleoticas impreſſionem faciunt, & ſtatim tres Rhodiorum & quinque Heraclienſium deprimuntur. Et pugnæ hinc ſuperuenientes Romani, multis acceptis damnis, pluribus tamen illatis, Heracleotas fundunt, & ad vrbem fugere compellunt, IV & X nauibus

deperditis. Victrices autem in Magnum ſubiêre portum. Peditatum etiam ab oppugnatione reuocat Cotta. Triariani autem in dies ſingulos è portu ſubuecti, eos qui frumenta circumſeſſis importare conarentur, impedierunt. Ingens igitur annonæ 388
caritas vrbem tenuit, vt Chœnix (quæ dicitur) ad xxc Atticos procederet. Et ſuper
λοιμὸς. alias ærumnas, etiam peſtis homines inuaſit, vel ex aëris mutatione, vel inconſueta victus ratione exſiſtens, & per varias calamitatum formas varios hominum interitus efficiebat. Inter quos etiam Lamachus longè acerbiore quàm alij, & lentiore mortis cruciatu exſtinguitur. Lues hæc maximè præſidiarios corripiebat, vt de III. M. mille interirent.

CAPVT LIII.

Heraclea proditio, direptio: diſſidium Romanorum.

ATQVI Connacorix, hac afflictionum mole fatiſcens, vrbem Romanis prodere, & Heracleotarum exitio ſuam permutare ſalutem ſtatuit. Operam huc conferebat etiam Heraclienſis quidam, conſiliorum Lamachi æmulator, cui nomen Damopheli, præſidio vrbis & ipſe à Lamachi interitu præfectus. At Connacorix à Cotta ſanè, vt homine moribus importunis & dubia fide, ſibi cauet: cum Triario autem rem communicat: nec ſegnius in eodem cum his ſtudio Damopheles decurrit, & acceptis pactorum conditionibus, quibus ſe beatos fore ſperabant, ad proditionem ſe accingunt. Obiter autem quæ à proditoribus agebantur, in vulgus emanant. In concionem igitur vrbs concurrit, præſidiiſque præfectus aduocatur. Tum Brithagoras, vir inter populares præcipuæ auctoritatis, Connacorige conuento, quo loco ſit Heraclea edifferit, & ſi ille comprobet, de communi omnium ſalute cum Triario conferendum eſſe cenſet. Hæc cum miſerabiliter, multis intermixtis precibus, peroraſſet Brithagoras, ſurgens Connacorix, pacificationem eam ſuſcipiendam eſſe negat, ſed vt libertatis & melioris fortunæ ſpei inhærerent, per ſimulationem ſuaſit. Etenim per literas ſe cognouiſſe, Regem à Tigrane genero benignè ſuſceptum, nec longum poſt interuallum ſufficiens inde exſpectare auxilium. Hanc tum laruam ſcenicam illis prætendebat Connacorix. Quare his verbis decepti Heraclienſes (ſemper enim quod adlubet expetitur) aſtutè confictis, vt veris, fidem adhibuere. Connacorix, vt in fraudem deductos videt, noctu intempeſta, exercitu nauibus impoſito (per fœdus enim cum Triario initum ſaluis abire, & ſi quid lucri feciſſent, ſecum aſportare licebat) ipſe cum militibus diſcedit. Damopheles autem, ſolutis portis, introfuſum Romanorum exercitum & Triarium recipit: quorum alij per portam irrumpunt, nonnulli etiam muri pinnacula tranſcendunt. Tum demum proditos ſe Heraclienſes ſentiunt, parſque horum ſe dedit, pars trucidatur. Res in abdito repoſitæ & ſupellectilia diripiuntur, & magna crudelitate in ciues deſæuitur. Nam recurrit animo Romanis, quanta nauali conflictu detrimenta ac- 389
cepiſſent, & quantas ſuſtinuiſſent ærumnas in oppugnatione. Ideoque nec ab his qui ad deûm ſacra confugerant temperatum, ſed iuxta aras & delubra ſupplices mactati. Quocirca multi trans muros elapſi, mortis ineuitabilis metu, per totam diſperguntur regionem: nonnullis etiam ad Cottam transfugere coactis. A quibus ille de expugnatione vrbis, & hominum ſtrage & direptione bonorum, certior factus, ira totus exardeſcit, & quàm celerrimè ad vrbem feſtinat. Moleſtè etiam ſimul tulit exercitus, quòd non modo gloria rerum fortiter geſtarum ſpoliati, ſed etiam commodis vniuerſis fraudati eſſent ab iiſdem. Ideò implacabili cum gentilibus certamine conſerti, mutuis ſe cædibus hauſiſſent, niſi Triarius, concitatione illorum intellecta, multis pacaſſet verbis Cottam, & in commune ſe lucra expoſiturum ſanctè promiſſo, bellum inteſtinum inhibuiſſet.

CAPVT LIV.

Cotta Heracl. exſpoliatam incendit, & in reditu magnam prædæ partem naufragiis amittit.

VBI verò audiuit Connacorigem Tium & Amaſtrin occupaſſe, ſine mora Triarium Cotta dimiſit, vt has eis vrbes adimeret. Ipſe interim, acceptis deditiis & captiuis, cætera per omnem ſæuitiam adminiſtrauit. Nam dum opes paſſim ſcrutatur, ne ſacris quidem parcit. Statuas enim & imagines, tam pulchras quàm multas, loco mouit: quin & Herculem è foro, & ornatum eius à pyramide, ſumptu, magnitudine, nec non opificio & arte, nullo laudatiſſimorum operum inferiorem, ſuſtulit. Erat au-
Herculis ſtatua. tem claua malleo cuſa ex auro puriſſimo: & leonina ipſi circumfuſa, corytuſque ex eadem ma-

dem materia, arcu & ſagittis refertus. Multa etiam alia æquè miranda atque pulchra, è fanis & vrbe ſublata, nauibus inferſit. Ad vltimum iuſſis ignem immittere militibus, multis vrbem partibus ſuccendit. Ita capta & ſubacta eſt ciuitas, cum duos oppugnationem annos ſuſtinuiſſet. Sub hęc Triarius ad vrbes ſibi demandatas profectus, Connacorigi (is enim proditionem Heracleæ aliarum occupatione diſſimulare animo præſumpſerat,) ſecuritate abeundi facta, ciuitates ſub conditionibus certis recipit.

Cotta autem rebus, quo dictum eſt modo, confectis, pedeſtres copias vnà cum equitatu Lucullo tradit, & ſociûm auxilia, in ſuam quæque patriam, dimittit: ipſe verò cum claſſe auehitur. Ibi nauium quæ vrbis ſpolia vectabant, pars ſupra modum onerata, haud procul à littore ſoluitur, pars Aparctia vento contrà flante, in vada procellis iectæ, pleraque aſportandorum excuſſere.

CAPVT LV.

391 TVM Leonippus, cui cum Cleochari Sinopes cura & tutatio commendata fuerat à Mithridate, re deſperata, de proditione ad Lucullum mittit. At Cleochares cum Seleuco (nam & hic Mithridatis erat legatus, officij auctoritate cum cæteris æquatus) Leonippi proditionem odorati, aduocata concione, hominem accuſant: ciues verò criminis huius actionem non admittunt, quòd probum eſſe exiſtimabant. Ideò Cleocharis factio, gratiam eius apud plebem metuens, noctu ex inſidiis hominem trucidant. Populus quidem hunc caſum ægrè ferre, ſed Cleochares cum ſuis rerum potiri, & tyrannicè res adminiſtrare: hac via parricidij in Leonippum pœnas ſubterfugituros ſe exiſtimantes. Interim Cenſorinus, Romanæ claſſis Prætor, triremes agens xv, commeatum à Boſphoro Romanorum caſtris aduehentes, prope Sinopen appellit. Contra quem Cleocharis & Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Seleuci egreſſæ, nauali prælio decernunt, & victis Italis, naues onerarias in ſuum duces lucrum auferunt. Elatus igitur hac fortunæ benignitate Cleochares cum collega, pluſquam antea tyrannico vrbem imperio premit. Nam cauſſis legitimo iudicio non diſceptatis, ad neces oppidanos rapiunt, & ad multa alia crudelitate ſua abutuntur. Accidit autem vt in contraria ſcinderentur ſtudia Cleochares & Seleucus. Ille enim perſiſtendum in bello, hic trucidatis Sinopenſibus vniuerſis, vrbem Romanis, magnificæ remunerationis pacto, tradendam cenſebat. Atqui neutra ſententiarum comprobata, quicquid poſſidebant, nauibus onerariis ingeſtum, ad Macharen filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, dimittunt.

Cleocharis Leonippi & Seleuci præfect. Mithrid. Sinopæ, diſſidium, tyrannis & perfidia.

CAPVT LVI.

SVB idem tempus Lucullus, Romanorum Imperator, ad vrbem accedens, valido eam nixu oppugnat, cum Machares etiam amicitiæ & ſocietatis fœdus per legationem petit. Is igitur, petitione benignè admiſſa, fœdus pro firmo ſe habiturum reſpondit, ſi nullos Sinopenſium commeatu iuuet. Tum is non ſolùm imperata facit, ſed etiam deſtinata Mithridaticis, ad Lucullum deferenda curauit. Hæc vbi Cleocharis factio videt, ſpem omnem abiiciunt, magnisque in naues opibus congeſtis, & vrbe ad direptionem militibus conceſſa, (ſub noctem iſta fiebant) nauigiis ad interiora Ponti, quæ à Sanegibus & Lazis incoluntur, aufugiunt, cùm reliquam claſſem incendiſſent. Excitata igitur flamma, quid actum ſit Lucullus animaduertit, ſcalasque ad mœnia adhibere iuſſi milites tranſcendunt. Fit primùm cædes non modica, ſed miſertus calamitatum Lucullus, ne ſæuiatur vlterius interdicit. Ad hunc igitur modum etiam Sinope in Romanorum arbitrium venit. Repugnabat etiamnum Amaſea, ſed non mul-
392 tum interceſſit ſpatij, cùm etiam ipſa Romanorum in fidem conceſſit.

Lucullus Macharen F. Mithritad. in amicitiam recipit. Tyranni fugiunt, Sinope capitur.

CAPVT LVII.

PORRO Mithridates annum & IIX menſes in partibus Armeniæ demoratus, nec-dum in generi conſpectum admiſſus erat. Hic tamen exoratus tandem, vt coram ſe ſiſtendi poteſtatem ei faceret, ſplendida cum pompa occurrit, & regali ſocerum magnificentia excipit. Sed triduum abſque colloquio cum eo tranſegit. Lautiſſimis inde conuiuiorum apparatibus beneuolentiam ei ſuam cùm oſtentaſſet, decies mille inſtructum equitibus in Pontum remittit.

Mithridates agrè tandem à Tigrane auxilia impetrat.

CAPVT

CAPVT LVIII.

Lucullus Armeniam populatur, & thesauri Tigranis vix seruantur.

INTER hæc Lucullus in Cappadociam ingreditur, & Ariobarzane terræ Regulo vtens amico, inopinatè Euphratem cum equitatu transit,& agmen ad vrbem adducit, vbi Tigranis pellices, & de rebus pretiosis ac charis non pauca asseruari didicerat. Copias etiam, quæ Tigranocerta oppugnent, & alias, quæ præcipua illic oppida tentent, relinquit. Dum hoc modo Armenia multis oppugnatur partibus, mittit Tigranes qui Mithridatem reuocent. Exercitum etiam ad tutandum vrbem in qua pellices erant dispositæ, ire iubet.

Qui cùm eò veniissent, intercluſis sagittarum grandine exitibus è Romanorum castris, & concubinas & gazas periculo exemptas noctu præmittunt. Vbi illuxit, Romani & Thraces, certamine cum Armeniis feliciter inito, prolixam horum faciunt stragem, nec pauciores viuos capiunt quàm cædunt. Præmissa tamen ad Tigranem, tuta manent & salua.

CAPVT LIX.

Luculli victoria de Tigrane ad Tigranocerta: & vrbis deditio.

HIC XXCM contractis, vt Tigranocerta ab vrgentibus malis eripiat, propulsetque hostes,descendit. Confestim verò vt Romanorum exilitatem vidit castrorum,superba per contemptum de iis verba iacit: *Si legati sunt* (inquit) *multi simul venerunt: sin hostes, perpauci.* Quibus dictis,castris locum deligit. At Lucullus,singulari arte & studio instructa acie, suisque fiducia per cohortationem iniecta,dextrum cornu statim in fugam agit:mox inclinatio fit in proximo:dehinc terga vertunt omnes. Grandem itaque & præcipitem Armenij fugam capessunt, & pro hominum numero cædes sequitur. Tigranes igitur, diademate & regni insignibus filio impositis, ad castellum quoddam fugam arripit. Lucullus verò, signis retrò Tigranocerta versus motis, maiore conatu in obsidionem incumbit. Tum Mithridatis in vrbe legati, desperata rerum summa,Lucullo se dedidêre, salutem pacti.

CAPVT LX.

Tigranis cum Mithr. acta: & legatio ad regem Parthorum.

MITHRIDATES autem ad Tigranem reuersus, fiduciam ei addit, & ornatum regium, adsueto non viliorem, circumdat. Exercitus etiam colligendi proponit consilium,(cum & ipse manum non contemnendam haberet)vt victoriæ damna bello recuperaturo. Verùm hic dum plus virtutis & prudentiæ illi tribuit, & magis Romanorum bellis idoneum arbitratur,omnia Mithridati permittit. Ipse interim legatione 593
ad Phradatem Parthum missa, Mesopotamiam & Adiabenen, & magnas (quas nominant) valles ditioni suæ vt permittat exposcit. Cumque etiam Luculli ad Parthum legati veniissent,Romanis seorsum amicum & socium se esse fingit, seorsum etiam eadem ad Armenium simulat.

CAPVT LXI.

Odium Romæ in Cottã, & actio, accusante Thrasymede Heracl.

INTERÆA Romam Cotta reuersus, honore à senatu adficitur, & *Pontici* cognomento,quòd Heracleam cepisset,nobilitatur. At vbi siniſtra eius fama Romam peruenit,in publico erat odio, inuidiamque tantæ ei opes adaugebant. Cuius declinandæ causa pleraque in ærarium spolia retulit, tametsi nihilo mitiores in se Romanos hoc efficeret, dum è plurimis eum pauca referre persuasum haberent. Captiuos etiam Heracleæ statim dimittendos decreto publico sciuerunt. Thrasymedes insuper, Heracliensium vnus, pro concione Cottam publicè accusat, & ciuitatis suæ erga Romanos beneuolentiam commemorat: &,si quid ab hac remiserint,non ciuitatis voluntate,sed magistratuum fraude & aduersariorum vi factum esse. Miserabili etiam querela ob oculos ponit vrbis inflammationem, quotque & quanta incendium euastarit, vtque simulacra Cotta destructa prædam sibi fecerit, & ædes sacras diruerit, & sexcenta alia crudelissimum in modum peregerit. Ad hæc auri & argenti infinitum prope numerum,cæteramque vrbis felicitatem, quam in suum ille commodum auerterit, recensebat. His à Thrasymede,cum lamentis & fletu,commemoratis,& optimatibus Romanorum ad commiserationem casus illius inflexis (accesserat enim captiuorum quoque multitudo, viri & matronæ cum liberis, lugubribus vestimentis amicti, & supplices, cum eiulatu præ se tendentes manus) progressus contra in medium Cotta, vbi pauca

lingua

lingua patria disseruisset, resedit: & exsurgens Carbo: *Nos*, inquit, *Cotta, capiendam tibi, non exscindendam, vrbem demandauimus:* & post eum alij consimili in Cottam criminatione sunt inuecti. Multis igitur exsilio dignus videbatur. Moderatione tamen adhibita, *λατύσημον. latum ei clauum abrogant. Heracleensibus verò agrum & mare & portus restituunt, rogatione perlata, vt nemo horum seruituti sit addictus.

CAPVT LXII.

394 HIs ergo Thrasymedes confectis, plebem remisit in patriam: ipse verò cum Brithagora & Propylo, Brithagoræ filio, ad tempus dehinc subsistens, quæ patriæ vsus exigeret administrauit. Peractisque aliquot annis, cum tribus onerariis nauibus in patriam regressus, ceu ad alterum reuocatam natalem, omni studio reparare contendit. Verùm dum omnia molitur, vix vt IIX.M, vernis etiam annumeratis, colligerentur, effecit. Brithagoras autem, ciuitate iam augescente, populum in pristinam libertatem vindicandi spem facit, annisque elapsis haud paucis, Romanorum imperio iam ad vnum C. Iul. Cæsarem deuoluto, ad eum contendit. Legationem cum eo obibant, cum alij ex nobilitate, tum Propylus. Ibi notior factus Cæsari Brithagoras, & propius in amicitiam admissus, promissionem quidem accipit, sed libertatem prima occasione recuperare nequit, quòd non Romæ, sed alibi terrarum, Iulius in negotiorum distractione versabatur. Non tamen ab incepto destitit Brithagoras, sed per totum ferè orbem cum Cæsare circumductus, ipse & Propylus in oculis eius erat: vt non obscurè imperator significaret, petitionem hominis se approbare. Duodecim tandem annos in familiaritate Romanorum emensus, cùm iam redire Cæsar instituisset Romam, senecta & laborum assiduitate exhaustus Brithagoras, viuere desinit, & grandem patriæ luctum à se relinquit.

Thrasymedis & Brithagoræ studium circa instaurationem Heracleæ, & libertatem.

Atque ita XVI etiam liber historiarum Memnonis abbreuiatus finem habet.

Prudens est quidem hæc historia, & exilem adsequens characterem. Perspicuitatis non incuriosus, digressionibus tamen vtitur, præsertim necessitate adactus, & externis addendis huc hortantibus. neq; id accidit frequenter, sed vbi stimulari se sentit. Redit verò ad propositum. Verbis nisi rarò immutatis, vsitatis vtitur. De octo libris præter sedecim, quòd eos nondum videre contigerit, non habeo dicere.

DE CLEARCHO, TYRANNO HERACLEÆ PONTICÆ.

EX SVIDA.

Hæc fragmenta sint pro Scholio.

CLEARCHVS *Ponticus Athenas venit audiendi Platonis & doctrinæ philosophicæ cupiditate. Sed eius cõsuetudine non Diu vsus (erat enim diis inimicus) in somnis vidit mulierem sibi dicentem, Excede Academia, & fuge Philosophiam: neque enim ea frui tibi fas est, quæ te infestissimo vultu intuetur. Quibus auditis, redit in expeditionem: & oppressus inuidia, patria relicta, conscensaq; naue, dum exul oberrat, peruenit ad Mithridatem, castrisq; apud eum positis, laudatur. Non multò post grauis inter Heracleotas existit seditio. Deinde in gratiam & concordiam redire cupientes, pacificatorem deligunt Clearchum. Is in reditu, in diuersorio quodam rursus in somnis Euopium, Heracleotarum tyrannum sibi dicentem audit, Oportet te tyrannum esse patriæ. Sed & hic Philosophiam eum cauere iubebat, renouata somnii Athenien sis memoria. Rerum potitus, crudelissimus fuit, & insuperabili superbia incensus, humana conditione contempta, adorari se, & diuinos haberi sibi honores postulauit, & vestes Diis familiares induit, eorumq; statuis decoras: & filium suum Ceraunon, id est fulmen, appellauit. Interfecit autem eum primum vindicta: deinde Chionis manus, familiaris Platonis, & eius ad tempus auditoris, qui odio tyranni in illius ædibus hausto, patriam liberauit. Tam præclari facinoris socii fuerunt Leonides & Antitheus, ipsi quoque Philosophi. Iustas autem scelerum pœnas eum dedisse, dictum est.*

DE EODEM CLEARCHO, TYRANNO HERACLEÆ PONTICÆ.

CVIVS *historia exstat apud Memnonem, pag. 365.*

EX DIODORO SICVLO, LIB. XV.

De eodem Clearcho.

EADEM *verò tempestate Clearchus, ex Heraclea Pontica oriundus, tyrannidem affectauit, ac voti compos factus, amulatus est Dionysii tyranni instituta, & splendidè tyrannidem in Heracleotas exercens, imperium tenuit per annos duodecim.*

EX EODEM DIODORO, LIB. XVI.

CLEARCHVS *Heracleæ tyrannus, quum Dionysia* (id est Bacchanalia) *essent, dum ad spectacula vadit, interfectus est, per annos duodecim imperio potitus.*

EX THEOPOMPO CHIO, DE EODEM CLEARCHO.

APVD ATHENAEVM LIB. III.

MVLTOS *morte violenta è medio tollebat, ac quamplurimis cicutam bibendam porrigebat. Quum verò innotuisset omnibus hic tyranni mos, propinandi venenum illud, tanquam poculum quod amicitiæ testandæ ergò propinari solet, ex ædibus non egrediebantur priusquam rutam edissent. Hoc enim qui ederint, illis aconiti potum nihil nocere ait.*

DE TIMOTHEO TYRANNO HERACLEÆ PONTICÆ, CLEARCHI FILIO.

EX DIODORO LIB. XVI.

IMPERIO *Clearchi quum successisset filius Timotheus, eo potitus est per annos XV.*

EX EODEM DIODORO, EODEM LIBRO.

DVM *hæc geruntur, Timotheus Heracleæ Ponticæ tyrannus obit, quum per quindecim annos dominatus esset. Ei successit frater Dionysius, qui per duos & triginta annos imperium obtinuit.*

EX ATHENÆO LIBRO XII. DE CLEARCHO SECVNDO.

Memnon Clearchum Dionysii filium, Clearchi qui primus tyrannidem occupauit nepotem scribit.

NYMPHIS *Heracleotes libro secundo de Heraclea scribit, Clearchum, patriæ suæ tyrannum, eius filium qui tyrannidem primus inuaserat, luxu & quotidiana voracitate sensim in tantam molem carnis extumuisse, vt propter crassitiem, & obesitatem, anhelitus difficultate correptus sit & strangulatu, ideoq; medicos præcepisse, vt tenuibus ad id paratis acubus, & prælongis, latera & ventrem configerent, quoties in profundiorem somnum laberetur. Carne in callum spissata ob nimiam pinguedinem, aliquandiu nihil ille sentiebat: quum verò ad puram adacta carnem acus perforasset, tum expergiscebatur. Iis qui responsa petebant, reddebat, corpori obiecta arca, quæ partes reliquas obtegeret, vt facie tantùm aperta colloqueretur cum iis qui compellabant.*

Aliquanto pòst,

ANNOS *quinquaginta quinque natus diem obiit, tyrannide per annos triginta tres continuata, prioresq; se tyrannos antecelluit comitate & mansuetudine.*

DE ZATHRA ET CLEARCHO FRATRIBVS, TYRANNIS HERACLEÆ.

EX DIODORO LIB. XX.

DVM *hæc geruntur, Dionysius Heracleæ Ponticæ tyrannus obiit, cùm triginta duos annos imperasset. Successerunt autem eius imperio Zathras & Clearchus, filii: idq; per septendecim annos tenuerunt.*

EVLOGII EPISC. ALEXANDRINI

CCXXV. *Liber contra Seuerum & Timotheum hæreticos.*

LEGI B. Eulogij Episcopi Alexandrini opus libris duobus comprehensum, estque defensio S. Leonis Pontificis Romani. Accusatio verò Timothei & Seueri, qui Tomum reprehendebant. Etenim hæresis vtrumque superbè Synodum ac Tomum oppuguare compulit: Seuerum quidem planiorem, accuratiorem verò Timotheum. Domitiano autem Melitenæ opus dedicat. Primus quidem liber quatuor capitibus absolui-

395 absoluitur, alter verò sedecim. Initio autem operis causſam reddit susceptı laboris, quo & pij homines scribentem inuitarunt. quibus legem constituit & canonem, *scripta diiudicare non oportere ex parte, neque fragmenta quædam sumendo, ex his de tota scriptoris mente iudicium ferendum.* Hos enim Propheta execratur: *Va Prophetis, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident.* Hanc legem ac regulam & Patrum nostrorum decreta confirmant. Etenim Eustathius Antiochenus Episcopus VI aduersus Arrianos libris his verbis scribit: *Sed Arrianæ scenæ saltatores peccatum feciſſe Christum iactant.* & post non longè illud, Deum in Christo mundum sibi conciliasſe. neque memoria tenent, nec linguæ organis conferunt. Sed veluti graues calumniatores & accusatores locum labefactantes, accusationis certamen instituunt. Deinde & legis decretum. Oportet verò veritatis studio legitimè certantes, omnia abundè accipientes, sed non ad fraudem, partim quidem silere, partim verò arripientes offerre. Sic diuinus Basilius ad hunc modum Sozopolitis scribens. non recens opinionis hæc impietas, sed & olim ab absurdo insano Valentino inchoata, qui pauca Apostoli verba contrahens, impium sibi figmentum præparauit. Vt hæretici amentes solent partem aliquam scripturæ arripere & hanc deprauare, propter hanc cætera condemnare, & ab sacratum lectionum calumniis & diuisionibus impium dogma conflare. Sic & Apostolorum princeps ab impiis accusatus est, vt diuideret Emmanuel, inquit, Iesum Nazarenum, quomodo vnxerit ipsum DEVS sancto Spiritu & virtute, qui venit benefacturus & liberans omnes tyrannide oppressos diaboli, quia Deus erat cum eo. Et profectò Paulum orbem terrarum pietatis præconio percurrentem, similibus iniuriis & calumniis perstringit, in quibus concionatus Athenienſibus locutus est: Annunciat hominibus vt omnes vbique pœnitentiam agant, eò quod statuit diem, in quo iudicaturus est orbem in æquitate & vero, in quo statuit fidem præbens omnibus, susciſans eum à mortuis. De quibus iterum ad Hebræos scribens ait: Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum qui possit illum saluum facere à morte, & deinceps. Calumniator igitur proprij furti & lacerationis iudicem seipsum constituens, non vt hominem dicentium supremum Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, cognoscceret præcones ipsius, sed non sic veritatis amicus. Et prædi-

396 ctis adiungens, quæ ex alia parte de Saluatore à pietatis præcone denuntiata sunt, extra omnem iniuriam pietatis magistros ostendit, vt illud adiungit: *Patres ex quibus est Christus secundùm carnem, qui est super omnia benedictus in sæcula, Amen.* Certè & illud: *Qui cùm sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius, portansq; omnia Verbo virtutis suæ.* Hæcque primis accommodans, & Nestorium impium in his accusabit, & pietatem clariorem reddet. Et sic rursum diuinus Basilius fieri de orationibus iudicium suadet, quibus ad monachos ambiguè dicta perscribit, & obscurè dicta in aliquot sacræ scripturæ locis visa, vt alia clarè dicta loca ostendunt: Non oportere per aliquot fragmenta & diuulsiones scriptoris pietatem iudicare, adeó clarum radium emittit veritas, vt Seuerum in his cæcutientem, tamen consensum suasisse. Scribit enim ad Iulianum Halicarnassæum. Oportet igitur præceptiones sanctorum sanctæ Ecclesiæ doctorum per occasionem perfectè legere, & non singulatim omnia proferre, & de toto sensu periculosè coniectare. Hoc in Apostolicis atque Euangelicis scriptis, atque adeò in omni diuinitus inspirata scriptura seruandum est, quando non in vna voce scilicet epistolæ vel operis collocanda est scriptoris pietas. sic & veri canonis fulgur Seuerum cæcum proprio fulgore tamen frui sinit, sed inexpugnabile legis robur cognoscere licuit. Vti verò consueta sententia neglexit. Piæ enim memoriæ beati Leonis librum non lege quam prædicauit, sed contraria expendens lingua, & per fragmenta quædam & pernicioſis sermonibus præfando, visus est de impietate piè scribere: ipse reus verò exsistens eorum quæ aliis obiicere ausus est. Quis enim alius acutius telum in Nestorium impium torsit, quàm voce robusta Leo? *Impatibilis* DEVS *dignatus est homo fieri, & immortalis mortis parere legibus.* Hæc sycophanta prætermittit: alia verò quædam dicta resecans ad suum dogma rapit, nec pudet vocis illius prædictæ. neque agnoscere ab ipso cultam vult

397 legem. Si enim integra Leonis epistola per ambiguitates ambulauit. Et quorum etiam in numero Acephali, vnius personæ diuisionem damnant. Facile iis erat imperitia calumniandi occasionem præbente: postquam verò per innumerabilia pie-

Rom. 9. 5.

Heb. 1. 3.

Vide hæc & sequentia in Leonis operibus.

EVLOGIVS. tas oſtenſa eſt, quomodo non ſycophantæ arripiunt alteram à prima impietatem? ſed in his capita duo. Tertium verborum calumniantium, ſancti Leonis comparatio, & ex eodem libro redditio, qua iniuſta calumniantium ſententia clarius refellitur. Hæc autem calumniantur. Primum enim ſeruat altera natura indeficienter ſui proprietatem. Et quemadmodum non tollit ſerui formam Dei forma: ſic & ſerui forma non minuit Dei formam. Quod igitur dictum eſt ſecundùm ſe piæ mentis germen eſt. Niſi quid contra obiiciatur ex ipſa epiſtola. Sic enim melius impietatis improbitas accuſetur. Sic enim habet: Ipſe ſempiterni Patris vnigenitus ſempiternus, genitus ex Spiritu ſancto & Maria virgine. Quæ generatio temporalis diuinam ipſius ac ſempiternam generationem nihil diminuit, neque ipſi quid poſtponitur, vſque ad illud: Conceptus eſt videlicet de Spiritu ſancto in vtero Virginis matris, aut quis ſic ſeruata integritate ipſum genuerit, quemadmodum & manente virginitate concepit. Intellexit hoc aliquando Neſtorius. Reperiátne itaque contra hæc aliquis quod iure calumnietur, etiamſi ipſum diabolum habeat cooperantem in hac re ab initio homicidam? Quare igitur non ad hæc, etſi quid ambiguum eſt adaptamus? ſed hæc potius inde ſumere audemus. Cerne Acephalum quomodo non iterum alterum dictum omittens erubeſcit, quæ, inquit, in [vniuerſa] quantitate relata vtrimque ſunt, & hominis vilitas & Dei contra magnitudo. Quemadmodum enim cùm dicit: Deus mutationem non ſuſcipit: Sic homo diuinæ dignitatis non conſumitur. Quomodo enim pudore non eſt affectus dictam vocem opponens, & ad debitum noſtræ naturæ conditum eſſe. diuina natura vnita eſt patibili naturæ, vt hoc certè noſtris meritis medicinis aptum exſiſtens, vnus & ipſe mediator Dei & hominum exſiſtens homo IESVS CHRISTVS, & mori per vnam potuit, & finiri per alteram non potuit. Rurſum tertium ad accuſationem trahunt. Operatur enim vtraque forma per alterius communicationem, donec diuinitas quidem miraculis clareſcat, humanitas verò iniuriis excipiatur. Duos enim eſſe operantes docere ſententiam accuſatores mentiuntur. Sed ille rurſum per ſeipſum opponens vocem propriam, obſtruit os eorum dicens, vnus ipſe & Filius Dei verè, & verè filius hominis eſt. Deus qui- 398
dem quatenus *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*: Homo verò ſecundùm illud, Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis, vſque ad illud: Quem vt hominem. Certè audit dæmonis aſtutia. huic quaſi DEVS ſit Angelorum ordo miniſtrat. Hæc enim tunc dicta dilucidè explicat, & quæcumque hæreſis calumniari aggreditur, & omni calumnia oſtendit ſuperiora. Quarto carpunt hanc ſententiam, quando à præcurſore Ioanne cœpit Baptiſmus, ne ignoretur, quia obſcuro carnis velamento tegitur diuinitas, vox Dei Patris cœlitus
demiſſa ait: *Hic eſt Filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.* Sed mox pudet illos Romani Pontificij dignitatis. Sic enim ait: Venit igitur in hanc mundi vilitatem DEI Filius, è cœleſti deſcendens throno, & à patria non diſcedens gloria, nouo modo nouaque generatione natus. Nouo quidem modo, vt qui inuiſibilis erat, viſibilis factus ſit apud nos. Hactenus Deus verus, idem etiam verus homo, & quæ ſequuntur. Quemadmodum igitur, vt multa complectar, non eiuſdem eſt naturæ deflere ex commiſeratione amicum, & rediuiuum, diuulgato iam obitu quatriduani mortui, ad vocis iuſſum reſurgere, & infra vſque ad illud: Quicumque per reuelationem Patris eundem DEI Filium confeſſus & CHRISTVM. ſed rurſum hæreſis dictum Verbum diſcerpſit: etſi maximè in Domino IESV CHRISTO DEI filio & hominis vna eſt perſona: tamen aliud eſt illud, ex quo in vtroque communis eſt iniuria, & alterum ex quo communis opinio orta eſt. Sed ſanctus vir impudentes per hoc conuertit impios. Dicit enim: Poſt Domini reſurrectionem vel quis ſcilicet veri corporis ipſius factus eſt, cùm alius non reſurgat, niſi cruci affixus & mortuus &c. ſed vnum DEI Filium confitemur & carnem. Poſtquam verò inuaſit hæretica opinio, & hoc deprauat. Per hanc igitur perſonæ vnitatem in vtraque natura debitam intelligi. Etiamſi verò hic propriis armis ſycophanta hos inuadit, dicens: In importunitate igitur hominis, vt vltima natura DEVS verè natus eſt totus in iis, quæ ipſius & totus in noſtris, & deinceps. Vt manens igitur in forma Dei, fecit hominem. Sic in ſerui forma factus homo eſt. Rurſum hæc hæreſis oppugnat, qualis natura infixa clauis ligno Crucis pendet. Et rurſum pietatis miles euertit hoſtem, multos in ſe ad- 399
ducens

1. Tim. 2. 5.

Ioan. 1. 1.

Matth. 17. 5.

dusens commilitones. nisi quod & sic per se hos complectatur. De Eutyche sic enim loquitur: Qui naturam nostram in vnigenito Dei Filio, neque humilitate, neque gloria agnouit resurrectionis, & quæ sequuntur vsque ad illud: Quid separat IESVM, nisi mysterium humanam ab ipso naturam seiungere, per quem solum saluati sumus, conari stultum per impudentes fictiones operari. Hæc quidem beati Leonis dicta quædam temere reprehensa, & quorum pudeat ipsos calumniantes hæc sunt, quæ talem constringunt vnitatem, vt admirentur quomodo in his sycophantæ non confusionem viri reprehenderint, quemadmodum è calumnia oppressis diuisionem confingunt. Dicere enim, vt impatibilis Deus non dedignatus est fieri homo mortalis, & mortis non horruit obsequium, & sine tempore factus est cum tempore. quomodo ignorarunt mali calumniatores, non scripsisse virum per hoc confundi, nisi quod, vt diuisionem redarguunt hæc, sic & illa confusionem adornant.

Quo tandem Scriptor hic tendat, geminum hinc aduersus Ecclesiam nascitur bellum. Hinc enim Eutychem referens principem, illinc vero Nestorium, & post acceptã plagam, lapsumque pugnam instaurantem, cum vtroque pugnans pietatis hic dux, suis ipsos ac mutuis telis vulnerat. Et cum Nestorio quidem dimicans, confusionem per confessionem summæ vnitatis stultis inuehere videtur. Cum Eutyche vero certans, naturarumque diuersitatem accuratè defendens, differentiam personarum in medium attulisse accusatur. Oportet vero integrum auditorem scriptoris scopum inuestigare, & totius scriptionis seriem considerare. Duos autem sese hostes nactum, scribens ipse ad pientissimum Leonem Imp. & Nestorium anathemate feriens & Eutychem, clare docet. Oportebat autem Patrum vigilias circumspecte legisse, & quemadmodum Arianis exilia verba, passionemque in Filij Deitatem referentibus, vt ipsum minorem faciant Patre, Patres dicitis crassioribus vti verbis, dominicum appellantes hominem, vel assumptum.

EVLOGII

Eiusdem Liber contra

Theodosium & Seuerum hæreticos acephalos. CCXXVI.

400 LECTVS liber EVLOGII Alexandrini Episcopi, quo piæ doctrinæ causam suscepisse videtur, pudorem propugnatoribus impietatis incutiens. Inscribit vero librum primum Pontifici Leoni, accusatus ac reprehensus à Theodosio, alicubi vero à Seuero Acephalis. Perstringit vero illorum dementiam improbitatemque, nihil ostendens verum neque concludere necessario, conficta & falsa mendacia, & non contra illum magis armatos, quicum pugnent, nihilominus tamen aduersus Sanctos omnes, quorum nomina respuunt: non igitur inficiantur. & pro omnibus audacter illos opposuit, quibus S. Leonem opugnant, & contra B. Cyrillum, quodque mirandum magis, aduersus eos, qui decreta opponunt. Has enim voces quos allatrant, Cyrillum sæpius obijciunt asserentem, aliorumque SS. Patrum cateruam. Quo in numero Athanasius, Gregorij, Basilius, Ambrosius, & Amphilochius. Denique amentiæ confutatio, Seuerum ipsum vbique dogmatis auctorem adducit. Quibus vsus est B. Leo [in numeris hæreseos] conuitijs à Theodosio & Seuero excipitur. Sic illorum dementiam ostendit, & aduersariam tuentes partem armis exuit, vt in se ictus assiduos inferentes nihil læderent. Est autem hic Scriptor purus ac suauis, & breuiter ac leuiter accusationes instituens, & sine causa nihil in medium proferens. In quatuordecim capita hæreticis librũ B. Leonis diuidentibus, non captiones accusationesue, vituperationesque ineptas adferunt, & ipse in ea diuidit Refutationis Capita, fortem ac validam reprehensionem calumniæ Acephalorum. Additur vero his absolutio à Chalcedonensi Synodo, quam hæreticorum mala lingua proscindit, vnitatem personæ ipsis verbis non expressam. Plurimos enim Patres ostendit, non modo ante Synodum Ephesinam, sed & sequentes, hac ipsa voce vsos [per alia verba pietatem suam ostendisse] quod & Synodus perfecit, non solum vero, sed & B. Cyrillum in vnione cum Occidentalibus huiusmodi verbis non vsum ostendit. Asserit autem Cyrillum ostendere vnitatem voluisse, tanquam verbi Hypo-

ſtaſis humanæ absque mutatione vniatur naturæ. Enimuero quia quarta S. Synodus ſcripta Cyrilli ad Neſtorium verecunde, & laudabiliter facta (in quibus non ſemel, ſed & bis, & quater, perſonæ vnitas Verbi clare declaratur) hæreticorum obſtruit ora: quibus ipſam non ſapere, neque in perſona vnitatem confinxerunt. & omnino quibuscumque Acephali D. Leonem accuſare ſunt auſi, & Chalcedonenſem S. Synodum, breui ſermone accuſationes refellens, contrarijsque reprehenſionibus aduerſarijs pudorem incutiens, oſtendit ipſos ſecum potius, quam cum alijs pugnare, & cum SS. Patribus, vel qui nos oppugnant. Cæterum hic Eulogius olim ſacerdotij dignitatem Antiochiæ obtinuit, & ſolius Deiparæ Virginis cultu adductus, quæ Iuſtiniani ædes dicta eſt. Aggreſſus eſt & alia non ignobilia opera: tandem etiam Alexandriæ Præſul renunciatus eſt. 401

Eulogij laus.

EVLOGII

Eiusdem inuectiua oratio in Theodoſianos & Cainitas.

LECTA eſt inuectiua eiusdem contra vnitatem ſubito exortam inter Theodoſianos, & Cainitas Acephalos. Hi enim primum inter ſe cum diſſidiſſent, poſtmodum ea pro quibus obibant dogmata inuicem tradentes, in vnam, ſed breuem, quandam cõſpirarunt impietatem, inde iterum reuertentes ad priorem impietatem, pars vtraque diſlecti ſunt in eas, quas prius miſcuerant opiniones. Hoc igitur in libello impietatem eorum reprehendit, oſtenditque non vt illis viſum eſt * ipſis incarnationẽ vnitas operata eſt, ſed totius fidei illorum proditionem integram clare oſtendit. Diuidit autem & incarnationis ſpeciem, quam Dei Eccleſia, tribus differentijs conduplicatam impietatem redarguit: quod inita ab ipſis immortalia impietatis fœdera, ſecundum nullam trium perſonarum procederent, ſed vt diximus, vniuerſæ ipſorum religionis vtraque pars nomine vnitatis proditionem & negationem perfecit. Et primo quidem ait, quomodo incarnationis Verbum, non in obuia quæque incidens, & rei arbitros ſtatuit, ſed Chriſti miniſtros atque diſpenſatores myſteriorum Dei, & quibus ſummorum ſacerdotũ thronorum leges concrediderunt. De quibus iam dicta Cainitis ac Theodoſianis vnitas neminem agnouit. Dehinc & tunc directa oratio de incarnatione inchoatur, quod dogma pietatis non læditur. Illud enim incorruptum ac ſincerum, incarnatio non reperit locum conſtituiſſe in ijs quæ ipſi extrema. Sæpenumero enim quis temporaria incarnatio acceſſit, ad breue aliquid non debentium eleuata & adamata, ad continuum & inconcuſſum pietatem robur accipere, & paulatim diſſoluere ſatagentium de veritate conatus. Retundere vero eorum, qui contra veritatem nituntur, impetus, qui multi cum ſint, eadem feruntur via, magnum vt inferant malum, licet qui Eccleſiam regant, ne minimam quidem remittant intentionem, neque rem controuerſam faciant. Sic Paulus propter ineuitabiles Iudæorum inſidias, & propter defectionis occaſiones Timotheum circumcidit. Tondetur & ipſe caput, & purificatur, qui ad Galatas ſcribens: Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam ſi circumcidamini, Chriſtus vobis nihil proderit. Sed hanc præceptionem ad breue tempus conſtituit, quemadmodum & experimentum docet. Per omnia enim & perpetuo Eccleſia ſeditiones vitat, & integritatem curat, altera vero gubernationis forma in verbis capit firmitatẽ. Quando enim Eccleſiæ dogmatibus recte factis, & per alias voces ſcandali expertibus promulgatas, tametſi non benè dicti fiunt prætextus, taceri hæc contingit. Qui vero ſermones ſuos diſponit in iudicio, & ſilentio, ſonum piorum dogmatum per omnem terram audiri facit. Qualiter feciſſe magnum Athanaſium Gregorius cognomento Theologus teſtatur: *Poſtquam*, inquit, *conſentientes reperit, & verbo nihil diſcrepantes: nomina rebus commiſcens colligat.* & Oratione in Pentecoſte, Magiſtrum eundem videas ipſum gubernandi formam vincere. ſed ſyllabis, inquit, offendimini, & voce, date vim diuinitatis, & dabimus vobis veniam vocis. Et tertiam ait eſſe gubernandi formam, quando ſæpe perſonæ deſpiciunt, promulgatum decretum accuratè contra illos pronunciatum, nihilominus recta præualente doctrina. Secundum quam, ait, oeconomiam Theophilus cum Gelaſio communicat, in * tabulis habente ſcriptum Euſebium Palæſtinum. Cyrillus vero à Theodori Mopsueſtiæ Epiſcopi, per orientem eodem modo iterum anathemate percuſſi, communione non abſtinuit. Videbat enim 402

Actor. 16. Ibid. 21. Galat. 5. 4.

Παρύχεια.

ſynceris

ſinceris dogmatibus ſeruari præcipuos religionis articulos. Ad illud enim vſque tempus ſana doctrina obtinuit, neque hactenus quippiam Eccleſiæ dogmatum innouatum. Tres igitur in partes Oeconomiam diuidens, & ſecundum nullam Theodoſianorum & Cainitarum vnitatem procedere demonſtrans, in proditionem concluſos, ſingulas partes propriæ religionis cõſtituit, & nullibi ſtetiſſe, ſed confuſos, turſus ab inuicem diuulſos eſſe, & mutuum geſſiſſe bellum. Hæc & his ſimilia reprehendens, Acephalorum quam dicunt vnitatem referens, per alia multa dilucide oſtendit, nullum ab ijs Incarnationis veſtigium relictum, ſed manifeſta proditio & negatio, pro quibus millies ſe mortem oppetere velle iactabat. Sic fere de Acephalis hoc ipſo libello pertractat. Complectitur autem opus Epiſtolam quoque ſcriptam Eutychio Archiepiſcopo Conſtantinopolitano, quam etiamnum presbyter ſcripſit, certitudinem continentem pietatis & fidei orthodoxæ ac Catholicæ.

S. EPHRAEM THEOPOLITANI CCXXVIII.

Variæ Orationes.

403 LECTÆ ſunt S. Ephræmij Patriarchæ Theopolitani orationes variæ. Syrus quidem fuit genere ac ſermone, Græcam vero linguam non mediocriter calluit. Sed & ciuiles geſſit magiſtratus, è quibus Comes tandẽ Orientis renunciatus, inde ad ſummam Eccleſiæ cathedram euectus eſt. Ferunt autem cum alia laude digna geſſiſſe, tum vero eleemoſynis elargiendis enituiſſe. Libros veto varios compoſuit, quorum in manus meas tres inciderunt. Omnia pæne opera eius quæ vidimus pro Eccleſiaſticis dogmatibus pugnant, defenduntque ſanctum Chalcedonenſe concilium extra omnem eſſe hæreticorum reprehenſionem.

Alius hic ab Ephraim Aſcetico, cuius opera ſupra Photius enumerauit, & exſtat tametſi Syrus fuerque.

Libro quidem primo initio eſt epiſtola ad Zenobium quendam Scholaſticũ Emiſenum, Acephalorum labe infectum, miſſa. Propugnat vero irriſum de infeſtis atque acerbis verbis, quæ in Epiſtola Leonis Rom. Pontificis continentur. Præmittit vero horum verborum diſputationi, vſum quemdam ſacri Triſagij hymni. Etenim Zenobius à communi ſegregatus eccleſia, colorem hunc quæſiuit, quod recens diuiſa eſſet ter ſancti hymni ſententia. Aſſerit contra Ephræmius, eundẽ hymnum orientales Chriſto IESV attribuere, & propterea nihil peccare tametſi adijciant. *Crucifixus pro nobis:* Cõſtantinopolitanos vero atque occidentales, in ſupremum ſacratiſſimumque bonorum omnium fontem, conſubſtantialem trinitatem ſententiam referre: idcirco non ſuſtinere illud addi: *Crucifixus pro nobis*, ne qua paſſio trinitati attribuatur. In multis enim Europæ ditionibus pro illo, qui *crucifixus eſt pro nobis*, hoc reponunt, *Sancta Trinitas miſerere nobis*. Vnde piorum ſententia clarius eluceſcit, vt in ſanctam Trinitatem hoc *Sanctus Deus*, *ſanctus fortis*, *ſanctus immortalis* accommodent; accurata ac conſequenti oratione illud, *qui paſſus eſt pro nobis*, adſcribunt. Sic igitur alteram vtramque partem de his ſentire atque aſſerere, quando in cæteris pijs dogmatibus nihil deprauare comperiantur. Rectè vero facere vtrosque hic affirmat, neque vllam reperire rationem cur alterutra reprehendatur, vel in diſquiſitionem reuocetur. Sed hic quidem ita cenſet, quod ab Acephalis hæreticis malè hanc ſententiam accipientibus, magnus fiat in pios incurſus: meritò cęteri patres noſtri illud decreuerunt, nos oportere illud addere in ſacro hymno, qui paſſus eſt pro nobis, & conuenientem eſſe hymnum, qui de Trinitate diſputat: quando Cherubina cantio in triplici ſono ſanctitati accedens ab initio, ſuper
404 omnem ſanctitatem & bonitatem Trinitatis cantus eſſe cognoſcitur. Sed ſiue benè ſeu ſecus de Triſagio hic ſic iudicat, facile enim occaſio ipſi ita iudicandi prætextum dedit, non poſſum equidẽ nunc de altera ſentẽtia certum ferre iudicium: niſi non finit, Scholaſticum admonens, ab Eccleſiæ corpore non ſeparari. In hac epiſtola canonem quoque qui ſecundus eſt in ſecunda ſynodo Conſtantinopolitana CL. patrum, ipſe CLXVI. eſſe, neſcio quo auctore, neque cum aliis conſentiens numerat: neque in hac ipſa modo, ſed & in alijs eius libris, eandem ipſe quantitatis rationem init. Auſpicatus vero ſtadium orthodoxæ fidei, præfatur, conferenda non eſſe quæ de Theologicis à patribus noſtris decreta ſunt, cum dictis à Leone pontifice de incarnatione. Sed huius Theologica cum Theologicis, quæ vero de incarnatione, cum ijs quę analogiam habent. Quotquot

Hymnus Triſagius.

Theolo-

EPHRÆMIVS. Theologiam opponunt incarnationi, hi reprehenſionem iniuſtæ præbent ſententiæ, in quæ linguam exacuunt, his vero nihilominus niſi moneantur, irreprehenſibiles ſunt. His præmiſſis, dicta quædam ex Epiſtola Leonis recitat, quam ad S. Flauianum dedit, ex ea item quam ad Leonem Imp. miſit, quibus claram oſtendit Theologicam doctrinam, eundemque eſſe Dei filium, & hominis, magnificè prædicat, patibilem & impatibilem, immortalē & morti obnoxium. Et vno verbo, ſummam eſſe Verbi & hominis vnitatem, certo & diuinitus explanauit. Quin & ijsdem litteris Neſtotium aperte communione interdicendum cenſuit, Qui beatam ac Deiparam virginem non Dei, ſed hominis ſolum matrem appellare eſt auſus. Primum quoque B. Leonem perſpicuè ipſis vocibus pronuntiaſſe, Dei matrem eſſe B. Mariam, cum aliorum ante ipſum patrum nemo id tam clarè extulerit. & hæc quidem capite primo perſequitur.

Neſtorij hæreſis.

Excipit hoc proximum, quo oſtenditur S. Leonem reliquis patribus conſentientem, vnum filium eſſe confiteri. atque vnius & eiusdem vt aliam formam, ſic & diuerſam naturæ actionem, nuſquam diuiſionem vnitate adducens, ſed vnum hominem factum Deum Verbum prædicat. Adijcit vero Leonis ſententiæ & Cyrilli dogmata, conſpirare inter ſe oſtendens, & Gregorij Nyſſeni, & Iulij Romani. Adhæc & verba ponit, quibus vtens B. Leo, impiam Seuerianorum calumniam ſubijcit, non ſemel atque iterum ſed quinquies à Cyrillo irrogatam, ambas inquam naturas. Non Cyrillum mo- 405
do victorem hac vti voce, (cuius memores Seueri aſſeclæ, impietatem Leoni imputant) ſed & B. Baſilium. non in hac ſolum voce cum SS. Patribus conſentire, S. Leonem oſtendit, verum etiam in omnibus adeo & verbis & dogmatibus, quibus oblatrare hæretici non erubuerunt. Prædictos enim patres rectè cum illo ſentire, vt & laboribus exercitum Athanaſium, & Theologi cognomine præditum Gregorium, Proclum quoque Conſtantinopoleos, & Amphilochium Iconij præſules, & admirandum illum Ioannem Chryſoſtomum. Et hæc quidem capite ſecundo.

Tertium, articulos præfixos naturarum in Chriſto, nequaquam filios duos exhibere, non igitur ſubijcitur, ſed & proprius loquendi ſacrę ſcripturæ modus: non duas quidem perſonas, vt diximus, ſignificans, ſed vnitas naturas inſeparabiles & indiuiduas conſeruans. Etenim hæretica rabies effudit iniuriam contra Leonis epiſtolam ſic dicentis: Quemadmodum miſerando mutationem Deus non ſuſcipit: ſic homo dignitatis magnitudine non perit. Quod igitur tertio capite dictum eſt ex Euangelij & Apoſtolorum ſenſu, atque adeo ex SS. Patrum ſententia, *diuini Ignatii, Iulij, Athanaſij, Gregoriorum, & Baſilij, reprehendit impios, vt articulorum vſus (omnes enim hi illis vſi ſunt) nullam ſectionem aut diuiſionem vnitatis ſignificat, quibus addit, quæ & vtroque verſum relata ſunt. Hoc à Leone expreſſum, non temporis declarationem, ſed pro illo per omnia accipitur.

* Θεοφόρων.

Quartum vero caput confutationem continet hęreticorum. Innocentem vſquequaque oſtendens per ſimilem methodum, voce vero conſentientes accuſato adijciens, quibus vt ſolet SS. Patrum cœtus vtitur. Hoc autem caput verba ipſa Leonis ponit, quæ ſic fere habent, Fletu carnis veritatem oſtendit, reſurrexiſſe vero ad vocis imperium Lazarum immaculatam eius diuinitatem declarat. Ab vna enim vtraque & dicta & facta.

Supra hæc Leonis verba ab Eulogio adſerũtur. Ioan. 11.

Quintum vero hęreticorum prætextum afferens, contra vocum ſimilitudinem eiusdem viri ſancti, per ſimilem methodum refellit. verba illius ſunt, Qualis natura clauis affixa in ligno crucis compacta cruce? Hoc quidem capite & Iſidori monachi 406
clari, Alexandrini domo & inter præſules illuſtris, epiſtolas aliquot de multis adducit, quæ per omnia conueniunt cum ijs, quæ vt impia hæretici calumniari ſolent. Atque in his quidem epiſtola ad Zenobium verſatur. Aliæ ad Iuſtinianum Imp. miſſæ litteræ: hæc quidem illius pietatem commendans, illa vero de monachis religioſis eremum incolentibus pietatis teſtimonium luculentum dat. tertia vero Anthimi ſynodalia accuratè de fidei dogmatibus, & miſſa & ſcripta eſſe oſtendit: altera vero ad ipſum mittitur Anthimum poſt ſynodalia, eorum laudationem non excuſans, quaſi nihil Anthimi impietatis in ijs appareat, niſi quod minutiſſimè, & accuratiſſimè Anthimum poſtulet recipi; Eutychem & Eutychis dogmata excommunicari. Mittitur & ad Domitianum epiſtola, qui incidens, vt ſcribit, in eius quædam verba, turbatus eſt mente, & ſolui dubitationē exoptauit.

Iſidorus Peluſiota.

EPHRÆMIVS.

exoptauit. Verba autem ſunt: non poteſt perſonam perſonæ, qua perſona eſt, vnire, vt Petrus & Paulus vnam eandemque perſonam conſtituere, ſed neque ſubſtantiam altera ſubſtantia, per quam alia ſubſiſtit, in identitatẽ ſubſtantiæ conuenire: vt, animi & corporis natura, vnam non poteſt perficere naturam, niſi quis forte in commune quid adferat, ſecundum quam & prius vniri inuicem minimè conducebat, vt quod in creaturam fertur, vel hoc, in tempore, vel ſimilia. Tunc enim non amplius diuerſæ naturæ in vnam naturam conuenerunt. Sed quæ habent ſubſtantiæ ab initio conſubſtantialitatem communitate quadam longiſſima, idem ius tenere videntur. Quę enim Domitianum turbant, & quorum exoptabat ſolutionem, & nactus erat, hæc erant. Primum quidem non incredibili ſermone dubitationem aggreditur. Deinde & per SS. Patrum voces propria ac ſubiecta verba rectè concluduntur. Et hæc quidem tractat epiſtola ad Domitianum. Altera vero ad quemdam Syncleticum, nomine (Tarſenſem) ſcribitur, proferens & iſta diſputationem cum Acephalis. Qua poſt vnionem agnoſcentes naturam Patres adducit, & nuſquam per illos vllam perſonarum vnionem, neq; diuiſam, neq; ſeparatam. Et teſtimonia idem teſtantia proferuntur, Cyrilli, inquam, Gregorij Theologi, & aliorum, Deiq; Eccleſia, omnesq; adeo Chalcedonenſis Synodi Patres, vnum
407 Trinitatis Deum Verbum incarnatum & hominem eſſe factum, cuius & ſecundum Hypoſtaſen vnitatem & ſenſerunt, & prædicauerunt, primumq; Dei matrem compellaſſe Eliſabeth, cum ait: *Et vnde hoc mihi, vt mater domini veniat ad me?* Clarius vero quam *Luc. 1.* alij poſtea hanc vocem protulit Leo Pontifex. Ad Leonem enim Imp. ſic ſcribit: Excõmunicetur Neſtorius credens Mariam non Dei, ſed hominis dumtaxat eſſe genitricem, & hæc quidem in ſubiecta epiſtola. Scribit vero ad Anthimum Epiſcopum Trapezuntis, in qua Iuſtinianũ vt pium ſuſcipit, & infelicẽ Eutychem hæreſim cõſtituere, quia nõ ſuſtinuit duas naturas in vna hypoſtaſi ſubſiſtere, narrat, Et illud per illud perſpicuè patres ad vnum omnes, & docent & prædicant, ſed illius animi impotentiam ferendam non eſſe, ſed ex duabus naturis conſtare Chriſtum, poſt vnionem non amplius duas, neque in duabus cognoſci, vnam vero naturam poſt vnitatem prodigioſe aſſeri. quibus conſonare ait * prædatoriam illam in Epheſo Synodum hæc aſſerentem. * λῃστικὴν.
His & nos omnes conditi ſumus, vtque ijſdem de cauſis Chalcedonenſis ſynodus Neſtorium & Eutychem condemnarit: & noſſe naturas poſt vnitatẽ in vna perſona, ab omni eſt diuiſione alienum. Idemq; B. Cyrillus omnisque adeo SS. Patrum cœtus claris prædicat vocibus. Eutyches eiusque aſſeclæ, pro vnitate quidem, hoc eſt, duplici vnitate (O ingentem dementiam atque impietatem) duas prædicant naturas, non amplius poſt vnionem, & qui Eutychem ſacris interdicunt, & eius opiniones, * de plano, atque παραχρῆμα εν
inuiti œcumenicam quartam prædicant ſynodum. non alia enim œcumenica ſynodus *tempore.*
fuit, ſed ea ſola, ſuſceptum cum peſtiferis eius opinionibus, vt diximus, in perfida illa ſynodo Epheſina, hoc omnino reiecit & damnauit. Apparet vero Anthimo hæc ſcripſiſſe in regia vrbe verſanti, & nunquam ſacras illius leges violaſſe, quem & aduerſus Neſtorianos & Eutychianos certare ſuadet. Hæc quidem epiſtola illa complectitur. Quæ vero ad Braſen Perſam data eſt, cum hoc poſtulaſſet è ſacra ſcriptura, ſed non è patribus, de ſancta & conſubſtantiali trinitate continet, & de incarnatione Verbi, de-
408 que glorioſa & ſancta virgine, & Dei genitrice Maria. Sunt autem eorum ſcripturæ, & vetus teſtamentum, & Domini verba, apoſtolicæque prædicationes, quibus quæſtionum veritas & confirmatio allata eſt, præ cæteris huic vni quæſtioni inhæret, in qua de incarnatione Verbi diſceptatur, occaſione ſcilicet longiorem huius diſputationem exigente. Hoc autem in hac epiſtola conatur. Scribit autem ad aliquos monachos eccleſiæ defenſionem Catholicæ & Apoſtolicæ molientes, quos SS. Patrum monitionibus coniungere molitur, oſtendens eorum ſententiam non procul ab hæreticorum opinionibus diſtare, nullumque ex ea, quemadmonum hæretici ſolent, commodum accipere, hoc variis teſtimoniis SS. Patrum confirmat. In vna eademque perſona variam naturæ actionem perſpici, & ad omnem pietatis plenitudinem ſufficere, Deiparam credere & appellare ſanctiſſimam Virginem. Poſtquam enim quis dixerit Deum incarnatũ Virginem peperiſſe, angelorum vti videtur Theologia. Scribit idem & alteram epiſtolam ad Callinici deſertores; cupiens verò eos Eccleſiæ Dei conciliare, ab omni eam liberam hæretica labe oſtendit, & qui ad eam labem conuentus fiunt, latronum eſſe ſpeluncã, affertur imitari oportere Simeonem, & Baradatum, & Iacobum, viros virtutis nomine

EPHRÆMIVS.

toto terrarum orbe celebres, qui vitam vniuerſam in eccleſiaſtica diſciplina transegerunt. Atque hæc quidem Epiſtola continet. Proxima vero oratio Ephręmij ſynodicam actionem explicat, in qua Syncleticus nominatur (quem Tarſi Epiſcopum fuiſſe paulo ante memoraui) quod libellos non Catholicos ab hæreticis accepiſſet, vnde hæreticas hauſerit opiniones, & Stephanus monachus Syncletici Syncellus appellatus, & pæne accuſatur vterque præcedenti oratione, propterea quod orthodoxam non amplexaretur fidem, ſed Eutychis labe infecti eſſent. Tamen cum Syncleticus religionem profiteri tandem coactus eſſet, ſynodus ſoluitur. [Tamen inquit, pietatem tandem ſuſcipiente, ſoluitur ſynodus.] In hac ipſa actione B. Cyrillum alicubi *natura* pro *perſona* vſum eſſe oſtendit, cum dicit: *vnam maxime Verbi naturam carnem induiſſe*. non ipſum dicere ſæpe eum duas confeſſum naturas, quemadmodum mutato conſilio vnam naturam, niſi forte nunc *natura* vocem pro *perſona* vſurpauerit, & confirmatur id ex alijs Cyrilli locis, eamq; eſſe eccleſiæ mentem, aliaque id genus vtilia aduerſus hæreticam labem hæc Actio certamina continet. Poſt hæc inſcripta libro epiſtola ad Magnum Epiſcopum Berrœæ, hoc in duabus naturis Emanuelem agnoſci (vt in quarta & generali ſynodo aſſeritur) docens atq; explanans, & vſum eſſe loquendi vnam Verbi naturã hominem eſſe factam, contra eos, qui duas ab inuicem naturas ſeparant probandi robur habet. Sed non contra negantes naturarum differentiam per vnionem, quemadmodũ vna verbi natura incarnata cum ſeparantibus ab inuicem naturas pugnat: ſic & in duab⁹ naturis vnionem in perſona fateri confundentes reprehendit, & horum conatus retundit. Sic igitur & in duabus naturis vnio ſecundum Hypoſtaſin, vt vna verbi natura incarnata, certant contra eos qui ſecum ipſi & inter ſe pugnant, non igitur altera cum altera pugnat. Neque enim vna verbi natura incarnata, in ſublatione quadam naturæ dicitur: neq; vnio in duabus naturis ſecundũ hypoſtaſin cognoſcitur, diuiſionem ab inuicem affert naturarũ. Quare duarum vnio naturarũ, confirmatio eſt vnius verbi incarnatæ perſonæ inconfuſæ, & diuerſitatis indiuiſæ pronunciatæ. Hæc & alia id genus non pauca pro re nata epiſtolæ conſcribens, pietatis dogmata confirmat, impudentiæ vero confutatę ſenſum redarguit, & eum cui reddita epiſtola eſt admonens, augeri & creſcere ſcripta, quaſi ſcribens finit ſcriptũ potentia non indigens. Dein ad Eunoïum monachum aliam ſcribit: qua epiſtola narrat, neq; ſecum ipſos, neq; inter ſe pugnare SS. Patres, quando de corruptione & incorruptione capiunt. & incorruptionem ſanitatem quandã eſſe, non autem naturæ noſtræ ſublationem: Corruptionẽ contrà morbũ quendam eſſe, vnde & Adamũ ante lapſum incorruptã habuiſſe carnem, per omnia nobis ſimilem fuiſſe patrũ teſtimonijs confirmans, & alia ad pietatem vtilia epiſtolæ includens finem facit. Sequuntur hinc eiusdem panegyricæ orationes ſeptem. Prima in feſtũ SS. Prophetarum, altera in Ieſu Chriſti natalem diem. tertia in ſacra anni ieiunia. quarta in Catechumenorum inſtructionẽ. item in feſtum diem Michaëlis archangeli in Daphne. ſexta in ſacram Quadrageſimam, deniq; in vnam quadrageſimæ nonam. Octaua ad hæc oratio quæ in ſacro quaternario ad Neophytos habita. primum itaque quod in manus meas volumen incidit, hæc continebat.

Vide Zonaram & Curopalatam de Magiſtratib.

συγκλητικὸς, εἶτα.

Panegyrica orationes Ephramij.

409

410

CCXXIX. EPHRAEMII EIVSDEM

Liber alius.

Al. Succeſſum.

LEGI eiusdem ſancti alterum librum, qui de ſacris Antiochiæ legibus narrat libris quatuor. Primus de verbis Cyrilli, in calumniam adductis, quæ ad *Succenſum epiſtola ſecunda ſcripſit, & oppugnationem Seuerianę profert hæreſis. Alter reſponſio eſt ad Anatolium Scholaſticũ, de ijs quæ diſcere nolebat. Tertius apologiam concilij Chalcedonenſis continet ad Domnum mittens & Ioannem, qui Ciliciæ ſecundæ monachi erant. Quartus ad Orientis monachos, qui & ipſi Seueriana correpti labe fuerunt. Affert autem libro primo calumniæ illam vocem, vt dictum eſt ex ſecunda ad Succenſum epiſtola, his verbis: *Sit nobis iterum exemplo homo inter nos verſatus. Duas enim in illo naturas agnoſcimus: vnam quidẽ corporis, alteram vero animæ, ſed in tenues notiones diuiſas, & vt in frequentibus ſimulacris, hoc eſt mentis cogitationibus, differentiam ſuſcipientes, non per partes naturas collocamus, neq; vtrinq; ſectionis vim ipſis concedimus, ſed vnius vnã eſſe intelligimus, quare bina non amplius bina ſunt, ſed vtroque tantũ vnum perficitur animal.*

Hæc

Hæc ſunt quæ in calumniam vocata ſunt verba. Cyrillus enim animi & corporis, è quibus homo componitur, vocibus differentiam conſtituere recuſabat. Quamobrem ſic ait: non per partes naturas ponimus, ſed diuiſio inquit, verum addidit, *vnam eſſe vnius intelligimus.* & quid hoc. vnam enim hic hypoſtaſin, ſed non naturam aſſerit, idque manifeſtius reddit oſtendens, *vtroque vnum animal conſtituitur.* Quomodo igitur fieri poteſt vnam eſſe animi, corporisque naturam. Sed vide iterum alteram hæreſeos amentiam, intelligere oportet, inquit, non dicere. quamquam quis neſcit rectè intellectum, rectè etiam dici, contra vero male intellectum, malè etiam dici. Si vero, quia dicit, *vnam vnius intelligimus*? Illud vero *vnam ſecundum nos naturam* dixit, vnius quoque dumtaxat animalis eſſe intelligere par eſt, dicere vero non item. non igitur afferendum & intelligendum, vnam eſſe naturam, quibus hoc acceſſit, quomodo idē integrè dixit, quæ dixiſſe non oportuit? Sed valeant hæ nugæ. Iterum aiunt, inquit, *ut bina non amplius eſſe bina, ſed vtroque tantum vnum perficitur animal.* Igitur duas aſſerere naturas, non duas amplius manere. Si vero exemplo loquuntur, duas naturas non amplius dicit manere duas, videlicet de Chriſto idem ex conſecutione conſideratur. Et
411 quidem non intelligentes affirmant, primum quidem, vt non omnia in exemplo debent, & per exempla conſideratis conſiderari. deinde, non amplius eſſe duos, ait: hoc eſt, non ex parte, & per ſe ſubſiſtere, ſed, vt antea diximus, vtroque vnum animal conſtitui. Et conſidera, quomodo non ex vtroque, ſed per vtraque fiat animal. Significans, vtramq; naturā in abſoluendo animali conſeruari. quando quid prohibuit pro illo *per vtraque* dicere, per vnā vnum perfici animal, Si enim bina bina non maneant, in vnam conuenerunt naturam, per vnam dici oportebat fieri, animal vnum, & neque iterum dixit, ex vtroque vna natura perfecta eſt: ſed vnum animal, hoc eſt, perſona. & rectè non dixit vna natura perfecta eſt. Hoc enim aſſerere Apollinarij hæreſis eſt, qui dixit, *miſtio diuina Deus & homo vnam & eandē perfecit naturam*, & quamuis in prima ad Succenſum epiſtola de eodē exemplo agit, &, ſi videtur, capiamus exempli gratia noſtri compoſitionem, qua homines ſumus. Componimur enim ex anima & corpore, duasq; perſpicimus corporis alteram, alteram animi. quare in compoſitione duas naturas conſpicit, non igitur amplius eſſe duos, neq; vnam fieri naturam aſſerit, abſit, ſed non ex parte & per ſe ſubſiſtere. Diuerſam vero eſſe animi & corporis naturam, & poſt compoſitionē in compoſito perſpici: Teſtaturq; ne Gregorius cognomento Theologus his ferè verbis in oratione de baptiſmo, *Geminatos nos è duobus entibus animo & corpore, & hoc quidem viſibili, illo vero inuiſibili, gemina quoque purgatio*, & quæ ſequuntur Quin & B. Cyrillus libro nono commentariorum in Ioannem Euangeliſtam ita ſcribit. Sacræ nos docent ſcripturæ, credere in crucifixum, mortuum, & à mortuis excitatum, vt non alium exiſtentem Filium ipſi quam Verbum. Deinde, non quantum in naturæ vnitatem dico, corpus enim corpus non verbum, etſi corpus Verbi, ſed quantus eſt filiationis veræ vſus. Vbi igitur ſubſtantia hoc eſt naturæ corporis, & animæ identitas? vel quomodo hæc vna, quorum non licet capere identitatem naturarum & eſſentiæ. Eadem quoque magnus Euſtathius, Antiochiæ præſul, Antiochus quoque Ptolemaidis Epiſcopus, cum ait; Domine, *fili Dauid, & duplex ac ſimplex, vnus & duo, non diuiſæ incarnationis, non duplicatæ redemptionis, vt non DEVS patibilis inuentus, neque homo per ſe mundum ſeruans.* Et aureum illud os Eccleſiæ, alijque plurimi SS. Patrum, in duabus naturis, atque eſſentijs vnum agnoſcunt Chriſtum. E quibus incarnatum Verbum
412 compoſitum eſt, in ijs & eſt & cognoſcitur: Cyrillus rurſum exclamat: *quemadmodum*, inquit, *in diuinitate perfectus, & in humanitate*, & iterum: *non ipſum vnigenitum Dei Filium, qua parte cognoſcitur & reuera eſt Deus, pati in propria natura corpore affirmamus: pati vero potius terrena natura.* Et rurſum: *Oportet enim ſeruari neceſſario vtraque, vno & vero filio.* Et illud: *non pati diuinitus*, Et illud: *dicere humanitus pati*, Ipſius enim caro paſſa eſt. Verum doctus Cyrillus ita ſenſit, at contra hæretici affirmant, *diuine paſſus eſt ſimul & humane.* Sed hic rurſum ait: *humanitatis perfectio, noſtræq; naturæ exhibitio allata eſt, dum diceretur incarnata.* Supra quoque de carne à Verbo aſſumpta ſic loquitur, *neque diminuta eſt, neque* (vt ipſe ait) *furto ſublata eſt, neceſſario igitur ſeruatur.* & paulò ante: *Etſi compoſitionis verbis ineſt differentia ſecundum naturam, eorum quæ ad vnitatem collata ſunt.*

EPHRÆMIVS. Et alibi: *Non commiſtum eſt per hoc, vt ipſis videtur, ne in carnis quidem naturam tranſiit Verbi natura, ſed neque carnis natura in illius, ſed in proprietate ſecundum naturam, altero manente atque intellecto, ineffabilis atque inexplicabilis vnio, vnam nobis filii naturam oſtendit, niſi*, vt ait, *incarnatam*. Ecce clarè etiam poſt incarnationem vtriusque vnitorum, ante dixit manere in ijs, quæ ſecundum naturam. Scriptor hæc enarrans ſcribit, vt conſubſtantiale conſubſtantiali ſecundum hypoſtaſin non vnitur, neque enim anima animæ in perſona vnitur, neque corpus corpori. Quæ vero diuerſa ſubſtantia vnituum perſonæ vnitatem abſoluunt, in vnam enim ſubſtantiæ proprietatem, quæ ex vnitate ſunt non conuertuntur. Quare, ſi volumus, vnamincarnatam. Verbi naturam, id eſt, vnam perſonam, in ſe ipſam inualeſcere agnoſcimus vnitorum in natura differentiam, vnam igitur Verbi incarnatam naturam, vnam intelligimus perſonam. Si enim vnam naturam incarnatam aſſerentes, propriè naturam incarnatam intelligimus, Patrem & Spiritum incarnatos aſſerimus. Vna enim eſt eademq; natura Filij, Patris ac Spiritus ſancti: Verum conſiderandum illud accuratius. Sed hæreſis quid aſtruit? Duarum naturarum vnitatem aſſerimus poſt vnam vnionem. Verum ſi naturam & eſſentiam dicunt, quomodo non confuſionem & conſubſtantialitatem ſentientes capiuntur. Si verò vnam perſonam, vel vnam hypoſtaſin rectè adſtruunt, cognoſcant ſummam & indiuiſam vnitatem, neque ſuſcipere ſectionem vnitatum, neque confuſionem, neque conſubſtantialitatem, Sic enim affirmat B. Cyrillus cõmentario in Ioannem: *Vnus eſt filius & Chriſtus, diuiſionem non admittens in humanitatem, niſi quod dicere ad diuidendum ſolum Verbi & carnis naturam, non eandem eſſe cognitam*. Rurſumque ad Eulogium ſcribens: *Et illud non ignorent, vbi enim vnio nominatur, non vnius rei collectio ſignificatur, ſed duarum, vel plurium, & ab inuicem diuerſorum. Siquidem vnitatem dicimus: Confitemur, carnis animatæ perſpicuè & Verbi facta eſt vnio.* & rurſum ex eadem verbi actione. Quid agas, quando, qui natura nobis, cum ſimplex eſt, euadit duplex? Et millies inuenietur ſanctus hic vir cõfiteri vnum Chriſtum à conſubſtantialitate Patris & noſtri non diſcrepare. Amphilochius quoque Iconij Epiſcopus ita ait: *Apparet certè ſanctos Patres noſtros conſubſtantialem aſſerere Patri filium ſecundum diuinitatem, & conſubſtantialem matri ſecundum humanitatem, duplicem quoad eſſentiam ſiue naturam, non duplicem qnoad perſonam*. Et vero Amphilochius inter fidedigniſſimos eſt. Cyrillus enim eo teſte vtitur contra impium Neſtorium; Ambroſius quoq; confeſſor ille admirabilis ſic ſcriptũ reliquit: *appone vnionem diuinitatis & carnis, vnus in altero vocatur Dei filius, quod in ipſo vtraque natura ſit*. Idem fere teſtimonium adhibet contra Neſtorium Cyrillus in Oratione, quæ inſcribitur *de expoſitione fidei*. Sic enim confeſſor ille ſcribit: *aſſerentes Chriſtum purum hominem, vel patibilem Deum, vel in carnem conuerſum, vel conſubſtantiale corpus habere, vel calitus delatum, aut imaginationem eſſe, vel mortale Dei Verbum, indiguiſſe vero in reſurrectione opera Patris. aut inanimatum eſſe corpus, vel ſine mente hominem reſumſiſſe, aut duas Chriſti eſſentias miſtione confuſas vnam factam eſſe ſubſtantiam: & non confitentes IESVM Chriſtum duas eſſe ſubſtantias incommixtas, vnam vero perſonam, qua ratione vnus Chriſtus, vnus filius, hos Catholica excommunicat eccleſia.* Non enim verbi & carnis conſubſtantialitatem, id eſt, vnam naturam dixerunt Patres fieri, vt S. Ambroſius contra Apollinarium ſcribens affirmat. Sed quantum nos reprehendimus, pullulant alij dicentes, *Domini corpus ac diuinitatem vnius naturæ eſſe*. Quis Orcus hanc euomuit blasphemiam? Ariani enim paullo magis tolerandi ſunt, quorum error maiori contentione omnia peruadit, Patrem, Filium & Spiritum S. non vnius naturæ aſſerentes: Quemadmodum Chriſti diuinitatem, & carnem vnius naturæ eſſe dicere conati ſunt. Eadem ſed clarius, Athanaſius in epiſtola ad Epictetum. Scriptor referens, deinceps natura ſiue ſubſtantia, & de hypoſtaſi, ſiue perſona, patrum adhibens teſtimonia. vt quod commune eſt vocetur natura, genus, eſſentia: quod vero proprium eſt, Hypoſtaſis, & perſona vocetur, & propriè quidem loquitur, cum ſubſtantiam dicit eſſentiam, & vice verſa. Abuſiuè autem capere quis poteſt naturæ nomen pro hypoſtaſi, oportet tamen non ad impiorum libidinem, ſed ad ſenſum piorum intelligere, etſi de perſona quidem affirmatur hoc vocabulum, & de perfecto vno pro hypoſtaſi, oportet capere naturæ nomen. Si vero de ijs, ex quibus vnus perficitur Chriſtus: tunc naturę vocabulũ, pro propria natura & eſſentia intelligere.

Amphilochij laus.

S. Ambroſius.

Ariani.

413

414

Hæc

Hæc enim obſeruantes, nuſquam ſanctos ac diſertos patres noſtros inter ſe pugnare videbimus, talemque eſſe Patrum mentem cognoſce è ſtrenuo Cyrillo prima ad Succenſum epiſtola: *Non eſt enim ex eorum quæ fieri non poſſunt numero, in diuinitatis eſſentiam ſiue naturæ digreſſum eſſe aliquid creaturam poſſe. Caro enim creatura eſt: conſtat itaque naturam hic pro ſubſtantia capi.* Rurſum in epiſtola ad Neſtorium: *Aſſerit enim Deum ſuum Patrem, & certè Deus cùm ſit ſuapte natura atque eſſentia, etſi natura eſſentiæ concurſum accepit.* Et rurſum: Quando enim diuinitus de ſe ipſe teſtatur: *Qui videt me videt & Patrem.* Et: *Ego & Pater vnum ſumus.* Diuinam eius & inexplicabilem intelligimus naturam, qua vnus eſt cum Patre, per eandem ſubſtantiam. Omnibus enim perſpicuum eſt, vt naturam atque eſſentiam hoc ſignificantem confirmarit. Sanctus quoque Amphilochius, vt clarè diximus, ſimiliter. Sed naturam pro ſubſtantia capi, oſtenſum eſt, abuſiuè quoque & pro hypoſtaſi capi, Cyrillus teſtatur. Nam in controuerſiis ait. Nos igitur illius argumentis pugnamus, vnitatem in perſona fieri aſſerimus, nihil aliud apparente ſecundùm hypoſtaſin, quam ſolam Verbi naturam, videlicet hypoſtaſin, quod eſt, ipſum Verbum humanæ naturæ reuera vnitum, ſine mutatione & confuſione, vt ſæpe iam diximus, vnus eſſe percipitur, & eſt CHRISTVS idem homo & Deus. Magnus quoque Baſilius Cappadox, cuius fama vniuerſum peruagatur orbem, *formam & eſſentiam* idem eſſe docet. Proclus quoque Conſtantinopolitanus Patriarcha ſimiliter: Ille enim formam eſſentiam appellauit, hic verò naturam. Sic & Patres noſtri è duabus conſtare naturis Chriſtum Ieſum, è duabus ſubſtantiis intelligunt. Quemadmodum & cum in duabus naturis, in duabus ſubſtantiis. Et ille tonitrui filius idem docet, cùm ait: *Quod fuit in initio, quod vidimus oculis noſtris, & manus noſtræ contrectauerunt, de Verbo vitæ.* Vnum & eundem per quæ diximus manibus tractabilem naturam habere & intractabilem, prædicauit. Verbum enim intractabile tractatum eſſe oſtendit, & inuiſibile viſum fuiſſe prænuntiauit. Quare Chriſtus vnus in palpabili, & impalpabili ſubſtantia, vt & in viſibili atque inuiſibili cognoſcitur, & aliis præceptor agnoſcitur. Si enim & vnius perſonæ alterum: ſed nemo ſana mente dicere queat, vt eadem natura tractabilis & intractabilis, ſub aſpectum cadentis & minimè, ſic & à fidelibus ſumptum Chriſti corpus, & ſenſibilis eſſentiæ non cognoſcitur, & indiuiſum à gratia intelligibili manet. Et ſpiritualis baptiſmus, totum factum eſt vnum exiſtens, hocque ſubſtantiæ ſenſibilis proprium eſt, per aquam inquam, ſaluat, & quod factum eſt non perit. At verò impius ille Neſtorius, qui cum Deo pugnandi auctor exſtitit, impietatem opponere videtur, duas naturas diuiſas & proprias perſonas excogitauit, & naturarum ſecundùm hypoſtaſes diuiſionem, & vna adoratione vnum facere conatus eſt. At verò Eutyches Dei quoque aduerſarius, vnionem hypoſtaticam non eſt inficiatus, atque incarnatum è virgine Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum, aſſerere pœnitentia ductus, quod nolebat, didicit. Sed quod prius aſſeruerat è cœlo detuliſſe carnem, aſſerentes execratus eſt. Conſubſtantiale verò nobiſcum, & ſæpe ac multum coactus, nequaquam confiteri voluit: verùm vnam prædicando naturam, cùm carnem *nobiſcum conſubſtantialem* debuiſſet confiteri, excommunicationi ſubiectus eſt. Hunc quidem ſcopum aſſecuta prima oratio, finitur.

Ioan. 14. 9. *Ioan. 10. 30.* *Baſilii laus.* *1. Ioan. 1.* *Neſtorius impius.* *Eutyches.*

Altera verò capitibus quinque, quorum ſcientiam Anatolius Scholaſticus exquiſiuit, rationem reddit: vno quidem, an nunc etiam Dominus noſter Chriſtus in carne cognoſcitur? Altero verò, ſi compoſitus Adam formatus eſt, quomodo immortalis eſt conditus? Tertio quomodo perſuaderi poſſet etiamnum Ioannem Euangeliſtam ſuperſtitem eſſe? Adhuc verò ſi immortalis Adam eſt conditus, quomodo quid vtile erat ignorauit? Quinto quid eſt *quòd Adam factus eſt ſicut vnus è nobis*? Primum quidem multis ſcripturis & Patrum ſententiis confirmat. Primò Eſaias de Chriſto incarnando ſic habet: *Quis eſt iſte qui venit de Edom.* Hoc eſt terrenus: & ſtatim: *Tinctis veſtibus de Boſra:* Hebræi verò *Boſor* carneum appellant. Et mox: *Quare ergo rubrum eſt indumentum tuum, & veſtimenta tua ſicut calcantium in torculari?* Hoc affectus poſt affectum, & in inuio ſignificat myſterium. Et rurſum alius Propheta, vt in perſona
416 Dei, inquit, tanquam interrogantibus Angelis: *Quid ſunt plagæ iſtæ in medio * manuum tuarum*? Et ſubiicit Saluator: *Plagatus ſum in domo eorum qui diligebant me.* Sed & Angeli in aſcenſionis tempore aſtantes: *Veniet*, inquiunt, *quemadmodum vidiſtis eum euntem in cœlum.* Primus quoque martyr Stephanus martyrij tempore, conſpiciens

Geneſ. 3. *Eſa. 63.* *Boſor.* *Zach. 13. 6.* ** Gr. ὤμων hominorum.* *Act. 1.*

EPHRÆMIVS. Deum Chriſtum ſtantem à dexteris, qua forma cum diſcipulis verſatus eſt, piam ac diuinam viſionem liberè confeſſus eſt. Electionis item vas ad veritatem bene informatus, audiit è cœlo clamantem Chriſtum: *Saule, Saule, quid me perſequeris.* Quo audito, *Quis es*, inquit, *Domine. Ego ſum Ieſus Nazarenus quem tu perſequeris. Nazarenus* verò & *Ieſus* cùm dicit, carnis veritatem oſtendit. Idem teſtatur Gregorius Nazianzenus, & Cyrillus contra Conſubſtantialiſtas libro. Baſilius quoque oratione de Fide. Quin & Cyrillus ad Acacium Scythopolitanum Epiſcopum ſcribens, in interpretatione vocis ἀποπομπαίου, id eſt malorum depulſoris, Auerrunci, & innumeri alij cum carne veniſſe ac manſiſſe, & ſic eſſe ad ſecundum eius vſque aduentum docent. propterea quoque cœleſtis ac terrenus, viſibilis atque inuiſibilis. Viſibilis quidem cum diuinitate, non ſecundùm diuinitatem, ſed ſecundùm corpus: rurſum quoque inuiſibilis cum humanitate, non ſecundùm humanitatem, ſed diuinitatem. creatus & increatus, aliaque ſecundùm piam dictam diſtinctionem conſiderantur. Etenim caro noſtra Deo Verbo vnita hypoſtaticè, non in ſubſtantiam Verbi mutata eſt, etſi Dei caro facta eſt, neque Verbum in carnem, etſi propriam ſibi hanc ſumpſerit. Sed vnus idemque dicitur Chriſtus: ſeruatur verò indiuisè, & ſine mutatione, & quomodo in his & ex his cognoſcitur Chriſtus, ex alio in alium non mutari, ſed, vt ſæpenumero dictum, vnus idemque eſt. idem generatur, eſtque ſine genealogia ſecundùm aliud atque aliud. Etenim ſacra ſcriptura ait: *Homo eſt, quis nouit eum, generationem eius quis enarrabit?* Sed & rurſum clamat: *Liber generationis Ieſu Chriſti filii Dauid.* Quare ſecundùm diuinitatem ingenerabilis eſt: ſecundùm humanitatem verò generabilis. Idem prænoſcit omnia, eſt enim natura Deus. & rurſum ignorare dicitur extremũ diem per carnem noſtram. & neque me videtis neque Patrem meum videtis. & rurſum ſcilicet humana conditione ſcitis, *Et vnde ſim ſcitis, Si ego teſtimonium perhibeo de me ipſo, teſtimonium meum non eſt verum.* alibi quoque: *Et ſi ego teſtimonium perhibeo de me ipſo, verum eſt teſtimonium meum.* Hoc quidem reſpectu diuinitatis: illud verò humanitatis reſpectu. Vnus itaque idemque eſt incircumſcriptus & circumſcriptus, tanquam duas generationes habens & ſubſtantias, vnus tamen. Si verò vnius eſt ſubſtantiæ ſecundùm carnem, hoc contra Manem, vnam illius confitebuntur generationem, & fruſtra Filius hominis vocabitur. Hactenus capite primo iſta exequitur. Alterum verò ſic diſſerit: Si mortalis vel immortalis Adamus initio conditus eſt, conſtat Deum non feciſſe mortem, neque hominum interitu delectari: inuidia dæmonis mors in mundum venit, iuſſit verò hominem aliquandiu manere incorruptum, præceptum cuſtodiendum ei tradens, quod tranſgrediens pro incorruptibili corruptibilis euaſit. Libertate enim arbitrij donatus homo, arripuit ſponte quòd deterius eſt, relicto meliore. Sed immortalem animam & intelligibilem creatam, poſt lapſum ſcimus morti tradidiſſe: idque non corporali modo, verùm, quod eſt grauius, intelligibili. Peccatum enim animi quædam mors eſt, veluti pœnam & ſempiternam corruptionem illi parans: *Timete qui poteſt animam & corpus perdere in gehennam.* Simplex igitur ſolus eſt Deus atque incircumſcriptus. Omne enim quod circumſcribitur ſimplex non eſt, omnia enim præter Deum compoſita ſunt, quia compoſitum poteſt & immortale fieri, & * Angeli id teſtantur & anima, amplius verò teſtificatur id reſurrectio, qua non minus atque primò compoſitus homo ad immortalitatem reſurgens exiſtit corpore & animo præditus. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: & mortale hoc induere immortalitatem:* & ne dixerit aliquis, corpus tunc in animæ conditionem migrare. Si enim tenuius fit atque auguſtius, ſed corporis ſpeciem ſeruat, & homo eſt hominis habens inſignia. teſtatur id Enoch, Elias, & Ioannes tonitrui filius, adhuc in corpore agentes. Hos enim vt initia totius conditionis noſtræ conditor arripiens, omnibus oſtendit, vt niſi Adam peccauiſſet, adhuc viueret, niſi quod longam vitam agentes guſtant aliquando mortem, etiamſi in momento oculi. Vide eorum fidem, vt è tribus generationibus adducantur, ante legem latam fuit Enoch, poſt legem Elias, tempore gratiæ decus diſcipulorum. Quare ſi Adam non peccaſſet, cum his incorruptibilis vixiſſet: virginem autem Ioannem ſic ſupereſſe, vt poſtulaſti, vt Enoch & Eliam, traditione habemus, & quod in Euangelio habetur, in hunc ſenſum trahitur. Dixit Chriſtus qua morte eſſet moriturus Petrus, & interrogans his auditis de Ioanne Euangeliſta. Patet itaque hunc nihil aliud quàm de morte illius quæſiſſe. *Hic autem quid?* Nihil aliud de ipſo

Act. 7. 56. *Act. 9. 4.* *Heb. 7. 3.* *Eſa. 53. 8.* *Matth. 1.* *Marc. 13.* *Ioan. 7. 8.* *Ioan. 5. 31. & 8. 14.* *Matth. 10. 28.* τὰ νοερὰ τάγματα. *1. Cor. 15. 53.* *Enoch.* *Ioannes Euangeliſta.* *Elias.* *Ioan. 21.*

417

418

de ipso ex Saluatore audiuit, alio responsionem detorsit, tanquam aespiciens & nihili eum faciens doctoris de ipso prophetiam. & Petri interrogatione de morte interrogantis an Ioannes esset moriturus: & respondente Domino: *Si eum volo manere donec veniam quid ad te?* Quomodo non illum mansurum in hunc vsque diem veritas prædicit. Quamobrem B. Cyrillus illud, *Sequere me*, de morte Petri dixisse Christum accipit. Illud autem: *Exiuit sermo ille inter fratres quia discipulus ipse non moritur*, & quæ sequuntur. non modò nihil pugnat, sed & consonat: non enim quis immortalem dixerit, sed manere cum Enoch & Elia, vsque ad secundum Domini aduentum, quod & discipulus iste confirmat: *Et non dixit ei Iesus, Non moritur, sed si eum volo manere donec veniam, quid ad te?* & apparet quod immortalem esse negauit, *Manere verò donec veniat*, confirmauit. Si verò Eusebius Ecclesiasticæ scriptor historiæ, & tempora quibus vixit numerauit, ad vsque Traiani tempora peruenit, nihil prohibet, etiamsi dicat. Hoc vnusquisque mente percipiat, tanquam tempora, Enoch ostendat, & quot annos vixerit sacræ litteræ clarè ostendunt. Sed non propterea quis iustus translationem cum corpore inficiabitur. Huic sententiæ consentiunt actiones dilecti Ioannis, & vita, quas pauci narrant. Cùm in aliquo loco, vt aiunt, illius monitu positus esset, quæsitus mox iuuentus non est, sed diffundens sanctimoniam è loco, quo breui tempore continebatur, à quo tanquam sanctitatis fonte sacrum vnguentum hausimus. Illud verò patet, præsentem quæstionem, quamuis à veritate abhorret, non adferre animæ periculum: fidei enim inuestigatio, veritatem transiliens, magnum animæ naufragium creat: Ideò quoque vel breuis syllaba, quæ ad veritatem conferat, defendenda est: Quæstio verò
419 problematum contra pietatem, pulchrum quiddam est, si ad veritatis finem perueniat, si verò ab ea aberret, non pulchrum quidem, tamen perniciem animæ non adfert. Sic secunda & tertia profligatur quæstio: immortalis verò creatus Adam, quid vtile, ignorauit. Quemadmodum & ante ipsum diabolus cum asseclis. Illud verò: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus est:* etsi quibusdam per ironiam dictum videtur, verùm non ita est, non quod reuera factus sit Deus, hoc enim fieri non potest, blasphemumque est: Quid igitur sibi vult: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus est.* Ecce nunc, ait, sensum accepit, quoad hæc imaginari se Deum esse. Ad illius sententiam hęc loquitur Deus, accusatque malitiam. Exprobrare verò Deum ad institutionem nostram sæpenumero in scriptura comperimus. Et hæc quidem secunda ratio. Potest autem illud: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus est*, ironica figura proferri, & à probro sermonem abstinere, & miserabilem sermonem in miseriis ostendere. Eligat quisque quod sibi placeat.

Ibidem.

Gen. 3. 22.

Gen. 3. 22. Theodoret. quæstio. in Gen.

Tertia verò oratione ad Domnum & Ioannem scribens, monachos in Cilicia secunda, hæc de Chalcedonensi refert Synodo, rectæ fidei normam esse, & Cyrillo placere vnam Verbi hypostasin incarnatam prædicare, & vnam personam, & sentiri consubstantialem Patri Filium diuinitate, & humanitate nobis similem. Hoc nimirum est duas fateri naturas, è quibus vnus Christus conditus est. Duas enim generationes vnius Christi & Dei nostri cognoscentes, neque carnis, neque Verbi differentiam secundùm substantiam ignoramus. Hæc verò fides Chalcedonensis concilij præconium præ se fert, deinde trecenti & septuaginta Episcopi hanc subscribendo consignarunt, in qua admirandi viri Simeon & Iacobus & Baradatus hanc suis scripturis fidem confirmarunt. Quæ cùm ita sint, efficitur, vbi vna est secundùm hypostasim vnio, ibi omnem diuisionis opinionem euanescere. Nosse enim substantiarum differentiam, non est illas diuidere secundùm B. Cyrillum, quia nobiscum consubstantialem incarnati Dei Verbi clarè concilium prædicauit, quod antea alij S S. Patres docuerunt, nusquam sumptæ vocis generalis *Synodi* decretis confirmationem, omnes idcirco exterminantur. Impia doctrina Eutychis in perfida Synodo damnata, ab alia non condemnata. Ille enim iusta diuisione dissoluta, sub venerabili Flauiano, qui ipsum sustulit iustitiæ iniustè participantis, & clarè pronuntiantem, vnam quidem Verbi naturam incarnatam, hoc est personam, simulque asserentem consubstantialem nobis esse, dicit, sanctos
420 Patres non vti nuda voce, & improbè inuestigare, sed mentem adhibere scriptori pio, & admonitionis adhibet testes: Athanasij librum contra Arianos, Cyrilli thesaurum, Ioannis Chrysostomi commentarium in epistolam ad Galatas: Ait enim: Carne pati Deum Filium, sententiam esse Ecclesiæ: pati verò diuinitate, hæreticorum esse & blas-

Chalcedonense Concilium.

phemum

EPHRÆMIVS. phemum. Adfert & varia teſtimonia ex Cyrilli ſcholiis, ex epiſtola ſecũda ad Succenſum, ex prima ad Neſtorium, ex theſauris, ex interpretatione ἀποπομπαίου, ex Apologia duodecimi anathematiſmi, ex epiſtola quoque ad reginas, & ex commentario in epiſtolam ad Hebræos, item in Eſaiam, & in octauum Pſalmum, & ex oratione de impatibilitate, itemq; de perturbatione, rurſum ex commentario in Ioannem lib. ſeptimum, ſecundum, octauũ, & nonũ de incarnatione, loco vno & item altero, ex interpretatione epiſtolæ ad Hebræos: Adduntur & Gregorij & Baſilij de gratiarum actione teſtimonia, itẽ ex epiſtola ad Soſopolitas & ad Apolinarium. Quin & Athanaſij athletæ magni

Seueriani. è diuerſis ſermonibus, Seuerianis hæreticis delirantibus, intelligẽdo alteram ſpeciem ac diuerſam naturã in vnionem inexplicabilem cõueniſſe, aſſerendum non eſſe: magnum vir pius riſum mouet, & ante hunc virum ipſa communis opinio, & Pauli vox eſt cùm

Rom. 10. 10. dicit: *Corde quidem creditur ad iuſtitiam, ore autẽ confeſſio fit ad ſalutem.* Aſſerit & vnam inquit perſonam, hoc eſt Verbi incarnati hypoſtaſim pronuntiamus. Quandoquidem ſimplicem ponit IESVM D. Dionyſius Areopagita, & de hypoſtatica quidem vnione, iuſtè contra pietatem compoſitum dicitur: compoſitum verò dicere nemo audeat præter Apolinarium. Manifeſtè & Chriſtus, hypoſtaſin compoſitam eſſe, naturam

Luc. 24. 39. non item: Intrans autem ad diſcipulos obturatis oſtiis: *Palpate*, inquit, *& videte, quia*

Ioan. 4. 24. *ſpiritus carnem & oſſa non habet, ſicut me videtis habere.* & alibi: *Spiritus eſt Deus, & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.* Quomodo hæc ergo non pugnant? vel quia ſecundùm eſſentiam diuinitatis carnem non habet, quando eſſentia compoſita eſſe nequit, ſed ſecundùm perſonam & hypoſtaſin carnem habet, vt habere cernitur, & quod non habet ſecundum ſubſtantiam (non enim compoſitus erat) hoc hypoſtaticè poſſidet, hypoſtaſis enim compoſita eſt, & ſecundùm vnam quidem ſub- 421
ſtantiam non habet alteram, ſed quod ad perſonam, vtranque habet, quemadmodum & carnem habet ac ſpiritum hypoſtaticè: ſubſtantialiter verò neque ſpiritus eſt caro, neque caro ſpiritus induit naturam. Hoc explanans beatus Cyrillus: *Si enim*, inquit, *caro caro eſt & non deitas, etſi Dei caro facta eſt, ſecundùm ſubſtantiam differentiam in-*

Ioan. 17. 21. *uenio, etſi Filium vnum eſſe confitear.* Ad hæc in Euangeliis Chriſtus cùm dicit: *Vt ſint vnum ſicut & nos vnum ſumus, Ego in eis, & tu in me.* Vtriuſque conſubſtantialem naturæ fuiſſe oſtendit. Vnum enim eſt diuina natura cum Patre Dei Verbum, & vnum rurſum in ipſis, id eſt ſecundùm noſtram eſſentiam. Dictis aſſentiens Cyrillus ſic dictum explanat: *Quemadmodum*, inquit, *ego in eis, quia carnem illorum geſtat, & vt Pater, tu in me, quia tuæ ſum eſſentiæ. ſic volo vt hi quoque in vnionem adducti coniungantur inuicem. & vt vnum corpus in me omnes ſint, ſicut vno comprehendente templo.* Idem etiam

Eſa. 9. 6. Iſaias his verbis aſſerit: *Puer natus eſt nobis & filius datus eſt nobis*: & Deus eſt potens ac fortis. Quà puer, eſt nobis conſubſtantialis: quà verò Deus, Patri & S. Spiritui conſubſtantialis. Gregorius quoque Nyſſenus contra Apolinarium ſcribens: *Si enim in contrariis*, inquit, *proprietatibus vtriuſque cernitur natura, carnis, inquam, & diuinitatis, quomodo vna duo?* Hæc ſacer Ephræmius congerens, impiè interpretantibus Domni

Ioan. 1. ſociis illud: *Et habitauit in nobis.* Illos enim reprehendit: Nam pro illo: *In terra viſus*

Bar. 3. 38. *eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt*: vocem peruersè intellexit, hanc illi æquando:

Gen. 13. 12. *Loth habitauit in oppidis circa Iordanem, & habitauit in Zodomis*, taxans ineptam con-

Ioan. 1. ſecutionem, verbum illud *Habitauit*, explanat, interpretamentum eſſe eius: *Verbum caro factum eſt*, & reprehenſionem mutationem, atq; alterationem Verbi accuſaturis.

Ioan. 1. Dicit enim Euangeliſta, *Verbum caro factum eſt*, ſtatim ſubdit, *& habitauit in nobis*: in vnam perſonam conuentum, & indemutabilem vtramque naturam, vtraque explicans voce. Sic ſcripturam contemplatus, Chryſoſtomum teſtem adhibet, & præterea Cyrillum, Athanaſium, Gregorium Theologum. Hinc rurſum dicta adfert, quorum auctores Domnus & Ioannes, & oſtendit ipſos per ſe, etiam inuitos, fateri inter multos, quæ in ſacra Chalcedonenſi Synodo decreta ſunt, & temerè hæc ipſos inuertere. Illud quidem aſſerere, Ieſum Chriſtum è duabus naturis conſtare etiam ante vnionem, im- 422
pium penitus & abſurdum eſſe declarat. Semper enim Verbi natura & veluti poſt incarnationem coæterna Patri & conſubſtantialis fuit. Sed nunquam caro Verbo vnita, neque ſubſiſtentium integrè erat. Quomodo igitur, niſi quis cum Neſtorio ſentiat, fieri poteſt è duabus naturis, antequam incarnaretur, dominum cogitare vel dicere: pium quidem eſt & orthodoxum, poſt vnionem iam è duabus naturis factum dicere,

quemad-

EPHRÆMIVS.

quemadmodum eum vidimus. Hoc & ſacroſanctum concilium Chalcedonenſe confirmat, clarè & euidenter oſtendens, in diuinitate perfectum Chriſtum & in humanitate. Si quis porrò Seuerianus dixerit, duas naturas in Chriſto duas perſonas conſtituere, & hypoſtaſes, natura enim ſine perſona non eſt, neque non ſubſiſtens: Sciant patris ſui impudentiam abſcondentes, non tamen ſapere. Etenim Seuerus non erubuit exponere & demonſtrare, è duabus naturis, duabus perſonis, hypoſtaſibuſque duabus Chriſtum componi. Niſi quod ſciendum ſit, ſæpius in entibus naturam dici, non neceſſario tamen adduci & perſonam, veluti aquæ natura, iræ, belli, pugnæque. Vbi, quæſo, aliquis è prædictis vt naturam ita perſonam temerè appellauit? & rurſum: Dicimus ſingulos homines animæ naturam, & naturam corporis habere: animæ autem perſonam & corporis, vel animæ ſubſiſtentiam, vel corporis habere, ne fabulæ quidem finxerunt. Sed duarum naturarum vnionem, vnam hypoſtaſin, vnamque perſonam confiteri, idque pium eſt, eque ſanctorum Patrum ſententia. Ioannes Chryſoſtomus quidem Ioannis Euangelium exponens, vndecima homilia ſic habet: Vnione & coniunctione Deus Verbum & caro vnum ſunt, nulla facta confuſione, nullaque ſubſtantiarum corruptione. Idemque teſtatur in epiſtola ad Orientales Cyrillus: etſi inquit diuerſitas ſit naturarum ignota, vnus tamen eſt CHRISTVS. Et Mediolani præſul Ambroſius oratione de incarnatione: Eos autem excommunicationis vinculo ſtringit Eccleſia Apoſtolica, qui duas naturas habere inconfusè, vnamque perſonam ſecundùm quam vnus CHRISTVS & vnus eſt Filius auſi ſunt infitiari. Adhæc & Hieroſolymitanus Cyrillus, Iconij Amphilochius, Proclus Conſtantinopoleos Epiſcopi. Qui in Quadrageſimam ſic loquitur: Diuina natura increata, & noſtræ carnis legitima aſſumptio, & vnus eſt Filius, perſonis non ſeparatis, ſed mirabili quadam diſpenſatione duas naturas in vnam hypoſtaſin coniungente. Sed & Paulus Emiſſenus Epiſcopus, præſentiam Domini declarans, vehementerque illuſtrans, ſic ait: Statim princeps & lingua Apoſtolorum dixit: *Tu es* CHRISTVS *Filius* DEI *viui*. *B. Ambroſius.* *Matth. 16. 16.*

423 *Tu es* CHRISTVS * duplex natura ſcilicet. *Tu es* CHRISTVS, & non dixit Filius, ſed Filius DEI viui, quo vnam perſonam commonſtrauit. Quin & Hilarius Gabalitarum confeſſor & Epiſcopus libro IV. de fide & de vnitate, hæc denuntiat, Cyriacus quoque Paphi, vnus de trecentis illis & octo Patribus. Id & in libro quem Gratiano Cæſari inſcripſit Ambroſius Epiſcopus Mediolanenſis, & in libro de Apollinario, & de incarnatione. Sed & Petrus Martyr Alexandriæ præſul, Baſilius Cæſareæ Cappadociæ, Gregorius Theologus in natali Domini, & libro ſecundo de Filio, & epiſtola ſecunda ad Cledonium, locupletiſſimè hæc ipſa teſtantur, & Amphilochius epiſtola ad Seleucum, & Chryſoſtomus in primam Pauli ad Timotheum, Proclus quoque Byſantinus in ſermone de natiuitate Domini. Athanaſius etiam Alexandriæ Epiſcopus in epiſtola ad virgines, & Cyrillus epiſtola prima & ſecunda ad Succenſum, & ad Orientales, ad Acacium Epiſcopum Melitenes, libro de incarnatione, & epiſtola ad Eulogium ſacerdotem, & in theſauris, aliisque variis libris. Has ſanctorum Patrum ſententias ſacra Chalcedonenſis Synodus coaceruans, religionem orthodoxam confirmauit. Quare contra hanc diſputare eſt ſanctos Patres tanquam inuidiosè oppugnare. Siquidem CHRISTVS verus DEVS noſter, neque proprietatem diuinitatis, neque humanitatem diuiſit, ſed omnia vnione perſonarum ipſe vnus & idem, tam humana quàm diuina perfecit: iterumque eoſdem ſanctos Patres in teſtes citat: Iulium Romanum Antiſtitem, è libro de vnione diuinitatis & carnis in CHRISTO IESV: Et Athanaſium præſulem Alexandrinum, ex epiſtola ad Maximum philoſophum, aliisque opuſculis. Tertium etiam librum contra Eunomium, & de doctrina Chriſtiana Gregorij Nyſſeni, & epiſtolam Baſilij Cæſareæ ad Soſopolitas, Cyryllum quoque doctum in libro de incarnatione, è theſauris, epiſtolaque ſecunda ad Succenſum, de interpretatione ad Hebræos, & ex ſcholiis. His allatis, Leonem quoque Papam producit, contra impios illos hæreticos, Valentinum, Marcionem, Manem, Apolinarium, Eutychem aliosque ſimiles digladiantem, & ideò ab coniuratis illis reprehenſum & oppugnatum. Hoc quidem primum. Quemadmodum enim cum miſeretur * DEVS mutationem non ſubit: ſic homo magnitudine diuinæ gloriæ non conſumitur. Secundò: Vtraque forma cum vtraque communione cooperatur. Aſſerit enim hæreſis, duos hos articulos præfixos, *Deus & homo*, duas perſonas

* *Vt in incarnatione, quod maximum eſt miſericordiæ opus.*
* ὁ Θεὸς, ὁ ἄνθρωπος.

EPHRÆMIVS.

esse, & hypostases binas repræsentare, & sola connexione vnionem denotare. Verùm hanc impudentiam Athanasius, Gregorij ambo, Epiphanius, Chrysostomus, & ipsemet Dominus confutant, similibus penè & æqualibus vbique vsi vocibus. Hac præfixione articulorum ostentantes, non aliquem certum hominem, sed vniuersalem, neque Patris aut Filij hypostasin, sed naturam communem designari, & non in recto casu modò articulos, sed & casibus aliis verbo declinato sumi. Statim Matthæus: *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittitur ei.* & iterum: *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui.* & subdit: *Nemini dixeritis visionem hanc, donec Filius hominis à mortuis resurgat.* Et S.Paulus: *Si enim vnius delicto multi mortui sunt, multò magis in gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Iesu Christi in plures abundauit.* In his omnibus mentio fit hominis in gignendi casu, nec vsquam Christi Iesu personam diuisit. Scribens quoque Smyrnæis diuus Ignatius, similiter hoc articulo vtitur. Et Iulius pontif.Roman.in epist.ad Decium, hunc esse iubet Anathema, qui Deum incarnatum è Maria hominẽ non fuerit confessus. Eadem & strenuus Athanasius in lib. de fide, & Gregorius Theol. in epist. ad Cledonium 2. Etiam variis locis Gregor.Nyssen.& sacerBasilius in orat.de fide, & in lib.1. de hæresi Epiphanius: sed & Atticus Constantinopoleos in epist.ad Empsychium, & Ioan.Chrysost.hom.3. in epist.Pauli ad Eph. & in thesauris Cyrillus, & explicatione Malachiæ Prophetæ & Ioannis Euangelistæ, & in * libro nono de adoratione in Spiritu & veritate: Habet enim ita: *Naturæ enim habitaculum locupletat supernè virginale templum.* Hæc omnia & cum articulis & diuinam & humanam naturam designant. Sed quomodo hic sanctum Leonem in productione articulorum accusat, & cæteros Patres non allatrat. Sed illud etiam videamus. Operatur enim vtraque forma cum vtriusque coniunctione secundùm suam proprietatem. Hoc quidem operante Verbo, quod Verbi est: corpore verò ea efficiente, quæ corporis sunt. & in his cum sanctis Patribus consentire & conuenire videbitur: omnes enim humana homini, diuina Deo tribuunt. Quemadmodum doctus ille Cyrillus in commentario ad Ioannem: *Si*, inquit, *Iesus proficere dicebatur sapientia & ætate, & gratia, incarnationis opus est.* Permittebat enim Dei Verbum, humanitatem suis moribus ferri. & in oratione aduersus Nestorium: *Aspice*, inquit, *vt ipse nihil remittens ne, cùm pateretur, permiserit carni in propriam naturam parum posse, etsi propriæ lege ferretur, & ipsius res dicitur, eo quod proprium sit eius corpus:* & in Thesauris: *Turbari verò proprium carnis est: potestatẽ verò habere ponendi, & iterum resumendi animam, opus est potentiæ Verbi.* Et sexcenta alia si quis voluerit è sancto colligere reliquisque Patribus inueniet. Gregorius enim, Athanasius, Amphilochius, Chrysostomus, Ambrosius, reliquusq; sanctorum cœtus idem promulgarunt. Postquam verò proposuerunt qui repugnant, vt Gregorius Neocęsarienſis, Athanasius, Iulius, Cyrillus, Erechtius, vnã Dei naturam incarnatam sentiunt. Clarè enim vocis sensum explicat dicens: vt ipsa differentiam vnitatum naturarum edoceat. Nisi enim humana natura & diuina differant, vel omnino carnis in diuinitatis essentiam inuertatur, vel in carnem diuinitas, & sic vna fiat: quod est Apollinarij & similium hæreticorum impia blasphemia. Et Cyrillus in secunda ad Succensum epistola, naturę differentiam, & per hanc vocem infitiari manifestum, cùm dicit vnam Dei Verbi naturam incarnatam, attulit. Si verò, vt dixi, incarnatione illum dicere, clara est & non dubia huius confessio, factum esse hominem; nihil vetat sentire, quòd vnus exsistens, & vnicus Filius Christus, qui idem Deus & homo est, vt in diuinitate perfectus, sic & in humana conditione. Ecce perspicuè declarat, quomodo ab eo dictum consentiat cum Patribus illud: *Vna Verbi natura incarnata.* Naturarum differentiam hæc vox dilucidè ostendit, & summam & continuam vnionem Dei Verbi & carnis declarat, vtque vnus exsistat Iesus Christus incarnatus & non duo filij, vt Nestorij praua erat opinio, secundùm quod & hæc ab eo vox profecta est. Quid enim aliud hoc significat, *Idem est Deus & homo*, quàm duas naturas vnitas in vna hypostasi, vt & Gregorius Theologus dicens, duas naturas, Deum & hominẽ, interpretatus seipsum dicit, quòd qui asserit, Christum Deum & hominem, duas naturas vnitas personaliter profiteatur. Et S.Cyrillus addit, quemadmodum in diuinitate profectum, sic & in humanitate in duabus naturis cognosci Dominũ ostẽditur. Quare dicere ipsum vnam naturam incarnatam, non in ablatione cognitionis vnitorũ secundùm personam dictum est, sed vt appareat indiuisibiliter hominẽ fieri Dei Verbum, & non in homine, vt in vno

Matth.12.32. Matth.16.27. & 17.8. Rom.5.15.

* *Hodie tredecim exstant Cyrilli de adoratione, Romæ & Toleti editi.*

Luc.2.53.

425

426

vt in vno Prophetarũ habitaſſe. & ſimilia in hac quis reperiat epiſtola, quibus duæ naturæ Chriſti confirmantur. Solùm verò diuiſim ponere naturas, hæreticũ eſt. Vnã verò naturam Verbi incarnatam contra Neſtorium adducens, non tollit diuiſionem naturarum, ſed dualitatem hypoſtaſeum. Neſtorius enim non quia cognoſcat duas in Chriſto naturas, ſed diuidendo indiuiſibile in duas perſonas ab Eccleſia expellitur. Quare vna natura incarnata Neſtorium reprehendens, nihil aliud oſtendit, quàm vnam perſonam Dei Verbi oportere incarnatam prædicare. Quæ ſententia eſt fidei noſtræ & Synodi Chalcedonenſis. Confeſſor enim Athanaſius ait, vnam tantùm naturam Dei Verbi incarnatam, non ad tollendam naturarum differentiam, ait, cognoſci naturarũ diſcrimen, quæ hypoſtaticam implent vnionem, ſed & ipſe volens oſtendere, vnum eſſe filium incarnatum, & cum Paulo Samoſatenſi præcipuè pugnat, qui alium ante ſæcula filium, alterum verò poſtea ſumma dementia aſſeruit. S. quoque Iulius eadem graditur via, pugnatque idem cum eodem Paulo Samoſatenſi, & aliis de hac voce. Erechthius, ſi quidem vt Athanaſius, Cyrillus, & Iulius hanc vocẽ ſumit, hoc præſtantius fuerit: ſi verò præter eorũ opinionem, nihil admirãdum. Si enim Eutychis morbo afflictum multi ſancti viri deprehẽderunt, quem & ipſe prodit, ſic dicens: ſiquidẽ ex humano ſemine Chriſtus fuit, concedam fructum eſſe ſecundùm radicem: ſi verò è S. Spiritu, ſecundùm Archangeli Gabrielis vocem Deus genitus eſt, quandoquidem à Deo generatus ſit. Sic quidem Erechthius, quem veriſimile eſt non intellexiſſe verba Elizabeth, quæ Mariæ Deiparæ benedicens, exclamauit: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Luc. 1. Sed neque Iſaiam intellexiſſe: *Erit radix Ieſſe, qui ſtat in ſignum populorum, in ipſum gentes ſperabunt.* Iſa. 11. 10. & alia multa. Poſt hæc de differentia, quam ſubſtantia, genus, ſpecies ad hypoſtaſin habet, tractat. quia illa commune quiddam oſtendunt, hæc verò perſonam, & quod dicitur gẽtilibus ſingulare ſiue indiuiduum. ſuæq; ſententiæ. 427 Vt illi mos, varios adhibet teſtes, Baſilium, Athanaſium, Iulium, Cyrillum, & ait, vt ſi quis denique reperiat aliquos Patres, qui naturam appellent hypoſtaſin, non propriè, ſed abuſiuè dici intelligatur. Si enim ſibi contraria & aliis dicere videantur, ſacros Patres noſtros iniuria afficimus. Abutitur enim naturæ nomine pro hypoſtaſi Athanaſius epiſtola ad Iulianum apoſtatam his verbis: *Vnam appellare decet, ac potius confiteri Verbi naturam & hypoſtaſin incarnatam.* Et Iulius in epiſtola ad eos miſſa, qui de incarnatione Verbi contendebant. Quam alibi vnam Verbi naturam dixit, ibi perſonam appellauit. Quin & beatus Cyrillus in Scholiis ſic habet: *Quando inconfuſæ naturæ nominantur, ſiue hypoſtaſes, inde cognoſcemus.* Et in tertio capite Anathematiſmorum: *Si quis duas Chriſti vnius diuidat naturas ſiue hypoſtaſes, poſt vnionem, ſolo copulans vinculo ſecundùm dignitatem, hoc eſt auctoritatem, & non magis coitione, quæ ſecundùm naturalem vnionem eſt, anathema ſit.* Et ſeipſe elucidans & Neſtorium refellens, oſtendensque qua ratione ipſe duas naturas ſentiat, dicit: Tollentes perſonas poſt vnionem, & vtrumque diuidentes, id eſt hominem purè, & DEVM purè, intelligentes connexionem inter ſe, ſecundùm ſolam dignitatem, duos omnino alicubi ponunt filios. Idem autem beatus Cyrillus, qui alibi vnam naturam Dei Verbi pronuntiauit incarnatam, dicit: Certè vna perſona in Euangeliis, omnes ponendæ voces vna hypoſtaſi Verbi incarnata. ¦Vnus enim Dominus IESVS CHRISTVS ſecundùm ſcripturas. Nihil verò commune cum iis, qui dicunt duas naturas in propria & particulari hypoſtaſi ſubſiſtere, vt Neſtorius, & iis qui dicunt eas vnitas, cùm Verbum per hypoſtaſim vniretur, vt S. Eccleſia, & ſacra Synodus & Leo Pontifex prædicant. Sed & infinita quædam differentia eſt inter impietatem & pietatem, & quantum lumen à tenebris diſtat. Quia poſtquam Seueriani refutantur SS. Patrum teſtimoniis, qui ante Chalcedonenſem Synodum floruerunt, & duas naturas in vnione hypoſtatica promulgarunt, ad reprehenſionem ſeſe conuertunt hæreticorum: prætextum quidem vt apparet, calumniæ ſpecioſum prætexunt: grauius verò nemine nominato, ipſos veteris comœdiæ ritu conuitiantes: Etenim vt diximus, illi dualitatem naturarum, non ex ſententia, neque libenter, neque ex fide confeſſionis adferunt: verùm vt in * contrapoſita falſæ cognitionis cognitione, ſed ſecundùm ordinationem occaſionemque, & ab hæretica quadam neceſſitate compulſi. Et quid hoc 428 aliud fuerit niſi * eximios magiſtros oſtendere improbos, & veritatis proditores, & propriæ pietati alienam & hæreticam opinionem anteponentes, & ad illorum barathrum

* ἐν ἀντιθέσ. * περιέχειν retineo.

EPHRÆMIVS. thrum potius tractos quàm inde aliquos trahentes. Quomodo enim talia cum Paulo dicere liceat? *Quia ſermo noſter, qui fuit apud vos, non eſt in illo* EST, *& non: ſed* EST *in ipſo factum eſt.* Innumeras in vita mutationes licet non mutatis, ſed Euripi mutationes imitantibus. Sed quod rurſum aſſerit hæreſis, venia Patribus danda. Si enim vi quadam ſententia peruincit, tanquam poteſtatem nacta conuitiandi, & condemnandi quod libeat, & rurſum dimittere peccatum & tantumnon ſic exclamans: *Labia noſtra à nobis ſunt, quis noſter Dominus eſt.* Præterquam quod cum hæreticis Patres pugnarunt, etſi à pietate exciderunt, propterea venia digni, quomodo æqualis nobiſcum affectionis, & ſi quid adulterare videantur, qui Chalcedonenſi Synodo non interfuerunt, & ad duas hæreſes, & hi oppugnantes Neſtorij opinionem & Eutychis, tradiderunt. Sed vbique adeò cæca eſt ac ſurda impietas, & neque cernere quidquam, neque audire, neque quæ illa ipſa proponit. Chalcedonenſe concilium ſtatim initio, quæ contra Neſtorium beatus Cyrillus Epheſi tractauit, iis decretum auctoritatem addidit, & ante hoc duas habitas Synodos tanquam fidei definitrices recepit, & Arium, Macedonium, Neſtorium eodem damnauit anathemate: & qui in filiorum dualitatem incarnationis ſecant myſterium, quemadmodum audentes dicere vnigeniti diuinitatem patibilem, pariter condemnant, ita & duas ante vnionem Domini naturas confingentes, vnam poſt vnionem formantes, eadem compede conſtringit. Definiuit autem, quemadmodum quæ ante hanc Synodum, *nemini fas eſſe aliam profiteri fidem*, hoc eſt conſcribere, vel componere, vel ſentire, præter quam tradidit prima & ſecunda Synodus generales. Qui verò audeant aliud ſymbolon præter hoc ſcribere vel docere, qui volunt conuerti ex Iudaiſmo & Ethniciſmo, cuius tandem ſectæ, priuari Epiſcopos quidem aut Clericos dignitate, monachos verò aut laicos excommunicari. Hæc ferè à Leone Pontifice dicta ſunt in epiſtola ad Flauianum Conſtantinopoleos, quibus clarè eius pietas eluceſcit, & ibidem adhortatione atque conſilio ſermonem claudit, eos qui epiſtolam ſuſcepturi ſunt, adhortans vt errorem deponant, & piorum ſententiam amplectantur. Sic quidem libro tertio.

2. Cor. 1. 18.

Pſal. 9. 5.

LIB. IV. Quartum verò ad Orientis monachos elaborauit, Deopaſſitarum hæreſi infectos, quorum vnum, facile falſas criminationes oſtendens, crimine ſe purgat, quas ab hæretica opinione conatur auertere, de recta fide proferens teſtimonia, quibus & in prioribus vſus eſt, Athanaſij, Ambroſij, Cyrilli, aliorumque Patrum, quibus Dominum noſtrum IESVM CHRISTVM in diuinitate & humanitate perfectum clariſſimè oſtendit. quorum vnum eſt S. Ambroſij confeſſoris Mediolani Epiſcopi, quod in libro contra Apollinarium produxit hoc modo. Sed in quantum, inquit, hos accuſamus, prodeant alij dicentes: corpus Domini & diuinitatem vnius naturæ. O blaſphemiam ex Tartaro eructatam! Ariani enim paulò magis ferendi ſunt, quorum error per hos confirmatur, Patrem, Filium, & Spiritum ſanctum non vnius naturæ aſſerentes. Quandoquidem CHRISTI diuinitatem & carnem vnam dicunt. Huius ſancti viri verba etiam perſtrenuus Cyrillus contra Neſtorium adducit, quibus dignum eum fide & admirandum ducit. Dicit verò & idem Cyrillus multis modis pietatem corroborans, in libro de fide: *Solutum eſt templum, tempore triduanæ ſepulturæ illo volente.* & iterum: *Reſurrexit, & vnitum eſt ipſi Verbo ineffabiliter, tribus diebus non in illo mixtum, vel carne indutum, ſed in ſe ſeruans inconfuſam proprietatem naturarum, quæ diuerſæ erant eſſentiæ.* Et rurſum commentario in Matthæum libro primo: Niſi ſciuiſſet à DEO infuſa ſcriptura hominem & DEVM CHRISTVM eſſe, etſi vnus & idem intelligeretur. Tribuit igitur ſanctus Euangeliſta tanquam vnicuique parti decorum, clarum & inconfuſum myſterij ſermonem ſeruans. Nam hæc quidem propria eſſe ſciuit, & conuenientia humanitatis terminis: illa verò excellentiæ ineffabilis deitatis. Ergo non ſolùm duas naturas, ſed & duas operationes Cyrillus confitetur, vt in theſauris loquitur. Non enim incommutabiles virtutes & operationes ad ea quæ alterius generationis & eſſentiæ producit. Et rurſum: Quemadmodum ſeparatum habent eſſentiæ vel qualitatis rationem, ſic & diuerſam operationē ſeruant. & iterum: Non enim vnam ſanè eſſe naturalem operationem dabimus DEI & creaturæ, vt neque aliquid creatum ad diuinam eſſentiam referamus, neque diuinæ naturæ præſtantiam ad modum huma- 429

humanitatis reducamus. Cum verò illi ad quos ſcripſit quæſiuerunt tenui dictione,
430 quæ ab aliquibus patribus dicta ſunt, oſtendit vſum qui eſt in interpretatione Cyrilli ad Hebræos hoc modo: non refuſionem aliquam naturarum in ſe mutuo factam eſſe dicimus, manente potius vtraque, hoc, quod eſt, vniti carni intelligimus verbum: & rurſum idem in eadem re, & non dicimus, velut quandam refuſionem in naturis factam eſſe, vt ſitam Verbi naturam in hominis, verbi auſa, tenuitatem, ſed neq; rurſum humanam in ipſam Dei: intellecta potius & ſubſiſtente vtraque in propriæ naturæ termino, factam vnionem dicimus, inhabitante corporaliter Verbo in templo, quod ex B. Virgine ſumſit. Sic & Baſilius Cæſareæ Cappadociæ Epiſcopus libro contra Eunomium. Propterea omni contentione & cautione conſiderandum eſt, quomodo in vno eodemque vtriusque naturæ oſtendatur veritas. quoniam patres quidem non vnam in Chriſto, ſed duas naturas in perſonali vnione confitentur. quod & antea dictum eſt, nunc vero idem recenſere nihil prohibet. Dicit enim Gregorius Nyſſenus in libro contra Apollinarium. Si igitur in contrarijs proprietatibus vtraque harum cognoſcatur natura, carnis, inquam, & Dei, quomodo vna ſunt duæ? Et S. Ephræm in libro de incarnatione, & in Margaretam: non minuta eſt inquit, connexio aſſumptionis, vt perdiderit quod habuit; & quod non habuit, adepta ſit. Sed perfectum eſt, quod aſſumpſit, & quod adepta eſt. Et Cyrillus epiſtola ad Eulogium, & prima ad Succenſum, & in oratione de fide, & libro contra impium Neſtorium, & in Theſauris eadem dicit, ſimiliter & libro de incarnatione, ſic habet: Sed in vnam vtrasque collegiſſe ſecundum coniunctionem œconomicam naturarum proprietates, multis ſermonibus nobis oſtenditur. Et poſt alia contendit & certat oratione. Verum & ſapiens Ioannes tantum non connectens poteſtatem proprietatum accidentium vtrique naturæ. Sed è multis alijs locis hæc fas eſt colligere. Exponens enim prophetam Zachariam ſic ait: S. Ezechiel thronum vidiſſe ſe dixit: *in firmamento ſuper caput Cherubim*: dixit ſe in throno vidiſſe ſedentem quendam duplicis naturæ. Et rurſum commentario in Ioannem libro ſecundo habet: cum aliquid facies, quando nobis ſimplex, naturam ingreditur duplex, & alia ſexcenta. quomodo non ex duabus naturis dixit Sacra ſynodus Chriſtum eſſe, luculenter declarans, ante ſæcula cum è patre natum diuinitate, & in vltimis diebus noſtra cauſa
431 & ad noſtram ſalutẽ è Maria Deipara ſemperq; virgine humanitate. Alioqui ſi Cyrilli epiſtolas amplexus ſit, quæ vbique illud è duabus naturis vociferantur: quomodo non ſine cauſa hæreſis aduerſus S. Synodum fremit? Verum inſpice malignitatem hereticorum. Dicente enim ſynodo *de Patre, & Filio & Spiritu ſancto docent perfectionem, & domini incarnationem rectè ſentientibus ob oculos ponunt*: Quatuor in Trinitate perſonas illam dicere furenter accuſator exclamauit. quare? quia cũ dixiſſet Patrem, Filium & Spiritum S. & domini incarnationem pro perſona adiunxit. Verum hanc blasphemiam S. Scriptor in caput auctorum retorquet, multis teſtimonijs antiqua traditione hunc ordinem eſſe oſtendens, vt poſt ſanctæ & ſupernaturalis Trinitatis laudes, vnius in Trinitate incarnationem ſancta Eccleſia confiteatur, ne autem quaternitatem connumeret. Sic Cyrillus libro ſeptimo de Adoratione in ſpiritu & veritate loquitur, ſic & in Euangelium Ioannis & Matthæi, alijque permulti. Clare vero in multis ſuis libris D. Cyrillus, & in diuinitate perfectum, & in humanitate Chriſtum prædicat & tradit. Quibus & ſacra conſentiens ſynodus, vnum eundemque Ieſum Chriſtum vnigenitum in duabus naturis inconfusè & indiuisè prædicauit. Quibus iterum Cyrillus in epiſtola ad Succenſum conſentit, dicens: *Intelligentes ergo, vt dixi, incarnationis modum: videamus quomodo duæ naturæ, per vnionem inſeparabilem, inconfusè, inſolubiliter inter ſe conuenerint. Caro enim caro eſt, non diuinitas, licet Dei caro facta ſit. Eodem modo & Verbum Deus eſt, non caro, licet per incarnationem propriam ſibi carnẽ fecerit.* & deinde. *Quantum profecto ſub intelligentiam cadere poſſit, & ſub oculos animæ, quo modo incarnatus eſt vnigenitus, duas naturas eſſe dicimus: vnum vero Chriſtum, filium, dominum, Dei Verbum incarnatum & hominem factum*: Et in epiſtola ad Orientales: *Duarum naturarum vnio facta eſt, ideo vnum Chriſtum, vnum filium, vnum dominum confitemur.* Et in epiſtola ad Acacium Melitinis Epiſcopum. *Cum itaque curiosè incarnationis modus inquiritur, duo quædam inter ſe ineffabiliter & ſine confuſione, per vnionem coniuncta humana mens omnino videt, incarnatum vero nequaquam intelligit, ſed vnum ex ambobus filium, Deum & Chriſtum, & dominum eſſe credit, & conue-*

S. Ephræm Syrus hoc antiquior.

Ioan. Chryſoſtomus.

Ezech. 10. 18.

EPHRÆMIVS.

nienter id ſuſcipit. & in Scholijs, factam carnem, & in nobis, inquit, habitaſſe, vt ambobus oſtendit, & factum hominem, & proprium ſuum non dimiſiſſe. nam meminerat qualis eſſet. Intelligitur autem omnino alter in altero habitans, hoc eſt, diuina natura in humanitate, & non patiens miſturam, refuſionem aliquam, vel mutationem illius in id, quod non erat. Habitare vero in altero dictum, non idem factum eſt hoc, quod eſt in quo habitat. Magis autem intelligitur illud alterum in altero, in expoſitione Le- 432
Leuit. 5. 7. uitici. Propterea duæ ſumuntur aues, & cognoſcuntur iterum ambæ vt vna, niſi quod viuant & puræ ſint. Vitæ enim & puritatis omnis capax eſt ipſum per ſe Verbū, & templum è virgine ſumptum, idem Verbum in ſe continet. Erat enim proprium eius corpus, & non aliena geſtatio, proterea & vnus dominus Ieſus Chriſtus. & in expo-
Matth. 17. 27. ſitione Euangelij ſecundum Matthæum: *Stater igitur & verus eſt, & intelligibilis, & vt in figura ex materia oſtenſus eſt idem Dominus noſter Ieſus Chriſtus duplex character.* & deinde: *Stater igitur intelligibilis, hoc eſt numiſma regium, qui in vnitate duplex character, ſeipſum pro noſtræ omnium vitæ redemptione tulit.* Et rurſum libro contra Arium, *Duplex igitur eſt de filio ſermo, referenda igitur ad Deum quæ ſunt Dei, & quæ ſunt hominis, homini.* & mox: *Sapientes ergo (dicam enim) & ſolertes dixerint, duplicem & bifidum in his adducentes ſermonē, & temporibus conuenientibus attribuant ſacrorū diſputationem.* & libro nono de Adoratione in ſpiritu: Ex argento vero & ex duobus eſt ba-
Pſal. 117. 27. ſis. Clarus enim [in terra] & illuſtris Chriſtus, iuxta illud, *Deus dominus, & illuxit nobis.* & tanquam duplicem habens ſententiam. in hoc enim noſcitur Deus & homo. Hoc enim eſt, vt puto, duplicem ex argento habere fundamentum. & libro aduerſus Neſtorium, Nam altera quidem præter Dei Verbum caro, & ſecundum propriæ naturæ Verbum, alia rurſum eſſentialiter ipſius Verbi natura. Sic & conſentit ſacræ & œcumenicæ ſynodo S. Cyrilli ſententia. Rurſum ſacro Concilio aſſerente, nequaquam naturarum differentia ſublata per vnionem, ſed potius ſeruata vtriusq; naturæ proprietate, & vnam perſonam, & in vnā hypoſtaſin coaleſcente. vide quomodo nullatenus Cyrillus diſſentiat. Nam in epiſtola prima ad Neſtorium ait: non vt ſublato diſcrimine naturarū per vnionem, ſed magis perficientibus nobis vnum dominum, Filium, & Chriſtum, diuinitate & humanitate, per ineffabilem conſenſionem vnione. & rurſum in Scholijs. Adorat quidem, vt adorandam naturam capiens, & adoratur iterum idem, tanquam adorandæ vlterius naturæ exiſtens, quatenus percipitur Deus. & vide, vt neque ſecundum rectum caſum, neque ſecundum accuſatiuum adducit Cyrillus diuiſionem vnius Chriſti. rurſum ipſe in Scholijs loquitur, non diuidendus igitur vnus dominus Ieſus Chriſtus propriè: ſed vnum & eundem Ieſum Chriſtum oportet ſentire, naturarum di- 433
cimus differentiam, & inconfusè inuicem easdem ſeruantes. & in Theſauris. Finis aliquis alius ſit, ignorantiam dixit œconomice, vel iterum ſeruare, humanitati conuenientem ordinem. Humanitatis enim proprium, non ſcire futura. Et in ſecunda epiſtola ad Succenſum. Si enim & vnus dicatur pro nobis Filius Dei incarnarus, non permiſtus ideo inuicem videri, neque in carnis naturam mutata eſt Verbi natura: ſed neque carnis in Verbi, Sed in proprietate naturali vtraque manente & intellecta. Hæc ipſa ſic recipiens ſoluit ſcandalum, ſed qui contraria aſſerit, ſubijcitur terribili Edicto immaculatæ vocis dicente in Euangelicis, væ homini per quem venit ſcandalum. Sic concilium & Cyrillus. Et non ſolum Cyrillus, ſed & alij SS. Patres, vt conſentientes in fide, ita & vnius ſententiæ cognoſcuntur. Sed adhuc vide hæreſeos impudentiam. Reprehendit enim eum, qui epiſtolam ſuam Tomum vocauerat, neſcientes rudes, quomodo idem Cyrillus & ſtrenuus Athanaſius, aliorumque Patrum cœtus, pios labores tomos vocent. Quare fruſtra Tomi nomen illos decepit, & in hæreſim induxit. Sed non relinquunt hæretici impudentes & inuerecundi, hoc, in quo, conſentiunt vt temporalem & opportunam annuncians coniunctionem, hoc vero, in quantum, pro donec capi; ſed ſacer quidem ſcriptor oſtendit aduerbium in ſacris litteris, non ſolum temporalem ſenſum ſignificare, ſed in multis ſæpe & infinitum. Sed mihi videtur, *in quantum*, hic non *donec* ſignificare, ſed potius pro quatenus accipi. Niſi quod B. Gregorius Theologus eaſdem voces prædixit, quem Leo ſequitur. Rurſum vero hæreſis Leonem calumniatur, quia, inquit, dixit, vnius & eiusdem hoc, humilitas carnis & magnitudo diuinitatis, & certè ſi non prædixiſſet *vnius & eiusdem*, cito hæreticis occaſionem hæreſeos dediſſet, quod ipſe diuiſim ponat carnem & diuinitatem. Etſi vox hoc tunc non ſignificabat.

ficabat. Quando vero dixit *vnius & eiusdem*, adiunxit, *humilitas carnis & magnitudo diuinitatis*. Quomodo non vltimæ sit dementiæ innoxium accusare. Quia S S. Patrum libri his vocibus scatent, superuacaneum existimo adferre copiam exemplorum, & si
434 quid simile in his verbis B. Leonis intelligitur, oportuit, secundum Gregorium dubium ad pietatem cautè trahere, sed non audacter ad impietatem conuertere. Si in nullo libro Theologus Gregorius illos confundat, sanctus Paulus id facit: *In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*. 2. Cor. 10, 5. Sed rursum in illius verba inuolant, in quibus ait: *Cooperatur vtraque forma cum vtraque communione, quod proprium est. Verbo quidem operante hoc, quod est Verbi, & corpore quæ sunt corporis*. ecce, inquiunt, duas personas posuit, & propria opera attribuit. Et sanè nihil tale neque vox neque consequentia sensus postulat. Vbi enim dixit, vt diuisim vtraque natura operetur, vel vbi reliquit, cum vtriusq; coniunctione, hoc est, vnione naturarum. Si verò ipse qui hæc dixit, accusatur: Cyrillus non alia dicens in libris contra Nestorium etiam accusetur. Dicit enim corpus propriæ naturæ [vti] legibus, & mortẽ gustasse cõcedit, & hoc passum esse adiuncto illi vtiliter vnito Verbo. Et rursum in Thesauris, permittit corpori & humanitati ea quæ illis conueniunt. & declarationem veram carnem fuisse, & hominem factum secundum scripturas. Sed hæc nunc. quia forma non hypostasis vel persona rursus intelligitur, sed essentia. Egregius quoque Ecclesiæ doctor Basilius in libro contra Eunomium clarè docet, & Cyrillus in Thesauris, dicentes, quam accepit formam in forma Dei existens, nobis est cõsubstantialis, & è nobis est. Est vero Dei forma filius; similis igitur illi cuius etiam in forma est. & ante hos Magnus ille Paulus: *Philipp. 2.* *Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed se ipsum exinanuiit formam serui accipiens*. Clarum est iam quomodo non persona sit patris filius, nec eiusdem personæ, sed eiusdem essentiæ, & in qua etiam est. Rursum S. Basilius libro contra Eunomium capite primo sic habet, *in forma* in essentia Dei, non enim aliud *forma*, & aliud *essentia* Dei est, ne composita sit, qui secundum formam æqualis. Hæc & Amphilochius Episcopus Iconij epistola ad Seleucum: Quare & Dei formam & serui simul desinere in vnam personam Filij & domini Iesu. Sic Christum Dei filium duarum naturarũ, passibilis & impassibilis, mortalis & immortalis, intelligibilis & inuisibilis, palpabilis & impalpabilis, sine principio, & cum principio, incircumscriptæ & circumscriptæ.
431 Prænominati viri vt excellentis pietate, Beatus Cyrillus secundum tertiam synodum adducit testimonia contra Nestorium. Et sane Proclus Constantinopolitanus, & Cyriacus Paphi Episcopus vnus è trecentis & octodecim patribus hæc habet. Ille quidem in Pulcherianis post natalem, & in Epiphaniæ oratione, hic idem in oratione de Incarnatione eadem dicit. Et Chrysostomus in sermone de assumptione, & Gregorius Nyssenus libro contra Eunomium; quid gloriæ splendor? quid hoc, clauis fixum? Qualis forma ad mortem rapitur, & qualis ab inferno redit? Sic quidem vbique cum S. Synodo conuenit, & cum S. Leone omnis SS. Patrum cœtus. Sed impudens hæresis rursum contra hunc blaterat, vbi dicit: *aliud est quod miraculis coruscat, aliud quod iniuriis succumbit*. [filiorum dualitatem adducit & personarum] Et si dixerit, miraculis coruscat, & aliud iniuriis succumbit? prætextum habet. Etsi igitur figura sit opinio, quia hoc omnino non dicit, sed aliud quidem miraculis coruscare; aliud vero iniurijs succumbere, vtraque eiusdem esse dicit, & passionem & miracula, quomodo impietatis occasionem præbuit? hoc & alij Patres docuerunt. Gregorius Nyssenus libro contra Eunomium. neque quibus magis hæresis ventilatur, neque his vti accusata est. non enim neutro, sed contra vocem masculinum sermonem instituit. dicit enim: Quis lapsus è via & quis sine labore totum mundum substituens verbo per continuationem? quid gloriæ splendor, quid clauis confixum? Hæc clara sunt, inquit, licet nullus explicet. Iterum irridentBeatum Leonem, sic dicentem: quod quemadmodum Verbum ab æqualitate à patris gloria est inseparabile, sic & corpus naturam nostram non reliquit. Et quid hæc differunt ab eo, quem dicimus esse nobis similem secundum humanitatem [Et patri per diuinitatem?] Quod solo Eutychi non placet, & asseclis eius. Sed & Leo prædictis hæc addit: Vnus enim & idem vere est Filius Dei, & verè filius hominis, quod omnes vires impiorum imbelles potest confundere. Hæc quidem contra hęreticos pietatem defendens Ephręmius adducit, ponit & idem proprij libri verba, in
436 quibus Archiepiscopi illius pietatis illustrat præconium, & neque impudens impiorum audacia

Cyriacus Synodo interfuit Nicenæ.

Hi Gregorij Nyssæni libri tredecim aduersus Eunomium in Bibliothecis Italiæ adhuc inediti latent.

B. Leo Papa.

Quære epistolam eius ad Flauianum.

EPHRÆMIVS. audacia aliquid horum apprehendere erubeſcit, quorum è multis hoc verum eſt, Deus impaſſibilis homo paſſibilis fieri non dedignatus eſt, & immortalis ſubijcere ſe mortis legibus. Excommunicat clarè per Leonem S. concilium Neſtorium hoc modo. Execratus ſit Neſtorius, qui ſacram virginem non Dei, ſed hominis modo matrem eſſe contendit. vt carnis aliam, aliam diuinitatis perſonam ſtatuat. Quomodo igitur cum Neſtorio ſentit, cum eius dogmata condemnet. Ecce iterum quartam ſynodum hæretici calumniantur dicentes, eam docuiſſe, non licere proferre, vel ſcribere, vel componere, vel ſentire aliam fidem, præter eam quam ea repoſuit, & tamen id Synodus non decreuit, quamuis impudentiſſimè id hæretici mentiantur: ſed eam fidem quam trecenti octodecim Patres aſſeruerunt obſeruans & confirmans, præterquam quod dixit nemini licere aliam fidem proferre. &, quæ ſequuntur. Ex his omnibus Synodi vocibus quas ſolum oportet legere, maximè manifeſtum, non alia præparatione vel probatione veritatem receptam indigere, nec aliud definire aliud facere; ſed vt decreuit ſic vbique & feciſſe cognoſcitur, néue etiam pios aliud ſymbolum profiteri, quam CCCXVIII. patres docuerunt & tradiderunt. Sed rident eos hæretici, vbi dicunt hanc ab omnibus infeſtari. quot enim ſynodi contra primam generalem contradixerunt, quæ & archiepiſcopos habuerunt: illam verum centum & quinquaginta Patrum, ſi non fuit, quidam Aegyptij ſcire voluerunt, ſed permittatur illis ſtupiditas. Cum vero aliquod verbum Iulij Pontificis, ad quos de propria impietate ſcripſerat, vt putabant prolatū: Sapiens ille vir id contra Paulum Samoſatenſem, ſecundamque Neſtorij hæreſim prolatum eſſe declarauit, & duas naturas ſeorſim & diuiſim confiteri prohibere, vt & duas hypoſtaſes, duasque perſonas & filios. Vna enim natura in Chriſto pro hypoſtaſi à Iulio relicta eſt, verumtamen neque veritati, neque ſanctis Patribus contradicit. Clarè idem oſtendit Iulius Pont. contra Marcionem, Valentinum, Apolinarium, & Eutychem, ſacris tela verbis iaculans. Sic enim in oratione de conſubſtantialitate ſcriptum reliquit: *vnde neceſſario, & corporeum vniuerſe & diuinum vniuerſe dici, & qui non poteſt in vnitis differentiis cognoſci, quid erit proprium vtrique? diſſonis repugnantiis concidit, qui vero propria cognoſcit, vnionemq; cuſtodit, neque naturas mentitur, neq; ignorare vnionem poſſet.* Quibus perſpicuè patet, quomodo S. Iulius duas naturas fateatur, vnam naturam prædictis verbis pro hypoſtaſi accepit. Reprehendit enim alia nō pauca abſurda, quæ ij contra quos ſcripſit S. Ephræmius ſuæ epiſtolæ inſeruerunt, plena eſſe impietatis oſtendens. Illud vero mirum videri queat, quæ prædixit Cyrillus, eadem iterum à concilio pronuntiari: vt illud, inquam; *Nuſquam ſublata naturarum differentia per vnionem*. Et iterum hoc: *Concurrentibus naturis in vnam perſonam, & in vnam hypoſtaſin*. Hæc ſunt quæ in Cyrillo infeſti calumniantur. Hæc vir Dei Ephræm exequitur. Apponit vero epiſtolas S. Simeonis, qui in ſeditione Cionenſi occubuit, & Baradati ad Baſilium Antiochiæ Epiſcopum miſſas: item ad Leonem Imperatorem, horum vtriusque propriè ad alterum duorum ſecundum vnam ſcripta. Iacobi enim vna & ipſa ad ſanctiſſimum Baſilium mittitur. omnes enim candido & ſimplici ſtylo conſcriptæ, S. vero ſpiritu plenæ & ſacrâ doctrina. Similiter prædicant Chalcedonenſem ſynodum in ſacris hiſce dogmatibus conſtanter manere, communi ſcriptorum teſtimonio, & qui eas ſuſcipiunt amare ac prædicare, quæ in ea decreta ſunt, conſolationem admonitionemque continentes.

Nicenum Concilium.

437

B. EVLOGII ARCHIEPISCOPI

CCXXX.

Alexandriæ Orationes XI.

LEGI S. Eulogij Archiepiſcopi Alexandriæ orationum vndecim volumen. Primā Romanum Pontificem cui inſcripſit, appellat; qui à ſcriptore ſynodicam accepit epiſtolam, deeſſe autem illam oſtendit, quod quattuor ſynodorum appellationes neque verbo probarit, neque hic inſeruerit, neq; numerum vniuscuiusque ſynodi ſignificarit, nec S. Leonis epiſtolæ ad verbum mentionem faciat. ſed neque Eutyches, neque Dioſcorus, neque Seuerus anathemati traditi ſunt. Et quia hoc verbum, *In duobus*, obſcurius quàm par erat, denunciatum eſt: Hæc erant quæ ille ſynodum recipiens accuſabat. Sanctus vero vir eorum de quibus accuſabatur, rationem reddens, primò quidem comprehenſa

prehenſa eſſe capitibus omnia ſynodalibus ait, quæ, vt recipiantur, digna viſa ſunt. Verùm de his pluribus agere non piget. Hoc verò ſtudiosè & piè ad optimum ac perfectiſſimum exitum adducens: cùm alia, tum ſacram fidei noſtræ addit confeſſionem, maximè inhęrens ſententiæ de incarnatione domini. In qua indiuiſam & impermiſtam hypoſtaſeos duarum naturarum vnionem profitetur, & vtrinque natas hæreſes gladio diſſecat veritatis. Vtitur autem verbo miſtionis piè quidē, ſed non vtitur ſecundum inſanū
438 Apollinarium, quomodo hac voce ſit vtendum teſtatus: neq; ſecundum audacē Eutychem, ſed vt lex pietatis permittit: vt qui noſſet vnum filium dominum noſtrum Ieſum Chriſtum declarare, duabus naturis indiuiſis & inconfuſis conſtare in perfecta humanitate & perfecta diuinitate: vt permiſtio ſecundum illum confuſionem non ſignificet, neq; inducat diuiſionem vocis ἐν δύο. Eadem autē ſentire Athanaſium & Cyrillū prædicat, qui vnam verbi naturam incarnatam confeſſi ſunt. Cum enim *incarnatam* dixerunt, aſſumptam naturam prædicarunt. In his pergens, vt & in alijs eius ſcriptis contendit ſuper hac voce, tribus oſtendens modis capi poſſe vocem *incarnatam*. Etenim *incarnata*, pro carnem induta, & veluti effigie conformata, quemadmodum æs ſimulachri forma, ſumi poſſit; vel quod conuerſa verbi natura in carnem, & quaſi incarnata vna prodijt natura: vel quod vna exiſtens verbi natura, ſecundum incarnationē non amplius vna ſola, ſed cum carne ſpectetur, incōmutabilitatem atq; integritatem ſibi & aſſumptæ carni conſeruans. Primæ itaq; duæ ſignificationes Apollinarij & Eutychis, tertia verò ex mente Apoſtolorum eſt, quam & SS. Patrum noſtrorū cœtus inde mutuatus retinuit. Clarum verò eſt, ſi quis piè ſentire velit, dicendo vnam Verbi naturam incarnatam, gratiam adepturum, ſentiendo cū ijs, qui duas naturas inconfuſas atq; impermixtas in vno & eodē Chriſto eſſe & cognoſcunt, & ſtatuūt. Alioqui cū Apollinario & Eutyche ſentit. Etenim vnam hic naturam pro perſona dictam eſſe, *Incarnatā* verò pro humana natura: vt nihil interſit dicere vnam verbi naturā incarnatam, vel vnam verbi perſonā humanā aſſumpſiſſe naturam. Quamobrē patres noſtri hanc vocē explanantes adducunt: non ſublata naturarum differentia per vnionē, ſed potius vtraq; conſeruata in proprio naturæ termino & verbo, in vno eodemq; Chriſto Ieſu Deo noſtro. Quare ſi cōſeruata cognoſcantur, cognita prædicentur, & quæ prædicantur, & numerentur: perſpicuum eſt piè dicendo vnam verbi naturā incarnatam, & illud, duas naturas in vnione hypoſtatica indiuiſas, nullam differentiam pijs adferre. His ac ſimilibus prima abſoluitur oratio.

Incarnati triplex ſignificatio.

Secunda dogmatica inſcribitur, quæ fidei expoſitionem continet, quæ piè & ſyn- II.
ceterè de veritate ſentit, & hæc de incarnato Chriſto eodē modo proſequitur, cōpendio-
439 ſius hæc quam ſupra exequens, nihil tamen accurationis omittens. & hæc percurrens in admonitionē deſinit, & eos qui ab Eccleſia ſe ſegregarunt, ad cōmunem conſenſionem reuocare conatur. Hoc libro ait, earum quæ in Eccleſia ſunt à verbi miniſtris traditæ doctrinæ, quædā dogmata ſunt, quædā præconia, & differentia; dogmata cum occultatione & ſapientia declarātur, & obſcuritati ſæpe de induſtria inuoluuntur, ne profanis ſint ſancta expoſita, & margaritæ porcis obijciantur: præconia ſine vlla obſcuritate dicuntur, & ea præſertim quæ de præceptorum & diuinæ reuerentiæ obſeruatione tractant. Eſſe præterea dogmata quædam obſcuriora, quæ omnino, vt ita dixerim, tacentur: ſolis verò illis myſticè tradita, qui fideles habent ſpiritualem ſapientiam per verbum viuum. Præterea diſtinctionem eorū, quæ de Chriſto dicuntur, facit, quædam reuerà & propriè dicta aſſerens: alia per tranſumptionem. Capiuntur enim à nobis, quemadmodum ipſe caput ſit omnium, quæ à nobis dicuntur, peccatū, maledictum, & ſi qua ſimilia. Ait enim Apoſtolus: *Qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* 2. Cor. 5, 21.
Et iterum: *Chriſtus nos redemit à maledicto legis, factus pro nobis maledictum.* Gal. 3, 13.
Sic & inobedientiam noſtram & ignorantiam, vt caput integri corporis ſuſcepiſſe. & illud, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquiſti me, per ineffabilem amorem, noſtra tanquam ſua aſſumpſerit.

Tertia oratio aduerſus calumniantes ſanctos Patres, & Concilium Chalcedonen- III.
ſe decertat. Primò verò epiſtolas ad Succenſum à B. Cyrillo conſcriptas, & quæ huc pertinere videntur diiudicat. Etenim aduerſarij ab huiusmodi vocibus tanquam à turre quadam aduerſus dogmata pietatis incurrunt. Hinc & alias calumnias refellit. Nam hæreticorum opinionem primum quidem proponit ſecunda epiſtola ad

Succenſum, quæ ait, dicere duas eſſe naturas indiuiſas poſt vnionem, contrarium eſſe ijs, qui vnam Verbi naturam incarnatam colunt. Contra quos veritatis patronus diſſerit, vt qui vnam Verbi naturam incarnatam docent, clarè voce volunt demonſtrare eam quæ eſt per hypoſtaſim, & quod Verbum hominem præexſiſtentem non aſſumpſerit, ſed reuera caro factũ ſit. Hæc autem vox non ſatis demonſtrat myſterij perfectionẽ. Vbi enim licet accipere per vocẽ, fuerit ne animata aſſumpta caro, nec ne? & an ſolum carne indutũ, vel reuera natũ ſit caro? Vnde porrò quod perfecta & inconfuſa, concurrentia permanſerint? nihil enim horum clarum ex ea reperies. Propterea enim & Apolinario & Eutychi propoſitus locus conuenit; huic quidem coniuncta confundenti, Apollinario verò inanimatam carnẽ imaginanti. Quin & hæc vox placet Maneti, imagi- 446
nariam & adumbratam fingenti incarnationem. Qui verò duas inconfuſas aſſerunt naturas, inconfuſa quidem concurrentia conſeruant, neque hi per easdem voces vnionem hypoſtaticam prædicant. Fieri enim poteſt, vt contrà improbè capiant quod vnitum eſt, (vt Neſtorius) honore & gloria, & alijs hæreticorum inuentis. Ideo & B. Cyrillus in fine huius epiſtolæ, *indiuiſum*, ait, *additum, videtur noſtræ rectæ fidei eſſe ſignum: illi vero non ita ſentiunt*. Indiuiſum enim apud illos, ſecundum nouas Neſtorij voces, alio modo ſumitur. Dicit enim honoris paritate, & voluntatis & auctoritatis indiuiſum hominem eſſe, in quo Dei Verbum habitauit. Quare dupliciter magnus ille Cyrillus indiuiſum intelligit, aliud quidem hæreticè, aliud verò propriè & orthodoxè. Duobus autem modis indiuiſum vſurpando, verè dixit: dicere vnam Verbi naturam incarnatam, pugnare contra Neſtorianos aſſerentes duas naturas indiuiſas. Idem autem quod dictum eſt, Eccleſiæ eſt orthodoxæ, ſi æquiuocatio tollatur. Tollitur autem & alijs modis, maximè verò, in aſſumendo vnionem hypoſtaticam. Eadem enim hæc additio accuratè adimplens, & fraudem Neſtorij diſcutit, & hæreticos confundit. Imperfecta ergo eſt vtraq; vox, vt ex priorib⁹ patet, non alteram attripiendo. Itaq; intelligo eam vocem, quæ dicit, vnam Verbi naturam incarnatam, & illam, quæ dicit, duas naturas inconfuſas, vtramq; perficit inter ſe copulatam. Verbi enim natura incarnata vnionẽ hypoſtaticam ſimpliciter profert; qui verò duas aſſerit indiuiſas naturas, immixtum & inconfuſum eorum, quæ coniunguntur ſignificat. Igitur diuiſa vox altera ab altera, & captiosè adducta iuſtiſſimam reprehenſionem meretur. Quare rectè S. Cyrillus in Neſtorium inuectus, vt imperfectam vocem dicentẽ duas indiuiſas naturas, & non valentẽ hæreticorũ ſectam refutare, accuſat, & pugnare [ait] cum illa quæ dicit vnã naturam incarnatã. Cum qua ſi compoſita veniat, ſinceram pietatem oſtendit, duas indiuiſas naturas in vnione hypoſtatica clarè prędicans. Sic certè licet quis vnam Verbi naturã incarnatã dixerit, & maximè cum Apolinario dimicans, aut Manete, aut Eutyche, imperfectè proferat, & illorũ ſententiã potius adiuuans, & Cyrilli ſententiam oppugnans, & inuertens, & conſtringens eos, qui duas naturas indiuiſas in vnione hypoſtatica confitentur. quod autem duas naturas confiteri in vnione hypoſtatica, congruat cum Eccle- 447
ſia vnam naturam Verbi incarnatam docente, Cyrillus accuratæ veritatis cuſtos clarè oſtendit. Occidentis.n. Epiſcopos negantes vnã Verbi incarnatã, duas verò naturas in unione hypſtatica & docentes & ſentientes, rectè & lubentiſſimè excepit. S. enim Ioannes, qui Antiochenam tenuit ſedem, ſcripſit, duarum factam eſſe vnionem naturarum, & ideò vnum Chriſtum, vnum filium, vnum dominũ nos confiteri: ſecundũ hanc inconfuſæ vnionis intelligentiam, cõfitemur Deiperã Virginem Dei matrem eſſe, quia Dei Verbum incarnatum eſt, & carnem induit. Ardens ille veritatis ſtudioſus Cyrillus, hæc & his conſimilia ſcripturis aſſerens, non modo libenter & iucundiſſimè acceſſit, ſed &
Ioan. 1. Vltim. Paulum Emiſenum, qui ab ipſo miſſus erat in publico cœtu concionaturus, quæ & ſibi & mittenti Cyrillo fuerit ſententia, laudibus excepit, & vt eadem ſentientem magnifecit. Concio vero perſequitur illud, *Verbum caro factum eſt, & habitauit in nobis.* [Secundo interpretatus eſt: *Verbum caro factum, & habitauit in nobis.*] hoc eſt in noſtra natura. Talia Paulus ille prædicans, Cyrilli laudibus ornatur. Reſpice iterum Ioannem duas naturas declarantem, & vnum filium; aliud tabernaculum, aliud inhabitans. aliud templum, aliud inhabitans Deus. Attende dicto, non dixit, alius eſt & alius, vt de duobus Chriſtis aut duobus filiis. Sed *aliud & aliud*, vt de duabus naturis. Quando ergo dixit, *habitauit in nobis*, & duas dixit naturas, tum & hoc addidit, *& vidimus gloriam eius, gloriam quaſi vnigeniti.* Hæc & id

genus

genus alia S. Euangeliſtæ Ioannis verba docent vera eſſe cum prædictis dogmata. A propria auſpicatus doctrina ait, S. Iſaias Propheta Chriſti doctorum eloquentiam prænuncians ait: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris.* Ecce hauſimus nobis aquas è diuino fonte, prædicti, inquam, doctoris, qui S. Spiritus facibus accenſus, oſtendit nobis magnum & ſanctum Saluatoris myſterium. Sic S. Ioannem duas naturas ſurſum deorſum vertentem, feruidus ille veritatis adamator Cyrillus ſacrum fontem appellat, lumine S. Spiritus plenũ, & clarum prædicatorem magnorum & ſanctorum Chriſti myſteriorum: Neque hunc ſolum, ſed de commemorato antea Paulo ad Ioannem ſcribens, qui de voce dixit. Veniente Alexandriam confratre in domino pio, & *Iſai. 12, 3.*
442 ſacris ijsdem initiato, animi voluptate impleti ſumus, & valdè probabiliter, vt viri ita mediantis. & iterum, modum excedens, & non facile excuſandum eccleſiarum diſcidium contigit, nunc maximè domino impleti ſumus, proferente epiſtolam B. Paulo Epiſcopo, irreprehenſibilem habens fidei profeſſionem. Sic quidem iucunditate dignũ Paulum fuiſſe, & allatam Occidentaliũ fidem irreprehenſibilem prædicare. Adhæc accuratè oſtendens, in quibus cum Orientalibus conſentiat, & quæ communiter allegant. ne contentioſam transferre ſecuritatem, accipiat ad quod volet, pacificam conſenſionem, & conſtitutionem verbis ipſis caput hoc poſtremum facit. Scimus viros diuinos ſcripturæ peritos quas de domino voces protulerint, partim dum veluti vni perſonæ illas communicant, partim dum velut in duas diſtribuunt, & quasdam Deo dignas reſpectu diuinitatis Chriſti, quasdam abiectas reſpectu humanitatis tradunt; quibus adiungit & ſuum iudicium; quæ cum noſtris vocibus conueniunt, ſic & illos ſentientes reperimus: *Vnus enim dominus, vna fides, vnum baptiſma.* Senſimus vniuerſorum *Epheſ. 4, 5.*
ſaluatorem Deum, alijs inuicem congaudentes, quia diuinę ſcripturæ, & traditioni SS. Patrum fidem habent conſentientem, quæ apud vos & nos ſunt eccleſię. Vt quis alius ſit generoſior, & fide Cyrillo dignior, ad Cyrillum interpretandum, & eiusdem ſententiam puram & hæreticis mixturis non inquinatam conſtituere, in quibus indifferenter opinari ſe, & Orientales de pietate renunciarunt. Oſtendit clarè non differre & hoc, in vna perſona, vel in vna hypoſtaſi duas naturas indiuiſas confiteri, & hoc, vnam Verbi naturam incarnatam anima rationali & intelligibili. Non ad Orientales modo ſcribens, ſimilem illis teſtatur opinionem: Sed accuſantibus nonnullis, quod duas naturas confitentes Orientales ſuſcepit, ipſe ad Valerianum Iconij Epiſcopum ſcribit, Orientales Neſtorium damnaſſe, & SS. Patrum conſenſionem ſynceram ſeruare, S. Virginem Dei genitricem nobiſcum confitentes, & vnum eſſe Chriſtum, filium & dominum à Deo patre genitum Deum Verbum, & vltimis temporibus è mũliere in carne natum, & perfectum eum eſſe in diuinitate, & perfectum in humanitate, non in duos filios & Chriſtos & dominos ſeparantes. & hæc oppugnare audentes, vt mendaces & fraudulentos, & mendacij ſui patrem prætexentes, deteſtari hortatur ac refugere. Sed & in ea, quæ ad Acacium Melitinenſem Epiſcopum, de his Orientalibus ſic ha-
443 bet. Non diuidere eos vnum filium & Chriſtum, quem è patre dicunt vt Deum, & ex muliere natum in carne vt hominem, & quomodo non intelligatur ſecundum humanitatem noſtri ſimilis, neque patri ſecundum diuinitatem, niſi intelligatur ſimul & Deus & homo idem. Quod Neſtorius negauit. Sic non ſolum duas naturas Orientales aſſerentes ſaluat: Sed tametſi quis accuſet, propugnator fit, & quod mirum videatur, etſi non apponant *Indiuisè*, non dicit ipſos naturas diuidere. Sciuit enim & vnum Chriſtum, vnam perſonam, & vnam hypoſtaſin, qui dicit eundem Deum & hominem, & Deiparam Virginem, nihilominus etiamſi addat indiuiſos, vt confitens ex dictis vnionem hypoſtaticam, ſimul & hoc indiuiſum verè adducit. Qui idem tutæ & diuinæ adamator *doctrinæ iterum ad Acacium ſcribens: Licet, inquit, duas naturas dicere, nec diuiſionem naturarum vllo modo intelligere, cum quis adiungat prædictis vnionem hypoſtaticam. Et ad Eulogium ſcribens, conſentientem exiſtimauit ſecum, vnam Verbi naturam incarnatam credentem, cum duas naturas indiuiſas in vnione hypoſtatica confitentur. Reprehendunt quidam expoſitionem quam faciunt Orientales, & aiunt: Quare ipſis duas naturas confitentibus erubuit, & præſul laudauit Alexandriæ. Neſtoriani aſſerunt illum quoque ſic ſentire, eos inuoluentes, qui nihil accuratè ſciant. Oportet autem reprehendentibus hæc reſpondere, non omnia quæ aſtruunt ſectarij, vitari & reprehendi debere: quare Orientales duas naturas confitentes

* διδασκαλίας addendum ſentio.

admittit, Piè enim illi asserunt: Nestorium damnat, non quia duas naturas dixit, sed quia duas asserens naturas, vnionem hypostaticam non recipit: Quemadmodum non, vnã Verbi naturam esse incarnatam: Mox enim subdit, vt tametsi duas naturas Nestorius dicat, differentiam carnis & Dei Verbi significans, sed nondum vnionem hypostaticam nobiscnm confitetur. Nos enim hæc coniungentes, vnum Christum, vnum filium, vnum dominum confitemur. Hoc communis ipsius & Orientalium confessio. Deinde rursum adducit: Vnam Verbi naturam incarnatam confitemur, quasi diceret: Nos differentiam coëuntium confitentes, duas quidẽ asserimus naturas, sed & vnionẽ tradentes, hoc statim adiungimus, vnam Verbi esse naturã incarnatam; hoc siquidem de vnitorum differentia; illud verò hypostaticam vnionem ostendit. ex quibus de Nestorio dicit, tantum-non clamat: Vt si nobiscũ vnionẽ Nestorius asserit, vnũ Christum, vnum dominum, vnũ filium confitens, recepimus illum duas dicentẽ naturas. Siquidem eadem voce differentiam carnis ac Dei Verbi conatur ostendere, sed ne decerpere veritatẽ co- 444
natus sit. Si vero duas naturas dicere, vt ipse dixit, differentiam significat carnis & Dei Verbi, & hanc seruare oportet [post] vnionẽ: nimirum duas naturas docet post vnionẽ seruare. Differentia scilicet seruata, necesse est ea seruari de quib⁹ differentia, & Orientales secũ ait consentire, & nequaq̃ vnam verbi naturam incarnatã asserentes, sed duas quidem asserentes naturas hypostatica vnione vnitas, indifferentes voces clare ostenditur. Quare synodus, etsi non lingua, tamen sententia vnam nouit Verbi naturam incarnatam prædicare. Non modò è dictis hoc facile est perspicere, sed etiam ex eo libello quem propria manu S. Flauianus conscripsit, & Theodosio Imp. inscripsit. *Concilium verò* ante alios hunc legi præcepit. Sic .n. ibi ad verbũ; *Etenim è duabus naturis Christũ post incarnationẽ in vna hypostasi confitentes, & in vna persona vnũ Christum, vnũ filium, vnum dominũ confitemur: deinde & vnam naturã Verbi incarnatam, & carnem indutam dicere non negamus, quia è duobus vnũ & eundẽ esse dominum nostrũ Iesum Christum.* Tu vero & illud considera. Concilium continenter dicit eundẽ & vnũ Christum. Hoc verò quid aliud est quam vnionem hypostaticã confiteri, vel, si placet, vnã verbi naturam incarnatam. Etenim absq; hæreticorum cauillationibus, vsus hic antea allatus differentiã continet ad prædictum sensum. Quemadmodum autem ex humanitate atq; diuinitate Christum dn̄um è duabus naturis similiter synodus prædicans iterũ laudat: sic & in diuinitate & humanitate dicens in duabus opinatur naturis ac confitetur. Non .n. ex his est Christus, neq; hæc, neq; illa, non in quibus, sed è quibus est, & in quibus agnoscitur,
D. Ambrosius. Et hæc ferè sunt. Sic quoq; B. Ambrosius libro quarto de incarnatione docet: *Ibi Deus ab aterno esse carnis mysteria prauidit, nec separatus, sed vnus.* Postq̃ vtrumque vnus, & vnus in vtroque, hoc est, in diuinitate & humanitate. Rursus idem alio libro, vnde mutuatus est doctus Cyrillus contra Nestorium, sic bonus inquit Ambrosius: *Vnus Dei filius in vtraque ſpecie verba facit*, quando vtraque præditus natura est. Hoc vero dictũ corrupit Seuerus, nihil iniuriarum omittens. Vertit enim vnam vocem in alterã, vt persuadeat apparere voce non naturam, sed loquendi formulam, quod ipsum reprehendi meritò debet. Verumtamen refellitur ob vsum vocis prædictum cum dicit, in vtroque idem designare. Quid sibi vult hoc *eodem* pro in *vtroque*, hoc est coniungens 445
diuinitati & humanitati, quare si *in vtraque* dicat, vt syncerè habent verba Ambrosij, siue *in vtroque*, vt improbus ille Sophista vocem deprauat; nihilominus duæ ostenduntur naturæ. Idcirco, vt diximus, Ambrosius quod *in vtroque* est dicens, hoc est *in vtraque* re ad diuinitatem & corpus, vocem traduxisse videtur. Et idem ad Albinum scribens, vt perfectus, inquit, in vtraque natura sit. Sed hactenus de his. Si vero quis nobis Athanasium proferat libro de Incarnatione, Gregoriũ item Thaumaturgũ in libro de fide particulari, prohibentes duas in Christo asserere naturas: sciat ille (vt sæpe iam diximus) neq; reliquos Patres duas naturas asserere, neq; vnam complecti; sed & frequenter reiecisse, Post enim adductã *Indiuisi* vocem, neq; temerè amplexos esse, neque improuidè illum explanasse, Neque enim sumpserunt inordinatum. Conueniente verò cum prædictis vnione hypostatica, nemo pius visus est, qui hanc vocẽ valdè adamauerit. Nemo igitur dicat, nihil enim hoc ad pietatem, vt in Christo duas naturas dicere Patres prohibeant; sed ostendat, verum, simul confitentes vnionem hypostaticam duas dicere naturas indiuisè prohibebant? Etenim & sic vide quomodo dicat Athanasius. Non duas naturas prædicamus vnum filium, vnam adoratam, & vnam non adoratam.

Et quis

Et quis ignorat, adoratum & non adoratum in duas quidem hypoſtaſes diuidunt vnum, hypoſtaticam vnionem prædicant. Sed magni Athanaſij ſenſus clarus eſt. Teſtimonium quod Gregorij Thaumaturgi nomine ſubiicitur, illius quidem eſſe dicitur, ſed Apollinarij eſſe abſurditas illa manifeſtè declarat. Habet enim & eſt verus Deus ſine carne in carne viſus, perfectus in vera & diuina perfectione, non duæ perſonæ, neque duæ naturæ. Neque enim quatuor adorare dicimus. Vides quomodo pateat impietas. Nam perfectum dicens in diuinitate, humanitatem reticuit. & adiicere, ſine carne in carne apparens, impiæ culturæ acerbum eſt germen. Sed enim teſtimonium quod hæreſis adfert ex epiſtola Iulij Romani ad Dionyſium, haud dubiè non eſt genuinum. Etenim S. Cyrillus in Synodo Epheſina ex epiſtola ad * Decium eius vſum adducens, non dignatus eſt in memoriam huius venire, quam in Synodo cognouit his verbis: *Filius Dei habitans in hominibus, non in homine operans, perfectus Deus in carne, perfectus homo*
446 *in Spiritu, non duo filii, vnus quidem genitus Filius carnem aſſumens, alter verò homo morti obnoxius, aſſumptus à Deo: ſed vnus vnigenitus in cœlo, vnigenitus in terra Deus.* Iulij Papæ quidem verba in Synodo lecta hæc ferè, ſiue veram ſonat vocem, quam ex epiſtola ad Dionyſium adducunt, & maximè Neſtorium damnans hanc non contempſit. Ad hæc & illud ſciendum, B. Cyrillum hominem ponere pro exemplo, non vt oſtendat vnã naturam in Chriſto capere, ſed vt per hoc vnionẽ conſtituat hypoſtaticam. Etenim in noſtri comparatione, diuerſæ formæ corpus & animam, vt vnica vnam perfectam hominis naturam, non adiecit *corporatam & animatam*. In verbo vnam naturam dicens, ſtatim adiungit incarnatam. Rarius enim illam tacuiſſe, non repugnantiam ſententiarum, ſed magis confirmationem teſtatur. Sæpenumerò enim quod quis aſſiduò clamat, & validam eius opinionem omnibus inculcans, nouit vt confeſſum & clarum, interdum tacendo, ſilentio non contemnit quod ſæpius dixit. ſed oſtendens ita firmum atque apertum eſſe, vt nec verbis, nec commemoratione amplius indigeat. Sic igitur doctus & pius minimè vacillans Cyrillus vnam docet verbi naturam, & illam incarnatam, & hoc non ſimpliciter, ſed anima rationali & intelligibili, hæc aſſumens, & antea fundans in omnium animis per cognitionem, & non dubitationem, & naturæ comprehenſionem ex parte aſſerens, omiſit reliquum efferri & audire. Etenim multa cogitat, non verbis & nominibus ſenſum credit, ſed mente verba & nomina conferens atque accommodans. Attende quid libro primo Theſaurorum dicat, & quid in epiſtolis ad Succenſum. Ibi enim dicit: *Deum Verbum pro nobis ſummum Pontificem factum, tanquam veſtem aliquam, ex Maria hominem, vel templum reſumere.* Hic verò: *Non homo igitur factus eſt, non autem hominem aſſumit.* quomodo ergo ibi quidem, *non aſſumpſit*, hic vetò *aſſumpſit*? Seipſum explanat. adducit enim Neſtorio videri. Quid hoc aliud eſt niſi verbis ſenſum credere, verba ſenſum repræſentare? Quamobrem ſicubi dixiſſe videatur Deum Verbum hominem non aſſumpſiſſe, hac ipſa doctrina prædicauit, non omnino ipſum negare, hoc non dici: Quomodo ergo alios ſic loqui prohibeat, quod ipſe facit? ſed non ſic loqui vt Neſtorio viſum eſt. Clarus itaque Eulogius vnam Verbi naturam incarnatam indicans, hoc etiam addit. Vt ſi quis præceptoris ſenſum accuratiùs cupiat inueſtigare, inueniet voce nihil aliud vo-
447 luiſſe, quàm incommutabilitatem Verbi oſtendere: Ne dictum alio, ſed ad diuinitatem vnigeniti referatur. In dialogo enim, qui inſcribitur, *Vnus Chriſtus*, vnum Filium, & vnam eius naturam dicimus, licet in aſſumptione carnis fieri intelligatur habentis animam intelligibilem. Quibus nihil aliud quàm immutabilitas diuinitatis declaratur. Non igitur vna Verbi natura, vt diximus, incommutabilitatem declarat diuinitatis, non autem duas naturas ſecundùm hypoſtaſin vnitas tollit. Sic igitur intellexit pius ille ſcriptor, quod à præceptore ad Eulogium dictum eſt. Vnus denique Filius, & vna natura incarnati Verbi, hoc eſt non conuerſa, nec à propria perfectione declinans. Et illud ad ſenſum referre oportet, vt B. Cyrillus nuſquam vnam Chriſti naturam dicere videatur: ſed vnum Chriſtum, vnam perſonam, & vbique vnam Chriſti hypoſtaſin, non autem vnam naturam. Et contra prohibet in epiſtolis ad Succenſum, vnam naturam in compoſito dicere. Si enim hoc, tollimus è duabus diuerſis naturis vnum ſolumque Chriſtum eſſe, poſt vnionem indiuiſum. Aſſerunt aduerſarij, ſi vna natura vniuerſum, quomodo incarnatus eſt? Vniuerſum dicit & poſt vnionem dicens: Certum eſt hæc non ante vnionem, ſed hæc poſt vnionem, quemadmodum compoſitum

* *fort. Decimum.*

Eulogius Cyrilli diſcipulus.

est ait. Etenim purum quid est Christus, si verò vna natura totum est, super vnam omnino. Cum his sentiens Gregorius cognomento Theologus, etsi vtrumque vnum dicat, sed non natura, sed concilio. Quanquam * infelix Eutyches è duabus naturis vnionem confiteatur, post vnionem vnam nefandè dicat. Vnde illum meritò Chalcedonensis, & antea Constantinopolitana Synodus condemnauit. Sed famosus Dioscorus, nihil illum ab Apollinario differentem magno studio susscipit. Impius verò Apollinarius libro suo de incarnatione, vide quid scribat: *O noua creatura, & diuina mistio! Deus & homo vnam conficiunt naturam.* Vnde impietatis veluti aquæductus alij post illum deriuarunt. Tu & antiquum vide lutum. Valentinus verò ad verbum sic ait: *Galilæos duas in Christo naturas dicentes, risu copioso excipimus: nos verò visibilis & inuisibilis vnam naturam esse dicimus.* Et verò Manichæus ad Scythianum scribens & eos reprehendens, qui duas dicunt naturas, hæc dicit: *Sempiterni luminis Filius, propriam in monte Thabor naturam ostendit, non duas habens naturas, sed vnicam in visibili atque inuisibili.* Polemon quoq; præceptorem suum Apollinarium laudauit, sacris nostris Patribus accidans crimini, quæ Patribus in Chalcedonensi Synodo Seueriani, vide quid dicat. non 448
peius hìc intelligere Deum & hominem eundem dicentes, non erubescunt vnam Verbi naturam incarnatam, quemadmodum vnum compositum confitentes. Si enim perfectus Deus & perfectus homo idem, duæ naturæ igitur vnus, quemadmodum noua Cappadocum dicit diuisio, & Athanasij opinio, & Italorum fumus, & simulant quidē, quasi nostri, se sentire quæ S. noster Pater Apollinarius: sed prædicant quemadmodum Gregorij naturarum dualitatem. Quomodo non licuit Eutychis, Apollinarij, Valentini, Manichæi hanc impietatis vim sustinere, & morbum sic repentem, & humanas animas depascentem remisisse: nisi sacri Chalcedonensis conuentus diuinus zelus duas naturas indiuisas Christi in vnione hypostatica, piè & conuenienter prædicasset? Hæreticis sic delirantibus, nisi pietatis turris fluctum sistat, nihil vetat submersos multos in plano esse. Quare nisi antedictis Patribus duarum naturarum cognita est vox, necessitatem habuit Synodus propter illorum amentiam hanc inuenire ac prædicare. Parum verò ab omnibus sanctis illis cognita, quomodo exorari non poterat contra hostes hanc publicis decretis reprehendere. Quemadmodum enim ad impium Arrium, aliam substantiam Patris & Filij blaterantem, Nicæna Synodus consubstantialitatem decreuit, & nusquam hac voce apud Patres exstante, contra verò prohibente, à quibus Paulus Samosatensis hæreticus declaratus est. Sic etiam prædictos impios sacra Synodus cùm duas in Christo naturas agnoscit, oppugnauit, non ipsa prima impias illas voces reperiens, sed multorum antea præceptorum auctoritatem secuta. Si verò quis contendat, Iulium in Christo vnam naturam dicere. Primum quidem nunquam clarum, si genuinus hic sermo. Secundum par est cognoscere, vt posterius Iulio apud Romanos naturæ & hypostaseos studiosè nomen indicauit, & frustra hæretica zizania semen ibidem student suffocare. In indicatis enim vocibus manentibus, non obuiam iuit impietas, potius valde consequens pro hypostaseos voce naturæ vti. Sed illud de Iulio licet dicere. Ad hæc hæretica impudens sententia dicit: Quare non quemadmodum ex duabus naturis dicentes hominem, deinde post vnionem & vnam ipsius naturam? Neq; etiam Christum è duabus naturis dicentes, vnam eiusdem naturam post vnionem confitemur. Vnam quidem naturam scimus compositum, resolutorio vsi schemate, duas coincidentes agnoscimus. Sed hæc quærit hæretica impudentia. Di- 449
scant imperiti, hoc compositum vnam naturam sine impedimento dici, quando nec propriè in eodem simplicia, ex quibus cōpositus est, nomina dicantur. Velut hominem nullus corpus propriè, neq; animam propriè appellabit. Neque enim corporis neque animæ termino includitur. Abusiuè quidem sæpe & leniter familiaris sermo parum limatus, & S. Scripturæ Spiritus vsus libertate, ex parte totum hominem denominant. nolumus subire iugum seruitutis dialecticæ vanitatis. Quando ineffabilis atque incomprehensibilis vnionis neque exemplar magis proprium sumere quis possit: & asserentes Christum ex humanitate & diuinitate constare, dicimus eundem similiter & Deum eundem & hominem. Quapropter propriè ac verè semper virgo Maria Deipara dicitur. Quapropter hominis exemplar temerè ab imprudentibus in calumniandi occasionem vertit, & euertendæ vnionis secundùm hypostasin inconfusè & indiscretè duarum in Christo naturarum, quia Christus Deus noster vtrumque est propriè, vnde

* δυσυχὴς Eutychès.

priè, vnde est, & dicitur veluti Deus & homo: alij multi clamant, & sanctus Cyrillus in epistola ad Succensum vnũ & eundem hoc & illud esse dicit. Et similiter ad Valerianum Iconij Episcopum scribit. Quare confitemur quod à carne quidem est, carnẽ esse, quod à Deo Deum esse, secũdùm idẽ vtraq; Christus, vnus Filius, vnus Dominus, cum propria sua carne. Vtraq; enim quid aliud confirmat, quàm eundem esse Deum & hominem. Sed licet hæc vociferetur Cyrillus, tamen allatrare nonnulli ausi sunt, quasi Christus ex diuinitate atque humanitate, neq; homo neque Deus sit. Neque Pauli illud diuinitus inspiratum & elata voce dictum reuerentur, qui clamat: *Iesus Christus heri & hodie, ipse & in sæcula.* Per illud, *heri & hodie*, eundem hominem confessus: per hoc, *in sæcula*, eundem Deum prædicat. Et iterum: Vnus Deus, vnus & mediator Dei & hominum homo Iesus Christus. Quare propriè Christus & Deus & homo. Atq; Athanasius germanum se Pauli discipulum ostẽdens, sic ait: *Cum Christus etiam Deus sit.* Basilij & sanctorum Gregoriorum, & aliorum SS. Patrum, si quis omnia colligere testimonia studeat, in infinitum trahetur oratio. Sapiens enim Cyrillus, orbis doctorem testem Paulum adducens, *Contra nolentes virginem fateri Deiparam:* sic enim habet orationis titulus, vide quid dicat, vocem quidem non pronuntiauit, scilicet hanc, *Deipara:* Deum autem Christum super omnia prædicauit. & rursum, nisi Deum & hominem crediderit, non addidit, *secundùm carnem.* Hoc enim perspicuè de non solùm homine, sed aliud quid-
450 secundùm substantiam existente dicitur. Idem homo diuinus in altero Anathematismo eadem vociferatur: *Si quis minimè confiteatur hypostaticè carni ex Patre Deo Verbum vnitum, & esse vnum Christum cum propria sua carne eundem nimirum Deum & hominem, anathema sit.* & similiter in oratione quam Reginis inscripsit, vnum nobis sic exhibitum esse Christum, eum simul Deum & hominem existentem, aliáque innumerabilia. Patet igitur magnam & infinitam differentiam esse in mysteriis CHRISTI, & humana forma. qui quidem ex quibus est, non dicitur hæc; ex quibus verò prodiit, perspicuè hæc nominatur.

Hebr. 13. 8.

1. Timoth. 2. 5.

Rom. 9. 5.

Rom. 1. 3.

Sed hęreticorum vesania quartam Synodum vituperat, quod decretum posuerit, contenditque tale propositum à prima Synodo Ephesi habita omnino prohibitum fuisse. Quamuis si secundum illorum delirium Synodus aliud decretum omnino producere vetuit, hæc ante alias contra se condemnationis sententiam protulit. Definit enim hoc adumbrans, qualia neq; alia ante ipsam definiuit. Sed hypostatica vnio huius est definitio, quæ ab antiquis conciliis nõ statuta. Certè & Constantinopolitanam CL. Patrum, ex quibus delirant ipsi, condemnat, quæ cum Spiritu pugnantem [Macedonium] tollens, à Nicena Synodo declaratæ definitioni, de Spiritu S. doctrinam conuenienter addidit. Si enim præcedentes apponendo reprehensionem effugiunt, neque illas secutæ in similibus dissimiliter damnabuntur. Sic stultum omnino commiscet & conuertit. Ephesina etenim Synodus fidem quidem aliam, cuius dogmata contraria Nicænæ sint Synodo, omnino exponi vetuit. Sinceris verò in hac seruatis, quæ occasio postulat, apponere illius opus fuit, & rerum natura, & Ecclesiæ traditio videtur semper hoc adamasse. Quare & Alexandriæ, nondum œcumenica Synodo coacta, delectos in ea sacerdotes, B. Cyrillus congregans, & fidem scriptam disponens, ad Nestorium misit. Sic quidem effugit iniustas accusationes pietas. Hæresis aliis reprehensionibus insultare non erubescit, dicens, Chalcedonensem Synodum cum Cyrilli verbis pugnare. Hic enim in epistolis ad Succensum & alibi Christum è duabus naturis docet, illa verò hanc vocem expellens duas naturas indiuisas vicissim constituit. Adeò calumniari quàm veritatem sectari studio magis est hæreticis. Dioscorum namq; id quod ex duabus naturis compositum erat admittentem, duas verò naturas recusantem, quod
451 Eutychianam saperet hæresin, Synodus repudiauit. Neq; simpliciter damnauit illud ex duabus naturis Christum astruere, sed dicere cum Eutyche & Dioscoro. per dicere duas naturas indiuisas cum pio sensu, illam etiam ex duabus naturis, simul introduxit. Quia Eutyches è duabus dixit naturis, impiè verò, constat. Non igitur gratam aliquam Cyrillo vocem, sed impiam Eutychis sententiam Synodus reiecit. Etenim secundùm medium earum rerũ quæ Chalcedone gesta sunt, lecta fide S. Flauiani, in qua scriptum, post incarnationem è duabus naturis constare confitemur Christum, in vna hypostasi, vnaq; persona, vnum Christum, vnum Filium confitentes: exclamauit Synodus, ipsos sic sentire, & Patrum fidem hanc esse cognoscere. Quomodo ergo hæc dicens, vel cum

Cyrillo

EVLOGIVS. Cyrillo pugnat, vel asserentes piè è duabus naturis auertsatur? Hæc persequens Episcopus Eulogius,& admonitionem prædictis addens, ad vnionem Ecclesiæ desertores reuocantem, sermoni fidem imponit.

IV. Proxima quoq; oratio contra calumniatores Chalcedonensis Synodi seriò agit: vtitur verò etiã hìc exemplo hominis, quo piè vsus est Cyrillus, impiè verò nouũ quid profert. Asserit enim vnã naturam de Christo, quemadmodum & de homine dici. Nisi quatenus pro pietate agit, contra ipsam magis pugnat, licet non sentiat. Asserit enim de dissimilibus partibus, totum partium nominibus nõ nominari, sed propria appellatione agnosci. Si verò hoc, vnius esse cognoscetur naturæ. Hæresis fic captionem nectit. Hic * verò Verbi discipulus Eulogius vaniloquentiam illius redarguens Patrum testimoniis ostendit, propriè & verè vnum Dominum Iesum Christum & Deum appellari & hominem. Quare si in quibus totum partium nomina non recipit, neq; vna inducitur, in quibus totum partium appellationes propriè suscipit: in his enim & vna natura cognoscetur. Quare sapiens auctor adducit D.Cyrillum seipsum elucidantem, quomodo & cur exemplo hominis vsus sit. Theodoro enim Mopsuestiæ humanum exemplum calumniante, vt non conueniens Christi mysterio, sic & in dicto tomo 1. repugnat Cyrillus, vnum & eundem esse cognoscimus,& è Deo Patre diuinè,& è muliere secundùm carnem. Vtimur autem exemplo, seruantes vbique vnione indiuulsum, diuisionem reiicientes. Audis vnde Cyrillus exemplum sumat? non enim vt tu vnam in Christo naturam nouè fingas: Verùm vt Theodorus & Nestorius pudefiant exempli vsu, seruante B. Cyrillo vnione sectionis expers & indiuulsum. Tu verò forsitan exemplum secutus, neque Deum neque hominem propriè dicere sustineas eundem Christum? Quia neque homo exemplum, neque corpus propriè, neque anima, si cogas eum hæc dicere. Quandoquidem de vnione ineffabili in Christo, vnde ipse constat, propriè hæc dicuntur. Non igitur licet homo vnius dicatur naturæ, vlla consequentiæ ratio exiget, & Christum vnius esse ideò naturæ. Quare & admirandum illum Cyrillum, vnam quidem hominem asserentem naturam inuenies, vnam verò dicentem Christi non deprehendes. Si verò duas quis naturas metuat dicere, ne diuisionem inducat. Primum quidem adeò simpliciter neque dicat duas naturas, apponat verò indiuisas, deinde confiteatur & vnam hypostaticam personam, & vnam hypostasin: aut illorum loco, si quis volet, vnam Verbi naturam incarnatam. Hoc igitur ad accuratam amussim dicto Cyrillus, neq; accusatoribus præbet occasionem quasi diuisas docens naturas. Etenim Orientalibus duas naturas dicentibus, & aliis illos accusantibus, quasi alteram ab altera diuidãt, ad Acacium scribit. Quando duas naturas dicendo, & indiuiduum adiunxere,& in vno eodemq; Christo duas naturas se videre testati sunt: contradicentes filiorum diaboli loco tenet. qui verò idem sentiunt, quod Orientales, impossibile est aliquando diuisionem inducere. Vide etiam Athanasium, quæ de incarnatione Verbi scribens contra Apollinaristas exponit. Cùm enim dicit per vtraque, nemo Christianorum suspicatus est per dualitatem diuisionem fieri. Dicit verò: *Sed qui est natura Deus, generatur homo, vt vtraque sint vnus perfectus, per omnia idem Deus, & homo.* Sed & Gregorius cognomento Theologus in Apologetico ait: hoc exinanita Deitas, hoc assumpta caro, hoc noua mistio, Deus & homo, vnum è duobus,& per vnum vtraque. Et sanè ad Valerianum Iconij Episcopum scribens Cyrillus: Quare ex confesso, inquit, quod à carne caro est, quod è Deo Deus. Est verò secundùm ipsum vtraque Christus. vt ergo non diuidit Deus & homo vnum Christum, neque dictio vtraque: sic neque illud duo, nisi quod nonnulli sensum diuidant, nec boni satoris vllum fructum proferre valentes. Tu verò mihi considera iterum nouatam iam hæresim. Cyrillus, ait, duas naturas dicere indiuisas damnauit, cõtradicere putans opinioni dicenti vnam esse Verbi incarnatam naturam, facilius autem eius fastus deiicitur. Dupliciter enim hic indiuisum, vt & in aliis suis sermonibus prædictus scriptor ostendit, vt apparet. Et hoc quidem Nestorio amicum, illud piis honoratum, & propterea inter se certãr. Hoc enim relatione indiuisum, vt arma Nestorij excutitur: illud verò *hypostasi indiuisum*, vel hypostatica vnio, clarè & prædicatur & explanatur. Quare sicut si quis vnionem in Christo asserens, nõ coaptet vnioni hypostasin, suspectum verbum reddit: sic si quis duas naturas indiuisas dixerit, non adiungens hoc, *secundùm hypostasin*, in eandem suspicionem incidit. Ad eundem modum asserens Dei Verbum assumere

* λόγου μαθητὴς εὐλόγιος.

452

453

assumere hominem, nisi vocem [assumere] aliunde exponat (nam fieri potest, vt ex Nestorij mente seu opinione, vel ex orthodoxa ratione explicata auditoribus causlam [vel errandi vel rectè sentiendi] præbeat) culpa minimè vacat. Quapropter Cyrillus in conciliandis controuersijs acutus, in Thesauro suo, à Deo verbo assumtum ex Maria hominem veluti vestē aut templum affirmat; in epistolis verò ad Successum: Igitur homo factus est, inquit, non autem hominem assumsit, ut Nestorius docet. Atque aduerte sis iudicii solertiam & prudentiam. Hic assumtum hominem vt templum sanctè asserit, & tamen Nestorium, hominem [à Deo] assumtum asserentem damnat. Vtrumque sanè rectè pieq;. Etenim Nestorius hominē vna cum hypostasi humanâ assumtum nugabatur.

Cyrillus igitur docet Deū assumtâ humanitate, sine præexistente siue subsistente hypostasi humanâ, sed humanâ naturâ in ipsa diuinâ hypostasi, subsistente, sine vllâ tamē diuinitatis immutatione, verè hominē factū. Sapienter ergo pariq; modo D. Cyrillus in epistolâ ad Successum disputat, dicitq; eum q duas naturas post vnionē asserit indiuisas, nec tamen addit (secundū hypostaticā vnionē) pugnare cum ijs, qui vnicā tantum Verbi naturā incarnatam asserunt. Nequaq; ergo vox [assumta] nisi integrè accipiatur, sed nudè tantū pronuncietur, sufficit, vt cum ijs conueniatur consentiaturq;, qui vnā Verbi naturam incarnatā docent. Quod si quis rursum duas indiuisas naturas asserens, addat etiā, secundū hypostaticam vnionē, rectè & piè loquetur, habebitq; Cyrillū suffragatorē. Sed attende extremā epistolę partē, quemadmodum ratiocinetur; Vox, inquit, indiuisè, adiecta, videtur esse nota certa nostræ & orthodoxæ sententiæ. Sed illi vocē non ita intelligunt. Quod si ita vt nos eam acciperent, rectè sentirent, & cum Cyrillo consentirent, apud quē illud, indiuisè, rectè intelligunt ij, qui vocē secundū hypostaticā vnionē accipiūt. Hęreticis autē etiam indiuisum est diuisum seu diuulsum. Nam illud ipsum secundū hypostaticā vnionē, diuellunt diuiduntq;. Ita quoq; reprehendas eos qui duas indiuisas naturas admittunt, sed negant eas secundū hypostaticā vnionē coniunctas; reuera.n. aduersantur ijs qui vnicā Dei Verbi naturā sentiunt esse incarnatā. Illos tamē, inquit, nō reprehenderim, qui duas professi naturas in hypostatica vnione indiuisas considerant, vti nec Orientales coarguerim, qui idē sentiunt. Sed neq; hos contra me venire; neque pugnare adversus eos, qui vnā Verbi naturā aiunt incarnatā, pronunciarim. Sed tu mecū dispice, nec vnam quidē Verbi naturā, (si ita nudè & simpliciter loquare) incarnatam sine reprehensione dici posse; Nam & vna Verbi natura incarnata diceretur ab ijs, qui putāt inanimatam carnē esse assumtam; & qui ex coëuntiū permixtione [naturā assumtam] blasphemant; & qui naturā Verbi in carnem mutatā. insaniunt. Accuratissimus autē doctor Cyrillus singulas hæreticorū pariter execratus sententias, per vocē in medio positam, duas naturas [in Christo] cōcurrentes indiuisas & inconfusas planissimè demonstrat. Refellit porro hanc magis, dum docet naturā incarnatam, animâ rationis & intelligentiæ plenâ fuisse animatā. Quapropter & Orientales, vti sæpe dictum est, quis hanc vocem nō pronuncient, aliam tamen quę eandem vim habet, ponant (duas enim naturas in hypostatica vnione se venerari dixerunt) neque vocem, indiuisas, vsurpent, rectè sentire declarauit. Quin neq; verbis ipsis, illa secundū hypostasin, in scriptis suis expresserunt; sed ex dictis quibus vnū & eundē ex patre ab æterno, & ex Maria Dei genitrice vltimis temporibus natū confitentur; eundemq; Deum & hominē venerantur, quæ dicta cum videret respondere, vnioni secundū hypostasin, verbo se cū illis sentire apertè contestatus est.

Sciendum ergo à patribus, qui hypostaticam vnionem profitentur, hac voce, duarum quarundam naturarum concurrentium indiuulsam vnionem asseri.

Quod si autē duæ illæ naturæ inconfusæ permansere, nihil proposita vox [veritati] officit. Eodē modo cum dicitur, vnā Verbi naturā esse incarnatā, eundē ferè sensum habet. Rapi autem à multis hæreticis hoc ad cuiusq; arbitriū, non negatur; vt proinde vox nō sit ita nudè acceptanda, sed quemadmodū Cyrillus rerū diuinarum sciens illam vsurpauit, hoc est, vt addas animâ rationali & intelligenti [carnē] animatā, & duarum naturarū inconfusam coniunctionem intelligas. Ita ergo vtraq; voce non accuratè excusâ, vnam quidē personam explicāt, sed inconfusum duarum naturarū concursum non explanant. Rursum qui duas naturas indiuisas tradunt, id quidem q̄ est inconfusum exposuere, sed vnam esse personā aut hypostasin non declarauere. Vt proinde sit necesse ab ijs, qui duas naturas indiuisas profitentur, aut adiungi, secundū hypostaticā vnionem; aut vnā Verbi naturam esse incarnatā; aut eundem simul Deum esse & hominē. Absq; altero enim dictorum, vox proposita, vt imperfectum quid iure sanè reprehendatur.

454

* Stultissimè dixerant.

* al. asserant.

* Cyrillus.

Ἰνῶν συνόδων

Hæc & his gemina cum auctor explicaſſet, adiecta ad concordiam [ineundam] adhortatione libro huic præſenti finem imponit.

Quinta deinceps oratio diſputat contra illos, qui humano ingenio Chriſtianam fidem comprehendi poſſe exiſtimant: in quo piè, planeque diuinè philoſophatur, atque dicendi ratione Chriſtianam religionem certam oſtendit quodque illa potiſſimum ſequitur prædicat; & docet quemadmodum proprietatum differentiæ in nobis apertè diſtinctæ ſint, quibus alter ab altero differt, notæque ſingulares alterius alicuius perſonæ proprietates [in diuiduo illi aſſignent,] communes fieri prohibeant. 455

. Rationum ſcientia.

In ſancta autē Trinitate proprietates manent immutabiles, & per indiuiſam vnionē copulantur; Cumq; ſit vna perſonarū potentia, habent tamē in ipſa differentia diuinā & inexplicabilē inter ſe coniunctionē, ſecundum q̄ in Patre Filius, & pater in Filio, & Filius in patre & Spiritu ſancto: & Spiritus S. in Filio & Patre cognoſcitur, coniunctione vbiq; dominante neq; indiuiſum * in proprietatibus ſeparante. Sed aliud eſt ESSE ſupremæ Trinitatis, aliud noſtrum. In Trinitate ENS eſt ſupra ESSE; At noſtrū ESSE neq; propriè ENS eſt. Quomodo enim ſit propriè ENS quod à non ENTE deſcendit, & q̄ naturâ ſuâ in nō ENS deſinit. Quanquā à conditore ſuo hoc per amorē honore & munere dignatū eſt, vtſit ſemp, & immortalitatē aſſequatur. Deus igitur nobis eſt vnus, & Trinitas [ſeu trinus] cognoſcitur fons infinitæ & incōprehēſæ ſapientiæ, & q̄ ſanctificat, virtutis. Vnde vnus Deus & Dominus, & rex, & ipſe pater eſt, & p̄fectionis auctrix Sapientia, & virtus ſancti Spiritus. Indiuiſus. n. Pater, à ſua ipſius ſapientia, & virtute ſanctificantis ſpiritus, in vna natura adorandus, nec in vnū atq; vnum Deū diuidendus, quē admodū in nobis, qui incōmunicabili proprietatum diſcrimine & differentia operationis diſtinguimur & ſeparamur, totaq; diuiſione ab inuicem per differentiā ſubſiſtimus. Quapropter nō eſt in illâ, vt in nobis dicendum, hoc huius eſſe primū, aut illud huius ſecundū, aut tertiū. Vnitas enim verè eſt trinitas, & trinitas vnitas. Nec quia vnitas eſt, idcirco cōtrahit trinitatem; Nec quia Trinitas, diuidit vnitatē. Neq; enim *vnū* in diuinâ ſubſtantiâ, vt in rebus creatis accipimus, in quib. nec *vnum* propriè eſt intelligere. Nec. n. vnū numero in nobis, etiam propriè eſt vnū. Nam q̄ in nobis dicitur vnū, non eſt propriè vnū, ſed aliquid vnū. Hoc autem vnum eſt, & non vnū, vtpote q̄ habeat nomen *vnius*, & reipſa in multa dividatur.

* *Ob proprietates. Græce ἰδιώματα.*

Quando autem Theologi diuinam naturam vnū quid eſſe prædicant, vt mentē, id propter ſolam diuinam Verbi ſeu impatibilem generationē faciunt. Nam recta piaque ſententia diuinitatem ſupra naturam mentis [humanæ] collocatā piè aſſerit. Identitas enim etiam in mente ſpectatur, itemque diuerſitas, & motus & quies, nec omnino caret duplicitate. Sed quies quidem in ipsâ propter eſſentiæ identitatem ſpectatur: diuerſitas autem, & motus, propter naturalem vim & operationem. Neq; enim eſt idem dicere vnum [per ſe] & vnum reſpectu alterius. Vnde quamuis vnus ſit ſubiecto, tamen quando ſeipſum conſiderat, & noſcitur à ſeipſo pro vno & ſimplici duplex eſſe probatur; quod, etſi quid ſimile habet [vni,] propriè [tamen] ab vno, & à beata [Dei] natura prorſus alienum eſt. Hinc neque numero vnum eſt, aut vt principium numeri; neque vt magnitudo vel vt principium magnitudinis, omnem enim magnitudinem & partem, & compoſitionem vincit. Et ſi fas liberius loqui, vnum eſt divinitas ſecundū ſimplicitatem eſſentiæ, non vt vnum ſub triplici nomine conſideratum, aut in partes diuiſum, aut ex pluribus compoſitum: Inexplicabile enim eſt nec vllo nomine hoc *vnum* exprimi poteſt; quia ipſius vnius etiam eſt cauſa, & vnitatis cuiuscunque vnicus effector; Omnibus quoque tam vno; quam multis ipſa ſimplicitate ſuperior, eo quod propriè vnum ſit, & in omnibus, & ſuper omnia intelligatur; Quod omnia quidem quæ ſunt, condidit; in ſuperſubſtantiali autem, & ſibi propria ſingularitate fundatum, à Theologis * vnitas & ſingularitas vocatur: nec aliud eſſe cognoſcitur, quam Filius in Patre, & Pater in filio; ſpiritus quoque ſanctus procedens ex patre; & principium quidem habens Patrem, ſed per filium in creaturas, pro ſua erga * electos beneficentia deſcendens: ſic tamen vt nec generatione [Filii] imminuta noſcatur eſſentia, nec in proceſſione [Sp. Sancti] eiuſdem diuiſio facta exiſtimetur. generatione non per imminutam eſſentiam ſpectata, neque proceſſione ſecundum diuiſionem cognita. Si enim hæc conceſſerit quiſpiam, tum ſecundum fabulas paganorum vſque ad quaternarium, quinarium ac tandem progreſſum in infinitum concedere cogeretur. Itaque quicquid Deus eſt propriè vnum eſt, quod nullam admittit multitudinem, tamquam perfecta veraque ſecundum naturalem, ſi ita loquendum eſt, vnitatem, ſpectatum. Vnde, quamuis hypoſtaſes ſeu perſonas, ſeu identitates nuncupamus, 456

ἑνὰς καὶ μονάς.

* διχομένους.

Ac tandem viā ad progreſſum infinitum aperiret.

pamus,quas mens cognouit, pro facultate noſtra interpretari conati, nequaquam hoc vnum diuidimus aut vnitatem partimur, aut vnitatem diuellimus; ſed hanc in æterna vnitate piè perpendentes,illam in tribus perſonis vnà profitemur, neque ea, quæ ſupra mentis captum ſunt,rationi humanæ ſubijciendo,neque curioſa & vafra inueſtigatione illa quæ inueniri nequeunt violando. Quapropter illos, qui hos limites egreſſi aut vnitatem hanc inenarrabilem partiuntur, aut tres perſonas ad vnitatis anguſtias redigunt, vt hoſtes pietatis profligamus.

Hæc & hoc genus alia proſecutus, contrà eos diſputat, qui hypoſtaſin nihil aliud eſſe contendunt,quam nudam proprietatem, pluribusq; veræ pietatis rationibus impiam illorum ſententiam retundit.Etenim ſi idē eſt perſona & proprietas; dum Verbi hypoſtaſin incarnatam dicimus;manifeſtum eſt id quod inde ∴ ſequitur, & manifeſtius ob blaſphemiam,quæ tacite in caput illorum retorqueatur,qui hæc dicere cogunt. Quomodo porro Spiritus S. ſi proprietas eſt, poteſt à Patre procedere;& à Patre in opus creatum ex beneficio mitti. Quin immo omnis perſona rerum ſubſiſtentium per ſe ſubſiſtit. Quomodo ergo proprietas per ſe ſubſiſtat, ſi illud poſitum ante non ſit, cuius proprietas eſſe dicitur? In tribus quoque perſonis ſacer patrum ſenatus diuinam eſſentiam eſſe docet:In tribus autem proprietatibus nemo affirmauit, ſed contra potius in Eſſentia & per eſſentiam cognoſcuntur eſſe proprietates. Eſſentiam autem per proprietates nemo aſſeruerit.

Vide D. Thomam 1.p.q.40. a. 1.

∴. Sequitur enim proprietatem eſſe incarnatam, ſi idem eſt hypoſtaſis Verbi & proprietas.

451 Etſi enim à Theologo dictum eſt vnam naturam in tribus eſſe proprietatibus, idem tamen non eſt * proprietas & proprium. Deinde etiamſi abuſus ſit Nanzianzenus voce [proprietas] non illicò tamen quis aſſerat,idem eſſe perſonam, & propriè dictam proprietatem;cum verò & proprietas,quaſi per ſignum exprimat ſeu conſtituat perſonam,quemadmodum Baſilio & pleriſque patribus videtur, quid abſurdi dictum eſt à S.Gregorio[vnam naturam]in tribus eſſe proprietatibus?cum non decernat idem eſſe perſonam & proprietatem,ſed quaſi ab optimo ſigno, hoc eſt, proprietate,denominet hypoſtaſin. Addit ergo, intellectualibus perfectionibus per ſe ſubſiſtentibus. quod nemo,niſi mente deſtitutus,de proprietatibus accipiat.

* ἰδιότης καὶ ἴδιωμα proprietas & appropriatio ſeu communicatio proprietatum ſiue proprium.

Præter ea quæ dicta ſunt, Prima Synodus perſonas quidem conſubſtantiales declarauit; quis autem, niſi inſanus, proprietates dixerit conſubſtantiales. Quod ſi quis proprietates auſus eſt dicere conſubſtantiales, eò quod ſæpe in eadem eſſentia videantur concurrere, ille ipſe ſui oblitus, aliam conſubſtantialitatis ſignificationem finxit. Præſertim autem heterogenia, ſeu quæ diuerſi generis ſunt (ſic quantitatem & qualitatem & quæcumque alia ſimul in vnam naturam nullo modo conuenire poſſunt,appello) hæc nouus ille doctor ſeu legislator ſic iubet ac ſi ſint eiuſdem naturæ eiuſdemque ſimul ſubſtantiæ,concipi & appellari.

Concilium Nicænum.

In noſtra enim ſubſtantia apertè cernitur quantitas, & qualitas, & quod eſt ad aliquid relatum: Et ſi quis per hæc [naturam noſtram] in principia incommunicabilia ſimul diuiſerit. Atque hoc quidem abſurdum dogma copioſam nobis præbuit materiam refutandi. Enimuerò nec ita quidem didicit tacere contentioſus litigator. Docent enim nonnulli ex ſubſtantiæ & proprietatis copulatione conſtare perſonam. Quæ ſententia manifeſtè aſſerit [in DEO] compoſitionem. At vbi erit illud ſimplex & ab omni concretione materiæ liberum in ſanctæ Trinitatis Deitate? Quin & Baſilium M.huius ſententiæ auctorem laudant;cum [interim] nolint capere,à ſapiente illo viro neque definitam eſſe nec deſcriptam hypoſtaſin, quando copulationis nomen vſurpauit,ſed cum vellet reprimere Anomium,(qui ingenitum & eſſentiam confundere,& differentiam inter genitum & ingenitum ad rationem ſubſtantiæ transferre contendebat, vt non ſolum differentes, ſed etiam contrarias ponat in Patre & Filio ſubſtantias) propterea diſponens ſermones ſuos in iudicio Baſilius, in diſputationis certamine cum Anomio, proprium componit cum communi inconfusâ nobis & diſtinctâ viâ ad capiendam veritatem demonſtrata. Non poteſt enim humana mens ſimplici & vnico conceptus impetu,ſimul illud vnicum ac ſimplex[in diuinitate]& triplicem perſonarum numerū capere;propterea,vt magiſter docet; per proprietatum adiectionem,diſtinctum in nobis format perſonarum conceptum. Methodus ſanè ſuccurrit imbecillitati, efficitque vt quod intelligi prius non poterat, facilè intelligatur. Nullo modo ergo [D. Baſilius] Deitatis ſimplicitatem,aut perſonarū

EVLOGIVS. quamcumque diuinitatis compoſitam voluit. Hinc adiecit, impoſſibile eſſe proprium & ſingularem de Patre aut filio ſine proprietatum, quibus intelligendi facultas diſtinguatur, adiectione, formare conceptum. Et quod antea vocarat compoſitionem, id nunc appellauit adiectionem, vt id quod dixerat, magis declararet. Modi ergo ſeu tropi, ad indicandã proprietatem, ab ∴ illo in docendo adhibiti, ſimplicitatis rationẽ non euertunt. alioqui omnia quæ de Deo dicuntur, Deum nobis compoſitum probabunt. 458

∴. (Baſilio.)

His explicatis, egregius Eulogius aliam quæſtionem proponit. Enimuerò, inquit, quando contendunt proprium cum communi eſſe coniunctum, aut mentiuntur, cum hoc faciunt, aut verè affirmant; ſi mentiuntur, quorum verba proferimus, quorum ſubiectum argumentũ non capias? Si verè affirmãt, ſequetur Trinitatis perſonam ad quam, vocem referimus, eſſe aliquid compoſitum. Atque hæc quidem eſt propoſita quæſtio.

Deeſt vox λέγειν aut ſimilis.

Reſpondet ad hanc ex antedictis. Cum enim, inquit, humana mens ob [naturæ] imbecillitatem, ENTIS rationem non poſſit aſſequi: verbis aliquo modo compoſitis vti, & proprium cum communi copulare cogitur. Eo quod [eſſe diuinum] ſimpliciter & ſecundum ſe [prout à parte rei eſt] explicare non poſſit. Quod ſi fieri poſſet, vti ſimplex illud, ſimplici voce, non minus quam compoſitione verborum, ſufficienter exprimeretur, mens [noſtra] nequaquã [compoſitis] abuteretur. Sed vocum imperfectio incomprehenſibile non comprehendit [aut aſſequitur.] Enimuero magiſter ipſe qui coniunctis verbis vſus erat, poſtea frequenter alibi Deum omni ex parte ſimplicem & ſine vlla compoſitione eſſe prædicauit, qui tantum non clamat, coniunctionem verborum & compoſitionem in defectus locum adhiberi, qua ad veritatis cognitionem deducamur. Numquam autem id ſibi ſumere, vt ſimplicitatem naturæ & ab omni concretione liberam redigat ad compoſitionem aut duplicitatem: inexplicabili enim & incomprehenſa ratione [Deus] cum vnus ſit, trinus tamen cognitus, partim quidem ſecundum incomprehenſam & quæ noſtram facultatem intelligendi ſuperet rationem conſideratur, partim qua à nobis intelligi & comprehendi poteſt. Atque ita hanc quæſtionem viſus eſt expedijſſe. Quod ſi cui nihilominus dicendum videtur, quæſtionem adhuc in ijs, quæ à principio dicta ſunt, hærere; addat ille ſuperiori cauſæ, quod etiam tum cum Deum inexplicabilem affirmamus, id non niſi verbis enunciemus, ſicut &, quod ſupra intelligẽtiam eſt noſtram, adumbramus per intellectum; quod æternum, per temporum rationes motusque, explicamus; quod continuum & immobile, per mobiles & diſcretas imagines animi repræſentamus. Vt ſi quis ea quæ nobis in diuina natura contemplanda occupatis accidunt, ∴ vna cum re ipſa cogeretur intueri [& conferre] rem ſus deque ſit acturus, & quod caput eſt, ipſe ſeipſum in inextricabilium difficultatum barathrum præcipitaturus.

∴. *In ipſo niteretur intueri, hoc eſt: Ad ipſum eſſe ſeu diuinam naturam niteretur transferre.*

Sanctus Eulogius porro ex propoſita dubitatione, aliam quæſtionem naſcentem explicat. Si enim inquit, neque proprietas eſt hypoſtaſis, neque eſſentiæ & proprietatis coniunctio, quid erit aliud? Et ſoluitur quæſtio cum dicit: nos ab Eccleſia didicimus vt ∴ vnam perſonam ex Trinitate appellemus hypoſtaſin. Quid verò eſt hypoſtaſis? Si de rebus creatis ſit quæſtio, facile erit reſpondere, eò quod in his errare, & ſcopum non attingere non ſit adeo grauis noxa. Si autem de ſimplici & beata natura, nihil extra diuinorum patrum traditiones *& decreta*, tuto reſponderi poteſt. Fas tamen eſt cum ſcriptura dicere, quod hypoſtaſis Filij ſit imago Dei inuiſibilis, quæ totum in ſeipſa Patrem refert. Quod ſi etiam eandem patris eſſe ſapientiam, aut Verbum, aut virtutem patris dixero, à diuinis literis non diſſentiam. Et qui ex diuinis eloquijs de Patris & Spiritus S. perſonis ſimilia affirmabit quærentibusque reſpondebit, is piè rectéque affirmabit. Tu porro inferre poteris, explicans rationem hypoſtaſeos Filij; Deum de Deo, ab æterno, impatibili modo genitum: pariterque de Spiritu S. Deum de Deo ab æterno procedentem atque profluentem: Similique modo Patris hypoſtaſin, verbo explicaturus, dices: Ex quo Deus Verbum genitum eſt, tali generationis proceſſu, in quo ne per cogitationem quidem vlla ſeu diuiſio, ſeu paſſio reperiri poſſit. Si vis autem Spiritum S. [ad Patrem aliquo modo declarandum adhibere, dices:] Ex quo, inenarrabili, & incomprehenſo, impatibiliq; modo, coęternè procedit: Et ſi quid aliud huiuſcemodi dicere fas eſt, ſcripturâ diuinitus inſpiratâ ſpiritualem nobis ſapientiam propinante & ſtudium noſtræ voluntatis iuuante. Atque ne ſic quidem explicata ſeu dicta, omni imaginatione humanâ, quæ nobis [perpetuo] coniunctionem obtrudit, carebunt. Sed non 459

Potentiam

vtendo

vtendo voce compoſitionis& coniunctionis,nõ videtur auditorẽ perturbare aut offendere. Atq; in his ab eo etiã hæc præſens oratio abſoluitur. Scribit verò idẽ vir ſanctus ad Domitianũ Melitenſem epiſcopum, aſſeritq; haud abs re eſſe vnam Dei naturam Verbi naturam profiteri incarnatam. Ille enim S. Eulogium non extra culpam affirmabat, quod illam vocem vſurpaſſet. Sed Eulogius cum ex præteritis ſæpe orationibus, & rectè vocem intelligentibus nihil impietatis ſubeſſe oſtendiſſet, docet eos qui dicunt vnam Verbi naturam incarnatam eſſe, non affirmare vnam naturam ſimpliciter ex ambabus factã naturis, ita vt coniunctæ inter ſe confundantur; ſed illud potius velle, vnigenitum Patris Filium ſecundum hypoſtaſim carni vnitum, qui idem Deus & homo eſt, quemadmodum & Theologo placet. Verbum inquit caro factum eſt, & habitauit in nobis. Hæc cum fusè diſſeruiſſet, & defendiſſet; eadem etiam Cyrillum docere affirmat. In quibus potiſſimum dicit; Si nos vna Verbi natura poſitâ tacuiſſemus, nec addidiſſemus, *incarnatam*, [eam naturam] ſed quaſi extrinſecam poneremus œconomiam ſeu diſpenſationẽ, eſſet illis probabilis cauſa ſi vellent quærere, vbi eſſet in humanitate perfectio, aut quo-
460 modo noſtra ſubſiſteret eſſentia? Sed quoniam in humanitate perfectio, & noſtræ ſubſtantiæ declaratio per verbum, incarnatam, allata eſt, deſinant arundine ſe fulcire. Duas ergo naturas hæc vox [incarnata] indiuisè conſtrictas poſuit, vt idem clamitat Cyrillus. Hinc ſæpe vnam Verbi naturam videtur dicere incarnatam. Quod ſi vnam duntaxat Chriſti naturam ſimpliciter profiteretur, nonne damnaretur? Quid autem ſit natura humana, (vt idem alibi docuit,) aut caro intelligenti anima informata, vt vel propterea rurſum vtrumq; in vnionem conuenientiũ indiuiſibiliter conſeruetur? Patet ergo ex dictis, eos qui ſecundum Cyrillum orthodoxè [ſeu catholicè] docent vnam naturam Verbi incarnatam, non ad alium finem reſpicere, quam quemcumque alium, qui talem vocem [ſeu modum loquendi] ipſis proponit, quæ duas [nempe] in Chriſto Domino naturas penitus iunctas indiuiſe aſſerit. Dum enim B. Cyrillus docet per ipſam incarnationem vtrumque in vnionem coëuntium indiuiſibiliter conſeruari, quis alius ſcopus ſeu finis ab eo ſpectaretur, quam qui duas in Saluatore Chriſto naturas indiuisè copulatas prædicat recipitque. Et hoc clarius in epiſtola altera ad Succeſſum exponit. Cum enim explicaſſet in illa, quid ſit hoc ipſum quod declarat; vnam naturam Verbi incarnatam; & docuiſſet, verum & naturalem eſſe [Dei] filium, quamuis ſecundum aſſumtam carnem non inanimam, ſed intelligenti anima informatam, ex muliere prodierit homo; Cumque intuliſſet non propterea diuiſum iri [Chriſtum] in duas perſonas aut Filios, ſed ita quoque manſurum vnum; adiungit quomodo non ſine carne, nec extra corpus; ſed ſuum ac proprium habeat corpus, ſecundum vnionem nempe indiuulſum. Et in Epiſtolâ ad te, alijsque locis multis, eadem docere legitur. At Seueriani differentiam poſt concurrentium naturarum vnionem auerſati, malitioſè & impiè primum quidem ponunt voces, quæ differentiam naturarum declarant; deinde verò cum illas ipſas ſ. inuertunt, vnam Verbi naturam aiunt incarnatam. At non ita religio Catholica, ſed addita hac voce, illico deinceps oſtendit per hanc rurſus ſaluari ex coniunctis alteram indiuiſibili ratione vnitis, quæ [pietas catholica] coarguit impios, dum oſtendit vnam Verbi naturam incarnatam, nihil aliud eſſe, quam indiuulſam ſecundum hypoſtaſim vnionem, naturâ [utraque] integrâ & inconfusâ ſemper conſeruatâ. Duas enim indiuiſas naturas aſſerit; quaſi duarum conuenientium naturarum differentiam: indicans: Et vnam Verbi naturam incarnatam; quaſi ipſum Patris ante ſecula Verbum humanâ aſſumtâ naturâ incarnatum docens. Hæc & his ſimilia, poſtquam pro vocis propoſitæ defenſione dixit, oſtenditque eadem à Synodo Chalcedonẽſi iudicata & prædicata, cum per alia, tum ex ijs quibus Synodus, S.
461 Flauiani profeſſionem fidei ipſius manu ſcriptam confirmauit, vindicat vocem [ſeu formulam illam Eccleſiæ] ab hæreſeos ſuſpicione; vindicatque ſeipſum à non ſincera opinione, quam illi Domitianus ſuſpiciosè obiecerat, quod exiſtimaret vocem talem non ſincerè ex animo ab eo uſurpari & proponi, ſed diſpenſatione quadã, vt per eam auditores nullo negotio ad vnitatem revocaret, cauſasque diſſenſionum ab Eccleſia catholica præcideret. Hæc & hoc genus alia cum perſcripſiſſet (quæ & in ſuperioribus libris expoſuerat) & ſeſe ardentem Chalcedonenſis Synodi, atque S. Leonis papæ Epiſtolæ multis ac varijs ſcriptis propugnatorem exhibuiſſet: epiſtolæ finem impoſuit. Scribit idẽ venerandus vir ad Chriſtophorum quendam, quem ipſe ſanctiſſimum in inſcriptione literatum appellat, rogatus ab eo vt ad quasdam ex ſacris literis dubitationes reſpon-

EVLOGIVS.

deret. Quæstiones porro hæ sunt: *Et fecit Deus Dauid numerare populum:* Et infra: *Quia numerauit, indignatus est contra eum.* Respondet Eulogius, in diuinis literis, Deum quemadmodum & Dominum non solum verum Deum, sed etiam ipsius mali principem nominari. In hoc intellectu Paulus dixit: In quibus *Deus huius seculi excœcauit mentes infidelium.* Et Saluator, *Nemo potest duobus dominis seruire.* Hinc in primo paralipomenon apertè dicit Dauidem à Satana incitatum fuisse vt numeraret populum: nisi quòd nostrum exemplar cum eo quod à te missum est, non conuenit. Ita enim habet: *Et addidit furor Domini irasci contra Hierusalem, & commouit Dauid in ipsis*: Et quæ sequuntur. Ita vt videatur is qui dictus est in Paralipomenis diabolus, hic *ira Domini* appellari. Atqui siue sic [vtiego lego] siue vt tu scripsisti, se locus scripturæ habet, existimo tamen certam apertamque esse quæstionis solutionem. Quod ergo vox Dominus, & vox *Deus*, in sacra scripturâ æquiuocasit, eademque (vti sæpe dictum est) in contrarium sensum accipiatur, explicatum est. Nihil tamen obstat, quo minus etiam alium inde locum similem firmemus. Etenim in lege de Paschate celebrando latâ [postquam dixit] vngendum sanguine superliminare & postes: *Vos*, inquit, *non aggrediemini vnusquisque ianuam suam vsque mane: & transibit Dominus percutiens Aegyptios: & videbit sanguinem in superliminari & in vtroque poste, & pertransibit Dominus ostium, & non sinet percussorem ingredi domus vestras ad percutiendum.* Clarum est alium esse Dominum, quem dicit transiturum ad percutiendos Aegyptios, & alium qui prohibeat ne ingrediatur percussor in domos Israëlitarum & percutiat ipsos. Tale etiam est illud de Balaam dictum. Dicit enim scriptura permisisse quidem illi Deum vt iret ad eos qui illum vocabant; iratum verò Deum quod proficisceretur ad illos. Et hic alium insinuari ait Deum qui illum moneat vt proficiscatur, & alium qui ira commoueatur in illum. Neque enim irascebatur illi, quod mandatum exequeretur, qui id præceperat, sed vel imperantem non oportebat irasci, aut si irasceretur ob ipsius discessum, non oportebat imperare. Ergo Eulogius quæstionem per homonymiam [seu æquiuocationem declaratam] videtur soluere. Sed mihi videtur à Theodoreto alijsque SS. patribus dubitationis quæstio melius esse soluta. Dicit verò, Dauide in numerando populo peccante, populum dedisse pœnas, non quod ille numerando peccarit, sed parricidæ Absoloni bellum patri inferenti supperias tulerit populus, & seditione eadem abreptus prætulerit illum qui ex sua ambitione seu superbia regnum rapuerat, illi qui à Deo in regem vnctus erat. Ergo solutâ, vt videtur, primâ quæstione, soluit & alteram, quæ ita habet. Quomodo intelligẽdum est quod Apostolus alibi dicit: *Christum habitare in cordibus nostris*; alicubi verò: *Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis*, cum magnũ sit discrimen inter tabernaculum & indumentum. Vestis enim summam tantum cutem tangit, tabernaculum vero totum recipit. Affirmat enim distincta ratione eundem esse regem & pastorem; Regem quidem hominum, pastorem vero brutorum appellauit, ad varium vsum eorum, qui beneficijs ab eo afficiuntur. Neque enim quisquã rectè dicatur rex animantium, neque pastor hominum: Ita præsentem quoque locum licet interpretari; *Habitat enim*, vt ipse S. Paulus docet, *Sapientia Dei in iis quibus imperat, & qui in illo radicati & superædificati sunt*; Induit autem Christum qui illum postea rursum exuere potest. Quapropter merito de radicatis in eo dicitur illum habitare in eis. Alijs autem ob inexplicabilem clementiam suam indumentum fit; quibus tegumentum præbet, ne ab Aquilone vento aspero frigidoque, qui pestilentem & exitiabilem animabus afflat auram, conuersi ad Christum pereant, *à facie enim Aquilonis exardescent mala.* His igitur duabus quæstionibus solutis epistolam hanc cum votorum comprecatione finit.

1. Reg. 24. Vide sept. Interp.

2. Corint. 4. Luc. 16.

al. persuasit, induxit.

Exod. 12. & 22. ὑμεῖς. Ita legendum in Græco, non ἡμεῖς.

Num. 12. 26.

Ephes. 3. Gal. 3.

Coloss. 2.

Hier. 6. apud septuag. est. ἐκκέκυφε.

Idem adhuc Eulogius in libro seu argumento nono declarauit, ea quibus vitæ solitariæ laus continetur, & quid sit monachus describit, atque rationem eius viuendi exponit. Hortatur vitæ monasticæ cultores, vt ad professionis præscriptum vitam instituant, & se ad solitariam vitam & Ecclesiæ vnitatem conforment. Erant autem, quos illius admonitio respicit, ex factione & secta Seuetiana, vti nõ est obscurum; quibus, quomodo [hæreticorum ipsorum maiorum] sententiæ cum ipsis auctoribus & cum alijs eiusdem sectæ pugnent, nec vsquam quicquã stabile & solidum habeant, aperiens declaransque, ex illorum absurditate, si ad Ecclesiæ vnionem respiciant ostendit. Hos enim producit, vt asserentes differentias post vnionem seruari, vti Seuerum: illos autem vt negantes seruari: vti Timotheum, cum in alijs ipsius scriptis, tum in ijs quibus S. Leonem

461

463

oppugnat:

oppugnat. Ipſe verò non ſolum dicit non ſeruari differentias, ſed etiam impietatis reos peragit illos quicumque differentias poſt vnionem ſervari docent. Sed Seuerus rurſus dum docet differentias ſeruari; res tamen, quibus differentia cognoſcitur, negat ſeruari. Nec conſtanter hoc vbiq; docet: inconſtans enim, & Vertumnus aliquis aut Proteus eſt in fide; etenim in quibusdam libris confitetur ipſas etiam res ſeruari. Adeo non ſolum inter ſe ipſi, ſed neque ſibi ipſe quisquam conſtans dogma Babylonicum nempe & à vera pietate alienum cudunt. Hinc [ſumta occaſione] hortatus diſſidentes, vt in Eccleſiæ ſententiam deſcendant, curſim narrat à Marciano Chalcedonenſem Synodum coactam; Leonem, Marciano mortuo, ſuffectum ſummæ rerum præfuiſſe: Ægyptios concilium euertere conatos orbem totum tumultibus impleſſe, impiè ficteq; rumores ſparſiſſe, Cyrillum à Synodo damnatum, Neſtorium receptum fuiſſe. Quorum [inquit] inſanum furorem reprimens Leo Decreta concilij Chalcedonenſis Actaque cum encyclicis ſeu circularibus mandatis per totum orbem miſit, ſingulisque Epiſcopis & preſbyteris, nec non ijs qui in religioſa & monaſtica vita celebres habebantur præcepit, vti ſententiam ſuam ſcripto profiterentur. Quod Epiſcopi, numero mille ſexcenti, promtè ſanè executi ſunt, nemine qui aliter ſentiret deprehenſo præter Amphilochium Sidę pontificem, qui tamen & ipſe paulo poſt concilij ſententiæ ſubſcripſit conſenſitque. A quibus ſtetit & Simeon qui in columna cœlitum vitam æmulabatur, & Baradatus, alijq; eandem viuendi rationem ſecuti. His oratione decurſis, cum Seuerum anathemate proſcriptum dixiſſet, diſputationem fine concludit.

Marcianus imperator. Leo imperator.

Simeon ſtylita.

Sequens oratio eandem præfert inſcriptionem, & adhortationem ad eos continet, qui ab Eccleſia diſſidebant, qua monet, vt ſuas inter ſe pugnas, ſuorumq; diſſenſiones hæreticorum, cum Eccleſiæ recto conſenſu reſpiciant componantque. Oſtendit præterea vnde factum ſit, vt opinatio hæretica in infinitas quaſi ſectas & ſententias diſtracta & diuulſa ſit. Interrogans enim [hæreſis] Eccleſiæ filios an, quemadmodum duas [in Chriſto] naturas aſſerunt, aſſerant ſimiliter & duas perſonas? Et cum reſpondent vnam eſſe in Chriſto hypoſtaſin: quærit an etiam aſſerat vnam naturam? Sed nihil horum hactenus vnquam quæ hæreſis quæſiuit, ab [Eccleſiæ filijs] audiuit. Viciſſim autem & ab Eccleſia interrogatur hæreſis, cur id quærat? an quod exiſtimet naturam & perſonam eſſe idem, & propterea putet eos qui aſſerant duas naturas, etiam aſſerere duas perſonas? Aut contra; qui vnam profiteantur perſonam, etiam vnam profiteri naturam cenſet?

464

Catholici nec vnam naturã, nec duas in Chriſto perſonas admittunt.

Hinc nato contentionis initio, bellum illud hæreticorum inter ſe digladiantium multiplex & implacabile extitit: idémne ſit natura & hypoſtaſis. Etenim cum dicamus vnam in Trinitate naturam eſſe, neceſſario dicendum erit, vnam quoque eſſe hypoſtaſin. Aut ſi tres hypoſtaſes; natura quoque in tres erit partienda naturas. Hinc commenti ſunt aliud eſſe naturam, & aliud eſſentiam. Naturam rurſum diuiſerunt in generalem & ſingulares naturas. Et cum ad Sergium ſcribit: Seuerus vnam, inquit, eſſentiam Chriſtum eſſe, volumus dicere, ne concurrentium differentiam auferamus. Nam vel vna ſemel nata eſſentia aut etiam qualitate, quomodo manſit naturarum, ex quibus vnus exiſtit Chriſtus, ſecundum eſſentiam differentia? Si enim vna qualitas eſt & eſſentia, fruſtra deinceps ponit differentiam. Et ſanè; quibus fundamentis nixus vnam aſſerere eſſentiam Seuerus recuſat, ijsdem vel inuitus negare cogitur vnam eſſe in Chriſto naturam.

Nonnulli porro ex impudentioribus, naturam, perſonam, eſſentiam idem eſſe admittentes, non horruerunt affirmare etiam in S. Trinitate tres eſſe eſſentias, vnde & tres Deos & tres Deitates, etſi non verbo, mente tamen docent. Et hi quidem damnantur veluti tres eſſentias in Trinitate prodigioſè cudentes: Hi verò quod non proprie Deum patrem aut Filium, aut Spiritum *S.* dici cenſeant. Iſti verò fortaſſe ſint, qui tantum ſignatas ſeu figuratiuas proprietates putant eſſe hypoſtaſes. Ita in multas ſententias & errores alios illorum diſſecta ſecta progreſſa eſt; quemadmodum & de differentia concurrentium in Chriſto naturarum. Alijs enim nugatoribus viſum eſt perire differentiam poſt vnionem naturarum: alijs ſeruari differentiam iudicatum; qui & ipſi bifariam diuiſi ſunt. Nam qui differentiam manere volunt; nolunt tamen ea manere per quæ exiſtit differentia. Alij vero & illa manere, cogente neceſſaria conſequentia, ſæpe concedentes (alia hæc eſt inſania atque amentia) duas tamen naturas appellare penitus auerſantur

santur. Vox enim DVO inquiunt, per partes & per se res differentes ostendit. His breuiter disputatis, longa exhortatione hunc quoque librum finit.

Aliam orationem componit contra Agnoitas siue Ignorantes: Monachos autem quosdam ait ex Palæstina solitudine excitasse [prauum] dogma, qui Domino nostro IESV Christo ignorantiam, ex ijs quæ ipse dixit, assignare conati sunt. *Vbi posuistis* Lazarum [inquit Dominus] Et: *Nemo nouit illam, aut diem illum, neque filius hominis.* Atque item ex alijs hoc genus verbis. Sanctus autem Eulogius iste, Christum IESVM 465
Dominum nostrum, neque secundum humanitatem quidem, multo minus verò secũdum diuinitatem ignorasse sepulchrum Lazari, neque etiam illum vltimum diem contendit. Neque enim humanitas Christi in vnam inaccessibilis & substantialis sapientiæ hypostasim admissa quicquam velut rerum præsentium, ita futurarum poterit ignorare: neque falsum esse potest quod dixit: *Omnia quæcunque habet pater, mea sunt* An ergo & Patri, nihil non audentes, ignorantiam ascribent. Enimuero hoc quod dixit Saluator: *Vbi posuistis Lazarum* eò dixisse ait, vt id præsentes Iudæi scirent, illorumque memoriam firmaret. Imo non hoc solum, sed & alia quædam id genus feciisse affirmat. Vt illud; *Soluite eum, & sinite abire* vt ex ijs quæ speciatim viderant, & quæ audierant, fidem oculorum testatam & indubitatam [Iudæis] faceret; memoriæ vero illorum factum numquam oblirerandum infigeretur. Docet etiam alia de Christo dicta per figuram, alia secundum rei veritatem Figuratè dicitur illum pro nobis peccatum & maledictum factum esse, neque enim fuit quicquam horum. Sed veluti sibi caput vendicat ea quæ sunt reliqui corporis, ita Christus ea quæ corporis sunt sibi assignat. Secundum rei veritatem autem dicitur homo factus, & esurijsse, & sitiuisse, & hoc genus similia. Quod si ergo quis velit dicere, eum figuratè & anaphoricè aliquid ignorare, eo quod corpus non sit extra ignorantiam: aut humana vox cuius ipse caput est; is non absurdè loquetur, neque interim Patris sapientiam ignorasse aliquid docebit. Sed si illa verba: *Vbi posuistis eum*, ad Christi ipsius, imperiti homines, referunt ignorantiàm, quomodo non eandem ignorantiam in Patrem reijcient; quando interrogat & dicit ad Adamum: *Vbi es?* Et ad fratricidam: *Vbi est Abel frater tuus?* Et: *Clamor Sodomorum & Gomorræorum multiplicatus est & peccata eorum magna valde: descendam ergo & videbo vtrum clamorem suum* [qui venit ad me] *opere compleuerint nec ne, vt sciam.* Interrogat & IESVS dæmonium. *Quod tibi nomen est?* Et illud respondet. *Legio mihi nomen est, quia multi sumus.* Quin & cœcos interrogat: *Quid vultis faciam vobis.* Et quomodo non patet, hæc nõ ex ignorantia quæsita? Sed à Dæmonibus quidem quærit, quanta sit obsidentium multitudo, vt discipulis ostendat se iam multis esse superiorem, & fidem firmet: animosque addit calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtute minimici. Cœcos autem interrogat, vt petitionem ab illis eliciat. Quãtum.n. beneficium ex petitione accipimus, tantum afficimur ad beneficium [agnitum &] acceptum. Illud autem quod de extremo iudicij die dictum, quod illum nemo norit, neque angeli, neque Filius, nisi solus pater; id quidam ob eam rationem dictum existimant, vt discipuli arbitrati quotidie diem vltimum imminere semper vigilarent. Sed nihil obstat quo minus & hoc figuratè dictum 466
interpretemur: quemadmodum & illud: *Tu scis insipientiam meam.* Et illud. *Deus Deus meus vt quid me dereliquisti?* Sunt qui censeant illum dixisse quod ignoraret vltimum diem, vt humanæ naturæ signum proprium quod illi inest, declararet & ostenderet; non quod ipse ignoraret: Absit [quod ipse ignorarit.] Quicunque enim vel diuinitati ipsius, vel humanitati ignorantiam adscribet, numquam certissimæ temeritatis crimen effugiet. Sed cum, vt B. Cyrillus docet, subtili mentis conceptu & animi imaginibus per contemplationem, rem à re diuidimus; tum videmus proprias naturæ vtriusque, vt in se est, notas & proprietates. Aut vt Gregorius Theologus tradit, quando naturæ ratione distinguuntur, etiam nomina naturarum simul diuiduntur. Sed nudæ puræque humanitatis signum proprium est ignorantia. Hac ratione ergo Christi humanitati, vt simplici & puræ humanitatis naturæ consideratæ [præcisè secundum ea quæ à se ipsa habet] adscribi poterit ignorantia. Et hoc est quod Theologus explicauit, quando dixit: Scit quidem vt Deus; nescit verò vt homo. Quibus dictis addit: Quod si qui ex Patribus ignorantiam in Saluatore ex parte humanitatis admiserunt, id tamen non vt dogma sanxerunt, sed Arianorum insaniam repressuri (qui omnia [quæ in Christo erant] humana, ad vnigeniti diuinitatem transtulerunt, vt increatum Dei verbum creaturam ostenderet) rectius

Ioan. 11. Marc. 13.
Ioan. 16.
ἀναφορά.
Nos membra eramus maledictum.
Gen. 3. Gen. 4. Gen. 18.
Mar. 5. Matth. 20.
Luc. 10.
Psalm. 68. Psalm. 21.

rectius hæc de humanitate dici posse existimarunt, quam humana ab illis [Arrianis] ad diuinitatem trahi. Etsi forte qui dixerit, etiam patres figuratè seu anaphoricè locutos esse, religiosius videbitur iudicasse: His expositis, dicendi finem facit.

Liber postremus orationem continet, cui titulus: DECRETVM IN SAMARITANOS editum. Argumentum orationis huiusmodi. Plebs Samaritana in cõtrarias diuulsa factiones, inter se dissidebat, & peregrinis se opinionibus propugnabat. Alij. n. *Iosua.* Iesum Naue eum esse censuerunt, de quo Moyses dixit, Prophetã vobis excitabit Dominus Deus ex fratrib. vestris, vt me. Alij, reiectâ hac sententiâ, Dosthen quendã nomine, siue Dositheum prædicarunt Samaritanũ etiam gente, æqualẽ Simoni mago. Et hunc illum esse à Moyse prædictum, portentosè cõmenti, ab ipsius nomine Dosthêni cognominati sunt. Hic in diuinos Dei Prophetas maledicus, potissimum tamen in Iudã vnum de XII. Patriarchis contumeliosus, nihil reueritus immensas de illo in voluminibus Mosaicis perscriptas laudes. His ergo Prophetis omnibus explosis exsibilatisque ipse sibi omnia & vaticinia, & reliquam diuinitatem arrogauit. Octateuchum spurijs scriptis & omni genere mixtis corruptelis adulterauit, aliosque libros stultitia & portentis plenos, diuinisq; legibus contrarios consarcinauit, suisque affectis reliquit. Resur-
467 rectionem quoque negauit. Hæ ergo factiones ita in dissidentes, contrarias & impias sectas & opiniones dissectæ fuerant. Vtraque porro factio libellos pro sua sententia, & contra aduersariam partem, suum quæque Prophetam alteri præferendo, porrexit. S. Eulogius cum Synodo frequentissima, pontificibus plena insignibus atque illustribus dignitate viris, iudex his præsedit. Marcianus susceptum imperium Romanum septimum iam annum administrabat. B. Eulogius discussis quæ ab vtraque parte adfebantur, & vtrâque erroris à veritate procul remoti conuictâ, illum à Prophetis prædictum Messiam, ex scripturis sacris docuit esse Dominum nostrum IESVM Christum verum Deum: illos vero grauissimo errore laborasse: hos quidem quod IESVM Naue illum Prophetam prænunciatum fingerent; illos verò quod Dosthen seu Dositheum impium portentosè comminiscerentur. Atque ita concilium soluit. Sed argumentum, & decretum cum Eulogio perijt: tertius liber superstes in nostras manus peruenit. In hoc auctor RESVRRECTIONEM ex Moysi tabulis testatam facere connixus hæc disputat. Quod nisi verissima esset de resurrectione sententia, quomodo diceret ad Abrahamum Deus: *Tu autem ibis ad patres tuos cum pace, sepultus in senectute bona.* Quomodo enim abiret, & ad quos abiret, si ille nullus amplius futurus erat, & non essent ij amplius ad quos abiturus erat. Et quomodo rursum paulo infra de illo diuinum ait eloquium: *Et deficiens mortuus est Abraham in senectute bona, prouectaque ætatis, & plenus dierum, congregatusque est ad populum suum* Quænam congregatio sit ad id, quod non est? Et quomodo id quod est, addi potest ijs quæ non sunt. Quid porro de Iacob dicit? *Congregati sunt omnes filii & filiæ, vt lenirent dolorem Patris, noluit consolationem accipere, sed ait: Descendam ad filium meum lugens in infernum.* Quomodo intelligitur descensus eius qui non existit? & quomodo descendit ad filium, qui, ex deliramento execrati Dosithei, nullus vsquam esse potest. Rursum Iacob quando benedicit filijs, ait: *Ego congregor ad populum meum.* Si nouerat suam naturam [seu essentiam] vna cum præsenti vita finitum iri; quomodo dixit qui mortuus, nusquam amplius fuit, se ad populum suum qui nusquam erat, congregari? Aduerte ſis, quid ipse Dominus & DEVS vniuersorum dicat ad Moysem, quando illum in extremum .·. Nebo, deduxit, & ostendit illi terram quam daturus erat in hæreditatem Israël. Addit enim *& videbis eam*: Deinde; *& apponeris ad populum tuum & tu, sicut appositus est & Aaron frater tuus.* Illud autem quos non moueat, DEO ipso clamante affirmanteque. *Ego sum* DEVS
768 *Abraham, &* DEVS *Isaac &* DEVS *Iacob.* Ecquomodo erit DEVS, DEVS verus eorum qui nusquam futuri sunt, sed in nihilum redacti? Eccur paradisum ad Orientem plantauit in terra Edem, in quo hominem, quem formarat, posuit, si illum statim quidem peccaturum norat, & è paradiso in exilium eiectum iri, neminem vero postea ex hominibus in illo habitaturum? Etenim si omnes, siue qui piam siue impiam hanc vitam exegerunt, decurso vitæ præsentis stadio in nihilum recidunt, nec quisquam manet, qui paradisum vt hæres occupet, diuinisque gaudijs in illo perfruatur, quomodo non hæc ingrata aduersus DEVM, & impia

Gen. 15. *Gen. 25.* *Gen. 37.* *Gen. 49.* *Deut. 32.* *.·. Nabao.*

opinio, frustra creatum ostendit, & per hanc in illum iniuriam, ipsum communem rerum effectorem Deum contumeliosè perstringit, quando illum ea fecisse insimulat, quę nec mediocriter prudens vnquam faceret? Sic impiam Dosithei de resurrectione sententiam ex sacra scriptura refutans, ostendit mundum corrumpi, quem ille incorruptibilem, animam verò corruptibilem monstrosè fingebat: Angelorum naturam à Deo factam, quam insanus ille, inter ea quæ nusquam existunt, ponebat: Dæmonum quoque genus factum esse, & manere; Dosthéni vero idola seu simulacra dæmonas esse dictitabant, aliud genus dæmoniorum nullum agnoscebant: eo insaniæ illum esse progressum ostendit.

In hoc [porro] libro quæstionem addit; cur, cum multa essent animalia inter munda numerata, quinque tantum sacrificata fuerint, & ab antiquis [Iudæis] ad rem diuinam adhibita; hircus nempe, & aries, & bos, turtur, & columba? Respondet, antiqua figuram esse, & pleraque ad ænigmatum cognitionem referri. Quinque autem ex mundis sacrificari ait, quod per illa quinque sensus nostros pari numero voluerit insinuare: His enim purificatos seu mundos nos adiungere Verbo vult legislator & decernit.

Atque hæc quidem [ex orationibus Eulogij excerpta sunt.

CCXXXI. SOPHRONII HIEROSOLYMITÆ SYNODICA Epistola.

LEGI epistolam Synodicam Sophronij Patriarchæ Hierosolymitani, Honorio Romano Imperatori missam. Hęc epistola plena est pietate, nouis passim verbis, vt equi pullus saltibus gaudens, nisi quod rectam opinionem diligenter examinet, & sacrorum dogmatum non fortuitam esse cognitionem ostendat. In hac epistola inuenias Magnum cum Apollinario excommunicatum & Theodoretum ab Ecclesia non admissum, *etsi vbi Cyrillum damnauit prauum & malum asseruerit*. Sed & quod alius sit Origenes antiquus, alius qui post illum vocatus Adamantius, quodque cum alijs hæreticis condemnetur Iacobus Syrus, à quo hæreticorum Acephalorum secta nomen traxit. Rogat autem 469
hæc epistola si quid prætermissum sit eorum quæ dici debuerant Honorium Rom. Imperatorem, vt *qui posset ea & impleret & corrigeret*. Habiturum autem se magnam gratiam, si voto non frustratus fuerit, & nunquā beneficij immemorem fore. Hæc autem in hac oratione Synodica S. Sophronij epistola tradit. In hoc volumine continebantur testimonia sanctorum variorum Patrum, qui ante quartam Synodum fuerunt, & qui post illam floruerunt, & post nati sunt. *Quæ testimonia* duplicem in Christo Deo nostro operationem prædicarunt, quarum principes & præcipui erant, Leo veteris Romæ Pontifex, & quarta illa œcumenica Synodus, Petrus sanctissimus Myrorum Episcopus, Gennadius Constantinopolis, & Photicæ Diadochus, & Euphræmius Antiochiæ Præsul, qui etiam contra Acephalos in multis libris strenuè certauit. Et Dionysius copiosus quidem verbis, copiosior tamen speculatione, discipulus S. Pauli, Christi martyr, Atheniēsium Episcopus, & Iustinus Martyrij sanguine philosophiam, confirmans, & strenuus Athanasius Alexandriæ præsul, & Gregorius Theologiæ arcanum vas, & decus Ecclesiæ Basilius, & verborum flumen Nyssenus, & fortis athleta Cyrillus, & in Dei sententia liberè confitenda infractus Ambrosius Mediolani antistes, & aureus ore & lingua Ioannes Constantinopoleos Episcopus, & Seuerianus Gabalorum, & S. Theodotus qui Ancyræ præfuit, & Ioannes Constantinopolitano genere & cognomine Cappadox, homo vere virtutis domiciliū, & B. Eulogius Episcopus Alexandriæ, qui multis verbis Acephalorum sententiam refellit, & B. Ioannes Antistes Scythopolitanus, qui docte & piè de Synodo Chalcedonensi scripsit, & Heraclianus Episcopus Chalcedonensis, qui cum Manichæis maximū certamen inijt, & Leontius solitariā & monasticam vitam ducens, & B. Anastasius Theopolitanus, & Symęonius monachus & presbyter. *Testimoniū vero quod sanctum agnoscit* ex epistola eius ad Iustinianū Imperatorem, quæ etiam cōtra Nestorianos & Eutychianos digladiatur, depromptum est. Ipse vero Iustinianus pius Imperator in ijs quæ ad Zoilum Patriarcham Alexandrinum scripsit, *hanc epistolam Thesaurum* nominauit, etiam profecto Constantinus quidam dignitate quæstoria (nam ipse quoq; contra impium Theodosium scripsit,) vnde testimonia de duabus in Christo operationibus

Origines duo.

Dionysius Areopagita.

nibus deſcribuntur. Ad hos omnes accedit Theophilus vnus è pijs & doctis, qui in ſcri-
470 ptis ſuis cum Seuero plurimum pugnat, quem odioſus & contentioſus ſectarius libra-
rium ipſe peſſimus ſcriptor per contumeliã nominat. *Hæc quidem teſtimonia* quæ liber
hic continebatè ſanctis illis prius nominatis patrib. depromta ſunt. Vtilia verò eſſent ad
reprehendendum eos qui vnam tantum in Chriſto operationem aſſerunt. Cõtinebatur
etiam teſtimonium in ſupra dictis quoddam è libro quodam ſine inſcriptione poſitum.
Liber vero *vnde teſtimonium* erat petitum Seuerum his orationibus reprehenſum clare
demonſtrabat.....

STEPHANI GOBARI TRITHEITÆ LIBER. CCXXXII.

LEgi librum Stephani Tritheitæ cognomine Gobari. Opus magni videbatur labo-
ris, fructum verò uon æqualem operæ tulit. Laudis. n. ſtudium magis quam magnam
vtilitatem præ ſe fert. Ipſa capita, quæ tractat, quæque in communes & Eccleſiaſticas
quæſtiones retulit, minimum qninquaginta duo erant, paucis his adiectis *particularibus*.
Hæc duplices *Sententias* includunt, & non ſolum duplices, ſed etiam repugnantes. Sen-
tentias vero has nõ argumentis, nec verbis S. Scripturæ confirmauit: ſed *teſtimoniis tan-
tum, vt ſcriptor putauit, variorum Patrum, quorum alia ſententiam Eccleſiæ, alia contra-
riam continebant*. Contrariam quidem, antiqua teſtimonia, & antiquorum hominum
non multũ de certa ſententia laborantiũ aſſeruerunt, quarũ aliqua non amplexi ſunt, ſed
tamen ei qui hæc collegit amplecti viſi ſunt: Eccleſiaſticam vero opinionẽ, confirmant
teſtimonia virorum qui verè ſenſerunt. Hæc autem ſunt capita, de quibus per teſtimonia
duplex, & contraria ſententia proponitur.

Proprietas, & figura, & forma hypoſtaſis eſt, ſed non coniunctio *ſubſtantiæ, & pro-* 1.
prietatis, nec per ſe ſubſiſtens.

Hoc primũ nonnulla teſtimonia confirmarunt; deinde rurſum poſtea contrarium
alia, hoc eſt, formam & proprietatem, & characterem hypoſtaſin non eſſe, ſed hypoſtaſios
figuram. Et in alijs capitibus, ne in ſingulis eadem reperere cogamur, *teſtimonia diuerſa
contrarium aſſerentia*, videntur vtrunque prolatum confirmare.

Iohannes Baptiſta Octobri menſe conceptus eſt, cuius contrarium, non in hoc, 2.
ſed Nouembri.

Deipara Dominicæ conceptionis in menſe *nouorum* Anunciationem accepit, ni- 3.
mirũ Aprili, quẽ Hebræi Niſam dicũt, peperit vero Dominum noſtrum IESVM Chriſtũ
471 menſibus nouem euolutis, hoc eſt, quincto Ianuario, media nocte, quæ eſt octauo Idus
Ianuarias: huic opinio contraria, non in illo menſe, quem diximus, ſed 25. Martij Annun-
ciationẽ accepiſſe, & peperiſſe Saluatorem non quincto Ianuarij, ſed octauo Cal. Ianuar.

In reſurrectione idem omnino corpus quo nunc induimur, aſſumemus, nullam 4.
mutationem in incorruptibile aſſumentes, & è contrario, non corruptibile hoc idem
nos corpus aſſumemus.

Eadem forma reſurgemus, & non eadem, ſed alia.

Qua ætate quis mortuus eſt, eadem reſurget, contrarium: non ita, ſed pueri in 5.
perfecta ſtatura reſurgent, & non ſimul omnes, ſed diuiſim. 6.

Tenue, aërium, ætherium, & ſpirituale tempore reſurrectionis corpus aſſume- 7.
mus, & non hoc, ſed terreum, denſum, & ſolidum.

Deitatem humana eſſe forma, & animatã, *& illud*, ad imaginem corpoream figu- 8.
ram oſtendere, qua & homo ad imitationem archetypi conditus eſt. Angelos habere
corpora eiuſdem figuræ, qua ſunt hominum, & è diuina ſubſtantia animam humanam
prodijſſe. Et his contraria. Deitatem non eſſe humana forma, nec omnino figuratam,
ſed neque quidquam aliud prædictorum naturâ eſſe. Similiter nec Angelos corporeos,
ſed incorporeos eſſe, humanamque animam non eſſe è diuina ſubſtantia.

Aliud fuiſſe hominis corpus ante præuaricationem, quod ſplendidum vocant, & 9.
aliud poſt tranſgreſſionem, carneum ſcilicet, vt nunc eſt, (& hoc ſunt pelliceæ tunicæ)
quod in reſurrectione deponemus. & è contrario, *pellitas tunicas non eſſe carnem no-
ſtram.

* *Pelliceas Græcus Interpres.*

Primo reſurgent. Iuſti, & cum ijs omnia animalia, & [poſt] mille annos viuent lau- 10.
te, comedentes, bibentes, generantes, & poſt hæc vniuerſalis fiet reſurrectio. & è con-

trario, neq; Iustorũ non p̃cedet resurrectio, post mille annos deliciæ, neq; generatio erit.

11. Post resurrectionem in paradiso iusti viuent, & non in paradiso, sed in cœlis, & paradisus non in cœlo, nec in terra, nec in ijs quæ interiecta sunt.

12. Super Hierusalem est paradisus, & in tertio cœlo, & arbores in eo, sensu præditæ sunt, & intellectum habent, & rationem, & homo post præuaricationem inde in terram delatus est. Deinde & contrarium. Paradisum non in tertio esse cœlo, sed in terra.

13. Bona quæ præparata sunt iustis oculus non vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Quanquam Hegesippus vir antiquus & Apostolicus, libro quinto Commentariorum haud scio an offensus dicit frustra hæc dici, & eos qui hæc dicunt *in S. scripturam*, & contra *Christum dicentem*, beati oculi vestri videntes, & aures vestræ hæc audientes, &c. mentiri. 471

14. Damnati peccatores in punitione absoluuntur à peccatis suis, & post mundationem absoluentur à pœna. Quanquam non omnes damnandi liberantur, & absoluuntur, sed aliqui tantum, & hanc esse Ecclesiæ sententiam, neminem è pœna eripi.

15. Vri & non comburi, est incorruptubiliter corrumpi. Titus autem Episcopus Bostrorum contra Manichæos scribens primo libro ait: Quomodo corruptio suimet corruptio. Semper enim aliud quid corrumpit, non seipsum. Si seipsum corrumperet, principium non habuisset: corrumpetur enim seipsum corrumpens. Fieri enim non potest incorruptibilem corruptionem communi sensu percipi aliquando posse, & clarum est hunc S. virum in altero sensu dixisse impossibilem esse corruptionem non corruptam. Et S. Ioannes secundum alterum sensum. Hic quidem incorruptibilem esse corruptionem dixit, pro perpetuo viuentem, & semper existentem. Ille vero corruptionem incorruptibilem non esse, hoc est, non posse corruptionem impassibilitatem esse, & incorruptionem, & accidentium seruatricem [impassibilitatem] sed num vtraque sententia ita se habeat | Gobarus auctor operis differentem sententiam non intelligens pugnantes quodammodo inter se tradidit conclusiones.

16. Futurum seculum octauum est, & contra, non octauum, sed nonum est.

17. Saluatoris nostri IESV Christi corpus tenue erat post resurrectionem, & agile, cœleste, leue, neque tangibile. *Et ideo intrauit clausis ianuis.* Et tangibile & crassum corpus est aliud à tenui, & eo quod est diuersæ figuræ & diuersæ substantiæ. Huius contrarium est. Dominum nostrum IESVM Christum post resurrectionem, nec purum, nec subtile, nec agile corpus habuisse: magica vero arte, non ipsius corporis natura, ianuis clausis intrasse. *Ioan. 20.*

18. Christus non deposuit carnem post resurrectionem, sed vna cum carne in dextra sedet Patris; & è contrario, veniet iudicare viuos & mortuos, non carnem indutus, sed diuinum habens corpus. 473

19. Non veniet Dominus in carne in secundo aduentu, sed nuda diuinitate. Hoc vero Gobarus caput constituens, & testimonia adducens Titi Episcopi Bostrorũ milleque alia habens, quæ adducere posset testantia, Dominum IESVM Christum in sola diuinitate venturum; omnia omisit, & nullius meminit, vbique *præsultantem* suam impietatem, quæ in negando, carnis vnam naturam esse, impudens est, ostendens.

20. Corpus impassibile, inuulnerabile, & immortale, alterius est substantiæ, & generationis, quam corpus nostrum: & mortalia in incorruptionem & immortalitatem transeuntia, mutationem substantiæ admittunt.

21. Definitio vna quæque perfecta manens, definitorum conseruat naturam: si quis vero ab illo aliquid sustulerit, eiúe addiderit: definitum dissoluitur. Hæc duo igitur capita, quemadmodum & parua illa prius dicta, ex vna parte tantum, & non ex vtraq; oppositorum, testimonijs muniuntur.

22. Deus Verbum totus est in omni, & super omne, & totus est corpore, quod sibi hypostatice aduniuit, & simpliciter diuinitatis substantia tum natura, cum virtute, & operatione omnia complet, & per singula creata communicando se ad vniuersum transit. Et non ita. Deus sua substantia est extra vniuersum, in omnibus vero suis est virtutibus.

23. Ante mundi creationem Deus Angelos creauit. Et non sic, sed primo die quo mundum fecit.

24. Angeli & Dæmones corporibus vniuntur, & contra, neutri horum corporibus vniuntur.

Angeli,

Angeli,& rationales animæ,& omnes creaturæ intelligibiles,natura ipſa,& ſecundum naturam incorruptibiles & immortales ſunt. Et è contrario. Non natura, ſed gratia ſunt immortales: natura vero ſolus Deus. 25.

Angeli deſcendentes è cœlo in terram, carnem habuerunt, & genitalia, & cum mulieribus commiſti gigantes procrearunt:& docuerunt illos artes & malas artes. Gigãtes vero cũ brutis congredientes, homines prodigioſos genuere, & dæmones tam virili q̃ muliebri ſpecie.illi Angeli puniuntur:*vbi terrarũ ignis editur atq; erumpit*,& calida aqua. Animæ peccatorum dæmonia ſunt. Et contra omnes angeli rebelles cum ſine carne fuerint,non per ſe,ſed vſi hominibus velut inſtrumentis congreſſi ſunt cum feminis:at potius neque per ſe,neque hominibus vſi velut medijs ; & non mutantur hominum animæ in dæmonia. 26. 474

Cœlum rotundum eſt,neq; in orbem vertitur. Et non eſt rotundum,& in orbem vertitur. 27.

Hoc quod dictum : *Spiritus Domini ferebatur ſuper aquas*, hic Spiritus ſanctus fuit;& contra Spiritus ſanctus non fuit,ſed vnum è quatuor elementis. 28.

Dies Dominicus idem eſt,& octauus,& primus;& non ſic. 29.

Animæ hominum ſunt corpora intelligibilia,& eadem figurâ ſunt,qua forma exterior corporis,& è contrario;Incorporea eſt anima,& corporeis non ſubijcitur figuris. 30.

Animę hominum ante mundi conſtitutionem fuerunt,& è cœlis in corpora tranſierunt,vt Moſes,& Prophetæ,Socrates,Plato,Ioannes Baptiſta, Apoſtolorumque animæ,& ipſa etiam Chriſti. Et è contrario:non ante corpora in cœlo erant hominum animæ,ſed in corporis ortu ſubſtiterunt. Ante fuit corpus, deinde anima: Vel potius,nec prius ſunt,nec poſt ſunt,ſed ſimul exiſtunt. 31.

Corpus Adami fecit Deus è terra;& non è terra,ſed ex aqua & vento. 32.

Spiraculũ quod Deus inſpirauit in faciẽ Adami temporarium fuit, nec vt æternus ſpiritus;Et non temporarium fuit,ſed animus immortalis. 33.

Temporariũ ſpiraculum nõ fuit, neq; anima,ſed mens,vt è tribus partibus homo conſtituatur mẽte,anima,& corpore.&,nihil dictorum fuit,*inſpiratũ illud ſpiraculũ, ſed Spiritus ſanctus. Et non ipſe fuit anima, neque mens appellatus* ; ſed creans animam. 34. * χρηματίσεως.

Terra,aqua,& reliqua elementa mutantur in fructus,& plantas,& cibus in corpora & neruos,& reliqua membra corporis. Et è contrario. Terra non conuertitur in carnem & neruos,& plantas,& fructus,nec alimentum in corpus noſtrum. 35.

Poſt mortem anima,neque corpus,neque ſepulchrum excedit.Et è contrario,non manet cum corpore anima,neque in ſepulcro. Hic mille teſtimonijs abundans Gobarus,Seueriani ſolum Gabalorum antiſtitis,& Irenæi adhibuit. 36. *Irenæum.*

Omne generatum corruptibile eſt,& mortale, voluntate vero Dei manet inſolubile & incorruptibile.Et è contrario natura corruptum, non poteſt incorruptibile eſſe voluntate Dei. Contraria enim docet ſibi hoc aſſerens, & impoſſibilitatem Creatori aſſignat.ad hanc opinionem confirmandam teſtimonium adducit Iuſtini Martyris, è libro quo Gentium errores refutat, & contra Platonis argumentum dicentis. 37. 475

Cum facti eſtis,immortales non eſtis,neque omnino indiſſolubiles, neque igitur diſſoluemini,nec moriemini morte,nacti legem, quæ mea voluntate fortior eſt. Ipſe quidem Martyr Platonicum arguens ſophiſma oſtendit Platonem creatorem inducere, quaſi contra ſe ipſum loquatur & nullam *conſequentiam* dictis adhibeat.vel enim neceſſe eſt omne generatum corruptibile eſſe ſecundum priorem definitionem, vel eum dicendo omne generatum corruptibile eſſe mentiri.Gobarus gentile argumentum euertens nititur ad Eccleſiæ opinionem traducere. Hæc igitur priora capita duobus, & contrarijs teſtimonijs,vt putauit,adornans,ad ea quæ vnius partis tantum ſunt deſcendit. Et primo quidem dicit,quod totius opuſculi caput eſt trigeſimum octauum, quomodo de Domini incarnatione beatus Euſtathius Antiochenus antiſtes docuerit. 38. *Lego περὶ φάλλιον.*

Et vt B. Cyrillus Alexandrinus,& qua ratione hoc doctores Eccleſiæ intellexerint: 39.
De die illo,vel hora nemo ſcit,neq; Angeli,neque filius, niſi Pater:& quomodo hoc Seuerus 40.
intellexerit.Hæc capita vnius opinionis proſequens deſcendit, irerum ad ea quæ duplices opiniones continent,& caput conſtituit. 41.

Dominus noſter IESVS Chriſtus lacte è B. Virgine nutritus eſt, & non lacte nutritus eſt. 42.

STEPHANVS. 316

43. Minimus in regno cœlorum maior est Ioanne Baptista, de se ipso dixit Saluator, & non de se ipso, sed de Ioanne Euangelista.

44. Dominus noster IESVS Christus tricesimo ætatis anno crucifixus est, & nō tricesimo, sed tricesimo tertio. Et non tricesimo tertio, sed quadragesimo; & nec trigesimo tertio, nec etiam solum quadragesimo, sed amplius, non multum à quinquagesimo distans.

45. Eo tempore quo IESVS Christus tradidit Discipulis noui Testamenti mysterium, Pascha secundum leges comedit, & quod tunc non comederit pascha legale.

46. Æneus serpens quem Moses in eremo erexit, typus fuit Christi, & non typus, sed antitypus.

47. Fuit Thomas, qui seruo summi sacerdotis auriculam amputauit; & non fuit Thomas, sed Petrus.

48. Tempore passionis Deitas è corpore Christi * discessit, & non discessit ab anima 476
* ἐχωρίσθη, separata fuit. nec à corpore.

Saluator Lytrum pro humano genere comprehenso proprium inimico sanguinem dedit, inimico hunc eligente. Et è contrario: Non inimico, sed Deo Patri hunc obtulit.

49.

50. Glorioſius & admirabilius Christus resurrexit quam in monte transfiguratus est. Et resurgens non mutauit corpus in gloriam sibi debitam, sed tale monstrauit quale erat ante mortem. Et hoc quidem dicit Cyrillus, sed contrarium Dionysius Alexandrinus.

51. Duodecimo primi mensis Christum Maria in domo Simonis Leprosi vnguento vnxit, & decimo tertio Christus sacram cenam Discipulis dedit, decimo quarto salutarem passionem subijt. Decimo quinto resurrexit à mortuis, & decimo sexto assumtus est. Vel non ita: sed decimo quarto sacrā cenam manducauit, decimo quinto crucifixus est, decimo sexto resurrexit. Vel neque hoc, sed post triduum, & in Dominica facta est Resurrectio, & post quadraginta dies assumtus est.

52. A vespera quinta cum Dominus cenā Discipulis dedit, tunc corpus suū sacrificauit.

Hactenus quidem de communibus doctrinis Ecclesiæ, & quæstionibus per omnia fere capita, diseruit plerunque per contraria testimonia alteram contradictionis partem confirmans, pauca vero vnius opinionis testimonijs confirmans. Hinc autē quædā capita particularia numero octodecim tractat. Vt, quales opiniones habuerit Seuerus de sanctis Ecclesiæ sacerdotibus? Et quomodo sentiat de ijs quæ dicta sunt à Cyrillo, & Ioanne in Epistola ad Thomam Germaniceæ Episcopum. Et quod ea quæ
Papias. dicta sunt de restauratione rerum à Gregorio Nysseno non probet, *neque Papiam Episcopum Hieropolitanum, & Martyrem, nec S. Irenæum Lugdunensem, vbi dicunt regnum cœlorum esse fruitionem* quandam ciborum sensibilium.

1. D. Basilius S. Dionysium Alexandrinum in locis non multis admittit, maxime vbi Arianorum hæresim confirmat. Defendit illum non vt impia sentientem, sed quod nimio Sabellium oppugnandi studio verbotenus in contrariam deflexerit opinionem. Quin & de Spiritu sancto impia illum verba fundere.

2. Magnus Athanasius hunc Dionysium defendit. Dionysius, inquit, nunquam sensit cum Arianis, nec veritatem ignorauit, nec ab alijs Episcopis impietatis damnatus est, nec Arianas voces locutus est, tanquam docendo. Quin & Theodoretus eadem de hoc 477
Dionysio habet.

3. Apponit adhæc testimonia, & quomodo Theophilus & cum eo tota Synodus erga B. Ioannem Chrysostomum affecta fuerit.

4. Qualem habuerit opinionem de B. Ioanne Chrysostomo Episcopo Constantinopolitano Cyrillus & Atticus.

5. Quid senserit S. Isidorus Peluſiota de Theophilo, & Cyrillo Alexandriæ Episcopis, deque Ioanne Chrysostomo; illos, odij erga Ioannem Chrysostomum, accusauit; hunc vero laudauit & coluit.
Isidorus Peluſiota.

6. Seuerus impulsus, vt B. Isidorum reprehenderet, non inuenta causa aliqua, affingit illi quod cum Origine senserit, etsi idem iterum per se se, à veritate superatus id reuocet.

7. Adhæc qualem opinionem habuerit Hippolytus & Epiphanius de Nicolao è septem Diaconis vno: & quod valide illum condemnent.

8. * Diuinus Ignatius, & Clemens Stromateus, Euſebius Pamphili, Theodoretus
* θεοφόρος

9. Gyra-

Cyri episcopus Nicolaitarum damnãt hæresim, sed ipsum Nicolaum talem fuisse negant. STEPHANVS.

Hippolytus & Irenæus Epistolam Pauli ad Hebræos dicunt non esse illius. Clemens quidem, & Eusebius, aliorumque Patrum consessus hanc etiam alijs adnumerant, & aiunt hunc Clementem hanc ex Hebræo transtulisse. 10.

Originem, & Theognostum magnus ille Athanasius Alexandrinus in multis libris admittit. Et Titus Bostrorum, & Gregorius Theologus in epistolis eundem Philocalum nominat. Et Nyssenus laudabiliter eius mentionem facit, & Dionysius Alexandrinus ad hunc eundem scribit: & post mortem illius scribens ad Theotecnum Cæsariensem Episcopum laudat Origenem, atque Alexander Hierapolitanus ad Origenem scribens, verbis eum plurimum delinit. 11. *Origenes.*

Theophilus & Epiphanius Origenem plurimum auersantur. 12.

Quid senserit B. Hippolytus de hæresi Montanistarum, & quid Gregorius Nyssenus. Hæc quidem particularia magis quam capita in his. Iterum vero in quid communius delabitur, & adfert testimonia. 13.

478 Anima omnis mortui iuuatur maxime per preces, oblationes, & eleemosynas pro se factas. Et è contrario non sic. 14.

Hactenus quidem reperimus Gobarum capitum suorum libellum confeciſſe. 15.

GERMANI PATRIARCHÆ C. LIBER CCXXXIII.

Apologeticus pro Gregorio Nyſſeno.

LEGI librum auctore Germano, qui primum Cyzici ordinatus, post Constantinopolitanus Patriarcha fuit, qui liber inscribitur. *Retribuens & legitimus*: quod perinde est ac si dixeris: De vera & legitima retributione, quod rependatur hominibus pro vt vixerint. Et hæc quidẽ tituli inscriptio. Contendit vero Gregorium Nyssæ Episcopum eiusque scripta ab Origenis errore esse immunia. Etenim quibus deliriũ illud placet, dæmonibus & hominibus in æternã pœnam coniectis liberationẽ inde expectandã: illi (q̃ virũ doctrina singularẽ, & eloquẽtia insignẽ eum agnoscerent, claramq; sanctitatis existimationẽ per omniũ ora decantatã viderent) aggressi sunt claris & salutarib. eius scriptis, obscura ac pnicioſa Origeniani somni venena admiscere, virtutiq; hominis, & doctrinæ celebri hæreticã occulte amentiã subijcere. Quare partim Additamentis falsis; partim rectis argumentis violenter detortis, multa ex irreprehensibilibus eius monumentis calumniari conati sunt. Contra quos Germanus pietatis patronus acutũ veritatis gladiũ strin gens, *& vulnere prostratos hostes, relinquẽs victorem superioremq́, eum constituit in quẽ hæretica* colluuies insidias struxerat, & posuerat. Huius stylus in hoc opusculo purus ac clarus, verborumq; tropos feliciter arripiens, phrasi venusta & eleganti nõ ad frigiditatem vergens, propositio valide insistens, par etiam in contentionibus suscipiendis, nihilque citra necessitatem immiscens, nihil quod dictu sit necessarium prætermittens, tum constructione & epicherematibus, tum enthymematibus, & est veluti clara sanæ doctrinæ norma. Ita & illorum, si quis vehementes, claras, & gratas, & spiritualem *doctrinã ostentationi* præferentes scribere orationes cupit, egregiũ est exemplum, & imitatione dignũ. Notat primo hæreticũ dogma, quod dæmones in antiquum statum, & eos qui in flagitijs suis moriuntur, post pœnas definitas in Beatorum numerum aggregandos nugatur. Refellit vero fabulis plenam impietatem, primum è Domini verbis, hinc ex
479 Apostolicis Decretis, quibus & Prophetarum testimonia adijcit, clarè ostendentia, vt æterna est Iustorum ineffabilis fruitio; sic & peccantium sempiternam atque infinitam pœnam futuram. non modo autem testimonijs allatis hæreticum atque profanum condemnat venenum, verum etiam è sanctis Patribus. Quin etiam validius, ex eiusdem proprijs scriptis quorũ perfide hæresis patronum accipere aggressa est: ex his omnibus pijs sententijs & verbis calamitosam illam animæque pernicioſam fabulam à toto clero Ecclesiastico illum amouere: pium vero dogma, malitiam exosam confirmare & erigere apparet. ad eundem quoque modum instruere ac munire veritatis vallum, vnde hostem arcere in promptu sit. Dicta reliqua deinde sancti Patris adfert, quibus improbi ac neq̃ sectarum caupones, vinũ aquæ miscẽtes adulterare illa, quin potius Ecclesiasticas doctrinas conati sunt. Has porro sacras sententias adducens de Origenistis in proprijs sententijs

GERMANVS. tijs conuictis quibus illi male vtebantur, triumphum egit. Reprehendens tum quod legitima quidem audacibus & impudentibus additamentis illegitima redderent, tum vero additamenta continuantes, noua magna arrogantia & stupiditate ad hæreticam suam opinionem ea audacter detorquerent. Et, vt breuiter dicam omnia, Sancti huius Patris scripta ab omni hæretica prauitate, & à calumnia, q̃ in impietatẽ vergit, immunia esse declarat. Hæc porro immunitas & improbitatis refutatio & ex antecedentibus loci deprauati, & ex consequentibus conficitur, & demonstratur; & ex alijs sexcentis B. Gregorij Nysseni libris, qui orthodoxè & legitimè sentiunt, recte excutiens, vt nemo melius, in salutares preces ac laudes Dei laborem finiit. Libri autem *quos insidiis* excipere hæretici moliti sunt, & quos Germanus veritatis propugnator primarius ab latronũ insultu sine noxa seruauit, *Sunt Dialogus ad Macrinam sororem de Anima; & liber catechericus, & ille qui de perfecta vita narrationem continet.*

CCXXIV. EXCERPTA EX ORATIONE S. METHODII de Resurrectione.

LEGI S. Methodij Episcopi & Martyris, ex oratione de RESVRRECTIONE: cuius compendij hoc est argumentum: Corpus non esse vinculum animæ vt Origenes
Thren. 3. 34. existimauit; neque carceribus illigatas à Hieremia propheta dici, eo quod in corporibus sint: neque enim animæ operationes à corpore impediri affirmat, immo corpus circumferri potius, & cooperari ea ad quæ anima inuitat. Enimuero quomodo illud Gregorij Nazianzeni, & multorum aliorum intelligendum? Origenes asseruit, corpus post
480 præuaricationem animo vinculi loco adiunctum esse, cum prius sine corpore viueret. Quin & hoc corpus quod gestamus causam esse peccatorum; propterea etiam vinculum appellauit, vt quod animam à bonis operibus prohibere possit.

Quod si corpus animæ vt vinculum copulatum est post præuaricationem; aut datum est, bonorum, aut malorum animæ? impossibile est bonorum: nullus enim medicorum aut artificum aliorum porrigit remedium peccanti, vt plus peccet: multo minus Deus. Sequitur ergo malorum: Atqui videmus, vt primum Cain hoc corpore vestitus homicidium fecerit; Posteri verò ad quæ scelera prolapsi sint, manifestum est. Ergo corpus non est vinculum malorum, nec vllum penitus vinculum [aut carcer] nec illud anima post præuaricationem primum induit.

Methodius. Homo, inquit, secundum naturam, dicitur verissimè neque anima sine corpore: neque corpus sine anima, sed illud quod ex anima & corpore in vna pulchritudinis formam componitur. *Neq; Origenes* Origenes vero, vt Plato, solam animam dixit constituere hominem Differentiam inter hominem & cætera animalia esse dicit: Animalibus variæ species & diuersæ formæ datæ sunt, quantas nimirum valida & visibilis natura Deo iubente produxit: Homini vero datum est vt esset similis Deo, Deique formæ, & omnia quæ ad perfectam & primigeniam Patris & Filij vnigeniti imaginem spectant: Et qua ratione hoc [datum sit] sanctus ait inuestigandum. Phidiam statuarium ait, cum Pisæam statuam ex ebore formasset, imperasse vt oleum interius infusum semper ex statua promanaret, vt illi immortalem vim hoc modo conciliaret.

Diabolus, inquit, est spiritus, circa materiam, à Deo factus, vt & Athenagoræ placuit, (quemadmodum & reliqui angeli ab eodem Deo facti sunt) cui materia & quæ ad
ἀσωμάτου refertur ad πνεῦμα. materiæ formas pertinent, administratio commissa est. Ad hoc enim angeli creati à Deo, vt rebus ab ipso effectis præessent: vt Deus quidem communem & generalem omnium prouidentiam gerens, qua rerum omnium potestas & imperium ab ipso pendet. reliqui vero angeli in ijs officijs ad quæ illos Deus fecit, & præfecit, manere: Diabolus verò arrogantia elatus, & in rebus suæ fidei commissis, inuidiâ aduersus nos conceptâ, perfidus factus est.

Gen. 6. Quemadmodum & ij, qui postea corporum amore capti cum filiabus hominum per amorem sunt congressi. Nam & ipsis Deus, vti & hominibus, liberum dedit [ad bonum eligendum, aut malum] arbitrium.

Et per pelliceas tunicas mortem intelligit. Narrat enim de Adam: Quem DEVS omnipotens cum immortalem fecisset, sciens eum ex insidijs [Diaboli] malum

lum factũ,vti & ille erat,qui eum deceperat,diabolus, propterea illi pelliceas veſtes cõ-
481 cinnauit,quaſi illum induens mortalitate,vt per corporis ſolutionem omne quod in eo malum erat,moreretur.

S. Paulo binas reuelationes contigiſſe dicit: Neq;.n. Apoſtolus,inquit,paradiſum in tertio cœlo collocat,vti norunt qui ſubtilia eius verba animaduertunt, quando dicit: *Scio hominem huiuſmodi raptum vſque ad tertium cœlum*:Et,*Scio huiuſmodi hominem,ſiue in corpore,ſiue extra corpus,Deus ſcit;quoniam raptus eſt in paradiſum.* Duas illuſtres reuelationes ſe vidiſſe ſignificat:bis manifeſtè raptus : ſemel quidem vſque ad tertium cœlum[ſemel autem in paradiſum.Illud enim: *Scio raptum huiuſmodi vſque ad tertium cœlum*] propriè ſignificat illi apparitionem factam in tertio cœlo. Illud verò ; *Scio rurſum raptum huiuſmodi hominem, ſiue in corpore , ſiue extra corpus,Deus ſcit , quoniam raptus eſt in paradiſum*: alteram rurſum apparitionem ſibi factam in paradiſo oſtendit. Hæc autem eò dicit quod contrarium ſentientes paradiſum tantum ſpiritualem ponerent ex Apoſtolico dicto,velut qui ſupra cœlum eſſet, vt inde concluderent ſine corpore futuram in paradiſo vitam. *2. Cor. 12.2.*

Docet etiam malum facere aut non facere eſſe in noſtra poteſtate; quia non penderemus pœnas de malis coactis,aut præmia reciperemus pro benefactis. Sed cogitare vel non cogitare mala,in noſtra poteſtate non eſt.Hinc D.Paullum ait dicere: *Non quod volo hoc facio;ſed quod nolo,hoc facio*; hoc eſt: Non quod volo cogitare, hoc cogito:ſed quod nolo.Porro eradicatum eſſe vitium mala cogitandi affirmat per poteſtatem mortis naturalis.Propterea enim à Deo peccatori mors infertur, ne malum eſſet æternum. Sed qua ratione hoc intelligendum eſt ? Sciendum hoc etiam ab alijs noſtris Patribus eſſe traditum:morientibus per mortem peccata nec augeri nec minui. *Lectionem in verá ſequor,alioquin non eſt ſenſus. lego ἢ ἁμοίσεως niſi ſit interrogatio. Ad Rom.7.*

EXPOSITIO DICTORVM QVORVNDAM Apoſtolorum ex eod.S. Methodij libro.

LEGI ex eodem illius libro compendioſam dictorum quorundam Apoſtolicorum explanationem. Videamus quid ad Apoſtolum habeamus dicere. Illud enim,quod ab eo dictũ eſt:*Ego viuebam,ſine lege.* Aliquando[nempe]ſurſum in paradiſo(vt ab initio poſuimus)ante legem,non extra corpus,ſed cum corpore noſtro, (vitam in protoplaſtis actam indicat)extra concupiſcentiam tamen viximus,ignari penitus quæ vis[aut impetus]eſſet concupiſcentiæ.Etenim non habere ad cuius præſcriptum viuas; neque ex-
482 plicandi iuſſi diuini (quo pacto viuẽdum ſit,vt vel debito præmio afficiaris,vel damneris)liberam poteſtatem;hoc ab omni rerum crimine abſoluit,quia nemo appetit ea,quę non prohibentur.Et quamuis concupierit;non tamen accuſabitur.Appetere enim non cadit in præſentia,& ea quæ in poteſtate ſunt poſita;[ſed in præſentia quidem,non tamẽ in poteſtate noſtra poſita:] Quomodo enim hoc quiſpiam amet, à quo non arcetur,& quo non indiget?Hinc concupiſcentiam neſciuiſſem,niſi lex dixiſſet : *Non concupiſces.* Audientes enim,*de ligno ſcientiæ boni & mali non comedetis. In quocumq; enim die comederitis ex eo,morte moriemini.* Tunc concupiſcentiam arripuerunt,& conceperunt. Ideo bene dictum eſt:*Concupiſcentiam neſciebam,niſi lex dixiſſet:Non concupiſces.* Nec comedere[appetiuiſſem]niſi dictum fuiſſet:*Non comedetis ex illo.* Hinc enim peccatum mihi illudendi occaſionem accepit. Dato enim mandato, diabolus occaſionem habuit excitandi in me concupiſcentiam.Nam ſine lege peccatum erat mortuum. Non data enim lege peccatum quaſi inefficax erat.Ego autem viuebam ante legẽ inculpatè,vt qui normam non haberem,ſecundum quam viuerem.*Sed cum veniſſet mandatum,peccatum reuixit.Ego autem mortuus ſum , & inuentum eſt mihi mandatum quod erat ad vitam,hoc eſſe ad mortem.* Nam poſt legem à Deo latam,& mandatum mihi datum quid faciendum eſſet,operatus eſt in me concupiſcentiam diabolus. Nam ∴ promiſſio Dei mihi data ad vitam& immortalitatem,vt obediens illi,vitam ad immortalitatem ſemper efflorescentem habeam,& gaudeam,contemnenti illam in mortem vertit;cum diabolus, quem hic peccatum nominauit , eo quod ipſe architectus ſeu auctor ſit peccati, qui accepta,per præceptum,occaſione me per inobedientiam decipiendi , deceptum occidit,hæc ſcilicet damnationis ſententia:*quacumque die comederitis ex illo,moriemini* : reum peregit: *Vt lex quidè ſancta:& præceptum Dei ſanctũ*,iuſtũ & bonum,ad ſalutẽ nempe non ad exi- *Rom. 7.* *∴ Præceptum.* *Rom. 7.* *Gen. 2.*

METHODIVS. tium datum: nihil enim inutile vel noxium à Deo fieri credimus. Quid ergo? num bonũ mihi mortem creauit, quod mandatum mihi datum ſummi boni cauſſa fieri debebat? abſit. Quia lex Dei mihi nequaquam cauſſa fuit, vt corruptionis iugum ſubirem, ſed diabolus; vt per bonum, malum palam fieret, qui effecit apud me vt fieret & deprehenderetur ſummus peccator peccati & fabricator. *Rom. 7.* *Scimus enim quod lex ſpiritualis eſt*, eoque nulli vllius damni cauſſa: Spiritualia enim ab irrationali concupiſcentia & peccato procul habitant. *Ego autem carnalis ſum, venundatus ſub peccatis*, quaſi diceret: Ego autem carnalis ſum, & in medio boni & mali in libero arbitrio conſtitutus, vt in meâ poteſtate ſit, quid velim eligere. *Rom. 7.* *Poſui enim ante faciem tuam*, inquit, *vitam & mortem*. Ego pronus ad violandam legem ſpiritualem videlicet præcepti; & [promptus [ad materialem [ſeu carnalem] ſerpentis videlicet ſuggeſtionem, propter hanc electionem venundatus cecidi in peccatum obnoxius diabolo. 483 Hinc ergo obſidens me peccatum inſidet & incolit atque inhabitat in carne mea, pœna mihi legem præuaricanti impoſita, vt venundaret peccato. *Rom. 7.* Hinc illud dictum: *Quod operor non intelligo; & quod odi, facio*: nõ eſt de factis intelligendum, ſed de ſolo cogitatu: Neq; enim eſt in noſtra poteſtate cogitare, aut non cogitare abſurda, ſed vti, vel non vti cogitationibus reipſa in nobis eſt. Nam arcere cogitationes vti nobis non incidant, non poſſumus, cum aliunde ſuggeſtas admittamus: ſed conſentire, aut patrare non cogimur. Propterea, *velle mihi quidem adiacet*, ne mala cogitem: *perficere autem*, vt illa extinguam, ne amplius menti occurrant, *non habeo*. Quia hoc, vt dicebam, non eſt in noſtra poteſtate, vt ſit ſenſus talis huius dicti: *Non enim, quod volo bonum, facio*. Volo enim ne cogitare quidem, quæ mihi noceant; hoc etenim bonum prorſus inculpatum eſt. Et hoc quidem; quod volo bonum, non facio; *quod vero nolo, facio malum*. Nolo cogitare, cogitando interim quæ nolo cogitare. Atque propter hæc ipſa fortè Dauid DEVM [ſupplex] adijt, iratus cogitationibus ſuis, quas paſſus eſt inuitus. *Ab occultis meis munda me, & ab alienis parce ſeruo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor à delicto magno.* Et ipſe Apoſtolus alibi: *conſilia deſtruentes, & omnẽ altitudinẽ extollentem ſe aduerſus ſcientiã Dei, & in captiuitatẽ redigentes omnem intellectum in obſequiũ Chriſti.*

Fortè: καὶ ἐπισκέψασθε. Et videte ſtrum non propter hoc ipſum, &c.

Pſal. 18.

2. Cor. 10.

Si quis autem in eodem [Pauli] loco progredienti auſus dixerit, quaſi doceat Apoſtolus, quod non ſolum ratiocinando malum oderimus, & quod nolumus, faciamus; ſed etiam in operando id ipſum, eo quod dicat: *nõ quod volo facio bonum: ſed quod nolo malũ hoc facio*, ab hoc, qui verè, ita vt dicit, ſentit, petimus explicari, quod ſit illud malũ, quod Apoſtolus oderat, & nolebat facere? Faciebat autem & bonum, quod volebat facere, & tamen non faciebat. ſed contra potius, quoties volebat bonum facere, toties bonũ, quod volebat, nõ faciebat, ſed malum quod nolebat, faciebat. *2. Cor. 11. 1.* Quemadmodũ verò nos quoq; vt peccatũ penitus abijciamus adhortatur: *imitatores*, inquit, *mei eſtote ſicut & ego Chriſti*; Ita non faciendo quæ nolebat, ſubijcit ante dicta. Sed ſolum cogitando, quomodo Chriſti ſedulus erit imitator? Bonum igitur, niſi haberemus hoſtes & aduerſarios, erat iucundiſſimum. 484 Sed quia hoc erat impoſſibile, & quæ volumus, nequimus: nolumus enim aduerſarios, qui nos in vitia trahant (quod eſſet ſine ſudore ſaluari.) Et hoc quod volumus, non fit, ſed quod noluimus, oportebat. n. nos probari; ne dedamus ô anima, ne dedamus nos in malo. *Eph. 6. 13.* *Sed accipientes armaturam Dei protegentem nos: induamur loricam iuſtitiæ, & calceemus pedes in præparationem Euangelii, in omnibus ſumamus ſcutum fidei, in quo poſſimus omnia tela nequiſſimi ignea extinguere: & galeam ſalutis, & gladium ſpiritus, quod eſt verbum Dei, vt poſſitis ſtare aduerſus inſidias diaboli, conſilia deſtruere, & omnem altitudinem extollentem ſe contra ſcientiam Chriſti.* *2. Cor. 10.* *Quoniam non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem.* *Epheſ. 6. 12.* *Non enim quod volo, hoc ago; ſed quod odi, hoc facio.* *Rom. 4.* Si autem quod nolo, illud facio, conſentio legi, quoniã bona eſt. *Nunc autem non amplius ego operor illud, ſed quod habitat in me peccatũ. Scio enim quia nõ habitat in me, hoc eſt, in carne mea bonum.* rectè dicẽs [D. Paulus.] Meminiſtis enim, quemadmodũ antea à nobis explicatũ eſt, poſteaquã accidit vt homo deceptus p̃ceptũ cõtemneret, ab illo tempore peccatũ, propter inobedientiã, originẽ accepit in homine habitandi. In hunc enim ſtatũ res incidit. Ærumnis anxijs & cogitationibus importunis oppreſſi, Dei ſpiritu exuti ſumus, & corporali concupiſcentia impleti, quam callidus nobis ſerpens immiſit. Hinc Deus mortẽ, qua deleret in nobis peccatũ, excogitauit, vt ne in nobis, ſi immortales manſiſſemus, etiã concupiſcentia ſemper repullulãs immortalis eſſet. Vnde Apoſtolus: *Scio enim*

quod

quòd non habitet in me, hoc est, in carne mea bonum; quod cum dicit, vult declarare peccatum in nobis, post præuaricationem, per concupiscentiam nidificasse, cuius velut noua germina, cogitationes carnem titillantes in nobis semper excitantur. Duo enim cogitationum genera existunt, alterum à concupiscentia, se in corpus nostrum insinuante, natum, quod ex sensu, vt dixi, seu cogitatione, corporalis spiritus constat; alterum autem à lege diuini præcepti, [profectum] quam vti naturalem legẽ à Deo insitã accepimus, quæ mentem nostram ad virtutem excitat. Vnde condelectamur legi, in animo, hoc enim interior homo est. Legi vero diaboli [condelectamur] secundum inhabitantem in carne concupiscentiam. Diabolus enim, qui repugnat, & oppugnat legem Dei quasi impetum quendam mentis ad bonum; hic est qui sensus nostros corporales & vitiosos semper impellit ad impietatem. Tres enim Paulus, hîc manifestè mihi leges explicare videtur: vnam secundum insitum in nobis bonum, quam apertè vocauit legem mentis: alteram, quæ fit ex diaboli impetu seu tentatione, cum sæpe ad improbas animam pertrahit imaginationes; quam ait repugnare legi mentis. Tertiam secundum peccatum ex concupi-
485 scentia inueteraſcentem in carne, quam legem peccati habitantem in membris appellauit, qua inductus [homo] sæpe ad peccatum, & improbas actiones actus pellicitur. Videtur enim quasi nobis ipsis nunc hoc melius, nunc illud deterius; & cum id, quod nobis videtur natura melius, deteriore illo potentius fuerit, animus toto impetu fertur in bonũ; quando vero id ꝙ deterius est, regnũ insolenter affectarit, homo rursum contraria via in deteriores cogitationes & consilia præceps agitur. Ea propter Apostolus ab eo velut morte & exitio cupit liberari, quemadmodum & propheta: ab occultis meis munda me inquit; ipsa ergo verba hoc declarant Apostoli dicentis. Condelector. n. legi, secundũ interiorem hominẽ, video autẽ legem in membris meis contradicentẽ legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Non corpus mortem appellans, sed legem peccati in membris per præuaricationem in nobis latitantem, & semper ad mortem peccati animam trahentem. Statim ergo infert, (vtique liberatus, à quali morte liberari cupiebat: quis autem illum liberauit?) Gratia Dei per IESVM Christum. Itaque, ô Aglaophon, animaduertendum, si hoc corpus, vt existimatis, mortem appellauit; non Christum quasi liberatorem suum à tali postea malo nominasset. Quid deinde Christi aduentus, singulare nobis attulisset; quid omnino Apostolus, veluti per Christi aduentum confirmatus, vt à morte per Deum liberaretur, hoc prædicaret? quando omnibus, etiam antequam Christus in mundum veniret, mori datum est, vt non hoc corpus, ô Alaophron mortem appellet, sed peccatum quod per concupiscentiam habitat in corpore, à qua ipsum Deus per aduentum Christi liberauit. Lex enim vitæ spiritus in Christo IESV liberauit nos à lege peccati & mortis. vt is qui IESVM ex mortuis excitauit, propter spiritum eius inhabitantem, in nobis viuificet mortalia corpora nostra, peccato in corpore ad abolitionem damnato, vt iustificatio naturalis legis secundum præceptum nos ad bonum trahentis accensa appareat. Nam infirmam partem naturalis boni, quæ victa à concupiscentia in
486 corpore degente ægrotabat, sanauit Deus, mittens filium suum, qui similem carnem carni peccati assumsit, vt peccato ad internecionem profligato, ne repullularet in carne, & proprietas naturalis legis .·. impleretur in ijs qui non secundum concupiscentiam carnia, sed secundum desiderium & ductum spiritus ambulant. Lex enim spiritus vitæ, quod est Euangelium (quæ alia est ab ante dictis legibus, per prædicationem ad obedientiam & remissionem peccatorum posita) liberauit nos à lege peccati, & mortis, deuicto penitus peccato quod carni dominabatur. Plantas, ait [Methodius] nec à terra ali nec augeri. Dubitet, inquit, quispiam quomodo terra .·. immutata in tantam arborum amplitudinem assumi [seu crescere] possit. Oportebat enim locum, in quo arbor excreuit, & circum iacente terrâ subductâ in ligni naturam excauari. Inanis ergo illorum talis de corporum fluxu consideratio. Quomodo enim vlla ratione terra per radices in truncos ingressa, & per venas in omnes earum ramos diffusa, in folia & fructus commutatur. Proceræ quidẽ arbores cedrus, vel pinus, vel abietes, & multas frondes & fructus quotannis ferunt. Licet enim videre, vt nihil subiectæ terræ in vastitatem quercus assumant. Oportebat enim, si verum sit, terram per radices ascendentẽ in lignum mutari, omnemque circum circa locum terræ cauari; quia quod aridum est non ita potest affluere vt humor semper affluit, cum proximus submouetur. Iam vero & ficus, similesque stirpes in

Rom. 7.

Rom. 7.
Psal. 7.
Rom. 7.

Alaophron.
Aglaophon.

.·. Obedientia excellens.

.·. μετα μεταφορὰν

Lignescere.

METHODIVS. *referuntur.*

ædium receſſibus frequentes ſatæ, nihil omnino ex ædificio in ſe vertiſſe videntur. Ergo ſi multorum annorum fructus ex illis & folia quis colligeret, ingentem in domorum penetralibus terræ copiam ex illis factam videret. Vnde abſurdiſſimum eſt exiſtimare terram in fructuum vbertatem mutari, & folia conſumi. quamuis per hanc omnia fiant, cum terræ ſede locoque vtuntur. Neque panis ſine mola, loco, tempore & igne fit, & tamen nihil horum eſt aut fit panis, vti & in alijs ſexcentis idem eſt videre.

2. Cor. 5. Hoc Pauli: *Scimus enim quoniam ſi terreſtris domus noſtra huius habitationis diſſoluatur, &c.* Origeniſtæ ad tollendam corporum reſurrectionem aiunt tabernaculū accipi pro corpore, & cœleſtem domum nulla manu factam, quæ illi ſpiritualia indumenta vocant. Hinc dicit S. Methodius, per terreſtrem domum, breuem hanc vitam abuſiuè intelligendam, & non hoc habitaculum. Si enim per terreſtrem domum diſſoluendam corpus noſtrum ab eo intelligi putatis; quid habitaculum ſit docere, cuius domus ſit diſſoluenda. Aliud enim eſt habitaculum, aliud habitaculi domus, & aliud nos, quorum eſt habitaculum. Si enim, inquit, terreſtris domus noſtra habitationis diſſoluitur; quaſi figuratè nos eſſe animas oſtenderet, habitationem verò corpus; domum autem habitationis vſuram carnis in præſenti vitâ. Si ergo hæc corporis vita inſtar domus diſſoluatur, habebimus in cœlo non manufactam inquit, quod hæc vita differentiæ cauſſa manufacta propterea dicatur, eo quod omnis cultus & ſtudia vitæ huius manibus adminiſtrentur & gerantur: Corpus enim, cum ſit opus Dei, manufactum non dicitur. eo quod nō ſit arte hominum effectum. Si autem corpus propterea manufactum dixerint, quod à Deo ſit effectum, tunc etiam animæ, & angeli, & ipſa in cœlis indumenta manufacta dicentur. Omnia quippe hæc Dei ſunt opera. Quæ eſt ergo domus manufacta? Hæc inquam breuis vita, ope humana ſuſtentata ſeu condita, *In ſudore* inquit *vultis tui veſceris pane tuo:* qua diſſoluta illam immortalem non manufactam occupamus; quemadmodum Dominus ipſe declarauit, cū dixit. *Facite vobis amicos de mãmona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Quod enim ibi Dominus appellauit *tabernacula*; hic Apoſtolus vocat *indumenta*. Quod ibi *amicos iniquitatis*, hic Apoſtolus *domus* diſſoluēdas diuerſorij ſeu *habitationis*. Quemadmodū ergo, cū dies vitę noſtræ præſentis defecerint, bona opera, animas noſtras ad compenſanda benefacta, quæ in vita iniquitatis poſſedimus, (eo quod mundus ſit in maligno poſitus) recipient; ita breui hac vitâ ſolutâ, animæ ante reſurrectionem habebunt apud Deum, donec inſtauratam & nunquam caſuram recipiamus domum. Vnde & ingemiſcimus, nolentes corpus hoc exuere, ſed ſuper ipſum reliquam vitam induere. Illud enim domicilium cœleſte, quod ſuper induere cupimus, eſt immortalitas; quam vbi induerimus, abſorbebitur penitus à vita æterna conſumtum, quicquid in illa infirmum & mottale. Per fidem enim ambulamus non per ſpeciem, hoc eſt, per fidem adhuc progredimur, ſtatum illic obſcuriſſima conſideratione cōtemplantes, & nō apertè, vt videre, & frui, & eſſe in illo poſſimus. *Hoc autē dico fratres, quod caro & ſanguis regnū Dei poſſidere non poſſint, neq; corruptio incorruptionē hæreditabit.* Cum carnem vocat, non hanc carnē intellexit, ſed irrationalem impetum contra laſciuas animæ voluptates. Cum ergo dicit, *quod caro & ſanguis regnum Dei non poſſidebunt*, ſimul declarauit, quod neque corruptio hæreditabit incorruptionem. Corruptio autem non eſt id quod corrumpitur, ſed quod corrumpit. Morte enim prædominante, corpus in corruptionem vergit. Vita autem in eo rurſum manente, manet incorruptum. Quare cum inter confinia corruptionis & incorruptionis caro nata ſit, nec ſit cōrruptio, nec incorruptio, victa eſt à corruptione, propter delectationem, incorruptionis opificium, quamuis eſſet in poſſeſſione [incorruptio.] Hinc [caro] nata eſt in corruptionem. Et poſtquam victa eſt à corruptione, & morti propter caſtigationem tradita, non reliquit illam corruptioni ad victoriam in hæreditatem, ſed rurſum victâ per reſurrectionem morte reddidit incorruptioni, vt ne corruptio incorruptionem in hæreditatem acciperet, ſed potius incorruptio corruptibile [abſorberet] Dicit enim: *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale immortalitatem.* Corruptibile autem & mortale induere immortalitatem & corruptionem quid aliud ſit, quam ſeminatū in corruptione, reſurgens in incorruptione: *Vt ſicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœleſtis.* Imago enim terreni, quam portauimus, illud eſt: *Terra es & in terram reuerteris.* Imago autem cœleſtis eſt reſurrectio ex mortuis, & incorruptio.

487

488

ουτε φθορὰν lego.

Gen. 3.

Luc. 16.

8. Ioan. 8. 19.

2. Cor. 5.

Illa habitatio quæ de cælo, quam

8. Cor. 15.

1. Cor. 15. Gen. 3.

Iuſtinus

Iustinus vero Neapolitanus vir haud longè ab Apostolorum temporibus & virtutibus remotus; quod mortale est hæreditate accipi dicit, vitam verò hæreditatem accipere. Et carnem quidem mori, viuere vero regnum cœlorum. Quando verò Paulus, à sanguine regnum Dei possideri posse negat, non dicit hoc, vt carnis regenerationem videatur negare: sed vt doceat, non possideri regnum Dei, quod est vita æterna, à corpore, sed corpus à vita. Si enim regnum Dei, quod est vita, à corpore possideretur, eueniret vt vita à corruptione absorberetur. nunc contra id quod mortuum est, à vita possidetur, vt in victoria mors à vita absorbeatur, & corruptibile ab incorruptibili possideri videatur; liberum tamen à morte & peccato factum; sed vt seruiat & ministret immortalitati, vt corpus sit incorruptionis, non incorruptio corporis. *Quod mortui in Christo resurgent primum, deinde nos qui viuimus*: De hoc ita cẽset S. Methodius. Hoc est: [inquit] Ipsa nostra hæc corpora. Nos enim qui viuimus, animę sumus, qui excitata è terra corpora mortua accipimus, vt in occursum Domini simul cum ipsis rapti gloriosè celebremus illi festum Resurrectionis. pro quibus æterna nobis tabernacula non interitura aut soluenda accepimus.

1. Cor. 15. 50.

1. Thess. 4.

Vidi inquit, in Olympo monte Lyciæ ignem sponte sua in montis cacumine ex imo terræ enascentem, iuxta quem stirps, pyragnus [nomine] existit adeo florida, virens, & opaca, vt è fonte potius nata videatur. Quam igitur ob causam cum naturæ corruptibiles sint, & corpora ab igne consumantur, hæc sola stirps non solum non exuritur, sed magis etiam effloresçit, quamuis naturâ facile exuri possit, præsertim ad ipsius radices igne eructante? Ramos ergo ex circum iacentis siluæ arboribus, in ignem illic erumpentem conieci, qui subito flammis correpti in cinerem redacti sunt. Quid ergo sibi vult hoc miraculum? signum & indicium futuri diei Deus hoc exhibuit, vt sciamus, flammis olim omnia absumturis corpora quę in puritate & iustitia vitam transegere, per ignem non secus ac frigidam aquam transitura. Vide, inquit, vtrum non B. Ioannes cum dicit. *Dedit mare mortuos suos, qui in eo erant: & mors & infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant*: partes ab elementis redditas ad vniuscuiusque reparationem, ostenderit? Mare quidẽ [constat] esse naturam humidam, infernũ autem, aërem ab obscuritate, quod non videatur, quemadmodum Origenes explicat, mortem item esse terram, eo quod mortuus in ea reponatur. Vnde & puluis est appellata mors in psalmis, Christo dicente *se in puluerem mortis deductum esse*.

Salicem torrentis vertit. Leu. 23. Iob. 40.

In igne versatura.

Apoc. 20.

Psal. 21. 16.

Ait [Methodius.] Quicquid ex puro aëre & puro igne componitur, & angelicis naturis consubstantiale est, illud non potest habere terræ & aquæ qualitatem, quia necessario ipsum esset terrestre. Tale autem & ex hisce [aëre & igne] resurrecturum corpus fingit Origenes, quod spirituale appellauit.

Atqui, inquit, quæ species erit resurgentis, si forma hæc humana, velut inutilis ipsi, extinguatur, quæ ex omnibus in animalia cadentibus formis est amabilior, qua Numen ipsum vtitur, quemadmodum Sapientiss. Paulus explanat. *Vir quidem non debet velare caput suum, quoniam imago & gloria Dei est*, ad quod rationalia quoque angelorum corpora sunt exornata. Eritne ergo [forma] circularis, aut angularis, aut cubica, aut pyramidalis? variæ enim sunt figurarum species: sed hoc est impossibile. Ecqua hæc sors esset, formam Deo similem (similem enim animam esse corpori ipse quequo fatetur) velut deteriorem abijci, & [corpus] sine pedibus manibusque resurgere?

1. Cor. 11.

Corpora resurgentia.

Transformatio, inquit, est ad immortalitatem & gloriam transmutatio. Nunc enim corpus est in desiderio & humilitate: Vnde Daniel *vir desideriorum* est appellatus. Tunc autem transfigurabitur in corpus impassibile, non mutato in deterius ornatu membrorum, sed extinctâ corporalium voluptatum concupiscentia. Coarguens dein Origenem ait; Origenes igitur vult non eandem carnem cum anima coniunctum iri; sed qualem nunc singulorum formam, secundum speciem corpus carni imprimit, [talem sed] in alio corpore spirituali impressam resurrecturam, vt vnusquisque rursum idem videatur secundum formam; & hanc esse promissam nobis resurrectionem. Cum enim, inquit, corpus materiale fluxum sit, & in seipso nequaquam persistat, sed deficiat & crescat secundum figuram, quæ formam exprimit, sub qua [specie] continetur & figura, necesse est, vt resurrectio in sola specie fiat. Deinde post pauca dicit: Si igitur ô Origenes, resurrectionem in sola specie in spirituale corpus mutatâ, expectandam contendis, & visionem Elię & Moysis nobis pro certissima demonstratione exhibes: quemadmodum

Dan. 9. 23.

illi,inquis,post mortẽ non aliâ,q̃ viuentes olim habebant, specie apparuerunt:ita & nos omnes resurgemus:Moyses.a.& Elias ante Christi passionẽ & resurrectionem, formam hanc,q̃ais,habentes resurrexerunt & apparuerunt. Quomodo ergo Christus [ô Origenes]primogenitus mortuorum à Prophetis & Apostolis celebratur;si enim primogenitus mortuorum Christus esse creditus est, primogenitus verò is est, qui ante omnes ex mortuis resurrexit:Moyses autem iam ante Christi passionem hanc habens formam Apostolis apparuit,secundum quam impleri ais resurrectionem ; atqui non formæ sine carne est resurrectio:aut enim solius formæ est resurrectio , ut doces; & [hac ratione Christus]non potest esse amplius primogenitus mortuorum,eo quod animæ post mortem secundum formam ante Christum hoc habuerint vt apparerent:aut reuera, primogenitus est,vt est ; & impossibile est prorsus vt aliqui ante illum dignati fuerint ea resurrectione vt non amplius morerentur.Si autem nemo ante illum surrexit: Moyses autem & Elias non in corpore,sed tantum per formam Apostolis apparuerunt;profectò Resurrectio manifestè in carne[futura esse]declaratur. Absurdissimum enim est resurrectionem sola forma definire , quando animæ post exitum à corporibus nunquam apparent secundum formam;quod ad resurrectionem sint repositę.Si autem aderit illis hoc quod ab illis nunquam auferetur,quemadmodum in Moysi & Eliæ anima adfuit; neque corrumpitur secundum te,neque perit,semper præsens cum illis , non forma profecto resurgit,quæ nunquã cecidit. Quod siquis indignatus dicat,si nemo resurrexit antequam Christus descenderet ad inferos,quomodo memorantur quidam ante illum surrexisse, inter quos viduæ Sareptanæ filius,& Sunamitidis filius,itemque Lazarus? Respondendum,hos resurrexisse vt iterum morerentur:Nos autem de ijs pronunciamus, qui post resurrectionem numquam amplius sunt morituri. Quod si de Eliæ anima dubius dixeris,quasi scripturis affirmantibus illum in carne assumtum esse, nos doceamus illum Apostolis absque carne apparuisse?Respondendum, quod etsi diceremus illum Apostolis in carne apparuisse,illud tamẽ pro nobis magis faceret. Ostenderetur enim propterea quoque corpus nostrum immortalitatis esse capax, quemadmodum ostensum est in Enoch translato.Si enim incorruptionis capax non esset, haud potuisset tanto tempore sine labe corruptionis permanere.Ergo cum corpore apparuit, erat ille quidem moriturus,sed nondum adhuc surrexerat.Et hæc vt demus Origeni , qui formam secundum eadem lineamenta post mortem à corpore seiunctam, animæ reddi dicit, quod nulla prorsus ratione fieri potest,eo quod forma carnis prius in alterationibus corrumpatur, quemadmodum & figura fusæ statuæ ante totius operis solutionem,qualitas enim à materia secundum hypostasin separatur quidem à fusa statua, forma in ære deleta, sed quæ non amplius secundum substantiam subsistat.Quia verò forma à carne in morte recedere dicitur,age quomodo recedat videamus. Separari aliquid ab aliquo dicitur aut facto & subsistentia,aut cogitatione;aut facto quidem seu operatione,sed non hypostasi : Vt si quis triticũ & hordeũ mixta inter se secernat. quatenus enim secundũ motum secernitur,operatio dicitur. quatenus verò secreta p se subsistunt,hypostasi diuisa dicuntur.Cogitatione verò seu ratione,quando materiam à qualitatibus distinguimus,& qualitates à materia.Operatione tantum & non hypostasi , quum separatum aliquid ab aliquo non amplius fuerit,substantiæ hypostasin non habens. Intelligat autem quispiam hoc etiam in rebus mechanicis , quomodo se habeat,si statuam videat,aut equũ ex ære fusum.Hæc enim contemplatus videbit naturalem formam in his mutari,& in aliam figuram mutata transformari,à qua prior forma naturalis deletur.Etenim si quis signa in hominis aut equi figuram effigiata colliquefaciat; figuræ formam videbit extinctam , materiam manere.Itaque absurdum est affirmare formam quidem nequaquam corruptam resurgere,corpus autem,in quo forma descripta est corrumpi.Atque sanè inquit : in spirituale transferetur corpus. Ergo fateri necesse est eandem propriè formam primam non resurgere,eo quod simul mutata & corrupta sit cum corpore. Etsi enim in spirituale corpus translata sit:ipsa tamen eadem nõ erit primum propriè subiectum,[quod ante fuit] sed quædam illius in subtili corpore transformata similitudo. Si autem non eadem forma,neque idem corpus resurgit,sed aliud pro alio,simile enim alterum simile sibi est; Illud ipsum,ad cuius exemplum factum est,fieri non potest. 491 492

Formam ait esse id , quod in figura formæ vniuscuiusque, membrorum identitatem exhibet.

Verbum

Verbum quod dixit Propheta Ezechiel de mortuorũ resurrectione Origenes Allegoricè interpretatus est & ad Israëlitarum ex captiuitate Babylonica reditum quasi per vim detorsit, quem post multa S. Methodius coarguens hoc dicit: Neque Iudæi plenam sinceramque libertatem assecuti sunt, neq; hostibus deuictis maiori cum potestate Hierosolymam incoluerunt. Immo sæpe cum instaurare vrbem conarentur ab alijs populis sunt impediti. Vnde & intra quadraginta sex annos vix templum absoluerunt, cum illud Solomon septem annis ab ipsis fundamẽtis excitatum perfecisset. Et quid opus est verbis, à Nabuchodonosore, & successoribus eius in Babylone vsque ad Persarum in Assyrios expeditionem, & Alexandri imperium, & bellum iam cum Romanis increscens sexies ab hostibus Hierosolyma euersa sunt. Et hoc Iosepho teste qui dicit: Anno altero Vespasiani imperatoris, capta autem & ante iam quinquies fuerat, iterum excisa est Hierosolyma. Asochæus enim Ægypti Rex, & huius successor Antiochus: deinde Pompeius, deinde post hos Sosius cum Herode captam vrbem incenderunt. Ante hos verò Babylonis Rex expugnatam vastauit. *Ezech. 37.*

Origenes præterea hæc dicit: De Lazaro & diuite dubitari potest: Alijs quidem simplicius dictum putantibus, quasi ambo in corporibus suis assumtis digna factis in vita præmia receperint; alijs subtilius: quia cum post resurrectionem nemo in vita relinquatur, non existimant hæc in resurrectione contigisse. Dicit enim diues: habeo quinq; fratres, ne & ipsi veniant in locum hunc tormentorum, mitte Lazarum, qui nunciet ipsis, quæ hic fiunt. Quærunt ergo per hæc linguam & digitum & sinus Abrahæ, & compellationis vocem, & fortasse figuram illam seu formam statim cum animæ excessu, similem corpori crasso & terreno. Res ita potest intelligi: Si quando quis ex mortuis narratur apparuisse, videtur in simili formâ, quam in carne habuit. Deinde: Samuel apparens, vt manifestum est, spectabilis probat se corpore indutum fuisse. Si maximè demonstrationibus vrgeamur fateri, animæ naturam incorporeã esse, hanc videri [demonstrationem.] Sed & diues punitus, & pauper in sinu Abraham requiescens ante saluatoris aduentum, & ante consummationem seculi, & propterea ante resurrectionem, dum dicuntur hic quidem apud inferos puniri, ille verò in sinu Abrahæ requiescere, docent, etiam nunc post excessum è vita animam corpore vti. Ad hæc vir S. respondet, figuram aliam visu similem sensibili huic, animam post emigrationem ex hoc vita habere; animam incorpoream professus ad Platonicam ferè rationem definit. Dum enim dicit illam post excessum ex hac vita vehiculo egere & veste, eo quod nuda comprehendi teneriúe non possit. Quomodo ergo per se non sit incorporea? Cuin autem incorporea sit, quomodo non expers erit [per se] passionum, seu dolorum. Comitatur enim ipsam, si incorporea sit, vti nec pati, nec teneri possit. Ergo si concupiscentiâ irrationali nulla ratione fuit tracta, neque corporis dolentis patientisque sensu vllo fuit tacta, (nam incorporeum quomodo corporis sensu, aut corpus incorporei affectu tangatur?) Sequitur conuenienter prædictis vt incorporea esse videatur. Si autem cum corpore patiatur, quemadmodum ex ijs qui apparuerunt comprobatur, incorporea esse non potest. Ergo solus Deus natura ingenita, nullius indigens, & indefessa nec fatigabilis prædicatur, qui cum incorporeus sit propterea est inuisibilis. Deum enim nemo vidit. Animæ verò à Patre vniuersorum corpora rationalia conditæ, in membra ratione percipienda exornatæ hanc figuram acceperunt: vnde apud inferos vt in Lazaro & diuite [est videre] linguam, & digitũ & alia membra habere dicuntur, non quod alienum corpus cum illis exigat informe, sed quod ipsæ animæ, ab omni tegumento nudatæ per se natura sua secundum substantiam tales sint. Addit in fine vir Sanctus, illud dictum: *In hoc Christus mortuus est vt viuorum & mortuorum dominetur.* de animabus & corporibus accipiendum esse viuis scilicet animabus, vtpote immortalibus, mortuis verò corporibus. Quod si corpus humanum omnium animalium aliorũ corporibus est nobilius, quia ipsius Dei manibus efformatum & rationalis animæ præstantius vehiculum: quomodo hoc tam breuis est æui, cum multa animalium irrationalium corpora sint hoc multo longioris vitæ? Manifestum ergo illius substantiam post resurrectionem longæuã [siue æternam] fore. Luc. 16. 493

Error Methodij animas esse corporeas.

Rom. 14. 9. Si legas ἀμφὸ τοῦ, vt videtur legẽdum propter sequens ἵ ὄφλον, alius sensus est. Christus dicitur mortuorum siue corporum Dominus dici quia corpus hum. & aut quia manifestum est illius.

EX LIB. S. METHODII

De creatis excerpta.

CCXXXV.

LEGI è sancto Methodio Episcopo martyre p cõpendiũ excerpta de genitis seu creatis.

Illud

METHODIVS. Illud Christi, *Nolite proiicere Sanctum canibus, neque margaritas vestras ante porcos*: dixit margaritas esse eos qui in Ecclesiâ sanctiora diuinæ religionis mysteria capiunt: porcos vero, qui in omni genere impietatis & voluptatis veluti porci in cœno adhuc volutantur. His, inquit, à Christo dictũ est, non esse ∴ cœlestia mysteria proijcienda, eo quod hæc capere non possint, veluti impietate & feris fœdisúe voluptatibus iam ante occupati. S. Methodius ait, si per margaritas intelligendæ sunt venerandæ sacræq; literæ, per porcos autem, homines impietati & voluptatibus dediti, quibus Apostolica dicta, ad pietatem & Christi fidem ducentia, non sint ∴ accommodata, sed cœlata, vide ne dicas vllũ Christianorum Apostolicis præconijs ex prioris vitæ impietate conuersum esse. Neq; enim vlla ratione diuina Christi mysteria proiecerint ijs, qui propter infidelitatẽ similes sunt porcis. Aut ergo omnibus Græcis, & alijs infidelibus hæc mysteria à Christi discipulis sunt proposita & prædicata, illosque ab impietate ad Christum conuerterunt, (vti & nos credentes confitemur) & illud dictum, Ne proijcite margaritas vestras ante porcos, non potest amplius ita accipi, vti dictum est: aut hoc ita, vt dictum est, accepto seu intellecto, dicendum erit nobis, nulli infidelium quos porcis comparamus, per Apostolica documenta quæ animas instar margaritarum illuminant, fidem in Christum & ab impietate libertatem partam esse. Sed hoc blasphemum est dicere. Ergo margaritæ hoc loco non sunt accipiendæ pro sanctioribus [Ecclesiæ] disciplinis, neque porci pro impijs. Neque illud dictum: nolite proijcere margaritas vestras ante porcos: ita explicandum est: ne proijcite impijs & infidelibus diuina & fidem in Christum perficientia præcepta: sed margaritæ pro virtutibus accipiendæ sunt, quibus veluti preciosis gemmis anima exornatur. Non abijciendas autem eas porcis, hoc est, nõ proijciendas virtutes, castitatẽ nempe, temperantiam, iustitiam, & veritatẽ, has inq̃ non obijciendas esse impuris voluptatibus, hæ.n. porcis comparantur, ne has depascentes, illos vitã porcis similẽ viuere cogant, & animam omni vitiorum genere compleant. Origenes, quẽ centaurũ ∴ appellat, asserebat vniuersum hoc [q̃ creatũ est,] soli, sapienti & nullius indigo: Deo coæternũ esse. Dicebat.n. sicut non est opifex sine opificio, poëta sine poëmatis, imperator sine subiectis, necesse est.n. vt opifex ab opificio, poëta à poëmatis, & imperator à subiectis nominetur, [ita] necesse est creata à principio à Deo facta esse, nec temp⁹ vllũ esse, quo hæc nõ fuerint. Si.n. fuit tempus quo nõ fuerunt opificia, ergo opificijs nullis existentibus, neq; opifex est. Vide quæ sequatur [ex dictis] impietas; Quin alterari etiã & mutari sequetur immutabilem & inuariabilem Deum. Si enim non ab æterno omnia creauit, manifestũ est, illum à non faciendo ad faciendum transijsse. Sed hoc vna cum antedictis absurdum est, ergo dici non potest, nõ esse principij expers & Deo coëternum hoc vniuersum. Huic respondet alia quasi persona per interrogationem [sermocinationis siue Dialogi.] Nonne Deũ existimas principiũ & fontẽ sapientiæ, gloriæ & simul omnis virtutis substantialiter & nõ adscititiè? Sanè inquit, sed quid hoc ad rem? Nõne absolutè per se ipsum perfectus est & nullius indigens? Ita est. Impossibile enim est, vt id quod nullius indiget, sit propter alterum aliquid, [quam etiam] nullius indigens. impossibile [inquam.] Quicquid enim propter alterum perfectum est, necesse est dicatur imperfectum. Hoc enim solum quod propter seipsum sui ipsius perfectio est & in seipso manet, perfectum esse censendum est? verissimè censes. Quod autem neq; ipsum, propter seipsum; neq; ipsum suipsius est perfectio, dices alieni non egentem. Nequaquam. Deus ergo non perfectus propter aliud existimabitur. Quod enim propter aliud perfectum est, nonne est necesse vt id in seipso sit imperfectum? necesse. Nonne ergo Deus ipse propter seipsum & nõ propter aliud perfectus iudicabitur? rectissimè. Nonne aliud est Deus mundi, & aliud mundus Dei? Omnino. Non igitur Deus & creator & omnipotens, perfectus est dicendus propter mundũ? Nequaquã, ne propter mundum, præsertim mutabilẽ, ac non propter se ipsum [potius] dicatur secundum se perfectus, merito conuenienter. Quamobrem diues, nonne propter diuitias diues appellandus est? rectè, & sapiens secundum participationẽ essentialis sapientiæ, qui non est ipsa sapientia, sapiens tamen dicendus est? sanè. An ergo & Deus, qui non est mundus, propter mundum tamen sic diues, benefactor, & creator nominandus est? nequaquam, apage. Nonne ipse in seipso & propter seipsum diues ac potens est? videtur. Erátne etiam ante mundi molitionem, omnino nullius indigens, pater nempe & omnipotens, & creator, adeo vt propter seipsum & non propter aliud sit hæc omnia? necessarium est. Si enim propter mundum, & non propter seipsum

Forte Origenes quem refutat.

Sacras literas. ξενὼν hoc loco pro Ecclesia accipiẽdum puto, quæ cõmune omniũ hospitium. nisi forte locum intelligit vbi catechumeni simul & pagani docebantur religionem Christianã. ξενὼν alioqui est idem quod xenodochium vbi peregrini recipiuntur.

Non proponenda. παράβολον.

Videtur hic redundare.

Methodius Origenem centaurum appellauit. Bene.

ἕτερον ὄντα κόσμου lege, non κόσμου vti & infra ἑτέρος κόσμου

494

495

METHODIVS.

ſeipſum alius à mundo exiſtens, omnipotens eſſe intelligeretur, (pace tua DEVS, cogor ita loqui) ipſe ſecundum ſeipſum imperfectus eſſet, & indigens his, quorum cauſſa omnipotens & creator eſt ſupernaturalis. Reijciendus ergo pernicioſus error eorũ, qui dicunt de DEO, DEVM non propter ſeipſum, ſed propter ſubiectas res & creatas, quæ mutabiles ſunt, eſſe omnipotentem & creatorem.

ἢ deleatur.

Etiam ita ratiocinare: Si non ab æterno, inquis, mundus eſt conditus, & olim non fuit, neceſſe eſt DEVM impatibilem & inalterabilem, mutari. Etenim neceſſe eſt illum prius nihil facientem à non faciendo ad faciendum tranſire & mutari: Dicebant enim: Requieuit ne DEVS à mundo faciendo nec ne? requieuit, alioqui enim nondum eſſet perfectus: Ita eſt. Si ergo facere, à non faciendo, DEO alterationem adfert, nonne etiam non facere, à faciendo? ita prorſus. mutatum autem diceres eum hodie operantem, ab eo quod erat cum non operaretur? nequaquam. Neque ergo ideo illum mutari neceſſe erit, quod faciat mundum, ab eo quod erat, quando non faciebat. Atque [ita] non neceſſario dicendum erit hoc vniuerſum exiſtere cum illo, propter hoc ipſum illi coeternum, ne cogamur dicere illum eſſe mutatum. Atqui ſic mecum diſputant. Dic-
496 eres ne genitum, quod generationis principium non habet? Non equidem. Quod enim caret generationis principio, neceſſario eſt ingenitum. Si autem genitum eſt, concedis ab aliqua cauſa eſſe genitum: prorſus enim impoſſibile eſt ſine cauſa generationem eſſe? impoſſibile. Nonne ergo & mundum, & quæcumque ſunt in illo? Nonne vel ab aliquo, vel DEO creatore poſtea factum dicemus cum prius non eſſet? perſpicuum eſt à DEO. Impoſſibile enim eſt, vt quod generationis principio circumſcribitur id infinito eſſe coinfinitum? impoſſibile. Ergo iterum, centaure, ad principium diſputationis reuertamur. Affirmatis ne ea quæ exiſtunt, diuinâ ſcientiâ facta eſſe nec ne? Iterum dicent: minimè. Sed ab elementis, vel materia, aut firmamentis, aut quibus hæc verbis appellare vultis, nihil enim intereſt, His enim abſque creatione præexiſtentibus, temereque oberrantibus, DEVS [illa] ſecernens, omnia fabricatus eſt, velut præſtans pictor ex multis coloribus vnam exprimit ideam ſeu imaginem? nec hoc [dicent.] Omnino enim refugient contra ſeipſos hoc teſtari, ne dato quod materia habuerit principium ſecretionis & transformationis, cogantur fateri DEVM cœpiſſe materiam prius indigeſtam ſeu informem verbo perfectè digerere & expolire. Age verò quoniam DEO iuuante dicendo ad hunc locum peruenimus.

ὦ βάλη ὁ ἀραχὲ inquient.
In margine πάλιν iterum.
ἀγενήτως propriè ſine generatione.
καταχρέσεως malim διαχρίσεως niſi idem ualeant.

Si cui ſtatua baſi ſua collocata, elegansque ſit, cuius concinnam pulchritudinem ſpectatores mirentur, ſed diſſentientes inter ſe conentur euincere partim eſſe ∴ genitam, partim verò ∴ ingenitam; quæſierim ego ex vobis qua de cauſſa ingenitam dicatis, an propter artificem ∴ vt ne vnquam ab opere vacuus eſſe cenſeatur? an propter ſeipſam. Atqui ſi propter artificem, quomodo ingenita erit cum ab artifice efformetur. Nam ſi expers omnis penitus artis & rudis, effingatur ad quamcumque velit artifex formam ſeu figuram, quomodo erit ingenita, [manum] paſſa & tractata. Si rurſum propter ſeipſam perfecta & ingenita, dicatur, ſecundum pernicioſam veſtram ſententiam, arte non egere, neceſſe erit fateri ſtatuam per ſe ſponte [ſine artifice] factam. At neque hanc admiſſuri orationem, mordacius reſpondebunt, ſimulacrum quidem ingenitum non eſſe dictitantes, genitum autem eſſe generationis principio ſemper carens, vt opifex opificio ab æterno maior dicatur. Agite vos, nonne illis dicemus; ſi neque tempus, neque æuum retro vllum reperiatur, quando ſtatua perfecta non fuit, quid illi artifex præſtitit? aut quid efformauit in illâ? dicite. Nam ſi ipſa nullius indiga principium generationis nullum habet, ita ſecundum vos, potius creator nunquam creauit, neque creare dicetur. atque ita rurſum ad idem reuoluta oratio, cogetur opus ſua ſponte factum fateri.

∴ Factam.
∴ Non factam.
∴ Cauſam hanc non bene aſſequor.

Quod ſi enim, quamuis rudiſſimam ſtatuam molitus ſit artifex, illa tamen [generationis] principiũ habebit, quo informẽ & rudem artifex cœpit tractare & expolire; Er-
497 go nec erat nec erit perpetuo idem ſemper mundus. (comparandus eſt enim artifex DEO, & ſtatua mundo) quomodo ergo, ô ſtupidiſſimi, exiſtimatis creaturam creatori coæternam [adeoque] creatore [non] indigere? Coeternum enim, cum nullum generationis principium admittat, neceſſe eſt vt ſit etiam ingenitum & eiuſdem potentiæ. Quod autem ingenitum eſt, id manifeſtè etiam per ſe perfectum & immutabile,

ἀκινήτου ἀκίνητον tam inuictam.

Delenda vox [non.]

apud nullius q; egens & incorruptibile erit. Et si ita se res habet, ex vestra sententia mundus erit immutabilis.

Ecclesiam ab euocandis voluptatibus (hoc est extirpandis) dictam ait.

Porro Sanctus dicit: duas in supra dictis affirmabamus esse effectrices facultates; vnam quæ ex rebus non existentibus sola voluntate, sine partium distinctione simulatque vult, quicquid vult efficit. Est autem hic pater; alteram, quæ perficit variatque & exornat, secundum prioris potentiæ ideam, quod iam ante factum est. Et hic est Filius, omnipotens nempe & inuicta manus Patris, qua materiam ex nihilo prius creatam, postea perficit seu exornat.

Affirmat etiam S. librum Iob esse Mosis.

Gen. 11. Docet præterea super illis verbis: *In principio creauit DEVS cœlum & terram:* eum qui principium ipsam dixerit esse sapientiam, non aberraturum. Dicitur enim *Ex LXX. Prouerb. 8.* apud quendam è cœtu sacro scriptorum sic de se ipsa loqui: *Dominus condidit me initium viarum suarum ad opera sua, ante seculum fundauit me.* Erat enim consequens & decentius omnia quæ creata sunt, esse hac posteriora, cũ per eam facta sint. Considera, an nõ & *I. 1.* hoc Euangelistæ: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum*; hæc consequatur? *Et Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum.* Principium enim, à quo germinauit verissimum Verbum, fatendum est esse patrem conditorem vniuersorum, in quo erat [Verbum.] Illud autem: *Hoc erat in principio apud Deum:* potentiam Verbi, quam habuit apud Patrem, antequam mundus crearetur, insinuare videtur, cum potentiam *principium* appellat. Ergo post proprium æternumque principium quod Pater est, Verbum quoque est aliorum principium per quod omnia creantur.

Origenes postquam multa fabulatus est de vniuersi æternitate, etiam hoc infert: Neque ergo ab Adam, vt quidam affirmant, cum prius non esset homo, tunc omnium primus formatus in mundum venit. Neque mundus rursum, ante sex dies, quam crearetur Adam, cœpit fieri. Quod si quis hæc cupiat dispicere, prius perpendat, an non secundum Mosen sit facilis numeratu vnus dies, ijs qui ita Mosen exponunt? prophetica
Psal. 89. 2. 4. voce hic etiam acclamante: *A seculo & vsque in seculum tu es, quoniam mille anni ante oculos tuos tanquam dies hesterna quæ præteriit, & custodia in nocte.* mille annis in vnum diem conclusis, in oculis DEI. 498

Vsq; ad requiem nostram i. vsque ad creationem hominis postquã quieuit Deus. A condito mundo vsque ad requiem nostram, optimi calculandi magistri affirmant sex dies præterijsse. Annum verò sexies millesimum, ab Adamo ad nos vsque aiunt extendi. Ergo à nobis vsque ad principium in quo DEVS creauit cœlum & terram tredecim dies numerantur, (nam in septimo mundi millenario iudicium aiunt futurum.) quibus DEVS antiquior, vt vos ipsi secundum vestram insaniam dicitis, nihil quicquam [ante id tempus] egit aut creauit, & patris nomine ac creatoris priuatus est. Si autem tredecim dies sunt in oculis DEI à mundo condito, quomodo Sapientia
Eccl. 1. 2. in Iesu Syrach dicit: *Arenam maris, & pluuiæ guttas, & dies seculi quis dinumerauit.* Hæc serio disputans Origines vide quomodo nugetur?

ELI-

E LIBRO S. METHODII DE Libero arbitrio.

CCXXXVI.

LEGI eiusdem quædam ex libro de Libero arbitrio.pariterque(nactus ipse eiusmodi compendium)vnde sint mala, & quis eorum auctor. DEVS enim is non est; neque enim malis delectatur,quin etiam mala facientes abominatur. Quapropter ∴ censui aliquid existere cum Deo, quod materiam nominant, ex qua vniuersa condidit,ex qua & mala esse mihi videntur. Cum enim materia informis esset & absque vlla figura,& insuper temerè inerraret, non passus est eam omnino ita casu circumferri, sed perficere cœpit, optimaque à pessimis secernere voluit. Itaque ergo molitus est ea quæ DEO ad creandum erant apta. Quæcumque verò, vt sic loquar, erant feculenta, illa, vt ad creationem inepta, vt erant reliquit. Vnde mihi nunc videntur profluxisse mala. Hæc quidem ille.contra quem disputat[Methodius.]

∴ *Hæc ex aliena sententia dicit.*

Inepta sententia & damnata.

Quod fieri nullo modo possit, vt duo simul sint increata, nec te quidem ignorare puto; aut enim illa inter se vnita, aut separata esse necessario dicendum erat. Si quis vnita dixerit:erit vnum increatum, vnaquæque enim pars horum erit alteri similis, partes autem inter se.∴ pares sunt vnum increatum, & non erunt increata, neque enim hominem ex multis partibus constantem in multa creata diuidimus; Si verò diuisa seu separata quis dixerit [illa increata duo] necesse est vt sit aliquod medium inter vtrumque,quod separationem illorum ostendat. Hoc autem si sit idem cum altero ex duobus,cum illo vnitum est, & rursum erit necesse quærere aut coniunctionem aut separationem alterius ab altero. Vnionem enim videre impossibile est si alterum sit idem cum eo,& vnitum esse concedatur. Sic enim vniretur etiam id quod à principio idem cum eo fuisse concessum est.Si autem separatum fuisse ratio docet,rursum quærendum est per quod fuit separatum, donec infinitorum nobis copia increatorum occurrat. Quod si quis etiam tertiam sententiam habuerit,hoc est, neque separatum fuisse Deum à materia,neque rursum velut in parte [seu cum altera partium]vnitum; sed esse Deum in materia velut in loco,& materiam in Deo;is intelligat;quod si locum Dei, materiam
499 esse dixerimus,necessario etiam materia circumscriptus,veluti loco includetur, vnaque cum materia temerè circumferetur. Etenim illo temerè moto in quo est, necessario etiam id vna mouetur quod est in illo. Totam ne materiam Deus occupabat, an partem illius tantum? Si partem tantum,ergo minor erat illâ, vtpote vna tantum illius parte totus circumscriptus;si totam,quomodo hanc creauit? Necesse est enim vt dicamus Deum fuisse aliquo modo in se retractum,vt contractione facta illam partem, à qua se retraxit, crearet;aut illum vna cum materia creasse,cum non haberet locum, quo se interim reciperet. Si verò quis asserat materiam in Deo fuisse, quærendum est,an Deus à seipso loco fuerit diuisus,& velut in aëre animalia sunt,illo diuiso locus sit factus ijs rebus quæ in eo fiunt?aut velut in terra aqua? Et si quidem vt in aëre, tunc Deum diuisum cogemur asserere:si autem vt aqua in terra;cum materia esset informis & indigesta, & mala præterea in se contineret,necesse erit dicere Deum rerum informium & malarum esse auctorem. Et aduerte,quemadmodum materiam supponendo ne malorum conditorem Deum affirmare cogaris,Deum facias receptaculum malorum. Quin & ita argumentare: Materiam ergo informem ais extitisse cum Deo,ex qua mundum creauit? Ita mihi videtur. Nonne igitur, si ∴ informis erat materia, formatus est mundus à Deo: in mundo autem sunt qualitates;qualitatum conditor fuit Deus. Ita est. Quoniam verò tibi videtur impossibile esse vt ex nihilo fiat aliquid,responde ad quæstionem: Videntúrne tibi qualitates mundi ex non subiectis qualitatibus factæ? Videntur. & has esse aliquid aliud à substantia existimas?ita,aliud. Nonne ergo, si Deus qualitates ex non subiectis qualitatibus condidit,quæ ex substantijs non sunt factæ, cum subſtantiæ non sint qualitates,erit necesse dicere, illas ex nihilo à Deo esse creatas: Superuacaneum autem erit docere nihil à Deo ex nihilo factum esse.Enimuero res de hoc[argumento]ita decidatur. Nam etiam apud nos videmus quædam per homines ex nihilo fieri,vt si exemplum ab Architectonicis capiamus.quando hi vrbes ex non vrbibus condunt, & templa ex non templis.Quod si,quia his subſtantiæ subiectæ sint, existimas ab illis hæc ex rebus existentibus fieri,falleris ratione; Neque enim subſtantia condit ciuitatem, aut templa, sed ars

Quarum altera est alterius.

∴ *Sine qualitatibus.*

METHODIVS. quæ circa ſubſtantiam[ſeu materiam]verſatur, quæ non ex ſubiecta aliqua arte quæ ſit in ſubſtantia,producitur,ſed ex ea quæ non eſt in illis,exiſtit. Sed videris mihi hac ratione dictis occurrere, ab artifice per artem aliquid in ſubſtantia fieri : reſpondeo ad hoc. Nec in homine quidem artem ex ſubiecta arte aliqua fieri, eo quod non poſſit ſubſtantia ex ſe artem procreare. Eſt enim ars ex illis accidentibus, quæ tum habent ſuum eſſe, quando in ſubſtantia aliqua fiunt:homo enim etiam ſine tectonica erit homo. Tectonica autem nulla erit,niſi prius homo extiterit. Vnde artes in hominibus ex non ente procreari neceſſario dicendum eſt.Ergo ſi hoc ita ſe habere in hominibus oſtendimus: quomodo non æquum erit dicere,non ſolum qualitates à Deo ex non exiſtentibus ſed etiam ſubſtantias poſſe fieri?Dum enim poſſibile videtur,vt aliquid ex nihilo fiat, oſtenditur etiam ſubſtantias ex nihilo fieri poſſe. 500

Iterum verò diſceptandum eſt de malis. Mala vidéntúrne tibi eſſe ſubſtantiæ, an qualitates ſubſtantiarum ? qualitates. Materia erátne ſine qualitatibus, & informis?erat.Sunt enim hæc nomina compoſita cum ſubſtantia ex ijs quæ accidunt ſubſtantiæ. Neque enim homicidium eſt ſubſtantia, neque quicquam aliorum malorum, ſed ab operatione denominantur.Neque enim cædes eſt homo,ſed faciendo hanc, homicida inde cognominatur,qui non eſt ipſa cædes,neque,vt compendio dicam, quicquam ex alijs malis eſt ſubſtantia,ſed mala dici poteſt faciendo aliquid mali. Similiter ratiocinare: ſi quid aliud animo conceperis quod homini ſit cauſſa malorum : Velut eſt illud malum, quod ſitum eſt inſubminiſtrando & ſuggerendo [hiſce hominibus] vt faciant mala. Eſt enim & ipſe malus,ob ea quæ facit;propterea enim malus eſſe dicitur, quod ſit auctor malorum. Quæ vero quis facit,is non eſt id ipſum quod facit,ſed ipſius operatio,vnde ipſe nomen mali ſibi acquiſiuit.Etenim ſi ipſum eſſe dixerimus id quod facit,facit autem cædes,adulteria & hoc genus ſimilia,erit ipſe hæc[quæ facit.] Si autem eſt ipſe hæc, habet ſuum eſſe,quando fiunt,quando autem non fiunt,etiam ipſe eſſe deſinit. Fiunt autem hæc ab hominibus; homines ergo erunt horum auctores ; & vt ſint , vel non ſint, cauſſæ. Atqui ſi ob ea quæ quiſque facit,malus eſt;quæ autem facit principium habent, ergo cœpit & ille eſſe malus, & cœperunt eſſe , ipſa quoque mala. Quod ſi verum eſt, ergo nemo ab æterno malus , nequæ æterna ſiue ingenita ſunt mala. Enimuero, amice, præſentem quidem diſputationem mihi contra alium opportunius videris inſtituiſſe. Vnde enim ille viſus eſt orationis fundamenta ſumere , inde tu bene viſus concludere. Verè enim diſputaſti;ſi materia informis ſeu ſine qualitatibus fuit;qualitatum autem auctor Deus eſt;mala verò,qualitates ſint,malorum ergo conditor Deus erit. At mihi falſum videtur,materiam informem ſeu ſine qualitatibus eſſe. De nulla enim ſubſtantia poſſis affirmare,illam informem eſſe.Quin hoc ipſo quod informem appellat, qualitatem eius declarat,& qualis materia ſit deſcribit,quod eſt ſpecies qualitatis. Quare,ſi tibi placet, altius ordire diſputationem. Mihi enim materia qualitates ab æterno habere videtur;Ita quippe,ô amice & mala ex eodem fonte promanare aſſero. Si materia ſuis affecta qualitatibus ab æterno fuit, cuius erit creator Deus ? ſiue enim ſubſtantias dixerimus creatas,affirmamus illas iam ante fuiſſe;ſiue rurſus qualitates, & illas extitiſſe aſſerimus. Ergo & ſubſtantiæ & qualitatum conditorem aſſerere Deum ſuperuacaneum mihi videtur. 501

Sed interrogatus reſponde:qua ratione Deum creatorem eſſe dicis, an quod ſubſtantias,quæ aliquando fuerunt,in nihilum redegerit ; an quod ſubſtantias quidem conſeruarit,ſed qualitates earum mutarit? Nulla mihi videtur ſubſtantiarum mutatio facta, ſed tantum qualitatum,quarum cauſſa creatorem eſſe Deum aſſeueramus ; Et quemadmodum ſi quis dicat,ex lapidibus factam eſſe domum , de quibus non ſolet dici, quod adhuc ſubſtantiâ maneant lapides,ſed lapides domus dicũtur: Nam ex qualitatum compoſitione domum factam dico ; Ita cenſeo Deum, manente ſubſtantia, mutationem quandam qualitatum feciſſe, cuius cauſſa mundum hunc à Deo procreatum eſſe affirmo. Vidéntúrne tibi quoque mala,ſubſtantiarum eſſe qualitates?videntur.

Fuerunt ne hæ qualitates ab æterno, in materiâ , an principium exiſtendi habuerunt?Fuiſſe has qualitates ab æterno cum materia exiſtimo. Non arbitraris mutationem aliquam qualitatum eſſe à DEO factam?arbitror factam. In melius?mihi videtur. Ergo ſi qualitates materiæ inter mala ſunt numeratæ,Deus autem materiæ qualitates in melius aliquid conuertit,neceſſariò quærendum eſt vnde mala ſint. Aut enim omnes,cum malæ eſſent,

essent,in melius sunt conuersæ: aut aliæ quidem erant malæ,aliæ verò non.Et malę quidem mutatæ non sunt in melius:Reliquæ veræ,quæcumque erant commodæ, ornatus caussâ à DEO mutatæ sunt. Ita,ego censeo, ab æterno qualitates fuerunt constitutæ. Quomodo ergo malas qualitates,vt à principio fuerunt, relictas dicis? an potuisse illas [à DEO] tolli?aut DEVM quidem voluisse;non potuisse tamen eas tollere? si potuisse ais,& noluisse,facis illum auctorem horum malorum: quod potuerit efficere vt non essent mala,& tamen illa,vt erant,esse permiserit. Quoniam cum partem aliquam materiæ perficeret,partem autem illius negligeret,cum & illam in melius posset mutare,mihi videtur caussa malorum, quod partem materiæ reliquerit malam. Ergo in exitium partis [partem DEVS] condidit. Immo illius caussâ hæc pars summa iniuria affecta mihi videtur,quam materiæ partem à malis secretam exornauit. Antequam enim perpoliretur, nullus illi sensus malorum aderat:nunc verò singulæ illius partes sensum capiunt malorum. Accipe ab homine exemplum: priusquam animal fiat, mala non sentit. At vbi à DEO formatus homo fit, tunc simul & mali incumbentis sensum accipit. Ita hoc,quod à DEO beneficij caussa materiæ collatum dicis, potius in exitium illius procreatum deprehenditur.Si vero dicas à DEO mala tolli non potuisse;hæc impossibilitas aut arguit illum naturâ esse imbecillum, aut timore à fortiore aliquo victum:vide vtrum horum omnipotenti & bono DEO velis assignare?Sed iterum de ma-
502 teria responde. Estne simplex aliqua materia an composita: si enim simplex & vniformis materia fuit,quomodo verò compositus est mundus, & ex diuersis substantijs constat? fieri non potest vt dicatur hoc compositum ex materia factum, eo quod composita non possint ex vno informi componi[subsisteréue:] compositum enim simplicium aliquorum mixtionem indicat. Quod si iterum,materiam dicas esse quid compositum; omnino debuit ex simplicibus componi,& erant olim separata simplicia, quibus compositis facta est materia.composita autem ex simplicibus constant & subsistunt. Erat aliquando cum materia non esset,hoc est,antequam simplicia componerentur. Si vero fuit aliquãdo tempus,quo materia non fuit:non fuit autẽ vnquam tempus,quo ingenitũ non erat. nõ erit ergo ingenita[ab æterno]materia.Hoc autẽ hinc sequetur multa fore ingenita:si enim DEVS ingenitus:& erant simplicia ingenita,ex quibus materia composita est,non erunt amplius duo & sola ingenita. Vt prætermittam quærere quid fuerint illa simplicia,materia an forma?multa enim & hinc absurda sequentur. Videtúrne tibi nihil eorum quæ existunt,ipsum sibi ipsi contrarium?videtur.At igni contraria est aqua; & luci tenebræ;& frigido calidum;& arido humidum? Mihi ita videtur. Ergo si nihil eorum quæ existunt ipsum sibi contrarium est;hæc autem sibi repugnant; ergo non erunt vna materia,neque ex vna materia composita.Rursum velim audire. Videntúrne tibi partes sibi mutuo nocere?videntur.materiæ partem agnoscis vnam ignem, alteram aquam, & ita reliquas?Ita censeo. Quid verò; non videtur tibi aqua nocere igni, lux tenebris[aduersari]& alia quæcumque sunt his similia? videtur. Nonne ergo, si partes inter se sibi mutuo non nocent,hæ autẽ se mutuo perimunt,non erunt inter se partes:si autem non erunt mutuæ interse partes,non erunt vnius materiæ:immo nec erunt materia,eo quod nihil sibi ipsi sit contrarium seu noxium. Cum ergo se ita habeant opposita, patet inde ea non esse materiam. Atque de materia satis dictum. Veniendum autem est ad malorum disquisitionem,& necessario excutienda hominum mala. Mala hominum suntne species mali,an partes:si species;non erit aliud malum,præter has species, secundum seipsum eò quod genera in speciebus inquirantur, & subsistant. Si autem hoc [genus est] malum erit genitum:nam species genitæ probantur:vt est cædes,adulterium, & hoc genus similia. Si autem partes alicuius mali species has esse velis: sunt autem hæ genitæ: necesse erit vt & totum illud genitum sit.quorum enim partes genitæ sunt,necessario & hæc tota similiter sunt genita,totum enim ex partibus constat. Ac totum quidem non
503 erit,partibus non existentibus;partes verò aliquæ erunt,quamuis totum non adsit. Nullius autem rei existentis pars altera est genita, altera ingenita: Si autem & hoc orationi concedam. Malum fuit olim,cum totum integrum non esset, hoc est, antequam Deus materiam crearet. Tunc autem totum integrum extitit, quando à DEO homo conditus est.Partium enim mali auctor est homo.hinc vt totum integrum mali existeret, auctor erit qui condidit[illum] DEVS. quod impium est. Si vero neutrum horum dixeris esse malum,sed mali alicuius opus esse affirmas, tum genitum esse ipsum doces. opus

∴ Malim id in ora secerneretur.

Lege μοι μὴν μὲ.

Totum integrũ intelligit.posito omnibus partibus,ponitur totũ: sublata vna parte, tollitur totum.

enim cuiuſcumque, principium exiſtendi habet. Adhæc, præter hæc nullum aliud malum aſſignare potes. quod enim opus aliud malum, præter id quod inter homines eſt, potes exhibere. Nam quod is qui operatur, non ſit ſecundum rationem ſubſtantiæ malitia, ſed ſecundum ipſam operationem mali, iam oſtenſum eſt. [Dicit] Methodius naturâ nihil eſſe malum, ſed vſu mala, fieri mala. Libero cum arbitrio inquit Methodius, factum eſſe dico hominem, non tanquam malo aliquo iam ante exiſtente, cuius eligendi, ſi veller, poteſtatẽ haberet: ſed ſola cauſſa erat, obediendi DEO vel non obediendi. Hoc enim tunc erat in ipſius arbitrio. Et homo conditus, à DEO præceptum accipit, & hinc iam malum incipit. non enim paret diuino mandato & hoc, hoc ſolum erat malum, inobedientia, quæ ibi cœpit exiſtere.

Hoc enim tunc ſibi voluit liberum arbitrium.

EXCERPTA E LIBRO S. Methodij de Caſtitate.

CCXXXVII

LEGI ſimiliter eiuſdem quædam ex libro de Caſtitate, vt in ſimili compendio ſunt edita. Primus, inquit, Abraham cum in teſtamento circumciſionis legẽ acciperet, nihil aliud inſinuare videtur, ſuæ ipſius carnis membrum circumcidendo, quam hoc, non amplius eſſe liberorum procreationem, in creatâ ex eodẽ ſanguine carne inſtituendam: ſingulos ſuæ ſororis exemplo docens quemadmodum carnis voluptas in congreſſu ſit reſecanda.

Matth 19. 1. Cor. 7.

Ego, inquit præterea, mihi clarè videor ex ſcripturis ſacris animaduertiſſe, per virginitatis inſtitutionem à Verbo non eſſe omnino ſublatam liberorum generationem.

∴ Secundum aſpectum non ſecundum rem.

Neque enim, quia ſtellis ∴ maior eſt luna, propterea aliorum ſiderum lumẽ extinguit: aut quia alijs cibis dulcius eſt mel & ſuauius, propterea alia ſunt acerba & amara exiſtimanda. Illud: Filij adulterorum imperfecti, de veritatem adulterantibus ait eſſe dictum, quo falſo ſibi arrogant ſapientiam, & ſcripturas deprauant, immaturamque producunt ſapientiam, quique per ſpeciem pietatis docent errores. Aliter [hoc dictum] non eſt intelligendum. neque enim de liberis ex adulterio non pariendis, & in lucem hanc ſenſibilem edendis poteſt accipi; quia non ſolum multi nati ſunt, ſed etiam nati ex adulterio alios peperterunt.

Prouerb.

Neque de ſpirituali & diuina perfectione poteſt explicari, multorum enim adulterorum filij pleni fuerunt Spiritu ſancto. Dubitat etiam: ſi, inquit, anima à DEO, & non à patre [naturali] naſcituris dantur, quomodo dat etiam ex adulrerio procreatis? videtur enim adulteris cooperari. Si enim non crearet animam, non naſcerentur. Soluit quæſtionem multis & perſpicuis exemplis. 504

Gen. 2. 23. ∴ Mulier.

Illa ex Geneſi prolata, quale eſt: *Hoc nunc os ex oſſibus meis, & caro ex carne mea; hæc vocabitur ∴ virago, quoniam de viro ſuo ſumta eſt. Quamobrem relinquet, homo patrem ſuum & matrem ſuam, & adhærebit vxori ſuæ, & erunt duo in carne vna.* Hæc negat ſecundum literam explicanda, ſed ſpiritualiter de CHRISTO & eius Eccleſia. Diuum quoque Paulum ait, poſt dictorum verborum expoſitionem dicere: *Hoc myſterium magnum eſt, dico autem ego, in Chriſto & Eccleſia.* Quin & hoc: *creſcite & multiplicamini*, non de hominibus ex ſeminis commixtione procreatis, & alimento creſcentibus ſolum eſſe dictum; ſed de natis & perfectis ſecundum ſpiritum; quemadmodum Paulus clamat: cum filios appellat illos quos ita [per ſpiritum] genuerat. *Filioli* inquit, *quos iterum parturio, donec Chriſtus in vobis formetur.* Et iterum. *In Chriſto Ieſu enim per Euangelium ego vos genui.*

Eph. 5. v. 32. Gen. 1. v. 28. Gal. 4. 2 Cor. 4.

Illud etiam in Euangelio per parabolam dictum. *Quis eſt ex vobis homo, qui habet centum oues, & vnam perdidit ex illis*, & quæ ſequuntur: Per nonaginta nouem oues intelligendæ ſunt cœleſtes poteſtates ſiue angeli; vna autem perdita hominem ſignificat, ſiue naturam humanam, propter quam ait Verbum patris è cœlo deſcendiſſe.

Luca 15.

Pſalm. 136.

Illud: *ſuper flumina Babylonis*, &c. ab animabus dictum exiſtimat: organa enim habitacula ſua appellant, quæ ſuſpenderunt à funibus caſtitatis, vt laquearia tangerent, ne rurſum detractæ in intemperantiæ lacu volutarentur.

Babylon autem perturbatio & confuſio explicatur, & vitam hanc in fluentibus ſi-

tam

tam ostendit,in cuius medio sedentes iniquitatis fluminibus irruentibus concluſi inundamur. Quare cum lacrymis & gemitu clamamus ad DEVM, ne organa nostra à stirpe castitatis per fluctus voluptatum auulsa pereant. per salicem enim scripturæ vbique
505 adumbrant figuram virginitatis. Quia flos salicum si in aqua decoctus sumatur, quicquid ad coitum excitat & libidinem,extinguit, donec genitalem sementem penitus sterilem reddat.quemadmodum& Homerus declarauit,qui salices propterea frugi perdas nominauit.

Illud Hieremiæ:*sponsam solicitam esse ne obliuiscatur ornamenti sui, & virginem ne pectoralis sui*: docet non committenda nec laxanda esse fraudibus frena seu vincula temperantiæ.Per pectora enim sensus animi, sanè conuenienti ratione, & mens nostra intelligitur. Pectorale autem, propositum animi ad castitatem colligans, est charitas in Christum. *Odyss. 5to.* *Hier.2.32.*

Illud: *sume mihi vitulam triennem, & arietem triennem, & turturem, & columbam* ait significare [hoc;] affer mihi iugi expertem animam, instar vitulæ, & omni malitia carentem; corpus item & rationem: corpus quidem veluti capram,quia per altas rupes & præcipitia incedit;rationem verò vt arietem, ne exultans excidat à veritate. Sic enim inculpabilis eris, quemadmodum Abraham, si mihi animam & sensus mentemque consecraris quæ figuratè dicit vitulam, & capram, & arietem triennem, quasi optimam Trinitatis cognitionem * tollentia. Fortè etiam & primam & mediam, & vltimam vitæ ætatem [DEO consecrandam] insinuant, vt qui maximè velit nos & annos pueritiæ,& virilis ætatis,& senectutis pari pietate traductos sibi offerre. ad quem modum etiam in Euangelijs Dominus nobis præcipit: *Quapropter & vos similes este hominibus qui expectant Dominum suum quando reuertatur à nuptiis, vt cum venerit,& pulsauerit,confestim aperiant ei: beati estis, quia faciet vos discumbere, & transiens ministrabit vobis.Et si in secunda,& tertiâ,beati estis.* *Gen. 15.9.* * *Præferentia significantia.* *Luc.12.36.38.*

Considerate.n. quod tres vigilias ponendo vespertinam,alteram, & tertiam, tres quoque ætatis mutationes significarit: adolescentiam,virilem ætatem, & senectutem, quod velit nos, cum venerit mundum [in iudicio] assumturus, paratos esse ac puros quamuis adhuc in pueritia versantes; similiter secundam & tertiam vigiliam indicat. Vespertina enim vigilia est florentis ætatis humanæ status, quo incipit rationis imperium passionibus agitatum turbari; altera verò, quando deinceps in perfectum virum euadens incipit mens perpetuis negotiorum tumultibus occupari. tertia verò, quando infinitæ cupiditatum imagines corpore iam marcescente & in senium vergente sensim deficiunt. Quapropter æterna fidei lampas in corde fouenda est, lumbique temperantiâ accingendi,vigilandum, & Dominus noster semper expectandus.

Sicera, inquit est quicquid,extra vinum è vite expressum,inebriat.

Duo vitis genera ait in scriptura poni: alterum optimum, alterum pessimum. Etenim:*ego* inquit *Dominus sum vitis vera, vos palmites.* Mala autem & agrestis est Diabolus furorem distillans,quemadmodum Moses de eo scribens ait: *De vinea Sodomorum vinea eorum, & vitis eorum vua fellis*;& quæ sequuntur. *Io. 15.* *Deut.32.*
506

Aurum ærugini non esse obnoxium docet. Illa:*assimilatum esse regnum cœlorum decem virginibus:* vult significare, omnes idem vitæ genus seu studium arripuisse, propter significationem & vim elementaris literæ I O T A [quæ decem valet.] Ornarunt enim seipsas simili cultu, vt idem vitæ genus omnes profiterentur,sed non eodē omnes modo exierunt vt occurrerent sponso. Hę enim alimenta copiosa præbuerunt lampadibus oleo fouendis: illæ vero cessarunt per ignauiam. Hinc in quinque pari numero diuisæ sunt,Quia quinque sensus sunt,quos illæ quidem puros custodierunt,quos plurimi vocarunt portas sapientiæ; hæ verò per malitiam deformarunt. Nam dum colunt temperantiam & sanctificantur, ∴ magis abundarunt vitijs quam iustitia seu virtutibus. vndè etiam euenit vt damnarentur:Siue enim rectè agamus siue peccemus,per hos[sensus]vtraque & præclarè facta & improbè fiunt.& virtus generosa,& male facta vincunt. Et quemadmodum ∴ virgo ait, continentiam esse oculorum, & aurium,& linguæ,& reliquorum deinceps sensuum;ita quæ hic fidem imprædabilem quinque viarum virtutis,visus[inquam,]olfactus,gustatus,tactus & auditus custodiunt,illæ,quinque virgines, *Matth. 25.* *Significat ἴῶτα, apud Græcos decem & maiori figura I. Vnum, hinc idiota priuatus, Vnus.* *∴ In corpore.* *ἐυφόρων. M. S.* *magis abundarunt vitijs quam virtutibus seu iustitiæ.* *∴ ἐυδίαφορα.*

Locus hic planè videtur corruptus,aliquid enim deest.Idem animaduertit D.Hæschelius.

appella-

appellantur,eo quod quinque ſenſuum ſpecula ſiue imagines CHRISTO puras,(ab vnaquaque [ſenſuum imagine] ſanctitatem veluti lampadem clarè refulgentem)ſiſtant. Nam quinque lychnis lampas verè noſtrum corpus eſt,quod anima inſtar facis circumfert,Chriſtoque ſponſo repræſentat,ad diem Reſurrectionis apparens, perque omnes ſenſus clariſſimos fidei radios diffundens, quemadmodum ipſe CHRISTVS docuit cum dixit:*Ignem veni mittere in terram, & quid volo niſi vt iam* ∴ *ardeat*.terram noſtra tabernacula corpora dicit,in quibus voluit vim ſeu operationem doctrinæ ſuæ feruentem & celeriter ∴ mobilem accendi. oleum autem iuſtitiæ & ſapientiæ comparandum: per moram illud temporis interuallum dixit,quod vſque ad CHRISTI ∴ aduentum porrigitur,dormitionem vero & ſoporem virginis,exitum ex hac vita.Mediam noctem verò Antichriſti regnum,qua nocte angelus perditor domos peruadet. Clamorem autem qui dicit : Ecce ſponſus venit,exite obuiam ei : vocem è cœlo & tubam quando omnes reſurgentibus proprijs corporibus, nubibus vecti obuiam rapientur Domino.

Luc. 12.49.
∴ *Accendatur.*
∴ *Subtilem.*
∴ *Iudicium.*
ἐξιτωδε lego.
1. Theſſ.4.17.

Cum de virginibus & caſtis animis plurima diciſſet, & hoc infert. Has igitur ſolas animas,electam ſponſam ſuam,Verbum vocat. Reliquas verò concubinas, adoleſcentulas & filias appellans hunc in modum : *Sexaginta ſunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adoleſcentularum non eſt numerus : Vna eſt columba mea, perfecta mea, vna eſt matri ſuæ electa genitrici ſuæ. Viderunt eam filiæ, & beatam prædicauerunt eam reginæ,& concubinæ laudabunt eam.* Cum enim multæ ſint filiæ, vt patet, Eccleſiæ,vna tamen eſt electa & precioſa in oculis eius præ omnibus,ſtatus nempe virginum. Et reginas videtur prophetia velle inſinuare, [quia non ad vnum regem reginæ hæ adducebantur, ſed vnaquæque velut Domina per ſe & regina erat, aliarumque poſt has auctrices & principes.] illas regias,quæ ante diluuium vixerunt,animas DEO placentes,hoc eſt,Abelis, Sethi,Enochi. Concubinas autem,quæ poſt diluuium fuerunt, animas prophetarum, quæ priuſquã Eccleſia DEO deſponſaretur, qui velut cum concubinis verſatus in copioſa & ſincera ſapientiæ doctrinâ,vera ſubmiſit oracula, vt caperent illi fidem ſalutis. Concubinas autem nominauit Verbum prophetarum animas , quia non apertè vt Eccleſiam ſibi eas copulauit,ſacrificans illam in figura vituli ſaginati. Sexaginta autem reginas inde,vt reor ab Adamo protoplaſto vſque ad Noe per ſucceſſionem viros DEO placentes vocauit,quia iſti ∴ alijs præceptis ad ſalutem acquirendam non indiguerunt, eo quod adhuc recens eſſet illis mundi ſex diebus conditi molitio. Meminerunt enim mundum à DEO ſex diebus perfectum eſſe,quæque in paradiſo acciderunt. Hinc ergo animas haſce, quæ DEO à condito mundo per ſucceſſionem placere deſiderarunt, & quaſi,(ſi fas ita loqui)primi ſeculi neptes,& vicinas illi ingenti ſex dierum operi,ſexaginta reginas figuratè appellauit, eo quod, vt dixi, hæ poſt ſex dierum opera,vixerint. Magno enim illi [ſancti] honore ſunt affecti , cum dignati colloquio angelorum DEVM non per ſomnium ſed apertam viſionem ſpectarunt. Perpendite enim quantam fiduciam habuerit Seth ad DEVM, quantam Abel , quantam Enoch , quantam Mathuſala,quantam Noe primi iuſtitiæ cultores ? Sed de his ſatis. De concubinis iterum dicendum.

507

∴ *Aliorum.*

Ab ijs qui poſt diluuium vixerunt, DEI cognitio paulo longius receſſit, aliaque ratione docti ſunt,ſerpente iam paſſim idololatria. DEVS ergo ne genus humanum obliuione honeſtatis penitus aboleretur, ſuum filium per prophetas iuſſit dictare , aduentum eius in mundum carne aſſumta futurum , quo ſpiritualis octonarij gaudium & cognitio prædicaretur ad exhibendam remiſſionem peccatorum, & reſurrectionem; per illum enim circumciſum iri hominem,vitia [inquam] & corruptionem. Hinc catalogum prophetarum ab Abrahamo cœptum , propter circumciſionis, quæ octonarium continet numerum, ∴ antiquitatem,à qua lex pendet,concubinas appellauit. Nam antequam ſponſa Eccleſia Verbo deſponderetur , concipientes diuinam ſementem ſpiritualis octonarij,circumciſionem prænunciarunt. Ad multitudinem vero rurſum innumerabilem[hominum,] quæ pro maiorum imperio iuſtè viuit, & viriliter & generosè contra vitia decertat, adoleſcentulas appellat. Sed ex his neque reginæ, neque concubinæ, cum Eccleſia comparantur. Hæc enim perfecta & electa præ omnibus nominata,quæ ex omnibus conſtat & concinnata eſt,eſt Apoſtolorum,quæ ſponſa flore pulchritudinis & caſtitatis ſuperat omnes. Quapropter beata ab alijs prædicatur,

∴ *πρεσβειαν antiquitatem.*
MS. πρεσβείαν Generationem.

508

quia

quia hæc apertè vidit & audiuit,quæ illæ videre & audire desiderauerunt. *Beati oculi,* inquit Dominus discipulis, *qui vident, quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi prophetæ desiderarunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.* Nonne propterea Beatam prædicant ipsam prophetæ, quod quibus ipsi non potuerunt, his Ecclesia potita sit,& dignata? Possit quis Sponsam etiam aliter explicare,& dicere carnem esse intemeratam Domini, cuius causa patrem deseruit & in terram huc descendit, illique per incarnationem copulatus est. Hinc figuratè illam columbam appellauit,quòd animal sit cicur& sub tectis degens,conuictuque hominum delectetur. Et in quadragesimo quarto Psalmo. *Stans regina à Dextris* (DEO sibi sinistras sumente) aureo virtutis cultu exornata;cuius pulchritudinem concupiuit Rex, caro est,vt dixi,illa illibata & beata,quam secum in cœlum deportauit Verbum,atque in dextra patris collocauit,vestitu deaurato exornatam,quod mysticè est studijs innocentię seu incorruptionis. [Dicit] quod παρθενία dicatur à παρὰ θεία mutatione vnius literæ quasi quæ sola illum,qui virginitatis intemerata contineat mysteria, DEO comparet, quo bonum nullum inueniri maius potest. Virtutem, ait, siue propter seipsam, siue quod animas sublimet & in cœlum tollat,hanc nominis appellationem accepisse. Cum dictis hactenus etiam hoc ait videri facere. Oraculum cœlitus à patre CHRISTO in Iordane datum: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Obseruandum hic,illud: filium suum esse,indefinitè & sine tempore dictum. Es enim filius suo ipsi dixit,& non[dixit] factus es;declarans neq; nouum seu recentem ipsum adeptum esse filiationem,neque finem habuisse eum qui prius extiterit,sed eundem semper esse. Illud vero: *Ego hodie genuite:* volui inquit eum qui prius iam inde ante secula in cœlis fuerat etiam mundo generare,hoc est,prius ignotum,notum reddere.

ὑπαφέρων.

παρθενία inter s & ponere & a præpositionis vltimum abiice. Ita est vnius literæ pro altera permutatio ὑπρὸ ά.

Etymologus hue non facit qui dicit dictum ὅτι παρὰ θεῦ ἐδόθη. Psal. 2. Legendũ εἶ γὰρ υἱὸς.

Nimirum, ijs qui multimodam DEI sapientiam nondum intelligunt numquam adhuc natus est Christus,hoc est,numquam cognitus & reuelatus. Plurima ex A-
509 pocalypsi S. Ioannis dicta ad Ecclesiam & virginales animas refert. Quin imo omnia ferè dicta aliunde interpretatur nec ad literam,sed allegoricè in hoc dialogo exponit. Refellit eos qui fatum ponunt,his verbis: Si astra mortalibus calamitates & malam mentem conciliant,circa luxuriam & vitæ inconstantiam occupata, ipsis hominibus infeliciora sunt,quod non ipsa[astra] ament mala,sed homines etiam vt ea designent,cogant. Præterea si nulla actio sine desiderio fit, & omne desiderium careat desiderato, DEVS autẽ nullius sit indigẽs, ergò nec malitiam meditatur. Astrorum natura propior est Deo, adeoq; melior bonorũ hominũ virtute;ergo astra mali sunt expertia, nec vllius indigent.

Adhæc,ad refellendum,quod genesis quædam operetur, [dicit:] Hoc lex prohibet,impostores punit,minisque genethliacorum doctrinam proscribit:Ergo lex contraria est genesi.Quæcumque enim lex prohibet,genesis definit; quæcumque autem cogit genesis facere,ea lex interdicit;ergo lex inimica genesi est;si autem inimica;ergo legislatores non sunt legislatores secundũ genesin.(hoc est,non sunt genesi necessario per fatũ subiecti.)Nam dũ cõtraria genesi decernũt,genesin destruũt.Ergo aut genesis est,& tolluntur leges:aut leges sunt, & nõ sunt q̃ genesi respõdent.Sed,nõ est possibile,inquiunt, quisquam vt nascatur vt quicq̃ à quoq̃ fiat sine genesi,neq; digitũ sine fato posse moueri aiunt. An ergo secundum genesin nati Minos,Rhadamantus,Dracon, Lycurgus,Solon, Zaleucus legislatores,leges condiderunt quæ damnarunt furta,cædes, & hoc genus alia, quæ fato fieri seu genesi contendunt, quod fieri non potest,nam genesis à seipsa euerteretur,dum ipsa seipsam exauctorat.

Lege λὰ ναυὰ γέ-νεσιν.

Hinc enim ponat genesis leges quæ adulteria & alia crimina damnant, illinc verò [eadem genesis] cædes & adulteria operetur: nihil enim idem à seipso ∴ diuersum,secum pugnat,idemque ad sui ipsius exitium vergit. Ergo genesis nulla est. Temperantiæ virtutem ait vtiliorem esse vitio intemperantiæ,idque patere ex regibus, magistratibus, belli ducibus,filijs,ciuibus,seruis,pædagogis;singuli enim horum, cum temperanter viuunt,prosunt sibi & Reipub.cum intemperanter,sibi & Reip.nocent. *Lex* inquit,*figura & vmbra est imaginis*,hoc est Euangelij:Euangelium verò imago futuræ in secũdo Domini aduentu,veritatis.Dictum in Leuitico de scenopegijs seu tabernaculis refert ad resurrectionem hominum in secundo Domini aduentu futuram: tabernaculum enim vniuscuiusq; corpus interpretatur; septẽ autẽ dies figurã ait septẽ seculorũ;aliaq; id genus analogicè exponit. Anagogicè illud[in Iudicum libris]in iudices dictum accipit: *Eunia*

∴ ἀκόλουθον.

ἡ δὲ εἰκὼν. Analogia comparatio est rei ad rem. septem dies cum septẽ annis seculis milenariis. &c. Iud.9.ex sept.

iuerunt

iuerunt ligna vt vngerent ſuper ſe regẽ, & dixerunt oliuæ, regna ſuper nos: & dixit eis olina: 511
Deſerens pinguedinẽ meam, quã in me glorificauit Deus & homines, abibo vt dominer inter ligna? Et dixerunt ligna ficui: Veni regna ſuper nos. Et ait eis ficus: Deferens dulcedinem meam, & fructus meos bonum, abibo vt imperem lignis? Et dixerunt ligna viti: vſque ad illud: *Et dixerunt rhamno.* & quæ ſequuntur. Hæc, inquit, conſtat non eſſe de lignis dicta, ſed de animabus hæc narrantur, quæ ante CHRISTI incarnationem luxuriæ vitijs inquinatæ, accedunt rogantes vt miſericordiam à DEO impetrent, & vt iam miſeratio ſuper eas regnet & viſcera miſericordiæ, quam oleæ figura expreſſit ſcriptura. Et aduertite vtrum non à protoplaſto vſque ad CHRISTVM deinceps ſcriptura præcepta ſignificet, quibus ſua diabolus opponendo adumbrata figmenta, genus humanum decepit. Ficum quippe cum præcepto homini in paradiſo dato comparauit, quia deceptus homo folijs fici nuditatem ſuam velauit; vitem vero legi poſt diluuium Noe datæ, eo quod vino ſopitus fuerit irriſus; Oleam verò legi Moſis in deſerto, quia oleum ſanctum ſiue gratia prophetica, præuaricantibus illis defecerat ab hæreditate. Rhamnum cõparat datæ legi ad ſalutem mundi Apoſtolis, quia per illorum doctrinam caſtitatem didicimus, cui ſoli ſimilem nullam potuit ſpeciem diabolus inuenire. Hinc quatuor Euangelia edita ſunt, DEO quater humanitatem annunciante, & quaternis legibus docente, quarum tempora apertè per fructuum diſcrimina intelliguntur. Ficus enim propter dulcedinem & nutritionem, legem ante præuaricationem latam declarat: Nonnunquam enim ficus in ſcriptura in meliorem partem accipitur. Vitis vero ob vini iucunditatem & lætitiam, eorum qui ex ira Dei & diluuio ſeruati ſunt, timorem & ſolicitudinem in gaudium verſa inſinuat. Olea vero, propter olei fructum, intimam Dei miſericordiam ſignificat; DEO, rurſum homines ad impietatem poſt diluuium prolapſos tolerante, & dignante quibusdam legem dare & apparere. Rhamnus autem virginitatem denotat. Rhamnus enim arbor caſta eſt, & fortaſſe ex ſimili quadam cum virgine natura ſtirps hæc ῥάμνος, καὶ ἁγνὸς appellatur; rhamnus quidem propter robur & fortitudinem cõtra voluptates, ἁγνὸς verò, quod omni ex parte caſta & pura ſit. Vnde & Heliam ferunt à facie Iezabelis mulieris fugientem ad rhamnum primum veniſſe, atq; exauditum fuiſſe, cibumque accepiſſe, quia fugientibus ſtimulum carnis, & fœminam, & voluptatem, perfugium & tegumentum, caſtitatis lignum germinauit, quod ∴ ab aduentu principis Virginum Chriſti, regnum in homines obtinuit: Hoc enim vnicum caſtitatis regnum, cuius ipſos nunquam pœniteret, poſt Chriſti aduentum arripuerunt homines, cum ſingulorum aliorum, quibus datæ fuerant leges ante Chriſti aduentum, regnorum habenas à ſeipſi celeriter excuſſiſſent, & cõtrario falſoque parere & ſe ſubijcere maluiſſent. Quamquam ſæpe pœnitentes quæſiuerint iterum regale Dei legis imperium rectè q; factorum animi vitijs corruptorum renouationem. Nam hoſtium manibus, & ignominiæ paſſionibus traditi, rurſum imperio præceptisque Dei regi voluerunt, vt ex infinitis ærumnis malisque eriperentur. Sed hæc legum regna propter fœtentia & immedicabilia vulnera animarum, noluerunt illis imperare, donec DEVS quartum miſeratus hominem, miſit Caſtitatem, à ſcriptura rhamnum congruenter appellatam, quæ illi imperaret, quæ voluptatibus ſuperatis, etiam in reliquum tempus illis interminata eſt, quod niſi, ſibi parerent omnes, & ſincerè ad ſe accederent, futurum vt omnes flammis abſumerentur; nullam enim poſt hanc aliam legem aut doctrinam ſecuturam, ſed iudicium & ignem. Hinc deinceps homo cœpit iuſtitiam colere, Deoque conſtanter per fidem adhærere, & ſe à diabolo ſeiungere.

ἐυσπλαγχνία. ἐπισκψίασθε. *M. S.*

ἢ ἐντολῇ *nempe.*

∴ Incarnationem.

ἁγνὸς *caſta puraq;*

∴ Quod ab auctore virginitatis Chriſto plantatum eſt iis qui virginitatem complectuntur vide notas Hæſchelii.

Obſeruandum dialogum hunc qui, Sympoſium, inſcribitur, ſiue de caſtitate, magnam partem adulteratum eſſe: offendes enim in illo adiectas & Arianas vanaſq; opinationes, aliasque male ſentientium fabulas.

Notandum. Quid ſit cur ſolus homo ex omnibus à DEO creatis rebus dicatur factus ſecundum imaginem DEI? nihil enim in homine reperiat quis nobile, quo careat angelica natura; non immortalitas; nam & angelus immortalis, non liberum arbitrium: Nam ſi angeli vt ſentit Theologus magis [quam homines] propendent in bonum, ſecundum hoc intellige nullo modo poſſe accipi illud ſecundum ſimilitudinem. Si imperium dicas, (dignatus eſt enim homo à DEO imperio piſcium & aliorum in ipſa mundi fabricati deſcriptione) ne ſic quidem angelos oſtendes eſſe diuerſos. Dominari enim plures angelorum gentibus, & nationibus

Nazianzenus.

ſingula-

METHODIVS.

singulatim è scriptura didicimus. Si autem, quod subiectos non tractabiles sibi reddant, quemadmodum illi multa animalia, differentiam constituas, nihil nisi risum iactas, neq; enim homo cuius imaginem ferre dicitur, (apage dictum) subiectos reddit siue ostendit mansuetos. Quid igitur est illud, secundum imaginem. Nam quicumque corporeæ figuræ elegantiam commenti sunt, omnibus suis argumentis hominem neque ab angelorum quidem formæ communione pro ratione ∴ quæstionis liberarunt.

Dan. 10.

πρὸς τῷ γέλωτι. *Locus corruptus, fortè* δειχνύς.

∴ *Quæ erat, qua ratione similis esset Deo.*

Ab angelis enim humanam indutam esse formam, nobis diuinæ literæ prodidetunt. Si autem opificis & effectoris substantiæ humanæ ∴ effigiem in homine dicis manere, (creat enim DEVS, vniuersa inexplicabili & incomprehenso modo producendo ea quæ non sunt) etiam homo quandoque ex sua substantia & natura, satu feminis similem sibi hominem creat, quandoque vero artificio multa opificum artificia quamuis ex nulla re prius existente, fingit; Enim vero & hoc si quid probabile habet, facilè refellitur. Nam & qui solitariam vitam degunt, & propterea quod videantur illud, ad imaginem, seruare, posteaquam seipsos supra omne artificium humanum & artem perfecerunt, miseri viderentur, quod hoc ipso illud, secundum similitudinem, perdidissent.

∴ *Effigiem custodire penes hominem putas.*

Quid ergo est hoc, secundum similitudinem? virtutum industriâ partarum thesaurus est. Angeli enim quamuis virtutem habeant, non dicuntur tamen per laborem & industriam partam habere, quia non solicitantur à peccato. Sed quamuis hoc concederetur ab angelis virtutem sine labore possessam, aut hi quoq; illud, ad imaginem, sine labore habendo magis DEO similes habebunt hanc: aut, si hi non, multo minus homo, quia cum illius, aut ante illius imaginis possessionem, multis ærumnis & laboribus exantlatis hanc assequitur.

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATum iudaicarum Libri.

CCXXXVIII.

LEGI *Iosephi*, [Antiquitates, quarum Excerpta, quæ de Herode narrant, describunt instaurationem templi, vt Iudæorum occupauerit dominium, vtque eius stirps imperium adepta sit, vt denique in optimatium regnum verterit, principatum summis Pontificibus inuadentibus,& alia quæ his adiunguntur. Iosephus] *Ad finem libri* quinti decimi Antiquitatum tradit. Octauo decimo regni Herodis anno perfectum templum Hierosolymis, quod Salomon Rex exædificauit, quod euersum iterum captiui è Babylone reducti Persarum Rege Dario coadiuuante erexerunt sex & quadraginta annis. Hunc Herodem refert augustum templum post annos sexcentos, auferentem fundamenta antiqua, alia vero contra illa iacientem duplò priore maius fecisse.

Cap. 14.

Superauit.n. altitudine templum quod captiui erexerunt templũ Salomonis mensuris quibusdam. Continebat templum Herodis centum cubitos longitudine, altitudo amplius viginti, quos etiam transcendit, tempore fundamentis subsidentibus, quam etiam Neronis imperio Iudæi attollere cogitarunt. Ædificatum vero templum ab Herode vno anno & sex mensibus Iosephus refert,& domus, & monumenta quæ circum erant octo integris annis. 513

Lapides quibus templum ædificatum candidos ac firmos, singulos fuisse longitudine cubitorum viginti quinque, altitudine cẽto; latitudine duodecim, finitum vero hac industria. eo in opere magna Herodis enituit diligentia: aduexit prius omnem materiam, erantque illi plaustra, mille lapides vehere consueta, decem millia opificum, sacerdotum, qui in adytis seruirent mille. His enim ædificare lignaque cedere instituit, sacras illis omnibus vestes coëmens, & apparatus voluntatem opinione citius ad exitum perduxit, Et magnã gratiam apud populum conciliauit sibi. Sacrificat autẽ Herodes absoluto templo trecentas vaccas; quantũ vero alij Iudæi sacrificarint, dici non potest. Hic vero Herodes filius fuit Antipatri Idumæi, & Arabissæ cui nomen Cypris, quo regnante CHRISTVS è Virgine ad redimendum genus humanum natus est. In quem sæuiens peccauit,& contrucidatis tot infantibus; qua crudelitate ac cæde omnes retro tyrãnos superasse fertur. Eius vxoris Mariãmes (quæ Alexandræ pontificis Hyrcani filiæ filia fuit) venustas corporis tanta fuit vt nulla vnquam illi par fuisse videretur. Ex hac igitur duo nati filij Aristobulus,& Alexander, qui pulchritudine, orationisq; gratia, manuumque promptitudine, nihil regium habere omnium ore ferebantur. Contra hos omnes calumnijs Antipatri efferatus est. Primo quidem in vxorem, deinde filios,& demum Antipatrum è priore natum vxore. Acerbo morbo vexatus (vexabatur enim intestinorum exulceratione) non nisi erectus anhelabat, pedes tumebant phlegmate humido,& graues coli passiones, verenda putrefacta scatebant vermibus: & alia multa. Et quincto post cædem Antipatri filij die etiam vitam finijt. Viuens annos omnes * *Septuaginta.* *, imperans ex illis sex & triginta. Regnat vero illegitime, & præter spem suam, studio Antonij ducis Romanorum pecunia corrupti, & Augusti commendatione, decreto ad confirmationem Senatus Rom. Herodis huius, qui primus externorum Iudæis imperauit, pater fuit Idumæus natione ex Ascalone filius Antipæ, etiam Antipas prius vocatus, deinde Antipater. Hic multis pecunijs abundans, factiosus ingenio,& seditiosus cum Hyrcano Iudæorum Pontifice, eo quod faueret Aristobulo fratri Hyrcani inimicitias gessit. Quare cum multas sæpe conciret turbas, eo permouet Hyrcanum vt regnũ iterum requirat omnibus modis, quod illo donante habuerat Aristobulus frater interfectus. Hæc fratrum discordia magna malorum causa ipsis, & cognationi, gentique Iudæorum fuit, & cur regnum ad externos delaberetur. In hac discordia multa Antipater pro Hyrcano contra Aristobulum visus est fecisse. Tandem Aristobulus vna cum liberis captiuus ducitur. Inde fuga ereptus, ad rem Iudæorum iterum se conuertit, iterumque obsessus à Romanis cum filio Antigono (hic enim cum patre vna captiuus fuit) capitur, Romamque mittitur, & ligatus comprehensus est, cum regalem & pontificalem dignitatem annos tres & sex menses gessisset: Illustris & magnanimus 514

nimus in regno factus. Hyrcano quidem Pontificatus tributus est, nondum vero regnum: sed populus proprijs legibus viuebat, populi Præfectus pro rege data sibi potestate dictus est. Antipater autem, pontificatum gerente Hyrcano, ad magnam potentiam peruenerat. Nam cum Rom. ducibus contra rebellantes auxiliando pugnabat, regnumque Iudæorum propter robur iniuste, & concedente Hyrcano adeptus est. Iulius vero Cæsar Aristobulum carcere soluens in Syriam contra Pompeianos mittere decreuit. Sed illum præuenientes Pompeiani veneno corrumpunt. Et Scipio, mittente Pompeio illo Aristobuli puerum Alexandrum accusante, quæ prius in Romanos peccauerat, securi percussit.

Declaratur vero à Iulio Cæsare Antipater post victoriam contra Pompeium Præfectus Iudææ : qui in Iudæam veniens Phaselo filio Hierosolymorum vicinorumque imperium dedit. Post se vero Herodem admodum iuuenem, decimo quinto ætatis anno Galilææ principem declarat, nihil à iuuentute prohibitum magnum quid & virile præstare. Hæcque faciens Antipater, & nihilo minus à populo cultus, quam si Rex esset. Nihil tamen prorsus à fide & beneuolentia erga Hyrcanum Pontificem Max. alienatus est. Finit Antipater splendidam, & claram omnino vitam, occulte
515 veneno, Malcho pincernam pecunia corrumpente, vt veneno potum inficeret. Malchus hic quidã Iudæus erat, nectendorum dolorũ peritus, & data suspicione, iuramento suspicionem lenit, & fictione amicitiæ. Sed nihil minus, vt videbatur, in Herodem hęc ingenio machinantẽ facere, aut etiã vehemẽtiorem incidens, pœnam postulantẽ paternæ cædis, pugionibus confossus interficitur. Antigonus vero filius Aristobuli, Fabio pecunijs corrupto, & Ptolemæo Hymenæi F. propter matrimonium (soror enim eius nupserat illi) & alijs nonnullis, aggressus est descendere in Iudæam. Sed Herodes pugna congressus vicit, & è Iudæa expellit, & ab Hierosolymis, & ipso Hyrcano honorifice, parta victoria, susceptus est. Antonius vero dux Romanorum, pecunijs excœcatus Herodi & fratri Phaëselo Iudæorum tetrachias dedit, Hyrcano contra hæc non indignante, populum vero accusantibus Herodianis, nihil amplius erat quam vt supplicium subirent, loco pœnæ sumendæ, ob quæ accusauerant: quia Antonius corruptus fuerat auro, & Hyrcanus cum Herodianis sentiret. Iam enim filiæ filiam Mariamnem Herodes desponsam habebat. Ptolemæo vero Hymenæo vita defuncto Lysanias filius accipit imperium, & Pacorus regis filius, & Basapharmanes Satrapa Parthus, occuparunt Syriam. Lysanias vero habens secum satrapam, init amicitiam cum Antigono Aristobuli filio, & Antigonus promittit Parthis mille talenta se daturum, & quingentas mulieres, si paternum imperium darent interfecto Hyrcano, & Herodianis. Propterea Pacorus & Basapharmanes adducunt Antigonum, & illato ab Herodianis bello, multi vtrinque cæduntur, multum Herode laboribus celebrato. Tandem Herodes, & Phasaëlus dolo capiuntur à Parthis, & Phasaëlus hostium cædem præuertens, illiso ad petram capite finiuit vitam: captiuus vero tenebatur Hyrcanus. Et denique Parthi Hierosolyma occupantes, vix illos Herode, animi præstantia, & celeritate consilij, manuumque robore cum familia fugiente, pecunias Hierosolymitanorum rapuerunt, præter eas quæ erant Hyrcani, octoginta verò erant talenta, & sic in patrium regnum Antigonum constituerunt. Antigonus vero Hyrcano, ne amplius sacerdotium gereret, (nam qui aliqua parte corporis mutili sunt, non sunt apti ad sacerdotia apud Iudæos) aures incidit, & Parthis secum vt ducant committit. Herodes nequaquam quiescebat; sed primum quidem ad Malichum Arabum Regem vadit, auxilium iuxta pa-
516 ternam amicitiam inuenturum se sperans; frustratus vero Brundisium ad Antonium ducem Roman. inde cum illo Romam contendit, deplorans ea quæ accidissent, fratrisque mortem. Cogitauerat vero fratri vxoris filio filiæ Hyrcani, si quomodo posset regnum tradere; diffidebat enim omnibus modis sibi externo id posse contingere. Sed Augustus & Antonius eodem vsi consilio regem Iudæorum creant, & contra Antigonum sæpe cum illo pugnantes post multas clades & bella, Antigonum captiuum ducunt, Sosio Rom. duce finem hunc bello imponente. Illum vero magis in imperio confirmant. Antonius dux accipiens captiuum Antigonum, vinctum triumpho seruare decreuit. Cognito autem, Iudæorum populum odio in Herodem noua moliri, illum Antiochiæ securi percussit. Hyrcanus autem, cum Herodem regnare in-

tellexit,implorauit Phraatem regem : & simul postulante Herode in patriam mittitur, multa se sperans ab Herode consecuturum. Herodes vero speciem beneuolentiæ, & primi honoris in eum magnã ostendit:deinde vero ei corruptionem largitionum obijciens,& proditionem apud Arabes:hominem interfecit annum octogesimum primum agentem,cum magna & ineffabili clementia & incuriositate.

Lib.15. cap 9.

Quin & Aristobulũ Hyrcani filium Mariamnæ vxoris fratrẽ,adnitente Alexandra puerorum matre , & Mariamna,summum Pontificem decimo septimo ætatis anno creat. Et deinde in Hiericho in piscina illic suffocari iussit. Sed Herodes quidem talis, qualis esse iam dictum est.

Moriens Herodes Archelaum filium Cæsare permittente successorem regni constituit. Cæsar vero Augustus dimidiæ regni partis Archelaum creans dominum, & regis titulo ornaturum se dixit,si clementer & iuste regnum administraturum cognouisset. Alteram vero partem diuidens Philippum & Antipatrum tetrarchas, Herodis & ipsos filios cõstituit.Sed Archelaus cum violenter more paterno Iudæos regeret,

Lib.17.c.1.

Cæsari supplicante populo, tyrannide oppresso, decimo anno regno excidit , & condemnatur vt habitaret Viennam Galliæ vrbem , & inde recidit Iudæa è regno in præfecturam.

Herodes tetrarcha Galilææ , & Perææ , filius magni Herodis , amauit vt scribit

Lib.18.7.

Iosephus,fratris sui Herodis vxorem Herodiadem; quæ & ipsa è magno Herode oriunda,nata è filio Aristobulo,quem ipse interfecit. Erat huic frater Agrippa: hanc Herodes à viro disiungens,vxorem duxit. Hic est qui magnum Ioannem Præcursorem interfecit , vt ait Iosephus , ne populum ad seditionem concitaret. Omnes enim ob excellentiam virtutis , Ioannis vocem sequebantur. Sub illo & Saluator est passus.

Ioan. Baptista Matth.14. Marc. 6. Luc. 3.

517

Agrippa primi Herodis nepos , Aristobuli eius , qui interemptus est filius, frater Herodiadis , sexcentis casibus & mutationibus obnoxius , tamen è custodia & vinculis, quibus illum comprehensum Tiberius moriens reliquerat, C. Cæsaris prouidentia, Rex tetrarchiæ Philippi renunciatur : Hic erat prioris Herodis frater:adeptus est & Lysaniæ tetrarchiam , & in Iudæam nauigat , omnibus obstupescentibus, & tam subitam mutationem admirantibus. Cum quibus & Herodias perculsa letale vulnus accipit inuidiâ:nec desijt virum turbare ,donec Romam ire coëgit, & Imregnum sibi adiungere studere. Sed ille eam comitatus est , secutusque Agrippa , & assecutus est iam soluentes. Accusans Herodem apud C. Cæsarem,quod Romanis semper infestus fuerit. Tiberio enim adhuc superstite , cum Seiano aduersario Romanorum amicitiam inijsse , & nunc apud Artabanem regem Parthorum eadem cõtra Romanos moliri;obtinet vt loco regni,q̃ somniauerat,propria tetrarchia excidat, & Lugdunum turpi exsilio multatus abeat.Herodias vero libens cum marito in exsilium vadit. Tetrarchiam ipsius *Caius Agrippæ tradit.* Hunc Agrippam ad discrimen filij, etiam magnum Agrippam vocant, & gratiosum hunc Iosephus ait Iudæis imperasse. Hic Iudæis,vt videbatur, gratum faciens Iacobum Ioannis fratrem gladio percussit,& Apostolorum caput Petrum voluit,licet aberrauerit, occidere. Hic ex argento contextam vestem indutus, & plebem allocutus,cum voces * eius (postquam assentationis modum excessisset , & ad summam impietatem peruenisset) audiens , non increpans statim pœnas dedit. Ingenti enim circa ventrem dolore nato , post quinque dies absumtus est: ætatis annum agens quinquagesimum quartum, regni septimum. Quorum quatuor Caio Romæ imperante , regnauit ; tribus ceteris Philippi tenuit tetrarchiam , quarto anno & accipiens Herodis tetrarchiam. Reliquos tres sub Claudio, quibus Iudæam,Samariam,Cæsaream permittente Cæsare,possedit. Sic obijt Agrippa bubone (auis genus sic apud Romanos vocatum est) quinque ante mortem diebus super capite apparente,cui & regnum prænunciasse putat Iosephus. Moritur quatuor relictis liberis , filio Agrippa decimum septimum ætatis annum agente; tribus vero filiabus Berenice , Mariamne , & Drusilla: quarum illa sexto decimo ætatis anno Herodi patris fratri nupsit. Mariamne decimum , Drusilla septimum annum absoluerat. Quas Sebasteni , nulla de causa nisi ob suam dementiam violenter rapientes, & in Lupanaribus collocantes , omnem in illas iniuriam fandam atque infandam ostende-

Act. 12.

** sc.plebis dicentis Dei vocem se audire non hominis.*

518

oſtenderunt. Quibus infenſus Claudius,nihil tamen dignum hac inſolentia effecit.

Agrippa Agrippæ filius,mortuo patre Romam nauigat. Claudius vero illi paternum imperium dare ſtatuerat, ſed retentus nonnullorum ſententijs, qui ætatem iuuenilem Agrippæ cauſarentur: Fadum Iudææ Prætorem mittit, Agrippam vero Chalcidis,cui ante Herodes mortuus præfuerat,regem creat. Quarto poſt anno donat & illi Philippi tetrarchiam,& Batanæam,adiungens & Trachonitin , quæ antea Lyſaniæ fuit, & illa dando ademit illi Chalcidem. Agrippa ſororem Druſillam Azizo Emeſææ regi circumciſo in vxorem dedit. Epiphanes enim Antiochi quanquam pollicitus circumciſionem non accepit. Inde ſponſalia ſoluta ſunt. Soluitur & Druſilla ab Azizo, & Felici Iudææ Præfecto cum multa ob pulchritudinem eius moliretur , nubit. Mariammem vero dat Archilao filio Helciæ, cui & viuens pater eam deſtinauerat,& ex illis naſcitur Berenice. Claudio defuncto ſuccedens Nero donat Agrippæ fato quodam Galilææ Tiberiadem,& Tarichæam, imperans vt ipſi obediret. Addit & Iuliadem vrbem Perææ, & decem circum oppida. Hic eſt Agrippa, apud quem D. Paulus,præſidente Feſto,perorauit. Act.24.2ũ.

Poſt Fadum Iudææ Prætorem mittitur Cumanus,poſt quem Romam ob crimina euocatum Felix mittitur;deinde Albinus,poſtremo Florus. Cuius ſecundo anno propter mala quæ ab illo ſupra modum fiebant,Iudaicum bellum contra Romanos duxit initium,duodecimo anno imperij Neronis.

Ananus Anani filius Pontificatũ adeptus,quo priuatur Ioſephus, audax fuit,& ſupra modum temerarius. Erat enim ſectæ Sadducæorũ, qui crudeles ſunt in iudicijs, & ad
519 omnem arrogantiam inclinantes. Hic igitur Ananus Feſto in Iudæa defuncto,& Albino nondum obtinente officium,auctoritate ſua Præſes fuit, & Iacobum fratrem domini cum alijs condemnans vt legis violatores : lapidibus occidi iuſſit:vnde Iudæorum mitiſſimi indignati,& ipſe Agrippa Rex,eijciunt,cum tribus menſibus imperaſſet,& loco illius Ieſum Damneum collocarunt.

Mortuo Aarone fratre Moſis,filij eius in ſacerdotium ſuccedunt, & deinceps omnes ex eius ſtirpe. Inualuerat enim Lex patria, ne quis niſi è ſanguine Aaron ſacerdotium gereret. Fuerunt igitur ab Aarone vſque ad Phanaſum , qui tempore belli à tumultuantibus Pontificatum accepit, anni octoginta tres. Inde à deductione è deſerto,vbi & tabernaculum fabricatum eſt, vſq; ad templum quod Salomon exſtruxit, tredecim Pontificatum geſſerunt; qui ſinguli eum per totam vitam obtinuerunt. Fuit illorum dominatio prima Ariſtocratica ſiue optimatum : deinde ad vnum redacta eſt, ad reges tertio. Igitur ab exitu ex Ægypto,vſq; ad ædificationem templi Hieroſolymitani,anni ſunt ſexcenti & duodecim.

Poſt hos vero tredecim Pontifices,& poſt ædificationem templi octodecim Pontificatum geſſerunt à Salomone rege, in templo ſacrati. Donec Nabuchodonoſor Babyloniæ Rex templo incenſo Iudæos captiuos in Babyloniam auexit Amæa Pontifice. Horum tempus pontificatus ſunt anni trecenti ſexaginta ſex, menſes ſex , decem dies. Poſt captiuitatem vero ſeptuaginta elapſis annis Cyrus Perſarum Rex captiuos in patriam ſuam abire permiſit. Vnus igitur è reductis captiuis Pontificatum accipit,& inde quindecim eius poſteri vſq; ad Antiochum Eupatoris F. populo imperante, & horum tempus anni quadringenti,& quatuordecim. Primus hic Antiochus & dux eius Lyſias , Onian , Menælaus cognomento , Pontificatu abdicant , interficientes illum in Beroea , & contra ſubſtituunt Iacimum,è ſtirpe quidem Aaronis,ſed non è recta linea. Ideo & Ananias mortui Oniæ patruelis in Ægyptum profectus , in Ptolemæi Philometoris,& Cleopatræ vxoris amicitiam veniens,perſuadet illis , condens in Heliopoli templum DEO ſimile ei quod eſt Hieruſalem , vt ſe Pontificem crearent. Iacimus annos tres ſacerdotium cum rexiſſet moritur: cui intra ſeptem annos nemo ſuccedit. Rurſum vero poſteri filiorum Aſamonæi imperium populi nacti, & cum Macedonibus pugnantes Ioannem Pontificem creant,qui cum ſeptem annis præfuiſſet moritur, Tryphone illi necem moliente , cui ſuccedit Simon frater: Verùm & hunc dolo in
520 conuiuio interfectum à genero ſequitur filius nomine Hyrcanus. Hic moriens, Iudæ qui & Ariſtobulus nominabatur relinquit regnum.

Sequitur hunc frater Alexander,morbo quidem extinctum,ſed ſacerdotium cum regno

regno obtinentẽ,nam& diadema habuit primus Iudas vno anno.Regnans vero Alexander & pontificatũ gerens,anno s XXVII,vitam finit. Alexandræ vxori permittens constituere pontificatũ regentem.Ibi illa Pontificatũ Hyrcano dat filio natu maiori, ipsa regnum nouem annos cum gubernasset moritur: totidem annis sacerdotium gerit Hyrcanus. Post huius mortem iunior filius contra fratrem bellum gerens, nomine Aristobulus, & auferens Pontificatum, tam hoc, quam matris regno potitur. Tertio anno imperij, & mensibus totidem Pompeius veniens, & vrbem vi capiens, ipsum Romam cum filijs captiuum misit. Hyrcanum vero Pontificem designans,populi imperium ei permisit, sed coronam eum ferre noluit. Imperauit vero præter nouem primos annis quatuor & viginti. Basapharmanes & Pacorus Dynastæ Parthorum,cum Hyrcano bellum gerentes,eum viuum ceperunt:Antigonum verò Aristobuli filium regem constituerunt. Tres vero annos, & tres menses illum imperantem Sosius & Herodes expugnarunt. Antonius vero captum Antiochiæ securi percussit.Regnum autem Herodes à Romanis adeptus,non amplius è genere Asamonæo Pontifices cõstituit: obscuros vero aliquos & solum è sacerdotibus oriundos,præter vnum Aristobulum,nepotem è filia Hyrcani à Parthis capti,cuius soror cum Mariamne vixit. Hunc Aristobulum metuens tanquam nobilem, & per se conspicuum,ne populus ad eum inclinaret, Hierichunte in piscina suffocari iussit. De sacerdotum constitutione similia molitus filius eius Archelaus, & post illum Romani, qui imperium inuaserunt. Sunt igitur ab Herodis temporibus qui Pontificatum gesserunt,vsque ad diem quo templum & vrbem capiendo vastauit flammis viginti octo. Tempus illorum anni ad centum & septem. Et aliqui scilicet administrarunt sub Herodis & Archelai imperio. Post hæc ad optimates deuoluta est administratio, populi verò curam sacerdotes summi gerebant.

PRO-

PROCLI
Chreſtomathia ſeu laudabilia de re poëtica.

521 LECTA ſunt † laudabilia, quæ Proclus è Grammaticis excerpſerat.

Liber hic in * quatuor diuiditur: ac primò quidem has *a* eſſe orationis, & poëmatis virtutes: differre verò in eo, quod plus, minusve eſt. Et plaſmatis, hoc quidem tenue, illud verò plenum, atque grande, tertium verò medium. Ac plenum quidem maximè ad ſummam admirationem concitandam aptum, mirificéque inſtructum, & poëticam venuſtatem oſtendens. Tenue verò tropis ornatam quandam, & familiarem compoſitionem ſequitur. Verùm ex attenuatis magis coagmentatum eſt: vnde *b* luctuoſis plurimum rebus, ac triſtibus optimè accommodatur. Medium, vel nomen ipſum ſignificarit, inter vtrumque eſſe interiectum. Florida verò per ſe non eſt dicendi figura, ſed antedictis miſta cum eis ſimul effertur: conuenit autem locorum, pratorum lucorumque deſcriptionibus: qui verò à memoratis dicendi figuris aberrarunt, à grandi ad duram elatamque, à tenui ad humilem, à media ad otioſam & ſolutam deflexerunt. Præcipit *c* autem & de poëmatis diiudicatione: vbi ἤθους & πάθους tradit differentiam, poëticesque aliud narratiuum eſſe, aliud imitatiuum. Narratiuum porrò diuiditur in Epos, Elegiam, Iambum, & Melos. Imitatiuum verò in Tragœdiam, Satyros, & Comœdiam.

a. fort. αἰανταὶ, *eaſdem eſſe.*

b. γοεροῖς.

c. Legen. fort. Διαλαμβάνει ὃ ἐν τῷ β. τῆς παραδόσεως. *De iudicio poëmatis.*

Melos *d* primò reperit Phemonoë *e* Apollinis ſacerdos, Hexametris oracula reddere ſolita. Et quoniam oracula res ipſæ ſequebantur, conſonæque erant, hinc, quod hexametris conſtat, id omne Epos dictum. Alij verò, propter accurationem, & valde inſignem excellentiam, quæ in hexametris elucet, putant commune nomen totius ſermonis hexametrum ſibi vindicaſſe, vocatumque Epos: quemadmodum & Homerus poëtæ nomen ſibi, & Demoſthenes oratoris vſurpauit. Quando & Trimetra ἔπη vocauerunt. Inter Epicos verò poëtas excellit Homerus, Heſiodus, Piſander, Panyaſis, & Antimachus. Recenſet horum, quantum fieri poteſt, genus, patriam, & quædam opera, quæ carminibus compoſuerunt.

d. Fort. Ἐπῳδὰ *legen.*

e. Φημονόη *lego, ex Pauſania in Phocicis & alijs.*

Diſſerit verò & de Epico, quem vocant Cyclo, qui ex Cœli, & Terræ, quam poëtæ fabulantur, commiſtione originem duxit: deinceps ex ipſa Cœlo tres filios centimanos agnoſcunt genitos, totidemque alios producunt Cyclopas. Diſputat de Diis breuiter, aliisque rebus, quæ Græcorum fabulis proditæ: & quidquid etiam ad hiſtoriæ veritatem pertinet. Terminatur Epicus Cyclus, ex variis poëtis perfectus, ad exſcenſionem vſque Vlyſſis in Ithacam, in qua & à filio Telegono, ignato quod pater eſſet, interficitur. Epici verò Cycli poëmata hodieque ſeruari ait, ſtudioſeque à multis frequentari, non tam virtutis cauſſa, quàm propter aptum ordinem & cohærentem earum rerum, quæ in ipſis continentur. Memorat etiam nomina & patriam eorum, qui Epicum Cyclum fecerunt. Quin etiam de Cypriis poëmatis nar-
522 rat. Et hos quidem ad Staſinum Cyprium hæc referre: illos verò ad *f* Hegeſiam Salaminium: quoſdam etiam Homero tribuere, data verò pro filia Staſino, à cuius patria Cypria hoc opus appellatum: ſed huic rationi auctor *g* non aſſentitur: neque enim Κύπρια, accentu [vt loquitur] in antepenultima inſcribi hæc poëmata.

f. Ἡγησίαν *lego, ex Athenæo, lib. 15.* δειπνοσοφ.

g. fort. ἀλλ' ὁ συντιθεὶς ὁ γραφεύς.

Elegiam verò heroico & pentametro verſu conſtare, aptari verò iis qui obierint, vnde & nomen accepit: luctum enim ἔλεγον veteres appellarunt, eosque qui vita functi eſſent, his celebrarunt. Poſteriores verò Elegiis ad res varias abuſi ſunt. Hoc metro excelluiſſe refert Gallinum Epheſium, & Mimnermum *h* Colophonium, ſed & Philetam Coum Telephi F. & Callimachum Batti F. Cyrenæum.

h. Κολοφώνιον.

Iambum ſimiliter ad conuitiandum olim, ait, comparatum. Ἰαμβίζειν enim linguæ quadam proprietate, contumeliam dicere, ſignificabat: alij ex Iambe ancilla, genere Threſſa, deriuant. Hanc ferunt, Cerere ob raptam filiam triſtitia affecta, Eleuſinem veniſſe, & lapidi, qui hodieque ἀγέλαστος, quaſi riſus expers, & triſtis, vocatur, inſidentem, ludicris quibuſdam dicteriis *h* riſum Deæ conciraſſe. Apparet autem Iambum olim tam in vituperationem, quàm laudationem *i* ex æquo conſcribi ſolitum, quando in conuiciis, contumeliisque, quidam metro inſolentius vſi ſunt, inde ἰαμβίζειν ad conuitia conſuetudine quadam recidiſſe, quemadmodum à Comicis Comœdiari dictum. Iambicorum poëtarum Archilochus Parius facile prin-

Apollodorus lib. 1. Biblioth.

i fort. ἀποσαγανίσθαι.

k. ἁμοίως γε καὶ φορήσαι, *leg.*

* ὁ Ἀμόργι& *fort.* ὁ Ἀμοργῖ-νο&, *ex Stephano.*

ceps, & Simonides* Amorginus: vel, vt quidam volunt, Samius, & Hipponax Ephesius: quorum primus quidem tempore Gygis, alter verò Ananiæ Macedonis: Hipponax verò Darij temporibus floruerunt.

Melici autem carminis varia genera faciunt, in multasque partes diuidunt; Quædam enim ad Deos pertinent, alia ad homines, alia denique ad fortuitas calamitates.

Ad Deos quidem referuntur, Hymnus, Prosodion, Pæan, Dithyrambus, Nomos, Adonidia, Iobacchus, Hyporchemata. Ad mortales verò pertinent Encomia, Epinicij, Scolia, Amatoria, Epithalamia, Hymenæi, Silli, Lamentationes, & Epicedia. Ad Deos simul & homines, Parthenia, Daphnephorica, Oschophorica & Precatoria. Hæc enim in Deorum laudem ita composita, vt & hominum prædicationes complexa sint. Fortuitæ verò calamitates Melici carminis speciem minimè constituunt, quam tamen Poëtæ tentauerunt: puta Pragmatica, Emporica, Apostolica, Gnomologica, Georgica, & Epistaltica.

Hymnum sic dictum aiunt, quasi ὑπόμνησις, id est, commemoratio quædam sit, & quasi in memoriam reuocet res gestas eorum, qui hymnis celebrantur: vel ἀπὸ τοῦ ὕδειν αὐτάς, quod valet, prædicare ipsas. Vocabant autem in vniuersum omnia, quæ in gratiam sacrorum a ministrorum scripta erant, Hymnos: propterea Prosodion, aliaque supra enumerata, Hymno distinctè subiici videantur, vt species generi. Quare audire licet qui scribant, Hymnos Prosodios, Hymnos Encomios, Hymnos Pæanos, & de ceteris eadem ratione. 523

a. ὑπηρέτας. *fort.* παιδικῶς. *quæ in eos, qui à Poëtis celebrantur. Vel* ἐναρέτους, *in virtute prædita.*

Prosodion dicebatur, cùm ad aras, aut templa accederent, & in accessu ad tibiam canebatur. At qui propriè Hymnus vocabatur, ab astantibus ad citharam concinebatur.

Pæan autem carminis genus, nunc ad omnes Deos refertur: olim verò attributum Apollini, & Dianæ, vt pestis, morbique b depellerentur, cantari solitum: vocis tamen abusione etiam Prosodia à quibusdam Pæanum nomine appellantur.

b. νὴ νόσων *leg.*

Dithyrambus verò in Bacchum conscriptus, à quo nomen accepit, vel quod apud Nysan c in antro Dithyrambo, hoc est, bifori, sit educatus, vel quod λυθέντων τῶν ῥαμμάτων, hoc est, apertis futuris Iouis, repertus sit: vel quod bis genitus videatur, semel ex Semele, iterumque ex femore. Repertum verò fuisse Corinthi Dithyrambum Pindarus refert. Primum verò qui hoc carmine cecinerit, Aristoteles d Arionem fuisse prodit, qui primus Cyclium chorum duxit.

c. κατὰ Νύσαν.

d. *Agellius lib. 16. cap. 19.* Orthium *cecinisse Arionem ex Herodoto commemorat.*

Nomos quidem in Apollinem conscriptus, à quo appellationem sumpsit. e Nomimus enim Apollo, qui ita appellatus est quod veteribus choros constituentibus, & ad tibiam vel lyram Nomon canentibus, Chrysothemis Cretensis primus stola vsus insigni, & accepta cithara, Apollinem imitatus solus cecinerit Nomon, qui cum eo genere vehementer probatus esset, permansit hic modus certaminis. Terpandrum verò Nomon absoluisse apparet, cùm heroicum carmen adhibuit: pòst Arion Methymnæus non parum auxit, poëta ipse, & citharœdus. Phrynes verò Mitylenæus nouam rationem commentus est. Hexametrum namque cum soluto carmine coniunxit, pluribus etiam, quàm septem chordis vsus: postea Timotheus eum, qui nunc est, ordinem induxit. Est autem Dithyrambus incitatus, & multum furoris cum saltatione ostendens, ad vehementioresque affectus comparatus: ad eos præsertim, qui illi numini sunt congruentes: & concitatus est numeris, & dictione vtitur simpliciori: Nomos contra f per affectus: & numeros leniores remittitur, composito gradu, & magnifico incedens: verbis præterea duplicibus vtitur. Quin & vtrumque [genus carminis] congruenti vtitur harmonia. Illud quidem Phrygiam & Hypophrygiam adhibet: Nomos verò systemate citharœdorum, Lydio scilicet, temperatur. Videtur autem Dithyrambus in rusticorum lusu & hilaritate, inter pocula repertus esse, Nomos verò à Pæane fluxisse: sed hic patet latius, ad mala auerruncanda conscriptus: ille verò propriè in Apollinis laudem: vnde & furibundum nihil habet, vt Dithyrambus. Illic enim temulentia, & ludicra puerilia sunt: hic verò supplicationes: varius etiam ordo. Ordine namque & systemate moderato incedit eius concentus. 524

e. Νόμιμο&. *fort.* Νόμι&, *Nomius.*

f. ἀλλὰ τῶν ἠθῶν εἰσι]. *leg. fort.*

Adonidia

Adonidia dicuntur, quæ in Adonim referebantur.

Iobacchus canebatur in festis,& sacrificiis Bacchi, tinctus multo, & insolenti fremitu. *a. φρυάγματι legendum.*

Hyporchema vocabant carmen cum saltatione decantatum: ὑπὸ enim veteres pro μετὰ sæpe vsurparunt. huius inuentores fuisse referunt, hi quidem Curetas, alij verò Pyrrhum Achillis filium: vnde saltationis genus quoddam *b* Pyrrichiam nominant. *b. Pyrrichan, vel Pyrriben.*

Epinicios,cantus post victoriam in honorem eorum qui victoriam essent adepti, conscribebatur.

Scolion, carmen quasi obliquum,inter pocula accinebatur: vnde Παροίνιον, hoc est,debacchatio vinolenta, aliquando est appellatum: remissum verò compositione,& simplex maximè. Dictum verò, Σκολιὸν, non, vt quibusdam placuit per ἀντίφρασιν, quæ vt plurimum bonum omen propositum habet, non contra bonum omen in sinistrum traducit. Sed quod præoccupatis iam sensuum instrumentis, & auditoribus vino languentibus, tunc barbiton in conuiuium inferretur, singulique debacchantes, non sine maximo periculo, ad carmen illud proferendum *c* incuruarentur. Quod igitur ipsis accidebat propter ebrietatem, hoc in carmen traducentes, quod simplicissimum erat, σκολιὸν, id est, incuruum,& tortuosum, appellabant. *c. Leg. συγκύπτεσθαι.*

Ἐρωτικὰ, seu *amatoria*, mulierum, puerorum, & virginum casus amatorios decantant.

Epithalamia verò nouis nuptis, thalamum iam ingressis, iuuenes simul & virgines thoro astantes accinebant.

Hymenæum autem in nuptiis decantatum ferunt, propter desiderium, inuestigationemq; Hymenæi, Terpsichoræ filij, quem ducta vxore euanuisse aiunt. Alij verò in honorem Attici Hymenæi, quem latrones persecutum, raptas virgines Atticas liberasse commemorant. Ego verò felicis vitæ acclamationem esse puto, præsentibusque fidam matrimonij societatem cum *d* mutuo amore comprecari. Æolica dialecto votum innectendo, quasi ὑμεναίειν & ὁμονοεῖν, id est, vna habitare,& eadem sentire eos concorditer viuentes optarent. *d. μετὰ φιλοσοφίας.*

Sillus parcè conuitia, irrisionesque hominum continet.

Threnus & Epicedium hoc differunt, quod iacente iam cadauere, hoc pro funere recitetur: ille verò nullo certo tempore circumscribatur.

Parthenia quæ dicuntur, virginum choris adaptabantur, sub qua etiam Daphnephorica, quasi sub genus cadunt. Lauros enim nono quoque *e* anno ad Apollinis sacra inferentes sacerdotes, hymnis eum per virgines choros celebrabant: cuius hæc causa redditur, *f* Æoles quotquot Arnen, eaque circum loca habitabant, ex oraculo inde egressi, obsidione cingentes Thebas vastabant, quas & Pelasgi obsidebant: cùm simul vtrisque Apollini status dies festus esset, inducias pacti sunt, & lauris amputatis, ab his quidem in Helicone, ab illis verò iuxta Melanem fluuium, Apollini intulerunt. Polematas verò Bœotorum dux, iuuenem quendam secundùm quietem vidit *g*, solidam atmaturam ipsi offerentem, votaq; fieri præcepientē in Apollinis honorem nono quoque anno à laureatis. Tertio post die conserta manu, hostem vicit, ipseque lauri gestatione votum soluit: hinc mos ille religiosè obseruatus. Hæc Daphnephoria oleagineum lignum lauris coronant, variisque floribus exornant: cuius in apice ænea sphæra imposita: ex hac minores dependent: medio verò ligno purpureæ coronæ adaptantur, minores quàm quæ summo fastigio impositæ. Imam verò ligni partem circumuestiunt *h* crocotula. Significat autem ipsis suprema quidem sphæra, Solem, quo Apollinem designant: huic verò subiecta, Lunam significat. Globuli verò appensi, stellæ & astra sunt: Coronæ annuum cursum significant: trecentas enim & sexaginta quinque conficiunt. Præest autem Daphnephoriis puer patrimus, & matrimus, *i* cui maximè coniunctus, gestat coronatum lignum, quod κωπὼ ipsi vocant. Daphnephorus verò sequitur, tangens laurum: corona quidem demissis, & fluxis, aureaque corona redimitus, splendidaque veste,& talari indutus, calceisque, quos ab Iphicrate Ἰφικρατίδας Græci *k* vocant. hunc virginum chorus comitatur, ramos ad supplicationem quæ hymnis celebrabatur, prætendens. Mittebant autem lauri gestationem ad Apollinis Ismenij, & Galaxij *l* fanum.

e. ἐννεατηρὶδ legendum.
f. al. ἀιώλεων, Æoles.
g. πανοπλίαν.
h. κροκώτω, leg. ex Polluce, & Aristoph. interprete.
i. Leg. ἀμφιβαλὼς.
k. Diodorus Siculus lib. 15. Biblioth. Suidas & Pollux.
l. Fort. Λοξίας.

Τειποδιφορικὸν carmen, tripode prælato à Bœotis canebatur, inſtitutumque hac de cauſſa. Pelaſgi quidam Panactum, Bœotiæ vrbem vaſtabant, Thebani verò defenſabant, miſſisque in Dodonam legatis, de belli victoria conſulebant. Oraculum verò Thebanis reſponſum dedit, ſi impiiſſimum crimen admitterent, fore vt victoria potirentur. Viſum igitur ipſis, impiorum facinorum maximum fore vatem, quæ reddidiſſet ipſis oraculum, interfecerunt. Quæ verò ſacerdotes templo præerant, repetebant ſupplicium de cæde à Thebanis. Thebani verò vt ſolæ mulieres ſententiam de ſe ferrent, detrectabant. Communi itaque iudicio facto, virorum ſimul ac mulierum, & viris candidos calculos pro illis ferentibus, effugere Thebani. Cognito tandem id ab Oraculo illis mandatum fuiſſe, tripodem vnum ex iis, qui ſacri erant apud Bœotos, geſtantes, ac rectè, tanquam ſacrilegi, circumferentes, Dodonam remiſerunt. Quæ res cum feliciter ceſſiſſet, exinde in ſolenne feſtum vertit.

Oſchophorica verò carmina ab Athenienſibus canebantur: chori autem adoleſcentes duo, muliebri veſte induti, palmites vitis geſtantes, plenos maturis vuis, a quod ipſi ὄσχην vocarunt, vnde & carminibus nomen inditum, feſtum auſpicabantur. Primum verò Theſea hoc inchoaſſe ferunt. Poſtquam enim ſponte ſua in Cretam nauigationem inſtituiſſet, patriam tributi vexatione liberauit: beneficium gratitudinis ergo reddens Mineruæ, & Libero, qui ipſi in b Dia inſula apparuerant. Fiebat autem à duobus adoleſcentibus, in vmbra c educatis, ſacris vt operarentur, adhibitis miuiſtris. Ducebatur autem ab Athenienſibus hæc pompa ex Liberi fano in Palladis Sciriadis templum: inſequebaturque adoleſcentes illos chorus, & canebant id genus carmina. Ex ſingulis verò tribubus puberes inter ſe curſu certabant, quique alios anteuertiſſet, ex quintuplici, quæ dicebatur phiala, & cinno, (qui ex oleo, vino, melle, caſeo, & farina hordeacea temperabatur) bibebat. 526

Precatoria carmina ab iis componebantur, qui aliquid Deum rogarent.

Pragmatica verò, quæ res geſtas aliquorum continent.

Emporica, quæ quaſi peregrinationem & negotiationem oſtentarent, à quibuſdam conſcripta ſunt.

Et Apoſtolica, quæ dum quid mitteretur ad aliquem, fiebant.

Gnomologica notum eſt admonitiones de moribus continere.

Georgica verò, agri & ſtirpium tempeſtiuitates & curam.

Epiſtaltica, quæ ad obeunda mandata aliquibus compoſita mittebantur.

Hactenus quidem ex duobus Procli libris ea excerpſimus, quæ ex Grammaticis laudabilia ipſe deprompſerat.

a. ἰυθαλῶν βοτρύων.

b. τὴν Δίαν.

c. ἰσχιατραφημμένοις. *Sic & Plutarch. in Theſeo.*

SCHOLION. † Χρησομαδίας ἐκλογαὶ Electa, *verti. Nam &* Electorum *Commentarios 160. reliquit Plinius maior Plinio ſororis F. vt ipſe ait libro 3. epiſtola 5. &* laudabilia *potius reddidi, quam* epitomen, *vel* vtilem doctrinam: *ne erres: χρησὰ enim & χρήσιμα erant in ſcriptoribus loca non oſcitanter legenda, quod vtilia eſſent: quæ & χ. figura decuſſatim ſcripta notabantur. Latini* laudabilia *vocabant, & his ſingulis LL. hoc eſt locus laudabilis, vt Val. Probus ait, deſignabant. contrà quæ culpanda, damnandave videbantur, Græci feralî littera* Θ, *& vtrique obelo fodiebant, quod* ὀβελίζειν *erat: vt monuit vir doctiſſimus Pet. Pithoeus lib. 2. aduerſar. ſubſeciuorum c. 3. & in M. Varronem de re ruſtica Pet. Victorius, ſe L. litteram, vel* τὸ laudabilia, *in veteribus libris perſæpe reperiſſe, quæ & Ioſeph. Scaliger argutè explanauit.*

* Διαιρεῖται εἰς δ'.] Εἰς δύω *legendum reor, itaq; ſcripſiſſe Photium arbitror: nam ex duobus tantùm Procli libris hoc fragmentum concinnatum eſt: & Suidas tres duntaxat libros* χρησομαδίας *agnoſcit: & verò in numerorum notis ſingulis facilis errandi anſa librariis obiici ſolet, vt* ϛ *in* δ *commutarit, vel primam in* δύω *litteram oſcitans ſcriba reliquiſſe contentus, properarit. Sexcenta id genus* σφάλματα *in ipſo Suida, & Laërtio, vt reliquos taceam, deprehendas. Non procul abiero. In eo ipſo Suida* Μουνιχιὼν δεύτερος μὴν παρ' Αθηναίοις. *reponendum enim* δέκατος. *Natum mendum ſuſpicor, ex compendio* δεκ, *quod in* δευ *migrauit. Munychion enim menſis, quem Martio reſpondere putant, decimus à Iunio, qui primus erat Atticorum menſium, in quem ſolſtitium æſtiuum caderet, vt Theodorus Gaza obſeruauit. Sed quoniam in manibus*

bus Suida liber eſt, non pigebit de Procli ſcriptis reliqua deſcribere, ſed Latinè : Proclus Lycius Syriani diſcipulus, auditor item & Plutarchi, Neſtorij F. philoſophi, philoſophus & ipſe Platonicus. Hic ſcholæ Athenis præfuit: ipſius diſcipulus & ſucceſſor fuit Marinus Neapolitanus. Scripſit plurima tam Philoſophica, quam Grammatica. Commentarium in integrum Homerum, in opera item & dies Heſiodi. Laudabilium locorum libros γ'. de educatione lib. duos. In Platonem de repub. libros 4. In Orphei Theologiam, & de conſenſu Orphei, Pythagoræ, & Platonis. De Oraculis libros 10. de Dijs apud Homerum, aliaq;. *Hæc Suidas. exſtant & in Euclidem, & Ptolemæum comment. vt mathematicum ſummũ agnoſcas: in Peripatetica verò diſciplina, libellus de motu, quo Ariſtotelem à libro 3. phyſic. & deinceps in compendium redegit. Platonicæ verò doctrinæ, Platonis Theologica elementa, & Phyſica nuper edita. In Italicis vero bibliothecis, & Auguſt. in Timæum, in primum Alcibiadem, in Cratylum, in Parmenidem dialogos commentarii adhuc latent. Plures & noſtræ, & cl. viri Pet. Io. Nunneſii in hanc Procli Chreſtomathiam Notæ ſeorſim prodibunt.*

CCXL.

IOAN. PHILOPONVS
in Hexaëmeron.

LEGI *Ioannem Philoponum* in Hexaëmeron. Dedicat librum Sergio Conſtantinopolitano, cuius ſuaſu ſe laborem ſuſcepiſſe præfatur, ſeque eo reſpexiſſe, vt oſtenderet Mundi ortum apud Moſem rebus apparentibus reſpondere.

Moſes nec Phyſicum nec aſtronomum agere voluit, ſed homines ad Dei cognitionem, per mundi etiam creationem trahere & inuitare conatus eſt. Magnum hoc & ſplendidum mundi opus à Deo factum, neque à ſe principium habere, neque ingenerabilem materiam, neque Deo coæternam. Platonemque, quem Græci ſapientiſſimum exiſtimarunt, & ſi ſæculis multis poſterior fuerit, nec ex plebe cuiq; libros ſuos ſcripſerit, ſed ijs qui præ cæteris in Philoſophia ingentes progreſſus fecerunt, Moſem in mundi conditi enarratione imitatũ fuiſſe. Sed Moſem ſublimius multò rem refert enarraſſe. Nihil ait in mundi creatione eſſe, rerumque ordine, quin Moſis verbis reſpondeat; contra verò multa eorum, quorũ à Phyſicis inueſtigatæ cauſæ, è Moſis ſcriptis deſumpta ſunt. In multis Magnum Baſilium & Theodorum Mopſueſtiæ laudibus meritò extollit, etſi non in omnibus quæ reprehendit, licet non pauca iure vellicet. *Principium* variis modis cum dicatur, refert illud: *In principio*, nunc temporarium principium indicare: *Geneſis 1.*
527 dicere vero, inquit, temporarium, non cuius generationem tempus præcedat, vt vnuscuiusque noſtrum: ſed primum temporis nunc, quo Deus cœlum & terram in medium produxit, ſine vllo temporis interuallo. Omne enim principium omnino aliud eſſe dicit, quam id cuius dicitur principium, idque exemplis oſtendit. Quare in principio temporis, & non in tempore, cœlum terramque condidit Deus. Sed vnum hoc ſignificat principium, in quo cœlum & terra condita ſunt. Secundò, prima fabricæ pars, vt initium nauis eſt carina, domus fundamenta. Hinc apparet & eodem modo ſignificationem principij intelligi poſſe, cœlum & terram in principio facta eſſe. Tale enim fundamentum & principium rerum Deus cœlum & terram primum poſuit, in alijs ſignificationibus principij non ita. Pro his; *In principio*, vertens ſic Aquila, Εν κεφαλαίῳ, occaſionem dedit cogitandi, *συνημμένως τὸ*, in principio ſignificare iunctim & ſimul cœlum & terram facta eſſe. Neque enim hoc ex illis prius, hoc vero poſterius factum eſt. Κεφάλαιον enim appellare ſolemus coniunctionem omnium ſimul in vnum, & frequens huius vſus. Oſtendit & additum vocabulum *σὺν* [id eſt ſimul] coniunctionem, quia multa demonſtrat. Dicit enim: In capite creauit ſimul cœlum, ſimul terram: In principio ſignificat ſimul duo eſſe facta. Nonnulli illud, *ἐν κεφαλαίῳ* non eo modo, ſed Metaphoram à ſumma corporis parte, quæ caput eſt, ductam eſſe volunt, & ad hoc principium retulerunt. Cœlum & terram per extrema media coniunxerunt, vt etiam omnia loquuntur. Extrema autem hæc ritè vocantur, terra orbis centrum ſuſtinens, omnium inferiorum eſt principium; cœlum vero omnia ambiens, omnium finis eſt. Iterum vero cœlum deſcendendo, initium eſt, eiusque reſpectu terra tunc finis, media vero ſunt, aqua, aër, & ignis. Ideo pergit: *Tenebræ ſuper abyſſum: aquam abyſſum vocat, tenebras vero luce carentem aërem.* Etenim propriè dicuntur tenebræ cum lumen abeſt.

Εν κεφαλαιῳ ἔκτιτε συν τὸν ὐρανὸν, σὺν τὴν γῆν.

est. Et consuetudo tenebras obscurum aërem vocat, vel speciem aëris nocturnam, vel ex alio accidente. Tenebras palpabiles, quales senserunt Aegyptij, duabus de causis dici vult, vel quod splendor nullus cœlestis immistus est aëri, ob densitatem eius, vt palpari, & tangi per resistentiam à contingentibus queat: vel quod tangendo duriora corpora instar cœcorum sic progrediantur, & hoc ipso cognoscant sic attrectata. *Abyssus* ab omnibus multa aqua dicitur, & in profundum demersa, quamque capere non valemus, nec oculis consequi. Ideo etiam Moses abyssum hanc aquam vocat, nisi quod etiam nomine aquæ nominet. *Ac Spiritus enim Domini ferebatur super aquas.* Super aquas enim aer ipse innatat. Nomen autem *aëris* Moses non vsurpauit: vel eo quod Hebræi nondum certum aëri nomen dedissent, vel quod sufficeret Mosi vocabulo *aquæ* vtrumque denotare. Magnam enim aër & aqua communionem habent, & sæpius in sequentibus hoc nomine de vtroque vtitur. Moses angelorum eorumq; *creationis nullam mentionem facit, quasi Mundi historiam scripserit. Verum non est dicendum istos simul extitisse vel post cœlum factos esse, sed antea; idque è rerum natura, sacris que litteris conatur demonstrare: depugnans scilicet aduersus Theodorum eiusque rationes, quibus angelos vnà cum cœlis factos esse asserit, & magnum Basilium eiusdem sententiæ adducens, pro quo etiam videtur decertandum. Recensens igitur summatim demonstrationes, quibus ille angelos cum mundo non simul creatos probat, addit: videtandem ex quibus cœlestis eorũ ortus constet. Primo, quod nec Moses, nec alia scriptura sacra dicit cum cœlo factos esse. Secundo, quod non sint corpora, nec corporibus organicis vt anima postea vincti. Tertio, è cœlesti eorum potentia. Quarto, quod Deum assiduè videant; quibus omnibus creaturę mundanæ carent. Quinto, quod irrationales animę cum corporibus non sint creatę, etsi sine corporibus esse nequeant. Postremo, quod hominum animus, ne cum proprio corpore quidem sit creatus. Hoc enim è terra, ille per se diuina participat generatione. &c.

Exodi 10.

βεννᾶσθαι, melius μᾶσθαι. Genes. 1.

528

** Fort. προσκτισ-τῶν.*

CCXLI. APOLLONII TYANEI VITA

è Philostrato.

LEGI vitam *Apollonii* auctore *Philostrato*. Babylonis, inquit, muri quadringentorum stadiorum & octoginta ambitum complectuntur: In altitudinem vero tria semiugera attolluntur, cum sint paulo minus vnius iugeris latitudine. Secat autem mediam Babylona Euphares, cum formæ similitudine, quem Euphraten occultus subit pons, regiam, quæ in vtraque ripa est, inuicè modo inuisibili coniungens. Fertur enim mulier Medea aliquando id regnum sortita fluuium iunxisse, quo modo antea nemo. Lapides enim & æs, præterea bitumen & reliqua conglutinationi in aquis faciendæ ab hominibus inuenta, ad fluminis ripas vbi coaceruauit, fluminis aquas in paludes deriuauit, atque exsiccato fluminis alueo, duarum vlnarum specum excauauit, vt ad regias, quæ vtrinque fluminis ripis adiacent, per eam, quam diximus, foueam non secus ac per aridam terram aditus intercederet, ita vt fornicis altitudo fluminis alueo adæquaretur. fundamenta processerant, & parietes specus; quasi bitumen aqua indigeret, vt lapidesceret, & duraretur: Euphrates humido fornicis tecto immissus est: atque hæc iungendi ratio fuit. Regia autem aëre adoperta fulget, thalami vero, & porticus, ac virorum domicilia partim argento, partim aureis velis, partim auro ipso veluti lineamentis condecorata sunt. Ait Apollonium in porticum venisse, cuius suprema pars in formam tholi fabricata cœli faciem imitabatur Saphiro lapide adoperta, qui lapis maximè cęruleum cœli colorem refert. Erant illic imagines Deorum, quos illi colunt, exsculptæ, auratæ luce affusa videntur. Is autem locus est, vbi rex ius dicere consueuit; ex testitudine vero iynges auiculę quatuor pendebant (quas Motacillas vulgo vocant) Nemesim illi exhibentes, admonentesque regem, ne se supra hominem efferret. Has vero dicunt Magos, cum in regiam venissent, iussisse fieri. Vocant autem ipsas Deorum linguas. 529

Caucasus mons. & Taurus.

Apollonius & alij post illum, Persarum regno exeuntes, cum ad Caucasum appropinquauerunt, olentis terrę iucundum odorem senserunt. Hunc autem montem principium facimus Tauri, qui per Armeniam & Ciliciam, & ad Pamphiliam vsque & Mylen

len procedit, quæ Mycale in mare iuxta quod Cares habitant, definiens, Caucasi finis putatur, non autem principium vt quibusdam placet. Mycales enim altitudo non admodum magna est, Caucasi autem summitates in tantum exsurgere perhibentur, vt Sol circa ipsa scindatur. Complectitur autem altera parte Taurus conterminam Indiæ Scythiam omnem iuxta Mæotidem, & sinistrum Pontum, viginti millium stadiorum longitudine. Taurum enim terræ modum complectitur Caucasi ambitus. Quod autem nostra ex parte appellatus Taurus supra Armeniam prætendatur, quod longo tempore creditum non est, testantur pantheræ, quas in Pamphiliæ parte, quæ aromata profert, captas esse comperimus. Tales enim feræ aromatibus gaudent, & ex longinquo odorem attrahentes, & ex Armenia per montes proficiscentes, ad styracis lactymas feruntur, quoties venti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi stillantibus odorem perferunt. Accepi etiam in Pamphylia pantheram captam fuisse, aureum torquem circa collum habentem Armenijs litteris huiusmodi inscriptum: *Rex Arsaces Deo Nysæo.* Regnabat autem temporibus illis in Armenia Arsaces. Is, vt opinor, feram eximia præ cæteris magnitudine Baccho sacrauit. Bacchus enim Nysæus à Nysa, quæ in India est, nuncupatur, non ab Indis solum, sed ab omnibus gentibus, quæ ad Orientem spectant. Illa verò, quam dixi, fera cicurata ab homine aliquamdiu est, attrectari demulcerique patiens. Adueniente autem vere, vbi Veneris eam cupido stimulauit, maris desiderio tacta in montes secessit, eodem quod gestabat ornamento. Capta autem fuerat in inferiore Tauri parte aromatum odore allecta. Caucasus autem, Mediam atque Indiam terminans, in mare rubrum altero cubito descendit. Transeuntibus autem Caucasum quadricubitos homines occurrisse ferunt, colore subnigros, aliosque vidisse cubitorum
530 quinque, cum trans flumen Indum peruenissent. Cum iam montem transgressi essent, viri occurrerunt qui elephantis vehebantur. Hi autem sunt, qui regionem colunt intra Caucasum montem & Cophenem fluuium, homines plane inculti, & elephantorum sessores, quorum alij etiam Camelis insidebant, quibus ad cursum vtuntur Indi, *Cameli.* hisque vno die mille stadiorum iter conficiunt, & genua nullibi flectunt. Indum fluuium Apollonius cum suis traiecit, cuius latitudo, qua nauigatur, stadijs ferme x L. extenditur: ortum è Caucaso ducit, & iam inde cæteris Asiæ fluuijs maior: deinde procedens multos nauigabiles fluuios ex se producit. vltra fluuium autem pergentes ipsos dux à Satrapa datus, rectà ad Taxila duxit: vbi regia erat Indorũ Regis. Qui secus Indum fluuium habitant, lineis vestibus amiciuntur, Linum autem plurimum in agris nascitur. *Linum Indicum de quo & infra.* Calceamenta ex papyro facta gestant; nobiliores vero byssо induuntur. Byssus ex arbore nascitur: quæ inferiore sui parte poculo similis est, folijs autem salici. Cum vidisset Apollonius Byssum gauisus est, quia fusco amictui, quem gestabat, non dissimilis admodum esset. Taxila vero magnitudine ab antiqua Nino non multum differt, & Græco more ædificata est. Erat autem regia Pori, regnum obtinentis. Fontes Hyphasidos fluuij, cui appropinquasse dicit Apollonium, Hydracte superato, plurimisque gentibus peragratis, huius, inquam, fluuij fontes è solo scaturiunt, estque fluuius ipse à principio nauigabilis, paululum vero procedens nauibus inuius est. Petræ namque superiori parte acutæ, atque inter se densæ, sub aqua latentes ab alueo prominent, quibus aqua illisa, & in se conuersa innauigabilem fluuium reddit, Latitudo vero Istrum adequat, qui Europæ fluminum maximus habetur. In ripis eius arbores nascuntur, similes ijs, quæ ad Istrum nascuntur, à quibus vnguentum distillat, quo in nuptijs Indi perungi consueuere. Pisces etiam quos Taos appellant in hoc duntaxat flumine oriri perhibent: vo- *Pisces Pauones.* cantur autem eodem quo & pauones nomine, quia ipsis & cæruleæ sunt cristæ, squamæ vero versicolores, cauda vero aurea, in quamcumque voluerit partem versatilis. Est præterea in eodem flumine bellua albo vermi similis: ex qua capta oleum fit ad vsus ignis accommodatum, quod nisi vitro contineri non possit. Capitur autem regi tantummodo eiuscemodi bellua, qua ille diruendorum mœnium causa vtitur. Nam vbi murorum propugnacula eiusmodi pinguedo tetigerit, ignis excitatur, quibuscunque rebus quas homines aduersus ignem excogitauerint, potentior. Asinos præterea siluestres, palustribus locis capi dicunt. Esse autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo taurorum more generosissimè pugnent. Conficere autem Indos ex illis cornibus pocula: asseruntque nullis morbis eo die affici, qui ex eiusmodi poculo potauerit, neq; si
531 vulnerati fuerunt, dolere, & ex igne etiam incolumes egredi, neque vllis venenis lædi, *Onagri.*

quæcun-

quæcunque nocendi gratia in potu dantur. Idcirco regum esse illa pocula, & regi tantum eiusmodi feræ venationem permitti. Fabulosa hæc esse, & regum Indiæ morbi mortesque testantur. Hæc vero bellua, vt eam descripsimus, talis apparet. Inde Caucasi illam partem transcenderunt, quæ in rubrum mare porrigitur. Ea vero diuersis aromatum generibus consita est. Montis namque radices Cinnamomum ferunt, quod nouis sarmentis assimilatur: bonitatis autem eius experimentum dat capra. Si quis enim Cinnamomum capræ porrexerit, tanquam catulus manu demulceri affectat abeuntemque insequitur, nares quoad potest ipsi admouet: quod si pastor eam amouerit, non secus queritur, quam si loto priuaretur. In montis autem præruptis arbores, è quibus thus distillat, proceræ nascuntur, & aromatum aliæ species multæ, inter quas & piperis arbores sunt, quod pipet, tanquam agricolæ, genus quoddam simiorum colit. Piperis arbor illi similis esse traditur, quam Græci ἄγνον (id est, *castam*) appellant, tum partibus alijs, tum maxmè fructuum racemis. Nascitur autem in extremis præruptisque locis, generi hominum inaccessis: vbi simiorum, quas diximus, populus montis cauernas, & omnia foramina incolit. Simios autem magni faciunt Indi, quoniam piperis, vt sic dicam, vindemiatores sunt: quapropter & armis & canibus leones, & cæteras feras ab ipsis arcent. Irruit autem in simium leo ægrotus, medicinæ quidem gratia, namque huiusmodi simiorum carnes leonum morbis medentur, senescens vero, pastus cibique causa. Nam vbi propter senium ceruos aut apros venari leones nequeunt, simias deuorant, quod supersit virium in illas exercentes. Quæ de pipere, hæc sunt. Accedentes Indi ad arbores, quæ in parte montis infima nascuntur, fructusque ab illis decerpentes, paruas quasdam propter arbores areolas faciunt, quo piper congerunt, ipsum proijcientes, ceu rem neglectam & minimi ab hominibus existimatam. Simiæ vero in auijs abditæ desuper aspicientes, vbi nox aduenit, Indorum opus imitatæ, auulsos arborum ramusculos in areas, quas diximus, conferunt. Inde vero nullo labore colligunt. Superato monte subiectam planiciem conspicatus Apollonius cum suis, fossis aqua redundantibus intersectam animaduerterunt. Erant autem fossarum aliæ rectæ, aliæ obliquæ, aquam à Cange deriuantes. Has autem fossas partim terminis designandis, partim irrigandis agris, cum sitissent, seruire dicebant. Sunt autem agri omnium qui apud Indos coluntur feracissimi, & ibi hæreditas omnium maximè opima. Protenditur enim in longitudinem dierum quindecim secus Gangem ambulantibus, decem autem & octo è mari ad montem vsque simiarum patet. cui planicies æqua extenditur. Terra autem colore nigra est, & frugum omnium ferax, vbi spicas, arundinum instar, conspici dicunt. Fabas autem triplo maiores ijs quæ in Aegypto nascuntur. Sesamum quoque proferre, & milium eximiæ magnitudinis. Præterea nuces ijsdem in locis nasci perhibent. Vites autem paruę admodum, quantæ apud Mæones Lydosque ibi nascuntur. Vinum tamen ex illis expressum, gustatu & odore iucundissimũ esse aiunt. Aliam præterea arborem illic inueniri ait Lauro similem: quæ folliculum 532
mali Punici magnitudine profert. Folliculo autem pomum inest colore cæruleum, ac veluti pulcherrimus hyacinthus: suauissimum vero omnium, quæ * toto anno nascantur. Cum autem è monte descenderent, inuenerunt draconum venationem. Omnis enim Indiæ regio draconibus abundat, & multitudine & magnitudine mirandis. Itaque paludes plenæ, pleni montes, neque tumulus ijs vacuus reperitur. Verum paluſtres pigri tardique, suntque longitudine cubitorum triginta, & vix caput attollentes: sunt vero draconibus fœminis similes, & terga habentes subnigra, & cæteris minus squamosa. Campestres paluſtribus per omnia supetiores. Nam & in maiorem porrecti sunt longitudinem, & velocius fluminibus, quamuis rapacibus, feruntur, ita vt illos euadere nihil possit. His autem crista nascitur iuuenibus, mediocriter prominens, prouectis vero ætate grandior, & valdè assurgens, estque ignita & serrata. Hi vero iubas & ceruicem altius attollunt, & eorum squamæ instar argenti fulgent. Oculorum autem pupillæ lapides sunt tanquam ignis fulgentes. Horum serpentum vim maximam esse ferunt ad morbos periculosissimos tollendos. A venantibus reperiuntur campestres dracones (cum enim elephantem aliquem conuulserunt, vtraque bellua interit) & eos capientibus lucro sunt oculi, pelles, dentes. Sunt autem membris apris ingentibus pares, sed corpore graciliores, & in quamcunque partem versatiles, rostro autem validissimo tanquam ingentes pisces. Montani verò dracones squamas habent coloris fului,

longitu-

Aromata.

Cinnamomum.

Thus.

Piper.

Simia.

Horapollo lib. 2. cap. 76.

* ὡοῶν
Dracones Indici.

longitudine autem excedunt campestres, barbaque illis est cincinnata, & ipsa coloris aurei, & supercilia maiora habent quam campestres, oculi autem supercilijs subsunt, torue, grauiterque aspicientes, qui dracones perinde ac si essent ænei sibilant, quandocunque per terram serpunt. E cristis vero quæ rubræ sunt, ignis scintillare videtur; & isti quoque elephantos capiunt. Ipsi vero ab Indis hoc modo capiuntur: Pallium coccineum litteris aureis super intextum, ante cubicula extendunt: Scripta autem incantatoria verba somnum videntur inducere, his draconum oculi, quamquam durissimi, superantur. Ipsi quoque plurima verba ex arcana sapientia superincantantes, eo draconem perducunt, vt caput latebris exerat, & litteris pallio intextis superindormiat, dormienti autem instantes Indi, securi cerui cem feriunt, scissoque capite lapillos intus exstantes auferunt. Traduntur enim montanorum draconum capitibus inesse lapilli, specie & aspectu iucundi, & splendorem quendam coloribus inducentes: viribus autem potentiaque mirabiles, sicut anulus, quem habuisse Gygem, vulgatum est. Euenit autem interdum, vt draco Indum cum securi & arte, intra cubile trahens deuoret, etiam ipsum pene montem concutiens. Tales autem dracones montes, qui ad rubrum mare pertinent, dicuntur incolere. De longitudine autem vitæ huiusmodi
533 belluarum, & cognoscere difficillimum, &, si dicatur, incredibile. Fistulæ sonitum audire visi sunt, quasi pastoris gregem colligentis, qui ceruas albas pascebat. Mulgent autem ipsas Indi, quod lac earum maximum nutrimentum putant. Inde quatuor dierum iter progressi, per felicem & bene cultam regionem ad oppidum, in quo sapientes habitant, qui vulgo *Brachmanæ* vocantur, peruenerunt, & cum ijs satis diu versati sunt: de quibus se dicunt vidisse, & audisse, quæ nemo sanus crederet. Impium dogma de transmigratione animarum per Aegyptios ad Pythagoram hinc credunt emanasse. Comas autem nutriunt, sicut quondam Lacedæmonij, & Thurij: vittam quoq; albam circundabant, & nudis pedibus ambulabant. Vestis autem eorum in superhumeralis formam composita est. Ipsius materia * lanugo est, quæ sponte sua in illis locis crescit, alba quidem, veluti quę in Pamphylia nascitur. Ex ea sacram vestem conficiunt, quia mollior est, à solis pisis è terra vellitur. Gestant annulum & baculū. Dicunt lapidē Pantarbem nomine nasci, magnitudine vnguis qui in pollice. Gignitur vero in concauis terræ, profunditate iugerum quatuor. Tantum verò ipsi spiritus inest, vt intumescat, & plerumq; scindatur terra, vbi eiusmodi lapis concipitur. Euellere autem ipsum nemini licet, nisi qui eius sit sacris initiatus: qui noctu diem velut ignis ostendit, quoniam igneus est ac radiosus: sin vero post diem aspiciatur, innumeris rutilationibus oculos ferit. Id autem quod in ipso lumen fulget, spiritus est potentię occultæ. Lapides enim sparsim iactat, & in mare condit: postmodum vero hic lapis ad eos dimissus, distributione sui spiritus colligit, ita vt coaceruati lapides tanqnam examen apum illi subiaceant. Quin etiam addit ille nugator Philostratus, hæc Iarcham Apollonio dixisse, & lapidem illi ostendisse, & omnes eius potentias.

* ἔριον.

Pygmæos autem sub terra degentes ait supra Gangem posita loca incolere, & sicut fama de ipsis prædicat viuere. Sciapodes verò [id est, *qui sibi vmbram pedibus parant*] & macrocephalos, & huiusmodi monstra quotcunq; * Scylacis historiæ decantant, nec apud Indos, necalibi terrarum vsquam viuere censeo. Aurum vero quod gryphes effodere dicuntur, petræ sunt aureis guttis minutissimis conspersæ, quas hęc fera rostro discindit. Sunt enim huiusmodi aues in India, magnitudine autem & viribus leonib⁹ pares, & alarum præsidio in leones, elephantos, & dracones inuolant, superioresq; euadunt. Volant autem non multum, sed quantum paruulæ aues. Non enim pennatę sunt
534 sed rubra pellicula alarum costæ connectuntur. Solam vero Tigrim insuperabilem illis esse dicunt, quoniam fugiendi celeritate ventos æquare dicitur. Hic de Phœnice aue eadem cum alijs scribit. Quatuor menses apud Indos Apollonium fuisse tradit. Inde dextra quidem Gangem, sinistra vero Hyphasin fluuios habens ad mare descendit, itinere decem dierum à sacro monte confecto. descendentes autem multa alia viderunt: simiarum genus longe diuersum ab ijs, quas apud piperis arbores inuenerant. Sunt enim hæ nigræ, villosæq; & paruis hominibus similes. Peruenerunt vero ad mare rubrū. Rubrum autem mare vehementer cæruleum esse tradunt, denominatum aurem rubrum à rege Erythra. Post hæc autē nauem conscendentes, leni vento deferebantur, admirantes Hyphasidis ostium, qui præceps terribilisque effunditur. Decurrit enim per loca

Pygmai.
Sciapodes.
* *Scylax Caryadensis, quæ vrbs in Caria est ad Halicarnassum, historicus & Mathematicus. Quæ scripserit indicat Suidas, exstatq; Geophraphica cū Marciani Heracleotæ, aliorumq; edente Da. Hæschelio Augustæ Anno 1600.*
Simiæ.
Mare rubrum.

petrosa, angusta, atque prærupta, vbiq; refractus vno ostio mare ingreditur pernicioso admodum ijs, qui nauigando littori nimium adhæserint. Indi quoq; fluminis ostia se vidisse perhibent, vbi ciuitas posita est nomine Patala, fluenti Indo adiacens, eo quoque conuenisse quondam tradunt Alexandri classem, eiusq; gubernatorem ducemq; Nearchum. Quæ vero ab Orthagora de rubro mari narrantur, quod ibi scilicet vrsa non cõspicitur, neq; meridiem signare nauigantes possunt, quamquam apparentia illic astra ordinem permutant suum, hæc & illis visa sunt. Meminerunt etiam paruæ insulæ, quam Byblon appellant, vbi maxima conchylia, muricesq; & ostrea eximiæ magnitudinis nasci perhibentur. Ostrea quoq; petris adnascuntur decuplo maiora ijs quæ apud Græcos inueniuntur. Ibi etiam in alba testa lapis margarita capitur, quę in Ostreis locũ cordis dicuntur obtinere. Attigisse quoque ferunt * Eupegadem Oritarum regionẽ: apud quos æneæ sunt petræ, æneaq; arena, aeris etiam frusta deferre fluuios asserunt, & auream terram ducunt, propter pretium æris. Dicunt & se Ichthyophagis locutos esse, qui vrbem incolunt nomine Stobera: vbi ex magnorũ piscium membranis vestes intexunt; ibiq; * pecudes etiam sapore esse piscibus similes, quod pisces comedant, quæq; minimè naturæ suæ conueniant. Indi vero Carmani cognominati, genus plane mansuetum, adeo piscosum mare accolunt, vt nunquam seruandi causa pisces reponant, neque ipsos sale condiant: sunt enim ipsis captu semper faciles quotquot volunt. Valara quoquoq; ferunt applicuisse. Sunt autem Valara Emporium myrtis palmisque abundans: Laurus quoq; nonnullas, & hortos plurimos ibi videri tradunt omnibus abundantes. Opposita est autem regioni illi sacra insula, quam Selira vocant. Qua parte insula pelagus respicit, immensa est maris altitudo. Fert autem Ostrea testa alba punguedine refecta, lapidem nullum producunt. Inde maris tranquillitatem obseruantes, mare oleo infuso leniunt, & tunc Indi ad Ostrea capienda vrinando se demergunt, ita instructi paratiq; sunt, sicut ij qui spongias carpunt. Est autem his ferreus later, & alabastrum vnguenti, atque ita prope Ostrea consistentes Indi vnguento, quasi esca ad fallendum vtuntur, tunc aperiuntur Ostrea & vnguento inebriantur: dein ferreo stylo perforata saniem quandam emittunt, hanc venator ferreo latere excipit, qui in varias multiplicesq; formas concauatus est: ea vero postmodum sanies lapidescit in modum naturalis margaritæ, quæ albus est sanguis ex rubro mari. Reliqua maris huius pars fera est, impacata tota. Cete etiam illic aggregari feruntur. Quapropter naues tutelæ causa tintinabula quædam tam à prora, quam à puppi deferunt, quorum sonitu terrefactæ beluæ nauibus non appropinquant. Post hæc ingressi ostia Euphratis, aiunt inde Babylonem adnauigasse. Quarto libro nihil aliud quam fabulas mendaciáque ad Apollonio gratificandum, eumque laudandum confinxit [Philostratus.] Europæ, Africæ que promontoria stadiorum sexaginta sinum continentia, Oceanum ad externa maria immittunt, & Africæ quidem promontorium nomine Abyla, leones continet, in supercilijs montium habitantes. Eius montis interior pars ad Getulos Tingasque pertinet, gentes efferas, atq; Libycas. Per Oceanum vero nauigantibus stadia nongenta protenditur vsque ad Salecis fluminis ostia. illinc autem quantum vlterius protendatur, non facile coniectare quis posset. Nam post eum fluuium deserta Africa est, nec homines vltra reperiuntur vlli. Europæ promontorium Calpis dictum, dextera nauigationem continet stadiorum sexcentorum, terminaturque ad antiquas Gades. Oceani conuersiones ipse quoque apud Celtas tales aspexi, quales etiam fama feruntur, Causam vero sæpenumero coniectans, ob quam tam vastum pelagus accedat recedatque inueniisse Apollonium censeo, qui in earum vna, quas ad Indos scripsit, epistola ait, Oceanum à ventis sub aqua existentibus impulsum, ex multis hiatibus quos ventos partim sub ipso, partim in terra circa ipsum ad exteriora diffundi, ac rursus retrocedere, postquam tanquam anhelitus, ventus resedit. Huic opinioni fidem facit, quod apud Gades ægrotantibus accidit. Nam quo tempore crescens aqua regionem inundat animæ, moribundos non deserunt, quod profecto non eueniret, nisi spiritus ipse in terram secederet. Quæ autem circa lunam apparere dicunt, nascentem, plenam & decrescentem, eadẽ omnia circa Oceanum fieri animaduerti. Eius enim mensuras sequitur simul cũ ipsa decrescens augescensq; & nox dein rursusq; dies noctem excipit, apud Celtas quidem paulatim discedentib⁹ aut lumine, aut tenebris sicut apud nos etiam accidit: Circa Gades autẽ & columnas cõfertim tanq̃

535

al. Pedagem.

Ichthephagi.

* τὰ πρόβατα.

Ostrea.

Cete.

Lib. IV.
Lib. V.

Africa.

Abyla.

Calpe.

Maris æstus.

PHILOSTRATVS

tanq̃ fulgura ante oculos cadere dicuntur. Perhibẽt quoq; beatorũ insulas Africæ finibus
536 definiri, ad inhabitabilem promontorij partem vergentes. Gades aurẽ in Europæ lateribus positæ sunt. Superstitiosi sunt illic circa sacrificia. Senectæ namq; aram dicarunt: soliq́ue hominum festis cantibus Mortem collaudant. Sunt apud ipsos Arti & Paupertati aræ positæ, sicut Aegyptio, & alteri Thebano Herculi. Alterum namq; finitimam vsque ad Erythiam penetrasse ferunt cum Geryone, eiusq; boues sustulisse. Alterum vero sapientia excellentem, totum terræ ambitum dimensum esse. Præterea qui Gades incolunt Græci esse perhibentur, nostroq́; more eruditi. Arbores illic etiam esse tradunt, quæ nusquam alibi terrarum inueniuntur, appellatas autem Geryonias, & duas tantum esse. Ortæ sunt autem iuxta sepulcrum, quod illi Geryoni statuerunt, speciem ex pinu piceaq́ue commistam habentes. Sanguinem vero stillare, sicut Heliadem populum auro manare, dicunt. Insula vero in qua templum situm, æqualis est magnitudine ipsi templo; nulla autem eius pars est petrosa, sed poliris carceribus similis. Colunt in eodem templo ambos Hercules. Simulacra illis nulla sunt: sed Aegyptio quidem aræ sunt duæ æneæ, absque simulacro, Thebano autem vna tantum: Hydrę insuper & Diomedis equi & duodecim Herculis labores in lapidem incisa conspiciuntur. Pygmalionis insuper aurea oliua in ipso Herculis templo dedicata: Digna quidem, vt volunt admiratione ob ramum cui similis est, admirabilior vero fructu, quo abundat è smaragdo ficto. Et Teucri etiam Telamonij balteus aureus eodem in loco, monstratur. Quomodo autem, aut qua de causa ad Oceanum peruenerit, se nescire dicunt. Quæ autem in templo sunt columnæ, ex auro argentoq́ue simul fuso, & in vnum colorem redacto factas esse narrat. Esse autem quadrangulares velut incudes, & eorum capita litteris inscripta sunt non Aegyptijs, neque Indicis, neque ab aliquo penitus cognitis. Apollonius autem, cum de hac re sacerdotes nihil dicerent, non permittit me ait, Aegyptius Hercules tacere quæ sciam. Hæ columnæ terrarum Oceaniq; vinculum sunt: ipse vero Hercules in domo Parcarum inscripsit: ne qua elementis contentio accideret, neque amicitiam disiungant, qua inuicẽ tenentur. Nauigarunt quoque fluuium Bætim, qui maximè naturam fluxus & refluxus Oceani declarat. Excrescente enim pelago fontes repetit, spiritu quodam ipsum à mari depellente. Regionem vero ab eo flumine Bæticam cogno minatam optimam vberrimamq́ue esse tradunt, ciuitatibusq́ue & pascuis benè instructam. Deriuatur autem fluuius per omnes vrbes; agri verò egregie culti affatim omnia ferunt: cœli temperies talis est, qualis autumni tempore in Attica mysteriorum diebus esse solet. Omnia quæ de Aetna poëtæ dicunt, ait Apollonium,
537 vt fabulas repudiasse, sic loquendo. Fabula enim quam reprehendimus, non est Aesopi apologi similis, sed ijs qui fingere norunt & poëtarum, qui Typhœum quendam vel Enceladum sub monte ligarum dicunt, mortiq; obluctantem, hunc ignem anhelando euomere. Ego autem gigantes fuisse dico, multisq́ue locis direptis tumulis eiusmodi corpora ostendi, vt fertur, cum Dijs pugnasse non credo, sed forsan Deorum ædes ac templa violasse. quod autem cœlum aggressi fuerint, nec illic Deos consistere permiserint, dicere, insania quędam est, insanius etiam credere. Neque vero oratio hæc, quamuis sit vulgatior à nobis probatur. Vulcanum in Aetna fabrilem artem exercere, ibiq́ue incudem resonare: multi namq; alij montes diuersis terrarum locis igniti sunt; nec tamen gigantes ibi aut Vulcanum esse quisquam dicit. vt igitur montes ardeant, causa quædam huiusmodi esse dicitur. Terra bitumini sulfuriq́ue commista, natura sua turgescit, & nondum ignem reddit. Quod si cauernosam terram esse contigerit, vt sub ipsam spiritus aliquis ingrediatur, tunc flammam attollit, quæ magis magisq́; aucta, velut aqua è montibus defluens in campos effunditur: quandoque etiam ad mare delata, quasi fluminis cuiusdam impetum facit.

Insulæ Beatorũ.

Hercules duo Aegyptius & Thebanus.

Gades.

Templum Herculis.

Batis fl.

Batica.

Aetna mons.

Gigantes.

Aethiopia totius terræ, quæ sub sole est, occidentale cornu occupat, sicut Indi id quod spectat ad Orientem; estque illa secus Meroëm Aegypto coniuncta, & ad desertã Libyæ partem porrecta, mari terminatur, quod Oceanum poëtæ vocant, vno eodemque nomine totum quod terram ambit, mare nuncupantes. Fluuium autem Nilum Aegypto tribuunt. Qui ex Catadupis initium sumens Aegyptum, quam vniuersam inundat, in Aethiopiam ducit. Magnitudine quidem Indiæ non conferenda est Aethiopia, neque vlla alia continentis pars, quæ hominibus nota sit. Quod si totam Aegy-

è lib. 6.

Nilus flu. Aegypti.

India & Aegyptus.

ptum Aethiopiæ adijciamus (id enim facere fluuium arbitramur) non tamen ambæ coniunctæ magnitudinem Indiæ adæquabunt. In vtraque vero fluuii sunt inter se similes Indus ac Nilus. Ambo continentem *a* oblimant æstatis tempore, cum maximè id terra expetit, soliq; fluuiorum crocodilos educant & Hippopotamos. Terrarum vero similitudinem testantur aromata vtrobiq; nascentia, Leones præterea & Elephanti, qui in vtraq; capti seruire coguntur. Prębet insuper vtraq; feras, quæ alibi nusquã reperiuntur, & homines nigros aliæ nullæ continentis partes ferunt, & in ijs Pygmæorum natio. Indorum vero Gryphes & Aethiopum formicæ, quamquã sint forma dissimiles, eadem tamen agere studeant. Nam aurum vtrobiq; custodire perhibentur, & terram auriferam amare. Cum eo venisset Apollonius vbi Aegyptus Aethiopiaq; terminatur (Sycaminum autem illa vocant) aurum non signatum inuenit. Linum præterea atq; ebur, & radices varias: vnguentum insuper, & diuersorum generum aromata. Omnia autem in via secta sine custode passim iacebant. Hæc vero causa est: Merces inuehunt Aethiopes, quæ in Aethiopia proueniunt; Aegyptij vero eas omnes cum sustulerint, eodem comportant mercem Aegyptiam, æqualis pretij: rebus suis ea redimentes, quibus careant. Qui vero continenti viciniores habitant, nondum plane nigri, colore vero inuicem cõueniunt, ab aliis diuersi. Nigrescunt enim minus quam Aethiopes, paulo autem magis quam Aegyptij. Deinde refert Apollonium in Memnonis regiam peruenisse. Ducebat eos adolescens Aegyptius nomine Timasij. Male acceptum dicit Apollonium euntem ad Gymnosophistas Aethiopum, & non simili honore quo ab Indorum Brachmanis affectus fuerat; & hac quidem de causa. Euphrates quidem philosophus, inimicitias cum Apollonio gerens, famam Apollonij apud Gymnosophistas calumnijs in eum iactis minuens, illos in Apollonium excitauit. Multo sapientiores esse Indos Brachmanas Gymnosophistis Aethiopię dixit. Viuere ait nudos illos sub dio, incolere montem egregiè à natura formatum, parum à Nili ripis distantem. Mari & Nilo nauigans ad eos Apollonius accessit. Paruo igitur tempore cum Gymnosophistis versatus & disputans cum socijs, profectus est ad montes via sinistra Nili. Quæ autem ibi viderunt memoratu digna sunt hæc: *c* Catadupa montes sunt terrei, similes Tmolo, qui in Lydia est, ab ipsis autem Nilus defluens ex ea quam auellit terra Aegyptum *d* impinguat. Sonitus autem fluctuum è montibus erumpentium & cum strepitu in Nilum cadentium horrenda quædam res, & auditu intolerabilis apparet, multiq; propè accedentes *e* auditum amiserunt. Procedenti autem Apollonio eiusque comitibus tumuli apparuerunt arbores ferentes: quarum folia, corticemque & lachrymas inter fructus Aethiopum numerant. Viderunt etiam secus viam leones, pantheras, & alias huiusmodi feras: quarum nulla in eos impetum facere tentauit: sed tanquam hominum conspectum stupentes præteribant: ceruos insuper & capreas, struthionesque & asinos sylueſtres complures: & animalium varia genera; inter quę fuere sylueſtres boues & hircoboues. Sunt autem huiusmodi beluarum aliæ ex ceruo hircoque composita, quæ ex diuersis denominationem capiunt animalibus. Ossa insuper huiusmodi ferarum & semesa earundem cadauera inuenerunt. Leones enim calida præda semel saturati, reliquias amplius attingere dedignantur, confidentes, vt opinor, nouam rursus se prædam posse venari. Illic Aethiopes habitant Nomades appellati, qui ciuitates in curribus positas habent. Proximi autem illis sunt, qui elephantes venantur, illosque in frusta diuisos vendunt, vnde cognomen adepti Elephantophagi vocantur. Nasamones & Anthropophagi, Pygmæi quoque & Sciapodes, hi, inquam, omnes Aethiopiæ gentes sunt, perueniunt autem ad Oceanum Aethiopiæ, quo solum vi tempestatis delati inuiti traijciunt. Cum illi de feris quas viderant loquerentur, & naturam admirarentur, quæ tam varia, diuersaque animalium genera pascit, sonitus quidam eorum aures percussit, tanquam tonitrus nondum inualescentis, sed adhuc intra nubis concauitatem inclusi. Tum Timasion, Prope est, inquit, ô viri, cataracta, quæ ascendentibus prima, descendentibus vltima occurrit, quatuor enim sunt. Deinde stadia ferme decem progressi, viderunt fluuium ex monte defluentem, nihilo maiorem quam Marsya sit, atque Mæander, vbi primum in vnum confluunt, vlterius vero processerunt, nec vllas amplius feras videbant. Nam cum sint natura pauidæ, iuxta quietas aquas habitant potius, quam iuxta confragosas, & obstrepentes. Inde post stadia ferme quindecim aliam audierunt cataractã difficilẽ sane & intole-

538

539

a τιγαίνουσι *malim* πιαίνουσι.

b Mercium permutatio.

c Catadupa Nili.

d ποιῶν, *repone* πιαίνων.

e De Catadupis Cicero in Somnio Scipionis libro 6. de Republ.

f Animalia.

Nomades.

Cataracta Aegypti.

intolerabilem auditu,& quæ priorem duplo fermè ſuperaret. quam cùm ex loco longè quam prior altiore præcipitari vidiſſet Damis,comites aliquos, tum etiam ſeipſum, ita ſtupefactos auribus refert, vt ſe ab Apollonio ſemouerent, rogarentq; ne vlterius progrederetur. Verùm ille conſtanter Nilo quodam nomine dumtaxat, Timaſioneque comitantibus,cataractæ tertiæ propinquauit, inde ad ſocios reuerſus, nuntiauit ſuſpenſos illic eſſe vertices Nili, altitudine fermè ſtadiorum octo: ripam verò,quæ montibus opponitur, ſupercilium habere lapicidinæ inenarrabilis, fontes verò ex montibus pendentes decidere in petroſam ripam, inde in Nilum refundi aquam ſpumantem & æſtuantem. Accidentia verò, quæ inde oriantur multiplicia ſunt, magisque varia quàm quæ in aliis cataractis eueniunt,& qui illic è montibus reſonat fragor aſperrimus eſt, & inenarrabilem Nili ortum reddit. Iter verò quod ad primos fontes ducit, perarduum eſt,& non ſolùm acceſſu, ſed cogitatu etiam difficile. Multa etiam de dæmonibus illic exiſtentibus prædicant, qualia ſapienter in ſuis hymnis Pindarus de dæmone cecinit, quem huiuſmodi fontibus præeſſe dixit, vt Nilum moderaretur. Ait Domitianum Imp.vetuiſſe, ne quis caſtraretur, ne vites plantentur, ſed quæ iam plantatæ eſſent etiam exſcinderentur, & Apollonium ad hæc dixiſſe, quia ego forſitan nec pudendis, neque vino indigeo. Ignorauit verò vir admirandus,hominibus ſe parcere, & terram caſtrare.

Pindarus.

Domitianus Imperator.

Philoſtratus libro ſeptimo & octauo libertatem dicendi Apollonij erga tyrannos, & maximè Domitianum deſcribit, & quomodo accuſatus fuerit, & vltrò in iudicium venerit. Quomodo in carcere ſeruatus, & quomodo liberatus, ſolutus & defenſus,ex iudicio deceſſerit. Hæc aſſerit,& magum non fuiſſe,verùm etiam,ſi quem alium, magiam abominatum eſſe fortitet probat, etſi multa portentoſa de illo ſcribat. Dicit
540 etiam obſcuram fuiſſe ipſius mortem, & vitam celebrem: & eam ipſum, dum viueret, mente agitaſſe. Dicere enim ſolitum: *viuens late:* ſin minus, *moriens late:* virtutibus hunc refert ſtuduiſſe, & Pythagoram maximè imitatum fuiſſe.

Lib. VII. & VIII.

Plutarchus ſingulari commentario Epicuro tribuit.

Dulci & varia narrandi ratione vſus eſt Philoſtratus, & verbis huic rei conuenientibus, & ſimili conſtructione, qualem nemo ſcribendo inſeruit. Videntur enim nonnulli incompoſitè magis dicere quàm compoſitè. Hunc verò ſcimus doctiſſimum fuiſſe, & à recto non aberrantem,propriam conſtructionis nouitatem adhibuiſſe: ſed quæ antiqui dixerunt rarius, iis liberius vſque ad ſatietatem vſum eſſe: licitum eſſe eorum vſum demonſtrans, nec id fruſtra, ſed dulcedinis gratia. Huiuſmodi enim oratio conciliandi vim habet & venuſtatem quandam. *Ex eadem vita excerpta quæ prætermiſſa ſunt, ac pulchritudine verborum & compoſitione excellunt.*

Philoſtrati ſtylus.

Quia ſequentia (vt excerpta phraſium ac ſententiarum pro Photii libito) parum cohærent, erũt hæc in Philoſtrati libris inueſtiganda atque excutienda Lib.1. Philoſtr.

Pythagoras ipſe,& Democritus cum Magis verſati,multaque dæmonia faſſi, nullam tamen eius artis partem attigerunt. Quis enim ignorat Anaxagoram in Olympia, cùm nulla pluuiæ ſuſpicio immineret, pelliceam veſtem indutum proceſſiſſe, vt imbrem denuntiaret, nec ita multò poſt ingentem pluuiam ſecutam eſſe, vnde putatus eſt diuinus cœleſtisque fuiſſe, idque arte magica: mihi quoque qui in eadem verſatus ſum: etenim omnes* orationes Rhetoricas ipſe laudauit & amauit, ex quibus diſcere licet quam diuinus Philoſophus fuerit. Cygni qui in prato paſcebantur, quaſi in chorum diſpoſiti dormientem Apollonij matrem circumſtetêre, & alis (vt eorum mos eſt) ſublatis,ingenti clangore omnia circum loca replebant, leniter per prata ſpirante Zephyro: eorum cantu exſiliens mulier puerum peperit: quæuis enim perculſio valet etiam ante tempus partum prouocare. Oculos omnium in ſe conuerterat etiam aduerſariorum, qui & conuitia iacere, iniuriamque facere ſoliti. Et linteo dederunt potiusque doctrinæ Athenienſes. Suburbium in quo elegantes horti erant. Cilicum erat ſermo quò curris? num ad impubem? quod de Apollonio dicebant, ſic vt communi prouerbio celebraretur. Diuitias opimas habuit fratri æquales, & multa erat de eius philoſophia fama. Interroganti aliquando Apollonium Euxeno, cur non ſcriptis aliquid mandaret,cùm ſcribendi characterem probum & excitatum nactus eſſet. Quia inquit,nondum tacere didici. Fames oppreſſerat ciuitatem,venale erat eruum, omniaque ad victum neceſſaria illis deerant: fontes non fluebant, cupreſſi germina terra dabat. Vtebatur genere dicendi non Dithyrambico, aut poëticis nominibus intumeſcente, nec rurſus nimis ieiuno, neque conſuetudinem Atticam excedente, iniucundam enim putabat orationem, quæ ab Attica mediocritate decederet. Sententiæ

Anaxagoras.

* *fort.* προρρητικούς.

Vaticinia,prædictiones.

Philoſtr.lib.1. cap.6.

Apollonii ſtylus.

breues & fortes erant. Nominibus autem vtebatur propriis, atque ad res ipsas accommodatis: & quæ ab ipso proferebantur, fulminis instar resonabant. Antiquam Ninum profectus est, ibi statuam barbaro more positam conspexit. Est autem Ino Inachi filia, cui ab vtroque tempore parua, & quasi mox progressura, prominent cornua. Porrò Damis Apollonium veluti Deum suspiciebat, quo vtebatur sapientiæ magistro, & quod discebat, memoria repetebat. Erat illi vox Assyrio accommodata modulo, neque nimium loquax. Eretrij in regione Medorum habitant, non longius à Babylone, quam diurno itinere cursor expediret. Cùm Eretrij tumulum seminassent, vicini barbari circa messis tempus discurrentes adultas iam fruges prædabantur. Ferunt & in atrium venisse, cuius suprema pars in formam tholi fabricata cœli faciem imitabatur, Saphiro lapide adoperta, qui lapis maximè cæruleus cœli colorem refert. Deinde parum subsistens: Discès, inquit, ô Dami, Eunuchos amare, & cupiditatem, quæ per oculos inducitur, in illis non exstingui, sed calidam & vigentem in ipsis permanere. Quod si humana quæpiam ars esset, domina potensque cupiditates eiusmodi depellere ex animo viuerent cum virtutis oculis: nunc verò congredientem inueni & virum agentem. Iaculatus est auem, quæ Promethei viscera depascebatur. [Occurrunt hominibus, qui elephantis vehebantur: hi autem sunt, qui regionem colunt, inter Caucasum montem & fluuium Cophenum, homines planè inculti & elephantorum sessores.] Inter se collocuti sunt, & conuiuio exceperunt, & Nyssam à Baccho plantatam esse, qui Thebis vitium semina eò transtulit. Alexander honoris fuit cupidus, tum etiam antiquitatis nimis amator. Elephantes, vt experientia docuit, trecentos quinquaginta annos viuunt. Si leones comprehendant leænas è pardis concepisse, catulos lacerant, & sobolem tanquam adulterinam expellunt, ita vt triduò à cibis abstineat leæna, quamuis belluarum voracissima sit. Minores elephanti præcedunt, ne fosso altius solo maiorum elephantorum viam impediant. Apollonius non credit, * viperarum filios matrem perimentes prodire. Nec enim hoc quis videre potest, nec natura id patitur, 542 neque comprobat experientia. Indus habet serpentes septuaginta cubitorum, & eorum ornatum eos mirari magis, quàm fastum Babyloniæ. Neque Homerum laudarorem habuit, à quo multi improbi egregij celebrati sunt. Dicere iam paraui, vt nihil aliis relinquatur. Inde Apollonius effecit, vt rex ille multis partibus totaque philosophia Phraota inferior esset. Ait Apollonium cum Iarcha collocutum, libros deinde de diuinatione & de sacrificiis conscripsisse, cùm esset multa admodum discendi cupidissimus. Dixit Iarchas multa bona erga homines diuinationem fecisse, in quibus præcipuum est medicinæ donum. Non enim, inquit, ij, qui sapientes in hac arte habiti sunt Æsculapij filij, tam multum profeciissent, nisi Apollinis filius Æsculapius ex patris præscripto & vaticinio morbis vtilia remedia composuisset, quæ ille deinceps filios docuit ac familiares, quales herbas humidis vlceribus, qualesque siccis & ardentibus oporteat adhibere: poriones insuper medicamentorum miscere, quibus hydropici sanentur, sanguinis fluxus sistatur, & alia multa quæ curationum vim habent. Indicas Gryphes magnitudine & viribus leonibus pares esse tradit, & alarum præsidio in leones, elephantos, ac dracones inuolare & superare: volant autem non multum, sed quantum paruulæ aues. Non enim plumatæ sunt vt reliquæ aues, sed rubra pellicula alarum costæ tanquam digiti connectuntur. Itaque in altum elatæ aliquantum volare, & è sublimi pugnare. Solam verò Tigrim insuperabilem illis esse dicunt, celeritateque ventos æquare. Dicitur iucundissimus fuisse & rei nauticæ peritissimus, non vt Socratici, alia omnia deserens, & soli philosophiæ studens & c. etsi omnium pulcherrima sit ciuitatum, & mare proprium, Zephyrique fontes habeat, sed pulcrius est illam viris illis condecorati. Dicebat bene constituendam ciuitatem discordi indigere concordia. Quod autem dico, tale quid est: Seditio quæ ad gladios mutuasque lapidationes ciues deducit, è ciuitatibus exterminanda penitus est. Ciuitas enim puerorum institutione & legibus & viris indiget, à quibus verba & actiones prodeunt. Mutua autem ciuium æmulatio pro communi ciuitatis bono, seu quod alius alio melius sententiam dicat, aut magistratum rectius gerat, aut præclarius legatione fungatur: talis inquam contentio & æmulatio, ciuitati plurimum confert. Quod si quis horum suo operi peragendo defuerit, quasi rem nauticam imperitè tractet, malè sese nauis habebit, & ipsemet quasi procella quædam nauim lædet. Verùm si æmulatione quadam inter se certantes laborabunt,

Eunuchi.

Alexander.

Elephantes, Leones.

Vipera.

** Dalecampius in lib. 10. Plinii cap. 62. auctores hoc negantes laudat. Cum Philostrato sentit Basil. M. Isid. Pelus. Herodot. & Maximus Tyrius.*

Medicina.

Gryphes.

Tigris.

Reipubl. administratio cum æmulatione.

PHILOSTRATVS

543 rabunt, ne quis altero deterior in ſuo opere inueniatur, rectè probéque in portu nauis firmabitur, proſpereque cum lætitia tota nauigatio peragetur, eorum in conſultando rectitudo tantum ipſis proderit, quantum ſi Neptunus tutelam, ſecuritatemque polliceretur. Etenim ſupplicauit, & multa de miſericordia locutus eſt. Lapidum aceruum ſuper eum coacerualſe. Somnia rectè coniicient. Erat autem autumni tempus, & mare minus ſecurum. Cùm Orpheus nuper è Thracia aduectus eſſet, ſuperſtitit, & ſuperſtans, Apollo, deſine, inquit, quæ mea ſunt occupare: iam ſatis enim te canentem pertuli. Apollonius intellexit. Sed alium ſermonem Damis inducere volebat. Oſtende nobis imaginem tuam, ô Achille. Tu namque valde iuuaberis meis oculis, ſi ipſis tuæ præſentiæ vtaris. De Muſarum verò & Nereidum lacrymis, quas mea cauſa fuſas eſſe homines perhibent. Muſæ huc non perueniunt. Nereides autem nunc & frequenter accedunt. Ad hæc Achilles, nec barbari, inquit, nobis erant multò inferiores, vſque adeò per id tempus virtus in terra florebat. Iam enim gallorum cantus audiebantur: verùm adoleſcens tanquam è graui ſomno excitatus, oculos frequenter terebat, & ad Solis radios faciem vertens, verecundia etiam perfuſus, quod omnes in ſe reſpicientes animaduerteret, nec vlterius petulans apparebat. Mutans igitur chlamydes, & reliquum * Sybariticum cultum, venit in deſiderium veſtis ſordidæ & tritæ, & in mores Apollonij abiuit. Si enim eſt tripudiatio Laconica, ſimul tripudiabo: ſin mollis eſt, & fœminea, non amplius mulierum imitatrice, vt ait Euripides, larua vtar, nec verbis. Pocula in menſa ſtatuuntur, & hauriebant ſitientes. Quando nuptiæ feruent, ait, & forte cras: Sapientiam ſuam ſimulabat, & lingua quidem ſatis promptus, ſed mollior ad incommoda toleranda, ſollicitus de adoleſcentibus. De feris non facile dixeris an matres diſcerpſerint. Nero hoc cibo ſatiatur, inſanior Oreſte, & Alcmęone, ſed facti prętextus illis auctores erant. ille quidem mortuus, hic in portu venditus. Ille opera matris ab Imperatore tum ſene adoptatus, & imperium hæreditatis iure conſecutus, ad intemperantiam delabitur, homo ebrioſus, nec inſuaui voce. Omnium oculis expoſitus eſt, qui in principem coniiciuntur. Æſopi ranæ, inquit, & aſini, nugæ pueris, aniculisque tractandæ. A pueritia in illis enutriti, & in illis conſumpta infantia eſt. De ſingulis animalibus opiniones habemus: hæc quidem vt imperio digna, illa vt ſimpliciora. Ægyptij aures ad Apollonium arrigebant. Claudius etſi tantus erat, multa tamen puerilia præterea exhibuit. Mulierculis imperium ſubmiſit, quo homines reguntur. Adulterinum enim aurum, & nigrum erat è lacrymis procedens. Aſſentabatur, & referebat de nouerca ſermonem voce demiſſa, nec venerea attigit, nec aliter in eum quis petulantiam oſtendit. Sed erat agreſtiore ingenio, ac præduro. Viſus eſt & Gymnaſticam ſcitè attigiſſe. Expedit ſapienti purum eſſe à cibo, qui ſpirat libidinem,

Orpheus.

Vide prouerbium.

Nero Imp. parricida.

Æſopi Apologi.

Claudius Imp.

544 quæ per oculos venit: & inuidiam, quæ magiſtra iniuſtis contentionum ac diſſenſionum eſt. Non eget veritas incantamentis, & arte violenta. Vitium auro ornatum & torquibus veſteque purpurea, genarum rubore, criniumque cincinnis, oculorumque coloribus, & aureis calceis petulanter depictum eſt: virtus verò laborioſa adiuncta eſt horrido aſpectui, ſtudet ſqualore ornari, nec lanam, quæ ab animato carpitur, geſtat. Etenim viſa eſt mihi hominum ſuperſtitioſorum eſſe, qui mentem puram habent, cuius immortalitas, & initio carentia generationis fontes. Apollonius ait: Hæc me ad Indos duxerunt cogitantem, quia ſubtiliores intellectu tales homines purioribus occupati cogitationibus, veriores in opinionibus de Diis & natura, quaſi vicini Diis & ad initia viuificæ & calidæ Solis ſubſtantiæ habitantes. Sed & arenæ numerum noſſe dicit Apollonium, & maris menſuram omnem comprehendiſſe. Videri & aliqua apud reliquos mirabilia, in quibus fortiter & eleganter Apollonium narrantem audiuerunt. mitigans verò illum Theſpeſion. Dicitur & elegantias verborum Phraatæ ab Indis attuliſſe. hoc enim tempus & Indi ad ſacerdotes. Videris mihi bene concoquere & egregiè comedere. Si enim antiquas leges & vetuſtiores cognoſcere licuiſſet, poteram illas ſeuerius excutere. multi & abſurdi ſermones inter æquales renaſcentur. Cùm Titus Hieroſolyma euertiſſet, & omnia circumloca cadaueribus oppleſſet, coronare illum voluere, ſed ille ſeipſum putauit indignum. Non enim ſe eſſe talium operum auctorem, ſed Deo iracundiam contra Iudæos monſtranti ſuas manus præbuiſſe: hos tales accuſatores * irrident, in illos ſtimulos linguæ ſuæ vibrantes. Ad præceptores ſe contulit, qui mentem illius & linguam erudierant. Magnum, inquit, menſarium video, in-

Vitii ac Virtutis imago.

Imp. Titus Veſpaſianus Hieroſolymam obſidet.

* *fort.* βδελύττεται, *deteſtantur*

deo: infelicem quidam dixit, cui nihil est præter pauca, quæ non sufficiunt ad domum pascendam. Persuadet homini vt daret sibi vicies mille, repositurum se quinque. Ille verò thesaurum amans, nunquam donare omnino recusauit, sed putauit æqualem se habere partem, tantò verò minorem, quantò duas myriades in manibus exsistentes, in sua esse potestate: agrum verò pro illis in pruina iacere, & grandine & aliis incommodis, quæ fructus corrumpunt. Philosophia sic aliquos commouet, vt habitum reiicientes, illi quidem occurrerint, relictis suis ad Occidentem ad Celtas, illi in diserta Africæ & Scythiæ, aliqui in eos sermones inciderunt, qui ad flagitia accendunt. Sedentibus aliis sub platano, cicadæ in cantu erant, cùm ver eas ad cantandum incitaret. Hac oratione Demetrij superatus Damis, Tu quidem, inquit, cùm huic viro adsis amicus, nunc certè magnum illi bonum videris adferre. Quæ enim parua ratio haberetur, si suadeam, ne in gladios iam nudatos incurreret, neue in tyrannidem rueret, qua nihil crudelius. Quid de te decernendum nescio: (iudex) affectus est tanquam ij qui decernere cupiunt, veriti ne non verum iudicent, & reum perditionis ipsorum facit te. Vult enim quæ non decent: Facienda verò dirigens ad iuris sententiam. Non audienti similis differebat cum Damide supra delta, vbi Nilum aiunt diuidi. Verumtamen hic quidem diuitias validè munientes, & tam diligenter veluti muro cingentes, de illis nunc periclitamur domi, * placentæ coctæ sunt. Istri enim illos & Danaides terminant fluuij non faciles ad transgrediendum. Omnes Apollonium intuiti sunt: illius verò faciem suspexerunt, & diuina quædam in facie eius species oculos præstinguebat: vt tonderet, veni, inquit, ô rex, de capillis periclitans. Apollonio vincto ingreditur aliquis carceres, dicens se emisse pretio, vt in carcerem ad illum aditum daretur, & venire vt de salute consilium daret. Erat hic Syracusanus, Domitiani mens & lingua. Python orator Byzantinus aptus erat ad mala persuadenda. Vel comam aliquid præter id quod est: est verò, vt puto, vigens & splendens. Ego verò non solùm conuenire pro pecuniis, sed illos expuli, tanquam non sanos. Ego adhuc iuuenis propter pecuniam irrisus sum, paterna bona satis ampla vno solùm vidi die: fratribus meis reliqui, & amicis, & cognatis, pauperibus. sapientis viri comæ parcat ferrum. Non enim illud admouere licet, * vbi omnes sensuum fontes omnia vota, & oracula conspiciuntur, & oratio sapientiæ interpres. Neruam quouis imperio dignum puto, & omni oratione bonis votis prosequente. Bellatorem enim, curarum non vtilem dicit Apollonius. Euphrati adulatores, quid dico pecunias? Fontes igitur sunt diuitiarum, & in mensis disputat caupo eius administer, publicanis fœnerator, omnia factus, & vendita & vendentia. Inscribitur verò semper potentium ædibus, & adsunt plures quàm ianitores. Custodit diuitias suas aliis. Ægyptium hunc pascens pecuniis, & acuens in me linguam, quæ meretur exsecari. Iuuentus digna erat omnium admiratione, & ad philosophiam admodum procliuis, & in nulla vrbe iniucundus erat, sed dignus qui amaretur.

545

* *Al. Diuitia ab Amazonibus.*

Python orator. Coma.

* *Lego, οὐ πάσαν. Nerua Imp.*

CCXLII. EX ISIDORI PHILOSOPHI VITA *Damascio auctore.* 546

Isidori *hanc vitam scripsisse Damascium partim liquet ex iis quæ supra leguntur pag. 211. partim è Suida, partim denique ex infrapositis, pag. 556. & 572.*

LEGI vitam Isidori philosophi. Nemo adeò serò discere cœpit, tardique est ingenij, quin ferè ex omnibus & dicentibus & scribentibus audierit, Ægyptios omnium post homines natos esse antiquissimos. Hæc verò sapientia intus in penetralibus fabulosæ illius veritatis abscondita, adeò lentè reuelatur, eò quod diuinus ille animæ splendor ad Deum sensim duntaxat conuerti possit. Colunt, inquit, præ cæteris Diis Ægyptij Osirim & Isim: illum omnia condere, & figuris, numerisque materiam adornare arbitrati: hanc verò immensis perennis vitæ riuulis illius fabricam irrigare ac saginare. Ex his constat Theocrasia, hoc est diuina temperatio, aut potius perfecta vnio est, reditus animarum nostrarum ad Deum reuersarum, & è multa distractione in vnum collectarum. Etenim non de auulsione luculenter dico, qua huc demissæ, & terrenum indutæ corpus, à se inuicem illæ diuulsæ sunt, & reuera à furiosis, & à terrenis affectibus per mundum sparsæ sunt, qui non modo cum Typhone comparandi, sed adhuc multò, vt puto, perturbatiores sunt. Verùm cuius gratia hæc omnia? Iam tempus adiungere, & iterum narrationem extra argumentum exspatiantem reuocare: & coniungitur illa

è terrestri

è terreſtri hac vita ad cœleſtem illum fornicem auolans. Sed ſtatim quis exiſtimaret ea quæ dicta ſunt, beatitudinem ſonare. In promptu eſt interrogare: Vnde ô amice, manifeſtum eſt, dicat aliquis, tuum illum philoſophum ab hac turba animarum ortum duxiſſe. Ego autem ad illa non decertando, more iudiciorum, ſed mitius reſpondebo, neq; contendendo, vt fit in diſputatione, vbi acerrimè certatur, ſed vt leges ſunt eorum, qui vitas deſcribunt, ea ſola, quæ vera eſſe credo, producens, quæque à præceptore audiui. Seuerus Imperator Romanus fuit, Romanorumque pater legis præſcripto. Qui & lapidem ſe ait vidiſſe, in quo contineretur figura Lunæ vario modo mutatæ ex alio in aliud, & contra Solem auctæ & minutæ, & lapidi etiam Solem ineſſe. Iſidorus igitur quæſtionem ſcire videbatur, dicere verò noluit, & hoc è ſomno quodam mirabili diſcere quàm accuratiſſimè conatus eſt. Tam enim prompto ſomniandi ingenio & arte fuit magnus Iſidorus, vt ſæpius opera quæ ipſius prædictioni reſpondent, explorata demirer. Sunt ſanè etiam pęnè omnes Alexandrini felices & apti in ſomniando, & ideò illi etiam nunc ſomnia oracula cognominant. Cùm verò experrectus eſſet, non videbat illam inexplicabilem viſionem. Neque enim adeò clarum neque profundum vibrabat ſplendorem, vt contectus à ſenſibilibus alio reuerberaretur, intus tamen ac-
547 cendatur & luceat. Sed cùm extra hæc conſiſtit anima, ſenſu non amplius operante vi ſomni remiſſiore, tunc ſoli ſibi relictæ animæ adeſt ſemper interior Dei lux, & obſtaculis iam libera, magis accenditur, & ſæpiſſime ad exteriora effunditur, donec tandem ipſam imaginationem colluſtret. Duplicem inde rationem diuinarum viſionum dixit: hanc quidem ſenſibilem vigilãtium, imaginariam alteram dormientium: vtraq; autem veram continentiam poſtulat. Videbatur ſapiens maturusque Iſidorus, quin etiam grauis morum conſtantia, facies pęnè quadrangula, eloquentis Mercurij quoddam ſacrum ſimulacrum: oculi, vt ſic loquar, verę gratioſam in ſe ſitam Venerem, vtq; ſic efferam, infixam ſibi ſapientiſſimam Palladem continebant. Illud non omittam, ipſi oculi à contrariis in vnam eandemq; ſpeciem inexplicabilem ſimul referebãtur, ſtabant ſimul firmiter, & velociter ita mouebãtur, vt verſari viderentur circa eandem ſpeciem, & quidquis in eadem repræſentabatur: ſimul & grauitatem, venuſtatemq; præferebant, & iidem cum vellent, profundius abditi aut expeditiores: vtque verbo dicam, erant oculi illi perfecta animæ ſimulacra, nõ ſolius animi, ſed & inhabitantis in ea diuinæ influentiæ. Senſus moderatè in illo affecti erant, vt ſoli neceſſitati ſeruientes, nec ſoli ſenſus, ſed etiam imaginatio, quæ certa imago eſt: neque memoria admodum valens ſupra vulgus, & ab obliuione non omnino remota. Etenim, vt veriſimile eſt, voluit illum Deus [a] animum potius declarare, quàm vtrumque cum corpore, & Philoſophiam in vtroque non relinquere, ſed ſoli animo infigere. Vt ego iam quoſdam reperi, qui exterius philoſophantur luculenter, & vtuntur memoria multarum capaci opinionum, & facile valent inexplicabiles contexere ſyllogiſmos, multaque in iis facultas eſt diuinorum ſenſuum, intus verò anima egent, & inopes ſunt veræ ſcientiæ. Sin quandoque iratus videbatur, ratio imperabat, & ira parebat. Neque enim poterat manſueſcere, neque iracundiam in hominum vitiis reprehendendis exuere. Promptiſſimus erat bene de aliis merendo: verùm adhuc promptior in flagitiis carpendis: ideoque multorum animos ſæpe offendit, eorum ſcelera blandis verbis extenuare non ſuſtinens, nec loco veræ amicitiæ valde deteſtandam adulationem adhibens. Sic erga omnes affectus erat, vt neque con-
548 tentiones amaret, neq; inimicitias ſponte ſuſciperet, quæ omnia eius forma digna erãt. Hæc noſter philoſophus ob zelum ad hominum mores corrigendos, & ob inimicitias odiumq;, quibus flagitia hominum proſequebatur. Sollers fuit & induſtrius, & facilem ſe comemque præbebat. Facile enim adnumerauerit quis eum manſuetis, quaſi non accuratè hæc inueſtigaret, quod præ lenitate minus eſſet ſuſpicax, ſi quid tamen ſuſpectione futura anteuertente dignum fuiſſet, ſi quid doli aut inſidiarum eſſet, minimè eum fefellit. Cùm tres ſint partes vel ſpecies animæ, vel vt cui placet appellare, triplicem fieri rationem vitæ dixit, quam quælibet trium illarum comprehenderet, ſed ad eam, quæ vna omnia vinceret ſeſe conformare, illamq; ceteras ratione maximè anteire, quam aliquis Saturni vitam, vel auream ætatem, vel genus proximè ad Deos accedẽs appellare poſſit, quam fabulę inuolucro [b] poëtæ in tripode Muſarũ ſedentes deprędicant. Hic cum [c] ſimplicitate tantum veritatem dilexit, vt ſupra modum verax eſſe, nec fictum aliquid in ſe continere videretur. Pecuniæ acquirendæ non ſtudebat, ſed rei domeſticæ

Seuerus Aug.

Iſidorus ſomniator.

Iſidori forma.

Iſidori oculi.

Senſus. Memoria.

a. Ex Platonicorum ſententia.

b. Amplius hinc Suidas deſcripſit in dictione Ψυχὴ, vbi locus hic ἀμαρτύρως adfertur, quanquam & infrà legitur pag. 569.

c. Suidas & hac laudat in dict. ἀφέλεια, & nonnoquædam in Δρᾶστις, id eſt, διοικητὴς, ἐπιμελητὴς.

à natura gubernandæ peritus erat, quin etiam in aliis omnibus gnauus, domus curã gerebat, magnamq; diei partẽ in eo ſtudio ponebat, partim ipſe agendo, partim ordinãdo. Cùm aurora ſurgeret, etiam ſurgebat, animo adhuc oraculis intento, & narrabat ſomnium. Ego autem nõ inſomnium loco ſomnij, loco veritatis veritatem, vigilantem loco dormientis exaggerã, vt audiui ſic ſcribens: Cùm incidiſſet in eam calamitatem vt bona proſcriberentur, prius quàm depoſitum fraudaſſet, illud depoſitum, bonaque ſua, quæcunq; poterat, ante capiens, apud ciuem fide digniſſimum depoſuit, quæ cum Epidaurius cum aliis admiſiſſet, quod fraudauit, depoſitum intellexit, erant quidem qui ſuadebant res domeſticas inuaderet, & nihil daret ei, qui initio fraudaſſet: hic verò in iis quæ illi credita erant, non putauit decere infidelem eſſe, nec fidem omnium virtutum vtiliſſimam hac infelicitate, quæ rationi conſentanea videretur, contaminare. a Nolebat verò iuſtus videri, ſed reipſa eſſe, veritate ipſa copioſum prudentiæ fructum colligens. atque oſtendet, quantum ſciuerit ſingularum rerum explicatio. Pauca quidem locutus eſt, multa verò è ſermonibus ſeniorum audiuit. Magnus vir non paruum diſcrimen adibat, quin vbi fugaces alij per ignauiam fugiunt, illic periculum ſubibat iuxta poëtam:

Virtus vbi clara virorum. Cernitur

Et ſanè verè videbatur reprehendere accuratè expendenti: familiaritate verò & humanitate modum excedere viſus eſt: & propterea eum mirabantur accuſati, & erga eum vt litium amantem malè affecti erant. Verùm ille exemplar veræ concordiæ in ſeipſo circumferens, ex illo ceteros æſtimabat. 549

Tria eſſe omnes aſſerunt principia prima & maxima eius cognitionis, quæ res cõtemplari ſolet, amorem honeſti & boni peritiſſimum indagatorem, acutam ſolertemq; ingenij facultatẽ, quæ breui ad multa ferri poſſit, promptiſſimam ad intelligendum & cognoſcendum veſtigia rerum quærendarum, quæ vera, quæ falſa ad adipiſcendum ſint. E tribus his laboris amor indefeſſus oritur, non permittens animum quieſcere, donec ad inueſtigandi finem venerit, qui eſt veritatis inuentio. b Sollertiam & acrimoniam Iſidorus dixit eſſe imaginationem non facile mobilem, neq; ingenium facile opiniones comminiſcens, neq; ſolam, vt aliquis putarit, intelligentiam volubilẽ, & gignentem veritatem. Neq; enim has eſſe cauſſas, ſed ad intelligendum cauſſæ ſeruire: diuinum verò eſſe inſtinctũ, ſedatè aperientem & repurgantem animæ oculos, & intelligibili lumine illuſtrantem, ad verum falſumq; & videndum & cognoſcendum. Bonam conſtitutionem ipſe appellauit, nullumque ſine ea eſſe emolumentum, neque oculorum ſanorum commodum ſine cœleſti lumine aſſeruit. Speculationi aptum animũ habebat ſimul & rebus gerendis, non ad hæc inferiora inclinatum, ſed ſtatim ſe eleuantem etiam parua occaſione ad præſtantiſſimas illas contemplationes. Ipſiſque Platonis perfectis notionibus non ſecundùm conſuetos aliorum philoſophorum conatus, inhæſit. poſt Platonem verò eriam Iamblichi mirabilibus cõmentis. Videmus multos philoſophorum & audimus, hos quidem putantes Iamblichũ intellectu difficilem eſſe, illos verò hunc ſuperba grandiloquentia verborũ magis, quàm rerum veritate ſe efferentem. Rhetoricas, poëticasq; artes parùm attigit: ſed ad ſanctiorem Ariſtotelis philoſophiam ſe conuertit, videnſq; illam neceſſariis ratiocinationibus magis quàm proprio ſenſui credere, & vt via ac ratione procedat, diuinis aut imaginationibus non adeò vti, parum etiam de hac ſollicitus fuit: vbi autem Platonis ſententias guſtauit, non iam aſpicere, vt ait c Pindarus, dignatus eſt vlterius. Sed finem conſecuturum ſperauit, ſi in Platonis ſententiarum adyta penetrare potuiſſet. & eo omne ſuum ſtudium, impetumque conuertit. Antiquiſſimos Philoſophos Pythagoram & Platonem vt Deos coluit, & eorum animas alatas, quas in locum ſupercœleſtem, inque campum veritatis, & pratum eleuatas diuinis putauit ideis paſci. De recentioribus verò Porphyrium, Iamblichum, Syrianum, Proclum, & alios mediæ ætatis, magnum theſaurum collegiſſe diuinæ ſcientiæ dicit, Eos autem qui in caducis, & humanis ſtudiis libenter occupantur, vel qui intelligere acutè, ac ſcire multa volunt, non magnopere conferre ad ſublimem ac diuinam ſapientiam. Antiquorum enim Ariſtotelem & Chryſippum ingenioſiſſimos, & diſcendi cupidiſſimos, quin etiam laborioſos, nec tamen omnino ad ſummum aſcendiſſe. Recentium verò Hieroclem, & ſimiles, ſcientiis humanis nulli quidem fuiſſe inferiores, ſed in diuinis notionibus non admodũ fuiſſe verſatos tradit. Librorum copiam reprehendit, quæ potius multarum opinionum, quàm cognitionum cauſa eſt. 550

Vno verò

a. ἐ δοκεῖν δὲ δίκαιος, ἀλλ' εἶναι ἤθελε. *Verba Æſchyli de Amphiarao.*

b. *Suidas dictione* ἀγχίνοος, *& Henr. Steph. theſaurus in* ἐπιτρεφὴς.

Plato.

Iamblichus.

c. *Oda 1. Olymp.* μηκέτι πάπταινε πόρσιον. *Ne amplius circumſpice lõgius. Vtitur & Oda 3. extrema, & in Pythiis Oda 3.* Οἷς ἀισχήνων *&c. Vt prouerbii ſpeciem obtinere videatur. Philoſophi varii.*

Vno verò ſolo præceptore acquieſcens, ad hunc vnum ſeipſum effingebat, illius dictata exſcribendo. Præſentia, vt apparet, hæc non amauit, nec ſtatuas adorare volebat: ſed iam ad ipſos acceſſit Deos intus latentes, non in adyto, ſed in arcano ſui, quod aliquando ſummæ eſt ignorantiæ. Qua ratione igitur ad eos, cùm ſic eſſent, adiit? vehementi amore, eoq; latente. Et quis alius amor niſi occultus? & quemnam hunc dicimus, ſciunt qui experti ſunt: dicere autem non poſſumus, ac ne cogitare quidem. Dixerit quiſpiam illum non verba, ſed rerum dicere ſubſtantias. Promptiſſimè inueniebat de quibus ipſe dubitabat apud alios, & de quibus alij apud ipſum diſceptabant, non multarum quidem rerum cognitione, & alienatũ doctrinarum ſcientia obruendo veritatem, dubitantes autem confutando, ſed excellẽtis ingenij vi, ac planè diuina; & immenſo deſiderio diuina perueſtigandi veritatem compertam, vaticinanti ſimilis erat. Poterat perſpicere quid reconditum tegeret oratio, quidve ſanum ineſſet. Marinus, qui *a* Procli ſucceſſor, & Iſidori cum ceteris in Ariſtotelẽis doctor, cùm librum multorum verſuum ſcripſiſſet in Philebum Platonis, eumque legere iuberet Iſidorum, & iudicium ferre an euulgari poſſet, ille libro lecto, ſententiam ſuam liberè patefecit, nullam tamen inconcinnam vocem emiſit, hanc tantùm: Videri magiſtro digna. Marinus hoc intelligens, librum igni tradidit. Hoc etiam à ceteris Philoſophis diſtabat Iſidorus, quod non ſola Syllogiſmorum vi ſe aut ſuos vellet adhærere veritati: cumque veritas non vna videatur via, nolebat eos ratione, veluti cæca in rectam viam ductrice, impelli. Sed perſuadere ſemper adniſus eſt, & oculos ad animam referre: aut ſi ineſſent, repurgare. Cum Imperatorum res geſtas ſcribere iuſſus, obſecutus eſt: de quo opere dicam, quod ſcio, cum eo perducta erit oratio: non dico modo, quaſi ne audire
551 quidem debuerim. Neque Leontius, qui optimè ſibi conſultum putabat, cum dicendi libertate infelici ac infortunata domum reuertit, neque diues factus, nec ſeruatus, vt putabat, ſed diuina priuatus pietate, animo corruptiſſimo ac perdidiſſimo fuit. Sic quidem omnem vitam in infortuniis tranſegit. *b* Nemo adeò immiti fuit animo, & barbaro, qui ſacro Iſidori ab ore verbis manantibus non perſuaſus fuit, & mitigatus, talis in labris viri inſidebat ſuadela, non humanum opus, ſed diuinum, natura ſua admiratione dignus erat. Ingenti quidem corpore & ſpectabili proceritate, viſu pulcher & facilis, ad maturam ætatem cùm perueniſſet, comis & ſuauis, commodus, & colloquentibus vtilis: mediocri nec delicato vſus eſt cibo, neque propter paupertatem noxio, neque propter diuitias opiparo: ſed & muſicam adhibuit temperatam, & *c* Dorico modo reuera accommodatam. Solus ipſe inter homines, quos audiuimus, *d* antiquum prouerbium re ipſa coarguit, non iuuenibus, ſed ſenibus ac ſenum congreſſu delectabatur. Dixeris, & ſolus inter homines quos audiuit, vel cognouit: vel etiam ſic, qui ad famam venerunt: vel quorum fama innotuit: vel, quos fama nouimus, quos memoria ſeruauit: vel quos obliuio non deleuit, aliaque ſimilia. Alexandrini pannos ſordium muliebrium nominabant *e* Phylacea. Non erant legitimæ nuptiæ, niſi ſacerdos Dei matrimonia manu ſua notaſſet. Hierocles, qui ſcholas Alexandriæ inſtituit, conſtans & magnificus excellenti ingenio & facundia pulcherrimorum nominum, & verborum facilitate & copia, in ſui admirationem auditores rapiebat, cum Platonis oratione venuſta & docta ſemper contendens. Hic aliquando Platonis Gorgiam ſociis explicabat. Vnus verò auditorum Theoſebius explicationem deſcripſit. Iterum verò, vt veriſimile eſt, ſecundam explicationem Hieroclis Gorgiam explicantis poſt aliquod tempus ſimiliter deſcripſit, & collatis prioribus cum ſecundis, nihil, vt ſic dicam, eorundem inuenit. Vtraq; tamen, quod ſanè auditu nouum eſt, Platonis, quoad eius fieri poterat, inſtitutũ continebat. Hinc colligitur quanta viri illius in ſententiis copia. Vxorem quoq; ex qua liberos ſuſciperet, ducit, cuius poſtquã dęmoniũ manſuetioribus verbis egredi recuſaret, iuramẽtis illud Theoſebius, quamuis nec magiæ eſſet peritus, nec miracula patraſſet, exire cõpulit. Iurauit Solis radios prætendens, per *f* Deum Hebræorum. Dæmon verò expulſus eſt clamans, ſe quidem Deos colere, ſed etiam hunc reuereri. Omnem igitur rudentem mouit, & omnia fecit, & di-
552 xit, ſuadendo & hortando, prout ei animus fuit. Nihil infectum cupiens relinquere, quod ſuſcepiſſet. Theoſebius multa dixit de ſcholis Epicteti: has verò moralis Muſæ fictiones ipſe confinxit. Omnium verò temperantiſſimus Theoſebius, & congreſſus eſt cum muliere prolis cauſa. Cùm verò liberos non produxiſſent, fecit annulum tem-

a. Cuius & vitam Marinus Neapolites, quæ exſtat, conſcripſit. Sup. Cod. CLXXXI. pag. 213. Vide Suidam in Marino.

b Suidas in ἀτεφάνων.

c. Suidas in Dorico.

d. Ariſt. lib. 1. Rhetor. cap. de Voluptate ἥλιξ ἥλικα τέρπει.

e. Suidas φυλάκια.

Hierocles.

Hierocles in Platonis Gorgiam.

Theoſebius.

f. Chriſtum intelligit Iudæi enim & Hebræi initio ſunt appellati Chriſtiani.

perantiæ Theoſebius,[mulier, inquit, olim dedi annulum] procreatricis coniunctionis conciliatorem, hunc verò iam tibi do temperantiæ magiſtrum, adiutorem tibi ſemper futurum temperantis officij. Si igitur potueris, & cupieris mecum viuere caſtè: ſin minus, licet tibi bona cum venia alij nubere, dum te amicus amicam relinquam. Ipſa autem conditionem lubens accepit. Ammonius in poëtarum narratione ac correctione Græcarum vocum occupatam artem dilexit. Hic fuit Ammonius, qui habuit aſinum, quem aiunt poëticas audiendo diſciplinas ſæpe pabulum neglexiſſe, licet etiam appoſitum eſſet, & eſurire cogeretur: ſic poëtico ſtudio aſinus capi viſus eſt. Mediocriter, inquit, Iſidorus poëtica attigit, parum de eis ſollicitus, quod non inſtruant animum, ſed imaginatione linguaq; tenus maneant, & illa cum omnibus exploratis notionibus pugnant, ideoq; in his infirmior fuit, vnde etiã Hymnos quos ſcripſit, aliquis videat ſublime quid & diuinũ continere, verſuum tamen ſpeciem non habere. [a] Theon non admodum ingenioſus fuit nec acutus, ſed ſtudioſus ac laborioſus, ſi quis alius: ideoque poëtas & oratores callebat, memoriaque tenebat, & ad ſummam vtrorumque artis accurationem venire ſibi videbatur, verſus tamen & orationes, licet plurimum amaret, ſcribere non valuit. Commiſſa pugna contra Scythas ante conſpectum vrbis Romæ, quos Attila contra Valentinianum, qui poſt Honorium Romæ imperabat, duxit, tanta vtrinque facta eſt cædes, vt nemo pugnantium ab vtraque parte ſeruaretur, præterquam duces, paucique ſatellites eorum. Hoc verò omnium narratu maximè incredibile: cùm cecidiſſent pugnantes, corpore defatigati, animo adhuc erecti, pugnabant tres integras noctes & dies, nihil viuentibus pugnando inferiores, neq; manibus, neque animo. Viſæ igitur, & auditæ animarum formæ pugnantes, & armis ſtrepentes, & antiquas, ſimilesq; bellorum facies in hunc vſque diem videri aiunr, niſi quod omnia illa faciendo, quæ viui homines bellando ſolent, ne paruam quidem edere vocem poſſint, & vnum ſpectrũ quidem videri in campo iuxta [b] Sudam, qui olim palus fuit: videri autem mane viſionem, aurora iam terrã illuſtrante. Secundò in Cubis campo Cariæ. Ibi enim non quotidie, ſed interdum aliquibus diebus, nec illis certis, circa crepuſculum matutinũ aurora oriente, in aëre frequẽtia animarum ſpectra vmbrarum figura inter ſe pugnãtia videri. Et noſtra tempeſtate multi narrarũt homines bonę fidei, iuxta Siciliam in cãpo nominato Tetrapyrgio, & in aliis nõ paucis locis videri equitum pugnantium ſimulacra, idq; maximè æſtatis tempore, cùm ardentiſſimus eſt meridies.

Ammonius, & eius aſinus. Tales inducuntur aſini etiam aurei à Luciano & Apuleio.

a. Theon. Videndus Suidas: exſtant & Theonis progymnaſmata, & in extremo Declamationes, quæ ferè Libanii ſunt.

Valentinianus Imp.

b. al. Sòëdam.

553

Equus Seueri.

Seueri equus (qui Romanus erat, ſpem faciente Anthemio, Romam euerſam iterum per ipſum erigendam Romam, hac ſpe cùm prius diſceſſiſſet, reuerſus conſulatum adeptus) huius igitur equus, quo multum vſus eſt, tractatus ſcintillas è corpore multas, & magnas eiecit, donec illi portentum hoc ad conſulatẽ dignitatem Romæ illum euexit. Sed & Tiberio aſinus, vt refert [c] Plutarchus Cheronenſis, adhuc iuueni, & in Rhodo operam danti eloquentiæ, imperium eodem euentu præſignificauit. Sed & Balemerin vunm ex Attilæ aulicis de ſuo corpore ieciſſe ſcintillas. Hic Balemeris pater fuit Theodorici eius, qui nunc ſummum totius Italiæ imperium tenet. Dicit autẽ etiam de ſeipſo auctor, vt etiam mihi cùm & induor, & exuor, etſi id rarò admodũ accidit, accidit tamen, vt ſcintillæ ingentes exſiliant, aliquando cum ſonitu, interdum etiam flammæ integræ veſtem illuſtrent, nihil tamen exurant. & ſe ignorare quo hoc portentũ tenderet. Vidiſſe ſe ait & hominem quendam è capite ſcintillas euibrantem, & flammam, cum vellet, è capite veſte aſperiore attrito excitantem. Impulit equum quàm potuit celerrimè, indigũit & aliis rebus. Reip. adminiſtratione excidens, ad quietam otioſamque vitam ſe contulit, odio eorum qui in Rep. moleſti erant. Venerunt ad Seuerum Brachmanni iuxta Alexandriã, & proprio hoſpitio illos, & debito cultu ſuſcepit. Hi de gentis more domi admodum grauiter vixerunt, neq; balnea publica, neq; conſpectum vllum vrbanum quærentes, ſed externum omne fugerunt. Comedebant palmas & oryzam, aquam bibebant. Erant illi non è Brachmannis, qui in montibus degunt, neque ex Indis, qui vrbes incolunt: ſed vtrorumque vitam prorſus ſectabantur, Brachmannorum apud populum negotia, ſi quibus indigerent, & populi apud Brachmannos peragentes. Dixerunt illi de Brachmannis montanis, quæcunque de iis ſcriptores diuulgant: imbres precibus illos petere, & etiam eoſdem auertere, famem, peſtemque, aliaque mala, quæ curari non poſſunt, precibus poſſe depellere. Dixerunt iidem vnipedes homines apud ſe eſſe, & dracones ingentis magnitudinis ſepticipites, & alia valde inuſitata.

Tiberii aſinus. c. Quem Tiberii Imp. ſitam, ſed quæ intercidit, conſcripſiſſe refert in catalogo Lampriæ.

554

Dixit

DAMASCIVS.

Dixit Seuerus videri Gorgoniadem herbam, eiusque radicem omnino similem esse puellæ, caput crinibus tectum serpentinis habenti. Diuinationem è nubibus, antiquis ne auditu quidem notam, quandam mulierem Anthusam temporibus Leonis Imp. Rom. refert inuenisse. Quæ in Aegis Cilicijs nata dicebatur; originem primam à Cappadocibus habitantibus ad Comanum montem Orestiadum trahens, referens genus suum ad Pelopem. Hæc solicita de viro, cui militare aliquod munus demandatum, quiq; ad bellum Siculũ cum alijs missus erat, orauit in somno, vt futura cognosceret, & orauit ad Solem orientẽ versa: Pater vero eius in somnis iussit illam ad Solem etiam occidentem orare, & illa orante, per serenum subito nubes circa Solem orta est, & deinde aucta in hominem formata est: alia vero nubes orta, & in æqualem crescens magnitudinem, in leonem ferum mutata est. Leo vero ingenti hiatu oris facto hominem deglutit. Species illa hominis è nube facta Gotho fuit similis. Nam post paulo Leo rex ducem Gothorum Asperem, & filios fraudulenter necauit. Ex illo tempore in hunc vsque diem Anthusa assiduè meditata est, qua ratione è nubibus prædicere diuinando posset. Aegyptij Sothin Isin esse asserunt, Græci hanc ad Sirium stellam referunt, & Sirium tanquam canem Orionis venatoris comitem pingunt: quin potius in cœlo depictũ ostendunt. Aliqui per imprudentiam statuas fregerunt & perdiderũt, & sacro auxilio destituti ciues, humana opera, & arte portum vix sibi seruant Aegypij. hi persequebantur, vxoris, inquam, ministri, canem ex Africa fugientem struthionis diripientem carnes: fodientibus vero apparet, prominetque antiquissimi templi pinnaculum.

Gorgonias herba.

Anthusa.

Leo Imp.

Isis Dea.

Canicula.

Plutarch. lib. de Iside & Osiride.

Horapollo lib. 1. Hieroglyph. cap. 3

Hermias natione Alexandrinus pater Ammonij, & Heliodori. Hic fuit natura * bonus & simplex, † auditor Syriani cum Proclo. laboris studio nulli inferior: sollers tamen non admodum fuit, nec firma ad rem argumenta inuenire poterat, neque magnus veritatis inuestigator. Quare non poterat contra dubitantes fortiter dimicare, quamuis ea memoria valeret, vt recitaret quæcunque à præceptore docente audiuisset, quæque scriptis mandata essent. Sed mentis celeritas cum discendi studio non vigebat. Virtuti egregiam operã nauauit, vt nihil in eo Momus ipse reprehendere, nec liuor odisse posset. Cum imperitus ei librum venderet, & pretium minus quam valeret exigeret, hominis errorem correxit, & pluris emit. Nec semel hanc iustitiam, cuius nullam alij rationem habent, verum etiam sæpius, quoties venditorem debitum pretium ignorare contigisset, ostendit; non aliorum more fortuito lucro deditus, ratus aliquam se iniuriam facturum, si volens à volente etiam quouis modo emeret. Nam dolum quendam esse in contractu & fraudem, non indicare errorem, sed veritatem occultare, & cum sit iniuria non violenta sed fortuita, plerosque latere, nec furari aliquid, instar latronum, cum periculo, sed à lege quidem absolui, iustitiam autem corrumpere. Habuit fratrem Gregorium omnino dissimilem, plus nimio acutum, & ad quæstiones & disciplinas expeditum; cæteroquin inquietũ, nec placidis moribus, sed nonnihil emotæ mentis. Post autem crebro morbo correptus est, vt rationis vsu parum valeret, & organum valde mutaretur. Natus est Hermię ex Aedesia filius, cæteros philosophorũ filios superans: & Aedesia cum filio iam septem nato menses, vt fieri amat, iocabatur, & Babium & puellulum voce diminutiua appellabat. Pater audiens conquestus est, & increpuit hanc puerilem diminutionem, & articulatam increpando vocem protulit: aliaq; multa de illo puero mira dicuntur, eum scilicet virã in corpore nõ tolerasse, sed septimo anno viuere desijsse, nec eius animam terrestrẽ aliquẽ locũ excepisse. Syri & maxime qui in Damasco habitant, pueros recens natos Babia vocãt: Iam vero & adolescentes à Dea Babia, quæ apud illos putatur esse, sic vocant. Iam enim nonnulli eorum, qui aures fractas habent, & sensum deprauatum, in Comœdiam, & in risum Philosophorum arcana conuerterunt. Panicum quoddam animal vidisse ait Hieracem Alexandrinum Ammonio æqualem, cum ex Aethiopia Byzantium proficisceretur, quod depictis & delineatis admodum simile, & audisse illum vocem animalis huius circa Alexandriam, veluti si strideret. Ammonius fuit diligentissimus, & multos explicatores, qui olim floruissent, iuuit, maximè autem Aristotelem sectabatur. Quin etiam non solum æqualibus suis, verum etiam alijs Proclo antiquioribus præstitit, propẽ dixerim qui vnquam extiterunt, in Geometria & Astronomia. Proclus os Isidori, tanquam diuinum, & plenum intus philosophicæ vitæ, admiratus est: oculi celeritatem mentis de-

Hermias.

* *Ammonij pater ἐπιτεύκτης τῆς φύσεως.*

† *Suidas in Hermia legendus.*

Babia.

Panicum animal.

monſtrantes, & iucunda grauitas emicans, ſyncerusque pudor Philoſophum ad ipſum conuertebat.

Eunoïus Orator. Superianus. De hoc & Lachare Suidam conſule.

Eunoïus tardæ mentis fuit, modo iuuenili inſolentia tumens, & in orationibus turgidus. Superianus iam triginta annorum Rhetorica auſpicatus eſt, quamquam ingenio tardior eſſet, tamen nimio ſtudio tandem Athenis clara & celebri vrbe deſignatur ſophiſta, non multum gloria Lachare inferior.

Lachares.

Lachares ſtudio magis, quam ingenio claruit Orator: ingenij eius tarditatem ſcripta ſatis arguunt, ſacrum fuiſſe virum, & ſacro diuinarum rerum flagraſſe amore.

Metrophanes ſophiſta natus ex Lachare.

Refert auctor vidiſſe ſe ſimulacrum Veneris, quod in templo Herodes ſophiſta dedicarat. Hoc, inquit, contemplans, ſudaui præ ſtupore & admiratione, adeoque gaudio perfuſus ſum, vt domum redire non poſſem; & ſæpius abituriens ad videndū redirem. Tantam illi pulchritudinem artifex immiſcuerat, non blandum quid aut molle, ſed toruum & maſculum, armatam quidem, ſed velut quæ à victoria lætabunda reuertitur.

Hierius Plutarchi filius.

Hierium Plutarchi F. ſub Proclo philoſophantem in domo Quirini vidiſſe refert adeo, paruum caput humanum, vt cicer adæquaret magnitudine & forma, vnde & nomen capiti ex cicere inditum eſſe: cæteroquin humanum caput eſſe, oculos & vultum habere, & ſuperius crines, & integrum os, & ore tantam vocem emittere, quantam mille homines.

Hæc de ciceris hoc capite prodigiosè refert auctor, aliaque innumerabilia, digna impij Damaſcij & ſcriptione, & fide.

Saluſtius.

Saluſtius Cynicus non tritam philoſophiæ viam tenuit, ſed quæ aduerſus repre-

* κεχαραγμένην.

† *De hoc calciamenti genere, nos ex Iulio Polluce, aliiſq; ad Proeli Chreſtomathiam.*

henſiones, & riſiones* tuta eſt, firmaque, & ad laborem pro virtute ſuſcipiendum. Rarius induebat, vel† iphicratidas, nel vſitata ſandalia. Viſus eſt corpore nunq̃ diu infirmus, nec animo æger. Sed, vt dici ſolet, erecta ceruice laborem ſubibat, honeſta item & laudabilia ſtudia, & id genus alia homine digna.

557 Carthaginenſium Rex Gezerichus, audito, Romanos dolo & præter iuramentū Marcellinum, qui contra ſe cum eis belligeraret, interemiſſe, magno gaudio elatus eſt, ſpe victoriæ, & locutus eſt verba non Carthaginenſem, ſed Rom. Imperat. decentia. *Romani*, inquit, *ſiniſtra manu dexteram amputarunt*. Marcellinus vero Dalmatiæ, cui cum imperio præerat, dux erat, ſed gentilis.

Saluſtius inſpiciens obuiorum oculos, prædixit frequenter ſingulis mortem violentam. Cauſam vero, qua ante prænoſceret, ne ipſe quidem dicere poterat, quanquam interrogatus prætenderet oculorum obſcuritatem, & tenebras, & humore plenos eſſe, qui in luctu pupillis ipſis oculorum contineretur. Et ait quendam Vranium nomine, Apamenum ciuem in Syria, & dominantem Cæſareæ in Palæſtina, ex oculis noſſe eodem modo plurimos præſtigiatores admodum execrandos, & quendam Nomum ciuem ſuum auctor ait, ex viſu oculorum occurrentium, latentes homicidas agnouiſſe. Iſidorus & ipſe Aſclepiades, cum traieciſſent mare Aegęum, aiunt ſe vidiſſe in flumine Nilo cæſariem, mira magnitudine & forma. Statim vero comedente vtroque iuxta Nilum (aderat & tertius noſter Philoſophus) accurrit à Nilo cæſaries, vt videbatur, quinque cubitorum: & alia monſtra narrat, Iuxta Heliopolin Syriæ, ait Aſclepiadē in montem Libani aſcendiſſe, & vidiſſe multa Betulia vel bætula, de quibus multa prodigioſe, dignaque impio ore proſequitur, dicitque ſe & Iſidorum hæc poſtea vidiſſe. Sacra progenies per ſe vixit vitam felicem & piam, philoſophicam, diuinarumque rerum inueſtigatricem. ſancto igne aras accenderunt.

a. Hippopotamus, De hoc fluuiatili equo, eadem Plinius Solinus, & Ammianus Marcellinus, & Plutarchus in Iſide & Oſiride, Aegyptijs impudentiā adulare &c.

Pardalis ſemper ſitit, accipiter nunquam, ideoque ratius videtur bibere. *a* Hippopotamus iniuſta bellua, vnde & in *b* Hieroglyphicis litteris crudelitatem ſignificat, patrem necat, matrem violat. Suchus vero iuſtus eſt, quod nomen crocodili & ſpecies eſt: nullum enim animal lædit. Duodecim tempora felis diſtinguit, ſingulas noctes & dies vrinam ſingulis horis emittens, ſemper inſtar inſtrumenti cuiusdam horas dirigens: quin etiam lunæ dies, ait, numerare proprio fœtu. Quin etiam felem ſeptem primo, ſex ſecundo partu, tertio quinque, quarto quatuor, quinto tres, ſexto duos, ſeptimo vnū 558

edere

ſignificare ait. & Clemens lib. 5. Stromat. b Horapollo lib. 1. cap. 56. quem etiam conſule de Crocodilo,

DAMASCIVS.

edere, & tot esse fœtus felis, quot habet Luna dies, Cebus est simiæ species & semen circa Solis, & Lunæ congressum emittit. * Oryx animal sternutans ostendit Sothin oriri. Ne duces eorum pernicios is ciuitati contentionibus distraherentur, prædicebat ex secreta quadam visione. In pariete lumen densum apparet, transformatur tanquam cõcretus in faciem reuera diuinam & supernaturalem, non dulci venustate, sed seuera efformatam, visu pulcherrimam, tamen in seueritate illa blandum quid ostendit, hunc Alexandrini loco Osiridis & Adonidis in Deorum mysterijs coluerunt. Erat in Heraïsci philosophi natura aliquid quod inquinamenta generationis aboleret. Si quam impurã loquentem mulierem de quacunque tandem re audisset, statim ei caput doluit: atque ita viuenti semper quædam diuinitas aderat; mortuo vero, cum lege vsitata sacerdotibus Asclepiades tradere pararet, cum cętera, tum Osiridis vestes, quibus tegeretur † corpus, statim cum lumine è sindonibus vndique arcanæ descriptiones elucebant, & circum has species quædam diuinorum simulacrorum videbantur. Fuit & primus eius ortus sacer & mysticus. Fertur enim ex vtero matris prodijsse, indice silentij digito labijs adhærente, quo modo & Aegyptij fabulantur Orum, & ante Orum Solem natũ esse. Itaque cum digitus labijs adhæreret, sectione illi fuit opus, & labrum semper leuiter incisum permansit, conspicuum omnibus signum inenarrabilis illius natiuitatis. Dicitur Proclus Heraïscum se doctiorem confessus esse. Quæ enim ille sciuit, & Heraiscus norat; sed quæ Heraiscus, non item Proclus.

* *Plutarch. de Tollertia animal. & Aelianus lib. 7. cap. 8. Orygem sternutando canicula ortum veluti venerari, auctores & Plinius lib. 2. cap. 40. & lib. 8. cap. 53. Aristoteli* μονόκερως *est. lib. 3. de part. animal. cap. 2. & lib. 2. hist. animal. cap. 1. Vide Horapollinem lib. 1. cap. 49.*

† ἐπὶ τῷ σώματι

Dicit Anthemium Rom. Imperatorem gentilem, & cum Seuero, qui idola adoraret, sensisse, quem ipse Consulem designat, & inter se occulta consilia agitasse de execrabili idolorum cultu redintegrando. Illum & Leontium, quem ipse elegit cum Zenone Imp. eadem & sensisse & voluisse in impietate, ad eam ducente Pamprepio asserit. * Pamprepij nugas & infidilitatem erga amicos, violentamque mortem, eodem quo alij modo & idem scribit: fuit genere Aegyptius, arte grammaticus.

Anthemius Imp.

* *Suidas videndus.*

Non sum promptus ad rem nartandam, cuius incerta est veritas, & apta ad inimi-
559 citias concitandas. Relinquens igitur Pythium, ad Heraiscum reverti volo Eubœum, cui promissæ capitis comæ in humeros demittuntur.

Phœnices & Syri Saturnum El, & Bel, & Bolathen nominant. Ipse & Asclepiodotus olim eius magistet ad natandũ in Mæandrũ descenderant. Mæander vtroq; medijs vorticibus hauriens sub aquam traxit, donec Asclepiodotus paulum eleuatus, vt possit solem intueri: Morimur, inquit, & aliquid infandum addere potuit. Tum vero repente, nulla aperta adhibita ope, in ripa fluminis iacebant semimortui: deinde animis receptis è mortis fluctibus liberati sunt. Adeo diuinam virtutem in se Asclepiodotus, & quidem in corpore adhuc existens, continebat. Cares illam regionem Apollinis Aulas [id est, tibias] appellabant. Asclepiodotus igitur Aulis domum ad Veneris vrbem, Sole occidente, reuersus est. Statim vero Lunam orientem iam plenam vidit, quanquam non esset in signo, quod è diametro Soli oppositã erat. Sed profecto & hanc imaginem aboleuit, quæ omnia abolet necessitas.

Saturnus. *Maander.*

Alexandrinus erat ratione: quo ad Fortunæ bona obscuris natus parentibus, alioquin probis & pijs.

De Iacobo medico (qui propius quidem genere Alexandrinus erat, longius Damascenus, filius medici, qui quadraginta annos in experientia posuerat, & pęne orbem terrarum exercitatione, artisque iudicio peruasit, qui & Iacobum filium medicam artem totidem annos docuit,) De Iacobo igitur, quemadmodum & alij, mirabilia dicit, quod audiens mulierem sternutantem frequentius, omnes amiserit dentes, hocq; solo accidente, omnia quæ ad mulierem spectant, & formam, coloremque corporis, & magnitudinem, & in anima quicunque naturæ mores magis conuenirent, enunciarit. Iacobi, inquit, pater post multos per orbem errores Byzantium venit, & medicos ibi repperit, qui nihil in arte sua perfecte scirent, nec ipsi experientia, sed ex aliorum doctrina cognouissent: non sanantes, sed nugantes: ambo vero pater, & filius impij erant. Vtebantur illi aduersus morbos purgationibus multis, & balneis. Ad chirurgicam ferro, igneque non admodum erant prompti. Sed & pessima vlcera diæta pellebant, ve-
560 narum sectiones repudiabant. Diuites sanans hortatus est, vt pauperibus ægrotantibus opem ferrent, & ille nulla mercede sanauit, publico contentus frumento. Ait auctor, vidisse se Athenis statuam Iacobi, & visam fuisse sibi admodum ingenioſi hominis, seueri,

Iacobus Medicus.

DAMASCIVS. seueri, & grauis. Hic Iacobus celebris Proclum Athenis ægrotum curans, iussit illum à crambe abstinere, holera plurima comedere. Hic, more Pythagoræ, maluam comedere noluit. Asclepiodotus non omino ingeniosus, vt multis hominibus visum est, sed in dubitationib⁹ acutissimus, ad intelligendū non adeo sollers, neq; ipse sui similis, alioquin & res diuinas, obscuras, & sub intelligentiā cadentes, & eximios illos sensus Platonis intelligebat. ad Orphicam, Chaldaicamq; altiorē cognitionē, quæ cōmunem Philosophorum captum excederet, longe etat inferior. In Physicis omnium sui sæculi erat doctissimus: similiter & in Matheſi, vnde & præter alia magnam ingenij gloriam cōsecutus est. In Morali Philosophia, & quæ de virtutibus est, semper nouum quid inuenire, & contemplationem ad inferiora, visibiliaque trahere conabatur: nihil quidem, vt ita loquar, ex antiquis intelligentijs seruans, omnia condensans & colligens in naturam mundi. Natus ad musicam Asclepiodotus, deperditum tamen Enarmonicum non potuit reuocare, quamquam alia duo cantus genera rescinderet & reprimeret, alterum Chromaticum appellatum, alterum Diatonicum; harmoniam tamen non inuenit, quamuis magades, vt dixit, mutarit, & transposuerit, non minus quam viginti & duas. Causa cur non inueniret, hæc est: minimam moderationem harmonicarum dimensionum, quam diesin, (hoc est, primum sonum, qui in cantibus percipitur) vocant, è nostro sensu perdidit, & etiam aliud genus Euarmonicum simul corrupit. Asclepiodotus à Iacobo medicinam discens ad vestigium illum sequitur, in multis etiam superat.

Asclepiodotus ex Musico Medicus.

Elleborus.

Nam amissum olim vsum albi Ellebori, nec etiam à Iacobo obseruatum, ipse renouauit, & illo insanabiles morbos inusitato modo sanauit. Asclepiodotus nullum è nouis medicis, præter Iacobum, probauit, ex antiquis post Hippocratem, Soranum Cilicem, Maleoten. Quocirca vxorem suam Damianen Asclepiodotus pudicissimam, & quod rarum est, magnanimam, virilisque mentis in administratione familiæ, quemadmodum in consuetudine castam nec voluptariam reddidit. Hierapoli in Phrygia templum erat Apollinis; subtus spiraculum erat letiferi spiritus. Spelunca hæc superne nec auibus præteruolantibus sine periculo est, sed quæcunque illac volant, moriuntur. At ijs, qui sacrificijs sunt initiati, facile fuit ingredi, & in illa spelunca sine vlla noxa degere. Refert auctor se & Dorum Philosophum, cupiditate captos intrasse, & illæsos egressos esse. Dicit scriptor cum tunc Hierapoli dormiret in somnis sibi visum esse Attin, sibique à matre Deorum festum, quod dicitur Hilariorum, mandatum, quod indicabat nostram conseruationem ab inferis. Reuersus itaque in Veneris vrbem narraui Asclepiodoto visionem: Ille rei miraculo obstupuit, & mihi pro hoc somnio non somnum narrauit, & minoris rei narrationem rependit maiore. Dixit se etiamnum iuuenem in hanc regionem venisse, se naturam eius expertum. Bis itaque & ter vestem naribus applicans, ne, licet respiraret sæpius, corruptum noxiumque aërem attraheret, sed aërem bonum & salutarem, quem aliunde adduxerat in veste concludens, ingressus est in speluncam scatentem calidis aquis, sequens semper inuiam voraginem, & ad finē descensus peruenit. Via enim circa profunditatem abrupta est: at tunc ob multitudinem aquarum etiam homini inuia erat. Sed descensor fatidico furore correptus ad finem accessit. Asclepiodotus igitur sapientia sua incolumis hinc euasit, sed & postea spiritum letali similem è varijs speciebus miscendum excogitauit, negligens & philosophorum, sacerdotumque rationes, nihil secus atque * Mysorum, Phrygumque dicta: sed tamen Patricius ausus fuit eodem contra Philosophorum decreta pergere. Quędam dixit: ego agrestis, & rustica sum. Sed surgens è somno, & innitens, inquit, scabello, ciuilis & comis fuit, non solum in serio, sed etiam in puerili aliquando colloquio, vt & iucundissimus cum quibus versaretur, cum vtilitate esset. Deum inuocauit in graui periculo, vt cataractas aquarum quæ adhuc restarent, amoueret. Vxorem vicinam partui vna adduxit. Adhuc in sponda iacenti contigit illi è vestigio Dicen videre, egregiam puellam, expeditam, tunicam sine manicis, lutei coloris, & purpureis clauis exstantibus decoratam: caput vitta ligatū, sine amiculo, vultu nonnihil seuero, & fronte cōtracta. Non aliquid ad illum, sed & ad introitum. Asclepiodotus Procli discipulus, in summis tenebris sine lumine legit, astantesque homines dignouit. Aliquando itaque in Caria ait se caput draconis in agrum Pytheæ Caris cadens, & allatum à Pythea ipso magnitudine maximi taurini capitis vidisse. Refert etiam Asclepiodotum vidisse & viuū draconem sublimem in aëre concretum, à vento conceptum, nubibus condensatis immobilem

Apollinis fanum Hierapoli.

561

564

* *Strabo. Prouerbium.*

mobilem ſtare, & inſtar magni conti extenſum. Hunc itaque & vidiſſe, aſtantibusque monſtraſſe, cumque nubes magis magisque conſtiparentur, feram euanuiſſe. *a* Marinus, inquit, Procli ſucceſſor, genus ducebat Neapoli in Palæſtina, iuxta montem, cui nomen *b* Hargarizus. Deinde blaſphemans, impius inquit ille ſcriptor addit: In quo monte Iouis ſummi ſacratiſſimum templum eſt, ibi & *c* Abraham primus antiquorum Iudæorum ſacratus fuit, vt idem dixit Marinus. Samaritanus initio factus cum eſſet Marinus, eorum opinionem repudiauit, quaſi ab Abrahami ſacrificijs recens in nouã degeneraſſet opinionem: & ad gentiliſmũ ſe conuertit. Veruntamen labori & aſſiduis curis incumbens, multorum etiam ingenioſiſſimorum, & antiquiſſimorum gloriam ſuo nomine Marinus obſcurauit. Noluit vero illum Iſidorus interrogare infirmitate corporis laborantem, metuens, ne homo turbaretur. E dictis tamen & ſcriptis eius (quæ non admodum multa ſunt) facile erat colligere Marinum non fœcundum & probè ſubactum Noëmatum agrum fuiſſe, qui ſegetem ſapientis rerum naturalium contemplationis profetret.

a Marinus Procli ſucceſſor: cuius exſtat de vita Procli illius aureolus libellus.
b Mons in ſacris litteris Garizin. Deut. 11, 29. Iudic. 9. 7. & 2. Machab. 6, 2.
c Abrahamus Patriarcha.
Ex Aeſchyle.

d [Ptolemæus aſtronomicæ ſcientiæ princeps ſcripſit, vt loquitur Plato, placita interpretum ad ſenectutis obliuionem, relinquens ſibi, & condens monumenta] Proclus videns iſtum defluxum corporis, adoleſcenti metuit. Hic igitur mortuus, tunc beatus, anima, inquam, animæque imago apertè mihi in hoc ſcabello ſedenti aſtitit: credere autem oportet ſermoni, quem viſio philoſophi principis confirmat, & recens alterius fama verè ſecundi poſt illum, & inſuper tertius ſuggeſtus, & qui hæc ſcripſit propter eorum quæ nunciauimus, pompam veritatis ſtudioſam. *e* Proclus ea ſpe, quam de ſe concitarat, nec Platonis dignitatem aſpernari, nec Iamblichi, nec Plutarchi iudicium oppugnare, nec ſupra cõmuniter vtile conſilium ſapere potuit: ſed quantum
565 creſcebat inſtituti magnitudo in dicendo, tanto minus perſuadere ſibi patiebatur Iſidorus, quod maius eſſet onus, quam ferre poſſet. Sollicitus vero erat Proclus de *f* aurea reuera Platonis catena, ne nobis vrbem Athenienſem relinqueret. Sollicitus etiam de Marino propter corporis infirmitatem. Verus Philoſophię amor inſeritur, & omni terreno vinculo diſrupto, Athenas odio omnium honorum, diuitiarumq; contemtu venit. Talis etiam Philoſopus *g* Zenodotus fuiſſe dicitur, qui ſolus dignus fuit deliciæ Procli vocari, de quo maximam etiam ſpem concepit, nec erga illum ſuperbe ſe gerebat, neque ſiniſter erat, nec colloquio tumidus, licet præditus eſſet nobilitate imperio parta, & generoſitate morum, apertoq; ſtudio, curaque verborum. Alios ad graue conſilium conuocatos, non modo ſuperabat Theogenes, ſed iam etiam aliquis erat Philoſophus. Diuitiæ *h* ſucceſſionũ [in ludo] non, vt nonnulli putant, temporibus Platonis fuere. *i* Plato enim pauper fuit, & vnum hortum in Academia habuit, cuius prouentus trium erat nummorum. Prouentus vero omnium diuitiarũ ſub Proclo mille nummũ, aut etiam plurimũ fuit, quod multi morientes opes ſuæ ſcholæ relinquerent. Iam enim ad extremum ſermonis, quem reliquimus, deuenimus. *k* Aſclepiodotus omnibus vitæ ſplendoribus ornatus fuit. Nulli eorum connubium obijciunt, ſed ſoli re ipſa philoſophi ad ſummũ peruenerunt. Aſclepiodotus ingenij dextri, gener magni Aſclepiodori per filiam, ſponſus iam erat, vir magnæ diligentiæ. Fons erat aquam ſacram & potabilem effundens, vt quod poëtarum more dixit auctor, os eius, & reliqua facies domiciliũ ſit Gratiarum. Si quando enim & illi re aliqua indiguiſſent, omnes ad illum tanq; amici ad amicum acceſſerunt. *l* Iſidorus multum præſtabat Hypatiæ, nõ ſolum vt vir mulieri, ſed ut geometriæ deditæ re ipſa Philoſophus.

d Ptolemæus Aſtrologus. Tres hic verſus aliunde inculcatos docti obſeruarunt, & luxata multa, ac detruncata in hac ipſa vita.
e Proclus.
f Prouerb. & Homer.
g Zenodotus.
h Retine δίκαιον.
i Plato. Suidas & Laert.
k Aſclepiodotus.
l Hypatia Iſidori vxor.

Seuerianus conſtanti animo fuit, & quæ cum animo cogitaſſet, re exequi paratus, agendo conſiliũ anteuertebat. Itaq; ſæpe vita eius impegit: non enim facile erat creſcere, & ad amuſſim proficere, vt *m* Theodorus Aſinæus, profecit ſub Porphyrio, qui ſtatim initio ſola neceſſaria corpori conferrent, & omnẽ vitam caſtè traducere. *n* Pamprepius breuiſſimo tempore eloquentiſſimus, & doctiſſimus fuiſſe viſus eſt, ſic incubuit primis
566 doctrinæ rudimentis, quas Grammatica & Poëtica docent. Erat natione Aegyptius, & poeticam in patria cum didiciſſet, Athenas profectus eſt: ſed Athenienſes Grammaticũ eum fecerunt, puerorumque ſcholæ eum præeſſe voluerunt. Zeno natura timidus erat, & videns Illum iudicibus charum, & maximæ auctoritatis, ſibi de eo cauit, & quod illi minus fideret, quieſcere non poterat, ſed omnibus modis tentauit, omnesque machinas adhibuit Zeno, vt Illum amoueret. Sed princeps inter

m Theodorus Aſinæus.
n Pamprepius.

eos qui rerum potiebantur Petrus nomine, vir impudens & improbus: cuius erat forte opinionem examinare, ſed forſitan & hic euicerunt Pamprepij lenta ſemper reſpõſa & longius bellum protrahentia. Pamprepius in Aegypto agens, Iſidoro verbis ſignificauit, quod non faueret Illo; ſed iam proditionem molienti ſimilis eſſet, & Romano imperio inhiaret. Hæc rupes ſuperius in latitudinem extenſa, inferius anguſtior quidẽ, ſed quæ ſuffulciat ſuſpenſam latitudinem valde ſublimẽ, ſuperantem ei ſubiectam, & ſuſtinentẽ montis crepidinem, Similem dixeris illam magno collo ſuſtinenti caput ingens, dignumq; viſu. Rurſum ad Iſidorum orationem reuocemus. Non inflatus erat Iſidorus, nec in colloquio difficilis, nec Stoicam * aſſectationẽ ignorauit: nuncq; videbatur hilaris, & lætus, & corpore venuſto, & animo ſurſum erecto, ad hæc alienus à mortis curâ. Improbum hominẽ, & vita infami, contra Athanaſium ſectantem fortiorem ſententiam. Hæc Iuliani vaſculis immiſerunt. Iſidorus arculam, aliaque vaſcula diſpoſuit, vt parata, & in promtu eſſent, tanq̃ in mercatum miſſurus, turbam hominum collectã ad profectionẽ. Imperauit etiam ſeruis, vt iam ſtrigiles pararent, & philoſophos in carcerem denuo coniecit, eo quod ſecundo conuicti eſſent. Iulianus ſilentio excepit, tulitq; in tergo multas plagas tympanis illatas. Nam multis fuſtibus cæſus eſt, nihil omnino locutus, videns ſupellectilia ad nauigationem parata: Cur hoc, inquit, facis? cuſtodes portuum te capient: deceſſit igitur non multo poſt, & domi meæ diuerſabatur. Iuit igitur Athenas, Proclo ſepulcralia cum thure allaturus. Extrema malitia, & incurabilis, meretur ſtatim ſuppliciũ, quæ vero paulatim deflexerit, venia ſtatim digna eſt. Plurimis vero media peccata admittentibus, iuſtitia differt malorum remedia: ſiue 567
ꝙ ſubſidium habeant à virtute, ſi forte effugerint magis ſectiones, & vſtiones: ſiue quod ob facinoris magnitudinẽ feſtinato ſint remedio indigni: ſiue ꝙ quibusdã, anteq̃ peccata puniuntur, pro bonis gratia debeatur. Philoſophorũ faſtus in monendo poteſt etiã virũ barbarũ exaſperare: etſi philoſophi putant tolerare oportere, & caſum æquo animo ferre. In mulierem ſacram, cui miro modo diuinæ autæ particula inſita erat. Aquã enim puram cum infudiſſet vitreo poculo, videbat in aqua poculi rerũ futurarũ ſpecies, & illa prædicebat ex viſione, quæ omnino futura eſſent: huius experimentum nos quoque cepimus. Anatolius Ioannem flagris cæſum bonis cum exuiſſet, ſtatim vitam finijt. Conueni neceſſario Emeſionem. Non enim ęquo animo tuliſſem eius * ſtultitiam, ſed legatio adire me compulit. Arabiæ aqua ſtygia ſubterlabens exonerat ſe in * Boſtra Arabiæ, quæ ſub Seuero Imperatore in ciuitatem redacta eſt, cum olim præſidium fuiſſet, in gratiam vicinorum Dionyſiorum à Regibus Arabicis muris cinctum. Cum intellexiſſet Io toties decantatam, & nomen ciuitati ab œſtro bouis inditum eſſe, amauit illam propter originem fabuloſam quæ eſt * de Io vagante. Hic vero cognouit eſſe Theandritem Deum ſpecie virili animisq; vitam caſtam inſpirare. Dicitur in eo loco aqua Stygia eſſe, in quo Arabiæ campus eſt, qui ab ortu Solis Diam vſq; deſertã vrbẽ extenditur. Deinde repente hiatus aperitur in immenſam voraginem, ſaxis vndiq; impendentibus, & aliquibus plantis ſilueſtribus, horridis, & incultis è petris naſcentibus opacatur. Deſcenſus à ſiniſtris ingredienti anguſtus & ſcabroſus, longus ſtadijs quindecim, niſi ꝙ nõ ſolum viri, ſed etiam feminę valde expeditæ illã ingrediantur. Deſcendenti horti & agri plurimi in ſequenti valle occurrunt. Sũma pars & anguſtiſſima, habet receptaculũ, quo omnis vndique aqua ſtygia influit, quæ quod ab altiſſimo loco fertur, in aëre ſpargitur, deinde iterum inferius concurrit. Spectaculum hoc, & naturę opus religione plenũ, & terribile eſt. Nemo eſt, qui viderit, quin timore ſancto repleatur. Quædam è donarijs 568
quæ aquæ inijciuntur, deferuntur in profundum, tametſi leuia, quibus ipſe Deus propitius eſt: quib⁹ vero minus, ea licet grauiſſima, ſupernatant, & expuitur foras admirando quodã modo. * Iurare per campum illum & aquas, incolæ experimento edocti horrent, quare minimũ iurant. Si quis aliquando peierauerit, intra annum corpore hydrope tumefactomoritur, nemoq; vnquam pœnam euaſit.

Fertur & Bacchus Lycurgum & cęteros Arabes comites eius vino domuiſſe, cum ex vtre exercitum irroraſſet hoſtilem, vnde & vrbem Damaſcum appellauit. Quidam vrbi nomen à quodam gigante tribuunt, cui nomen Aſcus, quem Iupiter illic domuit; alij alias huius nominis rationes reddunt. Auctor ex hac vrbe originem duxit. Vt ſtudium aptum ad Rhetoricam, omnemque curam ad os, & linguam conuerteret, ab anima autem

* malim ἐυῤῥεια. Aqua ſtygia.
* Boſtra ciuitas.

Ad Homeri locũ reſpexit Iliad. 6. ver. 37. & ibid. Euſtath. & Mela de Alpheo.
* Ouid. Metam. Horat Lamb. & Girald.

* Virgilus VI. Aeneid. v. 323. Cocyti ſtagna alta vides, Stygiamq; paludẽ, Dijcuius iurare timent, & fallere numen. At Iuppiter lege veluti ſolus iurat. Stygij per flumina fratris,

Per pice torrentes, atraque voragine ripas. lib. 9. & 10. & 12. Aeneid.

tem rerum ſanctatum, ac diuinarum cogitationem auertere. Hæc, inquit auctor, intelligens, aliquando oratorias exercitationes reliqui, & ſic nouem anni elapſi ſunt, viximus ſimul omnibus & noctibus & diebus, menſes octo. Videram, inquit, Bætulum in aëre motum, veſtibus interdum tectum, aliquando vero etiam manibus medici portatum. Nomen medici, qui Bætulum geſtabat, erat Euſebius, qui etiam dixit accidiſſe ſibi aliquandonec opinanti ſubitum impetũ errandi ab Emeſa vrbe, pæne media nocte, quam longiſſimè ad montem illum, in quo Palladis templum veteri magnificentia conditum eſt, & iuiſſe ſe ſe celerrime ad cacumen montis, & ibidem tanquam è via feſſum deſediſſe, & vidiſſe globum ignis celeriter decidentem, & Leonem ingentem in globo conſtitutum, & illum ſtatim euanuiſſe: ſeque, igne iam exſtincto, ad globum cucurriſſe, & illum tanquam Bætulum accepiſſe, & rogaſſe cuius Dei eſſet, & reſpondiſſe illum eſſe Gennæi. Gennæum Heliopolitæ colunt, erecta quadam Leonis forma in templo Iouis. Iuiſſe eadem nocte via non minus quam decem & ducentorum ſtadiorum, vt aiebat, continuo. Euſebius non erat dominus * Bætuli motuum, vt alij aliorũ, ſed hic pete-
567 bat, & orabat: ille vero locũ dabat oraculis. Hæc, & multa ſimilia nugatur dignus profecto Bætulijs lapidibus: quin etiam formam eius deſcribit: Globus quidem, inquit, egregius, colore ſubcandido, diametro longus palmo, ſed interdum maior apparebat, interdum minor, interdum purpureus, & litteras oſtendit nobis in lapide deſcriptas, idque colore Tingabarino, vt vocant, & in muro fixit. Vnde ſciſcitanti oraculum dedit, & vocẽ emiſit è tenui fiſtula, quã interpretatus eſt Euſebius. Vanæ mentis ille alia multa miranda de Bætulo narrat. Equidẽ putaram diuinius eſſe oraculum Bætuli, Iſidorus dęmonium potius eſſe dixit. Eſſe enim aliquem dæmonem mouentem illum, non vnũ ex admodum materiali, nec omnino immateriatis, nec omnino puris: Bætulorum alium alij incumbere, vt ille criminans dicit, Deo Saturno, Ioui, Soli, & alijs.

Emeſa vrbs.

** Heſych. Gyrald.*

Maximinus inquit, religione erat gentilis, oculis adeo terribilibus, vt intuentium auerſaretur oculos. Cuius ſibi conſcius, vt plurimũ terram, non ipſos homines obuios reſpiciebat, & etiam multa vidit viſa, quæ alij nõ videbant. Poterat & dæmones noxios immittere, & aliunde immiſſos coërcere. Cum impiè quid ageret Byzantij, gladij pœna affectus eſt, nec philoſophicã vitam intelligens, ſi quis è multitudine iniuriam ei inferret. ignorabat ciuilia, & grauia negotia. Cunctatio longior ei fuit, quã ſpes feſtinandi in Cariam vel Athenas ferret. Venio ad precationes, quas ad Deum habuit, & Cyllenio tardante, & negotia differente, nihil Iſidorus perfecit, parcens precioſiſſimæ rei, *iuxta ſententiam ſapientis, tempori. Videns meipſum diuino lumine illuſtratũ, quantã putas animi contentionẽ fuiſſe? Inſanus factus cum eſſet, arrepta ſecuri, ſibi virilia amputat. Et ego hæc Iſidoro nunciaui, qui ſemper ſapienter, & diuinitus ſacris ſermonib⁹ attendit, cũ putaret ſe de corpore periclitari. Hoc vero exemplũ proprię voluntatis eſt, hæc grati animi ergo, pauca pro multis reddenti. Nauigabamus Samum, corpus vero tumebat à pedibus infra incipiens, vſq; ad inguina & verenda: conſopitus ſum in naui: deinde in ſomnis polluor, vittam, ſacrã veſtem, ſtolam, faciei ſimulacrũ, faſciam. Tantum philoſophiam audimus contemni nunquã Athenis, quantum vidimus vituperari ab Hegia.

Maximinus, an hic Imperator? Vide exitum.

* *Vide Monoſt. & Stobæum, πολυτελέσατον ἀνάλωμα χρέους.*

* Archiadas patrem & alios multos ſuperabat, non parũ virtute. Philoſophica minus
568 curabat, tanquam adeo ineptus, propter patrimonium blandiens, vita pius ſi quis alius. Eupithius ingenioſior erat, moribus tamen idiota: imo etiam idiota & ſimplicior: imbecillum illius erat corpus, & non multum à morte ſeiunctum. Hic quidem ſtatim ægre audiuit defenſionem, quaſi ſpei illius conſilium ſpecioſum non ſatisfaceret. Talia multa dicens & occinens, perſuaſit * Marinus Iſidoro, vt reciperet decrerum de ſucceſſione, & ſucceſſor creatus eſt. nomine magis quam re ipſa, Platonicæ doctrinæ. Quod ſi diuinior res eſt, vt tu ais, Hegia, (dicebat illi Iſidorus) ſacerdotalis adminiſtratio, idẽ ego affirmo: ſed primum homines eſſe Deos futuros neceſſe eſt. Ideoque & Plato dixit, maius bonum homini accidere non poſſe, quam philoſophiam. Sed hoc contigit nunc † ſtare in acie, non nouaculæ, ſed vltimæ reuera ſenectutis. Ignorabat ſe aggredi ad corrigendas res incurabiles & nequiſſimas, nihil amplius vero profecit. Vere ineunte, mortuo Marino, voluit Iſidorus Athenas deſerere: monebat autem Syrianum & Hegiam Iſidorus, quam neceſſarium ſit, Philoſophiam labentem reſtituere.

* *al. Archidas Hegiæ. Vide Suidam.*

* *Marini ſucceſſor Iſidorus.*

† *Vide ap. Platon. & prouerb.*

[*Quæ verbis ornata prætermiſſa ſunt, ea neceſſe eſt cum excerptis coniungi.*]

Per artem quandam dubiam, & extra humanam ſpem conſtitutam, in ſecretis arcana

DAMASCIVS.

pro ſe ipſis diuinæ ſpei quærentes, & pro alijs Aegyptijs, totius ordinis. Sed hinc alicunde à tertio ortu, qui circa mundum eſt ligare funem reuocatæ ſeruationis. Seuerus Patricius Rom. & alia narrabat multa Alexandriæ agens, & lapidem ſe vidiſſe, in quo Lunæ erant mutantes variè formam ſecundum Solem, quandoque creſcentes, interdũ decreſcentes; lapidi ipſe etiam Sol inerat. Vnde dicuntur hi lapides Synoditæ vocari. & dixit ſe etiam Solarem lapidem vidiſſe, non qualem multi vidimus, radios ex ſeſe aureos effundentem, ſed diſcum Solis forma in medio lapide eſſe, & inde ignis globum videri, ab illo vero radios exilire, vſque ad circumferentiam: eſſe enim globoſum, & integrum lapidem. Vidiſſe & Lunarem non aqua maceratũ, qui deinde exhibet Lunulam, & ideo aquilunarem vocatum: ſed natura ſe vertentẽ ſecundum motus Lunæ. Mirabile eſt hoc opus naturæ, ſed multa obſcura & nõ inrelligibilia de eo narrantur. Multi dicunt perijſſe Aegyptium. fama tamẽ ſalutis nuncia vulgabatur, & forſitan res inuoluntaria ſit, & idem fortaſſe etiam rebus immortalibus accidat: optima monens, & oratione hortans eos, qui in opere torpeſcerent. 569

Seuerus Rom.

Animi ſpecies tres. Plato Velſius in Cebetis tabulam.

Cum tres ſint animæ ſpecies, triplex etiam politicæ ratio, quarũ quælibet tres illas habet, ſed vna præcipua forma eſt, à qua appellatur, ac prima quidem rationem ſecuta eſt ducẽ, cuiusmodi vita & Reſp. ſub Saturno fuit, quæ aurea ætas dicitur, vel genus proximum Dijs, vt fabulę modo poëtæ in tripode Muſæ ſedentes tradunt. Alia quæ iracundia inflammata, in bella & pugnas ruit, & vt ſummatim dicam, principatus & gloriæ cupiditate æſtuans: cuiusmodi fuiſſe audiuimus eam, de qua crebræ narrationes hiſtoriarum. Alia, quæ appetitu regitur, luxu & delicijs diffluens, corrupta, abiecto & muliebri animo ignauiæ dedita, incerta ſorte iactata, auara, vilis, ſeruilis, qualis nunc eſt hominum vita. Propendebat in peregrinationem non vanam, aut delitioſam, inhiantẽ hominum ſubſtructionibus ſpectandis, aut vrbibus magnis ac pulcris: ſed ſicubi quid mirandum audiret, vel auguſtum, ſiue occultum, ſiue apertum, ipſismet oculis videre volebat. Ipſam animam in ſacris precibus totum diuinitatis oceanum eſſe dixit, primo à corpore in ſe collectam: deinde à ſuis moribus recedentem, & à rationalibus notionibus deflectentem ad res, quæ menti cognatæ ſunt. tertiò diuinitus afflatam & mutatam in inſolitam ſerenitatem, non humanam, ſed Deo conuenientem. Hunc laudans Iſidorus in ore habuit. Cõmodior enim perſuaſio, peæceptioq́; præ alijs materijs, vulgo ab hiſtoria, & maxime à recentiore potius quam antiquiore, & audientibus aliquid notius afferens. At illi in diſciplinis etiam Aegyptijs Iſidorum ſocium, ſodalemq́; aſſumſerunt inueſtigandi veritatẽ ſacram, quæ in profundo lateret, & illis ſæpe in quæſtionibus antiquæ ſapientiæ lumen accendit. Omnis illi ſolertia non à libris & diſciplinis alienis per memoriam ſuppetebat, ſed habitum quendam firmum, & fœcundiſſimum, qui omnia comprehenderet huius veritatis, ab initio habuit. Et occidet hominibus, vt qui diuinum eius ortum ferre nequeant, coactus eſt curam filiorum gerere, vt bene inſtituerentur. Verborum in explicando parcior fuit, quam vt ſatis ſenſa animi explicaret: neq; enim natura, exercitatioq́; eum hic deſtituebat, ſed ſtudium ipſe ad perſpicuitatem conuertebat. Nominum concinnitatem & oſtentationem alijs relinquens, rem ſectatus eſt: non plura verba loquutus, quam ſenſa mentis eſſent, neq; plura ſenſa, qnã rerum natura pateretur, Iuſtitiã, quæ Deum veneratur, in lucem ferens. Gaudebat Iſidorus viſo Proclo, ratus in eo ſe venerandũ, & grauem Philoſophiæ vultũ verè videre. Cum etiam Proclus Iſidori faciem vt diuinam fuerit miratus, plenamq; intus Philoſophiæ vitæ. Saluſtius nõ amplius forenſi, ſed oratoriæ arti intendit animũ. Publicatas etiã Demoſthenis orationes memoriæ mandauit omnes. Adhæc ſatis erat diſertus, non recentiores ſophiſtas imitans, ſed cum vetere ſcriptionis ſplendore certans, orationesq́; ſcripſit non multo illis inferiores. Nudis pedibus orbem terrarum, vt fertur, ambijt. Ἔδη, capit pro ipſis delubris, Ponitur eadem vox & pro ſtatuis: item pro templi pauimento. Millies inſomnia vidit, vt vno verbo dicam. Semel vero etiam verum viſum apparuit hominem circumſpiciens, pro accuratè contemplans, prętęr conſuetũ morem loquendi. Liberi erant ab humanis impedimentis, quæ plerunq; ſunt. Nemo in diuinis rebus adeo hebes eſt, quin ſentiat omnẽ Dei vim maximè autem in puniendis improbis. Non aberrarer à vera Muſa, vel à ſacra veritate. Socij alius opinionis, & ſectatores, & ad Philoſophiam roborabantur, quanquam initio philoſophandi dexteritatem non aſſequerentur. Voto vſus, ad familiarem humanumq́; ſenſum à portentoſis 570

Aurea ſacula.

ſpectris

ſpectris redijt,& elocauit ad tempus matrimonio aptum. Sed etiam Philoſophiæ induto pallio,tanquã ſponſa philoſophica in diuinis rebus exercente religione,& quæcunq; efferri,& quæcunq; non efferri poſſunt. Ille Aphrodiſiadem ſeceſſit,& cum vxore ſine liberis vixit. Hilarius philoſophus, amans voluptates venereas, Proclo non eſt vſus magiſtro. Dixit perſuaſum longiorem ſibi fore in corpore vitam,ob dexteritatem vxoris:& hæc dixit, non gratum ſibi eſſe confitens, vt alicui videri poſſit, ſed ægrè ferens
571 moram in corpore, & ad vxorem referens, quantum homini licet,mortis dilationem, vxorisque laudauit facilitatem,& collætatus eſt. Deus primam matrimonii ſpem miſeratus, dedit illi ſignum futuræ ſtirpis, & tandem vxorem ſuam maritus grauidam vidit. Aſclepiodoto tenebræ, quo minus legeret, impedimento non erant. Narrauit & alia,quæ audiiſſet,& de eius viſu multa digna admiratione. Vox cuiuſnam eſſet incertũ, nauem ſiſtere iuſſit, & de ὁμμαχόϊον eſt, quod ipſi videmus & audimus. Et vſq; ad mortem caſtus vixit,nec quiſquã eſt,etiam inter inimicos, qui eum reprehenderit. Marinus inepto ingenio, nec excellentem Parmenidis expoſitionem præceptoris ſui tulit, ad ideas verò cõtemplationem demiſit,à ſupernaturalibus vnitatibus: Firmi & Galeni notionibus vt plurimum motus,aut incorruptis conceptibus mentis beatorũ virorum. Iuſtitiam coluit,& quæ Philoſophum decent, nõ adulatorios mores,aut ſordidos. Marinus propter ſeditionem Athenis Epidaurum ſeceſſit, ſubodoratus,inſidias vitæ comparatas. Marinus & ipſe Proclus non vna ſolùm, ſed ambabus manibus Iſidorum amplexi ſunt. Proclus videns illius animi indefeſſam alacritatem, diſcendi ardorem inſatiabilem,multas in illius animum deriuare doctrinas & ſacras & philoſophicas gaudens perrexit,ſinus mentis illi pandentis,& audiendi cupidinem adferentis. Ceſſit metuens vtriuſque reprehenſionem, querelam, & indignationem. Concitauit incredibilem quendam motum,eumq; non à natura profectum. Fuit ſanè Attica mulier,quæ multas norat artes perſuadendi, vt ipſe docuerat, non vna manu, vt loquimur, ſed ambabus largiens. Talis fuit corpore & animo, vt ij, cum quibus colloqueretur, quando tempus erat,ſeueritate & cõſtantia morum verborumq; obſtupuerint. Gratioſus erat apud gratioſos. Loco philoſophiæ, otiiq; felicis,ad rempub. ſeipſum,& ad magiſtratus contulit. Natura contentioſus erat,& inſuperabilis in quauis re,cui animum applicuiſſet. Glorię amãs ſi quis alius,obiurgatoriis verbis,operibusq; vſus, & quæ virtutẽ animi foras producerent Cũ ſuperioribus ſemper contendit. Solus voluit in pretio haberi,cùm deeſſet illi comitas,qua ſuperiorem reuereret: plurimi verò reſpiciendo ad antiqua ſperabant.

Hilarius. Vide Suidam.

Aſclepiodotus ſup. pag. 561.

Marinus.

Proclus.

Pamprepius inſtrumentum idoneum fuit neceſſitatis reflantis honeſtati. Procedente tempore dixit, pro eo quod inſtat.

Pamprepius.

Damaſcius enumerãs eos qui ſacram & indiſſolubilem fidem noſtram inſanè oppugnarunt, etiam vt apparet, inuitus & coactus veritatis vi hæc ſcribit. Conatus eſt Iulianus Imp. ſed vltra quatuor annos non progreſſus eſt. Cogitauit & idem poſtea Lucius dux militiæ Byzantij ſub Theodoſio,qui conatus Imperatorem interficere, in palatium venit,& ter tentans gladiũ educere, perterritus deceſſit. Vidit enim repentè mulierem inuſitatę magnitudinis, & terribilem, à tergo Theodoſium amplexantem. Poſt hæc magnus orientis ductor Zeno id conatus eſt, ſed violenta morte præpeditus fuit. Nam cadens ex equo crus comfringens exſpirauit. Deinde Seuerianus noſter ciuis noſtro tempore, cum aliis nonnullis compluribus, parum abfuit quin multaretur morte propter conſciorum perfidiam, & aliorum fortaſſe, & Armorichi filij Aſperis, qui coniurationem Zenoni detexit. Præter hos & Marſus & Illus, quorum Marſus in ipſa rebellione, morbo extinctus eſt. Illus verò comprehenſus gladio necatus eſt. Caput in hoſtium exercitum iaculatur, ſupernè è rupe præcipitatur. Ammonius amans turpis lucri, & omnia ad quamcunque vtilitatem referens,paciſcitur cum eo, qui tunc inſpecturus venerat, quænam eſſet prævalitura opinio. Supellectilia etiãt omnis generis librorum,cum liberis operã dabat gratia reipub. Verbis primum, inquit auctor, ſpecimen edidi, Rhetoricæ pallium induens: quare erat pallium etiã oratorium,vt philoſophicum. Natura homines otioſæ vitæ,virtutem tribuũt, quum meo quidem iudicio ſic ſe non habeat. Virtus enim in media repub. in ciuilibus officiis & ſermonibus verſans,animum ad fortitudinem exercet, & experientia magis confirmatur quid ſanum ſit, & integrum: quidque fictum & adulterinum latitet in hominum vita. Hoc omne reprehenditur, & citiùs emendatur: Boni verò & vtilitatis quantum eſt in rebus pu-

Damaſcius.

Iulianus Imp.

Theodoſius Imp.

Zeno.

Ammonius.

publicis, quantum & cõfidentiæ, & fortitudinis. Quare orationes priuatim habentes, & multa optimè & grauiter de iuſtitia & temperantia philoſophantes, ad res coacti deſcendere, valde ineptè ſe gerunt. Proclum Athenas ire adhuc in corpore exiſtentem. 573

Proclus.

Agapius inſtar cubi, Græcè prouerbium.

Agapius grauis ſimul & facilis, antiquam linguam ſupra vulgarem imitatus, omnes in ſe Byzantinos conuertit. Admirationi fuit Alexandriæ diſertis hominibus: omnibus enim artibus inſtructus erat. Volebat Grammaticos, & Rhetores examinare & iudicare, &, vt paucis dicam, in ſapientia quadrangulus eſſe videbatur, & etiamerat.

Geſius,

Magnum honorem Geſius conſecutus eſt, non ſolùm quod arte medica valeret, & docendo & operando: ſed etiam ob omnem aliam eruditionem, Dialecticis ſeſe inſtruens.

Domna Iſidori vxor,

Iſidoro Domnam vxorem ducente, natus eſt filius, quem Proclum nominauit. Domna quinto poſt partum die mortua: maritum philoſophum mala fera, amaroque coniugio liberauit.

Æſculapius.

Æſculapius Beryti non eſt Græcus, neque Ægyptius, ſed aliquis Phœnix indigena. Nam Saduco nati ſunt filij, quos Dioſcuros Cabiros interpretantur. octauus natus eſt Eſmunus, quem Æſculapium interpretantur. Hic viſu pulcerrimus, & iuuenis, qui viſus admirationem excitaret, quem, vt ait fabula, Aſtronoë Dea Phœniſſa mater Deûm adamauit. Solitusque in ſaltibus venari, vt vidit Deam ſibi inſidiantem, & ſe dum fugeret inſequentem, & iamiam comprehenſuram, pudenda ſecuri ſibi amputat. Ipſa hoc caſu dolens, & Pæana vocans iuuenem, recreatum vitali calore in Deos retulit, à Phœnicibus Eſmunum vocatum ob calorem vitæ. Alij dignantur Eſmunum octauum interpretari.

Octauus filius Saduco erat, qui in denſis tenebris magnam lucem accendit. Hanc iuuenis orationem exceperunt, & valde admirati ſunt Mariniani. Nondum tamen difficultate argumenti rupta: me orationis vis attraxit, vt ad ſequentia me ab illa reuocarem, & inſtante vita, eos ſucceſſores imitarer, quos Proclus elegerat. Quodque nouum auditu, cum generoſa, ſolidaque grauitate videbatur præſentibus gratus. Plurima conatus ad communem auditoribus vtilitatem, interdum verò iocando de illa grauitate remittens, & peccantes ingeniosè carpens, vt riſu increpationem tegeret. Altitudine & longitudine egregius, vt antiqua & fabuloſa iam vera ſint, & à me petebat occultam admiſſionem.

Theoſebius. hæc eadem ſupr.

Theoſebius caſtitatis annulum, quem accedens vilis quiſpiam dedit, adornans vxori dedit, dicens: Olim tibi annulum dedi coniunctionis filiorum procreandorum, nunc tibi do temperantiæ, qui tibi ad caſtam domus cuſtodiam adiumento futurus eſt. Illa verò libenter accepit, & reliquo tempore cum viro caſtè vixit. Hoc munimento non in vxore ſolùm, ſed etiam in ſe magnitudinem animi teſtari ſolebat. Etenim iuuenis cùm eſſet, teſtatus eſt etiam ipſe, eruditionis certamen ſubiiſſe ſe cum hoſtibus, qui generationem procurarent, tam extrinſecus imminentes, quàm intus proditionem molientes. reclamans autem omnibus ſenſibus, maximè tactui reclamabat. Hunc enim eſſe reuera terreſtrem, rebellem, trahentem animam ad perennem fontem generationis. 574

HIMERII SOPHISTÆ

CCXLIII. *Declamationes.*

LEGI quaſdam Declamationes Himerij Sophiſtæ.
Ex oratione Hyperidis pro Demoſthene. Ex Theoria.

Suſpecta & periculoſa omnibus hæc deliberatio eſt, magnamque habet difficultatem, antequam auditori perſuadeat. Ad populum hæ duæ habitæ, & quàm optimè elaboratæ: ſiquidem non ſimplicibus, & nudis nominibus vtuntur, ſed iis, quæ emphaſi quadam conſilium clarius exhibent.

Huius Declamationis hoc proœmium:

PHILIPPVS, Athenienſes, non Demoſthenem ſolum hoc vno edicto, ſed & reliquos veſtros Oratores, qui cum illo ſe totos reipub. dederant, exiſtimauit ſe ablaturum. Hactenus quidem Philippum Attica prohibuimus, vbique ad hæc vſque tempora libertatem integram cõſeruauimus. Nunc enim ſponte calamitatibus premi

velle

velle videbimur, nec Philippi imperium detrectare, qui ad barbaros primùm conuersus,& totam illic regionem depopulans,deinde ad vicina vrbi noſtræ, totiſque Græciæ loca vndecunque nos infeſtans deſcendit, venatores hac in re callidos imitatus, qui eo tempore tantùm feris parcunt, quo ſe ad venandum magis comparant. Nihil tamen nobis vt victis eripuit, nec Peloponeſus perfoſſa, neque ruina Phocenſium, neque
575 Eubœa cum Medorum trophæis tyrannide oppreſſa, nec Atcadia in ſeruitutem redacta, nec Elea Fortuna, nec noſtrum imperium coëgit immutare. Quin & tentatam Cherſoneſum cognoſcimus, & Helleſpontum inimicum habebimus. Quænam obſecro, peſtis, aut terræ-motus tot ciuitates exinaniuit, tot nationes euertit, ac perdidit, quot ipſe Philippus, eiusque tempora ? Probè enim ſciuit fore, ſi quis Demoſtheni auſcultauerit,nihil ſe vnquam hoc impediente conſequi,nec eorum,quæ habet, quidquam occupare poſſe. Nec dona ſolùm dat ad vrbes corrumpendas,proditorum conſiliis excitatus, neque ſolùm præmia pro patria noſtra proponit, neque modò in populum improbos inducit, ſed in oratores ac rhetores dolos machinatus eſt, quam rem omnes feſti loco, ac veluti Panegyrin duxerunt, tum ille non verbis, ſed more ſuo tacitè cœpit nocere. Imponebat etenim mari terrã, ſuperq; medios montes nauigabat, *Fort. de Xerxe.* terræq; vice mari,marisq; loco terra vtebatur, & vrbs in triremes pro Attica demigrãs, omnia quæcunq; in palatiis ſolent, ſuper aquam exhibuit. Non Macedones finibus inſiſtunt ſuis, prius ſcilicet clementer exactis tributis à nobis cõſeruati,ſed exacta ciuitate noſtra ex imperio, irrepſerunt in eum locum, quem nobis maiores noſtri reliquerunt.

Quænam Philippum lex ad mare duxit, & illud elementum contingere coëgit, cui non multum diſſimilis eſt?

Quandoquidem enim lex, & rerum occaſio idem poſtulant, vtilitate incitatus vtrique morem geram, quando aliud vſus ſeu occaſio, aliud leges ſuadent, Omittens legis verba, vtilitatem ſequor.

Et quis veſtrum ignorat, quomodo illi olim noſtris legislatoribus valere iuſſis, & Solone, Dracone,aliisque omnibus neglectis,Macedonum Philippique amicitiam, legis loco,& patriæ, reique precioſæ duxerint.

Infamia notatum à Deo[pro in columna triumphantem]ob ea quę auſus fuit. Suſpectum habeo Æſchinem. Turbat enim me comœdia Phocenſis, quam nobis non in ſcena adumbrate, ſed re ipſa egregius ille hiſtrio,tertias partes ſortitus, exhibuit.

Veruntamen cùm hęc ita ſe habent:hominem riſu excipiunt,& Piſiſtratum ſępenumero appellant, neque erubeſcunt, vt ignauum, & mollem ſcommatibus petere, nunc etiam metuentes ne tandem etiam vrbem tyrannide opprimat, quæ maximè à ſe mutuò differunt.

Qui integris claſſibus ad reges è Pyræeo delatus eſt.

Hæc corrumpunt rempub. Philippo verò viam ſternunt.

Ex oratione in qua Demoſthenem inducit de reuocando Æſchine conſultantem: vulgato rumore Alexandrum exſules reuocaturum.

CVM vtrumq; acerbum ſit, & edictũ ſponte ſoluere,& hæc ſuſtinere præter voluntatem ex mandato, minus malum exiſtimaui ſponte ſoluere, quàm inuitè tolera- *Æſchines.*
576 re. Nam fieri quidem poteſt,vt hoc aliquando humanitatis gloriam conſequatur: qui verò aliis obediunt,ſibi ipſis infamiam, imperantibus verò honorem conciliant.

Æſchines confert cum regibus ſermones pro ſuggeſtu, & poſt exſilium propter Cteſiphontem amplius ſollicitat reges.

Homo vniuerſam Aſiam armis peragrans, & ingenio id demum adnitens, ne habeam cum quibus contendam.

Per eos tantùm elatus eſt Philippus, per quos Græcorum animi deciderunt : à quibus commilitones,loci opportunitates, omnis fortiter gerendarum rerum occaſio data erat.

Thebanorum quidem calamitas aduocabat Græcos : Alexander verò hanc vrbem *Theba.* poſt Thebas reuerebatur, quanquam & tunc aliquid habuerit, quod vrbi huic obiiceret. Non enim Thebanorum victorum ſacra excluſimus, ne ad eorum lamenta Bacchum hymno inuocaremus. Quemadmodum enim vrbs, ſi vir ſincerus compareat,qui gratiam queat referre, gloriæ particeps futura eſt, ſic & malo referente gratiam, infamia notatur.

Neque

Neque alio ſcribente, & contra leges agente, ego obmutuerim, ſed conſcenſis roſtris Solonem inuocans, & rempub. compellans, dixerim: Leges non abrogo, neque exſules recipio ex mandato, ac ne iubente quidem Phocenſium percuſſore, neque fœdus ineo, ſed quamdiu portus habuero, quamdiu robuſtam ætatem, quamdiu trophæa numerauero, quamdiu adhuc vna è Pyræeo triremis adducetur, non deſeram leges, neque rempub. relicturus ſim, nec patiar huius ciuitatis gloriam diripi, nec veritus Fortunæ caſus, ego ipſe mihi manus inferam, antequam ſeruitutem videam. Redeat igitur Demoſthene, non Alexandro iubente, Æſchines, præter legem agente oratore, non imperante rege, redeat quaſi exſul miſericordiam conſecutus, non tanquam ex præcepto nobis metuendus. Hæ Athenienſium voces è quibus vrbem agnoſco. Vos enim eſtis, qui pro inſtitutis maiorum, & pro libertate, terra mariq; trophæa fixiſtis. Tanto exercitu aduenit Xerxes, terram & mare permutans, vt petentes glebam & cyathum loco concionis in barathrum coniecerit. At ipſa ciuitas elementis his fortior permanſit. Quoniam licet aliis, vt ſic dixerim, ſingula eorum, quæ geſta ſunt, eadem natura eſſe videantur, ſpecie tamen diſtinguuntur: verbi gratia aliquis proximum percutit: in certamine ſi vicerit, coronam habebit, extra certamen pœnas dabit.

Athenarum laudatio.

Deplorauimus vrbem hanc olim à tyrannis euerſam, tamen vltrò quàm defendere debuimus, eam Medis incendendam tradidimus. Ille cum Philippo, etiam poſt calamitatem Chæronenſem, ſocietatem non iniit.

Fuit nobis aliquando illa conſuetudo, vt Græciæ præeſſemus, & pro libertate contra tyrannos depugnaremus.

Ortum à Miltiade hæc lex habuit, floruit ſub Themiſtocle, peruenit vſque Cimonem, ſeruata eſt ſub Pericle, culta ſub Alcibiade, & ego eam ſeruatam voluiſſem, ſed libidine aſſentationeque proditorum abrogata eſt. Imperio alios exuimus, non contradixiſti, à patrio more diſceſſimus, non conqueſtus es. 577

Non ceſſit vrbs noſtra Lacedæmoniorum vrbi ad Siciliam. Verùm tota inſula vnam ætatem extra patriam tranſegit: vrbs verò hæc etiam ad Occidentem prudentia inexpugnabilis permanſit.

Fac, ſi libet, improbũ eſſe Æſchinem, perniciem Phocenſium, proditorem Thraciæ, interitum * Cerſoclepti, & ſi quibus aliis nominibus iniuriosè populum tractans, appellatus eſt. Athenis enim ſemper vnà cum fertilitate contra Græcos, ô Athenienſes, ſuccreuit & vitium. Multos quidem degeneres ſæpenumero vrbs cõſeruauit, non eorum factionem probans, ſed calamitatem miſerata. Nemini vnquam contra leges, quamdiu prudentiam retinuit, ſubiecta fuit. Quin igitur non iam ante denuncio, quin vita prius decedo, quàm videam hanc vrbem ſeruitute oppreſſam. Ego idem ipſe ſanè non talem eſſe rumorem exiſtimo, qualem nonnulli fingunt, primùm Alexandri mores conſiderans, & quiſnam ille ſit, qui ſimul & aggreditur & perficit: imò verò rebus, quas aggreditur, famam, & eos qui nuntiant, anteuertit. Cùm alia multa, magnaque opera ſua, quæ adulatores confingunt, celeritate potius, quàm virtute eos, quos adoritur, antequam adeſſe diceretur, & viſus fuiſſe audiret, ſuperans, confecerit inſtar fulminis, & tonitrui, quod ſæpe antequam exſpectetur, præcedit. Sic Sardes occupauit, ſic Cariam euertit, ſic Lyciam diſtraxit, ſic Pamphyliam inuaſit, ſic viderunt eum Cilices, ſic incubuit Perſis, ſic Darium perterruit. Et, proh dolor, quàm vicina etiam calamitas! Sic & Thebas diripuit. Sic cecidit vrbs illa in vmbilico Græciæ, antequam audiiſſem, cumq; ego adhuc calamitatem eius ignorarem, ſepulchrum ſuorum facta eſt. Hoc autem impedit, quo minus primum proſequar. Secundò verò ſciuit Alexander, quamuis eum quis admodum rebus ſecundis ebrium putarit &c. Cur ergo † non tollo trophæa? cur columnas non euerto? cur inſcriptiones non expungo? Nam hæc omnia virtutis memoriam exiſtimo continere, vt iuſtis in honorem, deterioribus in opprobrium cedant.

* περσοκλέπτου.

Alexandri Magni laus.

Thebæ.

† καθαιρῶ *emendo.*

Meritò Salaminij Variam poſt pericula porticum admirabantur. Nam quæ in terra ſuperfuerant reliquiæ, eas in mari pro hac conſumpſerunt. Parnaſſus contorſit in mare montis vertices, & partibus ſuis loco telorum pro hac gente pugnauit. Diuiſerunt Græci inter ſe pugnas, & diſtribuerunt cum elementis & officia, Lacedæmonij terra, nos mari pugnaturi, illi trecentis hominibus Tharmopylas, nos totidem triremibus omnes Græciæ aditus occluſimus. Nemo verò erat, qui poſſet reſiſtere adoleſcenti illi Ma- 578

Pœcile porticus Athenis. Vide Æmiliũ Probũ. Vide inf. in orat. proxima. Seneca rhetor in Suaſoriis.

illi Macedonio, totum qua patet orbem peruadenti, & penè contriſtanti ipſam fortunam iiſdem rebus ſecundis quibus ille nos infeſtat.

Hic regi promiſſiones explens, re infecta rediit, ſed id commodi accepit, vt ſeruaretur.

Semper quidem vos faciles tyrannis præbuiſtis, vt illi quidem diteſcant: ciuitas verò bonis ſpolietur. Neceſſarius quidem metus, tandem ſerò, lenteque admodum Æſchinis conſuetudinem retinete, vrbis triremes incendent, non per Antiphontem, aut alios occultos, vt prius, ſed per ſe ficta improbitate. Populus Athenienſis licet famam Indorum vt arma & bella metuat, Æſchinem reuocat. Negligit reuocare Ariſtidem, qui non propter delictum, ſed virtutis nomine exſulauit. Si enim Solonis legibus parerent, iuſtum certè non proſcriberent.

Plutarchus in decem Græciæ oratoribus. Vide Plutarch. & Corn. Nepotem ſeu Probum.

Iacet Babylon, cæſus eſt Darius, Indos euertit, Perſas ſubegit, ſoli Athenienſes virtute ſua reliqui ſunt, quorum robur toties Perſæ experti ſunt, quoties pugna contenderunt.

Ex Declamatione cui titulus eſt: Epicurus prouidentiam negans, impietatis accuſatur.

EX THEORIA.

SCIVIT Rhetorica ſibi philoſophiam materiam dicendi parare: ſublimior enim dicendi vis, inſtar tyranni eſt.

Exordium orationis.

DISCET nunc apertè Epicurus, ſi antea ignorabat, non doctus, ſed conuictus, prouidentia regi vniuerſum. Quod enim mali condemnentur, puniantur, & pœnas luant, manifeſtum eſt indicium non naturæ temerè ac fruſtra ruentis, ſed legis atq; inſtituti, & rationis adminiſtrandi, & hoc amplius, ipſius prouidentiæ eſt argumentum. Iam itaque aliquid, Athenienſes, commemoratione dignum accidit. Venit in iudicium Epicurus vultu ſubtriſti, & ſuam, quam de voluptate habet, opinionem tetrico vultu corrupit. Duplici de cauſa odio digniſſimus, cum quod aliter doceat priuatim, tum quod aliter publicè exhibeat. Ibi enim voluptatem quidem iactat, vt iucunditatem ex omnibus rebus colligat: hic verò grauitatem mentitur, vt iudices conciliando ſurripiat. Nouum ſanè iudicium, homo propter naturam mundi iudicatur, & peruerſus ſophiſta, propter prouidentiam pœnam ſubit. Perit omnis virtus per doctri-
579 nam Epicuri, & ſermones. Pereunt concilia, & iudicia, honeſtatis præmia, improbitatis ſupplicium, quin & ſupra cœlum euadit impietas, nullusq; eſt locus qui impudentiæ & audaciæ Epicuri ſit expers. Et hac de cauſſa, antiquis philoſophiæ veſtigiis inſiſtere erubuit, & eandem quam priores † ire viam neglexit. Eorum porrò animi anguſtiam potiſſimum incuſat, qui à nobis propter doctrinas impias puniti ſunt, quare omnes adhuc impietate longo interuallo ſuperare parat. Cur nõ accuſetur, qui tale ac tantum nomen auſus eſt ſibi affingere? at vbi hæc profitetur? Vbinam conuenit & commiſcetur voluptas laboribus, fortitudo deliciis? Academia lupanaribus, philoſophia potationibus, temperantium vita cum impudicis adoleſcentibus? & quid prædixit, quid auſus eſt? bellum & arma vniuerſæ naturæ legibus indicit, contra omnem ætatem dementiam effundit, & de impiis ſectatoribus eos plurimũ colit, qui voluptatem ante alios demirantur.

† *Sic Lucretius & ipſe Epicureus*: Auia Pieridum peragro loca, nullius ante Trita ſolo -

Prius verò defenſionem eius conſideremus, an doctrinæ eius pœnam exigis? minimè, ſed impietatis. Licet enim docere quod libet, impio eſſe non licet. Si probare potes non eſſe eos impios in verbis, verba non damno: at ſi verbis ineſt impietas, non propter illa pœnam dabis, ſed eo magis puniere, quia ad impietatem confirmandam his verbis vſus es. Non enim pœnam in iudicio dabit, ſi quis, etſi liceat vti ad ea quæ oportet, ad rem non conuenientem verbis vti velit: contra verò, ſi rem honeſtam inhoneſtis verbis inquinarit, ob verba pœnam luet. Vocamus huc in iudicium oratores, & ſi quis lentus acceſſerit, frequenter communi ciuitatis ſuffragio vel inuitus ad dicendum cogitur. Venit aliquis iuuenis vel iuuencula (nam ob hanc ætatem præclarus ille conuentus ordinatus eſt) in venerandam Epicuri ſcholam, audacia ſuperat ille Ixionem, ferocia Salmoneum, temeritate Tantalum: ſed hæc in fabulis, & per

vmbram vix credimus. Sed non in fabulis Epicurus, verùm in doctrinis actionibusque hos superare conuincitur. Quibus in locis hæc illi ausi sunt? alius in montibus, alter in saltibus, ille in barbaris quibusdam & abiectis regionibus, vt etiam locus veniam peccatis dare videatur. Verùm Epicurus hæc docet Athenis, Athenas cum dico, pietatis caput intelligo. Num tibi videtur Socrates, quem imiteris, dignus? Et quid dignum, inquit, cur reus sim commissi? Hoccine mihi ais, Epicure? maius iam crimen est, non impietatis modo, sed quia nunc etiam nouum adiungis. Vnde iam duplici de causa reus factus es. Aras non euertisti? at eas frustra esse ostendisti, cùm prouidentiam è rerum 580
natura tollis, ob quam aras exstruximus, sacrificia noua non introduxisti? at omnia sustulisti. Non absoluatur Epicurus, quia non eadem quæ priores de Diis sensit. Fieri enim non potest, vt vnus in vrbe ciuis omnibus modis sit impius, si verò vnusquisque pro his quæ fecit adducens ea quæ non fecit, suppliciũ euadet, quis impietatis pœnas dabit? Cùm nulli sint omnino impij, & liceat reis pro malefactis benefacta proferre. Non sunt à sapientibus hæ frustrationes † admittendæ. Non enim adhibẽda defensio est eorum, de quibus quis non accusatur. Verùm de quibus coram iudicibus accusatur, & ob quæ disceptatores sedent. Illi verò, æquissimis omissis, ad facillima dilabuntur. Æquissimum enim est obiectum diluere: facilimum ea defendere, de quibus non accusatur. Si igitur quia pœnas nondum dedisti, ideò prouidentiam negas? rectè iudicasti: sin propter naturam vniuersi, stultè. Sed vnde hanc de atomis * & Chao adeò trito opinionem inuenisti? inordinata quædam volutio, & motus hoc vniuersum turbat, & antiquum chaos est, & tuis verbis antiquius, neque definitis naturæ legibus obtemperat. Porrò autẽ omnia ordine procedunt, quod maximum prouidentiæ argumentum puto, omnia scil. conseruari: nam inordinatio corruptionẽ: ordo verò conseruationẽ inducit.

† ἀφαιρεῖσθαι *H. Steph.*

* χαρνεῦ *emende* χάος.

Quid adimis Delphis, sicut & cœlo, prouidentiam? veruntamen mouebatur Parnassus, & contra Persas iaciebatur: montium verò vertices pro telis torquebantur. Cecidere autem Persæ, in petris sepulti. Verùm cùm Epicurus hæc in Deos dicere audeat, montes non concutiuntur, non Hymetus euibratur? non fulmina, non tonitrua hunc vnà cum Academia hominum oculis eripiunt. Callidum Deorum inuentum intelligo, hunc vestris iudiciis reseruarunt, vt Athenienſis Senatus eadem quæ Pythius vates Apollo decernat. Si vel tantummodò scribere ausus fuisset, quantum satis esset ad tollenda prouidentiæ signa, puniendus fuisset vt impius. Si autem in eam ipsam prouidentiam impius sit, cuius simulacra sunt cœlum, terra, elementorumq; naturæ: an parcemus tanquam modicum facinus patrarit? Bene enim est, inquit, improbis: at quænam tamen maior improbitate infelicitas: malè verò est sapientibus. An aliam felicitatem putas virtute meliorem? ita non vna est cuiusq; hominis vitæ ratio à natura & voluntate: sed diuiduntur quidem hominum intentiones: tribuunt verò vnicuique proprium sibi finem. Nullus imperium omnium ambit sapiens, cuius possessores plurimi beatos prædicant, nec, si minus consequatur, damnum putat. Quid ergo spectat, quid in- 581
tendit, cur laborat, cur noctu vigilat, & interdiu studet? Vt virtutem consequatur. Hanc quomodo obtinebit? & qua ratione diuinæ illius prædæ compos fiet? Opibus & diuitiis non acquiritur virtus, neq; corporis robore. Omnem enim oleagineam coronam excedit. Virtute bellica? Et quænam trophęa clariora quàm q̃ de vitio statuuntur? Non igitur sapienti pauperi paupertatem obiicias: non enim spectat diuitias. Neque ægrotanti inualetudinem exprobres, siquidem melior pars illius salua sit, neq; improperes, si à ciuitati imperãtibus vincatur, quandoquidem etiam fortioribus superior est. Tantum enim abest, vt vir sapiens horum possessionem sectetur, vel se infelicem, si careat, existimet, vt etiam aliqui maximè eorum, qui sapientia & virtute claruerunt, iis se sponte priuarint, quo liberi ab omni externo impedimẽto, immortalis virtutis diuitias emerent. Anaxagoras omnia patriæ pascua dimisit, reipsa declarans quænam agricultura sapientibus conueniat. Vltrò Democritus morbum conciuit, vt pars melior sana esset. Quid ergo prouidentiam incusas, tanquam non rectè quid sit iustum distribuentem? Si enim omnia externa bona despiciunt, quomodo non habentes molestè ferant? vel vt assequantur laborent? Quis enim diues nõ existimet opes maximo impedimento esse. Diuinarum autẽ & humanarum rerum cognitio, & talis ac tantæ sapientiæ magnitudo, tibi ne videatur superuacaneum quid mercaturã facienti, & sarcinã sollicitè gerenti, & onus ei, qui honores ac magistratus in ciuitate sectatur? Non ergo eos infelices

Orig. lib. 2. cõtra Celsum. Lactan. lib. 3. de falsa sap. c. 23. Plut. in vita Periclis.

appellato

appellato, qui omnium sunt felicissimi, neque fortunatos, qui ditissimi sunt, neq; pauperes quorum thesaurus * immortalis est: neque ignobiles & abiectos, quos pro Diis habemus. Sæpe enim multi improbi sunt voluntate, ab aliquibus tamẽ vtilitati potius quàm veritati seruientibus laudantur. Libenter sanè eos interrogarem, qui sapientibus infelicitatem exprobrare student, an tales fuerint antequam sapientes fierent, an verò postea felicitatem amiserint. Si prius non est, non est virtutis culpa: sin verò ex quo sapientiam acquisierunt, non ea quæ desiderabant, sed ea quæ non desiderabant, amiserunt. Hic verò calamitatem illam deridet, & in iudicio hanc consuetudinem exsibilat. Nam quibus nihil eorum, vt puto, quæ antea solitus erat, obiecit, his quia neque imperium obiecerat, sperarat fore, vt idcirco non maiori pœna & supplicio dignus exsisteret, quoniam tanta, & talia fecisset, quorum exempla non possunt reperiri.
582 Sin hi qui maiora ausi sunt, quia maiora commiserunt, pœnam non luent, quænam ratio est eum puniri qui minora commisit? Quid autem? Si eos dimittamus, qui præter solitum nihil fecerunt, nonne fiet omnibus potestas volentibus committere quæ non consueuerunt, quandoquidem & primo eadem ausis impunè cessit. Non enim oportet magis criminum exsuperantias iudicia tollere, quin potius eorum causas exsistere æquum est: quod opera simul & voluntas odio habeantur. Velle enim nouum flagitij genus addere iis quæ commisit, duplici nomine reprehendendus sit, cum quod nefas patrasset, tum quod ea committere, quæ antea nemo ausus sit: at nihil te eorum quæ antea commiseris, fecisse inquies. * Ipsum acceptorum infortuniorum excessum narras. Qui verò in recentioribus malis non habent quos imitentur, intolerabilem miseriam suam existimant, eo quod sociis iis in rebus, quæ illis aduersæ fuerunt, prospere cesserit. * * *

* * * * * * *

* ἀδάνατον.

* *Al. Aduersam mihi fortunam obiicis.*

De patre diuite, adoptatum filium pauperis, mœchum cum matre deprehensum, occidente.

ALIQVISNE iniuriam à filio accepit? non & mulier violata est? an ab vtroque damnum illatum est? nunquid & stupri causa cædes facta? quis necis auctor exstitit? mitigatur dolor quia ignoro. Audet adulterium committere, & occultis dolis honestam familiam euertit. Non tamen tantum malum maiori quodam malo grauius reddit, filium adiiciens matri, & illis mœchantium corporibus leue reddens adulterij crimen, Fortunæ bona sortitus est? at non & intactam eius domum relinquemus. Non ego frustra minatus sum, ô diues. Capti, prostrati sumus, obmutescimus, & Resp. memoria excidit. Cædibus nobis vocem eripuisti, & tragicis illis actionibus facundum hoc os obturasti. Vix quæ dicenda sunt profero: in posterum non amplius ciuitatis orator futurus, sed meæ solius calamitatis. Cuius sunt hæc facinora? nonne omnia tua? nonne mea illa quidem dextera, sed tuo consilio omnes perierunt? Nondum id, quod caput est malorum, commemoraui: spectacula, inquam, claræ illæ tuæ scenæ, quæ suo tempore acta sunt. Quam lætum finem tragicis addis infortuniis, & iis calamitatem auges, quibus in comœdiis luctus leniri solet. Sic igitur omnia quæ contra nos adornauit vndique colligens proferens profert. Quid de paupertate diceres? an, quod
583 nullus prohibet, lex accuset, ac condemnet? Dein me interrogat, num liceat puerum necare, num liceat proli, quam suscepisti, iniuriam facere? Si autem vtrumque lex permittat, & quod licitum est, assumpsisti, & quod non licet coniunxisti, non per vtrumque absolueris potius, quam pœnam subibis eorum, quæ huic adiungis, & quæ non licent, licet mihi, inquit. Diuitis hæc verba, & tyrannicæ superbiæ responsum. Ego verò tibi benignè atque humaniter respondeo. Dabis enim pœnas dum hi iudices sedebunt. Nosti quid hominem absoluat? facere licuisse. At si licentia abusus es, hanc punio, quod hac occasione omnem licentiæ naturam exuerit. Pulchrum est commisceri, sed tum demum, id suspicione vacat. Sin autem domum quis perfodiat, insidietur vxori, cognationem violet, familiam corrumpat, fictam humanitatem simulet omni odio plenam, quæ adiunctam interim iustitiam non habentia, permissu quodam fiunt. Hæc quod eam assumpserint quo videntur minus reprehendenda, eo sunt iniustiora. Sed adoptandi forte gratia quærebas filium, cur non ante partum vo-

luntatem tuam indicasti? aut cur adhuc puerum post partum non postulasti? an fortasse neutrum horum volebas? Sed defectu hæredis apprehensum non indicasti? nonne secundùm leges adoptionem feciſti? Hæc nobis quis respondebit, contra leges factã non esse? Impudens meretrix per fraudem ausa est,& infelix puer in miseram matrẽ execrabili amoris scypho miserè inebriatus est, & patris dextra malis artibus in cariſſimorum suorum cædem conuersa est. Lugeo igitur eos quos non vt hostes necaui,& lacrymans victimis assideo, quas legitimè factas putabam, quemq; ante cædem adulterum exiſtimaui,hunc post cædem filium agnoui. Nunc omnino vulneratus es, nunc & fascias sepulcrales accipis,fili.Extremũ te inuocabo non nominibus,quæ per adulterum sortitus es,sed quæ per generationẽ nostram. Non enim tu meorum calamitatũ causſa,sed alius. Libenter autem hoc primum quæsierim à diuite,bonisq; moribus,an contra improbus iuuenis fuisse ei videatur? Si enim bonus,non obscurum est,cuius hæ sint factiones: sin improbus erat,patri reddi oportebat. Deinde num sciuisti hæc eum patrare solitum: an sciens prudens non prohibuisti? Si enim ignorabas, ad patrem custodiam pertinere dicis:si verò sciebas,vt verisimile est,futura adhuc nec facta prohibere debebas.Hoc enim curæ,illud nequitiæ indicium est:hoc beneuolentiã, illud simulationem declarat. Adolescens est,omnem culpam sustinet. Si enim emittere vocem voluisset, si aliquis Deus (qualia multa apud poëtas audimus) illum tam diu reliquisset, dum iudicio sisteretur, nonne in mediis vulneribus & plagis clamaret?ego adulter,ego præuaricator improbè diues. Serò enim me appellationes eas,quæ tibi conueniant,docuisti,sed misertum,in- 584
quit,te cladis satis indicasti,cupiens à te adolescẽtem paternis sepulturis dignum reddi, opportunè sanè. Non enim fœdus seruasti, & tunc in mentem tibi venit coniungere cognatos, quando implacabile bellum in gladio & adulterio collocásti. Sic dicat, & scribat, & vitæ paternæ seriem inueniat, plura signa non petam è vestigiis totam naturam deprehensam. Fac morbo & peste exstinctum efferri, plorabo vel tunc agnitum, cum mihi nomen patris solo sepulchro seruaueris. Erit mihi solatio filium morbo extinctum non in tragœdia ad Manes mittere. Nunc verò, ô tragicam, ô immaturam, & crudelem signorum declamationem! Iam agnoscere filium coactus sum, quando
* παιδοκτόνος. ignorare præstitisset: & tum demum patris nomen asciſco, cùm filij * percussor deprehendar. Sine me solum adulterium deplorare, des in vno dramate infortuniis meis locum? Quid autem me diuersis poëtis tradis? Quid ad singulas meas calamitates scenam, & spectacula adornas? nunc verò numerum calamitatis meæ vidisti, & tum adimplere sepulcrum meum cupis, cùm familiam exhauseris. Sepelire meum vis filium? Honestè quidem: non enim mihi contentione cessisti. Permitte me fortunam meam deplorare: at tu interfectum si lubet terræ manda, atque illi pro sepultura da fascias. Tuæ enim manus hoc sepulcro dignæ sunt. Vnde autem funus efferam? E domo? Et quodnam sepulcrum hac infelici domo dirius? Hic infelicia corpora, & sacer sanguis ab omni parte effusus est, multaque cædes (triste spectaculum) in medio iacet: hanc domum dirarum, dæmonum, ac furiarum ambit cohors. Nunc verò (prô malorum ingentem cumulum) in filium armatus est pater, mater in nefario cum filio congressu per vim occisa. Sed, ô hostem, bello, peste, tyrannide grauiorem, & magis patriæ, quam familiæ nostræ proditorem, quam pro quibus meritis ciuitati gratiam refers? pro imperio, pro honoribus, pro his quibus te talibus ac tantis indignum sæpissimè dignum exiſtimauit, illam in theatrum produxisti, & ciuitatem feciſti tanquam tragœdorum argumentum. Calamitas quidem mea vitæ meæ terminis definietur: at tua flagitia, tuique mores cum ciuitatis vita interibunt. Tu verò dic,& scribe,decerne, & constitue: & hanc primo, si lubet, legem ferto. In posterum in iudicio pauper non loquatur, loquenti pœna irrogetur, inter plebeios referatur. A 585
te verò (quid enim tibi amplius verbis & syllabis opus est?) manifestior ob eam calamitatem lex scripta est, splendidè tibi exstructus est suggestus, hoc exemplo omnis pauperibus præcisa est lingua. Tu dic solus, impera solus, nemo contradicet, forsitan neque humilia deinceps tractabis, neque vno tribunali tuam potentiam definies. Sed statim sublimiore quàm his tibi opus fuerit scena, & dramatibus infandam tragœdiam repræsentantibus. Vt verò magis omnes terreas finge, & pinge iniuriam meam, & imagine meam calamitatem exhibe. Difficile est artem, quæ rei naturam adeò atrocem effingat, reperire: nihil tamen horum malorum non

audet

audet *a* diues. Adeſte quidem ex prato alicuius Furiæ, ac Erynnidis pigmenta atq; colores; ſupponatur autem tabula dira & nefanda compoſita materia: ſeruiat picturæ ignis, qualem vltores huiusmodi cædium dæmones ſolent excitare: quęre pictorem tragicum quidem arte, & *b* manu, animo vero magis tragicum. Iube vero ſeriem fortunarum mearum in *c* tabula depingat, nihil ante narrationem pingat, neq; dicentem, neq; concionanté, neq; coronatum, nec quidquã eorum quę fortunatis ſolent accidere. Plena ſit tota meis calamitatibus tabula. Primo pingatur infelix pater, ſuis manibus infantem *d* in ſolitudinem ferens, deplorans, lugens infortunium, exiens, rediens, deponens, attollens, cedens naturæ, & rurſum neceſſitate victus; imitetur pictor, quoad eius fieri poteſt, ſermonem gemebundo vultu, vt omnes per picturam verba intelligant. Dein pinge inſignes illos amores: potiſſimum vero nihil in depingendo filio temere fingas, fac illum tardum, mox rem aggredientem, reſpuentem, animo perturbatum, metu autem coactum, refugientem adulterium, nondum intelligentem, quia à matre cogitur, Stet & alibi infelix anus, & eam, ſi lubet, amore correptam deſcribe iam rugoſam, & crinibus canam, vt rei nouitatem magis obſtupeſcas. Venias demum ad picturę caput, arma infelicem pauperem in cariſſimos, & talia excogita, quæ licet ficta, crudelitatem tuam valeant explere. Impone denique dramati finem, teipſum ſcilicet in cæde ſignis quibusdam eminentem, ridentem, hilarem, & quaſi re bene geſta exſultantem. Serua & mihi per Deos aliquam partem tabulæ, ne quis quæſierit vbi in-
586 felix pauper? quomodo vixit, qua ratione poſt tot caſus vitam egerit. Verum non hæc tibi perpetua fuerit felicitas, ô diues, & te opottet dramatis partem eſſe. *Nemo vnquam inſignem aliquam ſpectauit tragœdiam, in qua* Tyranni non è priſtina fortuna exciderint.*

HIMERIVS
a H.ST. πλαστίῳ

b χεῖρα H. ST.
c Venuſta tabula pictura.

d εἰς τὴν ἐρημίαν

* Iuuenalis Sat. x. v. 112. *Ad generum Cereris ſine cæde & vulnere pauci, Deſcendunt reges, & ſicca morte Tyranni.*

Ex Declamatione cuius hæc inſcriptio: Athenienſes poſt Medicum bellum, contra Barbaros bellum decreuere. Quo cognito, Rex accepta damna, ſi bello abſtineant, reſarturum ſeſe promiſit.

Aſſentientibus Athenienſibus contradicit Themiſtocles.

PROOEMIVM.

NVnquam adducar, vt credam, Athenienſes, regem in nobis tentandis finem facturum, etſi inuenerit ciues noſtros arte militari ſuperiores. Equidem nihil admirandum puto, ſi Rex eadem rurſus attentet. Qui enim in timore ac *paupertate verſantur, quid mirum ſi ad artes confugiant, quo ſuæ medeantur calamitati? Quare non hoc omnino abſurdum eſt. Iuſtius vero quis Oratores noſtros admiretur, ſi nos prodendi occaſionem ſibi adhuc eſſe putarent, quando ne Rex quidem ipſe potentia ſua nos fortiores eſſe negat. Decet autem nihilo nos inferiores exiſtimare illius de nobis viri exiſtimatione. Abſurdum enim eſt nos Barbaros armis ſuperare, conſilio autem ijsdem inferiores eſſe. Quin & has de nobis omnibus voces Dijs ſignificauit, & Pythium Apollinem de triremibus conſului. Quid freta propter me turbas? Quid montes ſecas, vt inſtar maris ſeruiant? Quid terra tegis vndas? ſine ſtet Athos, nec montibus, ſed mari innatet claſſis. Quod licet horum exiguam habuiſti rationem, minimeque curaſti, cœleſtia vero & ſuperna caue ne attingas. Non iaculis mihi pro die noctem inducas, neque è ſagittis exercitus tui nubes denſa Solem cooperiat. Sed nihil intentatum relinquis, vt nimirum Athenarum ciuitas Medorum hiſtoriæ partem aliquam obtineat. Viſuses fama ipſa terribilior, quod experientia didicimus, nunc in continentem terram miranda illa facinora, nunc in mare grandium rerum conatus tuos transferens, & nunc quidem in flumina copias, nunc in Solem iacula, in fluctus flagra mittis. Mons procellis agitatus nauigatur, fretum integrum ponte commiſſo pedibus traijcitur. Per medium Athon nauigant triremes, in fluctibus currentem Medorum vidit equitatum Helleſpontus. Trecenti Spartani erant milites, auxiliares copiæ, reliqui vero diuerſarum erant gentium. Sciuimus bellum periculoſius priori te conflaſſe, non mille & trecentas ad vrbem triremes adducis, nec fluctus terra tegis continente, neque terram militi-

* *Perſius:* Magiſter artis, ingenióq; largitor venter.

HIMERIVS.

bus anguſtam tuis reddis, & elementa tuo vſui loco moueri cogis. Nouiſti enim me his 1587
omnibus fortiorem exſtitiſſe. Babylone copias adducens vrbem oppugnas, & per præcones nos machinis tuis adoriris, & gloriam, præcipuum Reip. noſtræ ornamentum legationibus perfringis, non autem trophæis terra mariq́ue erectis, hæcq́ue beneficij & gratiæ nomine appellas. Si illa ſcribenda exiſtimetis, quæ manibus facienda ſunt, at quæ ſcripta ſunt non facienda, vt illuſtres veſtris appareatis decretis, factis autem diſſimiles: Benè habet. Hic conſilio egregius, geſtis non ita excellens, nunquam perfectã laudem reportauit, ſed ſemper * cum exceptione laudatus eſt. Nam finem omnes, vt conſilium admirentnr, exſpectant. Hic autem à rebus experimentum capiens ob hæc vtraque, quæ optimè tenet, ſuſpicitur: ob ſententiam cum iudicauit: dein ob factum cum decreta factis non coarguit. Libenter autem eos, qui contradicunt, interrogarim, vtrum, cum bellum confirmaueramus, contradixerint. an quietem amantes conſentire cum conſultantibus dignati ſint. Si non contradixerint; non modo nobis, verum etiam ſibi ipſis repugnantia facere videntur, his eos accuſare nitentes, quos in iudicium vocare ſtatuentes, dum res proſperæ eſſent, ſilentium indixerunt. Neque enim è prauo ingenio libentes ſe vtilitatem occultaſſe dicent. Verum ſi contradicentes cauſa cecidetint, quomodo non ignauiæ rei hæc iterum aggredientes dicere, quæ prius qui auſi ſunt, minores eſſe contradicentibus conuicti ſunt? Si vero diſſoluimus, quæ decreuimus, non erit vtique obſcurum, nos & nimiæ facilitatis ſimul & temeritatis crimen ſubituros: temeritatis quidem, quod initio cum oporteret inueſtigate vtile tunc non potuimus: nimiæ facilitatis cum ea quæ decreuimus ſtatim, & extempore commutauimus. Nondum maximum crimen dico, quia videbimur neceſſitate victi nobis ipſis velle aduerſari, quod ſane inexcuſabiles nos reddit. Cum igitur non ſit ferendum eis qui peccarunt, etiam ſublato tali crimine, quomodo non ſimul venia indigni videamur, turpitudinem mutare lucro. Si quis vero commilitonum huius vrbis donis à rege acceptis, ciuitatis decretum ſoluere aggrederetur, vel ſocietatem frangere auderet, nunquid iraſceremini, & pœnam à ſoluere volentibus quæ decreuiſtis ſumeretis? Equidem omnino ſentio. An vero cum alijs veſtra decreta frangere non permiſiſtis, hoc vos feciſſe videbimini? Et in quibus alio faciente ſupplicium non omitteretis, in ijs vos vltro delinquere cognoſcemini? Porro autem cauendum eſt, ne omnia, & reuera mala, & quę mala putantur agamus, ea autem cauenda ſunt magis de quibus alium antea accuſauit. Nam de quibus qnis ſemel vt malis conqueſtus fuiſſe deprehenditur, & iterum eadem facere conuincitur, & inimicus, & ſeleratus eſt: ſceleratus quidem ea faciendo, 588
quæ facere non oportebat: inimicus vero, cum ijs illos prohibere nititur, quæ, licet verbo odiſſe appareat, operibus tamen diligere videatur. Dic, ſi lubet, legislatorum verba, numera deinde, ſi cupias, ciuitatis trophæa. Nam omnia ciuitatis facinora bene geſta militares leges appello. Quid iam omnibus his effectum eſt? non paciſci ſcilicet cum Barbaris, gentem alienam execrari, implacabile bellum cum hoſtibus exiſtimare? & ſane merito. Quos enim naturales hoſtes arbitrabantur, ab his aliquid detrimenti ſemper exſpectantes, lege cohibuerunt, ne quid mali paterentur, maximum vrbis præſidium eorum infidelitatem exiſtimantes. Solent enim ſcelerati homines, & lucro dediti ſpecie amicitiæ lucrari plura, quam tunc cum aperte bellum denunciant. Athenienſium ſtatuta Pythia oracula nuncupo. Perſa non vno tempore aut vno momento, neque hoc modo belli tempore hoſtis noſter, ſed omni urbis noſtræ vita, non Platæas modo dirnit, & populum vltro ad bellum pro libertate ſuſceptum exterminauit. Non enim hæc animo voluentes, quæ Rex aduerſa habuit, illum crimine liberare debemus, ſed ea reputantes, quæ victor feciſſet, eandem illi pœnam irrogare oportet. Neque iuſtum eſt eadem nos victores perpeti, quæ ab ijsdem victi ſubijſſemus. Hic vero ſtatim antequam hoſtes inducerent, à quibus circumuenti erant, irrumpens, & vindictã exigens, neque tempus defendendi ſui illis dedit, & magnam ſibi, ne quid pateretur, ſecuritatem attulit, & quibus ſemel irrupit, his in poſterum à victis omnem acceſſionem circumſcripſit. Dona, inquiunt, populo miſit Rex. Cyrſili mihi verba dicis, & mali nuncij ſucceſſor es. Et hæc auſus es Athenis dicere, vbi & alterum id prius dicentem ſepeliuimus. Cum vero ignoremus quo modo naualis pugna iudicanda ſit, non ſane honeſtum eſt, ob quæ ſtudia laudati videmur, & in quibus nati ſumus, iam ea hoc conſilio obliterare. Nam quibus initio exigua virtutis cura eſt, non magna his per-

* πρὸς ἐπαίνῳ ἀμφίβολος.

euntibus

euntibus iactura fit: quibus vero virtutis tanta ac talia ſtatuta ſunt exempla, ſi priorem gloriam poſterioribus actionibus repudiaſſe arguantur. Omnes enim mihi Xerxi propinquiores ob munera & beneficia. Atque etiam ſi gratis donum dediſſet, eſſet forſitan iuſta quædam cauſa ijs qui Regi patrocinantur, quanquam hoc neque Athenienſi-
589 bus dignum ſit. Si remunerationem ab vrbe petat, manifeſtum ſane eſt nihil vtique gratis dediſſe, quando pro ijs rependi ſibi mutuum cupiat. Si vero ab eo ſimpliciter donante non eſt æquum accipere; quanto minus par eſt, quando non gratuito donat, ſed remunerationis eiusmodi gratia, qua ſatis teſtatur, ſuum velle penſari beneficium. Agedum promiſſa hæc videamus. Ea, inquit, reponam, quæ bello deieci. Hunccine mihi bellandi prætextum dicis, & pugnæ potius, quam fœderis teſſeram profers, nec vides ijs verbis, quibus regi vrbem conciliare niteris, nos ad bellum magis excitari? O quam diuerſa ſunt hæc verba? perditorem eundem vocas & amicum, interfectorem & ſocium, eandem legis epiſtolam plenam iniurijs, & donis, permiſcens mere mala & dona, beneficia, & damna: Barbaros, & Græcos. Hoc ſtudes vrbis commodum videri quærere, ſed verius illud, cum vrbis noſtræ ruinam regi honoris initium facias. Quid ergo ad triremes non vadimus, ſed ſuſtinemus regem patriæ ruinam afferentem? Sed & hiſtoriam noſtram curioſe Xerxes quæſiuit, quaſi & cum vrbis præconijs bellũ ſuſceпturus. Quare ſi ab altero iniuriam, ab altero beneficium accepimus, illum quidem vt hoſtem tractare, hunc vero vt beneficum remunerari oportuit. Quod ſi vtrumq; idem præſtitit, vtrum decet beneficium attendere pro ijs quæ promittit, vel pœnam exigere, cuius accuſatur iniuriæ? Quæ ſunt, quæ ille læſa dicit? per has litteras beneficium * dicis gratia pollicetur, Athenas omnino reſtauraturum ſe ſignificat; hoc ſcilicet obſcurè dicitur, licet aperte verbo nominare non audeat: *Athenas*, inquit, *reſtaurabo*. Tu vrbem Palladis? Tu ciuitatem Theſei, & Cecropis? deinde Erichthonij & Cecropes, & Theſei, & Codri obſcurabuntur? Hæc omnia ciuitatis Xerxi debebunt? conditor, dux, laudum, præconiorũ materia? Hei mihi his malis! Victus à me Xerxes capit vrbem. Quid vero & noſmet contra Græcos iubet pugnare? Non enim æquum nos illi, qui circum hanc vrbem mira edit facinora, non venire auxilio: & merito. Non enim tum aciem dignam erectis trophæis inſtruemus. Xerxe duce vicinis noſtris bellum inferentes, propter quos viſus eſt Perſis non victor, ſed tanquam exſul & fugitiuus, his vrbem cõdere, & his benefacere cupiet? Quod ſi putaret acceptam cladem armis inſtaurare poſſe, exercitum adduceret, non autem legatos mitteret. At cum viribus diffidat ſuis,
590 fraudem pro armis adhibet. Cum autem copias recenſuiſſet, tum demum fraudem armorum loco produxit. Quin etiam vrbem hanc apud cæteros Græcos infamem reddere contendit. vt nos eorum auxilio deſertos redderet, & nobis ſolis bellum poſtea inferret. Et ex his verbis patet donum * dicis gratia offerre. Illius erat manifeſte litteris inſcribere hanc velle ſe vrbem inſtaurare. Hoc autem non declarans, ſimpliciter ſe damna bello illata reſarturum dicit, aduerbij amphibolia, quę mala cogitauit, epiſtola ſignificauit. Quod autem erat vrbis noſtræ inſigne? magnificentia ædificiorum, antiquæ vbicunque virtutis teſtimonia, naturæ ornatus, maius vrbi addit ornamentum quam artificium. Qualis cernitur hic † arx, vbi tale, cœlo excepto, hoſpitium eſt Deorum? Quale templum Poliadis Mineruæ? & huic vicinum delubrum Neptuni. Coniunximus enim poſt contentionem Deos per reges in templis cum alijs. Non recipio * formulam ſacrorum ab homine, qualem per præconem arcere ſolemus. Quis reparabit homines quos bello perdidit? quis reddet mortuorum corpora, quæ bello abſtulit? Viri enim, vt aiunt, vrbes ſunt, non domus ipſæ; ſi damna ſe inſtauraturum pollicetur, ex his quædam non integre reſtituere poteſt, quædam non paria prioribus reddere poteſt. quomodo illius in his promiſſio vt impoſſibilis non redarguatur ab omnibus! Illi Lacedæmonij non contra trecentos decertarunt, ſed in oculis regis tot myriades ceciderunt aduerſus vnum agmen, quaſi flagris ordinatæ. Ipſæ Rex in Aſiam nos vocat, oſtendens demptis pugnis tutum ſecum bellum fore. Vna acies contra totam Aſiam inſtructa, & trecenti Spartani prius armis Thermopylas, deinde morte occludentes, honorabilius ſepulcrum, quam ſint tropæa excitarunt. Ego quoque de Thebanis ſupplicium ſumendum putaui. Accuſati ſunt Græci à Perſis proditionis gentis ſuæ, & vrbs mea Perſicum contra Græcos aſſumſit exercitum. Cum Perſæ victi ſunt, non modo Athenienſes, ſed & omnes Græci lucrum reportarunt. Vtinam etiam

* ἀφοσιῶται *Athenarum vrbs.*

* ἀφοσιώσῃ.

† *Virg.* Pallas quas condidit arces Ipſa colat.

* τύπον al. πόπον *locum ſacrorum.*

ad Pylas

HIMERIVS
* μιχοὶ ἀδύτων legendum puto.

ad Pylas occurriſſemus, Lacedæmonij pro ſepultura tropæum oſtendant. In Xerxem hæc dico, in Xerxem, inquam, ô Apollo, qui vſque * ad aras tuas bellum geſſit, & ignem ſacro tripodi tuo ſubijcere conatus eſt, per quem edis oracula. Volo regionibus de meis rectè factis nomen imponi, & maria, ac flumina potius à meis tropæis, quam antiquis nominibus denominari. Obijciet aliquis, quando vrbem vel vnde re- 591
ficiemus? Quam amplius vrbem quæris, cum habeas triremes pro noua vrbe, & auctorem Apollinem: Obijcit autem pro mœnibus mare, & pro turribus inſulas, & pro ornatu tropæa. Si & terminos ſtudes cognoſcere, obiuit fama totum terrarum orbem, terram quà itur, mare qua nauigatur. Hos Athenienſes duce Themiſtocle conſecuti ſunt terminos. Poſtulabo à Xerxe non oleaginum ramum Palladis, ſed platanum; vt duo Palladis tropæa iuxta arcem videantur, contra Neptunum olea, contra Barbaros Platanus.

Ex Oratione militari.

PROOEMIVM.

NOn aſtipulabor ijs, qui eorum, qui memoriter ſolent dicere, legem reprehendunt, verum laudatoribus aſſentiar. Abſurdum enim eſt cum à memoria dicendi ſubſidium petant Oratores, contra eandem dicere. Legislator enim metum mortis orationis dignitate eximens, audaciam ſtrenuam in periculis omnibus iniecit. Laudis cauſam, mea quidem ſententia, omnes communem habent: at horum virorum præ cæteris eximia eſt. Quidam enim dum alios laudare conantur, ut genus ac ſtirpem prædicent, ad maiorum encomia orationem conuertunt, aut patriam vnde maiores exſtiterunt. Omnes enim qui laudantur, exteri fere fuerunt. Sed aduerſus hos hæc lex non vicit, ſed ſimul Athenienſes nominauerat, & hac appellatione oſtendis * indigenas eſſe. Viuebant ſine armis, tela non producebant, equis vti non didicerant. Vſui tamen eſſe docuit equos in certaminibus, ac prœlijs. In certaminibus ramo & germine oleagino victoriam denunciabant. Cum ramo oleæ dico, deam indico. Hoc enim Palladis inſigne exiſtimo. Nec vero id quod huiusmodi quis dixerit, difficile eſt ad inueniendum: ſaltem vt hæc non imitans procul ab ijs rebus ſit, quas quidem partim pro ciuitate maiores illic iacentium, partim vero pro vniuerſa Græcia filij parentes ſuos imitati, per omnem ætatem & ſucceſſionem gentis fortitudinem proferentes ſuſceperunt. Heraclidarum vero potentiam admittentes, alterius quidem iniurias compeſcuerunt, ſibi vero fortitudinem mutantes, totius Peloponeſi reges pro exſulibus fecerunt. Inui- 592
dia autem tunc temporis in hanc vrbem tria bella Doricum ſimul, & Bœoticum, & inſuper Chalcidenſe concitarunt. Qua igitur ratione his omnibus vrbs reſtitit? Cecideruntque Bœoti; Dores ſeruati quieuerunt: Chalcidenſes omnes abducti ſunt. Tria vero tunc fixit trophęa, ſed illuſtrior eſt quam victoria celeritas. Vno die Eubœis & Bœotis trophęa erecta ſunt. Etenim cum cupiam omnibus gloriæ aliquam partem ijs tribuere, qui ſuperioribus illis temporibus pro patria, omnique populo, pugnando primas ferebant, viſus ſum ne his quidem ſatis dignam contuliſſe, rerum geſtarum magnitudinem verborum exilitate deterendum, neque attingendo ea quorum laudem auditores prudẽ exſpectantes indignari videntur, quod eorum fiat minime deſiderio ſatis. Hæc igitur iam oratione tractanda. Neceſſitate vero patrem dicendo non eſſe, non unis proprium crimen, ſed commune omnium fuerit. Perſæ totum terrarum orbem vno regno volentes includere, ſpe ſua fruſtrati ſunt, cum vna parte Occidentalis regni cupiditatem implere non potuerint. Claſſis enim ex Ionia ſoluens, iterumque multitudine nauium æquor tegens, inſulasque Aegæi maris, diſſipata eſt. Naxiorum quidem ciuitatem ad mare ſtatim inuadit, vbi eam vrbem funditus vna cum nomine diruerunt, & gentem in triremes impoſuerunt. Operæ-pretium non duxerunt cum Eretrienſibus armis decertare, quod eorum fortunam Perſico bello inferiorem putarent, inter ſe manibus conſertis ita inuaſerunt Erettrienſes, ac ſi in ſagena concluderent. Cum Marathonẽ attigiſſent, ſpes labefactata eſt. Probe enim experimento docti didicerant, quantum inter nos, & Eretrienſes intereſſet. Tum naualis quidam miles aduerſus integram triremem auſus eſt depugnare. Vrgens fugientes ad mare Phœniciæ, naui manus iniecit, fortiorem exiſtimans tota naui dextram. Veriti autem Barbari, ne nauis eorũ Atticæ

dextræ

* αὐτόχθονας Strabo lib. 8.

dextræ in prædam cederet, ſecuri manum amputant: Ipſe vero ſaucius ſine manu iacebat, triremem tamen mordicus tenens. O vos primi, qui Perſarum fortunam illuſiſtis! O vos qui maiora vincitis quam natura humana permittat! O qui occumbitis cum ea rerum geſtarum hiſtoria, quam neque ante vos, nec pòſt tempus tulit! O qui illuſtriorem nacti eſtis trophæo ſepulturam, qui nomen Marathonis Solis curſibus extenditis! Marathon tenet veſtra corpora, animas ipſi dij, qui vobiſcum pugnarunt, gloriam terra continet ac mare. Xerxes autem huic vrbi infeſtus nihil intactum reliquit, ſed omnia
593 mouebat & concutiebat, quaſi Neptunus terram & ſimul mare concuteret. terra & mare ſuam inuicem naturam permutabant. Impoſuit terram fretis, & Phœnicum naues per continentem miſit. Tunc omni ſpe maiora miracula vidimus, per Helleſpontum equitatus Medorum, per Athonem triremium claſſis iter fecit. Quin & ad cœlum vſque audaciam ſuam Xerxes extendit, & ſuis prodigioſis factis tranſiliuit à mari in terram, à terra in cœlum, inde in ſolem. Nam iaculans Solis lumen obtexit, nauigans maris naturam mutauit, iter faciens cum exercitu terrę anguſtiam incuſauit. Prætereo maria triremibus cooperta: taceo exercitum naturæ nnmerum excedentem: omitto gentes alimentis præbendis impares, & regem vbique metum incutientẽ, vbinam vero eſſet propter copiam exercitus, ignoratum. Huiusmodi itaq; tumultu, ac tanto errore terra vniuerſa fremente, & omnibus Græciæ interitũ augurantibus, hi quidem tantum commodi in calamitatibus ſperabant, quantum ab ipſorũ ciuitatibus Perſæ abeſſent: ciuitas vero noſtra regi omnia turbanti non ceſſit, nec metu rumoris, turpe quid anteq̃ ſentiſceret decreuit, ſed ſtatim poſt primam legationẽ rege ſuperior fuit. Ipſe quidem ſeruitutis popoſcit conditiones: illi libertatis remiſerunt. Capitale erat ſi quis legatis * munera daret. Nihil vero omnino illos terrebat. nihil, cur virtutis obliuiſcerentur, efficiebat. Non Lacedęmonij iam victi, qui Græcis adeo profuerunt, vt fortiter dimicando occubuerunt, non verberati fluctus, non puniti venti, & mollis contra naturam Barbarus terrebant. O maiora auſos Xerxe [contra naturam.] O animos elementis fortiores oſtendentes. O Perſarum telis animo concidentes. O duobus trophæis claſſem decẽ annorum illudentes. Vos eum qui per totum orbẽ & mare iuit, cõegiſtis furtim & clementer ſalutem ſuam quærere: qui ſoli oſtendiſtis omnibus hominibus omnes copias virtute poſſe coërceri. Sed hæc etiam ſilentio prætereamus, & factę cum rege pacis recordemur, quæ hanc vrbem omni trophęo illuſtriorem reddit, & merito. Hoc ſæpe fortuna fit, ſed illud, regem libenter vrbi cedere ſpatio itineris equi vnius diei, ſuperiori mari abſtinere, intra Chelidoneas, & Cyaneas nauem non mittere, quomodo non ſinceram vndecumque vrbi gloriam parat? Etenim Athenienſium varia trophæa, & nauales & pedeſtres pugnas, & qua ratione tyrannidi omnique potenriæ reſtiterint, alias diuerſis temporibus pro hac gente varia certamina recipientes, nec mihi facile eſt recenſere, nec ſi quis id prius aggreſſus ſit. Quare exiſtimo vnum & idem monumentum
594 coniungi oportere, quemadmodum qui renunciant in ſtadiõ victores, ſic & huic vrbi ſecundum legem conſecrandum eſſe. O qui omnem terram & mare quà iter eſt [victoria &] trophæis, & quà iter non eſt, gloria & ſplendore compleuiſtis, qui ſoli maximis rebus geſtis tempus & inuidiam ſuperaſtis, qui omnem terram non columnis, ſed trophæis dimenſi eſtis. Dixi forſitan minus quam cauſa exigebat, non tamen minus quam alij plurimi. Reliquum eſt, vt poſtquam omnes acclamarint memoriæ, ſic omnes diſcedant.

* ἀντιστρατεύεσθαι.

Ex Areopagitica, ſeu qua Rufinum filium ſuum liberali cauſa manu aſſerit.

PROOEMIVM.

VIri, qui olim de victorijs cum Dijs decertabatis, & nunc cum Athenienſibus de libertate. Igitur legibus obtemperans ea ſolum dico, quæ neceſſaria. Ego & pater apud vos Sophiſtæ fuimus, & num argutus fuerim, vos nouiſtis (hoc enim frequenter vſurpo, & meam inſtitutionem theatra loquuntur) num Atticus pater fuerit, hæc declarat oratio. Nolo enim Athenienſium ſobolem liberam non appellare. Libertatem etiam ante pubertatem filio committo. Meus eſt, Athenienſis eſt, donum eſt publicum ciuitati plus cæteris honoratæ. Hic enim eſt Plutarchi, quo vos omnes magiſtro vtimini, hic Minuciani, qui ſua voce plurimos perſæpe liberos fecit, hunc Nicagoræ filiũ

vobis adduximus, & hanc meam prolem. Sophistarũ vobis, Philosophorumq; recensẽo seriem, decus sanè Atticæ. Omisi sæpe Sophistarũ nomina, nunc patris omitto. Dedistis filium mihi, quoniam Athenienſis est, accipite iam eundem vestra sententia liberum redditũ. Quare dimittite mihi vestro decreto filium, & dein vocem illam liberalẽ, seu viodicias secundũ libertatem acclamate, vt tanquam Athenienſis (quod est ac si diceré liber) apud vos & dicat, & scribat, &, si Dij velint, etiam in Repub. honores assequatur.

E funebri laudatione, quam in filium eundem Rufinum habuit.

PROOEMIVM.

QVod iam mortuo Rufino verba facere incipiam, facio inique, nisi à numine quodam ad Monodiam dramatis seruatus sim: loquar tamen. Non enim mihi fas est oratione illum non deplorare horum Eloquentiæ studiorum alumnum. Nesciebam itaq; infelix pro balneis me tibi sepulchrum, pro domibus bustum, & tumulũ pro diuitijs, & voluptate funeralia, quę hominibus omniũ tristissima sunt, erigere. Dixisti, primo nuper ad populũ perorans: omnẽ quæ sub Sole est terrã indecoris meis verbis implebo.

Persuasit aliquando Pericles, sed postquam ab * Anaxagora factus esser orator, tu orator è cunabulis exstitisti. Alcibiades totum suggestum occupauit, sed in flore iuuentutis, & ætate adolescentiæ. [at tu etiamnum vberibus & lacte nutritus.] 595

* *Val. Max. lib. 5. extremo.*

Aeschylus. Giraldus proverb.

O dolor Aeschyli dignus cothurno. Herculem terras peruagari, & duodecim adeo labores subire, vt terrarum orbem veluti virtutis suæ testem relinqueret. Tu vero intra tuos commoratus terminos, egregie factis Herculis columnas nobis superasti. Quod, quæso, numen auream cæsariem familiæ * detondit meæ? quis gloriæ meæ splendorem exstinxit? quænam furia genarum ruborem, blandum iucundumque vultus tui risum eripuit? Qua ratione, heu me, passus es, ô Liber, & delubris tuis sacrum diripi iuuenẽ? Commune hoc aduersum te meamque familiam Erinnyes trophæum fixerunt. Curei thalamum nuptialem inferiorem non apparaui, quandoquidem superiorem ei Parcæ inuiderunt. Hem, quibus quam tristibus seruatus sum luctuosis sermonibus? Omnia cum orationum argumenta tractarim, vnum luctus semper declinaui: nesciebam enim me meis lamentis seruari. Iam pridem cogitabas tuum hinc discessum, iam pridem alijs, qui poterant, conijciendum reliquisti, quod hac sorte melior esses. O qui antea ætatis terminos virtutum doribus transisti, iam vero morte commutasti! qui fraterno amore etiam * Dioscuros superasti. Illi quidem pro Helena bellum gesserunt, raptum tamen prohibuerunt. Tu vero fratris tui germani custos omni muro eras fortior, tu omnibus morbis solo animi robore semper restitisti. Improbus fortasse dæmon, & crudelis ideo tecum cõtendit, & multis prælijs superatus tandem aliquando clandestinis & fallacibus machinis te prostrauit. Neque vero cessisti ad extrema vsque dęmoni, vt possumus audire, sed corpore licet cesseris, animo non cessisti. Verum strangulauit ille, perq; vim abstulit; tu vero in ipso laqueo animam agebas, amabilem tibi nutricem voce inclamans, donecte omni ope destitutum, sic laqueo concluſit. Nouerat enim quod sæpe victus, patre ptæsente & iuuante, discesserat. Viceras & obstinatos, immobilesq; iudicum animos: & tum primum seuerum illum confessum risisse apparuit. Desiderio tui mentes illas flexisti, quas Dij ipsi iudicio disceptantes flectere nequierunt. Occlusisti iam mihi morte portas vrbis, occlusisti Eleusina. Qua ratione Mineruæ sacrificabo, quæ pro te Furiam contra dæmonem illum non excitauit? Quomodo Deum patrium colam pater ob filium contristatus? O audaces sermones! lacet Rufinus, & vos adhuc floretis? O infelix lingua, Musarum prius instrumentum! nunc vero turpis dæmonis! O qui clarius Lucifero splenduisti! qui lætissimum mihi tum diem ostendisti, cum te primum Sol conspexit! iam vero rursum tristissimum, quo acerbum illum, & Tragicum nuncium percepi! O qualem casum pro hac spe, ô dæmon mihi destinasti! Defleo iam quem Minuciano vehementiorẽ, Nicagora grauiorẽ, Plutarcho eloquentiorẽ, Musonio sapientiorẽ, Sexto fortiorẽ, & omnibus deniq; superioribus illustriorẽ meliorẽq; speraueram Oratorum. Ego ipse victoriam tibi adhuc iuueni concedebam, tuamque orationem meam splendidiorem longe arbitrabar, & balbutiente te de studiorum ratione præiudicaui, sed hæc omnia tibi dæmon auferens effugit, & mihi dolorem lacrymasque pro te reliquit. Ornabo te ludis funebribus, & posteritati nomen tradã tuum, & hac saltem parte dæmonẽ vincam, vt ille quidẽ corpus habeat, animã astra, omnes homines famam. 596

* *Castoris & Pollucis.*

Plutarchus.

Ex

Ex Epithalamio ad Seuerum.

Ex Præfatione.

OPeræ pretium forsitan visum non fuerit, ante Epithalamia artificiosa dicere. Nam vbi Hymeneus, Chori, Poëticæque libertatis licentia est, quis ibi arti locus? Cum autem in his ipsis sine arte nihil peritum facere oporteat, breuiter de his loqui visum. Sit igitur hæc optima Epithalamiorum norma, considerare verba, vt in Poëticis solet, rem vt in Chria, modulum, pro argumenti ratione Quibus omnibus si accesserit oratio, apertiorem contextum reddet.

Epithalamij Proœmium.

FErunt Apollinem post clarissimas victorias, quas feriendo lyram adamauit, ad thalamos coniugale ceciniſſe melos. Venerem etiam in curru Gratiarum & Amorum chorum colludentem ducit, & crines flore hyacintho constringens, præter eos qui fronte diuiduntur, reliquos vento spargi permittit, forte in lyra illidantur. Horum vero alas & cæsariem auro vestiens, ante currum mittit ministrantes, & altas quatientes
597 faces. Cum vero Pelopi persuasisset amor † Hippodamiæ, vt Cupidini & Veneri seruiret, tum etiam Apollo collecto Nereidum choro, in summo littore illi thalamum statuit, cuius vicem vnda densè agitata, & sublimis in lecti morem flexa, ita vt thorum imitaretur, implebat. Erant illic Deus & natura: ille quidem fœtu indigebat, hęc vero quæ pareret. Vt autem hæc inchoarentur, omnia omnibus pro thalamo erant. Ex his vtique nuptijs * cœlum, & Sol generata sunt, astrorum cœtus, Lunæ splendor, vterque polus, circum quos primus primarum nuptiarum Dei ortus voluitur. Secundum deinde connubium Oceani, & Tethyos natura [monstrauit] à quibus nati fluuij & lacus, scaturigines, & fontes, putei, omniumque aquarum caput mare; hinc autem natæ plantæ, & animalia; hinc terra incolitur, hinc pisces assumit mare, hinc alis penetrabilis aër. Postrēmo vero connubium ipsum hominem contemplatorem diuinarum, terrenarum vero opificem rerum produxit (hominem enim terræ esse filium, & Atticam partus dolore quasi disruptam tale germen produxisse, ludicra Atticæ venustatis fabula confinxit) Quin etiam Venerem ipsam in mari latitantem, fractis partu fluctibus, Soli splendentem eædem nuptiæ exhibuerunt. Si & fluuiorum amores dicere inciperem, magnus se dicendi campus offerret. Nam diligere omnes ipsum mare videntur, ideoque in illud citato cursu è fontibus deferri [quasi inter se mutuo vt amicam conantur amplecti.]

Philost. Icones. Quam iocus circumuolet & cupido. Horat. Od. 2. & Lamb.

† *Pindarus Od. 1 Olymp.*

* *Hesiod. in Theogon.*

Eccles. 1. 7.

Hoc vero feruet, ac delectatur in morē lecti sinuatū; quasi contra alios fluuios exsultans, & solo Neptuni amore teneatur: Sic flumina æqualiter orientia, & æqualiter à simili origine deducta, cōmunionē dilexerunt. Fertur olim Olympias Alexandri partu felix, Cabiron mysteria in Samothracia, peragendo, vidisse rem diuinā agens Philippū etiamnum iuuenem, & videndo amore captam, & quasi nuptiarum vota in sacris feciſſe. Sponsa autem generis stirpem referebat ad Thraciæ quidem indigenas, sed qui à regibus ortum trahebant. Florent perinde vt verni calices, vt vuæ eiusque agri, quæ vno tempore, & florent, & auelluntur, temperantes ambo, faciles moribus, solis operibus naturalibus à se inuicem seiuncti. Hæc artem Mineruæ lanificium, ille laboribus Mercurij venustatem consecutus est; hæc de radio, ille de sermone sollicitus. Ille quidem
598 adhuc adolescens, primam ætatis lanuginem producit, hæc vero nubilis redditur. Cupidines è rosis corollas nectentes, quas è Veneris decerpunt, cum liber, hortis, thalamo suspendunt. Suada, Desiderium, & Cupido, omnem tibi ornatum addiderunt. Cupido insidet oculis, inde mirabiliter resplendens. Desiderium genas rubicundiores reddit, quam rosarū calices natura, quando verno tempore sub initum apertæ summis folijs rubescunt. Suada in labijs tuis habitans, gratiam suam cum verbis instillat. In capite plurima efflorescit flaua coma, & in fronte diuisa. Etenim si ego natus poëta essem, vt libere de sponsa loquerer iuxta thalamum consistens, Fortunæ & Cupidinibus, & Generalibus Dijs vota facerem, his vt ad extremum vsq; sagittas vibrarent, illi vt vitam daret: tertijs denique, vt legitimæ prolis generationem largirentur, vt vna cum scypho nuptiali & curam de natalitijs adhiberemus.

Olympia Alexandri mater.

Hesiodus de Pandora.

E Dialogo inscripto Diogenes, vel Propempticon.

Ex Præfatione.

* προπεμπτικοὶ λόγοι. *Vide Sidonij Apoll. Schol. sten.*

FAciendum semel est initium in nouo genere argumentorũ, quod * præmissiæ orationes etsi nouæ sint, nõ possint artificio vetustatẽ induere, ut nunc fecimus. Hoc enim argumentũ more Dialogi concinnantes, nec vsum nec grauitatẽ dialogos docentẽ corrupimus. More Platonis nos id aggredimur, licet moralis sit oratio, tamen Physica. ac Theologica moralibus commiscentes, & videndum est vtrum hoc genus dicendi Platonis qui fabulis res diuinas inuoluit, assecuti simus, & cæteras dialogorum virtutes, respirationes, inquam, ordines, & episodia; dein & lepores, & actio in genere meliorem ostendit compositionem, si recte successerit. Cum autem dialogi initio humiles sint, vt ipse dicendi character simplicitatem adijciat, in sequentibus simul & rem auferant. An hoc præstiterimus, aliorum esto iudicium, quibus hæc audire contigerit.

Sigonius de Dialogis.

Huius Dialogi proœmium.

SIlentij iam tempus est, non loquendi, cum oratio proprios alumnos à grege suo demittens deploret. Veruntamen (nam in omni euentu dicendum est) age & ipse, sustine orationem, quam incidens sollicitudo conflauit, si vobis gratum est, etiam ad vos 599
pronunciabo. Vterque tantis interuallis à capite ab inuicem distantes, quando media Europæ ab extremis Asię locis separantur, in huius amorẽ concurrerunt, vterq; præripere primos partus huius linguæ conatus, non imitatus sacram legem, qui * inspectori, & sacris initiato tempus attribuit, sed eundem, & sacerdotem simul, & inspectorẽ sacræ hostiæ in hac tua oratione esse declarans, dedisti his aquis sine satietate impleri. An non audiuisti quomodo homines illi antè cicadæ fuerint; deinde Musarum amore ob perpetuũ cantum in melos soluti, ex hominibus in aues, ex vna cantione in aliam transformati sint? Audi fabulam: Cum Iuppiter homines condidisset, omnia alia eo ornamento fuerunt, quo nunc sunt. Cupido autem nondum animis hominum insidebat, sed habens Deus ille ingentes alas in cœlo habitabat, & in solos Deos tela vibrauit. Metuens autem ne pulcerrima omnium creatura pessum iret, Cupidinem ad homines custodiendos misit. Ille datam à Ioue potestatem arripiens, omnibus scilicet mentibus insidere, vel in omnibus cœlestibus ac * profanis, æque habitare loco templi noluit. Sed multas & gregales mentes amore vulgari sponsarum occupari dedit. Ipse vero Deorum cœlestiumq; mentes incoluit. & illas in libidinosam amentiam furore incitans, infinitis bonis humanum genus affecit. Quando igitur videris tardam quandam naturam, & ad amorẽ lentam, cogita hunc donis illius Cupidinis indignum fuisse: cum vero incitatam & feruidam mentem, & flammæ instar ad amabilem amicitiam ducentem, puta illam à dono Cupidinis venire. Vnum mihi, ô amice Socrates, dicis, amatorum optime, partem virtutis Clinię, fortitudinem scilicet in periculis, quam exercitatione sæpe exhibet, interpretem orationem non exspectans. Dat eidem hanc licentiam, quam primo Pericli cũ pro vrbe bellum gereret. Hęc est sincera ratio. Si vero hunc videas iudiciaria sede expulsum, implora cum gemitu legem, quia auro victus est. Nam simul florens cum vrbe regia, circum quam ingentia maria separantur, & idem cum ea gloriæ suæ fundamenta iaciens, quam diu in cunabulis adhuc corpus vrbis fingebatur, alia imperia è regia potestate decreuit. Cum vero indigeret sedula opera tanquam statua perfecta, quam adumbratam prius viderant, eandem potestatem assumpsit, vt idem initium & finem omni ornamento vrbis fecerit. vrbes excitatas, populum crescentem, Tartessi vitam, cornu Amaltheæ, caput omnis felicitatis. Sed quæ est erga hunc iuuenem studij causa? tota mens nuper à supernis sepibus digrediens, infixam adhuc fert speciem simulacrorum illorum, quæ tum vidit, cum hilarem choream cum varijs Dijs saltauit. Cum igitur viderit illic pulcritudinem, quam tunc vere descripsit, intra mentem diuinam absconditam, desiderat & gaudet hoc spectaculo, & seipsum splendore scientiaque eleuans, cum hoc loco coniungere festinat. Tale quid mihi in adolescente accidit. Nam veluti in speculo huius in animo speciem animi mei apparentem videns, ea sum delectatus, & ideo amaui, & quasi alterum me huius animum quæsiui. Probè potest omnia memoria custodire, quæcunque sub duce gesserit animo Philosophus, orationibus non his modo, sed & omnibus, quæ è Musarum, & Apollinis pratis pullulant.

Fabula.

Confer qua inf. pag. 607. C. 4.

* βιβλοις.

Plato in Phædro, vel Sympos. Alciat. Emblem.

Arganthonius.

600

Vnde

Vnde omnis doctrinæ fructus diſcerpens tanquam veris corollam, his animum ſuum ornauit. Si dicere neceſſe fuerit, ne amplius quæras cuius ſit filius, & ad quem pertineat. Sic primam imaginem accuratius quàm quiuis pictor expreſſit: bonus quidem ſocius, ſi cum duce pugnandum ſit, bonus etiam ſua ſponte. * Iuſtè igitur poëtæ, & cum iis pictores & fictores Cupidini ſenectutem demunt, iuuenem hunc Deum, & pubeſcentem fingunt, fraudem illius ætate iuuenili demonſtrantes. O qui tantum lingua vales, quantum audio † Cineam Theſſalum, qui cum rege Pyrrho omnem terram & mare emenſus non machinis, ſed oratione vrbes euicit. Non enim ille huius magiſter per veſtros, ô ſermones, amores, propter quos ego beatas paternas abiiciens opes, iuxta ſecretas Iliſſi ripas habitaui.

* *Philoſtratus, & Gyraldus.*

† *Cineas Theſſalus, Demoſthenis auditor. Plutarch. in Pyrrho.*

Alexander totius mundi partium trophæis potitus. Tum enim è meridie confluit æſtas, aurora mitigat Solem, & elatos in proram fluctus diuidit Zephyro. *Alexander.*

Ex oratione ad Socios dum iret Corinthum.

PROOEMIVM.

VETERES lyram fabricantes, ſi quando in aliam terram properarent, peregrinationem non vacantem, Muſica faciebant, ſed cantu, & carmine chorum ſuum retinuerunt.

601

Ex orationibus reliquis diuerſis diuerſorum argumentorum.

O Aulam regiam, & fortunam auri alatam! Non vi è regno eiectus es, ſed libenter excidiſti, non ſecus quàm ſi ſuperbus quis in puerilibus voluptatem capere contenderet. Auream cæſariem permutaſti iubente corona roſarum. Sed quænam horum gratia rependitur? fuga & curſus, & tantæ amicitiæ renuntiatio. Vici, te iudice, æſtatis tempore cicadam, minatus etiam ſum philomelis Atticis, ſi quando mihi etiam Atticum Theatrum ſtatueris, me omnino hac voce effecturum penes te, vt eorum linguæ inſtar fabulæ ſint. O tui ſtemmatis lumen clariſſimum, idque ſæpe generi tuo exſtitiſti, quod ſæpius auus tibi Sol. Etenim ex hac pulchra coniunctione, hic quidem altiores ſedes illuſtranti, quaſi matutinus aliquis lucifer conſurtexit, ſuis repercuſſionibus radios ſuos imitatus. Ille verò iuuenum cœtum illuſtrans, vt taurus aliquis ductor, armenti petulcus, laſciuiit in Muſarum pratis, vt pullus Lunaticus, & numine plenus, & Homericum iuuenem Thetidis † filium, & hæc verba, *Bonus orator, actorq; rerum,* imitatus eſt. Si ad me poëtarum licentia pertineret, oſtendiſſem tibi & Iliſſum hunc lacrymantem, depinxiſſem triſti colore pulchram Callirrhoës vndam. * Triuialis Pan te euocatorem animarum, dulce fiſtula carmen perſonans deducerer. Venus verò, & huius filij Cupidines, deſiderij tibi miſcentes potum, viam tuam honorificè comitarentur.

† *Achilles.*

* *in Od. & Giral.*

Ex oratione propemptica.

PROOEMIVM.

ALEXANDER filius Iouis (comparat enim illum cœlo & Ioui rerum geſtarum contra Græcos gloria) cùm Europam nominis ſui fama impleſſet, in Aſiam ſe conuertit, continentem ſuis propriis adnitens geſtis coniungere, Timothei prouocans tibiam (nam adeò magnum, & tali rege dignum canebat) vt illo canente ſoluerit nauium rudentes. Fer tabulam, & ego orationes pingam. Nam habet etiam oratio, vt puto, non ineptos ad imitandum colores. Erat in pictura nauis, & mare, & vt exiſtimo, Ægæum fuit. Multæ enim inſulæ hinc, & illinc ſparſæ in mari erant, vt Ægæum ante alia inprimis mare eſſe videretur, pictum erat non violentum, aut terribile, neque vſq; eleuans fluctus, qualia contra nautas illic audet ſæpius Ægæum, ſed tranquillè ſtrati erant fluctus, omnis aqua in littoribus voluebatur, in luteum colorem parum mutata

Alexander Magnus. Timotheus.

Ægæum mare.

602 vnda. Primi Phryges tibiam inflare inuenerunt, & ſacrificiis adhibere cymbala. Hoc verò contra vtramque nauis partem in proram iam attritum, tanquam auream materiam reddebat. Hic verò & artem admirari æquum eſt. Aqua enim marina diuiſa circa proram, auri repercuſſionibus ſplenduit, & in ſimilem colorem mutaſſe mare videbatur.

Phryges.

HIMERIVS *Delphi.*

debatur. Proinde date mihi artificium Zeuxidis,& Parrhasij scientiam. Delphi igitur vrbs dicata Apollini, colit semper hunc Deum, & tripudiant adhibito * Pæane circum Tripodem. Quin etiam Elei lacrymantur,amnem † Pisæum ad Siculum vsque fontem comitantes, quasi metuentes, ne amnis decessum meditans, aliis hominibus aquam largiatur. Celeriter & philomelæ & cygni,omnisque cantus simul volabunt. Nostræ enim Musæ iam nauiculam audent compingere, & fugam minantur & mare, licèt fluctibus sæuiat. Abiiciens è manibus lyram, silentium cantionum suadebit. Nauis prætoria in portubus, velum supremum sublime, quale radiis claris & maritimis extendi solet. Parua in gratiam Hesperidum prata, paruæ ad magnitudinem pyramides Ægyptiæ, & si quid Persarum & Assyriorum manus construentes posteris spectandum tradiderunt. Sed ad amicas Athenas hæc classis, quæ suis adeò te amoribus incenderunt, vt amorem erga hanc linguam semper circumferas. Quid autem responsum communis omnium statuæ apud alias habituræ denegas. Fabula Cimmeriis populis occidentalibus Solem eripuit, sed metuens, ne redargueretur, obscuris verbis tegere rumorem adnixa est. Nos verò nullus poëta mentiri putauerit, post tuam peregrinationem auferre Solem cupiens, ô amica patria. Nunc tibi iniuriam intulisse me sentio, tuos amores despiciens, infido amatori omnia cupiens largiri. Sed parum horum legem secutus, ad inhonestatem orationem conuerti, licet mihi desiderium Dij impleuerint. Iterum enim sceptra,iterum iudicij sedes. Hoc Ephyra attulit,vrbs non solùm admirationi fabulis illustrata, vt pleræque omnes Græciæ, sed etiam iudicanti oculo felicitatem adferens. Sic huius gens infinitis orationibus, operibus & similibus exsultat. Recordandum est huius iam gentis, non tamen totius: (nam omnia narrare, magno mihi oneri esset) vnum ex iis qui ab illis nuptiis progeniti sunt, assimulabo sapientiam animæ statuis. † Sinus Ionicus alluens mitigat littus fluctu, iuxta hanc oram tripudiat Nereidum chorus,omnes albæ, lac quale fieret arte pastorum, oculis glaucis, ornatæ musco, præterea albam spumam è mari summis stillantes crinibus. Illa vicissim sponsum amabat, & arrhabone nuptias cõfirmat. Producit enim medio mari fontem. Hæc verò sciens hoc beneficium à sponsa profectum esse, aliis nautis vndam eripit, solis verò his reseruat amabilem potum, vt hauriant qui è sponsa sunt, quod etiam contra virtutem factum est. Promptus ad discendũ illi est animus,celer ad intelligendum, memoria innata, prompta est ad dicendum, ad tegendum idonea, ad latendum paratior. Hoc sapientius, simulque Diis gratius: Aptior verò ad obuium deprehendendum,voluptate fortior,amicitia inferior,per sapientiam summa, apta ad dicendum, inexpugnabilis amicitia, strenuus in timore,cum priuatus est summus, cùm in magistratu æquus. Priuatum honestans consilio, eloquentia imperij seueritatem mitigans. Quin etiam fortunam videas,quasi huius vitæ rationem propter felicitatem auersantem. Legatus fuit in animaduertendo serius,vita,vt etiam in oratione, grandis: ad dicendum sapiens, ad audiendum instructior, in omnibus egregius. Plenus laude iam, & omnem in se Græciam conuertens, suis facinoribus ad regiam dignitatem ascendit, priusquam pullularet barba,primaque lanugo tonderetur. Hæc poëtarum instar fecit oratio,rosis nectere coronam, ducere circum vrbem hanc ex Helicone Musas, quam Europa extrema exiguo freto à Gadibus vsque Asiam extendit. Ad Istrum se conuertit, nec veritus est flumen barbarum glacie in morem campi constratum. Cùm verò Deus omnem illam virtutem explorare voluisset, & aduersæ aliquando fortunæ ventum constituit, vt qualis esset, talis opinione, & in rerum fluctibus vitæque tempestate omnibus videretur, & hac etiam parte celebraretur. Quis poëta, vel orandi peritus voce digna explicet ea,quæ ille fecit? Nec Siciliæ aliquam Scyllam & Charybdin strauit, sed virorum etiam Cyclope illo pastore Siculo crudeliorum, mille contra se motas acies,non consertis manibus, nec telis, aut hastis, sed prudentia & oratione vbique terrarum subegit. Hic verò Telchinum dux, & Coryphæus nuncupatus, lethali accepto vulnere,bellum gemens deplorat. Vniuersa Asia non quàm nunc sic appellamus, attribuentes huic soli parti totius continentis nomen, incipit ab Indis superioribus, ad Orientem verò & Septentrionem, rubro mari & Phaside, ad Meridiem & Occasum Ægypto & mari Ionio,ad alias terras diuisa & terminata: extenditur verò deducto latere à Propontide in Pamphyliam, quam Ægæum ex vno initio etiam hoc latere oriens,totam alluit. At homines vrbes incolentes non cicada aut tunica maiores,vnde eos

Ephyra vrbs.

Gades ad columnas Herculis.

Asia maior & minor.

* *Proclus sup. in Chrestomathia.*

† *an Alphæum ſl.*

† *Horat. Od.*

605

604

eos olim genitos puto, sed virtute & sapientia manifestè ostendunt. Meles enim iste (non enim par est huius linguæ auctorem silentio præterire) ortus est in suburbiis Smyrnæis, produxerunt eundem varij fontes, non procul à se inuicem scaturientes, vnde statim flumen profluens exæstuat, & è fontibus onerariis remisque enauigabile redditur. Pertransiens verò vtrasque ripas, cypresso, & arundinibus vernans, & iuxta mare fluctus communicat. Si fluxus illos fas est nominare. Non enim sonantem audieris, neque aquam ferri putaris. Verùm vt amasius quispiam cupiens amatæ concubitum occultare, furtim mari miscetur, fluctum fluxu mitigans. Nunc etenim more poëtarnm ventum cupiens dicere, deinde verbum poëticum proferre nequiens, è propria arte appellare volo ventum. Factus verò ob fluctus mollior, diuidens aquas circum proram assurgit. Non enim diros oprans amores, tuum pernauigare mare nititur, sed cupit omnes Iones venerandis temperantiæ mysteriis initiare. Sermo est apud Rhodios aurum pluisse, Ioue aperiente illis auream nubem: fortunam verò vestram, quam per illum consequemini, non narrat ambigua quædam fabula, sed ad oculum res gestæ patebunt. Reducet nobis pulchrum ver, non luscinias, non cygnos, vel cicadas, sed Solem eundem aureis radiis Ioniam illustraturum. Ante alios autem omnes pullorum nostrorum sacer ille & insolens pullus equinus dux est, quales Deo soli Nisæi donant. Hunc ego pullum frenis Musarum adornans, & totum Charitum mitris reuinciens, quasi Deo cuidam gregis meæ primitias ferens dicaui. Cæruleæ stellæ oriuntur iucunda claritate resplendentes. Hæc oratio mea parum curat futura anteuettere, cantuique sensim procedenti concionem festinantem coniungere studet. Tum quidam, puto, intelligent reuertentem aspicientes, iterum Musarum carminibus illi applaudent.

Rhod fabula.

Nisæi.

Girald.

Ex alia suasoria.

PROOEMIVM.

605 LYSIPPVS itaque non manibus solùm, sed etiam ingenio insignis. Qualia enim ille ab ingenio ausus est? Depinxit Diis occasionem, & imagine adumbrans, naturam eius per colores exposuit. Sic autem artificium, quantum licet meminisse, se habet. Pingit quendam figura, ætate venustum, ephebum, comatum è temporibus ad frontem vsque: hinc ad terga vsque nudum, dextram armatam ferro, & tenentem sinistra bilancem, alatis plantis, non vt sublimis super terram in altum efferatur, sed vt terram attingere videatur, ignoretur verò occultè terræ insistere. Glaucus autem, vt arbitror, occultans hanc certaminis occasionem, solus ad coronatorem venit, & primus coronam accepit. Omnia enim bona in occasione, & diligens iaculator est, qui nouit opportuna tela mittere. Luscinіæ sanè è terra in cœlum volitant. Fabula enim audet in cœlum cantu aues tollere. Veniunt igitur ad olorem, qui mansit in campo quodam verno, donec Zephyro ad cantum explicaret alas.

Lysippus. Horat. & Apul. Occasio Dea.

Ex oratione in crudelem Ægyptium.

ÆGYPTII incrementum Nili per cubitos denunciant, & mensura metiuntur aquas, & cubitus illis materia laudis est. Dulcesque strenuos videbit trophæis minoribus mille victorias prædicare. Paruus fuit in Artemisio Themistocles (etenim * supra regis maiores præclarè rem gessit) maior in Psyttalia, magnus in Salamine. Illic enim totam Asiam pugnando demersit.

Plinius.

* κατὰ, *malim* πρὸ τοῦ. *Vide Probum, seu Nepotem.*

E propemptica.

ET hoc forsitan rectè facis. Nam necesse vtique est, eum qui laudari desiderat, etiam res illas desiderare vnde laus procedit. Non enim filiis Periclis præclarè gesta sufficerunt, sed indigni paterna virtute existentes, ad maioris reprehensionis materiam paternam celebritatem adepti sunt. Aliorumq; filij multorum fortium virorum fuêre, quibus omnibus parentum gloria non ad pleniorem laudem, sed ad improbitatis accusationem fuit. Forsitan dixeris, quis igitur erit mentis cultus? Virtus & eloquentia. Illa quidem imperans & dominans eloquentiæ: hæc verò tanquam fidelis bonæ reginæ ministra, illius præcepta omni contentione perficiens. Est & multiplex virtutum cho-

Periclis filij.

Valer. Max.

tum chorus, quem totum inuenies in disciplinarum gymnasio versans, has vt nutrices & matres earum tibi conciliantes. Et sanè dico per has illarum fruitionem aduenturam. Filij verò à præceptoribus abdicati, in vrbem illam ducebantur. Midas Phryx cupiens Satyrum comprehendere, vino aquam miscet, & somno captum & sopore, Satyrum venatorum more comprehendit. 606

Midas Phryx. De quo Max. Tyr. serm. 30.

Ex oratione extemporanea in seditionem pone ludum concitatam.

EXORDIVM.

QVOD ergo in nostris orationibus, ô amici, medicamentum est ad discordiam sedandam conueniens? & quid nostra ars tantum efflorescere cupit, quantum Homerus de cratere Helenæ, quem Iouis proles hospitibus porrigebat, in lacrymis Menelai confingit? vel Helenæ poculum non herba aliqua fuit, non ars quædam Ægyptia hilarem potum præparate edocta: sed dulcis quidam sermo & sapiens, potens instar medicamenti iracundiam in medio pectore æstuantem exstinguere. In Ægyptum poëtis fabulam trahit, vt eam matrem argutiarum insinuet. Parumne rex aliquando sapuit? non permisit id Timotheus, sed cantu in cœlum vsque regis animum abduxit. Immoderaténe æstuabat animus? præsens ille elatum animum pulsando citharam domabat. Mœstúsne erat? statim ridentem ostendebat: an voluptatibus tenebatur? post canrum statim castissimum videbas Alexandrum, &, vt omnia dicam, talem videre eum licebat, qualem tibi eum Timotheus reddidisset. Mitigat aura fluctus ipse Zephyrus. Orator Atticus, & oratio Græca non tollet seditionem si solùm perorarit? Cùm Xenophon militaret (nam & post Socratis disciplinam etiam hastam tulit.) Ingenium quippe commodum & congruum. Delicatus fuit Alcibiades cùm Athenis habitaret, sobrius cum Lacedæmone. Persas propter delicias solus reprehendit. Si verò aliquando necesse esset eum operam dare eloquentiæ, & in philosophicis exerceri, totum Lyceum & Academiam conuocabat. Texentes hanc de illis historiam.

Timotheus Musicus apud Alexandrum regem.

Xenophon Socraticus. Plutarch. in X. oratoribus. Alcibiades Plutarchus.

Ex oratione in aduentum Cypriorum.

EXORDIVM.

POETÆ Veneri Deæ Cyprum, vt Delon Apollini assignant. Cyprus enim vrbs vasta, ciues accuratè Græcè loquuntur. Mare Venerem è cœlo peperit. Partus verò hos, quales aliquando sunt, sacra verba tegere iubent. Opus enim erat Venerem demum concipi. Sistitur tum mare, & statim serenitatem inducit, mollibus fluctibus propter partum illum exsultans. Vulgari Veneri nihil cum cœlesti illa commune est. Producit illa impuros, & natura impudicos amores: hæc aureos habet filios, & aurea sunt horum tela. Scopus autem eorum sunt iuuenes, & immortales animæ. 607

Cyprus. Versus poëtæ Vet.

Girald. Plato, & sup. pag. 599.

Ex oratione in quendam Cappadocem.

NON venit Scytha telo vectus per Istrum vel Tanain, sed in vniuersam terram & mare. Eloquentia tela est Apollinis, & flumen fabulam habens dignam, quæ à Græcis audiatur. Venit ad Indos Bacchus, ad gentem, quæ Bacchi beneficium negat. Bacchæ, & Satyrus exercitus fuit, Thyrsi & Nebrides arma. Illi verò simul ac viderunt Deum, eum exceperunt, armisque deiectis, cum Baccho pugnare cœperunt. Cùm autem in Cappadociæ fines pulsi sunt, in ripa fluminis tentoria figunt, cui nomen indituri erant. Oportebat verò eos aquis lauari: mutatur fluuius, argenteaque aqua cum Indis versata nigra fit. Illi verò id quod ipsi erant, hoc & esse, & loqui fluuium voluerunt. Hinc fama iuuenem trahit: vestræ verò diuitiæ non aurum Gygis, vel Lydij, sed filij quidam vigore ætatis pubescentes & florescentes, visu quidem tumidi & superbi, tanquam si è medio Iouis pectore nati essent.

Bacchus. Polienus de Bacchó.

Ex oratione, cùm rogatus specimen distulit, ac postea dixit.

PERSÆ iaculandi studium fouent, omnisque vita illis in pharetra & iaculis. Legem probo, magnum indicium laborioſi pectoris. Rara enim præmia esse decet. Ante

Persarum mos.

Persas

Perſas hanc legem etiam natura ſciuit, cùm nemo Oceanum viderit, niſi media relicta terra extremis eius finibus circumuagatus foret. Quis de Pyramidibus eſſet ſermo, niſi procul hinc ſpectarentur, vel quis de lapide Memnonis apud Æthiopes, niſi illum mater extra omnem conſpectum poſuiſſet. Hæc vera eſſe, & non fabulosè dici credimus, *Pyramides.*

608 quia lapis loquitur cum Sole humana voce, vix etiam roſam natura hominibus largitur, nec illa ſimul naſcitur, & in aërem expanditur, ſed magnam partem vigoris in calice retinet, ſerò autem erumpit, & aperitur. Sed neque fructus autumnales colligere licet, quando homines cupiunt, ſed etſi ficus legere velis, exſpectas tamen tempus autumni nominatum. Æs Dodonæum quia ſemper tinnit, artificium ipſum in fabulam dies inuidioſa conuertit, conſuetudo enim ſatietatem facilè parit, & licentiam ferociâ corrumpit. Terram incolentes, mare quærimus, & rurſum nauigantes mentem coniicimus in ſegetem. Nauta felicem prædicat agricolam, & nautam contra arator fortunatum putat. Hæc omnia pueriles luſus. Satietatem gignit conſuetudo. Fugiamus ſatietatem pueri. Sæpe hæc ferociâ tanquam ſagitta ferit, & ipſis iam amoribus. Hoc enim aliquando prouerbio didici. *Horat. lib. 1. ſerm. Satyra 1.* *ἐρωτες τοξόται, Xenoph.*

Ex oratione in Muſonium Proconſulem Græciæ.

EXORDIVM.

COEGISTI me theatra negligentem, & de publicis concionibus orationem auertere conantem, legem ſoluere. Rumpit & ſilentium cygnus cùm audierit Apollinem lyram ferientem, & Zephyrus lyricum quid ſonans ex antris ad Solem prouocat Aëdonem. Audent nautæ ſe mari committere, & vir Bachicus ſecurus excitat laſciuiam. Illi cùm ver mare mulcet, hic cum Bachum thyrſum ſenſit vibraſſe. Te quidem vt puto, poëta quidam audaculus non neglexit cum Apolline ipſo componere. In tantum tibi iacula & ſagittæ grata, in quantum Apollinem imitantur, incruenta perpetuò manent. Non licet cuſpidi tuæ hominem interimere, ſed aliquis effugit iudicium tuum, & ſciuit te publicum gladium contra cædem extendere. Sic pullus benè domatur, & catulus ſcitè informatur, cùm ſine calcari domitor equum, cùm ſine flagello magiſter canem manu demulcens enutrire cupiet. Quid Cyrum Perſis commendauit? lenes mores & placidi. Felix ſemper hæc vrbs aduerſus Barbaros fuit. Nuntiat modo victoriam populo quidam è nobilibus, qui ſic ſtrenuitatem eius admirati ſunt, vt apud Athenienſes hac oratione ſtatuam poſuerint. *Cygnus.* *Cyrus rex. de quo Xenophon in Cyripædia.*

Ex oratione in Seuerum aduenam.

609

EXORDIVM.

ACHILLES etiam inter prælia lyræ memor fuit, & qui campos armorum fulgore illuſtrabat, hic in tentorio ſuam citharam aptauit. Cantus argumentum, amabat virtutem Achilles, virorumque gloriam nunc bellando, nunc cantando imitabatur. De deliciis ſuis Dij inter ſe certabant. Neque Pallas armis inſtructa armis contendit, neque Neptunus, quo armatur, tridentem protulit. Verùm illa oleam excitauit, hic fluctibus contra ſonuit. Et decreto ſoluitur lis, & Minerua vicit iudicio, hæc tibia modulata eſt, altera citharam pulſauit, tertia fiſtulam inflauit.

Ex oratione ad voluptatem captandam comparata.

EXORDIVM.

CVM Muſæ in Helicone ducunt choreas, omnia circum mihi cantu replentur. Cantat cicada, & fabulam cantu ſuo refricat in memoriam. Quia, inquit, ego olim homo cùm eſſem ſemper cecini, & cum natura mutata eſt, non vna cum vita deſiderium amiſi. Philomelarum & hirundinum genus, & cygnorum copia circum Deas canunt.

Ex oratione in Vrſicium Comitem.

QVÆCVNQVE pictores, etiam poterunt oratores, omnis potius imitatio ad orationem comparata minor eſt. Narrant Abarim philoſophum genere hyperbo- *Abaris philoſophus.*

HIMERIVS

Triptolemus.

reum, lingua quidem Græcum, veste habituque Scytham fuisse. Si nalibi locutus fuerit, hoc è media Academia, & Lyceo existimari. Dicitur Triptolemus sublatus esse à Cerere, vt pastoralem mensam suaui tritico commutaret. Venit Athenas Abaris instructus sagittis, humeris portans pharetram, astricta chlamyde, circa lumbos aurea erat zona, femorale ab imis pedibus in nates vsque extensum. Hanc vbique orationem reperimus, vt in harmonia lyrica cum animo consonantem. Comis fuit in conueniendo, in rebus magnis tacitè peragendis industrius, in re præsenti videnda peracutus, in futura præcauenda circumspectus, sapientiæ cupidus, amicitiæ cultor, pauca committens fortunæ, omnibus tamen ob prudentiam commissus.

Ex oratione in Seuerum collegam.

QVIS magis illo, vel cum celeritate iustitiam sectatus est, vel cum ratione sectatus, magis eam publicè demonstrauit? quis sic in agendo subtilis, quis in puniendis sontibus ita tardus? Quis adeò auri victor, quis ita cupidus humanitatis, & tantæ erga miseros clementiæ? Maturus quidem in verbis, in rebus & operibus maturior. 610

Ex oratione in Cylaceum Græciæ Procoss.

Mæander. Nilus.

CLYPEVS auro coruscat, & Vulcaniam refert artificio dextram, quæ sola ob sapientiam artificio naturam valet adumbrare. Mæander Cariæ fluuius, quantum magnitudine à Nilo superatur, tantum natura superat terra, quam Ægyptiis largitur, de hoc fabulam fingit. Ille verò nautis mare eripiens, agricolis dedit aratris pro aquis sulcos scindere. Videas campum, vbi prius fuit mare, videas lasciuientes hinnulos loco delphinorum, loco nautæ hortantis, pastoris sonantem fistulam audias.

Ex oratione in aduenas Ephesios.

EXORDIVM.

CVM Apollo diuinatorium tripodem collocans omnibus oracula redderet, omnes gentes omnesque vrbes fama hac ad Deum attrahebantur.

Ex oratione in populares suos.

EXORDIVM.

ETENIM iam demum tempus est, iuuenes, etiam ciuibus lyram nostram adaptandi. Quid vrbem proferre dicemus? sed cùm non in curribus nos vehamur, neque studia poëtarum amplectamur, age, viris & oratione vrbem muniamus. Quid ex omnibus magnam Homeri famam in furorem egit? num virorum gloria? Ego virtutem quæro, & ob hanc viros celebrare cupio. Principum virtutis duplicia sunt indicia, cum regis decreta, tum subditorum amor. Cum subditis amorem, cum operibus natura par est considerari, & aliquis reperiet opera æqualia cum natura, à qua diriguntur. Quænam principum naturæ signa? acerrimo esse iudicio, sublimi animo, in benefaciendo promptum, moribus esse popularibus, eloquentia si dicendum esset, Periclem vincere, si quid agendum, Alcibiadem imitari, vrbem potius amare, pecuniasque potius contemnere, quemadmodum Periclem fecisse diximus, in agendo vehementiorem multò esse Clinia, ad agendum vel sine arte lyra quauis aptiorem esse. Talem aliquem Proteum esse Ægyptiæ fabulæ ostendunt, cùm eundem nunc in aquam, nunc in arborem, & flammam mutant. Promptitudinem naturæ per hoc significare volunt.

Homeri fama.
Principis dotes.
Proteus.

Ex oratione in Priuatum Romanum. 611

AMOR ignis Eleusini traxit etiam Anacharsim Scytham ad mysteria.

Ex oratione cùm Corintho reuersus esset.

SI casus aliquis corpora separaret, animo tunc prospiciendum, & amore amor amicorum non est disiungendus: agnosco affectum, animum meum explicat poësis.

E pro-

E propemptica in Ampelium.

EXORDIVM.

SOLVS è Græcis,ô adoleſcentes,huius fugæ laqueos reperiam. Heri fugam minatus eſt currus, hodie viſus eſt meis retibus conſtrictus eſſe. Fertur Alexander vetuſtis materiam artificibus dediſſe, ita vt Lyſippus & Apelles formam ipſius partiti, ille quidem coloribus,hic vero ære naturam regis explicuerint. Cùm verò oratio corpus trãſcendens, cum animi venuſtate & decore coniungatur.Sit & hæc vera delineatrix, nullum gubernatorem peritum omni habens nauigatione. Infinitum cum inopia confunditur. Exercitatio præſumit artem quam didicit. E carceribus ad calcem curſum dirigite. facilis es? communis hæc eſt virtus. malum odiſti? cum malo etiam bellum geſſit. Iniuſtorum naturam donorum fugiſti? ipſæ etiam animæ ſuæ ianuam damnoſo auro,iuſtitiamque coarguenti occluſit. Nouerat enim iuſtitiam non eſſe cum tenuibus opibus infamiam, ſed cum improbitate diuitias, virtuti inimicas & gloriæ. Hæc initium laudum eſt, quia & initium rerum. Hoc verò deinde, quid quis dixerit? quid obſeruauerit? Dicere enim infinitum eſt, non dicere ingratum. Quemadmodum illi qui pulchras ſtatuas intuentur, coniiciunt oculos in eam quæ primo occurrit, deinde aliam poſt aliam ſpectantes dubitant quam prius conſpiciant. Potius verò (quid enim mihi opus antiqua ſimilitudine?) vt ij qui aliquam è multis nouis ſtatuis nouam videnr, *Alexander.*

612 aſpicere ſummatim omnes è pulchritudine quæ eſt,in toto circumfuſa coguntur, particulatim verò alia alio ducente cupiditatem, admiratione ſpectaculum abrumpunt: ſic & facta tua vndique conuenientia aliam hiſtoriam poſtulant, nec his orationis terminis includi volunt. Quis facta tua,vel iuſtitiam,vel priuatam operam, vel reipublicæ curas, inopiæ prouidentiam, vel principum temperantiam cum clementia,dicere poſſet? Propter te Sparta ſordidum crinem in venuſtam cæſariem commutans,in deliciis agit. Quis infinitam ædificiorum copiam pro dignitate recenſeat? Suffecit Pericli ad commendationem Propylæa, & Parthenon, & Dario domus regalis, aureaque vitis Artaxerxi Theodori Samij opus, cùm Medus ille inutile hoc opus aduerſa natura in delitiis haberet. Tu autem à Thermopylis incipiens, ad vſque extimum Peloponneſi receſſum, omnem locum medium vrbes eſſe declaraſti. Fuit quidam vicus Colyttas in vrbis meditullio vocitatus, populi quidem habens nomen, ſed fori vſu celebris, antiquus gloria, venit ille huc fama ductus. Videns verò naturã loci admiratus eſt: ornatu verò vrbis magis confuſus eſt, non tamen deſiit in re gerenda propter vrbem pudore ſuffundi. Tu verò fabulas credibiles eſſe oſtendiſti. Cùm lapides tui amantes ingemiſcant, & lacrymas libent velut ab amata ſeparatus furtim amaſius, vt ego vereor, ne tui deſiderium damnum aliquod excitet, & aliqui naturam commutantes,in florem aut arborem conuerſi fabula abſurda fiant.

Ex oratione in Anatolium Præfectum.

IVPITER per Mercurium è cœlo teſſeram mittens,apud Homerum, iuſſit Achillem ſocij caſum deplorantem arma ſumere. Agedum ergo etiam nos tanquam cœleſti aliquo impulſu in feſtiuitate dolorem ſoluentes, Apollini cantemus. Nos noſtris artibus magnum illum principem cepimus. Non hæc ſunt nugæ, aut Attici ſales, Bacchum è Thebis peregrinum,Neptunum è fluctibus amantem,ſicuti ad vrbem Lacones ludunt, ſed verum colloquium, ſed inſtitutio & ſanctio,radix bonorum & initium. Ipſe verò hoc germine animum ſuum plantat, Atticis irrigans aquis. Semper verò omnia pulchra rara, & immortalem gloriam intelligentibus conciliant. Primus ſapiens Anacharſis è Scythia in Græciam venit: Primus Pelops è Lydia immortalibus in ſerenitate vectus equis, & mercedem nouæ diuiſionis accipit, vt dederit regioni cognomen. Et laus illa quidem adhuc in littoribus: fluctuat verò oratio, non videns portum apparentem. Optimum igitur forſitan fuerit, hunc imagine eius naturam *ἀεὶ ὃ καλὰ σπάνια.*
Anacharſis.
Pelops.

613 exprimentem,Phidiam in eo imitari. Non ignorabat Phidias, quis & in quibus Iupiter eſſet,ſcilicet animo ſapientior quàm dextra. Cupiens igitur vna imagine Iouis ingenium exprimere, auro commiſcens ebur, Eleis quidem Olympium, aliis hominibus Iouem vna imagine talem, vt eſt,effingens. Volo tibi è diuinis coloribus tabulam pin- *Phidias.*

HIMERIVS gere: terreni enim colores tempore eluuntur: ſententiam verò & opinionem, ſi cui placet nominare tabulam, non contendam. Quandoquidem & mihi hoc ingens corpus improbitatis morbo (quod terram quidem pios centrum diuini illius mundi putamus) tunc Lacheſeos fuſus cœlum tela penetrans, è Iouis penetralibus animam ſinceram trahit, diuinarum imaginationum ſubſtantiam ad nos transferentem. Hæc parit iuſtitiam, hæc fortitudinem, ex illa propriam ſententiam purè ipſa anima habet: hanc verò ſequitur magna virtutum ſimilium ſocietas, ſublimitas mentis, excellentia animi, libera vox, manus beneficiis non alliciendæ, amicitiæ ſtudium, veritatis amor, incommutabilis ſententia ex amicitia virtutem non diiudicans, ſed virtute amicitiam ponderans.

Ex oratione in Phœbum proconſulis filium.

EXORDIVM.

Iſocrates. SAPIENTIÆ initiis humiliore lingua reſponſuri, veriſimile puto fore, vt ſophiſticis etiã rationibus occurrant. Iſocrates ſophiſta: notum omnibus hoc nomen cum orationibus puto, quia ob illum Sophiſtæ poëticam negligentes, propriam legem amplexi ſunt, oratione quidem ſemper eloquentiæ amatoribus regalia ſcholarum ſuarum patefecit.

Ex oratione in Arcadium medicum & principem.

Demoeides Medicus. DESCRIPSIT pueros circum thalamum ludentes, & ſuis eos fiſtulis facit ſpecimen exhibere. Nunc verò aliud certamen, aliud ſtadium, Muſarumque delubrum ſacris ſacerdotibus apertum ab amiciſſimis aleatoribus. Aiunt Democidem illum Crotomatam, primum Græcam [medicinam] apud Barbaros coluiſſe.

E propemptica in ſocios aduenientes.

ANIMOSVS, orationi miſcens affectum, & fortis audiuit: vita mollis, menſuram po- 614
nens naturæ, temperantiam aſſumpſit. Mare mutat naturam in multas formas.
Maris ſpecies. Purpuraſcit quidem cùm in tranquillitatem ſedarit fluctus, obſcuram verò ſpeciem habet cum fluctibus turbatum efferatur.

E propemptica in Flauianum.

CONIECISTI me, meliorem parantem lyram, ô amice, vt te ſcilicet poſt Africam ſalutatem, repentè fugiens in in amænam Muſam. Viſum nondum eſt ver, & tempeſtas Helleſpontiaca irrumpens animam ſuffocauit. Nondum Solem vidimus, & radios auerſus mutauit, Græciſque noctem inducere minatus eſt. Prius ingemiſcimus, quàm riſerimus, prius diis viarum * præſidibus vota dedimus, quàm ſacrificia te reduce fecerimus. orationem timidiorem quàm dextram coargui, ea præſtare negligentem, quæ cera & ferrum audent. ſemper enim gloria ex Africa in Græciam profecta eſt, ventum quidem fecit iocantem & ludentem, quales pictores in tabulis artificio ſuo ebrias Lydas faciunt. Parum igitur orationem è medio trahemus, & deinde de Africa liberè fluere permittemus. Nemo vincit, quia omnia admiratur, ſed oratio amorẽ ſecuta tanquam violentum fluxum, parum ad aliam viam delata deflexit. Reducenda igitur oratio ad Africam. Pericles accuſatus eſt vt eloquentia nemini † ſecundus, accuſatus eſt Themiſtocles, vt mente tardior atque obtuſior, Plato propter ingenium, ob leges Solon, & norũt omnes, vnumquemq; vt ſolis, vt omnibus ſic exſultare. Quid faciam? quid conſilij capiam? mittam ducem Romanis? Lautus populus ſobrium ignorat aurigam. *Carthago.* Celeriter mihi Carthago indignatur, vrbs ſupra Africam ob virtutem Romanæ vrbis æmula, vrbs totam Italiam ſuis ornamentis depaſcens, vrbs propter id non prima, propter quod Romam veretur. Periclitatur mihi magna vrbs, & tota continens malè gubernatur. Mittamus ipſum magnum victoriæ aurigam. Nouit hæc rex, & aureę ſtatim tabellæ ſententiam præceſſerunt. Cùm huc in oratione veniſſem

Quid primùm, quid deinde canam, quo fine ſilebo.

Mouentur enim vndiq; negotia, æquale eſt & dubium æquè & non dicere, & dicere: hoc multitudine, illud verò magnitudine prohibetur. Dicendum igitur non quod res eſt, ſed quod licet. Videntes autem eundem per pratum vt per tranquillitatem claſſem inſtruere, & in fluctibus tanquam in portu ludentem, hi quidem tanquã aërem amato- 615
rem deſi-

* Θεοῖς ἐνοδίοις *Dii Viales.*

† fort. ἐ δεύτερος.

rem desiderant, hi metuunt tanquam omni metu superiorem, excellentiorem pompam duxit quam Vulcanus. Contra fluctus sonat populus, & contra impetũ applausus ex vrbe, & fremitũ maris Carthaginensis clamor cõpleuit. Veniam dent omnes, & senex & iuuenis, si adhuc loquar. Sciuit enim sciuit amor orationem propriam facere, Hic morbo laborauit maiore quam fortuna sua pateretur, iniquitate non minore. Et vero. Nemo miretur an hæc ille contra hunc virum ausus fuerit. Viri boni, qui ante nos fuerunt, à malis hominibus accusati sunt. Accusauit Periclem Cleon, fugit Hyperbolũ Nicias, in crimen vocauit Demades Demosthenem, Cleophon Alcibiadem proscripsit. Vir Seriphius conuiciatus est Themistocli. Nam qui excellentiori fortunæ inuident, cogunt audacię adæquare dignitatem minorem. Hic vero maxime ostendit, quod medium virtutis & calliditatis constituit. *Accusati.*

E DIODORO SICVLO CCXLIV.

Excerpta.

DIVERSOS è Diodori Bibliotheca libros legimus, tricesimum secundum [tricesimum quartum] quadragesimum octauum, tricesimum primum, secundum, quartum, sextum, septimum, octauum, è quibus hęc descripsimus. *Inserta hæc nuper L. Rhodomanni editioni.*

Multi, ijque diuersi tradidere, multos è specie qua fœminę putabantur, in virilem & sexum & naturam transijsse. Cæterum Diodorus res Alexandri Cœlo-Syriæ, & Antiochiæ regis prosequens, hæc ad prodigium addidit. Cum Alexander, inquit, victus è pugna in ciuitatem Arabiæ Abas ad Dioclem regem, apud quem & filium Antiochum adhuc infantem deposuerat, cum quingentis aufugisset, ecce duces illi Heliadis, qui sese Alexandro coniunxerant, de proprio commodo legationem clam adornant, & dolo sese Alexandrum necaturos promittunt. Annuente vero postulatis Demetrio, non modo regem suum prodiderunt, verumetiam interfecerunt.

Non est prætereundum prodigium illud, quod mortem Alexandri præcessit; licet fortasse propter nouitatem fidem excedere videatur. *Prodigium.*

Paucis ante diebus, cum iuxta Ciliciam Alexander rex oraculum consuleret, quod Apollinis Sarpedonij templum ibidem diceretur, respondisse fertur illi Deus, eum vt locum caueret, qui geminum Deum protulisset. Ambiguum tunc temporis, & obscurum visum est; post regis autem mortem, verum oraculum fuisse cœptum est intelligi, his de causis. Diophantus quidam è Macedonia in ciuitate Abis in Arabia habitabat,
516 qui ducta vxore Arabissa, filium genuit eiusdem nominis Diophantum, & filiam nomine Heraidem. Filium, antequam iuuenescceret amisit, sed filiam nubilem cuidam Samiadi dotatam dedit: qui exacto vno cum vxore anno, procul à domo peregrinatus est. Herais autem, vt dicitur, interea in nouum omnino morbum, & sane incredibilem incidit. Nam ingens circa aluum natum est tuber, quod cum indies excrescceret, & locus intus condensaretur, consuluntur medici. hi vlcus circa ostium vuluę esse asserunt, quocirca adhibent medicamenta, quibus tuber hoc possint supprimere. Septimo autem die disrupta summa cute, excidit ex pudendo inguen adiunctis testibus, & hæc ruptio hicq; affectus nec medico, nec quoquã externo præter matrẽ duasq; ancillas præsente accidit. Itaque rei nouitate perculsæ, omnem curam Heraidis gerunt, & id quod accidisset occultant. Mulier vero liberata morbo, sumpta veste fœminea, domestica exercitia, & uxoria exequitur. Qui prodigium cognoscebant, iudicant eam Hermaphroditum esse, & ideo virile quoddam gestasse, quia coiens cum viro contrario naturæ modo coiuit. Latuit hoc externos. Reuersus autem Samiades, vt par est, super vxore rogitat, quæ præ pudore non fuit ausa comparere. quod acerbe ferens Samiades, instituit amplius, & consortium cum vxore sua postulauit: patre vero renuente, & causam dicere erubescente, magna orta est contentio. Itaqua pro vxore sua socero diem dicit, &, vt fit in dramatis, prodigium fortuna in crimen conuertit. Cum iam iudices consedissent, & causæ essent allatæ, adesse iubetur persona de qua contendatur: Iam vero dubitant iudices, vtrum viro coniugem, aut filiam patri adiudicent; censent tandem id veritatem indicare, vxorem viro esse adiungendam. Ipsa mox audacter vestem fictam sol-

DIODORVS Siculus.

uens, oſtendit palam virum ſeſe eſſe, lamentabilem tollens vocem, ad quid cogerent virum cohabitare viro? Obſtupeſcere omnes, & admirabili voce ſe perculſos teſtari. Tunc Herais remoto pudore, virilem habitum reiecto femineo memoratur aſſumſiſſe. Medici autem his viſis ſic dixerunt: Eodem loco & femineam & virilem ſexum tegi, & 617
pelliculam quæ teſtes tegeret, nouo more peruiam factam eſſe, quo retrimenta naturæ tranſirent; quare patentem illum locum obducere, & claudere, virilemque naturam promptam reddere coacti ſunt, omnibus adhibitis medicamentis. Herais vero induto nomine Diophanti conſcripta eſt inter equites, & militans vna cum rege Abas ſeceſſit. Tunc vero oraculum quod antea occultum fuit, verum fuiſſe apparuit. Nam Abas cum rex confugiſſet, ibidem etiam biformis Diophantus fuit. At Samiades quod amori primoque matrimonio ſeruijſſet, pudore, & contra naturam nuptijs initis afflictatus, Diophantum hæredem bonorum ſuorum ſcripſit, & ſibi ipſi vitam eripuit. Vide quomodo femina virilem animum & audaciam aſſumat, & vir femina fiat imbecillior. Simile priori triginta poſt annos in Epidauro prodigium contigit. Kallo quædam fuit Epidauria parentibus orbata, quę puella eſſe videbatur. Habebat enim ea quæ feminis natura conceſſit, verum non peruia iuxta hunc locum, alia via à natiuitate excrementa naturæ transmittebant. Ad ætatem nubilem vbi peruenisſet, nupſit cuidã ciui, duosque annos in matrimonio cum viro exegit. Sed coniunctionem feminis vſitatam non admittens, inuerſam, & contra naturam ſuſtinere debuit. Poſt autem multis doloribus circa vterum ingens oritur tuber, quod è multis medicis, qui eo confluxerant, nemo ſanare potuit. Pharmacopola vero quidam ſe curaturum promiſit. Hic tumentem illum locum aperiens, virilia membra & teſtes, & virgulam non peruiam inde eduxit. Rei nouitate omnes obſtupeſcunt. Pharmacopola tum reliquis partibus lęſis medicatus eſt. Primo quidem ſummitatem pudendorũ parum ſecans, perduxit vſque ad initium veſicæ, & fiſtulam inſeruit argenteam, qua excrementa pertranſirent, locum vero ante patentem ſanauit, & clauſit; quare hoc loco ſanato, duplicem mercedem popoſcit; primo quia mulierem liberaſſet à morbo, & virum ex ea perfectum perfeciſſet. Kallo vero virili veſte ſumpta, & viri moribus, reiectis radio textorio, & mulierum opificio, vna littera nomini adiuncta, ſcilicet. N. Kal- 618
lon vocitata eſt. Narrant quidam illam antequam in virilem formam mutaretur, Cereris ſacra viris ipſis non adeunda, vidiſſe, & ideo impietatis accuſatam fuiſſe. Similia Neapoli, & alijs in locis plurima facta dicuntur prodigia, non quod maſculinus & fœmininus ſexus in geminum locum collocatus ſit, quod fieri non poteſt, verum quia natura aliqua membra corporis in hominum ſtuporem, & fraudem falſo deſcribat. Quare nos hæc digna cenſuimus quæ litteris non oblectationis cauſa legentium, ſed vtilitatis mandarentur. Multi enim ſuperſtitioſe putant hæc prodigia eſſe, nec ſolum rudes, ſed etiam integræ gentes & vrbes. Fama eſt initio belli Marſici, iuxta Romam Italum quendam Androgynum vxore ducta prioribus non abſimilem, reum factum apud Senatum fuiſſe, qui ſuperſtitioſus nimium, & à Tyrrhenis aruſpicibus perſuaſus, hominem viuum iuſſit exuri. Verum ſenatus ignorans morbum, iniuſte hunc ſimilis participantem quidem naturæ, non reuera autem monſtrũ, damnauit. Non multo poſt Athenienſes eadem de cauſa morbum ignorantes, quendam viuum ait exuſſiſſe. Nugantur etiam quidam Hyænas vtriusque naturæ eſſe, & intra annum ſibi inuicem coire: ſed res tota falſa. Nam vtramque naturam ſimplicem, & non permiſtam habent, & male tradiderunt ij, qui temere obſeruarunt. Muliebri ſexui adiacet quiddam ſimile ſecundum naturam parti virili, & virili contrario modo quod referat ſpeciem muliebris. Hæc quidem de omnibus animalibus non creſcentibus, & ad perfectum incrementũ pertingere non valentibus, quamuis multa & varia reuera accidant prodigia, dicta ſint ad ſuperſtitionem tollendam. Hæc Diodorus circa finem libri triceſimi ſecundi Hiſtoriarum proſequitur, licet etiam * alij, & plurimi de prodigijs ſcripſerint.

Androgynus.

Palladius de Hyænis in vita Macarij & fortaſſe Busbequius in legatione Byzantina.

* *Iulius obſequẽs T. Liuius, Plutarchus. Dion & alij.*

Ex libro triceſimo quarto.

Iudæi.

OBſidenti, inquit, Antiocho regi Hieroſolyma, eo vſque Iudæi reſtiterunt, donec neceſſaria omnia defeciſſent. Tunc de componenda re legatos miſerunt, & eos plerosque regios amicos. Iraque ſuaſere regi, vt violenter vrbem dirueret, & gentem Iudæorum funditus euerteret. Solos enim eos eſſe qui cum alijs gentibus nihil habeant commune,

cõmune, & omnes in hoſtium numero ponant, & clarum eſſe quomodo maiores eorũ, vt impij & execrabiles à Dijs ex omni Aegypto expulſi, & quomodo leproſi confertim
619 loco mundationis velut deteſtandi profugi eiecti ſint, & mox Hieroſolymis loca contermina arripientes hanc gentem ordinauerint, & odium erga omnes homines induxerint. Quare & aliam omnino vitæ inſtitutionem complecti, nec cum alia gente omnino velle comedere, nec etiam velle benefacere. Adhæc ei maiorum odium ſuorum erga hunc populum in memoriam reuocarunt. Antiochus enim dictus Epiphanes deuictis Iudæis intrauit Sancta Sanctorum, adijt ſolis ſacerdotibus adeunda, & inuenit ibidem lapideam ſtatuam viri barba promiſſa, tenentis manibus librum inſidentisque aſino, quam putabat Moſis eſſe, qui vrbem & condiderit, & gentem fundarit, & odioſas illas omnibus gentibus leges tulerit. Ipſe vero cupiens obducere odium omnium gentium leges diſſoluere conatus eſt. Quare ſtatuæ conditoris, & altari Dei ſubdiali porcã ingentem ſacrificauit, & ſangnine illos perfudit, & carnem coquens, iuſſit ſacros eorum libros, qui leges continerent, iure illo corrumpi, & oblitterari: ignem nunquam deficientem, & ſemper, vt aiunt, ardentem, in templo extingui, & carnem ſuillam ſummum ſacerdotem, aliosque Iudæos comedere coëgit. Hæc narrantes illi amici, Antiochum vehementer ad totam gentem perdendam, aut ſaltem ad euertendas leges, & vitæ inſtitutionem mutare cogendum incitarunt. Verum Rex magnanimus, moribusque manſuetus, impoſitisque tolerandis tributis, & muro priuans ciuitatem Hieroſolymorum, acceptis obſidibus Iudæos crimine liberauit. Hæc Diodorus de Moſaicis inſtitutis & legibus de conditore Hieroſolymorum, de exitu ex Aegypto mentitur. Et in reprehenſione Iudęorum in mendacio perſeuerans, ne ſibiipſi contradicere videatur, tanquam alios narrantes inducit, quibus Antiochi amicitiam adiungit. Hæc quoque de Iudæis libro quadrageſimo Bibliothecæ habet.

Ex Quadrageſimo circa medium.

620 SCripturus bellum contra Iudæos par eſſe exiſtimaui principium prius & ortum huius gentis & inſtituta recenſere. Multi apud Aegytios olim pernicioſæ huius calamitatis cauſam ad Deum referunt. Cum multi & varij peregrini Aegyptum incolerent, diuerſis ſacrificandi vtentes ritibus, factum eſt, vt patrij erga Deos cultus deficerent, quod incolæ, niſi alienigenas dimitterent, malorum indicium fore ſuſpicati ſunt. Statim itaque ex eiectis profugis præſtantiſſimi efficaciſſimique (vt quidam nugantur) in Græciam, locaque vicina illapſi ſunt, præſtantes habentes ductores, quorum principes Danaus & Cadmus exſtiterunt. Reliqua vero turba eam regionem, quæ nunc Iudæa dicitur, non procul ab Aegypto diſtantem, & in illa vsque tempora penitus deſertam occupauit. Hanc porro coloniam Moſes prudentia & robore cæteros excellens deduxit, qui hanc regionem inuadens, multas vrbes condidit, & vnam quæ nunc celeberrima eſt appellatam Hieroſolyma; maximè autem religionem & cultum eis colendum dedit, venerationes & ſacrificia edocuit, & de ijs quæ ad remp. pertinent leges tulit & decreta. In duodecim tribus populum diuiſit, exiſtimans hunc numerum eſſe perfectiſſimũ, & anno duodecim menſibus completo perſimilem. Imagines Deorum omnino non ſculpſit, quod putaret humana Deum non videri forma, ſed cœlum terram ambiens eſſe Deum, & omnia ſuo imperio gubernare. ſacrificia vitæque rationes diuerſas prorſus ab alijs gentibus ordinauit. Nam quia externos vrbe ſua interdicerent, odioſam ſane vitam, & alijs inuiſam induxit. Iuſſit inſuper vt qui genti præeſſent, grati eſſent populo, & maxime auctoritate potentiores, quos ſacerdotes eſſe voluit, & eos præcepit circa altaria Deique cultum & ſacrificia exerceri, & ex his optimos iudicio viros iudices conſtituit, quibus & legum inſtitutique cuſtodiam attribuit. Non ordinauit Iudęis Regem, ſed imperium populi ei cenſuit committendum, qui prudentia & virtute inter ſacerdotes alijs præſtare videretur; hunc ſummum Pontificem appellant, quem velut nuntium ſibi diuinorum præceptorum eſſe ducunt, hunc
621 edicta in populi congregationibus & concilijs, ait proferre, cui Iudęi ita obtemperant, vt ſtatim Pontifice loquente cadentes in terram adorent. Additum eſt in fine legis, Hæc Moſes loquitur Iudæis obediens Deo. Magnam etiam bellicarum inſtitutionum curam adhibuit, iuuenesque ad tolerantiam & fortitudinem, & ad omnẽ malorum patientiam exerceri voluit. Multa quoque contra varios populos bella geſſit,

Moſes. Vide Strab. & Iuſtin.

magnam-

DIODORVS Siculus.

magnamque ſubigens regionem ſorte eam diuiſit; æquales populo portiones, ſacerdotibus maiores aſſignauit: vt latiores terminos poſſidentes, continenter ſine vlla moleſtia Dei ſacrificijs occuparentur. Nec etiam licitum erat pauperibus portiones proprias diuendere, ne aliqui per auaritiam coëmentes inopes excludant, & in cauſa ſint vt populus minuatur. In regione pueros ali voluit, qui exiguo ſumptu alebantur, & ideo copioſa & fœcunda ſemper Iudæorum natio exſtitit. Diuerſi quoque ab alijs in nuptijs & ſepulturis fuerant. Sed propter acceſſiones quæ poſtea è multis victorijs acciderunt, monarchia quarta ſcilicet Perſarum, & deinde Macedonum, multa patrijs Iudæorum inſtitutis deceſſerunt. Ita hic de moribus & legibus maiorum, & diſceſſu eorum ex Aegypto, deque ſacro Moſe, in multis mentitur, plurima etiam non attingens. In accuſationibus quas contra veritatem prõfert, deflectit, ad alium dictorum narrationem referens. Subdit enim ſtatim. Hæc de Iudeis Hecatæus Mileſius tradidit.

Vide Ioſephum lib. I. aduerſus Appionem.

E libro quadrageſimo octauo.

In Epitoma Sexti Aurelij Victoris. Hic dum à Perſide hieme aſpera, mediaq; Conſtantinopolum accelerat, cruditate ſtomachi, tectorio noui operis granatus eſſet repente interijt.

QVæ Iouiano Imp. ab aliquibus mortis cauſa fuiſſe traditur, vt ſcilicet dormiens in domo recens in albata, & igne propter humorem excitato, vaporibus è madida calce prodeuntibus exſtinctus ſit, hanc ſponte Catulum ſubijſſe longo ante tempore narrat Diodorus, nam in libro quadrageſimo octauo initio hæc habet. Cinnani & Mariani conſilium inierunt cum præſtantiſſimis ducibus, vt firma in pace viuerent, & tandem ita concluſerunt, vt inimicorum clariſſimos quosque, & de imperio contendere valentes interficerent, vt ſcilicet pura factione eorum reddita, reliquo tempore, vt vellent ſine timore cum amicis ſuis remp. adminiſtrarent. Quare ſtatim pactas conditiones & fidem neglexerunt, & cædes condemnatorum impune & vbique factę ſunt. Q. vero Lutatius Catulus, qui clariſſimum de Cimbris triumphum egerat, populo prius 622
cariſſimus à quodam tribuno plebis apud populum reus mortis factus eſt. quare metuens periculum ex accuſatione, ſperansque auxilium aliquod ad Marium ſe contulit: ipſe autem antea amicus eius, tunc elatus ſuperbia, ſecius erga eum affectus eſt, nullumque aliud reſponſum dedit niſi, *Moriendum eſt*. Catulus vero deſperata ſalute properans ſine iniuria vitam terminare, ſeipſum vita priuauit, idque nouo & inuſitato more, nam includens ſeipſum in domo recens dealbata, & vaporem è calce igne & fumo excitans, reſpirandi facultate impeditus exſtinctus eſt.

Extriceſimo primo.

HÆc dum geruntur, Romam venêre legati Rhodiorum, ad diluenda quibus impediti fuerant crimina. Videbantur enim in bello, quod aduerſus Perſeum geſtum eſt, animis ad regem inclinaſſe, & quam cum Romanis habebant amicitiam, prodidiſſe, Cumque nihil legatione ſua proficerent, deſpondebant animos, & cum lachrymis colloquia habebant. Cum autem eos in ſenatum introduxiſſet vnus tribunorum, nomine Antonius; primus orationem de legatione habuit Philophron: & ſecundum eum Aſtymedes. Hi cum multa ſuppliciter & deprecatorie dixiſſent, & ad extremum (vt eſt in prouerbio) cygneam cantionem ceciniſſent, ægrè reſponſa acceperunt, per quæ ab extremo quidem metu liberati ſunt, ſed de criminibus acerbe obiurgati. Quare licet apud Romanos videre præſtantiſſimos quosque de gloria contendentes, per quos omnia pæne maxima à populo perficiuntur. Sed in alijs vrbibus ſibiipſis omnes inuident, Romani vero inuicem laudant. vnde euenit optimè & fortiſſimè rem vt gerant, remp. amplificare ſtudentes, & alij iniuſtè ſentientes, & ſeipſos circumvenientes patriam perdant.

Perſeum vltimum regem Macedoniæ, poſtquam is ſæpe cum Romanis amicitiam inijt, ſæpe item non contemnendo exercitu bellum geſſit, tandem Aemilius debellatum cepit, & præclarum ob eam victoriam triumphum egit. Perſeus vero tantis agitatus calamitatibus, vt ſimiles eſſe videantur eius caſus fabulis rerum nunquam geſtarum, ne diſcedere quidem è vita volebat. Priusquam enim ſenatus de eo pronunciaſſet, quid 623
faciendum eſſet Vrbano Prætori, coniecit eum in carcerem, qui eſt Albæ, cum natis. Eſt autem carcer ille, antrum ſubterraneum profundum, magnitudine maximè, quantum eſt cœnaculum octo lectorum. Eſtque tenebrarum plenum ac fœtoris, propter multitu-

multitudinem hominum rei capitalis damnatorum, qui in eum locum traduntur, quorum maxima pars illis temporibus hic claudebatur. Concluſis enim in tam anguſto loco tot hominibus, efferebantur miſerorum corpora, & confuſis inter ſeſe omnibus, quæ vel ad victum, vel ad alios vſus pertinent, tantus fœtor exiſtebat, vt nullus accedentium facile durare poſſet. Igitur ille per dies ſeptem loco hoc miſeriam pertulit, vt etiam extremæ conditionis hominum & ſtatutum cibum accipientium ope indigeret. Hi enim eius vicem proptet infortuniorum magnitudinem dolentes, quę ipſi accipiebant, hæc ei benignè lacrymantes impertiebant. Igitur ei gladius ad occaſionem, & reſtis ad ſtrangulationem proiectus eſt, data vtriusuis optione. Verum nihil tam dulce miſeris videtur quam viuere, etiamſi morte dignam miſeriam patiantur. Ac tandem in his neceſſitatibus vitam finiuiſſet, niſi M. Aemilius curiæ præſidens, & ſuam dignitatem & patrię æquitatem retinens, Senatum cum graui reprehenſione commonefeciſſet, vt ſi humano metu non terrerentur, at Nemeſim vltricem certe vererentur, quæ in eos animaduertere ſolet, qui poteſtatibus ſuperibè vtuntur. Itaque ille in mitiorem datus cuſtodiam, & vanas ſpes fouens, ſimilem ſuperioribus caſibus exitum vitæ ſortitus eſt. Poſtquam enim biennium vitæ cupidus durauit, cum cuſtodes barbaros offendiſſet, prohibitus eſt ab illis ſomno frui, atque ita vitam finiuit.

Nemeſis Dea.

Perſei regis mors

Dicunt ſeſe (inquit) Cappadociæ reges ad Cyrum Perſam referre genus ſuum, contenduntque prognatos eſſe ſe vno ſeptem Perſarum, qui Magum occiderunt, & ductam quidem à Cyro cognationem ſic enumerant. Cambyſe Cyri patris ſororem fuiſſe germanam Atoſſam. Ex hac & Pharnace Cappadociæ rege natum fuiſſe * Pædagamum, & huius filium fuiſſe Smerdim: cuius porro Artamnam: & huius Anapham, qui fortitudine & audacia excelluerit, & vnus ſeptem Perſarum fuerit. Igitur ſuam ad Cyrum cognationem ſic enumerant, & ad Anapham, cui perhibent propter virtutem ſic conceſſum fuiſſe Cappadociæ principatum, vt Perſis tributa non penderet. Eo vita defuncto imperauit eiusdem nominis filius. Poſt cuius obitum ſuperſtitibus duobus
624 filijs, Datama, & Arimnæo, ſucceſſiſſe imperio Datamam, virum & bello & alijs regni partibus laudatum, qui cum Perſis prœlio congreſſus & ſtrenue prœliatus, in eo occubuerit. Regnum accepit filius Ariamnes, cuius fuere filii Ariarathes & Olofernes. Is Ariamnes cum annos quinquaginta imperaſſet, nec vllum opus dignum memoria feciſſet, obijt. Eius in imperium ſucceſſit natu grandior filius Ariarathes, qui ſupra modum amaſſe fratrem dicitur, & ad clariſſimos ordines euexiſſe, atque idem cum Perſis aduerſus Aegyptios miſſus, belli ſocius fuiſſe, & cum magnis honoribus reueniſſe, quos Perſarum rex Ochus propter virtutem in eum conferebat, vitamque in patria reliquiſſe, ſuperſtitibus filijs Ariaratha & Aryſa: frater autem & Cappadociæ imperium habens (nec enim germanam prolem habebat) grandiorem fratris filium Ariarathem adoptauit. Per ea tempora Alexander Macedo Perſas debellauit, deinde obijt. Et Perdiccas omnium tunc rerum gubernator, Eumenem miſit ducem Cappadociæ, ac debellato Ariaratha & in pugna interfecto, tam ipſa Cappadocia quam finitimæ regiones, in Macedonum poteſtatem venerunt. Ariarathes vero poſtremi regis filius in præſentia deſperans, conceſſit cum paucis in Armeniam. Haud multo poſt tempore, Eumene & Perdicca mortuis, & Antigono ac Seleuco ſubſecutis, ille acceptis ab Armeniorum rege Ardoata copijs, & Macedonum ducem Amyntam interfecit, & Macedones celeriter è finibus eiecit, domeſticumque imperium recuperauit. Habuit hic tres filios, quorum natu maximus Ariamnes regnum accepit, qui affinitatem contraxit cum Antiocho cognomine Deo, eius filiam Stratonicam Ariarathæ filiorum ſuorum natu maximo collocauit. Cumque eſſet filiorum ſupra modum amans, puero diadema impoſuit, eum totius in regno imperij atque iuris ex æquo ſecum ſocium fecit. Mortuo patre Ariarathes ſolus regnauit, & è vita diſcedens regnum filio ſuo admodum puero reliquit. Hic duxit in vxorem filiam Antiochi magni, nomine Antiochidem verſutam admodum. Hanc, cum liberos non gigneret, ſuppoſuiſſe ferunt ſibi duos filios ignorante viro, videlicet Ariarathem & Olofernem. Aliquanto poſt tempore cum ſemen ſuſcepiſſet, ipſam præter ſpem peperiſſe duas filias, & vnum filium, nomine Mithridatem. Ac tunc virum ex ſubditis conſuluiſſe, & feciſſe vt grandior cum mediocribus facultatibus Romam mitteretur, & iunior in Ioniam, ne

* *al.* παῖδα Γάλλον, *filium Gallum.*

Alexander Magnus.

Ariarathis laus.

DIODORVS Siculus.

de regno cum germano filio contenderent. Hunc adultum Ariarathem aiunt cognominatum, & litteris Græcis imbutum, atque ob cæteras virtutes laudatum fuisse. Et 625
pater quidem filio patris amanti studebat se vicissim amantem filij exhibere: atque eousque processit eorum mutua beneuolentia, vt pater toto imperio cedere filio certaret, ille contra demonstraret fieri non posse, vt à parentibus adhuc viuentibus eiusmodi beneficium admitteret. Hic, postquam parentem fata vocarunt, regnum accepit, tum in reliquis vitæ moribus eximium se præbens, tum Philosophiæ operam nauans. Quo factum est, vt Cappadocia olim Græcis ignota, tunc eruditis fuerit receptaculum. Idem cum Romanis amicitiam societatemque renouauit. Aliaque plurima de relatione regum Cappadociæ præsentium vsque ad Cyrum.

Vide Cicer. epistolas.

Ex eodem.

Imagines Rom. in funere. Vide Tacitum & Iuuenal.

DE L. Aemilij, qui Persem debellauit, sepultura hæc habet, quã propter ista maximè dicit illustrẽ. Solent enim Romani qui nobilitate & maiorum suorum gloria præstarent, mortuorum imagines ad similitudinem vitæ, totiusque corporis delineationem effingere, vt vitæ seriem seruantes, & iuxta imaginis cuiusque propriam virtutem haberent quos imitarentur. Eodẽ modo vnusquisque è parentibus eiusmodi statuas, & ornamenta habuit & præcessit, vt ex eorum picturis quisque intelligat, quantas in repub. dignitates singuli & honores gesserint. Nominat Hispanos & Lusitanos. addit enim quomodo Memmius Prætor ad vrbem in bello in Hispaniam cum copijs sit missus, & vt Lusitani cum eo congredientes, exscendentem imparatum occupant, pugnaque eum superant, magnamque exercitus patrem cædunt, facta autem Hispanorũ victoria iam celebri, Areuaci existimantes se Iberis fortiores adhuc esse, hostem contemserunt, & in concione populus, hac præsertim de causa, contra Romanos bellum mouit.

L. Memmius.

Eutropius lib. 4.

Ex tricesimo secundo.

Vide Ortelij Theatrum in paregō.

LIcet Carthaginensium mœnia quadraginta cubitos altitudine, & latitudine viginti duos excederent, Romanorum tamen machinæ, & virtus fortior, quam murus fuit, sic vt vrbem ceperint, & solo æquauerint.

Massinissa rex Africanorum, qui amicitiam cum Romanis tenuit, annos nonaginta in vigore vixit: filios decem moriens reliquit, quos Romanis in tutelam commisit. Erat & corporis firmitate præstans, & duritiei ac laboribus à pueritia assuetus. Et- 626
enim stans in vestigijs totum diem manebat immotus, & sedens non surgebat vsque ad noctem, toto die labores meditans, & in equo continenter toto die & nocte sedens, & equitationibus vtens non defatigabatur. Est eius valetudinis vigorisque signum hoc maximum, quod fere iam nonagenarius, filium haberet quadrimulum, corporis robore præstantem. In agrorum cultura vsque adeo excelluit, vt singulis filijs reliquerit agrum decem millium iugerum omni instrumento ornatum. Regnauit præclarè annos sexaginta.

Nicomedes.

Nicomedes patrem Prusiam persequens, ad aram Iouis confugientem interfecit, & nefanda cæde imperium inuadens, Bithyniæ regnum adeptus est.

Viriatus Dux. Scriptor de Viris illustribus cap. 71.

Lusitani primo parem ducem non habentes facile, superabantur, bellum cum Romanis gerentes. Postea Viriatum adepti multum Roman. incommodarunt. Erat is ex ea gente Lusitanorum, qui Oceanum accolunt. Pastor fuit à teneris montanæ vitæ assuetus, adiuuante etiam corporis natura. Nam & robore & celeritate reliquarumque partium agilitate Hispanos longè antecellebat, cum cibo exiguo, & multis exercitationibus vti consuefeciset, & somno dumtaxat quantum esset necesse. In summa ferrum continenter gestans, & cum belluis & latronibus manus conserens, vulgo celebris euasit, & ab illis dux electus, breui latronum cateruam se circum congregauit. Atq; in bellis proficiens, non solum admirationi fuit propter robur corporis, verum etiam dux excellens visus est. Erat autẽ in dispertienda præda iustus, & eos qui egregiè pugnauerant, pro dignitate donis extollebat. Tandem cum iam non latronem, sed principem sese exhibuisset, bellum gessit cum Romanis, multisque

Cicero in 1. Offic.

prælijs

prœlijs ſuperior euaſit, adeo vt etiam ducem Rom. Vitellium cum ipſo exercitu profligauerit, captiuumque ceperit, & gladio necauerit, & alia multa in bello feliciter geſſerit, donec Fabius belli aduerſus illum dux creatus eſt. Inde non paulo inferior eſſe cœpit. Deinde creatus, & Fabio ſuperior factus, eum in pacta deſcendere indigna Romanis coegit. Verum Scipio aduerſus Viriathum dux electus, quæ acta fecit irrita, & ſuperatum ſæpe Viriathum, ad extremam deinde cladem compulſum, adeo vt pacem ſpectaret, per domeſticos dolo interfecit, & eius imperij ſucceſſorem Tautamum eiusque
627 ſocios perculit, & vt pax arbitrio ſuo fieret, effecit, atque illis agrum & vrbem dedit ad habitandum.

Ex libro triceſimo quarto.

CVm poſt deletos Carthaginenſes, Siculorum res annis ſexaginta in florentiſſima fortuna permanſiſſent, tandem ſeruile bellum apud eos hac de cauſa exortum eſt. Vitæ commoditatibus magnopere aucti, ac diuitias ingentes adepti, magnam ſeruorum multitudinem emere ſoliti erant: quorum veluti greges quosdam, ſimulatque è locis in quibus nutriebantur eduxerant, certis illos notis compungebant: & eos, quidem qui iuniores erant, paſtores conſtituebant: aliorum autem opera ad alia miniſteria, prout cuiusque vſus poſtulabat, vtebantur. Verum præterquã quod erga eos ſe aſperos ac rigidos in imperandis miniſterijs exhibebant, etiam eorum victus ac veſtitus vix vllam gerere curam dignabantur. Vnde fiebat, vt eorum bona pars vitam rapto ſuſtentaret, omniaque ſanguine redundarent: vtpote prædonibus, tanquam militum exercitibus, longe lateque graſſantibus. Prouinciarum autem præfecti prohibere quidem conabantur, ſed cum ſupplicium de ijs ſumere non auderent, propter magnam dominorum potentiam atque auctoritatem, ſuam quiſque prouinciam finere impune diripi cogebatur. Nam cum plerique è dominis equites Rom. eſſent, & iudices conſtituerentur accuſationum, quæ aduerſus præfectos è prouincijs afferebantur, formidoloſi ipſis præfectis erant. Iam vero cum ærumnis premerentur ſerui, & cum alijs modis peſſimè acciperentur, tum veto plagis ſubinde præter rationem & iniuriosè contunderentur, patientiam abrumpere cœperant. Itaque opportunum tempus nacti, in vnum conuenientes, de defectione ſermones inter ſe conferre ſolebant, donec tandem verba ad rem contulerunt. Erat enim ſeruus quidam Syrus in vrbe Apamea natus (cuius dominus Antigenes vocabatur, eratque Enna ortus) vir magicis incantationibus & circulatorijs captionibus ac præſtigijs deditus. Hic ſe futura prædicere inſtinctu afflatuque diuino ipſi in ſomnis apparentium ſimulabat: multisque per eam qua vtebatur hac in parte ſolertiam ad dexteritatem imponebat. Ab his autem primordijs longius progreſſus, non ſolum ex ſomniorum viſis futura pronunciabat, ſed & vigil cernere ſe Deos, & ex ijs res futuras audire fingebat. Cum autem in multis vaticinationibus mendax comperiretur, interim tamen caſu euentus quarundam rerum verè prædictionibus eius reſponderent, & falſa quidem eius vaticinia nemo coargueret, vera autem cum applauſu diligenter notarentur, hominũ opinio de eo indies augebatur. Poſtremo artificiũ excogitauit, quo flãmam ex ore cũ quodã fanatico furore emittebat, & cũ flamma ſimul vaticina verba Phœbadum in morem fundebat. Ignem enim in nucẽ, aut aliquid huiusmodi vtrinq; perforatum, ſimulque materiam, quæ illũ alere poſſet, imponebat, deinde ori indens & afflans, modo ſcintillas, modo flammã accendebat. Hic ante defectionem iactare conſueuerat, apparentem ſibi in ſomnis Syriam deam dignitatem regiam polliceri. Et hoc non alijs ſolum, ſed & ſuo ipſius domino aſſiduè dictitabat. Cum autem riſu res hæc exciperetur, Antigenes ex hiſce prodigioſis mendacijs voluptatem capiens, in conuiuijs ad quæ inuitatus
628 erat, Eunum (ita enim hic præſtigiator vocabatur) aſſeclam habebat, eumque ſuper regno interrogabat, & quomodo erga vnumquemque eorum, qui in cœtu illo erant, gerere ſe decreuiſſet. Cum autem ille ita jis reſponderet, vt in ſuis ſermonibus minimè vacillaret, polliceretur que fore, vt dominos ſuos leniter clementerque acciperet, mera denique monſtra illis ſuper alijs varijs rebus narrare pergeret, omnibus conuiuis riſum mouebat. ex quibus nonnulli ferculorum non pœnitendas portiones ablatas è menſa ei porrigebant, atque inter porrigendum hortabantur, vt regnum adeptus accepti ab ipſis beneficij memor eſſet. Sed enim quæ prodigioſa eſſe videba-

Seruile bellum in Sicilia.

Vide Flori Epitomen.

Vide Lucianum & Athenagorã in Apologia.

DIODORVS Siculus.

videbatur vaniloquentia, minimè vanum nacta est tandem exitum, regni adeptionem. Principium autem totius defectionis fuit huiusmodi. Ennensis quidam nomine Damophilus, vir elato ingenio præditus, indignis modis supra quam credi possit seruos suos acceperat: eiusque vxore Megallide certatim eos supplicijs varijs afficiente, & omnem erga eos sensum humanitatis exuente, exactionem & dominorum cædem inter se coniurant, Eunumque adeuntes interrogant, an suum ipsorum conceptum à dijs concederetur. Hic autem illis assentiens à dijs cõcedi respondet, verba cum solitis præstigijs fundens: simulque illis, vt primo quoque tempore illud aggrediantur, persuadet. Statim igitur coacta quadringentorum conseruorum manu, & in eum quem pro tempore poterant armati modum, in vrbem Ennam irrumpunt, ducem habentes Eunum, suis in emittenda ex ore flamma præstigijs vtentem. Domos autem ingressi, stragem magnam edunt, ne lactentibus quidem infantibus parcentes: sed eos ab vbere matris raptos solo affligentes. In mulieres autem quæ contumeliæ & petulantiæ genera exercuerint, (idque in ipsorum maritorum conspectu) verbis exprimi nullis pro dignitate potest. Illis enim se magna seruorum vrbis multitudo adiunxerat. Cæterum cum in dominos omnia exempla cruciatusque edidissent, ad cædem aliorum se conuerterunt. Eunus autem cum Damophilum in suburbanis hortis vna cum vxore rusticari audisset, illuc quosdam è suis misit, qui ambos inde in vrbem vinctos protraxerunt, varijs in via contumelijs affectos. Soli autem eius filiæ serui prorsus pepercerunt, & ne minima quidem eam iniuria vel contumelia affecerunt, ob humanos eius mores, & animum ad commiserationem erga seruos propensum, atque adeo ijs auxiliandi cupidum. Quod quidem argumento erat seruos non crudelitate naturæ talia perpetrare in alios, sed illatas sibi iniurias vlciscentes. Cæterum Damophilum cum sua Megallide cum in vrbem protraxissent ij, quibus datum erat negotium, vt diximus, in Theatrum eos produxerunt, vbi defectorum vniuersa congregata erat multitudo. Cumque Damophilus arte aliqua saluti suæ consulere conans, multorum ex 629
illis voluntates ad se oratione sua inclinaret, Hermeas & Zeuxis acerbo eum odio prosequentes, impostorem vocitabant: minimeque exspectantes dum populus certum de eo iudicium pronunciasset, alter ensem per latera eius adigit, alter securi ceruicem eius abscindit. Hic vero Eunus rex creatur: non quod vir fortis esset ille quidem, vel bonus imperator, sed ob suam præstigiatoriam artem, quodque defectionis auctor fuisset. Quin etiam nominis eius fuit habita aliqua ratio, vt potè qnod velut augurium esset futuræ illius erga subditos beneuolentiæ. Itaque defectores cum rerum summam ad eum detulissent, aduocata concione, ex Ennensibus qui viui capti erant, omnes eos interfecit, qui fabricationis armorum imperiti erant: peritos autem vinctos operi faciundo addixit. Megallidem prẽterea in seruarum potestatem tradidit, vt pro suo arbitrio in eam animaduerterent. Illæ autem eam primum cruciatibus affecerunt, deinde præcipitem dederunt. Ipse quoque proprios occidit dominos, Antigenem & Pythonem. Tandem vero impositio capiti diademate, rebusq; suis omnibus regali splendore adornatis, sua item vxore (quæ & ipsa Syra erat, eiusque ciuis) declarata regina, ex eorum numero qui prudentia cæteris antecellere videbantur, aliquot sibi consiliarios delegit. Ex quibus erat Achæus, non tantum nomine, sed & natione Achæus, vir & consilio præstans & manu mirum in modum promtus. Hic trium dierum spatio, cum sex hominum armasset millia, vt tempus dabat, cum his vero & alios haberet ascijs & securibus, aut fundis, aut falcibus, aut sudibus præustis, aut coquorum verubus instructos, tota regione prædas agens peragrabat: Simul vero multitudinem infinitam seruorum asciscens, Romanos etiam Imperatores bello ausus est lacessere, consertisque manibus cum eis, militum numero potentior, victoria sæpe potitus est, vtpote plusquam decem hominum millia ducens. Dum hæc aguntur, Cilix quidam cui Cleon nomen erat, auctor defectionis aliorum seruorum fuit, & cum ad eam spem erecti omnium animi essent, fore vt orta seditione hi aduersus illos arma caperent, atq; ita sibi mutuum exitium afferentes, Siciliam tumultu liberarent, præter omnium exspectationem coitionẽ inter se fecerunt, quippe cum Cleon nudo Euni mandato se submitteret, vt sub illo, vt rege, imperatoris munia obiret, militũ propriorum quinq; millia habẽs. Hoc autẽ factum fuit triginta fere à defectione diebus. Non multo post cõmissa pugna cum Imp. L. Hypsæo Roma veniente cum octo millibus Siculorum militum,

victoria

victoria potiti sunt, vtpote qui viginti millia essent. Aliquanto post autem eorum numerus vsque ad centum millia creuit, cumque aduersus Romanos prælia subinde gererent, sæpe ex iis gloriam reportabant, rarò autem clade accepta redibant. Cuius rei cùm dissipatus esset rumor, iam serui centum quinquaginta Romæ conspiratione inter se facta ad defectionem incensi erant, in Attica autem plusquam mille: itidem verò Deli, multisque aliis in locis. Sed vnoquoque in loco ij quorum curæ negotia publica
630 demandata erant, subitò rebus in discrimen adductis opitulati, cùm grauia de illis supplicia sumpsissent, ceteros quibus iam & ipsis spes accensa defectionis erat, metu repressérunt, & ad saniorem mentem reuocarunt. At verò in Sicilia malum indies ingraueſcebat, cùm & vrbes vnà cum ipsis ciuibus caperentur, & multi exercitus à defectoribus delerentur. Sed tandem Rutilius Rom. Imperator Tauromenium ipsis recuperauit, postquam vehementissimè illud oppugnasset, & defectores qui in eo erant ad summas angustias redegisset, atque ad tam acrem famem compulisset, vt cùm primò liberorum suorum corporibus vesci cœpissent, mox ad vxorum corpora se conuertissent, postremò ne sibi quidem inuicem parcerent, sed alij alios vorarent. Eodem tempore Comanum Cleonis fratrem ex vrbe dum obsideretur, fugientem cepit, & ad extremum arce à Sarapione Syro prodita, quotquot in vrbe fugitiui erant, in potestatem imperatoris venerunt, quos etiam cruciatibus affectos præcipitauit. Inde Ennam pro- *Enna Siciliæ.*
fectus similem eius obsidionem aggreditur, defectores ad summam desperationem adigens. Cumque Cleonem Imp. vrbe egressum, ac heroica quadam fortitudine prœliatum vulneribus mox confodisset, hanc quoque vrbem cepit, idque proditione. Ita enim eam situs ipse munitam reddebat, vt vi expugnari nullo modo posset. Eunus autem assumptis sexcentis, ad loca quædam prærupta, vt erat ignauus, fuga se recepit. Sed qui cum eo erant, exitium sibi ineuitabile impendere scientes (iam enim Rutilius imperator ad eos cursu contendebat) vt manus hostium præuenirent, sibi mutuò ceruices abscindebant. At Eunus præstigiator pariter & rex, cùm præ timiditate in quasdam speluncas cõfugisset, vnà cum quatuor ex suis inde extractus est, coquo, pistore, & eo cuius manu in balneo fricabatur, quarto autem eo, qui inter epulas oblectamenta
ei afferebat. Is extractus inde, & in carcerem coniectus, in magnam pediculorum vim *Eunus mors.*
resoluto corpore, apud Morgantinam dignum suis temerariis ausis nactus est vitæ exitum. Postea verò Rutilius, tota Sicilia cum parua eaque selecta manu celerius omnium spe peragrata, à prædonibus eam omnino liberauit.

Eunus defectorum rex seipsum Antiochum, socios verò suos deficientes Syros nominauit.

Ex libro XXXVI.

EODEM tempore quo Marius Africæ reges Bocchum & Iugurtham magno præ- *Iugurtha.*
lio debellauerat, & Afrorum infinita prope millia occiderat, ipsum deinde Iugurtham (à Boccho comprehensum, sibi susceptum aduersus bellum condonari cupiente)
631 captiuum abduxerat, quo item Romani graues apud Galliam in Cimbrico bello clades non sine magno dolore acceperant: eodem, inquam, tempore Romam aduenerunt quidam è Sicilia, plurima seruorum millia defeciſſe nunciantes. Quo accepto nuncio, summis in angustiis totus populus Romanus versari cœpit, vtpote cui militum delectorum 60000. in bello aduersus Cimbros apud Galliam occubuissent, nec de integro parem exercitum in expeditionem educere posset. Ceterum ante hunc in Sicilia rebellantium seruorum tumultum tales & in Italia excitati fuerant, sed parui ac minimè diuturni: velut numine, quam atrox futura esset in Sicilia rebellio, præsignificante. Primus autem apud Nuceriam exstiterat, cùm triginta serui coniurationem fecissent, & quamprimùm pœnas dedissent. Secundus Capuæ, cùm ducenti serui rebellassent, ac sine mora deleti fuissent. Tertius autem miro quodam exortus est modo. Erat quidam Titus Minutius eques Romanus, & prædiuite natus patre, qui alienæ famulæ formosissimæ amore captus, vt in eius amplexum veniret effecit. Tandem verò ita eam deperire cœpit, vt à domino illius septem talentis Atticis emeret, cùm ad hanc emptionem eum amoris insania compelleret, quam ægrè alioqui à domino illius impetrabat. Sed illa vbi aduenit, isque soluendo non esset, vt sibi dies triginta prorogarentur

DIODORVS Siculus.

rentur obtinuit. Rursum & hoc spatio exacto, cùm ille pactum pretium exigeret, hic nullam soluendi nominis rationem inire posset, interea verò amor inualesceret, nouum & inauditum facinus aggressus est. Iis enim qui debitum exigebant, insidias struere, & monarchicam quandam potentiam sibi assumere instituit. Nam coëmptis quingentis panopliis tempus pretij persolutioni præfixit, fideque impetrata, eas clanculum in agrum quendam deferendas curauit. Deinde cùm suos seruos ad defectionem sollicitasset, numero quadringentos, sibique diadema imposuisset, purpuram quoque cum aliis insignibus regiis assumpsisset, tandemque seruorum auxilio regem se constituisset, primum quidem eos, qui pactum pretium exigebant, virgis cæsos securi percussit: postea verò cùm sua illa seruitia armasset, vicinas villas peragrare placuit: in quibus eos qui se prompto & alacri animo socios defectionis adiungebant, armabat: quotquot autem repugnabant, eos interficiebat. Quum igitur plures septingentis milites coëgisset, eosque in centurias distribuisset, ac locum in quo erat vallo circumiecto clausisset, ad se eos qui deficiebant, recipiebat. Qua defectione Romam nuntiata, Senatus de ea consilium prudens iniit, felicemque eius exitum habuit. Siquidem ex iis qui in vrbe erant imperatoribus vni L. Lucullo subigendorum fugitiuorum negotium dedit. Hic autem eo ipso die quum Romæ sexcentos milites lectos conscripsisset, Capuam contendit, peditum millia quatuor, equites quadringentos collecturus. Minutius vbi Lucullum concitato cursu aduentare intellexit, collem natura loci munitum occupauit cum vniuersis suis copiis, quæ tria hominum millia & quingentos efficiebant, atque amplius. Et primo quidem conflictu stetit à fugitiuis victoria, quippe qui è superiore loco prœlium inirent: Postea cùm Apollonium imperatorem exercitus Vettij Lucullus largitionibus corrupisset, fidemque publicam dedisset pœnam illi remissum iri, eum ad prodendos socios impulit. Quare illo Romanis operam suam nauante, atque adeò ipsi * Vettio manus inferente, hic supplicium sibi capto impendens veritus, mortem sibi consciuit. Simul verò defectionis participes cæsi fuerunt, præter eum qui illos prodiderat Apollonium. Et hæc quidem anteuerterunt maximam quæ in Sicilia contigit defectionem, quasi quæ eius quoddam præludium essent. Ea autem hinc orta est. In Marij aduersus Cimbros expeditione senatus auxilia ex transmarinis nationibus accersendi potestatem Mario dederat. Marius igitur ad Nicomedem Bithyniæ regem de mittendis ad se auxiliaribus copiis scribit. Is responsum dat, bonam Bithynorum partem à vectigalium publicorum redemptoribus direptam seruire seruitutem per prouincias. Cùm autem SC. esset, ne quis ex populi Rom. sociis, qui quidem liber esset, in prouincia vlla seruiret, & vt imperatores curam eorum manumittendorum gererent, accidit vt imperator Licinius Nerua, qui tum forte in Sicilia erat, decretum senatus obseruans, multos ex seruis iudiciis constitutis manumitteret, adeò vt intra paucos dies plures octingentis in libertatem assererentur. Iamque erant animi omnium illius insulæ seruorum in spem libertatis erecti, cum graues auctoritate viri ad ipsum Imperatorem conueniunt, eumque vno omnes ore, vt ab incepto desistat, rogant. Atque hic siue pecuniis expugnatus, siue gratiam aucupatus, iudicium hac de re accuratius exercere desiit: & ad se venientibus vt libertate donarentur, vt ad suum quisque dominum reuerteretur, imperare cœpit. Tum verò serui coitione facta Syracusas relinquere, & ad Palicorum delubrum confugere, ibique inter se de defectione sermones conferre. Fama autem huiusce tam audacis seruorum facinoris per Ancyliorum loca iam vulgata, primi se in libertatem vindicarunt triginta duorum ditissimorum fratrum serui: quorum dux erat quidam nomine Oarius. Hi primum suos heros noctu dormientes iugulatunt, deinde ad vicinas etiam progressi villas seruorum animos ad libertatis studium accenderunt, adeò vt illa ipsa nocte concursus ad eos factus sit aliorum centum & viginti, atque amplius. Hi occupato loco natura munito, arte haud paulò munitiorem reddiderunt, assumptis & aliis octoginta seruis, qui armati essent. Prouinciæ autem imperator Licinius Nerua cùm repentè superueniens eos obsidere cœpisset, nihil vllis conatibus promouere poterat. Quamobrem nullis viribus inexpugnabile præsidium illud esse cernens, ad proditionem animum conuertit. Eius autem ministrum habuit quendam C. Titinium cognomento Gadæum, spe salutis adductum, fuerat enim hic Titinius ante duos annos [Romæ] capitis condemnatus, sed pœnam effugerat, multosque ex hominibus liberis eius regionis prædabundus

632

633

* *Minutio.*

Bellum Siculum.

bundus interficere ſolebat,ſeruis contra ne minimum quidem negotij faceſſens. Vnde cùm multos ibi ſeruos ſibi fidos haberet, ad caſtellum, tanquam & ipſe pro virili parte aduerſus Romanos prœliaturus,accedit. Beneuolè autem comiterq; receptus, etiam Imperator fortitudinis ergo creatus fuit. Quam dignitatem adeptus, caſtellum prodidit. Tum verò ex defectoribus alij quidem in prælio conciſi fuerunt, alij verò pœnæ metu,quam ſe captos manere ſciebant, ſe præcipites dederunt. Prima igitur fugitiuorum ſeditio repreſſa hoc modo fuit. Verumenimuerò militibus ad ſedes ſuas dimiſſis, affertur à quibuſdam nuntius, ſeruos 80. coniuratione facta P. Clonium qui equeſtris ordinis fuit, interfeciſſe, magnamque ſibi manum adiungere. Quinetiam ipſe Imperator conſiliis aliorum deceptus,iam bona ſuorum militum parte dimiſſa, defectoribus ad ſe melius muniendos tempus dabat. Tandem tamen cum qualicunque potuit manu ad eos contendit,traiectoque fluuio Alba,defectores in monte Capriano ſtationem agentes prætergreſſus eſt,& ad vrbem Heracleam perrexit. Cùm igitur de ignauia Imperatoris rumorem ſparſiſſent, vtpote illos prœlio laceſſere non auſi, multos ex ſeruis ad defectionem animabant. Adeò multis vndique circumfluentibus, ſeque iis, quorum facultatem tempus locusque dabant,armis inſtruentibus, vt intra primos ſeptem dies octingentis plures armati fuerint, poſtea verò vſque ad duorum millium numerum creuerint. Poſtquam autem Imperator apud Heracleam de auctis eorum viribus certior factus fuit, ducem aduerſus eos M. Titinium creauit, eumque cum ſexcentis ex Enna præſidiariis militibus miſit. Hic verò defectores adortus prœlio (cùm illi & numero ſuperiores eſſent,& in eo quoq; meliori conditione forent, quod locis difficilem aditum præbentibus defenderentur:) vna cum iis qui illi aſtabant terga dedit, multisq; interfectis, reliqui abiectis armis vix ſibi fuga ſalutem quæſiuerunt. Defectores igitur tot armaturis,ſimul etiam victoria ſubitò potiti, in ſuo incepto audacius pergebant, & omnium ſeruorum animi ad ſpem libertatis erigebantur. Cumque multi indies deficerent,breui tempore ſupra quam credi poſſit auctus eorum numerus fuit. Siquidem intra paucos dies plures ſex millibus numerati fuerunt. Tum verò coacto concilio, & deliberatione de ſumma rerum propoſita,ante omnia crearunt regem Saluium quendam,qui aruſpicinæ peritus habebatur, & in mulierum corona cantu tibiarum, ad inſaniam vſque perſtrepere ſolitus erat. Hic regnum adeptus, cùm vrbes deſidia mollitiem fouere exiſtimaret, eas ſibi vitandas iudicauit. Quare defectoribus tres in partes diuiſis,totidemq; ducibus vnicuique parti attributis, effuſis populationibus peragrare regionem totam, omnesque certum ad locum, certoque tempore remeare imperauit. Illi cum aliorum animalium, tum verò equorum copiam ſuis excurſionibus adepti,
634 breui peditum viginti millia, equitum duo effecerunt: idque hominum qui iam tirocinium non ſine ſumma laude poſuerant. Repentè igitur ad vrbem munitam Morgantinam magno impetu contendunt: eamque tum validis tum aſſiduis impreſſionibus oppugnare occipiunt. Imp.autem cum eodem nocturnis itineribus perueniſſet, tanquam ad ferendas vrbi ſuppetias, ducens militum circiter decem millia, partim Italicorum,partim ex Sicilia,defectores circa obſidionem occupatos inuenit. Cùm ergo in eorum caſtra irruptionem feciſſet, & exiguum illic præſidium reperiſſet, magnam autem captiuarum multitudinem,magnam item alius prædæ, omnis generis,nullo negotio caſtra eorum ſubmouit, iisque direptis ad vrbem Morgantinam iter conuertit. At defectores repentè in illum irruentes viciſſim, cùm è loco ſuperiore pugnarent, violenta irruptione facta, ſecundam fortunam experiri, Romani Imperatoris copiæ terga vertere cœperunt. Ceterùm quia rex defectorum imperauerat edicto, vt omnibus arma abiicientibus parceretur, bona pars iis abiectis in fugam ſe dabat. Quo quidem ſtratagemate Saluius aduerſus hoſtes vſus,caſtra ſua recuperauit, victoriaque ſimul & magna multitudine armorum potitus eſt. Cæſi autem hoc in prælio fuerunt ex Italiis & Siculis non plures ſexcentis, propter edicti illius clementiam, ſed capta fuerunt circiter quatuor millia. Porrò quum ad Saluium, rebus ab illo bene geſtis, multi confluerent, duplicato exercitu, atq; aperto potitus campo,Morgantinæ obſidionem redintegrauit, iuſſitque proclamari ſe iis libertatem,qui ibi eſſent, ſeruis donaturum. Sed enim eorum dominis viciſſim eam illis proponentibus, dummodo ſecum aduerſus hoſtes dimicarent: eam ab ipſis accipere maluerunt, tantaque animi pugnarunt alacritate,vt obſidionem ſubmouerent. Verùm enimuerò Imperator poſtea denegans promiſſam

DIODORVS Siculus. *Cic. in Verr.*

missam illis libertatem, in causa fuit cur ad defectores plurimi transfugerent. Iam verò & apud Ægestæos, pariterque Lilybæenses, ac finitimos illis populos, eadem defectionis cupiditas, ceu morbus quidam per seruorum greges serpebat. Eorum autem dux constituitur Athenio quidam vir fortitudine præstans, ortus autem è Cilicia. Hic cùm res domesticas duorum opulentissimorum fratrum dispensaret, & eius, quæ fit ex astris scientiæ peritissimus esset, seruos in suam sententiam pertraxit, primum quidem eos, quos sub potestate habebat, numero circiter ducentos: postea verò & vicinos, adeò vt quinque dierum spatio mille & amplius congregarentur. Ab his autem rex creatus, impositoque capiti diademate, secus quàm cæteri defectores suas rationes instituebat. Neque enim omnes quotquot deficiebant, recipiebat, sed ex iis strenuissimos quosq; in suorum militū numerum allegens, reliquos cogebat, repetitis pristinis opificiis, vnumquemq; eundem quem antea locū tenere, & quarū rerum dispensatio esset eius officij, eam studiosè suscipere. Qua ex re largum etiam comparabat suis commeatum. Porrò fingebat deos per astra futurum se vniuersæ Siciliæ regem præsignificare, ideoque 635
oportere tam ipsi regioni, quàm animalibus & fructibus, qui in ea essent tanquam propriis parcere. Tandem verò cum supra decem millia hominum coëgisset, Lilybæum inexpugnabilem vrbem obsidere est ausus. Sed se operam perdere animaduertens, obsidionem tanquam Deorum imperio soluit, vtpote aliqua non mediocri impendente calamitate obsidione non absistentibus. Cùm igitur ab vrbe recedere pararet, appulerunt naues quædam delectam Maurorum aduehentes manum, auxilio Lilybæensibus missam: cui præerat quidam nomine Gomon. Hic cum suis noctu & improuisò Athenionem suas copias ducentem adortus, cùm multos iter facientes prostrasset, non paucos autem vulnerasset, ad vrbem pedem retulit. Quare illa Athenionis ex astris vaticinatio in pretio & admitatione erat. Inter ea autem valde confusus perturbatusque erat rerum Siciliæ status, vereque malorum Ilias eam occupauerat. Neque enim serui dumtaxat, sed etiam ex liberis hominibus ij qui egestate premebantur, omne latrocinij flagitiique genus exercebant. Ac ne quis hanc perditam nequitiam nunciare posset, obuium quemlibet, seruum pariter & ingenuos trucidabant. Vnde fiebat, vt qui in oppidis erant, ea quæ intra muros essent, vix propria existimarent: quæ autem extra, aliena & dominio exlegis violentæque potentiæ subdita. Multa denique alia contra fas & æquum perpetrare audebant in Sicilia. Saluius autem qui Morgantinam obsidebat, factis in totam illam regionem incursionibus, ad Leontinum vsque campum, totum exercitum ibi recollegit, in quo numerabant triginta millia, & quidem selectorum. Tum verò Italis heroibus sacra fecit, vnamque ex purpureis vestibus dicauit, gratus, ac memor beneficij, quo illum victoriam dantes affecerant. Tandem verò cùm regis nomen sibi asciuisset, pro Saluio Tryphon à defectoribus appellari cœpit. Habens autem in animo Triocala occupare, ibiq; regiam suam statuere, euocat etiam Athenionem, & quidem eum vt rex imperatorem accersens. Hic verò cùm omnes arbitrarentur fore, vt Athenio primum & altissimum dignitatis gradum obtinere vellet, atque hinc orto inter defectorum principes dissidio, facilè huic bello finem impositum iri, fortuna tanquam de industria copias fugitiuorum augens, duces eorum in concordiam adduxit. Trypho enim magnis itineribus ad vrbem Triocala cum vniuerso suo exercitu peruenit. Eodem & Athenio magna celeritate contendit, ex suis tria dumtaxat adducens millia: & Tryphoni vt Imperator Regi dicto audiens. Reliquum autem exercitum ad depopulandos longè lateque agros, seruitiaque ad defectionem sollicitanda miserat. Verùm postea Trypho suspicatus fore vt Athenio prima quoque occasione, aduersus ipsum arma caperet, eum in carcerem coniecit. Cæterùm præsidium illud alioqui munitissimum indies magis ac magis muniebat, & magnificis structuris adornabat. Aiunt autem Triocala fuisse nominatam quod τρία καλά (id est tria pulcra) ei inessent. Primùm quod scaturigines plurimæ aquarum in ea exstarent, quæ dulcedine magnopere commendarentur. Deinde quod adiacentes agri vineta simul & olineta haberent, essent verò & cultutæ mirum in modum idonei. 636
Postremò quod natura locus ita munitus foret, vt nihil supra posset, quippe qui magnam quandam & inexpugnabilem haberet rupem: quam vrbis ambitu, qui mille passus amplectitur, cùm cinxisset, fossaque in summam altitudinem producta circumdedisset, pro regia sua habuit, omnium quæ humanæ vitæ vsus postulat, abundantia refertum.

fertam. Conſtruxit inſuper baſilicam: forum item numeroſæ hominum turbæ capax. Præterea ex præditis inſigni prudentia viris delegit quot ſatis erant, eosque ſibi conſiliarios ſtatuit, atque aſſeſſores in iuris diſceptationibus habere inſtituit. Iam verò & toga prætexta tunicaque lati claui amictus ius reddebat, lictoresque illi cum ſecuribus præibant: quæ denique regiam dignitatem efficiunt, & quæ ornant, ea omnia conſectabatur. Ceterum Imperatorem aduerſus defectores Senatus Rom. delegit L. Licinium Lucullum, habentem Rom. quidem & Italorum militum quatuordecim millia, Bithynos autem Theſſalos, Acarnanes 800. ex Lucania verò 600. quibus præerat Cleptius Imperator, rei militaris ſcientia & fortitudine celeberrimus. Alios præterea 600. adeò vt vniuerſi numerum ſeptendecim milliũ efficerent. Cum his copiis Siciliam occupat. Tryphon igitur culpam Athenioni condonans, ad deliberationem de bello in Rom. gerendo eum adhibuit. & Tryphonis quidem conſilium erat, vt Triocalis manentes, inde pugnam committerent: Athenio autem auctor erat, ne ſe ipſos obſidione intercludi paterentur, ſed potius in aperto campo dimicarent. Cùm igitur potior viſa eſſet hæc ſententia iuxta Scrithæam caſtrametati ſunt, quadraginta millia non pauciores. Aberant verò ab iis Romanorum caſtra paſſibus 1250. Primò igitur velitares pugnæ ſubinde committebantur: ſed cùm tandem vtrinque aciem inſtruxiſſent, diuque ancipiti Marte pugnatum eſſet, ac multi ab vtraque parte cecidiſſent, Athenio ſtipatus 200. ſelectis equitibus, ſtrage omnia circumquaque impleuit, verùm genu vtroque vulneratus, poſtea & tertio vulnere in alia corporis parte accepto, pugnæ vtilis eſſe deſiit. Quamobrem fugitiui animum deſpondentes, fugæ ſe dederunt. Athenio autem cùm mortuus crederetur latitauit, & ſimulata aliquantiſper morte, cùm primum nox aduenit, fuga ſibi ſalutem peperit. Præclaram verò adepti ſunt Rom. victoriam, Tryphonis comitibus & illo ipſo in fugam conuerſis, multisque in fuga cæſis, tandem viginti millia cæſorum compererunt eſſe. At reliqui commoditate noctis vſi, ad Triocala confugerant, quamquam & hos interficere facile erat Imperatori, ſi perſequutus eos fuiſſet. Adeò autem abiecerant animos ſerui, vt etiam de redeundo ad dominos, ſeque eorum poteſtati committendo, deliberatio ab iis propoſita fuerit. Eorum tamen vicit ſententia, qui auctores erant vt ad extremum vſque ſpiritum dimicarent, nec ipſi ſeipſos prodentes in manus hoſtium ſe traderent. Sexto poſt die imperator ad
637 obſidenda Triocala venit, qui cùm hoſtes cæderet, viciſſimque ab illis cæderetur, tandem inferior diſceſſit. Qua ex re multum fiduciæ ac ſpiritus defectoribus rediit. Nec verò ipſe Imperator vlla in parte (ſiue præ deſidia, ſiue quod muneribus corruptus eſſet) officio ſuo ſatisfaciebat. Vnde etiã poſtea in iudicium à Rom. vocatus, multatusq; fuit. At C. Seruilius miſſus Imperatori Lucullo ſucceſſor, ipſe quoque nihil qnidquam memorabile geſſit: quare eodem quo Lucullus modo multatus exilio fuit. Dum hæc gerũtur, moritur rex Trypho. Regno ſuccedit Athenio. hic vrbes obſidendo, totamq; regionem incurſionibus pro libidine infeſtando, præda ingenti, nõ obſiſtente Seruilio, potitus eſt. Porrò exacto annuo ſpacio, Romę quintum conſul cum C.* Acylio creatus fuit C. Marius. Miſſus autẽ Acylius aduerſus defectores Imperator, ita ſe fortiter geſſit, vt defectores illuſtri prœlio ſuperauerit. Quin etiam cum ipſorũ rege Athenione conſerta manu heroicum prœlium commiſit: tandemque eum interfecit, accepto ſolo vulnere in capite, ex quo ſanatus aliquanto poſt fuit. Moxque defectorum reliquias bello perſecutus decem millia hominum. Verùm hi cùm impetum eius non ſuſtinuiſſent, ſed ad loca munita confugiſſent, non tamen Acylius omnia tentare prius deſiit, quàm eos expugnatos in poteſtatem redegit. Quum autem ſupereſſent adhuc mille, quorum dux erat Satyrus, primum quidem conatus eſt armis eos ſubigere, poſtea verò cum legatis miſſis ſe dediſſent, in præſens quidem pœnam remiſit, ſed Romam abductos cum beſtiis commiſit, vbi proditum eſt à quibuſdam, eos maxima cum laude vitam finiuiſſe. Nam certamen cum beſtiis detrectaſſe, & ad publicas aras mutuis vulneribus occubuiſſe, cumque vltimum ex iis ipſe Satyrus interfeciſſet, eum poſt reliquos omnes, cum magno ac planè heroico animi robore, ſibi manus intuliſſe. Bellum igitur ſeruile in Sicilia, cùm annos duraſſet propemodum quatuor, hunc ferè tragicum exitum habuit.

* al. Aquilio.

Gladiatores.

Venit, inquit, è Peſſinunte Phrygiæ ſacerdos quidam magnæ Deorum matris nomine Battacis, qui ſe iuſſu Deæ aſſerens adeſſe, in Senatu coram magiſtratibus dixit: Sacra Deæ polluta eſſe, atque ideò Romæ publicè expiari debere. ferebat ad id veſtem,

DIODORVS Siculus.

aliaque corporis ornamenta noua & nunquam Romanis visa, coronamque auream magnitudine inusitata, & stolam floribus intextis & inauratam, regio sanè splendore. Itaque è rostris ad populum verba faciens, ad superstitiosum cultum eos incitauit, & hospitiis publicis & diuersoriis exceptus, à tribuno plebis A. Pompeio coronam ferre prohibitus est. Ab altero autem tribunos deductus in rostra, & de tẽpli expiatione interrogatus, superstitiosum sanè responsum reddidit. Itaque à Pompeio seditiosè tractatus, & cum iniuria ad hospitium deductus, non amplius prodiit, non se modò, verùm etiam Deam iniuriosè habitam esse dicens. Pompeius verò extempore febri vehementi corripi cœpit, vnde paulò post mutus factus est, anginæque doloribus supra modum vexatus, post diem tertium exspirauit, multique eò quod sacerdotem ipsamq; Deam offendisset, diuina quadam prouidentia exstinctum suspicabantur. Superstitionibus enim mirum in modum dediti Romani sunt. Quare Battacis sacræ stolæ indutus ornamento, amplioribus à viris multis & fœminis hospitiis exceptus, Romaque discedens cum pompa dimissus est. 638

Vide P. Valtrinum initiolib. 6lt. de militia Romanorum.

Solent Romani milites ducem, quando aduersus hostes cum illis pugna contendens, supra sex mille hostium profligasset, Imperatorem hoc est regem renunciare.

Ex libro XXXVII. & VIII. & aliis sequentibus.

Marsicum beldum.

AIT Diodorus bellum quod dicitur Marsicum, sua ætate cæteris antecedentibus maius esse. & ideò ab auctoribus rebellionis Marsicum denominatum esse. Siquidem Itali omnes Romanis bellum hoc intulerunt. Belli causa prima fuit, quia Romani compositis sobriisque & continentibus moribus, per quos tantopere creuerant, ad pernicioſum deliciarum & intemperantiæ studium desciuerunt. Nam ob hanc corruptelam orta plebis aduersus Senatum seditione, cùm deinde Senatus Italorum opem imploraſſet, & eis optatum illud Romanæ ciuitatis ius pollicitus fuisset, idque se lege sanciturum promisisset, cùm promissorum nihil Italis præstaretur, exarsit ex illis bellum aduersus Romanos, Romæ consulatum gerentibus L. Marcio Philippo, & Sex. Iulio, Olympiade supra centesimam septuagesima secunda. In hoc bello diuersi variique casus & vrbium expugnationes vtrique bellantium parti contigerunt, nutante quasi data opera in vtramque partem victoria, & neutris stabili permanente. tamen postquam vtrinque cecidit immensa hominũ multitudo, serò & ægrè Romani victoriam adepti, firmas vires obtinuerunt. Oppugnabãt autem Romanos Samnites, Asculani, Lucani, Picentini, Nolani, & aliæ vrbes atque gentes, in quibus erat illustrissima

Corfinium.

& maxima, & communis vrbs nuper ab Italis perfecta Corfinium, in qua cùm cætera quæ magnam vrbem & imperium confirmant, constituerunt, tum forum permagnum, & curiam, & cætera omnia ad bellum necessaria copiosè, & pecuniæ multitudinem, & cibariorum largum commeatum. Constituerunt & Senatum nouum quingentorum virorum, ex quibus qui patriæ imperio digni essent, producerentur, & qui de communi salute consultare possent, iisq; belli curam mandarunt, summa potestate consessoribus permissa. Hi leges tulerunt, vt duo cõsules quotannis crearentur, & XII duces. Consules creati sunt Q. * Pompædius Silo, natione Marsus, & suæ gentis primarius. Alter ex Samnitum genere C. Aponius Motulus, ipse quoque gloria rebusque gestis suæ gentis clarissimus. Et tota Italia in partes duas diuisa, eas consulares præfecturas atq; partes constituerunt. Et Pompædio quidem regionem assignarunt ab eo loco qui Cercola appellatur, vsque ad Adriaticum mare, eos tractus qui ad Occasum & Septentriones vergunt, & duces ei sex attribuerunt. Reliquum Italiæ, videlicet eam partem, quæ spectat ad Orientem & Meridiem, assignarunt C. Motulo, adiunctis ei itidem sex ducibus. Itaque postquam suum imperium, & omnia scitè, & (vt summatim dicam) ad imitationem Romani & antiqui ordinis composuerunt, deinceps vehementius futuro bello incumbebant, cùm quidem Italiam communem vrbem nuncupassent, & ita bellum gessere cum Romanis, vt maxima ex parte fuerint superiores, donec Cn. Pompeius consul & belli dux electus, & Sulla dux sub altero consule Catone, nobilissimis prœliis Italos non semel, sed sæpius vincendo, illorum res eo redegerunt, vt profligatæ fuerint. Igitur non amplius bellarunt, sed C. Coscinio in Iapygiam duce misso, sæpe victi sunt, atque ita superati, & ex multis pauci relicti, com-

639

** Vide an Popedium.*

καινὴν

muni sententia * nouam deserunt vrbem Corfinium, quoniam Marsi & omnes finitimæ

timæ gentes defciuerant ad Romanos. Confederunt autem in Æfernia Samnitum, creatis ſibi quinque ducibus, quorum vni maximè Q. Popædio Siloni omnium imperium crediderunt, propter eius imperandi virtutem atque gloriam. Is de communi ducum ſententia magnum exercitum comparauit, adeò vt in vniuerſum, cum iis qui iam erant, fuerint circiter triginta millia. Præter hos congregauit etiam ſeruos, à ſe libertate donatos, & vt tempus ferebat armatos, non multò pauciores decem millibus, & equites mille. Ac prœlio cum Romanis congreſſus, quorum dux erat Mamercus, Romanos paucos interficit, & ſuorum ſupra ſex millia amittit. Per idem tempus Me-
640 tellus in Apulia Venuſiam, vrbem ſatis magnam, & milites multos habentem, expugnauit, & pluſquam tria millia captiuorum cepit. Iamque ſuperantibus indies magis magisque Romanis, mittunt Itali ad Mithridatem regem Ponti, pollentem tunc bellica manu atque apparatu, petentes vt in Italiam aduerſus Romanos adduceret copias, ita enim facilè coniunctis copiis poſſe Romanorum vires deturbari. Mithridates reſponſum dat, ducturum ſe copias in Italiam, poſtquam Aſiam ſubegerit, id enim agebat. Hanc ob rem prorſus reiecti rebellatores deſpondebant animos. Erant enim reliqui Samnitum pauci, & Sabelli Nolæ degentes, & præter hos Lamponius & Cleptius, habentes Lucanorum reliquias. Itaque Marſico bello iam ferè exoleſcente, ſuperioris temporis ſeditiones ciuiles Romæ nouos motus faciebant, multis illuſtribus viris belli imperium aduerſus Mithridatem ambientibus, propter præmiorum magnitudinem. Nam & C. Iulius, & C. Marius, is qui ſexies conſulatum geſſerat, inter ſe contendebant & plebis pars altera alteri ſuffragabatur. Extiterunt & aliæ turbæ. Iam Sulla conſul Roma profectus, ad congregatas apud Nolam copias venit, & multos finitimorum perterritos coëgit, & ſeipſos & vrbes dedere. Cùm autem Sulla in Aſiam aduerſus Mithridatem profectus fuiſſet, & Roma magnis tumultibus, & ciuilibus cædibus diſtineretur, M. Aponius & Tib. Cleptius, præterea Pompeius, reliquorum Italorum duces in † Bretia degentes, Aſiæ vrbem validam cùm diu obſedidiſſent, nō potuerunt capere, ſed relicta in obſidione parte exercitus, reliqua parte Rhegium acriter obſidentes, ſperantes, ſi hac potiti fuerint, facilè in Siciliam transportaturos copias, & inſula potituros omnium quę ſub ſole eſſent beatiſſima. Verùm eius dux C. Orbanus magno exercitu & apparatu atq; alacritate vſus, percutit Italos apparatus magnitudine, atque ita Rhegienſes ex periculo eripuit. Deinde cùm exarſiſſet apud Romanos Sullæ & Marij ciuilis ſeditio, alij Sullæ alij Marij partes ſecuti ſunt: & eorum pars maior bellis cecidit: reliqua ad victorem Sullam deſciuit, atque ita tandem vnà cum ſeditione ciuili exſtinctum eſt bellum illud Marſicum appellatum, cùm fuiſſet maximum.

Mithridates.

† *Brutia.*

Sicilia laus.

Bellum ciuile Marianum.

Extitit autem, exoleſcente iam bello Marſico, ingens ſeditio ciuilis, cuius duces erant Sulla & C. Marius, iuuenis adhuc C. Marij filius, eius qui toties (ſepties enim) con-
641 ſulatum geſſit. In ea ſeditione interfecta ſunt hominum multa millia, ac ſuperior factus Sulla, & dictator creatus * Felicem ſeipſum nominauit, quæ eum arrogantia non fefellit. Armis enim ſuperior propria morte occubuit. Marius verò prœlio cum Sulla congreſſus, quamuis generosè prœliatus, tamen victus Præneſte cōfugit, vnà cum mille quingentis militibus, & in ea vrbe concluſus, nec parum diu obſeſſus, coactus eſt (ab omnibus derelictus, nec vllam ſalutis viam videns) vnius fidelis famuli manum finiendis miſeriis inuocare. Et ille obſecutus, vno ictu herum vita priuauit, & ſeipſum inſuper iugulauit. Et ſedata eſt quidem ſeditio: verùm reliquæ belli reliquiæ factionis Marianæ Sullæ aliquandiu repugnarunt, donec ipſæ quoque cum aliis profligatæ ſint. Verumtamen poſt horum finem, inter Pompeium (cui propter rerum geſtarum magnitudinem, quas Romanis partim Sullam iuuando, partim ipſe ſuo Marte geſſit, Magno cognomen fuit) inter hunc, inquam, & Iulium Cæſarem accenſa diſcordia ad ciuiles cædes Romanos iterum ſeſe conuertere coëgit. Pompeio deinde egregiè omni ex parte ſuperato, & ad Alexandriam interfecto, imminuta eſt conſulum poteſtas, & ſub vnius Iulij Cæſaris dominatum redacta, tandemque ſeditio ſedata. Illo deinde interfecto, aduerſus Brutum & Caſſium eius interfectores ciuile bellum motum eſt, auctoribus Lepido & Antonio & Octauiano Auguſto, Conſulatum gerentibus. Quod bellum cùm finem armis non tardè accepiſſet, & Caſſius atque Brutus victi occiſique fuiſſent, non multò poſt erupit in apertum occulta Antonij & Auguſti de primatu contentio, ac poſt fuſum vtrinque multum cognati ſanguinis, ſtabilitæ ſunt vires Auguſti, & ei

* ἐπαφρόδιτον.

Marij mors.

Bellum ciuile Pompeianum.

ſumma poteſtas per omnem vitam permanſit, poſtquam conſulare imperium, ordinem, potentiamque ſuam in poſterum amiſit.

Illuſtrium ait dignitatem tertium à patriciis ordinem ſuſtinere.

Magiſtratus Rom.

Ante Auguſti monarchiam, hæc magiſtratuum nomina habebant Romani. *Patricios*, qui *Conſilium* & *Senatus* vocabantur. Tribunos plebis, qui populo præſunt, Cenſores, Conſules, quorũ poteſtas omnes excedebat, [Dictatorem, qui & poteſtatem, ſed maiorem, quæque rationem reddere non cogeretur, habebat,] duces, tribunos, imperatores militares, proconſules, aliaque ſimilia. * Proconſulis quidem inſignia hæc ſunt, ſecures duodecim, toga prætexta. Dictatoris quidem ſecures, & cætera.

Hæc quoniam poſterioris ſunt ætatis cùm Illuſtres *dicti, Diodori eſſe non videntur.*

* *Fort. Conſulis.*

E PLVTARCHI PARALLELIS EXCERPTA. 642

CCXLV. LEGIMVS è Plutarchi parallelis diuerſos libros, quorum compendioſa deſcriptio hæc ſelecta magnam vtilitatem diſcentibus continet.

E Dionis vita.

Timæus.

TIMÆVS Philiſti in tyrannos ſtudium atque fidem, occaſionem ſanè reprehendi non iniuſtam arripiens, ad ſatietatem vſque conuiciis hominem proſcindit. Sanè qui tum ab eo viuente iniuria affecti fuiſſent, ignoſci iis poterat, quod iræ impotentis eſſent. Eos autem qui poſteriores tempore hiſtorias ſcripſerunt, nihil eius factis læſos, oratione autem etiam adiutos, commune hominum iudicium dehortari debuit, ne contumeliosè aut ſcurriliter calamitates eis exprobrarentut, quibus quo minus iniuria fortunæ etiam optimus quiſque feriatur, nihil obſtat. Neque verò ſanus Ephorus, qui Philiſtum prædicans, quamuis fuerat callidiſſimus, malos mores & iniuſta facta honeſtis in ſpeciem præſcriptionibus tegere atque excuſare crederetur, id tamen omni conatu atque opera crimen diluere non potuit, hominem fuiſſe eum tyrannorum ſtudioſiſſimum, & qui maximè omnium luxum, potentiam, diuitias nuptiasque tyrannorum ſuſpiceret atque admiraretur. Tutiſſimum eſt neque laudare Philiſti facta, neque fortunas exprobrare.

Ephorus.

Ex Bruto.

HVIVSMODI in primis Epiſtolis fuit Brutus. Iam verò aliis ad Cæſarem, aliis ad Antonium diſcedentibus, & exercitibus velut ſub præcone proſtantibus, atque ei qui plus dediſſet ſe adiungentibus, deſperatis planè rebus Italia excedere ſtatuit, pedeſtrique itinere per Lucaniam ad mare Eleam venit. Inde Romam * Porcia reuerſura, cùm conaretur occultare dolorem quem animo ob digreſſum mariti ſummũ capiebat, victa eſt contemplatione picturæ cuiuſdam, generoſa aliâs, fortisque mulier. Erat autem picturæ Græcum argumentum, Andromacha Hectorem comitans, puerum ab eo redditum accipiens, inque maritum reſpiciens. Hanc picturam intuenti Porciæ, affectuum ſuorũ obiecta effigies lacrymas excuſſit, interdiuque ſæpè eo accedens plorauit.

* *Sic emendandum. Malè enim hic* πολιορκίαν *legitur, pro* Ποςκίαν.

Porciæ Bruti Vxor.

Ex Paulo Æmylio.

IN quo paſſionum variarum morborumque internorum ptincipatum duxit auaritia. De Perſeo Macedonum rege ait Plutarchus.

Ex Demoſthenis vita.

OMNIBVS auditis legatis Athenienſium qui ad ſe venerant Philippus, accuratiſſimè Demoſtheni reſpondit. Honore autem & humanitate eum, qua cæteros, non eadem eſt proſecutus, Æſchinem & Philocratẽ magis amplexus. Quamobrem iis Philippum laudantibus, quod & facundiſſimus eſſet & formoſiſſimus, & optimus potator, inuidiæ ſuccumbens ad irridendas eas laudes ſe contulit. Nullam regiam laudem hîc eſſe dicens, ſed primum rhetori, alterum mulieri, tertium ſpongiæ conuenire. Mortua filia Demoſthenes, cùm de obitu occultè Philippi cognouiſſet, vt animos Atheniẽſium bona futurorum ſpe iniecta præoccuparet, læto vultu in ſenatum prodiit, ſomnium ſe vidiſſe ferens, quod magnã aliquam populo felicitatẽ portenderet. Paulò poſt adfuere, qui Philippũ vita exceſſiſſe enunciarent. Progreſſus eſt etiam in publicũ Demoſthenes ſplendidè veſtitus ac coronatus, ſeptimo à morte filiæ ſuæ die, quod Æſchines exprobrandi 643

brandi causa refert, inhumanitatem ei erga liberos obijciens: mollis ipse & degeneris animi, si luctū & eiulatum mansueti animi & suorum amantis signa censuit, sine doloris autem sensu & molliter casus huiusmodi ferre, in vitio posuit. Equidem Athenienſibus decorum fuisse, ob mortem regis, qui tam clementem victis se eis p̄buerat coronas ferre, adde etiam sacrificare, nequaquam affirmo: nam præterquam quod inuidiosum hoc est, indignum etiam ingenuis hominibus erat, quem viuentem honoribus affeciſſent, ac ciuitate donaſſent, ob eius mortem exultare gaudio, defunctoque insultare. Quod autem domesticam calamitatem deflendam mulieribus reliquit Demosthenes, ipse ea, quæ è repub. esse crederet agenda suscipiens, id laudo, profectumque à forti animo, ciuilique iudico, cuius officium est semper reipub. intentum esse, eique res casusque domesticos postponere, semperque dignitatem suam tueri, multo magis quam in scenis histriones faciunt regis aut tyranni personam agentes: quos ipsos videmus non vt ipsis libitum est vel ridere vel plorare, sed vt ratio propositi ad agendum argumenti requirit. Iam si contra officium est, ictum aliquem infortunio negligere, patique vt is omnis expers consolationis mœrore se suo conficiat, sed & leuandus verbis eius dolor est, & abducendus ad rerum lætiorum cogitationem animus, quomodo ex oculis laborantes à contuitu rerum splendidarum, suoque fulgore eos ferientium, deflectere aspectum in virides & molles colores iubemus, quod tandem patriæ lugenti melius consolandi genus adhibeat aliquis, quam si domesticas calamitates cum publicis temperarit, melioribus deteriora obscuret!

Victus munere, inquit, Harpali Demosthenes, perculsusque perinde ac si præsidium sibi esset impositum, eius partibus se adiunxit. & conuocata multitudine, quę de
644 Harpali rebus animaduersura, contradixerat enim ijs qui seruare cuperent & eum suscipere, antequam auro manum implesset: rectè, & benè collo lana & fascijs accuratè inuoluto in concionem prodijt: iussusque ad dicendum surgere, vocem sibi intercidisse innuit. vrbaniores autem homines cauillabantur, non angina, sed argentangina nocte correptum oratorem dicentes. Postquam in exilium propter accepta ab Harpalo munera pulsus esset Demosthenes, adolescentes qui ad se conueniebant, & consuetudine ipsius vtebantur, à repub. dehortabatur dicens, se, si ab initio duę propositæ fuissent viæ, altera ad suggestum & concionem, altera ad certum exitium ducens, ac si præsciuisset mala quæ in rep. versantibus incumbunt, terrores, inuidias, calumnias, contentiones vtique eam ingressurum fuisse qua recta ad interitum isset.

Vide an hac non confundat Plutarch. Aliter enim Agellius lib. 11. cap. 9. de Milesiorum legatis, non de Harpalo.

E Cicerone.

SAne actio, inquit, Ciceroni haud leue momentum ad persuadendum contulit: idēque magna vociferatione vtentes oratores irridens, ob imbecillitatem ad clamorem, veluti claudos ad equos confugere dicebat. Conuitijs acerbioribus inimicos vel aduersarios dicterijs insectari videtur oratorium, proximum vero risus captandi causa offendere, multorum in se odia concitauit. Ex hac dicacitate multos parauit inimicos, Clodiusque cum alijs hanc occasionem nactus conspirauit. Omnium minimum apud Romanos numisma æreum, est quadrans. fertur, inquit, Cæsar cum primis diebus pro Ciceronis salute certasset, tertia die concessisse, vt amicus proscriberetur. fuit autem permutatio ita instituta, vt Cæsar Ciceronem, Lepidus Paulum fratrem, L. Cęsarem auunculum Antonius proscribi permitterent. Adeo ira eis & rabies omnes humanas cogitationes excusserant: imo autem illi demonstrarunt, nullam esse belluam homine, potestate ad exequendum, quod perturbato animo decreuit armato, ferociorem.

Ex Phocione.

FVit Phocion seuerus & tetricus. Cum exercitus conscribendi causa pro tribunali sedens Aristogitonem sycophantam, qui in concionibus ad bellum excitare populum solitus fuetat, procul cum baculo & crure obligato adire videret, exclamauit: Scribe Aristogitonem etiam claudum & nequam. Ac mirari quidem possit non nemo, quomodo ita seuerus & durus nomen Boni inuenerit. Sed arbitror vt difficile esse, ita
645 tamen fieri posse, vti idem homo (sicut & vinum) dulcis simul, & austerus sit: quem-

PLVTARCHVS

admodum contra nonnulli cum ſuaues videantur, acerbiſſimi ſunt vtentibus & plurimum nocent. ferunt ſane Hyperidem etiam aliquando ad populum ita locutum: Cogitate, Athenienſes, non modo an ſim acerbus, ſed etiam iniuriáne talis ſim. Equidem Phocion inimicitiæ cauſa nemini ciuium malefecit, ac ne inimicum quidem vllum putauit: quantum res ipſa poſtulabat, vt aduerſariis ſuorum, quæ ob vtilitatem patriæ inijſſet, conſiliorum reſiſteret, aſperum ſe peruicacemq; præbuit. Priuatim communē omnibusque benignum & mitem ſeſe exhibuit, ita vt inimicis quoque infortunium paſſis auxilium tulerit, & in iudicio periclitantium ſalutem defenderit. Ipſum Antipatrum Macedonum ducem dixiſſe perhibent, ſe de duobus amicis, quos Athenis haberet, Phocione & Demade, alteri vt acciperet perſuadere, alterum dando ſaturare nequiuiſſe.

E Catone.

CVM ſe ad diſcendum Cato contuliſſet, tardus fuit ad percipiendum: quæ autem percepiſſet, ea firmiter memoria retinebat. quomodo videmus qui bono ſunt ingenio præditi, cito eos memoriæ mandare, qui autem non niſi cum magno labore diſcunt, eos memoriter quæ apprehenderunt tenere, eo quod ſingula quæ didicerunt, quaſi inuruntur eorum animis.

Ex Alexandro.

ALbum ait Alexandrum fuiſſe, ruboremque in pectore præſertim & facie albedini admiſtum habuiſſe. Suauiſſimum odorem ab ore & vniuerſa eius carne exhalaſſe, ita vt & tunicæ fragrantia repletæ inde ſint, vt multi tradiderunt. Cauſa fortaſſe fuit calidum & igneum corporis temperamentum. Bonus enim odor, Theophraſto ſi credimus, exiſtit cum humores à calore coquuntur: itaque ſiccæ & torridæ orbis terrarum partes plurima & optima gignunt aromata, quod ſol humorem, qui in ſummis corporibus veluti materia putredinis innatat, attollit. Et conſentaneum eſt Alexandrum ob calorem corporis bibacem iracundumque fuiſſe. Cum Bucephalum tredecim talentis venalem, adductum à Philonico Theſſalo Philippus dimitteret, quod neque ſeſſorem admitteret, neque vocem vllius eorum qui cum Philippo erant auſcultaret, id ægrè ferens Alexander, petijt à patre vt equum acciperet, & accipiens ab omnibus pro effero & indomito iudicatum, fræno correptum aduerſus ſolem obuertit: nimirum animaduertens equum vmbræ, quæ agitata & tremens ei appropinquaret alias, conſpectu perturbari: deinde cum paululum palpaſſet, manuque leuiter ducta demulſiſſet, vt ira repletum vidit, ſenſim abiecta chlamyde ſeſe in eum extulit, tutoque conſedit, & 646
violenter equum impulit, & aliqui ex ijs qui aderant, anxiè taciteq; ſpectabant, ne quod incommodum adoleſcenti accideret, aliqui manibus plaudentes iucunde, omnes vero ſimiliter ſtupeſcebant, poſtquam exultans gaudio ſaluus retro acto equo redijt, omnium acclamatione ſublata, Philippus præ lętitia etiam illacrymaſſe commemoratur, caputque filij, cum ab equo deſcendiſſet, oſculatus dixiſſe: O nate regnum tibi par quære, Macedonia enim te non capit. Alexander, inquit, ſeipſum vincere quam hoſtes magis regium exiſtimans eſſe, nec vllam filiarum Darij alioqui pulcherrimarum, neque vllam aliam ante nuptias attigit mulierem, Barſina excepta, quæ vidua fuit. Cum autem ouis agnum peperiſſet, qui in capite figuram & colorem tiaræ, & ex vtraque eius parte teſticulos haberet, abominatus id prodigium, à Babylonijs, quos eius rei cauſa ex more quodam ſecum ducebat, expiatus, ad amicos etiam dixit, ſe non ſui, verum ipſorum cauſa perturbatum eſſe, ne ipſo defuncto ſummam rerum ad ignobilem & imbellem aliquem hominem fatum deuolueret. Sed hunc eius mœrorem aliud laetius oſtentum ſuſtulit. Etenim Proxenus ſtratoribus regijs præfectus, cum tentorio regis locum foderet iuxta Oxum fluuium, fontem liquoris pinguis aperuit, cuius cum ſummum eſſet hauſtum, purum deinde & perlucidum oleum ſcaturijt, neque odore quidquam, neque guſtu ab oleo, neque nitore etiam & pinguedine differens, & vero nullæ ſunt in iſta regione oleę: Oxum autem molliſſimam habet aquam, adeo vt lauantibus cutim pinguedine quadam inungat. Mirifice eo prodigio Alexander delectatus eſt. Fuit & Philippo filius Aridæus, ex ignobili ſcorto Philinna prognatus, mentis non plane compos,

pos, quod corporis morbo ei eueniebat. Verum is morbus non naturæ vitio, quinimo in puero eo satis bona atque ingenua indoles apparuisse dicitur, sed postmodo venenis ab Olympiade corruptus, sanæ mentis iacturam fecisse.

Ex Cæsaris vita.

FErunt proximo, quam Ariminum peruenisset (vrbs ea est magna in Celtica, quam subito impetu inuadens occupauit) nocte obscœnum Cæsari insomnium visum, nempe se cum matre sua corpus miscere.

647 Ex Eumenis vita.

ENimvero secundæ res etiam ingenio modico & submisso præditos attollunt, vt magni sibi videantur, cristasque erigant, cum excelso loco collocatos se vident: vera animi magnitudo & constantia, rebus aduersis ferendis, emendandisq; casibus eluescit: Cuius rei exemplum Eumenes præbuit. Magis enim illius nobilitas animæ apparuit & patuit, & alacritas ingenij omnibus calamitatibus longe superioris. Ea propter sentiens eos sese mutuo contemnere, ipsum metuere, & in hoc esse, vt capta occasione occidant: pecunia sibi opus esse simulauit, eoq; sub prætextu, ab ijs quibus maxime odio erat, multa talenta mutuo accepit, vt ij fidem ipsi haberent, & metu amittendi crediti ab insidijs desisterent. Ita euenit, vt alienam ille pecuniam corporis sui custodem habuerit, & alijs salutem suam data pecunia redimentibus, solus ipse accipiendo tutum sese præstitit. Philopolemus, [id est, militiæ amans] est, qui vtilitatem securitati præfert; Polemicus [id est militaris] bello possidens securitatem.

E Sertorij vita.

AGenti Sertorio in Hispania nautæ quidam ei occurrunt, qui nuper ex Atlanticis insulis redierant. Duæ sunt insulæ, stricto admodum freto distinctæ, decem stadiorum millibus ab Africa remotæ: eædemque insulæ Beatorum Fortunatæ dicuntur. Imbribus modicis idque raro rigantur, plerumque lenibus ac roscidis ventis perflaræ, non arationibus modo & plantationi fertilem terram præbent, sed & vltro fruges effundunt, quæ sua & copia & dulcedine sufficiant ad alendum ociosum, & nullis negotijs deditum populum. Aër innoxius est, annique tempestates mediocri mutatione ijs in insulis variantur. Etenim qui versus eas partes à terra feruntur boreæ & subsolani, cum in vastum ob longitudinem distantiæ incidunt locum, dissipantur, & antequam eo perferantur, concidunt: Cauri autem & Zephyri qui ab alto circumflant, pluuias à mari modicas tarasque infundunt, plerumque humectis serenitatibus refrigerant, incolasque placide alunt. Ita vsque ad barbaros etiam, constans & probata percrebuit opinio, esse illis in insulis Elysios istos campos, & beatorum, quam descripsit Homerus, habitationem. His de rebus vt auditu percepit Sertorius, mirabilis eum inuasit amor eas insulas incolendi, tyrannideque & bellis euitatis in pace & quiete viuendi. Verum turbauit & dissipauit hunc amorem Cilicum aduentus, & nouorum bellorum administratio. Sertorium memoriæ proditum est, neque voluptati, neque metui obnoxio ingenio fuisse: natura & imperterritum rebus aduersis, & qui res secundas moderatè ferret: neminem eo tempore ducem magis aperta prœlia vitasse: callidissimum vero furtiuis belli operibus, in occupandis locis natura munitis, & fluminibus traijciendis, alijsque id genus rebus quæ celeritate, astutia, & mendacio conficiuntur: perliberalem in præmijs virtutum conferendis, in supplicijs moderatum. Quamquam extremo vitæ cursu videtur id quod in obsides statuit, ostendisse animum eius non verè mansuetũ fuisse, sed crudelitatem eius arte quadam necessitatis causa fuisse celatam. Mihi autem vt veram virtutem rationeque recta stabilitam, nunquam videtur fortunæ vis in contrarium posse conuertere, ita consilia tamen alias recta bonasque naturas indigne grauibus calamitatibus afflictas, non absurdum puto credere vna cum fortuna mutari. Id quod ego tum Sertorio accidisse puto, iam fortuna eum destituente, rebusque ipsis exasperatum, iniurias malorum atrocius vltum arbitror.

Ex

Ex Demetrij vita.

DEmetrius ſtatura patre fuit inferior, tametſi magnus: figura autem & pulchritudine faciei ita inſigni & eximia, vt eam fingendo pingendoque aſſequi nemo potuerit. Nam vna cum venuſtate & elegantia grauitas terroréque in vultu inerat, & heroica quædam ac regia maieſtas iuuenili alacritati admixta. Sic ingenium quoque erat, & ad perterrendos homines, & ad conciliandam ſibi eorum gratiam aptum.

Inſolentiſſimum fuit Stratoclis (is enim ſcitarum iſtarum fuit & ſubtilium auctor blanditiarum) commentum, qui legem promulgauit, vt ſi qui publico edicto ad Antigonum vel Demetrium mitterentur, ij non legati, ſed Theori, id eſt conſultores nominarentur: quod nomen eorum eſt, qui Pythiæ aut Olympiæ à maioribus tradita ſacrificia pro ciuitatibus in ſolenni Græcorum conuentu peragebant. His illi adulationibus Demetrium alioqui ſana mente præditum demulcentes corruperunt. Athenienſes obſeſſi à Philippo tabellarios intercipientes, lectis reliquis epiſtolis, miſſam ab Olympiade non aperuerunt, ſed obſignatam adhuc Philippo miſerant. Neque vero vlla regi conuenientior actio eſt, quam iuſtitiæ executio. Mars enim (vt Timotheus ait) tyrannus eſt, legem vero omnium Regem Pindarus appellat. Vſque ad Demetrium Antigoni, qui poliorcetes appellabatur, nemo hominum viderat ante quindeciremem aut ſedeciremem. Poſtea quidem temporis Ptolemæus Philopator quadragintaremem conſtruxit, longam CCLXXX altam ab imo fundo vſque ad ſummum puppis XLVIII cubitos, remigibus quater mille, & nautis præterea quadringentis inſtruebatur, recipiebatque claſſiariorum in foris & tabulato prope tria millia, [ſed nautæ quingenti, remiges quatuor, milites minimum ſeptingenti.] Verum hæc nauis ſpectaculo magis & oſtentationi quam vſui fuit, quod difficulter neque ſine periculo commoueri poſſet, parumque ab ædificijs fixis differret. 649

Herodot. Thalia. & Orig. lib. contra Celſum, p. 262. edit. Auguſt. Vind.

Ex Antonii vita.

MVlta Antonius ignorauit, non tam ob ſocordiam, quam ſimplicitatem, qua ductus facile ſuis credebat. Erat enim ſimplici ingenio, & tarde ſentiebat: cum autē ſenſiſſet ſe peccaſſe, graui mouebatur pœnitentia, & apud eos ipſos quos offendiſſet, confitebatur. magna & ſupplicia & præmia irrogabat, modi tamen in gratificando, quam puniendo erat negligentior. Iocis autem eius nimiæque dicacitati hoc aderat remedium, quod ſe viciſſim morderi patiebatur, neque minori cum voluptate ridebatur, quam ridebat. Quæ res illi maximo fuit malo. Qui enim libere ſecum iocarentur, ab eis ſerio loquentibus nequaquā putabat ſibi adulari: itaque laudando facile decipiebatur. non enim intelligebat eſſe, qui adulationi libertatem veluti ſubauſterum condimentum admiſcerent, quo proteruæ inter pocula loquacitati tędium & ſatietatem dimoueant, idque conſequantur, vt aſſentantes & concedentes, quoties de re graui ſermo incideret, non gratiam captare, ſed prudentia inferiores videantur.

Ex Pyrrhi vita.

FVit Pyrrhus vultu regio quidem, ſed terribiliore quam venerabiliore. Non habuit multos dentes, ſed ſupra erat vnum os continuum, in quo dentium interualla tenuibus veluti ſulcis detinebantur, è liene laborantibus ſalutem adferre credebatur, ſi gallū album mactans, ſupinatis illis dextro pede leuiter viſcera premeret, neque fuit quisquam ita vel pauper vel vilis, cui rogatus eam medicinam facere dedignaretur: gallum ipſe Pyrrhus accipiebat, atque immolabat, isque ei erat honor gratiſſimus. Et ferunt pedis eius pollicem vim diuinam habuiſſe, atque etiam cremato poſt mortem corpore, hunc illæſum intactumque ab igne fuiſſe repertum.

Ex Marii vita.

MArio & temperantiæ ac tolerantiæ teſtimonia perhibentur: & huius quidem indicium exſtat. Varicibus enim magnis cum vtrumque eius crus laboraret, deformitatem ægrè ferens, medicum accerſiuit, eique non ligatus crus alterum præbuit, ac nihil ipſe motus, nullo edito gemitu, conſtanti vultu tacitus incredibiles ſecturæ dolores pertulit: ad alterum tranſeunte medico, non ſuſtinuit, remedium hoc non dignum eſſe inquiens, 650

inquiens, cuius cauſa tanti cruciatus tolerarentur. Marius ex Africa cum exercitu transuectus & conſulatū accepit, & triumphum duxit, Iugurtham captiuum incredibile Romanis ſpectaculū exhibens, quo viuo victoriam de hoſtibus nemo ne ſperaſſet quidem: adeo ad omnem fortnam ſe accommodare callidus, aſtutiæ magnæ admixtam ferociam habebat. In trinmpho præterea illata narrant auri ter mille ac ſeptem pondo, argenti non ſignati quinquies millia DCCLXXV. ſignari CCLXXXVII. millia denarium. Solent milites laborioſos, quique taciti prompte imperata faciunt, *mulos Marianos* appellare (erat enim Marius indefatigabilis) quod ſua ipſi facerent, & eum hac in re imitarentur. Quidam quia Marius olim ſub Scipione militans curioſe arma & carros inſpicienti, adduxit bellicoſum equum optime enutritū, & mulum cæteris habitiorē & cicuritate & robore præſtantē multo: cumq; Imperator Marij iumentis oblectaretur, & ſæpe eorum recordaretur: inde ortum vt qui per cauillum ob laborum aſſiduitatē & tolerantiā laudaretur, *Marianus mulus* appellaretur. Deuictis centū millibus Teutonum à Mario, Maſſilienſes ferunt oſſibus vineas ſepijſſe: tellurē vero cōſumtis in ea cadaueribus, ac per hiemem imbribus delapſis, ita pinguem redditā, putredine in profundum penetrante repletam, vt legitimo tempore abunde fructuum protulerit, & quod Archilochus dixit, *hoc modo agros pingueſcere*, id tum fuiſſe confirmatum. Neque abs re eſt, quod poſt magna prœlia immodicæ pluuiæ decidant: ſiue Deus aliquis terram puris & cæleſtibus aquis luſtrat atque proluit: ſiue cadaueribus & pinguedine humidam grauemq; emittentibus exhalationem, ita aër coit, alioquin facile etiam leuiſſimis de cauſis mutationi obnoxius. Digni itaq; admiratione Cornuti ſerui, multis enim bello ciuili morte ſine cauſa condemnatis, varijsq; cædibus perpetratis, cum herum ſuum occultaſſent, aliud quoddam cadauer de mortuorum aceruo arreptum collo trahentes, aureum annulum
651 digito accommodantes, Marianis ita ſatellitibus oſtenderunt, & ornato funere, quaſi herile eſſet ſe peliuerunt: neque id quisquam ſenſit, eoque modo Cornutus clam opera ſeruorumin Galliam euaſit.

Vide Feſtum.

Marianus mulus.

Ex Arati vita.

ARato cum Ariſtippo & militibus acri pugna congrediente, & tyranno à Crete quodam nomine Tragiſco necato, & amiſſis ipſorum plusquam MD viris, & nemine ſuorum amiſſo, Argos tamen neque cepit neque liberauit. Agis enim & Ariſtomachus minor, cum exercitu regio irruperant eo, & rerum poteſtatem occupauerant. Magnam quidem partem cauillorum, dicteriorumque & ſcurrilium inſectationum, quibus eum adulatores tyrannorum traducebant, refutauit: *qui in gratiam dominorum dictitare ſolebant, duci Achæorum tempore prœlii aluum conturbari, vertiginem & grauem ſoporem oboriri ſimul atque tubæ ſonitum exaudiuiſſet. Itaq; vt primum aciem inſtruxiſſet, & teſſeram dediſſet, percontari ſolitum centuriones, & quid ſua præſentia opus foret, iacta iam alea; atque ita digredientem quam longiſſimè, euentum pugnæ expectare.* Hæc quidem ita obtinuit opinio, vt Philoſophi etiam in ſcholis diſputent, tremórne cordis & mutatio coloris, & alui ſolutio præſente periculo timidorum ſit, an cuiusque intemperiei in corpore & frigiditatis: Aratum enim bonum ſemper ducem habitū, cui tamē ea ſemper in obeundis periculis acciderint. Quia antiqua lex erat, ne quis intra muros ſepeliretur, eamq; legē magna comitabatur ſuperſtitio, Delphos miſerūt ea de reſciſcitatū Pythiam, quæ permiſit. & tum cæteri Achæi, tum vero Sicyonij gauiſi ſunt: mutatoque in feſtiuitatem luctu, coronati albisq; induti veſtibus corpus eius ſtatim in vrbem deportarunt, pæanes choreis accinentes: ac loco delecto qui omnium conſpectui pateret, tanquam conditorem ſeruatoremq; vrbis ſepeliuerunt. Loco etiamnum eſt nomen Aratéum. mortuus eſt ſpecie familiaritatis veneno & dolis, cæde à Taurione perpetrata, Philippo Peloponeſio tyranno edicente, vt impune illi quæ feciſſet cederent.

Ex Artaxerxis.

MAter Artaxerxis fuit Paryſatis, ſollers ſane femina, & taxillos iacere non indocta. Metus tyranno ſtimulus ad cædem acerrimus.

Ex Agide Plutarchi nihil excerpſit Photius.

652 ANtigonus Macedoniæ rex vocatus ad auxilium ab Achæis contra Cleomenem, pu- *Ex Cleomene.*

ARCHVS

gna ſuperauit & fugauit Cleomenem; & cum eſſet Lacedæmone potitus, humaniter ciues tractauit, dignitatemque Spartę nullo modo conculcauit, aut ludibrio habuit, ſed leges remque publicam Spartanis reddidit, & in Macedoniam tertio die diſceſſit, quod eam bello ardere, atque à barbaris vaſtari inaudiuiſſet. Iam & morbus ipſum occupauerat, in phthiſim vehementem vergens, defluxumque ex capite continentem. Non tamen ei ſuccubuit, ſed ita in certamine pro regno ſuo perdurauit, vt maxima parta victoria, ingentique barbarorum cæde peracta, maiori cum gloria mortem obiret. Philarchus ſcribit, eum in ipſo prœlio vociferatione corpus rupiſſe: quod vero non eſt diſſimile. In confabulationibus hominum ferebatur, eum poſt prœlium clamantem præ gaudio, *O pulchrum diem*, multum ſanguinis expuiſſe, acutaque febri deceſſiſſe. Cum Cleomenes ab Antigono ſuperatus in Aegyptum profugiſſet, initio à rege magno honore affectus eſt. Deinde haud longo poſt tempore ſine iniuria, propter iniquam ſuſpectionem & maleuolentiam accuſatorum, deficiente erga eum affectu, coniectus eſt à rege in carcerem, ad mortem quæſitus. Ille vero cum alijs XVI. ſocijs cum gladijs domo exſiliens, per vicos currit, & ad libertatem populum vocat. Laudant miranturque ciues Cleomenis audaciam & animũ, ſequi & opem ferre auſus eſt nemo metu tyranni. Illi autem obuios quosque trucidarunt, & inter eos duos inimiciſſimos, cumque magnam ad ſe confluentem hominum multitudinem interfeciſſent, tandem etiam interfecti ſunt, & in crucem acti. Poſt dies haud multos, ij qui in crucem actum corpus Cleomenis cuſtodiebant, iuſtæ magnitudinis draconem viderunt caput eius circumplicaſſe, faciemque operuiſſe, ita vt nulla carniuora auis aduolaret. Id ſuperſtitionem regi iniecit & metum, quod vir dijs carus & præſtantioris humana naturæ interfectus videbatur. Alexandrini etiam frequentes ad eum locum commeantes, heroem Cleomenem, & Deorum filium appellauere tantiſper, dum eum errorem doctiores minuerunt: docentes putrefacto bouis cadauere apes, equi veſpas, aſini ſcarabeos generari: in humano autem corpore confluente ſanie, quæ eſt circa medullam, & in vnum coaleſcente angues naſci, id quod intelligentes antiqui, ex omnibus animantibus draconem potiſſimum heroibus conſecrauerunt.

Vide Horapollinẽ lib. 2. c. 44. & Origenem cõtra Celſum, lib. IV.

Ex Titi Flaminini.

CVm Iſthmia celebrarentur, ac multitudo hominum in ſtadio conſediſſet ſpectandi gymnici certaminis cauſa, eo magis, quod illo tempore Græcia à bellis vacabat, ſpemque libertatis propoſitam cernens, manifeſta in pace diem feſtum agebat: poſtquam tuba ſilentium vndique eſt factum, progreſſus in medium præco ita pronunciauit: Senatus Romanus & Titus Quinctius Imperator Conſul, deuicto Philippo & Macedonibus, absque præſidijs eſſe, liberos, immunes, ſuis legibus viuere iubet, Corinthios, Locros, Phocenſes, Eubœenſes, Achæos, Phthiotas, Magnetas, Theſſalos, Perrhœbos. Primum neque omnes plane, neque perfectè vocem præconis exaudierunt: Eratque promiſcua & tumultuaria in ſtadio commotio admirantium, ſciſcitantium, repetique edictum poſcentium. Vt vero iterum facto ſilentio, altiori voce eadem præco proclamauit, exauditumque eſt ab omnibus edictum: tantus, quantum credibile vix ſit, clamor præ lætitia omnium exortus, ad mare vſque peruaſit. Quotquot in theatro erant, aſſurrexere omnes, neque iam quiſquam certantium ſpectaculo tenebatur, proſilire omnes, amplecti & alloqui Græciæ ſeruatorem atque propugnatorem properabant. Atque eo tempore id re ipſa apparuit, quod de immenſo immodicoque clamore dici ſolet. Corui enim qui tum forte præteruolabant, in ſtadium deciderunt. Cuius rei quidem cauſa eſt aëris perruptio. Nam vox cum magna atque multa effertur, ea diuulſus aër, volantes non ſuſtinet, facitque vt aues ita atque ſi in vacuo ſint loco, delabantur. niſi potius ictu tum quodam aëris aues veluti ſagitta transfixæ, deturbentur atque decidant. Poteſt & ad aëris vorticem ſeu procellam transferri, cum maris ille inſtar, ob clamoris magnitudinem inuoluatur, rurſumque cum impetu ſeſe explicet. Cæterum Quinctius, niſi celerrimè dimiſſis ludis impetum & concurſum populi declinaſſet, haut profecto ſaluũ potuiſſe euadere crediderunt, tam multis ſimul vndique ei ſe circumfundentibus. 653

Plutarchus ſicut in hac Quinctij, & in alijs vitis compoſitis ait,

* *Traiani* *Neronis erat temporibus.

EX

EX ARISTIDIS ORATIONE PANATHENAICA, quæ eſt Athenarum laudatio, *Excerpta.*

Ex Gul. Canteri Vltraiectini interpretatione.

653 LEGI Ariſtidis Panathenaicam orationem, verborum ac nominum explanationem comprehendentem, & periodorum: etiam ſenſus poteſtate, & ornatu præparato.

Terra quidem ad omne fœtus genus fuit inſtructa. Hæc autem beneficia cum à Dijs accepiſſent, ita cœperunt eorum auctores imitari, vt alijs ipſi loco Deorum fuerint, & hac primum ratione dignos ſe donis iſtis eſſe comprobauerint, quod ijs rectè fuerint
654 vſi. Nec enim vel ſub terram exiſtimauerunt defodienda, vel alios ſibi æquales euaſuros eſſe timuerunt: ſed ita demum ſe, quantum reliquis præſtarent, poſſe oſtendere putarunt, ſi eſſent erga omnes benefici. Sed me oratio fluctus inſtar transuerſum rapuit, itaque ad id, vnde digreſſus fueram, redeo. Diuina igitur pompa commeatum in omnes regiones, tanquam pecuniam theatralem dimittunt. Maximum autem beneficium eſt illud, quod omnes vndique afflictos ſuſceperunt, ac fouerunt. Nulla namq; Græciæ gens eſt, vt ita dicam, quæ hac ciuitate non ſit vſa. Quorum omnium meminiſſe primo factu ſit difficile, & pares memoriæ ſermones accommodare, quæ prima ſunt, & antiquiſſima exponam. Cum Hercules è viuis exceſſiſſet, vrbs ei primum templa & aras conſecrauit. *Athenarum laus.* *Hercules.*

Subiecta phraſis per eclipſim, aliquid blandi habens, qua ſæpe vtitur.

Et nunc ciuitatis ſtant beneficio Meſſenij. Etenim ſola cum omnium fortuna perpetuo contendit vrbs, omniumque clades in melius conata eſt conuertere, vetusq; dictum immutauit. Oſtendit enim ſe amicos infelices nequaquam fugere, cum permultos etiam, à quibus antea diſſidebat, poſt acceptas clades in amicitiam receperit. Nec quos felices admiſerat, infelices factos dimiſerit, quaſi fortunæ humanitatem accommodaret, ſed infortunijs ad beneficiorum occaſionem ſit vſa, de ſuo plerisque impertiens, quę prius nunquam vel ſperauerant. Et iam ad vtrumque terræ terminum veſtri habitant liberi, partim ad Gades vſque à Maſſilia pertinentes, partim per Tanaim, ac paludem diffuſi. Sequitur ea nunc orationis pars, à multis, vt opinor, exſpectata, quæ res belli ſummo diſcrimine geſtas complectitur, quas equidem metuo maiorem narrandi difficultatem dicenti, quam ciuitati olim gerendi, exhibituras eſſe, non tamen neceſſe eas iam eſt attingere. Atqui hoc ipſum primum, quod omnes, qui ſunt in neceſſitate conſtituti, ad hanc vrbem, vtroque, vt aiunt, pede confugiunt; nec ad aliud vllum oppidum reſpiciunt, id euidenter, omniq́ue columna clarius oſtendit, eam ab initio ſtatim Græciæ principem, non modo non ignobilem fuiſſe, ac de rebus duabus pulcherrimis, fortitudine & humanitate [aut potius iuſtitia, teſtimonium illi perhibet.] Etenim iſti omnes inſtar præconum ipſius fuerunt, qui experientia docti prædicarent, Athenienſes & iuſtiſſimos eſſe, & iniuriam optime coercere, aliasq́ue ciuitates huius in-
655 digas, pro ſe ſingulas Græciæ numerum explere, hanc autem vere tanquam vrbem inter pagos eminere, apparatu & prudentia æquali inſtructam, vt iuſtis fortiorem, ita potentibus æquiorem, aut potius & iuſtis exacte iuſtiorem, & violentis potentiorem, ita vt vtrosque vtroque ſuperet. Atque hæc quidem communia ſunt exempla.

Hoc orationis ſchema variis nominibus appellatur. Etenim dicitur ſtreptolytum, diallelon, enagonium, diagonium, chiaſtum, implicatum, ſolutum, ſubiecti mali amolitio. Streptolytum quidem, quia ex æquiualentibus ſoluit dicta, enagium vero, quia videtur habere certamen in inductione ſenſuum. chiaſtum, quia duarum propoſitionum, iuſti ſcilicet & potentis; quod quidem oportebat dare iuſto, dat potenti, quodque potenti, iterum dat iuſto, ſenſum permutans. Dicitur autem ſubiecti mali amolitio, cum ſubiicit vt iuſtis, facile pati iniuriam, vt fortibus vero iniuriam facere, ſuſtulit vtriusque malitiam. quale eſt, iuſta eſt & non patiens, & fortis eſt & iniuriam faciens haudquaquã. Si enim in fine poſuit nominis comparatiuum, ſed non eſt ſchema comparatium, ſed vt dictum eſt, ſubiecti mali machinatur amolitionem. SCHOL.

Nam cum Amazonibus, quarum facta ſuperarunt naturam, equeſtri prælio cõmiſſo, *Amazones.*

totam gentem deleuerunt, cum eis nullus ad Atticam vsque reſtitiſſet, verum omnia ſolo adæquaſſent, à Thermodonte quaſi centro [profectæ.]

Vnde tunc omnia quaſi fune rupto retroceſſerunt, diſſoluto Amazonum & imperio, & excurſu, & vrbe, & ſic communi ſubuenit naturæ effecitque, vt iam dubium ſit, an vnquam exſtiterint. At nunc cum par labor in quæſtione omittendorum, & digna eorum, quæ clariſſima videantur explicatione ſit ponendus, nec quisquam adhuc vel nuda narratione ſit omnia complexus, quamuis alioqui plurima ſinguli, de hac vna ciuitate, atque adeo plura quam de reliquis omnibus, dixerint, non licet nobis accuratius tractare ſingula, & plurima ſunt omittenda, vt maxima quæ ſunt referamus, quandoquidem certe nemo ſit, quin libenter iſta in medium proferat. Nam cum Græci de ſumma rerum cum Barbaris decertarent, parua terræ parte cum ingenti commiſſa, & pro virtute ac ſalute certamen eſſet, tum ciuitas vtramque gentem præter omnem ſpē vicit, & alteram eſſe paruam ſui appendicem, alteram tanto deteriorem, quanto videbatur maior, declarauit. Tum vero facta ſunt a verbis, aliena videlicet à noſtris, ſuperata, cum plebiſcitum omni trophæo præclarius, verbis pariter & re vicit, quandoquidem manibus ſtatim fuit comprobatum, non modo ſublatis, vt fieri ſolet, ſed etiam præconēs perdentibus. De eo autem, qui litterarum fuerat interpres, populum quidē 656
in ſuffragium miſerunt, vt iudicij formam, quoniam Græcus erat, præter cęteros haberet; nihilominus tamen & ipſum interemerunt, quaſi ne voce quidem ſola Barbaris eſſet inſeruiendum. Itaque id quō ille maxime nitebatur, eum fefellit, cum illi cenſerent hominē municipalem interpretis officio contra vrbem, & Græcos pro hoſtibus fungi non debere. Tum in barathrum proiecti ſunt, ſic vt alij reſponſa regi retulerint.

Sublatus interpres Samius erat genere, nomine vero Mys.

Ciuitas autem pompam potius ducere, quam ad certamen ſe comparere videbatur. Templa namque omnia aperuerat, ſacerdotibus conuocatis, ac Dijs antiquo more ſupplicationes faciebat. Ac primum quidem curſus eos omnes, qui ob coronæ præmium ſuſcipi ſolent, longe ſuperabant, æqualem præmiorum excellentiæ præſtantes alacritatem; in fine vero ſeſe ipſi vincebant. Tanta vero fuit huius apparatus & facti ſuperbia, vt exiſtimarent Barbari ſe, ſi modo viſi eſſent, tantum effecturos, vt omnes velut in ludis mox cederent, vltroq; ſe dederent. Atque hęc prima inter homines publica virtutis cum diuitijs, & prudentię Græcæ cum turba & apparatu barbarico exſtitit controuerſia, quæ non ſermonis eloquentia, ſed factorum demonſtratione, temporisque opportunitate fuit diremta. Nec enim iſto ſpectaculo in metum, ſed alacritatem illi conuerſi ſunt, nec inſolentiam eorum, quæ cernebant, obſtupuerunt, ſed cum viderent quot eſſent vincendi, lætati ſunt, quoniam ſe iſtam occaſionem à fortuna omnium fortiter ſuperandorum nactos putabant, & hoc fore tanti exercitus commodum, quod abundantem ſui vſum eſſet præbiturus, ac ſe iamiam magnifico ſeque digno quaſi conuiuio excipiendos putabant. Nam vt equi, & tela, & naues, tum phaleræ, & torques, canes, omnesque opes, Fortunæ dona, proponuntur fortioribus, & hæc omnia largitur victoria. Quæ cum apud ſe duces, & inter ſe milites expendiſſent, tum à Dijs, & amico orſi Apolline, curriculo tanquam patente campo proceſſerunt, nec Barbaris videndi, quid ageretur, ſpacium dederunt. Verum pariter & acies rumpebantur, & homines occidebantur, & capiebantur equi, naues, opes, inſtar Panicæ cuiusdam choreæ. Quid quod etiam mortuus quidam, cum Barbarorum telis confoſſus eſſet, ſtetit erectus, ac tanquam immortalis eſſet, reliquos perterruit.

Dona militaria.

Sed vt tum vere turbam ſe eſſe, maximeque ſeipſos impedire cognouerint, cum 657
eſſent maiore numero, quam cui aliquis initio ſuſtinuiſſet reſiſtere.

Quo fit vt cum Iouem liberatorem ob res geſtas vrbs colat, Græci vrbem ac populum Athenienſem iure liberatoris loco debeant habere. Quo circa ſi inæqualitas inferiorum eſt, omnibus hi victoriam ademerunt.

Xerxes.

Filius Darij Xerxes, qui omnium Regum cogitationes ſuperauit, & nihil mirandum non tentauit, cum & patris * conatus inopia fuiſſe impeditos crederet, ciuitatemque & Græcos nuſquam comparituros contemneret, duplex inſtituit certamen, quo partim illi antecelleret, partim hanc egregiè puniret. Quin etiam cum effectis cæleſtibus, omnique tum viſu, tum rumore inſolito, [non, cum patre dumtaxat] videtur certaſſe, quaſi qui ſuam eſſe terram voluiſſet oſtendere.

** al. damnans patrem & qui per ignauiam res geſſiſſet.*

Floridius

Floridius hoc dixit Isocrates, sic rem enuntians, veluti cum Ioue creata dinidens, Ioui cœlum, sibi verò terram distribuens.

Quos terrores terra marique suis non incussit! cuius minas primum nemo poterat attentis auribus audire, cùm ad vltimas terræ fines progrederentur, ea prædicentes, quæ ex ipsius tantùm ingenio poterant prodire. Atlantici denique maris colonias viles redditurum, & extra eam, quæ habitatur terram, conditurum, iamque ipsos coacturum mutilatos in mare exaggerare, aqua exhausta, & lapidibus effossis, tantum habentes membrorum, quantum ad opus sufficeret. Nec verò cum ista tam insolita, omnique metu maiora minatus esset, substitit, verùm factis verba longè superauit, præterquam quod vrbi nihil potuit nocere. Athos ad rei memoriam relictus est. Cameli verò tam aurei quàm argentei collucebant, longissimum occupantes spacium. Sin vmbram desiderabat, præstò erat arbor aurea, quæ vmbram faceret. Itaque & nocte auro atque argento diem, & interdiu, cùm suos iaculari iuberet, noctem inducebat. Sed & Græcos ad commune certamen conuocabat, quod erubesceret, vt arbitror, sola se barbaris Græca opponere, vt apud Marathonem fecerat. Nec enim in aliis ipsa spem salutis suæ ponebat, verùm alij, qui salute simul & libertate indigerent, in ipsa spem suam collocarant. Quæ autem vnquam vel alacritas præclarior, vel animi fortitudo euidentior in vllis hominibus exstitit? Cùm hi terra cesserint, ne vel terra vel mari seruirent, quod rerum suarum & conseruationem in seruitutis occasionem, & amissionem in nouarum opum subsidium vertendam existimarent, ita vt aliorum fortunas, suarum iactura tuerentur.

Proinde, vtrum malitis, eligite: hæc ergo cùm dixissent, num aliis verbis, quàm
658 quæ cum æquitate congruerent, nec essent in tali necessitate cõtemnenda, vsi fuissent? Si tamen etiam communia fuissent omnia, nemine alterum superante, omnesque ex æquo contribuissent, ducibus insuper paribus, vt tanquam in collatione communi, pro rerum qualitate duces fuerint constituendi, nonne illi inter omnes vt sidera elucebant, omniumque consequebantur suffragia, idq; non modò scientiæ iure, quod illi minus existimabant, quamquam tamen in talibus negotiis summum esse solet. Alij quidem nomine gaudebant, alij officio ducum fungebantur, eoque maiorem obtinuerunt dignitatem, quod ipsis Imperatoribus imperabant. Nihil etenim, quod vni cuidam Athenienſium improbaretur, ratum habebatur. Quapropter vt Lacedæmoniorum dux singularum nauium imperabat ducibus, ita Athenienſis ducum duci. Et enimuerò demonstrandi studium, sermoque alius ab alio tractus, longius nos abduxit: quapropter quoniam de quibus volebam interim differui, ad rem ipsam redeo.

Quos ergo pulchriores his virtutis, vel cultores, vel demõstratores reperias? qui nec auro, nec argento, nec ferro, nec re denique vlla vinci potuerunt, sic vt hæc omnia non maiorem Regi vsum adferrent, quàm si etiam tum sub terra delituissent, cùm illi paupertatem diuitiis, securitati pericula, humanitati Regis tantæ, iustitiam præponerent. Sed ne quid aliunde adducam, huic vni inhæream, ad cæteram, ad continuam orationis partem me conuertam.

Sed in hunc sermonem penè inuitus incidi, narrationis serie magis quàm voluntate ductus, cùm nequaquam huc tenderem.

*[*Narrationis serie*] *vel pro dignitate dicit, quemadmodum recta est via, vel, vt contigit in via esse, sæpenumerò enim à via aberrans, aliò vadit ducente amico.* * τὸ κατ' ὁδὸν.

Contra totum imperium Persarum discrimen in terra subirent, ac pro singulis hominibus gentes integras tum occiderent, tum caperent. Quid? quod eodem die duo parta sunt trophæa, cùm nauale prœlium terrestri fuisset adæquatum. Soli enim ex iis qui communem instituerunt Rempub. & suam regionem pro aliena habuerunt, & aliena quæ esset, non sibi alienam, sed iis qui eam cum scelere incolerent, custodum denique more vixerunt, non vt qui in præsidiis collocati sunt, aut vnum aliquem locum obeunt, sed vt Græcorum omnium per totam terram circitores nominare oportebat. Donec tandem cognouit rex, perinde se contra vrbem bellum cepisse, ac si
659 igni latè grassanti * oleum oppositurum. Nihil enim damni erat, quod non pateretur, sic vt ipse cõsumeretur à se, ac regionis spatium salutis subsidiũ habere se intelligeret. * ὕλην. *materiam.*

Propriam regionem contra se ipsum. ex hac enim Athenienses, scilicet Asia velut ex arce illum eiecerunt.

Nam hactenus quidem vsque ad Peneum imperabat, aut potius (magnam enim partem detraho, quamquam multum dicere videor) vsque ad Atticam, donec Atheniensibus in mari occurrit. tanto iam spatio Delphos, terræ totius, Græciæq; * vmbilicum, transierat. Ac per vrbis certamina, & marinas expeditiones vsque eo redactus est, vt polliceretur se nec terminos duos, Chelidoneas ad Meridiem, Cyaneas ad Septentriones, nauigio deinceps superaturum, & à mari ad quingenta vndique stadia recessurum, adeò vt orbis ille pro corona capitis Græcis esset, & in ipso iam regio agro præsidia collocarent sua.

* *Pind. Pyth, Ode VIII. & XI. Eurip. Medea. Plato lib. 4. de Repub. Clem. Alex. Protrept. & alii.*

Quem autem pulchriorem vel pacis vel belli, tam contra Græcos quàm contra Barbaros, exitum quis reperiat, quàm quo res has vrbs conclusit? Quamquam nec hæc ipsa, quæ tot tantaque sunt, sine multis Græcorum obstaculis peregit, omnibus eam quasi diripientibus. Etenim quod cùm Græci contentionem & bellum contra ipsam suscepissent, nihil tamen de Græcorum cura remisit: verùm pro communi salute bellum cum Rege terra, marique gessit, quantæ est animi magnitudinis, præter quod in tot partes se diuisit, atque omnia non secus atque singula curauit, & cum animi fortitudine, tum apparatus magnitudine admirandam se præbuit. Nam & contra barbaros ita se gessit, quasi ab omnibus negotiis vacaret, nec interim Græcis, si qui erant infesti, occasionem gerendi, quæ vellent, præbuit: verùm & his ita se obuiam dedit, vt quinas vel etiam plures simul res ab ea gestas, velut ea quæ numerantur coniunctim, commemorare liceat. Vicerunt enim Peloponesios nauali prœlio ad Cecryphaliam, & Æginetas ad Æginam, & rursum Peloponesios. Deinde Megarensium mœnia ad mare vsque protenderunt, libertatem eorum simul cum regione defendentes. Tum Corinthios ante Megarenses primum superarunt, & iterum vrbem vicerunt post dies duodecim, cùm iniustè trophæum surripuissent. Quæ tametsi magni momenti non sunt, dicentur à me tamen, licet festinem, quandoquidem appendix rem totam absoluet. Cùm enim abessent vrbis copiæ, partim ad Ægyptiorum subsidium, naues plures, quàm tunc erant in tota Græcia, partim in Æginæ obsidione, aggressi sunt hostes Megara inuadere, quod existimabant Athenienſium ocium sibi in occasionem rei gerendæ cedere, aut saltem si vrbs rursum vinceret, Æginæ obsidionem solutum iri: siquidem illi aliunde opem ferre non possent. Illi autem adeò hoc commentum riserunt, vt qui ad Æginam erant, non magis quàm qui in Ægypto rem omnem ignorabant, loco se mouerent. Quinimò sola priuato periculo communi vtilitati studuit, & beneficiorum copia principatum sibi comparauit, more communi mutato. Non enim quod oppida subiugarat, sed quod libera fecerat, imperium est adepta: ita vt eodem tempore & Græcis libertas & vrbi fuerit imperium tributum. Huic enim soli vltro paruerunt reliqui, & hunc populum communi suffragio iusserunt imperare, adeò vt cum armis Barbaros coëgisset, socios tamen nihil precatus fuerit, sed ipsorum precibus compulsus principatum acceperit, quo ad iustitiæ, non ad iniuriæ notam vteretur. vt autem singulatim rem totam explicem, sola hæc ciuitas, Barbaris inuitis, Græcis autem petentibus, imperium est adepta. Quis vnquam dignè vel expendat, vel admiretur? Vt autem insignis illa clades accepta fuit, (cur enim hoc taceam, cùm & ipsum ad vrbis magnitudinem ostendendam pertineat?) quæ ita sit ad reliquas res progressa, quasi totam cepisset Siciliam, nec copias amisisse sed nouas comparasse videretur. Ac morum quidem facilitatem, ac temperantiam, vitæque rationem ad fugam turpitudinis susceptam, nemo facilè pro dignitate dixerit. Verùm cùm Græci omnes illos circumsisterent, & antiqui hostes tum primùm ex fortuna spem cepissent, noui autem è Sicilia accederent, omnibus verò sociis omnium tam insularum quàm regionum aliarum, rebellione in hostes mutatis, illud præterea flagitium præter opinionem commissum esset, vt regem contra vrbem aduocarent ij, quos ab eo vrbs seruauerat: ille verò libens aduenisset, ac tum militibus, tum nauibus, tum etiam pecunia opem illis ferret, omnibus terræ marisque locis in belli subsidium præstitis: non erat quisquam, qui non crederet prima fronte vrbem iam iam direptum iri, quam Græci simul & Barbari bello vexarent. At hi eam fecerunt rerum mutationem, quasi apparatus ille non damnum ipsis potius quàm auxilium attulisset, ipsique adeò hostes belli duces se præbuissent. Trophæis Hellespontum distinxerunt, aliis alio fugatis, ac velitationes potius quàm prœlia cum obuiis committentes, quemadmodum tum à nobis, tum ab aliis antea dictum fuit.

66

Denique

661 Denique ad Cyzicum ſimul cum Lacedæmoniis, Græcis, Barbaris, & Pharnabazo congreſſi, naues omnes, præter eas quas depreſſerant, ceperunt. Itaque quæ tanta laborarat ſeditione ciuitas, hoc tempore ne mentionem quidem pacis fecit vllam, cùm illi quibus tot initio ſuppeditarant commoda, clade accepta, mox ad pacem confugerent.

Cumque ipſa ſimul contra omnium impetus opponere ſe coacta ſit, hoſtes plerique partem eius aliquam infeſtarunt, vniuerſas copias nunquam ſunt aggreſſi. Quapropter & ciuitatem hanc, & multos ſæpe viciſſe, & perpetuò inuictam permanere meritò dixerimus. Quid quod ipſa nemo vnquam potitus eſt, nec eius conſilium mutauit, quandoquidem reliquæ clades ad exercitum referuntur, cùm ipſa tam conſilia hoſtium quàm facta ſubiugarit, partim Xerxe ex voto egregiè fugato, partim Lacedæmoniis, & abſentibus, & præſentibus, atque victis repreſſis.

[*Ad quid inclinauit, niſi ad cupiditatem pacis?*] SCHOL.

Etenim Lacedæmonij cùm nec pacem cum Thebanis facere dignarentur, ſolis Athenis honeſtè ſe ceſſuros rati, & cum aliis ex Peloponeſo coniuncti, ſalutem non tam afferre quàm poſtulare poſſent, [erant verò paulò plures quàm quinquaginta] primi huius conſilij auctores, pariter contra Lacedæmonios mari, terraque imperantes, & eos qui in vrbe erant, periculosè obiecerunt: quod exiſtimarent ſibi vel liberis viuendum, vel ignauis oppetendum eſſe, ne Solem conſcium intuerentur. Vt enim iuxta communem hominum naturam ægrotauit, ita iuxta ſuam fuit ſanata, laudemque ex eo maiorem, quàm cladem percepit. Quod cum feciſſent, tum deinde hoſtibus fortitudine, & amicis æquitate ſuperatis, partim bellicis viribus, partim maturo poſt res geſtas conſilio, patriam recuperarunt. Quapropter ſi quis omnia non ſtudeat complecti, is acceptam in bello cladem poteſt diſſimulare, quandoquidem ſequentes res eodem, quo priores, conſilio ſunt & euentu peractæ.

Qua exſuperantia hanc euehendam eſſe vrbem exiſtimandum. SCHOL.

Iam illud nihilo ſecius quàm ſuperiora, tum narrare tum admirari debemus, quod cum Lacedæmonij ea quæ xxx viris contra populum mutuauerant, poſtquam inter eos conuenit, populus ex parte perſoluit, quo firmitas fœderibus maior accederet. Populus enim ibi collectus, aliis in aduerſis bene ſperandi exemplum præbebat,
662 ſimulque in manus, ac prope in ſermonem conuenerat, quaſi pro ſe inuicem dimicaturi, vt dici non poſſit, vtrum deteſtanda magis eſſet aduerſariorum ſeditio, quàm verò ciuitati hoc modo liberatæ * optanda. Et cum pacis mentionem feci, parum quiddam de ea repetam.

* *fort. pro* ἴυναν *legendũ* ἰυχῶν.

Quapropter & ſola Barbaros & prima vicit, cum aliisque coniuncta, ipſa non minus atque hoſtes ſuperauit. Quemadmodum qui venari neſciunt, ſi quid inſperantes ceperint, non dimittunt, nec niſi cariſſimè vendunt, imbecillitate ſua rei pretium metientes. Hæc autem cùm ſe toto genere præſtare cognoſceret, nunquam ſordidius ſe geſſit, quoniam de abſentibus non leuius quàm de præſentibus ſperabat, ideoque citius omnia hoſtibus, quàm illi ſua peterent, reddidit. *Comparatio.*

Comparationes iſtas ægrè fero, quamquam & ipſe quibuſdam abſurdè facere videbor, qui in eum ſermonem, quem vituperabam, inciderim, eumque ea de cauſa, propter quàm fuerat omittendus, habuerim. Quinimò hinc vel maximè perſpicitur, nec magnam illos ab vrbe gratiam inire, nec hæc eſſe de induſtria tractanda.

Sed per tranſennam quemadmodum nunc ego facio. SCHOL.

Quapropter ſi quis à nobis etiam hæc velit præteriri, hactenus certè dicta ſunt. Et Lacedæmonij qui pro Græcis, vt principes opponere ſe ſolebant, puerorum vicem vrbis comparatione ſubeunt. Quid? quod tam inuitus in hunc ſermonem incidi, vt etiam trophæa quæ recenſebo, ab aliis eſſe vrbi parta cupiam, ne pleriſque Laconicum nomen eſſet inſerendum. Quoniam verò res ipſæ nos huc adigunt, hæc non tam contentionis gratia dicemus, quàm ne res omnes tranſeamus, vt in quibuſdam fecimus, nec eſt leuiter progrediendum. Nec tam vnum ediderunt beneficij genus, quàm nullum omiſerunt. Multæ autem eorundem temporum res velut in hiſtoria mihi occurrunt, quas adeò non poſſum facile cunctas explicare, vt ne duci quidem vlli queam ſufficere. Earum verò quas, quibus omiſſis, recenſebo! Iam illud maximam meretur admirationem, omnemque ſuperat humanam naturam, cùm poſſent Lacedæmoniis terra

ARISTIDES.

terra mariſque pro famulis vti,vel calamitati ſuæ relinquere,quos & ſocij, & finitimi, & ſerui omnes oppugnabant: nihilominus æquo iure eos admiſerunt, & cùm Thebani inſtar flammæ ad vrbem Laconicam & reliquas Peloponeſi partes ferrentur, ſoli ex Græcis & Barbaris reſtiterunt. Quas ob res eo loco ſunt ab omnibus habiti,vt vrbs totius ſocietatis curia conſtitueretur. Præterea vtrum ciuitatem, an fœdera reprehen- 663
dunt? Si enim ciuitatem accuſant, nihil de rebus maximis, à quibus vrbs celebratur, videntur cognoſcere: ſin fœdera,vtique aliis ea diſſimilia iudicant: itaque fit,vt quod in vituperium rei proferunt, eo laudent vrbem. Nam & ciuitatis & hominis cuiuſuis vitium ita demum cognoſcitur, ſi mala in eo vel ſola, vel bonis plura, aut maiora (vt & hoc adiiciamus)cernuntur. Qui autem omnibus examinatis, vnum aliquid, aut item alterum reprehendunt, ij reliquis omittendis tacite laudant, præſertim ſi non de homine,verùm de ciuitate, eaque totius Græciæ antiquiſſima, plurimisque rebus præclarè geſtis celeberrima iudicium fiat. Omne enim imperium à potentioribus contra æquitatis legem exercetur. Quomodo alioqui aut æquum ſit, aut iuſtum, vt quis alienæ terræ tributum imponat, aut leges præter neceſſitatem ferat, aut iura illis vel iuſſa det, aut belligeret,aut quæ ſua non ſunt occupet?quandoquidem iſta præter æquitatem fiunt. Quare ſi quis exactius iuris naturam velit perquirere, nec potius aliquid rerum naturæ concedere, quàm ſophiſtam agere, is iam protinus omnia imperia, & magiſtratus abrogabit, cum ea potentioribus ſeruentur, atque etiam ad Deos ipſos præ nimia ſapientia procedet,eosque, quod non æquo iure cum hominibus agant, ſed imperium ſibi arrogent,calumniabitur. Sed hæc, vt arbitror, ab iis diſputantur, qui in angulis educati, Solem nunquam viderunt, à quo ſolent aliæ ſtellæ lumine priuari. Sin hæc neceſſariò cum omni imperio cohærent, eſtque hoc imperij ius, vt princeps potiori ſit iure quàm cæteri: ita demum cedam,ſi qua vel Græca,vel barbara poteſtas, minus imperij iure, quàm populus Athenienſis, vſa demonſtretur. Quemadmodum enim in præclaris conſiliis optimi alicuius viri morem ſecutus eſt, ita in iis quæ calumniantur nonnulli,non ſecundùm communem hominum naturam, ſed imperij neceſſitate ductus peccauit. Cumque potentia ſua imperium eſſet ab initio adeptus,per humanitatem vltrò dimiſit, ac ipſe penè ſibi criminum eſt auctor factus. Nam cùm maxima erga omnes familiaritate,atque moderatione vſus eſſet, eosque magis in reipub. ſocietatem quodammodo vocaſſet,quam principatus iure cohibuiſſet,idem ferè,quod ſolet benignis dominis accidere, paſſus eſt, vt non propter ceteram æquitatem gratioſus eſſet,ſed cùm quid poſtularet, apertè vim facere videretur. Quin ſiquidem in eos, qui pro ciuibus ſeſe gerebant,hæc perpetrauit,nihil veto quo minus incuſetur:ſin verò quia partim defecerant,eumque præter dignitatem contumeliosè acceperant, partim 664
apertos hoſtes profitebantur, dubium non relinquitur, quin ij qui neceſſitatem attulerunt,crimen omne ſuſtineant. Nam & illi eo quaſi pignore videntur eaque fiducia elati peccaſſe,non quod vrbe perpetuò ſe potiri poſſe crederent, ſed quod nec victos grauius quidquam eſſe paſſuros confiderent, quum Athenienſes natura eſſent ad homines conſeruandos propenſi. Quod enim de Mitylenenſibus decretum reuocarunt, quæ poteſt ciuitas primis conſiliis vincere? Vt enim quæ pridie ſtatuerant,iudicij erant, & iniuriæ acceptæ:ita quæ poſtridie mutarunt,ſolius erant vrbis, cum quidem triremis vna eſt alteram aſſecuta. Iam cum hominis cuiuſuis defenſionem cum facto coniunctam omnes recipiant,miror eos vrbis res geſtas tot ac tantas,quibus illa ſe purgat, non conſiderare. An verò Solem quidem,ac Lunam,non ob damna, quæ nobis dant, accuſabimus, ſed propter commoda ab ipſis profecta mirabimur: de vrbe non ex vniuerſa eius natura, & cum omnibus conſuetudine ac familiaritate, ſed ex offenſionibus aliquot iudicabimus? non puto. niſi quis etiam fulmina Deorum, ac tonitrua, motusque terræ velit calumniari, neglectis communibus,atque vniuerſis beneficiis.

Quamuis autem multa quoque poſteriorum temporum bella,inuſitata & inaudita conſtantia,narrationi meæ reliqua ſint, tempus tamen me deficit. Quapropter vnum ſi addidero,totum hac de re ſermonem concludam.

Athenæ docta. Natura quaſi ſciens fore,vt rebus geſtis alios vrbs longè vinceret, orationes ei & litteras pro dignitate tribuit,quo & ipſa ſuis gauderet ornamentis, & aliis, ſi opus eſſet, vnà cum reliquis impertiri poſſet. Cùm ergo prius Græcos ad vos confugientes ſeruaueritis,nunc omnes homines, gentesque cunctas pulcherrimè excipitis, xenio ſapientiæ &

ARISTIDES.

entiæ, & doctrinæ duces omnibus vos præbentes, cunctosque purgantes. Iam cùm quinque memorentur regna (hæc verò plura nascantur) in eorum antiquissimum Assyrium, primæ vrbis res gestæ, & quæ iis propitiis acta sunt, inciderunt: in secundo * creuit vrbs: tertio ipsa vicit: quarto cum sola restitit, tum optimè omnium liberauit: in hoc autem omnium optimo ac maximo, totius Græciæ primas tenet, ita vt non debeat ei quisquam antiquum statum loco præsentis exoptare. Quanta verò fuerit vrbis ab omni tempore prestantia, facile admodum cognoscemus, si eius ornamenta non quidem omnia (nam id omnino fieri non potest) sed aliquot in varias vrbes ac regiones distribuentes, earum deinde comparationem quasi poëtarum aut chorearũ instituamus: 665 non enim mihi facile videtur, vincentem inuenire: vt aliæ, verbi gratia de prima hominis creatione glorientur, quædam, de frugibus vel primùm inuentis, vel plurimum cõmunicatis, nonnullæ de legibus aut feriis solemnibus constitutis, aliæ de situ commodissimo: quædam de sapientia, vel rebus bellicis, nonnullæ de Græcis exceptis, vel coloniis deductis: reliquæ denique de alia re quauis, quæ vrbi contigerit. Sic apertissimè quanto reliquas interuallo vrbs superet, ostendemus, cùm ipsa, quæcunque toti Græciæ separatim sufficerent, sola complectatur. Quin & donum quod sit maximum, non facilè discernetur, verùm si hîc ciuitatum quoque fiat contentio, vt alia Cereris fructus afferat, alia Bacchi, nec solius vitis, sed & aliorum, quæ seruntur: tertia verò Mineruæ donum, idque duplex, multis vtique ciuitatibus gloriandi materiam, ceu de præstantissimo munere singulis dabimus.

Monarchiæ quinque.

* ἥρετο, *capta est.*

Athenarum cum aliis vrbibus comparatio.

Atque hæc quidem hactenus. Magnitudo autem vrbis & reliquus apparatus, omnino fortunæ Athenienſium, & nominis amplitudini respondet, siue ipsum ciuitatis ambitum, qui maximus est & pulcherrimus in tota Grecia, consideres, siue mœnia ad mare quondam vsque pertinentia, & itineris diurni longitudinem complexa, aliosq; ad mare circulos vrbanis oppositos. Quid quod * vici quidam oppidis aliis splendidiores cernuntur, omnisq; ornatus, tam qui à natura, quàm qui ab arte petitur, æqualiter, & vrbi tributus est, & regioni. Ad naturam quidem pertinet aër tam eximius, & portus, qui singuli multorum instar esse possint. Tum arcis ipsius situs, & velut auræ gratia afflans vndique. Iam illud in his notatu dignum, cùm aliæ vrbes cœli bonitate regioni suæ cedant, vrbs tamen quem tota Attica bonum, eum habet optimum ac purissimum aërem, adeò vt vel eminus è cœlo superiore tanquam iubare cognoscatur. Atque hæc quidem è natura sunt, pauca de multis collecta. Quæ autem ad artem referuntur, eorum quid vel maximum vel primum ponam nescio. Sunt enim hic & templa maxima omnium atq; pulcherrima, & simulacra, exceptis cœlestibus facilè prima, tam vetusta, quàm noua, & bibliothecæ, qui proprius est Athenarum ornatus, & lauacra multum 666 delicata, istiq; diætæ conuenientia, & curricula atq; gymnasia. Quocirca si quis Erichthonios, Cecropes, fabulas, fruges, trophæa, terrenas res & marinas, litteras, viros, reliqua omnia, quibus ætatem transegit, vrbi detrahat, eaq; ratione, qua reliquas ciuitates, quæ sese nunc venditant, consideret, victoriam nihilominus iis, quæ adhuc in ipsa cernuntur, facilè auferet.

Athenarum magnitudo.

* δίμοιρος.

Portus Piræeum.

Bibliotheca.

Verùm sola inter omnes vrbes, & vetera veteribus, & noua nouis, aut potius & vetera nouis, & noua veteribus superat. quibus addo & alia eiusdem.

SCHOLION.

Quia sæpe figuratè loquitur. Sic & tu hunc locum illustrabis, sic disponens. Vetera quidem veteribus vincit, noua verò veteribus. aut potius pro hoc, si vis, & adhuc vetera veteribus superat, noua verò nouis. Deinde quomodo dicit: Sed & vetera nouis, & noua veteribus. Melius verò quis dixerit, aut explicarit quis magis propriè, aut non aberrauerit, & sæpè alias.

Omnia denique, vt sic dicam, vel apud vos dumtaxat exstant, vel à vobis orta sunt, & trium vnũ aliquod contigit, & partim à vobis cœperunt, vel partim apud vos vel optima vel plurima cernuntur. Multi quoq; cùm nihil rerum suarum, de quo iure glorientur, proferre possint, ad Troiana confugiunt tempora, ac de gloria contendunt, quamquam nec sic aliquid, quod habeant commune, adferunt, cùm ab vnius alicuius viri fama pendeant. Quales agricolæ qui inopum more ad ditiorem aliquem se referunt. Ac vrbs quamuis perfugio hoc non indigeat, nequaquam tamen caret illo condimento. Communis etenim Græcorum poëta, in vrbium & nauium numero Athenienſium ducem ait peritissimum fuisse: *Scutatos ornare viros, & corpora equorum.*

Origines à Troiano bello ductæ.

Homer. Iliad. C.

ARISTIDES. SCHOL.

[*Ad Meneſtheum Alexandrum Paridem pertinet.*]

Vt enim reliquis omiſſis populi dumtaxat potentiam ſpectemus: quicunque eodem Reipubl. genere vſi ſunt, ij vt cupiditates ſuas ac libidines citius atque violentius exercuerunt, ita dignitate & ſplendore Athenienſibus longè ceſſerunt. Quin & prima diuitias nec ſecuta eſt vrbs, nec admirata, cùm neque ditiores vnquam extulerit, illud ipſis modo deberi, vt nihil ob eam rem paterentur incommodi, rata: neque eos qui virtute præſtarent, licet opibus inferiores eſſent, minoris vnquam fecerit. Exiſtimauit enim turpe fore, ſi ſeruorum non opulentiſſimi, ſed fideliſſimi, quiſque cæteris meliores cenſerentur, liberorum hominum dignitas opibus, non qualitate cuiuſque æſtimaretur. Sin erat viribus opus, nemo cum illis erat conferendus, qui pleniorem quouis pentathlo victoriam referrent.

SCHOL. *Rem dicit pro perſona: Oportet enim dicere: Vincentes Pentathlos. Sed ipſe dicit,* 667
Pentathlon ſeu Pancration, lucta, curſu, iaculo, diſco, pugillatu, vel pro his in-
Pentathlus. *quinque certantes, vel in quinque certaminibus vincentes. Non quod Pentathli omnia vincerent. ſufficiunt enim illis tria ad victoriam. Dicitur verò Peleus, quum eſſet cum Argonautis, primum certamen inſtituiſſe. Quinque verò certamina erant quæ prædicta ſunt: quidam verò pro Pancratio numerant ſaltum.*

Quis populus hoc acutior reperiatur, & manſuetior, aut qui celebriores oratores. Quid? quod aquilam in nubibus vocat eam Deus, aliarum ciuitatum comparatione. Huic enim ſoli vrbi duo contraria euenerunt. Quod cum plurima de ipſa & præclariſſima homines dixerint, minimas tamen omnium laudes fuit conſecuta. Vt enim præter ceteras admirationi fuit, ita nihil de ſe pro dignitate dici audiuit. Itaque cùm mirarer audire me ſapientiæ curiam, & Græciæ larem atque columen, & ſimilia, quæ de vrbe canebantur, nunc mihi ea minora videntur omnia. Quin ſi ciuitas vlla Deorum miniſtra & cognata, vel humanæ naturæ ſimulacrum vocari debet, hæc id nominis iure obtinebit. Quas ob res, ô Græci, nec inuidere debetis vrbi, nec verecundè cedere potius, quàm eam certatim pro viribus extollere. Nam ſi Athenienſes fuerint ſuperiores, erit veſtra victoria. Etenim cùm omnes optimi eſſe nequeunt, tum vt ex ducis præſtantia laudem capit ciuitas, ita ſi princeps vrbs honorem ſortiatur ſe dignum, is ornatus ad omnes pertinet. Quemadmodum igitur Athenienſes ipſi non ægrè tulerint, ſi quis ipſorum arcem celebret,

SCHOL. *Pro, pulcherrimam & honoratiſſimam omnis Attica, ſi quis dicat arcem.*

Ita vos quoque vrbem pro arce quadam, vel faſtigio Græciæ ac ſociorum habentes, verbis eam & factis ornare, itaque laudem communicare, nec ea vos priuari exiſtimare decet. Hæc igitur à nobis oratio pepli inſtar ad ornatum pompæ Panathenaicæ confecta ſit, quæ vt gratiam mereatur, efficiet eadem Dea, & cui oratio eſt & vrbs conſecrata.

CCXLVII. EX EIVSDEM ARISTIDIS IV. ORATIONIBVS pro Rhetorica aduerſus Platonis Gorgiam, *Excerpta.*

LECTÆ ſunt eiuſdem de Rhetorica orationes aduerſus Platonem, neceſſitatem eidem huius oſtendentes.

Exiſtimo equidem eum, qui vel rectè dicturus, vel æquum ſit ſuffragium laturus, non id ſpectare debere, nec inuidere, ſi quem priorum ac celebrium virorum, aliter eadem de re dixiſſe contingat, ſed cuius vbique maximam oportet haberi rationem, heic quoque ab vtra parte conſiſtit veritas, inquirere, atque eo victoriam deferre. Etenim foret abſurdum, ſi in concionibus & iudiciis non ei qui primum dixiſſet, fides haberetur, verùm probè ſcirent omnes fore, vt, ſi hac ratione diſceptarentur iſta, reorum nullus euaderet, quandoquidem omnes poſt actorem dicunt, in ipſis autem litteris, & 668
quod de iis exercetur, iudicio non ij qui ſententiam ſuam cõprobarent, ſed eſſent tempore priores, vincerent. Eſt autem admodum iniquum eos qui corpus exercent & colunt, adeò magnam & priorem habere honeſtatis ac iuſtitiæ ſpeciem.

Scilicet

Scilicet bona ordinatione, cùm omne bene ordinatum ſecundum rationem ſit, malè verò ordinatum præter rationem. SCHOL.

Qui in literis excellunt, & abſque earum ſtudio ne vitam quidem expetendam putent, eos tam ignauos,

Dixit ignauos propter non contradicentes: iniquos propter reprehendentes eos, qui contradicunt. SCHOL.

aut potius iniquos eſſe, vt vno ad omnia vtantur argumento, ſi quis extiterit prior, ac pro veritate nomina admirentur, quaſi non oportere quidquam reperiri melius exiſtiment: ac leges quidem ipſas, ſi ſit vtile mutare: qui autem de iis, quorum eſt natura perpetua, tractant ſermones, eos poſt primos non recipere, verùm priores quaſi terminos, aut columnas venerati, nec ea, quemadmodum in legibus priores per contrarias abrogantur, ſoluere, verùm eodem loco etiam alios habere: & iuramentis quidem publicis hoc aſcribere licet, demere & addere, quidquid poſterius conſultantibus viſum fuerit: quas autem eadem ſemper, & vbique libertate decebat examinari literas, eas ſuperioribus dumtaxat temporibus tribui, veluti ſi quis primos tantùm homines ſanos eſſe dicat oportere, nec hanc ratiocinationem ipſis primam, quos honorant, inutilem eſſe animaduertere. Nam ſi tempori omnia ſunt tribuenda, eoque metienda dignitas, non amplius is, qui nunc illis habetur ab omnibus honor, locum habebit. Hac enim ratione Iaſus & Criaſus, atque Crotopus & Phoroneus, ac ſi quis eſt in fabulis Argus & Deucalio, qui nunc celebrantur, palmam obtinebunt. Atque ſi ita iudicemus, ne Codrus quidem, cur glorietur, habebit, qui cum iſtis, quos dixi, comparatus, puer ſit nec antiquus: atque ita paulatim ſi quis ante Lunam exſtiterit, inquiremus. Iam Homeri atque Heſiodi, atque eorum qui hactenus excelluerunt, Platonis ſi placet, & Demoſthenis, & qui paulò antè vixerunt, ne ad longiſſimum quidem tempus ſimilis eſt ſperanda gloria: Sed ſi id omnibus eſt manifeſtum, hos, cùm natura & induſtria præſtitiſſent, maiores ſuos ſuperaſſe, neque poſteriores erant omnes omnibus modis arcendi, neque reiiciendi, ſi quis hoc etiam tempore de re propoſita ſententiam queat ferre: verùm ex ipſis quos colimus, aliud eſſe præcedere, aliud præſtare, cognoſcendum eſt. Et antiquos quidem omnes venerati oportet, non horrere, niſi fortè literis inſignes, maiore quam ipſas litteras, honore cenſeamus afficiendos: quod autem, ſi erga quempiam alium, erga Platonem certè ſic eſſe debemus affecti, non alium requiro te-
669 ſtem, cùm ſufficiat ipſe, non tantùm quoniam vbique clamat, & edicit nihil eſſe veritati præferendum, ſed & exemplo non magno. Etenim ſi ille cum Homerum, qui tanto ante ipſum tempore floruit, multis de cauſis incuſaret, ratione non caruit, qua contra indignantes vteretur, licebit nimirum ſecundùm Platonem ipſum, & eos qui illum laudant, atque omni abſoluunt crimine, ſi quis aliquid contra illum dicere cœperit, auditionem ſuſtinere, nec prius id crimini vertere, quam ille rationibus ad propoſitum pertinentibus deficiatur. Indignum enim foret, cùm ille, quam palam conſtituerat accuſare, defenſione ſua quodammodo nõ priuarit, verùm duobus aut tribus defenſionem forma dialogorum tribuerit, ſi nos, qui rem totam ſuſtinere poſſumus & volumus, id non auderemus, quaſi non eſſet amplius Platoni reſpondendum, quæ ipſe ſibi voluerit. Abſurdum deinde mihi videbitur, ſi Plato Rhetoricam, cuius & ipſe partem fortaſſe conſecutus aliquam erat, vituperare non eſt veritus, nos pro Rhetorica, ne quis illius cauſa indignetur, dicere pudebit. Præterea, ſiquidem nihil oporteret contradicere, ſed eam deſerti vadimonij velut in curia damnari, idque dicendi magiſtram, alia quædam hæc eſſet ratio. Sin quemquam oporteat, nobis hoc propemodum conueniet, vt ex hac quoque re primum inſtituti noſtri ius declaremus. Nec enim æquum eſt, vt à qua id accepimus, quo ceteris patrocinari poſſemus, ea ſuis deſtituatur bonis, nec potius vel talis, qualem Plato voluit, videatur, vel vt videri poſſit efficiatur. Nam quod vulgò dicitur, ſilentium confirmare crimina; id vnum ac ſimplex non eſt. verùm ſimul & iure ſuo priuabitur, & dignitatem totam amittet. In his nulla prorſus ineſt demonſtratio, nec argumentum neceſſarium, ſed pro conceſſis ſumuntur, de quibus erat prius diſputandum, quaſi ab auditoribus ea ſibi dari petiiſſet. Atqui ſi ea, de quibus quęritur, ridiculũ eſt pro cõceſſis ponere, quo modo vel æquum ſit ea, quæ ridiculum ſit quærere, initio ponere, vel non ridiculum, vtrum ars dicẽdi & coquendi eiuſdem ſint naturæ, quærere. At ipſe hoc tantùm conceſſum ſumſit. Licebit autẽ id cognoſcere, ſi quis ſublato Rhe-

Homerus à Platone accuſatus.

toricæ nomine, Philoſophiam in eius locum ſubſtituat, atque ita iiſdem vtatur omnibus. Nec verò vel ruſticum quiſquam, vel frigidum hunc fore ſermonem exiſtimet. Primum enim cùm duarum artium vel facultatum, eos qui alteram ſectantur, ſi de alteris quippiam ſecus dixerint, nihil ineleganter agere dicturi ſumus, alteris meritò eandem concedemus defendendi rationem. Deinde non offenſæ gratia, ſed demonſtrationis, quæ in his nuſquam apparet, proferetur.

Atque magis multò videbimus, ſi rationem relinquamus. Quo fit, vt omnes pro- 670
pemodum Dij ſuffragio ſuo teſtentur, contemnendam eſſe orationem eam quæ vel artem quærit, vel id quod cum ea non ſit coniunctum, vituperat. Ergo ſi quis carmen ſine arte fecerit, hoc non difficile, ſed diuinum ſæpe iudicabitur [quemadmodum Rhetores] ſin optimè ſine arte dixerit, magnum erit? Equidem cur id fiat non video. Abſurdum enim foret, cùm poëta ſine arte oratorem poſſit imitari & optimè dicere, ſi orator ipſe ſine arte optimè dicere non poſſit. Quod ſi ergo Iupiter ac Dij omnes, furor eſt aliquis ſana mente melior, quique diuinitus homini donetur, cur id omne, quod arte careat, vituperemus, aut cur Rethoricam turpem temerè duxerimus? Sed alicubi præclarius eſſe ac Diis gratius eſſe arti non ſeruire. Apertè enim iam Plato profitetur, non eſſe in rebus maximis artem quærendam. Atqui ſi fide dignus eſt Plato, hic eſt ipſe, qui victoriam arti non tribuat. Si nec hoc quiſquam concedat, cur propter eius verba turpis habeatur Rethorica? Ego verò vt illum vbique fide dignum, ſi quemquam Græcorum alium, exiſtimo, ita libenter ex eius ſectatoribus quæſierim, num hæc illi magis quàm illa, ſint credenda. Quin vt maximè ſit vir grauis, nobis dat teſtimonium, adeoq; noſtro commodo grauis eſt. Nam cum nos quidem & nobiſcum, & cum illo conſentimus, ille verò nec ſecum nec nobiſcum, non tam contradicit hoc pacto nobis, quàm non vera ſe dicere fatetur.

Æſchines Lyſaniæ F. Socraticus. Vide ſupra in Phrynicho & Laërtium.

SCHOLION. Elapſorum erat de numero Ariſtides.

De hac certè parte, quod multi ſint auxilio diuino ſanati, non amplius ex verbis cum Platone diſputabo, nec inuidebit mihi vel Æſchines Lyſaniæ F. vel alius quiſquam, ſi meipſum potius illorum dicta confirmare poſſe, quàm illius indigere teſtimonio dixero. Etenim reuera, quemadmodum vates rerum cognominibus initiati, ab ipſis Diis hoc didici, quorum opera ex iis, quæ medicorum nullus nec quomodo appellaret ſciebat, nedum quomodo ſanaret, nec in humana natura extitiſſe cognouerat, variis Dei conſolationibus & conſiliis elapſus, præter omnem fidem viuo. Cùm autem nihil in his artis habeat quiſquam, ac potius artis contemptus ad Deos fugere eos cogat, tamen nec Dij, quod ipſorum pace dixerim, hanc ſententiam noſtram reiiciunt, nec multos ex iis, qui diuinum auxilium arti prætulerunt, pœnituit. Nec vetat quicquam quo minus horreant etiam medici, poſtquam intellexerunt pleraque. Vtrum ergo ſomnia res humanas Diis commendant, an quia Dij homines curant, eos etiam ſeruant per ſomnia? mihi quidem hoc placet. Quid erit ergo quod prohibeat? 671

Cratini dictum in Periclem torquet in Platonem. Vide inf. pag. 689. Socrates.

Græcanicarum lingua longè maxima.

inquit Cratinus. [Etenim hæc Socratis ingenio tam propria & accõmoda ſunt habita, vt huic etiam opinioni repertus ſit locus.] Opinor autem Socratem quoque ipſum, quamuis nulla eius exſtet ſcriptio, non minus quàm vel grauis Plato, vel feſtiuus Æſchines, verùmetiam pulchrius, ac verè palam nobis teſtimonium perhibere. Illud certè cõſtat eum dixiſſe, nihil ſe ſcire: idq; omnes, qui cum eo ſunt verſati, profitentur. Conſtat autem & hoc, ſapientiſſimum à Pythia fuiſſe Socratẽ iudicatum. Quomodo igitur hæc ſe habent, cùm eum qui ignoret omnia, ſapientiſſimum eſſe iudicatũ, non ſit fas de Deo credere? Iam arti, vt apparet, negabat ſe ſtudere, nec falſo. Nam Anaxagoram quidem, cum quo verſatus eſt, non magni videtur feciſſe. Cùm itaque nihil eorum, quæ erant cognitu neceſſaria ignorare poſſit is, cui præſtò erat dæmonium, nihil tamen ſe ſcire dicebat ipſe, nec id falsò, quãdoquidem nec Deus eum ſapientiſſimum eſſe falsò dixerat. Quomodo ergo dicit ſe nihil ſcire? arte ni fallor. Iam ſi neutro modo ſapientiſſimus fuiſſet, nec cùm de ſe mentiretur, quoniam turpe eſt mentiri, nec cùm vera diceret, niſi artis vſus reuera turpis eſſet, ſimul & Socrates vtroque pacto, tum iis quæ negabat, tum quæ fatebatur, & per Socratem Deus, qui illum ſapientiſſimum iudicauit, de vtroque teſtatus eſt, ac duplex Socratis teſtimonium ſuo tertio confirmauit.

SCHOLION. *Hæc argumentatio cornuta eſt, talemq; ſenſum oſtendit: Dicit [inquit] Socrates, nihil ſe ſcire, ſi verum hunc concedimus dicere, Socrates non eſt ſapiens: ſi falſum, iterum non*

rum non ſapiens eſt, & per vtraq; ſapiens, quibus & ſe negat quid ſcire (nihil enim ſciuit arte, & verũ dixit nihil ſe ſcire) & quibus confitetur, dæmonium ſibi dicere. Dupliciter enim teſtatur. Primo quia dæmoniũ ſibi inſinuare dicit, ſecundo cum nihil ſe ſcire affirmat, & vtrumq; teſtimoniũ obſignat ipſe Apollo, ſapientiſſimum hunc eſſe pronuncians, hoc eſt, neque falſum, neq; turpe eſſe, nihil ſcire arte.

Quod ſi poëtarum quoque ſunt arceſſenda teſtimonia, quamquam vel omnium, vel præcipuorum colligere dicta ſit difficile, tamẽ quæ de nobiliſſimis ſelecta proferri poſſunt, ignaui foret omittere. Et communiter quidem poëtæ omnes reipſa teſtimonium præbent, ſiquidem ea ratione quæ artem ſuperat poetæ ſunt effecti. Verum hoc teſtimonio iam non indigeo, quoniam ſupra relatum eſt, ſed eo quod in verbis conſiſtit. Nec hoc fruſtra, vel quaſi appendicem ſuperiorum adiungens, ſed hoc demonſtrans & indicans, ornatum iſtum & ſplendorem, non tam ex arte, quam diuino afflatu proficiſci. Inuentionem igitur, ô Plato, diſciplina meliorem cenſet Heſiodus, & artem poſteriorem natura: & merito quidem ita ſentiens atque dicens, nec immemor laureæ, quam *Heſiodus.*

672 vt acceperat, mox è paſtore poeta fuerat redditus. Nam & artes ipſas atque opificia, natura præſtantes vtique primum inuenerunt homines: nec enim artes naturas condiderunt, verum naturæ præſtantiſſimæ inuenerunt artes. Quo fit, vt & ordinis & faculratis ratione priores naturæ debeantur. Quod ſi nec hominibus prorſus artium concedimus inuentionem, ſed his deos eas demonſtraſſe dicimus, ad præſtantem nimirum erant aliquem referendæ. Iam ſi hoc apud omnes erit manifeſtum, non deos ab hominibus, ſed homines à dijs artes accepiſſe, atque illos præceptores, nos eſſe diſcipulos, tanto videbitur diſciplinæ præſtare inuentio, quanto melior eſt homine Deus. Vt enim illi inuenerunt omnia, ita nos inuentis vtimur. Rectè igitur ac merito, & vt eum qui deorum afflatu hæc ipſe loqnebatur, decebat, Heliconis accola, eum quidẽ *ſibi qui cuncta inuenit ipſe*, primum ac præſtantiſſimum, ceu deum ac dijs propinquum poſuit, auditorem vero ac diſcentem, ſecundum.

Etenim ſi diſciplina eſſet optima, non eſſet prima, Nam ab alio diſcendum foret: itaque non eſſet prior doctor, ſi diſciplina melior ac prima poneretur. Vnde enim is, qui tuo quoque teſtimonio Variam exornauit, quod ſequeretur audiuiſſet, ſi diſcipulus inuentori præſtaret: nec eſſet neceſſario ſecundus, ſi quid vnquam diſcendum foret. Omnis enim diſcipulus, eo vtique ipſo quod indiget diſciplina, deteriorem ſe profiterur. Itaque niſi ſibi primum ipſe, ſe indigere perſuadeat, quomodo vel diſcat, vel alteri docenti obtemperet? Quocirca eſt abſurdum eum, qui ſemet ipſe deteriorem fateatur, atque ob id ipſum laudetur, præſtantiorem dicere. Alienum a ratione foret, ſi ne hoc quidem animaduerteremus, non modo naturas initio artes conſtituiſſe, ſed & in ipſis artibus eos, qui natura valerent, excelluiſſe. Nam artis quidem cauſa ſimiles oportebat omnes eſſe, qui eadem didiciſſent, atque etiam poſteriores prioribus ſemper deteriores, donec ad artis ſolutionem eſſet ventum (nec enim poterat quis ab alio accuratè percipere omnia, quin aliquid ſemper effugeret) naturæ autem vi & excellenria gloriam ſibi viri præclariſſimi pepererunt. Nec quisquam vel Dędalum vel ſuperiores præ Phidia miratur, verum contra artes ex paruis & vilibus initijs maiores ac perfectiores ſunt redditæ. Quod ſi eſt manifeſtum, licet nunc primum dictum ſit, maximi artifices non *Porticus Athenis nomine Varia, ποικίλη.*

673 quatenus artes cognouerunt, maximi exſtitere, ſed quatenus eas ſuperarunt. His igitur artibus, vt par eſt, non æquum videtur artem naturæ præponi, non ergo ante hanc fuit, neque eo quo nunc modo, neque gloriata eſt.

Verum, vt puto, non artes ſuſtuliſſe viros magnos, ſed qui potentia primi eſſent honorabiles, artes feciſſe, non manentes à quibus accepiſſent, verum inſpecta verborũ, alij rerum natura, pueros præ ſe maiores fecerunt videri. Sed artes omnes, vt dixi, naturæ ſunt inuentum. Etenim ſi artes eſſent artes producturæ, nullum exſtaret principium. Cum enim nondum eſſent artes, reperiri non potuerunt, quandoquidem quæ non erat, inuenire nihil poterat. Quamobrem tum inuentorũ ratione, tum ſequentium victoriam reportat natura. Hac igitur quoq; ratione apparet naturam quidem principis, artem vero diſciplina conſtantem, miniſtri ac meliori parentis, obtinere locum.

Atque ea quidem, quæ pro Rhetorica, etiamſi artem non eſſe eam poſuerimus, dici poſſent, multis omiſſis, hæc fere ſunt ac talia.

His autem ita demonſtratis, exiſtimabit forſitan aliquis peiorem nos deinceps

partem ſectati, ſi etiam artem eſſe voluerimus docere. Ego vero nec de tupradictis quicquã muto, nec Platoni concedo, nihil habere artis Rhetoricam, ſed quantum in ea artis eſt, (vt ipſius vtar Platonis verbis) tantundem proſequar. An vero contraria non ſunt, ſi & intendere eam veluti in ſcopum dixeris, & eadem de cauſa ratione, carere. Omnes enim qui collineant, ratione vtique vtentes, collineant: Nec enim licet ratione non vtentem collineare, ſiquidem ratio iaculationem efficiat. Nam collineare eſt rem attingere, vt qui aberrant, non benè collineant. Itaque non qui collineat aberrat, ſed qui aberrauit non collineauit, & merito; ſiquidem nemo dum ratione vtitur, errat, verum ſimulatque rationem amiſit errat. [Id quod cuiq; profuturum eſt, deligentes.] Atque hæc quidem, Plato, adamantinis tuis demonſtrantur neceſſitatibus. Cur Rhetoricam conijcere miraris? Eodem enim modo atque diuinatio videtur ſe habere, niſi quod cum diuinatio poſt coniecturam deſinat, Rhetorica non tantum conijcit, ſed & ea, quæ optima cenſuerit, per miniſtros perficit. Itaque diuinationis occupat locum, & artis militaris, quam quidem ad ciuilem ſcientiam pertinere non negabit Plato. Quo igitur modo ciuilis ſcientiæ partis erat ſimulacrum Rhetorica, ſi non iſto? at ita ſimulacrum non erit, [*hoc per Ironiam, niſi quatenus ſimilis eſt arti militari, & reliqua, ex diſcretione, quia neque ſecundum hos poſſet ſimulacrum eſſe.*] Iam quod ait, Oratores ea quo populo placeant, ſuadere, atque id ſolum ſpectare, id omnino ſophiſticum eſſe, ſi non puer, vir certe prudens oſtenderit. Nam mihi quidem contra videtur, nec Rhetorica quidquam habere magis proprium, quam vt ea, quæ populo videntur, non ſtatim fieri permittat, nec oratores quidquam potius, quam optima quæque ſpectare, nec vel ipſe populus diffiteri, quin in rebus conſiderandis, ac toto vitæ habitu & conditione, præſtent ipſi oratores, idque ex honoribus, quos eis tribuit, manifeſtum fieri obijcit. Sin eos populo dicis cedere, & facere imperata non imperare, famulam pro domina ſumis, & cum plebicolas vituperes, putas tibi rem eſſe cum Oratoribus. Verum nec plebicolæ magni ſe faciunt, quod ciuitati ſeruiant, & Oratores hac ipſa de cauſa ſibi placent, quod non quæ populo, ſed quæ ſibi videantur optima dicant. Quod ſi multitudinis obtemperarent libidini, & pro iudicum arbitrio concionarentur, ne libere loqui quidem poſſent vnquam, nedum alijs ſe prę ferre. At norunt ſe non voluptatibus ſeruire, ſed cupiditates moderari, nec vulgus ſpectare, vel ei parere, ſed ab eo ſpectari, eique imperare, atque inde nomen acceperunt, in libertatis ſignum, vt demagogi vocarentur, nõ quod à populo ducuntur, O qui ſurſum omnia ac deorſum inuertis, ſed quod eum ducunt, quemadmodum & pædagogos, opinor, appellamus, non qui pueris ſeruiant, ſed qui eos ducant. Quidquid enim horum dixeris, Princeps, Præfectus, Præceptor, id oratori conueniet, atque eius erit nomen. Et omnes quidem principes natura ſubiectis ſuis præſtant, ſi quis autem in poteſtate etiam gratificatur, & perſuadet, non cogit, atque vltra officium ſuum, etiam ſuorum cupiditatem ſpectat, hic eſt vere politicus ille Homeri.

Oratorum officium.

Δημαγωγοὶ Unde dicti.

Pædagogi qui.

Politicus.

Ne igitur oratores per conuitium gratificari dicas, ſed benè dicendo gratiam quoque captare, atque ita meritam laudem Rhetoricæ tribues, eamque ſimilibus remuneraberis officijs. Quomodo ergo aliquis tam varijs populi ſententijs ſeruiet, aut quomodo cupiditatibus aliorum obſequetur? Poſtquam enim multis ſeruiendum eſt, ij autem non conſentiunt inter ſe, nec omnibus eadem ratione gratificari quiſquam poſſit, quomodo poterit eorum libidini orator ſeruire? ſimul enim & his gratificabitur, & 675
illos offendet. Itaque non tam iucunda, quam moleſta erit eius oratio. Quocirca ſi perſuaſionis effectrix eſt Rhetorica, & perſuadere debent oratores, non adulantur, quandoquidem multitudini non ſeruiunt, ſed ei perſuadent. Sin oratores populi ſequuntur libidinem, non eſt perſuaſionis effectrix Rhetorica, quandoquidem eos à multitudine perſuaderi, non ipſos perſuadere docet. Proinde vbi ſit mendacium cõſidera. Etenim Plato nobis Platonem refutat, & quod eſt maximum, non procul, verum in his ipſis ſermonibus permixtè. Nec inter alias artes, quas modo memorabam, ſit recenſenda: ſed & plurimum rationis habeat, aut potius tota ratione conſtet, & maximum, primum, ac perfectiſſimum ſit in rebus humanis, omnisque voti, vt ita dicam, finis. Exiſtimo igitur omnes id, quicumque poſſunt, aſſenſuros eſſe, non eadem natura homines eſſe natos, ſed è duabus partibus alteram vim inferre, & aliena inuadere ſolere, quam præſtantiorem quis dixerit, non quidem virtute ſed viribus: alteram vero vinci,

vinci, & cum prohibere nequeat, inuitam concedere, quæ eſt imbecilliorum. Hac ergo de cauſa homines, vel dij hominum gratia, tale quid inuenerunt, quod & vim cohiberet, & æquitatis omnibus ac iuſtitię pignus eſſet, idemque tam vulgo prodeſſet quam ijs qui vim exercebant. Nam nec hi ſuarum erant iniuriarum mercedem euaſuri, quin imbecillioribus à ſe inuicem primum paulatim interfectis, atque ita reliquis ſemper ſublatis, ſe mutuo denique inuaderent, quemadmodum de * Spartis legitur, niſi forte hoc etiam indicat fabula. * *al. Sati.*

Commune quoddam toti generi fuit inueniendum remedium, quod omnibus eſſet vtile, fortibus, imbecillibus, iuſtis, ita vt illi vel iniuſte agere vetarentur, vel cum iniuria punirentur, hi vero ſecurè viuerent, poſtremi autem quotquot vltro iuſtitiam colebant, mercedem decentem conſequerentur. Inuenta eſt igitur Rhetorica, proditque iuſtitiæ cuſtodia, & humanæ vitæ copula; ne vel manibus, vel armis, vel occupatione, vel multitudine ac magnitudine, vel alia re aliqua inæquali res diſcernerentur potius, quem ratio ſuum cuique tranquille tribueret. Hæc igitur eſt origo Rhetoricæ & natura, hoc eius propoſitum, vt omnes homines conſeruet, & vim perſuaſione repellat. Quapropter eandem Rhetorica quam ars legum ferendarum eſt naturam ſortita, ſiquidem vtramque diligenter velimus inſpicere, atque adeo pars eſt Rhetoricæ ars legum, atque in omnibus inferior. Quomodo? Primum enim ipſis etiam legibus ora- *Iuris prudentia Rhetorica pars.*
676 tione erat opus ad perſuadendum. Etenim ſi leges ea de cauſa, vt ſuum cuique concederetur, erant ferendæ, id autem fortiſſimis quibusque placiturum non erat, omnino fuit adhibere orationē neceſſarium. Nam vim quidē non licebat ijs inferre, qui liberi nati eſſent, nec hæc erat legum origo, quæ contra vim ferri debebant. Itaque per vim ferri non poterant, cum id primum contra leges futurum fuerit. Quapropter & heic Rhetorica ſpectat idem quod iudicialis: hoc vero ſuperat, quod vtramque [legisfactoriam & iudicialem] ſola complectitur. Etenim cum vellet iudicialis arti legum ferendarum, quaſi in prælio, opem ferre, idem ipſi, quod illi, contigit. Nam & illi Rhetorica primū, vt per eam legibus aditus pateret, opus fuit, & iudicialis cum auxiliantis habitum ſumſiſſet, ipſa prius Rhetoricæ deſiderauit auxilium. Quoniam enim facultatem iuuandi requirebat, eam ſine Rhetorica conſequi non poterat.

Vtrum ergo Ciuilis partis ſimulacrum eſt Rhetorica, an partes ſcientiæ ciuilis, quas dicis, ſub Rhetorica continentur? Nam mihi quidem vt [vere non Rhetoricam] in iſtis videtur ſuggillare, nec ciuilis partis eam ſimulacrum eſſe oſtendere, verum quaſi Rhetoricæ ſimulacrum aliquod ſumſiſſet, in eo ſtudium omne ponere, nec ipſam attingere, velut Steſichori Troiani

——— *Helenæ ſimulacra tenentes.*

quaſi ipſam haberent. Tantum tamen erit diſcriminis, quod eſt Rhetoricæ diſſimile ſimulacrum. Itaque cum neutrum ſe malle dicit, acceptam quoque iniuriam in malo ſe ponere oſtendit, ſic vt præſtet quidem iniuriam pati quam facere, non tamen quam nec pati nec facere, ac rectè quidem, vt arbitror, & ſentiens & dicens. Quapropter ſi Rhetorica pati quidem iniuriam prohiberet, verum inferre cogeret, ne ſic quidem prorſus eſſet mala, cum id quod eſt malum, iniuriam pati, prohiberet, peior tamen meliore, quandoquidem accipere iniuriam quam inferre præſtat. Sin & hoc prohibet, nec ad illud cogit, huius quidem ratione nec bona cenſebitur nec mala, vt id nunc concedamus, illius vero prorſus bona.

Præterea qui ſtatuit iniuriam non inferre, non ſimul & ipſe à malefaciendo abſtinebit, & iniuriam à nemine patietur. Illud enim ipſum eſt iniuriā facere, cum quis ei cui non oportebat, malefacit. Itaque donec erit inter homines malitia, iniuriam exſpectabit. Qui autem ne lædatur cauet, is etiam ne quis lędat prohibet. Etenim quemadmodum ſimul & lęditur ipſe, & læſit alios, ita qui ne lædatur, cauere poteſt, is etiam ne quis lædat, poteſt prohibere. Quamobrem ſi non affici iniuria, Rhetoricæ tribuit, non afficere, philoſophiæ, tanto quam philoſophia deterior Rhetorica eſt, quanto afficere iniuria, quam affici. Cum autem illi hoc, quando quis nec patitur iniuriam nec facit, prędert, rurſum præfertur philoſophiæ Rhetorica, quandoquidem ſimul cum iniuriæ acceptione etiam factionem tollit. Nam & leges vetant quemquam lædi, ſimul etiam lædere profecto vetant. *Rhetorices ac Philoſophiæ comparatio.*

677 *Hæc appoſite magis quam neceſſario dicit Ariſtides. quæ enim de non ferenda iniuria*

& Rhetorica argutatur, iis ostendit meliorem Philosophia esse Ratoricam: Hac de non facienda iniuria, & Philosophia indifferenter ponens Philosophiam meliorem Rhetorica quis demonstret.

Quod si Rhetoricam ad iustitiam omnino iuuandam probamus esse iuuentam, & eodem, qno leges esse loco, non tantum iniuriæ acceptionem euadet Orator, vt videtur, & factionem confirmabit, verum nihil magis quam factionem prohibebit. Nec enim suis tantum rebus consulet, sed ne alij damnum faciant prohibebit, siquidem eadem de causa Rhetoricam, qua & Leges, constabit inuentam esse. Iam qui alios ad rectè agendum cogit, ipse multo prius ad id se præparauit. Nec enim potest & iustitiæ opem ferre, & eam primus ipse violare. Verum tametsi hoc nititur Plato, non magnũ esse Rhetoricæ vsum, probare, quod non tam vitiosum sit iniuriam pati quam facere, cur non etiam leges omnes hac ratione abrogat? Sed quasi collegium esset condemnatum, vna cum legibus quæ idem sentiunt, expelletur, ac tum Rhetoricam emittemus ac traducemus, cum leges simul honestè poterunt emitti.

Platonis Respub. qualis.

O vir præclare, & omnium inuentor mirabilium rerum, si nullius est momenti iniutiæ acceptio, quæque eam prohibet facultas, nullius est ponderis, nec quidquam boni efficit, sed adeo ignobilis est & illiberalis, vt adulationis atq; vmbræ sit particula, Cur, obsecro, tu * librariam istam constituens vrbem, talem ei tribuis Rempub. quæ nihil illi noceat, ac militarem tribum seorsum collocari iubes primo loco, ne quid patiatur, nec ab hostibus iniuriam accipiat? Nam si hoc sufficiebat, iniuriam non facere, quid erat timendum, postquam ad id eam præpararas? Quod si etiam nocet iniuriam inferentibus, si pœnas non dederint, ac debet quisque secundum tuam sententiam, etiam seipsum, cum iniuriam fecit, accusare, & liberos & parentes ipsos, omissis inimicis, Quin optas vt hostes vrbem aggressi capiant, ac viros quidem omnes ad aras trucident, mulieres autem cum liberis captiuas vltra Gades, si videtur diuendant, templis vero spoliatis omnia diruant, nec vel sepulchra suę petulantiæ relinquant expertia; vt postquam maximas fecerint iniurias, in maximis sint malis, dum pœnas non luunt? Verumtamen tantum abest, vt ista studeas, vt prohibeas, & impedias, vitamque militarem, ne quid fieret tale, instituerís: ac si quis exstiterit proditor, eum non iubes coronari nec prædicari, sed idem de ipso quod alij statuis. Dic per Iouem prodigiosum, 678 quid nobis de hisce est existimandum. Iam age, o bone vir, Leges qua de causa tanto numero seorsim nobis fers. Etenim nisi magnum quiddam est pœnas sumere, & iniurias prohibere, cur ista narras, & vt nemo in vrbe lædatur, caues?

* ἐν τῇ διόλῳ πόλιν.

Direpta vrbis facies. Propertius an Catullus: Quid faciant hostes capta crudelius vrbe?

Atqui quæ nos dicimus, ea simul & alijs & Platoni videntur: quæ hic ait, non rebus tantum, sed & ipsius Platonis verbis & consilijs repugnant. Ac si illa quidem recte se habere concedantur, aliorum quoque sententia & suffragium accedet, sin his assentiamur, deest aliorum omnium calculus. Est autem fortius, quod & omnibus & Platoni videtur, quam quod nec cuiquam nec Platoni. Quapropter non tam huius testimonium, propter aliorum suffragium fugiemus, quam aliorum testimonio huius adijciemus suffragium. Atque hæc quidem etiam facti testimonium continere crediderim. Nam qui verbis cum altero disceptans, verbis alijs aduersarium sibi serio testimonium dare confirmat, is facti producit testimonium. Verumtamen etiam vlterius volo progredi, vt quoniam vnius & eiusdem, cum quo disputatur suffragium probat, & verbis eum & factis mecum sentire ostendam. Tu quidem hospitis Syracusani communis patriæ hostis causa non semel, sed iterum ac ter mare senex nauigabas. Nec tyranni consuetudinem fugiebas, quasi moræ prętextus te consolaretur, quo videlicet Diodomi maneret, ac rebus suis frueretur. Si quis autem in sua patria ne ciues sui, parentes, ac fratres patiantur iniuriam, caueat, & sese atque illos seruet, atq; adeo tyrannum, futurum & Dyonysio similem possit reprimere, verbisque facta coercere, & legibus partam securitatem apud omnes confirmare, nihil eum facere magni dicemus, nec laudabimus talem, siue sit, siue non sit, ars dicenda? An quia sola iniuriæ factio magnum erat malum, nullum autem acceptio?

Plato in Siciliam ad Dionem nauigat.

Ego etenim nec ipse hoc Platoni crimini verto, si de causa quauis in Siciliam proficisci voluit, nec si quis id alius obiecerit, sanum crediderim, nec omnino quidquam præter ea, quæ ad rem pertinent, curiosè sector, quandoquidem nullum tanti sit victoriæ præmium. Sed ea quæ fecit ipse, & qua de causa fecerit, clare dixit, pro Rhetorica facere affirmo.

Quinimo

Quinimo quantum fortitudini prudentia, tantum Rhetorica bellicæ præſtat alacritati. Vt enim ſummatim dicamus, nihil eſt aliud Rhetorica, quam prudentia cum facultate dicendi coniuncta; Vt non ipſe tantum quis optima quæque facere, ſed et-
679 iam alijs perſuadere poſſit. Atque hæc quidem etiam ſatis arbitror eſſe confirmata, vel etiam nimis fortaſſe. Nunc autem ad ipſum colophonem, vt quis dixerit, verborum Platonis contendo. Nec enim ſolum ex ijs per quæ refutatur, idem eum teſtari oſtendam, ſed & quaſi coram voce ſua teſtimonium daret. Quapropter cum vel lædere cogat, vel lædi permittat, & vt ex præcedentibus eſt effectum, nec lædere nec lædi quenquam permittat; ſiquidem eadem eſt etiam Philoſophiæ definitio; Philoſophiæ quoddam genus erit Rhetorica. ſin Philoſophia ſufficit, vt neminem lædat, perfectior eſt Rhetorica. Quis enim neſcit Rhetoricam à tyrannide tantum diſtare, quantum à vi perſuaſionem: at hæc nemo contraria dicere verebitur. Etenim *Adulator qualis* qui fieri poteſt, vt oratores pariter & adulentur, & inter Satrapas ſint? Tyranni vero *Tyrannus.* tantum ab adulatione abſunt, vt omnes vi cogant, nec ab ijs vel æqui quidquam poſſit quisquam conſequi, nedum præter officium cuiquam inſeruiant, adeo vt tyrannus heri quoque menſuram propemodum tranſeat. Nam adulatore quidem nihil eſt humilius, nec quod ad ſeruitutem ſit propenſius, tyranno autem nihil eſt ferocius, nec quod imperium amet magis. Quare ſi adulatio fuerit Rhetorica, nihil ad eam tyrannorum pertinent crimina: ſin vna cum tyrannide magis adulationem terminis ſuperauit, manifeſtum eſt in alteris mendacium. Tantum enim à tyrannide diſtat Rhetorica, quantum à Dionyſio Plato, ſi & hoc dicendum eſt. Etenim neque vbi valebit Rhetorica, tyrannis orietur, donec ea valebit, neque vbi regnabit tyrannis, valebit Rhetorica, ſed & orator nihil non agit nequis oriatur tyrannus, tam ſibi quam Reip. prouidendo, ne quis ipſi verborum perſuaſione intercepta, res ipſe adminiſtret, & tyranni nihil curant, nec metuunt magis, quam ne quis dicendi perſuadendique peritus oriatur, qui collecta multitudine, eoque quod fieri debeat perſuaſo ac patefacto, imperio ſimul ipſos & poteſtate priuet. Itaque neceſſaria inter vtrosque conſtat inimicitia: cum alterorum ſalus ac poteſtas in eo conſiſtat, vt alteri omnino non ſint. Cur ergo ſibi inuicem contradicunt oratores? quamquam enim hoc à Platone dictum non eſt, tamen vt vndique decidatur controuerſia, nec hoc non diſcuſſum relinquemus, cum præſer-
680 tim ſit omnium, quæ ille protulit, vt in mendacijs firmiſſimum. Nempe quia nobis ipſi quoque in ſermone contradicimus, vt ego iam nunc feci. Neque tamen ideo priora non manent. Nam & qui philoſophari dicuntur, non ijsdem omnes profecto vtuntur rationibus, verum maximè contrarijs. Nihil tamen vetat, quo minus philoſophia ſecundum eos qui veritatem aſſequuntur, præclara ſit res, nec duplex, neque ſibiipſi contraria. Quid ergo dicemus? an vtrosq; philoſophari cum dicunt contraria, aut Philoſophiam ita, vt dixi, eſſe præclaram? Quin etiam gubernatores videas contra ſe inuicē ex nauibus decertare, cum tamen ars gubernandi nauē ſeruet. Similiter & oratores cum ſibi inuicē contradicunt, vt aliquis dixerit, nō tollitur vltimum Rhetoricæ fundamentū, ſed quid rationi ſit conſentaneum, ſpectare debemus, cuiusque rei cauſa ſit inuenta, meminiſſe [inuenta eſt autem ars dicendi à iuſtis] quamobrem de Rhetorica hæc ſit oratio.

Prima hæc oratio ſolum de Rhetorica, cætera de Rhetorica & Rhetoribus.

SCHOL.

Ex Ariſtidis contra Platonem pro Rhetorica.

Excerpta è ſecunda oratione Ariſtidis Platonica pro Rhetorica. Quamquam Photius duas hic orationes conſtituat, vna tamen atq; eadem eſt in Ariſtide.

PROOEMIVM SECVNDAE ORATIONIS.

QVoniam vero Miltiadem quoque ac Themiſtoclem, & Cimonem atque Periclem attigit, nec eos omnium optimè Remp. ait adminiſtraſſe, nihil fortaſſe nunc de ijs opus eſt contendere. Nam hi quidem, ſi verè eos accuſauit Plato, merito mali cenſeantur, nec tamen Rhetorica, etiamſi peſſimi fuerint, in quoquam refutatur. Itaq; quamuis hoc concedamus, nihil tamen iniuriæ fiet Rhetoricæ. Veruntamen ſi de his quoq; non ſatis candide locutus fuiſſe conuincatur, omnino contentioſus eſſe deprehendetur: quamobrem de his quoque dicere ſit operæ pretium.

Exemplum ipſi alijs patientiæ in periculis & neceſſitatibus exhibendæ noſmet præbendo, noſtramque, ſi dicere permittis, virtutem demonſtrando fuimus. Cur

ergo nobis adulationem & miniſterium obijcis? Cur cum eos, qui priuatim nutricatus præmia non ſoluerent, improbos ſis iudicaturus, ipſe non magnam nobis communis Græcorum ſalutis ac nutrimenti, quod opera noſtra partim tu, partim alij in libertate ſunt conſecuti, gratiam rependis? Hæc ſi dicerent illi quosnam euoluens ſapientiæ labyrinthos, aut quid omnino dicens, reſpondere poſſet? Quinimo citius ad hæc quiuis, quam Plato, reſponderet. Quid ita? quoniam in ijs ipſis, quæ ad Dionis amicos ſcripſit, & in quibus mortuus ab ipſo Dio loquens, tanquam viuus introducitur, hæc continentur. Eſt autem omnium abſurdiſſimum, quod cum his vtatur, quando Rhetoricam docet eſſe adulationem, quaſi hi fuerint Oratores, rurſum eos ipſe adulatione liberat, quandoquidem hac eos vſos non ait, cum de calamitatibus ipſorum loquitur. Quapropter & hic in alterutro cernitur mendacium. Nam ſi adulatio eſt Rhe- 681
torica, adulatores omnino hi fuerunt, quoniam oratores, vt ait. ſin hi nihil habent adulationis, quomodo propter eos adulatio dicetur Rhetorica, aut quid his erat opus exemplis. Iam nec hoc æquum videtur, omiſſis illorum conſilijs, calamitates in quas inciderunt, prætexere. Nec enim, ſi res ipſis è ſententia nõ ſucceſſit, improbi exſtiterũt, verum ſi non optimis ſunt vſi conſilijs. Vt enim illud eſt fortunam accuſare, ita hoc ſententiam refutare. Quomodo vero ferri hoc queat, cum Alcibiadem quidem & Critiam Socratis ſodales, qui tot ac tantis criminibus & apud populum & apud optimates obnoxij fuerunt, vt Critia quidem nihil potuerit vel fingi ſceleratius, qui inter triginta Græcorum peſſimos primus fuerit, cum hos, inquam, negant argumento eſſe, quod iuuentutem Socrates corrumperet, aut eorum peccata quidquam ad Socratem pertinere, qui nec ipſe ſe cum iuuenibus colloqui negaret: verum ſi populus Athenienſis, inter multas ac magnas res, quas tum pro ſe, tum pro Græcis geſſit, quædam rectè ac decenter decreuit, nonnulla quoq; in præfectos peccauit, ea cenſent præfectis ipſis eſſe imputanda? Atqui Deos quoque eadem ratione liceret accuſare, quorum tanta debeat eſſe prouidentia, vt omnem iniuſtitiam & ingratum animum ex humanis tollerent, ne quid amplius homines vſquam delinquerent. Nunc autem quomodo vel prouidere nobis putentur, donec ij quibus imperant peccare non deſinant, vel non merito à quibusdam contemni? Et auriga quidem ſi calcitroſos habet equos, cicures ac manſuetos reddit, & denique tuto & cõmode, quocunque vult vehitur, dij vero nondum ex hominibus iniuſtitiam ſuſtulerunt, cum tamẽ ab omni æuo rerũ adminiſtrationi præfuerint, atque etiam quosdam eorum in ſeſe peccare cognouerint. Cum autem hæc nemo ſanus ſerio dixerit, niſi ad refutandum, vt nos, liquido cernitur Platonis calumnia. Etenim ſi quæ nec dij vnq̃ fecerunt, nec ab ipſa vrbis præſide Minerua iuſtè poſſet petere, hæc à Themiſtocle & Pericle requiret, quomodo calumniæ crimen effugiat, quæro. Sed vt arbitror, populi quidem naturam nec mutare potuerunt, nec abolere, quæ quidem eſt ea, nunquam vt omnes probi & inculpati exiſtant, cum autem vel prouidendum erat aliquid non ſine periculo, qua quidem in re ſimul & vulgi, & optimatũ gratiam merebantur, vel cum poteſtate populus à rebus grauiſſimis auertendus, ac naturæ peccata vel tantillum corrigenda, his profecto nunquam ſibi nec populo defuerunt. Quibus rebus 682
vltra noſtram diſputationem & confirmationem, Plato ſuffragatur ipſe, atque hic etiam nobis teſtimonium perhibet eadẽ dexteritate, qua & in ſuperioribus, quotiescunq; fuit opus. Abſurdum eſt autem, quorum facta prædicat, eorum gubernationem ſugillare, quæque eorum qui paruerunt, virtutis ponit indicia, non ijs qui perſuaſerunt, primum tribuere. Hæc enim intra fabulã ſunt alicubi coniecta non oſcitanter, vt opinor, nec temere, ſed vt ſimul & laterent quã maximè, & ſi quis ea poſt inueniſſet, ne ab ipſo quidem viderentur eſſe præterita. Ita mediam quandã inuenit viam, atq; etiam ad finẽ totius ſermonis reiecit, quæ ſi poſuiſſet in initio, non potuiſſet, credo, reliqua deducere. Nec enim id quærebatur, vtrũ facilius eſſet exiſtere vel nõ exiſtere verum oratorẽ. Nam hoc quidẽ & nos teſtamur, ac, ſi Stentoris haberemus vocẽ proclamaremus, & Nilus ſi oſtijs ſeptẽ loqui poſſet, vt apud Homeri Scamander. Sed vtrum fieri per naturam poſſet, an minus, hoc erat in quæſtione poſitũ. Nec enim ſimpliciter modo, neque vt nunc oſtendimus, ipſum ſibi contradixiſſe, ſed & dum illos reprehendit, hunc Ariſtidẽ quem laudauit, laudare non poſſe, aut ſi hunc rectè laudat, illos eadem de cauſa reprehendere non poſſe declarabimus. Etenim hoc malę ipſorũ adminiſtrationis ſignũ ponit, q̃ ab Athenienſib⁹ male ſint tractati, quaſi qui fuerant ab ipſis optimi redditi, nõ debuiſſent in eos peccare,

per

Critias, ſynus è triginta tyrannis Athenis.

Stentoris vox in prouerbiũ abijt.

per quos etiam ab alijs lædendis abstinere didicerant. Quæ cum ita posuisset, & aurigas ac similia huc adduxisset, Aristidem tamen non modo non reprehendit, sed & inter cæteros eximium iudicauit. Atqui si ab Athenienſibus malè multari, malæ ipsorum gubernationis erat signum, ne Aristides quidem rectè eos rexit, quandoquidem nec ipse impune euasit, quin excideret. idque non in curia, sicut Pericles & Miltiades, nec per eos quos populi causa offenderat, verum ab ipso testularum suffragio condemnatus.

Aristides, cui iusti cognomentum fuit.

Ostracismo pulsus Aristides.

Sed gubernator omnia nouit; & ipsum quidē plures vltra mille seruare, oratorem vero non Aegyptijs nauibus, nec etiam classe tota salutem definire, sed & portus ipsos & vrbes, non tantum decem hominum millium capaces, pro nauibus decem millium pondo, verum etiam non facile sub mensuram cadentes suo regere imperio. At gubernator quidem postquam appulit, arte non amplius vtitur, oratori nullus est vacuus locus. Verum ne sermo sermoni succedat, cum sufficiant ea quæ sunt potiora, omittam in præsentia longiorem hac de re disputationem.

Vide Plutarchū & Probum, seu Corn. Nepotem.

Rhetoricam per omnes virtutum partes penetrare, cum per Prudentiam esset inuenta pro Iustitia, Temperatiaque & Fortitudine conseruaretur. Item & in his licet
683 animaduerrere. Etenim cum sit hoc concionari, ea quibus opus est inuenire ac disponere, ac decorum cum ornatu & potestate obseruare, inuentio quidem prudentiæ debetur, cum nequeat is qui prudentia careat, vtile quidquam inuenire, temperantia vero administrationi præest, & imperantium ac parentium concordiæ. Nam pro iustitia decorum ponatur, quod in eo consistit, vt quanta & qualia singulis rebus conueniant, obseruetur. Fortitudinem autem nihil adeo requirit, vt oratio. Nihil enim exterminat longius, ac despicit æque humilitatem atque ignobilitatem quam oratio. Quæ cum ita se habeant, hæc admonendo proficit, & accusando fidem facit. Iam qui quid dicendum sit nouit, quid faciendum sit non ignorat, siquidem nemo qui potest agenda præcipere, quid agendum sit ignorat.

Nam quanto melius est imperare, quam ministrare, tanto præstat quæ oportet dicere quam facere. Vt enim ille multis consilium impertit, ita hic instar alterius est cuiusuis. Quare sicut Architecti fabris necessario præstant, quamuis in eodē versentur opere, sic eos qui in foro & dicendo præcellunt, horum ministris poëta meliores posuit, & illustres appellauit, idque admodum rectè.

Dicere quam facere anpræstet.

Quod si, fabula quoque narranda est, vereor equidem, ne quis aniculas nobiscum * *vnde vi* posse agere dicat per iocum Comicus, proferam tamen fabulam, non temere in seipsa desinentem, sed & cum rerum fide coniunctam. Et quoniam Prometheus singillatim omnibus sensus & alia corporis membra formarat, non ita Mercurio præcepit Iuppiter, quasi theatralem pecuniam distribueret, vt omnes ex ordine Rhetoricam, quasi oculos, manus, aut pedes consequerentur, sed optimos quosque & nobilissimos, ac natura validissima præditos seligeret, quibus hoc donum impertirer, quo sese pariter & alios seruare possent. Iam cum ad homines à Dijs esset delata Rhetorica, tum & belluarum terrorem potuerunt effugere, & inimicitias vndique deposuerunt, ac societatis inuenerunt initium. De montibus itaque descendentes, alij ad alia loca sibi inuicem appropinquarunt, ac primum quidem sub dio, postea vero inualescente iam sermone, vrbem construxerunt, ac diuisionem sui instituerunt non fortuitam, vt olim, sed in formam dignitatemque collegiorum paulatim redactam. Atque hunc quidem habeat finem fabula, capite quoque, ni fallor, non inepto prædita. Verumtamen non esse fabulam hanc, nec rem fictam sed veram, atque
684 ipsarum rerum rationem, ex ipsis patet. Quapropter si etiam propius sermonem deduxero, mirum nisi delicias in demonstrationibus facere videbimur, nec vllum poterit argumentum fortius, à quoquam vel sperari, ne dum inueniri. Neque enim ipse tantum Plato, vt sæpe ante, sed & in his ipsis sermonibus, mirabili videlicet opere palam fatetur, Rhetoricam optima quæque agere. Hæc de oblectatione & vtilitate, vt sæpius, dicta sunt. Hæc duo vero maxime Rhetoricam ditant, & cum vtilitate, gratiam mirabilem habent, vt cum ad arma homines descendunt, vtrimque missos legatos suscipiunt, animaduertentesque mittunt oratores, suscipientes orationis naturam, pudore affecti, quia non ab initio pro salute, vtilitateq; communi generis venerunt.

* ἐξάλης.

Prometheus Hes. ſ. ἔργων.

Quod si quis obijciat, Platonem non eam quam nos defendimus Rhetoricam criminari, sed è duabus alteram, primum non ideo minus ea quæ sunt à nobis dicta

constant, sed hac ipsa de causa recte omnia decenterque prolata vincitur. Nam quemadmodum ille malam rectè suggillat, ita nos cum contrariam laudamus, rectè, nisallor, facimus. Deinde non tollit hæc excusatio nostram probationem potius, quam eum sic quoque sibi ipsi contradixisse declarat, qui, cum duplicem voluisset esse Rhetoricam, deinde tanquam vnius & simplicis accusationem instituit. Etenim si verum hoc est, alteram reprehendere, alteram seorsim laudare conueniebat, sicut in sermonibus de Amore habitis fecit, & honestum quidem maioribus laudibus quam alterum conuicijs est prosecutus.

Diuisio in disputando necessaria.

Idem porro de tota quoque Philosophia dici poterit, ac de virtutis partibus, si quis eas diuidens, primum duas ponat Prudentias, alteram qua optima quæque intelligimus, alteram qua dolosè agimus: deinde Temperantiam duplicem, alteram expetendam & ciuilem, alteram supinorum & stupidorum, tum Iustitiam rectam & humilem alteram: denique Fortitudinem duplicem, vnam cum prudentia coniunctam, alteram insaniam & furorem. Verum hoc est, opinor, confundere nomina, ac separatæ sunt à se sapientia & astutia, temperantia, & stupiditas, iustitia & simplicitas, fortitudo & audacia. Neutrum vero vel honestum est, vel difficile, nec vitijs virtutis titulo blandiri, nec virtutes additis vnicuique vitijs suis, calumniari, in tantum hæc inter se distinguntur. Si enim prorsus sic existimat Plato, vt equidem negare nolim, & veram excepit Rhetoricam, æquum est cauere, ne decipiantur, & hoc ipsum ignorent plerique, ac citius, quam conducat de rebus tantis, quasi puro suffragio statuant. Omnino autem & vbique nobis excidunt calculi, primusque suffragium fert ipse Plato, & medius, vt aiunt, atque postremus. Ac videor, cum Platoni contradico, maximè cum ipso sentire, &, vt hoc ioci causa addam, eum secundum comicos ad oratores quasi aufugientem retracturus, qui postquam didicerit, se iactet. 685

Prouerbium.

ORATIO *tertia Aristidis inscripta Platonica ad Capitonem.*

PROOEMIVM.

Plato.

NVnc te magis etiam amamus, cum Platonem tanto studio prosequeris, quem ego dixerim colere me, secundum Homerum.

Iliad 6.82. *Non secus atque meum caput.*

Prouerbium: Suum cuique pulchrum.

Etenim quamuis omnes illius comparatione nihili sunt, sibi tamen quisque, vt aiunt, est charissimus. Sed quid aio? Equidem nescio an sis crediturus, dicam tamen quod est verum. Nam si eum nobiscum ne comparandum quidem esse dixisses, non ita lætatus essem, ac postquam te præoccupatum ostendisti. Adeo mihi amicus est vir, & amicis omnibus potior. Simile autem circa Demosthenem quoque mihi quiddam contigit, quod iam narrabo. Senator quidam Romanus, ex Africa oriundus, Maximus nomine, vir grauis, & orator inter Romanos primus, vt aiunt quibus hęc sunt curæ, is Demosthenis orationibus mirificè erat addictus, & nostris quoque istis nescio quo pacto capiebatur. Tertiam ad Leptinem orationem forte conscripseram ex tali occasione. Cum in manibus haberem Demosthenis orationem, postquam ad capita veni, quæ à Leptine dicenda, ipse intercipiebat. Depositio libro mecum eorum quoddã considerau. Postquam autem duo vel tria, quæ ad rem pertinebant, inueneram, ad alia deinde perrexi, atque ita tentanti semper idem contigit, donec à fimbria tunicam tandem, aut si mauis ab vngue leonem absolui. Hanc igitur orationem cum ei vellem recitare, prædixi futurum, vt ad Leptinem adinuenta, cum oratione ad Leptinem inueniret. Num, inquam, iniuriam facio? Tum ille generosè, & vt quiuis se gessisset Philologus: An ignoras, inquit, à Demosthene me stare? Et ego: eundem igitur, inquam, quem ego, colis, ita vt, si me vicerit, non sit inimicus coronandus, sed is cui simul vterq; libamus. Vt autem libellos recitari iussit, & seria res agi cæpit, ita fere dixi: Equidem, ni fallor, idem de Demosthene quod tu existimo, difficulter eum superari posse. His auditis ille lætatus est, quemadmodum ego lætatus eram, cum eum Demostheni esse addictum cognouissem, & orationis recitandæ copiam fecit. Qualiter autem deinde fuerit affectus, ipse norit, & tu, si quando in eum incides memineris. Quinimo nos etiam ad Platonem pertinemus, si non quantum Philosophi, at quatenus eum amare possimus. 686

Demosthenes.

Prouerbia.
ἀφευρημένος Photius. Canterus ἐφευρημένα.

Age

Agè verò videamus apertius, quid te in iis offenderit, quæ ad ipſum à nobis prolata quidam aiebant. Equidem conabar demonſtrare ipſum vbique nobis ſuffragari. Nam ſiue quod ineptiuimus, nihil eſt opus Steſichori palinodia, medebitur ſpongia: ſiue etiam melius aliquid diximus, quàm quod tale mereatur præmium, tu nihilominus ne lauda, ſi nolis, verum ſaltem ignoſcere dignare. Dicebas autem, vt audio, ægrè te ferre, quod Siculæ peregrinationis memineram, atque ita Platonis vitam carpere videbar, cùm hoc ſeorſum à diſputatione poni debuerit, atque hanc non amantis tantùm, verùm etiam in dicendo temperantis eſſe accuſationem. Sed vide ne me inculpatum culpes. Nec enim ego de Platone tanquam in iudicio malè loquebar, nec eius peregrinationes accuſabam, quo deterior haberetur. Sed per has eum quoque mihi & Rhetoricæ teſtimonium perhibere affirmabam [ſed nondum de his.] Verùm quid me, obſecro, facere oportebat? Vtrum prorſus omittere Siculam peregrinationem, tanquam arcanum quiddam? At nec decreti conſcius eram, quod vetaret, & cauſæ conducebat, atque etiam verum erat. (Etenim non ſemel nauigauit, vt Dio ius ſuum conſequeretur.)

Platonis peregrinatio in Siciliam.

An verò Platonis amicis hoc dolet? Alius hic eſt ſermo non ad me, ſed quemuis alium prolatus. Num etiam hac in re iniuriam feci, quod ex eius legibus quædam deſcripſi? At vide, vt quoniam indignantur, hoc etiam oſtendant, non ipſum ſibi, cùm quid ait, contradicere. *Iis autem qui beatè viuunt, illud primum ſuppetere debet, vt nec alios afficiant iniuria, nec ab aliis ipſi afficiantur, &c.*

Verùm hæc rectè & neceſſario ſunt in medium prolata, an hoc quoque ſi non adoramus, vt * ciſtam myſteriis plenam, iniquè facimus? At ego non putabam, hoc eſſe myſteria proferre, & alia. Quocirca iubebam vſque ad finem auſcultare, quiſquis controuerſiam totam cogniturus, & rectum ſuffragium laturus eſſet.

* *Rectè κίστα Canterus. In Photio legendũ ἀσπιδοῦ κίστιν.*

Quia Ariſtides prædictorum anacephalæoſin reditum dicit: Dicas vel collectionem, epilogum, compendium, commemorationem, vel prædicta concludere. Vt Demoſthenes, & colligere, ſummatim dicere, enumerare, renumerare. [& ſi quæ ſunt ſimilia] de integro incipere, vel repetitionem facere.

SCHOL.

Adeò enim omni reuerentia ac honore ſumus eum proſecuti, vt ſi ipſe contra nos dicturus fuiſſet, non potuerit ſibi magis, credo, parcere.

687 Verùm hoc quoque, optime Capito, aliud agens conſideraui, nihil aliud hominem, quàm ſimulacra in ore habere, ac tum poëtas ſimulacrorum virtutis imitatores eſſe, tum Rethoricam ciuilis partis ſimulacrum, *Aula ſimulacris ſcatet - -* diceret ad ipſum Homerus. Non hæc audaciora ſunt ac magis temeraria, quàm noſtra, cùm Platonem peregrinatum eſſe diximus, idque non peregrinationem ſugillantes, ſed ea cauſam noſtram confirmantes. An verò Philoſophiæ priuauimus eum opinione, quemadmodum ipſe tragicos quidem nihili facit, Homerum autem tragicum vocauit, non tam honoris gratia, quàm vt & illos per hunc mutilaret, & hunc, dum honorat, deprimeret. Indignum erit igitur, ſi tragicos ipſe & comicos & ciuitatem ſibi & rempub. atque leges componet: nobis autem ne de dicto quidem aliquo licebit cum ipſo diſceptare, idque non vnguentis delibuto, ſed laudibus maximis, quibuſque nec ipſe de ſe maiores audire ſuſtinuiſſet.

Odyſſ. ν. 355.

Homerus. Tragici poëtæ.

LECTÆ ſunt eiuſdem orationes communi defenſione ſimilem tractantes quæſtionem.

EX ARISTIDIS PLATONICA PRO Quatuoruiris

CCXLVIII.

De Pericle.

PROOEMIVM.

SÆPIVS iiſdem de rebus veniam petere non exiſtimo neceſſe, præſertim cùm non tam ad viros vllos dicturi ſimus, quàm pro viris optimis, nec paucis, neque Platone iunioribus potiùs quàm antiquioribus, ſi quis hoc quoque fortè reuerentia dignum cenſeat. Quapropter cùm id, quo tota tendebat oratio, conceſſum eſſet, quid potuerat nocere, ſi viros intactos reliquiſſet? At nunc quaſi parturiret, vndique communita

ARISTIDES. ad ipsos via, sic insidiosè sermonem aggreditur. Neque verò paruum est discrimen. Nam illud quidem erat pro veritate ipsa decertare, hoc autem non ego quidem vnquam, sed alius quis per calumniam non procul à malignitate abesse dixerit. Pericles igitur tam seuerè vixit, quippe qui ne ridere quidem sit vnquam visus. Quinimo quod ad reipub. curam & æqualitatis amorem pertinebat, nemini cedebat animi magnitudine, quod non eadem quæ vulgus spectaret, paucos habebat similes. Quod autem Socrati inter sophistas, hoc illi inter oratores à natura præcipuè datum fuit, vt elatum populum ac superbientem facilimè comprimeret: desperantem rursus, & abiectum dicendo reuocaret, ac spe repleret, quemadmodum ille cum adolescentibus agere solebat. Denique vrbis dignitas erat Pericles, vt qui nec multitudinis cupiditatibus obtemperaret, sed ipse populo imperaret, nec quod illis videbatur, diceret, sed quod sibi videretur, id illos facere cogeret, nec adulatoris fungeretur officio, sed omnem adulatoribus, quantum in se erat, intercluderet aditum: cùm, quatenus probus erat & æquus, patris vicem populo præstaret, quatenus autem omnes coërcebat, & in sua potestate habebat omnia, plusquam tyrannus esset. Vnde licet euidenter perspicere, Periclem, si quem alium, sponte iustum fuisse. Nec enim vsquam iniquitati potius quàm iustitiæ studuit, nec vt maiorem obtineret locum, curauit, cùm id quouis Pisistrato facilius posset: verùm quasi arcem ad leges seruandas & omnes communiter iuuandos occupasset, ita se gerebat.

Pericles nunquam ridere visus.

Pisistratus tyrannus.

688

SCHOL. *Sic fortè: Quod in medio iacet, æquale est, si dicas ad omnes, velut in orbem fertur, vel quia arx media iacet in vrbe.*

At postquam ille mortuus est, iam & Siciliam somniabant, & Italiam affectabant, & Carthaginem atque Africam appetebant, atque omnia circumspiciebant, nec ipsis quidquam sufficiebat, & longiorem belli fecerunt appendicem. Hæc autem, ô Plato, & Socrates, suadebat vester non socius, sed sodalis, vt tu dixeris an potius dixisti. Quocirca quis ea vel iustè Pericli, vel non necessariò tribuat Alcibiadi, qui ciuitatem, quam acceperat consiliis obtemperare valentem, in talem furorem egit? Quocirca cùm nulli esset lucro deditus, iustitiæ manifestum dabat specimen, vt & temperantiæ, dum viram modestam voluptati præferebat: fortitudinis etiam, cùm non ad gratiam nec submissè, sed liberrimè cum populo agebat. Denique cùm solus & futura præscire, & præsentibus vti potuerit, meritò prudentiæ laudem, si quis res humanas consideret, consequatur. Ergo quem de cunctis virtutis partibus, licet fortem, iustum, prudentem, temperantem vocare, eum inter adulatores Plato posuit? *Nam loquaces*, inquit, *ociosos, ignauos, & auaros, postquam stipendia iussit facere, Athenienses reddidit.* Ac de loquacibus, ociosis, & ignauis, Plato, indidem supputa.

Alcibiades.

SCHOL. *Ne quis fortè Deus Troianos excitet vsquam* [*supputa, depone, quiesce, tace.*]

At tu Mantinensem quidem hospitam, & Milesiam nouisti laudare, ac quoscunque libet, facile prædicas: Græcorum autem principes, vbique celebres, temerè deprimis. Id autem non eo facis, quòd dignitatem eorum non cognoscas, sed vt honestè dicam, nimium sermoni indulges. [γίνη *pro garrulitate, non pro rei veritate.*]

689

SCHOL.

Quomodo potuit Athenienses corrumpere, vel loquaces reddere [Pericles,] qui etiam in vestris libris ipsis, ne quid esset temerè prolatum, cauerit. Quinimò contra mihi videtur eos assuefeciisse, ne quid temerè dicerent vel facerent. Deinde in alia quidem re non esset fortasse magni momenti Comicum testimonium: at in eloquentiæ iudicio, vt illos quasi viles contemnam, nunquam tam superbus ero. Cratinus quidem Græcanicatum maximam vocauit eius linguam, cùm diceret idem quod sentiebat, nonnihil tamen veritati ex arte acerbitatis aspergeret, verumtamen facere non potuit, quin primas ei tribueret, eiusque in dicendo declararet excellentiam. Aristophanes fulgurare eum ac tonare ac miscere dixit inter concionandum. Nihil enim curo si quid in eo reprehendit, sed quantum ad hanc rem attinet, eius vtor testimonio.

Cratinus de Pericle, sup. 671.

Aristophanes.

Sed nondum hæc omnia: veruntamen illud confessus est, perfectum euasisse oratorem. Cur ergo qui tantum præstitit, ac solus omnium suffragia tulit, Athenienses ad ineptam garrulitatem credatur incitasse? Nam ego quidem contra magis eum silentij quàm temeritatis causam fuisse existimarim. In aliis certè facultatibus videmus, vbi multi

690 multi ſunt inter ſe ſimiles, multa negotia, maioremque contentionem exſiſtere: poſtquam autem vnus aliquis excelluerit, reliquos cedere. Similiter in dicendo, cùm quis princeps exſiſtit, acquieſcunt plerique, nec ſibi negotium faceſſunt, verùm, quàm poſſunt cautiſſimè dicunt & modeſtiſſimè. Nec enim eo quo quis excellit, alios deteriores reddit, & in iis præſertim in quibus excellit. At non eſſe inhoneſtam, nec ignominioſam, nec etiam accuſatione vel venia, ſed aliquo maiore præmio dignam ipſam dicendi vim, ſi demonſtrare vellem, puderet me Deorum eloquentium. Tamen hoc ſaltem dicat (quod ſi quis moleſtè ferat alius, in me totum auertat, nec ego de fortuna conquerar) vim dicendi cum proba & modeſta vita, qualis in hominem maxima poſſet cadere, coniunctam me malle, quàm decies millies Darium Hyſtaſpis F. fieri, & eius reſpectu iam omnia mihi videri ſordere. Quin nec Platonem ferè aliud habere quidquam præter verba, ſcio, eique dictionem gratulor, & quamuis per iocum ſe dicat iſtud minimè curare, non temerè credam, ſed id admodum ſtudere intelligam, ac tum maximè, cùm videtur quaſi ludens loqui. Itaque domeſticum proderemus theſaurum, ſi iſta carperemus. [*Prouerbium de iis qui domeſtica criminantur.*] Verùm de his ne dicendum quidem eſt, ac tantò minus, quantò maior eſt vis dicendi. Ergo eum ego, qui tam acer, vigil, ac propemodum alatus fuit, vel ipſum ocioſum fuiſſe, vel alium reddidiſſe credam? Nihil equidem ſcire viderer, cùm ille non Athenienſes modò, ſed ne hoſtes quidem otiari permiſerit. Talem enim mouendi ſuis neceſſitatem attulit, vt ipſi quoque mores ſuos mutare cogerentur. Idque iuſtè fiebat, inquit Demoſthenes. Verumtamen eum Plato otioſos ac ignauos ait feciſſe: Cretenſis mare dicat aliquis. [*Prouerbium in eos qui ſimulant ſe ignorare. ſunt enim Cretenſes periti nauigationis, & dicitur inſulanus ignorare, & Siculus mare.*] Verùm quamuis in hoc grauius quàm cæteri, premeretur, quod illi quidem rebus præſentibus dolebant, ipſe autem ciues ita videbat affectos, vt ad rem gerendam eſſent inutiles, nec hoſtibus modò cederent, ſed & ipſi tanquam fortunæ præſentis auctori iraſcerentur: ac præter duo fortunæ mala [bellum & morbum] duo hæc eos ſibi videret conſciuiſſe, dolorem & indignationem: & in mediis hæreret periculis, vndique, vt ita dicam, deſertus: nihil tamen timuit, nec remiſit, neque ſententiam quaſi colorem mutauit, cùm pariter cum ciuibus & hoſtibus pugnaret, ſed quaſi artem eos aliquam doceret, eodem vtebatur quo priùs tenore, nec periculorum gratia decreta ſua aboleuit, neque in ſecuritate dumtaxat philoſophatus eſt: verùm quemadmodum ſi de numeris & menſuris fuiſſet interrogatus, idem & olim reſpondiſſet & poſtea, ita quoque tunc idem de ſumma rei ſtatuebat, nec vel pericula fugere, vel ſeipſum caſtigare, & ipſorum cauſa, qui cum temporibus mutati eſſent, ruborem ſuſcipere dignabatur. Quocirca non hoc erat dicendum, copias eum non eduxiſſe, ſed id cùm eſſet faciendum, & pugnandum, omiſiſſet, conſiderandum. Nam & Lacedæmonios aiunt, cùm eos aliquando premerent Thebani, vt vel ad pugnam exire, vel deteriores eſſe ſe confiteri iuberent, ita reſpondiſſe: Vtri quidem eſſent meliores, vel ab vtriſque pro Græcia res geſtas reſtari, ceterùm non ad hoſtium occaſionem vel præceptum ſe pugnaturos eſſe, ſed cùm ſibi viſum foret, nec in ea re Thebanorum vti velle conſilio. Atque ego quidem ſicut loquor, ſic etiam plurimum delector magnificentia, quemadmodum mihi perſuadeo. Ciuitatum autem multas eſſe video quaſi [*peccata dicit*] *appendices, quibus neceſſariò ſit tanquam in corpore
691 concedendum. Nam & corpora tam pulcherrima quàm turpiſſima, ex iiſdem eſſe rebus cõpoſita: quatenus autem de ſingulis plus vel minus fuerint adepta, hactenus deteriora vel meliora cenſeri. Similiter etiam ciuitates, quamuis optimè videantur conſtitutæ, naturam tamen humanam neceſſariò ſequuntur. Nam & in hoc vniuerſo, quod ita eſt rerum omnium bonarum particeps, vt ei nihil deeſſe videatur, multa quæ diſpliceant reperias: nec tamen ideò vniuerſum ipſum accuſas, aut eius auctorem, nec alium aliquando meliorem opificem extiturum credis: ſed hæc à natura ſinis attrahi, nec tibi negotium faceſſis. Quid ergo mirum, ſi quid Athenis etiam tale fuit, quemadmodum & alibi fortaſſe, quod conceſſerint præfecti, quo ſimul & vulgi inopiæ mederentur, ex qua non minima oriuntur delicta, ſic quæ videbantur poſſe tolli, & cauerent, ne quid etiam peius efficerent, ſi eos omnino coërcerent. Quid enim non exſpectandum fuerat à tot hominibus, ac tam acribus, quique tantas opes haberent, niſi quis partem cum iis aliquam cõmunicaſſet? nonne fore vt omnia conarentur ſumere!

Ne hæc

Eloquentia cum virtute coniuncta.

Platonis ſtylus.

SCHOL.

SCHOL.

SCHOL.

* ὥσπερ ἐφόλκια.

ARISTIDES. Ne hæc amplius, ô Plato: verùm aut non erãt Athenienſes tales, quales dicis, aut quiuis potius, quàm Pericles, eius rei cauſam præbuit. Quandoquidem ille nec viles edebat luctas, nec obſcuras, vel adulterinas, vel obliquas ducebat lineas.

Ex iis quæ de Cimone.

SCHOL. *Cimon natus patre Miltiade, ſtupidus viſus initiò, poſtea rebus multis bellicis commendatus eſt. Electus Oſtraciſmo rediit, vicitq; apud Eurymedontem fluuium terra mariq;, obſidenſq; Citium Cypri vrbem, extinctus eſt.*

Excerpta ex Ariſtidis Cimone.

VELLEM autem cum alio mihi, quàm cum Platone, inſtitutam eſſe contentionem, tam de hoc quàm de reliquis, vt omnibus, quibus poſſem argumentis audacter vterer, neque quaſi vector, cùm ſecundo liceret vento ferri, præ timore vela conſtringerem, aut quaſi equeſtri contendens certamine, cùm liceret celerrimè progredi, ſponte me inhiberem, quo præcedenti parcerem. Adeò multò diligentius obſeruo, nequid in Platonem dicam grauius, & quaſi ferocire videar, quàm vt illorum vnumquemque ſuis ornem laudibus: nam non minoris eſt mihi huius gratia. Verumtamen ſi vtrumque conſequemur, vt & illorum diſſoluamus crimina, & Platoni omnem tribuamus honorem ac reuerentiam, atque in vtroque iuſtè nos geramus, mediocriter nobiſcum agetur. Nam ſi contraria contrariis definiemus, quo pacto ſua ſingulis conſtabit natura? Si enim imperium in ſeruitute ponatur, vix aliud quicquam ſeruitutem effugerit, & ſi imperium eſſe ſeruitutem ponimus, quid prohiber, quo minus eadem 69
ratione ſeruitutem eſſe imperium ponamus, atque ita res circumagatur, nec vnquam eodem maneat loco: verùm imperium prius ad ſeruitutem redactum, per eam rurſus fiat imperium: ſeruitus autem prius ad imperium redacta, per illud ipſum rurſus exiſtat ſeruitus. Itaque vagentur ac tranſmutentur hæc nomina, quæ ſunt rerum contrariarum, aut potius rebus ipſis contraria. SCHOL. [*rebus dicit, grauiter. cùm vnum eſſe & idem imperium & ſeruitutem confirmet.*] Tales, ô Plato, Græciæ præbebat adiutores. Itaque donec viuebat Cimon, peribant Barbari metu Græcorum.

SCHOL. *Demoſthenicum hoc ſchema. ait enim metu legatos mortuos, timore verò Græcos, pro, timore Græcorum, vel quia ſic terruerant Græcos, vt prope mortui fuerint.*

Cimon Oſtraciſmo electus.

At eum Oſtraciſmo expulerunt, ne vocem eius per decem annos audirent. Certè: ſed eum ante annos decem exactos reuocarunt, vt eius audirent vocem. Ita eum deſiderabant. Verùm tu quem condemnarint, dicis: quam ſententiam mutarint, non cogitas, quæque vel rectè decreuerunt, vtriſque exprobras, quæ rectè conſuluerunt, nec illis veniam putas, nec huic maximum præbere virtutis teſtimonium. Cumque ij, qui eum condemnarunt, ipſi ſententiam mutarint, nec antiquum ſeruarint decretum, tu id quaſi ratum ſemper fuiſſet, obiicis, nec Athenienſes hac in re vis imitari, vt à crimine virum abſoluas: verùm ſi quid acerbius illi fecerunt, hoc imitaris, omittis reliqua. Quid? quod multò maius eſt & glorioſius, electum redire, quàm prorſus non eiici. Nam vt hoc etiam cuilibet contingit, ita illud non erat omnium. Atque vt hoc fortunæ quis potuiſſet tribuere, ita niſi reliquis præſtantior habitus fuiſſet, illud ei non contigiſſet. Vt enim quis eiiciatur ac exſulet, iuuidia facit, vel aliud ſimile: vt ante tempus reuocetur, nihil præter virtutem efficit, propter quam illum & abſentem ſunt reueriti, & vt adeſſet, è re ſua fore exiſtimarunt, quodque eſt omnium maximum, ſeipſos potius quàm illum condemnare maluerunt. Quare ſiue per ſe vir eſt conſiderandus, cur, ſi quid in eum quis peccauit, recenſemus? ſiue ex aliis, maximos in eum honores collatos videmus. Sed nondum hæc: mox enim magis erunt fortè congrua.

SCHOL. [*ſcilicet in communi defenſione.*]

De Miltiade. 693

NVNC autem ad Miltiadem nobis redit oratio, quem ego laudare potius erubeſco quàm reprehendere: ita videor omnia minora quàm cupiam dicturus eſſe. Miltiades autem iampridem docuerat Athenienſes, nullum præter leges agnoſcere dominum, nec * iuſto & iniuſto potiorem habere quemquam metum, nec tam valentem neceſſitatem, propter quam deteriores fierent: per iuſtum verò & iniuſtum illis vti

* κακῶς δικαίως.

poterat.

poterat. Sed quemadmodum agricolæ aliquot post mensibus, non mox post sementem, messem faciunt, & simul omnia non faciunt, ita Miltiades illos quoque antiquis pactis suos cùm fecisset, habebat in tempore paratos, qui non in necessitate operam disciplinis darent, (turpiter enim hic se gessisset chorus) sed per otium se ad necessitatem comparassent.

Quapropter etiam sub Miltiade pone alios plurimum ex illius facultate percepisse, alios mediocriter, atque in hoc vicissitudinem colloca: nam & in populo quispiam aures habet surdiores. Quid? quod nec Sol quidem omnes potest calefacere, atque aliquis meridie serena sub accessionem febris aliquando riguit. Verùm hæc res instar prœconis fortissimos quosque Græcorum euocabat, & qui dudum optimis consiliis antè valuissent, ac quomodo seruare seruarique deberent, scirent. Sin ab ipsis præconibus ac responso exorsi iniunxerunt Athenienſibus, vt certamen pro Græcorum libertate meditarentur, nec gloriam suam proiicerent, neque abiectis armis metui cederent, verùm iis resumptis metum abiicerent, atque hoc potius grauissimè metuerent, ne deterioribus, ne auitæ dignitati cederent: si hoc eos modo ad commune de summa rerum certamen occurrere voluerunt, & euentum exspectare, quasi in vtramque partem felices æquè essent futuri, non video quid in hac re fuerit vilis ministerij, aut quomodo hæc gubernatoris sint consilio similia? Vides igitur quanto superet gubernatorem interuallo. Atque ij quidem quotquot huic paruerunt, magnanimi magnificè mortui sunt, & omnium Græcorum præclarissimam mortem obierunt, sepulchrum pro virtutis monumento consecuti, & cùm sub terra iaceant, ipsam conseruant terram, nec ab ea seruantur, ad Hesiodi appellationem proximè accedentes, quam ille ad finem aurei generis vsurpauit his verbis:

Diui sub terris sacriq; boniq; vocantur,
Custodes hominum, depulsoresq; malorum. *Hesiodus lib. 1.*

694 Nam & illos si non diuos, sed diuinos appellaueris, meritò possis subterraneos quosdam custodes & conseruatores Græcorum, malorum depulsores, & vndique optimos dicere: ac regionem nō minus tutam præstare, quàm in Colono situm Oedipum, aut si cuius alibi sepulchrum viuis prodesse creditur. Quid? quod artificem esse dicendi Panem Mercurij F. Platonis est dictum. Iam & hoc modestiæ illius signum considera, quodque si vel aureum habuisset animum, non eum potuisset explorare diligentius. Quid? quod existimo Miltiadem etiam, si deorum subiret iudicium, omnium calculis absolutum iri, nec, vt Orestes, alteram dumtaxat partem consecuturum, nec iniuria. Nam vt ille matrem iustè occidit, ita hic Græciam iustè seruauit, nec patriæ modò, sed & communi gentis Græcæ naturæ pulcherrimè omnium nutrimenti præmia rependit. Cumque singulæ ciuitates suos habeant generis auctores, hunc meritò communem Græci generis auctorem quis dixerit. Quin etiam crimen existimo, quod postea sustinuit, si quid de eo etiam dicendum est, maximum iam esse illius præstantiæ signum. Cunctos enim censebant ipsius virtute superari, nec, vbi Miltiades adesset, quidquam vinci, vel capi non posse. Et eum ego qui tam fortis, tam prudens, tam modestus fuit, ac virtutem per totam vitam coluit, adulationis partem sectatum credam? Quique cùm reus ageretur, non vulnera iudicibus ostenderit, non lachrymas effuderit, non liberos sustulerit, cùm haberet Cimonem: hunc ego adulatorem appellem, atque adulationem fuisse illius demonstrationis ac vitæ scopum dicam? Meritò verò nos ipsos quis adulari diceret, ac seruiliter, non ingenuè nos gerere, qui dum alterius aucupemur gratiam, sponte veritatem opprimamus. *Vide Sophoclis tragœdiam.*

Miltiades pro Themistocle.

EXORDIVM.

RESTAT igitur Themistocles, quem quidem minimè decebat è secundis primas ferre, quamquam hoc illi maximè soli contigit. Quin potius quis ab eo sit secundus, difficile, credo, sit inuentu. Tanto enim Marathonium illum, aut quocunque eum voles appellare nomine, interuallo superauit omnibus in se cadentibus rebus, quanto
695 Darium Xerxes omni vicisse apparatu creditur. Atque ille quidem regis præfectos, hic ipsum vicit regem, qui post Marathoniam pugnam alterum adduxit exercitum, post Salaminiam in fugam se dedit. Nam vt illa clade excitatus, ita hac ad desperationem fuit

redactus, sic vt salutem in lucro poneret. Sciebat enim tum quidem exiguam copiarum suarum aduenisse partem: nunc autem se cum omnibus prope hominibus esse denictum. Ac Miltiadis quidem fortitudo in vnum incidit negotium, licet ea in omni vteretur administratione: Themistoclem verò posteriora semper prioribus excipiebant maiora, &, vt est in prouerbio, alius eum relinquebat fluctus, alius comprehendebat, donec per vndas decumanas victor euasit. Quid ergo vetat, quo minus breuiter ostendamus, qualibus in rebus qualem se Themistocles exhibuerit. At hoc nihil ad rem fortassis faciet. Nam quæ nemo verbis posset complecti, quomodo quis illum ex iis cernat? Nisi si hoc cogitabit, quæ nemo posset pro arbitrio dicere, hæc eum pro arbitrio gessisse. Etenim decem annis tota parturiebat continens, cùm singuli homines Marathoniam pugnam studerent vlcisci, omnisque apparatus ex omni terra marique cogebatur. Cùm autem Ægyptus interea defecisset, Rex ea facile ad deditionem coacta, rursus ad eadem redibat. Decimo demum anno regiones ac gentes omnes conuenerunt, quasi in alium locum terra migraret, ac metuebat Rex, ne non caperet omnes Græcia, & quamcunque volebat castrorum partem, quasi toti imperaret orbi, occupabat.

Prouerbia.

Xerxes Persarum Rex.

Nec eos tantum Solis perterruit, quantum maris ac terræ defectus, ad cupiditatem potius, vt arbitror, quàm vsum regis procuratus.

Deinde muri extruebantur, vt simul decies mille numeraret viros, Sol autem telis obtegebatur, ac mare nauibus, terra militibus, aër iaculis erat plenus. Præsentia quoque & futura eodem habebantur loco, sic vt omnes tenerentur, omniaque tanquam Neptuno descendente commouerentur. Themistocles cùm in se suscepisset omnia, suumque consilium propugnaculi instar constituisset, & solus rectis oculis, tum præsentibus omnibus, tum futuris rebus obstitisset, nec vt ij qui Solem aspiciunt, se auertisset, quod omnibus propemodum acciderat, non modò Græcorum spem non fefellit, sed & exspectationem magnopere mutauit. Nam cùm plerique nihil non extremum se perpessuros crederent, & ad turpes rationes ac difficilia perfugia se conferrent, tantam fecit rerum mutationem, vt si quis eos discessum barbarorum interrogasset, num nec illos bellum intulisse, nec se res eas gessisse, eaque discrimina subiisse vellent, mortem sibi omnes potius, quàm vt ista non peregissent, optaturi fuissent.

SCHOL. [*Parum abesse, ferè, propemodum, propius factum est nihil, non procul erat, non procul dixero, vt ita dicam, vt dictum videatur, vt id dictum dicam, parum abesse, parum abest quin dicam, tantum non.*] 696

Vsque eo non spem tantùm, etiam qui longissimè sperauerunt, sed & votum ferè omnium superauit. Dic enim per Deos (aut alius sermoni succedat) quid facere tum Themistoclem oportuerit, in eo rerum statu? Vtrum conuocatis Athenienſibus, de Ideis disserere, ac quid esset ipsum iustum, & ipsum honestum docere, quidque semper esset, nec vllum haberet ortum? Ac cito eos & ortus, ac natura & omnia defecissent: An id vnde primum fortitudo sit & ignauia dicta, quærere, & vtrum fluerent an non omnia? an male res suas fluere comperissent. Verùm quid omnino dicendum aut faciendum erat? Hæc enim tertia iam interrogatio, quasi tessera, profertur. Vnde verò Themistoclem examinabimus, vtrum reuera consiliarius, præfectus ac dux fuerit, an aliud mereatur nomen. Atqui est alterutrum necesse, vt vel res ab eo gestas quis reprehendat, vel quid, quod faciendum fuerat, omiserit, prælata honestati voluptate ac facilitate, ostendat. Et quanquam prudentiam res gestas subsequentem, & in otio factas reprehensiones, non esse magni momenti tradunt: tamen etiam hoc concedam, ac si quis vel factum melius, vel sermones præstantiores, vel consilium iustius adhiberi potuisse ostenderit, vel omnibus vtilius per quod ipse instituitur, ipse crimen in me suscipiam.

Platonis dogmata.

SCHOL. *Vel sic dicas, non esse magni momenti dicunt. Multa enim quæ studio ac meditatione benè consueta apparuerunt, suo tempore malorum causæ fuisse visæ sunt. Vel etiam sic: Multa enim in consiliis iudicata recta esse, exequendo damna attulerunt: similiaq; non plura alia, sed talia nunquam, eaq; manifestè malefacta, neq; consueta accusatis non magnam præbeat licentiam loquendi. Vel sic: Accusati non satis consuetè facere videantur, si hic pro se caussam dicant. Etenim quomodo consentient cum gestis non rectè præcedentibus tanquam benè. in his enim inerat.*

inerat neceſſitas, vnde proceſſit enthymema, in illis verò neceſſitas nulla, & epicherematis ſubſtantiam conſtituit.

Ipſe qui ſciebat futurum, ſi ſummum ius quærerent, & de principatu contenderent, vt peſſum irent omnia, ne quid agerent ſcire poſſent: ipſe inquam Athenienſibus perſuaſerit, vt ſeſe ſubmitterent, ac Lacedæmoniis in præſentia principatum concede-
697 derent, eundem ſeipſis à volentibus Græcis recuperaturum pollicitus. Nec verò fidem fefellit, ac nomen potius ferè principatus, quàm ipſum iuſſit imperium concedere. Nam ſi rem ſpectemus ipſam, ſibi imperium, illis nomen detulerunt, ac præter communem ſalutem, & cum hoſtes fortitudine, tum ſocios manſuetudine ſuperatos, dignitatem quoque præclariſſimam ſunt & auguſtiſſimam conſecuti, quandoquidem ducum duces erant redditi. Hoc edictum non adulator, quantum iudico, nec qui oculos demitteret, aut auditoribus ſe ſubmitteret, ſed Deorum aliquis per Themiſtoclis os protulit. Cùm videret ipſos lacrymantes, audiret liberos ac mulieres quiritantes, aliquot neceſſariò relinqueret, ac videretur vrbs propemodum vi capta, meritò, (nam & futura erant omnibus incerta, paruaque ſpe atque infida ſubnixa, & præſens rerum ſtatus, amiſſionem vrbis, bonorum vitæque totius prioris continebat.)

Eosque tanquam pueros firmo animo & cogitationibus, non oculis tantùm ſtantibus deducebat. Nonne ergo indignum eſt, ô terra, ac Dij, dictorum factorumque duces (nec enim cohibere me poſſum) Socratem fugientem laudare, eumque Lachete honeſtius diſceſſiſſe dicere, Themiſtoclem autem, qui fugandis hoſtibus, non fugiendis fortitudinem piam declarabat, cuiusque virtutis fructum tota percepit Græcia, ignauiæ ac molliciei nomine tam facilè donare. Qui etiam ex Eubœa victor intercedebat, ea geſſit interea, quæ nemo vnquam aliorum ad fugam feſtinantium. Et ais non eſſe magni admodum pretij ſalutem. Quin ergo Diis etiam ſeruatoribus, qui & ſingulatim nos conſeruant, & earum rerum ſerendarum Græcis tunc auctores fuerunt. Verùm omittam maledictionem: quid autem conſequatur, difficilius eſt conticere ex oratione, * quàm explicare.

* ἧπου *pro* οὐδαμῶς *capitur. hic autem Ariſtides pro* πολλῷ πλέον *accepit. Ironicè verò dixit* πολλῷ πλέον. *velut non prorſus, & ſic ſæpè* ἧπου *pro* πολλῷ πλέον *vtitur. quin ferè ſemper.* SCHOL.

Iam aliud eſt in mari medio de re nautica diſſerere, ſuamque oſtendere fortitudinem, aliud extra tempeſtatem † ad parietem ſedentem. Quæ cùm Plato probè ſciat, ſponte negligit, & Themiſtoclem accuſat, qui Athenienſes in triremes compulerit.

† *Prouerbium, Dicitur in eos qui aliud pro alio faciunt aut permittunt. ortum à Priamo & Helena, qui è muris Græcos de ſe diſſerentes videbant.* SCHOL.

Ego verò, ſiquidem vincere quis poſſet, vt non ſe ſeruaret prius, aliquid à te dici
698 putarem; cùm autem vel nauali prœlio vincendum, vel terreſtri pereundum fuerit, quæ hæc fuiſſet philoſophia, cùm liceat magnificentiſſimè ſeruari, temerè mori? Ac prorſus equidem non intelligo, cur terreſtris victoria pulchra ſit, turpis marina, vel caſſis atque corium magni ſint pretij, rudentes ac remi nullius.

[*Deeſt δεῖ νομίζειν, κεφαλίαν, pro galea dicit,* βύρσαν *verò pro armis, quod corio tegerentur:* πήια *funes.* κώπεας *verò, ligna neceſſaria ad remos.*] SCHOL.

Sin tota erat occupata terra, exercitus inſtar maris inundabat, omnia diripiebantur, nec vel reſpicere licebat. Verùm in anguſtia non Peloponeſi modò, ſed etiam ſpei ſedebant, nec vſque vel terrarum vel maris futuri credebantur, cur ita de Achiuis ex turre iudicamus.

[*Prouerbium. vt Priamus & Helena ex muris.*] SCHOL.

Solus porrò vel inter paucos admodum videtur hoc dictum Themiſtocles comprobaſſe, quod cùm Alcæus poëta protuliſſet olim, multi poſtea vſurparunt: *Non lapides, non ligna, nec fabrorum artem ciuitates efficere: ſed vbi viri ſunt, qui ſeipſos ſeruare norint, ibidem & vrbes eſſe & mœnia.* Ita ſi ſuo dumtaxat conſilio his in rebus vſus eſſet Themiſtocles, cùr quis diceret ab illo fuiſſe accuſatum? Cùm autem Deus quoque idem iuſſerit, quid conſequatur, vt equidem vereor dicere: ita quiuis facile intelligit. Themiſtocles certè prorſus abſoluitur. *Alcæus poëta Lyricus.*

Hunc enim si soluerint nodum, donec tribuant honores Apollini, iuxta Delphicum tripodem, quem de Barbaris dedicarunt Græci, STANTO.

Ac Deus quidem diuinam vocauit Salaminem, quippe ad quam maiora quàm pro viribus humanis erant facta peragenda. Plato autem horum auctorem, quique Salaminem illos deduxit Græcis nocuisse dicit, neciis, qui voluptati plebis subseruirent, meliorem prorsus exstitisse. Quare cùm post nauale prœlium essent omnes in Isthmum collecti, & ex arca Neptuni de principatu sententiam ferrent, quamuis in ea liceat aliquam ingrati animi turpitudinem Græcorum accusare, possumus tamen de cetero gratum animum laudare, ac pro Themistocle suscipere. Cùm enim seipsum quisque primo posuisset loco, secundùm omnes pronuntiarunt Themistoclem. Ergo de principatu sententia ex eo quod est omnibus in natura situm, vt neminem quis magis quàm se diligat, præueniebat: ideoque nec momentum habebat vllum, nec erat venia indigna: Verùm quam de secundis ferebant partibus, ea veritatis erat 699
illustre testimonium, nec eos aliter censere posse ostendebat. Quapropter si prædictum fuisset initio, ne quis sibi palmam tribueret, omnes erant Themistoclem pronuntiaturi, quem quidem omnibus aliis præferebant singuli: nec aliter primus, ac tum secundus fuisset. Similiter & nunc, postquam eum secundo posuerunt loco, perinde fecerunt, ac si primo posuissent. Verumtamen ne sic quidem inferiores tulit potius, quàm vtroque vicit. Nam prima quidem erat à veritate, & à seipso consecutus: quandoquidem idem quod alij, solus iustè fecerat: secunda verò iam ei concessa fuerant: sic vt omni ratione primus esset. Et quoniam posteriores quoque clades eius recensere possem, ac quomodo totum negotium fuerit confectum, qualemque in his ille se præbuerit, declarare: vellem equidem eam nobis ab oratione afferri necessitatem, vt etiam de his esset dicendum. nam ea nec leuiora, ni fallor, vel minora forent iis, quæ iam relata sunt. Verùm quoniam & argumentum superant, & nimium crescit oratio, omittam ea, & hoc tantùm hac etiam de re addam, eum post-

Themistocles bello cadit.

quam contra Græciam fuit militandum, mori maluisse, qua quidem re cum crimen omne dissoluit, tum ostendit manifestè, quanti priores gestas res & reipublicæ administrationem faceret, nec vnquam se scientem quidquam virtute & officio prius habiturum, non diuitias, non liberos, non spem, non ipsam salutem. Atque existimo equidem & sacerdotes, & quisquis alius Athenis preces faciebat, meritò tum quidem publicè quotannis hoc fuisse inter alia oraturos, vt aliquis apud ipsos Themistocli similis nasceretur, & inter ceterum prouentum hoc etiam bonum terra produceret. Nec enim minorem videntur mihi fructum fuisse percepturi, quàm si omnia cum centesimo, vel etiam maiore fœnore regio protulisset. Ac puderet me propemodum, cùm tot ac talia dixerim, testes insuper adhibere, nisi vnius esset aliquod momentum testimonij, quod proferendum censeo. Videamus ergo quid Æschines Socratis sodalis, Platonis autem condiscipulus dixerit: *Quoniam igitur Themistoclis ausus es vitam carpere, vide qualem adoriaris virum. Itaque cogita vnde sol oriatur, atque vbi occidat. Non est, inquit, hoc difficile, Socrates, cognoscere.* Postque plurimas laudes hanc quoque adiungit.

Æschines Socraticus.

Themistocles exsalauit.

[*Tantum hic illi prudentia præstabat.*] *Quare cùm aliquando esset ex vrbe expulsus, gratias ei ceu conseruatori suo retulit, & cùm alia multa dona, tum Magnesiæ totius imperium dedit: sic vt exsul esset meliore, quàm Athenis ciues plerique, qui probi vi-* 700
debantur conditione. Quis igitur illo tempore potentissimus fuisse dicatur alius, quàm Themistocles, qui regem ab ortu ad occasum Solis imperantem, Græcorum dux deuicerit. Hoc igitur, inquiebam, cogita, Alcibiade, illi, qui talis esset, scientiam talem non suffecisse, ne eiiceretur, & à suis ignominia notaretur. Atque vt Æschinem cum Platone nolim comparare, nec ea de re contendere, verùm hoc iudicium sophistis ineptis malim relinquere, ita quo maior est ac doctior Plato, hoc magis illa pro Themistocle credi aio debere. Nam hic quidem quæ audiuit, vel his certè proxima videtur tradere: ille autem ingenio vtitur suo, quemadmodum & alia multa sub nomine Socratis tractat, de quibus nihil eum fatetur disputasse. Ac rectè quidem & iustè facit, dum præceptorem studet ornare, nisi quod nec alios, qui non merebantur, insuper dedecorare velle debebat.

Æschines Socratis dicta scripsit.

EX COM-

EX COMMVNI

Defensione.

ATque hæc quidem fere sunt, quę de Viris erant dicenda, sic vt nec ea quæ dici oportebat, omitteremus, nec omnia singillatim putaremus esse referenda, ne cui ineptire videremur. Sed offensionibus populi nititur, quasi ipsi, quoniam nonnulli minus recte de illis statuerint, peiores habendi sint, aut cum alij quidam in eos peccauerint, nec nos à conuitijs abstinere debeamus. Quinimo cum etiam ipsis qui peccauerunt, merito venia tribuatur, mirum erit, si illis qui eos ad optima quæque duxerant, & quibus, cum peccarent, non obtemperauerant, negabitur. Iam Plato nihil eorũ, quæ ex illorum consilio rectè gesserunt, considerari permittit: quæ autem in illos ipsos peccauerant, in ijs tantum ab illorum voluntate recesserunt, vt ea culpentur, & fructus quidem eos, quos ex illorum institutione perceperant, transilit, quæ autem non tam ex institutione prodierant, quam ex humana natura superfuerant, hæc illis tribuit, qui, nequid hi peccarent, omnem lapidem mouerant: velut si quis litteratores, qui pueros litteras docent, & quantum possunt, scribere, in causa fuisse diceret, si quid minus recte postea per se scriberent. Quod si non cunctos docuerunt, nec accuratissimè, neque vt volebant maximè, cur id quod effugit, ad ipsorum quis magistros referat? Nec
701 enim hunc fructum ex illorum consuetudine perceperant potius, quam non iam id illis poterant acceptum ferre. Quocirca non quia illos attendebant, peccabant, sed quia non attendebant, vsque eo illa, quæ persuadebantur, rectè illis suadebant.

Ciuilem vero scientiam nisi Athenienses omnes docuerint, Themistocles, Pericles, Miltiades, & Cimon, atque cunctos ex ordine tributim ac viritim meliores reddiderant, scientia quasi Theatrali pecunia distributa, ne ipsos quidem ea in re excelluisse dicemus. Nec illud Protagoræ tui tibi sufficit, si vulgus vel ex parte aliqua ad virtutem perduxerunt, verum nisi omnia quam rectissimè populus, & quasi vir vnus administrauit, id iam Præfectis imputas. Num ergo mirum erit, si nec illi, cum multa bona docuissent Athenienses, ac noxas multas impediuissent, semper eos cohibere potuerunt, neque morbos immortales curarunt, sed à populi natura, siue potius communi hominum sunt victi, nec iniquitatem prorsus è ciuitate potuerunt extirpare, quemadmodum cum agricolæ quotannis agri detrimenta exscindunt, nec per totum semen penetrant. Hoc modo si & illos, cum ciuitatem purgare vellent, necessarium iniustitiæ atque ingrati animi semen effugit, & remansit, nec ipsis optemperarunt omnia, quin etiam per se populus nonnulla statueret, cur hæc improbitatem viris afferant, aut ipsis imputentur aliena? Quasi quis exorta seditione, & his meliori parti præpositis, tum aliorum in hos peccata his ipsis tribuetet. Quomodo autem sit æquum, qui nec ea fecerint, & insuper prohibere voluerint. Quod si nec eos, quorum est fama læsa, ijsdem putabit ansis vti debere, idque non ad maledicendum vicissim, sed vt se per alios absoluant, quomodo eum probabit, qui prior, nulla coactus necessitate maledixit, vt illos peiores videri curaret, dextrum quid putare iussit. Enimuero nesciebas te his *Prouerbia.* prouerbijs teneri, *ignem verberare lapidẽ coquere, saxa seminare.* Quod enim illi ex admonitionibus tuis ac sermonibus lucrati sunt: quam rem vel diuinam vel humanam post eum diem, quo tibi aures præbuerat Dionysius, vel Dio, rectius administrarunt! Tanto nostros nos, o Plato, quam tu tuos, meliores effecimus. Quod si horum indolem dices meliorem fuisse, hac quoque in re nostram declaras prudentiam, qui spem in his aliquam posuerimus, cum tu toto erraueris cælo, quando cum illis vtiliter te disputa-
702 turum credidisti. Deinde sicut ea in quibus alios vicerunt, indoli tribuis, sic etiam si quid tibi satis temere videntur egisse, hoc eidem indoli imputa, neque cum quæ nobis imperantibus gesserunt, ea nostro consilio detrahis, quæ per se in nos peccarunt, ea nostro consilio detrahis, quæ per se in nos peccarunt, ea nostrę iniquitati adscribe. Vt enim illarum rerum nos quoque auctores fuimus, ita horum nequaquam.

Et Pollis iterum Platonem reducebat, ac Dionysium vel absentem reuerebatur, & eius mandata in animo conseruabat, te quem videbat & alloquebatur, nihili faciebat: sic vt admirabirabilis tua persuadendi vis imperio Dionysij cederet, & illi Pollis

quanuis talia præceperat, operam ſuam nauabat, tibi nullam, etſi Spartanus erat, & in ea nutritus Rep. cui tu ſecundas vel primas potius tribuis, itaque ſtuſtra videbaris vrbem Spartanam tot illis laudibus exornaſſe. Quocirca Laconicæ quondam claſſis præfectus, tantum in dignitatem tuam peccauit, quantum nec Perſarum quiſquam, nec Scytharum, qui vocem tuam prorſus intelligere non poterant. Atqui ſiquidem volebas eum [nauarchum Peloponneſiorum Pollin] melius aliquid in te, quam Dionyſium, conſulere, nec ille te attendebat, verum abſentis, & qui turpiſſima præceperat, totus erat, multum à tyranno vincebaris, nec iure cuiquam potes obijcere, ſi quid minus alicui perſuadere potuit: ſin tu quidem fortunam præſentem æquo ferebas animo, ille vero ſilentium tuum non reuerebatur, nec ſermone quouis potentius ad conueniens conſilium de te capiendum iudicabat, quomodo ius tuum conſequebaris, aut ingenij tui, quem meritus eras, fructum capiebas? At non ideo tu peior, ſi Pollis ac Dionyſius delirarunt: neque nos, bone vir, ſi quis erga nos, Athenienſis improbus exſtitit. Et, vendente Pollide, Græcorum quidem nullus te ſacrum caput redemit (vſque eo cuncti tua tenebantur eloquentia) verum Afer quidam, Anniceris nomine, quem nemo, niſi tua calamitate fuiſſet abuſus. Nunc vero non Platonem, ſed famam & celebritatem ſibi comparauit. Ne forte putes nos rationes tuas ignorare, aut falſas credere, cum negas virum meliorem à peiore poſſe iniuria affici vel lædi. Quæ cum ſciamus, & verè dici teſtemur, ille tamen magnus amator tuus, nihil petulantiæ nec contumeliæ reliquum fecit, & quamuis tu nullam patereris iniuriam, ille nihilominus ea potius quibus iniuriam, quã in quibus honorem tibi deferre ſe putaret, faciebat. Quocirca noli, admirande Plato, vtrumque transfigere, idque alterum amicum, hoſtem alterum; verũ teipſum & hos pete, quos potius debebas pro amicis habere. Alioqui non tam quid ac- 703
cuſes, quam quid prius excuſes videndum tibi fuerit, ſiquidem tua quoque tanta ſunt. Sin ipſum per ſe conſiderandum eſt conſilium, nec tuum culpari iure poteſt, nec etiam eadem de cauſa noſtrum, quo accedit vt voti compotes facti ſimus, & hæc tum tuis ſtudijs, tum noſtris offenſis ſint maiora. Quare cum tu nos [vt alter Agamemnon exprobrans genus tanquam ſpurium] redarguere ſtudes, teipſum quoque refellis: nos, dum nobis ſuppetias ferimus, tuam quoque rem agimus. Quinimo tua defenſio nobis quoque conuenit, verum tibi non tot, quot nobis ſunt adiumenta. Itaque vt nobis quis parcat, incertum ſit an & tibi; ſin te condemnet, nobis fortaſſe veniam dabit. Quod ſi nec nobis parcat, nihil erit tibi ſperandum: vſque eo victoria noſtra cedit in tuum commodum *Quapropter etiam tua requirè, non mea.*

* *Quendam) Agamemnonem Aiace Sophoclis.*

Inquit ad * quendam Teucer, nec omnia conare ſtudioſè ſcrutari, neque cum tria ſint conſideranda, animus, facta, fortunæ, duobus omiſſis, arripe tertium, cuius item pars maxima nobiſcum facit. Etenim ſi his initio relictis, pro Græcia nos deuouere debuiſſemus, non eramus reculaturi, neque Codro tantum ceſſuri: atque ad id tu, credo, adhortatus eſſes. Age vero vtrum hoc maluiſſes, vt nihil à nobis geſtum vnquam fuiſſet, nec in nos ciuium quiſquam peccaſſet (itaque tam in nos, quam in illos, erant alij peccaturi) an vt hæc quoque, ſi fuerat opus, quo fierent illa, contigiſſent. Hæc, arbitror, malles. Ergo cum vtrumque te, quam neutrum, malle dicis, cum omnia quæ requirebantur, in adminiſtrationem noſtram incidiſſe confiteris, tum plura vrbi, de quibus glorietur, quam ob quæ reprehendatur, ſuppetere. Quin ergo laudas potius quam vituperas. Denique cur ab ijs rationes repetimus ſolis, qui ſoli rerum auctores non fuerunt. Nam nec primos reprehendimus aurigas, ſi quis eosdem equos alius deteriores reddiderit. Verum & aurigæ equorumque domitores, magiſtri fiunt pluris, cum alij eandem poteſtatem nacti, non eodem modo ſe gerunt, idque eodem tempore. Age vero, quæ viris his acciderint, etiam percurramus. Neque enim omnes eodem modo populus condemnauit, neque id illi communi decreto ſunt paſſi, neque etiam prorſus omnes. Verum Themiſtocles quidem & Cimon Oſtraciſmo ſunt expulſi. Id autem nõ erat odij, nec quia alienus erat ab illis plebis animus, ſed legem hac de re conſcriptam habebant, quæ vt olim ſe habuit, (id enim omittam, niſi quis eam valde voluerit laudare) illorum 704
tamen delictum non carebat excuſatione, cum haberet aliquem decorem, quandoquidem ex lege proficiſcebatur. Lex autem ſic erat, vt eos *qui cæteris antecellerent in annos decem ablegarent.* Nec aliud deerat crimen, neque quaſi conuicta res eſſet ira. Indignum ſit ergo, ſi eos, quos nec ipſi poterant qui eiecerunt reprehendere, nos iſtorum

Quattuor-virũ caſus in Athenienſium Rep. Oſtraciſmi lex.

cauſa

cauſa reprehendamus? vt qui certi nihil ſciamus, ſed rumorem quemdam, eumque obſcurum accuſemus. Sed vt huc tedeam, quod ad gloriam comprimendam hoc exſilij genus introduxerunt, ea res, quantum ab adulatione fuerint hi remoti, indicat clariſſimè. Quocirca ne nimis elati fierent, hac ſola de cauſa illos ablegarunt. Itaque non contra ipſos hoc dixiſti, ſed inſciens proipſis. Egregiè tu quidem potes, quæ dicuntur obſeruare, & alios refellere. Nam cum calamitates eas, in quas tempore Piſiſtridarum incurrerant, conſideraſſent, videntur neminem voluiſſe cæteris præferri, ſed omnes æqua vigere poteſtate. Rectè ne igitur Cimonem atque Themiſtoclem eiecerunt? Equidem non dico, non tamen prorſus impudenter, ſed vt & ipſi defenſionem haberent, & illi non inhoneſtam paterentur iniuriam. *Pericles.* Pericli vero donec in pace vigebat ciuitas, nullum nec magnum nec paruum crimen eſt impoſitum, verum Deorum inſtar colebatur, & quamuis prius etiam Athenienſes non paucos contra fœdifragos in prœlium eduxerat, non tamen inculpatus modo, ſed & facile primus fuerat. Poſtquam vero ſimul & agro carere cogebatur, & peſtis cuncta vaſtans incumbebat, nec erat malorum vlla requies, tum demum calamitatibus ſuccumbentes in illum ſunt exacerbati. Atque heic mihi aurigarum exemplum recordare, nec enim pennis potius quam curribus tuis capieris. Sed non potuit Neſtoris equus parere vulneratus, non illo tantum ſed & reliquis equis hoc caſu turbatis. Quid? quod nec frænum in hoc tumultu facile poterat demere, verum tanquam in ænco vehiculo ſtabat manens, niſi quod commouere ſe poterat. Domi male habebant [pro infeliciter.]

705 Aurigam excuſſerunt. Quemadmodum excuſſerant, ab eo tam probe fuerant olim gubernati, vt & factum ſuum cognouerint, & ſententiam mutarint, eumque denuo ſe regere, & quocunque vellent ducere iuſſerint. Quin ſi & prioribus annis multis gratioſus fuit, & poſt condemnationem turſum maximus euaſit, nimirum ex vtroq;, tam principio quam fine, admirandus exſtitit. Nec enim offenſa res priores obſcurauit, verum honor poſt delatus omnem deleuit calamitatem. Non enim medium tempus vtrique præſtat, verum ſimul vtrumque medio. Nam ſiue priora ſecteris, in honore primum fuit, ſiue poſteriora, in condemnatione non perſeuerabant, ſed turſus vt potiorem attendebant. Neque vero duo dumtaxat vni opponuntur, verum ne ſingulorum quidem temporum ſpatium eſt vllo modo æquale. Quinimo nec omnes eum iudices condemnaſſe cenſendi ſunt, ſed aliqui etiam Pericli recte ſuffragati ſunt. Hos igitur meliores atque optimos reddiderat. Quid ad hæc, Græcorum optime, dicemus? vtrum rectè illos hęc in te commiſiſſe, an te illorum eſſe inſaniæ reum? Equidem neutrum dixerim. Verumtamen poſſet aliquis tuis verbis reſpondens, bifariam contra te & Socratem hoc torquere, quaſi rectè quodammodo vobis, quamuis iniuſtiſſimè hæc acciderint, quandoquidem tales diſcipulos protuliſtis. Quare ſi alſeclarum peccata præſidum culpam continet, teipſum & ſodalem potius, aut ſaltem non minus, quam Periclem & quos volebas, accuſaſti. Sin vos eſtis inſontes, eodem quoque illi modo debent eſſe, ſiquidem æqualitatis meminiſti, nec Geometriam ſponte transgrederis.

Ergo quem ipſe à crimine abſoluiſſes, eum criminis eiusdem accuſas? Quid autem abſurdius quam alteri dicenti non credere, ipſum accuſare? propter quæ dicentem peiorem fores habiturus, propter ea Periclem velle improbum videri? Et cum eos, qui illum condemnarunt, improbes, nos ad ſimilem condemnationem hortari, quaſi rei alicuius præclaræ, & nō eius, quæ nec illos docuerit, participes futuri ſimus. Illi vero ſuam condemnationē ipſi non excuſarunt, ſed rurſum tanquā probum & iuſtum in oculis tulerunt: nos eum, cui nullum poſſumus aliud crimen imponere, propter condemnationem contemnemus? Et eorundem hominum peccatis nitemur, recte facta non attendemus? Cum preſertim illorum peccata fateamur, aut potius accuſemus. Quam
706 id, obſecro, rationis habet ſpeciem? Equidem non intelligo. At Plato cladem pro iniuria ſugillat, cum fortunam decreti loco conſiderans, tum aliorum delicta his imponens. Si vero equis calcitrantibus eos qui condemnati ſunt confert, aliquid ſe contra illos grauius arbitratur dicere. Quod ſi condemnantes cum * Dijs duodecim conferre poſſent, à vituperandis reis, credo, abſtinuiſſet. Cæterum ſi viros vtroque modo volet Plato reprehendere, quaſi acutum quiddam arripuerit, quid verat, quo minus aliquis par pari reddens, vtroque rurſum modo ſic diſſoluat? Si eos rectè & iuſtè condemnarunt Athenienſes, non erant ab illis corrupti. nam cum rectè agebant, non eos illi corru-

* *Dij maiores duodecim: quos apud Apuleium Ennius ſic recenſet:* Iuno, Veſta, Minerua, Ceres Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

ARISTIDES

corruperant. Quare si merito sunt condemnati, non heic peiores erunt, sin eos iniustè condemnarunt, iniuriam passi sunt viri, non intulerunt: tales autem adiuuandi sunt, nō accusandi, aut si iuuari nequeunt, saltem accusari non debent. Ego vero elegantioribus hæc relinquo. Ipse autem quid affirmo? aut quam rationem sequor? Non possunt vtrique simul accusari, & vulgus & viri, nisi alteros manifestè calumuiari volumus. Etenim si rectè sint condemnati, ipsi quidem fuerint improbi, populus officio suo functus est. Itaque non debet ob hanc rem quidem culpari, an ergo cum eum cum ferocientibus bestijs comparamus, recte nos facere dicemus? Sin peccauit populus, vna cum ipsius peccato vitorum probrum diluitur. In hoc enim ipso Athenienses deliquisse dicimus, quod illos exsilio, pecunia, vel alia re quacunque multarunt. Quid autem hæc affert ratio? nihil eos horum meritos esse. At qui si male fecerant, meriti erant: quoniam autem meriti non erant, liquido colligitur, male nihil feciſſe. Iam qui probis maledicunt, & calumnias ingerunt, non vtique probe faciunt. nos igitur pro accusatione vtrorumque, iustam vtrorumque defensionem proferemus, ac nec populi totius hanc esse culpam, nec illos sicubi offenderunt, peiores haberi debere dicemus. Nec enim vt athletis solet, sic & Poëtis præstantioribus semper defertur victoria, verum & heic Pindaricum illud locū habet, verissimè enim cecinit ille: *In circo autē fortuna, non robur, vincit.*

Dissimile.

Pindarus.

Itaque conspicatus Eumelum Achilles, cadentem è curru misertus dixit: *Optimus extremo vir equos agit ordine fortes.* Atqui absurdū erat hæc ita deinceps coniungere, atque eundem optimum & extremum dicere. Veruntamen ita res, inquit, humanæ ferunt. Hoc enim videntur mihi verba velle, eundem esse & optimum & extremum, quod olim Orontem Persam de digito dixisse ferunt, eundem situ alio nunc decem millia, nunc vnum dumtaxat ostendere. Quare ad Platonis exemplum mihi certe videtur Eumelus in cæteris spectare, cum non victoria tantum priuatus est, sed 707

Et cubitos atque est nares laceratus & ora,

ab equis optimis & à quibus nunquam fuerat deiectus. [Orontes Persa excidens imperio, digitus, inquit, nunc vnum, nunc millia ostendit.] Quocirca siue amicis, siue opibus vales, siue gloriam inter ciues es consecutus, noli te extollere, nec plus tibi quam liceat, tribuere. Vt omnia sibi suppetant, à fortuua vinceris. Hæc sibi vult certamen istud: hæc Homerus dicit. Nihil est in rebus humanis securum, nihil æquabile, nihil sibi sufficiens: verum, cum tempus feret, fortem vincet imbecillior, Babylon vna cum mœnibus capietur, Persas rursum populabuntur alij. Hæc enim omnia in orbem feruntur. Quod si gubernatores omnes cunctos vectores saluos præstarent, ac medici omnes cunctos sanarent ægrotos, & maiores ac potiores vincerent, atque hi omnes semper florerent, nec quisquam eorum qui rectè cæpisset agere, erraret, neque votum à facultate quidquam differret, immortales forent res omnes humanæ, nec precibus fortassis opus esset, neque nos, vt nunc, dolium alterum perfudisset. Ne mireris igitur, si Pericles, cum scientiam & artem habebat, à Deo & fortuna vincebatur, neque temporum obliuiscere, quibus ipse non parum tribuis, & ille non optimis, vt apparet, tunc vsus fuit. Multa inter homines facta sunt, & fient miranda, inter quæ sunt etiam quæ his viris contigerunt, vt nemo negat. Verum ea nondum conuincunt, illos nec boni quidquam sciuisse, nec meliorem quemquam reddere potuisse, siquidem poterant & artem tenere & probi esse, quamquam eo quidem tempore maioribus carebant adiumentis. Libenter autem quæsierim si quis pro Platone velit respondere, cum ipse Plato Remp. non administrarit, numquid causæ dicet quisquam, præter id, quod apud ipsum dicit Socrates? Quid enim aliud? Ergo si in ea quorum tu metu publica non curabas, illorum aliquis incidit, eum non optima quęque suasisse contendis? Atqui si nihil erat periculi, cur patriam nulla in re iuuisti? Sin erat paratus interitus, cur miraris illorum quemquam in cladem incidisse, & cum optima consilia ipse cum periculis coniungas, illos, postquam offenderunt, optimi fuisse consilij negas.

Rerum omnium vicissitudo.

Cum igitur illi nullam secuturam cladem iustitiæ prætexuerunt, verum largiter 708 ac simpliciter communi bono impenderunt; Socratis sermoni obtemperarunt. Itaque vel eos nec iustis nec bonis rebus ostende studuisse, vel probos fuisse concede, quidquid consecutum sit, atque eo magis, quo minus rei difficultatem reformidarunt.

Plat. in Apologia.

Essent enim secundum rationem tuam temerarii. Deinde tantum abfuit, vt illorum gloriam diminuere cogerentur, quo maior ipse videretur, vt suam administrationē ad illos retulerit. Deinde nec hostes erant ijdem, verum contra acres & accinctos viros

Demo-

Demosthenem opponere, eosq; Athenienſibus vicinos & finitimos, & caduceo pariter ac ferro vtentes, & pleraque furtim auferentes. ARISTIDES.

Philippus proditione multa valuit, velut bonum aduentitium adducens, & de Pericle eos monuit & aliis. SCHOL.

Sed quod volebam dicere, vter erit humanior, & in dicendo dexterior hoc loco cenſendus, is qui nullo cogente neceſſitate male de viris loqui ſtuduit, an qui nec alterius ſtimulis eſt excitatus, neque vt ſeipſum laudaret, alios vituperare voluit. Mane obſecro, poteſt ne quiſquam ſibi ipſe magis contrarius deprehendi? qui tum quos adulatores eſſe contenderat, negat adulatoria vſos fuiſſe, tum ea de quibus eos abſoluerat, reprehendit. Itaq; quibus eos argumentis conabatur conuincere, ijsdem coactus eſt abſoluere: Quibus autem abſoluit quos adulationis inſimularat, ijs Rhetoricam vult adulationem eſſe conuincere. Quinimo, vt ad firmiſſima veniamus, ſi eos adulatores quodammodo per crimina fuerat effecturus, atq; ita ſermonē abſoluturus, quamuis etiã ficta protuliſſet crimina, aliquid tamen dixiſſe viſus fuiſſet: cum autē omnibus quæcumque putaret contra eos dici poſſe prolatis, poſtea velut iudex, qui alterũ audiuit loquentem, eos abſoluit, quis eſt vſus verborũ, aut quomodo omnia ſint pariter & fruſtra dicta?

Heic autem quid ait? *Etènim præfectus vrbis nunquam quiſquam iniuſtè pereat per eam Remp. cui præfectus eſt.* Quomodo, per deos immortales, hæc eiusdem dicamus eſſe ſententiæ, aut eadem ſpectare, vt ſimul & quia iuſtitiam tueatur, neceſſe habeat per eam Remp. cui præfectus eſt, perire. & ſi pereat, nunquam id iniuſtè ab ea cui præeſt Rep. patiatur. Quæ eſt in his verbis ſimilitudo? quæ conſenſio?

709 Verum & illud conſidero, ſi Rhetorica ſit adulatio, omnes hanc adulationem exercuiſſe, quandoquidem oratores erant. Cur igitur hos abſoluit, vel quandam dixit eſſe veram Rhetoricam? Sin bona res eſt, & expetenda Rhetorica, nimirum hi optimarum rerum curam geſſerunt. Cur igitut vel hos optime dixiſſe negat, vel Rhetoricam vocat adulationem? Quod ſi duplex eſt Rhetoricæ genus, quorum alterum ſit adulatio, turpiſque concio, alterum iuſtitiæ cura, alterutrum in his manifeſte cerni oportet. Cur igitur aufers vtrumque? Sin vtrumque rectè aufers, tertia quædam præter vtramq; erit Rhetoricę ſpecies. Itaque non iam duplex erit Rhetorica, neque tamen Plato quæ eſſet tertia oſtendit. *Rhetorica duplex Platoni.*

Quod ſi ad gratiam ſunt & voluptatem omnino conficta, & ex adulatoribus vnum ſe facit, dum iucunda pro veris refert, nulla præſertim neceſſitate impulſus, ſin iuſtè ſunt & verè dicta, quæ requiritur maior criminum ſolutio, aut quis commodior ipſo Platone teſtis, qui heic quidem eos continuo abſoluat, alibi vero prorſus laudet etiam, & Steſichori Palinodiam imitetur. At qui eum neget eſſe Græcorum optimum, is quidem peſſimus ſit & Græcorum & barbarorum. Veruntamen nonnihil etiam ingenio vtitur, quemadmodum poteſtate reges, ſicut & in ipſa dictione facit aliquando, dum libertatem vſurpat loquendi, atque etiam in argumentis ipſis:

Fingit hic & inducit mortuos, quaſi præſentes ac diſſerentes.

Nec Euripidis Iambicum illud eſſe dicemus: *Euripides.*

Sapientium commercio princeps ſapit.

quamuis id ſapientum quidam dixerit, cum ſit ex Aiace Sophoclis: qui Locrus inſcribitur, ſumptum. Sed hæc licentiæ dialogorum & conſuetudini tribuuntur. Etenim cum ſint omnes figmenta, & quocunque quis velit modo poſſit nectere, fit vt nec ipſa verba ſint admodum veritati conſona. Simul & libertatem videtur atque magnificentiam nonnihil ſectari, nec ad exactam rationem referre cuncta; verum, quod iam dixi, ingenio concedit. Et hæc nos ita temere recipiemus? non igitur eum cognoſcere videbimur.

ἀμέλει ſæpe ponit Ariſtides quaſi redundans. SCHOL.

Nemo certè, qui ſolam admiretur Academiam, reliquam Atticam hoſtilem & inimicam habeat, Athenienſes amare dicatur: neque cum reliquos omnes ridendos propoſuerimus, tum fore ſperandum eſt, vt Platonem quisquã admiretur. Id enim nõ in honorem Platonis, ſed aliorum potius omnium ignominiam, atque adeo Platonis ipſius cederet. Nam cum putamus eum non poſſe, ſi quis alius probus habeatur, pluris

710

fieri, tale quiddam efficimus. Neque conuenit contractum cum alijs odium, fidei apud alios occasionem fore credere. Nam si Platoni non maledicendo debitam viris laudem tribuimus, nemini credo facimus iniuriam. Hæc enim politica sunt, humana, ac dijs ab omni æuo placita. Verum si res est improba tragœdia, atque improborum hominum scriptum, quis te dicat esse tragicum? Quod enim prorsus est turpe, id nullo modo potest honestum fieri. Deinde negas quemquam debere improbos imitari, vel ad exemplum deterius se componere; nec ipse hoc vbique præstas, verum imitaris Sophistas, sycophantas, Thrasymachum, quem plane impudentem fuisse aiunt, quia nunquam erubuit, *a* ianitores, pueros, cunctos homines. Sed vt arbittor Græcum illud, facile, gratiosum, varium, ac diuinum, quod ad hæc omnia te ducit, ingenium, fateri te cogit, horum quoque singula suum habere vsum cum tempore & gratia coniunctum. Atque hos omnes *b* voluptati studere affirmas. Vtrum te igitur minus, an plus, quam deceat, ponere dicemus. Etenim voluptati quoque poëtas studere creditur. Quapropter cum id, quod *c* adijciendum erat, aufers, minus, quam decet, dicis. Cum autem ex eo adulationem illis imponebas, plus profecto quam requirebatur tua continebat oratio. Poteras enim, vir præclare, simul & iuuenes ad iustitiam cohortari, & senioribus suum tribuere. Etenim vt laudari non potuissent, silentio tamen poterant præteriri, neque fueras ob eam rem *d* rationum non relatarum accusandus. Sed non hoc aliquem ad indignationem commoueat maximè, quod Plato Græcorum facile princeps, & qui merito plurimum sibi tribuat, magnitudine quadam & ingenij libertate quosdam accusare voluit; sed & quod nonnulli nullius pretij homines, hac occasione sumta, rem in consuetudinem trahunt, atque etiam de Demosthene, quem ego *e* Mercurij cuiusdam eloquentis loco in terras arbitror descendisse, nihil non audent effutire. Quis vero viuos hos ferat, qui sæpius solœcismum committunt quam loquuntur, alios contemnunt, quantum erant ipsi contemnendi, in cæteros anquirunt, in se nunquam; virtutem extollunt, non exercent; vagi obambulant; *vita simulacra carentum*, Hesiodi fuci, Archilochi simiæ, duabus formis pro tribus vaccę tragicæ præditi. Qui cum se Ioui negent cedere, pecunia tantopere vincuntur, & alijs conuitiantur, non quod res ipsas condemnarint, sed quia cum paria facere non possint, inuident. Quod si quis ipsis de continentia disputantibus oppositus *f* placentas ostendat & monilia, linguam demittunt, vt ensem *g* Menelaus. Nam si Helenam videant ipsam, Helenam autem! si vel ancillam qualem finxit Menander Phrygiam, Sophoclis Satyros reuera pro ludicro curant haberi. Qui priuationem *h* vocant communionem: inuidiam autem philosophiam, & inopiam pecuniæ contemptum. Cum autem humanitatem profiteantur, neminem iuuerunt vnquam, & qui voluit ipsis vti, eos infestant. Et alios quidem vix occurrentes aspiciunt, diuitum autem gratia ad fines regionis excurrunt, quemadmodum Phryges propter oleas. Etenim hi sunt, qui impudentiam & offensam putant esse libertatem, humanitatem in accipiendo ponunt. Quid? quod ad eam sapientiam peruenerunt, vt pecuniam non exigant, quod autem pecuniam valet, accipere norint, in sententia perseuerent, sin turgidior sit effectus sacculus Gorgonem ceperit Perseus. Non alieni ab impiorum Palæstinorum moribus. Nam & illi hoc habent impietatis signum, quod Deos esse non putent, atque hi à Græcis, atque adeo bonis omnibus quodammodo dissentiunt, in reliquis quidem rebus vmbra sua magis muti: Cum autem aliquis criminandus & calumniandus est, vix æri Dodonæo, verum culicibus potius in tenebris *i* perstrepentibus conferendi, ad rem maximè necessariam peragendam maxime inutiles, ad ædes perforandas, & perturbandos atque inter se committendos domesticos, omnemque administrationem sibi arrogandam, omnium aptissimi. Sed in latibula submersi, miranda quædam comminiscuntur, ad vmbram nescio quam verba eructantes, inquit Sophocles, Anthericum metentes, funiculum in arena nectentes, telam nescio quam retexentes. Quantum enim in sapientia proficiunt, tantundem *k* amittunt, magnopere sibi placentes, cum Rhetoricæ maledixerint, quasi non etiam famuli sæpe, ac præsertim mastigiæ, dominos intra dentes execrentur. Quin etiam *l* Satyrus quidam Scenicus olim est Herculi imprecatus, ad cuius aduentum confestim succubuit. Nec immerito videntur mihi cunctis maledicere, quandoquidem hac re plurimum valent, qui vt nullius hominis mentionem faciant, male tamen dicunt omnia, ita quod habent in medium conferunt.

Atque

a Audaces ad ostia ponimus, vt fideles custodes.

b Rhetores an vo luptati studeant

c Oportebat enim adijcere, vt optimũ sectantibus

d Nomen causæ.

e Mercurius alter prouerbij specie sup. Photius. Demosthenis laus. Philosophi vitiosi Hom. Iliad. Ψ.

f Vtrumque species placentæ.

g apud Eurip. Andromach.

h hoc reprehendendo Platonem dicit.

Iudæi notantur ab ethnico Aristide.

i Συμβόσαις.

In Aiace.

k Per malã ipsorum sententiam.

l Satyrus quidã, non enim geniũ dicit Bacchi.

711

Atque etiam pulcherrimum Philoſophiæ nomen ſibi tribuunt, quaſi locum in
712 theatro præoccupaſſent. Atque equidem, & Platoni debitum honorem tribui, & virorum dignitati opem tuli non ignauiter. Quod ſi quis hæc refutare poteſt, ſi id eadem ſeruata mihi beneuolentia, qua Platonem ego ſum proſecutus, fecerit, eum ego nunc, & in poſterum, amicum, non hoſtem iudicabo.

Qui vendit farcimina, is eſt vendens quæ propriè lucanicæ dicuntur.

EXCERPTA E VITA PYTHAGORAE. CCLIX.

LEGIMVS & vitam Pythagoræ. Excepit, inquit, docendi munere Pythagoram Plato nonus ſucceſſor, Archytæ ſenioris diſcipulus, decimus Ariſtoteles. Pythagoræ autem diſcipuli, qui contemplationi dediti erant, Sebaſtici [id eſt pij] vocati ſunt, qui circa humana verſarentut Politici, qui Matheſin, Geometriam, Aſtronomiam amarent, Mathematici, qui familiares ei eſſent, Pythagorici, horumque diſcipuli Pythagorei: quique aliter extrinſecus eum imitarentur, Pythagoriſtæ. Omnes hi animalibus abſtinentes, certo tempore è victimis ſolis guſtabant. *Pythagorici, & Pythagorei.*

Centum & quatuor vixiſſe annis fertur Pythagoras, & Mneſarchus etiamnum iuuenis vnus filiorum obijſſe, ſucceſſit huic Telanges, Saraq; & Myia illius filiæ, ipſaq; Theano, non diſcipula modo, verum & filia fuiſſe memoratur. *Pythagoræ ætas.*

Differunt, vt aiunt Pythagorei, vnitas, & vnum, vnitas quidem in rebus quæ ſub intellectum cadunt, ab ijs collocatur: vnum vero in ipſis numeris, & eodem modo duo in numeratis dualitatem infinitam perhibent. *Dogmata Pythagoreorum.*

Vnitas quidem ſecundum æqualitatem & medium ſumitur: dualitas autem ſecundum exſuperantiam, & id quod minus eſt. Itaq; medium & modus non poſſunt plus aut minus fieri, ſed exceſſus, & defectus, cum in infinitum procedant, atque ideo aſſeruerunt dualitatē infinitam. Et licet omnia è monade & dualitate in numeros referant, omniaq; quæ exſtant numerū appellent, decimo tamen numerus completur. Decimus vero fit à quatuor nobis ordine numerantibus numeris. Idcirco omnem numerum Quaternarium appellant.

Tribus quoq; aſſerebant modis ſeipſo hominem meliorem fieri: primo cum Dijs colloquendo. Accedentem enim ad eos tunc potiſſimū ab omni ſe maleficio abſtinere neceſſe eſt, & quoad eius fieri poteſt, Deo aſſimilari. Deinde bene de alijs merendo: Dei enim hoc propriū eſt, in eoq; Deum imitatur. Tertio deniq; moriendo. Si enim animus, qui in vita ipſa eſt vitæ cauſa, paululū à corpore ſeparatus, ſeipſo redditur melior, ſiquidē
713 in ſomnis per inſomnia, & in ecſtaſibus morborū, diuinator fit, multo ſane tunc præſtantior ſeipſo fit, cum iam poſtremo è corpore migrauit. Apud eosdem exordium rerum omnium eſt vnitas, deinde punctū initium lineæ, linea ſuperficiei, & ſuperficies triplicis in quantitate dimenſionis, vel, vt vocant, corporis. Verum ante punctū cognoſcimus Monadē. Quare corporū initium eſt vnitas, ſicut omnia corpora è monade cōponuntur.

Adhæc, propter transmigrationem animarum, quam ſtulto ſane conſilio verā putant, ab animatis abſtinent: deinde quia ingenium grauant, ob nimium nutrimentum, & digeſtionē. Quin & fabas non edunt, nimium ſecundum eos inflationi obnoxias, & nimis alentes, alijsque de cauſis, quæ fabarum eſum prohibeant. *Ab animatis cur abſtineant. Vide Porphyriū & Agelliū lib. 4 ca. 11*

Plurima Pythagoras prædixiſſe fertur, & omnia accidiſſe. *Fabis cur interdictū. Agell. ibid.*

Platonem à Pythagoreis in Italia Specnlatiuam & Phyſicam aiunt, & à Socrate Ethicam didiciſſe: apud Zenonem vero, & Parmenidem Eleatas fundamenta Logices ieciſſe, qui omnes è Pythagoræ ſchola profecti ſunt. *Plato.*

Iuxta Pythagoræ, Platonis, & Ariſtotelis opinionem, duodecim coloribus oculus iudicat, de albo, & nigro, & de cæteris interiectis, flauo, fuſco, pallido, rubro, ceruleo, purpureo, rutilo, & luteo. De acuta & graui voce iudicinm fert auris. Odoratus bonos & malos ſentit odores, & alios, putridos, humidos, liquidos, vaporatos. Guſtui dulcia ſapiunt & amara, & alia quinque media. In vniuerſum autē ſeptem ſunt ſapores, dulcis, amarus, aſper, acidus, mollis, ſalſus, auſterus. Plurimorum cenſor eſt tactus. Tangit enim grauia, & leuia, & quæ inter hæc ſunt: calida item & frigida, & quæ interiacent: dura & mollia, & horum media: ſicca, & humida, & quæ interſunt. Reliqui quidem quatuor *Colores XII.* *Sapores.*

ſenſus in ſolo capite ſtationem habent, & propria occupant organa. Sed per caput, & totum corpus habitat tactus, alijsque ſenſibus communis eſt: in manibus autem præſertim vis illius emicat.

Orbes cæleſtes. Aſſerunt inſuper duodecim orbes in cœlo eſſe, & primum quidem & remotiſſimum firmamentum, vbi & ſummus Deus, cæteriq; intelligentia præditi Dij, vt vocat Ariſtoteles, aut ſecundum Platonem Ideæ. Deinde ſeptem Planetæ ſequuntur, Saturni, Iouis, Martis, Veneris, Mercurij, Solis & Lunæ, poſt planetas ignis, mox aër, quem ſequitur aqua, omnibus vltima ſubeſt tellus. Duodecim orbium firmamentum cauſa eſt 714
prima: & quanto quodq; illi vicinius, tanto etiam firmius & melius eſſe aiunt, & quæ longius abſunt, non ita firma ſunt, & vsque ad Lunam hic ordo ſeruatur, infra Lunam minime. Neceſſario vero omnia mala terra ſuſtinet, quandoquidem inſtar fundi totum mundum ſuſtinet, & receptaculum neceſſarium eſt eorum, quæ in imo ſubſiſtunt. Et has omnes partes Prouidentia, firmaq; ordinatione, & diuina quadam neceſſitate Deo propria, aiunt gubernari. Sed quæ infra Lunam, quatuor cauſis: Deo, Fato, noſtro conſilio, & fortuna. Verbi gratia. Nauem ipſam conſcendere, & non, in noſtra eſt poteſtate: tempore ſereno procellas & tempeſtatem ſubito oriri, Fortunæ eſt: nauem merſam præter ſpem conſeruari, diuina fit prouidentia. Multis autem, & diuerſis modis accidit Fatum, & ſic differt à Fortuna: quoniam ſerie quadam ordinatè, & conſequenter fit, cum Fortuna ſuapte fiat, & prout contingit. Vt, è puero iuueneſcere, & ad reliquas vſque ætates commodè aſcendere, vno Fati modo accidit.

Zodiacus obliquus circulus. Zodiacus, vt placuit Ariſtoteli diligenter inueſtiganti, propter generationem eorum, quæ in terra ad Vniuerſi complementũ gignuntur, oblique mouetur. Nam æquali ſi diſtantia verteretur, vnum ſemper anni idemq; tempus eſſet, vel æſtatis, vel hiemis, aut cuiusuis alterius. Nunc vero quoniam Sol, alijq; planetæ, è ſigno in aliud ſignum egrediuntur, quatuor in anno tempeſtates ſunt, quo fit, vt propter hanc in alia ſigna mutationem, & fructus proueniant, aliæque animalium generationes oriantur.

Solis magnitudo. Sol quidem, vt priuatim ipſe & vere vt puto, ſenſit, centies magnitudine terram excedit, quamuis alij tantum tricies aſſerant.

Magnus annus. Planetarum curſus. Sunt qui magnum annum Saturni ambitum eſſe doceant: quia cæteri ſex errantes breuiori tempore curſum ſuum conficiant. Saturnus enim triginta annis, Iuppiter duodecim, duobus Mars, Sol vno, vt & Mercurius, & Venus, circulum abſoluit. At Luna, quia infima, & minimum ſortita orbem, vno menſe.

* κόσμον. Primus Pythagoras cœlum eſſe * mundum dixit, quia perfectum eſt, omnibusque animantibus ac ſignis pulcris decoratur.

Animus immortalis. Plato, & Ariſtoteles vno conſenſu immortalem dicunt animum, quamuis alij altam mentem Ariſtotelis non intelligentes, mortalem eſſe animam eum dicere exiſtiment.

Homo paruus mundus. Dicitur homo μικρόκοσμος (id eſt mundi compendium) non quia quatuor, vt reliqua animalia etiam minima, conſtet elementis: verum quia omnes mundi virtutes 715
continet. Nam ſunt in mundo Dij, quatuor elementa, bruta, plantæ. Has omnes potentias poſſidet homo, habet Rationem pro diuina virtute, habet pro natura Elementorum mouendi vim, creſcendi, ſuique ſimilem productricem: ſingulis his inferior eſt.

Simile. Ac quemadmodum pentathlus omnes habens virtutes, in ſingulis tamen minor eſt eo, qui vnum aliquod certamen callet, ita & Homo omnes habens virtutes, in ſingulis ſingillatim ſuperatur. Minorem enim rationis vſum habemus, quam ipſi Dij, & minus de Elementis, quam ipſa Elementa. Cupiditas & Iracundia noſtra minor quam brutorum: à plantis nutriendi, & accreſcendi qualitate vincimur. Quarę vt è varijs compoſiti rebus, vitam quæ ægrè traducatur, habemus. Alia enim omnia ab vna tantum natura reguntur, nos vero homines varijs qualitatibus diſtrahimur: vt, nunc à Deo trahimur ad meliora, nunc vincente vi animali ad deteriota; ſic & in cæteris potentijs. Si quis igitur coluerit, quod in nobis ipſis diuinum eſt, inſtar aurigæ vigilis ac periti, poterit ſingulis virtutibus, permiſtione, inquam, Elementorum, Ira, Cupiditate, habituque rationis experte, quoad par eſt vti.

Noſſe ſeipſum. Difficillimum eſt ſeipſum noſſe, quamuis facile videatur: quod Pythij Apollinis eſſe dicunt, licet ad Chilonem vnum è ſeptem Sapientibus referant. Nos autẽ hortatur, vt quisq;, quid poſſit, cognoſcat. Sed nihil eſt aliud *Noſſe ſe ipſum*, quam totius mundi naturam noſſe, quod ſine Philoſophia fieri non poteſt, quodq; Deus nos monet.

Cogni-

Cognitionis octo ſunt organa: Senſus, imaginatio, ars, opinio, prudentia, ſcientia, ſapientia, mens. Artem, prudentiam, ſcientiam, mentem, communem cum Diis habemus. Senſum & imaginationem cum beſtiis. Nobis autem ſolummodo propria eſt opinio. Senſus eſt * fallax cognitio per corpus. Imaginatio motus quidam in animo. Ars eſt habitus cum ratione laborans: additur hoc: *cum ratione:* quia etiam aranea operatur: veruntamen ſine ratione. Prudentia eſt habitus, qui in rebus rectè peragendis cõtinetur. Scientia eſt habitus eorum quæ ſemper & ſimiliter eadem fuerunt. Sapientia plurimarum cauſſarum cognitio. Mens initium & fons eſt omnis boni.

Cognitionis inſtrumenta.

* *Al.* ἀψευδὴς *vera.*

Tres ſunt docilitatis partes: Sollertia, memoria, & ingenij vis. Memoria cuſtodit ea, quæ quondam quis didicit. Vis ingenij eſt intelligendi velocitas. Sollertia eſt ex iis, quæ quis didicit, ea inueſtigare, quæ non didicit.

Docilitatis triplex ratio: Ingenium, memoria, & induſtria.

716 Tria ſunt, quæ cœli nomine dicuntur. Primo firmamentum: ſecundo diſtantia illa, quæ eſt à firmamento vſque ad Lunam: tertio vniuerſus mundus, cœlum inquam & terra.

Cœlum.

Optima & peſſima nata ſunt, inquit, ad ſemper operandum, Deus ſcilicet & plantæ. Deus enim, & quæ illi proxima ſunt, mente, & ratione ſemper operatur, itemque germina: nam nocte & die nutriuntur. Non ſemper autem homo in opere, neque bruta animantia, ſed medio penè tempore dormiunt, & quieſcunt.

Græcos ait moribus barbaros ſemper ſuperaſſe, ob temperiem aëris quo viuunt: Scythas verò & Æthiopes, illos frigore ſcilicet vexatos, hos verò cute æſtu exuſtos, & ingentem intus calorem & humorem alentes, quia malè temperatum cœlum ſortiti ſunt, violentos & audaces ſemper exſtitiſſe. Sic viciſſim eos qui mediæ zonæ & montibus vicini ſunt, de temperie loci illius, cui ſubſunt, participare. Ideoque ait Plato, Græcos diſciplinas quas à Barbaris acceperint, eas melius proferre, & maximè Athenienſes. Quapropter rei bellicæ & picturæ primi inuentores exſtitere, & omnis artis mechanicæ, & militaris, oratoriæ, & diſciplinarum. Non igitur, vt dixi, aduentitiæ Athenis ſunt ſcientiæ, ſed ibidem à natura inſitæ, idque ex aëre tenui & puro, vt non ſolùm terram attenuet, (quam ob cauſſam etiam ſterilis eſt Attica) ſed & ingenia hominum ſubtilia reddat. Inde contigit tenuem quidem aëra terræ nocere, ingeniis verò prodeſſe.

Græci & Barbari. De his vide Strabonem.

Athenienſes αὐτόχθονες.

Attica.

Eteſiæ venti ardentiſſimo æſtatis tempore flant, hac de cauſa: Sol iam ſublimis, & à locis meridionalibus ad ſeptentrionem conuerſus, ſoluit humida ad Boream, quæ ſoluta aërem, deinde ventos gignunt: è quorum numero & Eteſiæ ſunt, è ſpiritu ſcilicet, qui ex humidis ſolutis ad ſeptentrionem oritur. Ad oppoſitas verò plagas meridionales feruntur, eoque delata in altiſſimos Æthiopiæ montes decidunt. Cùm autem condenſati, & frequentes fuerint, pluuias creant, è quibus æſtiuo tempore Nilus auctus exundat, ex auſtralibus locis, & aridis profluens, idemque Ariſtoteles inueſtigando comperit. Ipſe enim ingenij præſtantia hoc deprehendit, cùm æquum putaſſet Alexandrum Macedonem ad ea loca mittere, vt oculis cauſſam incrementi Nili fluminis cognoſceret. Propterea aſſerit hoc non amplius dubium eſſe. Clarè enim patet è pluuiis augeri. Et ſanè mirum, quod in locis Æthiopiæ maximè ſiccis, vbi nunquam hiems eſt neque pluuia, tempore æſtatis denſiſſimi oriantur imbres.

Eteſia vnde.

Nilus. Vide Theophylactum Simocattam de vita Mauritij Imp. lib. 7. extremo, Herodotum, Melam & ἀνώνυμον.

EX AGATHARCHIDE POLYHISTORE excerptæ hiſtoriæ, CCL.

INTERPRETE LAVRENTIO RHODOMANNO.

LECTI ſunt Agatharchidæ libri duo, primus & quintus de rubro mari, ceteriſque rebus fidem excedentibus ſumma capita comprehendentes.

Ex libro primo, De mari rubro.

717 CAPVT PRIMVM.

Quomodo Ptolemæi primam elephantum venationem inſtituerint.

PTOLEMÆVM, qui poſt Lagi filium in Ægypto regnauit, primum inſtituiſſe elephantum atque eiuſmodi beluarum venationem: & quæ natura diſiunxit, ſub vnam quaſi ſtabulationem redegiſſe, affirmat.

AGATHARCHIDES.

Expendendum verò quid hoc loco dicat hiſtoricus. nam etiam ante Ptolemæorum ætatem, multi quoque elephantibus cicuratis vſi leguntur: vt Porus Indorum rex, qui cum Alexandro bellum geſſit, aliíque non pauci. Forte Ptolemæus hic primus impensè illi ſtudio incubuiſſe viſus eſt: aut primus ſucceſſorum Alexandri, vel aliorum Ægypti regum, ei operam dedit.

CAPVT SECVNDVM.

Quadruplex Etymologia rubri maris.

RVBRVM mare inde nomen trahere ait, non quòd eius ſinus quem Arabicum vocant, montes, occaſum verſus, dum acres & ignei Solis radij eos feriunt, carbonis reddant ſpeciem: ad ortum verò tumuli arenæ & glebæ inſigniter rufi, ad multa oræ illius maritimæ ſtadia effundantur. Hanc (inquit) ob cauſam mare illud rubrum non vocatur. Nam cùm nauigatio illac ſit anguſta, dum vertices & tumuli vniuerſo vtrinque ſinui impendent, ſplendor ex vtraque continente in fretum incidens, mare terræ aſſimile eſſe denuntiaret, vt ſpecies illa in omnium oculos incurreret, etiamſi affectio cunctis non foret explorata. Ideò cognomen hac de cauſa non adeptum eſſe auctor teſtatur, licet multi ante ipſum ita ſint opinati. Hæc igitur prima eſt ratio, quamuis à
II. vero diſſentanea. Altera perinde ſe habet, Quòd Sol illic exortus, non vt apud nos, lucidos in fretum radios demittat, ſed cruori aſſimiles, vnde cruentam maris ſpeciem efficiat intuentibus hæc affectio. Et hinc rubri appellationem exſiſtere. Tertius hinc
III. ſermo Argolicus eſt: auſu quidem magnus, ſed perſuaſu inanis. Nam qui Cliniam ſectantur hiſtorici, ex poëtarum licentia etiam ipſi ſecuritatem nacti, perhibent ex Argis in Æthiopiam (quæ Cepheniæ tunc habebat nomen) Perſeum ad filiam Cephei liberandam profectum, & inde ad Perſas tranſgreſſum, nomen hoc à filiorum quopiam cum Perſis communicaſſe: & procreato Erythra filio, nomen ab hoc mari indidiſſe.
IV. Hæc protrita & vulgaris eſt Argiuorum de rubro mari fabula. Quarta, & à vero non 718
ita aberrans ratio, (quam auctor ex Perſa quodam Boxo ſe didiciſſe affirmat, & lingua & mente Græcos imitante, qui relicta patria Athenis vitam egerit) ex narratione Perſæ hæc eſt. Erythras quidam fuit genere Perſa, filius Myozæi, qui animi præſentia & vi opum præclaram ſibi exiſtimationem comparauit. Domuſque eius non procul à mari, contra inſulas deſertas (non quidem hac tempeſtate, ſed qua Medi imperium tenebant, quando etiam Erythras noſcebatur.) Tempore autem hyberno ad Paſargadas commigrabat, & ſub ortum veris ad rem ſuam familiarem redibat, tum aliam ob vtilitatem, tum vt aliquam vitæ ſuæ voluptatem hac commutatione indulgeret. Atqui cùm in armenta eius leones irruptione facta, nonnullas equarum agreſtium interemiſſent, reliquæ adhuc incolumes, conſternatione ex re viſa, ceu œſtro perculſæ, ad mare curſu arrepto, magno in aquas impetu (aura tum fortè à terris adflabat) prolabuntur. Cumq; initio præter littus nataſſent, pauore non deſiſtente, à flatibus abreptæ, difficulter ad inſulæ aduerſæ oram emerſerunt, vnuſque ex armentariis, adoleſcens audacia præcellens, dum aliâs aliam armo prenſat, vnà tranſmiſit. Erythras igitur, equas non amplius viſas inueſtigans, primus hominum eius loci ratem conſtruit, magnitudine quidem mediocrem, ſed robore validiſſimam. Eaque, venti ſecundi & commodi tenorem nactus, in fretum deſcendit, & ſubitò venti ope prouectus, reperit equas & paſtorem ſimul. Inſulæ autem admiratione captus, & vrbem in portu accommodè fundauit, & ex oppoſita continente rei domeſticæ inopia laborantes illuc habitatum tranſtulit. Atque inde etiam inſulas cæteras, cultoribus vacuas, habitatorum frequentia ad humanitatis cultum traduxit. Tantum igitur gloriæ ex rebus geſtis, apud vulgus ſibi comparauit, vt mare illud, magnitudine infinitum, omnes ad noſtram vſque ætatem Erythræum appellent.

Nominis igitur rationes diſtinctæ ita ſe habent. Nam longè aliud eſt, ſi Erythræ mare dixeris, quàm ſi Erythrum (quod Latini rubrum vertunt.) Hoc enim rubedinem aquæ, illud virum mari potitum, ſignificat. Verùm etymologia à colore falſa eſt. Mare enim rubri coloris non eſt. A Principe autem deducta, vera eſt, vt narratio Perſica fidem facit.

CAPVT TERTIVM.

Perſarum etymologia.

CÆTERVM nec à filiis aut nepotibus Perſei nomen referre Perſas (quod tamen complu-

complures alij confirmant) auctor contendit. Nec illos Pérſas, accentu in penultima, ſed Persâs, vltima circumflexa ſe appellare, dicit.

De raris animantibus, & aliis.

CAPVT QVARTVM.

DVM verò narrationem de Perſeo per multa quoque alia exempla ad mendacium reſtringere ſtudet, adiungit etiam illa. Atqui ſi tragico ita more Perſeus expedi- 719 tionem fecit, larua indutus, & enſe falcato inſtructus, & quæ ſequuntur hiſtrioni & choro tranſigenda committens, etiam alia, quibus huic fabulæ contradici poteſt, abſurda (prout vulgi aſſenſu comprobata ſunt) notatis modò capitibus, quàm breuiſſimè percurremus. Centaurum videlicet fuiſſe, Geryonem, Cyclopem, Chryſen, Circen, Calypſo, Minotaurum, Scyllam, Chimæram, Pegaſum, Læſtrygonas, Cerberum, Glaucum marinum, Atlantem, Protea, Nereum, Nereides, Aloëi filios, qui ad IX orgyiarum longitudinem & IX cubitorum latitudinem excreuerunt.

Fabulas de Perſeo multis exemplis conſimilibus abſurdas eſſe demonſtrauit.

Tum, Heſiodo auctore, genus exſtitiſſe primò aureum, deinde argenteum, poſt hæc æneum. Rurſus equos fuiſſe, qui de futuris collocuti ſint cum Achille: & Sphingem, quæ Thebanorum pubi ænigma propoſuerit: & Sirenes, quæ ad perniciem auditorum cantillarint: Nioben etiam & Polydecten, in ſaxa ex pauore conuerſos. Nauigationis inſuper comites Vlyſſis, ex hominibus in porcos, & è porcis in humanum rurſus habitum tranſiiſſe. Item Tantalum propter mentis integritatem honore affici, menſæ Dearum admotum, & propter flagitioſam libidinem in aëra ſublatum plecti. Nonnullos etiam data opera deſcendiſſe ad Plutonis, tum vt vates mortuos de viuis conſulerent, tum vt Proſerpinam, ceu ſolitariam, vi ſponſam ſibi facerent. Et vellus aureæ lanæ in oue exſtitiſſe, malosque in Africa naſci, quæ aurea mala producant. Animatum corpus per omnem vitam inſomne permanſiſſe. Boream & Auſtrum cum ceteris ventis in vtre tantumnon præfocare incluſos. Adde Paſiphaen cum Tauro, & Tyro cum fluuio rem habere: cùm tamen ad nullum diuerſæ naturæ genus lectum ineant. Et Philomelam in luſciniæ, Tereum in vpupæ, & * Hecuben in canis domeſtici naturam eſſe mutatam. Io præterea filiam amnis fuiſſe, ſed cornuta bouis forma, cum aſilo agitaretur, Ponticum mare tranſcurriſſe. vnde & Boſphorus nomen acceperit. Et Cæneum Lapitham, primò virginem, circa pubertatis annos ex fœmineo ſexu in virilem tranſmigraſſe: atque ad poſtremum, cùm à centauris abietum incuſſu verberaretur, viuum & erectum ſubiiſſe terram. Et Ledam, eius quæ in fœminam cadit procreationis loco, natiuum peperiſſe ouum: vnde forma illa tot pugnis expetita, Helena inquam, efformata ſit. Hellen etiam & Phrixum arietis pedibus volantes, confecto curſu, mare illud ad vtrumque littus vſque, Helleſpontum de ſe nominaſſe. Quid quòd Hercules etiam vaſta maria, vbi maximæ oriuntur tempeſtates, in olla emenſus ſit: & 720 Africam ſementis & aquæ viæque expertem ſolus peragrarit: & ab Atlante tantæ magnitudinis & grauitatis mundum in ſe receperit: non quòd mandatum haberet, ſed tantùm vt gratiam iniret? Quid quòd Orphei, citharam pulſantis, veſtigia montes & ſcopuli, amore & ſtudio Muſicæ ſectati. Et carnes boum Solis inter aſſandum vocem hominum intellectui obuiam ediderint? Et quòd vita defuncti, per ocium, omnes generis ſermones cum Vlyſſe credant, ex informi vmbra proprium faciei agnoſcentes? Aliique horum bibant, cùm nec aluus nec gula reſtet: alij ferrum extimeſcant, vulnerationi tamen non amplius obnoxij. Nonnulli ſaxum voluant, quorum corpora iam olim conflagrarunt. Aliqui etiam ius dicant cæteris, vbi tamen nihil iniuriarum eſt reliquum. Quid tandem quòd eorum qui non amplius ſunt, ſimulacra in cymba traiiciant, Charonte nauclero & gubernatore, vt ne ſubmerſi denuò funeris elatione opus habeant? Et quòd Alceſtis, & Proteſilaus, & Glaucus, poſt vitæ finem ſurgant? Siquidem illam Hercules reducit, iſtum vxoris amor exſtimulat, hunc vates vnà defeſſus excitat. Et quòd Amphiarai, vita adhuc integra, corpus vnà cum equis & curru tellus abſorbeat? Et quòd dentibus è Cadmi dracone diſſeminatis viri armati, interque ſe depugnantes, enaſcantur? Et quòd Talos, Minois cuſtos, ter vno quolibet die totam circumambulet Cretam, tam longè lateque patentem, ſolusque animatorum in talo vitam poſſideat. Et quòd Minoi vita abrumpi nequeat, niſi quis feruentem ei aquam affundat. Ad hæc quod incantatione Medeæ immutatus ſenex hircus ad iuuentutem redierit,

Lib. 1. Ἔργων.

** Cic. Tuſcul. 1.*

AGATHARchides.

redierit,& à Peliadibus incoctus sit pater, vt reiuueneſceret. Et quòd tres anus Phorcides vnius oculi vſu vitam exigant, indiſſolubilis inter ſe fidei commutantes vicem. item quòd Arcadiæ cultores & Atticæ,terrigenæ ſint & præter naturam orti. Et quòd mactata in Aulide viuam ſe exhibuerit apud Tauros. Et quòd in Peloponneſo mari demerſa à patre Acriſio, Seriphiorum littoribus incolumis vnà cum infante appulerit. Et quòd à Menelao in ſingulari certamine iam ſubactus, poſt arreptionem ſubitam, verſetur in thalamo, ad complexum paratus, & omnis aduerſi caſus oblitus. Et quòd lignei equi receptaculum non ad expugnationem vrbis ſit compactum, ſed ob proditionem Vlyſſis & Neoptolemi, ſociorumque. Vide qualis hoc modo ſtultitia depingatur, & artificis qui equum exſtruxit, & procerum, qui hunc inierunt, & ciuium, qui in propriam vrbem eundem ſuſceperunt! Adde his, quòd cœlum tam vaſtum, Diis in eo commorantibus, ſuis Atlas humeris exceperit, & Atlantides tamen genuerit, quod fieri nullo poteſt modo. Quòd orbem totum Oceanus circumluat & ambiat, cuſto- 721
diens eum fluxibus ſuis & continens, cuius extrema Gorgones accolere Heſiodus canit. Et quòd heroum nonnulli corporum incolumitatem, extra omnes adfectiones, conſeruent, in beatorum inſulis: de quibus tamen nemo certi aliquid memoriæ prodidit.

Hæc igitur cùm in dubias & perplexas deſinant opiniones, multis etiam è ſexu muliebri riſum non improbabilem tradunt.

Cæterùm de Diis nugas quomodo accipiamus? Quòd videlicet quidam femori Inſutus ad maturitatem peruenerit: quædam Iouis capite pro matrice ſit vſa. Et quidam ſine patre (Vulcanum dico) ſit perfectus. Quòd Sol, propter nefariam Atrei in Thyeſten impietatem, ex occaſu ortum, & ex ortu occaſum fecerit: præterea quòd Apollo & Neptunus, locata apud Troiam mercenaria opera per annum, præterquam quòd ædificationis & miniſterij paſtoralis mercede fraudarentur, atrociſſimis Laomedontis minis obiecti ſint. Et quòd Bacchus à Lycurgo perterrefactus fugatusque in mare, Thetidos opem implorarit. Huc accedit, quòd lite de formæ elegantia inter Deas orta, vnaquæque muneribus ſuis iudicem corrumpere ſtudeat; & nullam tamen harum aſſequatur finis ex hoc iudicio euenturus. Imò, Mineruam fabulantur, quanta quanta eſt, in hirundinis corpuſculum ſe abdidiſſe, & maieſtatem Iouis à cygni forma veluti in ordinem redactam, & Cereris pulchritudinem in turpiſſimum tranſiiſſe habitum. Et Iouem, qui pro maximo habetur, à maximè neceſſario, vxoris germano, inſidias expertum, & ſeruatum eſſe à maximè inuiſis, Titanibus inquam: qui egreſſi è vinculis & tenebris, & quæ illic eſt cuſtodia, poſtquam in fugam coniecto Neptuno, operam illi nauaſſent, ſponte ad Acherontem & Plutonis regnum denuò ſe receperint. Tum Venerem mortali manu ſauciam: Et Martem ab Oto & Ephialte vinculis conſtrictum, & Ditem in regno ſuo, ab Hercule ſagittis ictum, in maximos incidiſſe cruciatus: Et Vulcanum à cacumine cœli deiectum in Lemnum, non abſq; læſione corporis & dolore extremo: Et Iunonem à Ioue ſuſpẽſam alligatis vtrique pedi incudibus maximis. Summatim, Deos adulteria committere, fulmine feriri, loripedes eſſe, furtis adſueſcere, ab hominibus virtute ſuperari, procaciter conuitiari, iniurias patrare, ſortem deplorare, & tandem nullius affectionis immunes eſſe, à qua nos perturbati Deorum opem inuocamus. Quare qui hæc fabularum portenta hominibus credenda proponunt, tam procul à veritate remoti, num putas magiſtros fide dignos aliis docendis eſſe iudicandos? Dum tot & talibus Agatharchides exemplis narrationem de Perſeo ad fabulas relegat, nec mari rubro à filio Perſei nomen obueniſſe tradit.

CAPVT QVINTVM.

Fabularum finis delectatio.

HINC ſeipſum in cauſſa ſibi eſſe vt redarguatur, oſtendit, propterea quòd ad ſeriam rerum geſtarum tractationem, fabulatorum licentiam traducat. Nam ab hac ſi quis refellendi ſtudium detrahat, nullam relicturus eſt materiam viliorem, ſublata 722
nimirum fide. Quam enim ob cauſam non damno Homerum (inquit) quòd Iouis & Neptuni diſſidium adſerit, cùm fieri non poſſit, vt homo mortalis fidem hac in parte adſtruat. Nec Heſiodum vitupero, Deûm generationem exponere auſum. Nec Æſchylum increpo, quòd in pleriſque mentitur, & multa, quæ concedi nunquam poſſunt, in literas refert. Nec Euripidem accuſo, quòd Archelao tribuit res à Temeno geſtas, &

Euripides.

ſtas, & Tireſiam in theatro pluſquam v. ætates vita complexum introducit? Nec aliis vitio verto, quòd apparatu in fabularum actione vtuntur virium excedente humanarum modum? Quia omnis poëta magis voluptatis ſcopum quàm veritatis ſibi propoſitum habet.

CAPVT SEXTVM.

ELEPHANTOS, ſcribit auctor, Indorum terra nutrit, & Æthiopum, quæ Thebanorum fines attingit, necnon Libya.

Quæ terra elephantos producat.

CAPVT SEPTIMVM.

QVATVOR, inde perhibet, limitibus Ægyptum eſſe incluſam: à ſeptentrione, pelago: ab ortu & occaſu, deſertis: & à meridie, gentibus Æthiopum.

Ægypti limites.

AVSTERVS hic ſermo, ſed ſalutaris, oſtenditur enim non mœſtitiæ, ſed cuſtodiæ gratia; & ex oratione voluptatem ſuſtulit, ne ex rebus gratiam adepti pro bonis mala conſequamur: vel ad Iouem vel Deos, vt non in medio poſita quædam remittamus. Priuati verò diuitias longè profundiores, ſine negotio eſt difficile ſeruare. Tu verò horum & ſimilium bonorum hæreditatem conſequi te poſſe ſine certamine confidis? præſertim cùm ſcias, quòd lex poſſidenti illa conſeruet, hæc ferrum aufert de imbecillioribus.

Hinc uſque ad pag. 726. omiſſa ſunt ab interprete & in Græca edit. Henr. Steph.

Sumus, inquit, multo tempore in hac ſententia, regum amicitias ab occaſione confirmari & ſolui, & tuam occupationem alteri dare, argumentum, ex aliis res augendo & minuendo. Hæc verbo continenter gratificatus, rerum geſtarum fidem excedens, falſa commemorat: ille amicis in ſocietatem conſilij adhibitis tempore eiuſcemodi neque vrgentis impetum exigit. quis enim adeò expers conſilij, qui ab altero quid ſibi videatur cognoſcere velit, & in dubiis conſilio vti explentis deſiderium ipſius? Si enim dominus bonorum, non ſuccumbit cupiditati eorum qui cogunt: Beatum prædico hæc poſſidentem. tollere autem non poſſum armiscoactus ſumptus. Quid igitur arduum actionem in vanum rumorem adducere, ſpesque inanes reueritum fuiſſe præ certis periculis? Sed percellunt Græcos Æthiopes, qua re? nigredine &
723 formæ differentia. Non excedit puerilem ætatem hic metus apud noſtros. In bellis verò grandioribusque contentionibus, non facie aut colore, ſed audacia & re militari res diiudicantur. Ego verò à quo die conſtitutus ſum tutor corporis tui, quum iuuenis admodum eſſes, totiusque regni, ab illo ſtatim in magnum me laborem conieci. quemnam? Iis qui in voluptate verſantur repugnare atque indignari, non facultates tibi primum auferendo, ſed imperitiam, vt tantis bonis prudens fruaris, non peccans. Hoc enim quærebam, patris nactus beneuolentiam tempore conciliatam, non adulationis irriſionem oportunitate aſſuetam. Noui enim vt natu grandior, multarumque rerum experientiam conſecutus, per aſſentationem eos, qui excellerent dignitate, regnaque ſimul funditus delata Caſſandri, Lyſimachi, & Alexandri, tanta cùm fuerint, Medorum, Syrorum, & Perſarum: vt neque generis ſemina reliquerint, non ſine cauſſa. Iuuene enim per ætatem rerum imperito, celebri verò in peccatis, nihil neque promtius ad lapſum, neque periculoſius. Alexander igitur armisinuictus, in vitæ conſuetudine fuit infirmior: laudatione enim captus eſt, appellatusque Iupiter, non ſe ſubſannari, ſed honorari exiſtimabat. Expetitis iis quæ fieri nequiuerant, naturæ fuit oblitus.

Quando orator cum populo diſſeruit, non amici ſed adulatoris perſonam ſuſtinens, plebis impetus conſiliarium, qui in peccato confirmaret nactus, vrbem euertit. Imminet enim aduerſarius non reo tantùm, ſed & iis, aduerſus quos inuidia ipſi aditum adornauit. vel, accuſator enim vincit non modò reorum, ſed etiam interdum potentiorum accuſationes. poſtquam inuidia telum acerbum iaciens perſuaſit, non eſſe eo dignum facinus.

Vtuntur & Æthiopes in bellicis periculis ingentibus telis, breuibus verò iaculis, in ſumma arundinis parte pro ferro oblongum figura lapidem ponunt, funibus conſtrictum, acutum ſupra modum, venenis verò mortiferis tinctum.

Ptolemæus, ait, ad bellū contra Æthiopes è Græcia quingentos equites conſcripſit. De

AGATHARCHIDES.

pſit. De his qui in prima acie verſaturi erãt,& agmen ducturi, numero centum,eos ſingularibus inſtruxit armis. Nam & ipſis & equis veſtes ad pilei modum conſtipatas,quas *Caſas* in regione illa vocant, attribuit,vt totum præter oculos contegeretur corpus.

Ex libro quinto Agatharchidis, De mari rubro. 724

PLERIQVE etiam politicorum virorum ac poëtarum dubitarũt, quomodo ſummæ quorundam calamitates iis qui extra pericula poſiti ſunt, decenter nunciandæ ſint? quorum modus non facile inclarescit, niſi aliquis præſtruerit cauſam iis quæ aperiuntur conuenientem. Olynthum & Thebas oppida duo clara,Philippus & Alexander diripientes, ſolo æquarunt. quod malum quum præter ſpem acciderit, magnum de imperio multis etiam Græcis terrorem incuſſit, multisque oratoribus dicendi materiam ſuppeditauit, vt calamitates propriè oſtenderent. Alij ergo vt videbantur ſuper hac re allegoricè ac variis dialectis abundè dixerunt, alijverò vehementius conſueto more,propriéque loqui rebus arduis non ſubterfugiebant. Vtriuſque tibi generis exempla proferam, vt formas è comparatione cognoſcens,vtri melius aut deterius dicant, tuo iudicio colligas.

Hegeſias. Hegeſias quidem euerſionem vrbium ſæpe cõmemorans exilis eſt, nolens enim tempora ſingulatim recenſere, ſtudens verò neceſſariò in acerbis leporem nimium adhibere,ſui argumenti ſcopum aliquantùm aſſequitur, ſed non pro rei dignitate, quemadmodum in ſuis orationibus conuincitur. quale illud: *Vrbe relicta nomen acquiſiuimus.* Specta igitur hoc: affectionem nequaquam mouet, ſed ſignificationem tacitam infert, & in dicta inquirere cogit. Vbi enim ambiguitatẽ ſententiæ videt, ibi de ſermonis grauitate remiſit. Quare? quia dictum clarè perſpiciendo, animi conſenſum deprehendere licet. Poſtpoſita verò perſpicuitate, neque vis aut ſplendor verbis ſubeſſe poteſt. Hinc de Thebanis ad eundem modum loquitur: *Maximè enim locum clamantem, mutum calamitas reddidit.* Rurſum de Olynthiis: *Veni ex vrbe Myriandro, reuerſus non amplius vidi:* quæris quidnam? Ipſum enim dictum emphaſin requirens, in errorem noſtrum iudicium duxit. Decet enim miſerantem ab aſteiſmo abſtinere, rem deſignare quæ affectioni propria eſt, ſi dictione ornaturus ſit, ſed calamitatis cauſæ ſeruiturus. Sed ad alia procedendum.

O Alexander, Epaminondam exiſtima conſpectis vrbis reliquiis,præſentem non comprecari. Accuſatio quidem iuuenilis,& dura translatio & triſtis actionis aſpectus dici non poteſt. ALIVD: *Regia inſania vrbe euerſa, miſerandum magis quàm tragœdia* 725
ſpectaculum dedit: ad quoduis potius, quàm rhetotis munus aptum videtur, nihil valde ad rem pertinens attingit. Difficile enim puto difficilimis rebus ridiculum accommodare ſermonem. ALIVD: *Quid attinet commemorare Olynthios & Thebanos, quæ per ſingulas vrbes morientes perpeßi ſunt?* ALIVD,ſimile adulationis non pulchræ,& ſimplicitatem habens: *Simile quid Alexander feciſti,Thebas cùm diruiſſes, ac ſi Iupiter ex aliqua cœli parte Lunam ſuſtuliſſet. Relinquo enim Athenis Solem: Duæ enim hæ ciuitates Græciæ ſunt ocelli,& duo de altera certabant. Alter enim euulſus oculus eſt, Thebæ.* Mihi quidem iocari ſophiſta hiſce videtur, non deplorare vrbis fortunam, & videre, quomodo breuiſſimè ſermonem abſcindat: & quomodo ſub aſpectum calamitatem ducat perſpicuitate ſermonis. ALIVD quid ſimile: *Vrbes vicinæ deflebant vrbem, quæ prior fuiſſet, videntes iam non eſſe.* Si quis igitur Thebanis aut Olynthiis ſub ipſam euerſionem huiuſmodi periodos collectas recitaſſet, viderentur mihi ſcriptorem deriſuri, & quodammodo miſeriorem ipſis exiſtimaturæ fuiſſe. ALIVD genus attingemus, rati ipſum ſophiſtam: *Graue, regionem ſterilem eſſe, quæ ſatos homines genuit.* Sed non ſic Demoſthenes, cuius ille ſententiam deteriorem reddit. Scribit enim, Atticam oulum fieri paſcuam, eſſe graue, quæ prima ante alias ſatiuum producit fructum. Ille verò dum dixit, graue eſſe, terram infœcundam eſſe, quæ ſatos homines produxerit, è verbis pugnantia ſumit, non ex re. Hinc & frigiditatem ſummam oſtendit. Quemadmodum
Ermeſias Naxius. Ermeſianax qui ſic Athenas laudauit: Ex Iouis enim capite prognata, meritò tale habet caput felicitatis; & quis poſſit Cyri donationem ἄχνεον (nomini eius non reſpondentem) facere? Et ſimile hoc: *Hæc via inuia eſt, via adiacente?* Talia omnia (inquit Agatharchides) ſunt ab vſu remota. Sed ſi ad commiſerationem mouendam dicta, non procul à decoro abſunt. Sin de omni Idea accipit, iudicium non rectè tulit, niſi quod

præter

præter dicta id genus alia plurima congerit. Similiter criminatur & hæc, veluti: *Thebani in bello Macedonico pluſquam mille ſtrauerunt:* pulchra ſanè demonſtratio: tot homines præter rationem occiſi ſunt. & iterum: *Vrbe deleta, viri quidem filiorum calamitates ſpectabant: mulieres autem in Macedoniam translatæ ſunt, vrbem aliquo modo ſepelientes.* Aliud ſimile: *Turma Macedonum verò irruens armis intra muros, vrbem vaſtauit, ibi quidem vrbis ſepulchrum, hìc verò mors.* Ceterùm oportet funeris elationem ponentes, epigrammate vti. & integra res eſt, niſi quod huius feſtiuitatis, ne dicens inſaniæ acerbior videar, enarrauimus, inquiunt, plurima. Introducit verò cum
726 perſpicuitate & ornatu qui debetur orationi, ſimilia eloquentes. Stratoclem quidem ſic: *Aratur iam & ſeritur Thebanorum ciuitas, qui nobiſcum contra Philippum arma ſumpſerunt: ſimul* (inquit) *caſum vrbis euidenter expoſuit, & infelicium amicitiæ recordatus eſt. Durum enim beneuolentiæ appoſitum, maiorem ſolet commiſerationem mouere.* Poſt Stratoclem ſimiliter Æſchinem inducit dicentem: *Vrbs contermina è media Græcia deleta eſt,* inquit, celeritatem excidij metaphorâ ſignificans. Periculum verò inferens ex hoc, quòd oſtendit pati eum qui finitimus eſt. Sed & Demoſthenes, inquit, transferens ſermonem ſuum, in Alexandrum ſic oſtendit: *Vrbem funditus euertit, vt ne cinerem quidem domuum reliquerit. Liberos verò & vxores Ducum Græciæ per tabernacula Barbarorum diſtribuit.* Acriter & clarè & breuiter de ſingulis ſpeciebus vſus exceſſu, non oblitus fuit tamen rem docentis enargiæ. Rurſum de Olynthiis idem orator, *Olynthum & Methonem & Apolloniam, & duas & triginta vrbes Thraciæ, quas omnes ita crudeliter euertit, acſi nunquam conditæ fuiſſent, facile eſſe aduenientes dicere.* Oſtendens enim vrbium multitudinem, virorum calamitatem comprehendit, vt plurima commiſeratio poſito inopinato, magis auditorum affectionem moueat. Hæc & id genus alia aliorum etiam ſcriptorum dicens, recipit quidem: Hegeſiam verò, & ab ipſo profecta reiicit.

CAPVT NONVM.

De præfecturis Ægypti, à Memphi ad Thebaidem uſque.

A Memphitarum vrbe in Thebaidem quinq; gentium præfecturæ (Nomos appellant) interiacent, quarum populoſus eſt ordo. I. Eſt Heracleopolitarum. II. Lycopolitarum. III. Oxyrinchitarum. IV. Hermopolitarum. V. Alij Phylacam (cuſtodiam,) alij Schediam (ratem,) nominant. In hac rerum quæ ex ſuperioribus terris importantur, exigunt & deponunt vectigal. Ei qui dicta hæc loca ſuperat, principium Thebaidos eſt vrbs Lycum, id eſt, luporum. Inde alia vrbs Veneris. Et præter has Panon. Exin Thœnis. Et poſt hanc Bopos: ſub qua vrbs Iouis, cognomento parua. A Thentyritarum, quam vocant, præfectura, Apollinis nomine vrbs eſt, ſupra quam Coptus & porrò Elephantina. Tandem occurrit Æthiopum terra, & Cortia prima. Loca igitur à Memphi ad Æthiopiam præcipua hîc ſunt enumerata.

CAPVT DECIMVM.

Nilus. De marmoreis auri metallis.

PROPE rubrum mare, quamuis diuerticula multa & anfractus faciat Nilus, inſigniter tamen illuc deflectit, & ad dexterùm riparum tractum magnam illam declinationem efficit, prolixuſque è pelago in continentem ſinus protenditur, ita vt quæ in medio eſt aquarum, ſalſæ & potabilis, diameter, inſtar limi copioſi in arctum cogatur. Ad mare igitur hoc, in propinquo ſunt loca, vbi metalla (quæ * genuina vocitant) affatim proueniunt, colore quidem ſupra modum nigro, ſed quæ tale intra ſe marmor producunt, vt nihil ſit quod cum eo certet, dum candor nullam admittit comparationem.
727

* *al.* Aurea.

CAPVT XI.

De pauperũ afflictione in ergaſtulis auriſodinarũ, deq; modo aurũ cõficiendi.

EXTREMOS illic & abiectæ ſortis homines in aurifodinarum ſeruitutem acerbiſſimam tyrannis abducit: quorum alij cum vxoribus & liberis, alij etiam abſque illis, ærumnas tolerant: quas cùm tragicè exaggerauit auctor, quòd ad ſummam calamitatem nihil reliqui ſibi faciant, * modum exponit quo aurum illud elaborent. Montium illorum, vbi aurum reperitur, quæ prærupta ſunt & aſperam omnino naturam habent,

* *locum.*

AGATHAR-chides.

lignis incendunt: cumq; igni laxos & molles fecerunt, experimentum illis demum admouent. Tum quæ in petra emollita sunt ferro latomico in frusta scindunt. Præstq; aliis artifex, qui lapidem diuidit. Qui postquam vias metalli indagatoribus ostendit, totum opus miserorum necessitati dispertit. Ad hunc modum robore & ætate integri, malleis ex ferro inciſoriis locum marmore grauidum perfringunt, ictusque non arte sed viribus administratur,& plures per rupem cuniculos agunt, nõ quidem rectos: nam quandoque sursum,quandoque deorsum, nunc ad latus sinistrum,nunc in obliquum & transuersum,perinde vt arborum radices,lapis auro prægnans deuergit. Illi igitur lychnis ad frontes alligatis lapidem cædunt,candore eius,vt vena,deducti. Et vbi variis modis posita illis corpora efformarunt,in terram fragmenta deiiciunt, non pro sui roboris habitu, sed ad oculum præfecti, qui verbera ab increpatione non seiungit. Pueri autem impuberes, in cuniculos ab illis effossos irreptantes, etiam lapillos, de proiectis multo collectos labore, intra ostium deportant. Ab his porrò senes, & hominum inualidorum turba, lapidem transferunt, & translatum inspectoribus (qui Epoptei vocantur) exhibent. Nam qui sunt intra x x x annos & robore spectabiles, mortariis è saxo acceptis, pistillo enixè subiguut & pinsunt, vt maximum inde frustulum non excedat eruum. Tum eadem hora admetiuntur aliis. Labor hic est fœminarum, quæ vnà 728
cum maritis aut parentibus in ergastula sunt abductæ. Plures enim ordine molæ agitantur, quibus pistum illum lapidem subiiciunt, & ternæ vtrinq; ad vnum contusionis ictum adstantes,tam fœdo succinctu, vt sola corporis pudenda contegant, molendo incumbunt,& eò vsque molunt,dum tradita ipsis mensura similaginis ad modum redacta fuerit. His igitur vniuersis, qui eam fortunæ sortem tolerant, mors vita est optabilior. A fœmineo sexu puluerem ita subactum excipiunt alij, quos Selangeos nominant. Artifices sunt illi, quorum in facultate est hoc regiæ vtilitatis opus ad finem perducere. Operatio ita se habet. Marmor ita commolitum in tabula effundunt, lata quidem & ad rectam sectionem polita, quæ tamen non recto incumbit loco, sed exiguam declinationem habet. In hac puluerem, affusa aqua, manibus terunt initio leuiter, deinde pressius. Vnde opinor, terrestria eliquantur & ad tabulati nutum defluunt. Id autem quod validum est & aliquid pollet, in ligno subsistit immobile. Cum igitur crebrò aquis materiam eluit Selangeus, spongiis mollibus & densis marmor leuiter attrectat, & aliquando premens, quod leue est & laxum, fungositati implicatum, è cauerna extrahit & abiicit,quod verò graue est & splendet, in tabula secretum relinquit, quia propter grauitatẽ natura haud facile mobilis ei subest. Hoc igitur modo Selangeus postquam auri ramenta expurgauit, coctoribus transmittit: qui simul ac coactum illud ad mensuram & libram acceperunt, in vas immittunt fictile, & ad multitudinis proportionem bolum plumbi & salis grumos, pauxillumque stanni & furfurem hordeaceum admiscent. Hinc impositio quod bene tegat operculo, & vndique circumlito, in fornace coquunt,dies v & totidem noctes sine intermissione. Sequenti deinceps die,iusta materiæ vstulatæ refrigeratione adhibita, in vasculum aliud extrahunt, nihilque rerum simul iniectarum inueniunt, præter eandem auri massam iam conflatam, quæ à scobe pristina non multum deficit. Hæc itaque ad fodinas illas corporum multorum perditio,ad eum,quem dixi,finem,exitum sortitur,ipsa prope natura demonstrante, & generationem auri laboriosam,& custodiam lubricam, & sedulitatem maximam esse, vsumque in medio voluptatis & ægritudinis consistere. Elaboratio autem huius generis quodammodo antiquissima est. Nam à primis loci regibus inuenta est ea metalli natura. Desitque in actu esse tum, quando Æthiopum olim agmen Ægyptum in- 729
cursauit, & multis annis vrbes custoditas præsidiis suis tenuit, à quibus etiam Memnonia esse perfecta memorant, tum quando Medi & Persæ rerum potiebantur. Et reperiuntur etiam tempestate nostra in aurifodinis illorum manu factis, mallei inciſorij ex ære (quia temporibus illis ferri vsus admodum exiguus erat) & ossa hominum incredibili multitudine: propterea quæ non pauci in cuniculis illis laxis & crustaceis (vt fieri probabile est) opprimebantur. Tanta fodinarum magnitudo est, & obliqua profunditate ad mare ipsum pertingunt.

***

CA-

CAPVT XII.

AD Auſtralem Aegypti plagam IV. ſunt hominum nationes maximæ. Prima fluuijs adiuncta, quæ ſeſamum & milium ſerit. II. Quę paludes accolit, calamumque & ſyluulam teneriorem carpit. III. Quæ temerè huc illuc oberrat, carnibusque & lacte vitam traducit. IV. Ex littoribus maris egreſſa piſcium venationi dat operam. Hoc genus nec vrbes habet, nec regiones, nec vllum apparatus artificioſi rudimentum. Eſt inter cætera, vt quidam aſſeuerant, maximum. Nam ab Autæis, qui ad extremum ſeceſſum, vaſto incluſum mari, ad Indiam & Gedroſiam & * Germaniã & Perſas, inſulasque memoratis gentibus ſubiectas vſque habitant, Ichthyophagi (homines ex piſcibus victitantes) vbique domicilia ſua habent: qui nudo, tam fæminæ quam viri, ſunt corpore, & communem ſobolis procreationem habent. Naturali quidem voluptatis & moleſtiæ cognitione: ſed turpium & honeſtorum nec minima præditi notitia. His loca maris proxima ad vitam ſuſtentandam cuncta ſunt aliena. Conſimiliter etiam quæ magnis littoribus adiacent. Nec enim piſcis, nec alterius generis capturæ obnoxij, continens illic venationem præbet vberiorem. Habitacula autem cunctis expoſita ſunt ad crepidines, & cauitates habent profundas, conualleſq; inæquales, & anguſtiora æſtuaria, atque diuerticula obliqua, quorum ſitus cum ad vſus aptè congruat, rudes alicunde lapides ſublatos in lacunas demittunt. Quando igitur æſtus pelagi terræ ſe infert (quod bis fit vnoquoq; die, circiter horam nonam & tertiam) mare totum cooperit dorſum, vi ſecum adducens, ex gurgite ad littus, etiam piſces non paucos: qui in maritima interim ora manent, paſtus gratia circa receſſus illos & cauernas diſpaciantes. Cum vero æſtus maris retrofugit, humor equidẽ per lapides & foſſas ad humiliora & vergentia loca refluit, at piſces in cauitatibus relicti paratam ichthyophagis venationem & alimo-
730 niam ſufficiunt. Alij quidem piſces, vt dixi, facili certamine ſubiguntur. At cum ſors offert canes & Phocas maiores & ſcorpios murænasque, & id genus cuncta, conflictus fit, non ſine periculo. Quotquot vero ceperunt, in feruidas ad meridiem petras conijciunt. Nec longum in medio tempus, cum eodem ſe vniuerſi referunt, & tota agitata mole, carnoſa tum pars excidit, feruore quem diximus emollita. Spinam vero illi coaceruant: vnde & ex longinquo vaſtæ magnitudiuis tumuli conſpiciuntur. Tum carnes, in planum aliquod ſaxum collectas, ad tempus non mediocre impensè calcant, etiã paliuri admixto ſemine. Huius enim ceu glutinis admiſtione in ſolidam maſſam longè magis coaleſcunt. Videtur autem condimenti aut infarti vicem præſtare. Tandem vbi ſatis diu pedibus ſubegerunt, laterculos inde formatos ad ſolem denuò exponunt. Quibus ſiccitatem adeptis, diſcumbentes quotquot ſunt vna epulantur, non ad menſuram & pondus, ſed ad cuiusque arbitrium & voluptatem.

De victu Aethiopum infra Aegyptum. Deq; gente quæ ſolis piſcibus veſcitur: & quomodo eos capiat, inq; cibum vertat. Forte legendũ eſt Carmaniam.

CAPVT XIII.

CONTRA hyemes repentinas, quæ piſcium venationem eis intercipiunt, tale quippiam machinantur. Vagantes per totam viciniæ littoralis oram conchas (quę ibi ſunt maximæ, vt magnitudinis exceſſus his qui non viderunt fit incredibilis) colligunt: nudisque harum carnibus in illa temporis difficultate indigentiam compenſant & explent. Quinimo dum adhuc piſcium illis copia ſuppetit, conchas illas colligunt, easq; recenti alga & piſcium minorum capitibus, foſſis demerſas, nutriunt. Et poſtea egeſtate correpti, in cibum, (vt dictum eſt) eas vertunt. Quod ſi vterque illos cibus defecerit, ex vniuerſo ſpinarum aceruo recentes, & adhuc ſucci plenas ſeligunt, & articulatim inde ſublatas, partim in ſaxoſo alicubi comminuunt loco, partim dentibus conficiunt, beſtiarum quæ in latibulis verſantur morem & ingenium repræſentantes. Potu autem longè mirabiliore vtuntur. Ad IV. enim dies piſcationi, & cantilenis ſanè inconditis, & ſodalitijs, ludi & ioci gratia inſtitutis, vacant, nulla re diſtracti: propter ſummam alimenti parandi facultatem. Sed imminente iam die quinto, in regionem montibus ſubiectam, potus cauſa exeunt, ad Nomadum (paſtorum) riuos, quo peco-
731 ra ſua potum agunt. Profectio autem illa fit tempore veſpertino. Proinde cum ad aquaria Nomadum diuerterunt, lacum in orbem circumſtant. Poſtea manibus humo connixis, & flexis genubus, boum more bibunt, non vno reſpirationis impetu, ſed crebro interquieſcendo. Sic vbi ceu dolia ventres liquore impleuerunr, ad mare difficulter inde abſcedunt. Poſtridie quam deuentum eſt eo, neque de piſce, neque de re

Vt conchas venentur ichthyophagi & potum excant.

AGATHARCHIDES.

alia, quiſquam guſtat. Sed plenus ſupra modum & difficulter anhelans quisque recubat, ebrio quadamtenus, grauedine ſcilicet, aſſimilis. Inſequente demum die ad conſuetam victus rationem reditur. Hoc, velut orbis circumrotati vicibus, per totam agitant vitam, nemine ex ipſis ad occupationem aut curam negotij reſpiciente. In morbos propter victus ſimplicitatem raros incidunt: tantumque de numero annorum auferunt, quanto magis quam cæteri absque laboribus ætatem agunt. Ad hunc itaque modum, qui intra fauces & locorum anguſtias ſedes habent, Ichthyophagi vitam degunt.

CAPVT XIV.

De Ichthyophagis non ſitientib.

AT qui exteriorem ſibi oram vendicant, piſcatu huiusmodi abundant perpetuo. Humore autem prorſus non habent opus. Quando enim piſcem adhuc ſucculentum comederunt, non modo potum non requirunt, ſed nec generis huius notitiam aut cogitationem habent, animisque tranquillis ferunt quæcunque ab initio fortuna eis tradidit.

CAPVT XV.

De Apathia Ichthyophagorũ quorundam.

IN locis ante dictis verſantes, nec maximorum (vt inter nos habentur) malorum communem nobiſcum notionem & ſenſum habent. Nec enim ferrum contra ſe ſtrictum & intentatum refugiunt, nec contumelia iniuriáue iritantur, nec integri aduerſis caſibus adfectorum vicem dolent, ſed ſi tale quippiam ab alienigenis circa eos contingit, intentis quidem oculis ad factum reſpiciunt, & crebros dant nutus capitibus, at eorum quæ homo circa hominem facere ſolet, ne minimam quidem animaduerſionem produnt. Vnde mihi (inquit auctor) ne ſignum quidem notitiæ certum habere, ſed adſuefactione, & nutu, ſonisq;, ac imitatrice ſignificatione, cuncta in vita adminiſtrare videntur.

De non ſitientibus Ichthyophagis & de Phocis rarum quid.

CAPVT XVI.

Amicitia Ichthophagorũ cum Phocis.

ICHTHYOPHAGIS (quos non ſitire fama eſt) finitimi, ceu inuiolabile ſancitum eis fœdus ſit cum phocis, nec ipſi phocas lædunt, nec ab illis nocumento adficiuntur: imò etiam prædas inter ſe venatori integras, & inſidiarum immunes, vtrumque genus cuſtodit, & ita mutuam inter ſe conſuetudinem habent, vt vix homines, qui cum hominibus ita conuictum agant, inueniantur,

CAPVT XVII.

Habitacula Ichthyophagorũ & funeratio.

PARS Ichthyophagûm pro tabernaculis habent ſpecus, non conuerſos ad meridiem, 732
propter immodicum æſtum, ſed in plagam contrariam auerſos. Pars ſub coſtis piſcium, quibus algæ inſternuntur, degunt. Alij vertices oliuarum inter ſe connexos pro domicilijs vſurpant. Id autem genus oliuæ fructum edit nuci caſtaneæ perſimilem. Quarta gens Ichthyophagûm talem habitandi conſuetudinem habet. Immenſus arenæ cumulus ex omni æuo congeſtus eſt, inſtar montis. Isque totus à fluctu perpetuo alluente condenſatur, vt à mole aliqua generis & naturæ vnius, propter arenæ concretionem nihil differat. Hinc cuniculis ad longitudinem viri actis, quæ in faſtigio ſunt, indureſcere & tecti vſum præbere ſinunt, propter quam dixi connexionem: ſed in pauimento inferiori oblongos ducunt meatus vndique inter ſeſe perforatos. In his, aliquatenus ad penetralia vento expoſita luce admiſſa, quietem capiunt. Si quando autem maris inundatio oritur, prædam, quo diximus modo, ex piſcatione acquirunt. Nec vlla ſane morientes cura dignantur, cum mens illorum miſericordia (quam opinio gignit) non adficiatur. Ideo proiectos iacere ſinunt, donec reciprocatio æſtus oborta in mare illos, eſcam piſcibus, abſtulerit.

CAPVT XVIII.

Indi quidam ſponte nati, ſeu terrigenæ.

NONNVLLI [Indorum,] qui ex mari victitant, cum alijs etiam hoc multo inſolentius habent, & quod in rationis fidem non facile cadit. Nam vnde aut quomodo in

locum,

AGATHARchides.

locum, vbi nunc verſantur, peruenerint, cognitione aſſequi non licet. Siquidem ardua & prærupta eis petra ceu iugo continuo impendet, & præcipitia montium ex obliquo tranſitus adimunt, & pelagus omnem ex aduerſo continentem diſterminat, vt pedeſtri itinere omnino (quod dixi) illuc veniri non poſſit, & ratibus aut lembis, ob defectum rerum apud nos vſitatarum, æque ſit difficile. Quæ cum ita ſe habeant, reliquum eſt, vt dicatur, indigenas eſſe, qui primi ſeminis labem non acceperint, ſed perpetuo ſubſiſtant: quemadmodum phyſicorum (qui appellantur) nonnulli definierunt.

CAPVT XIX.

De Sporadibus Aethyopum inſulis.

VLTRA anguſtias illas, quæ Arabiam & oppoſitam regionem excludunt, inſulæ iacent Sporades, depreſſæ omnes, magnitudine paruæ, & numero infinitæ: quæ nullum ad vitæ commoditatem fructum proferunt, neque ſatiuum neque ſylueſtrem. Diſtant autem à continente ſuperiori LXX ſtadia circiter, conuerſæ ad pelagus quod præ-
733 ter Indiam & Gedroſiam excurrit. Hic nullus exſiſtit fluctus, ſed alia alij quaſi præſidens, tempeſtatem promontorijs excipit. Aërem autẽ videntur habere optimum. In his commorantur homines, qui proportione enumeratis reſpondent, vitamque hoc modo ſuſtentant. In circumfuſo pelago, quod aſperũ eſt & tempeſtuoſum, teſtudinum copia naſcitur. quæ latitudine & magnitudine fidem prope excedunt: pro marinis autem à nobis omnibus habentur. Hæ noctu in profundo maris paſcuntur: ſed interdiu in quietos & tranquillos inſularum receſſus exſpaciatæ dormiunt, idq; ad ſolem in ſummo apricantes faciunt: quo modo nauiculæ hominum induſtria factæ adficiuntur. Has illo temporis momento incolæ arte & ſtudio & funibus in terram eiectas capiunt, & quicquid interius eſt, ad breue tempus ſolis feruore aſſatum, comedunt, teſtas vero ad ædium conſtructionem vſurpant. Gurguſtia enim in editis locis prominentia inde coagmentant: ad nauigationis præterea vſum & aquationis transferunt. Quo fit vt res eadem, nauis, domus, vaſis & alimenti hominibus illis vſum præbeat.

De teſtudinum captura incolis vſitata.

CAPVT XX.

De aliis qui balænis veſcuntur.

NON procul ab hoc genere mortalium remoti & numero pares, hunc viuendi morem habent. De balænis in terram expulſis victum ſibi comparant: cuius ſi deſit copia (id quod non raro accidit) cartilaginem ex oſſibus & coſtarum extremitates conficiendo, egeſtatem, quamuis moleſtè & ærumnosè, tamen ita conſolantur. Tot igitur ſunt genera Ichthyophagorum, quæ accepimus: cum innumera interim cognitionem noſtram ſubterfugiant.

CAPVT XXI.

Ichthyophagorũ αὐτάρκεια.

CVM vita, qualem nos veluti magiſtram ſequimur, in ſuperfluis & neceſſarijs conſiſtat, Ichthyophagûm quas recitaui gentes, cuncta quorum vſus non eſt neceſſarius, anguſto quaſi orbe circumſcripta excludunt: intereaque nullis rebus, quæ naturæ competunt, deſtituuntur: cum diuina ad frugaliter viuendum ducantur via, non ea quæ fallaci opinionum ſpecie naturam ſeducit. Non enim circa imperij & magiſtratus affectationem contentioſa fortunæ & infelici trepidatione anguntur: nec auaritiæ ſtudio multa in alios committunt, multaque contra recipiunt de malis non neceſſarijs. Nec inimicitias ſibi conflant maiores, in ferenda inuiſa corpori noxa: nec in domeſticorum infortunijs labaſcunt, nec nauigando, & lucri gratia vitæ modum ſupra quam fas eſt extendendo, aduerſis vitæ caſibus ægritudinẽ metiuntur: ſed dum exiguis indigent, exigua etiam dolent. Quod enim ſatis eſt tenent, & quod plus eſt non inquirunt. Vnumquenque autem perturbat non id quod ignorat, ſi abſit, ſed quod libera voluntate appetit, ſi properante cupiditate ab occaſione fruendi deſtituatur. Quocirca ille cuncta habens quę velit, beatus erit, qui ad naturæ, non ad opinionis iudicium ſe accommodabit. Nec legibus ius diſceptant. Quid enim opus eſt edicto ſubſeruire eum qui ſine litera rectam habere, & factis exhibere mentem poteſt?

CAPVT XXII.

Aethiopum circa Meroen victus & calamitas.

734 POST Ichthyophagos, iuxta flumen Aſtaboran, qui per Aethiopiam & Libyam defertur

AGATHARCHIDES.

fertur longè Nilo ſubmiſſior, ideoque alueum ſuum cum maiore coniungens, ambitu ſuo Meroën inſulam effecit. Huius igitur amnis ripas vtrasque turba quædam hominũ accolit non numeroſa, tali vitæ ratione. Ex vicina palude arundinum radices effodit, pureque ablutas ſaxis in fruſtula confringit. Cum ibi læuem & viſcoſam reddidere maſſam, particulas inde non omnino manum implentes efformant, & ad ſolis æſtum aſſatas edulij loco apponunt. Cum malo conflictantur ineuitabili, vt pote leonibus in ſtagnis, qui eos inuadunt. Sub ortum etiam * canis, ingens culicum multitudo eos infeſtat, tantis viribus pollens, vt populus in aquas lacuſtres præfugiens ſe ibi occultet. Ab his leones quoque exterminantur, non tam à morſu vexati (quamuis moleſto latis,) quam quod ſtridorem vocis peregrinum perferre nequeunt. Atqui hoc miræ nouitatis gratia commemoratum eſto. Quid enim ſingularius, quam leones culicibus loco cedere, & homines ex eiusmodi periculo euadere incolumes?

* al. Canicula.

CAPVT XXIII.

De Hylophagis horumq; natura & moribus.

IAM commemoratis Hylophagorum gens non ita multum diſcrepans approximat, quæ etiam ſeminibus veſcitur. Nam fructus ex arboribus decidentes comedunt, etiã tempore æſtatis. Aliàs herbam decerpunt, quæ in vmbroſis vallibus naſcitur, duraque eſt indolis, & caulem educat aſſimilem napis, quas Buniades vocant. Hinc quicquid de materia tenerum exſiſtit & molle, fit eſculentum. Noctes quidem ſomno tribuunt: ſed locum deligunt, qui contra beluas firmus ſit & excubijs aptus. Mane quam primũ ſol emergit, cum liberis & vxoribus arbores vniuerſi conſcendunt, & enixè ſummos aſſequi ramos contendunt. Hinc decerpta virgultorum tenerrima, ſine faſtidio edunt. Eamque ex tota ſibi vita habitudinem compararunt, vt incredibilis ſit viſu illorum in arbores excurſus, & mira non tantum manuum, digitorum & pedum, ſed in vniuerſum cæterorum quoque membrorum contentio. Nam expedite de ramo in ramum tranſiliunt, & alter alteri termites, etiam in locis periculoſiſſimis, eripit: & id genus alia oſtentant, vt qui videt, ipſe quidem ſtupore percellatur, ſed inexpertis enunciare non auſit. Nec quicquam frondis eſt ſucci plenum, quod dentibus commolitum non concoquant ventriculis. Corporis ex alto delapſi non grauis eſt plaga, propter exilitatem. Nudi ſunt omnes communisque illis ſobolis & vxorum educatio, & fructus. Fit vt de locis inter ſe belligerent. Plerique præ anguſtia famis vitam cum morte commutant, quando glaucomata (ad annum id L accedit) oculos incurſant.

CAPVT XXIV.

De Venatorum gente, quæ etiam eorũ ſe ſcitur.

POST iam deſcriptos ſunt quos venatores incolæ nominant. Hi propter beluarum frequentiam (nam innumeras fert regio) in arboribus contubernia habent: ſed ex inſidijs feras capiunt, captasque ſibi alimentum faciunt. Sagittariæ etiam artis peritia valent. Si accidit vt venationis prouentu careant, pellibus ante captorum inopiam explent. Coria enim madefacta, leuibus admotis prunis, obruunt cinere. Atque ita toſta ad diuiſionem producunt. 735

CAPVT XXV.

De elephantophagis variaq; horũ venatione.

SEQVVNTVR hos, ſed per interuallum ſatis longum, & occaſui magis obiecti, qui ex elephantum venatione victum acquirunt. Nam ſunt ex his qui inſidentes arbori, beluarum tranſitus ſpeculantur: factoq; perniciter deſcenſu, manibus complexi caudã, & pedibus in femen ſiniſtrum connixi, bipennis, aptæ ad hoc & paratæ, crebris ictibus poplitis dextri neruos ſuccidunt: tamque validè hâc vulnera inferunt, illâc caudam tenent, quam ſi de vita certamen ſit inſtitutum. Aut enim inrerimendum eſt, aut oppetendum. Siquidem alium temporis hic articulus exitum non patefacit. Prolapſa igitur excontinente percuſſu & ſanguinis profluuio beſtia, illico venationis comites ſunt præſto, dumque adhuc viuit, carnes ex poſterioribus reſecant: & hilarem ad modum inde conuiuantur. Atque fera ita domita longum & atrocem interitum ſuſtinet. Sic ergo ſe habent inter pericula extrema elephantum venatores. Sunt alij qui diuerſam eos capiendi rationem ineunt. Viri enim terni, vno inſtructi arcu, & ſagittis pluribus, anguium felle tinctis, ad exitus belluarum in ſaltu conſiſtunt. Si qua igitur accedit, vnus arcum pedi admotum tenet, duo reliqui ſumma vi tracto neruo telum emittunt, ad latus

medium

AGATHARchides.

medium vnicè directum, vt ad interiora complexus penetret, & deuexas illas ſecet ac vulneret partes. Hinc tantum feræ monſtrum dolore conuulſum & agitatum, elangueſcit & procumbit. Tertium quoque Elephantophagûm genus eſt, qui hunc venationis modum ſeruant. Quando elephantes ad ſatietatem paſti, cubitū ſe recipiunt, nō humi procumbentes dormiunt, ſed craſſiſs. & maximis arboribus ſe acclinant, vt pedes, ſtipiti proximi, terræ leuiter innitantur, & latus quod totum corpus excipit, à ligno ſu-
736 ſtentetur, itaq; non ſincerum hunc ſed adulterinum dixeris cubandi modum: propterea quod ſomno profundiori adiuncta ſit vehemens ſolicitudo & metus exitij, quod prolapſum illico excipit, propter naturalem erigendi ſeſe impotentiam. Ergo qui vitæ ex horum venatu alimenta quærunt, in nemoribus circumuagando, vbicunque beſtiæ obſeruarunt cubile, auerſam arboris partem ſerra incidunt, dum nec tota inclinet, nec valida nimis & firma maneat, ſed ad exiguum tantummodo impulſum reſtet. Belua igitur è paſcuis reuerſa cum ad aſſuefactam cubandi ſtationem ſe applicat, ſtipite confeſtim diffracto euertitur, ad paratam venantibus cœnam expoſita. Poſteriores enim mox carnes reſcindunt, & vita cum ſanguine exhauſta, cætera defuncti membra, ad ſuum quiſque vſum, diſtributa auferunt. Hos venatores Ptolemæus rex Aegypti edicto ab elephantum cæde abſtinere iuſſit, vt viuos ſibi haberet, multaque & admiratione digna eis promiſit. Non modo tamen non perſuaſit, verumetiam cum toto Aegypti regno ſe præſentem hunc victum non permutaturos eſſe, ab illis reſponſum accepit.

CAPVT XXVI.

De Aethiopum Struthiophagis & Simis. ροπάλοις.

DE venatoribus his, quos Nomades impuros nominare ſolent, pars quædam ad occidentem, ab Aethiopibus auulſa, degit, & Simi vocantur: pars quædam Auſtro obiacet, gens non ita magna, hi Struthiophagi nuncupantur. Nam Struthiones artificio & dolo clauiſque ſubigunt, vnde viuant. Carnes enim, cibos, pelleſque, indumenta & lectiſternia ſufficiunt. Infenſi ſunt his Simi, bellaque inferunt. Orygum cornibus vtuntur hi pro telis. Grandia enim ſunt & ad incidendum peracuta. Regio illa in magna copia animal hoc nutrit.

CAPVT XXVII.

De Acridophagis, eorumq; præmaturo & miſero interitu.

EXIGVO inde interuallo diſiuncti ſunt Acridophagi, gens cæteris breuior. Tenui enim & macilento ſunt corporis habitu, & extra modum nigri. Appetente æquinoctio verno, inenarrabile locuſtarum prægrandium agmen, ex terris nondum peruestigatis vna cum ventis aduolat, & vi quidem volatus ab auibus parum variant, ſed corpore permultum. Ex hoc inſecti genere quouis tempore aluntur, cum alijs modis, tum etiam in ſalitura præparato. Venantur eas, fumo ex aëre ad terram degrauatas. Agiles eſſe perhibentur, & pedibus celeriores. Verum vltra XL annos non viuunt. Etenim ſimul ac ſenium imminet, in corporibus ipſorum volatile pediculorum genus innaſci-
737 tur. Ricinis hi non diſſimiles, ſed paulo minores ſunt muſcis, quæ in canibus apparent. Incipiunt à præcordijs & aluo, & omnem protinus ſuperficiem corporis cum tota facie depaſcuntur. Illi igitur primò affecti ſunt, vt quos ſcabies pruritu ſuo laceſſit. Verum temporis ſucceſſu aliquo, non absque moleſtia ſeipſos lacerant. Tandem morbo hoc ad maturitatem extracto, præter puſtularum eruptionem, & tenuis ſaniei effluxum, intolerabiles ſuſtinere acerbitates miſeros contingit. Talem itaque interitum (ſiue corporis ſucci, ſiue alimentum, aut etiam aër, vitio & corruptioni huic cauſam præbeat) Acridophagi ſortiuntur.

CAPVT XXIIX.

De regione deſerta propter ſerpentes & phalangia.

CONTERMINA illis eſt regio quædam ſpatioſa, quæ mira quidem paſcuorum varietate abundat, ſed deſerta eſt omnino, nullisque eo incolis patet acceſſus, non quod ab initio defuit ei genus mortalium, ſed quod incredibilis ibi frequentia eſt ſcorpionum & phalangiorum, quadrimaxillas nonnulli vocant hos vermes, eosque ex imbrium vi & copia redundaſſe narrant. Cumque incolæ peſti huic reſiſtere non valerent, fugaque elapſi, exſilij ſalutem patriæ anteferrent, factum eſſe vt deſerta ab hominibus terra ex eo tempore relinqueretur. Sic etiam muriū copia, vt in Italia, & paſſeres ſemi-

AGATHARCHIDES. *Vid. Plin.*

na deuorantes, vt in Media, & ranæ, quod Autariatis vsu venit, & leonum increbrescens multitudo, vt in Africa, in causa fuere vt ciuitates alio commigrarent. Multæque aliæ calamitates insperatæ terras, quas corriperent, habitatoribus viduarunt.

CAPVT XXIX.

De Cynamolgis.

POSTREMO meridiem versus habitant, quos Græci Cynamolgos, finitimi, agrestes & feros (vt quis ita interpretetur) barbaros appellant. Hi comas promissas, & barbas gestant immodicas, canesque multos alunt & magnos, Hyrcanorum more, quorum opera, euagantes in prouinciam ipsorum ex India boues, venantur. Innumera enim inde armenta, à solstitio hyberno ad mediam vsque hyemem, videre est. Ad hæc fœmellas canum mulgent, & de lacte nutriuntur. Nihilo tamen minus ex aliarum quoque ferarum captura viuunt. Atque ita postrema ad meridiem descripta habentur.

CAPVT XXX.

De Troglodyt. victu, circumcisione, ritu funerandi, pacificatione, somno, morte violenta.

TROGLODYTARVM porro conditio hæc est. Qua gens hæc imperij forma continetur, tyrannis est. Vxores, vt & liberi, sunt communes. Cum tyranni duntaxat coniuge rem habere, vetitum. Hoc tamen ausо, deponendæ ouis mulcta irrogatur. 73·
Mos vitæ talis. Quando hyems est, (id quod sub Etesiarum tempus natura comparatum est) Deo regionem ipsorum largis inundante aquis, è sanguine & lacte pabulum vitę capiunt, quæ in vnam mixta versataque colluuiem, in ollis ad ignem leuiter calefaciunt. At si æstas instat, in vdis versantur locis de pabulo inter se depugnantes, & tum pecorum annosiora & morbida absumunt, laniorum (qui immundi ipsis nominantur) opera mactata. Neminem ex mortalibus parentum nomine dignantur, præterquam taurum & vaccam. Illum enim patrem: hanc matrem vocitant. Eodem honore arietem & hircum, ouemque & capellam adficiunt. Hoc ideo obseruant, quod alimentum non à parentibus, sed ab illis, quotidianum accipiunt. Potu vtitur vulgi pars maxima paliuri herba macerato. Tyranni de confecto è flore quodam bibunt, qui mustum refert improbum. Nudi corpus reliquum, nates dumtaxat pellibus succingunt. Membra corporis genitalia cęteris quidem Troglodytis præcidere more est receptum, vt cuncti solent Aegyptij: At quos mutilos Græci nominant, totam illam partem, quam reliqui circumcidunt, nouacula infantibus amputare religione & more sancitum habent. Vnde cognomentum illud sibiipsi consciuerunt. Hinc digressione facta auctor monet, se, quamuis Atticè loquatur, * *Camara* tamen (*vrbis in Creta*) dialecto familiariter vti. Inde ad institutum reuersus, quæ circa defunctos agant Troglodytæ, edisserit. Laqueis ex paliuro contextis colla mortuorum cruribus alligant. Tum colli aut tumulo alicui impositos, manuarijs lapidibus obruunt, non absque salso ioco & derisu, donec de forma eis nihil amplius videatur. Capreæ dehinc cornu in cippum fixo, sine perturbatione omnino hilares abscedunt. Sic funerationis vsum sapienter inuertunt, siquidem ob res mœrore vacuas mœrore se non adfligere prudentiæ est. De pascuis subito repullascentibus inimicitias & pugnas atque bella quando excitant, (nam alia de re inter se non dimicant) matronæ ætate prouectiores, in medium prosilientes, certamen dirimunt, & verbis ad lenitatem compositis irritatos animos reprimunt. Somnum non pro aliorum hominum more capiunt, sed pecorum greges perpetuo secum circumducunt. Quotquot ex his sunt mares, horum de cornubus tintinabula suspendunt, vt sonitus horum fures abarceat fugetque. Iam si nox ingruit, in caulas prædam cogunt, & storeas è palmis desuper injciunt. Huc fœminæ cum infantibus se recipiunt. Viri autem igni- 739
bus circumcirca accensis, patrias & gentiles quasdam fabulas decantando, somnum à se repellunt. Sic in multis adsuefactio naturam perneceſſaria quædam vincit. Si qui ingraueſcente senio (quod omnibus ex æquo debetur) greges assequi non possint, hos cauda bouis collo iniecta, nodoque in vertice arctè constricto, è vita exoluunt. Quòd si quis eorum exitum è vita longius extendat, quicunque velit repentè adsistens, quasi beneuolentia inductus cunctationem illam summoueat, dum admonet simul & culpat tergiuersationem, eadem via hominem exanimat. Nec senio tantùm exhaustos ita è viuis subducunt, verùm etiam quos pertinax morbus, aut membri alicuius vitium ad comitandum armenta inutiles reddit.

* *al* κομᾶσαι *voce* Κρῆτι.

CA-

CAPVT XXXI.

CVM totus habitabilis orbis quatuor in circuitu plagis ſit definitus, ortu inquam & occaſu, ſeptemque trione & meridie: quæ veſperam reſpiciunt, Lycus & Timæus exegerunt, quæ ad ortum ſunt, Hecatæus & Baſilis: ſeptentrionibus autem ſubiecta, Diophantus & Demetrius: at quæ meridiei ſunt obuerſa, nos (ait auctor) quamuis moleſta ſit veritas, perſecuti ſumus. *De ſcriptoribus rerum in quatuor mundi plagis*

CAPVT XXXII.

CÆTERVM diuerſiſſimæ hominum viuendi rationes non ita longis diuiduntur locorum interuallis. Nam ex palude Mæotica multi, onerarijs vecti nauigijs, decima luce in Rhodiorum portus intrant. Inde eadem nauigationis commoditate ad diem quartum Alexandriæ appellunt. Ab hac aduerſus amnis decurſum ſubuecti, intra dies alios decem, non difficili negotio, Aethiopiam contingere poſſunt. A ſummo igitur frigore ad extremum æſtus vigorem, continuum iter facientibus, intercedunt nō plures xxv. dies. Tam exigua vero quamuis ſit locorum diſtantia, tanta inter ſe homines tamē vitæ, morumque & aëris diſcrimina habent, vt maiora eſſe non poſſint, adeo vt alteri non credant, quæ apud alteros more & vſu ſunt trita, notaq; paſſim, nec omnino ſufferre valeant, ſine quibus alij vitam quoque acerbam ſibi putent. Sic magno ſui amore percellit omnis adſuetudo, & circumfuſi aëris locique difficultatem tempus, primam vitę ætatem ſuſcipiens, vincit. *Quod non tanta locorum ſit diſtantia, quanta morum.*

CAPVT XXXIII.

ARABIAE leones ſunt minus hirſuti & feroces, ſed colore aſſimiles ijs quos fert Babylonia. Pilis vero vſque adeo rutilis, vt ceruicum iubæ auri inſtar refulgeant. *De Arabiæ leonibus fulgidiſſ.*

CAPVT XXXIV.

740 ATeorum qui Myrmecoleones appellantur, plerique ſpecie à cæteris nihil differunt. Genitalia tamen his ſunt auerſa, contra quam alijs. *De Myrmecoleonibus.*

CAPVT XXXV.

PARDALES hîc non ſunt quales in Cariæ & Lyciæ tractibus, ſed corpore prolixo. Et vulnerum laborumque moleſtias perferre norunt multo conſtantius, viribusque tanto præſtant alijs, quanto cicuribus agreſtes & indomitæ. *De Pardalibus fortiſſ.*

CAPVT XXXVI.

RHINOCEROS vaſtitate quidem non minor, ſed altitudine inferior eſt elephanto, buxique refert colorem, pellis etiam contactu tenuior. Is repandum in naribus fert cornu, ad ferri vim & rigorem proximè accedens. Quo, cætero quidem tempore, ad quamcumque approximet cautem, limato, præcordia verberat impetens, ſed in dimicatione cum elephanto (cum hoc enim de paſcuis æternas habet conflictationes) ventrem ſubit, & perrupto carnium ambitu exſanguem facit. Plurimique elephantum ita exanimati cernuntur. At ſi aluum contingendi copia non datur, contra ipſe à proboſcide & dentibus ictus varijs modis, amittit vires & deficit, quia robore & vi ab illo permultum differt. *De Rhinocerotis & elephanti pugna.*

CAPVT XXXVII.

APVD Troglodytas beſtia eſt, quæ camelopardalis Græcis dicitur. Nam vt nomen, ita & natura quodāmodo compoſita eſt. Varietatem enim à pardale habet, magnitudinem à camelo. Monſtroſa ei craſſities, collumque adeo prælongum, vt à ſummis arboribus pabulum carpat. *De Camelo Pardali prægrandi belua.*

CAPVT XXXIIX.

SPHINGES, & Cynocephali, & Cepi, Alexandriam ex Troglodytarum ſolo, & cætera Aethiopia, transmittuntur. Sunt autē Sphinges ijs quæ à pictoribus adumbrantur conſimiles, niſi quod totæ hirſutæ, lenes & placidos animos habent. Plurimum eis verſutiæ ineſt, ideoque ad aliquam, doctrinæ compendio, ſcientiam perducuntur. conſinnitatem in omnibus quam ſeruant, non abs re quis admiretur. *De Sphinge & Cynocephalo & Cepo.*

In Cynocephalo hominis corpus, ſpecie turpis, adumbratur. Canina ei facies, vocem

AGATHARCHIDES.

ſtridori muris non diſſimilem exprimit. Sed immodicè ferum eſt animal, nec vllo modo cicuratur: vultumque à ſupercilijs & oculis auſterum prodit. Ita mas comparatus eſt. Fœmineo generi hoc eſt proprium, vt vterum extra corpus geſtet, eoque habitu totam exigat vitam.

Cepus facie leonem, corpore Pantheram, & magnitudine Dorcadem (*capream* 741
ſeu damam) imitatur. Prout varius eſt, ita & nomen (*Cepus enim, hortus eſt Græcis*) ſibi inditum habet.

CAPVT XXXIX.

De Tauro carnivoro.

OMNIVM quæ adhuc commemoraui immaniſſimum & maximè indomitum eſt Taurorum genus, quod carnes vorat, magnitudine craſſius domeſticis, & pernicitate antecellens, inſigniter rufum. Os ei ad aures vſque diductum. Viſus glauco colore magis rutilat quam leoni. Cornua aliàs non ſecus atque aures mouet, ſed in pugna, vt firmo tenore conſiſtant, facit. Ordo pilorum inuerſus contra quam alijs animantibus. Beſtias etiam validiſſimas aggreditur, & cæteras omnes venatur, maximeque greges incolarum infeſtos reddit maleficio. Solum eſt lancea & arcu inuulnerabile. Quod in cauſa eſt, vt nemo id ſubigere (quamuis multi id tentarint) valuerit. In foſſam tamen, aut ſimilem ei dolum, ſi quando incidit, præ animi ferocia cito ſuffocatur. Ideo rectè putatur, eriam à Troglodytis, fortitudine leonis, & velocitate equi, & robore tauri præditũ, ferroque cedere neſcium.

CAPVT XL.

De Crocotta vocem humanam imitante.

QVI Crocottas apud Aethiopes vocatur, inde nomen habet, quod ex lupo & cane natura eius conſtat, ſed vtroq; multo ſæuior eſt, & tum facie tum ſummis pedibus longè grauior, & ventre & dentibus antepollet omnes. Etenim quodlibet genus oſſis frangit haud difficulter, & dilacerata protinus conſumit. Nec facile dictu quam leuiter conficiat ventre & digerat. Hoc quoque vocem effingere humanã qui perhibent, nobis fidem non faciunt. Inſuper & hoc addunt, quod nominatim homines noctu euocet. hoſque velut ad vocem humanam egreſſos, concitato irruens impetu, deuoret.

CAPVT XLI.

De ſerpentibus, & quomodo cicurentur.

SERPENTES etiam magnitudine ſtupendos, & genere mirum in modum varios, illis in locis eſſe narratur, qui omnes vitæ nutrimenta ex venatu capiant. Enimuero maximus illorum, qui noſtris exhibitus eſt oculis, xxx cubitorum videbatur. Omnis ſerpens, etiam vaſtiſſimus, manſuefactioni ſe accommodum præbet, ſi inopia nutrimenti premitur & maceratur. Nam vidiſſe ſe auctor teſtatur, qui cibi inopia, ſemper tamen oculis obiecti, cum in caniſtro victimas ad deſiderium eius vndique circumponerent, ſimul & animi virulentiam ſubmitteret, & vehementiorem eſcæ appetitum conciperet, tandemque beluam quantumuis ferocem & ſæuam, tam cicurem & placidam eſſe factam, vt nec mitius inter alia cuncta, nec terribilius quicquam eſſe iudicetur. Conſentaneum hoc eſt, arbitror, beſtijs contingere manſuefactis. Nam quod contra 742
tendit malè tractatur, quod vero cedit, nutritur. Quæuis etiam beſtia ſapere diſcit, non ratione melioris electionem docta, ſed implicata eſt per vices affectioni memoria.

De calidis aquis ſponte naſcentibus.

CAPVT XLII.

Locorum inſignium notatio, trãſcurſus in Aethiopiam, vbi de inſ. ſerpentina. Topatzio, & interitu nautarũ circa Syrtes.

CVM multa ſint admirationis plena, & à vulgari conſuetudine procul ſeiuncta, ad ipſa quæ commemoratione digna habentur loca (inquit) me conferam. Primo igitur, ſi quis ab Arſinoë continentem prætercurrit dextram, Thermæ, pluribus ceu fiſtulis, ex ſublimi petra in mare percolantur, quæ anguſtos habent meatus, non dulcis aquæ, ſed amaræ ſalſilaginis, & fontis talem ſortiti naturam. Poſtea à lacu obuius eſt Nilus, dum riuus eius per laxa & ſpongioſa quædam in locum maximè humilem & concauum transcurrit. Iuxta lacum in campo latis ſpatioſo mons aſſurgere videtur, rubricæ metallo fœcundus, qui, vt nihil aliud exhibeat ſingulare, eiusmodi tamen colorem à ſummo vertice oſtendit, vt oculi intentè ad tempus contuentium lædantur.

Hinc

Agatharchides.

Hinc portus excipit magnus, cui primò Muris, deinde Veneris cognomentum fuit attributum. Vbi tres etiam insulæ extant, quarum duæ oliuas habent crebras & densas: vna minus quidem syluosa est, sed auium, quas Meleagrides vocant, copiam nutrit. His propinquus est sinus, quem impurum nominant. Quem vbi præternauigaris, insula exporrigitur, in pelago sita, longitudine stadiorum x x c circiter, nomine Serpentinæ, ὀφιώδη. Nam omnis generis serpentibus quondam referta erat, sed ætate nostra libera est. In hac lapillus nascitur, Topazij nomine celebris. Pellucidus est & vitro similis, iucundumque in auro contuitum sui præbet. Hoc insulæ habitatores, qui etiam regio lapidem edicto custodiunt & colligunt, isto modo potiuntur. Noctu per vices circumuagantur, ligonibus variæ magnitudinis instructi. Nam intra petras lapis, quia interdiu à luce superatur, propter æstum non fit manifestus, sed ingruente noctis vmbra, vbicunque loci nascitur, ab omni parte resplendet. Quo obseruato, custos signi causa id quod splendet tanto circundat vase, quantam visæ imaginis magnitudinem esse arbitratur. Per diurnam postea lucem accedens, cùm æqualem priori designationi partem saxi excîdit, magistris læuigandi peritis segmentum tradit. Post hæc mare adeò humile est & exiguæ profunditatis, vt nec binas orgyias mensura superet, circumquaque etiam viride, non aquarum natura, sed à musco & alga, colorem suum transmittente. Vnde & canum marinorum innumerabilis illic est multitudo. Quam ob causam naui longa, & his quæ remigio promouentur, iter illac percómodum est & aptum, tempestates enim ignorat, nec fluctus è longinquo aduoluitur, & incredibilem piscium sufficit prædam. Circa hæc loca, nauibus quæ elephantos vehunt accidens infortunium, ad magnam spectantes misericordiam erga adflictos prouocat. Nauigia enim fluctus repente scopulo illidit, aut in angustias arenarum, veluti carceres, compingit, omnemque salutis viam nautis præcludit. Ideò prolixus initio conquestus eò delatos occupat, melioris tamen fortunæ spe non abiecta. Iam enim nonnullos, eò discriminis redactos, æstus, intumescente ex mari fluctu, repentè suscepto seruauit. Quando verò alimenta deficiunt, innumeræ succedunt anxietates: donec ad vltimum omnes absumuntur, aut fame, aut, si diuturnam famis tabem non perferunt, ense confecti, aut spontaneo impulsu in æquor præcipitati.

743

CAPVT XLIII.

De locis supra Ptolemaidem, & ingentibus balanis.

Loca ad Tauros & Ptolemaidem vsque explicata sunt. His autem superiora transitum non ita vulgarem admittunt. Vlteriora enim non ad meridiem amplius iacent, sed magis ac magis ad ortum se reflectunt, & vmbras intra horas binas (anni partes) proiiciunt in oppositam septentrionibus plagam. Fontes etiam edunt, è Pfebæis (quos vocant) montibus scaturientes. Eius regionis tractus, qui mediterranea spectat, plenus est elephantis ac rhinocerotibus, taurisque & suibus. Quæ verò ad sinum pertingunt, conferta sunt insulis: sed hæ fructuum inopes, auibus, quarum species nec dum compertæ, frequentantur. Mare exinde profundum est & nauigabile, vbi tantæ vastitatis sunt cete, vt horrorem incutiant videnti. Nautas tamen haud vexant, nisi si qui inuiti in vertices incurrunt, imperitia locorum. Non enim consectari possunt audacius nauigantes, cùm obtusa oculorum sit acies, è mari eminentibus.

CAPVT XLIV.

De Nessa aromatum conditorio.

Palmeti illic superiora, quæ oculis se offerunt, obtinentur à petris celsitudine variis. Porrectis autem ad mare littus subiectum est angustum & longum. Mare illud attingit locus, quem Nessam (Anaten) ab animalis huius multitudine, nuncupant. Iacet hæc iuxta promontorium apprimè syluosum, & si directè spectetur, ad Petram (huius nominis locum) & Palæstinam vsque expanditur. In hanc Gerrhæi & Minæi, & omnes in propinquo Arabes, thus (vt ferunt) & rerum fragrantium sarcinas, è superiori prouincia deportant.

CAPVT XLV.

Bythemanensium terra, pascuis felix: sed noxiorum animalium copia infelix.

744 Post Læanitem (vt vocant) sinum, quem circumhabitant Arabes, Bythemanensium terra exsistit, spacioſa & plana, totaque irrigua & profunda. Gramine tantùm & medica atque loto, ad viri staturam assurgente, omnis ei fructus definitur, nec præterea

AGATHARchides.

terea quicquam agricolatur. Ideoque multæ in ea cameli agreſtes, multæ ceruorum & dorcadum cateruæ, multi etiam ouium greges, & infinita mulorum atque boum armenta. His autem ſortis beatæ commodis infortunium hoc annexum eſt, vt leonum luporumque & pardalium copiam tellus producat. Quod igitur regioni felicitatem efficit, habitatoribus in cauſa eſt infelicitatis.

Nihil eſt ab omni parte beatum.

CAPVT XLVI.

De Batmizomanenſium terra.

A proximis inde littoribus ſinus eſt, ad regionis illius interiora deuergens, qui profunditate ad minimum L ſtadiorum deprehenditur. Intra complexum huius qui habitant, Batmizomanenſium habent nomen, beſtiarum terreſtrium venatores. Hanc terram tres ſequuntur inſulæ, pluribus obuiæ portubus. Prima Iſidi ſacra: altera Succaba: tertia Salydo nominatut. Deſertæ omnes, & oliuis vmbroſæ: non quales apud nos, ſed illis in locis, creſcunt.

CAPVT XLVII.

De difficili quodam tranſitu.

POST expoſitas iam inſulas, littus patet lapidoſum & magnum. Terra eſt Arabum Thamidenorum, propter quam nauigantibus iter eſt, vltra CIↃ ſtadia, omnium moleſtiſſimum. Non enim portus ibi eſt, acceſſui & ſtationi commodus: non ſolum ancoris opportunum, non portus ad protectionem, non vngulæ veſtigium, quo ceu neceſſario nauta perfugio recipiatur. Poſt hæc, non continenter, ſed per interualla, littus extenditur nimis quàm lapidoſum: & mons Læmus inexplicabilem circuitus magnitudinem oſtentans, & arborum omnis generis ſaltubus amictus.

CAPVT XLVIII.

De amni Dedebarum aurifero.

FINITIMA deſertis his montanis Dedebæ incolunt, partim armentarij, partim agricolæ, quorum per mediam regionem amnis labitur natura tripartitus, & ramenta auri defert, tam conſpicua vbertate, vt limus ad oſtia coaceruatus, procul inde rutilet. Loci poſſeſſores ignari ſunt id genus operationis, ſed eximiè hoſpitales, non quidem erga homines vniuerſos, ſed eos præcipuè, qui ex Peloponneſo & Bœotia illac traiiciunt: propter fabuloſam quandam ab Hercule inde vſque narrationem.

CAPVT XLIX.

De auri ramentis apud Alilæos.

HIS contermini ſunt Alilæi & Caſandrini, qui terram obtinent ſuperioribus nequaquam ſimilem. Nec enim frigidus eſt hîc aër, nec ſiccus nec feruidus, ſed mollem & ſpiſſam refert nubem, à qua tempeſtiuè exiſtunt etiam in æſtate hyemes. Pleraque regionis feraciſſima ſunt, ſed non vbique cultu ſuo adficitur, ob imperitiam cæterorum. Aurum ſanè in cruſtoſis terræ illius cuniculis ad magnam inueniunt copiam, non quale adhibita ſcientia & arte colliqueſcit è ramentis, ſed ſponte natum, quod Apyron Græci, [*ignis neſcium*] ab euentu denominant. cuius portio minima 745
non minor eſt oliuæ oſſiculo, media granum meſpili adæquat, maxima cum nucibus regiis comparari meretur. Hoc perforatum inter lapillos pellucidos alternatim, circa radices manuum geſtant & colla. Et ad finitimos translatum vili precio vendunt. Cum triplo enim ære aurum commutant: & pro ferro duplum reddunt, & argentum auri decuplum valet. Modus enim æſtimationis comparatur ad rationem abundantiæ & raritatis. Quibus in rebus tota hominum vita non tam ad naturam rei, quàm vſus neceſſitatem reſpicit. His porrò mortalibus contigui habitant Carbæ, in continente quàm portus excipit vicinus, in quo plurimi erumpunt fontes.

CAPVT L.

De Sabæorum terra odorifera & beata, vbi de Saba eiuſdem regimine, magnificentia & opibus.

SABÆORVM deinceps gens adhæret per Arabiam omnium maxima, & nullius non generis felicitatem in poteſtate & arbitrio habens. Namque tellus omnia fert quæ ad commoda vitæ apud nos proueniunt: & corpora ſunt ſpectabiliora, quàm alibi: pecorum multitudo innumerabilis ſuppetit: amœnitas & fragrantia totam hanc oram obtinens, voluptatem præbet aduenis viſu & dictu maiorem. Nam ad ipſas littorum crepidines largum naſcitur balſamum & caſia: longè alia quàm alibi habetur, recens nimirum: ideoque iucundiſſimam oculis voluptatem exhibens, quæ poſtea longinquitate

tate temporis prorſus exoleſcit, dum ſtirpis vſus hebetatur, priuſquam vis eius ad nos tranſmittatur. In mediterraneis frequentes & magnæ ſe attollunt ſyluæ. Nam arbores præcelſæ, myrrhæ ac thuris, nec non cinnamomi, & palmæ & calami, & id genus aliorum, exſurgunt. Adeò vt nulla ratione explicari queat voluptas illorum qui ſenſibus ſuis periculum de his fecerunt. Non enim in cellas abditus & exoletus aromatum illis fructus eſt, nec à materia procreante & nutriente ſeparatus, ſed à diuina illa maturitate adhuc florens, & à familiari proprioque & genuino vigore vim illam admirabilem emittens, vſque adeò, vt multi in obliuionem mortalis delati felicitatis, de ambroſia ſe percipere nonnihil opinentur, dum res nomen ad ſummam prædicationem idoneum & par ſibi quærit.

Malum bono adiunctum.

In ſaltibus rerum odoratarum ſerpentis genus eſt omnium inſolentiſſimum, quaſi fortuna tam largis terræ commodis inuideat, & bono attexat nocumentum, ne quis bonis proſperè affluentibus animo efferatur ſuperbo, & ad finem vſque flagitiis perpetrandis indulgeat, numenque aſpernetur, ſed adiectione & memoria aduerſo-
746 rum commonefactus, vitam modeſtius agat. Genus id ſerpentis colore eſt puniceo, & longitudine ſpithamæ, morſuque inſanabili, quando ſuper ilia hominem ſauciauit. Plagam enim infert aſſiliens in altum.

Cæterum apud Sabæos ſtirpium fragrantium odor ſummus quidem eſt, ſed voluptas minor. Nam quod à puero aſſiduum eſt, ſenſum minus adficit mouetque, imò obtuſiorem reddit, nulla vitæ commutatione adiuncta. Verumtamen cùm non ita informare ac regere vitam poſſint, vt in bono ſemper ſtatu permaneat: (immixtus enim ſpiritus facultate inciſoria corpus perflat, & conſtipationem eius moderatam ſic in plura diducit, vt ad extremam tandem laxationem redigatur) huic vitio vt medeantur, pauxillum bituminis & hirci barbam, ægrotis ſuccendunt. Atque ita nimium fragrantiæ perpetuò adſpirantis exceſſum amoliuntur, & quod voluptati noxium eſt, attemperatione eius quod moleſtum huic eſſe videtur, reprimunt. Adeò omnis felicitas, ſi mediocritate & bono ordine gubernatur, vitam optimè tranſmittit: at ſi moderatione & opportunitate deſtituitur, inutilis eius poſſeſſio.

Saba oppidum, totius gentis appellationem indicans, monti incumbit non magno, omnium in Arabia pulcherrimum. Rex toti genti imperans, prærogatiuam habet in confeſſu à populo ſcitam, quâ honore ſuo præditam, quâ muneris omnino expertem. Honore enim regem dignantur, quòd multis imperitat, & libero quæ decernit arbitrio agit, nulli ſubiectus cenſuræ: Exſors verò eſt, & quolibet priuato inferior, quòd accepta regni cura, regale egredi palatium ei nefas. Secus ſi fiat, lapidibus à populo obruitur. Ita enim antiquum iubet oraculum. Honorum igitur eminentia illic nociua. E virorum numero ad hoc deſtinati, vt domum ſeruent, exiguo fortius ſe gerunt quàm fœminæ. Continuo namque otio in fœminas degenerant. Cæteri & rebus bellicis dant operam, & totam regionem opere exercent, & colonias deducunt. Maiorum enim ſchediarum [*nauicularum minorum & vulgarium*] his eſt vſus. Vehunt cum alia, tum fructum odoratum maximè, in vlteriore terra natum: Arabicè Larimna dicitur. Maxima inter cætera thymiamata fragrantia præditus eſt: quorum genus infirmitatem corporis plerumque vincere perhibetur. Porrò cùm nulla ſolum hoc alia ferat ligna ad vſus quotidianos, cinnamomum & caſſiam vrere, & ad cæteros vitæ vſus applicare, neceſſe habent. Quàm inæqualiter bona ſua diuina ſors diſtribuit! His rerum appetendarum vix paucitatem concedit: illis redundantiam largitur. Sabæorum non pauci coriaceis vtuntur nauiculis, docente hunc eos vſum refluxu maris, quamuis in luxu & deliciis viuentes. Nulla enim Sabæis opulentior eſſe, & Gerrhæis, hominum natio videtur. Qui quicquid ſub calculum tranſportationis cadit, ex Aſia & Europa, diſpenſant. Hi auri ditiſſimam Ptolemæi Syriam fecerunt. Hi ſedulitati Phœnicum lucroſiſſimas negotiationes dederunt, vt ſexcenta alia præteream. Magnos
747 impendunt ſumptus, non ſolùm in toreumata, & ſculpturas admirabiles, & poculorum varietatem, ſed magnificentia illa etiam in lectorum & tripodum, [*menſæ genus eſt*] aliorumque, quæ apud nos per ædes extenduntur, magnitudine ad ſummum gradum adſcendit. Siquidem multi, vt æſtimare eſt, ſumptus faciunt regios. Huc accedit, quòd columnæ illis deauratæ & totæ argento conſtant, foresque & faſtigia domorum crebræ è gemmis & precioſis lapidibus phialæ excipiunt. Conſimiliter etiam meſoſtylia

AGATHARchides.

ſoſtylia (in mediis ædibus columnæ) decentiſſimam præbent ſui contemplationem. Quodque caput rei, quicquid apud alios diuitiarum eſt, id omne hîc magna varietate expoſitum eſt. At enimuerò hæc ad noſtram vſque ætatem de illis ita prædicantur. Niſi verò longè ſummotas haberet ſedes ab his qui ad omnem ferè locum copias alunt, alienarum curatores opum forent, qui nunc in ſua quaſi præmia dominium retinent. Siquidem ignauia libertatem ad prolixius inde tempus conſeruare nequit.

CAPVT LI.

De fortunatis Arabiæ inſulis, & mirabili cœli ratione.

PRÆTER hanc regionem mare conſpicitur album ad fluuij ſpeciem, ita vt effectus huius cauſam quis non ſine ſtupore demiretur. Adiunctæ autem ſunt inſulæ fortunatæ, in quibus niueo ſunt colore pecora vniuerſa, nec vlli fœminarum cornu adnaſcitur. In his mercatorias accolarum naues ſtationem habere videas, pleraſque inde profectas, vbi iuxta Indum amnem nauale inſtituit Alexander: nec paucas è Perſide & Carmania, & tota continente finitima.

Cœleſtia etiam illis mirabiliter ſe habent. Inter quæ eſt quod circa vrſam contingit. Nam à Mæmacterione [*cum Septembri hic ex parte congruit*] menſe Athenienſium, nulla de ſeptem eius ſtellis conſpicitur, vſque ad vigiliam noctis primam. In Poſideone [*Decembri quodammodo reſpondet*] ad ſecundam vſque: & eadem ratione in cæteris menſibus deinceps. Tum de aliis ſtellis, erraticæ non videntur: nonnullæ autem globos habent maiores. Sunt quæ non ſtata & legitima ſibi tempora ad occidendum vindicant, & oriendum. Peculiari etiam & diuerſo narrant modo Solem exhiberi vltra Ptolemaidem. Primò (aiunt) non, vt apud nos, lucem abſque Sole mane vident, ad tempus mediocre, & tum demum ſideris exortum, ſed cùm tota immerſa tenebris nox tranſiit, continuò Sol affulget, nec vnquam ibi fit dies, priuſquam totum conſpexerunt Solem. Deinde Sol ex medio pelago aſcendere videtur. Tertiò offert ſe carboni ignitiſſimo perſimilis, & grandes proiicit ſcintillas, aliquas in orbem tractus à ſe illuſtrati, aliquas etiam longinquius. Quartò, nec Sol ad diſci formam ſe habet, ſed craſſam refert columnam principio, cuius à ſummo ſpecies aliquanto plenior, quaſi caput, appareat. Quintò, nec iubar, nec radium inde reſplendere, tam in mari quàm in terra, perhibent, vſque ad exitum horæ primæ, ſed interim ceu ignem eſſe non lucidum, caligine inuolutum. Secunda autem hora, ſidus totum aſcendere, clypei effigiem repræſentans, & terræ marique lucem immittere, tam inſolentem & 748
igneam, vt vtriuſque immodicam eſſe magnitudinem exiſtimetur. Sextò, ad occaſum contrario affectum modo Solem conſpici affirmant. Poſtquam enim demerſionem infra terram oſtendit, non anguſtiore deinceps ſpacio tribus horis, lumen retro mittit. Quod tempus veſperæ iucundiſſimum apud ſe eſſe arbitrantur.

CAPVT LII.

De miraculis naturæ excuſatio auctoris.

HINC poſtquam varias reciprocationis cauſas auctor percenſuit, omnesque vt quæ nihil veri contineant, improbatas reiecit, deinceps infert: Quòd hæc nugis conſtent, & à nullius rei veritate, quæ recitatis opituletur, ſint deſumpta, cognitu facile eſt. Tum quibuſdam aliis in eam ſententiam adiectis, iterum ſubdit. Ideo de recurſu maris, terræque motu, ac ventis & fulminibus, & id genus vniuerſis, diſputationem, quibus videlicet cauſis exiſtant, concedimus aliis, qui ad expediendum iſta quàm nos ſunt paratiores. At affectiones, quibus manifeſtæ calamitates generentur, expoſuimus, à gnaris & intelligentibus acceptas. Veriſimiliora autem hiſce inuenire, ad argumentum quidem inſolens, enixè cupimus, ſed ad veræ profeſſionem hiſtoriæ tale quiddam à nobis admitti non poteſt.

CAPVT LIII.

De oliuis, & Iſidis capillo.

IN freto ſupra memorato circa oliuas nouum hoc accidere tradit. Æſtu maris exundante, omnes operiuntur, marique vndas reſorbente, omni tempore florent. Naſcitur hîc quippiam in littoribus profundè ſe demittens, iunco nigro non diſſimile, quod Iſidis capillum vocant incolæ, fabuloſo commento ſimplicem adſtruere fidem conati. Hinc accidit, vt impulſum à fluctu variis agitetur flexibus, cùm tota eius ſubſtantia ſit mollis,

mollis, cæterisque in hoc genere virgultis respondeat. At si quis anulsum in lucem efferat subdialem, pars illa ablata, continuò rigescens, durior ferro euadit.

CAPVT LIV.

De Æthiope pisce.

LOCIS, quæ recensui, cùm alij multi, varioque naturæ discrimine pisces nascuntur, tum quidam offertur immodicè niger, ad magnitudinem viri, cui Æthiopis nomen imponunt, quod simam imagine sua faciem imitatur. Hoc monstrum piscatores initio, propter similitudinem, nec vendendum, nec in cibo absumendum iudicabant. Sed temporis progressu vtrumque factitantes, nihil peccant.

CAPVT LV.

Epilogus, quo reliquam historiã ad alios remittit.

749 IAM quæ memorabilia sunt de gentibus ad meridiem summotis, pro facultate nostra, quinque libris accuratè sunt exposita, Cætera de insulis in pelago serius repertis & cognitis, populisque vlterioribus, & gratis odoribus, quos Troglodytica edit prouincia, commemoratione abdicata, attexere omnino supersedemus. Cùm ætas laborem perinde sufferre nequeat, multaque de Europa & Asia à nobis sint literis prodita, nec commentarij, propter Ægyptiorum defectiones, disquisitionem exactam tradant. Qui verò & particulatim rebus interfuerit, & verbis historia dignis instructus studium adhibeat, gloriæ per laborem venandæ par & sufficiens, ab hoc se negotio non abstinebit.

EX AGATHARCHIDE.

Apud Athenæum, libro VI.

SCHOLION.

AGATHARCHIDES *scribit, è Dardanis aliquem seruos mille possedisse, quendam etiam plures: ac eorum vnumquemque pacis tempore agrum colere: belli verò, militiæ nomen dare, suosq; illis duces esse dominos.*

Apud eundem, libro VII.

Agatharchides tradit, Bœotos anguillas Copaidas inusitatæ magnitudinis hostiarum modo coronare, aspersaq; mola cum precibus, Diis immolare: ac quum peregrinus quispiam, inopinato sacri genere obstupescens, cur id fieret sciscitaretur, Bœotos aliud nihil potuisse respondere, quam seruanda esse maiorum instituta, nec decere rationem aliis se consuetudinis patriæ reddere.

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Athenæum, libro XII.

Agatharchides libro decimosexto rerum Europæ scribit, Magan, qui regnauit annos quinquaginta Cyrenis, cùm bellis non occuparetur, & luxu diffluere t, immensa carnis mole auctum fuisse, vt sub vitæ finem prodigiosus esset corporis tumor: tandemq; pinguedinis copia exanimatum, partim ob ignauiam & segnitiem, partim ob ingluuiem, & nimiam cibi voracitatem. Idem scribit libro vigesimoseptimo, apud Lacedæmonios insigne probrum fuisse, si cui minus esset virilis forma, aut corporis tumor in aqualiculum proiectus & propensus conspiceretur, cùm decimo quoque die nudos se iuuenes Ephoris contemplandos sisterent, qui & iuuenum quotidie tum cubilia, tum vestitum obseruabant, & meritò quidem, quoniam Lacedæmone qui carnem ad obsonium præpararent, fuerunt, aliarum præterea cupediarum nihil. Idem auctor libro vigesimoseptimo tradit, Naucleidem Polybiadis filium supra modum corpulentum, & ob delitias crassum, à Lacedæmoniis in mediam concionem productum fuisse, & publicè à Lysandro acerbè obiurgatum vt voluptarium, minimumq; abfuisse, quin in exilium ageretur, idq; futurum minitatos Lacedæmonios, nisi vitam corrigeret: Lysandrumq; tum recitasse, Agesilaum, quum ad Hellespontum barbaros bello premeret, & Asiaticos homines sumptuosis stolis excultos, sed imbelles & inutiles corporibus esse intueretur, captiuos omnes iussisse vestibus exutos ad præconem duci, qui venales prædicaret: indumenta verò seorsum vendi, vt socii & fœderati cognoscerent, præmiorum ampla spe aduersus homines nihili bellum susceptum esse, ideoq; animo promptiore & alacriore cum hostibus dimicarent.

EX AGATARCHIDE.

Apud eundem Athenæum, libro XIV.

Sidas à Bœotis Punica nominari, ſcribit Agatharchides libro decimonono Europicorum, his verbis: Athenienſes cùm Bœotis de regionis finibus litigabant, quam Sidas appellant. Epaminondas in ea controuerſia partes ſuas defendens, allegansq; iura ſua, ſtatim è ſiniſtra manu, quod occultum gerebat punicum, dextra cœpit, & Athenienſes rogauit, quo nomine vocarent, reſponderunt illi, ῥόαν ſeſe nominare: at nos, inquit, Sidan appellamus. In eo tractu de quo fuit contentio, plurimæ ſunt mali Punicæ, indeq; principio nomen eſt inditum. Sic Epaminondas cauſam obtinuit.

EX AGATHARCHIDE.

Apud Plutarchum Parallelis.

Xerxes 1000000 *hominum exercitu inſtructus, ad Artemiſium appulit, eiusq; regionis incolas tum hoſtilia abs ſe exſpectare iuſſit. Athenienſes conturbatis animis, Ageſilaum Themiſtoclis fratrem misère exploratum, quanquam pater eius Neocles in ſomnis vidiſſet illum ambabus truncatum manibus. Is Ageſilaus vbi peruenit habitu Perſico ad barbaros, Mardonium quendam de regis ſtipatoribus, Xerxem ratus eſſe, interfecit, comprehenſusq; à circumſtantibus, vinctus ad regem eſt adductus. Bonetum litaturus erat rex ad aram Solis. Ibi Ageſilaus igni in ara excitato, dextram impoſuit manum, cruciatumq; abſque vllo pertulit gemitu. Vinculis proinde ſolutus dixit: Tales ſunt omnes Athenienſes: quod ſi non credis, etiam ſiniſtram impoſuero. Xerxes metu concepto in cuſtodia eum iuſſit aſſeruari. Narratio eſt Agatharchidæ Samii, libro Perſicarum rerum ſecundo.*

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Plutarchum Sympoſ. lib. VIII. Q. IX.

Circa rubrum verò mare morbo correpti (vt Agatharchides narrat) cum aliis inauditis accidentibus ſunt vexati, tum angues exigui nati ſunt, qui exertis capitibus crura & brachia perderent, & tacti rurſum carnem ſubirent, ac per muſculoſa ſerpentes, inflammationum vim intolerabilem excitarent. Idq; morbi genus prius aut poſterius vllis aliis obtigiſſe, nemo comperit, vt & multa alia.

CCLI.

HIEROCLES

De Prouidentia.

LEGI Hieroclis librum de Prouidentia. Cur, inquit, hæc tibi colligo, quando Platonici quidam non rectam de conditore Deo opinionem tuentur? Non enim ſatis poſſe Deum ſuſtinere mundum propria virtute & ſapientia ab æterno operantem putarunt. Sed cooperatione ingenitæ materiæ, & natura ab ea non dependente, vtentem ſolum creare poſſe. Siquidem omnia prius in dicta materia prima ſunt potentia, eaque Deus velut delineet, ac ſolum digerat, atque ex ipſa materia educat, quod ſupertuacaneæ potius eſſet diligentiæ, quàm bonitatis Dei. Quorſum enim ea, quæ nó condidit, digerere conatur, cùm omnino bona ordinatio in natura eorum ingenita conſiſtat. Si quid enim ingenito, ac per ſe ſubſiſtenti addatur, præter naturam fiet. Quod autem præter naturam efficitur, vitiatur: quare dictam materiam ornari minimè bonum, ſiquidem non ſolum in tempore, ſed & abſque cauſſa ingenita ſit: qua ſignificatione & Deum ingenitum dicimus. Sed neque Deus ipſe innoxius erit, initium creationis à quodam maleficio inchoans, quod præter naturam afficere æqualem ſibi ingenitam ſubſtantiam conetur: & ſororem, quam ſpontanea voluntate ſibi coniunxit, non ſinat permanere in ordine ingenito, quod non poſſit res æquè ingenita contineri. Siue ab æterno hanc ſibi potentiam, ſiue in tempore facere cœperit, & potius à veritate recederet, ſi ob indigentiam materiatæ operationis, & alicuius temporis ornare cœpiſſet, ne manere illam in ſuo ſtatu permiſiſſet. Si enim præſtantius erat non feciſſe, quare ergo facere incœpit? ſi verò feciſſe melius erat, cur non ab æterno fecit? ſi verò indifferenter ei ab æterno facere (niſi forte quis dixerit natura ſua eum ſingulatim facere & deſtruere poſſe, æterna autem facere non poſſe:) quare materiæ improbitas, qua vtitur, impoſitum & ſuperfluum ordinem reiicit continuò, in ingenitam illis (vt ita dixerim) inordinationem declinans, vt per partes alio atque alio tempore pulchritudo, aut defor- 750

deformitas ſuperet: aut, vt verius dicam, ſemper vincat deformitas, quandoquidem materia præter naturam ornata, bene ratiocinanti deformis videatur.

Plato & Ariſtoteles in doctrina concordant.

Platonis & Ariſtotelis conſenſus.

MVLTI Platonici & Ariſtotelei ſuos inter ſe præceptores aliquando contendere impulerunt, allato à ſingulis in medium quid cuiq; meditato videretur, & eo vſq; audaciæ & contentionis proceſſerunt, vt & ſcripta præceptorum ſuorum deprauarent, quo magis viros inter ſe pugnantes exhiberent. Atque ea perturbatio perdurauit philoſophicis exercitationibus illapſa, vſque ad diuinum Ammonium. Hic enim primus æſtu quodam raptus ad Philoſophiæ veritatem, multorumque opiniones, qui magnum dedecus Philoſophiæ adferrent, contemnens, vtramque ſectam probè calluit, & in concordiam adduxit, & à contentionibus liberam Philoſophiam tradidit omnibus ſuis auditorib⁹, & maximè doctiſſimis æqualibus ſuis Plotino, & Origeni, & ſucceſſoribus.

Strabo lib. 15.

Ammonius Alexandrinus Philoſophus.

Plotinus, & Origenes.

Ait ſecundùm Platonem ſolos hominum animos in corpus tranſmigrare, & illos non ſimpliciter, ſed ex ſolis hominibus in homines: ex brutis verò in homines tranſitionem, vel in bruta ex hominibus, nequaquam illum ait dicere.

Plato opificem Deum cenſuit ſuſtinere omnem aſpectabilem & inaſpectabilem mundum, nulla prius exiſtente materia productum. Sufficere enim illius voluntatem ad ſuſtinendum vniuerſum. Ex corporea verò natura incorporeæ coniunctæ, mundum perfectiſſimum ſtatui, duplicem ſimul & vnum: in quo ſumma eſſe media, & infima: quorum prima quidem cœleſtia vocat, & Deos: media verò ratione prædita, aëria, dæmones bonos, interpretes & nuncios eorum quæ hominibus conducunt. Infima denique ratione prædita, & terreſtria, & humanas animas, vel immortales homines. Et
751 inferioribus ſuperiora ſemper dominari: omnibus verò Deum eorum architectum & patrem, & hoc paternum eius imperium prouidentiam eſſe, vnicuique generi conuenientia diſtribuentem. Iuſtitiam verò ſubſequentem illam Fatum vocari. Non enim genethliacorum temerariam neceſſitatem, nõ Stoicam violentiam, nec quam Alexander Aphrodiſieus putat, eandem illi conditionem, quàm corporum naturæ attribuens, neque incantationibus & litationibus inauſpicatum natiuitati ſidus, vt quidam ſentiunt, ſed veterem prouidentiæ legem tranſeat, iudicialem Dei operationem, ordine ac ſerie iuxta cauſarum liberarum propoſita res noſtras dirigentem atque conſilia.

Plato.

Prouidentia.

Fatum.

Alexander Aphrodiſieus.

Eius περὶ εἱμαρμένης quædam exſtant Græcè.

Quæ ſit prouidentia & ordo.

COMMVNITER quidem prouidentia & ordo à creatore DEO extenditur in omnia immortalium genera, maximè verò & coniunctius ad prima, ac ſumma, & continenter ab ipſo ortum ducentia, & deinceps quæ ab illo condita ſunt, quæq; intelligibilium bonorum optima cõmunione fruuntur. Cùm enim tria ſint genera in mundo ratione prædita: ſummum & primum cõmunicans ſine vlla commutatione cum diuina imagine, diuinum omnino ordinem compoſitionemque habet, qualem cœleſtibus ineſſe diximus. Secundum verò conſequenter diuinum ordinem admittens, non incommutabiliter, nec indiuisè creatoris ſimilitudinem ſortitur, ſed ſine errore ac vitio paternis voluitur legibus, quod ætheriis aſſignauimus. Tertium verò tanquam poſtremum, non ſolùm cœleſti dignitate quomodocunque vertitur, ſed & ab ætheriis interdum vitiatur. Et quidem ſemper Deum intelligere, & adhærendo illius cognitionem habere, cœleſtibus ineſt. Illud verò ſemper fusè ætheriis ſecundùm eſſentiam ſubeſt. Non ſemper autem intelligere, atque intelligendo diuiſum eſſe, humanis animis tanquam proprium datum eſt, non aſſequentibus in natura indiuiſam intelligentiam cœleſtium, nec in ordine ſuo plenam cognitionem ætheriorum. Siquidem nec continenter, nec perpetuò animi cognoſcunt. Sed cùm ad cognitionis præſtantiam ducuntur, ætherium ordinem imitatur, cumque concomitantes, intelligibilium viſionem percipiunt. Poſt tertium autem intellectuale genus aliquãdo quidem intelligens, aliquando non intelligens, eſſet nunquam intelligens, ſecundùm rationem perfectæ diuiſionis. Quod certè natura eſt non-intelligens, veritatis & virtutis nequaquam poteſt eſſe particeps: quare & hoc genus reiicitur. Quomodo enim imago intelligibilis Dei ratione & non intellectu careat? Omnis enim illius imago intelligens & rationalis, cognoſcere ſeipſam & ſui factorem ſolet.

Consentaneum, inquit, est actiones nostras humanas subesse iis, quæ mediam re- 752
gionem sortitæ sunt, tanquã custodibus & inspectatoribus nostri. Omnem enim operationem eorũ in nobis Fatum vocari, iustitiæ legibus nostra dirigens. Si verò, inquit, custodes vitæ pro merito definiti sunt, constat & vitæ tempus, quod singuli sortiti fuerint, impleturos. Non enim licet vitã seruare tempus indefinitum habentem. Quare oportet tempus definiri, vt fatalis vita conseruetur. Modum verò mortis simul determinari cum tempore, tanquam partem vltimam vitæ pro merito distributæ. Etenim
Fatum. ortu definito, necesse est & finem definitum esse. Initium ortus definit Fatum migrationis è vita, quod Fatum diuina voluntas est, & lex iustitiæ Dei. Quare etiam mortem definitam seruabit Fatum transitionis hinc illuc. Quare definitum est, quibus ad vitam, & ad mortem veniemus. Si enim hæc destinata non sint, & omnis vita infinita, nec melioris sortis particeps. Vbi enim, aut in quibus, iudicij diuini, & distributionis secundùm merita erit cura, eorum quæ in corpore & externis temerè, ac fortuitò nobis accidunt? Non enim hæc inordinata relinquemus, animi consilia & iudicia, & impetus à meliori necessitate fieri dicemus. Sic enim virtutis & malitiæ non nosipsos, sed illam accusauerimus. Neque enim æquum est fatali necessitati ascribere, quæ animo vel corpori, vel externis accidunt. Sed neque omnia ferri temerariis aut fortuitis casibus par est: Mente principatum omnium tenente, & Deo omnium exsistente caussa. Necessariò itaque relinquitur arbitrium liberum in nobis esse, & iustas retributiones liberis actionibus penes ætherios esse à Deo iudices ordinatos, & nostri curam gerentes. Cùm enim tria sint in nobis, omnia nimirum necessario fieri, aut nihil, aut vicissim, vel vt oportet, æquè absurdum est, & æqualiter omnem tollit prouidentiam. Merita enim præuisa vna secum omnino inducũt prouidentiam, & deinde Fatum & iudicium prouidens, iustitia & lege humana ordinans, libero ac voluntario indiget principio. Quare pars est totius prouidentiæ Fatum ad humanas animas iudiciaria lege accómodatum. Humanorũ verò animorum operatio, libera actio est, &, quod dicitur in nostra esse potestate, id diuinis iudicibus rationi consentanea occasio est inæqualis distributionis. Fortuitum verò totum mortalibus, & brutis tribuitur generationibus. Non enim in singulis ordinatè, neque iuxta præuisa merita procedit: siquidem ex igne extincto aër fit: ex aëre cõdensato aqua, neq; ex his cibis equi vel canis corpus, ex aliis verò aliud quid exsistit. Sed omnia ex omnibus temerè possunt produci propter cõmunem mate- 753
riam, & omnia in se suscipientem, eumque ordinis, diuinæque necessitatis modum participat, vt singula suo quæque genere conseruentur, & occurrere ad æternitatem successione quadam, caussis subsistentibus. In animalibus singulis, & plantis, & aliis inanimatis, nihil definitum, neque ordinatum est, quasi pro meritis merces, quod ex priore vita remuneratio nulla illis debeatur, nec pro iis, quæ nunc faciunt, pœna exspectanda. Non enim iis aliquid accessit ex locis ætheriis, quod basim constituat, vt diuino iudicio ad reditum ducerentur: quemadmodum in singulis hominibus animos rationis participes, & immortales inde aduenientes, necesse est maximæ curæ ac solicitudini cognatis esse, ne in malum, in quod proni sunt, dilabantur: propterea patiuntur quidem, & simul patiendo acquiescunt: & rursum liberè volunt, ac patiuntur ad meritum liberi arbitrij consequendum. Quapropter fortuitum, & carentia diuini iudicij brutis conuenit. In nostris autem actionibus, etiam quod fortuitum videtur, præuiso Fato inseruit: adeò vt Fortuna nobis, non secus atque brutis, dominari videatur, eaque nobis accidant in corporis atque externis bonis, quæ iudicium præsidis instar definiuit. Remissione enim, & intentione, variisque mutationibus eorum quæ nobis accidunt, libera animi voluntas ad moderatum statum deducitur: citius quidem, si aduersa quæ circa hæc accidunt, constanter ferat: longiore verò tempore, si impotenti atque amenti animo illa toleret. Tunc enim perfidiæ pœnas dat, & nihilominus quæ patitur ferat necesse est.

Vide initium Enchiridii Epicteti.

Animam liberos habere motus, & de Prouidentia.

CVM anima, inquit, quibuscunque in actionibus liberis crimine non vacet, & digna sit, quæ à potestate sublimiore continenter regatur, pœnam, purgationem, atque supplicium pro meritis adipiscitur. Atqui libera electio ab ea pendet, quæ verò liberis

liberis contingunt actionibus, Prouidentiæ iudicio affectus animi pro meritis compensante, definita sunt: & sic eligere, atque vna sortiri viuendi genus dicimur. Compensatio autem meritis nostris definita, diuinam ostendit Prouidentiam. Itaque ab initio vitæ ad extremum vsque, liberos animi motus habemus, alij plus quidem, minus alij; nec ipsi similiter semper in nobis illã libertatem seruamus, nec mercedẽ æquam omnes consequimur. Atque id quod nos huc ducit, & hinc rursum abducit, nexus videlicet,
754 & concursus voluntatis humanæ, atque diuini iudicij, Fatum est. Quo fit, vt libertate arbitrij nostri, quæ volumus agentes, frequenter propter certum Dei iudicium, quæ nolimus patiamur. Generali itaque decreto cum ea quæ vitam humanam participant contineantur, tum tempus, ac mortis genus, vna cum Fati decreto ordinata sunt. Operæ pretium est, inquit, scire, animam neque tum cum ad mentem conuertitur, imbecillitate aliquando intelligendi priuari, neque in extrema malitia rursus, intelligendi atque resipiscendi facultate. Sic enim anima humana natura sua condita est, vt partim ad diuinam felicitatem, partim ad humanos casus accommodata sit, ac per vices vtramq; facultatem promat, siquidem iuxta Dei Prouidentiam ad vtrumque apta est. Sua enim natura sic regitur. Quod autem diutius in summis quam in infimis degat, id arbitrij sui libertate consequitur. Quocirca aliæ intra decem millia annorum, aliæ intra tria millia cursum conficere dicuntur, virtute errorem recidente, & vehementi bonorum studio terreni obsidij diuturnitatem tollente.

E LIBRO SECVNDO

Quænam dicantur per se agere.

ILLA, inquit, per se agere dicuntur, quæ cum sine mutatione in sua essentia atque operatione maneant, & sine vlla sui mutatione ad eorum quæ generantur sustentationem moueantur, eo solum, quo sunt, id quod sunt, res à se diuersas producunt. Ex quibus efficitur, illa neque materia vti, neque ab aliquo tempore incipere, neque in aliquod tempus desinere, neque extra agentis operationem, id quod fit, consistere. Hæc enim omnia secundum accidens operantem comitantur, verbi gratia, in ædificante, & id genus alijs.

Plato in Phædro ait, locum cœlestem, Poëtarum vllum neque laudasse hactenus pro dignitate, neque laudaturum: de proprio autem loco non loquitur, qui corporũ est capax. Sed per locum talem essentiam, aut tale genus intelligit, qualis cælestis est, quæque intellectu percipitur, vti solemus de scriptis quorundam loquendo dicere. Quo etiam modo loquendi dicimus, caput & formam rerum locum appellantes. *Plato in Phædro.*

Idem Plato de Legibus, discrimen diuinæ erga nos prouidentiæ ostendens, ait Deum omnia, vnaq; Fortunã, & Occasionẽ humana cuncta gubernare. Hinc constat assi-
755 gnasse illum Dei Prouidentiam puram, & sui similem, rebus affectione carentibus, semperque perfectis, ideoque non aberrantibus, ijs vero, quæ aliquando in amentiam incidunt, ratione prædita, ideoque malitia implentur, Occasioni, atque Fortunæ mistam Prouidentiam attribuisse. Præcedens enim bonorum largitio, & ex natura accedentiũ conseruatio, puræ proprium est opus Prouidentiæ. Eorum autem, quæ præter naturam composita sunt, correctio, erratorumque pœnæ, materiatæ est opus Prouidentiæ, vtentis Fortuna, & Occasione. Non enim, vt ex prædictis colligitur, diuinum iudicium hominum quosdam calamitate afficit, alios vero prosperos reddit, sed ex cuiusque antecedente merito. Cum autem medicinæ simile sit iudicium iudicum nobis præsidentium, quæ ars ægrotantium curam suscipiens, omnia illis, vt par est, opportune præscribit, prout infirmis expedit: propterea meritum eorum, qui iudicantur, cum alias aliud sit, atque arbitrij libertate mutetur, Fortunam diuinæ erga nos Prouidentiæ cõmiscet. Ordo autem singulis conueniens, atque expiationis, Occasionem secum inducit: Fortuna autem, & Occasio diuinæ Prouidentiæ coniuncta, generale Fatum efficiunt, ex humana voluntate Fortunam accipiens, ex diuino autem iudicio Occasionem. Etenim artis est curandi modum definire, hominis vero sic affici, vt sectione indigeat, vel vstione, vel alia quadam molesta curatione. Passim vero & aliquid hoc modo Plato de humana natura, & Fato, prouidentia quadam nostra regente, philosophatur.

Differentia Philosophi, & amatoris.

PLato discrimen ponens, inquit, inter Philosophum, & amantem, & quomodo honore inter se pares dicantur, philosophari quidem eum dicit, qui soli deditus contemplationi, ab alijs omnibus abstinet, purisque virtutibus se dedicat, vt tandem perfectus euadat, quemadmodū in Theæteto ait. Atque hic absolutè Platoni Philosophus est. Amatorius vero ei vocatur, qui vt cum Philosophia liberos amet, propter ipsam honestatem ac diuinitatem exercitatus, & spiritalium bonorum vsum adeptus, ciuilem vitæ rationem, educationesque liberorum sectatur: quod in libris de Repub. tradit: Philosophos potissimum ciuitatum esse principes, vt eas aliquando malis eripiant, neque florentes vnquam fore Respub. nisi diuino vtentes exemplari, eas definiant. Quæ autem 756
definitionis aut descriptionis huius ratio est, nimirum sumptam ciuitatem, moresque hominum veluti tabulas puras inprimis reddant: deinde Reipub. formam pingant. Denique eo confecto, frequenter, & vndique ad id quod natura iustum est, & honestū, & his similia respectum habeant, rursumque ad eam, quæ hominibus insita est, vt Homerus ait, Dei similitudinem, ac formam, & aliud quidem expungant, aliud vero insculpant, quod moribus Deo maximè caros mortales reddat. Talis est Rerumpub. pictor amans cum Philosophia, hoc est, qui vna cum speculatione in Repub. versatur, cui pro liberis Sensus sint, quodque in ijs honestum elucet, & his longe antiquior ac maior, veluti Sensuum Pædagogus, Mens sit. Propterea eum, qui sola mente vtendo, in rerum humanarum despicientia moderate versatur, perfectè philosophari, hoc est, sine labore, à materia seiunctum, ac sine præstigijs affirmat. Sensus enim Menti coniunctus, fascinare Rationem, atque flectere studet, vt quod materiæ coniunctum est, bonum sibi proprium existimet. Qui vero Sensus Mente gubernat, eum demum liberorum cum Philosophia amantem appellat: cui Mens contemplationi dedita pro custodia sit, ac munimento, ne Sensibus operando fallatur, cuius quidem mentis imagines pingere publicè priuatimque amat, mores hominum dirigens, dum, quoad eius fieri potest, Dei amantes, hoc est, pios reddat. Quod autem in imagine pictor perspectum habuit, diuino vsus exemplari, id alijs quoque insculpere conatur, nihilo quidem hic altero Philosopho Mente inferior, cum humanitate superior appareat, quemadmodum ille huic priuatis commodis antecellit. Atque hoc quidem inter se discrimine differunt, Philosophus quidem perfectè, hoc est, parum aut nihil humana curans negotia; amatorius vero, hoc est, cognatorum, atque affinium negotia gerendo, in eos beneficus, nihilominus quia æqualiter Philosophiam adepti sunt, pari quoque perfectionis gradu censentur, pari tempore veluti alis sublati, & eadem euectione digni habiti.

E LIBRO TERTIO

CAPITE X.

Leges, rationes, virtutes, & si qua similia, Prouidentiam inducere.

NON frustra, iuquit Hierocles, Leges conduntur hominibus, neque Ratio ijs temerè data, neque voluntas frustra est, nec vota facere superuacaneum, si res humanæ Prouidentia regantur. Iustitia & Lege mercedem liberis actionibus tribuente. Neque vero si hæc necessaria, honesta & vtilia sunt, idcirco Fati prouidentis vis tollitur, quod Fatum externis malis id quod in nostra est potestate, corrigit: sed hæc per se magis inuicem confirmant, quam mutuo se destruunt. Prouidentia enim existente, etiam 757
Leges necesse est, Rationes, & Vota plurimum nobis prodesse: illa vero sublata, non solum nihil profuerint, sed nec tueri quidem Remp. imperiumque poterunt. Propterea quod in nostra est potestate, Prouidentiam inducit, & vicissim Prouidentia, id quod in nostra potestate est. Nostra enim voluntas iustum Fatum corroborat, & rursus Fatum liberum arbitrium confirmat. quod si purum ac meditatum Deo adiunxerimus Legibus stantes, Votisque vsi, & Prudentiam sectantes, ac per omnia curam eorum gerentes, maximis fruemur bonis: contra vero, dolores perferemus, his præfixos, sed qui medicinam adferant, experimrnto officium edocti. vt autem benè aut malè officiamus

mur à deteriore voluntate purgatione liberi, plurimum conducunt Lex, Votum, Consilium, & id genus alia, quæ nos pios, Deoque consentientes efficiunt.

Arbitrii nostri libertas qualis sit.

NOn tale est, inquit, liberum nostrum arbitrium, vt suis liberis actionibus omnia quæ sunt, quæque fiunt, transferre possit. Sic enim singulis hominibus nouus mundus conderetur, aliusque vitæ apparatus esset, quandoquidem non omnes eadem cupiunt, sed pro singulis cuiusque affectibus (siquidem essentiam constituere possent) omnia traducerentur, mutata subitis humanarum voluntatum commutationibus. Merito igitur potestas hominis libera, facile mobilis, idque quotidie, impotens omnino est ad aliquid vel conficiendum, vel transferendum, nisi aliunde iuuetur. Itaque res conditas, inquit, humana non transferat voluntas, cum Lex diuina illa conseruet, neque eorum quæ fiunt, conferat quidquam ad mundum fabricandum.

Cur res humanæ non fluant ex voto.

LIbera voluntas in nullum habet imperium, præterquam in se, vtque se ipsam meliorem peiorémve affectionibus reddat, res solum iudicans externas, factaque recipiens. Quo fit, vt pro virtutibus aut vitijs acquisitis, benè aut malè in suis actionibus dirigatur. Libertas enim hoc solum penes nos esse demonstrat, nimirum vt nos applicemus, prout visum fuerit, vicino corpori, externisque rebus, quæ libera minimè sunt. Si enim arbitrium, (quo de hactenus) essentiam, in qua situm habet, transcenderet, ac veluti in aliena regione alia penes se esse vellet, verbi gratia, corpus, aut possessionem: sexcenta aduersantia haberet, rebus ei ex animi sententia non succedentibus, infi-
758 nitisque auxiliantibus indigeret, vt aliquid ex voto flueret. Non est autem in nostra manu positum, ne nobis aduersa accidant, aut vt auxiliantia nanciscamur, sed alicuius alterius in potestate est, longeque antea propositi, & qui hoc consequitur, ordinis: quæ Fatum complere dicitur. Quod Fatum diuinum quoddam est iudicium in ijs, quæ in nostra potestate non sunt, ad iustam eorum, quæ in nostra sint potestate, mercedem. Non enim arbitrij tollitur libertas, si penes Deum sit, externa prout vult distribuere, ac singulis pro meritis præmia dare. Maximè enim ad virtutem, aut vitium libertate nostra prouidens Fatum indiget, alioqui iusta non esset inæqualis illa rerum distributio, nisi occasionem ei arbitrium nostrum præberet.

Plato in extremo Timæo de corporis differens affectionibus, earumque curationibus, vetat ijs vti temere purgationibus, quas medica ars adhibet; quod naturalem morborum maturitatem exspectare, ne sectionibus violentis illi augeantur, oporteat. Et sic serie quadam procedens, singulis morbis tempus aliquod à natura præscriptum, ab simili animalium compositione ostendit, quorum congressus ordinate fit, vitæ continens tempus, atque in suo quæque genere. Verbi gratia, equus quidem tot annos vixerit diutissime, bos autem tot, & sic de cæteris, vt bos decem vixerit annos nisi fera, aut alia aliqua externa calamitas accedens prius illum necarit. A natura enim singulis præfinitum tempus est, ad quem terminum, nec vltra perueniri potest. Non omnes autem ad terminum vsque pertingere possunt, impediente extrinsecus casu aliquo violento, quem Dei erga nos Prouidentiam ordinare, in brutis autem fortuito accidere, diximus. Neque enim mortis ratio, iuxta cuiusque merita attributa, eodem modo est metienda, quo brutorum ac plantarum interitus, quando nec illa, eodem quo nos modo nascuntur. Homines enim parentum meritis, Deorum iudicio generantur, vitamque accipiunt, qua hæc continentur, natio, ciuitas, parentes, natalis dies, corpus denique, & educatio, Fortunæ bona ad vitam tuendam, mortis genus, tempus destinatum, horumque omnium custos, ac minister Genius: quorum omnium brutis nihil accidit. Nam quæ ratione præditis, quâ prædita sunt, accidunt, ea omnino à brutis aliena sunt. Non igitur æquum est eandem rationem haberi animalium Rationis expertium, atque præditorum: siquidem illa Prouidentiæ tantum adipiscuntur, quantum ad speciem cō-
759 seruandam satis est, quæ æterna est, & immortalis. Nisi enim prouidentiam singulatim experiamur, vt nihil non ab ea regatur, non debita erga nos sollicitudo apparebit. Decet enim nos à Deo certo aliquo ac definito numero conditos, iuxta ortus productionē

Prouiden-

HIEROCLES. Prouidentiam eius singulatim sortiri. Neq; enim vnicam condidit animam Deus, à qua singulæ pattem mutuarentur, aut in quam vicissim resoluerentur; sed singulas animas terminis suis circumscripsit. Quamobrem etiam singularum est Prouidentia, & iudicium, & pœna, & expiatio, & ad orcum missio, vitæque terminis conueniens, mors quoque non fortuita, & post mortem ad inferos cum Genio, qui nobis obtigit descensus. In brutis vero, ac stirpibus, cum quod ab humana pendeant voluntate, tum quia inuicē se deuorant necessitate adacta, denique ob varios ac fortuitos casus, fit vt sine ordine ac termino, ante tempus à natura præscriptum, extinguantur, vt nulla ijs constituta sit pœna, neque ratio reddenda eorum, quæ in vita egerunt, aut perpessa sunt. In hominibus Prouidentię leges, Deorumque iudicia, vitæque conditiones, & male ante actæ vitæ pœnæ, cum alia omnia, tum tempus, mortisque genus definiunt; vt quæ liberè sunt acta, vel fortuito accidisse visa sint, cum cuiusque Fato coniungantur, & pœnam meritorum impleant, dum ante actę vitæ sequentia respondent, & ea quæ in nostra potestate sunt, eorum quæ non sunt in nostra potestate, necessitatem attrahunt. Quo fit, vt humanæ voluntates Fati legibus, quas conditor Deus præscripsit, regantur.

CCLII. EXCERPTA E VITA *Gregorii Pont. Rom.*

Græce hanc vitā ac Dialogos nūc excudi Lutetiæ cum Operibus, è Frontone Ducæo cognoui.

LEGIMVS excerpta è vita Deo chariſſimi Gregorij, quomodo pie Romanam administrans Ecclesiam, quatuor illos dialogorum libros vitæ vtiliſſimos concinnarit.

Hic D. Gregorius natus est matre Siluia, patricius Rom. Vixit in solitudine S. Andreæ Apostoli, cui nomen cliuus Scauri: postea cæteris in illa sanctitate præiuit, alia quidem faciens quæ pio necessaria sunt, manum operi simul & scriptioni applicans. Virtutibus vitam instituens, eleemosynis claruit. Inter alia enim multa, quibus illius miseratio & clementia erga inopes apparebat, hoc etiam maximè mirum ad humanitatem eius, & eleemosynas animum declarat.

Venit aliquando quidam petens, & naufragium esse causam dicebat, cur stipem posceret. Ille promptè dat sex aureos nummos. Ille secundò eodem die reuertens, non 760
iufficere respectu calamitatis magnitudinis id quod dediſſet dixit, & amplius popoſcit. Ille vero animo donisque æqualibus illum affecit: & tertio contigit, similia vt secundo & dixit & petijt. Hic autem tertio non auersatus petentem est: sed rursum iussit per eundem, qui prius in ea re operam præstitisset æqualem illi, & similem portionem dari. Cum vero nihil pecuniæ relictum esset, & quærens diligenter qua re potissimum inopi subueniret, cognouit argenteam scutellam qua mater consueuerat iusculentum aliquod leguminum filio mittere nondum datam, hanc dari petenti iubet. Atque hæc quidem ita tum gesta.

Deinde, iudicio quidem diuino, suffragijs sacrorum Antistitum Pontificium sortitus thronum ad regendum, duodecim pauperes, vt solent patriarchæ facere, conuiuio simul adhiberi voluit, mandauitque, vt qui eleemosynis præesset, illos conuocaret. Cum mandatum perfeciſſet, & mensam conuiuæ impleſſent, visus est Pontifici & tertius decimus accumbere. Reprehendit igitur inuitantem, quod vnum amplius quam duodecim vocasset. Ille crimen negabat, & numerans comedentes, vidit non plures quam duodecim. Cum vero S. Gregorius & decimum tertium vidisset, & forma non aliorum modo similis, sed & sui interdum dissimilis hospes appareret, hunc de numero cæterorum non esse intellexit. Mensa remota hunc secreto vocauit, & seueris iuramentis constrinxit, vt quis esset manifestaret. Hic illum ipsum se esse dixit, qui olim aliquando ter eodem die ab eo eleemosynam petijsset, & toties in petendo non offendisset. Quæ res Deo ita grata exstitit, vt ex illo in hunc vsque diem summam iudicandi potestatem diuinitus nacto, ego tibi semper vitæ custos, actionumque director assistam. Angelum vero Dei se ab officio vocari. His auditis, genibus accidens adorauit, Deoq; gratias egit. Ille euanuit, & non conspicuus beneficum custodiuit. Admirandus hic Gregorius multos quidem, & vtiles inprimis libros Latine conscripsit, vt Homilias quibus Euangelia populo explanauit. Quin etiam vitas eorum, qui in Italia clari essent, salubribus admistis narrationibus, quatuor dialogis concinnauit. Etenim centum &

sexaginta

GREGORIVS Pont.

ſexaginta quinque annis ij qui Latinam linguam ignorarent, ſoli vtilitate huius operis fruſtrati ſunt. Zacharias vero, qui huius ſancti viri poſt illud tempus ſucceſſor fuit, cognitionem, vtilitatemq; in Italia concluſam, in Græcam linguam vertens, communem
761 vtilitatem orbi terrarum benigne exhibuit. Nec ſolum dialogos, ſed & dignos lectione alios labores in Græcam linguam transferre operæ pretium duxit.

Zacharias Pontifex.

MARTYRIVM SEPTEM PVERORVM CCLIII.

dormientium ſub Decio tyranno.

LEGI è Martyrio ſeptem puerorum [vnde hæc ſummatim deſcripta] Martyrium ſeptem puerorũ, Maximiliani, Iamblichi, Martimi, Dionyſij, Exacuſtudiani, Antonini, & Ioannis. Hos ſeptẽ patricios, & cognitos quod Chriſtianã pietatem amplecterentur & amplificarent, ductos eſſe à Decio Tyranno, imperiũ Rom. Dei contemtu tyrannide cõmutante: ductos autẽ egregiam confeſſionẽ edidiſſe. Imperatorẽ cũ aliò traherẽt otia, ſecuritate inuenta, in ſpeluncã in monte iuxta Epheſum fugiſſe, & ſeruitũ ipſis in ijs, quæ corporalis neceſſitas poſtularet, ab vno eorũ, qui Iamblichus fuiſſe perhibetur. Paulo poſt Imp. fuga, & loco, vbi eſſent, & viuendi ratione explorata, ira plenus, obſtrui ſpeluncæ os iuſſit, vt fame Martyres enecarentur. Deinde poſt annos ſeptuagintaduos, [& trecentos] Theodoſio à tertia vsq; progenie regalem dignitatẽ ſuſcipiente & adminiſtante, Maro autem Epheſi Præſule (ô nouum & naturæ inuſitatũ ſpectaculum) apparuerunt victores Chriſti egregij illi Martyres, vitâ recuperatâ, ad quos accedentes Imp. & Epiſcopus (illum enim qui longius aberat admirandũ illud ſpectaculũ etiam vocabat) cum quibus & alij multi, acciderunt ad genua eorum, precibusq; & benedictione eorũ digni habiti ſunt. Aſſedit illis Imp. & Archiepiſcopus, & mutuo colloquio habito, quæ Martyribus accidiſſent confirmata ſunt, certaque reddita. In conſpectu enim Cæſaris, & præſentium, in ipſo iterum antro, in quo iacuerant, ſimul quieuerunt: vt omnibus eorum mors clare patuerit, & incognita prius ipſorum ex hac vita communi migratio.
762 Octauum & triceſimum annum tunc Theodoſius regnarat, quando hoc maximum miraculum orbi oſtenſum voluit Deus. Exigebat tum ea tempeſtas tale prodigium.

Theodorus quidam, vtinam ita non fuiſſet, Epiſcopus Aegeorum erat. Hic neſcio qua ratione, luto infidelitatis abſorptus, graue-olentes euomuit voces, mortuorum Reſurrectionem negans, & multos cum ſuis ſectarijs eodem errore inuoluens. Hoc miraculo clarum Reſurrectionis teſtimonium in omnem terram diuulgante, ipſi, & quicumque gentiles reliqui erant, partim rubore confuſi obmutuerunt, partim certam firmamq; Reſurrectionis ſpem conceperunt. Modus vero quo ſpelunca aperta eſt, hic eſt.

Theodorus.

Adolius, ad quem tunc mons ille pertinebat, in quo ſpelunca exciſa erat, pecorũ ſtabulum ſeruos coëgit exſtruere, resque intra biduum confecta eſt, domusque ædificata, translatis lapidibus, qui os ſpeluncæ obſtruxerant & munierant: ſicque aperta ſpelunca eſt. Martyres qui illic iacebant, in-audito Dei iudicio rediuiui emittunt Iamblichum, qui ſolitus erat olim ipſis miniſtrare cibos emptũ atque allatũ. Qui ingreſſus vrbem Epheſum, comprehenditur ob eos quos proferebat nummos, tanquam theſaurum antiquum eruiſſet. Exindeque Martyrum miraculum ad omnium aures penetrauit, ac veluti res miranda propoſita fuit.

MARTYRIVM TIMOTHEI CCLIV.

Apoſtoli.

LECTA ſunt ſcripta de Martyrio Timothei Apoſtoli.

Refert hiſtoria Timotheum primum Epheſi Epiſcopum fuiſſe, clauaque interfectum, propterea quod prohibuiſſet Epheſios execranda & cruenta Gentium feſta, & ludos agere: quorũ vnum appellatum fuit * Catagogium, quod quia ille abrogarat, martyrij honore affectus eſt. Domitianus tunc Romanum imperium tyrannus gerebat. Cum D. Timotheus hac ratione, vt diximus, vitam finijſſet, & Domitiano mortuo Nerua in imperium ſucceſſiſſet, D. Ioannes ab exſilio liber venit Epheſum, vnde prius à Domitiano relegatus fuerat (etenim ibi habitauit, naufragium iam ad littus paſſus, & è mari adhuc ſpirans eiectus, dum Nero crudelis in Chriſtianos ſæuiret.) Quo

* *de quo pag. ſeq.*

Domitianus & Nerua.

B. Ioannes Euan.

MARTYRIVM Timothei.

tempore tomos, qui varijs linguis cotinebant ſalutarem Domini Paſſionem, miracula, doctrinamque à ferentibus accipiens, in ordinem digeſſit, diſtinxitq; & tribus Euangeliſtis quartus acceſſit. Etenim, vt dixi, Neruæ ſententia ab exſilio reuocatus, Epheſinæ * præfuit ſedi, & per ſe cum ſeptem Epiſcopis, Epheſiorum diœceſim rexit, perdurauitque pietatis verbum docens, vsque ad imperium Traiani. Hæc, aliaque continet Martyrium S. Timothei, humili ſtylo conſcriptum. 763

* ἑπτὰ.

Timotheus Apoſtolus à Magno illo Paulo primariæ ſedis Epheſiorum Epiſcopus declaratur & inauguratur. Eſt apud Epheſios abominabile & execrandũ feſtum, quod *Catogogium* nuncupant, & hoc celebratur modo: Indecoris ſe laruis induunt, ac ne agnoſcantur, perſonis facies obtegunt, multaq; idola circumferentes, & quædam carmina cantantes, inuadunt viros & honeſtas feminas more latronum, multamq; committunt cædem in publicis locis ciuitatis, & prompte nefaria committunt, & ſceleribus illis illegitimis gloriantur tanquam legitimis.

CCLV. MARTYRIVM DEMETRII *ſub Maximiano.*

LEGI Martyrium Magni illius Martyris Demetrij, eodem modo editum. Hic Chriſti Martyr Demetrius, præco & doctor pietatis, Apoſtolorũ peregrinationes, & certamina imitabatur, & Theſſalonicenſem vrbẽ lumine doctrinæ ſuæ ab erroris tenebris abductã, ad Chriſtum adduxit: Vita doctrinæ reſpondens ſplendelcebat. Maximianus autem Dei hoſtis tunc regnabat, & Theſſalonicæ commorabatur. Ibat vero Tyrannus ad ſpectaculum gladiatorũ, & Martyr vinctus ad illud ſtadium ꝙ propè erat, ab impijs miniſtris tanqquam Chriſtianus vita ac doctrina, adducitur. Ille ad ſpectaculum feſtinans, ſanctum virum iuſſit prope ſtadium, cui publicum balneum vicinum erat, in * fornice cuſtodiri. Erat autem gladiatorum alter maximus Tyranni amicus, qui omnium optimè videbatur pugnare, nomine Lyæus. Qui autem cum illo eo die depugnaturus venerat plebeius erat, iuuenis ætate, nomine Neſtor. Tyrannus cogitabat illius ætati, quanquam omnium cædem ſpiraret, parcere, & pecuniam, cuius amore ipſum exiſtimabat cum tanto antagoniſta ſingulari certamine pugnare velle, daturum ſe illi promiſit. Vt itaque à pugna deſiſteret, lethali futura monuit. Excepit Neſtor, non pecuniam amare ſe, ſed gloriam, quam qui Lyæum interemiſſet, conſequeretur. His dictis, in arenam deſcendens confeſtim eum, qui omnium iudicio primas ferebat, proſtratum necauit, ſed nihil conſecutus eſt eorũquæ victoribus propoſita erant: intolerabili vero dolore & ira Tyrannum compleuit, & ſurgens è cathedra, ira incenſus illinc impius domum diſcedit. Cum vero illi quidam à Demetrio martyre nunciarent ſermones: quaſi furore atque impietate ebrius, ſimulque ratus, omen infauſtum oblatum, cum ſanctus ei ad ſtadium properanti occurriſſet, haſtis eo quo concludebatur loco, iubet interfici. Pij vero corpus Martyris, clam de nocte, quando illis impiorum terror permittebat, in ruderibus in quibus interfectus erat, effoſſa terra ſepeliunt. Et ſic aliquandiu iniuria permanſit immunis: miraculorum enim gratia, & curationum fama iniuriam depulit. Quidam vero Leontius vir pius (poſtea præfecturam, qua Illyricum adminiſtrauit, adeptus) locum expians, in quo ſancti Martyris reliquiæ conquieuerant, & amplians, excitauit templum eo loco Martyri commune propitiatorium & perfugium non Theſſalonicæ ſolum, ſed & omnibus finitimis. 764

764

Templum Demetrij Martyris nomine.

CCLVI. EXCERPTA EX METROPHANIS, *& Alexandri actis, in quibus de vita Conſtantini Imp.*

Conſtantinus Imp.

LEGI librum, qui inſcribitur Politia SS. Patrum noſtrorum Metrophanis, & Alexandri, in quo etiam vita Conſtantini Imp. non minorem editione præbens vtilitatem.

Diocletiani perſecutio.

Decimo nono anno Imperij Diocletiani, anno Chriſti 305. rurſum in Chriſtianos grauis ſæuijt perſecuto, quo tempore Conſtantinus Conſtantij filius ex ephebis nondũ exceſſerat. Conſtantinum vero neſcio vnde ſcriptor hauriens, ſcribit ſacris Chriſtianorũ à parente imbutum, & Cæſarem ab eo renunciatum: ſe autem vidiſſe Conſtantinum inter ephebos, merentem in Palæſtina ſub Diocletiano cum Aegyptijs bellum gerente.

Seditio

Seditio autem, atque defectio belli causa exstitit. Refert Constantinum, quod vitæ suæ insidiari Maximianum cognouisset, ideo ad parentem fugisse, & à moribundo imperij successorem declaratum. Tunc Constantium pium aiunt dixisse: *Nunc mors mihi vita iucundior, cum tuum, fili mi, imperium maximi instar sepulchri sit futurum. Quod enim relinquam in terra Imperatorem, qui Christianorum lacrymas valeat detergere, & sistere iniquas cædes, quas Maximianus contra Christianos machinari non desinit, tam felicem mihi dat quietem.* Tertius tunc agebatur annus persecutionis in Christianos excitatæ, quo Constantius cum æterno regno caducum commutauit, filiumque declarans Imp. præ-
765 conem pietatis, Christianorumque propugnatorem reliquit. ACTA Metrophanis & Alex. &c.

Seuero, inquit, morbo extincto, Licinius Constantini * sororius imperauit, deinde Maximianus reliquam Orientis partem tenuit. Maxentius vero Romano in Occidente imperio præfuit fratris Maximiani filius. Etenim alter quidē erat Maximiani prioris, alter Diocletiani. * ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρός.

Constantinus pius Imperator, homicidia, cædes, virginum stupra, & raptus alienarum mulierum, & violentiam, quibus nefarius ille Maxentius delectabatur, cognoscens, & per Legatos Romæ à Senatu vindicem se, atque assertorem appellari, hortatur tyrannum per litteras, vt abstineat ab impijs operibus. Persuadere cum non posset verbis, bello tentauit, pugnaque congressus, primo non procul abfuit quin succumberet. Cum autem in cœlo ei Crucis forma appareret, materiæ experte lumine figurata, & litteris eiusdem modi victoria promissa esset, ita enim inscriptum erat: IN HOC VINCE: prælio congressus, & belli, & tyranni imperium victor cepit. Ante prælium hanc quæ apparuit Crucem in signis figurauit, & aureis lapidibus adornans, dedit qui ante equitaret ferendam, & Maxentius prædecessit. Nam ijs laqueis, quibus Constantinum capere decreuerat, captus est. Fecerat enim pontem alium iuxta Pontem Muluium non procul à Roma, astu quodam, quo ponte Constantium irruentem perdere cogitabat. Versis in fugam ijs qui Roma venerant, maximaque orta trepidatione, Maxentius doli auctor cum suis, rupto fallaci ponte, præcipitauit in flumen, & exstinctus est. Itaque Maxentius perijt, & imperij pars illius ad Constantinum redijt, & subditi non modo ab immedicabilli malo respirarunt, sed & læti festum diem egerunt. Licinius autem gentilis in pios sæuijt, primo quidem occultè metu affinis, deinde aperto marte. Inueteratum enim malum plerumque & fotum intus perpetuo latere nequijt, & pridem meditatum foras tandem erumpit. Quare infanda persecutio in Christianos mouit pium Imp. contra impium affinem ad iustum odium, & ex odio natum bellum. Multis varijsque pugnis commissis terra marique, Licinius inferior est. Sed Imperatoris benignitate fretus, seipsum dedidit, & frustra non fuisse compertum est. Dimittitur enim liber multis obnoxius pœnis, & Thessalonica illi, vt cum omni securitate ibi de-
766 geret, assignatur. Ipse vero humanitatem armis amens cladi restaurandę permutans, seditionem concitauit, quæ illum iusta vindicta vita priuauit. *Eusebium in Constantini vita. lib. I.* *Labarum Constantini, & Victoria.* *Vide D. Baronij Eccles. Annales.* *Maxentij mors.*

Moritur sanctus Martyr Petrus, & Achillas sanctum virum in dignitate Alexandrię consecutus est, & illum Alexander. Cum Ecclesia persecutionibus liberata esset, Martyrumque certaminibus illustrata, malus turbo, & mundi quędam tempestas Arius, lætitiam Ecclesiæ in dolorem iterum vertit. Creaturis enim filium Dei, Deumque velut in ordinem redigens alligauit, cuius manus opus omnis est creatura. Cum vero Alexander Alexandriæ Episcopus, & monendo hortandoque nihil proficeret (nam zizaniorum vis & copia Verbi semen oppresserat) ancipiti Ecclesiæ gladio hunc resecat. *Petrus Martyr, & Achillas.* *Arij hæresis.* *Alexander Alexandriæ Ep.*

Eusebius Berytum despiciens, & Nicomediæ Ecclesiæ inhians, cum impunè eam occupasset, elatus, Arium eiusque sectatores defendendos inprimis suscepit, quorum è numero Episcopi erant olim facti Secundus, & Theonas. Inter diaconos & sacerdotes Arius hæreseos initium, Achillasque alter Arius, & nonnulli alij eiusdem dignitatis, & societatis, numero nouem. Quos Concilium centum propè Patrum Episcoporum, qui ex Aegypto, & Africa conuenerant, anathemati subijciens damnauit. Quibus Constantinus auditis inique ferens, mittit Alexandrum Hosium, nomine & re sanctum, quem Hispaniæ ciuitas Corduba Episcopum habebat. Tradit autem ei epistolas ad archiepiscopum Alexandrum, & Arium hæreseos fontem, quarum altera cum Ario humaniter agi petebat; altera vero vt rabie deposita, cum Ecclesia consentiat. Hortatur autem vt contentione & controuersijs cum alijs abstineat, siquidem multis multorum *Ariani.* *Hosius Cordubē. sis Episcop. de quo idem D. Baronius, & B. Isidorus de Scriptor. Eccl.*

rum malorum causa fuit. Cum autem Arius hæreticus, nec præsentia clari illius Hosij, nec doctrina, neque Imperatoris admonitione errorem suum desereret, Concilium Episcoporũ Nicææ in Bithynica Imperator conuocat. In quo Episcopis consedentibus, ipse in medio stans, non alia conditione sedere voluit, quam si illi totus cœtus annueret. Hęreticam impietatem Arij Eusebius Nicomediæ, Theogonius Nicææ, Mares Chalcedonensis Episcopus defenderunt: Pietatem Alexander Constantinopolitanus presbyter vicem Archiepiscopi tenens, (S. enim Metrophanes, propter affectam ætatem senilem, morbumq; non adfuit) cum quibus Athanasius Alexandriæ ecclesiæ Archidiaconus, & huius vrbis Archiepiscopus Alexander. Aderant quoque in Concilio & aliqui sacris nondum, ac ne baptismate quidem initiati: nimirum differendi arte celebres, quos senes quidam non ingenti apparatu, minimeq; fucato Dei verbo, sed inhiante diuina gratia, ab errore ac gentilismo, Arijque hæresi, pro qua tum maximè illi depugnabant, ad Christi ouile traduxerunt. In hoc Concilio aderat & S. Paphnutius admirandus, natione Aegyptius; certaminibus vero confessor (cui Maximianus Christi hostis dextrum oculum eruit, & sinistræ cubitorum neruos præcidit, & ad vnguentis metalli fodinas damnauit) homo multorum supernaturalium operum, & miraculorum patrator: quem etiam pijssimus Imperator omni honore affecit, & osculando effossi locum oculi dextri satiari non poterat. Quin etiam venerabilis Spiridon aderat, de quo è millibus vnum aliquid narrabimus. Pauit aliquando oues suas, tametsi Episcopi dignitate præditus esset. Latrones autem inuaserunt ouium gregem, & inaspectabilibus, atque inuisis vinculis ligabantur, & accipiens ligatos, quos ille precibus ligarat, pari sapientia soluit vinculis: arietem insuper dedit in mercedem nocturnæ ærumnæ ac cruciatus. Virginem autem filiam habuit domi, & ipsa à quodam auri depositum cum accepisset, mortua est. Qui deposuerat (peregrè enim profectus fuerat) reuersus aurum repetijt & quæsiuit. Quæsiuit etiam domi Spiridion, & non inuenerunt. Quare accessit ad sepulcrum virginis filię, & ait: filia Irene (ita enim vocabatur) vbi depositum? illa respondit è sepulchro, & locum significauit, & inueniendi modum & facile inueniens depositum reddidit. Sed his tanquam ex vngue Leonem ostendimus. Hi igitur trecentorum & qui exeurrunt conuentus, condemnant impietatis Arium, eiusque assecias, & Filium Patri ὁμοούσιον consubstantialem asseruerunt, vnanimem pronunciantes sententiam. Septendecim numero Arij sententiæ accedere visi sunt, sed facto exsilij Imperiali decreto, sex in impietate tantum perdurarunt: alijs reuocare se errorem simulantibus, & sanæ doctrinæ, tametsi non syncerè, sed fictè ac subdole, consentientibus: quorum princeps Eusebius. Hinc omnes Ecclesiæ à multis tumultibus & factionibus liberatæ respirarunt, & Hosius quidem Cordubæ Episcopus cum socijs, quæ in Concilio gesta erant ferens, Occidentalibus pacem ac quietem attulit; Athanasius zelo ardens Aegyptijs, & Afris: Alexander vero, quanquam senex (septuagenarius enim erat) Thracibus simul, & Illyricis communionis pacisque Ecclesiarum nuncium, vt præscriptum erat, tulit, socium itineris habens beatissimum Paulum, tunc lectoris & subscriptoris Constantinopolitanæ Ecclesiæ fungentẽ officio: qui tempore Concilij duodecimũ ætatis annũ agens, cum Alexandro vixit. Sed de his paulo post. Primum venit in conspectum sanctissimi Metrophanis, & læto nuncio, præsentiaque recreans, sed non recreans quod discessurus esset, cum fausta apprecatione ad commissum illi officium dimittitur. Venientes autem in Thraciam & Macedoniam, & Thessaliam, Achaiam totam, Hellada, continentesq; terras, ne insulas quidem neglexerunt, sed nauigando omnem zizaniam radicitus euellentes, bonum semen Euangelicæ doctrinæ, & Synodalium decretorum disseminarunt.

Nicæna Sinodus prima.

S. Paphnutius.

S. Spiridon.

Socr. Eccl. hist. lib. I. cap. 2.

Alexander.

Paulus lector.

767

768

Concilio trirennio, sexque mensibus finito (cæperat enim mense Aprili decimo quinto die, finitum vero est triennio iterum in Aprilem deuoluto, & vsque Septembrem excurrente (sic enim doctus Alexander acta describens Synodi annotauit) finito, inquam, sacro Concilio, Imperator stans in medio SS. Patrum, petijt sibi vnam rem gratam fieri: qui libentes concesserunt. Beneficium autem illud erat, vt in vrbẽ secum proficiscerentur, in qua Archiepiscopum viderent, quem patrem suum Imperator appellabat, & vt vrbi Byzantio, quam ipse fundasset, sua præsentia & precibus conditoris nouum nomen inderent. Inuisentibus autem Episcopis clarissimum Methrophanem, die dominica, & Imperator præsens inter alia dixit: Video te, pater maximè venerande, &

Metrophanes Constantinop. Patriarcha.

de,& ſenectute, & morbo defeſſum,& creari atq; deſignari nobis poſt te gregis paſtorē poſtulo. Ille ad Imperatorem alacri vultu conuerſus: annuo, inquit, in Domino, quia nunc Spiritus ſanctus, ô fili,per linguam tuam loquitur. Mihi enim hac de re ſollicito indicauit Dominus ante ſeptem hos ipſos dies, moriturum me intra decem dies, & dignitatem ſacram ſuſcepturum ſacerdotij dignitate parem Alexandrum, & dignum, vt verè loquar,electione,& ſancti Spiritus denunciatione. Ad hæc verò hunc veluti filius Paulus lector excipiet. Reſpiciens autem ad Alexandrum Alexandriæ Epiſcopum: Et tu, inquit, frater egregium ſucceſſorem tui relinques, & manu Athanaſij Archidiaconi apprehenſa: En, inquit, ſtrenuus Chriſti miles, hic te ſequetur, qui non ſolùm
769 cum fratre meo Alexandro contra Arij hæreſim decertauit, ſed & cum illo magna certamina, & multa ſubibit:non ſolùm autem ſecunda excipient certamina,ſed & tertium cum ſtrenuo Paulo ſuſtinebit. Hæc dixit, & tanquam alios Spiritu ſuo recreans, venit cum Epiſcopis in templum: ac poſt Euangelij lectionem nonnulla ad populum locutus,& diſſerens,Alexandrum ſacerdotem abſentem archiepiſcopalis ſedis ſucceſſorem renunciat. Populus vno ore cum ipſo Imperatore horis aliquot exclamauit: Dignus eſt. Deinde ſacræ menſæ altaris humerale imponit, præcipiens hoc ſucceſſori ſeruari: venturum autem illum poſt non diu prædixit, poſt ſeptimum videlicet diem eius reſoluti corporis in Domino. Acciderunt igitur, vt prædixerat & præceperat, omnia. Moritur centeſimo & decimo ſeptimo ætatis anno, quarto Iunij.

Acta Metrophanis & Alex. &c.

Alexander. B. Athanaſius.

Conſtantia ſoror Imp.Conſtantini pij,vxor quę erat impij Licinij, moritura fratri dixit: Vnum,& vltimum à te peto beneficium, vt ab exilio reuoces Arium falsò accuſatum: conſentit enim cum Synodo. Erat enim apud illam ſacerdos quidam Arianus, qui ſeipſum primò Conſtantiæ eunuchis inſinuauit, per quos & ad illam acceſſum habuit, vetbisque blandis, atque aſſentationibus perſuaſit, Arium inuidia iectum eſſe: rectam enim Eccleſiæ doctrinam tueri. Quibus ipſa ad Imperatorem illa referens, permouit, ſtatimque ſcribit, vt Arius ab exilio reuocetur. Allegabat verò vnà ad fratrem ſacerdotem, qui adulationis vitio non minus quàm hæreſeos laborauit, & irrepente ingenio, ac verbis blandiloquis,poſt non diu liberè cum Imperatore agere cœpit: ac de Ario ſermonem iniecit, quibus illum rectè ſentire demonſtret. Tum Imperator: Si Arius,inquit,cum Synodo conſentit,videbo illum libenter,magnoq; honore habito, eum Alexandrinæ reſtituam Eccleſiæ. His dictis illum per literas accerſendum curat. Arius cum execrando Euſebio Conſtantinopolim venit, & ſuſcipit illos Imperator benignè, & quid ſentiant interrogans audit dicentes, non aliud ſe ſentire quàm quæ trecenti & octodecim ſancti Patres decreuerint: quin & iuſiurandum miſeri falſæ confeſſioni addiderunt. Imperator ſcriptum ab illis iubet dari fidei profeſſionem. Illi autem promptè mendacia ſcripſerunt. Credere enim ſe, & ſuos ſcripto teſtantur, lingua negant. Mutauit autem decretum Cæſar,quod pietatem confeſſi eſſent, & ſtatim Alexandriam illum, & qui cum eo erant, honorificè mittit. Alexander verò Alexan-
770 drinus Archiepiſcopus, conſpirante cum eo Athanaſio,apoſtatam non admittit, & iterum Arius hæreſim detexit, Ægyptumque turbauit. Imperator verò ad ſe Arium accerſit, & interrogat, an manerent in ſententia, quam coram illo confeſſus eſſet. Ipſe verò iterum expedite iiſdem ſe inhærere teſtatus eſt, & iureiurando confirmauit. Omnia autem ficta erant,magisque ipſa theatri ſcena ex compoſito facta. Aiunt enim occultè eum ſcripſiſſe librum, & ſub axilla ferentem (qui liber impudenter impietatem eius continebat) iuraſſe ſe ſic credere: chartam verò piæ doctrinæ, cui iam ſubſcripſerat,protuliſſe. Paulò poſt Imperator caducam hanc vitam cum immortali commutauit, cùm annos triginta & vnum imperaſſet, ſexaginta quinque ipſos vixiſſet.

Moriens autem ſacerdoti hæretico teſtamentum committit, mandans id tradi Conſtantino filio, quē teſtamenti tabulis paternæ ſortis & imperij ſucceſſorem, Imperatoremq; deſignabat. Sacerdos nec Deo,nec hominibus ſeruans fidem,dat occultè teſtamentum Conſtantio, & ſimul proditor patris, & teſtamenti, & hæreditatis filij apparuit. Adiuuabat & in ea proditione & Euſebius impius Epiſcopus,& alij nonnulli,& impietatis, & * ſemiuiri ſodales. Tradit ille ſacerdos Conſtantio commendatum ſibi teſtamentum, & infidelitatis ſuæ erga homines petit mercedem a Conſtantio, proditionem nimirum ſynceræ fidei præmio poſtulans, & Euſebium Nicomediæ Epiſcopum ſocium adiungit, & hoc agunt, vt Arius non Alexandriæ, ſed Conſtantinopoli

* ἀνδρογύνου φύσεως.

ACTA Metrophanis & Alex. &c.

cauſſam dicat, facile rati fore vincere, Athanaſio non præſente, & ſimul Imperatoris auctoritatem ſibi vnientes. Multa cum Alexandro Conſtantinopolitano Patriarcha differentes de pactis, quæ pietatis doctrinam corruptura erant. Cùm non perſuaderent, mandatum Imperatoris proferunt, vel ſuſciperet Arium cum ſua hæreſi, vel ſede exturbaretur. Si vtrumque detrectet, ſciat ſe in exilium depellendum. Perſuaſerunt autem Conſtantio, vt accerſito Alexandro, niſi iiſdem pareret mandatis, etiam ſeruitutem minaretur, & malorum memoria, non pietatis ſtudio, odio Arium habiturum. Qui Chriſti virtuti, & inculpatæ vitæ, & conſcientiæ confidens, Imperatori reſpondit, veritatem eorum qui accuſantur tempus deinceps oſtendet. Ego verò tantæ impietatis conuictum, & à tot Epiſcopis iudicatum, non poſſum in communionem venerandorum myſteriorum admittere. Conſtantius verò: Vide, inquit, Epiſcope, (conuocatur enim concilium Epiſcoporum) ne vel inuitus illum admittere cogaris. Hinc aſſurgeus Archiepiſcopus, egreſſus eſt, & ad Dei Eccleſiam ſe conferens, gemitibus, lacrymisque inuocabat Deum, ne pateretur ingreſſu Arij gregem ſuum vaſtari: & preces Epiſcopi proſtrati ante altare tota nocte peractæ. Euſebius vt erat feruidus impietatis ſectator, accedit cum turba hæreticorum ad Arium, & iubet in concilium prodire, quo ſibi, inuito etiam Alexandro, redderet ablatam iniuſtè ſacerdotij dignitatem. Igitur tumultus oritur, & ſeditio his motibus per totam vrbem: his quidem ab Ario ſtantibus, illis quidem veritatis proditionem non ferentibus, fit conuentus in Eccleſia, & cum ſuis aſſeclis præcedens Arius, & deſcendens ex equo, ſeceſſum publicum ingreditur, qui erat ad forum Conſtantini, & exonerando ventrem cum excrementis inteſtina, cum inteſtinis & animam miſer exhalauit. Quo moram trahente, & quid factum eſſet cùm ignoraretur, aiunt acceſſiſſe Euſebium, & reprehendiſſe tantam moram, & increpuiſſe hanc in ſuos iniuriam, ſeruilique conditioni hanc moram attribuiſſe. Ille autem ſilentio magis eos offendit, quàm tarditate quamdiu ignorabatur. Sed Euſebius accedens, ſurgere bono animo iubet: exſpectari enim à tota Synodo, vt abſoluatur. Sed ille in æternum ſilet. Et tandem infelix ille Euſebius mortuum eſſe intellexit: ſic Synodus diſſoluitur: & qui Alexandrum exilio condemnaturi erant, abrogantes, abiectis impiis ſuffragiis, hæreticorum ducem viuum ad inferos detrudi videntes, magnum inde capiunt dolorem. Poſt diuinitus immiſſa plaga pudore confuſi, ſed non diu, turſum conciliabulum indicunt, Deique iram in Arium ad communem hominum ſortem referre conantur. At ſi tempus ſpectes, quo Eccleſiam Dei inuadere tentabat, non tam fatali morte, quàm Dei vltione extinctum interpretaberis. Illi tamen Conſtantio perſuadent Arium naturæ debitum perſoluiſſe, neque diuinæ vltionis pœnam ſubiiſſe. Sic miſer Alexandri precibus tam fœdè vitam finiit, beatus contra Alexander piè & ſanctè paulo poſt pro terreſtri, cœleſte domicilium adeptus eſt. Tres quidem & viginti in Epiſcopatu exegit annos, ætatis verò nonaginta octo. 771

Arii hæretici infelix exitus.

B. Alexandri mors.

Hæc hiſtoria, vnde iſta excerpſimus, non omnino elaborata, ac docta elocutione ac ſententiis, neque prorſus vilis, aut neglecta. Si quæ contra atque alij narret, hoc alterius inſtituti & iudicij eſt, non excerpentis & contrahentis. 772

CCLVII. EXCERPTA

E vita Pauli Epiſcopi Conſtantinopolitani Martyris.

LEGI librum qui inſcribitur: Vita, ſeu certamen S. Patris Pauli Epiſcopi Conſtantinopolitani Confeſſoris, ad eundem modum excerptum.

CONSTANTIVS Romani imperij ad Orientem regebat ſceptra, proditione hæretici ſacerdotis, & conſenſu eunuchorum irrepens. Ariani autem iterum pios perſequuntur, & Athanaſium ſtatim Occidens ſuſcipit. Diuinus verò Alexander morti vicinus, nullum Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ ſibi ſucceſſorem deſignat. Duos inter alios delegit, ſuam contra hæreſim populo hanc ſententiam exponens, vt eligerent, ſi vellent, doctum & pium Paulum, quem ipſe ſacerdotem ordinauerat: ſi verò formæ & exterioris ornamenti habita ratione cuperent, Macedonium, olim ordinatum Diaconum, & iam ſeneſcentem acciperent. Hæc referens poſt moritur, Epiſcopatum tres & viginti annos cùm geſſiſſet, annos natus nonaginta octo. Orta autem contentio eſt in duobus illis eligendis. Ariani ad Macedonium inclinabant, at fideles Paulum malebant.

EXCERPTA è Pauli Epiſc. Conſt. martyrio.

bant. Vicit piorum ſententia, & ordinatur Paulus Epiſcopus in Eccleſia S. Irenes nominata, quam temporis ſucceſſu, vt à noua diſtingueretur, veterem appellare placuit. Conſtantius verò non multo poſt Antiochia Conſtantinopolim veniens, iram in Paulum concepit, quòd non illius ſuffragio electus eſſet, & Arianorum indicto concilio, Paulum abdicare coëgit. Euſebium, iam tertiò ſedem mutantem, ex Nicomedia, Conſtantinopolis creat Epiſcopum. Quibus impiè patratis, Antiochiam reuertit. Euſebius autem omnem mouebat lapidem, vt Symbolo eximeretur illud ὁμοούσιον, CONSVBSTANTIALE. Erat tunc Antiocheni templi dedicatio, quod Conſtantinus pius exædificarat: Conſtantius verò conſecrandum curauit, & prætextu dedicationis nonaginta conuocantur Epiſcopi. Maximus Hieroſolymitanorum præſul vir pius non aderat: ſed neque Romanus Pontifex Iulius, nec per ſe, nec per alium legatum. Congregatur Synodus, præſente Conſtantio. Contendunt Euſebiani vt primò Athanaſius de-

Synodus Antiochena.

773 ponatur. Initio accuſant quaſi contra Canonem egerit, quem ipſi tunc ediderant. Rediens enim aiunt ab exilio, non omnium iudicio, ſed ſuo arbitratu Epiſcopatum aſſumpſit. Secundò quod eius ingreſſu, ſeditione concitata, multi periiſſent. Tertiò ob ea quæ Tyri acta eſſent. Vnde & condemnantes ſtrenuũ athletam, illi Gregorium, eiuſdem ſectæ, ſufficiunt. Et hæc auſi, auſi ſunt & fidem permutare, nihil eorum reprehendentes vel verbo, quæ in Nicæa Synodo tractata eſſent, improbo & fraudulenro animo ſemina iacientes, vt ὁμοούσιον tollatur. Antiochena Synodus hæc & alia ſimilia auſa, & nonnulla decernens, diſſoluitur. Euſebius ad Rom. Pontificem Iulium legatos mittit, hoc moliens, vt quæ aduerſus Athanaſium decreta eſſent, rata haberet, ſed ſpe ſua fruſtratus eſt. Paulus verò Archiepiſcopus Romam profectus, & alij nonnulli Epiſcopi, vna cum Athanaſio Euſebij dolo expulſi, ſimul Romæ agebant. Iulius verò audito omnia quæ de Epiſcopis acta eſſent, calumnias eſſe, epiſtolis illos confirmans in Orientem remittit, propriam vnicuique tradens ſedem, eoſque qui damnaſſent, meritò accuſans. Omnes hinc Eccleſias ſuas recipiunt, ſed & epiſtolæ iis quibus ſcriptæ erant, deſtinantur. Euſebio mortuo, Paulus ſuæ ſedi reſtituitur. Ariani pro hac Eccleſia pro Paulo Macedonium creant, qui Filium Patre minorem eſſe blaſphemabat, damnans & ὁμοούσιον *Conſubſtantiale*, & Spiritum ſanctum omnino à diuinitate remouebat. Athanaſio quoque ſuam recipiente Eccleſiam, Antiochiæ iterum conuenientes (conuenerant enim Iulium Rom. viciſſim criminari volentes) impium Gregorium ſtatim, quem ipſi præter fas & æquum ordinauerant, * Antiochiam mittunt, & Alexandriæ Præfectus illum ſeptem millibus militum adduxit. Quo cognito, Athanaſius Romam iterum adnauigauit. Alexandrini non ferentes hanc iniuriam, B. Dionyſij tẽplum, non rectè tamen (quid enim, ſi inſaniant homines, contra culpæ expers ſumenda pœna eſt?) incenderunt. Conſtantius Antiochiæ degens intellecto Paulum veritatis præconem propriæ ſedi reſtitutum eſſe, Hermogeni duci in Thraciam miſſo mandat, vt Eccleſia ſanctum virum expelleret: & ille quidem Conſtantinopolim veniens conatus eſt, quod mandatum erat, nefandum imperium exequi. Populus verò non pa-

Macedonius hæreticus.

** Alexandriam lego.*

774 tiebatur, quin & domum illius incendit, & pedibus tractum interficit. Quo cognito, Conſtantius vrbem ingreditur, ſanctumque Paulum expellit. Mulctat vrbem frumento, auferens illis doni dimidium, quod Conſtantinus clemens illis dederat. Erat verò ſumma muneris, panes diarij octogies mille. Iratus eſt & Macedonio, non ſolùm quòd ſe inuito ordinatus eſſet, ſed etiam ob cædes, quarum ipſe ſeditioſus auctor exſtiterat. Tamen relinquens illum in Eccleſia, in qua ordinatus erat, Antiochiam reuertit. Diuinus Paulus quidem iterum Romam proficiſcitur, & Athanaſium conuenit. Refert igitur Romano Pontifici, quæ paſſus eſſet, & rurſum eius, & Conſtantis imp. munitus litteris, ſtatim reuertit, & ſedi ſuæ cum magna vrbis eum recipientis voluptate reſtituitur. Conſtantius rurſum indignatus, iterum exſulare perpetuò iubet. Etenim Philippus Præfectus hoc admittens, ſanctum virum in exſilium ablegauit, & Macedonium S. Spiritus impugnatorem in Eccleſia reponit. Exſilio autem pulſus eſt non apertè, ſed occultè. Nam Hermogenis interitus prudentius rem gerere Philippum docuerat. Honorificè enim Dei Epiſcopum Paulum ad balneum vocat, quod Zeuxippi appellatur, tanquã de rebus publicè profuturis, & arcanis conſulturi eſſent. Inde ad Imperatoris palatium mittit, & exinde Theſſalonicam in eius maiorumq; patriam. Hinc ad Orientis partes redire vnquam vetuit, nec ad vicinas vrbes. Impius Macedo-

nius

EXCERPTA è Pauli Epiſc. Conſt. martyrio.

nius armata vi adiutus,& vnà cum Præfecto vectus, Dei Eccleſiam inuadit. Multa editur ſtrages, & tria millia ac quinquaginta occiduntur, & Catholicorum cædibus ter-execrandus inauguratur. Eodem tempore Conſtantius magnum templum, cui nomen *Dei Sophia*, exædificarat. Et diuinus Paulus paulò poſt in Italiam tertium contendit,& Athanaſium commilitonem ſibi adiungens, Conſtanti Imp. Occidentis omnia, quæ paſſi eſſent, narrant. Hic atrocia quæ ſuſtinuiſſent attentius cùm audiſſet, fratri ſcribit, tres vt ad ſe Orientis Epiſcopi venirent, qui rationem redderent eorum, quæ aduerſus Athanaſium & Paulum auſi fuiſſent, & ſcriptam fidei profeſſionem vnà adferrent. Mittuntur verò Epiſcopi quatuor, Narciſſus Cilix, Theodorus Thrax, Maris Calchedonius,* Maras Syrus. Hi non auſi fuerunt cõferre ſermones cum Athanaſio & Paulo,fidem verò quam erant Antiochiæ profeſſi occultantes, aliamque componentes,quæ apertam reprehenſionem effugeret, ſed tamen τὸ ὁμοούσιον *Conſubſtantiale* nõ confiteretur,regi tradunt,& nihil amplius neq; agentes,neq; paſſi,receſſerunt. Triennio euoluto, rurſum Orientis Epiſcopi conueniunt, aliamque fidem decernunt, & Italicis mittunt. Miniſtri Synodi erant tunc Eudoxius Germaniciæ Epiſcopus, Martyrius, Macedonius Mopſueſtiæ. Declaratio eorum fidei eadem erat cum priore, additis tamen nonnullis abſurdis in fine, longius extendebatur. Conuentus Patrum Romæ hanc non ſuſcepit, dicens ſufficere ſibi Symbolum fidei, quod Nicææ decretum eſſet. Sic cùm omnia tumultu occuparentur, & indiſcuſſa contentione, conuocatur generalis Synodus, ſententia duorum Imperatorum vndecimo anno à morte Conſtantini. Conuenerunt igitur Sardicem ex Occidente ſupra trecentos, Epiſcopi: ex Oriente ſolùm ſex & ſeptuaginta,& Orientales cum Occidentalibus conuenire noluerunt, idque hac de cauſſa, quòd Paulus & Athanaſius veritatis defenſores cum illis congregati eſſent. Cùm verò neque pij Athanaſianos reiicerent, neque illi inimicitias contra fidei propugnatores deponerent,à ſe inuicem diſiuncti ſunt. Orientales omnes Philippos Macedoniæ vrbem accedentes,publicè rurſum congregantur, & ibi apertè τὸ ὁμοούσιον, *Conſubſtantiale* execrantur. Sardicenſes verò abſentes illos condemnant, accuſatores Athanaſij, quaſi calumniatores deponentes,fidem Nicæna Synodo confirmatam ſtabiliunt, contrariamque anathemati ſubdunt. Quibus auditis Occidentis Imperator Conſtans edocet per literas fratrem ſuum Conſtantium, & monet, vt amicè Paulum & Athanaſium tractet, neque impediat, quo minus ſuis ſedibus reſtituantur, addens, niſi volens iuſta petenti annuat,ſe venturum, & illo inuito ius & æquum iniuria affectis redditurum. Metuens igitur minas fratris Conſtantius, diuinum Paulum non prohibuit in proprio Epiſcopatu reſidere, eiusque commilitonem Athanaſium multis litteris ad ſeſe vocat, & venientem libenter ſuſcipit, ac ſuæ dignitati reſtituit. Sic magnus tumultus ſedatus eſt, & Eccleſia ſuos pietatis propugnatores adepta lætata eſt. Cùm autem Magnentius tyrannide occuparet omnia, & Conſtantem Occidentis Imperatorem interemiſſet, iterum Arianæ impietatis procella omnes Eccleſias perturbauit, & Athanaſius rurſum fugit, eiusq; ſedem Gregorius rapit, & ablegatur Paulus Cucuſum Armeniæ, pietatis propugnator, & inuadentibus noctu impiis laqueo martyrem efficiunt. Macedonius Conſtantinopolitanæ Eccleſiæ præſul conſtituitur, & expelluntur etiam aliarum Eccleſiarum paſtores, inuadunt lupi, atque Ethnicorum in Chriſtianos immanitatem Macedonij furor obſcurare nititur, totusque Oriens graui calamitate inuoluitur, & maximè Conſtantinopolis. Quando etiam * Agelius Nouatianorum Epiſcopus, quòd ὁμοούσιον confiteretur, in exſilium pellitur, & malum erat incredibile, quod non ſolùm ad Epiſcopos extenderetur, ſed & ad mulieres & pueros, quicunque Macedonij communionem non admitterent, ſe effudit. Vbera mulierum (ô impietatem) operculis ciſtarum includentes, & comprimentes, exſcindebant,alia ferro, alia autem ouis ignitis, quorum fragmenta faſciis inuoluebant,exuſſerunt. Venit enim impiis in mentem,etiam quæ impios gentiles cõtra naturam excogitare pudor humanus prohibuit. Extendit & crudelitatem in Paphlagoniam: multos enim audierat cum orthodoxos tum Nouatianos illic agere: & quatuor cohortes militum armatorum parat, vt aduerſus illos mitterentur, & ad impietatem ſuſcipiendam vi cogerent. Mantinæi congregati, & zelo pietatis falces, ſecures, & obuia quæque pro armis arripientes, militibus ſe obiiciunt, & pugna commiſſa multi è Paphlagonibus occiduntur: ac milites penè omnes. Hæc ſtrages, & illud impudens factum non ſolùm

** Marcus Syrus eſt in Metaphraſte.*

775

Synodus Sardicenſis.

Magnentius Tyrannus.

Paulus Martyr.

776

Arianorum hæreticorum ſæuitia.

** Angelius habet Metaph.*

solùm apud eos qui violati essent, sed etiam qui eiusdem sectæ essent, Macedonio iure optimo odium conciliauit: quin & ipsum Imperatorem ad inimicitias commouit. Neque ob eam solùm caussam, verùm etiam quod corpus Imperatoris Constantini piissimi (videbatur enim templum, in quo iacebat, ruinam minari) accipiens, sine illius consilio in templum S. Acacij transtulisset. Cumque omnibus hæc translatio non placeret, verùm multis impium videretur mortuorum corpora effodere, maximeque Imperatoris pietate illustris, magna edituum strages, & multorum atque adeò grauium malorum, quæ ausus fuerat Macedonius, parua pœna multatus est, dignitatis nimirum priuatione. Inualescebat tamen Ariana impietas, quamdiu Constantius im-
777 perauit: amplius verò temporibus impij Valentis, donec illum diuina vltio puniuit. Theodosium autem Hispanum iustum suffragium Gratiani, Occidentis imperium administrantis, ad sedem Imperatoriam prouexit Orientis, & orthodoxæ fidei per illum confirmatio iuualuit. Sic quidem Ariana hæresis Ecclesias XL annos vexans, pietate Theodosij exterminatur, & suus orthodoxæ fidei honos redditus. Cõuocat igitur concilium pius Imperator, meditans & Macedonianos conciliare orthodoxis, & qui Consubstantialitatem confiterentur. Quamobrem capita hæreticorum conuocat, & conuenerunt è Catholicis, Alexandria quidẽ Timotheus, Hierosolymis verò Cyrillus, Antiochia Meletius, Gregorius Nazianzenus, Thessalonica Achillius, Nyssa Gregorius, & alij plurimi, quorum numerus ad centum quinquaginta excreuit. Hæreticæ verò turbæ præerat Eleusius Cyzicenus, Marcianus Lampsacenus, Euethius Ephesius, alijq; nonnulli, quorum numerum sex & triginta complebant. Hortabantur Imperator ipse, & alij orthodoxi hæreticos, vt illa factione relicta ad vnionem conuenirent, & ὁμοούσιον, *Consubstantiale*, amplecterentur, quemadmodum & antea, nemine hortante, missis ad Liberium legatis, polliciti erant confessuros se vnà ὁμοούσιον: in memoriam interim redigentes, vltrò ipsos communionem cum orthodoxis admisisse. Hæretici verò iustæ reprehensionis, & bonæ admonitionis nulla habita ratione, suam impietatem non reliquerunt. Ideoque concilio eiiciuntur, & vrbe, conciliumque creat Nectarium, senatorij quidem sanguinis, Episcopum, moribus facillimis, ob quos maximè colebatur. Hęc autem Synodus fidem in Nicæna publicatam confirmat. Probat omnia Imperator, & perferri curat magna cum reuerentia reliquias S. Pauli confessoris: & Episcopi quotquot aderant vnà cum Nectario, longè extra Chalcedonem obuiam procedunt, multoque cantu, & comitatu suscipiunt, & per mediam vrbem corpus ferentes, collocarunt in Ecclesia S. Irenes nominis antiqui, quam Constantius Imp. in latitudinem & magnitudinem è parua excitauit, cui & Paulus aliquamdiu præfuerat, & totam noctem cantibus transigentes, manè iterum tota ciuitas æquali honore & gloria, in Ecclesiam, quæ nunc ab illo cognominata est, omnibus Episcopis, & Clero, & ipso præsente Imperatore, sacro tumulo imponunt.

778 Vita, vnde hæc excerpsimus, eiusdem est in elocutione artificij, & in mouendo facultatis, paulò tamen est melior.

EXCERPTA è Pauli Episc. Const. martyrio.

Theodosius pius Imp.

Concilium Constantinopolitanum contra Macedonium.

Nectarius.

EXCERPTA

CCLVIII.

Ex Athanasii vita.

LEGI librum, qui inscribitur: Vita & certamen [sancti Patris nostri Episcopi Alexandriæ] Magni Athanasij, eodem modo conscriptum.

ADERAT tempus festi sancti Petri Episcopi & Martyris, totaque Alexandria memoriam colebat, huiusque successor Alexander, post sancta sacrificia, mensâ primores Cleri susceperat. Quo tempore vidit ex edito loco in littore pueros syncero animo ludentes, lusuque puerili sacra & veneranda mysteria imitantes, non illa irridentes, sed spectandi gratia, ausi sunt quæ audere eos non oportuit. Hoc in lusu creatur Athanasius à pueris Episcopus: reliqui partim catechumenorum, & baptizandorum, partim sacerdotum & Diaconorum speciem repræsentabant. His finitis perculsus Alexander, pueros ad se vocat, auditque non illos sacra irrisisse, sed vt ex euentu colligas, fecisse diuino quodam instinctu, animique simplicitate ad bonum illos iam tum erigente. Qui enim baptizati fuerant, Alexander inunctos Christi signaculo confirmauit. Athanasium autem parentibus tradit, mandans illis, vt disci-

ATHANASII VITA.

plinis eum imbuerent, & iam adultum sibi traderent, vel potius Ecclesiæ, tanquam alterum Samuelem ab illis Deo oblatum. Faciunt itaque parentes, vt Archiepiscopus illis mandauerat, & tempore iam euoluto, puerum illi tradunt. Ille recipit, & contubernalem illum habuit, participem consilij, & pietatis adiutorem. Ariana autem rabies cùm orbem inuaderet, multa certamina initio vnà cum diuino Alexandro, postea verò & in se pietatis causſa susscepit contentiones. Etenim Arium, post damnationem & excommunicationem ficte quidem Catholicum se mentientem, & hac larua suam hæresim confirmantem, comperit sapiens ille Athanasius, & ad Alexandrum Alexandriæ Episcopum à Constantino Imperatore pio missum (nouit enim ficta fraus etiam prudentes sæpe decipere) recipere noluit. Deinde mortuo sancto Alexandro, ipse successor ordinatus, paulò post multa certamina subiit. Quare hæretici in illum solùm linguas vibrabant, & eum calumniabantur. Moliuntur & struunt 779
Hæc Metaphrastes copiosius.
insidias in illum maximè Episcopus Nicomediæ Eusebius, & assectæ, & conducunt quosdam Miletij, & per illos accusationes multas consuunt. Primò, lineam vestem Ægyptios suppeditare Alexandrinæ Ecclesię ex auaritia Athanasij cõfinxerunt. Secundò Imperatori insidias moliri. Philumeno enim cuidam imperium affectanti collectam pecuniam suppeditasse dicunt. Tertiò Ischyram, & euersam mensam, & poculum mysticum confractum, & Mareotem, & Macarium presbyterum, & instar latronum ingressum, & quod toto orbe fabulam notoriam concitasset, obiiciunt. Hæc & similia Imperatorem edocent assectæ Eusebij, quibus ad iram contra Athanasium concitant, accusantes, quod virum Imperatoris mandatis parentem, rectaque sentientem non admisisset. Eodem tempore ad Encænia Hierosolymorum omnes ferè Episcopi conuenerant, & Constantinus pius Imperator scripsit Synodum rursus congregandam ad ea discutienda, quæ de sancto Athanasio dicebantur, & ad Arium in fide stabiliendum. Quod si inuidia Arium ab Ecclesia disiunxerat, vt studerent vtrosque conciliare: si verò vsus esset ficta quadam fraude Arius, Alexandriam veniret, & ibi iudicium de eo, & examen accuratum fieret. Diuertentes
Synodus Tyri.
igitur à via, prius Tyri congregatos Episcopos ea quæ contra Athanasium erant, obiter disputare, & quę contra Arium, iussit. Tricesimus autem hic erat annus regni Constantini. Aderant verò Tyri ex diuersis ciuitatibus Episcopi sexaginta, Dionysio consulari conuocante illos, cum quo & Præfectus oræ illius, & quidam magistratus ad Synodum conuenerunt. Adfuit & Athanasius, quin & Macarius presbyter Alexandria ferreis catenis vinctus copiis militum adducebatur. Primum itaq; accusatores de veste linea calumniati sunt, sed illam calumniam non solùm Tyri motam, sed & prius Nicomediæ ab Imperatore intellectam, Apis & Macarius presbyter ciuitatis Alexandriæ, qui tum illuc casu aduenerant, facilè refutarunt. Hinc quidem accusatores Imperator per litteras perstrinxit: Athanasium verò ad se venire iussit. Literæ ad Synodum Tyri congregatam venerunt: quibus lectis Eusebiani eum dolorem contraxerunt, quem Athanasio antea intulerant. Quod Imperator illos grauiter accusasset: deinde quòd calumnia de linea veste Imperatoris aures antea occupasset. Hæc calumnia cùm minus procederet, Ischyram, & Macarium producunt. Magnus verò Athanasius assec- 780
clas Eusebij, vt hostes, legitima exceptione reiecit. In primis autem demonstrari volebat, an Ischyras verè esset sacerdos, in quem sacris operãtem irruisse fingunt Macarium, vimq; intulisse missum ab Athanasio, sacram mensam euertisse, calicem fregisse, & sacra Biblia combussisse. Sed hic illa duo cõmuni legi opponit. Iudices autem iudicare detrectarunt, & calumniis confirmandis tempus traxerunt. Quamobrem eorum quæ iustè dicta erant, rationem nullã habuerunt. Accedunt ad accusationem Macarij & Ischyræ, & promptitudo calumniantium erat intolerabilis: inopia verò in demõstrando ac probando, alacritatem illorũ fraudem esse, ac maleficium impietatis atq; inuidiæ ostendebat. Mora autẽ ac dolo repulsæ dedecus tegentes, mittunt in Mareotem factionis eiusdem homines, simulãtes eo in loco examen eorum, quæ ibi gesta essent, fieri oportere. Cùm autem Athanasius videret eos mitti, quos reiecerat iudices, Theognium, Marin, Theodorum, Macedonium, Vrsacium, proclamauit, & cõtestatus est omnibus, maximè manifestam esse iniuriam: Macarium quoq; presbyterum in vinculis haberi, qui priorem accusationem instituisset, accusatorem verò Ischyram illegitimis adiungi iudicibus. Cùm videret nullam sui rationem à Patribus in Synodo haberi, clam ipsis decessit, & ad

Impera-

Imperatorem quasi accersitus accessit. Qui verò missi erant in Mareotē ex vna solùm parte (quemadmodum illis mendacium, atque inuidia imperabat) facto accusationis libello, ad Synodum reuersi sunt, quæ Synodus antea iam absentiæ causla S. Athanasium condemnarat. Cùm autem rediissent, condemnationem confirmarunt multis calumniis additis, & festinantes Tyro Hierosolymam ad festum consecrationis Ecclesiæ, nefariis nimirum, ac pollutis manibus iuerunt, qui statim eo venerunt, & Eusebiani Arium Præfecti loco recipiunt. Fideles autem auersati sunt definientes, vt Alexandriæ Arius eorum, de quibus accusaretur, rationem redderet, quam vbi accessit, captus est. Dum hæc ita geruntur, redditæ sunt Imperatoris litteræ, vt Athanasius ad ipsum veniret, iubentes, & Ariani quoque quamprimum Constantinopolim venirent. Hæ litteræ mœstitiam Synodo pepererunt. Quamobrem plurimi domum regressi sunt, Eusebius verò, & Theogonius interim ibi moram trahere decreuerunt, temporis mora soluere mœrorem cogitantes. Interea temporis alterum crimen, de auro ad Philomenum misso, S. Athanasius diluit coram Imperatore, in Psamathia in
781 suburbio Nicomediæ agente, & cum honore mittitur Alexandriam, cum Imperatoris litteris, innocentiam eius populo declarantibus. Aderat etiam Darius missus, vt diximus, ab Hierosolymitanis, & iterum turbatur Ægyptus, quod Athanasius Imperatori significauit, qui Arium mox euocandum curat. Eusebius & Arius in via Cæsareæ conueniunt, & alias rursum in sanctum virum calumnias confingunt. Vt autem serò tandem, & ægrè Eusebiani Constantinopolim venerunt, cætera crimina dicebant in examen non venisse: de Ischyra verò examinasse, & apertè cognouisse quæcunque Athanasius ausus esset. Similiter quod rei frumentariæ procurationem inhibuisset, quæ de more Alexandria Constantinopolim importabatur, cuius furti Athanasius reus occultè fugisset. Itaque persuasus Cæsar, & ad iram commotus, exsilio multat Athanasium, in Galliam ad Treuiros abire iussum. Turbis igitur & seditione non vulgari orta in vniuersa Ægypto, & hæresi instar pestis omnes Ecclesias inficiente, Constantinus finem viuendi fecit in quodam suburbio Nicomediæ, triginta vno annis in regno consumptis, totum vitæ eius tempus sexaginta quinque annis completum. Reliquit autem testamentum cuidam sacerdoti Ariano, præcipiens illud Constantio cognomini reddi. Hoc enim testamento paternum pro Occidente, Orientis imperium pro hæreditate obueniebat. Sed fraudulentius ille, multis interrogantibus, an Imperator testamentum fecisset, factum esse negauit, habens doli mali adiutores eunuchos. Paulò post venit ad eum Constantius, cui presbyter occultè patris testamentum exhibet, vnam gratiam hanc postulans, vt cum Ario sentiret. Eusebiani per hunc presbyterum aditum ad Constantium adepti, Eusebiumque Præpositum, & per illum reliquos eunuchos: quin & reginam ad Arianam hæresim conuertunt, & Arij res rursum confirmantur. Hac autem tempestate Maximus Ecclesiæ Hierosolymitanæ præerat, & Alexander Constantinopolitanæ: Athanasius verò exsulabat. Arius antem veniens Constantinopolim, DEI Ecclesiam corrumpere satagebat, sed dignum factis suis finem consecutus est. Precibus enim sancti Alexandri Episcopi Constantinopolitani, in secessu regiæ vrbis vi-
782 scera sua deiecta confestim emittit. Statim igitur Ariani paulò antea quieti, post omnia conturbant, opportunam se nactos occasionem rati tempore exsilij Athanasij. Sed DEI prouidentia præuertit eos, Athanasium ab exsilio reuocans regiis litteris: quibus illum Constans Occidentis Imperator Alexandriæ, commeatu dato, restituit, & quotquot Orthodoxi erant libenter pastorem susceperunt. Hæretici contra seditiones mouent, quæ causlam exhibuerunt Eusebij assectis, calumniandi eum apud Imperatorem Constantium, & calumniis adeò Imperatorem ad iram prouocarunt, vt eum iterum exsilio damnaret. Hi mortui cuiusdam manu resecta ad calumniam sancto viro faciendam abusi sunt. Arsenio enim cuidam dicebant ab Athanasio amputatam esse, qua ad veneficium vteretur. Atqui exsilij decretum nondum fertur, sed concilium Tyri, mandante Constantio, agitur. Igitur Archelaum Domesticum, eademque sentientem mittit Tyrum cum Præside * Phœniciæ, vt concilio cum Eusebianis interfint, & quæ aduersus Athanasium dicerentur, expendant. Tempus itaque Tyri extraxerunt, morę colorem impij prætexentes, quasi Alexandria accusatores exspectarent, quorum in conspectu crimen commissum esset,

Athanasius apud Treuiros exsulat.

Arii vindicta. S. Alexander, Episc. Constant.

* *Nuntius est Metaphrasta.*

& Arſenium probè noſſent. Sic autem diſpenſante diuina prouidentia res geſta eſt. Erat enim Arſenius ille lector Alexandrinæ Eccleſiæ, qui cùm ob flagitium aliquod pœnas dare deberet, à beato Athanaſio liberatus, fuga ſalutem ſibi quæſierat. Cumque exſul non appareret, hinc calumniandi audaciam impij rapiunt. Sed commiſeratione ductus Arſenius, quod qui ſe liberarat, pateretur (accuſationis fama vbique vagante, dum cunctatur Synodus) Tyrum aduolauit, ratus ſibi potius moriendum eſſe, ſi neceſſe ſit, quàm vt Athanaſij cauſſa Eccleſiam prodat. Itaque ſecreto ſe exhibet S. Athanaſio, cui is conſilium dedit, ne ante ſententiam ſpectandum ſe exhibeat, ne quid mali ab inimicis patiatur, aut ſolliciti cogitarent de dilatione, & ſoluerent hanc accuſationem. Conuocato itaque concilio, primum accuſationem illi de adulterio intenderunt, adducta muliere quadam impudica, quæ impudens, & mercede conducta, ingenti clamore iactaret, ſe noctu ab Athanaſio per vim conſtupratam. Erat autem cum illo Timotheus presbyter, & concilium ſapiens planè ac diuinum capiunt, quo ſtatim accuſatorum calumnia concidit. Cùm in conſpectum mulieris veniſſent, 783
Athanaſius quidem tacitè DEVM precatur: Timotheus verò (impudente muliere Athanaſium illum, vt edocta erat, corruptorem ſuum vocante) presbyter, quaſi Athanaſius eſſet: Dic mihi, inquit, mulier, egone apud te diuerſatus ſum, vel tu me domum tuam admiſiſti, vel noctu te violaui? Ipſa verò, vt meretrix vulgaris, impudenti vultu, & fixis oculis Timotheum aſpiciens: Tu es, qui noctu me inuitam compreſſiſti, & ad iudices iurata vociferabatur, Timotheum digito oſtendens, ac trahens: Hic eſt, non alius, qui me corrupit. Cognita inſani ſcorti temulentia, Iudices cum ſatellitibus ridebant, & prudentiam ſancti Athanaſij mirabantur, quod tacendo accuſationem in aduerſarios retorquens impudentem eſſe calumniam demonſtraſſet. Ipſi verò ſeipſis meliores non ſunt redditi, vt ius, & æquum ſeruarent. Accuſatores verò, quos beneficij loco ducere oportebat, quod calumniæ pœnam effugerent, mox ad dextram Arſenij ſe conuertunt, & cædem ſimul, & præſtigias illi obiiciunt. Tum Athanaſius interrita voce ac mente ad eos: Quis veſtrum nouit Arſenium, aut hanc eſſe ipſius dextram ſcit? Reſpondentibus autem plurimis ex accuſatoribus, ſe probè noſſe Arſenium. Tum Athanaſius: Quandoquidem, ait, conſtanter ac firmiter confeſſi ſunt, ſe noſſe Arſenium, adeſt ille, ingrediatur. Vt autem Arſenius aduenit, interrogat iterum, an adductum noſſent? an eſſet Arſenius? Cùm illi negare non poſſent, traxit illum propius in iudicium, & primum dexteram tendere iubens manum, deinde & ſiniſtram, clamauit: Ecce Arſenius, ô ciues: ecce etiam manus hominis: ô mirandos iudices! Dicant igitur aduerſarij, cuius ſit illa manus, & vnde illam reſecuerint: quo enim fine hac vſi ſunt, nemini amplius dubium eſſe poteſt. Homini enim manum amputarunt, vt nos occiderent. Sic ille iterum dolos eorum euertit. Sed iudices cæci, & muti, cùm quia Conſtantio placere ſtudebant, tum quia hæreticis addicti erant, deſerentes iudicium, confutatam calumniam tegere nitebantur. Decedentibus illis, calumniæ non amplius ab aduerſariis intenduntur, ſed impudenter cædem tertiùm iam victori intentant. Hi quidem verbis, illi verò manibus eum pulſabant: alij comminaban- 784
tur ei mortem ab Imperatore illatum iri. Itaque Archelaus Athanaſium, quem iam impij dilaceraturi erant, vix domo egreſſus (tametſi concilij reſpectum non haberet, naturali tamen quadam verecundia tenebatur,) ſatellitibus periculo eripit, occultamque fugam apparat, ac ſuadet. Rurſus igitur aduerſarij eius Concilium cogentes, nefanda, atque conficta crimina ei, vt capiatur, obiiciunt. Quæ mendacia diuerſis libellis inſcripta Conſtantio mittunt, ac toto penè terrarum orbe ſpargunt. Itaque ſancto Athanaſio omnis locus perfugium præbuit, quia valde quærebatur, adeò vt ſcienti, & non indicanti Athanaſium capitale foret: præmia verò proponerentur iis, qui aut viuum adducerent, aut caput adferrent. Qua re cognita, adamantinæ homo patientiæ in fouea aquam non habente, totos ſex annos latens contriuit. Pridie verò eius diei qua prodendus erat ille locus, reuelatione quadam diuina in alium locum profugit, & in Occidentem venit, imperante ibi Conſtante, ſuo & fratris ſui Conſtantini imperio. Etenim illum exercitus affectato imperio interfecerat. Tum Athanaſius profectus Romam ad Iulium Pont. commemoratis ipſi omnibus, quæ ab Arianis paſſus eſſet, in conſpectu Conſtantis

Impe-

Imperatoris, & Synodum Antiochiæ ad euersionem Orthodoxæ fidei coactam esse,& Georgium sibi successorem illos contra legem dedisse, & pro illo etiam Gregorium. Eusebius quidem ijs peractis quæ volebat,legationem ad venerandũ Iulium Pont.Rom. legauit, hoc agens, vt Athanasium vna damnaret. Iulius vero, acceptis ab Eusebio litteris, tantum abest vt damnandum, vt etiam absoluendum compererit, iniuria affectum litteris confirmatum Alexandriam mittit, & postliminio restituit, non parum reprehendens eos, qui iniuste eum loco deturbassent. Ariani Constantium magis magisque deprauantes, Gregorium, quem illi ordinauerant, Alexandriam armata vi deducendum curant (quibus præerat copijs Syrianus) quæ quinq; millium erant. Igitur S. Athanasius exercitum fugit, & milites, qui in eius necem conspirarant: & iterũ Romam se contulit.Gregorius autẽ impius Ecclesiam occupauit. Alexandrini id factũ non
785 ferentes, Ecclesiam S. Dionysij incenderunt. Igitur S. Paulus Constantinopoleos Episcopus vna cum Athanasio exulans Romæ erat, & palmæ socius fuit. Constans autem scribit fratri Constantio, vrgente simul ipsum Iulio Pont. vt proprios episcopatus reciperent affecti iniuriâ. sed ut nihil effectum est,postulant igitur Athanasius, & Paulus, vt Oecumenica Synodo decernantur, quæ ad fidem Orthodoxam, & eos pertinerent: [quod ijs violatis simul fides etiam casura esset.]Inducitur ergo iterum Synodus Sardicæ consensu vtriusque Imperatoris, vndecimo anno à morte Constantini, horum patris, Itaque è partibus Occidentis supra trecentos conuenerunt Episcopi, ex Oriente vero tantum septuaginta sex, in quibus & ipse Ischyras Mariotis, quasi Episcopus numerabatur. Igitur dum conuenissent Sardicæ, Orientales in conspectum venire Occidentalium recusabant, nisi prius Paulum & Athanasium Concilio eiecissent. Protogenes autem Sardicensis Episcopus, & Hosius Cordubensis, alijque Episcopi postulatis non annuerunt: nimirum viros, quos iudicaturi venerant, indicta causa damnari ac repelli. Secessione itaque facta, Orientalium Episcoporum ab Occidentis Episcopis,Philippis congregantur, neque amplius tecta sententia, sed apertè, & audacter τὸ ὁμούσιον condemnantes, inæqualitatem decernunt, & impiam hæresim vbique disseminant. Sed in Sardicensi qui erant, primum quidem priuatam illam Synodum condemnarunt. Deinde accusatores S. Athanasij calumniæ reos dignitate priuarunt: & tertium iam Nicænæ Synodi decretum confirmãt, & promulgant omnibus ὁμούσιον; inæquale vero in Trinitate condemnant, atque repudiant: conscriptasque & ipsi epistolas vbique diuulgant. Cum autem intellexisset Occidentis Imperator, quæ in Sardicensi Concilio acta fuerant, statim fratrem certiorem reddidit, & Paulo, & Athanasio, & suis, proprias reddi sedes partim monebat, partim mandabat. Athanasio autem iterum sustinente insidias Arianorum, & Romam veniente, Occidentis Imperator rursum scribit fratri, si virum libenti animo susciperet, & in sede sua collocaret, se promptè eum missurum, sin minus, se vindicem fore. Metuens itaque Constantius, vocat S. Athanasium,proprijs litteris non semel, sed iterum, atq; etiam tertio scribens, mittensque qui allicerent, &
786 adducerent. Confestim autẽ Imperator Constans adiunctis multis satellitibus dimittit magnum Athanasium, & Iulius Pont. multis eum litteris muniuit. Venientem igitur S. Athanasium accipit Constantius Imperator, & suæ eum Ecclesiæ restituit, comitate exptobationi adiuncta. Nam in contumeliam meam, inquit, eiusmodi fuga vsus es,cũ ego paratus essem humanius te complctei. Verum mihi vna re gratificare. Ille autem ad eum: Libenter, inquit, præstabo, Imperator, quantum possum, quod rogas. Constantius autem: Vnam Ecclesiam ex ijs quæ Alexandriæ sunt,Arianis concedas. Ille vero dicit: Faciam, Imperator, vt iubes, si & tu mihi vicissim Constantinopoli præbueris Ecclesiam, quâ carent, ad conuentum Orthodoxorum. Constantius autem prompte promisit, ignarus Arianos, qui secum sentirent, summn dolore sese affecturum. Itaque Imperator viri prudentiam admiratus,ac sollertiam, eum,magno honore habito,dimittit: scribens etiam (Nestorio) Augustali, inter cætera vt magno honore eum deduceret, & omnia quæ ipse Constantius, & Ariani contra illum statuissent, irrita haberet: quin & clerum eius eandem iubet obtinere dignitatem, libertatemque res sacras publice administrandi. Athanasius itaque cum peruenisset Hierosolymam, Maximo Episcopo & Confessori, nota facit acta Sardicensis Concilij, quodque Constantius Imp. erga se bene animatus sit. Deinde congregat Synodum Episcoporum, quæ B. Athanasio & communionem, & dignitatem Episcopalem decernit, & scribit ipsa Synodus Alexan-

Sardicense Concilium.

dinis, & omnibus in Aegypto, & Libya Episcopis, quæ de Athanasio decreta essent, & gesta. Athanasius autem Alexandriam cum venisset, conuentus Episcoporum in Aegypto egit, quæ Synodus consentiebat ijs, quæ in Sardicensi & Hierosolymitana Synodo decreta essent. Sed Magnentio tyrannidem affectante, & Constante interempto, Ariani iterum dolosè contra Athanasium concitarunt Constantium, ac rursus impia decreta, rursus fuga, rursus inquisitio, & Sancti fit indagatio. Georgius vero Alexandrinæ Ecclesiæ inuasor, item Acacius, & Patrophilus sectatores Arij, S. Maximum Hierosolymitanum expulerunt, & Cyrillum substituerunt. Georgius vero tot mala Alexandriæ intulit, vt ea quæ in Christianos fecerunt Ethnici, humana putes. Nouæ excogitantur pœnæ, igni virgines nudæ apponebantur, & mors multos alios, & vita & pœna eripuit. Exsulabant in Aegypto triginta duo Episcopi, & sacerdotes. Constantius cum 787
videret se iam fratris imperium nactum, Episcopos Occidentales conatur inducere, vt Athanasium condemnarent, & Arianam sectam susciperent, & propterea Concilium conuocabat. Mediolani in Italię ciuitate, etiam multos in suam sententiam traduxit. Dionysius autem, & Eusebius, Rhodanus, Paulinus, Lucifer, piam sententiam cum deserere nollent, neque damnari Athanasium sustinerent (Videbant enim interitum fidei cum Athanasij interitu esse coniunctum) Ariminum in exsilium ablegantur. S. autem Athanasius cum iterum comperisset Arianos in se quærendo amplius grassari, atque crudelius, clam omnibus in vrbe ad virginem quandam fugit, nulla suspicione illic latitans. Erat enim iuuencula & formosissima, vt cohabitare illi virum aliquem, aut Episcopum nemo suspicaretur, quæ annorum viginti erat. Igitur ei virginitatis custos, & magister Athanasius armatos cõmemorat ad cædẽ Arianos, extra vrbẽ in omnibus se locis quæsitum, & Dei monitis salutem ei procurantis, se ad illam venisse. Illa gaudens hominẽ suscepit, & apud illam sex annos delituit, donec mors Constantij Athanasium liberauit. Toto enim tempore prompte & religiosè sancto viro illa ministrauit, quod parui & magni, amici inimicique iuxta ignorabant. Quare Constantius eos qui nollent per Italiam Arianæ sectæ subscribere, Ecclesia eijciendos, & alios eorũ loco subrogandos esse censet. Exsulauit tunc etiã Liberius, qui post Iulium Ecclesiam Pontifex tenuit, & pro illo creatur Felix, qui statim oculorum priuatione diuinitus immissa torquetur, postea pestilenti morbo consumtus perijt. Eadem Meletius Antiochiæ Præsul patitur, & eius loco Euzoium hæretici sufficiunt, Constantinopoli Eudoxium, viros impios, & ob flagitiosam vitam hæresi dignissimos. Eodem tempore Constantius Imp. Iulianum Cæsarem creat, & in Gallias mittit. Eodem tempore & Ecclesiæ nuper ædificatæ, cui nomen *Sophiæ*, dedicationem innouauit. Impius Eudoxius cum thronum Constantinopoli susceptisset, in ipsa dedicatione primam illam audacem, atque impudentem emisit vocem; *Pater impius*: *Filius pius*. Tumultu igitur magno, & seditione super hac re 788
orta, malo malum restinguere conatur: Ne turbet, inquit, vos dictum meum. Pater enim ἄθεος est, quia neminem colit: Filius autem ἴνθεος, quia colit patrem. Dicente hæc impio Eudoxio, tumultus quidem sedatus est; risus vero multus pro tumultu subsecutus est, adeo vt multi eorum ridentes ex Ecclesia decederent. Verũ in Gallijs Iulianus agens, partis multis de Barbaris victorijs coronatus, à militibus Augustus creatur. Quod cum rescisceret Constantius, * baptizatus ab Euzoio Dei aduersario, ad bellum contra illum, qui exurgebat, accinxit. At cum esset in Ciliciæ oppidulo Mopsocrene nomine, præ sollicitudine ob bellũ apoplexia correptus exspirat, viginti quinq; ańis post mortẽ patris superstes, natus annos quadraginta quinq;. Georgius Alexandriæ templũ desertum (in quo gentes olim Mithræ sacrificia facientes viros, fœminas, & pueros mactabant, extis inspectis diuinantes) expiare volebat, vt oratorium construeret. Expiato autem loco inueniuntur multorum capita occisorum. Christiani igitur hisce inuentis, ostentantes Gentium mysteria veluti in pompa, nudas populo calumnias exhibebant in ludibrium. Græci pagani non ferentes opprobrium, ira accenduntur, & quidquid ad manum erat pro telis rapientes, impetum faciunt in Christianos. Hosque gladijs, illos lapidibus, alios clauis, alios obuijs quibuscunq; interfecerunt, quosdam etiam in crucẽ egerunt. Georgium vero Ecclesia eductum, & camelo alligatum, & discerptum, cum illo combusserunt. Iulianus autem imperio potitus, adhuc gentilis studuit omnia Constantij facta abrogare, ac relegatos omnes reuocauit. Athanasius concepta spe exit è domo virginis, vbi latuerat, & nocte inuentus est in Ecclesia, quem Alexandrini festum

agen-

Iulianus Cæsar apostata.

* Ἐβαπτίζεται *Baronius Card. Tomo III. Annal. Eccles. pag. 675.*

Mithra.

agentes libenter acceperunt, veluti ex mortuis reuiuiſcentem. Quicunque Ariani in vrbe reliqui erant, pro Georgio Lucium creant. At Iulianus, qui idolis delectabatur, ſacrificia Conſtantinopoli Fortunæ offerebat publicè. Quo tempore etiam Mares Chalcedonis Epiſcopus manu ductus (laborabat enim præ ſenectute oculorum hebetitudine) Imperatorem apoſtatam iurgio laceſſiuit. Ille vero viciſſim conuicia regerebat, cœcum, & improbum eum vocans, nec poſſe ei Galilæum Deum mederi exprobabat. 789 Mares vero libere Regi reſpondit: Gratias ago, inquit, Deo, qui occæcauit me, ne tuum impudens os, ac tenebricoſum viderem. Tunc ſanè & Iouianus, & Valentinianus, qui poſt hunc etiam imperarunt, ſolutas zonas proiecerunt Tyranno ante pedes, dicentes: Accipe zonas, habe tibi honores tuos: expoſita tibi etiam ſunt corpora noſtra, ſi punire vis. Imperator ergo cum ſocijs deliberauit, vt Athanaſium eijceret, ratus Chriſtianos aliter ad impietatem minimè traduci poſſe, niſi Alexandria ille pelleretur. Quare iterum oriuntur accuſatores, iterum dux, & milites: rurſum Athanaſius quæritur, & fugit. Furtim itaque ex vrbe fugiens conſcendit nauem, in Thebaidem venit. Satrapa illum à tergo ſecutus eſt; quod cum ille intelligeret, diuina voluntate iubente vertit nauigium, & obuiam inſequenti nauigat. Illis vero, qui Sancto aderant inhibentibus, quin etiam plorantibus, ne in apertũ diſcrimen ſe ſuosque conijceret, ait S. Athanaſius: Confidite, nolite timere, Deus enim vnà nobiſcum pugnat. Itaque conuerſo curſu retro feruntur Alexandriam verſus. Occurrunt perſecutores, & rogant num Athanaſium fugientem viderint. Illi autem reſponderunt ſe vidiſſe, nec procul abeſſe: ſi maturarent aſſecuturos, ſic illos errantes dimiſerunt. Ipſi vero celeriter Alexandriam nauem appulerunt. Paruoque tempore latitans Athanaſius, Iuliano in Perſia diuinitus interempto, cum libertate verbum Dei prædicabat, & ſalutarem fidem enunciauit. Iulianus enim in Perſide ſublatus eſt, alijs quidem Perſæ cuidam transfugæ mortem imputantibus; alijs vero alicui è militibus. Sed veriſimilius eſt, à pluribusque creditum diuinitus illum interfectum eſſe. Itaque viginti tantum menſes in imperij faſtigio fuit Iulianus: vixit autem annos vnum & triginta. A morte igitur Iuliani, conſenſu totius exercitus Iouianus regnum capeſſit, cuius paulo ante meminimus. Sed ille octo menſes tantum imperio potitus in Bithynia obijt: cui Valentinianus ſuccedit, pietatis propugnator, & regni ſocium fratrẽ Valentem (quod vtinã minime factũ) accipit. Sed Valentinianus triginta tantum dies Conſtantinopoli ſubſiſtens, Valenti Orientem conceſſit, ipſe ad Occidentem ſe recepit. Cumque in Occidentem veniſſet, frater eius vterinus 790 quidem, ſed fide hoſtis, implacabile bellum Orthodoxæ Eccleſiæ mouit. Ac primum quidem ſanctum Meletium à Iuliano reuocatum, & propriæ ſedi reſtitutum, & alios multos Epiſcopos, & cleri præcipuos exſilio multat. Deinde totam etiam Aegyptum turbat, tumultus, perſecutioque maior, quam antea vnquam, Alexandriam inuadit. Metuens itaque Athanaſius, ne in ſe ſeditio transferretur, toros quatuor menſes in patrium monumentum ſeipſum abdidit. Tatianus tunc Aegypti Præſes cædium, quibus multis Aegyptios afflixerat, ſtatim pœnas diuina vindicta dedit. Simul enim dignitate, & pecunijs priuatus ſtipẽ petijt, & cæcus ignominioſe mortuus eſt. Tantis igitur malis vbiq; graſſantibus, terræmotus ſuperueniens vniuerſalis, multas vrbes euertit, &* decem in Creta mare etiam terminos exceſſit. Quædam enim loca adeo inundauit, vt quæ conſita ante fuerant, nauigarentur. Alijs autem locis tantum receſſit, vt in ſicco reperti ſint nauigantes. Sed his omnibus non reſipuit Valens, Quoniam autem propter abſentiam S. Athanaſij totus populus Alexandriæ eius deſiderio tumultuabatur, dicebatq; non tantum ſe onerarias naues, verum etiam publica ædificia igne conſumturum, niſi Athanaſium reciperet, cum reſciſceret impius Valens, per litteras ſignificauit, vt intrepide Eccleſias regeret Athanaſius. Antiochiam autem profecturus Imperator, cum impius Eudoxius, qui* nouendecim annos contra pios implacabile geſſerat bellum, mortuus eſſet, in via ad Nicomediam detinetur: tum vero Ariani in mortui locum Demophilum ſubrogant. Orthodoxi vero Euagrium quendam, cui manus B. Euſtathius ordinando imponit, qui olim ante Meletiũ Alexandrinæ præfuiſſet Eccleſiæ, & ab Arianis eiectus, ab exſilio autem reuocatus, à Iouiano pio Conſtantinopoli tunc morabatur. Quibus cognitis, Valens facta Arianorum cum gaudio probauit: præcones autẽ pietatis, Euſtathium quidem qui ordinauerat, armata manu Bizyen Thraciæ vrdem in exſilium pellit, Euagrium vero ordinatum alio ablegat. His ita confectis, Valens impius Antiochiam

Iulianus apoſtata.

Mares Epiſc. cæcus. D. Baronius Tomo IV. Annalium Eccleſ. ad annum Chr. 362.

Iuliani apoſtatæ cædes.

Valens Imp. impius.

Prodigia.

* *Centum habet Metaphraſtes.*

* ὀλίγα τῷ ἐννέα *ſcribo, non* δωδεκαετῆ ἐννέα: *quo modo & Metaphraſtes legit.*

ATHANASII vita.

tiochiam venit, eadem in pios faciens, & excogitans, & his multo deteriora. Diuersa enim morte Christianos afficit, & multos in fluuium Orontem mergit. Seditione itaque hanc oram occupante, post multa, & diuturna pro pietate certamina, & labores, ad communem dominum, quem dilexerat, & pro quo passus erat gaudens athleta, vt coronas consequatur, Athanasius commigrauit, consumtis * quadraginta annis in sacerdotio, vel potius in labore pro fide Orthodoxa. 791

B. Athanasij mors.

** Sex & quadraginta Simeon Metaphrastes.*

Liber, vnde hæc excerpsimus, negligentiam potius quam diligentiam redolet, maximè vero distributione sensuum multis capitibus recentia præ aliis narrat.

ORATIONES DECEM GRÆCIÆ ORATORVM

Antiphontis.
Isocratis.
Andocidæ.
Lysiæ.
Isæi.
Aeschinis.
Demosthenis.
Hyperidis.
Dinarchi.
Lycurgi.

CCLIX. ANTIPHONTIS ORATIONES.

Decem Græcia Oratorũ hæc Elogia, Plutarchi nomine magnam partẽ, Opusculis, vt vocant Moralibus circumferuntur. at hic longe, quam ibi, auctiora. Certe vtrobique collectanea serius, quã integra scriptio, apparet, quæ Photius, si Plutarchi esse putasset, cum non longe hinc è Parallelis Excerpta dederit, haud dubie non præteriisset. Lamprias tamen, ne quid dissimulẽ, in censum Plutarchi recipit, etsi quædam in Demosthene hic, quam in eius Vita, diuersè narrantur

LECTAE sunt Antiphontis variæ Orationes: quæ accurationem, persuasionem, & in inueniendo gratuitatem continent. In quęstionibus dubijs artificiosus, & ex obscuris ratiocinans, & ad leges, & affectus orationes conuertens, decoro maximè studet. Cæcilius quidẽ Siculus ait non vti hunc Oratorẽ figuris sententiarum, sed directè ab illo non fictè animi cogitata efferri. Conuersionem vero callidam & mutationem, neque illum quærere, nec vti, sed per ipsos sensus, & naturalem eorum consequentiam, quo velit auditorem trahere. Antiqui enim Oratores sufficere sibi arbitrabantur, inuenire Enthymemata, & phrasi eximia pronunciare. Toti enim circa dictionem occupabantur, & eius ornatum. Primum quidem, qua ratione esset significatiua, & venusta: deinde modulata eorum compositio. In hoc enim se ab idiotis differre ac præstare credebant. Deinde cum dixisset sine Figuris sententiarum esse Antiphontis orationem, tanquam corrigens seipsum: Non hoc, iuquit, dico, quasi nulla in Antiphonte figura sententiarum inueniatur (etenim interrogatio & responsio, & alia similia apparent in eius orationibus) sed quia non de industria, neque continenter vsus est illis, sed quo natura ipsa sine aliqua methodo duxit. Quod videre est in orationibus passim obuijs imperitorum. Ideo & cum aliquis sine figuris dixerit esse orationes non omnino putet illas Figuris carere, (hoc enim fieri nequit) sed quia artificium perpetuusque ductus ac vehementia figurarum in ipsis non apparent. Dicuntur illius orationes sexaginta, quarum Cæcilius viginti quinque falso illi adscribi ait, vt restent tantum triginta quinque. Hic patri suo Sophilo operam in studijs dedit. Cæcilius vero huius Oratoris magistrum facit historicum Thucydidem. Dissensisse vero illum à Socrate non contentionis, sed inuestigandæ veritatis gratia. Primum autem condidisse dicit orationes iudiciales. Præcedentium enim nemo hoc genere orationis vsus esse deprehenditur: neque reperias iudicialem orationem scriptam ante tempora Antiphontis. Primum quoque artem Rhetoricæ referunt tradidisse, sollers cum esset, & inde Nestoris cognomen sortitum. Plato in Pisandro illum vt auarum incessit. Fama est illum etiam Tragœdias composuisse, priuatim quidem, & cum Dionysio Tyranno cohabitantem. Studentem vero prius poëси, artem aiunt illum reperisse qua tristitia depelleretur, & iuxta forum Corinthi domunculæ cuidam à se constructæ sic inscripsisse, Se oratione sua dolorem posse pellere. Etenim interrogando mœroris causas tristes consolabatur. Hoc studium minus esse putans, quam ingenij sui pręstantiam deceret, ad oratoriam iterum se conuertit. Scripsit etiam orationem contra Hippocratem Medicum, & illum indicta causa damnauit. Floruit autem ea tempestate qua bellum gestum cum Persis paulo ante Gorgiam Sophistam natus. Extendit vero vitam vsque in id tempus, quo popularis status est 792

à *cccc. Tyrannis ſublatus, cuius mutationis & ipſum cauſam vna fuiſſe aiunt. Quāobrem & ſoluta horū tyrannide, in ius vocatus damnatur, & proditorū pœna inſepultus proiectus eſt, & infamia notatus non modo ipſe, ſed eius etiam omnes poſteri. Lyſias vero contra narrat, illum potius à quadringentis Tyrannis interfectum eſſe. Alij ferunt illum legatum ad Dionyſium tyrannum profectum, & quęſtione quadā propoſita, quodnam eſſet optimum æs, illud optimum eſſe dixiſſe, ex quo ſtatuæ Hermodio, & Ariſtogitoni factæ eſſent. Audientem vero Dionyſium, & in ſe hæc dici ſuſpicantem, & necis ſuæ incitamentum eſſe, capitis Oratorem condemnaſſe. Alij vero propterea occiſum commemorant, quod Dionyſij illius Tragœdias liberius perſtrinxiſſet.

* *Quadraginta habet Plutarch. Sed ibi numeri nota peccatū apparet, & υ, pro μ, reponendum.*

ISOCRATIS ORATIONES.

LEGIMVS varias orationes Iſocratis. Dicuntur numero ſexaginta, quarum quinq; & viginti Dionyſio legitimæ ſunt, Cæcilio viginti octo. Scripſiſſe autē illum artem Rhetoricæ tradunt, quam & eius nomine inſcriptam ſcimus. Alij vero tradunt hunc in orationibus magis exercitatione quam arte vſum eſſe. Natus eſt circa Olympiadē octogeſimam ſextam. Iunior Lyſia annis viginti & duobus, Platone ſeptem annis antiquior. Erat autem filius Theodori ſacerdotis inter mediocres ciues. Etiamnum puer audiuit Prodicum Chium, & Gorgiam Leontinum, & Tiſiam Syracuſanum, & Theramenem
793 Rhetorem. Iam vir Reip. curam non admiſit: quia gracili voce erat, ac timidus: paternasq; reſpiciens calamitates bello Laconico acceptas, vnam ſolam de *Retributione orationē habuit, & à dicendo deinceps abſtinuit. Inſtitutoq; ludo, philoſophari & ſcribere eſt aggreſſus, ac Panegyricum, & quasdā in genere deliberatiuo ſcripſit orationes, ratus ita Græcos ad ea quæ officio honeſtatiq; ſunt conſentanea, poſſe incitari. Quod inſtitutū cum minime feliciter ſuccederet, deſtitit poſtea alias orationes ſcribere. Ludum autem tenuit primo in Chio, cum, vt nonnulli tradunt, nouē haberet auditores: ex quo cum videret numeratam mercedem, collacrymans ait: Vt me ipſum his præbui vendendum. Auditores poſtea habuit centū, multos quidem alios, ſed inprimis Timotheum Cononis filium, quocum multas adijt ciuitates, cum illas ſcriberet epiſtolas, quæ ſunt à Timotheo miſſæ ad Athenienſes: inde talentum dono accepit. Dedit ſe quoq; illi ad audiendū Xenophon Grylli F. Theopompus Chius, & Ephorus Cumæus, quos ad ſcribendā hiſtoriam incitauit, ad captum cuiusq; apte argumenta hiſtorię diſtribuens: adhęc & Aſclepiades, qui Tragœdias ſcripſit, & Theodectes Phaſelites, qui etiam poſtea Tragœdias compoſuit. Quin etiam Leodamas Athenienſis, & Lacritus, qui auctor legū Athenienſibus ferendarū fuit. Ferunt autē nonnulli & Hiperidem & Iſęum auditores fuiſſe, & Demoſthenem ad eum ſtudioſe acceſſiſſe, dixiſſeq; ſe mille drachmas, quo pretio ille docebat, præbere non poſſe, daturū vero ducentas, vt quintā artis partem diſceret. Iſocratem autē reſpondiſſe: Artem non in fruſta diſſecamus, ſed ſi diſcere voles, totam benedicendi artem tibi vendā. Itaq; orationē de *Retributione, Panegyricū, & alias in Suaſorio genere, vt diximus, quasdam compoſuit. Panegyricum aiunt decē annis alij, alij quinq; annis elaboraſſe, quanquā à Gorgiæ Leontini, & Lyſię Enthymematis, & Epicherematis parum mutata eſt oratio Panegyrica Iſocratis. Credat iure aliquis tam lōgo tempore orationē hanc edolaſſe. Oratorē, dum inhæret compoſitioni, propter ornatū orationis, & abūdantiam, & propter ſedulā electionē in verbis, & mutuam partiū concinnitatem, imo accuratā inciſorum ac membrorū conſtructionem, tantum temporis exigere arbitrabitur. Maximè vero rerum inuentio & diſpoſitio, hanc occupationē prębuit. Ca-
794 pita n. & Epicheremata, quibus oratio directa perficitur, ſi quis diligenter & ſingulas partes attenderit, inueniet eam non niſi longo tempore abſolui potuiſſe. Quare & multas multis iudiciales orationes præbuit, propter mutuas inter ſe diſſenſiones, cum alij exercitationi & curæ Orationum incumberent, alij ſpecie tenus recitabant. Licebat autem videre alios ad iudiciales cauſas aptos eſſe, alios autem dicendo his *inferiores eſſe. Panathenaicum anno ante obitū, vel vt nonnulli ferunt, quarto conſcripſit: illas ad Philippum paulo antequam eſt mortuus. Vixit, vt nonnullis placet, annos centū; vt alijs octo & nonaginta. Mortuus autem eſt nunciata illi clade Chæronenſi, quum quatriduū cibo abſtinuiſſet, vt qui nollet iam quarto Græciam ſeruitute oppreſſam videre. Satis vberes magnasq; diuitias tenuit, non ſolum quod à familiaribus & ipſi notis exigeret pecuniam, verum etiā quod à Nicocle rege Cypri, qui ipſe erat Euagoræ filius, viginti ta-

* περὶ ἀντιδόσεως

† περὶ ἀντιδόσεως

Panegyricus Iſocrates.

* ἐλαττεμψύχει.

lenta pro ſcripta ad illum oratione accepit. Quæ res cum illi magnam conflaret inuidiã, ter ad trierachicum munus deſignatus, bis quidem filij opera, imbecillitatis excuſatione deprecatus eſt: tertio vero cum ſuſcepiſſet, cõſumpſit non pauca. Et cum interrogaretur, cur ipſe, qui doceret alios, ſibi docendo non eſſet ſatis? reſpondit * coticulas quidẽ ipſas ſecare non poſſe, eas tamen ferro ſecandi vim ac facultatem dare. Cum pater quidam diceret, ſe ſolum ſeruum cum filio miſiſſe: Ergo diſcede, inquit: nam pro vno duos habiturus es ſeruos. Socratis mortem immoderate ferre viſus eſt, vt atratus ipſe ſequenti die in publicum prodiret. Bis tota vita in certamen eſt vocatus: primum quidem, cum ad retributionem illum Megaclides conuocauit, cui reſpondendi facultatem morbus præcidit, ſed miſſo filio Aphareo ſuperior fuit in cauſa: ſecundo vero, cum ad retributionem triremium cauſa ſuſceptã eſt à Lyſimacho vocatus: à quo cum victus eſſet, Trierarchiæ onus ſubijt. Puritatem, perſpicuitatẽ, & curam orationum eius omnes norunt, & illas nõ venuſtatem modo innatã, ſed quæ etiam in inciſis verſetur, cõdecorare. Quanquã figuris non abundaret, nec etiam varietate earũ ornetur. Ideoq; propter raram figurarũ mutationem in oratione, non eſt contentioni aptus. Continuatio vero in orationibus argumentorum propria illius. Forte vero quis illum furti redarguat, q̃ multa in oratione Panegyrica ex epitaphijs ſermonibus Archini, Thucydidis, & Lyſiæ ſit mutuatus: verum nihil prohibet ijsdem uti argumentis, cum eædẽ res incidant, nec ſupponere aliena, cũ res argumenta talia producant, qualia & priores habuerunt, oſtenditur. Mortuus honorifice ſepultus eſt cum patre, matre, ſorore, alijsq; amicis. Eſt & illius in Eleuſine ænea ſtatua erecta, cui ita inſcribitur: 795

TIMOTHEVS HONORI, AMICITIÆ, ATQVE HOSPITALITATIS DEABVS, IMAGINEM ISOCRATIS DEDICAVIT.

Quod opus Cleocharem auctorem agnoſcebat. Aliam illi ſtatuam æneam adoptatus filius Aphareus ſtatuit ad Olympiũ in columna, qui natus eſt ex amica Lagiſca, quam trium liberorum matrem Iſocrates duxit, quorum vnus erat Aphareus, qui illi ſtatuam poſuit, & inſcripſit:

APHAREVS PATRIS ISOCRATIS HANC STATVAM HONORI IOVIS, PARENTVMQ. VIRTVTI POSVIT.

* *Horatius expreſſit in arte Poet.* —Fũgor vice cotis, acutum Reddere quæ ferrum valet, exſors ipſa ſecandi.

CCLXI. ANDOCIDÆ ORATIONES.

LEGIMVS quatuor orationes Andocidæ, quas quidem hactenus vidimus: vnam De myſterijs, De reditu ſuo ſecundam, tertiam De pace cum Athenienſibus, quartã in Alcibiadem. In his ſine ornatu & admodũ tenuis, ſimplicia ſectatur, & quia ornatũ non adhibet, ornatus. Floruiſſe autẽ tempore Socratis dicitur, & natus circa Olympiadem ſeptuageſimã octauam, patre natus Leogora, qui bono natus loco erat. Scribit Hellanicus altius eum genus ſuum vſq; ad Mercuriũ retuliſſe. Poſtea vero impietatis acculatũ, q̃ etiã ipſe Mercuriales ſtatuas concidiſſet, ac myſteria Cereris violaſſet. His de rebus cum eſſet factũ iudicium, elapſus eſt, cum ſe ſceleris auctores indicaturũ promitteret. Itaq; omni cura ſtudioq; intentus, eos reperit, qui in ſacra iniurioſi fuiſſent, in quibus patrem etiã indicauit. Cumq; cęteros omnes conuiciſſet, perfecit vt extremo ſupplicio afficerentur: patrem vero licet iam vinctum liberauit, cum illũ multas vtilitates ciuitati allaturũ polliceretur, nec fefellit opinio. Multos enim Leagoras conuicit, qui pecunias publicas in priuatũ vſum conuerterent, & alijs quibusdã flagitijs eſſent obnoxij. Cum vero Andocides ob eas res, quas in Rep. geſſiſſet, magnã gloriã eſſet conſecutus, nauium & ipſe gubernator, & adminiſtrator factus eſt, ac Cypri regibus, multisq; alijs illuſtribus hoſpitio fuit cõiunctus, cum Ariſtidis filiam, vnam ex ciuibus conſobrinã ſuam, clam domeſticis & familiaribus eduxit, & ad Cypri regem dono miſit. Cuius rei cauſa cum videret ſe in ius mox vocatum iri, rurſus illam è Cypro eſt furatus, eumq; deprehenſum Rex in vincula conijcit. Cum vero aufugiſſet, venit in ciuitatem quo tempore quadringenti viri Remp. adminiſtrabant: à quibus cum eſſet vinctus, aufugit, ac rurſus euerſo illo paucorum dominatu in exilium pulſus eſt. Hoc exilij tempore Elidem incoluit, & cum Thraſybuli familiares in ciuitatẽ redirent, ipſe quoq; eſt reuerſus. Miſſus vero pro Pace ad Lacedęmonios, cum improbe videretur in hoc ſtudio verſatus, fugit. Porro ab illo denominatur etiam Mercurij ſtatua. Ea enim quamuis à tribu Aegeide poſita ac dedicata ſit, ab Andocide tamen nomen habet, quod ille ſtatuæ proxime habitaret. 796

LYSIÆ ORATIONES.

LEGI varias Lysiæ orationes, quæ dicuntur esse numero trecentæ & viginti quinq;, quarum legitimæ sunt, ducentæ & triginta tres. In quibus bis tantum solum dicendo victus dicitur, cum tamen sępius cum aduersarijs cõtenderit. Est in orationibus suis breuissimus, & ad persuadendum perappositus, & si quis alius grauiter dicendi peritus, tametsi non appareat. Etenim quanq̃ facilis videtur esse, nihilominus tamen imitatu est difficilis. Multas orationes priuatis hominibus dedisse dicitur. Scripsit item in genere orationes, conciones, epistolas, laudationes, epitaphia, amatoria, & Socratis defensionẽ. In plerisq; orationibus est moralis, & quidẽ ad intelligentiam, cum bonum sortitur argumentum, & ꝙ ad meliora contendat. Vnde non tenuiter dicendũ, quid rei gestum, sed & ratio addenda, ob quã singula sint gesta; verbi gratia, si difficilia dixerit; causari necessitatẽ erga amicos, aut alios moderatos: sin vero meliora, voluntatẽ prætendere. Hæc vero maxime probabilis est, si causam addas. Causas vero non oportet vtilitatis gratia assumere. Prudentis enim hoc magis est viri quam frugi ac probi. Difficilis hic est seruandi modus, in quo & Lysias sæpe videtur peccasse. Maxime celebres habentur cum aliæ orationes eius, tum de tutela contra Diogitonem, probabilẽ, namq; & puram, narrationẽ facit, sed non rectà ad amplificationes, & aggerationes, vt multi faciunt, conuertitur. Etenim non sunt hæc propria primæ rei explicationis, sed locum habent in sequentibꝰ. Magnam autem puritatẽ & perspicuitatem in rebus & verbis, etiam in principio orationis ostendit, vt in narrando sine ambagibus, & nihil externum aliunde adsciscendo. Venustatem autem compositionis non quiuis facile animaduertit. Nam simpliciter & casu vt res dat se, dicere videtur, assurgit tamen ornatu in immensum, estq; oratio eius & propter schemata digna admiratione, & propter sensum, & verba, & concinnam horum compositionem, & inuentionem, & ordinem enthymematum, & epicherematũ. In dubium autem à nõnullis vocatur oratio περὶ τοῦ σπυροῦ, quæ est species sacræ oleæ. Sed verum eius esse auctorem Lysiam è capitibus apparet, & ex argumentis, è proœmio, nar-
797 ratione & epilogo. Felicissime enim, & cõlueta huic grauitate in simplicitate sunt illa composita. & secundum Enthymemata, & non epicherematis singula demonstrare, Lysiæ tenorem maxime indicat, quin etiam orationem, non vni immorando producere, solertiæ Lysiæ est: vt & soliditas orationum; denique magnam breuitate voluptatem adferre (in quo post Demosthenem solus inter cæteros Oratores excelluisse videtur) & pulchritudo descriptionis, quo in genere neq; Platoni, nec Aeschini, nec Demostheni cedit. Proprium autẽ Lysiæ est antitheta proferre, quæ non ostendant captiosum quid, sed à rebus ducta demonstrent. Signum Lysianæ facultatis est, & in omni periodo membrorum concinnitas, & cum puritate floridum. Paulus Mysus orationẽ eandem περὶ τοῦ σπυροῦ, cum dicta non intelligeret, à genuinis Lysiæ orationinibus exterminat, & multas pulchrasq; alias orationes tanq̃ alienas reijciens, magnam vtilitatem hominibus eripuit: non inuentis amplius his quæ ab eo in reprehensionem ceciderunt. Semel enim seclusæ, neglectæ sunt, quod reprehensio fortior esset, quemadmodũ in alijs multis, veritate detecta. Dexter autem & acer fuit Lysias ad cõmouendos affectus, & orationis amplificandæ egregiè peritus. Nonnulli igitur Rhetores non rectè de Lysia dixerunt, ostendere crimina præ cæteris, qui antecesserunt, posse, amplificandis vero ijs multo inferiorẽ esse. Etenim aperte refelluntur eius orationibus, quibꝰ iudicium eorũ falsum esse conuincitur, & maxime oratione contra Mnesiptolemon. Mirũ enim in modum accusationem auget. Erat & Cæcilius, qui cum hunc inter alios inuentione præstare asserat, inuenta tamẽ disponere perinde posse negat, licet hac virtutis dicendi parte nemini cedere videatur. Vidit Demosthenem adolescentẽ Lysias, patremq; habuit Cephalũ Lysaniam Cephali filiũ. Is natione Syracusanus fuit. Athenas cum migrasset, partim vrbis desiderio captus, partim Periclis Xanthippi F. famâ excitatus, ibi primo quidẽ cum clarissimis Atheniensibus erudiebatur: postq̃ vero ciuitas coloniam Sybarim misit, abijt vnâ cum fratre Polemarcho natu maximo, vt hæreditatis paternæ particeps fieret. Cum iam xv. annum ageret, apud Tisiam, & Niciam Syracusanos instituitur, cumq; domum
798 comparasset, atq; hæreditatẽ esset consecutus, vixit in summa abundantia vsq; ad Clearchi Præturam, sequenti anno accusatus, quod partes Athenienſium sequeretur, cum alijs tribus, est patriâ expulsus. Athenas vero cum venisset, cum iam quadringenti viri

Remp. in ſuam ditionem redegiſſent, in ea egit. Cum vero triginta viri Remp. recepiſſent: manſit annos ſeptem: priuatus vero facultatibus, ac fratre Polemarcho amiſſo: ipſe ęgrè effugiens imminentem interitum, egit Megaris. Tribulibus vero illius reditum vrgentibus, vtiliſſimus omnium fuit, data mille drachmarũ pecunia, & clypeis ducentis, miſſuſq; cum Hermone ſubſidiarios milites mercede cõduxit trecentos & duos, perſuaſitque Thraſybulo Elienſi hoſpiti, vt duo talenta daret. His de cauſis cum ſcripſiſſet Thraſybulus ius ciuitatis illi poſt reditum dandum eſſe, populus Athenienſis donum ratum habuit. Archinus vero eum accuſat violatarum legum, quod nondum facto Senatusconſulto, donum accepiſſet. Poſtquam vero decretum abrogatum eſt, iure ciuitatis excidit, & reliquum tempus perinde ac ſi ciuis fuiſſet, transegit, obijtque ibidem annos natus tres & octoginta, alij ſeptem ſubtrahunt.

CCLXIII. ISÆI ORATIONES LXIV.

LEGIMVS varias orationes Iſæi: quarum numerus, vt ſemel dicam, ſexaginta quatuor: quarum germanæ ſolum quinquaginta. Lyſiam autem potiſſimum imitatus eſt, cuius & diſcipulus fuit. Imitatũ vero illum fuiſſe arguit nominũ concinnitas, & rerũ grauitas. Sic enim orationes illius Lyſiam imitantur, vt niſi quis diligenter attendat, vtriusque ſtyli differentiam vix dignoſcat, ſchemata ſi excipias. Etenim primus Iſæus ſchemata adhibuit, & animum ad ciuilem artem conuertit, quod maximè Demoſthenes, illius diſcipulus, imitatus eſt. Genere erat Chalcidenſis. Athenas vero miſſus Lyſiæ præceptori, vt diximus, operam dedit. Floruit vero poſt Peloponeſiacum bellum, & vſq; ad Philippi imperium peruenit. Hic relicto ludo ſuo, Demoſthenem decem millium drachmarum pretio inſtituit, ob idque maxime excelluit. Ipſi etiam Demoſtheni de tutoribus ſcripſiſſe ferunt orationes.

CCLXIV. ÆSCHINIS ORATIONES & EPIST.

LECTAE ſunt orationes Aeſchinis: quarum tres numero ſunt, & epiſtolæ nouem. Nam Deliaca non eſt Aeſchinis. In orationibus ſuis ſuauis, purus, diſtinctus, & & Enthymematum perſpicuitate excellens. Oratio vero in Timarchum habita, *quod meretriciam factitaret*, accuſat. Timarchus vero territus, iudiciumq; defugiens ſe ſuſpendit. Nunciauit primus ſecundã victoriam in Tamynis Athenienſibus, quamobrẽ corona donatus eſt. Ferunt autem primum ipſum ad populum contra Philippum oraſſe, cumq; oratione gratiam comparaſſet, legatum ad Arcadas miſſum eſſe, ad quos cum veniſſet, * decem millia contra Philippum armaſſe.

Impudicitia. 799

* *μυρίους.*

Aeſchines hic patre natus eſt Atrometo, qui initio cum ſub triginta Tyrannis exſularet, ipſe poſtea populũ ad libertatẽ reuocauit: Glaucothea matre, tribu vero Cothocides, neq; genere, neq; opibus celebris. Adoleſcens cum eſſet ac robuſtus viribus, ad Gymnaſia ſtudiũ laboremq; cõtulit. Poſtea cum vocis firmitate ac robore valeret, ſe Tragœdijs agendis exercuit: &, vt Demoſthenes ſcribit, ſcribæ vicarius, ac * tertias agens partes in Bacchanalib. Ariſtodemi arbitratu ſemper fuit: & iuuenis etiamnũ litteras unà cum parente docuit: prouectior autẽ militauit. Nonnulli etiã Socratem & Platonẽ audiſſe ferunt. Cæcilius vero † Leodamantis diſcipulũ facit. Verſatus in Rep. eſt non inglorius: ꝙ Demoſtheni, eiusq; ſuffragatoribꝰ aduerſaretur; cum quo Legationes obijt cum multas alias, tum de Pace ad Philippũ, in qua accuſatus à Demoſthene eſt: quodque ipſe Pylagoras exiſtens auctor belli introducendi fuiſſet, cum ab Amphictyonibus ad Amphiſſæos legatus eſt creatus, ipſiq; Amphictyones portũ ſtruxiſſent, quo facto ad Philippũ confugerunt, & Philippus, auctore Aeſchine, res ipſas eſt aggreſſus, & Phocidẽ cepit. Eius ſententiæ patrocinante Eubulo Spinthari F. & Proualluſio, qui tum ſummã apud populum poteſtatẽ obtinebat, ſubleuatus, triginta ſuffragijs euaſit. Poſtea vero, cũ Philippo mortuo, Alexander tranſiret in Aſiam, Cteſiphontẽ in ius vocauit, ꝙ decernendis Demoſtheni honoribus ipſe contra leges feciſſet. Quo in certamine cum quintã ſuffragiorũ partẽ non obtinuiſſet, Rhodum cõfugit, cum à multa mille drachmarũ perſoluenda, ad quã fuerat damnatus, animo ac voluntate abhorreret. Ludoq; Rhodi aperto docuit, vbi cum Rhodijs orationẽ à ſe habitã contra Cteſiphontẽ oſtendiſſet, cumq; omnes mirarentur, potuiſſe illũ his pro ſe dictis in iudicio ſuperari. *Minime ſane*, inquit, *miraturi fuiſſetis, Rhodii, ſi contra ea dicentẽ Demoſthenẽ audiiſſetis.* Inde autẽ Samum nauigans, atq; in inſula habitans, nõ ita multo poſt mortuus eſt.

* *Cic. Diuinat. in Verrẽ. Vt in actoribus Gracis fieri videmus, ſæpe illum qui eſt ſecundarum.*

† *Sic & Plutar. in X. Orator. Alcidamantis Eleatẽ, Suidas in Aeſchine.*

DEMO-

BIBLIOTHECA.

DEMOSTHENIS

Orationes.

LEGI omnes penè Orationes Demosthenis. Dicuntur illius germanæ sexaginta quinque: quarum elegantiores quæ ad populum, quàm quæ ad Senatum habitæ, à pluribus iudicantur. Nonnulli orationem de Haloneso (quæ contra Philippum secunda inscribitur,) quia cum ea pugnat oratione, quam contra Philippi epistolam dixit, illius propriam esse negant, & confirmare opinionem suam conantur nominibus & verbis, & compositionis modulatione: multum enim à Demosthenis stylo abhorrere. Attenuatam enim & dissolutam huius orationis esse phrasim, & oratoris facultate inferiorem: alij verò abiudicantes Demostheni, Hegesippo tribuunt. Equidem cùm obseruarim diuersorum orationes oratorum similes interdum exsistere, & contra eiusdem auctoris dissimiles nonnunquam euadere orationes (non enim in dicendo facultas, præsertim in propriis ac maximè opportunis orationibus, vt nec in aliis rebus omnibus, immutabilis est, ac sui perpetuò similis) cumque hanc diuersitatem hic animaduertam, pronuntiare non ausim, sitne Hegesippi hæc, an Demosthenis oratio. Similiter & orationem, quæ inscribitur de Conditionibus ad Alexandrum, Hyperidi potius quàm Demostheni attribuunt, quod cum multis aliis Demosthenes artibus reliquos oratores vicerit, tum potissimum verborum delectu superarit. At hæc oratio habet nonnullas voces non oratorias, vt νεόπλυτος, ἐλυρεύεσθαι, & alia similia. Sunt etiam qui duas in Aristogitonem orationes quasi non germanas reiiciant: sed tamen non indicant auctorem earum, inter quos vnus est Dionysius Halicarnasseus, non magnum sententiæ proferens testimonium, nec inuestigare studens, vt pluris fieri debeat Aristogiton contra se Demosthenem dixisse confessus, quàm Dionysij negatio. Etenim defendentem se non obiter, sed accuratè exaduersum contendisse ea oratione apparet, quæ inscribitur Apologia contra demonstrationem Lycurgi, & Demosthenis. Oratio quoque contra Midiam, & contra Æschinem in causla fuit, cur Demosthenis esse non dicerentur, quod non idem stylus. Etenim in his duabus orationibus ex interiectis quibusdam vrgens, iisdem argumentis, secum ipse pugnare videtur, quasi dimicans & non reuera pugnans. Hinc & nonnulli dixerunt vtramque orationem in aduersariis dumtaxat relictam, neque integrè ad editionem relictam. Hoc enim timidius ac circumspectius agere videntur. Sed qui has damnant, quid illi de Aristide iudicent? qui ad nauseam vsque hoc stylo vtitur, vt qui in opere modum excedat, & superfluitate magis, quàm mediocritate vtatur? Maximè verò oratio contra Æschinem asserendi ansam dedit in aduersariis, relictam esse, nondum tamen perfectam. Quamobrem quæ in accusatione magnam habent obscuritatem & leuitatem, extrema oratione afferuntur, quod orator non attendit, magis de propriis verbis sollicitus. Etenim non talis oratio Lysiæ in Mnesiptolemum, sed in omnibus, quibus oportet, partibus affectum seruans, nec impetum reprimit, nec desinit auditores ad extremum vsque excitare. Quamquam & orationem de falsa legatione nonnulli aiunt in commentariis relictam esse, neque ad edendum, neque integrè conscriptam esse. Quamobrem quæso? Quia post Epilogos, qui multi sunt, & maximam occupant orationis partem, cùm antea obiectiones multas refutarit, hic rursum easdem refellit, quod contra artificium est, ac leges dicendi. Et orationem pro Satyri tutela contra Charidemum, recti censores Demosthenis esse dicunt. Callimachus, censor non bonus, Dinarchi esse putat, nonnulli Lysiæ: pugnat tamen temporum ratio, totiusque adeò orationis stylus, & res, & elocutio. Demosthenis verò esse arguunt obliqua enuntiatio, continuatioque periodorum, ac vehementia. Ab ipso enim principio his oratio exornatur, adhibeturque bonus verborum delectus, & concinna compositio enitet. Testantur id etiam figuræ: sunt enim cum acrimonia coniunctæ, & varietatem orationi adferunt. Etenim addit interrogationes, reditiones, asyndeta, quæ maximè Demostheni familiaria, sed & accurata constructio, quæ suo ornatu efficaciam tamen non tollit, ipsæque periodi vndique perfectæ, decorum vbique seruant. Nullam enim compositionem prætermittere, sed periodis omnia complecti, Demostheni est cum Isocrate, ac Lysia commune. At periodorum varietas in magnitudine membra adimplens, diuersita-

Parallelas nostras vitarum Demosthenis atque Aristotelis cum his compares licet.

Oratio de Haloneso.

Oratio de Conditionibus seu fœdere Alexandreo.

Orationes duæ contra Aristogitonem.

Dionysius Halicarnass. pag. Græc. 197. quem cum his conferas licet.

Aristides orator.

Lysiæ in Mnesiptolemum oratio.

Oratio Demosthenis falsæ legationis.

Oratio contra Charidemum.

Callimachus criticus.

tem inter illos parit, cùm Isocrates plerumque ambitum producat: Lysias verò contrahat, in vtroque decorum seruet Demosthenes. Oratio autem quæ de Pace est, compositа quidem, sed non habita existimatur ab aliis, & maximè à Libanio sophista. Orator enim Æschinem accusans, nihilominus se etiam accusat, quod suasisset Atheniensibus Amphyctionem esse Philippum decreto renuntiandum, qua illum acerbè reprehendit, quod eius rei auctor, suasorque exstitisset. Nam suasisse illum vt Amphictyon Philippus crearetur, clarum est. Orationem verò contra Neæram, vt languidiorem ac remissiorem, Demosthenis nonnulli è familia eiiciunt, vt & amatoriam, & funebrem laudationem. Aiunt & Demosthenem quatuor & viginti annos natum orationem de Immunitate contra Leptinem conscripsisse, cuius proœmium agonisticon 801
esse putat Longinus criticus: qui Claudio imperante floruit, causlasque plurimas egit, Zenobia Osroënorum regina imperium tenente, mortuo iam Odenatho marito, quem prisci tradunt scriptores ab impietate gentium ad Iudæorum mores traductum. Verùm Longinus sic quidem de hoc proœmio iudicauit, cæteri enim morale esse non rectè pronuntiant. Pluribus autem hæc oratio in iudicando contentionis materiam præbuit, (in his Aspasio rhetori, qui exordium satis accuratum esse negat,) vt & oratio contra Midiam. nam & de hac non pauci certarunt, multisque altercandi ansam præbuit. Alij enim formam illi *affectionis plenam & grauitatis: nonnulli † negotialem characterem attribuunt, & omnino verborum grauitas hìc est, & compositionis modulatio, & rursum argumentis & enthymematis affectu plenis, patheticam quoque pronuntiationem accommodat, pragmaticis vicissim quæ ipsis conueniunt, adaptat. Seruat & affectus leniores, non in hac modo oratione, sed & in aliis. Verùm difficilimum est oratori, in contentioso dicendi genere leniores perpetuò retinere in aduersarium affectiones, ei præsertim, cui vehementius atque acrius ingenium obuenit: quale Demostheni atque Aristidi obtigit. Hinc fit, vt efferantur sæpenumero, natura longè argumentum superante. Neque enim ars voluntatem dirigere valet, nisi & subsidium ingenij accesserit. Annos natus octo & triginta Athenienſi populo persuasit, Olynthiis auxilium contra Philippum mitterent.

Oratio de pace: qua Halicarnassæo sexta Philippica est.

Oratio contra Neæram & alia.

Oratio contra Leptinem.

Huius Longini Dionysii meminit & Eunapius Sardianus, & exstat libellus περὶ ὕψους. *De sublimi dicendi genere.*

Aspasius rhetor.

Oratio contra Midiam.

* παθητικὸν.

† πραγματικὸν.

Olynthiacæ tres.

Ex Plutarchi X. Oratorum libello.

DEMOSTHENES Demosthenis, & Cleobulæ F. tribu Pæanienſis, relictus à patre cùm esset annos natus septem, & soror quinque, totum illud tempus quo patre orbatus fuit, apud matrem egit, cùm se Isocrati ad audiendum daret, vt quidam aiunt: vt autem plurimi, Isæo Chalcidenſi, qui & ipse Isocratis erat discipulus, studio æmulandi Thucydidis & Platonis philosophi incensus: alij enim aliter de oratoris institutione ac doctoribus narrant. Cùm verò ad ætatem maturam peruenisset, ac pauciora, quàm esset æquum, à tutoribus accepisset, qui tres erant, nimirum Aphobus, Theripides & Demophon, qui aliis Demeas est, à singulis talenta decem multæ causſa postulauit, ipsosque vicit. Ipsam verò condemnationem parui fecit, aliis quidem pecunia, aliis verò etiam * obsequio liberatis. Choragus factus Midiam Anagyrasium, qui 803
illum præbitoris officio fungentem percusserat, in ius vocauit, acceptisque tribus drachmarum millibus, ab accusatione destitit. Nec desunt qui dicant, eum multa naturæ vitia exercitatione vicisse, & adhuc iuuenem in speluncam descendere solitum, in eaque eloquentiam exercere, abrasa dimidia capitis parte, quo sibi exeundi facultatem eriperet. Deinde lecto cubare angusto, vt citius excitaretur, & ῥῶ litteram, cùm naturâ pronuntiare non posset, labore didicisse. Et cùm humerum exercendo indecore moueret, obeliſco, vel, vt nonnullis videtur, gladiolo è laquearibus suspenso coërcebat, vt timore ab ea deformitate cessaret, seque in decenti gestu contineret. Ipse ad Phalericum se conferens iuxta fluctuum impetus exercebatur, vt assuetudine naturam corrigeret. Quin & speculum iustæ magnitudinis sibi comparauit, in quo se ipse contemplans gestus obseruabat, vt si quid in actione vitij esset, hoc animaduersum ad rectum dirigeret. Cumque angusto esset spiritu, vt longiores ambitus vno ductu efferre non posset, Neoptolemo histrioni decem millia drachmarum dedit, quo illum spiritus extensionē doceret: & cum angustis esset ad vsum meatibus (quibus attrahendo per palatum aërem veluti aura quadam pectus calefactum refrigeramus, atq; inde halitus fumosos educimus, & in eo maximè claræ vocis sonus consistit) oliuam ori inserens, & per accliuia decurrens latiores reddidit, ac naturæ aptiores: quo motu oliua

* χάριν gratia.

ad nares

ad nares illisa & absorpta, tenuiores illos angustioresque meatus naturæ functioni idoneos redderet.

Cùm verò sese ad Rempubl. contulisset, & in duas partes ciues diuisi essent, vt alij pro Philippo starent, alij populi, bonorumque omnium vtilitati studerent, eam partem delegit, quæ Philippo aduersaretur, eandem rationem administrandæ Reipub. secutus, quam & Hyperides, & Nausicles, & Polyeuctus, & Diotimus. Ex quo etiam ciuitati socios fecit Thebanos, Eubœenses, Corcyræos, Corinthios, Bœotios, multos præterea alios. Cùm verò aliquando concionando indecore in theatro explosus esset, tristis domum abiit: cui cùm forte Eunomus Thriasius iam senex, factus esset obuius, cognita mœroris causla, bono esse animo iussit, ac recreauit, inprimisque Andronicus histrio, cùm ita diceret, orationes illius pulchras & splendidas esse. Cuius rei gratia
804 permotus Demosthenes, seipsum Andronico tradidit, ibique actionis artem didicit. Hinc etiam interrogatus, quid primum in dicendo esset, respondit Actionem: quid secundum & tertium, similiter Actionem respondit; ostendens magnam esse partem eloquentiæ ad populo persuadendũ, actionẽ. Iurabat autem, vt Phalereus ait, per terram, per fontes, per fluuios, per latices, quo pacto cùm iurasset, apud populum tumultum consciuit. Iurauit quoque pro Asclepiòn, antepenultima acuta Asclépion. Cùm verò otium ac studium audiendo Eubulidem Milesium, qui in Dialecticis secundus erat nemini, consumeret, omnia in quibus ipse deficere & claudicare videretur, emendauit. Cùm autem essent, qui habitas à Demosthene contra Philippum conciones ad eum ipsum deferrent, dixisse admirabundum narrant: Equidem si orantem audiuissem, non alium, qui contra me bellum gereret, ducem delegissem. Cùm autem quidam illum interrogaret, vtrius orationes essent fortiores, & ad persuadendum aptiores, Demosthenis, vel Isocratis, ipsius orationes militibus propter bellicam virtutem, Isocratis verò athletis similes esse dicebat, quod hæ quandam talem delectationem adferrent, qualem in theatris percipere homines solent. Cùm post condemnationem (actionis de Corona contra Ctesiphontem) Æschines fugeret, illum equo Demosthenes est prosecutus, & aliis rebus consolatus, argenti talentum, alia omnia exspectanti, inopinato donauit. Etenim insequentem intuitus Æschines, ratusque ad iniuriam calamitatemque rapi, genibus accidit, & capite obuoluto salutem deprecabatur. Hic verò, vt iam diximus, officium non tam oratore, quàm philosopho dignum præstitit. Hortante autem Demosthene, vt exsilium æquo animo ferret, subiecit ille: Qui possem, inquit, cùm eam relinquo vrbem, in qua eos inueni hostes, qui benignitatè amicos alibi longè superent. Hic etiam Demosthenes annonæ præfectus, furtique accusatus, absolutus est. Cùm verò Elateam Philippus occuparet, ipse cum iis, qui pugnauerant in Chæronea, militauit, in quo prœlio ordinem fuga deseruisse visus est. Cùm autem fugientis Chlamydem rubus retinuisset, tum Demosthenes conuersus imprecabatur, ζώγρει, serua: viuum, inquit, cape. Notatum hoc in clypeo habuit, & signatum: BONA FORTVNA, orationemque habuit in funere eorum, qui in bello cecidissent, quæ si fortunæ tunc statum, conditionemque spectes, fortè non indigna Demosthene videatur, at si cum aliarum virtutibus orationum componas, non parum deterior. Postea verò cùm ad vrbis refectionem studio curaque intentus esset, murorum curator factus de sua pecunia ad eam rem impendit minas centum: ad spectacula autem decem minarum millia contulit, triremesque conscendit, & vndique ad socios nauigans pecunias coëgit, quas ob res persæpe ipse aurea corona est donatus,
805 primum quidem à * Demotele, Aristonico, & Hyperide: postremum verò à Ctesiphonte. Cumque decretum hoc tanquam contra leges factum, Diodotus atque Æschines accusassent, ipse pro se defensione vsus vicit. Postea verò cùm Alexander in Asiam exercitum ductaret, Harpalusque Athenas cum facultatibus pecuniisque fugeret, hunc quidem primò recipi orator prohibuit: deinde postquam nauigio est ingressus, acceptis mille Daricis acquieuit. Cumque Athenienses hominem Antipatro dedere vellent, repugnauit, scripsitque vt ea, quam secum attulerat Harpalus, pecunia in summa arce deponeretur, vtque Harpalus eius ipsius pecuniæ numerum ac summam diceret, neque populo pecuniæ summam indicauit. Cùm autem dixisset Harpalus septingenta talenta à se allata, & in arce collocata, octo tantùm & trecenta, aut paulò amplius reperta sunt. Postea cùm Harpalus è carcere aufugisset, atque in Cretam,

Funebris laudatio.

* Δημομιλὸς est in Plutarcho.

DEMOSTHENES. Cretam, vel, vt alij volunt, in Tænarum agri Laconici oppidum veniſſet, accuſatus Demoſthenes acceptorum donorum eſt, vocatusque in iudicium ab Hyperide, Pythæa Meneſæchmo, Himeræo, Procle: quorum opera effectum eſt, vt Areopagitarum ſententia condemnatus exſulatum abiret, cùm multæ in quintuplam ſoluendæ non eſſet futurus ſatis. Accuſabant autem quòd triginta talenta accepiſſet, vel, vt nonnulli dicunt, non exſpectato iudicio illum fugiſſe, iam iudicibus ſententiam ferre parantibus. Poſteaquè cùm Athenienſes Polyeuctum legatum ad Arcadas miſiſſent, vt eos à Macedonum ſocietate abduceret, neque Polyeuctus perſuadere potuiſſet, prodiens Demoſthenes, & vnà dicendi partes aſſumens, perſuaſit. Cuius rei cauſſa cùm eum admirandum quendam hominem omnes ducerent, paucis elapſis diebus decretum de illo reuocando eſt factum, ex eoque miſſa eſt triremis quæ illum adueheret, decreuerunt que Athenienſes, vt triginta illa talenta, quibus mulctatus fuerat Demoſthenes, ex ærario ad ſtruendam aram Ioui in Piræo conferrentur, atque ita liberaretur. Et rurſum Rempub. adminiſtrauit. Cumque Pharſalum cepiſſet Antipater, minareturque niſi Athenienſes oratores dederent, ſe vrbem obſeſſurum: Demoſthenes, relicta ciuitate, ſibi ſalutem fuga quæſiit, ac primùm quidem in Æginam confugit. Sed cùm vereretur Antipatri iram, ſe in Calauriam tranſtulit. Cùm autem Athenienſes oratores, ipſumque Demoſthenem dedere ſtatuiſſent, in Neptuni templo ſupplex conſedit. Cumque ad eum Archias, qui Phygadotheres (quaſi exſulum venator) cognomento dicebatur, accederet, eique ſuaderet, vt exiret, beneque de Antipatro ſperaret. Tunc Demoſthenes: Neque cùm tragœdias, inquit, ageres, mihi perſuaſiſti, neque hoc nunc ſuadens, perſuadebis. Et cùm Archias vim inferre conaretur, prohibuerunt illi, qui ad vrbis cuſtodiam erant conſtituti. Tum Demoſthenes ſtrenuè & fortiter: Non ſalutis, inquit egens in Calauriam confugi, ſed vt impietatis & violentiæ in Deos Macedones conuincerem. Et codicillum poſtulans inſcripſiſſe fertur, ſtatuæ inſcribendum diſtichon, quod poſtea ab Athenienſibus inſcriptum: 806

ΕΙΠΕΡ ΙΣΗΝ ΓΝΩΜΗΙ ΡΩΜΗΝ ΔΗΜΟΣΘΕΝΕΣ ΕΙΧΕΣ
ΟΥ ΠΟΤ ΑΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΗΡΞΕΝ ΑΡΗΣ ΜΑΚΕΛΩΝ.

SI PARIA ELOQVIO DEMOSTHENES ARMA TVLISSES,
NON CADERET MACEDVM GRÆCIA VICTA MANV.

vt refert Demetrius Magnes: aut, vt nonnullis videtur, repertum eſt hoc ſcriptum: *Demoſthenes Antipatro ſalutem dicit.*

Genus verò mortis quo obiit, varij tradunt: alij epoto veneno obiiſſe: alij calamum veneno infectum momordiſſe, quo epiſtolam ſcribere cœperat, eoque guſtato, mortuum eſſe: alij in circulo concauo quem circum brachium ferebat, venenum ſeruaſſe. Sunt verò qui eum compreſſo ſpiritu, mortem ſibi conſciuiſſe dicant: alij venenum, quod in annuli pala condiderat, hauſiſſe. Vixit annos, vt multi dicunt, ſeptuaginta: vt alij, ſexaginta ſeptem. Rempublicam duos & viginti annos geſſit. Liberos ex vxore nobili reliquit duos. Eſt autem ipſius imago in Prytaneo, gladio cincta: eo enim habitu orationem habuiſſe fertur, cùm Antipater oratores ab Athenienſibus dedi ſibi poſtulauit. Poſt paulò Athenienſes in Prytaneo victum propinquis Demoſthenis præbuerunt, aliisque honoribus mortuum exornarunt, eique ſtatuam in foro ſtatuerunt. Feruntur plurima illius Apophthegmata, ac ſententiæ, quæ identidem appoſitè proferebat: audientes verò memoriæ ac ſcriptis mandarunt. Cùm aliquando in concione ab Athenienſibus dicere eſſet prohibitus, dixit pauca habere ſe quæ illis dicere optaret. Itaque facto ab Athenienſibus ſilentio: Adoleſcens, inquit, æſtate aſinum conduxit, quo ex vrbe Megaram proficiſceretur. Cùm autè dies medius eſſet, ac Sol vehemèter efferueſceret, locator & conductor ſub vmbra aſini quieſcere cupiebat. Vrgebat alter alterum: locator quidem cùm diceret, ſe aſinum non vmbram locaſſe: conductor verò cùm ſe circa aſinum omnem poteſtatem habere confirmaret, & hæc cùm dixiſſet, abiit orator, aures eorum ad reliqua cupidè audienda exacuens. Hunc autem cùm Athenienſes retinerent, orarentque vt fabulam ad finem perduceret. Iráne, de aſini, inquit Demoſthenes, vmbra audire vultis, me verò de rebus neceſſariis dicentem audire recuſatis. Batalum nominatum alij dicunt, quòd iuuenis ac laſciuiens

De aſini vmbra fabula & prouerbium,

Batalus.

laſciuiens veſtibus muliebribus abuſus eſſet: alij diminutè ipſum ſic cognominatum à nutricis nomine conuitiantur: alij verò, quos inter & Libanius ſophiſta, quòd iu-
807 uenis imbecillo eſſet corpore, & valetudinarius. Quare neque in palæſtram venire, vt omnes Athenienſium pueros, ſolitum. Ideoque virili ætate ab inimicis propter effeminatum animum irriſus eſt, & Batalus nominatus. Fertur Batalus quidam tibicen fuiſſe, qui primò calceis muliebribus in ſcena vſus eſt, & membris fractis, omnino artem mollem, & eneruatam reddidit, vnde & diſſolutos & effeminatos Batalos nominant.

HYPERIDIS CCLXVI.

Orationes.

LEGI varias orationes Hyperidæ: quarum germanæ quinquaginta duæ ſunt, & viginti quinque in dubium vocantur. Sunt autem in vniuerſum ſexaginta ſeptem. In componendis orationibus egregius, vt dubitent nonnulli vtrum Demoſthenes eum vincat, an Hyperides Demoſthenem. Sunt qui Hyperidem anteponant, & hoc epigramma, quod nonnulli Demoſthenis ſtatuæ ſubſcribunt, huic, ſolo nomine mutato, attribuunt. Scribunt enim:

Hic ſi quantum animo tantum valuiſſet & armis,
Argolicas Macedo non domuiſſet opes.

Hyperides patre natus erat Glaucippo, Dionyſij filio, tribu Coliteníis. Filium habuit eodem quo & pater illius erat nomine Glaucippus, rhetorem illum, & orationes ſcriptitantem. Is cùm Platonis philoſophi auditor vnà cum Iſocrate fuiſſet, Rempublicam Athenis geſſit, quo tempore Alexander rerum Græciæ potitus eſt: eiſque de ducibus & triremibus, quàs ab Athenienſibus petiit, contradixit. Idem non dimittendi exercitus, qui in Tænaro erat, auctor fuit. Honores Demoſtheni decreuit: accuſatusq; à Diondota violatarum legum, mox abſoluitur. Amicis vſus eſt, Demoſthene, Lyſicle, & Lycurgo; quam tamen amicitiam perpetuò non ſeruauit, ſed poſteaquam Lyſicles, & Lycurgus è vita exceſſiſſent, iudiciumque ſubiret Demoſthenes, quòd ab Harpalo pecunia corruptus videretur, deſignatus ab omnibus ipſum Demoſthenem accuſauit. Ceterum ab Ariſtogitone legum male latarum actio contra hunc eſt intenta, quòd decretum feciſſet, vt alienigenæ poſt pugnam ad Chæroneam, ciues fierent, atque ſeruis libertas daretur, & ſacra, & liberi, & vxores in Pyræeum deferrenrur, quo ille iudicio abſolutus eſt. Cùm autem accuſaretur, quòd in decreto à ſe facto multas leges neglexiſſet: Niſi, inquit, Macedonum arma mihi tenebras offudiſſent, non ego decretum illud ſcripſiſſem, ſed pugna ad Chæroneam commiſſa
808 coëgit. Primum, nondum orator ab Athenienſibus electus, mercede accuſauit. Perſicæ viſus eſt pecuniæ cum Ephialte participaſſe: deinde commiſſa illi cura triremium, quando Philippus Byzantium obſidebat, & promptè Byzantinis ſuppetias cùm portaſſet, choragi officium ſuſcepit eo anno, omnibus aliis à publico munere abdicatis. Decreti quoque ab eo ſunt honores Iolæ, qui Alexandro Magno venenum lethiferum miſcuerat, fuitque ſocius ac particeps belli Lamiaci cum Demoſthene, funebremque pro iis qui in eo bello cecidiſſent orationem, magna cum omnium admiratione habuit. Cùm verò Philippus in Eubœam nauigare contenderet, Athenienſesque ſibi ab eo metuerent, ex publicis largitionibus triremes confecit quadraginta, primusque pro ſe ac filio duas triremes dedit. Cumque Delij cum Athenienſibus contenderent, vtros templo Apollinis Delphici præeſſe neceſſe eſſet, delectusque eſſet Æſchines, qui ea de re diceret, decreuit Areopagitarum conſilium, vt ad id muneris Hyperides vocaretur, eſtque ipſius Hyperidis Deliaca inſcripta oratio. Cumque ab Antipatro legati veniſſent, ipſumque Antipatrum, vt optimum, laudarent, his ſe opponens, Hyperides: Scimus, inquit, iſtum eſſe optimum, ſed tamen nobis nihil optimo domino eſt opus. At cum Phocionis largitionem accuſaſſet, quam Midias Anagyraſius retulerat, cauſſa cecidit. Poſt illam ad Cranonem cladem acceptam poſtulatus eſt ab Antipatro, cumque eum populus dedere vellet, Athenis fugit Æginam. Cumque Demoſtheni occurriſſet, propter illam quæ ex *Ex Plutarcho.*

cauſſæ dictione contra illum orta fuerat contentionem, illinc diſceſſurus, vi (licet ſimulacrum amplexaretur) comprehenſus in templo Neptuni ab Archia eſt, qui Phygadotheras nomine dicebatur, hinc ad Antipatrum, qui tum Corinthi agebat ductus. Cumque torqueretur, vt proferret arcana ciuitatis, adeò ſe virum præbuit, ne quid contra patriam diceret, vt linguam corrodens, ne quid inuito ſibi excideret, mortem oppetierit. Referunt nonnulli hunc linguam ſibi præcidiſſe, cùm in Macedoniam duceretur, eumque à morte inſepultum proiectum, niſi quòd amici illius, inuitis Macedonibus, oſſa eius cremantes Athenas retulerint.

DINARCHI

CCLXVII.

Orationes.

LECTÆ ſunt variæ orationes Dinarchi, quæ ſunt numero ſexaginta quatuor, quas omnes plurimi Critici germanas eſſe dicunt. Snnt qui nonnullas Ariſtogitoni, qui tempore Hyperidis floruit, attribuunt. Orationes autem eius interdum Hyperidis ſtylum redolent: magis verò ad Demoſthenem inclinare videntur, quibus inci- 809
tationem ipſius & vehementiam, & ſchematum formas & varietatem imitari conatur. Socratis, aut Soſtrati erat filius, indigena vt nonnullis videtur, vt quibuſdam Corinthius. Cùm verò admodum adoleſcens Athenas veniſſet, quo tempore in Aſiam duxit exercitum Alexander, Theophraſtum audiuit, verſatusque cum Demetrio Phalereo eſt. Maximè verò ſe reipublicæ tradidit poſt Antipatri mortem, ex oratoribus aliis quidem morte è medio ſublatis: aliis verò fuga ereptis. Hic quum Caſſandro Macedonum duce amicitia eſſet coniunctus, maximam vim argenti coaceruauit, venditis orationibus, quas orantibus conſcripſit. Porrò ſe quibusque clariſſimis oratoribus oppoſuit, non quod publicè cauſſas ageret, (neque enim poterat) ſed cùm orationes iudicio aduerſus illos diſceptantibus ſcriberet. Cumque Athenas Harpalus fugiſſet, plures ſcriptæ ſunt ab eo contra eos, qui accuſati pecuniarum ab hoſtibus acceptarum eſſent. Poſt verò illud tempus, accuſatus quod ad Caſſandrum colloquendi gratia veniſſet, ex facultatibus conflata ingenti pecunia fugit in Chalcidem. In exſilio verò cùm manſiſſet annis quindecim, multis opibus comparatis, rediit opera ac ſtudio Theophraſti, qui illi, ceterisque, qui vna exſulabant, reditum in patriam aperuit. Cùm autem diuerteret apud Proxenum eius ſocium, iamque ſenex, & oculorum acie debilis argentum amiſiſſet, diem Proxeno dixit, ac tum primum in iudicio dixit, eaque exſtat oratio. Nouem oratorum orationes, quas legimus, hic continentur.

LYCVRGI

CCLXVIII.

Orationes.

NON fuit otium legendi orationes Lycurgi, qui non pauciores, quàm ceteri oratores, orationes ſcripſit. Scriptas verò ex eius hiſtoria ſolùm quindecim didicimus. Patrem habuit Lycophronem, Lycurgi filium, quem triginta tyranni interfecerunt, tribu Eteobutades fuit. Primum quidem, vt hiſtoria teſtatur, Philoſophiæ ſtudio ſe dedit, in quo magiſtro eſt vſus Platone philoſopho. Deinde factus Iſocratis familiaris, verſabatur in republica præclarè, tum dicendo tum faciendo: & iam illius fidei pecuniarum adminiſtratio erat commiſſa. Quæſtor verò eſt creatus, & per tria luſtra quæſturam geſſit * quatuordecim millium talentorum. Ad bellicos apparatus delectus, rempublicam fractam multis rebus meliorem & firmiorem reddendo inſtaurauit, triremesque populo trecentas inſtruxit, multaque opera imperfecta relicta ad finem perduxit: naualia item & rerum neceſſariarum armamentarium: ipſe quoque fundamentorum iaciendorum in ſtadio Panathenaico 810
auctor fuit. Penes hunc fuit ciuitatis cuſtodia, & ſceleratos comprehendendi poteſtas: quos omnes ita eiecit, vt ſophiſtarum nonnulli dicerent, Lycurgum non atramento, ſed ſanguine calamum contra improbos intingentem conſcribere. Tantum ſui deſiderium, amoremque Athenienſibus reliquit, vt cùm eſſet ab Alexandro cum ceteris oratoribus poſtulatus, populus nequaquam hunc dedendum exiſtimarit.

Ex Plutarcho.

* *Hodie ſunt octo myriades, & quadraginta millia ſcutatorum Budæo, vt ſingula talenta ſexcentis coronatis æſtimentur.*

LYCVRGI oratoris vita.

existimarit. Legationes multas obiit: cum *Demosthene verò ad Peloponnesios. Magna fuit Athenis gloria, semperque æquitatis laude valuit, vt in iudiciis Lycurgi sermonem protulisse, patrocinio adderet auctoritatem. Tulit verò leges, quarum quinta est, ne mulier Eleusinem vehiculo iter faceret, ne tenuiores ditioribus essent inferiores. Cùm autem vectigalium exactor quidam manus in Xenocratem Philosophum iniecisset, eumque in custodiam abduceret, huic datus obuiam Lycurgus baculum in caput impegit, ipsumque Xenocratem liberauit: illum autem turpis atque infamis facinoris auctorem, in carcerem compingi iussit. Hanc ob caussam cùm esset collaudatus Lycurgus, paucisque elapsis diebus Lycurgi filij Xenocrati obuij fuissent, Citò, inquit, ô filij, patri vestro gratiam reddidi. A multis enim laudatur, quod me contumelia & iniuria affectum vindicarit. Tametsi verò abundaret diuitiis, vt nemo in vrbe magis, vestem tamen vnicam gestabat & æstate, & hyeme: quin & non calceatus plerumque incedebat, nisi cùm honestas calceis vti cogebat. Dies noctesque rerum meditatione defixus erat, quòd eum natura ad dicendum ex tempore non satis aptum genuisset, vt quod naturæ deerat, labore pensaret: & quo facilius excitaretur, & cogitatione vti posset, lectulum habebat suppositum, in quo † pellis tantùm erat villosa, & ceruical. Erat in eo summá in loquendo libertas propter generositatem. Cùm Athenienses aliquando ipsum concionantem non ferrent, ad eos exclamauit: O flagrum Corcyræum, quam multis talentis es dignum? Cùm verò instare mors videretur, se in *matris Deûm delubrum, ad Senatum deferri iussit, cupiens rerum à se in Republica gestarum rationem reddere: vbi cùm illum vt omni calumnia superiorem accusare præter Menesæchmum auderet nemo, domum est relatus & mortuus. Neque in hac modo contentione victor, sed & sæpenumero accusatus criminibus facile refutatis, aduersarios superauit. Sæpe etiam coronas à populo accepit. Filios autem ex Callistę Abronem, Lycurgum, & Lycophronem
811 reliquit, quos, mortuo Lycurgo, ingrati Athenienses Vndecemuiris tradiderunt, accusante Menesæchmo, Thrasycle accusationem scribente. Sed cùm Demosthenes in exsilio agens, per litteras Athenienſibus significaret, malè illos audire ob tanti viri filios vinculis traditos, quod pater Rempub. administrarit, quem etiam viuum reuerenter admirati essent, & coluissent: insontes declarunt.

* *Polyeuctum hic tertium addit legatum in Peloponnesum Plutarchus.*

† κώδιον.

* μητρῶον.

LEGI diuersorum sanctorum virorum libros viginti & vnum, diuersorum omnino argumentorum: vnde hæc epitoma, pulchritudinem venustatemque verborum comprehendens, eò hisce omnibus Exceptis respicit, quanquam alia nonnulla cum his coniungantur.

EX HESYCHII PRESBYTERI HIEROSOLYMITANI Encomio in beatum Thomam, CCLXIX.

Dominica in Albis fortè pronuntiato. Ioan. 20.

LEGIMVS nonnulla Hesychij presbyteri Hierosolymitani ex encomio S. Thomæ: Sacra illa tuba Andreas, primus Apostolorum fœtus, prima Ecclesiæ columna, ante Petrum petra, fundamenti fundamentum, initij primitiæ, vocans antequam vocaretur, adducens antequam adduceretur, nos ad conuentum hunc solemniter agendum incitauit. Euangelium cui nondum credebatur prædicauit, & fratri prius quàm disceret, vitam reuelauit. Tantas illi diuitias illa interrogatio attulit: Vbi habitas? Quanquam magnum aliquid responsio habuit, vt Andreas menti altè infigens, viderit. Veni, inquit, & vide. Quomodo factus es Propheta? vnde adeò diuinus? quid Petri auribus obstrepis? quid consequi illum conaris, quem nequis comprehendere? Qui vbique est, quomodo inueniri potest? Etenim sciuit Andreas quid diceret: Inuenimus quem perdidit Adam, cui Eua damnum attulit, quem peccati nebula ab oculis nostris abscondit, quem inobedientia à nobis alienauit, quem quæsiuit Dauid: *In die tribulationis meæ Deum exquisiui.* Et Sophonias clamat: *Quærite Deum omnes* *mansueti terræ.* Percussit nos DEVS, quando Adamum ad mortem

S. Andreæ laus.

Ioan. 1. 39.

Psal. 76. 2.

Soph. 2. v. 3.

* ταπεινοὶ γῆς, *humiles terræ.*

Oſea 6.1. Iſaiæ 53.6. tem moleſtamque vitam condemuauit: *Sanauit nos, percuſſit, & curauit nos.* Quando crucifixus pro populo, languore & reſurrectione omnes ſanauit. Nudus in cruce CHRISTVS pependit, inſons, veſte non indigens. Innocens fuit, & multam manifeſto dependit. In eo fœdum nihil fuit: ipſe enim noſtram fœditatem in ornatum conuertit. Inuenerunt vnguenta ferentes mulieres, quod per Euam amiſerant. Inuenit lucrum quæ pœnæ cauſſam dederat: *Veniet nobis, vt ros matutinus & ſerotinus terræ.* Aſpice igitur Dominum, poſt reſurrectionem manè mulieribus, veſperi Apoſtolis appatentem. Mane quidem mulieribus, Auete, veſperi in ciuitate Sion pacem diſcipulis denuntiauit. Illis quidem vt mœrorem detergeret: his verò vt ſolueret inimicitias, quas ſerpens inuexit: *Tu vocaberis Cephas:* ante confeſſionem mer- 812
Ioan. 1. S. Petri laus. ces, antequam in vinea laboraris denarium accepiſti. Antequam aram tetigeris, ſacrificium Deus ſuſcepit: antequam prædicares, coronam accepiſti. Mendicos & indoctos Chriſtus elegit. Ipſa ſapientia patronos non quærit, ſed miniſtros. Nemo dat
Iac. 1. quidquam illi, ab ipſa autem omnes omnia accipimus.

CCLXX. EX IOANNIS CHRYSOSTOMI

Oratione in Diuum Paulum.

Act. 11. Acto. 17. Acto. 17. * σήλη ἐσηλίτευσε. LECTA ex Ioannis Chryſoſtomi oratione in D. Paulum. Venit Antiochiam Paulus, & tantam fidelium copiam plantauit, vt primum Chriſtianorum nomen Antiochiæ efflorueri. Diuinus ille noſter orator, ex inſcriptione aræ occaſionem capiens dicendi, ſuamque è dæmonis litteris veritatem confirmans, doctrinam producit. Poſuiſtis hanc aram ſic inſcribendo: IGNOTO DEO, quem ego veniens annuntio vobis. Orem nouam! Ara Diaboli CHRISTI cauſſæ patrocinata eſt. inſcriptio erroris veritati teſtimonium præbuit, fraudis fraudem * detegendo publicauit. Cùm Prophetarum oracula Athenienſes non caperent, ara & inſcriptio dæmonum Pauli ſapientia verum DEI cultum annuntiauit. Doluit ſanè dæmon, videns argutias ſuas in CHRISTI laudem conuerſas. Ingemuit aſpiciens Paulum ducem quondam ſuum contra ſe certantem, propriiſque armis proſternentem.

CCLXXI. ASTERII AMASEÆ EPISCOPI

Sermo de Pœnitentia.

Luc. 5. LEGI adhortationem ad pœnitentiam S. Aſterij Epiſcopi Amaſeæ.

Lucas magis animarum quàm corporum medicus, Deum noſtrum, & Saluatorem clementer * cum hominibus pœnitentibus verſatum ſcribit, non vt eorum malitiam aſſumat, ſed propriam iuſtitiam illis largiatur. Etenim Sol, quaſi iam ab ortu creatoris prouidentiam oſtenderit, non patentes modò campos illuſtrat, ſed etiam concauas, & cauernoſas. Qui de remedio deſperat, totum ſe morbo mancipat, ſi qui malas paſſiones vicerint, & verè ſuper ſerpentes ſcorpionesque ambulant, illos non oportet ſecundùm ſuam fortitudinem vitam aliorum æſtimare & dirigere, ſed
1. Cor. 12. Ioan. 1. ſuæ virtutis largitori DEO gratias agere, imbecillioribus non inſultare, ſed humaniter dextram porrigere. Æmulemini charitatem CHRISTI, qui iam ad homines homo
Matth. 16. Ioan. 21. * δὶς μὲ ἑαυτῦ. venturus, Ioannem præmiſit, vt pœnitentiam prædicaret. Interroga Petrum quo 813 pacto pœnitendo mundatus ſit, neque in Simonem iterum ſe induit, ſed in apoſtolatu permanſit. Equidem arbitror, Iudam proditorem, niſi ſui * carnifex fuiſſet, ſi ad genua accidens miſericordiam deprecatus eſſet, veniam quæ omni petenti conceditur, conſecuturum fuiſſe. Teſtes ſunt ij qui etiam è crucifigentibus ad pœnitentiam
Act. 2. 37. Ibid. 8. 3. & 12. 4. Epheſ. 6. 20. Act. 8. 1. & 14. 19. 2. Cor. 11. 25. Exod. 29. 2. Pſal. 50. 18. Luc. 13. 7. reuerſi, & pœnitendo ſalutem adepti ſunt. Ligauit quondam Chriſtianos Paulus, ſed poſtea ipſe pro CHRISTO ligatus crimina diſſoluit. Lapidauit Stephanum, ſed lapidatus peccatum expiauit. Hæc noſcens Moſes (homo enim fuit, naturamque noſcebat, vitulum pro Sacerdote peccante, & qui mundatione opus habetet, offerri iuſſit. Vitulus qui tum carnalis erat, iam eſt pœnitentia ſine corpore, & oratio ſine ſanguine. In tantum oportebat Sacerdotem clementiæ ſtudere, vt etſi Dominus quandam ſuccidi iuſſerit, tanquam arborem infæcundam, hanc tanquam frugiferam debeamus reſeruare, & poſcere. Hunc enim ſenſum de ſterili ficu nobis Euangelium dixit.

Attende

Attende mulierem peccatricem, cui non conuiuarum numerus pudorem incussit, quæ tempus confitendi licet importunum, in conuiuio non reliquit: sed ingenti commota dolore, ne vno quidem temporis momento medicum peccatorum dimisit, nec in conspectum veniens supplicauit, sed indignam se, quam aspiceret, iudicans, & stans retro pedes apprehendit, & solutis comis, ea omnia, quibus animam lugere fecerat, promulgans, lachrymis pedes Saluatoris irrigans, veniam cum ingenti commiseratione postulauit. *Luc. 7. 37.*

Eiusdem Asterii in Steph. protomart. Sermo.

STetit solus à populo interficiente circumdatus, nemo nec amicus nec domesticus, cognatúsue eo tempore aderat. Consolari enim solet eum, qui in periculo est, astantem videre quendam è notis. Orauit etiam pro lapidantibus se. Lapidantes inuiti beneficium illi fecerunt, & oratio quo contendit? Non orauit vt peccata inimorum impunita essent, hoc enim Dei ordinationi aduersatur, quæ iustam homicidis pœnam illis irrogat. Sed quid obsecro dicit? *Domine ne illis statuas hoc peccatum*; hoc est, da vt resipiscendo compungantur, incita eorum mentem ad pœnitentiam eorum quæ nunc cõmittunt. Et erat veluti minister custodiens vestimenta * populi carnificis interficientis Paulus. Propter alia & propter Sabellium Afrum, ante conuellens damnũ Ecclesiarum, 814 ostendit seipsum Deus in propria ac perfecta gloria. Ostendit autem Filium in perfecta persona. Stat ad dextram illius, vt distinctione personarum hypostases ostenderet, & S. Spiritus simul ordinatur. Etenim supra dixit: *Et non potuerunt resistere sapientiæ & spiritui qui loquebatur.* Vide igitur & S. Spiritus personam hic apertè demonstrari. Si Spiritus prius descriptus est, deinde Pater, & Filius, ordinis mutatio nihil fidei nocet. Sic enim loquitur S. Scriptura, aliquando enim Filium solum nominat, aliquando Spiritum cum Filio, alias incipit à Patre, desinit in Spiritum, & contra incipit à Spiritu, descendit per Filium ad Patrem, itaque solet maximè sanctus Paulus.

Actor. 7, 60.

Ibidem 58.

* ἀνὴρ ἀνηρ. *Sabellius Afer.*

Actor. 6, 10.

Eiusdem Asterii in illa verba: Homo quidam ab Hierusalem in Hiericho.

QVidnam Christus ad legis peritum se tentantem dixit? *Quid scriptum est in lege.* In memoriam redigens caritatem ad Deum & proximum, tantum-non dicens: Vt si tibi Deus videar, charitatem mihi debes: si non credas, & me putas * purum hominẽ tui similem, & sic ex legis præscripto amare debes. Illos vocamus fratres, qui eodem editi semine, & eodem vtero geniti. Qui vero eundem habemus Creatorem, & eandẽ matrẽ terram, è qua conditi sumus, & eandem animæ dignitatem, vnum pietatis & vitæ vinculum, & eandem futuræ vitæ spem, quomodo inuicem non magis diligimus, quam fratres aut sorores? Videns hominem, teipsum in eo vides. Quare oportet eum, qui eius calamitates, famen, sitim, nuditatem, aliamque necessitatem & morbos, & alias afflictiones, aspicit tanquam proprios dolores, & damna clementer respicere. Multos nouimus, qui verbis se pericula adituros dicerent, sed cum probandum est, beneuolentiam mentiti sunt. Saluator adeo creaturam suam dilexit, non vt seipsum, sed plusquam seipsum: nobis vero non tanta dilectio imponitur, diligere scilicet proximum vt seipsum, non supra seipsum, ne præceptum graue impletu daret, & vt per opera manifestius caritatis legem ostenderet. Rem plenam misericordiæ, quæ eo tempore contigit sub oculos ponit. Legis doctorem docens proximum cuiusque esse, qui eandem gestans carnem miserijs obnoxiam auxilio & ope mutua indiget. Res sic gesta est: 815 *Homo quidam descendebat ex Hierusalem in Iericho, & incidit in latrones, qui etiam despoliauerunt eum, & plagis impositis abierunt, semiuiuo relicto.* Res hæc commiseranda oculis misericordiam habentibus, vel saltem scientibus. Christus Iudæis loquens & docens, tanquam dementes, & frustra in hac lacrymarum valle versantes, sic alibi ait: *Vos de deorsum estis, ego de supernis sum*, ex nominibus modo *sursum*, & *deorsum*, bonos & malos distinguit; & nunc *descendentem* dicens eodem sensu dixit. Fuit ille Adam, lapsus è beata illa, & superna vitæ consuetudine in barathrum, & humi depressam, atq; afflictam vitam. Quis est Sacerdos, quis Leuita? Hi sunt speculando Moses & Ioannes, ambo in Parabola obscurè denotati, & quos plerique ignorant. Illi enim suscipientes

Luc. 10, 26.

* φιλὸν ἄνθρωπον.

Proximus.

Luc. 10, 26.

Ioan. 8, 23.

Sacerdos, & Leuita.

ASTERIVS. hominem, hoc est, genus humanum, pietate, virtuteque nudum, & ab hostibus vulne-

Samaritanus. ratum, inspexerunt quidem, sed sanare non potuerunt. Samaritanus vero veniens, licet ignominiosum præferret nomen, bonorum tamen thesaurum circumferens, medicinam adhibuit, qui Saluator noster est, in ignominiosa appellatione Samaritani latitans, prostratoque salutis fontem aperiens. Euangelium enim Christum Samaritanũ nominat, confundens amentiam Iudæorum, qui illum sic appellabant, quia magis quam Leuitas & Sacerdotes, misericordem & vulneratum sanantem Samaritanum irriserunt.

Iumentum. Quid sibi vult *iumentum*, cui vulneratum imponendo in diuersorum, qui opem ferebat, duxit? Nimirum verbi Dei vehiculum, &, vt ita dicam, iumentum subiugæ est eius corpus, simile nostro quod gestauit: in quo, & per quod accipiens ac gestans, ducit ad sanitatem, & Ecclesiam. Etenim hic est perfecta vulnerum sanatio, & medela.

Ecclesia.

Luc. 18, 10.

Eiusdem in illud: *Duo homines ascenderunt in templum, vt orarent.*

Precatio ad Deum. SErmonem de oratione duabus Parabolis complectitur. Partim quidem constanter orare docens nos per iudicem & viduam; Partim vero cum reuerentia orare iubet per Pharisæum & Publicanum.

Optimum est continuo cogitare creaturas non esse, & animalia infirma, creatorem vero Deum, & optimum vitæ nostræ curatorem: hoc vero ante omnia oratio rectè

* πληροφορίαν. præstat. Nemo enim petat res, quæ prosint, nisi prius * certam accipiat fidem, Deum preces exaudire, & implere posse quod petitur. Precatio autem vitæ nostræ auxilium

Crucis figura. est, colloquium cum Deo, obliuio terrenorum, via ad cœlum, & rectas tendere in cœlum manus, formam est exhibere Christi cruci affixi. Si verè oret, & orans placeat Deo, 816
nõ modo in figura Crucẽ repręsentat, sed etiam affectu. Vt enim in Cruce clauis affixus, sic & orans necat omnẽ carnis concupiscentiam, memoria expellens, omnium diuitiarum, gloriæ, parentumq; affectum. Nulla res adeo ab illo amatur & concupiscitur, quam inuenire tempus, aut otium quo se ipse colligere possit. Sed ad hæc duo potissimum collineat tanquam in scopum, vt pœnam illam effugiat, vitaque cito decedat, &

4. Reg. 20. 11. præterea nihil mente agitet, qnàm oratione ad Crucifixum proficisci. Oratio Ezechiam ab Orci faucibus liberauit, & Solem prius (vt alia illius opera taceam) monstrauit seruum esse, & seruorum vsui seruire. Licet etiam aliquid facere bonum, & non benè

Luc. 18, 11. facientem laborem perdere. Vt Pharisæus oratione se extollens, &, si quis alius, eleemosynam suam manifestat, & in similibus non tam grauiter Pharisæus peccasset, si publicanum non damnasset. Nunc vero & vno verbo omnes publicanos absentes, & hunc præsentem condemnat. Quare Pharisæus è gloria in ignominię barathrum decidit, publicanus à vita sua infami ad felicem beatumque statum conscendit; ille à Deo magno interuallo recessit; hic in requietis locum delatus est.

Luc. 19. 1.

Eiusdem in Zacchæum Sermo.

Iosua. 6, 1. HIericho metropolis est Chananæorum, quam olim Iesus Nauæ filius bellando cædendoque intercepit. Nunc autem verus Iesus sanare adueniendo dignatus est.

Luc. 18. Cæcus quidem illuminatus est, populus vero credidit, omnis lingua Iesum celebrauit, & omnis oculus cæcum vidit videntem, medicum illum vltro oblatum miraculi & salutis, non verbis, sed operibus Apostolos veritatem edocentem. Omnis quidem iniuria

Publicanus. mala est, odioque digna, sed publicanus omnes excedit. Non enim vllum legitimum peccandi prætextum habet. In alijs quidem inuenitur mali quædam necessitas, & origo, vnde iniquitas procedit Publicanus fera est pestis, quæ prætextum non habet, vijs regijs incumbens. Hoc morbo Zacchæus ægrotauit, priusquam ad Iesum accederet, qui morbus cæcitate cæci Hierichuntis deterior erat: quia hic corpore, ille animo ægrotauit. Ne des alijs aliena, sed defraudato propria restitue. Non enim Deus eleemosynam recipit, quæ furto rapta est. Publicanus bonus rerum suarum iudex & dispensator. 817

Luc. 19. *Et si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum*, inquit, non alijs (hoc enim mercedem non meretur, & Deo gratum non est) sed ijs ipsis quos fraudaui. *Hodie salus huic domui facta est, eo quod & ipse filius sit Abrahæ.* Quomodo igitur ex Abrahã ille qui

Ibidem 19.

ex Hieri-

ex Hiericho est Chananæa vrbe? Quid commune habent Abrahami genus, & Chananæorum? certe manifestum est, quod si non secundum carnem filius Abrahæ fuerit, sed moribus & operibus, simulatque ad Christum se contulit, multo magis legitimum filium & factum esse, & cognitum, quam qui ex Abrahæ visceribus prodierunt. Sic Apostolus Elymam vocauit filium diaboli; & Iesus ad Iudæos: *Vos ex patre vestro diabolo estis.* Zachæus igitur cum fidem Abrahæ imitatus esset, (quemadmodum enim ille iussus reliquit patriam, sic iste telonium, & ibi partas diuitias abdicauit) idcirco Christus, qui est ipsa veritas, merito illum filium Abrahæ vocauit.

Actor. 13, 10.
Ioan. 8, 44.
Genes. 12, 1.

Idem in parabolam de filio prodigo.

Luc. 15, 11.

PArabola Patrem Deum & factorem omnium vocat, filios maiorem natu, & minorem, homines duos. Illum quidem datam gratiam & hæreditatem conseruantem, & nequaquam ecclesiam, nec communionem venerandorum Sacramentorum propter vitæ luxuriam respuentem, hunc vero iuuenili quodam more hæc omnia contemnentem, ideoque à vero Patre digressum, & data muuera dissipantem, vt luxurioſi consueuerunt. Portio substantiæ, quæ hic describitur, quam à patre petit iunior, est Baptismus & participatio venerandi corporis Dominici. Etenim multi iuuenes hæc petunt, & accipiunt, sed qui mentem habent senilem, donum hoc omni diligentia custodiunt. Ex æquo enim omnes partem accipiunt, sed accipientium pro cuiusque studio discrimen diuersitatem quoque donorum maiorum vel minorum efficit: vel omnino dissipat & consumit, vt prodigus. Hanc quidem portionem Parabola indicat: *In longinquam vero regionem proficisci*, est à Dei donis & præceptis longe discedere. Dissipauit & Adam substantiam, & omnem felicitatem paternam amisit, & expulsus regione bonis abundante. Acerbum fuit iuniori à patre discedere. Dilapidationem enim prodigam, & luxuriam, & colloquia mores corrumpentia, parentis oculus pellit atque eijcit. Cum autem iuuenis sui fit iuris, nec vllus adest timor nec pudor (qui duo fortes sunt lasciuientis iuuentutis custodes) Tunc tandem omnia pessum eunt, & sursum
818 deorsum vertuntur. Istius vero regionis à Deo semotæ atque sepositæ, incola est diabolus. Etenim peccatorum ciuitas ciuem habet & gubernatorem diabolum, vndique cogentem prodigos, & in vnam ciuitatem compingentem, & incitans illos ad actiones turpes, ac suibus dignas. Etenim agit gregem porcorum titu viuentium, at vero non est pastor hominum ratione vtentium, quemadmodum Dominus, *qui animam suam posuit pro ouibus suis.* Magister igitur porcorum mittit miserum iuuenem ad pascendum porcos, & felix non erat vel porcorum victu, comedens* siliquas. Tale enim peccatū est: ad modicum dulce, nullum tamen alimentum, aut vtilitatem ferens. Ad se igitur rediens ac resipiscens (Nam sui compos non fuerat, perturbationibus seruus factus, ac mancipium, menteque alienata) mercenarium post conuersionem & pœnitentiam, prodigus seipsum nominat, & omnes infamię appellationes sibi imponit: vt nos Euangelium doceat, sic oportere peccantes humiliari, & corde ac verbo conteri. Non oportere pœnitentem, & Deum placare studentem, fixis cœlū oculis aspicere Parabola docet, sed pudore animi mœstitiam, & dolorem significare. Vide quomodo Dei bonitatem describat. Venientem enim prodigum non modo non auersatur, nec despicit, sed obuiam procedit, & currens, vt celerius errantem recipiat, & collum amplectitur, & stringit, lacrymansque suscipit, & reconciliationis dans symbolum, & priorum obliuionis factorum pignus. Prima itaque stola est non ipsum Baptisma, (non enim quis secundum baptisma potest accipere) sed gratia Dei quam in baptismo singuli accipiunt. Nam pro lauacro regenerationis, regeneratio datur à Deo per pœnitentiam, quæ maculas nostras lachrymis eluens, rursum mundos & puros reddit. Datur prodigo post stolam & annulus, signum intelligibilis confirmationis spiritus. Vt enim in regeneratione per baptismum & stola & * Confirmatio doni Spiritus S. datur, sic & in regeneratione per pœnitentiam. Adducuntur & calcei, vt possit caput serpentis calcare. Tu enim, inquit, * seruabis caput eius, ille tuum calcaneum. Ad vtrumq; enim calceamēta vtilia sunt, cum ad conculcandum serpentis caput; tum vt pes læsionis iniuriam effugiat. Ne contristet patris te bonitas, si filium errantem suscipiat, qui misericors est non rigidè iudicat, sed benignè accipit. Et hæc quod pater sit facit, quasi ad misericordiam vi quadam traheretur.

Ciuitas Diaboli, quæ & à B. Augustino libris de Ciuitate Dei viginti describitur. Ioan. 10, 11.

* κεράτιον. *Siliqua Latinis: agarophas Hispani vocant.*

Stola, pœnitentia est.

Annulus quid significet.

* σφραγὶς.

Calcei.

* τηρήσεις.

Eiusdem.

Luc.7.2.

Eiusdem in seruum centurionis, quem Dominus sanauit. 819

Domini ac serui.

HAc concione argumentum à seruo capiens, in hortandis seruis ac dominis desudat. Illos monens vt promptè syncereque dominis seruiant: hos vt clementer humaneque seruos tanquam sodales & fratres tractent. Eadem enim ambo terra, eadem artificis dextra conditi sunt, eadem vtrique opera naturæ, eademque patiuntur, & constitutionis eadem forma & figura in vtrisque apparent. Quare si aliud quid præciperet lex diuina, & innatus erga proximos amor, fraterno paternoque amore complecti illos oporteret. Etiam medicos ad clementiam hortatur.

Medici.

Vidi, inquit, Scytham nuper adolescentiam ingressum celerius Græcam linguam addiscentem. Deinde cùm Dominus liberalibus illum studiis informaret, tantùm ille profecit, & omnes artes addidicit, vt & Græcis & Romanis inclaresceret: nam & iurisprudentiam professus est. Dominus verò qui emerat Syrus erat, ciuis Antiochenus, qui & liberos Grammaticam docebat. Quin etiam pius hic scriptor Asterius se huius Scythæ empti discipulum fuisse profitetur, vbi, aut quibus in studiis non exprimit. Tu etiam, Deus, Mosem exsulem, populi ducem constituens facis, non iam Noë arca vectum per mundum aquis obrutum, sed imperiosè iam mare transeuntem, & per vadum pedibus ambulantem. Tuus filius discipulus Eliæ Helizæus, qui puerum * Sunamitidis à mortuis excitauit, & post mortem † reliquiis appositum mortuum viuificans. Ad hæc verò fidei gratia, tanquam aromatis spiritus durans fidelis sepulcrum sensit.

Asterii præceptor Scythæ.

Exod.14.
* Σωμανίτιδι.
3. Reg.17.
† λειψάνοις.

Eiusdem de Ieiunio, Homilia.

Genes.9.6.

NEMO qui conuiuia sectatur, virtutis est discipulus. Vna ebrietas & patrem honesta veste, & filium libertate priuauit. Propter ventris cupiditatem Esau filius Isaac damnum accepit. Inhians propter famem pulti, fratri primogenita vendidit, & inde patris benedictionem non habuit. ne frangas ieiunium, ne quod cauponibus tibi accidat. Si enim quia vino aquam misceant, puniuntur, quomodo austeritati ieiunij falsas miscentes voluptates ciborum pœnam effugient? fugiamus voluptatem. Fieri 820
enim non potest eundem & Deum, & voluptatem amare. Assyriorum olim rex, qui ventri viuebat, & voluptariæ vitæ, sicut bos præsepi, alligatus. Tres pueri vinum fugie-

Genes. 25. & 27.

Dan.1.15.

bant libandi gratia, & carnes propter sacrificia: magis erat illis cordi Deus & pulchrum ieiunium, quàm delitiæ. Da aures arcanorum doctrinæ, & obliuiscere delitiarum, vt populus sequens Christum verbo & opere docentem, qui relicta improborum synagoga, in templum venit. Si adhuc Iudaicis alligatus sis, quid tibi prodest ieiunium? an Nili crocodilos imitari vis? quos aiunt capita hominum, quos vorârunt, deflere, & mortuorum reliquias deplorare, non facti pœnitentia adductos, sed dolentes, vt mihi videtur, ipsum caput carne carere, quam deuorent. Ieiunium pædagogus est obesi ventris, ac decentis habitudinis magister. Chorea, animi lætitiam declarat, & vniuscuiusque rei excellentes sunt figuræ, quæ ex apparenti specie interiorem animæ habitum ostendunt. Cùm enim legem ad normam vitæ capiens, & ordinatam constitutionem, debeat timere & pœnam ex præuaricatione, ideò Deus vitæ nostræ præcepta hominibus scripta tradens, statim tubæ vocem addidit, in signum futuræ resurrectionis, vt qui præcepta ediscerent, per resurrectionem iudicium prospicientes, mandata non transgredienda custodirent.

Nili crocodili.

Ioan.9.

Eiusdem in cœcum à natiuitate.

HÆc oculi enarratio, & species, quæ diuinæ clementiæ formam ostendit, magnam vicinitatem cum pulchritudine habet, quia non alius, & alius, sed idem creator vtriusque explicationis est. Pius hoc loco manifestè est æqualem prædicans Patri & coæternum Filium. Quamobrem Arianus non sit, qui explicationem figuræ verborum elegantiæ subiiciat. Cùm Saluator veritatem Iudæis enuntians, pietatem non persuasit, præsens occultatus erat, & apparens non videbatur: vt his miraculis traheret Iudæos, vt concederent, illum Deum esse cùm non videretur, & non alium, sed eum qui cum Mose apparens locutus est. Videbatur enim tunc ignis & rubus, & non loquebantur, veruntamen vox audiebatur, & verbum monebat, & futura securè denuntia-

Asterius pius.

Ioan.8.59. & 10.39

Exod.3.3.4.

denuntiabat: & oportet homines mente præditos ex hacrerũ cognitione faciem cognoſcere. Saluator verò videns cœcum ſtetit, & ad ſanandum paratus fuit arte diuina ſupra hominum captum. Medicina enim & ſermo, de eadem ipſa re conſiderationem
821 morborum illis proponit, qui morbi, poſtquam natura fœtum formauerit, in lucemque produxerit, caſu aliquo euenire ſolent, ſed qui corpori adnaſcuntur næui, eorum medicinam non oſtendit, neque omnium qui poſt contingunt. Neque enim mutilati corporis membra ſanat, nec aliud quid ſimile curandum ſuſcipit. Quare diſcipuli commiſeratione moti, & videntes hominem pulcherrima luce non perfruitum, cauſſam rogarunt, nec prudenter interrogarunt. Neque enim pro patribus nullius culpæ reus filius condemnatus eſt, nec ſuorum peccatorum, priuſquam in lucem prodeat, pœnas dedit. Cœcitas, ait CHRISTVS, non propter peccata accidit, ſed præparatio eſt alterius diſpenſationis alio tendentis, vtque creator vniuerſorum poſt primam creationem inueniat & iam occaſionem creandi, atque ſingulis vniuerſa confirmet. Partem hominis, & partem pulcherrimam non fecit alius, niſi qui primi initij generis creationem demonſtrauit. In oculo exigui membri, & partis circum-ſcriptione, omnipotentem variamque Dei ſapientiam licet videre, in qua tantum artis oſtenditur. Primum quidem venuſtas quædam illi indita, & molliſſimus eſt, & ſine carne: &, vt ita dicam, in delicato membro ſoliditas eſt, & in molli ordo variis coloribus diſtinguitur. Media enim pars nigra eſt, & illa non tota vnius ſpeciei, ſed variis circulis colligata eſt. Medium ipſum & centrum profundum eſt, ambitus extrinſecus deſinit in colorem flaueum ex parte. Hunc extra albedo ſplendida & lucida ambit, non ſolam habens albedinem, ſed in vitrea quadam, radiantique forma factam. Rubedo ad pupillam iacet, vt nigredini venuſtatem adderet. Adhæc adeò pellucidus eſt & læuus in ſpiſſitudine, vt rerum vicinarum formas ſuſcipiat, & tanquam ſpeculum quoddam egregium characteres repræſentet: & circuli medium ideò κόρη, hoc eſt pupilla vocatur, quia ſemper formam exaduerſum videnti humanam oſtendit. Homines enim mutuò ſe inſpicientes, mutua ſibi ſpecula fiunt. Quare oculus in creaturis admiratione ſanè dignus eſt. Hic & Deum mihi interpretatur, omnem cognoſcens creaturam, & per ipſam creatorem oſtendit, & è viſibilibus animæ inuiſibilia explicat. Per hunc cùm alia multa intellexi: tum colorum varietatem, & tenebrarum
822 caliginem: tum denique lucis ſplendorem. Quod ſi * oculus non eſſet, ſine teſte creatura ſeneſceret, nemine videnti Dei ſapientiam, & virtutem in illa ſeruatam. Propter hoc igitur admirandum oculorum opificium, etiam nunc, pro re nata, viſus eſt reſtitutus, vt cogitationes parum decentes de vnigenito, quas nobis caro ingenerauit, repellamus: & magnitudine eorum quæ facta ſunt, animi abiectam omnem ac vilem opinionem deponentes, cognoſcamus fictile ac luteum vas beatum lumen, ac diuinitatis ſplendorem ſuſcepiſſe, vnde lux nobis, tanquam è lucernis, adminiſtretur. Dominus verò nunc medicinam facit non ſolùm verbo, vt aliâs paſſim, ſed & ore, manu, aliaq; prouidentia, vt per plurimas res fidem infidelibus inderet. Spuit, & lutum facit, terra ſimul vſus, vt vnde totum animal ab initio condidit, inde & partes eius ſingulas factas eſſe oſtendat: ſaliua demonſtrans, virtute oris eius per verbum omnia eſſe facta: *Verbo enim Domini cœli firmati ſunt, &c.* Si verò & hoc ſcire libet, vt deteſtari aſſuefaciat eos, qui illum paulò poſt ſputis fœdabunt: etſi furioſorum audacia maior fuit omni prouidentia, & correctione. Siloë ſalutem noſtram per aquas inchoat, quam Siloë emiſſus omnibus largitur. Tunc enim verè videmus, quando myſtica mundamur aqua. Nihil ingratos Iudæos ad intelligendum traxit, non verbum, non opera, non miracula, ſed etiam hæc ipſa quæ ad ſalutem eos vocabant, omnibus modis obſcurare nitebantur, etſi in contrarium illos malitia impelleret. Quantum enim non credidere, & interrogando inuertere omnia conati ſunt, tantò magis veritas inualuit. Prima ipſorum curioſitas, an hic eſſet ille cæcus: ſecunda an à natiuitate cæcus fuiſſet? Ac ſanatus cœcus Saluatorem aperta voce prædicat, & remunerationis loco confeſſionem dedit. Incredulorum patrum ſimiles filij. Etenim parentes etiam è bello præter ſpem ſeruabantur, & danti ſalutem non credebant: nutriebantur cibis naturam ſuperantibus, & magis ingrati erant quàm eſurientes. Sic hæredes & vos patrum ingratitudinis, quibus eſt opus correptione, non virgæ nuceæ, ſed ferreæ.

Oculi forma.

* ὀφθαλμὸς δὲ ὑπῆρχεν. *Sic emendo.*

Ezech. 18.

Matth. 8. 13.

Ioan. 4. 5.

Pſal. 32. 6.

Ioan. 9. 6.

PHOTII
EIVSDEM

In Iairum, & mulierem sanguinis profluuio laborantem.

DIFFICVLTER homines ad virtutem trahuntur, vt apparet, & parum curant ea quæ verbo docentur. Ideò Saluator ad homines fragili & mortali carne condescendens, quia vidit Iudæos surdos, res mutauit, factum facto addit, & miraculum miraculo, & diuinitatem quam non credebant, beneficiorum experimento confirmare contendit. Verùm res malè homini cessit. Filia, eaque vnica, domus fundamentum, familiæ hæres, quæ ante nuptias efferenda erat in tumulum, & ante torum in sepulchrum: mulier quædam grauiter infirma venarum inordinatione, & omnem vitæ substantiam exhauriens, quæ tabe corpus, & propter medicos opes consumpsit, vnam in re dubia spem vidit, ad Christi pedes procidere. Dominus mulierem non cogitata proloquentem intellexit, & tacendo tacentē sanauit, cùm fimbriam tetigisset: & hæc quidem donum surripuisse videbatur sibi: at ille gratiam surreptam tolerat. & primò se sanasse non dicebat, tandem verò euulgat, non quærens gloriam (absit: vbî enim præit miraculo vana gloriatio?) Sed mulieris fidei fructum omnibus declarans, & præsentium alios quidem ad Dei cognitionem conuertens, aliorum verò vesaniam, opere verboq; publicè notans. Vidi, inquit, eam quæ à tergo me tetigit: non enim mihi solus oculus qui superciliis subest, & palpebris tegitur, sed etiam alius est, qui terram simul & mare intuetur, omnemque adeò creaturam. Mulier præ pudore tacitè accessit, & non ignorata à Christo. Nouit enim Dominus mentem vniuscuiusq; nostrum, etiam tacentis, vt nos libros legentes nouimus. Quare & Mosis lingua tacente, cordis voluntatem audiuit. Si gratiam qui dedit, tacuisset, fortasse illi quæ accepit, nil profuisset, donum ad casum fortuitum referenti. Hoc vidit miraculum infinita multitudo. Spiritus verò sanctus ante multos annos per Malachiam vaticinatus est: *Orietur*, inquit, *vobis timentibus nomen meum Sol iustitiæ, & sanitas in alis eius*. Solem iustitiæ Dominum vocans: alas verò fimbriam vestimenti. Discamus huius sanatæ mulieris gratitudinem. Cùm enim esset è ciuitate Peneade (est autem hoc opidulum Palęstinæ) ænea statua sanantem honorauit. Hoc donum beneficio non indignum putans, & statua illa per multos annos durauit ad redargutionem eorum, qui Euāgelistis mendacium ascribere audebant: & statua ad nostra vsque tempora seruata fuisset, vt vtrumq; ostenderet, & Dei miraculum, & mulieris gratum animum, nisi Maximinus ille, qui ante Constantinum Rom. Imperator fuit, impius idolorum cultor, & Christo in statua inuidens, æneam statuam sustulisset, etsi rei factæ memoriam auferre non potuit. Ecce igitur statua quidem non apparet, Euangelium verò miraculum illud vbique prædicat, & hæmorrhousa ab Oriente vsque ad Occidentem celebratur: & laborauit in vanum, qui materiam sensu comprehensibilem sustulit. Statua enim erecta & apparens, tacebat inanime miraculi monumentum, sed fama opus cum verbo assumens, quotidie vrbes, & vicos percurrit, beneficium Domini deprædicans.

823

824

Exod. 14. 15.

Malach. 4. 2.

Statua Syrophœnissæ, seu Hæmorrhousæ.

LEONTII EPISCOPI ARABISSI

CCLXXII.

Sermo de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

LEGI beati Leontij Episcopi Arabissi sermonem de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

Silentium non opportunum, audaciæ orationis simile est, & quod habet vitupe-perium os futile, hoc etiam meretur per negligentiam tacens. Optimi Imperatoris est, per victos excitare de hostibus trophæum, & quibus telis hostis vsus est, iisdem illum interficere. Ne igitur tacens peccare dicatur, & festi diei celebritas taciturnitate putrida periclitetur, etsi audacis facti sit labris impuris Domini Sacramenta attingere, respiciens præsentia, hymnum audactar canam, reliqua dignitati permittam miraculi. Mortui enim ferens fœtorem, vt propriæ humanitatis bonum odorem ostenderet, & nostrum os cum sepulchro Lazari aperiet, mundans vitæ maculam, vt illius mortem. Vox aquas viuificat, peperit terra, & sine congressu fœtu impleta est. Quid dicis, ô hæretice? Vides pro immissione seminis, Verbi mandatum

Ioan. 11. 39.

datum factum; & quomodo dubium dicis virgineæ conceptionis mysterium? Quæ enim iam sine semine non concipiuntur, cum his aliquando concurrit vox vocantis ad generationem, & conceptionis modum præcepti lex imitata est, & vna voce omnia incarnata sunt: & qui tunc creaturam carne induit, & semen sine semine omnibus contulit, ille à carnea terra carne indutus, sine semine descendit, maris radicem, quam caro plantauit, falce virgineæ generationis præcidens. Creator ponens hominem in paradiso, colere terram, & seruare iussit, ne ignauiæ se dedens ad libertatem nimis procliuis, hostium insidiis pateret, inuidiæ accessu Dei beneficium commutans. Hæc videns, qui nostris assiduè bonis inuidet, inimicitiarum occasionem hinc sumpsit. Inuidorum enim natura est pugnare cum aliquo nulla de caussa, ex se malitiæ semen seminans: & pugnam tanquam contumelioſam fugit, quæ certa de caussa accidit, rata hæc esse im- CCLXV.
825 becillitatis argumentum. Inimicus è cœlo lapsus, contra homines in terra bellum gerit: post casum regnum persequens, quod adhuc stans tenere non valuit, & contra Euam arma mouit, fraudulentis illam telis vulnerans, & sine dolore prostrauit, tanquam gladio eius verbis vtens, & sui exitij administram illam capiens. Vnde cùm cædem incruentam perfecisset, neque homicida putabatur, sed vt bonus consiliarius credebatur, simplicitate gladij vulnera molliora reddens, & dulcem doloris sensum exhibens. Ipsa verò manu contumaci defectionis scribens legem, acquisiuit præuaricando sibi pulchrum fructum, & flore mortis maturum. Eua autem cum temerè de ligno gustasset, ipse huius mortem petens, incoctum peccati cibum habuit, & fame liquescentis nutritus, & illius induens nuditatem, purpuram esse regalem ficus folia existimarunt. Deus ex alto peccatum inspexit, & conniuere noluit, iniuriam primæ creaturæ suam esse ratus, & iudicans venit, quamquam rei ad iudicium venire non auderent, fugientes, & priori delicto aliud adiungentes. Cogitarunt Dei præsentiam loco esse circumscriptam. *Adam vbi es?* Non sunt hæc verba irati, sed misericordis: *Genes. 3. 9.* non vox repudiantis, sed miserentis. Mutatam imperij formam video, dignitatis alium ordinem. *Vbi es? Vocem tuam audiui ambulantis, & abscondi me:* & cur timerem satis erat vel pedum tuorum strepitus. Tanti enim iudicis omnia clamant membra, & quum rem cum tali reo habeas, non habeo caussæ dicendæ libertatem. Suscipe timorem qui peccatum meum purget, & qui sit patronus tuæ iustitiæ. Vincere *Psal. 50. 5.* te ostendi fugiens sententiam tuam: crimina fuga detexi, ostendens errorem defendi non posse. Mulier, quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Habuit clementem iudicem, & inuenit caussam commiseratione dignam. Ad imbecillitatem Euæ confugit, audiens iudicem inquirere rem. O *patientem iudicem! Permisit *μακροθύμως. omnem caussam referri ad serpentem, vt leuius statueret deceptis crimen: *Maledictus tu inter omnia animalia, & bestias terræ:* vt qui aduersus omnem creaturam scelus patrasti! Cœlum iniuria affecisti, inuidiæ veneno fœdatus. Angelos tua defectione contristasti, minuere studens beatorum numerum, ignarus sublato peiori succedere melius. Augens augebo dolores tuos, & deinceps. O Domini commiserationem! indignatio humanitatem supergrediens, legis dolores terminat & gemitus, vt his inualescens mortem ex delectatione exuat, multitudinem humani generis comminatus.
826 Additionem successionis promittit dolens, matrem mundi elegit iratus, cadentem trahens in progressum. *In doloribus paries filios:* per ventrem docet, per quem in mundum venit, vetitum capiens fructum, ipsa puniatur partus doloribus, & magnæ cupiditatis damnum contrahens, & multitudinem generis opponens serpenti, & per multos prosternens lætantem per vnum. Parias cum dolore castè, cum læta peperisti sine damno, *& ad virum tuum conuersio tua.* Subditam Euam Adamo fecit. Libertas enim inutilis iis, qui per se sapere nesciunt. Ipse dominabitur tui, habe virum Dominum, *Genes. 3. 16.* & non serpentem. Deinde ad meliorem vitam conuersa, vnde sumpta venisti in mundum. *Et Adam dixit &c.* Noua clementia quæ priorem superat. Animus paterni plenus amoris, minæ plenæ consolationis. Oportuit quidem te, inquit, mihi obedientem mulieris consilium non attendisse, nec legem, quam mea manu scripsi, digitis Euæ delere: cùm verò separatione mulieris, & peccato non separeris, accipe legem, quæ tuis peccatis conueniat, maledicta terra. Adam peccauit, terra pœnam luit, inde incœpit doctrina, vnde caussa fraudis ortum duxit. Cum plantis deceptus mea præcepta neglexisti, tribulos & spinas habeat. Sapientium medicorum est, morbi materiam

LEONTIVS. in ſanitatis remedium mutare, & quæ nocere putabantur, vtilia eſſe laborantibus oſtendere. Bifida lingua ſerpentum, ſpinas, & tribulos imitata, ex vno ortu in tres diuiſa ſtimulos. Hanc ad opem ſumpſit inuidus, tanquam contra Trinitatem pugnaturus, & per vnam Adami imaginem, totam Deitatem calumnians. Vnde illi parens rebellis eſt Deo, per ſimiles res accipit doctrinam, vt ab hac reprehenſus, ſerpenti meritò indignetur, inimicitias cum illo perpetuo gerens. Vidit creaturam ad remedij deſperationem ægrotare, vno impietatis fœdere victam, & alium modum non eſſe ſanandi, niſi is, qui cùm naturas prouidiſſet, ac voluntates, medicinam adhibuiſſet ægrotis, tunc demum ſciret ſanare, cùm ſanitatis capax omnino eſſet. Ideò dixit: *Pſal. 144. 5.* *Domine inclina cœlos tuos, & deſcende*, & ſimilia.

* *Luc. 1. 41. 44.* Imitatus eſt Ioannem Lazarus.* Ille in ventre matris exultauit, errorem diſſolutum iri exſultans: hic in ſepulchri vtero eorum qui erraſſent, reuerſionem demonſtrauit. Et miraculum duplicem habuit ſeriem, & potentiam Domini extollentem, & Iudæorum linguam confundentem. Mortuus obedit, & viui non item. Inferis maledixerunt, quia Lazarum reddebant. Conuitiabantur Chriſto, nouam à mortuis ſuſci- 827
tationem inducenti. Pueri hymnos Deo decantant, prophetiam loquebantur, eun-
Ioan. 12. dem & vnum eſſe in cœlo, & in terra, & locis non ſeparari, ramos palmarum tenebant, non palmas. Nondum enim legis ſterilitatem prætergreſſi, gratiæ dulcedinem guſtarunt. Cùm Chriſtus amaram ſerpentis euellens plantam, incorruptionis plantauit dulcedinem.

THEODORETI

CCLXXIII.

In S. Chryſoſtomum libri V.

LEGI è libris S. Theodoreti, quos in S. Ioannem Chryſoſtomum ſcripſit, quorum nos tantùm quinque libros vidimus, vnde hæc excerpſimus.

LIBER I. Primus liber, alium pro illo videtur admittere, vel partem illius eſſe, niſi quod addat, quomodo poſt vocatus Conſtantinopolim venerit, vtque Archiepiſcopus ſit conſtitutus, & quomodo ſacerdotium, & ſummum ſacerdotium ad antiquam normam omnino reuocare niteretur, & quæ contra Cainam egregius ille Ioannes dixerit, hoc verò pro communi reipublicæ negotio peregit, & ob inuidiam in exilium pulſus eſt, & aliqua eorum vſque ad finem proſequens, quæ vir ſanctus perfecit.

II. Secundus liber aliquas paruas laudes, quanquam & ipſe paucioribus breuis ſit, adiungit, ſic incipiens: Iterum nobis Ioannis memoria.

III. Tertius etiam laudandi modum excedit. Diſtinguitur ab aliis libris pulchritu-
Panegyrica, & funebris laudatio præſens. dine verborum & nominum. Et ſic incipit: *Argumentum, viri diſertiſſimi, tuba indigens, in puerili lingua video periclitari, & decus pugilis, mille artificiis deſcriptum, nunc imbecillo mihi artifici ad deſcribendum impoſitum.* Hoc eſt proœmium. Alius illum rapiens in auxilium trahit, alius iudicatus patronum vocat, alius famelicus cibum orat, nudus veſtem, alius illum exuit, alius dolens conſolationem petit, alius ligatus ſolui poſtulat, alius trahit illum ad morborum inſpectionem, peregrinus hoſpitium efflagitat, alius ſeſe ſiſtens debitum deplorat, alius arbitrum & pacificatorem domeſticarum turbarum accerſit, nec ſeruus ad alium fugit, amaram Domini indignationem exponens. Vidua clamat: Miſerere; alia viduitatem deplorat. Multæ ac variæ patri re nata in ſingulos, pro ſingulis mutationes: rapitur quis, & patronus pater, fames ve- 828
xat, & nutritor ex patrono fit: aliquis ægrotat, & in medicum pater mutatur: dolore aliquis concidit, & noſocomij curator ſolatium adfert. Si hoſpites curandi, omnia factus, benignum ſe exhibet. Et quid ſingula attinet, quæ per omnem eius vitam geſta ſunt, commemorare, cùm de ſolo ſacerdotio referre nequeam, tanta homines operum ſalutarium varietas ſupradicta non reliquit. O egregium poſt mortem ducem! O triſtem etiam hoſtibus poſt ſepulturam militem! O lyram omni harmonia præditam, morte iam ſolutam! O theatrum tanto tibicine orbatum! O ſalutarem hominum ſagenam, in cœlum raptam! O arborem in cœlum iam, & terram extenſam, & huic quidem corpus, illi verò animam tradentem! In ſepulchro Eccleſiæ os conc'uſum eſt. Quantus ocellus pietatis hominum raptus eſt! Non mortuus es, ſancte Pater, ſed vt

Sol oc-

Sol occidisti: non te, vt mortuum dolemus, sed vt nobis absconditum: non te vt mortuum quærimus, sed vt in cœlos eleuatum. Sic ferè tertius liber.

IV. Laudantis partes agit quartus, nimirum quod oporteat parentes colere, laudem trahens, vnde & hæc deprompta. Ioannes horum pastorum vnus, intellectus sine malitia, mens oculata, Euangelicæ experientiæ liber, cera commutabilior, pelagus gratiarum, contra dolos hostium infractus, Ecclesiæ munimentum. Nullus illum hypocryseos serpens latuit. Vnde tibi vis ostendamus Ioannem celebrem? ab hospitalitate? Ecquis Ioanne magis hospitalis? à grauitate in honore? Ecquæ illum potestas prostrauit? A studio in Ecclesiam? Cuiusnam est illa concinna modulatio Psalmorum in hanc vsque diem publicè instituta? Sed hæc quarto libro.

V. Sequens liber easdem nectit laudum corollas: clarius verò cogitationum suarum lubar exponit. Videntur illi omnes libri quinque, post reuersionem ab exsilio compositi. Hæc quoque eius libri fragmenta sunt.

Da nobis, ô Pater, mutuam lyram tuam, & tuum ad tuam laudem concede plectrum. Etsi enim manus naturæ solutæ lege sunt, sed lyra per omnem terram sonat dono gratiæ. Da nobis illam immortalem linguam. Sola enim tua lingua par est ad enarrandas res tuas. Propterea Ioannes Ioannem anteceſſit, liberè loquens æmu-
829 lantem. Qui morte reprehendit, prædicantem post mortem, deserti incola totius orbis sapientem. Habes aliam cum Apostolis cognationem, primus apud Scythas, qui quod in curribus viuant, Hamaxobij dicti aras erexisti, & barbarus vix ab equis dissiliens, didicit genu flectere, & ad pauimentum incuruari, & qui captiuorum lachrymis non mouetur, didicit pro peccatis flere. Quin etiam iaculatorem Persam vulnerans prædicatione, & ferrei didicerunt crucifixum adorare. Vicit tua lingua Chaldæorum & Magorum impostura, & Persarum inculta natio templa germinauit, non amplius Babylon pietatem auersata est. Hæc te similem Apostolis fecerunt, adhuc apud nos semina linguæ vigent. Quando Ioannem aliquis nominat, magnus sonus exauditur. Ecclesiastica lyra antiquum plectrum cognoscit, & pro digitis sufficiunt syllabæ nominis tui. Constantinopolis vidit Syrorum vela, & contempsit. Vidit lapillos Indicos, & irrisit, nec Tyri illam color purpureus delectauit. Luteam concupiuit linguam, quæ immortales doctrinæ liquores distillauit. Vidit te antiqua Ephesus, & Ioannem nouum appellauit, vidit, & Euangelici recordatus est tonitrus. Hinc, ô dilecti, fluxus orationis cum impetu currit. Sed ne asperitatem fugiamus, pace tandem fluctui viam sternente. Si quid enim de tuis nautis, pater, conquereris, si quid contra tuos connauigantes contristat, intellige hyemis tempestatem, procellam, & mare efferuescens coëgisse illos vel inuitos Ionam mari immergere. Non eorum odium, sed tua exercitatio: non eorum arma, sed tua certamina ea quæ facta sunt, non illi à fraterna sententia expulsi sunt, sed oportuit & te stadium Martyrum currere. Arcana quædam prouidentia, * scammata tibi, & certaminis locum præparauit. Omnino dictum est de te contra hominum communem hostem: *Nunquid consideraſti ſeruum meum Ioannem, &c.* Debuit claræ vitæ clara etiam mors addi. Oppugnauit Diabolus Iob, aduersari amici nolebant. Ideò postea Deus opem tulit amicis Iob, & amicis amicum Iob reddidit. Hoc etiam nunc, vt video, factum in te, ô Pater, & dextras Patrum cùm inuicem copulatas animo cogito. Recepit Iob plura quàm prius habuit, recepisti & tu cum auctario gloriam ab omnibus maiorem. Hanc extremam orationis partem inscriptio in Apostolico templo habitam significat. Procœmium verò indicat, auctorem
830 post alia hæc scripsisse. Sic enim ait: *Postquam & ego dicere ordine debui, cùm ego cum cæteris assurgere ad dicendum cogor, cùm oporteat & me patriæ benè precari, & multi debitum inexorabile petentes: apud nos verò nihil simile paternæ virtutis: da nobis, ô Ioannes, mutuam lyram.*

Ioan. Baptiſtam imitatus eſt Ioannes Chryſoſtomus.

1. Pet. 5.

Marc. 3. 17.

* *Scammatis vocem pro arena meta, & palæſtra adhibet Tertullianus, & B. Hieronymus. Vide Paulum Leopardū lib. 1. Miſcellan. cap. 22. & hic Græci exemplaris ſcholia.*

Iob. 1. 8.

IOANNIS CHRYSOSTOMI

CCLXXIV.

In XL. Martyres Oratio.

LEGI Ioannem Chrysostomum in laudem XL martyrum. Celebrantur martyres non vt ipsi laudem accipiant, verùm vt nos per eorum laudem ad imitationem incendamur. Molestias passi sunt pij & impij, sed illi ad exercitationem iustitiæ, hi ad

IOAN. CHRYSOSTOMUS. peccati castigationem. Ideò iustorum mala S. Scriptura *Tribulationes* vocat, malorum contra *Castigationes*. *Vestri beati oculi, quia vident*, id est, quia intelligunt. Si enim in videndo felicitas, etiam Iudæi, qui Saluatorem viderunt, beati fuissent. Sed *videre* in S. Scriptura est capi de intelligenti animi oculo, & profunditatem veritatis intelligere. Ideò Prophetas olim *videntes* vocarunt. Beata prædicat Saluator instrumenta virtutis, etsi corporis sint, oculos benè videntes, & aures cum discretione audientes. Oportet enim audientem intellexisse, & intelligentem audisse, vt scriptum est: *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam*. pro his, obtempera, intellige. Quemadmodum hausturus aquam ad fistulam acclinatur, sic auditus iusti ad diuinæ legis fluenta se inclinat: *Inclinabo enim in parabolam aurem meam*. Quare *inclinabo?* Cùm omnis vrna aquam capiens, capit se inclinando, ideò & omnis auris suscipiens fluxus verbi Dei, ad hoc se inclinare dicitur. Prædico beata martyrum latera, quæ pietatis robur inexpugnabile ostenderunt, pietatem non amisisse. Etenim vt plurimum percussi sunt totis costis, quandoquidem per costam peccatum intrauit. Peccatum enim non est fœmina: ipsa etenim etiam Dei creatura est, sed quia per eam præuaricatio viam inuenit. Poliuntur igitur martyres in costis, vnde peccatum irrepsit. Ideò Saluator in latere hastam suscepit, & *exiuit sanguis & aqua*, quo mundus ablutus est, & antiquum vulnus depulsum. Quemadmodum enim iustorum membra singillatim laudibus celebrantur, sic & impiorum membra infamia notantur, & singillatim infelicia deprædicantur: *Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me*. *Pes* superbiæ via est factus, manus verò est actio, vt, neque factum peccati, neque semita accidat mihi, neque profectus in deterius. Ideò Moses aurem dextram Sacerdotis sanguine arietis vngit, & pollicem manus eius dextræ, similiter & pedis. *Aurem* quidem quasi susceptura Verbum Domini. *Manum* quasi opera ostendat: pedem verò, quia progressionis & perfectionis in virtute signum est. Duo fons Euangelij cooperatur, mundat, & potum præbet: potum quidem sitientibus præbet: mundat verò animas sordidas: *Merces vestra copiosa est in cœlis*: in Euangelio semel dictum, vt hic & vox *copiosa*, & in antiquo Testamento Abrahamo semel dicta est, postquam reges occidisset, captiuosque liberasset, & cùm mercedem accipere laborum, victoriæque, quam de capientibus retulerat, noluisset. Tum enim ait illi Deus: *Noli timere, Abraham, quia merces tua magna nimis*: ad verbum semel, & semel [merces tua] *copiosa* dictum est, sed in significatione sæpius. Etenim dicit Dauid, *retributio multa*, pro merces copiosa, & alibi, cùm dicit Deus, *copiosa merces*, intelligit quod dictum est, intelligit & ineffabile verbum, *copiosa*. Aliud est enim dicere rustico *copiosam*, aliud vrbano, vtroque adhuc maius duci exercitus copiosum. Quod autem à Rege proficiscitur, multis partibus adhuc maius est, quàm quod ab aliis datur: quod verò à Deo datur, adhuc omnibus est longè copiosius, nec explicari potest. Copiosa igitur merces martyrum, qui nullo iure ad necem rapiuntur, quique ob Deum accusantur, qui angustiantur, quique humanam gloriam, vt Abraham, calcant. Nam ille regibus Gomorrhæ & Sodomorum omnem equitatum dantibus, & illis honorantibus, vt ipsis seruaret captiuos pueros, atque vxores, respuit eorum honorem, non cupiens sui laboris mercedem ab hominibus accipere. Ideò dignus fuit audire à Deo: *Merces tua copiosa*.

831

Ait σφαιρωτὴρ dici, quam vulgus ligulam seu corrigiam appellat: σφαιρωτῆρα autem nominari, quod artifex corium rotundum elaboret, & sic secet. Nonnulli dicunt nomen ei inditum esse, quia pedis talum seruat.

Iudicabunt hi duodecim tribus Israël: iudicabit & Paulus, orbis præco, orbem, & illi, qui eadem cum Paulo sentiunt. Audi enim quid ille dicat: *An nescitis, quia sancti de hoc mundo iudicabunt?* & si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis.

Alia est * ἐκδίκησις, vltio gentilium: alia verò populorum ἔλεγξις. Ἐκδίκησις enim in iis qui omnino non crediderunt: populus autem nolens in eorum agnitionem venire, de quibus arguuntur, ἐκδίκησιν non subibit. Exactio enim hostium est: redargutio verò peccata reprehendentis Domini est.

832

Anima iusti cùm hinc excesserit, Angelorum manibus portatur, qui illam in regiam vrbem referunt, quæ est cœlestis Hierusalem.

Matth. 13. 16.
1. Reg. 9.
Psal. 44. 12.
Psal. 48. 5.
Martyrum cruciatus.
Genes. 2.
Ioan. 19. 34.
Psal. 35. 12.
Leuit. 8. 22.
Matth. 5. 12.
Genes. 15. 1.
Psal. 18. 12.
Gen. 14. 23.
Matth 16. 28.
1. Cor. 6 2.
* *Luc. 18. 7. & 8.*
2. Pet. 2. 16.

In decollationem S. Ioannis Baptiſtæ.

HÆc oratio S. Chryſoſtomi nomine inſcribitur, non tamen mihi eius videtur. Argumentis enim modoque ſcribendi multum à reliquis eius orationibus diſtinguitur, niſi quod quædam ex iis huc reiiciantur. Eſt autem dictio ſatis vilis, & ab eius ſtylo aliena.

O rem nouam! Ioannes animam Herodis ligatam vinculo peccati, redarguendo ſoluere voluit: ille verò ſoluentem ligauit. *Matth.14. Marc. 6. Luc. 3. 20.*

Eiuſdem oratio inſcribitur in idem argumentum, & eſt omnino priori ſimilis.

MANDATVM fuit Iudæis, vxorem fratris ſine prole defuncti ducere, prohibitis nuptiis cum gentibus, quæ ſolitæ erant ad idola currere: tale igitur matrimonium concedebatur, vt tolerabilius quàm idololatria. Tripudiauit filia Herodiadis: dignus feſto honor, delectatio celebritate. *Iurauit illiquidquid petiiſſet:* & illud turpitudinem auget, iuramentum * indefinitum, & hoc propter ſaltationem. Regalem auctoritatem puellæ pedibus ſtultus ſubiecit: permiſit regiam dignitatem conculcari, ſub qua ſe iuramento conſtrinxit, qui cupiditate cœca captus erat: inuitus poſtea puellæ nutui obſecundauit, quin potius Euæ iterum vir eſca capitur. Audacia petitionis ſanè magna, petere Iuſti caput in diſco, & dolore gaudium commutare, menſam ſepulchrum facere. Decebatne, ô miſer, dare in mercedem tripudianti cædem nefariam, & mortem in ebrietatis delectationem adferre? Iuramentum te obſtringit? ſed cædes prohibet. Promiſſionem repoſcit, ſed æqualem tripudio. Non eſt cum vita mundus comparandus. Nouum eſt Herodis iudicium, menſa, ebrietas, & tripudium iudicarunt. O iuſtitiam iniqua audentem! Sanctè ſe iurare fingit, & occidere non erubeſcit. Vtinam rectè peieraſſet, & non iniquè ſanctè iuraſſet. O conuiuium iuſti admiſcens mortem! O conuiuium legis obſeruantiſſimi aſperſum ſanguine! *Deut.25.5. Marc.6.24. * ὅρκῳ ἀδιόρθωτον.*

Eiuſdem in idem.

833 VIDETVR hæc oratio cognata eſſe Chryſoſtomi orationibus, non tamen eſt, nec conuenientem cum illis ſenſum præfert: quemadmodum & illæ duæ ab ſe inuicem diuerſæ non ſunt, ſed proprio exordio incipit.

Ioannem prædicabo, & illius ſapientiam vobis omnibus notam faciam. Ioannem, qui diuiſit cum Patre prædicationem vnigeniti. Etenim ille: *Hic eſt Filius meus dilectus*, deſuper è cœlo teſtatus eſt, hic verò infra in terra: *Ecce agnus* DEI, *qui tollit peccata mundi:* & Pater per columbam dilectum ſuum oſtendit, ille digito oſtendit mundi redemptorem. Oportuit voce genita verbum Patris ſolui. Dum enim Zacharias non crederet, Elizabethæ ſterilitatem iri ſolutum, mutus factus eſt, ne incredulum os loqueretur, poſtquam ſoluta eſt ſterilitas, & vox prodiit: ſoluta eſt etiam Zachariæ lingua, & locutus eſt. O vocem æternam, & poſt mortem etiam orbem terratum replentem. *Matth.3 17. Ioan.1. 29. Luc. 1. 20.*

HESYCHIVS HIEROSOLYMITANVS
Presbyter

CCLXXV.

In Iacobum, & Dauidem pſalmographum.

LEGI Heſychium presbyterum Hieroſolymorum, in Iacobum fratrem Domini, & in Dauidem Chriſti dictum patrem.

Niſi Saluator *humiliaſſet ſemetipſum, factus pro nobis obediens vſque ad mortem,* non domeſtici cognati dicerentur, non lutum Pater figuli diceretur. In Sion Bethleem vt præſens te ſaluto, in filia matrem video. In te tædifera ſtella vna eluxit, in hac multæ. Illa Magos duxit: hæc Parthos, & Medos, & Elamitas, & omnes gentes luminis fulgore illuſtrauit. Tu lac trahis ex vberibus virgineis, hæc Spiritum ex ſinu trahit paterno. Tu panem fermentaſti, ſed Sion cœnam oſtendit. Tu vitulum in præſepio nutriuiſti, *Philipp. 2. Sion & Bethleem. Bethleem domũ panis ſignificat.*

HESYCHIVS Hieroſolym. presbyter. *Hieroſolymorum primus Epiſcopus fuit.*

nutriuiſti, ſed Sion ad aram duxit. Tu IESVM faſciis inuoluiſti, hæc latus Thomæ attrectare volenti nudauit. Tu virginem habes parientem, clauſis naturæ organis: hæc thalamum clauſis oſtiis intus ſponſum & accipientem & habentem. Quomodo prædicabo ſeruum Chriſti, & fratrem, nouæ Hieruſalem ſummum ducem, ſacerdotum principem, Apoſtolorum caput, in capitibus verticem, in lampadibus ſuperſplendentem, & inter aſtra maximè illuſtrem. Petrus prædicat, Iacobus decernit, & paucæ voces magnitudinem quæſtionis comprehenderunt. *Ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad Deum, &c.* Ego iudico eum, cuius iudicium abrogare non licet, neque deprauare decreta. In me enim omnium iudex viuorum & mortuorum loquitur meo organo, ſed artifex ſupra eſt. Ego linguam præbeo, ſed vocis opifex vocem ſuppeditat. Attende non calamo, ſed ſcribenti: auditui obedientia ſuccedat. 834

Act. 15.

MODESTI ARCHIEPISCOPI HIEROSOLYMITANI

In vnguenta ferentes mulieres.

Septenarius numerus. Luc. 8. 2. B. Maria Magdalena.

SEPTIMVM numerum, & de virtute & de peccato in Scriptura acceptũ inuenimus. Meritò igitur elegit Mariam Magdalenam Saluator, è qua ſeptem dæmonia eiecit, vt principem peccati per illam ab hominibus expelleret. Hiſtoriæ tradunt Magdalenam hanc virginem fuiſſe, & martyrium huius memoratur: vbi dicitur, propter ſummam illius virginitatem, & puritatem, illam tanquam vitrum purum tortoribus viſam eſſe Poſt obdormitionem ſanctiſſimæ dominæ noſtræ Deiparæ profecta eſt Epheſum ad dilectum diſcipulum: vbi curſum Apoſtolicum per martyrium vnguentifera Maria perfecit, nolens ad extremum vſque ſpiritum à beato Ioanne Euangeliſta, & virgine ſeparari. Quemadmodum, inquit, * princeps Apoſtolorum ab immobili fide quam habuit in petram Chriſtum, Petrus appellatus eſt: ſic & illa princeps diſcipularum ob puritatem & amorem, quo Chriſtum complexa eſt, ab ipſo nominata eſt, cui idem fuit nomen, quod Dei matri. Quemadmodum Dominum diſcipulorum chorus ſecutus eſt, ſic Dominam & matrem Domini chorus diſcipularum. Mirati enim aliquando diſcipuli erant, quod cum fœmina loqueretur: hinc patet Dominum cum mulieribus conſortium non habuiſſe. Sed matre Domini Euangelicum curſum vnà cum Filio & creatore complente, & ipſæ illam ſecutæ, communi Domino & diſcipulis de facultatibus ſuis in rebus neceſſariis miniſtrabant.

* *Primitiæ.*

Ioan. 4. 27.

Luc. 8. 3.

Legi eiuſdem orationem quæ inſcribitur, Encomium in obdormitionem Deiparæ virginis. Longa quidem eſt oratio, ſed nihil neceſſarium, nec præcedenti quid familiare cognatumque adferens.

EIVSDEM

In Occurſum.

ANNA cum viro ſeptem annos, ſabbathum colens, precibus & ieiuniis adhærens, octuaginta quatuor annos cùm exegiſſet, carnem è quatuor elementis compoſitam vincens, & mentem mundans ad S. Spiritus receptionem, & generalibus [vulgò cardinalibus dictis] ſe ipſam virtutibus exornans, octogeſimum annum poſtquam exceſſit, in templo inuenit futuri temporis Saluatorem, vlnis geſtatum. Meritò lex vt cauſam peccantis voluptatis, filias Euæ iuſſit afferre pro purificatione par turturum, vel duos pullos columbarum ad ſacrificandum. Lege ſcilicet ſignificante, eum qui ad DEVM accedat, debere & animum & corpus ab omni peccato liberum habere. CHRISTVS legem implet, non debitor eſt legis, *in ruinam & reſurrectionem multorum poſitus eſt.* In ruinam peccati, in reſurrectionem iuſtitiæ, & in ſignum, cui Iudæi, qui Chriſtum occiderunt, contradixerunt: *Si tu es Filius Dei, deſcende de cruce, & credemus tibi.* Et: *Tuam ipſius animam pertranſibit gladius, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.* Quia mater es, quæ verè patiebatur dolorem matris pro Filio, & Deo, pro nobis carne paſſo. 835

Luc. 2. 16.

Leuit. 12. 8.

Matth. 5. 17. Luc. 2. 34.

Matth. 27. 40. Luc. 2 35.

NILI

NILI

Oratio prima in Paſcha. CCLXXVI.

LEGI primam orationem S. Nili in Paſcha, cuius hoc initium: Reſurrectionis verbis reſurrectionis diem honorabimus. *Animæ eſt quædam, altera hominum reſurrectio, ad virtutem excitans, & ſi illam ab hominibus ſuſtuleris, mortuum ad actiones virtutũ corpus reddideris. Igitur quaſi pro communi calamitate ad bellum pro reſurrectione accingamur, omnem creaturam nobis armatam adiungentes. Pugnat enim nobiſcum cœlum contra incredulos. Quem enim è reſurrectione Dominum ſuſcepit, videt reſurrectionis gloria priuari. Terra quoq; ad bellum nobiſcum parata. Vidit enim reſurrectionem blaſphemari, per quam ſæpius ipſi mortui ſunt prærepti. Ideò & Paulus creaturæ amorem tribuit reſurrectionis: *Nam exſpectatio*, inquit, *creaturæ, reuelationem filiorum Dei exſpectat*. Quemadmodum enim ciuitas regij aduentus recipiens præcurſores, ad eius præſentiam tota ſe præparat: ſic reſurrectione tanquam regina aliqua, creaturæ prænuntiata, tota ad illius præſentiam ſe comparauit. Et ne mireris creaturas ipſam reſurrectionem deſiderare. Eſt enim hominibus inſtar nutricis, quæ feſtinat promiſſum regnum videre, & futurorum tarditas non diſſoluit ſpem nutricis. Habet enim in ſe ſemper ſemina reſurrectionis, quorum grana oſtendit viuentes, mortuorum reſurrectionis in paruis ſpem nobis confirmantia. Sepeliuntur in illa, vt videmus ſeminum grana, cùm ſulci ſint ſatis pro ſepulchris. Ipſa verò, ſeminibus acceptis, imitatur monumenta, & putrefacit granum, vt ipſum ſepulchrum corpus, & accipiens viuum, mortuum reddit, & medium grani planè putrefaciens corculum, etiam ipſis formicis inutile ad comedendum facit. Cor-
836 ruptionem autem tanquam conceptionem quandam poſſidens, mortuam ſeminum fœturam putrefactione geſtat, & ſit matet vitæ, granis corruptio, & mors partus patet deſignatur. Noua illa doloris terræ parturientis lex eſt, niſi fiat mortuus fœtus, non fingitur: ſi vixerit, non formatur. Hinc igitur & formicæ diſſecta grana in tetram defodiunt, ſectione germen è corruptione impedientes. Oportuit enim & formicarum naturam teſtificari, terram poſt corruptionem producere ſemina: & vide pariendi tali modo miram naturam. Accipiens ſolum granum, corrumpit, corruptum verò multipliciter pullulare facit, granum in varias partes formans. Calamum ſpicis dat pro oſſibus, & tenuem pro pelle exterius adaptat tuniculam, radicem inferius vinculis quibuſdam tanquã neruis, & venis cingit, pro vnguibus granis addit ariſtas ſpicarum, quæ contra volucres certent. Quomodo hęc omnia ex vno grano corrupto oriuntur? Hoc verò eſt multò mirabilius reſurrectione. Nam tunc quidem mortuos, quos natura accepit, reddit: nunc verò multa pro vno mortuo ad regenerationẽ grana profert. O dementiam gentium incurabilem! Vident terram tradentem agricolæ, quæ non accepit: Creatori verò reddituram, quos illi prius mortuos credidit, ſperare nolunt. Ideò & Paulus ſeminum exemplo vtitur. Quanquam clarius habeat exemplum de infantibus è vulua matris prodeuntibus. Formatur enim tãquam in ſepulchro, in vtero nondum exiſtens infans, naturæ faſciis inuolutus, & ſimilis eſt mortuo, faſciis ſepulchralibus circumſtricto. Nam mortuorum quidem vultus arctius concluſus eſt, os in vtero mutum, manus & pedes in ventre tanquam in tumulo extenduntur. Matrix egregium fœtibus ſepulchrum eſt, & ſepulchrũ quidem fœtoribus non carens. Tali fœtus formatus in ſepulchro, formantis nutum vocatus ſequitur. Quid igitur tali B. Paulus exemplo vti cùm potuiſſet, tacet formationem ad vitam in ſepulchro vuluæ? ſeminum verò ſimilitudine reſurrectionem cõfirmat. Sciuit viuum in vtero ſemen formare fœtum, quæſiuit verò mortuorum quorundam reuiuiſcentium aſpectabilem ſimilitudinem, & ideò ad ſemina reſpexit. Grana enim poſt mortem & corruptionem ex putrefactione reuiuiſcunt, & apertè mortuorum reſurrectionem declarant.

Seminum cum reſurrectione ſimilitudo.
1. Corin. 15. 36.
Fœtus in vtero generatus.

Iniuriam facis animæ prætextu patrocinij, & in pugna aduerſus corpus contra ipſam animam armaris. Factorum enim remunerationes cum anima non communi-
837 cans, & carnidebitam pœnam animæ, tanquam ſola peccaſſet, irrogas. Si enim anima ſola remunerationem bonorũ operum, laborumq; habeat, patet etiam eorum quibus homo peccauit, pœnam ſolam eſſe daturam. Sed vide ne corpus & animam aduerſus

Animi & corporis cõparatio. legenda eſt aurea Gregorii Palamæ Epiſc. Theſſalon. tom 9. Biblioth. SS. Patrũ.

ſeſe inuicem in iudicium voces. Meritò enim corpus cũ anima expoſtulârit, ſi honores rectè factorum ſibi adimeret: animaq; viciſſim cum corpore, ſi debitas illi pœnas ſe ſolum videret ſuſtinere oportere. Quin potius vtrumq; contra iudicẽ incitas: corpus quidem, quia retributione, quã meretur, priuatur: animam verò, quod eorũ quorum non eſt conſcia, pœnæ ab ea exigantur. Copulaſti me, ô Domine, corpori incorporeã, & ſoli mihi reſterrenas non cõmiſiſti, & à me ſola pœnã exigis, & do pœnas eorũ, quibus corpus peccauit, ebrietatis, fornicationis, gulæ. Vbi enim ſunt hæc animæ propria, vt inuidia forte, vel hæreſis! Quemadmodũ enim hæc non ſunt corporis, ſic neq; illa animæ, etſi alterum ſine altero ad vtraque ineptum. Corpus verò cum alia pro ſe dicat iuſta, tum, ego pro te mortem oppetij, non anima. Non enim meum eſt laborare ob leges tuas ieiuniis, & vigiliis. Per membra mea virginitas. Quomodo igitur non iniquum, cùm mea ſint certamina, animam ſine me coronam accipere. Quæ eſt ſententia eorum iudicij? *Communis merces, & communis pœna, quia etiam vtriſque communia opera fuerunt.* Quanquam in aliquibus contentione vnum ſuperat alterum: & ſibi inuicem coniuncta fuiſſe ab initio ad communes labores obeundos, confitendum, & ſciendum, & fore, vt communes coronas, parta victoria accipiant, & in quibus peccarunt, communes pœnas luant.

Eiuſdem altera oratio in Paſcha.

Reſurrectio. RESVRRECTIO eſt caput prouidentiæ Domini: capitis verò anima memor, & gratias agens benefactori, inimici laqueis capi non poteſt. Aſcende ad antiquorum hiſtorias, & videbis reſurrectionis adumbrationem. Brutorum enim natura animata

Geneſ. 2. 7. creata eſt, anima cum corpore ſimul condita. Adam autem ſine anima é luto fictili formatus eſt, deinde anima inſpiratione formata eſt, quin, vt verius loquar, ſuperinducta eſt. Et mortuorum reſurrectionis creator ptimordium ſtatim fecit. Non enim è ſolida protoplaſtum fecit materia, ſed terræ puluerem in formam adduxit, tollens ab initio hominum infidelitatem, quia etſi puluis ſit mortuus & immobilis, facile anima reſurgere facit, & nullum ferens veſtigium viuificationis, nec accipiens, participem reddit vitalis coniunctionis. Non enim corruptibile corpus fecit, ſed tempore quodam ſolutioni tradit, vitioſitatem vaſis ex peccato purgans ac ſanans, & putrefactũ peccati mor- 838
* χωνευτηρίῳ. talitate inueniens, mortis * fornace diſſoluit, & vbi ſoluit, vas putrefactum de nouo format, ne admireris, quaſi altiorem captu mortuorum reformationem. Tanta enim
† πλάστου. ars eſt † fictoris in fingendo, vt etiam aquæ naturam in ſimulacra in ventre formet, hoc mihi magis mirãdum videtur, quàm ipſa reſurrectio. Ibi enim è puluere mortuus formatur, & figulus vas è terra format, noſtris artibus ſimilia repræſentans: hic verò nuda quædam gutta factorum eſt lutum, & è gutta fit animal ratione præditum. O artem ex aqua ſimulacra formans. Et nõ hoc ſolùm mirum eſt, aquam ſculpi in animarum ſimulacrum, ſed intus formari fluctuans ſemen. Sanguis enim vndique bulliens, ſemen huc atque illuc nutans & ægrè ſtabile facit, & illis decumanis agitatum fluctibus, animata tamen ſtatua perficitur. O pictorem in fluctuanti linteo ſecurè pingentem. Sanguis enim tanquam linteum ſubiacet formato fœtui. Hoc Salomon etiam cum ſtupore ad-

Sap. 7. 1. mirans. *In ventre*, inquit, *matris figuratus ſum caro, decem menſium tempore coagulatus ſum in ſanguine.* Fœmina enim tanquam pictoris officina propoſita eſt, colorum verò materiam vir addit. Eſt verò quis pictor in vtero, ex vno colore è multis compoſitam pingens imaginem. Sed quomodo è fœculento ſemine oculis addidit elegantet pupillam, quo modo è ſubſtantia fluxa oſſa condidit? quomodo ex ſoluto ſemine neruos compegit? quomodo ſanguinis canales venas deſculpſit? quomodo cerebri in capite cuſtodiam oſſibus aptauit? quomodo fœtus in obſcura depictus officina, aptum membrorum ſitum accepit? Sed tanquam radio vterum illuſtrante, cuique parti pro-

Pſal. 103. 2. prium membrorum locum pictor diſtribuit: *Amictus enim lumine ſicut veſtimento*, eſt

Pſal. 139. 14. occultus fœtuum pictor. Quem Dauid celebrat dicendo: *Non abſcondiſti os meum à te, quod feciſti in occulto.* Hanc è gutta cogitans fictilem artẽ, reſpectu figmenti è terra non ambigo. Quoties enim video artificem ex aqua condentem ſtatuam, melius illum ſtatuas è terra credo facere. Quemadmodũ enim ſi quis in aqua pingit literas, & lineas ducit, idem melius in cera eas efformabit, ſic fluxo ſemine pingens & ſculpens membra,

facilius

839 facilius in terram membrorum figuras pinget, & formabit. & qui ante vllum virtutis meritum ſic corporis in vtero curam geſſit, poſt opus virtutis quomodo terram diſſolutam ſine honore relinquet? Interime corpus, & creaturam occideris: non erit nauis ſine nauibus, neque nauigabile erit mare, corpore mortuo. Mille animalium genera fruſtraetunt, neq; nutrimentum ex illis eſſet, neq; aliud alimenti miniſterium. Artes verò vbi erunt, corpore non exſiſtente? Horæ verò & temporum ordinatæ mutationes, & ineffabilis cœleſtis motus ſapientia, quam vtilitatem præberent, ſi corpora non eſſent? Et quot alia quis conſiderarit? Vnde igitur inueniam corpus futuris donis indignum, cui tantùm ab omnibus conceſſum honorem video! Verum exiſtimatis Deum corpus quod piſces comederunt inuenire non poſſe? & quomodo qui infinitas cogitationes animi agitatas, immixtas & inconfuſas, habet cognitas, naturam corporum mixtam non poterit diſcernere? Facitis nimirum diuinitatem inferiorem noſtris artibus. Nos enim è terræ arena vitrum, aurum (exempli gratia) æs, argentum, igni dantes, ſcrupulos ſeparamus, & deterimus, tametſi nihil horum in lapidis natura apparuerit, & vinum aquæ immixtum iterum in propriam naturam diſcernentes, vtrumque reſtituimus, Sed Dei poteſtas & ſapientia infinitis modis humanam attem & intellectum excedens, & vniuerſorum naturam in ſe comprehendens & continens, & variam corporis compoſitionem, & miſtionem in naturæ promptuario puram conſeruat. Non enim extra naturam in creatura, corporis natura eſt, etſi per mille mortes fluat ſoluta. Ideò in propriam facile formam reuertitur, & de honore participat, cuius illam participem fieri oportuit, cùm etiam vna certauerit.

Corporis vtilitas.

Eiuſdem Homilia prima de Chriſti aſcenſione.

IN cœlum & terram creaturæ natura diuiſa eſt: non permittit me diuiſionem videre gratia, quæ hodie creaturam connectit. Quisnam deinceps dixerit, cœlum & terram diuiſa eſſe, quum ſupra & infra natura mea regnet? Sed infra quidem corruptione adhuc premimur. Quando verò in cœlum oculos conuertimus, corruptionem natura * deponit. Videt enim ſuprà eorum qui infra mortui reſurrectionis radicem (Chriſtum) ô lucrum è damno proueniens! Deorſum miſſi tollimur in altum, expulſi in cœlum reducimur. Intra paradiſum vulnerati, extra illum remedium inuenimus. Vbi tibi pirata, maleficium eſt? Crux quam gubernatori fixiſti, vertitur naturæ naufragæ in clauum nauis, & ad cœleſtem nosportum fluctuantes ducit, ac ſiſtit. Quemadmodum A-
840 poſtolorum oculi è terra ad cœlum ſublati erant, carne paulatim ſurſum translata, ſic & cœleſtes ſpiritus incorporei, de cœlo in cœlos aſpiciebant ore hiante, corporis natura ſupra ipſos aſcendente, donec in ſinum Patris ſuſcepta eſt. O ſecura hominum ſpes, in cœli regem eiuſdem naturæ poſſidens, qui iterum eâdem cum carne omnibus apparebit.

* ἀποτίθεται, *al.* ὑποτίθεται.

Crux Chriſti naufragii tabula.

Eiuſdem Homilia ſecunda de eodem feſto.

O religionem omnibus regibus magis regiam! Quæ enim armis reges acquiſiuerunt, illa ſine armis oſtendit ſe euertere. Quæ mactantes vetabant, hæc mactata applauſu excepit, & cædibus contra mactantes trophæa ſtatuit. Eccleſiæ palmites ſucciſi erant, & fructus fidei magis progreſſus eſt, & florem immarceſſibilem proferebat. E radice enim palmites enati ſunt, quæ verè dixit: *Ego vici mundum, ego ſum vitis, vos verò palmites.* Stephanus tanquam ramus ab Eccleſia exciſus eſt, & alius palmes Martyrum pullulâuit. Iacobus & Petrus amputati ſunt: alius rurſum martyr enaſcitur: quo exciſo, alium rurſus vberem palmitem radix protulit. Vindemia decerptus eſt Paulus, & alius racemus martyrio matureſcens Thomas apparuit, & vndique radix vindemiata fructum tulit vberiorem, & germen durabilius, quàm qui vindemiarunt. Etenim qui exſcindebant paulatim areſcentes extincti ſunt. Eccleſia verò fructibus omni tempore onuſta, fines terræ ſuis plantis comprehendit.

Religionis ac fidei præſtantia.

Ioan. 16. 33.

Ibid. 15. 5.

Martyrum ſanguis Chriſtianorum ſemen eſt. Tertull. in Apologet. extremo.

Eiuſdem Homilia tertia in idem feſtum.

PROOEMIVM.

DIVINÆ bonitatis imbet incipiens hominibus effundi, hodie ſupra modum auctus eſt, & magna olim [exhibita] beneficia maioribus hodie obſcurauit. Nam erat

quidem ante hoc beneficium illustria,& summi amoris signa: Adam è virgineo sanguine nouus factus,corporũ morbi fugati, & ex animabus dæmonia eiecta.Latrones principem latronum vincunt,&de eo triumphant: Resurrectio morti succedit. Sed hactenus hæc plena sunt honoris & splendoris, sed donum quod nunc celebramus, non admittit comparationem. Et amor creatoris erga nos vincit seipsum, & vnà cum victoria ornatur: & quæ illam vicit, nihilominus quàm si horũ singula victoriæ coronam reportarent. Terrigena natura terram relinquens, quin potius ferens,in cœlum transfertur. Et hoc quod dictũ est: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinẽ nostram,* 841
Genes.1.26. magis reformationis,quàm formationis esse videtur. Exemplar immortalitatis est forma hodie assumpta, adumbratio huius & typus est initium creationis nostræ ad imaginem Dei. Loqui debet asinus, ne quis sit incredulus, ante locutus est serpens, Virgo parit. Ne tibi nouum videatur, parit quæ antea sterilis fuit, pariendus erat Adamus morte superior, ne quærendo vt credas defatigeris. Primus Adam accipit sententiam de immortalitate.& Enoch habes,& Eliam, qui immortalitatis mysterium adumbrant. Creator enim hos adhuc tenet in corpore, naturam exsulantem consolans, qui etiam post exilium iterũ immortalitati sit illam restituturus. Lapsi parentis quæ irrepsit mortalitas, non peccantis filij in solutionem indiget supplicio, quem exspectare natura per Enoch, & Eliam antea consueuit. Te volente nõ moritur mortalis, vt Enoch, & Elias me docent, & per illos resurrectionem speramus,quia nondum mortui sunt. Mortui verò, quam quæso præbeant exspectationẽ resurrectionis ij qui nondum mortui sunt? Sed si quis à mortuis excitatus in cœlo regnat,ille omnibus hominibus certum immortalitatis beneficium dat. Ideò naturæ format Deus immortalitatis è natura faciem, & ostendit supra naturã è natura naturæ ducem. Qui mortem gustauit, in cœlo à mortuis collocatur, vt è terris natura ad eum qui in cœlis est respiciens, nihil de immortalitate addubitet,videns regem in æternum in cœlis è se natum regnare. Quis potentias Domini enarrabit? Regnat cum diuinitate natura, quæ prius in paradiso nec diuinam vocem audire sustinuit, sed præ timore fugit, & sese occultauit. O Dei erga me bonitatem! Non meminit transgressionis, non recordatur pacti, quod cum serpente malum pepigimus, ingratitudinem hominum non reputat, lapsum naturæ non erubescit, sed in barathro mortis iacentem,in ipsis impietatis adytis complectitur inenarrabilibus amoris diuitiis, & illam ex inferorum penetralibus retrahens, vna cum diuinitate sua creator creaturam eleuans, paterno sinui imposuit. Ideò Paulus clamat: *Con-*
Ephes.2.6. *resuscitauit, & consedere nos fecit in cœlestibus.*

EXCERPTA EX HOMILIA I. IOANnis Chrysostomi

CCLXXVII

De Spiritu sancto.

LEGI primam Homiliam Chrysostomi de Spiritu sancto, cuius hoc initium: Heri nobis, ô amatores Christi, pseudochristi à semetipsis loquebantur, non ex lege, non ex Prophetis, sed à proprio suo animo ac impetu: Saluator autem non recessit à
Matth.15.7. lege,nõ reliquit Prophetas, sed dixit nunc quidem: *Benè prophetauit Isaias:* nunc verò:
Ioan.8.17. *Non est in lege vestra scriptum?* & talia infinita. Cùm igitur qui venerũt ante Christum, & illius nomen falsò sibi impposuerunt, non è sacra Scriptura, sed ex proprio væcordia 842
Ioan.14.10. errorem proferrent, dicit Christus: *Ego à me ipso non loquor,* vt illi. Nam à seipso loqui, est extra sacras litteras loqui, quia verò à seipso loqui, pseudochristorum &
Ezech.13.6. pseudoprophetarum est, dicit Deus per Prophetam Ezechielem: *Non misi illos, à seipsis locuti sunt, & de corde suo dicunt.* Quia igitur pseudoprophetæ à seipsis loquuti sunt, illam suspicionem amoliri volens: (blasphemabat enim ingrata Iudæorum natio, & mundum in errorem trahebat) ideò dixit: Ego à me ipso non loquor, sed à
Ioan.15.15. lege ac Prophetis: *Omnia quæcunque audiui à Patre meo,* in lege; in Prophetis, (in per-
Ioan.8.44. sona carnis hæc dicit, & ad impiam suspicionem tollendam) *vos verò quæcunque audistis à Patre vestro diabolo:* filij enim paternam hæreditatem suscipiunt, & ideò eorum hæredes fiunt, vt idem hic esse videatur, & eodem recidere τὸ ex seipso loqui, & loqui ex patre suo diabolo. Quemadmodum Christus veniens legem & Prophetas impleuit, sic & Spiritus sanctus Euangelium impleuit. Christus veniens confirmauit ea

quæ sunt

quæ ſunt à Patre in lege & Prophetis dicta. Ideò & Paulus dixit: * *Finis legis Chriſtus.* Spiritus ſanctus veniens, Euangelium impleuit. Quæcunque ſunt in Chriſti doctrina, Spiritus implet; quæcunque in lege, Chriſtus. Non quòd Pater ſit imperfectus, ſed quod ſit interpres, & perfector eorum quæ ſunt Patris. Sic Spiritus ſanctus explicat & illſtrat opera Filij. Etenim ait: *Adhuc multa habeo vobis dicere, ſed non poteſtis portare modò: cùm autem venerit Spiritus ſanctus, docebit vos omnem veritatem &c.* à ſe ipſo non loquitur, non enim contradicit Filio, ſed opera Filij implet, vt Filius Patris. In hac homilia in fine inuenies Chryſoſtomum dicere, miſſionem neque Filium neque Spiritum minorem facere Patre. Quòd & ipſe Pater mittatur à Spiritu, & à Filio, dicit his verbis: Si tibi oſtendero factorem cœli & terræ miſſum eſſe à Spiritu & Filio, quid facies? vel nega Chriſtum, & dele Scripturas, vel ſeruus Scripturæ, ſubmitte te Scripturis. Et vbi dicitur, inquit, hoc? Audi Deum per Prophetam dicentem Iſaiam: *Audi me Iſraël quem ego voco*, & cùm integrum locum eouſque protuliſſet: *Et nunc Deus miſit me & Spiritus eius.* confirmat Patrem hæc dicere, ex prædictis confirmans hanc orationem, & ſtatuens: Clarum eſt Patrem nunc loqui, & mitti ſe à Spiritu & Filio.

* *al.* τίλος, *plenitudo*, πλήρωμα. *Rom.10.4.*

Ioan.16.12.

Eiuſdem ex oratione, Chriſtum eſſe orientem, & in illud: Deſcendit & aſcendit: *& quòd Spiritus ſanctus ſit omnipotens.*

Luc.1.78.

Epheſ.4.9.

843

DEVS Verbum, ait Ioannes, brachium de diſpenſatione Saluatoris, & eiuſdem deitate interpretans. Multa, inquit, ſigna faciente in populo IESV, non crediderunt in eum Iudæi, vt impleretur quod dixit Eſaias: *Domine quis credidit auditui noſtro, & brachium Dei cui reuelatum eſt.* Ipſe igitur etiã iuſtitia: appropinquat enim iuſtitia mea accedere, ipſe Saluator, ipſe brachium: ideò & Paulus omnia comprehendens, ad vnum refert, dicens: *Qui factus eſt nobis ſapientia à Deo, & iuſtitia, & ſanctificatio, & redemptio, ille nobis protulit exortũ iuſtitiæ. Ecce enim, inquit, proferam exortum iuſtitiæ domui Dauid.* Ipſe & rex iuſtus. Vnus igitur exortus [ſiue oriens] multi eius fuerunt radij, humanitatis, curationis, pacis, iuſtitiæ, radij infinitorum aliorum. Ideò & Dauid præuidens cecinit: *Orietur in diebus eius iuſtitia & abundantia pacis, donec auferatur Luna.* Hic igitur oriens ex alto ortus eſt, & è terra: ex alto quidem, ſecundùm deitatem: ex terra verò, ſecundùm diſpenſationem.

Iſaiæ 53.1.

1.Cor.1.30.

Pſal.71.7.

Luc.1.

Eiuſdem in Domini incarnationem Jeſu Chriſti, & quod ſingulis regionibus Angelus præſit.

SERVIVIT creatura homini, Sol & Luna, ſtella, mare, terra, & quæcunque in eis ſunt: non verò vt digno (etenim præuaricator & reus fuit) ſed Deo iubente ei ſeruire: ne per omnia imago iniuria afficeretur: licet homo præuaricatus fuerit. Omni igitur creatura rebellante, Deus creaturæ mandat non repugnare, ſed præbere quidem Solem radios ſuos, mare piſces & negotiationem, & ſingulas creaturas, vtilitatem ſuam & commodum hominibus. Hunc ſenſum Apoſtolus explicans dicit: *Nam exſpectatio creaturæ reuelationem filiorũ Dei exſpectat. Vanitati enim creatura ſubiecta eſt, non volens, ſed propter eum qui ſubiecit eam in ſpe, & ipſa creatura liberabitur à ſeruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.* Hæc eò pertinent; ſciuit Deus hominem lapſurum, & creaturam peccatoris imperium detrectaturam, idcircò refrænauit eam, & etiam nolentem iuſſitque parere, vt antea, dum legi parendo, regale ac ſummum imperium ſeruabat. Pudebat enim creaturam obnoxio peccatis domino ſe ſubiici, &
844 ſeruire ei, quem ſeruum peccati eſſe videret, ſed creator iuſſit tranſgreſſorem non abnegare, ſed oſtendere communis Domini immenſam gratiam, & firmum beneficium. Promittens etiam creaturæ, renouato & liberato corrupto & captiuo homine, etiam ipſam renouatum iri, quaſi diceret: Cecidit imago, & per lapſum interiit, & per inobedientiã corrupta eſt. Patere ſeruire corruptione corrupto, vt quando ipſum renouaro, meam imaginem, corruptum hominem, cum illo & te creaturam renouem, & eadem qua ille afflictam miſeria, cum gloria reſuſcitem. Quid eſt hoc, hominis dominium fugere creaturam. Dicit enim: *Vanitati ſubiecta eſt creatura, non volens:* cui vanitati?

Pauli locus Romæn. 8. expenditur.

Rom.8.20.

Rom.8.20.

NILVS. A quo enim tempore homo à Deo deflexit, vanitas vocatur. Audi canentem Dauidem: *Veruntamen vniuersa vanitas, omnis homo viuens.* Omnis homo vanus est Deum relinquens, & vanitatem sequens.

Psal.38.8.

Angeli custodes vniuersi.

a. Vt LXX. habent. Deuter. 32. 8. Vulg. sic: Constituit terminos populorũ, iuxta numerum filiorum Israel.

Dan.10.14.

Constituit Deus Angelos secundùm climata orbis vniuersi custodes, vt quod & Moses dicit, [a] singuli singulas gentes seruent. Cõstituit verò, vt inanimatas creaturas frænent, Solem, & Lunam, & mare, & terram, & quæcunq; in iis sunt, adseruiendum hominum vsui. Rursum Angeli angebantur seruientes indignis, & pœnæ obnoxiis hominibus: præsertim videndo illos maximũ honorem idolis, vni Deo debitum, exhibere. Protulit terra vinum, & aræ libationes accipiebant, alios fructus idolis consecrabant. Ideò Angeli sunt indignati, videntes ea quæ nõ sunt, coli loco eius qui est. Hinc & alia quæstio, quæ ad Prophetam relata est: *Venit ad illum*, inquit, *Angelus Gabriel, & dicit ei: Daniel serue Dei, ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligendũ, vt te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua, & missus sum vt hæc tibi nuntiarem. Princeps autem regni Persarum restitit mihi, nisi Michaël princeps gentis vestræ venisset in adiutorium meum.* Dubitauerit enim aliquis, si Persiæ Angelus præsidens à Deo ordinatus sit. Si verò & Gabriel à Deo missus est, vt populum Israël è captiuitate educeret. quomodo ei Persarum princeps restiterit? Ea quæstio sic solui potest. Mundus idololatria plenus fuit, Angeli gentibus præfecti indignabantur & affligebantur. Daniel verò captiuus cum suis cõtribulibus Babylonem ductus, Dei cognitionem prædicauit: similiter & tres pueri, quibus ignis tanquam suauis aura refrigerationi fuit. Ideò & multos ab idololatria ad pietatem traduxerunt. Angelus igitur Persarum lætatus est, videns in 845
sua regione pro idolis Deum coli. Nabuchodonosorẽ non iam ad idolis immolandum cogere, neque vltimis suppliciis non parentes subiicere vidit: sed clarè Deum prædicantem & dicentem: *Sidrach, Misach, & Abdenago, serui sunt* DEI *altissimi*, taliaq; multa. Cùm igitur beatus Daniel peteret à Deo, impletis septuaginta annis captiuitati præscriptis, vt è captiuitate Israël educeretur: missus est Gabriel, qui Danieli liberationem significaret, restitit Gabrieli dolens Angelus Persarum, quia iterum terra cui præerat, doctoribus pietatis hinc ablatis, ad pristinã impietatem & errorem reuersura esset. Restitit igitur non pugnando, sed iusta dicendo. Quæ reditus, inquit, festinatio? propriam habitans patriam Israël, rebus secundis, sæpius ad idololatriam cõuersus est: Nunc verò piè viuit, regionem alienam inhabitans, & nõ modò piè viuit, sed etiam pro pietate pugnat, multosque errantes ad verum Deum conuertit. Quando igitur & gratiam suscipientibus nihil secundùm animam est vtilius futurum, & qui pietatem per illos colere incœperant, in summum malum, qualis impietas est, iterum sunt lapsuri, quantò melius erit Israël è captiuitate non reducere, & ad pietatem reuersos, in ipsa pietate consetuare? Missus, inquis, sum ad restituendum populum in patriam: in quam patriam? quam inhabitantes fœdauerunt, dœmonibus sacrificantes,

Dan.3.27.

Ierem.2.28. & 11.13.

** Græcè hic est: in biuio Ieruſalem ſacrificabas Baal.*

& idolis. Non hæc accusat Ieremias: *Secundùm numerum ciuitatum tuarum erant Dii tui Iuda, & * secundùm numerum viarum tuarum Ieruſalem posuisti aras confusionis ad libandum Baal.* Infinitis tunc à Deo afficiebantur bonis, & à malitia impietateque non recesserunt. Multa nunc sustinent mala, & à Deo non recedunt. Quod igitur reditus erit emolumentum? Erat igitur Angeli contentio, non maliaduersus bonum: (non enim dixit Scriptura, pugnauit, sed restitit. Etenim sæpe resistit iustus bono, vt sæpe legi clementia, & vicissim clementiæ lex. Lex peccantem castigat, clementia verò regis erga peccantem commiseratione sæpenumero mouetur, & à pœnis liberat. Hic igitur pugna non aduersarij contra aduersarium, sed cognati contra cognatum, neque enim iustitia extra bonitatem, neque bonitas absque iustitia inuenitur. Creatura, inquit, vt dictum est, molestè ferente & indignante, quod inuita transgressori præbuit vsum, & seruiuit, & Angelis dolentibus ob hominum ingratitudinem, & toto mundo malis afflicto propter inobedientiam (*Viderat enim*, inquit, *Deus terram esse corruptam, omnis quippe caro corruperat viam suam*, non erat creatura talis, qualem initio eam Deus crearat. Non erat stellis cœlum, vt antea 846
splendens sine vlla macula. Non dabat terra vt prius, fructus puros, nec mare, nec aliqua alia creatura. Præuaricator enim in eam ingressus, contaminauit ac fœdauit omnia, blasphemiis DEO inuisis, turpibusque vocibus, & cædibus, mare piratis & latronibus, fontes & fluuios idolis & nymphis statuisque complendo,

Genes.6.12.

omnes

omnes res conditas in Deos homines formabant. Nihil autem sic creaturam maculat & adulterat, quam si in Deũ confletur. Ideo Saluator mundi venit in illam per carnem, & eandem ab infinitis illis maculis mundatam renouauit, & à longe difficilioribus morbis & affectionibus, quam corporea corruptione liberauit, renouat per primũ aduentum creaturam, vt discas eundem esse, qui eam in principio creauit. Non enim alterius est creare, & alterius corruptam instaurare, sed eiusdem vtrumq; est sapientiæ & artis. Renouat creaturam priori aduentu, vt credas secundo etiam aduentu eam instauratum iri, & te ante illam renouatum in incorruptibilitatem perturbationum vacuitatem, & ineffabilem pulchritudinem. Si enim quando volens in infirmitate carnis erat in sudoribus, in doloribus, quando seductor & Samaritanus vocabatur, creaturam ab his tantisq; & maximè diuturnis morbis, & maculis mundauit, quando veniet iudex viuorum & mortuorum, quando Angelorũ infinitis myriadibus stipatus, quando omniũ dominator & dominus, quando omnia horrore concutientur & trement, quomodo mutatio corruptionis in incorruptibile, non videatur quam facilimè consecutura, Deo digna?

Venit Saluator prædicentibus Prophetis, ne quis putet, quomodo homo à primo proposito & auxilio aberrans, aliud arripuerit; eodem agendum esse Deo. ne igitur quis hoc putet, longo ab hinc tempore Prophetæ illius aduentum prædixerunt, vt ostenderent, Deum non meditando inuenire commodum, sed à principio omnia præuidisse. Nam nos quidem homines meditamur, ac si priori conatu frustremur, ad alium accedimus. Deus vero non sic, sed dedit Legem, Prophetas, & post illa Euangelium; non
847 tempore, quod esset vtile, discens, verum ab initio videns, non aliter potuisse creaturam, & in ea hominem fieri, nec manu-duci, neque incorruptionis dignitatem recipere, nisi eo modo, quo ineffabilis prouidentia & humanitas dispensauit.

Si, inquit, *Deus prauidit Adam peccaturũ, quare eum produxit? Et multæ sunt, & per pulchra huius dubii solutiones.* Dicit itaq; Chrysostomus: Non hoc solũ aio, quod præsciuit, sed etiam quod lapsum hominem per dispensationem reparaturus esset. Et non primo quidẽ sciuit lapsum, nisi etiam præsciuisset resurrectionem. Sciebat eum lapsurũ, sed resurrectionem tanq̃ remedium præparauit, & permisit hominem vsque ad periculum mortis peruenire, vt disceret, quid sua culpa consequatur, & quid per Creatoris gratiam. Sciuit fore vt Adam caderet, sed vidit ex illo prodituru Abel, Enos, Enoch, *Martyres.* Noe, Eliam, Prophetas, admirandos Apostolos, nobilitatem naturæ, vidit Martyrum nubes, diuinitus motas, pietatem destillare. Vidit hæc: & vbi erat honestas, vbi iustitia, vbi dignum opus Deo? Propterea quod vnus erat peccaturus, ideone ex nihilo illũ producere non debuit? & tot hominum, quarum nec vno dignus erat mundus, fructũ amputare, & demetere radicitus tantum germen generis humani & florem, & contra illud subornare iram ac falcem, præsertim cum post peccaturus, tum neq; peccarit, neq; peccare cogitarit, quippe nondum existens. Si enim prudentum virorum est non ab eo pœnas exigere, qui peccare quidem cogitarit, nondum tamen peccarit, quomodo Dei esset ab eo, qui ne meditatus quidem sit peccare, pœnas peccatorum exigere, præsertim cum graue quidem, tunc esset peccatum (quomodo enim non graue relinquere Domini præceptum?) non vero incurabile ineffabili conditoris clementiæ, primum hominem ad pristinam reuocaturi dignitatem. Itaque si non productus fuisset primus parens quod peccaturus erat, efficeretur Deum punire nondum peccantem, & posteriore vocatione & salute priuare: & creaturam tot tantisque viris orbam ostendere.

Cum dicat B. Paulus: *Primogenitus omnis Creaturæ*, hæretici, inquit, non intelligentes de qua creatura loquatur, ad creaturam filium ipsi insipientes referunt. Duplex enim est creatura, vna quidem facta, altera renouata. Paulus namq; iterũ clamat: *Si qua in Christo noua Creatura*, vtq; manifeste ostendat se dicere Christũ esse primogenitũ creaturæ renouatæ, addit *primogenitus ex mortuis*, vt sit in omnibus primus. Primus renouatorum, ad incorruptionem vocatorum, ex mortuis resuscitatorum, & suscitando-
848 rum. Primus non secundum deitatem (Apage: contumelia enim est in Deum, vocari illum primum creaturarum, qui ineffabili verbo, & incomprehensibili excellentia super omnes creaturas ascendit sedetque.) sed primus est secundum humanitatem, princeps factus resurrectionis nostræ, & mutationis ex corruptione in incorruptionem. Si enim Elias filium viduæ excitauit, & Elisæus filium Sumanitidis, & Saluator quatriduum Lazarum

Coloſ 1, 15.
Duplex creatura
1. Cor. 5, 17.
Coloſ. 1, 18.
3. Reg. 17, 21.
4 Reg. 4, 34.
Ioann. 11, 39.

Io. Chryso. zarum excitauit; ſed nemo eorum ad incorruptionem, & immortalitatem excitatus
Rom.6. eſt, Iterum enim eos mors poſtea oppreſſit. Chriſtus vero ſurgens è mortuis, non amplius moritur, nec mors amplius illi dominatur, ſed neque illis quos in ſecundo ſuo aduentu excitabit. O malam & dementem veſtram opinionem! Venit Chriſtus ad nos;
Epheſ.1,20. dedit nobis ſpiritum ſuum ſanctum, & aſſumpſit corpus noſtrum, & contractus præceſ-
1. Corinth.2,12. ſit, & induens noſtram humanitatem exaltanit illam, & conſtituit illã in dextera Patris: & ingratitudo beneficium contumeliâ afficit. Accepit à nobis figmentum, & conſtituit illud in dextera patris. Accepimus ab illo ſpiritum, & iniuriam facimus, in creaturarum & ſeruorum ordinem illum redigentes.

Orationum diſcrimina. Petitio quidem dicitur, quando Deum aliquis rogat, rei cuiuſdam gratia; precatio vero quando Deum laudat; gratiarum actio, quando quis pro acceptis beneficijs gratias agit Deo; * Interceſſio vero, quando quis contra iniquos accedit ad Deum, vocans illum ad vltionem. Intercedere vero non eſt, inquit, ſupplicare, ſed interrogare, &
* ἐντυχία.
3. Reg.19,10. reſponſum accipere. Dicit Deus ad Eliam: Quid tu hic, Elia? reſpondet Propheta interrogatus: *Zelo Zelatus ſum pro Domino exercituum, quia dereliquerunt partem Domini filii Iſraël, &c.* non eſt hic petitio, ſed interrogatio & reſponſio, & interceſſio
Rom.11,3. [vel, interpellatio] fit ex utroque. Et vnde id manifeſtum? Paulum dicentem audi: *An neſcitis in Elia quid dicit ſcriptura, quemadmodum interpellat Deum aduerſum Iſraël.* Igitur ἐντυχία non eſt δέησις. Sed hæc Chryſoſtomus. Oportet vero adhuc ſubtiliùs differentias dictorum nominum perpendere, & conſiderare, vt non ſolum ſatis idonea ſint quæ plebi dicantur; ſed & eorum, qui eas voces volent acrius excutere, reprehenſionem & iniuriam effugiant.

Ex oratione, quod antiqui Teſtamenti vnus ſit Legislator, & in veſtes Sacerdotum Exodi 28. & de Pœnitentia.

Rom.16,17. AIt Paulus: *Non enim erubeſco Euangelium, Iuſtitia enim Dei in eo reuelatur.* Quo- 849
modo igitur Iuſtitia Dei in illo reuelatur, Quomodo? cum prima lex Iudæis ſolis data ſit, licet alij homines eiusdem exiſterent naturæ & originis, Euangeliũ vero omnibus æqualiter gentibus, merito in illo Iuſtitia Dei reuelatur, & iuſtitię Euangelium vocatur. In veteri igitur teſtamento non erat vocatio iuſta, non enim ſimiliter omnes vocabat & illuminabat, ſed ſolos Iudæos. Non erat igitur iuſta, ſed diſpenſatio præparans viam iuſtitię! non dico hanc iuſtam, illam vero iniuſtam, ſed illam viam huius & præparationem. Putabant Iudæi ſibi ſolis etiam Euangelium datum iri, quemadmodum Le-
Pſal.47.10. gem, ſed exſpectatio præter ſpem euenit, ideo & Dauid dicit: *Suſcepimus Domine miſe-*
* λαῦ Vulg. ναῦ. *ricordias in medio * populi tui.* Deinde: *Secundum nomen tuum Deus ſic & laus tua.* Non ſolum in medio populi tui, ſed etiam in fines terræ; & vt oſtendat quod miſereri finium terræ iuſtitiæ ſit, addit: *Iuſtitia plena eſt dextera tua.*

Pſal.29,1.96,1. *Dominus regnauit*, inquit, Quomodo *Dominus regnauit*? an quaſi nouam capiens dignitatẽ regni? Nam ſi dixiſſet, *Dominus regnat*, æternã Domini poteſtatẽ oſtendiſſet, dicens vero: *regnauit*: diſpenſationẽ per carnẽ dicit, per quam natura noſtra iugo diaboli, peccati, mortis excuſſo, creatorem cognouit, vt verum regem, largitorẽ incorruptionis, reſurrectionis. Nunciũ igitur lætũ adfert Dauid ijs, qui à peccato, morte, diabolo olim regebantur, quod iugum illud contritum, imperium ſolutum ſit, & omnibus
Matth.28. Dominus dominetur, vt ipſe quoq; poſt reſurrectionem dixit: *Data eſt mihi omnis poteſtas in cœlo & in terra*, prius vero dominata eſt nobis mors, & peccatũ. Regnauit enim
Rom.5,14. mors ab Adam vſq; ad Moyſen & cætera. & Dominus de diabolo: *Si Satanas ſatanam*
Matth.12.26. *eiiciat, diuiſum eſt regnum eius.* Itaq; regnauit ante aduentum Chriſti ſuper genus hu-
Rom.5,22. manum diabolus, imo & peccatum, Dicit enim iterum Paulus: *Quemadmodum regnauit peccatum in mortali noſtro corpore, ſic & gratia regnabit per Chriſtum. Dominus regnauit*, (finita eſt victoria diaboli, peccari, & mortis) exultet igitur terra, natũra terrigena, olim errans, nunc vero glorioſa, olim in ſepulcris, nunc in thronis.

Diſpenſationis erant plurima in veteri teſtamento, non autem ſatis Deo placebant, rerum futurarum figuræ, & vmbræ, ſed non res ipſæ, & eſt videre in illis alias quidem figuras, alias vero notiones. Veluti non omnino placent Deo hyacinthus, purpura, & 850
Sacerdotis veſtes Exodi 28. coccus, & byſſus (Deus enim requirit animarũ puritatem, non corporis florem aut nitorem) Sed corporeâ elegantiâ imaginem virtutum depingit. Si enimvere ſtolis illis

acquieſce-

acquieſcebat, quomodo Moſen ante Aaron non induit, ſed qua ipſe non veſtiebatur, illam ſacerdotibus attribuit? Et Moſes quidem aqua ablutus non eſt, ſed lauit. Quamobrem? vt diſcas, non hæc Deo potiora eſſe, & perfecto ad ſui ornatum ſufficere virtutem, & hæc fuiſſe typum Virtutis, non ipſam virtutem.

Tiara.

In capite, inquit, ferebat, Pontifex tiaram, quia caput omnibus deſignatum oportuit capite habere poteſtatem, & ſcire, quod creatus caput aliorum, & ipſe ſub capite ſit communi omnium Domino & principe. Abſoluta enim auctoritas, nec cuiusquã ſubiecta imperio, intolerabilis eſt & difficilis. Ideo in Lege gratiæ, qui Pontifices maximi ſunt, Euangelium in capite recipiunt, vt electus intelligat, quod veram Euangelij tiarã accipiat, & tametſi aliorum caput conſtituatur, legibus tamen ijſdem ſubijciatur, & alijs imperanti Lex imperet. Sed tiara poteſtatem deſignabat, quam ipſe in populum habebat, & qua ille Deo tenebatur.

Lamina aurea.

Aurea vero bractea, in qua Dei nomen exaratum erat, in pectore erat, cuſtodiam deſignans cogitationũ cordis, & quod oporteat has aptare ad Dei nutum & referre.

Smaragdus.

In humeris erant Smaragdi duo, quorum alter hinc ſex tribus, totidem alter continebat. Erant autem typus aſpectus ſacerdotalis: habet enim Smaragdus & viriditatem egregiam, & claram puritatem, inſtar ſpeculi radians. Etenim oportet ſacerdotem & pia exercitatione ſobrium eſſe, & vitam ſubditis ſuam tanquam ſpeculum virtutũ oſtendere. Erat vero in humeris, quod actionum ſignum eſt, ſmaragdus. Actionis enim potentia ab humeris dependet, ideo & Deus ad Hieruſalem loquitur: *Dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulaſti, filia vaga, quia creauit Dominus nouum ſuper terram.* Etenim manus & humeros ad actionem ſcriptura accommodat, vt quando de Dauide loquitur, *& in intellectu manuum ſuarum deduxit eos.* Inerant vero * Logio in pectore duodecim etiam lapides impoſiti, qui duodecim tribus ſignificabant. Et vide, ſupra quidem, & in humeris vna erat natura lapidum ſmaragdus, infra vero & in pectore duodecim. Quo ſignificatur, Antea quidem ab vna omnes prodijſſe natura: progreſſu vero temporis, diuerſis opinionibus diuiſos eſſe, & hoc quidem tribuit opinioni, illud vero
851 naturæ. Infra vero in fimbria ſacerdotis, quæ dicitur ora, aurea mala, & punica, & campanulæ dependebant. Et quomodo hæc, prima ratione Deo vt diximus, placerent? Sed in veſtitu & habitu ſacerdotis virtutes effinxit, infra flores & fructus, virtutum opera, cuiusmodi ſunt Eleemoſyna, Iuſtitia, & humanitas, & chorus reliquarum ipſis affinium.

Hierem. 31. v. 21. 22. Sed Græca editio aliter quã vt hic Vulgata editio.

Pſal. 77, v. vlt.

* λογεῖον.

Exod. 28.

Deut. 4, 2.

Non mutabis verba Dei viui. In Patrem & Filium, & Spiritum ſanctum baptizatus es, quid tollis nomina viua, & introducis nomina cogitationum tuarum, dicens; ingenitum, genitum, ſemper exiſtens, & non ſemper exiſtens. Deús ne hæc inania verba toleret? Vnum verbum vtmutaret, Propheta olim de vita periclitatus eſt: Et vide emphaſim exigui verbi. Verba Prophetarum vocarunt quidam per ignorantiam Domini * onus. Dicit Dominus per Eſaiam: *Si igitur interrogauerit te populus iſte, vel Propheta aut Sacerdos dicens, quod eſt onus Domini: dices ad eos, quia vos Domini onus eſtis. Proiiciam quippe vos, & relinquam, ne dicatis onus.* Vnum verbum ne mutetur, minatur Deus, & tu totam doctrinam commutans, putas te manus Domini effugiturum.

* ληµµα.

Ierem. 23, 33.

Eiusdem in illud: *Sufficit tibi gratia mea, virtus enim in infirmitate perficitur.*

2. Cor. 12, 9.

VEnit à Patre Chriſtus ad homines legatus [mactatus legatus eſt] & tunc pacem fecit. Sed legati venientes, & dona ferunt, & dona accipiunt. Quod igitur donum tulit, & quod accepit? nouum donũ, quia & nouus Legatus. Tulit nobis donũ corpus & ſanguinẽ ſuum: & quid à nobis accepit? Fidem. Et quid pro illa nobis dat? Gratiam. Credidimus nos, ille gratiã dedit, ſoluta eſt [ira &] odium. Cum venit legatus ad aliquam gentem, non dignatur cum aliquo paupere aut plebeio loqui, ſed ſtatim ad Regem accedit. Hic vero legatus cum venit, ſtatim cum meretrice, latrone, telonario, & Magis locutus eſt. Vides legati benignitatem? Non enim ad vnum & alterum venit, ſed ad communem naturam, & venit carne noſtra indutus, ne pura diuinitate accedens beſtiam terreat.

Legatorum munus.

Io. Chryso. 2. Cor. 5, 17.

Ex eadem Homilia in dictum Apoſtoli: *Si qua ergo in Chriſto noua creatura: vetera tranſierunt, ecce facta ſunt omnia noua.*

IVdæi & gentes dicunt: quid gloriatur Paulus dicens: *Vetera tranſierunt, ecce facta ſunt omnia noua.* Si qua in Chriſto noua creatura. Ego vero, inquit, nihil nouum video. Non enim habes oculos, vt videas hæc. accede huc, & faciam tibi oculos. Et vides, & tu facis oculos? Ita. Et creator es? omnino. Túne demens es? nequaquam. Igitur facies oculos corporis? nequaquam, ſed maius aliquid, Oculos mentis? & facis mihi oculos? Ita. Non enim habeo? nequaquã. Tu vero habes? Ita. Quomodo, dic mihi. Cum veneris in templum, nudamq; ibi ſtatuam videris, lapidem mutum, & dixeris, ille Deus eſt, an oculos habes? Non enim vtilitas aliqua oculorum externorum, ſi interni caligant. Vides opus eſſe, vt faciam tibi oculos, vt videas lapidem eſſe lapidem, & lignum eſſe lignum, Oculósne habes quando vides lignum, & adoras? Atqui ego ſi accipiens comburam, num habes oculos, id Deum, quod exuſtum eſt, vocans? Quando affectus & * perturbationes Deos eſſe dicis, oculósne habes? Ebrius eſt homo, & circumagitur, & irridetur, & ex homine fit beſtia. Tu vero dicis, ebrietas Deus Bacchus eſt. Furtum Deus Mercurius. Vidésne indigere te oculis? Lex affectus punit, & hos te Deos facere non vides? Si autem vis attende, quomodo facta ſint omnia noua. Dicitur in Scriptura, creatura non ſolũ è nihilo in aliquid productio, ſed etiã ex aliquo in melius immutata. Creauit Deus cœlum, hoc eſt, è nihilo fecit. Creat & quando malũ hominem bonum reddit. Hic vero creatio eſt rerum mutatio in melius. Et audi Dauidem dicentẽ. Cum enim erat ipſe, & cor eius creatum, ſordibus vero adulterij & cędis maculatũ eſt, & ad corruptionẽ ferebatur, prouocat Deum dicens: *Cor mundum crea in me Deus.* Non quod prius cor nõ habuerit, nec de cordis ſubſtantia loquitur, ſed de meliori eius conditione. Ecce igitur creatio dicitur, non ſolum eorum, quæ è nihilo producta ſunt, ſed etiam corruptæ naturæ in melius mutatio. Sic creatur munda ipſa adultera; ſic miſericors qui antea raptor; ſic mutatur in ouem lupus, in columbã vultur. duplex creatio. Ideo & lauacrũ creatio dicitur, lauacrum inquam, regenerationis. *Exuentes enim,* inquit, *veterem hominem, & induentes nouum eum qui renouatur ſecundum imaginẽ eius, qui creauit illum.* Vides igitur nouam eſſe creaturã. Quid enim mihi prodeſt, ſi fiat cœlum nouum, & terra noua, ego vero in peccatis meis inueteraſcam? Cœlum domus eſt, ego vero habito in ea ægrotus. Si quando medicus in domum ægroti veniret, & nulla morbi ratione habitâ, inalbaret parietes, & auro laquearia incruſtaret; nonne diceres illi, bone vir cura ægrotum, quid domum exornas? adiuua decumbentem. Chriſtus venit in hunc mundum, in quo decumbentem naturam meam inuenit, & ægrotantem, & ad eam ſanandam omne ſubit certamen, & renouat inſtauratq; naturam. Quid igitur medicũ tu reprehendis, quia non illa facit, Chriſtum vero reprehendis, quod hæc faciat? Sic tranſierunt antiqua, ſic facta ſunt noua omnia, ſic noua creatura, & alia multa ſimilia quis coaceruet.

853

* *Virgil. IX. Aeneid. vers. 184.*
—Dine hunc ardorem mentibus addunt Euriale? an ſua cuiq; Deus fit dira cupido? & in Hippolyto Seneca Tragicus.

Creatio duplex, externa & ſpiritalis.

Pſal. 50, 11.

Luc. 7, 37.
Luc. 19. 5.
Act. 9, 13.

Coloſ. 3, 9.

Ex Homilia poſt Calendas, &c. & contra ebrios.

Matth. 14, 13.

CHriſtus magnam multitudinem in deſerto conuiuio excipiens, non illos ad tentorium & ſomnum miſit, ſed ad diuina verba audienda vocauit. Sic & nos faciamus, & tantũ nos edere aſſueſcamus, quantum ad vitam tuendam ſufficit, non quantum noceat & grauet. Non enim idcirco nati ſumus & viuimus, vt edamus & bibamus, ſed ideo edimus vt viuamus. Non vita propter cibum, ſed cibus propter vitam ab initio factus eſt. Nos vero quaſi ideo in mundum venerimus, ſic omnia in eam rem conſumimus.

1. Theſſ. 4, 13.

In dictum Apoſtoli: *Nolumus vos ignorare de dormientibus, vt non contriſtemini, ſicut & cæteri, &c.*

Mors & dormitio.
Rom. 6, 3.
1. Cor. 11. 30.
1. Cor. 15, 6.
Act. 20. 51
1. Theſſ. 4, 14. 15

QVare Paulus, cum de Chriſto loquitur mortem ipſius vocat *mortem*, cum vero de noſtra morte verba facit *dormitionem* illam, & non *mortem* appellat. Nam in eadẽ oratione ter mentionẽ mortis hominũ faciens nunquam *mortem* dicit, ſed *dormitionem* deceſſum nominat. Non enim temere his vſus verbis Apoſtolus eſt, ſed magnũ & ſapiens quiddam præparat. In Chriſto igitur *mortem* vocat, vt paſſio credatur, in nobis vero

dormitionem

dormitionem, vt dolorem consoletur. Vbi enim præcessit Resurrectio, confidens vocat mortem: vbi vero in spe adhuc manet, dormitionem appellat: & hac appellatione nos consolans in bonam [vitæ] spem erigit. Dormiens enim omnino resurget, cum mors nihil sit aliud, quam diuturnus sumus.

Ex Homilia Chrysostomi de Pœnitentia.

COmederunt Iudæi manna, & cepas Aegyptias quærebant. Adeo turpis res est consuetudo, quin pessima. Licet per decem dies præclarè te geras, licet per viginti, per triginta, non acquiesco, non gratiam habeo, non te complector: modo ne defatigeris, sed suffundaris pudore, teque accuses. Iterum de charitate disseruimus; audisti, abijsti, rapuisti, non operibus sermonem ostendisti: ne iterum ingredi Ecclesiam erubescas, erubesce peccare, non erubesce pœnitere. Duo hæc sunt, Peccatum & Pœnitentia: vulnus quidem peccatum, remedium pœnitentia: in vulnere putredo; in pœnitentia putredinis mundatio: in peccato probrum, & derisio, in pœnitentia laus, & libertas dicendi, ac è seruitute liberatio. Sed Sathanas ordinem immutat, datq; ijs qui illi obediunt, in peccato licentiam, in pœnitentia pudorem. Tu vero ne credas illi, sed vtrique actioni suum tribuere stude. *Exod. 16. Peccatum & pœnitentia.*

Visio quam vidit Esaias contra Iudæam & Ierusalem.

DIc visionem quam vidisti. Ipse autem dicit: *Audite cœli, & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est.* Alia promisisti, alia loqueris. Incipiens, dixisti, *visio super Iudæam & Ierusalem*: & omissa narratione, cum terra & cœlo loqueris. Homines relinquis, & cum brutis elementis loqueris. Ita, inquit; cum homines ipsis brutis magis sint facti irrationabiles, & non ideo solũ, sed etiam quia Moses ducturus illos in promissionis terram, & præuidens futura, sic ait: *Audi cœlum & loquar, attende terra verba oris mei.* Testor vobis, inquit Moses, Iudęi, cœlum & terram, quia cum veneritis in terram promissionis, & reliqueritis Deum vestrum, in omnes gentes dispergemini. Venit igitur Isaias, minæ erant cessaturæ. Non potuit vocare Molem, iam mortuum; nec qui aliquando audiuerunt: elementa tandem vocat, quæ etiam in testimonium ipsis Moses vocarat, & quanquã ille potuit Aaronem etiam vocare in testimonium, & alios multos, sed ideo (diceret) illos non vocaui, quandoquidem illi erant morituri, neque testari poterant. Cum vero Israel præuaricatus sit, ideo adhuc durantia elementa merito in testimonium voco. Sic & Isaias facit, non modo propter ea quæ diximus, sed etiam postquam cum Iudæis locutus, vidit illos sibi non attendere, ad elementa se conuertit, & testes sibi assumit. *Audi cœlum.* Tu enim manna pluisti. *Inclina aurem tuam terra.* Tu enim coturnices dedisti. Audi cœlum, nam illis ea quæ supra naturam dedisti. sursum mansisti, quomodo te Deus firmauit, & imitationem areæ non despexisti. Attende terra, tu enim infra eras, & mensam illis subito apposuisti. Ideo & alius Propheta videns regem insanientem, idolum colentem, Deumq; contumelijs afficientem, alios timentes: nullum horum alloquitur, sed conuersus ait: *Audi, altare, audi me*; cur lapidi loqueris? certè inquit, cum minus quam lapis rex sentiat, *Audi altare hæc dicit Dominus*, & statim diuisum est altare, & fractum, & effudit hostiam. Homo autem non audiuit, sed Rex manum suam extendit, cupiens Prophetam comprehendere. Deus vero quid fecit: manum eius arefecit, non autem arefecit manum à principio, vt ille ruptura lapidis fieret prudentior. Cupiuit enim eum sine castigatione sapere. cum, inquit, discissus sit lapis, & tu non emendaris te, iustam in te iram conuerto. *Esaiæ 1, 2. Deut. 23, 1. Exod. 16, 13. 14. 3. Reg. 13, 2.*

Ex oratione in prodigum, in pœnitentiam, in lignum scientiæ boni & mali, & in latronem.

AGmen iustorum non vult in se rapere potestatẽ creaturarum, sed quæ sunt dispensationis, Patris prouidentiæ subiecta esse. Ideo etiam parabola iunioręm introducit, accepta paternâ hęreditare, proficiscentẽ in regionem longinquã. Sed longitudo stadijs non determinatur, sed moribus circumscribitur. Etenim peccator non tam loco remotus est, quam moribus. Accepta itaq; bona paterna, perdidit prodigè viuendo. Accepit *Luc. 15. 12.*

Solem ad perfruitionem, & donum vt Deum adorauit. Accepit fontes ad delicias, & donum Deum fecit. Ignorauit donantem, & donum supra modũ coluit. Eadẽ creatura, sed non omnibus eodẽ modo conspicua. Paterna substantia ille quidẽ recte vsus est; hic vero abusus. Ordo autẽ hic & ibi, tametsi diuersus, pius pulchritudinem videt cœli, & inde Creatorem laudat: *Videbo enim cœlos opera digitorum tuorum*: Vidit impius, & ad creatorem sensum non conuertit: sed persistens in pulcritudine cœli, creaturam esse Deum imaginatus est. Pius non iniuriam facit creaturæ, sed Domino adorationẽ tribuit. Honorat creaturam, sed vt conseruam, non auferens autem cultum creatori, præstat creaturæ: laudat artificium, sed artificis gloriam illi non attribuit; impius vero benè quidem vidit, sed malè adorauit, & omnem ordinem inuertit.

Psal. 8, 4.

Diabolus cur dictus.

Sæpe Scriptura Diabolum vocat draconem & serpentem tortuosum.

Luc. 10, 19. IDeo & Saluator dicit: *Ecce dedi vobis potestatem ambulandi super serpentes, & scorpiones.* Et ne reptilia intelligas, subiecit, *& super omnem virtutem inimici.* Diabolus draco & serpens est, non tanquam mali radix, vt Manichæi dicunt, sed vt princeps dæmonum, & auctor illis factus defectionis.

Manichæorum error.

Ex adhortatione ad pœnitentiam.

Luc. 12, 18. DE illo qui dixit: *Destruam horrea mea, & maiora faciam*, sententiam à Deo latam, in memoriam homines reuocantes ipsi vobis, aperite thesauros vestros, & date eleemosynas; facite vobis thesauros indeficientes in cœlo, vt Dominus iubet, qui futiles diuitias è fœnore & iniustitia colligitis, *facite vobis amicos de mammona*, vt Dominus imperat, *vt cum vos dereliquerint, recipiant vos in æterna tabernacula.* 856

Luc. 16, 9.

*Ex oratione * in terremotum, & Lazarum, & diuitem.*

**Integram hanc de terræmotu cõcionem euulgauit nuper P. Frõto Ducæus societ. Iesu, Burdigalæ, Anno 1604.*

NOn cesso dicere, etsi non audiat. Medicus sum, medicamenta appono, præceptor sum, monere iussus sum. Et nemo se emendat? Quid hoc rei est? sed ego nihilo minus mercedem accipio, & hoc incredibiliter dixi. Fieri enim non potest in tanta hominum multitudine vt nemo se emendet. Audio, inquit, indies, & non facio: audi, etsi non facias. Ex auditione enim factum oritur, etsi non facias, pudefies ob peccatũ, etsi nõ facias, mutas sententiam, etsi non facias, condemnas teipsum, quod non facias. Accusare enim se, principium est emendationis. Quando dicis hei mihi audiui, & non facio. illud, *hei mihi*, initium est mutationis in melius.

Luc. 16, 24.

In illud dictum: Mitte Lazarum, &c.

Sapient. 1, 8. ET vbi nunc sunt pincernæ tui, parasiti, & adulatores? vbi nunc arrogantia, & phantasiæ? Folia fuerunt, & hiems abstulit, omniaque perierunt. Somnium erat, & ortus est dies, & somnium dissipatum. Ideo vero non Noë, vel Iacob, vel Isaac, vel Abraham diues videt. Quare? quia Abraham benignus in peregrinos fuerat, & illius inhumanitatis maior est accusatio, huius hospitalitas.

Ex Homilia: Non adeo vehementer deflendos esse mortuos.

MOrs, ærumnarum solutio. Nisi mors esset, nos ipsos ederemus: nisi puniremur, nequaquam à malis cessaremus. Vides Domini benignitatem? pœnam ex præuaricatione in salutis ansam conuertit. Si igitur iustus est qui mortuus est, gaude, quia cũ fiducia ad dominum profectus est. Sin peccator, ne doleas: lucratus est, quod accumulatione peccatorum priuatus sit.

Epistola ad Cyriacum.

In epistola ad Cyriacum Episcopum, quam scripsit post secundum exsilium, pungit Arsacium, vocans illum delirum, & adulterum. Laudatq; eos, qui illius familiaritatem auersantur, vt qui propter Deum, & impietatem in Archiepiscopum suum ab illo declinent. quamuis in alijs videatur hortari, ne ab Ecclesia recedant. id autem postea, vt apparet, voluit, cum ij, qui hunc iniustè eiecerant facto non acquieuerint, sed moliti etiam fuerint impetum, insidias, & exsilium ijs, qui ipsi addicti essent. 857

THEO-

THEOPHRASTI

Fragmentum de animalibus, quæ colorem mutant.

CCLXXIIX.

Inter opera Theophrasti nuper editum Francof. apud Vvechelos.

LEGI ex Theophrasti libro de animalibus, quæ colorem mutant. Quibus verò mutatur color, & plantis, locis, lapidibus, quibus se applicant, similis redditur, polypus sunt, & chamæleon, & fera tatander, quæ apud Scythas vel Sarmatas nascifertur. Mutatur igitur chamæleon in omnes colores, præterquam in album, & rubrum, & non solùm ad subiectos colores, sed etiam ipse in se, si quis solum ipsum tetigerit, colorem mutat. Tarander quidem magnitudine bouis est, similis figura ceruo, nisi quod latior, tanquam è duorum ceruorum figuris compositus, bifida est ei vngula, & cornu. Habet verò hoc ramos vt ceruorum cornua, & omnino pilosum est. Ossa tegit extensa cutis, vnde pili exsistunt. Pellis digitum densa est, admodum dura, ideò & eam aptantes, pro thorace militari vtũtur. Rarò hoc animal videtur: mira eius est mutatio, & penè incredibilis. Alia quidem animalia in pelle mutantur, mutato interno humore vel sanguineo, vel alio, vt manifesta sit sympathia, hoc est, naturæ consensus. Pilorum verò mutatio, cùm aridi sint ac pendentes, & frequenter mutari non soleant, omnino admiranda & incredibilis est, maximè cùm variè illa fiat. Polypus autem videtur anhelitu colores mutare: est enim naturâ flatuosus. Argumentum verò respirationis pulmonis magnitudo est: penè enim per totum corpus diffunditur. Simul verò & eleuatur manifestè, & inflatur.

Chamæleon.

Tarander.

Πολύπους.

Ex eiusdem de resolutione neruorum.

DICIT resolutionem neruorum è frigiditate, vt omnes sentiunt, oriri: & alij quidem à spiritu: (est enim morbus pulmonarius) alij defectu & priuatione spiritus. Hunc enim esse, qui calorem & motum omnino faciat. Cùm autem motus non est, frigiditas est sanguinis, vel, vt paucis perstringam, humoris. Ideò in pedibus oritur torpedo, vel in partibus superioribus, quando à sede expulsi fuerint, vel alio modo; tunc enim diducit compressione spiritum, & motu proprio priuatur, sistit & refrige-
858 rat sanguinem.

Paralysis.

Eiusdem de animi deliquio.

ANIMI deliquium priuatio est caloris, vel frigiditatis circa pulmonem, id etiam contingit ab ipso calore. Maior enim ignis tollit minorem, id experientia testatur. Nam ab æstu præfocante & alio calore, & maximè condensato, cùm hæc nos opprimunt, animo deficimus, & deliquium patimur. Extinguitur verò quod in * nobis frigiditatem non recipit. Fortassis verò respirationem omnino suffocatio impedit, vnde & πνίγος nominatur. Suffocatur enim, vel suffocato similis est is, qui respirare non potest. Testatur id defectus animi in balneis, ac fotionibus. Manifestum enim est deliquia illa calore, & propter calorem fieri, extinguente externo calore internum. Fit verò animi defectus, deficientibus his, in quibus calor nascitur, vt sanguine, vel simpliciter naturali humore. Quemadmodum in sanguinis fluxu, & vterum gestantibus videmus animi defectiones: sed propter labores etiam fiunt deliquia.

* ἐν ἡμῖν lege.

Nimium etiam adfert animi deliquium: nam & minus tabefacit, & respirationem impedit, & refrigerationi aditum intercludit.

Propterea plerumque qui † lauantur, animi deliquium non patiuntur, frequentius verò quiescentes, quia humorem factum à liquefactione eorum qui lauantur, calidum esse contingit: eorum verò qui lauarunt, frigidum. Frigidus verò cùm sit humor, incidens in locos principes, gignit animi deliquium, nisi spiritus remissio ante dissoluat. Ideò continere iubent in deliquiis spiritum. Prohibet enim continens exire calorem: remissus verò ingerit.

† λουόμενοι

Aspergens aqua animo delinquentes, concludens poros, & condensans meatus, & cogens intus calorem (*resistit enim) adiuuat.

* ἀντιστομίζει γὰρ.

Gaudium ac mœror etiam animi deliquium generant. Per vtrumque enim humorum copia nascitur. Gaudium quidem liquefaciendo ac dilatando: mœror verò coarctando. Cùm autem ad pulmonis sedem humor peruenerit, hinc animi deliquium patimur.

Theophra-ſtus.

Eiuſdem de Vertigine.

VERTIGINES ſunt, quando alienus ſpiritus in caput venit, vel redundans humor, vel ab aliquo nutrimento, vt à vino, vel ab aliquo alio ſucco. Ad hæc, cùm quis mouerit caput in orbem. Locus enim circum cerebrum humidus cùm ſit, ſi ſuſceperit aliquid alienum, plus æquo tranſeundo vim infert, & ad venas agitat priorem humorem in gyrum. Cùm autem agitatio ſit inſtar turbinis, & humor non ſit admodum denſus, ſed in continuo motu, altero accipiente, altero deficiente ob inæqualitatem ponderis, ſimiliter vertiginem parit, & ſæpe proſternit. 859

Quare cruda oua non circumuerti poſſint.

Oua. OVA cruda circumuerti ideò non poſſunt: partim quia ab humore inæquali, & non eiuſdem ponderis proſternuntur: partim verò, quia non habent ſubſtratum quod deiiciatur, cùm vnum ſit & continuum intus. Ex hac cõſideratione ſoluitur hoc, *Vertigo.* quare in circo agitati vertiginem capitis patiuntur, & magis ſi in paruo circo, & adhuc ſi celeriter currant, & quod, ſi cum aliis, magis quàm ſoli. Et quare in ſiniſtram currentes potius quàm in dextram? Omnium enim horum & ſimilium cauſſa dicta eſt. Si enim vertigo fit, ſi quis eodem verterit caput, manifeſtum eſt quod ſi quis iuxta hunc ſimiliter vertatur, celerrimè & maximè ante alios vertiginem patiatur. Proximè verò qui in minore circulo caput vertit, & quo celerius, eò magis. Ideò & currentes magis quàm ambulantes vertiginem patiuntur, & qui celerius magis quàm qui tardius: (currunt enim inclinantes ad centrum.) Qui verò in ſiniſtram currunt, potius quàm ij qui in dextram, quòd acutiorem angulum faciant ad circulum. Grauiora enim cùm ſint dextra, magis ad interiorem partem vi tendunt, propter imbecillitatem partium ſiniſtrarum, & ſi cum multis currunt, magis quàm qui ſoli: propterea quod ad circumferentiam circuli aſpectus accedens currentibus non continuus, facit aliquem motum & turbationem in cerebro. Ideò vertiginem magis patiuntur, eò quòd dupliciter moueatur cerebrum, partim agitatione in gyrum, partim aſpectu in cerebrum delato. Quod autem propter oculorum motum ſæpe vertiginem multi patiantur, ex multis patet. Nauigantes enim celerius & magis vertiginem patiuntur, cùm fluctus intuentur, & agitationes & trochos videntes, ſtatim tenebras patiuntur. Vertiginem quoque patiuntur ij, qui profunda admodum & prærupta aſpiciunt, quod contingat oculos longius extenſos moueri & agitari. Oculi verò moti & agitati turbant & mouent interiora, qui verò ſuperna aſpiciunt, hoc non contingit, quia non longè aſpiciunt, ſed lumine impediuntur. Fiunt vertigines, quando continuò rem vnam aſpiciunt. Illud autem dubium eſt, cur interdum oculo in orbem agitato, & quieſcente idem vſu veniat? Cauſſa verò motus illius in circulo, dicta eſt. Cur verò in attentione & in continuo aſpectu iſte dolor contingat? quòd quæ in motu ſalua erant, ſtatio ac quies agitat. Stantibus igitur oculis, & alia continenter in cerebro ſtant. Stantia verò diuiduntur, & ſeparantur grauia, & grauantur & faciunt vertiginem. Et curſus in gyrum ſeparat grauia à leuibus. Facit verò oculorum demiſſio etiam vertigines. Nam demiſſione oculorum ſeparantur grauia à leuibus. Hæc quidem ſurſum, illa verò deorſum feruntur. Oportet verò ſimul eſſe, vt dictum eſt. Vertiginem quoque adfert abundantia & indigentia. Indigentia conſumptionem, abundantia ſuperfluitatem facit, vt pleni ſint pori. Hæc enim vbi aſcendit, moxdeſcendit, & diuidit *circuitus: hinc vertigo. 860

**exidit.*

Ebrietates & veneficium, & alia ſimilia, vertigines faciunt. Humor enim aliundè incidens, turbationes creat.

Stantes magis quàm ſedentes vertiginem patiuntur. Nam quieſcentium humor in capite magis conſiſtit. Quando verò iidem mouentur, humor diſſipatur, & in vnam partem incidens vertiginem facit.

Eiuſdem de laßitudine.

DESCENDENTIVM, loco decliui, femora maximè laſſantur, aſcendentium contra tibia: quia in aſcenſu labor eſt eleuandi corporis onus. cui igitur onus incumbit, & à quo tollitur, eius maximus eſt labor. At in deſcendendo labor fit, quia corpus decidit,

Theophrastus.

decidit, & contra naturam portatur. Quapropter in quod magis incidit pondus, huic maximus quoque est labor. Verùm vt tibiæ descendendo magis laborant, sic femora in ascendendo. Quod autem grauia deorsum ferantur, difficilius est ascendere, quàm descendere.

Molestius est brachio per vacuum iacere lapidem, vel aliud quid graue, quia magis conuellit. Non enim incumbit alicui, quemadmodum qui iacit ponderi quod in manu est.

Æquales viæ magis defatigant, quàm inæquales, quòd nimius motus faciat lassitudinem: nimius autem, continuus, & vnus: inæquales verò propter mutationes quietem adferunt: in æqualibus verò, similitudo figuræ facit continuum motum.

Defessi semen ægrius continent, quia calida & humida sunt corpora propter consumptionem. Tale verò quid est seminalis vis.

861 Qui supini iacent, solutionis virium habent caussam, iis cooperatur situs ille ad nocturnam seminis emissionem. Corpora humida magis laborioſa sunt quàm dura, quia imbecilliora: etsi alio modo dura sint * audaciora. * ἰνηρανίστερα.

*Eiusdem de animantibus, quæ * cum copia visuntur.* * *al. repentè.*

Animantivm quæ cum copia visuntur, non eadem est omnium causa: sed alia horum generantur subitò, vt muscæ, quæ in exercitibus, & hominum frequentia, & hisce finitis, plures præterea fiunt. Fimus enim & aliarum rerum putredo, harum ortus caussa. Alia verò prius quidem exsistunt, sed apparent post pluuias, vt cochleæ, & paruæ ranæ. Nonenim pluuiâ decidunt, vt nonnulli putant, sed tunc prodeunt, cùm antea in terra fuerint, quòd aqua in eorum foramina influat. Est & aliud ranarum genus præter eas quæ in lacubus & paludibus sunt. Multitudinem autem harum & aliarum [animantium] gignit ipsarum prosperitas.

Muscæ. Vide Luciani de musca libellum, & Giraldum de Diis gentium.

Ranæ.

Potius post finem conuentuum & exercituum quàm dum adhuc duraut, muscæ oriuntur. Contingit enim, iis præsentibus, propter quotidianos vsus & motus, corrumpi generationes earum, motu semper & mutatione facta, quo modo & in aliis accidit, sic & his cum sordibus eiectis. Quando verò soluta fuerint castra, & conuentus, quiete facta, statim generantur, quia nemo prohibet, donec in ipsis sterquiliniis humor exaruit, muscæ, vt diximus, celeriter, & cum copia gignuntur: bruci verò & locustæ vbique sunt, vt sic dicam. Abundant verò quia propria loca occupant, & eorum oua non corrumpuntur. Accidit hoc quia non colitur regio. Si enim ager colatur extinguuntur, inde ex deserta & inculta regione feruntur ad frequenter habitatam & cultam. Durant verò diu, vel quia locus altis montibus cingitur, & hos superare non valent, vel propter commodtatem regionis: Talis est, mollis tranquilla, & humida, & roscida. Molestæ porrò sunt locustæ, at molestiores bruci: & horum maximè, quos vocant baructos, sed eorum ortus ex sese inuicem mutuus. Aliqui verò putant, non euidenti signo, colore similes aliquos eorum esse regionalibus, sponte sua nasci: manifestum enim quod tale quid à nutrimento, sed non à generatione accipiant. Corruruptio verò horum alia quidem naturalis est, & pestilens: sub canicula enim œstro agi-

Bruci & locustæ.

862 tatur, & oritur illi vermiculus in capite, & corrumpitur: alia verò ex motu, & volatu. Nam sublati [bruci] à ventis in mare feruntur & corrumpuntur. Corrumpuntur verò etiam propter hiemem & frigus, ipsi, & oua eorum: extinguuntur verò & hominũ machinatione. Fossas enim effodientes hos in eas deiiciũt, & terra obruentes interficiunt.

Serpentes duabus de caussis oriuntur: vel è cœlo pluuio, vel in bello, & fusione sanguinis, vnde penè alia quoque venenata animalia prodeunt. Vnde quondam & in Thessalia magnam aiunt natam esse copiam serpentum.

Serpentes.

Mures in aruis plurimi fiunt, & magis in siccis, quàm in humidis: inimicæ enim illis sunt aquæ. Fecundum autem animal est. Manifestus eis ex aqua interitus. Illis enim & foris molesta, & in eorum cauernas influit. Occidunt etiam illos mustelæ agrestes. Occiduntur etiam occulto & frequente pestilentiæ malo. Nascitur enim in capite ipsorum vermis, quem periti obseruantes, re cognita præsagiunt, ac prænuntiant interitum eorundem.

Mures.

Vide Q. Curt. de Tyro lib 4. Mures scuta arrodentes.

Dicuntur mures ferrum & aurum arrodere: Ideò aurifabri illis dissectis aurum inde tollunt.

In Æ gy-

Theophraſtus.

In Ægypto bipedes, & magnos naſci perhibent mures. Habent enim & anteriores pedes, iis verò non incedunt, ſed vtuntur pro manibus: quando verò fugiunt ſaltant.

De animantibus, quæ inuidia laborare dicuntur.

Stellio.
Vide Iureconſultos de Stellione, & Alciatum.
Ceruus.
** φρύνης.*
Vide Prouerbia.
Equa. Vide Plutarch.
Phoca.
Echinus.
Lynx.

Stellio, vt aiunt, inuidens hominis vtilitati, deglutit exutam pellem. Eſt enim auxilium habenti comitialem morbum.

Ceruus dextrum cornu defodit, contra * bufonis venena aliaque multa perutile. Equa deuorat hippomanes ex pullis, ad quædam vtile. Phoca iam capienda euomit coagulum, quod etiam comitiali morbo vtile eſt.

Terreſtris Echinus pellem vrina inquinat, & corrumpit. Lynx defodit vrinam, quæ ad ſigilla & alias res prodeſt. Cæterum animalia hoc per inuidiam non facere, ſed homines è propria ſua opinione hoc crimen illis affinxiſſe, patet. Vnde enim brutis animantibus tanta ſcientia, quam homines multo labore vix diſcunt? Phoca quidē timore forſan turbata, coagulū emittit, & ſtellio pellem deglutit à natura, quemadmodum canes & ſues, & penè omnia quadrupedia. Comedunt enim à partu partus inuolucra, ſeu membranas. Echinus timore, vel alio quodam naturali affectu vrinam mittit, ſed non vt corrumpat pellem. Multa alia fiunt à brutis, quorum rationem reddere non poſſumus: vt quamobrem gallina cùm pepererit, paleas circumiicit. Quare canes eleuato crure vrinam mittant? Quare capra, cùm eryngium comedit ſtet, & alias ſtare faciat? Quodque de lynce & ceruo narratum eſt, eodem modo diiudicandum. 863

Plutarch. lib. 7. ſympoſ. quæſt. 2. & lib. de tarda Dei vindicta.

De Sudoribus.

Sudor ſalſus eſt, quia alienum excernitur ab adhærente carne, exhauſta & leuitate & dulcedine. Tale enim excrementum exiſtens circa veſicam, vrina: in carne verò ſudor vocatur. Excernitur verò ſudor per motum, vel laborem, vel per caloris & ſpiritus virtutem. Sudor cùm ſit ſalſus accipit acrimoniam, vel acerbitatem, vel malum vel bonum odorem, propter multas & varias rationes.

Iuuenes difficilius ſudant quàm viri, & maximè pueri, quanquam natura calida ſint & humida, vnde oritur ſudor, quia denſiſſima eſt puerorum cutis, & tanquam concluſa. Ad hæc verò calor ſuperans concoquit dum creſcunt. Si quid verò ſit excrementi, hoc egeritur per aluum. Vtplurimum enim puerorum aluus facilis eſt: ſenes verò raræ quidem cutis, ſed ſiccæ. Oportet verò ſudori tanquam materiam ſubeſſe humidam: præſertim cùm per quod halitus facile tranſit, quodque eſt rarum, ſufficientem excretionem faciat: & quia fit continenter, & multus humor non ineſt. Ideò quorum ventres humidi ſunt, & excrementum fluxit in veſicam, non multum ſudant, eò quod omnem humorem illuc mittunt.

Qui cibos non concoquunt, & non dormiunt, multum ſudant, eò quòd concoctio diſtribuat humorem, & ſomnus concoquat.

Qui ſe exercent, & benè valent, magis ſudant quàm qui non laborant.

Qui coctum & qui crudum habent cibum, multum ſudant, quod quanquam abſurdum videatur, non tamen eſt. Qui enim ſe exercent, quòd ſoluta habeant corpora, & poros exercitatos, & quòd ſint ſudoribus aſſueti, multum ſudant. Aliorum verò pori clauſi ſunt, quia non ſe exercent. Qui verò cibum crudum edunt, ob humorum multitudinem ſudant plurimum: qui verò cocto veſcuntur, per concoctionem alterius ſucci, facile ſudant.

Non laborantes, ſed cùm iam quieſcunt, magis ſudant, neque intendentes, neque continentes ſpiritum, ſed quando remittunt, propterea quod laborantium à ſpiritu venæ inflatæ, claudere poros faciant. Quare per latiores poros magis prodit humor: ſpiritus autem retentio complet venas, vt prohibeatur exire. 864

Poſt labores & curſus, qui in vmbra ſedent magis ſudant quàm qui in Sole ſunt, quod Sol exſiccet & condenſet meatus.

Qui pedes in aquam immittunt, non ſudant, quia aqua prohibet liquefactionem. Sudor verò liquefactio eſt eorum, quæ malè carni adhærent, quando per calorem excernitur.

Quia exercitatio continua exſiccat quemadmodum Sol, ideò minus ſudant.

Fronte

THEOPHRAstus.

Fronte primùm & maximè ſudatur, quia ſubeſt cerebro quod humidum eſt, caput quoque maximè ſudat, quia rarum, idque maximè crines indicant, quodq; ſpiritus retentio in caput redundat.

Qui animo anxij ſunt, pedibus ſudant, in facie nequaquam: quia mœror non eſt diminutio caloris, ſed incrementum, quemadmodum ira, ideò in facie rubeſcunt, quia magis incaleſcunt (ſiccat enim ſupereminens calor) At ille in pedibus liquefacit, quia minor eſt, quàm vt poſſit exſiccare: maior verò, quàm qui antè fuit, & inſitus eſt.

In ſomnis magis quàm in vigilia ſudores excitantur, propterea quòd humores & calores * ob contrariorum pugnantiam maiores ſint, ex ambobus autem fit ſudor.

* Διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν.

Eiuſdem de * *Apibus.*

* *In Græco forte legendũ* περὶ μέλιτος, *De melle.*

MEL tribus modis naſcitur, vel è floribus, & ex aliis, quibus ineſt dulcedo, vel ex aëre, quando humor liquefactus à Sole, & concoctus cadit: idq; maximè meſſis tempore accidit, vel ex † arundinibus. Cadit autem mel ex aëre in terram, & in obuias plantas, & maximè in foliis quercus & in tilia inuenitur, quia denſitatem illa habent, & humida ſunt. Oportet verò nec omnino eſſe arida, ne in ſe trahant, nec omnino rara, ne perfluant. Hæc verò humida ſunt & denſa, & tilia etiam dulcedinem habet. Familiaritatem autem quodammodo cum quercu habet apis.

† *Calamis.*

Virgilius: Et duræ quercus ſudabunt roſcida mella.

HELLADII BESANTINOI

CCLXXIX.

Chreſtomathiæ.

LEGI ex Helladio Beſantinoo librum Chreſtomathiæ primum, ſecundum, tertium, quartum.

Nugatur Moſem ἄλφα vocari, quòd corpus habuerit ἀλφοῖς, id eſt, vitiligine diſtinctum, & ad mendacium Philonem teſtem adhibet.

865

Dionyſius dicit, Atticos non dicere † ὠνησάμην *emi*, ſed eius loco ἐωνεισάμην, etſi ὠνεῖσθαι, & ὠνήσατο & ὠνούμενος & alia id genus in vſu ſint.

Ælius Dionyſius.

† *Vide Phrynichum in* ἐωνησάμην *pag. 22.*

Καλὸς & ἀγαθὸς Attici dicunt, ſed non ἀγαθὸς καὶ καλὸς: quanquam ἀγαθὴ τύχη dicant, & τύχη ἀγαθή.

Dicunt auctores ὑπὸ μάλης, *ſub maxilla*: μάλην verò abſolutè non vſurpant: κιθάρᾳν dicunt & κιθαεισὴν, ſed dicunt λύρᾳν, non item λυεισὴν.

Dicit, lapidem qui ferrum trahat, non μαγνῆτιν, *magnetem*, ſed ἡρακλείαν λίθον vocari, multi verò alij dicunt & μαγνῆτιν & ἡρακλείαν vocari, reddentes variæ appellationis cauſſas. Dicit Galenus electrum ad ſe trahere * putamina fabarum.

κυρήσια.

Mariti fratrem mulieres δαέρα vocant: ſororem verò non item δάειρον, ſed γάλοον, vnde & Homerus ait:

Εἰδομένη γαλόῳ Ἀντηνορίδαο δάμαρτι *Iliad. γ'. ℣. 122.*

& θεῖον vocant patris fratrem, non ſic verò θείαν ſororem, ſed τηθίδα. Et πάππον dicunt patrem patris, μάμμην non item matris matrem, ſed τιθὴν. Antiqui verò matres ſuas μάμμας vocare ſolent.

Didymus decem libros prouerbiorum compoſuit, & prouerbiorum ſcriptoribus hæc nuncupauit.

Prouerbia ſeu adagia.

Quæ nunc vocantur κυνίδες, Attici vocant κομμωτείας, quanquam Menander etiam κυνίδα dixerit.

Verſus ille prouerbialis: Ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς ὕδωρ γράφω, *Iuramenta mulieris* * *in aqua ſcribo*, Eſt Sophoclis, quod Philonides per Parodiam exprimens dixit: Ὅρκους ὑπ' μοιχῶν εἰς τέφραν γράφω, *Iuramenta mœchorum cineri inſcribo.* Qui mulieres irrident, ſic dicunt: Ὅρκους ἐγὼ γυναικῶν εἰς ὄϊνλον γράφω, *Iuramenta mulierum eiulatibus inſcribo.*

* *Catullus:*
- mulier cupido quod dicit amanti
In vento & rapida ſcribere oportet aqua.
Et Tibullus:
- periuria ridet amantum
Iuppiter, & vẽtos irrita ferre iubet.
Xenarchus apud Athenæum, Inſcribo vino ſi qua iurat fœmina. *Prouerb.* In aqua ſcribere.

Inter viginti quatuor litteras μῦ, νῦ & ῦ duobus temporibus æquiualent & circumflectuntur: & aliæ monoſyllabæ, & diphthongo ſyllaba terminantur, & circumflectuntur, verbi gratia φεῖ, χεῖ, ψεῖ. ὦ apertè circumflectitur: inter diſyllabas verò quædam habent primam longam, quæ natura ſua circumflectitur, vt βῆτα, δῆτα, ἦτα: quæ verò non circumflectuntur, in penultima acuuntur, vt ἄλφα, κάππα, δέλτα.

Ancillæ nomen Peluſium erat, per quam Pyrrhus Moloſſus veneno matrem interfecit. 866

*Ex humili qui emerſerint, vide Valerium Max. lib. 3. cap. 4. *Auſonius. Fictilibus fama eſt eenaſſe Agathoclea regem.*

Ἀνθρακεὺς vocatur qui vulgò carbonarius.

Dionyſius filius fuit agaſonis, qui Siciliæ annis duodequadraginta præfuit. *Agathocles figuli filius multos etiam annos Siciliæ præfuit. Hermeas caſtratus & ſeruus cùm eſſet, Aternæ (quæ Thraciæ ciuitas eſt) rex fuit. Porus Indorum rex filius tonſoris. Bradyllis carbonarius cùm fuiſſet, Illyricum duxit exercitum. Orthagoras coquus Sicyoniæ dominatus eſt.

Verbum μόγις *vix*, aptiſſimè per γ ſcribi ait, poſitũ pro iis quæ fiunt cum labore. Iones & Æoles ineptè per λ ſcribunt μόλις, & pronuntiant.

Ὦ τὰν, (pro ὦ ἑτὰν, *heus bone vir*) diuiſum eſſe dicit, ὦ quidem ſolum, τὰν reiecto ἑ. Integrum eſt enim ἑτὰν, & coalitione cum ὦ fit ὦ, τὰν. ἕτης enim amicus verus eſt: nam ἑτεὸν verum ſignificat.

Νεκὲς dicitur de priuatis anima, quaſi νηκηὲς, & per ſyncopen νεκὲς. Aiunt νε & νη ptiuatiuas particulas. Ideò & † νεθὲς (hinnulus) qui cibum alimentumque accipere nondum poteſt, ſed ſolo lacte nutritur. νέκλαφ quod mortales edere non poſſunt. κλεινόμενοι enim qui occiſi ſunt. Eſt autem κλὰς verbale à verbo κτῶ, quod ſignificat κτείνω, occido.

† νεθὲς *emenda pro* νεκὲς.

Qui ὦ articulum vocandi putant, falluntur. Articuli enim Vocatiuo non opus habent. Etenim articuli abſentium relationem quandam ſignificant. ὦ verò ad energiam demonſtrationum ſolùm vocatiuo adiungitur. Errare autem eos ait, qui putant illud vocatiuum eſſe, & tempus, & accẽtus, & ſpiritus indicant. Etenim leuigatur, cùm omnes articuli, qui ſpiritũ recipiunt aſpiratione notentur, & illi acuuntur, hoc circumflectitur, illi corripiuntur, hoc naturâ longum eſt. Quòd ὦ non ſit vocatiuus à recto ὁ, hinc etiam manifeſtum eſt. Vocatiuus recto ſuo æquiualet tempore, vel tempus minus ſuſcipit, vt Ἀγαμέμνων, & ὦ Ἀγαμέμνον. Hìc verò contrarium. Non eſt igitur articulus, ſed aduerbium: Coniungitur tamen cum vocatiuo, cùm ſit Aduerbium. Quemadmodum & alia Aduerbia cum genitiuo iunguntur, vt apud Poëtam in Odyſ. ὠ. Et cum Accuſatiuo νὴ & μὰ iungitur, Etenim iurantes Accuſatiuo iungunt.

Κνέφας alij putant eſſe à κενέφας. eſt enim κενὸν φάος lumine vacuum: alij verò per pleonaſmum κ. νέφος enim eſſe, & νέφας perfectũ per νε priuatiuum, *priuatum luce* ſignificans. Quemadmodum & κτύπος per pleonaſmum κ. τύπος enim eſt κτύπος, nomen verbale à verbo τύπτω. & καίνυτο αἴνυτο ὄν, per pleonaſmum habet κ. & ναῦς, αὖρος enim eſt qui mente leuis eſt. 867

Plato in Cratylo aliter.

Muſam alij deriuant à μαυσάν τινα, id eſt, *inueſtigatricem*: doctrina enim Muſarum nihil à myſteriis diſcrepat. Alij à μαάσαι deriuant. Quærere enim Dores dicunt μῶ. Et tertia perſona μῶται extat apud Epicharmum, μῶνται apud Euphronionem, & μώμεναι participium apud Sophoclem. Aptius igitur eſt Muſam ſic dici, tanquam inuentricem omnium diſciplinarum exiſtimatam. Μαίεσθαι Homerus quoq; pro *quærere* dixit, & μαῖαν illam dicimus, quæ conſulit Medicum de abſcondito.

Μάκαρ, inquit, ſola vox hac terminatione inuenitur, & in fœmininis δάμαρ.

Μάκαρ per apocopen à μακάριος, ſicuti ὑμέν pro ὑμέναιε per apocopen.

Μακκοᾶν antiquum eſt μὴ ἀκούειν, vel μὴ κοεῖν, quod κόειν ſignificat *intelligere*. Callimachus in Hecuba ἐκόησε pro ἐνόησε dixit.

Μακάρεος alij deriuant ex μηκήρεος, verbi gratia ex μακήρεον, quod fato non ſubiacet, immortalis, vel ex ἀκήρεος pleonaſmo τῦ literæ μ, μακάρεος.

Ἄλευρον addito μ inuenitur μάλευρον *fama*. & μία νηα ex ἴα factum addito μ.

Philomela fabula. Vide Ouid. in Metamorph. & ſupra Photium.

De Philomela hæc narrat: Zeten filium Boreæ accepiſſe Philomelam, filiam Dulichij Pandarei, illis filium natũ eſſe nomine Actylum. Philomela autẽ ſuſpicata virum Nympham quãdam Hamadryadem adamare, zelotypa, cùm filius Actylus illi videretur conſcius ac adiutor furtiui concubitus, à venatione redeuntem illum interfecit. Venus autem tantam miſerata calamitatem, in volucrem luſciniam matrem mutauit. Pœnitens autem quæ antea fœmina, nunc verò auis, luget filium, non reperto mali fine.

Iliad. δ. Homerus illuſtratus.

Τέτλα, quod apud Homerum eſt, quod dixit Diomedes ad Sthenelum, ſcripturæ vitium eſt. Quid enim ſignificet τέτλα ignotum hactenus fuit: Sed alij quidem vocem honoris eſſe amici ad amicum dicunt: nonnulli verò, *garrule heus tu*, vel *ô bone*

HELLADIVS

vel *ô bone vir*, ſignificare aiunt: alij, *heus tu garri.* alij rurſum, *te appello:* plures verò Grammatici iunioris eſſe vocem ad ſeniorem dicunt, quanquam oſtendere nequeant, Diomedem Sthenelo iuniorem fuiſſe. Neque etiam vſquam alibi Homerus hac voce vſus, vt ex ſenſu aliunde noto, ambiguitas verbi tolli poſſet: quod in ἔλλον, quod *hinnulum* ſignificat, fecit. Ibi enim dicit, πόδεσιν ἐλλὸν εἷλε ποικίλον κύων, *canis pedibus variegatum hinnulum comprehendit*, obſcuritatem verbi detegit quod ſubnectitur, mortuum hinnulum. Similiter & λάε ex etymologia apertam vocem oſtendit, cùm ἄλαος ſit, *non videns lucem.* Vel quia λάειν idem eſt ac *frui*, quod vehementiorem oſtendit affectionem. & alia multa ſunt apud Homerum peregrina, quæ Homeri poſteris vſu facta ſunt perſpicua, & dubia omnia ſubmota ſunt. Non eadem tamen ratio in τέτλα. Neque enim τέτλα ſcribendum eſt, ſed τέτελα, vltima ſyllaba ablata, à τετέλαθι. Etenim inuenire eſt τέτελα, multos dixiſſe, vt Aratum, vbi ait, ἐν χαείτων πρώτῃ τέτελα. Ideò & nonnulli verſum Homeri non per τέτλα, ſed per τέτελα protulerunt, legentes & ſignificantes, errorem accidiſſe, quòd aliqui ſecundum τ pro λ accipiant, dante illis breuiore in linea λ imaginationem literæ τ, cuius vni apici recto alter incumbit tranſuerſus.

Odyſſ. τ'. κύων ἐχε ποικίλον ἔλλον.

868

Aratus. Vide Indicem Homer. & Euſtath.

Mater regis Corinthi vxor Amphionis, altero læſo pede claudicans, Labda vocata eſt.

Rectius χθιὰ dicitur: ſed per ellipſin χθές. & herba, potius ποία quàm ποὰ dicta eſt.

Ἄτλα ait leui ſpiritu ſcribi: alij ſecundùm ſignificata accuratius diſtinguentes, ſpiritibus etiam variare volunt.

Ἐλαύνω *fruor* irregulare eſt: ante finem enim verbum conſonantem habens, & in penultima habens ſyllabam in αυ terminatam, nunquam grauatur. Duorum enim alterum eſt, vel purum, barytonum, vel conſonantem habens, circumflectitur, vt φαύω vnde ἔφαυσε: alterius exemplum ἀμαυρῶ, & ſimilia. χαύνω nō benè grauatur. Formant autem nonnulli ἐλαύνω ab ἐλῶ. Nonnulli verò vt à βῶ fit βαίνω, ſic aiunt etiam ab ἐλῶ, ἐλαύνω factum, & tranſmutatione diphthongi ἐλάυνω. Sed ſolum eſt ἐλαύνω, & ideò nec regularem coniugationem habet, heteroclitum namque eſt perfectum, ab ἐλάζω enim ἐλήλακα formatur.

Coniunctio τὲ ſola eſt enclitica, forte quia voce eadem cum expletiuis vtuntur. Æoles verò, ſiquidem vt copulatiuam aſſumpſerint, ſimiliter vt nos τὲ efferunt. Si verò expletiuè, in ο vertunt ſyllabam, & τὸ dicunt pro τέ.

Γλωσσοκομεῖον propriè eſt vas, quod linguas tibiarum recipit: hodie verò abutentes ad receptacula aliarum rerum accommodant, & hoc quidem tolerabile: alij verò inuertunt & ſonum & tempus. Oportet enim penultimam longam circumflecti, illi corripiunt, & acutum in antepenultima ponunt.

Vide Phrynichum pag. 17.

869

Speciem mazæ antiqui θειδακίνην vocant: herbam verò θείδακα. Medici θείδακα *lactucam*, ſiue *olus hortenſe*, θειδακίνην verò ſilueſtre vocant.

Quemadmodum dicimus τὰ νῦ, & τὰ μῦ, cùm litteras in plurali efferre volumus: ſic & τὰ σίγμα dicendum eſt, non τὰ σίγματα. Etenim non declinantur nomina literarum, ideoque quod à Xenophonte in ἑλληνικοῖς dictum eſt τὰ σίγματα τῶν ἀσπίδων non coniunctim degendum eſt, ſed duabus ſyllabis τὰ σίγμα, & ab alio principio τὰ τῶν ἀσπίδων diuiſim.

Xenophon emendatus. Literarum nomina.

Aiunt Ἀρχέτυπον à nullo antiquo ſcriptore, nec oratore, nec poëta dictum eſſe, vt ſcribit * Dionyſius Halicarnaſſeus.

* *Ter tamen vſum video in Rhetoricis. Iliad. ά.*

Κρήγιον *verum* ſignificare dicitur, quaſi χρέγλυον. Qui enim verè aliquid facturi ſunt, illud promittunt capite annuentes. Alij verò χρήγιον, non *verum*, ſed *bonum* ſignificare aiunt, quaſi χαρήγιον deriuantes, vt demulcens cor, id eſt animum: bonum enim demulcere animum ſolet.

Irati eſt eadem ſæpe dicere: infœcundus eſt enim iræ affectus. Ideò & Agamemnon iratus Calchanti, iiſdem ſæpe verbis conuitiatur. Vates dicens improbe,

Mala ſoles ſemper prædicere, Et, *nihil vnquam boni prædixiſti.*

Ἐπιτὰξ apud Callimachum & Aratum, à futuro fit, reiectâ ſyllaba longa finali, quemadmodum & χωεὶς à χωείσω, & πέλας à πελάσω, μὶξ à μίξω, vnde & ἐπιμὶξ apud Homerum, & δὰξ à futuro δάξω. Iones enim à δάκνω δάξω formant, ex δὰξ venit ὀδὰξ, à πτύξω πτὺξ, & reiecto etiam τ, πὶξ. Sic & ab ὐδίσω ὐσὶς, & ἀμφυδὶς, ἀμύξω ἀμὺξ apud Nicandrum,

candrum & à πλήξω πλὴξ & ἀμφιπλὴξ: ab ἀγκάσω ἀγκὰς, τύψω τὺψ & πεττὺψ. Similiter & ab ὀκλάσω ὀκλὰς, & ὀκλὰξ. πείσω, πεὶς, πεὶξ, & ἀπείξ. Sic ergo & ex ὀπιτάξω, ὀπιτὰξ, quod imperio & iussione fit.

Vide Plautum.

Vide Callimachum, & Vulcanum.

Κύρβεις Attici in masculino efferunt, Callimachus in neutro. & idem præter rationem φοιτάζειν pro φατίζειν dixit, cùm inquit, boni sæpe sunt iuuenes * *

..... & ..... detergere verò significat. superbit autem & gloriatur est βρενθύεται. Fit verò à βρενθιον, quod vnguentum est. Iactabundi enim & superbi, vnguento vti solent. 870

Vnguenta.

Vnguentorum species sunt Bacarius, Narcitanus, Stacte, Plangonion, quod inuenit mulier Elea nomine, Plangon, Metaleum, quod Metalus Syracusius repperit.

Euphorion Chalcidensis poëta.

Apud Euphorionem origine Chalcidensem, incolam verò Athenien sem, non imitandas voces licet reperire. Nam Iasonem ναύαγον dixit, quod non tam significat naufragum, quàm nauem regentem. & serpentem aurea mala Hesperidum ferentem, Κηπουρὸν nominauit. Malè autem æmulatus est primum Dionysium Siciliæ tyrannum, qui licentia adulatorum, & deliciis corruptus, cœpit * tragœdias scribere, in quibus has voces congessit, ἀκόντιον vocans βαλάντιον. κάδον verò ἑλκύδειον σκέπαρνον ἔειον, χλαῖναν ἐειόλην, vt quæ fuerit pernicies lanarum, & talia multa ridicula.

* *Cicero Tusculan. POETAM nominat Dionysium maiorem.*

Athenæus lib. 9. Dionysii versum Tragœdias eius Tragici tabellas a. Vide Glossarium. b. De hoc Dionysii carcere Cicero 7. Verr. & ibi interpres.

δειπνοσοφ. *Versus eius exponit ex Adonide. Plutarchus quoque de Alexandri virtute hunc ex Tragœdia memorat:* ἡ γὰ τυραννὶς ἀδικίας μητὴρ ἔφυ. *qui & Antiphontα oratorem, vt quidam referunt, quòd reprehenderet, interfectum ait. Philoxenum eadem de caussa ad latomias damnatum, atque Æschylũ vœmere solitum, iocatur Lucianus.*

Mortarij pistillum, a δοίδαξ ab Atticis vocatur. ἀλετείβανον verò communiter & Atticè dicitur. Dionysius verò tyrannus, de quo ante dictum est, δοίδυκα vocat θύσην. meritò igitur maluit b ad latumias damnari Philoxenus, quàm talia audire.

Comici plerumque seruis nomina à natali solo indunt, vt Syrum, Carionem, Midam, Getam, & similia: partim ex adiunctis, vt à colore quidem Pyrrian, & Xanthian: à moribus Parmenonem, Pistum, Dromonem: item à die, quo emptus est seruus: vnde & Numenias vocant.

Tres dicũtur phtiriasi, id est morbo pediculari, mortui esse: perpaucorum enim hic morbus. Fit autem cùm totum corpus in pediculos resoluitur, sed ex heroibus, qui hoc morbo extincti sunt, est Acastus Peliæ F. Secundus Pherecydes Syrus, qui Genealogiam conscripsit, quem & aiunt ab ortu hoc malum habuisse. Tertius Romanorum sæpe consul Sylla iam senex, vt etiam Felix propter fortunam dictus sit.

Plutarchus in Sylla, & Casaubon in Laërt.

Ες melius secundùm analogiam quàm præpositio εἰς dicitur, & ἐκ quàm ἐξ. Omnis enim præpositio vltima breui est. Sed alia contrà ratio ἐκ peregrinationis accusat. Nulla enim vox apud Atticos in κ desinit.

Κυθνώλης *calamitosus* per λ scribunt, sed non per δ. Apud Argos enim regio Cythnion vocata, cuius viros olim Amphytricon interfecit, exceptis admodum paucis. 871

Mercenarius ab aliis θὴς vocatur, vel à θῆναι, quod significat manibus operari & facere. Antiquis enim dicendi formula erat ἔθηκεν pro τι δεῖν, *aliquid agere*, vt & laboriosissimus heros ideò vocatus est Θησεὺς, Theseus, vel mutatione τ in θ, penuria enim vitæ & indigentia multos ad opera seruilia cogit.

Multa contra analogiam committuntur errata, vt pro σίκυος dicunt errantes σίκυς *cucumis*, & pro ἀνδεχόχλη per λ (sic enim dicunt Attici) dicunt ἀνδεχόχνη.

De Atlantibus vide Geographos.

Ἔισω rectius est quàm ἴσω. &.... proferunt .... vulgus verò per α.

Euphorion, inquit, refert quædam somnia alicubi non videri.

Mulam, qua ferimur, cùm iugum non ferat, Attici ἀσεβένην vocant: inde dicitur & ἀσεβενηλάτης. Dicitur etiam ἀσεβένη pro sella equestri, vt Demosthenes in oratione aduersus Midiam: ἐπ' ἀσεβένης ὀχούμενος ἀργυρᾶς: *Argenteo insidens ephippio.*

Ἄρτος, inquit, dicitur ex αἴρειν, quod significat admouere vel capere. Etenim singulis hunc diebus capimus. & ἄρμα *nutrimentum* ab Hippocrate & aliis dicitur.

Τάειχος *salsamentum* in neutro genere plerumque dicunt Athenienses: minus verò frequenter in masculino. Grammatici verò in vocibus occupati, dicunt in masculino magis analogiæ respondere.

Ἄεισος propriè de iis, qui in bello aliquid præclarè gesserunt. Ideò & ἀεισέας eos vocamus, & ἄρην, *Martem*, rei bellicæ ephorum putant, abusiuè verò etiam pro quauis in re excellentibus dicitur,

Μάχτρας

Μάκτραν vocant vas in quo polenta aut massa subigitur. Atticum est, & non, vt nonnulli dicunt, tritum. ῥαφὶς acus est antiquius quam βελόνη, & ξύσσα *strigilis*, quam σκεγγὶς, ὑδροῤῥόη *alueolus* quam ὄχετον; & ἀλέτρων mola quam μύλων. Lapidem enim superiorem molæ sic vocant, ὄνον vero molam inferiorem. Et μαγὶς pro *mensa*, Aegyptium videtur, & omnino illegitimum. Epicharmus vero Doricus, & Cercidas poëta hoc sensu vsi sunt eadem voce, & etiam Sophocles, qui Atticus est. *Epicharmus.*

Atistoteles peripateticæ princeps scholæ, à Platone * pullus nominatus est, quod præceptori contradiceret. equo enim volupe est etiam patrem mordere. *Laert. & Aelianus.* * παλλάριον.

872 Prouerbium esse dicit, dextrum calceare pedem, & sinistrum lauare. Dicit enim Polemo, teste Didymo, dexterum in calceum, sinistrum in polubrum. *Prouerbium.*

Ait vocari δήμιον *carnificem*, qui eos occidit qui ad mortem condemnati sunt, δημόκοινον vero *tortorem*.

Ἱππεῖς & νομεῖς in nominatiuo plurali dicendum & scribendum, non vero in accusatiuo, sed ἱππέας *equites* νομέας *pastores*, tametsi Xenophon dixerit, τὺς νομεῖς, ne mireris si homo bellis assuetus, nec vrbanus, aliquam è patrijs vocibus adulterat: ideo non est quod quis illum Atticæ linguæ iudicem sumat. *Xenophon. Dictũ tamen de illo, Xenophontis ore Musas locutas videri. Cic.*

Primò quidem instituta fuerunt Panathenea: deinde Eleusinia mortuo Peliæ certamina Thessali instituerunt: pòst Isthmia in honorem Melicertæ: inde ab Hercule Olympia: dehinc Nemæa, mortuo Archemoro: postremo post casum Cirrhæ, Pythia instituta sunt. *Ludi Græcorum quatuor. Archiæ Epigramma primum Anthologia.*

Ποτνιᾶσθαι propriè de fœmina dicitur, quando aliquod malum patitur, & supplicat Deæ. Si quis de viro ποτνιᾶσθαι dicat peccat.

Μόνος secundum Grammaticos non comparatur, ideo μονώτατος, soloecismum putant, etsi * Aristophanes vtatur. * *Vtitur illo & Theocritus, & LXX. interpr.*

Templum Veneris in Thessalia ἀνοστὰς vocatur. quia Laidem meretricem illuc venientem mulieres supra modũ zelotypia prosecutæ sunt, & ligneis scabellis eam occiderunt. *Lais.*

Mos fuit Athenienſibus duos habere expiatores; vnũ pro viris, alterum pro fœminis; qui ad expiationẽ ducerentur. Virorum expiator nigras caricas circum collum habuit, alter vero albas. & συμβάκχοι nominati sunt. Hæc vero expiatio fiebat ad pestilentes morbos depellendos: & ab Androgeo Cretensi initium sumpsit: quo inique Athenis interfecto, Athenienses peste laborarunt: & inualuit hic ritus lustrandi vrbem perpetuò expiationibus.

Ὀργὰς quidem communiter omnis dicitur terra, quæ est apta ad fructus procreandos. ὀργάδια autẽ propriè Athenienses vocant terrã, quæ est inter Atticam & Megaridem duabus sacratam Deabus. Quemadmodum & *Idam* communiter quidem vnumquemque montem, vnde inferiora cernuntur, propriè verò Cretæ & Troiæ montes. Et *Ida mons.*

873 ῥῖον omnem montis *verticem* dicimus, propriè vero Molycrion. Isthmum etiam communiter, omne quod duplici vtrimque mari clauditur, proprie vero locum quem Isthma Corinthij vocant. Similiter & Chersonesus communiter omne quod maxima parte mari clauditur, & ab vna parte continens est, proprie vero locus Thraciæ. Et Αἰγιαλὸν quidem & ἀκτὴν communiter omnia littora vocamus, propriè vero Atticam ἀκτὴν nominant. Similiter & αἰγιαλὸν simpliciter dicunt locũ circa Helicen maritimũ, quum sit Achaię, vnde Achæos αἰγιαλεῖς quidam appellare solent, ἤπειρος omnis terra, Epirus vero proprie & Thesprotias. *Isthmus.*

Anticyram, vbi album helleborum nascitur, nullo alibi crescente deteriorem vrbem Phocensem esse dicit. *Anticyra.*

In sequentibus quarti libri, apophthegmata nonnulla refert, & argumenta quædam Athenienſium humanitatis, misericordiæ, prudentiæ, & decori curæ, aliusq; sanctitatis: vnde etiã hæc sunt. Fugiens accipitrẽ struthio in ariopago, vni Ariopagitæ in sinum decidit; ille perfugã, cum seruare debuisset, interfecit. Senatus iudicauit hunc vt qui impie fecerit. Dedit igitur pœnas non struthionis gratia, sed ob crudelitatẽ. *Humanitatis item & cõmiserationis exemplũ Demosthenẽ inducit, accusatum ob pecuniã quam ab Harpalo acceperat, quem iam fugam adornantem, Athenienses retinuerunt, & trepidantem circumsteterunt. Vnusquisque aliquid sub axilla tenens illi pro viatico dedit, hic aurum, ille argentum, & clementer illum dimiserunt, bonoque esse animo iusserunt,* LIB. IIII *Pierij Hieroglyphica. Quinctil. de puero corniciũ oculos configente, & hic pag. sequẽ.* * *Humanitas in Demosthenem. Harpalus. Plutarch. in Demosthene, & in X. Græciæ Oratoribus. Nos in Vitis parallelis ad Olympiadem CXII. an. 3, & CXIII. an. 2.*

iusserunt, & calamitatem fortiter ferre. Ille suspirans quomodo, inquit, ferre potero talem deserens vrbem, in qua multi tales sunt hostes, quales alibi amicos quis non reperiat. Hoc apophthegma Aeschinem dixisse quidam ferunt, quando fugientem arripiens Demosthenes, & amicum se ostendens, hortatus est ad calamitatem fortiter ferendam. Et Calliclem in eadem causa pecuniarum Harpali suspectũ, cum adduci iuberent Areopagitæ, ad domũ accedentes qui missi fuerant, vbi vestibulum coronatũ viderunt, & cognito nuptias illum iam celebrare, desinentes quærere abierunt. Non enim æquum esse duxerunt ad mulierem ingredi quæ nupsisset. Cum contra Philippum Athenienses bellum gererent, & multas epistolas eius ad varios intercepissent: alias quidem in conuentu legerunt, cum vero quædam sic inscripta esset: Philippus Olympiadi, populus simul acclamauit, ne aperirent neque legerent, quod putarent secreta viri cum vxore communicanda non esse in vulgus, etsi profuisset illis scire. Adeo Athe 874
nienses vtile honesto non anteponebant. Magnæ vero pietatis signum, quod tumultu & seditione Argi concitata, quam Scytalismum vocarunt, ꝙ se inuicem ferientes mille quingentos interfecerint, hoc Athenis nunciatum est, qua re solum audita, & peregrino facinore perculsi, decreuerunt ciuitatem statim vniuersam expiandam. Et Praxiteles quidam nomine arietem viuum excoriauit, & hoc factum execrantes, illum * fustibus cædentes punierunt, non arietis vindictam capere volentes, sed virum exosi, quod tyrannicam mentem haberet, & nouam rationem cruciatus excogitasset.

Callicles.

Vide σκυθαλὸν in Thesauro. Agellius XVII. cap. 9.

Praxiteles. Vide simile in cõtrouersia vltima Senecæ, & apud Quinctilianũ de puero cornicũ oculos configente.

Antiqui solliciti fuerunt, ne male ominosa dicerent, maximè vero Athenienses, ideo & δεσμωτήριον *carcerem* οἴκημα vocabant, & δήμιον carnificem κοινὸν appellabant, ἐρινύας Eumenides, vel venerandas deas, μῦσος sceleratũ vocabant ἄγος: ὄξος vinũ acescens μέλι nominabant: χολὴν, γλυκεῖαν: βόρβορον lutum, ὀχετὸν, sed Grammatici illa per antiphrasim nominant. Noui etiam quosdam Philosophos, qui simiam Calliam vocarunt.

Vide Adagium * ἀπεπυμπάνισαν.

Νὺξ *nox* à νύσσω, id est, *stimulo*, factum est per apocopen. Stimulamur enim in tenebris offendentes & non videntes: vnde & vulnera, & læsuræ. Quinque sunt monosyllaba in υξ desinentia fœminina: τρυὴξ, fex, συὴξ palus inferorum, νυὴξ nox, πτυὴξ plicatura, & πνυὴξ, concio Athenis seu tribunal. Per γ. declinantur τρυὴξ, & συὴξ, per χ. πτυὴξ, & νυὴξ: πνυὴξ ἐπτυχὸς, & νυὴξ νυχὸς, vnde & παννίχος & παννυχὶς, & παννύχιον, & per litterarum mutationem νυκτὸς, & additione τ in medio νυκτὸς, κ enim in casu genitiuo abundare solet, vt in ἄνακτος & γάλακτος; πνυὴξ vero solum per κ declinatur.

Athenis quatuor iudicia de cæde esse dicit, Primum in Areopago, quod iudicat eos, qui deliberato animo cædem fecerunt. Secundum in Palladio, quod in illos inquirit, qui inuiti cædem patrarunt. Tertium in Delphinio in eos qui se * iure occidisse assererent. Quartum Phreaticum, quod iudicat vadimonia deserentes, prius cædis accusatos. Qui in naui iudicatus extra Pyræum defensus, Anchoram demittit, quod lex illi non permittat in terram descendere. Areopagitæ igitur vocabantur qui voluntariam cædem iudicabant: qui autem in alijs iudicijs communiter ἐφέται dicti.

Iudicia Athenis. Car. Sigonius de Rep. Atheniensium. lib. 3. cap. 1. 2. 3.

* Vt Oresten Clytẽnestrã matrẽ. Cicero in Miloniana, & alibi in Rhetoricis.

Areopagita.

Narrat virum quendam nomine Oën in rubro mari visum, habentem cætera membra piscis, caput & pedes & manus hominis, & ostendisse Astronomiam, & litteras. Quidam dicunt illum natum esse è primo parente Ωου, & testari nomen, hominé autem omnino esse, piscem vero videri, quod piscis pelle indueretur.

αὖτις Ionicum est, ἄῦθις vero Atticum: sic etiam μεχρὶ, & ἄχρι sine σ Attica sunt, 875
cum σ Ionica.

Attici more aliquo patrio non vtuntur diphthongo ει, dicentes ἐς κόρακας, ad coruos, vel ἐς μακαρίαν in Beatorum sedem: sed sine diphthongo prępositionem ἐς pronunciant: in alijs vero omnibns & cum diphthongo & sine diphthongo præpositionem εἰς vsurpant.

φιλήτω lege.

Attici boni ominis gratia κλέπτην furem φιλητὴν dicunt, quasi exosum, vel φιλητὴς fur, quia accipere amat aliena.

* Dionysius Halicarn. Dictatorem sic vocat.

* αἰσυμνήτης dicitur, qui colit officium. (etenim officium αἶσαν appellant antiqui) aut qui manet ἐν τῇ αἴσᾳ, hoc est in officio, Hoc autem nomen verbale irregulariter Baritonum est. Quidam vero non ἀπὸ τῦ μένειν, sed à νέμειν αἰσυμνήτην fieri dicunt.

Ἔαρ *ver*, ab ἔναρ ductum est; iucundissima enim est veris temperies.

Μέλιττα *apis*, vel à μέλειν dicitur: est enim rei familiaris studiosa, vel quasi μηλίζα, dicitur, tanquam insidens fructibus. μῆλον enim malum pro omnibus fructibus ponitur.

ponitur. Apum vero examen proprie ἔσμος dicitur, quod simul eant, & non separentur. Ideo & rectè Poëta [Homerus] ἀδήνας eas vocat, quod ἄδην dense & confertim volitent. Est enim animal hoc congregabile.

ὄνειρον somnium deriuant tanquam τὸ ὀνίνησι, hoc est, id quod est dicit. Quare pro veris somnijs hæc vox ponenda est: in falsis vero & alijs potius ἐνύπνια, insomnia. *Plutarch. in Poplicola, & M. Ant. Muretus lib. 1. Variar. cap. 17.*

Ideo, inquit, apud Comicos exeuntes pulsant * fores, quia non, vt apud nos nunc, ostia olim aperiebantur interius, sed aduerso modo. Foras enim trudentes exibant, manu pulsantes prius, vt audirent si qui ad fores essent, & cauerent, ne inscij læderentur, foribus repente in viam protrusis. Loxiam [*Apollinem*] enim adorabant, quem pro foribus singuli ponebant. Præterea arã ibi rotundã collocabant, & myrteis coronabant, cui prætereuntes adstabant, aram autẽ illam ἀγυιὰν λοξίαν viam obliquam vocarunt, hoc Dei nomen aræ tribuentes. At κνισᾶν ἀγυιὰς, apud Hesiodum significat Deis sacrificare. *Hinc fores dicta.*

Scriptor qui hæc collegit, natione Aegyptius fuit, ciuitate Antinoi, vel vt de se ipse scribit, Besantinoi, Iambico autẽ carmine hæc conscripsit. Vixit temporibus Licinii & Maximiani, ethnicus, quantum è scriptis colligas, religione. Eodẽ carminis ge-
876 nere scripsit & alios libros: quorum vnus inscribitur *Athenæ*, alius *Aegyptius*, item *Adhortatorius*, item Fama, alius Victoria, item Ciuitas Antinoi; vnde constat titulis cuiusque argumentum operis indicari. *Suidas.*

In eodem codice simili carminis genere continebantur patriæ Hermiæ Hermopolitani, & alia nonnulla. Sereni quoque Grammatici varia dramata vario carminis genere, & Andronici Hermopolitani ad comitem Phœbammonem * communem vrbis conditorem. Et hic dramatum auctor varijs versibus libros composuit. Adhæc vero Horapollinis Grammatici * de patrijs rebus Alexandrinorum. Composuit & ille dramata simili stylo. Sed & Cyri Antiopolitani in Mauritium ducem, & Imperatorem, qui recitationi interfuit. Iambis & ille laborem snum comprehendit. *Horapollo Grammaticus, cuius exstant Hierogly phica. Meminit & Suidas. Cyrus. An hic Cyrus prodromus, cuius quædã à Stobæo adferuntur, quædã cum Nicephori Callisti versibus edita.*

Sunt eius varię epistolæ ad varios pigmentis adumbratæ, & aliæ nonnullę orationes laudatorij generis.

* περὶ πατριῶν. *Vide sup. in Arriano Alexandrino.*

* κοινοπολίτην.

EVLOGIVS ARCHIEPISCOPVS

Alexandriæ contra Nouatianos. CCLXXX.

LEGI è B. Eulogio Archiepiscopo Alexandriæ librum contra Nouatianos, quinque libris distinctum, quæ ad S. Scripturæ interpretationem pertinent.

EX LIBRO PRIMO.

FRustra, inquit, Nouatiani, etiamsi mundi sint, vitaq; absoluti, quod nõ sunt, cum aliis conuenire, & preces Psalmodiasque facere detrectant. Abel enim cum Caino, plurimũ in omnibus superans, sacrificauit, & illius sacrificium Deus accepit, huius vero respuit. Neq; impediuit impius, quo minus iusti dona Deo grata essent. Noë, inquit, omnia animalia munda & immunda simul in arcã recipere iussus fuit Et Pharisæum cum publicano orasse ostendit Dominica Parabola: & coruus immundum animal cibum Prophetę Heliæ tulit. Et hoc amplius, non impediuerunt illum sacerdotes dæmonum in sacrificijs quibus intererant: neque ipse pollutus est adstans illis sacrificantibus, quando ille & pinguem ouem illis sacrificare etiam prius permisit. Lot Sodomitis cohabitans, cum ijsdem non est extinctus, quia, etsi simul in eadem vrbe habitaret, operibus tamen longe ab illis dissidebat. Seruauit vero ipse vrbem Segor, in quam se receperat, vnã ex his quæ circum Sodoma erant. Nouit enim iustus seruare impios, ita vt cum illis minime pereat. Et Apostolus dicit: *Vnanimes omnes orare, & vno ore honorificare Deũ*, & id genus alia. Quare impij sunt Nouatiani, qui cum alijs conuenire nolunt. *Genes. 4. Ibidem cap. 8. Luc. 18. 3. Reg. 17. 3. Reg. 18. 22. Genes. 19. Ibidem v. 22. Rom. 15. 6.*

Etiam ea quæ in Domini parabola de homine Iericho descendente & vulnerato leguntur apponit, & similiter vt Chrysostomus explicat: hospitium Ecclesiam esse di-
787 cens; duo vero denaria antiquum nouumque Testamentum; hospitem vero Ecclesiæ prędes: Eum vero qui in latrones inciderit, peccatorem. *Luc. 10, 30.*

De his

Psal.31.4. *Ibid. v.2.* De his: *Beati quorum remissæ sunt iniquitates*, &c. *remissæ sunt*, inquit, de Baptismo; *tecta vero peccata*, de Pœnitentia dicitur. Et ibi: *Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum*, explicationẽ esse ait verbi, *tecta sunt*. Recta enim Pœnitentia tegit pecca- *1. Tim. 1, 15.* ta, & Deus hæc non amplius reputat. Diuus Paulus ait: *Iesus Christus venit in mundum peccatores saluare*, propterea non dixit, *quorum primus fui ego*, sed *sum ego*, ne putes illum de vita ante vocationem, sed post vocationem agere, quo tempore hæc dicit. hoc vero, inquit, dixit Apostolus, tum se ipsum humilians, tum vt humilis animi exemplar nobis relinqueret.

Luc. 18, 13. In Euangelio publicanus cum Pharisæo orans in templo, ideo percussit pectus, quia, inquit, receptaculũ id peccatorum est. Ex corde enim veniunt, vt ait Christus, co- *Matth. 15, 10.* gitationes malę, & cætera. Vnde percutit fontem malorum, conscientia victus, vt fluenta peccatorum exsiccet.

Gen. 3, 5. Diabolus, inquit, ex διαβάλλειν, eo quod creatorem creaturis criminatus est. Dicit enim ad illos: *Scit enim Deus quod oculi vestri aperientur, & eritis sicut Dii. Ideo prohibuit, ne de ligno comederitis.*

2. Cor. 4, 4. In hoc Apostoli dicto: *Deus sæculi huius*, ille quoq; ad diabolum refert.

Matth. 12, 31. *Omne peccatum, & blasphemia remittetur hominibus*, &c. Simplicius ille accipit, & secundum litteram. Ait enim: alia quidem peccata peccatoribus resipiscentibus remitti: Qui vero in Deitatem contumelia vtantur, ijs neq; in hoc sæculo, neq; in futuro remitti, ac ne à Christo quidem ipso Deo nostro, quanquam apertè ab his diuersum sentiat (Cornelium enim propugnans defendit, à quo Nouatus auulsus est) quia negantes Christum, in quo videlicet diuinitas iniuria affecta est, pœnitentes suscepit. Tamẽ hoc dictum, fortassis contra Nouatum pugnans, sic accepit.

EX LIB. SECVNDO.

Matth. 16, 19. IDeo, inquit, nec Ioanni, nec alteri cuiquam discipulo dixit Saluator: *Tibi dabo claues regni cœlorum*, &c. sed soli Petro, qui Deum negaturus erat, & peccatum lachrymis, 878
& pœnitentia expiaturus, vt suo ipsius exemplo erga peccatores humanior esset. alij enim non tentati forsan seuerius cum peccatoribus egissent. Hoc ait Eulogius verisimilius magis quam vetius: etsi enim Petro dictum est, veruntamen in persona coryphæi & cęteris Apostolis talis potestas data est. Quandoquidem & sequentibus illos sacerdotibus, eandem datam esse soluendi ligandiq́ue potestatem credimus. Acceptâ Petrus potestate ligandi soluendiq́ue, interrogat quoties debeat dimittere: *Quoties,* *Matth. 18, 22.* inquit, *si peccarit in me frater meus, dimittam illi*, vsque septies dicit, Caini condemnationem soluere volens dimittendo toties peccantibus. Saluator vero non hanc solum soluens, sed etiam Lamech illatam, respondet: non dico tibi septies, sed septua- *Genes. 4.* gies septies. Narrationem porro de Lamech sic exponit: Septimus erat à Cain, & vltimus stirpis. Huic enim diluuium anteuertens, deleuit Caini genus: & tantum supetauit Lamechum, vt multò plura fuerint peccata quam Cain, secundum illud *Genes. 4, d.* *septuagies septies*. Quemadmodum ipse Lamech vxoribus peccata annuncians ostendit, interitum stirpis totius narrans, In tantum enim virorum creueuerunt peccata, quibus cum floruit etiam Lamech, vt Deum ad vniuersum ipsorum genus diluuio perdendum excitarint. Et carnem tunc vocauit Deus generationem hominum: *Non maneat*, inquit, *Genes. 6, 3.* *Spiritus meus in illis, quia caro sunt.* Quia toti carni & prauis cogitationibus, & alijs peccatis dediti, verè quem acceperant spiritum ad similitudinem Dei, tunc in carnem conuertebant. Sic quidem, vt dicit Eulogius Archiepiscopus, Lamech damnatus fuerit; plures vero patres per promissionem & pœnitentiam, veniam peccati illum aiunt reperisse.

Cum Petri principis Apostolorum negationem & pœnitentiam, ad redarguendam insaniam Nouatianorum proferimus, respondere conantur, quod Petrus non per- * *Ioannis baptisma quale. Vide P. Maldonatum alios q; Theologos* fectè baptizatus fuerit, baptismate videlicet * Ioannis: Spiritum vero sanctum nondum acceperit. Nam hunc post resurrectionem quinquaginta elapsis diebus accepit. Sed contra illos asserere oportet, Ioannis etiã tunc perfectũ fuisse baptisma, at postea vtentibus imperfectum fuisse, postquam Saluator modũ baptizandi suis tradens discipulis *Matth. 28, 29.* dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filii, & Spiritus S.*

Quando

879 Quando igitur mysticum hoc baptisma traditum fuit, tunc Ioannis Baptisma cessauit; & qui sic postea baptizarunt, imperfectè baptizarunt, Domini traditionem contemnentes. Prius vero perfectum fuit, idque ostenditur quia illos, quos Ioannes baptizauit, iterum baptizatos fuisse nullibi legitur. Iesus enim, inquit, neminem baptizauit, *Ioan. 4, 2.* sed eius discipuli. Vnde rursum apparet perfectum fuisse. Dehinc quia Saluator eo *Matth. 3, 13.* baptismo baptizari non est dedignatus, ostendit perfectum fuisse Ioannis baptisma, ipse, vt constat, purificatione non indigens, sed factus purificatio aquarum & sanctificatio, & perfectio ijs qui tunc baprizabantur. Accessum vero ad Christi notitiam illi qui tunc baptizati erant baptisma acceperunt. Cum enim baptizarentur in nomine eius qui venit, quæsierunt deinceps, quis esset ille, qui venit, & quærentes inuenerunt, & instituti sunt, & accedentes ad Christum, non aliud baptisma acceperunt, sed solum præcepta receperunt; quamdiu vero Christus per Crucem nondum glorificatus fuit, perfefectum erat Ioannis baptisma, postea non amplius. Ideo & Apollo baptizatum à Ioanne, cum baptismus eius adhuc valeret, nemo rebaptizauit: Sed Priscilla & Aquila, cum adesset Ephesi ex patria Alexandria, assumpserunt quidem eum, & Christi doctrinam accuratius docuerunt, sed baptizare non ausi sunt. Ab illo autem baptizatos, quia post Domini ascensum in cœlos Ioannis baptismate baptizati erant. non enim amplius erat venturus Christus, sed iam venerat, & omnem dispensationem impleuerat, & poprium baptisma dederat: merito hos inueniens Paulus, & quia neque an Spiritus sanctus esset sciuerant, Dominico baptismate rebaptizari curauit. Ex multis autem, inquit, licet colligere, Ioannis baptisma perfectum fuisse, antequam Dominus suum traderet. Nam Christus Petrum, inquit, & alios discipulos Ioannis baptismo baptizatos, tempore passionis tremendis sacramentis dignatus est, non communicaturus illis immaculatum corpus & sanguinem, nisi perfectum Ioannis baptisma largitus fuisset. Sed & quum Petrus recusauit lauari pedes, audit Saluatorem dicentem: *Ioan. 13, 10.* *Qui lotus est, non indiget, vt iterum lauetur, sed est mundus totus, & vos mundi estis.* Vnde, qui Ioannis baptismate suo tempore baptizatus erat, secundo baptismate non indiguisse ostenditur: & facultatem habuisse illo baptizatos reddere mundos. Et vero sic Eulogius, cum plurimi patres ostendant Ioannis baptisma omnino fuisse imperfectum.

880 Quod dictum est in Actis de ijs qui Baptismum Ioannis accepissent: *His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Iesu*, hoc est, inquit, quia baptizati sunt iuxta traditionem, doctrinamque Domini IESV. Quare & alibi cum dicit: *In Christo vel in morte Christi baptizati sunt*, eundem sensum debemus intelligere significari: hoc est, in nomine *Patris & Filii, & Spiritus sancti* baptizati sunt. Sic enim docuit & tradidit Iesus Christus Dominus noster, vt baptisma fieret. *Act. 19.* *Rom. 6, 3.*

Apostolus, inquit, maiorem quandam commiserationem ostendens erga Israëlitas, qui nondum crediderunt, ait: *Optabam enim ego ipse anathema esse*, &c. hoc est, cupiui, inquit, ego condemnari, solum vt conuerterentur filij Israël ad Dominum. *Rom. 9, 3.*

Paulus, inquit, timens Galatarum casum, ait: *Timeo, ne forte sine causa laborauerim in vobis.* Deinde subdit: *Estote sicut ego, & ego sicut vos.* O summam Apostoli commiserationem! quæ tantum se demittit, quantum peccatores ceciderant, vt * demissione lapsos ad proprium statum reduceret. *Gal. 4, 11.* * τῇ συγκατα-βάσει.

Filioli, inquit, Apostolus lapsos vocat, *quos se iterum parere* dicit, *donec formetur in illis Christus.* Tales & Ioannes *filiolos* vocat: *Scribo vobis*, inquit, *filioli, quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen eius.* Postquam vero conuersione [virtutibus] perfecti essent, non amplius eos *filiolos* vocat, sed *patres*. & *fratres*. Addit enim: *Scribo vobis, patres, quia cognouistis eum, qui ab initio est, scribo vobis adolescentes, quia vicistis malignum.* *Gal. 4, 19.* *1. Ioan. 1, 12.*

Proferunt, inquit Nouatiani dictum Apostoli hoc: *Eos qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum cœleste, & participes facti sunt Spiritus sancti, gustauerunt nihilominus bonum Dei verbum, & prolapsi sunt, rursus renouati ad pœnitentiam.* & quod ad Hebræos scribit credentes, patet ex ipsis verbis epistolæ: imo vero plurimi ex Iudæis fidelibus, & ad Christum accesserunt, & Legem Iudaicã seruarunt, ideoq; diuersis vsi sunt baptismatis. Ad illos igitur se conuertens Paulus, & à cæteris, excepto vno *Hebr. 6, 4.*

 baptismo;

baptiſmo, eos dehortatus, hoc dixit. Nequaquam vero pœnitentiam, quod abſit, quam ſæpe alias prædicauit, vt auferret. Quod ergo iam dixit, tale eſt: impoſſibile eſt eos qui illuminati ſunt, iterum ſecundum baptiſma exſpectare. Semel enim Chriſtus in conſummatione ſæculorum paſſus eſt, vnde & in morte eius baptizamur. *Rom. 6, 4.* *Conſepulti enim ſumus illi in baptiſmo, & ſimul reſurreximus.* Qui enim quærit ſeruare ba- 881
ptiſmata legis, iterum Filium Dei crucifigit, & oſtentui habet ſemel crucifixum. Si vero eſſent plures baptiſmi, oportuiſſet Chriſtum etiam ſæpius pati: nunc vero ſemel paſſus, non manu factum ſanctuarium intrauit, ſed in ipſum cœlum; nunc vt appareret coram Deo pro nobis. Impoſſibile eſt igitur eos, qui ſemel illuminati ſunt in morte eius, ſecundo, vel ſæpius baptizari, & conari iterum crucifigere Filium Dei. *Heb. 5, 12.* Accuſat igitur Iudæos, qui hoc audeant, & ad legis baptiſmata reuertuntur, quæ animam mundare non valent; ideoque dicit: *Cum deberetis magiſtri eſſe propter tempus, rurſum indigetis, vt vos doceamini, quæ ſint elementa exordii ſermonum Dei* &c. *Elementia autem exordii ſermonis Dei* eſt Dei cognitio: vt, oportet accedentes ad Chriſtum primum peccatis renunciare, quibus conſtringebantur, hoc eſt ſeiungi ab operibus mortuis. Secundo redemptionem priorum peccatorum per baptiſmum accipere, & hoc in Fide recipientes doctrinam diſcere. Quid nimirum Iudaicum fuerit, quid vero ſalutare? Deinde, progreſſione facta, dignos reddi aduentu ſancti Spiritus, quę per impoſitionem manuum Apoſtolorum fiebat; doceriq́ue mortuorum reſurrectionem, ac futurum iudicium. Hæc igitur doctrina initium diſciplinæ credentium eſt. quam cum à Iudæis oriundi receperint, & receptam alios docere debuerint, & illos perfectos reddere, ipſi contra iterum diſciplina indigent. Veruntamen, inquit, etſi tales eſtis, vt rurſum diſcere debeatis, quænam ſint elementa exordij ſermonis Dei, *Heb. 6, 1.* nos non rudimenta fidei iterum vos docebimus. Ait enim: *Quapropter intermittentes inchoationis Chriſti ſermonem, ad perfectionem feramur.* Non oportet iterum vos reducere ad elementa initij, ne videamur aliud fundamentum iacere. Ait enim: *Non rurſum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, baptiſmatum, doctrinæ, impoſitionis quoque manuum, reſurrectionis mortuorum & iudicii æterni.* *Ibid. v. 3.* Hoc igitur ſignificat illud: *Quapropter iniermittentes inchoationis Chriſti ſermonem*, &c. & illud: *Et hoc faciemus, ſi quidem permiſerit Deus.* Eiusdem ſenſus eſt, non amplius incipendū à doctrina elementali vobis, quam initio baptizati didicerunt, ſed ad perfectionem feramur. Etſi enim lapſi eſtis, non poteſtis fundamentum fidei iterum recipere, nec Baptiſma ſecundum, neque manuum impoſitiones. Sic igitur omittit elementalem illam doctrinam Paulus, & ad perfectionem venit, Saluatoris ſacerdotium narrans. Et hoc ſingulatim proſequitur, & quomodo ſecundum ordinem Mel- *Heb. 5.* chiſedech Dominus ſit ſacerdos. Sententia igitur dicti Apoſtolici, vt ſæpe diximus 882
(etſi illud pro ſe adducant) pro Nouatianis non facit, ſed oſtendit eum, qui ſemel illuminatus ſit, non indigere ſecundo baptiſmo. *Ioan. 13, 10.* *Qui enim lotus eſt* vt Dominus ait, *non indiget niſi vt pedes lauet*, hoc eſt, non iterum baptiſmate indiget poſtquam peccauit, ſed vt lachrimis pedes lauentur, hoc eſt carnis greſſus.

Matth. 10, 11. *Luc. 10, 6.* *1. Cor. 10, 27.* Domini, inquit, præceptum: *In quamcunque ciuitatem intraueritis, & ſuſceperint vos, manducate quæ apponentur vobis.* [nihil dijudicantes] conuenit cum illo Apoſtoli: *Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire, omne quod vobis apponitur, manducate, nihil interrogantes.*

Nouatiani explicationi prius allati dicti repugnantes, de ijs intelligi aſſerunt, qui ſecundum baptiſma requirunt, non autem de ſecundo baptiſmate. Impoſſibile enim eſſe ait per pœnitentiam renouari eos, qui ſemel illuminati ſint, & poſtea lapſi, non autem per Baptiſma. Baptiſmus autem à pœnitentia multum differt. Baptiſmus enim donum & gratia eſt, & felix peccatorum remiſſio; Pœnitentia vero miſeratione, lachrymis, & ab ore ſuum opus peragit. Sic quidem illi dicunt, & nuſquam Baptiſma vocati pœnitentiam inueniri. quod vero dicunt, licet multum inter ſe Baptiſmus & pœnitentia differant, oſtenditur tamen ante Baptiſma, & poſt Baptiſma pœnitentiæ nomen vſurpari. Si quis enim priori vitæ rationi non renunciat, & vitam quę credenti conueniat, ante oculos poſuerit, ſicque ad Baptiſma acceſſerit, fruſtra accedit, de prioribus improbè factis non pœnitendo, & conuerſionis vitæ in melius nullam rationem habendo. Sic igitur, etſi varia eſt pœnitentia,

tentia, tamen ante Baptiſmum habet locum conſiderationis, & poſt Baptiſmum. Pœnitentiam igitur, quæ Baptiſma præcedit, impoſſibile eſt, inquit, iterare, quia Baptiſma nemo poteſt ſecundo accipere. Sic & Ioannes baptizans, quando Chriſti diſcipulos baptizabat, dicit: *Ego quidem vos baptizo in aqua* ad pœnitentiam: & iterum, *Facite vobis fructus dignos pœnitentiæ*. Videlicet pœnitentiæ per baptiſmum, & coryphæus, inquit, Apoſtolis loquens de ijs, quę in Chriſtum contra legē admiſiſſent: quando compuncti doctrina dixerunt: *Quid*, inquit, *faciemus, viri fratres? Pœnitentiã*, inquit, *agite, & baptizetur vnusquisque veſtrum in nomine Patris, & Filii, & Spiritus ſancti*, & cætera. Quare pœnitentiæ vox nihil eorum quæ voluerunt, tribuit Nouatianis. *Matth. 3, 11. Luc. 3, 8. Act. 2, 38.*

883

Quod dictum eſt à Simone Mago coryphæo Petro: *Precamini vos pro me apud Deum, vt nihil veniat ſuper me horum quæ dixiſtis*: Non erat, inquit, pœnitentiæ, nec ex affectu. Nam precati eſſent, & veniam dediſſent, Vidit vero magis Petrus, Spiritu ſancto reuelante, mentem illius ſubſannationem eſſe & fraudem. *Act. 8, 24.*

An ignoratis quia quicunque baptizati ſumus in Chriſto IESV, *in morte ipſius baptizati ſumus*? In Chriſto IESV baptizari ſignificat, ſecundum præceptum, & traditionem IESV Chriſto baptizari: hoc eſt in Patre, & Filio, & Spiritu ſancto. Illud autem: *In morte ipſius*, typo demonſtrantes in baptiſmate mortem eius. *Rom. 6, 3.*

Quod proferunt Nouatiani: *Voluntariè enim peccantibus nobis poſt acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia, terribilis autem quædam exſpectatio iudicii. &c.* Hoc igitur dictum ad tollendam pœnitentiam prolatum diſſoluitur, cum ait; hìc non ſimpliciter ſacrificium amouet, ſed legis ſacrificium: & non ſimpliciter interdicit, ſed & iudicium vltimũ ijs comminatur, qui poſt agnitionem veritatis, & myſtici ſacrificij fruitionem, ad illud legale per vitulos & tauros ſacrificium reuertuntur. Hæc dicendo, ait, Apoſtolum auocare conatum Iudæos, qui iam Chriſto ſe adiunxerant, ab obſeruatione legis. Quemadmodum ergo vetat eos Baptiſmata legis exequi, ſic & cruenta ſacrificia. Etenim Iudæi in peccatum lapſi, primum quidem purificabantur; deinde aqua abluebantur: denique offerebant victimas pro peccatis, à quibus auocans illos Apoſtolus, terribiles minas adfert. Etenim oportebat vera victima ſemel in conſummatione ſæculorum pro peccatis oblata, videlicet agno Dei tollente peccatum mundi occiſo, non amplius reliqua eſſe, ſed omnino ceſſare multa illa & typica ſacrificia pro peccatorum expiatone. Fieri enim non poteſt, quemadmodũ idem Apoſtolus ait, vt iterum ſanguis taurorum & hircorum tollat peccata, cumſemel agnus Dei oblatus ſit. Vna enim oblatione, inquit, conſumauit, in omnem perpetuitatem eos qui ſanctificantur. quem igitur admodũ impoſſibile dixit, ſanguinem hircorum & taurorum auferre peccata mundi, ad eundem modum & ſequentia dicit: *Voluntarie peccantibus nobis poſt notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hoſtia &c.* Etenim tremendum ſacrificium corporis Dei, quod à nobis perficitur, non varia ſacrificia producit, ſed cõmemoratio eſt hoſtiæ ſemel oblatæ: *Hoc*, inquit, *facite in meam commemorationem*. &: *Quotiescunque enim hoc facimus, mortem Domini annunciamus*. Hæc omnia Eulogius Alexandrinus, ad refellendum Nouatianorum dogma dixit. *Rom. 6, 3. Heb. 10, 24. Hebr. 10, 26. Luc. 22. 19. 1. Cor. 11. 26.*

884

E LIBRO TERTIO.

VEtat inquit Dominus in hac vita ſeparari peccatores à iuſtis, & hoc patet ex parabola, quæ dicit: *Simile eſt regnum cœlorum homini ſeminanti bonum ſemen*, & reliqua, vſque ad illa, *Vis imus, & colligamus illa*. & ait, *non, ne forte colligentes zizania eradicetis cum eis ſimul & triticum: ſinite vtraque creſcere vſque ad meſſem, &c.* Hæc igitur parabola, inquit, vetat ante conſummationem ſæculi ſeparari peccatores à iuſtis, etſi Nouati morbo affecti hoc dicant, ſe ipſos tanquam puros alijs meliores iudicantes. Huc etiam pertinet, quod Baptiſta dixit: *Cuius ventilabrum in manu ſua, & permundabit aream ſuam*, &c. *Matth. 13, 24. Matth. 3, 12.*

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, ſignificat, facite vobis amicos, qui in mundo egent, & apud Deum diuites ſunt, ſed melius eſt illos comparare amicos de proprijs laboribus: *Honora enim Deum de tua ſubſtantia*, & iuſtis laboribus. Si verò nihil ſuperſit ex iuſtis laboribus, tunc quę ex iniquitate collegimus, ijs eos amicos *Luc. 16, 9. Prouerb. 3, 9.*

cos faciamus: *mammona enim iniquitatis* habendi cupiditatem vocat. Tales autem opes per pauperes accipit Deus, si modò caueamus, ne in posterum peccemus. Pulcrum enim, etsi per auaritiæ pecuniam, amicos possidere, vt cum vitam reliquerimus, non aliam habentes vitæ institiam propter beneficia à nobis in illos collata, in sua nos tabernacula eleemosynis affecti suscipiant. Si veto non ex mammona iniquitatis, id est, auaritiæ, benefacere voluerimus, quomodo quis credat, si accessissent è proprijs laboribus nobis pecuniæ, fore vt illis indigentes commiserando subleuaremus! Si enim his quæ sine molestia laboreque iusto facile, & auara manu nobis accesserunt, adeo facile paratis, & alienis reuera, nulli pauperi benigne facimus, quomodo, de ijs quæ & propria videntur esse, & laborum fructus sunt, alicui pauperum communicare quid credemur?

Amos. 3. 12. Pastoris boni officium.

Dicit Propheta: *Quomodo si eruat pastor de ore Leonis duo crura, aut extremum auriculæ*: his innuitur, non oportere prorsus illum despicere, qui in diaboli os inciderit, sed sigillum quod homo in baptismate acceperit, eripiendũ diabolo, ne ob extremum ouis ratione præditæ interitum puniamur. Quædam enim bruta animalia in aure, quædam in crure signantur. Propterea necesse est pastorẽ vel aurem, vel crus in numerando præbere, & exhibere Domino. Pastor vero ratione præditarum ouium, quandoquidem oues, quarum est pastor, signum per Baptismum, & confessionem fidei in animo acceperunt, & ibi Domini signum gestant, merito illud eripere diabolo, omni ratione conari debet, vt, si alijs actionibns ouis esca fiat dęmonis, saltem sigillum fidei, quod in animo per Baptismum insculptum habemus, possit illinc ereptum tempore visitationis exhibere Deo, magnum argumentum præferens, non sua negligentia, & interitu oues amissas esse. 885

Ioan 21. 15.

Interrogans Dominus Petrum: *Simon Iona diligis me plus his*, ipse qui nouit omnia, non interrogauit ad cognoscendum, sed cum pastorem illum constituturus esset, vt ostenderet quantam curam ouilis gerat, hoc fecit. Idem enim qui se dominum ingenti amore prosequutum, in pastorem cooptauit, magnam sine dubio erga oues amorem prębuit: ideo & * tertio interrogauit, magnam erga ratione præditas oues curam ostendens. Deinde & gradum quendam ouium facit, primo iubens agnos pascere; deinde ouiculas: quæ enim oues fuerunt per aliqua peccata imminutæ à virtutis perfectione, ad ouiculas reuerterunt: & demum tertio perfectas oues producit. Agnis ergo assimilantur, qui adhuc lacte & elementis doctrinæ indigent: ouiculis vero, qui per aliqua peccata à perfectione deficiunt; ouibus vero, qui ad culmen vsque fidei & operum peruenerunt. Et attende quomodo præponat imperfecta perfectis. Propositus enim domino scopus peccatorum salus: *Non enim veni*, inquit, *vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam.*

** Alia redditur ratio à Greg. Naz. Orat. in Epitaphia.*

Matth. 9, 13.

EX LIBRO QVARTO.

MAgnum quid, inquit, est homo, quod imago Dei sit, & manibus Dei conditus. Vir misericors honorandus fit præceptis Dei, honorem sibi operibus suis comparans. Diuus Paulus ait: *Ego me non arbitror comprehendisse. Vnum autem: quæ quidem retro sunt obliuiscens, ad ea vero quæ sunt priora extendens meipsum.* Et deinde ait: *Veruntamen ad quod peruenimus, in eadem permanere regula.* Regulam intelligit cursus secundum Deum, quæ ante tradita est. Quæ illa est? Obliuiscì priorum benefactorum, florere vero & extendi vsque in priora, vt quasi modo bona inchoantes opera, quotidie intelligentes illud HODIE, & dicentes sibi ad extremum vsque vitæ spiritum. Oportet enim ad id vsq; tempus currere cursum Dei, & cum aduersarijs pugnare. 886

Philip. 3, 13. Ibid. 9. 16.

1. Cor. 7, 9.

Iacob. 1. 13.

Apostolus ait: *Melius est nubere quam vri*, dicens ardorem, qui ad libidinem ducit. Melius enim esse legitimo matrimonio naturæ infirmitatẽ iuuare, quam ardore inflammari ad libidinem, & matrimonium fugere. *Nemo cum tentatur dicat, quod a Deo tentetur, &c.* Propriè ille accipit de tentatione libidinosa. Vnusquisque enim, inquit, visu concupiscentiam accipiens, sibi ipsi tentationem parit, non modo extrinsecus habens aduersus se luctantem, sed & intrinsecus per se incensum. Incumbente enim concupiscentia ob aspectum eius quam vidit, & se in animo efformante, tentatio crescit, & augetur, quamoculis ipsi contemplando incendimus. Tandem hunc fœtum imperfectum turpium cogitationum tempore nutriens, & formans, cor suscipiens, gerit tanquam in vtero, & parit peccatum, cuius effectus est mors.

Illud

Illud: *Si oculus dexter scandalizet te, &c.* explicans, ait Saluatorem *oculo* intelligere cordis cogitationes, quem exscindi iubet, quando ad peccatum trahit. Exscindi verò per cogitationem repressum, & animo iectum: manus verò actionem significat: quæ postquam ad peccandū conuertitur, abscindere eam statim oportet, virtutis acuta & celeri inductione. Et pes gressuum in vita, & conuersationis motum significat, quem sicut & manum & oculum exscindere par est, motu bono malum amputando. Sic quidem ille præter alios explicans intellexit supra dictum. Fortasse conducente tali explicatione ad pugnam contra Nouatianos, qui facile à se, & ab Ecclesia resecant eos, qui vel minimum peccarunt. Igitur oportet, inquit, resecto oculo contraria cernente, & actione, ac motu in malum diuisis, singulariter videre, ac facere bonum, & ad ipsum solum moueri, & tanquam mancos, vnipedes, & vnoculos in regni cœlorum introitum properare. *Matth.5.29.* *Ibid. 2.30.*

887 Quod apud Iob dictum est: **Tigris periit, eo quòd non haberet prædam*, diabolum intelligit, *qui tanquam leo circuit quærens quem deuoret.* Superatus verò non amplius vt leo, sed vt formica pudore motus decedit, & periit, prædam in hominibus non inueniens. Præda verò & fortitudo diaboli est peccatum, quod in homine vbi non est, ille perit. * μυρμηκολέων aliis est. *Iob.4.11.* *1.Pet.5.8.*

Diabolus ipse, inquit, hominem & ad peccandum prouocat, & iterum ipse contra eum qui sibi obedit, vltor est: Dei & inimicus, & vindex in Scriptura vocatus. Inimicus quidem, quia aduersas leges diuinæ legi opponens, persuadet hominibus, vt peiora pro melioribus eligant: Vltor verò, quia cogitur ipse peccatores rursum punire. *Tradite enim*, inquit, *huiusmodi Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus sit in die Domini.* Vide igitur caritatem Dei, & malitiam diaboli. Deus quidem peccatorem mundare volens, tradit, vt Apostolus ait, tortori Diabolo. Ille verò stat, vt leo, cupiens deuorare, quem ipse ad peccatum traxit. Et non nouit quod corpus sibi traditum sit non in perditionem, sed castigationem, vt spiritus seruetur: in animam enim nullam sortitur potestatem, quod & in forti Iob ostenditur. Etenim in illo aliarum rerū potestatem nactus, prohibetur tangere animam, hoc est, mentem non eripere. Et nota, in iusto Iob, & in peccatore Corinthio, non accepisse dæmonem in animam potestatem, sed ab illa potius expelli. Traditus enim illi Corinthius est, *vt spiritus saluus sit.* Incidens enim peccator tentatione in interitum carnis, & corporis doloribus pressus, cùm cognoscit è qua radice huiusmodi dolores exsistant, cogitur etiam nolens odisse peccatum, & conuerti, & cum corpore etiam animam seruare. Quomodo autem Satanas potestatem accepit in peccatorem? resecto illo ab omnibus, & ab Ecclesia, Sacramentorumque communione. Idcircò scribit, vt pro merito punitus, & plagis affectus, & conuersus, iam iterum in gratiam recipiatur, à qua antea arcebatur, quod consecutus, non amplius in potestate est Satanæ, quam in eius corpus habebat. *1.Cor.5.5.*

Qui sponte ad pœnitentiam conuertuntur, eos Dominus amplectens suscipit: qui verò non sponte pœnitentiam agunt, castigans reuocat, & hunc sensum Apostolus explicans dicit: *Quod si nosmetipsos iudicaremus, non vtique iudicaremur. Dum iudicamur autem à Deo corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur.* Illud autem, *vt non cum hoc mundo*, non *creatura* dicit: pulchrum enim est Dei opus. Sed mundum hic intelligit, improbitatem mundi, & scandala diaboli. Ideò & Dominus dicit: *Væ mundo à scandalis eius.* *1.Cor.11.31.* *Matth.18.7.*

Hoc: *Contemplātes ne quis desit gratiæ Dei, ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat &c.* De cogitationib⁹ ait ab Apostolo dici, hoc est, ne qua sit in nobis cogitatio adhęrens adhuc diabolo, quæ nos Dei gratia priuet. Quando.n. aliqua cogitatiō tāquam radix quædā malitiæ in nobis pullulat, etsi plures per conuersionem eradicauimus, tamen illa occultè relicta, ex parte crescens & prodiens, inualescit, & * inquinat alias cogitationes ad bonum inclinantes. Exscindere igitur hortatur omnis peccati radicem, vt omnino homo Dei præcepta sine molestia cum fructu exequatur. *Hebr.12.15.* 888 * μιαίνει legendum puto.

Per canes, inquit, parabola crudeliorem illum diuitem coarguit, cuius ante fores Lazarus iacebat. Canes enim commiseratione magnæ illius calamitatis, quantum facere potuerunt præstiterunt, lambentes vlcera linguis suis. Ille verò canibus erga fratrem suum truculentior, etiam per ipsos canes reprehensus est. Ideò illum ignis sine misericordia ambit. *Luc.16.21.*

EVLOGIVS. Parabolam de iis, qui ad nuptias vocant, & vocati ſunt, & venire noluerunt, aliaque id genus, ſic explicat; nuptias quidem regnum DEI, vocantes verò Prophetas, vocatos autem, primùm Iudæos, qui venire noluerunt, vnde mittens rex exercitum ſuum, videlicet Romanorum Imperatorem, omnes, qui nõ obedierunt ad credendum Chriſto prędicao, & Saluatori noſtro, occidit, & vrbem Hieroſolymã incendit. Poſtremò miſit alios ſeruos, ſcilicet Apoſtolos, & exeuntes in vias, & * ſepes, hoc eſt, viles & Dei ciuitate indignos, videl. qui proiecti, & variis erroribus à Deo ſeparati ſunt, illos vocant, & ..... aut qui videntur domeſtici, vocationẽ audierunt. Et docuerunt Apoſtoli malos & bonos. In conſummatione autem: Tunc enim nuptiæ impletæ ſunt diſcumbentibus, tumq; vocatos Rex amicè ſuſcipit, & neminẽ eiicit, niſi qui veſtem nuptialem non haberent, ſcil. qui incorruptionis veſtem nõ induerunt per baptiſmum, & nec habuerunt veſtem, vel puram illam induerũt, vel impuram pœnitentia & eleemoſynis abluerunt, & ad nuptias introduxit, & amoris ſponſi participes oſtendit.

Matth. 22.

** φαγγμὸς.*

E LIBRO QVINTO.

Pſal. 30. 19. MVTA *fiant labia doloſa, quæ loquuntur aduerſus iuſtum*, vt canit Dauid. Hoc facere ait Nouatianos Alexandriæ, contra Martyres Chriſti blaterantes. Cõparituri autem, inquit, in vltimo iudicij die, non habebunt ſui defenſionem, nec aperire os, nec mouere labra poterunt, quia hoc tempore contra CHRISTI Martyres linguam exacuerunt. 889

2. Tim. 4. 14. Quod dictum eſt ab Apoſtolo de Alexandro ærario fabro: *Alexander ærarius multa mala mihi oſtendit: reddet illi Dominus in illo die.* alij quidem Patres imprecationem eſſe negant, ſed tantùm denuntiationem eorum quæ paſſurus eſſet à Deo Alexander: Hic verò Eulogius planè maledictionem eſſe illatam affirmat, Alexandro, qui pœnitentiam non egerit, & ab improbitate ſua non conuerſus fuerit.

Pſal. 33. 20. De ſanctorum reliquiis. Dauid de iuſtificatis tribulatione loquens ait: *Cuſtodit Dominus omnia oſſa eorum, vnũ ex his non confringetur.* oſtendit oſſa illa vitã dare poſſe, & accedentibus medicinam præbere. Hæc enim ipſa oſſa, quæ à Chriſto nunc cõſeruantur, ſibi inuicem vnita animæ cõiungentur, & mercedem ſimul certaminum accipient. Et multa alia poſſem ſumere ad demonſtrandum ineſſe virtutem aliquam oſſibus ſanctorum. Indicat autem mortuus quidã, quem in hoſtium irruptione ferentes, cùm decenter non poſſent propter vim vrgentẽ ſuo ſepulchro condere, ibi eum ſepelierunt, vbi * ſancti viri oſſa iacebant. Nam cum mortuus ſancti viri reliquiis admoueretur, dicto citius è ſepulchro aſſurrexit, & cùm domum ſe contuliſſet, deprehenſum poſtea eſt capſam illam ſancti viri corpus continere.

** Eliſei Prophetæ. 4. Reg. 13. 20.*

Dimitti peccata aiunt aliis quidem per baptiſmum, aliis verò per confeſſionem & pœnitentiam. Sunt verò alij Patres, qui aliter hoc dictum explicant.

Non videtur mihi ſatis rectè dicere, quòd Apoſtolus ponat tres ordines hominum. Vnum quidem Martyrum, & iuſtorum, quos ait non iudicandos, ſed iudices fore, his verbis: *An neſcitis quòd ſancti de mundo iudicabuntur.* Secundus autem ordo eorum qui non iudicabuntur, vt impiorum, & qui non ſeruierunt Deo. Reſurgent enim illi, nec ad iudicium deducentũr, Ait enim Dauid: *Ideò non reſurgent impii in iudicio* cum iudicandis, qui Deum quidem coluerunt, peccatis autem multis obnoxij fuerunt, pro quibus vt reſpondeant iudicio ſiſtentur. Sic quidem Eulogius. Sed neque exactè orario conuincit, iudices conſtitutos cum Chriſto eſſe; neq;, non omnes ante tribunal comparituros. Semper enim impij ſeipſos condemnant, veruntamẽ iudicium ſuſtinebunt, ad reddendam rationem. Apoſtolus enim non collocat ſanctos cum Chriſto iudices, ſed redargutionem mundi, & condemnationem eorũ, qui ſanctorum more non vixerunt, oſtendit futuram. Quemadmodum dicitur in Euangeliis, Niniuitas & reginam auſtri, quæ tunc fuit, iudicaturos generationem, quæ Chriſto non credidit. 890

1. Cor. 6. 2.

Pſal. 1. 5.

Matth. 12. 41. & 42.

Pſal. 1. 5. Dauid tres nominat ordines his verbis: *Ideò non reſurgent impii in iudicio.* Vide vltimum ordinem, *neq; peccatores in conſilio iuſtorum.* Vide eum qui ſequitur, *quia nouit Dominus viam iuſtorum.* Vide, inquit, optimum ordinem, & horum ſingulos habere proprium, & attributum ſibi pro meritis locum.

E LIBRO SEXTO.

LIBRO sexto arguit Nouati falsum quod fertur, Martyrium, quod contra Nouatum; quidam ex octo presbyteris, qui Romæ sub Macedonio Episcopo ordinati erant, solum martyrium confessionis in CHRISTVM pertulerit: septem verò vnà cum Macedonio sacrificasse idolis. At cum ipso martyrium subiisse penè solos Christianis Occidentis Marcellum & Alexandrum, Episcopos Aquileiæ, & Agamemnonem Tiberidis Episcopum: qui cum Nouato post Martyrium priuatim habitantes, & conuersantes, noluerint vnà cum istis sacrificatoribus sacrificare. Imposuisse autem illi manus Episcopos, vt Pontificatu Romæ perfungeretur. Factum est hoc Martyrium Decio, & Valerio Imperatoribus Rom. Perennio Ducenario suppliciis Christianos afficere iusso. Et Martyrium hoc inscriptum est: Nec flagella, nec tormenta, nec eculeum Nouatum tulisse scribit. Quamuis Perennium crudelissimũ in Christianos fuisse scribat, ad disputationes * nouas Nouati Martyrium adducens. Sic illũ producit * somniorum floribus coronatum. Hoc verò falso confictum paucarũ pagellarum scriptũ, libro sexto refutat. Dicit autem Nouatum Cornelio Pontificatum Rom. tenente, primum gradum Diaconi à Cornelio accepisse. Fuisse verò tunc institutum in Ecclesia, Archidiaconum, mortuo Episcopo, in Episcopatu illi, facta manuum impositione, surrogari. Cornelium verò diuina inspiratione cùm eum videret nouis rebus studentem, & * imperium affectantem, indignum tali dignitate, inter presbyteros ordinasse, & viam illi ad Pontificatum Romæ omnino præclusisse. Nouatus verò captans occasionem instituti exequendi, cùm videret Cornelium eos qui verè pœniterent, cum ob
891 alia peccata, tum ob idolorum cultum, paternis visceribus condolendo in gratiam recipere: hac ille occasione vsus, desciuit ab Ecclesia resectus, & Cornelio pertinaciter restitit. Puros autem nominauit eos, qui secum agmen contra Ecclesiã facerent: Cornelianos verò, qui eius ambitionem & dementiam contra pœnitentes detestarentur. Postea verò Cornelium Romanũ Episcopum egregio martyrio vitam finiisse Alexandrinus Archiepiscopus Eulogius refert. Non potest autem ille nomen inter eos habere, qui eruditione & historia excellunt, quòd interdum solœcismos & barbarismos admittat. In S. Scripturæ sanè intelligentia ne optimis quidem passim cedit. Tali autem phrasis genere dicere ad persuadendum & delectare, non prorsus non potest.

Lacunæ in ms. locum obscurant.

Cornelius Pont. maximus.

* φύλαρχον *fortè.*

QVÆ igitur studiosè nobis priuatim commentantibus memoria suppeditauit, præter ea, quorum studium & exercitatio artes & scientias gignunt, vnde notitia quouis modo nobis & de libris iudicium creuit, hactenus veluti typo breuiter complexi sumus. Producitur autem hoc opus ad trecentos & quindecim auctores: prohibiti tamen sumus ad trecentos peruenire. Tu verò, dilectissime omnium quibus-cum fœtus meos communico, si me legationem meditantem humanæ vitæ terminus occuparit, habes quod petiuisti ex voto amicitiæ iuxta ac solatij pignus, & primitias atque finem, vt defungar voluntati tuæ obsecutus mentis operatione. Si verò exinde nos DEI opt. max. voluntas atque benignitas incolumes in mutuum conspectum atque complexum stiterit, fortassis aliarum editionum non minorum hæc principium fuerint, quæ simili forma tibi emolumentum adferent.

FINIS OPERIS.

Deo summè misericordi gloria in sæcula sæculorum,
Amen.

BIBLIOTHECA

INDEX RERVM VERBORVMQVE MEMORABILIVM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ.

NVMERVS EST PAGINARVM GRÆCI EXEMPLARIS, qui in ora citeriore collocatur. p. principium eius paginæ: m. medum: f. finem designat. Schol. Scholion marginis vel suo quidque loco positum significat.

A.

ABARIS Philosoph. 609. m.
Abari Romanos vexant 40. p.
Abyla Promontorium Africæ 535. p.
Acacius Berrhoeæ Episc. Chrysostomum damnat. 25. m.
Acacius Cæsareæ Palestinæ Episcopus à Philostorgio accusatur XI. m.
Acacius Constantinop. à Simplicio pont. ne cum Petro Mongo consentiat prohibetur 12. m.
à Romanis sede motus, quod Petro Mongo faueret, ibid.
Academici quid à Pyrrhoniis differant 280. p.
Acastus quo morbo perierit. 870 f.
Acephalorum hæresis à quo orta 468. f.
Acestoridæ tabulæ politicæ 242. f.
Acheus seruus 629 m.
Achillas Episc. 766. f.
Achilles vnde dictus 253. m.
cur ποδάρκης dictus 252. p.
Achillis nomine varii fuerunt 252. m.
Achilles Tatius de amore Leucippes 119. f.
eius stylus obscenus, ibid. & 130. m.
Achillis insula 222. p.
Achæmenides occiditur 59. m.
Ἄχρι καὶ μέχρι 875. p.
Ἀκρόπολις arx in vrbis vmbilico 688. m.
Athenæ 667. m.
Acridophagi: vide Locustæ.
Acta Synodi occidentalium contra Nestorianos & Pelagianos 20. m.
Actis XII. Apostolorum Agapius assentitur 210. p.
Ἀκτή Littus 873. p.
Adagium: vide Prouerbium.
Adagium Sophocleum 865. m.
Adagiorũ Didymi libri. 13. 865. m.
Adami corpus an è terræ limo 474. m.
Adaulphus ad Iouinum in Germaniam se confert 107. p.
non arridet eius aduentus Iouino ibid.
occurrit Saro & profligat, ibid.
Promittit pacem Honorio 107. f.
Placidiam Honorio reddere recusat 107. f.
Massiliam dolo intercipere cogitat sed frustra 108. p.
vulneratur. ibid.
prætendit excusationes cur nõ reddat Placidiam ibid. p.
Placidiam vxorem ducit 108. f.
nuptiæ Narbone celebratæ 108. f.
filium è Placidia habet Theodosium 109. p.
occiditur à Gottho. ibid. p.
Adonidia 522. f. 524. p.
Adriani Isagoge in S. Scripturã 1. f.
Adulatores 708. m. 679. m.
Ἀίγιαλὸς 873. p.
Ægyptus quadrifariam diuisa 722. m. 729. p. eius Præfectura 726. m.
quando in Rom. potestatem venerit 23. p.
eius Ecclesia ab Arianis turbata 781. m.
Ægyptii se mortalium antiquissimos putant 546. p.
iidem contra Chalcedonensem Synodum 463. m.
Ægyptiæ notæ 536. f.
AEmilius Paulus 377. p.
AEmulatio quæ in ciuitate laudabilis 542. f.
Aeneas Anchisem sepelit 234. p.
eius gesta 234. p.
in Brusiadem regionem profectus AEnum condidit 234. m.
AEnesidemi libri de Pyrrhoniis 279. f.
AEoles Thebas vastarunt 524. f.
AEolus Deucalionis F. 225 m.
AEschines vnus è X Græciæ oratoribus 25 f. 798 f, 801. f.

eius orationes tres tribus Gratiis comparantur 28.f.
Epistola nouē, nouem Musis comparantur 28.f.798.f.
Deliaca an eius oratio 28.f.768.
stylus qualis 29 p.798.f.
parentes 29.m.799.p.
in Timarchum oratio 799.p.de ea oratione Dionysii dictum 29.m.
clara voce praeditus. ibid.
τριταγωνιστὴς tertiarum partium victor, ibid.
Leodamantis vel, vt Suidas habet, Alcidamātis Discipulus ibid.
Demosthenis aduersarius 28.f. 575.f.& sequ.
Quid in Demosthene reprehenderit 643.m.
à Demosthene accusatus 799.p.
à Philippo stetit ibid.f.
in Rhodum exulatum abit 29.p. 799.f.804.f.
Dictum eiusdem in exilium proficiscentis 29.p. 873.m.
De eo reuocando declamitat Himerus 575.f.
Rhodi ludum aperit. 799.f.
Declamat. 29.p.
Rhodiensibus orationem contra Ctesiphontem recitat 799.f.
in Samum insulam migrat 29.p.
obitus 799.f.
Aeschines Lysaniae F. Socraticus dictus 29.f.173.p.670.m.699.f.700.p
Aeschylus puri sermonis regula 173.p
eius cothurnus 595.p.
Aesculapius Berytus 573.m.
Aeserinam praetores migrant 639.f.
Aesopi fabula 543.f.
Αἰσυμνήτης regina vnde 875.p.
de Aestu maris rubri ac refluxu 748.p.de Oceani aestu quid Apollonius 535.m.
Aethilla Priami soror naues Graecorum incendit 221.p.
Aethiops piscis 748.f.
Aethiopiae sapientes Indis cedūt, quod hi Solis radiis viciniores, & aetate priores sint 13.p.
nudi vitam agunt ibid.p.
Aethiopes quales 716.p.
verenda tegunt 728.p.
telis vtuntur 723.f. quae victus ratio 729.p.
Aer quomodo clamore intenso diuidatur 653.m.
Aetii Amideni opera medica 290.f.
quid singula tractent. 291. 292. 293.& deinceps.
Oribasio cedit industria 297.m.
Dioscoridem imitatur 208.p.
Aetius Haereticus ab haereticis ob impietatem ministerio pellitur 11.p.
à Iuliano Imp. reuocatur ibid.m.
à Philostorgio laudatur vna cum Eunomio ibidem.
Aetna 232.p. de eo fabulantur Poetae 537.p.
Agapius 572.f. instar cubi 573.p.
Agapii impii libri 209.p.
dogmata impia ibid.
testes adhibet gentiles 210.p.
Actus Apostolorum probat 210.p.
eius stylus qualis ibid.m.
Agatharchidae Gnidii historica 281.f
alia eius opera 282.p.
in stylo magniloquus ibid.& 725.f.731.m.
de mari rubro Excerpta 717.p.
vocibus vsus Atticis.738.m.
Agathocles Siciliae Rex è figulo 866.p.
Ἀγέλας & 522.m.
Agnoitae haeretici 464.f.
vnde haeresim hauserint, ibid.
Agrippa Herodis Magni F. Spurius fit Tetrarcha à C. Caesare 517.p.
gratificans Iudaeis Iacobum fratrē Ioannis necat 517.m.
perit vltione diuina 517.f.
bubo super caput eius ante mortē apparuit 518.p. eius proles, ibid.
Agrippa Agrippae F. à Claudio paternam dignitatem recipit 518.p. Tetrachias quatuor à Claudio accipit ibidem, m.
fit Rex Chalcidis 518.m.
Coram hoc Agrippa S. Paulus perorauit 518.m.
Condidit vrbem Iuliadem in Peraea ibid.
Agrippa Rex Iudaeae 98.f.
Aiaci Locrensi Locri vacuum in acie locum relinquunt 222.p.
eius manes placandi in Achilleo (222.p.
Αἰδόνη fabula 867.m.
Alarichus Gothorum praefectus euocatur vt Illyricum armis teneat 104.f. vrbem Rom. inuadit, ibid.
renunciat Imp. Attalum ibid.& 147.f. morbo perit 105.m.
Adaulphus ei succedit 105.m.
Rhegio in Siciliam traiicere prohibetur simulacri voce 106.m.
Albani carceris descriptio 622.p.
Albanorum Reges 23.f.
Albinus vrbis praefectus post vrbem captam à Gothis 108.
Alcaeus Poeta Lyricus 698.m.
Alcibiades à Cleophonte proscriptus 615.m.
Alcides Caunius Zopyrum saxo necat 61.f. 24.m.
Alcinous Phaeacum Rex 220.p.
Alemundarus Persicor. Saracenorum Rex Romanos vexat 35.p.
Alexander Pontifex & Rex Iudaeorum 98.m.
Alexander Presb. Constantinop. 119.p.Episc. 781.f.
B. Alexander Epis. Alexandriae 766.p.768.p.f
huic succedit in Episcopatu Athanasius 778.f. moritur 771.
B. Alexandri Mart. corpus contumeliis afficitur 47.f.
Alexandri collectio de Admirabilibus 241.f
Alexander Magnus albus 645.m.
corpus eius suaue olens ibid. honoris cupidus & Antiquitatis amans 541.f.
Continentia seipsum vicit 646.m.
Prodigium eidem oblatum, ibid.
Eius acta 764.& sequ. laus 577.m
Ioui comparatus 601.f.
fedus cum Atheniensib. iniit. 121.p
Persas bello fregit ibid.& 624.m.
Dariū vicit 121.p. à Lysippo sculpi
ab Apelle pingi voluit 611.p.
septies vulneratus in proelio 121.m
Philotam occidit 121.m.& Clitum ibid.
vicit Scythas & Sogdianos. ibid.
Roxanem filiā ducit vxorem, ib.
Indos superat ib.f. Thebas vastat 577.m.
Cyri sepulchrum adornat 122.p.
sociis suis vxores comparat 122.m.
Hephestionis funus adornat ibid.f
Italiae incrementum praedixit, ib.
Exules reduxit 576.p.& sequ.
Tyri antiquitates lustrat 189.f.
moritur Babylone 123.p.
eo mortuo quomodo diuisum imperium 116.p.123.f. Eius filius ex Roxane dictus Alexander 116.m.& 123.f.
Alexander Pheraeus à Coniuge interfectus 136.p.
Alexandri Aphrodisei opinio de fato 751.p.

Alexan-

INDEX.

Alexander Rex Syriæ à suis occiditur 615.m.
Alexandriæ & Aegyptiæ persecutio 790.p.
Ἀλεξείβιος 870. m.
Allouichus Eusebium fustibus occidit 106. p.
ideoq; mox pœnas dedit 106.m.
Alphabeti Græci literarũ tonus 865.f
Alpha Moyses cur dictus 865.p.
Alpheus Rhinocororũ Episc. Lampetium hæreticum defendit 19.m.
alter Alpheus sacerdotio mouetur, ib.
Althemenses à Dorib. & Ionibus in belli societatem vocatur 234. m.
in Cretam appulit, ibid.
Amazones 655.m.
Amastris Opathræ F. Dionysio Tyranno Heracleensi, nubit 368.f.
Amatoria 522.f. 524.m.
Ambazuces domo Hunnus 33.p.
B. Ambrosius Mediolanensis Episc. 469.m. laudatur 445.m.
Aminias Narcissi amore captꝰ 229.p
Ammon Geometra 114.p.
Ammonius Alexandr. 750.m. 755.f.
eius asinꝰ 552.p. auarus fuit 572.p
Amphilochius Iconii Episc. præfuit Synodo Sidetanæ 17.m.
Amphilochius Sidæ Episc. 463.m.
Amulius Numitori insidias struit 234.f.
à Romulo & Remo necatur 235.f.
Amyntianꝰ de gestis Alexandri Magni 166.m.
in stylo frigidus, ibidem.
alia eiusdem Opuscula ibid.
Amytis Megabyzi vxor adultera 161.m.
adulterii insimulata 58.f.
Græcos suppliciis afficit 60.p.
Petisacæ oculos eruit & pellem detrahit 54.p.
Amyrtæus Rex Aegypti in Cambysæ potestatem viuus venit 55.p. in Susa ablegatur 55.p.
Anacharsis 512.p.
per Anaphoram quæ in sacris litteris dicta 465.m. (235.f.
Anaphe insula iuxta Lacedæmona
Anapias & Amphinous parentes per Aetnæ incendia ferunt 232. m.
Anastasius Imp. q̃diu imperarit 12.m
Persis bellum mouet 32.m.
eius Duces profligantur 32.f.
vrbes ædificat 33.m.
Anastasius Papa 153.m.
B. Anastasius Theopolitanus 469.f.
Anatolius Præfectus 612.m. 567.m.
Anaxagoras 581.m. cur diuinus habitus 540.m.
Andocides vnus decem Græciæ Oratorum 795.m.
Orationes eiusdem quatuor, ibid.
dicendi genus, ibid.
quando vixerit, ibid.
maiores eius, ibid.
parentẽ accusat & liberat 795.m.
mercaturã cum Rege Cyprio exercet, ibid.
infelix cum amico potentiore successus, ibid.
Legatus ad Lacedæmonios 796.
Andocidis Hermia, ibid.
Ἀνδράχνη 871.m.
S. Andreæ Apostoli laus 811.m.
Andreas monachus imperitꝰ Eusebio Episc. Thessalon. epistolam mittit παραγνωστικόν 178.f.
hæreticus fuit, ibid.
tradit vnicam tantum vocabuli corruptionis esse notionẽ 179.180.p
S. Patres deprauatè citat 180.f.
errores eius varii, ibid.
Orthodoxos Phthartolatras vocat, 181. p.
Androgmi quomodo fiant 618.p.
Andromeda filia Cephei 230.f.
abripitur ex deserta insula 231.p.
eiulatu Perseum ad se liberandam vocat, ibid.
Andronicus Histrio 803.
Andronicus Hermopolitanus 876.p.
Dramatum Potëa 878.p.
Andronicianus scripsit contra Eunomianos: eius stylus. Multa promittit, pauca præstat 14.p.
Angelorum creatio 308. & 309. custodes hominum 844.m.
an ante mundum? 473.m. 528.p.
an corporei vt homines 471. m. 473.m.
an Gygantes genuerint 473.f.
Angelis in resurrectione æquales erimus, & tamen maiorem gratiam adepti 329.p.
Anima immortalis Platoni & Aristoteli 714.f.
Animarum: migratio μετεμψύχωσις 713.p. vnde manarit 533.p.
Animalia sponte nata è Theophrasto 861.p. 862.p.
imuidiæ obnoxia quæ 862.m.
falsò id eis tribui, ibid.f.
Animantia maris rubri inusitata 719 p. & sequ.
Indorum varia 538.m.
Animi defectio ex Theophrasto 858. p.m. eius deliquium vnde nascatur 858 p. animi species tres 569.p.
Animi an è cœlo delapsi in corpora 474.p.
Animus Platoni homo est 547. m. corpori comparatur. 837 p.
Annus quot diebus constet 525.p.
Annulus quid significet 818 f.
Anomoei hæretici 457.f.
eos Basilius refellit ibid.m.
Anonymi testimonia de Christo 198.p
Antandri nomẽ vnde deductũ 231.m
Anthemius Rom. Imp. 558.f.
Anthemius disputat cum Chrysostomo 138.f. (139.p.
baptizatur ab Epis. Constantinop.
Anticyra in qua helleborus 873.p.
Antigonus Iudæus Parthos in auxilium vocat 515.m.
in regnum operâ illorum restituitur, ibid.
ab Herode eiicitut, capitur, ab Antonio securi percutitur ibid.
Antigonus Macedo expeditionem contra Ptolemæum mouet 372.m.
profligatur classe nauali 372.f.
occiso Ptolemæo Macedoniam occupat & cum Cleomene dimicat 652.p.
Antigonus Aristobuli F. Pontifex declaratur à Parthis 98.m.
Antimachus Epicus 521.m.
Antiochus Seleuci F. Heracleam infestat 373.p.
in Bithinos expeditionẽ mouet, ib.
contra Antigonum bella mouet 373.f. (618.f.
Antiochus Hierosolimam oppugnat templũ Iudæorũ ingreditur 619.p
gentem delere conatur, ibid.
pòst ignoscit, ibid.m.
Antiochus Deus cognomento 624.m.
Antioch. Magnus cognomẽto 624.m
Antiochus omnia sacerdotio submouet 98.p.
Antiochus Ptolemaides Episc. Chrysostomum damnat. 40.p.
Antiochida Antiochi Filia liberos duos subiecit 624.f.
Antipater Alexandri, Dux 805.m.
Demosthenem persequitur ibid.
ius suum in castris Perdiccæ habuit 127.p.

milites tumultuãtes alloquitur, ib.
ab Eurydice laceſſitus 127. p.
Prouincias Aſia diuidit 127. m.
cum Eumene dimicare reformidat 128. f. Græcos profligat 129. m.
milites ſedat & dona promittit 129. p.
duos ſe Athenis amicos habere aiebat Phocionem & Demadem 645. p.
moritur veneno 514. f.
Antipater Curator Iudeæ à Cæſare declaratur 514. f. (ibid.
filio Phaſelo tradit iura Hieroſol.
Antiphontis Orationes quales 791. p.
LX. numerantur, ibid.
quando floruerit 792. m.
Antiphontem Plato Comicus vt auarum traducit 792. p.
per Antiphraſin quæ Grãmaticis dicta 874. m.
Antipas Aſcalonita pater Herodis Magni inimicitias cum Hircano gerit 514. p. (regula 734. p.
Antiſthenes Orator puri ſermonis
Antonii Diogenis libri de Inſula Thule ibid. f.
eius ſtylus & narratio, ibid.
quo tempore floruerit 189. f.
M. Antonii ingeniũ ac mores 649. p.
aſſentatoribus an delectatus, ibid.
Antonius Rom. Iudæam diuidit in Tetrarchias 515. m.
Apes ex boum tergorib. naſci 652. f.
Apis ad quercum magis mellificat 864. f.
C. Aponius Motulus 639. p.
Apologus de Ioue 599. p.
Apollinarius & Magnus excõmunicati 468. f.
Apollinarius Hierapoleos Epiſc. eiusque ſcripta 5. f.
floruit tempore M. Antonini Veri, ibid.
Apollo Galaxius 525. m.
ad quẽ ſupplicatio lauri ducta, ib.
Aegleta 215. f.
Nomius cur dictus 523. m.
Vulturius 228. f.
Apollo Pſamathen grauidam reddit, 222. m.
Apollinis Sarpedonii in Cilicia oraculum 615. f.
eius ſpectrum Athenienſes ſequebantur 224. f.
eius oraculum Socratem cur ſapientiſſimum pronuntiarit, 671. m.
Apollinis tripus 610. m. fanũ Hierapoli 561 p.
Apollodori Bibliotheca de Diis 175. f. 236. f.
Apollonia ciuitas in Illyrico 226. p.
Apollonides Cous Medicus 59. p.
eius libido 16. m.
defoditur viuus 62. m.
Apollonius Tyaneus ad Indos profectus 13. p. 528. m. & deinceps. itẽ ad Gymnoſophiſtas Aethiopiæ ib. eius vita morata 13. p. & f. è Philoſtrato 528. m.
mors eius obſcura, ſepulchrum non oſtenditur 13. m. 539. f.
eius dictum de vita Sapientum & morte 13. m. Diuitias contemſit, ib.
eius prodigioſa opera. ibid.
Præſtigiator non fuit ex ſententia Philoſtrati, ibid. cur nihil ſcriberet 540. f. eius dicẽdi genus 541. p.
Apollonius Minutii Dux bello fugitiuorum proditor 632. p.
Apoſtolica carmina 526 p.
Appiani opera libris XVI. 22. p.
eius ſtylus, ibid.
Appius Clodius ad Tigranem Legatus miſſus 386. p.
Aphthonii Declamationes 166. m.
Aquæ calidæ apud Aethiopas 742. p.
Ara quintum Euangelium ſcripſit licet ex parte imperitus linguæ Hebraæ 205. m.
Ara Iouis Diabaterii 57. p.
Aratus Achæorum Dux 178. p.
Aratus poeta 869. f.
dixit τέτελα 866 p.
Aratus Sicyonius tyrannide patriã liberat 651. p. eius mors ibid. f.
Arbitrii libertas 753. f. 757. m.
Arbitriũ liberũ p Methodiũ 498. m
Arbores in India olei guttas diſtillantes 70. p.
Arca pinſaria μάλλα 871. f.
Archelaus Herodis F. patri in regno ſuccedit 516. f. crudeliter imperans à Rom. regno exuitur, ibid.
Archelaus Dux Mithridatis Nicomedem profligat 378. p.
cũ Sulla pugnans ꝓfligatur 379. p.
Archelaus Cæſar Cappod. Epiſc. damnat Meſſalianos 18. m.
Archelaus iudex Athanaſium cædi Arianorum eripit 784. p.
Archelaus quidam Leproſus ſanatur miraculosè 139. f.
Ἀρχέτυπον 869. p.
Archilochus Parius Iamborũ princeps 522. m. eius dictum 650. f
Archias inopia periit 124. m.
Ardaburius Aſparis F. Leoni aduerſatur 102. p. dux militiæ 111. p.
Areopagiticus Himerii 594. m.
Arganthonicus longæuus in Tarteſſo 599. f.
Argini ab Apolline peſte affliguntur 222. m. Arginorum lex 651. m.
Argolicus quid de rubro mari 717. f.
Ariani Athanaſio infeſtiſſimi 782. f. & deinceps.
Ariana de Spiritu S. ſecta 476. f.
Arianorum dementia 466. m. fœnitia 776. p.
Arianus Pontifex Iudæorum Sadducæus 518. f.
Ariarathes Perſarum Rex 624. p.
Ariarathis VI. in parentẽ pietas 624. f. 625. p.
Aridæus Philippo Regi Macedonum natus 646. f. frater Alexandri M. 115 fratris corpus curat 125. m
Arion Methymnæus 523. m.
Dithyrambi inuẽtor Ariſtoteli, ib.
Ariſtidis Panathenaicus 653. f. eius Orationes IV. pro Rhetorica 667. f. itẽ Platonica pro Rhetorica 680. m
Platonica tertia ad Capitonẽ 685. p
eiuſdem pro quatuorviris 687. m.
Cimon eiuſdem 691. m.
Miltiades 639.
Themiſtocles 694.
eius ſtylus 800. f.
Ariſtides Athenienſis profligat Perſas 58. m. Iuſti cognomento 628. m.
Oſtraciſmo pellitur, ibid.
Ariſtobulus Indæus primus Pontificũ diadema capiti impoſuit 98. m.
Ariſtobulus regnum fratris inuadit 514. p. Romam captiuus abducitur, ibid.
remiſſus item Romam allegatur 514. m. Iulius Cæſar contra Pompeium mittit, ibid. à Pompeianis veneno necatur, ib.
eius filius Alexander à Scipione ſecuri percutitur 514. f.
Ariſtogiton à Phocione notatus vt claudus tamẽ bonus 644 f. 645. p.
Ariſtophanes è Comicis pura ſermonis regula 173. p. tonare viſus 689. p. voces interdum fingit 872. m.
Ἄρειος, bello fortior 871. m.
Ariſtoteles 550. p. mulus & pullus equi cur dictus 871. f. cum Platone conſen-

cõsentire 750.m.de Arione 523.m.
Aristoteli Deus quis? 713.f.
animam an immortalem posuerit 714.f.
Arius hæreticus Constantinum sibi deuincit 778.f. 766.p. exitus eius & 103.p.
infelix 771.m.
Armatus ab Onulpho occisus 101.p.
cum Basilisci vxore adulteratur, ibid. Ei creditur bellum aduersus Zenonem ibid.
Armis melior, ἄριστος 871.m.
Ἄρμα apud Hippocratẽ vnde. 871.m.
Armenii ad Rom. transeunt 39.p.
Arriani scripta 24.f.
eius vita & stylus 24.f. 25.p. 129.m. 130.m.
dictus alter Xenophon 25.p.
eius Bithynica 129.f.
libri de gestis Alexandri Magni 121.p. Indica 122.m.
Post Alexandrum gesta 123.p.
Arsace deperit Theagenem 95.f.
Arsaces Regis Ochi filius Satiram vxorem ducit 63.f.
fit Rex mutato nomine Artaxerxes dictus 64.p. à fratre Cyro bello petitur 64.m. fratrem superatũ post mortem excruciat 64.f.
Arsenius Alexandrinæ Ecclesiæ Lector 782.m.
Athanasii familiaris, ibid.
quem & Arianorum calumnia liberat, ib.f. & sequ. manum eiusdem ab Athanasio resectam calumniantur Arriani 782.m.
Arsinoe Heracleæ dominium affectat 360.m.
in Artabris feminæ bellum gerunt 186.p.
Artaxanus occidit Xerxem 58.f.
occiditur & ipse 59.p.
Artaxerxes Bactra tumultuãtia regno subdit 59.m.
ab eo Aegyptus deficit 59.m.
moritur 61.f. septemdecim reliquit spurios 61.f.
Artaxerxis mater Parysatis 651.f.
Articuli carent vocandi casu 866.m.
Ἄρτος, panis vnde dictus.
Artoxares Eunuchus 63.m.
necatur, ibid.
Arundineo niti baculo, Prou. 460.p.
Asander cum Attalo dimicat & frangitur 128.f.
Ascanius Aeneæ patri in regno Italiæ succedit 23.f.
Asclepiades Tragicus Isocratis auditor 793.m.
Asclepiodotus ex Musico medicus 560.p 565.m. Macandro submersus 559. visus acumen 561.f.
Asiani imperii diuisio mortuo Alexandro 116.p. 123.f. alia diuisio facta ab Antipatro 127.m.
Asia maior & minor 603.f.
Aspar Leonem Illyriũ ad Imperium promouet 101.f. 102.p.
cum Viuiano contendit 102.p.
à Leone cum filiis occiditur, ibid.
Aspasius Rhetor 802.p.
Assaracus filius Trois 222.f.
Astacos vrbs a Nicomede condita 374.f.
Asterius Amasiæ Episc. 812.m. pius dictus 820.m.
Eius Homiliæ variæ, ibid.
De Pœnitentia 812.m.
in Stephanum Protomart. 813.f.
De eo q̃ in latrones incidit 814.m.
in illud: Homo quidam ab Hierusalem in Hierycho 814.m.
De Pharisæo & Publicano 815.f.
De Zachæo 816.m.
In Parabolam filii Prodigi 817.m.
De Centurione 819.f.
De Ieiuno, ibid.f.
De cæco à natiuitate 820.m.
De Iaïro & muliere sanguinis profluuio laborante 822.f.
Asterii præceptor Scytha 819.m.
Astræus Dercyllidis socius 186.p.
oculorum incremento & decremento Lunæ mutationes designat, ibid.
Astrone 573.m.
Astyages fugit à Cyro, seq; prodit 53.p
fame & inedia confectus est a Petisaca 54.p.
eius corpus à feris intactum, ibid.
Athanasius Epis. Alexandrinus 469 m 768.f. eius vita 778 p. & deinceps è Simeone Metaphraste. πολύαθλος meritò Græcis dictus 781.m. 785.f.
exulat apud Treuiros 781.f.
redit ab exilio 782.p.
in puteo annos VI. latitat 784.m.
Tyrum proficiscitur 782.m.
veneficii & adulterii falsò accusatus 782.f.
mulieris procacis impudentiam refellit 783.p.
apud Virginem delitescit 787.m.
fugit iterum 789.p.
in sepulchro latet 790.p.
Alexandria rursum cedit 784.m.
Epistolæ eiusdem & apologia de eius exilio lectu iucunda 8.f.
Commentaria in Cantica & Eccles. 168.p.
Eius liber cõtra Arium perspicuæ dictionis, ib. Athanasii mors 790.f
Arianorum in eũ calumniæ 773.p
Athenarum mos 579.f. decretũ 586.p. & sequ laus 654.p. 576.f. 664.m. 665.p. & sequ.
Athenis quatuor capitis iudicia quæ. 874.m. ibidem puteale iudicium. 864.f.
Oschophorica canebantur Athenis 525.m.
Athenas vastat Xerxes 58.m.
Athenienses Græcos inter præstantissimi 716.m. αὐτόχθονες, ibid.
eorum superstitio in Hermaphroditas 618.p.
mos duplex conficiendi pharmacum 872.f.
Taminensi proelio victores exstitêre 799.p.
Inaro Regi suppetias mittũt 59.m.
iudicium eorum de Philippi literis 873.f.
Athenio Cilix seruorum defectionẽ sollicitans, Rex creatur 634.f.
diuinationi deditus, ibid.
Lilybæum obsidet 635.p.
eum Gomon profligat, ibid.p.
Athenodorus pirata 145.p.
Ἄττα quo spiritu efferendum 868.m.
Attalus Præfectus Vrbis fit Imper. 104.f.
imperat contra Honorium 105.f.
ab Honorio missus ei Legatus Ioui anus & Valens 105.p.
suadet Adaulpho vt Iouino se iungat 107.p.
Iouinum increpat 106.p.
Imperio ab Alarico deiicitur 106.m.
Attalus Græcus regit copias contra Antipatrum 128.m.
tentat Rhodum frustra, ibid.
digitis summis dexteræ manus truncatur 106.m.
Attica qualis 716.m.
Atticis vsitatus Εὐφημισμὸς 875.p.
Attica Phrases ex Dionysio 865.p.
Atticus & Cyrillus 477.p.
Auditus obiecta 713.m.

INDEX.

Augarus Rex Edeſſæ 37 p. σχ.
Auguſtin. Pelagianos damnat 20. f.
post mortem taxatus 21. p.
Auguſtulus expulſus 103. m.
Auguſtus Imper. vnus deſignatur 641. m.
Auis quædam in India δίκερως appellata 69. f.
Aues Indorum Leonis inſtar 533. f.
Aurelius Epiſc. Carthaginenſi Synodo præſedit 19. m.
Pelagianos damnat 20. f.
Aurelius Cotta aduerſus Mithridatem miſſus 381. p.
eius geſta contra Mithridatem 384. p.
Heracleam obſidet 386. p.
obſidionem tollit ibid. & 387. p.
Heraclea ei proditur 388. f.
incendit 389. p.
Romæ accuſatur & odium incurrit 393. p.
latus clauus ei adimitur 593 f.
Aurea ſecula 569. p.
Aurum vbi reperiatur 727 p.
Aurum apud Aethiopes 728. m. f.
apud Indos Gryphes effodiunt 533. p.
Auri fodinæ 727. p.
Αὐδὶς Atticum 875. p.
Αὖτις Ionicum 875. p.
Autoleon Crotoniata Aiacis ſpectro territus 222. p.
Auus & patruus Græcis vt dictus 865. m.
Auxumis Metropolis Aethiopiæ 2. p.
Azarethes Perſarum Dux 35. m.

B.

BAbia pueri à Damaſcenis dicti 555. f.
Babylonii tumultuantur 57. m.
Bacchus Lycurgum vino domuit 568 p. apud Indos 607. m.
Bacchus Dithyrambicus quare 523. p
Nyſæus 529. f.
Batis fluuius 536. f. Batica ibid.
Bagapetæ operâ Sphendadates magus occiditur 56. m.
Bagozarus à Secyndiana lapidibus obruitur 62. m.
Balenæ ingentes 743. m.
Baptiſmus Ioannis ante Chriſti baptiſmum qualis 898. f. & deinceps.
de Baptiſmo Ioannis quid aliter atq; SS. Patres ſenſerit Eulogius 879. p.
Baptiſmum aliquando Pœnitentiam vocari 882. m. iterari nõ poſſe 882. f.
Baptizati cur candidati 308. p.
Baptizati in Chriſto conſurreximus 880. f.
Baradatus Monachus 463. f.
Barbari à Græcis diuerſi 716. m.
Barbytos in conuiuiis 524. p.
Baſilius Magnus 469. m. 476. f.
in Hexaëmeron 168. f.
ſtylus eius proprius & panegyricus 168. f. orationes Ethicæ 169. p.
Epiſtolæ ibid.
Aſcetica eiuſdem ib. & 255. p. eorum diuiſio, ordo & ſeries ibid.
B. Baſilii de Trinitate locus 457. m.
B. Baſilii Seleuciæ Epiſc. orationes XV. 195 f. earum ſtylus 156. p.
Is fuit ad quẽ Chryſoſtomus librũ de Sacerdotio ſcripſit 196. & σχολ.
eiuſdẽ Baſilii Theclæ primæ Martyris vita ibid.
Baſilius Cilix hiſtoriam ſcripſit Eccleſ. lib. 3. 12. m.
eius ſtylus & ſcribendi forma ibid.
vnde Hiſtoriam inchoarit ibidẽ.
Baſilius Cilix presb. Cauſidicus, putatur Hæreticus Dioſcorian 138. p
oppugnat Io. Scythopolitam 152. p.
eius impia dogmata 152. m. f. & 183. f. dictio eiuſdẽ triuialis 153. f.
Baſiliſcus Imp. regno exuitur, vnaq; cum liberis occiditur 101 p. 103. m.
Patricium è medio tollit 102 f.
Marcum F. Imperat. creat 103. p.
Baſiliſcus Epiſ. Comanorum apparet Chryſoſtomo 145. p.
Baſſianus Imperat. 148. f.
Battaces Cybeles Sacerdos 637. f.
coronam auream geſtabat ibid.
Romam cur venerit ibid. & 630.
Bazapharmanes Parthus Syriam obtinet 515. m.
Beliſarius profectus in Daras 34. p.
in Perſas mouet 34. p.
cum Perſis malè pugnat ibid.
ex equo ad pedes deſilit, ſuisq; auxilium fert 35. p.
In Vandalos expeditionem mouet 35. m.
Eius Coniux inſidias Imperatori patefacit 35. f.
aduerſus Perſas caſtra mouet 37. f.
Niſibim tentat fruſtra ibid.
Perſarũ Duces victos mittit Conſtantinopolim ib. domũ redit 38. p.
Bella ciuilia. Rom. Cæſaris & Pompei, Antonii & Auguſti 23. p.
Marii & Sullæ 23. p. 640. f.
Bellum ſeruile vnde natum 627. p.
Berenices Aegypti Regis filia 135. f.
Beſſus ſuccedit Dario 111. m.
occiditur ibid. m.
Bethleem domus panis 833. m.
Bibliotheca Athenarum 666. p. & in Prolegom.
Binarius numerus 238. m.
Biſaltæ à Chalcidenſibus excluntur 222. f.
Bithyni cum Zeila pacẽ ineunt 376. p
Bithynorum Principum ſeries 375. p.
Bito Legatꝰ in Nicæna Synodo 199. p.
Bittacus auis, quæ & Pſittacus, voce humana præditа 67. p.
Blaſphemia in Deum an remittatur 877. f.
Blemmyæ vates in Thebaide 112. m.
Boeoti Tripodiphoricon canebant 525. m.
Boëthi collectanea vocum Platonicarum 171. p.
Eius opuſculum de dubiis apud Platonem 171. p.
Bombycum artificium 38. m. 46. p.
Perſæ Conſtantinopolim vſum Bombycum tulerunt 38. m.
Boni paſtoris officium 884. f. & 885. p.
Bonifacius vir nobilis Maſſiliam à rapina Adaulphi defendit 106. p.
Placidiam defendit 113. m.
adulteriũ quoddã vindicat 114. p.
Boreas ventus aſper 462. f.
Borochus iudex præſtãtiſſimus 133 p.
Boſtra ciuitas Arabiæ 567.
Brachmanæ Indorũ ſapientes 533. p. 538. p.
Bradyllis Illyriorũ Rex è ſeruo 866. p.
Branchidarum oraculum clarum habetur 227 f.
Branch. ab Apolline adamatꝰ 227. m.
vaticinandi dono donatur ibid.
Brithagoras ciuis Heracleenſis 388. m
vrbem adminiſtrat poſt euerſionem 394. p.
Cæſarem ſecutus per omnes terras 344. p.
moritur magno cũ luctu patriæ ib.
Brutus & Caſſius Cæſaris percuſſores 641. m.
eos Octauianus bello pſequitur, ib.
Brutus Cæſari & M. Antonio aduerſarius 643. m.
Bucellarii vocati milites Romani & Gothi à panis bucella 105. p.
Bucephalus equus ferociſſimus 643. f
quanti emptus, ibid.

Alexan-

Alexandro insidente domitus, ib.
Bucolus proditor à Chalcidensibus occiditur 222.f.
Byblis filia Mileti 220.p.
à fratre Cauno amatur, ibid.
se suspendit, ibid.
Byblos insula 534.m.
Byblus Aegypti ciuitas expugnatu difficilis 59.
Byzãtini bello à Gallis appetiti 374.p
cũ Calatianis bellũ gerunt 375.m.
ab Heracleensibus iuuãtur 376.p.
Bythemanensium terra 744.p.

C.

CAbades Persa regno eiectus restituitur 32.p.
Armeniam vastat 32.p.
Amidam expugnat, ibid.
Romanis bellum infert vincitur q3 39.p. & m.
è Cadaueribus hominum angues existere 652.f.
Cacilius Siculus 797.f.
idem de Antiphonte, eiusque orationibus fert iudicium 791.m.f.
Cæsarii capita Ecclesiastica 277 f.
Cadmus Busiridem fugit 226.f.
Cadmus in Europam missus è Phœnicia 229.p.
Thebas condidit, ibid.
Cain & Lamech generatio 878.p.
Caius presb. putatur auctor libri de vniuerso qui Iosepho attribuitur 16.m.
scripsit idem Labyrinthum & contra Montanistas, ibid.m.
presbyter fuit Rom. Ecclesiæ sub Zephyrino Pont. 16.m.
ordinatus gentium Episcopus, ib.
scripsit contra Artemonem & Proclum, ibid.
Calandio Antiochenus Episc. 103.m.
de Calchante vate Homeri locus 869.m.
Callimachus Cyrenæus Eleg. Poeta 523.p.
in Hecuba 867.m.
Callimachus & Aratus 869.f.
Callinus Ephesius. 522.p.
Calpe Europæ Promontorium 535.m
Cambyses fit Rex Persarum, Cyro succedit 54.f.
Aegyptum sibi adiungit 55.p.
Moritur Babylone variis portentis ostensis 56.p.
Camelopardalis 740.m.
Cãdaulæ vxor acutissimi visus 250.p.
Candidianus Dux belli 115.p.
Candidus Historicus vbi incipiat & desinat 101.f.
Christianus fuit, ibid.
eius stylus asper 102.f.
Canes sublatis cruribus meiunt 863.p
Canis cuiusdam fidelitas 135.f.
Canobus à vipera morsus interiit 322.p.
Capitis in orbem giratio vertiginis instar 858.f. 859 p.
Capra eryngio capto orestans manet 863.p.
Cappadocia 607. p.
Græcis quando nota 625.p.
Cappadocia Reges Cyri cognati, horumq3 genealogia 623.f.
Cn. Carbo Cottam accusat 393 f.
Carbonarius 866 p.
Carceris pedores Perseus Rex pertulit 623.m.
Carnifex, δήμιος unde dictus 872.p.
Carthago capta 625.f.
eius mœnia quanta molis 625.f. 614.m.
Cassander filius Antipatri ab Antigono dissentit 128.f.
accipit à patre copias contra Eumenem 129.p.
Demadem occidit 124.f.
Cassiani Collationes 266.p.
eius stylus ibid.m.
Caspia porta 33.p.
Catadupa Nili 538.m.539.p.
Catonis dictum è Plutarcho 645.m.
Catulus Capitolium Romæ dedicauit 147.p.
Catulus: vide Lutatius
Caucasus mons 529.p.
Caunus sororem Byblida amauit 220.p.
Pronoem ducit, ibid. 20 p.)
Celestinus Papa Pelagianos damnat B. Augustini fidem laudat 20.p.
eiusq3 mortem defendit 21.m.
Celestius hæreticus discipulus Pelagii 20 p.
Censorinus cum Cleochare classe dimicans superatur 391.m.
Cena Christi quando 476.m.
Cephalæonis historica Epitoma nouẽ Musis veluti comprehensa 50.p.
eius stylus, ibid.
ab illo mutuatus Sopater 177. 178.
Ceres raptã quærẽs Proserpinã 522.m
Pheneates multat 221.p.
Cerua apud Indos mulgentur 533.p.
Cerui cornu dexterũ abiiciũt 862.m.
auxiliatur id contra venena, ibid.
Cete ab Indis vt arceantur 535.p.
Charonensi pugna cæsi Athenienses 794.m.
Chalcedonẽsis Synodus 460 f. 463.m
Chalcidensis Bisaltas eiiciunt 222.f.
Chamæleon 363 f.
eius natura à Theophrasto descripta 857.m.
Chariclea & Theagenis castu amor 94.p.
capitur volens, ibid.
Trachinus quidam eam rapere vult, ibid.
Promittit illa nuptias, ibid.
rapitur à latronibus 94. ibid.
ducitur ad Regẽ Aethiopũ 96.m.
Lunæ consecratur, ibid.
sacrificio paratur, liberatur, ibid.
L. Charmi liber dictus Periodi Apolorum 156 f.
eius stylus ineptus, ibid. opiniones & dogmata puerilia 157.p.
Chersonesus quæ dicta 873.p.
Choricii Sophistæ Declamationes variæ 174.
eius stylus Poeticus ac varius 175 p
floruit tempore Iustiniani 175.p.
Chosroes Cabadis F. 33.m.
cum Romanis pacem componere nititur 35.m.
inuisus suis, insidiis exponitur ib.f.
coniuratos necat, ibid.
in Rom. bellum mouet 36.p.
ab Antiochenis pecuniam postulat 36.f.
Antiochiam occupat 36 f.
Apamea sacra vasa aufert 37.p.
Signis diuinis terretur, ibid.
Daras expugnare nescit. 37.m.
Antiochenos in Assyria liberaliter habet 37.m.
pacem cum Romanis init 37 f.
aduersus Petras castra mouet 38.f.
& occupat, ibidem.
Æthiopiæ bellum infert, & expugnat 38.f.
Daras inuadit 39.m.
Chrestomathia Procli 520 f.
CHRISTVS DEI Filius cur homo factus 299.f.
cur non factus Angelus pro lapsis angelis 334.s.
quomodo conceptus 397.m.
cur inter bestias natus 298. & 299.p.

super mare ambulauit 301.m.
super Lazarum fleuit 398.m.
quando ederit Pascha 157.m. & 159.p.
qualis resurrexerit 476.p.
Corpus eius post resurrectionem quale 181.p.472.f.476.p.
In terris quot annis versatus 475.f.
ad Iudicium quomodo venturus 472.f. 473.p. Hebræorum Deus cur dictus 551.f.
Christiana religio sensu an percipi queat 454.f. & sequ.
Christiani damnati ad metalla 160 f.
Chrysippus Philosoph. 550.p.
Chrysippi historia de Gamaliele 199.m.
Chrysothemis Cretensis primus Nomon cecinit 523.m.
In Chrysostomum Theodoreti lib. V. 827.p.
Chrysostomus: vide Ioã. Chrysostom.
Cicero quam sit scõmatis delectatus 644.m.
Cimon ostracismo pulsus 692.m.
Cimbrico bello Romani quot cæsi 631.p.
Cineas Demosthenis auditor Pyrrhi Legatus 600.f.
Cinnus potionis genus quintuplex 526.p.
Ciues Romani in Asia occiduntur 378.m.
Ciuitatis status quis optimus 542.f.
Ciuitas Diaboli 818.p.
Claudius Imperator qualis 543.f.
Clearchus 1. Tyrannus Heracleæ 365.m.
discipulus Platonis ibid. crudelis & studiosus fuit, ibid.
occiditur à Chione 366.p.
Clearchus IV. Tyrannus Heracleæ crudelis 369.f.
in Matrem sæuiit, ibidem.
eius vita breuiter 394. σχολ.
à Lysimacho occiditur 370.p. à Leonide 394. σχολ.
Clearchus Græcus a suis deditur Tissapherni 65.m.
a Rege Artaxerxe vincitur ibid.
necatur ibid.
mors eius portentosa 65.f.
eius tumulus palmis obsitus 65.f.
Clearchus Prætor Athenis 798.p.
Clemens Alexandr. 477.m.
eius Hypotyposes 154.m.
quæ tractent, ibid.
opus hoc alterius esse putatur 154.f.
Discipulus fuit Pantæni 159.f.
Eius libri tres Pædagogi, & contra Gentes liber. ibid.
superãt hi τοὺς ὑποτυπώσεων 155.p.
Liber stromateon 155.p. altera eius inscriptio ibid.
alia eiusdem opera 155.m.
quo tempore floruerit, ibid.
Clemens Rom. Pont. 163.m.
Eius Constitutiones Apostolorum 155.f.
quid contineant, ibid
scripsit res gestas S. Petri 156.m.
Item Epistolas ad Corinthios 156.m. 163.m.
Alia eius opera spuria ibid.
Eius dogmata 163.m.
Cleomenes cum Antigono pugnat 652.p.
eius corpus in crucem agitur ib.f.
Draco ex mortui corpore visus ib.
heros ab Alexandrinus habitus ibid.
Cleon Cilix seruus 629.m.
occiditur à Rutilio 630.m.
Cleopatra Alexandri soror suadet Eumeni Sardes vt deserat 128.m.
ab Antigono increpata se defendit ibid.
Cnemon dolet super occisa Thisbe 35.p.
Cochleæ vnde nascantur 861.p.
Codrus se pro patria deuouet 225.p.
Cœlum trifariam 715.f 716.p.
mundum vocauit Pythagoras 714.f.
duodecim cœli ordines Pythagoræ 713.f.
an in orbem vertatur 474.p.
Cognationum apud Græcos vocabula 865.m.
Cognitionis instrumenta 715.f.
Colorum species duodecim 713.m.
Commentiolus Dux Rom. aduersus Sclauos 40.m.
Comici vnde seruis nomina indidêre 870.m.
Comica locutio 875.f.
Cõmodus Imp. insidiis occisus 148.p.
Concilium Tyri CCLX. Episcoporum 779.f.
CONCILIA: *vide* SYNODVS.
Connacorix vrbem Heracleæ Rom. prodit 388.m.
Cononis narrationes L. 219.m.
Constantia Constantini F. 769.m.
Constantius Constantini pater Hispaniæ & Britanniæ imperauit 30.p.
Leonem vicit 30.p.
Diocletiano ad erudiendum missus 30.p.
imperio potitus Gallos & Germanos vicit 30.p.
Maxentium superat, ibid.m.
Licinium imperio exuit 30.f.
Constantini tyranni ortus & ad Imperium euectio 105.m.
Socius Honorii in Imperio ibid.
Poloniam Galliæ venit ibid.
Galliam subiugat 105.f.
filium Constantem Cæsarem creat ibid.
Inlianum F. NOBILISSIMVM vocat ibid.
vincitur vnà cum filio Constante 106.f.
Arelate obsidetur, fit sacerdos ibid.
occiditur vna cum filio ad Rauennam. ibid.
Constãtinus Valentiniani pater contra Celestium scripsit 19.f.
Constantinus Magnus baptizari in Iordane voluit 120.p. 164.p.
nititur Arianam hæresin sedare 164.m.
Constantini Imp. vita 764.m. & deinceps.
Constantinus Imp. concilium indici iubet 77.m.
Constantinus moritur imperii anno 30. 781.m.
testamenti tabulas Ariano reliquit ibid.
quas Constantio tradit. ibid.f.
Constantius imper. Arianis deditus 787.m.
apoplectitus moritur 788.m.
Constantius Placidiam reddere suadet Adaulpho 107.f.
Constantinum tyrannum profligat 106.f.
Consul Rauennæ creatur 108.p.
vir forma digna imperio 108.m.
hilaris in conuiuiis 108.m.
duxit Placidiam 111.f.
Collega Honorii in Imperio 112.p.
dolet se imperium adiisse ibid.
moritur pleuritide ibid.
pecunias ante nuptias contemsit, coniugatus amauit opes 113.p.
Consubstantiale 457.m.

de Consubstantiali disputatum 785.m.f.
Corsinium opidum Italiæ 638.f.
deseritur 639 m.
Corinthius λάβδα cur dicta 868. m.
Corn. Cinna & Marius 621.f.
de pace concilianda agunt ibid.
cades ab iis facta, ibid.
Cornelius Centurio 332.m.
Corn. Papa vt Nouato restitit 890.f.
Martyr. 891. p.
Cornua Asinorum Indiæ esse medicinalia 91 f.
Corruptibile an incorruptibile 472. m.474 f.
Corythus Paridis F. ad Helenam missus 223.f.
a patre occiditur, ibid.
Craterus Antipatri filiam ducit 368 f.
occiditur 126.m.
Crœsus captus 53.
fascinatur, ibid.
liberaliter à Cyro habitus 54.m.
Creaturæ reformatio illustrior quam formatio 303.
Cretenses semper mendaces vnde dicantur 249.f.
in Macedoniam abeunt & Iapyges fiunt 224.m.
Cretensis puer draconem familiarem habet 223. p. à dracone liberatur, ibid.
Critias vnus è xxx. tyrannis 681 m.
Crotopus filiam Psamathem damnat 222.m.
ab Apolline punitur, ibid.
Crocodili Nili 820 p.
Crocatta fera Aethiopiæ 91. m. 741.m.
vocem hominis æmulatur 741.f.
Crucis CHRISTI miraculum 37 p.
naufragii tabula est 839.f.
Ctesias Cnidius Medicus Parisetadis 65.m.
Persicarum Historiarum auctor, vnde incipiat & vbi desinat 52 f.
eius stylus 66.m. Historia Indica 66 f.
Herodotum refellit vt immanem 52.f.
Elogia eiusdem 66.f. σχολ.
Currentes quam ambulantes citius vertiginem patiuntur 859 m.
surgentes potius quã stantes 860.m
Cybele Theageni venenum miscet 96 p.
Cyclopes 521. f.
Cyclus Epicum carmen 521.m.
Cynamolgi quales 737 f. (735.p.
Cynegetæ venatores apud Aethiopas
Cynane Alexandri magni soror 125.m.
occiditur, ibid.
Cynocephali 740.f. vide Kynocephali
Cycnus Rex Troadis 225.f.
Cycnus & Apollo 608.m.
Cyprianus Martyr primo magus fuit 215 f.
fit Christianus & Ianitor templi 216.p.
eius vita longius descripta, ibid.
desperabundus ad Ethnicos rediisset, nisi Eusebius quidam eum reuocasset 216.m.
martyrium obiit sub Diocletiano cum Iustina 216.p.
Athanasio mago miraculosè subuenit 217. p.
templum ei à Rufino exstructum 217. m.
Cyprus insula 606.f.
Cypria Poemata 522.p.
Cyrillus Alexandr. 476. p. Athleta 469 m. cõmunicauit cum Theod. Mopsuesteno Episc 402.m.
orthodoxè sentire ab Ephræmo asseritur 429.
defenditur ab Eulogio 446. & seqq.
eius Thesauri 166 f. 453 p.
stylus eiusdem 166.f.
Contra Nestorium scripsit 16. f. 167.
stylus operis 16 f.
de vnigeniti incarnatione 167.p.
Eiusdem Epistolæ ad Succensum duæ 453 p. & aliæ.
hæreses detestatus est 454.p.
Cyrus Antiopolitanus Iambicorum scriptor 876 p. eiusdem Epistolæ & Laudationes 876.p.
Cyrus Artaxerxis frater Astyagi propinquus non fuit 53.m. laudatus 608.f.
Bactriani ei se dedunt, ibid.
bellum Sacis infert, ibid.
Crœsum vincit 53.m.
in Derbices mouens castra vulneratur 54.m.
moritur 54.f.
Cambysem filium natu maximum Regem creat 54.f.
Cyzicus Apollinis F. 231.m.

D.

Δαὴς Leuir quis Homero 865.m.
Damas & Sacas Eunuchi Regis Babylonis, Sinonida insequuntur 131 p.
Damas reperit eius coronam. ibid.
occiditur a Rege 135.f.
Damascius 572.
vitam scripsit Isidori Philosophi 211.f.
impius fuit & gentilis 166.p. 212.p
reprehendit quoslibet 212.p.
eius stylus durior 166.p. 212 f.
Theoni operam dedit 213.m.
in Geometria Marino Atheuis 213 m.
eiusdem Libri incredibiliũ 196.p.
Damascus 568.p.
Damnati an Diaboli futuri 473.f.
Damophilus seruos malè accipiens pœnas dat 628.p f.
Daphnephorica 522.f.
quomodo fieri solita 525.p.
Dardanus Dardaniam colit 223 p.
Dardanus Iouinum occidit 107 f.
Darius Hystaspæ F. in Cambysem cõspirat 56.m.
fit Rex hinnitu equi 56. m. 247.p.
sepulchrũ sibi ædificari curat 56.m
Cappadociæ Satrapæ bellũ infert, item Scythis 56 f.
Aram Scytharum Regi mittit & ab eodem accipit, moritur anno XII. regni. 57.p.
Dariæus capite plectitur 59 p.
Datames bello occubuit. 623.f.
Datis Græciam vastat 57.p.
Decii tyranni persecutio 761.
Decio & Valeriano Impp. quid à Nouatianis gestum 890.m.
Dedebarum amnis 744.f.
De eo qui in Latrones incidit parabola explicata 877 p.
Defatigationis causæ 860.m.
Deiphobus contendit de nuptiis Helenæ 227 f.
Delphi Apollini sacri 602.p. Græciæ vmbilicus 659.p.
Delta iuxta Nilum 545.p.
Demades & Phocion Antipatri cari 645.p.
Demosthenem accusat 615. m.
Demades Orator iugulatus est 124.
Demetrius Episc. Alexandr. Origeni carus 160.p.
Demetrii martyrium 763. m. eius templum 764. m.

Demetrius Magnus (sed ex Plutarcho lege Magnes) 806.p.
Demetrius Phalerius 804.p.
eleganti corporis specie 648.m.
formam habuit imperio dignam, ibid.
eius naues quanta 648.f. 649.p.
Democlus filium amittit 227.p.
Democides Medicus 613.f.
Democritus Philosophus 581.m.
Demosthenes Princeps x. Graeciæ oratorum 799. & sequ. parentes eius 802.f.
an Isocratis auditor de mercede stipulatus 793.m. 802.f.
Battalus cur dictus 806.f. 807.p.
Orationes eius quot legitimæ 799.f. 800.p.m.f. 801.p.
Dicendi Character, ibid.
De Haloneso an Hegesippi oratio, ibid.m.
oratio de federe cum Alexandro an Hyperidis, ibid.m.
duæ in Aristogitonem an spuriæ, ibid.m.
De falsa obita legatione 801.p.
quæ illi cum Lysia & Isocrate communia 801.m.
Contra Neæram an Demosthenis oratio 801.f.
Item amatoria & funebris laudatio, ibid.
Natus XXIV. annos quas habuerit orationes 802.p.
Contra Leptinem exordium quale Longino, ibid. & de ea Aristides 685.m.
In Midiam oratio, ibid & 871.m.
Olymthiacæ qua Demosthenis ætate habitæ. ibid.m.
Isæi discipulus 802.f.
Thucydidis æmulus, ibid.
Tutores adolescens arcessiuit, ibid.
Choragus fit ibid f. & 803.p.
Exercitationes dicendi: In antro attonso capite 803.p.
Fluctibus se dicendo obiecit ne plebis tumultum metueret, ibid.m.
Longis periodis vt assueuerit ib.m
Ad Remp. accedit, ibid.m.
Legationes obit 803.f.
Actioni seu pronunciationi quantum tribuerit 803.f 804.p.
In Dialecticis illi Præceptor Eubulides, ibid.p.
Philippi de stylo eiº iudiciũ 804.p.
Iusiurandum eius à Comicis reprehensum, ibid.
Demosthenis & Isocratis styli comparatio, ibid.m.
Demosthenis ad Philippum Legatio 643.f. & 644.
quantum ei Philippus detulerit, ibid.
filia amissa coronatus & alba veste in publicum prodiit 643.p.
reprehendit factum id Aeschines, ibid.
Philippo exstincto lætatur, ib.m.
Argentanginam pati cur dictus 643.f. 644.p.
ostendit quam difficile ac periculosum Rempubl. gerere, ibid.p.
Aeschines aduersarum in exilium abeuntem pecunia donat 804.p.
prœlio Charonensi fugit, ibid.f.
fugiens dixit rubo ζώγρει viuum cape 804.f. Clypeus eiusdem, ibid.
Prœlio cæsos pro concione laudat, ibid.f.
Corona cur donatus, ibid.
Pro Ctesiphonte contra Aeschinem orat. 805.
ab Harpalo dono corruptus, ibid. & 643.f.
eius criminis accusatus, ibid. Demades accusator 615.m.
obitus per Antipatrum 805.m.
In exilium proficiscitur 124.m. 873.m.
In Calauria periit 805.f.
statuæ eius inscriptum Epigrãma 806.p.
Mortis genus, ibid.p.
Liberi eius, ibid.m.
De Asini vmbra lepida fabula, ibid.
Demosthenes de Attico 725.m. de Olyntho 726.m. eius laus 710.f.
In Demosthenem Himerii Declamatio 575.f.
Demosthenes alter, præfectus Atheniensis tempore Chrysostomi 138.f.
Denarius numerus 241.p.
Derbicum Rex Amoraus cum Persis & Sacis pugnans, moritur cum duobus filiis 54.m.
Dercyllis nobilis cum Dinia consuetudinem habet 185.p.
à Paastio Aegyptio mala perfert, ibid.m. Rhodum abducta cum fratre Mantinia 185.m.
apud Cimmerios inferos spectanit, ibid.
à Myrto pedisequa mortua instruitur, ibid.
venit ad sepulchrum Sirenes, ibid.
in Siciliã ducitur captiua 186.m.
Mantiniam fratrem reperit in Sicilia, ibid.
Consulit oraculum cum fratre Mantinia, ibid.
responsa ab oraculo accipiunt morituros diu, noctu victuros, ibid.
in Dextram quam lauam verti melius est 860.p.
Dextrum in calceo, læuum in podaniptro Adag. 872.
Deuæ populi hospitales 744.m.
Deus in S. Scriptura interdum pro Aduersario 461.m.
Deus vnus & trinus 455.m.
non negat seipsum 302.p.
Dexippus scripsit gesta post Alexandrum M. 115.m.
Eiusdem Historica Epitome vsq; ad Claudium Cæsarem, ibid.
Eiusdem Scythica, ibid.
stylo Thucydidi similis 115.f.
Diabolus vnde dictus 877.m.
Tigridi comparatur à Iob. 886.f.
vltor & vindex Dei 887.p.
Serpens cur dictus & tortuosus 855.f.
Diadochus Photicæ Episc. 469.m.
eius Definitiones 269.f.
Dialectica & Rhetorica confertur 677.p.
Dicæus Neptuni F. Herculem hospitio excipit 221.m.
Dictamus 353.m.
Dicteriis Cicero impensè delectatus 644.m.
Didymi Adagiorum seu Prouerbiorum lib. XIII. 865.m.
Didymus in Prouerbia 872.p.
Δήμιος Carnifex, vnde dictus 872.p.
Dii viales 614.p. maiores duodecim 706.p.
Dinarchus Corinthius 125.f.
Dinarchus vnus in x. Graeciæ oratoribus 808.f.
Demosthenis similis, ibid. & 809.p.
Parentes, ibid.
Theophrasti auditor, ibid.
Cassandro familiaris, ibid.
exulat, reditque Theophrasti opera, ibid.
Eiusdem orationes 801.m.
Dinias cum filio Democlare peregrinatur in Scythia 185.p.

ad inſ. Thulem perueniunt, ibid.
cum Dercyllide cõſuetudinem habet, ibid.
ab Arcadũ Repub. vocatur 185.f.
Diocletianus Africam, Aegyptum & Bithyniam rexit 30.p. perſecutionem inſtituit 764.m.
Diodorus Tarſenſis excommunicatus 6.p.
contra fatum ſcripſit 342.f.
in ſtylo qualis, ibid.
eiuſdem Liber de S. Spiritu. 150 p.
contra Manichæos ſcripſit 117.f.
Diodori Lexicon 170.p.
Diodori Siculi Hiſtoriæ: quid ſcripſerit, vnde incœperit eiuſque ſtylus 51.m.
triginta annos hiſtoriæ impendit 51.f.
fabuloſus circa Deos & Heroas 51.m.
Eclogæ eiuſdem 615.m.
Diomedes Stenelo iunior 867.f.
Diomedes Palladium rapit 228.f.
Dionyſii Aegei Dictiaca 217.f 278.p
Dionyſius Alexandr. Epiſc. 476.p.f.
Dionyſii Areopagitæ opera eſſe germana 1.p.
Apoſtolorum æqualis. ibid.
Pauli diſcipulus 469.m.
Dionyſii Halicarnaſſei hiſtoria vnde incipiat, vbi deſinat 116.f.
floruit tempore Auguſti 117.p.
eius ſtylus, ibid.
Lexicon dictionum Atticarum 170.m.
eiuſdem Hiſtoria Synopſis ſeuerior eſt caretque verborum iucunditate 117.m.
eius locus citatus 869.p.
Dionyſius IV. Tyrannus Heracleæ in fratrem pius fuit 367.f.
aduerſam fortunam induſtria ſuperat 368.p.
Perdiccæ petita non concedit, ibid.
duxit Amaſtrin Oxathræ filiam 368.m.
Dionyſii Siculi ſupellectilem coëmit, ibid.
tyranni nomen exoſus 369.p.
cognomentum benigni adeptus, ib.
Tutores eius liberorum, ibid.
Dionyſius Siciliæ tyrãnus 866.p. 870.m.
Tragœdias ſcripſit cum Antiphonte oratore 792.m.
Dio Caſſius vnde inceperit 52.p.
Conſul Romæ cũ Alexandro 52.p.
Smyrnæ præfectus ſit, Pannoniam adminiſtrat, ibid.
ſtylus eiuſdem 52.m.
Thucididem imitatur, ibid.
Dionis Chryſoſtomi orationes recenſentur, & argumenta ſingularum 273.p. 274. 275. 276. 277.
quando viguerit 273.p.
moribus ſeuerus, ibid.
corpore gracilis, ibid.
Chryſoſtomus cur dictus, ibid.
ſtylus & ratio ſcribendi, ibid.
Dion Syracuſanus tyrannidem Dionyſii exegit 130.p.
Dioſcoridis libri de materia medica 208.f.
hunc imitati qui poſt de medicamentis ſcripſerunt, ibid.
Anazarbienſis fuit 208.f.
Diſcendi partes tres 715.f.
Dithyrambus 522.f. 523.p. & f.
Dithyrambi & Nomi comparatio 523.f.
Dithyrambicũ genus Poetarũ 541.p.
Diuinatio ad quam medicina pertinet 542.p.
de illa Apollonius ſcripſit, ibid.
Diuinationem è nubibus Anthuſa mulier inuenit 554.p.
Diuinitas ineffabilis indiuiſa 456.f.
Diuiſio in diſputando neceſſaria 684.m.
Dobbius Gotthus Adaulphum in ſtabulo occidit 109.p.
Docilitas 715.f.
Dodonæum oraculum 527.m.
Dogmaticus Medicus 182.p.
Dolus in bello 674.p.
Domini ac ſerui 819.p.m.
Dominicus dies octauus 474.p.
Dominicꝰ dies Reſurrectionis 476.m
Domitianus Imper. liberaliter habet Ioſephum 99.f. eius edicta 539.f.
Domitianus Melitenenſis Epiſ. 859.m
Domna Iſidori Philoſ. vxor. 573.p.
Donatus Orator ad Hunnos miſſus 107.m.
Dorienſes ab Althæmene Origenem ducunt 234.f.
Dorothei Lexicon 171.p.
Dorus Philoſophus 561.p.
Dorilaus Dux Mithridatis 379.m.
Doſitheus æqualis Simonis Magi, Samaritanus 466.f.
idem in Iudam Patriarcham iniquus, ibid.
& octo libris Moyſis infeſtus, ibid.
Dotianus Epiſc. in Byzacena prouincia 19.m.
Draconis cuiuſdam acutus viſus 246.m.
Lapilli in capite apud Indos 532.f.
Dromo ſerui apud Comicos nomen 870.m.

E.

Ἔαρ, ver, vnde 875.m.
Echinus terreſtris 862.f.
corium vrina corrumpit, ibid.
Ἐκκαίδεξ 870.f.
Εἰς καὶ ἓξ 870.f.
Ἐλαύνω vnde deriuatum 868.m.
Elegiæ nomen vnde 522.p.
Elephantorum copia in regione Auen. 3.p
Elephanti vt capiantur 717.p. 735.m.
quam longæui 541.f. vbi gignantur 722.m.
eis aduerſantur Rhinocerotes 740.p.
Elephantis veſcentes apud Aethiopas 735.p. & deinceps 738.f.
Elephantis in bello qui vſi 717.p.
Elias & Eliſeus Iordanem ſiccis pedibus tranſeunt 301.m.
Eliſei in ſepulcro Latrunculi reuixerunt 889.m.
Eliogabalus Sardanapal. dictus 52.p
Ἕλλον quid Homero 868.p.
Eloquentia cum virtute coniuncta 690.p.
Elpidius, Arſaciꝰ, Atticus in B. Chryſoſtomum ſententiã dixerunt 27.f.
Elyſii campi beatorum credita ſedes 647.f.
Emeſa vrbs 568.f.
Empirici Medici 182.p.
Emporica carmina 526.p.
Encomia 522.f.
Enna Siciliæ vrbs à ſeruis tumultuãtibus capta 628.m.
à Rutilio Rom. recepta 630.m.
Enoch & Elias 417.f.
Endymeon in Aeoliã nauigat 221.p.
Epheſii aduenæ 620.p.
Ephorus Cinnæus Iſocratis diſcipulus 793.m.
Ephorus Philiſtum laudat 643.m.
Ephraem Theopolitani orationes variæ 403.p.
Comes Orientis, ibid.
orthodoxus fuit, ibid.
librorum eius plurimorum argumenta 405. 406. & ſequ.

B. Ephraem Homilia 364.m.
ſtylus eiuſdem 265.p.
Ephyra vrbs 602.f.
Epicedia 522 f. & 524.m.
Epicharmus poeta Siculus 867.p.
Dorica vſus dialecto 871.f.
Epicratidæ calcei qui 525.m.
in Epicurum Declamatio Himerii ut prouidentiam negantem 578.m.
Epicum carmen vnde 521.m.
Epinicius Verinæ Imperatricis domeſticus Hillo eadem parat 103.m
Epinicii verſus 522 f. 524.p.
Epiphanius Epiſc. 477.m.
a Theophilo in Chryſoſtomum incitatur 144.m.
ordinem Eccleſ. turbat. ibid.
non conſentit in condemnationem Chryſoſtomi, ibid.
eiuſdem Epiphanii Panaria vnde incipiant, & vbi deſinant 162.m.
ſtylus ſimplex & parum firmus, ibid.
eius opus Anchoratus, ibid. & de Ponderibus 162.f.
Epirus quæ dicta 873.p.
Epiſcopi, Archiepiſcopi: *quære* Patriarchæ.
Epiſtalitica Carmina 526.p.
Epiſtola ad Hebræos an Pauli quæſitum 477.m.
Ἐπιτάξ, *vnde deductum 869.m.*
Epithalamia 522 f. 524.m.
Epithalamium Seuere 596. m. & ſequ.
Equi pullus ſaltu gaudet prouerbii ſpecie 468.f.
Eraniſtes liber, ſeu Multiformis 15.p.
Ermenarchus Aſparis F. eadem effugit 102.p.
Ermeſianax al. Ermeſius Naxius Athenas laudat 725.m.
Erymanthus a Venere excœcatus 23 f.
Erythræum mare 717.p. 724. & deinceps vnde ſic dictum. ibid f. & 718.
Eſau poſteri an Iſauri 102.p. & f.
Ἐς μακαρίαν, *Adag 875 p.*
Ἐς κόρακας, *ad Coruos Prou. 875.p.*
Eſſeni apud Indos vitam agunt contemplatricem 150.m. & σχολ.
Eteſiæ quando ſpirent 716.f.
Euagoras Rex Salaminis Cypriæ 66. f. 202.f.
Iſocratis familiaris 794.m.
Euagrii hiſtoria Eccleſ. inchoatur à fine Socratis 8.p.
natus in Cœleſyria, ibid.
eius ſtylus, ibid.
ceteros doctrinæ veritate vincit, ibid.
Euagrius Conſtantinus Epiſc. 790.f.
Eubulides Dialecticus 804.p.
Eucherius Stelichonis F. bello cæſus 105 p.
Eucleus oculo captus liberatur precibus Chryſoſtomi 139.f.
Eudociæ Auguſtæ Metaphraſis octateuchi carmine 215 p.
eius ſtylus non liber, ſed inhærens verbis, ibid.
Metaphraſis eiuſdem in Zachariam & Danielē Prophetas 215.m
Laudes Cypriani, ibid.
Eudoxia ſimultatem habet cum Chryſoſtomo 142.f. 144.p.
clauduntur ei templi portæ 144 p.
commota ob ſtatuam ſuam contumelioſè habitam 145.p.
Eudoxius Conſtant. falſus Epiſ 787.f.
eius vox ridicula 788.p.
Perſecutio & vltio 790.m.
Eulogius Alexandr. Epiſcop. 401.p. 469 m.
contra Nauatum ſcripſit 215.m. 272 f.
ſtylus eius mediocris, ibid.
Contra Seuerum & Timotheum 394.f.
Contra Theodoſium Acephalum 400 p.
inuectiua in Cainitas 401.p.
Ad Domitianum Epiſc. 859.m.
quid de Baptiſmo Ioannes ſenſerit aliter, atq; SS. Patres 879.p.
Marciano imperāte floruit 467.p
Eumenes bellum gerit cum Neoptolemo 126.p.
vincit Craterum, ibid.
mouet contra Macedonas, ibid.
rebus aduerſis clarior 647.p.
Ariobarzani Amaſtrin tradit 373.m.
Eumenidæ dictæ graues Deæ 864.m.
Eunapii Chronica vnde incipiant & vbi deſinant 99.f.
impios pios vellicat 100.p.
eius ſtylus, ibid.
Iulianum Apoſtatā laudat 100.p.
Chriſtianos primo tomo ridet 100.m. (ibid.
ſecūda editione idem reuocat 100.
Eunoius Rhetor 556 p.
Eunomius Citharœdus 221.m.
vicit aduerſarium adiutus à Cicada, ibid. σχολ.
Eunuchi 541.m.
Εὐφημεῖα *Atticis vſitata 875.p.*
Euphorion poëta 867.p. 870 p.
eius locus 871.p.
Euphrates Fl. 528.m.
Euphrates & Tigris inſulam efficiūt, vbi fanum Veneris 123.p.
Euphrates Venèris ſacerdos, ibid.
eius frater Tigris & ſoror Meſopotamia, ibid.
Euphramius Antiochia Epiſc. contra Acephalos ſcripſit 469.m.
Euplutius Magiſtrianus ad Valium orator mittitur 110.f.
Europa Phœnicis F. 226.f.
à Ioue corrupta 229.p.
Europæ Imperii diuiſio mortuo Alexandro 116.p. 124 p.
Eurydice Aridæi vxor Rempub. curat 126.f.
Antipatro negotium faceſſit 127 p
Euripidis locus 543.m 709. 722.p.
Euſebius Attali præpoſitus cubiculi 106.m.
occiditur fuſtibus ab Allouicho, ib.
Euſebius Cyrizi Epiſcop. occiſus 36.p.
Euſebius Dorylæi Epiſc. 5 f.
Euſebii Epiſc. Theſſalonicæ liber contra Andream incluſum 178.m.
ſtylus eius ſimplex 181.m.
refellit Andream pluribus, Corruptibilis nomen pluribus poſſe accomodari 180.
Euſebius Nicomediēnſis Arium iuuit 779. & ſequ. & 784.m.
à Philoſtorgio laudatur 10.m.
Magnus ab eo appellatur, ibid.
Euſebius Pamphili 477.m.
eius liber de præparatione Euangelica 4.f.
de Demōſtratione Euangelica 5.p.
alia eius opera, ibid.
Refutatio Hieroclis de Apollonio Tyaneo 10 f.
eiuſdē blaſphemiæ 5.m. ſtylus 5.m.
eius liber de vita Conſtantini eiuſque ſtylus 164.p. (164.m.
in eo opere defendit Arianiſmum Conſtantini M. temporibus floruit 5.m.
vnde Pamphili dictus 5.m.
Eiuſdem hiſtoria Eccleſiaſtica 7.f.
defendit Originem 159 f.
nuſquā meminit ſcriptorum Dionyſii Magni 1.m.

Eusebii Sophistæ Declamationes 166.m.
Eusebius Valentianopolitanus Episc. accusat Antenium Ephesum Episc. 182.p.
Eustathius Antiochenus Patriarcha 475.m.
ab Arianis malè tractatus 164.f.
Eustratii Presbyteri Tractatus de vita functis 199.p.
stylus puerilis, ibid.
Euthymius, Eusebius, Ammonius Anachoretæ longi appellati 143.m
fugiunt in eremum & veniunt Constantinopolim 143 f.
accusant Theophilum apud Chrysost. ibid.
accusantur falsò, ibid.
Eutropius ad aram prostratus 141.m
Exsules Heracleam redeunt 371.f.

F.

Fabulæ delectant 721.f.
Facere an dicere præstet 683.m.
Fadus procurator Iudææ 518.m.
Fames Hierosolymitana 15.f.
fatum quid sit, & vnde dependeat 283.
Hieroclis de eo Tractatus 283. & 284.252.m.
Faunus Aboriginum Rex 23.m.
ei succedit Aeneas 23.f.
Federati dicti milites qui ex diuersis nationibus conflati sunt 105.p.
Felix Pontifex Liberio successit 787.f
oculis priuatur 787.f.
peste exstinguitur, ibid.
Felix procurator Iudææ Drusillam Agrippæ filiam ducit 518.m.
Feminina quinque in ξ terminata 874.m.
quo modo obliquos formẽt 874.m.
Femora descendentibus, tibiæ ascendentibus magis defatigantur 860.m.
Ferrum vbi rarum 745.p.
auro permutatur apud Aethiopas, ibid.
Fidei præstantia 840 p.
Figuris orationum quomodo vtendum 521 p.
FILII DEI *Hypostasis 459.p.*
per Filium Dei omnia facta, quomodo intelligendum 300.p.
Filius Dei creator & iudex 310. & 311. ei cur Pater præponatur & dein S. Spiritus sequatur 312.
Filii prodigi in Euangelio parabola explicatur 329.m.817.m.
Fimbria Dux Rom. Sullæ bello Mithridatico sufficitur 379.f.
in milites mitis, ibid.
Mithridatem strategamate superat 380.p.
eius milites ad Mithridatẽ transfugere volunt 382.m.
Flabella alarum vsui in sacris mysteriis 314.m.
Flauianus Episc. innocens in 4. Synodo declaratus 5.f.
eius fides in Chalcedonensi Synodo 460 f.
Flos in India purpuram tingens 70.m.
Fluuius mellifer apud Indos 69.p. aurifer 744.f.
Fluuius ὕπαιχρος in India succinum ferens 70 p.
Fodinæ smaragdorum in Thebaide 112 f.
fons aurifer 67.
Fons in India, cuius aqua intrantes eiaculatur 93.p.
Fons in regione Cyoniorum oleum ferens, ibid.
Fons in regione Metadridæ nocte media æstuans 93.f.
Fons in India qui omnes confiteri cogit crimina 69.p.
forma imperio digna 108.m.648.m.
Formicoleones apud Troglodytas 739.f.
Fortunatæ Arabiæ insulæ 747.m.

G.

Gades inf. 535.m.603.p. Græcos se perhibent 536 p.
Gaïnæ restitit Ioann. Chrysostomus 141.f.
Galatæ depopulantur Heracleam 376.p.& f.
obsident Heracleam 378.m.
ab Heracleensibus profligantur, ibid.
eorum mos bellum mouendi, ibidem.
Mithridatem vexant 376.m.
Galenus de sectis Medicorum 181.f.
is liber aliis omnibus eius anteponendus 182.m.
Dioscoride in Metallicis copiosior 208.f.
eius stylus plerumq; obscurus atq; in libro de sectis venustus 182.m.
Gallina cum parit festucam iacit 863.p.
Gallus albus oblatus cui obesse creditus 649 f.
Galli, vide Galatæ: in Asiam irrumpunt 374.m.
cum Nicomede societatem ineunt, ibid.
commodo fuêre Asianis, ibid.
Nicomedi Regi suppetias ferunt 374.f.
Galatiam occupant, ibid.
vrbes condunt, ibid.
Gamaliel baptizatus fuit 199.m.
apparet Luciano Presbyt. 200 p.
corpus suum è loco obscuro tolli iubet ibid.
eius filius Abibo ab Apostolis baptizatus 199.f.
Gaudia cœli oculus non vidit nec auris audiuit 472.p.
Garmus Babyloniæ Rex captus amore Sinonidis 130.f.
occidi iubet Dacam 135. item Sacam, ibid.
Gelasii Cæsareæ Palestinæ opus continens gesta Nicenæ Synodi 119 p.
stylus humilis, ibid.
eius Additamenta ad historiam Eusebii 120. m.
Historiam vnde incipiat, vbi finiat 120.p.
quando floruerit, ibid.
refellit Anomæos 150.p. eius stylus, ibid.
Auunculum habuit Cyrillum Hieros. 120. m.
Gelasii tres Episcopi Cæsareæ Palestinæ, ibid.
Gelon Siciliæ tyrannus 231.f.
à Stesichoro taxatur 232.p.
Genethliaca 352 p.
eorum refutatio 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 3561. & sequ.
Gens quædam bara nuda, nigræ & breuissima, hominum conspectum fugiens 3.m.
Gentes de Moyse falsa narrant 621 m
Georgica Poëmata 526 p.
Georgius pulso Athanasio sedem per vim occupat 784 f. 786.f.
tumultum Alexandriæ quomodo concitarit 788.m.
pœnas dat, ibid.
Georgius Laodicensis contra Manichæos scripsit 117.f.

Germanus Patriarcha C P. pro Gregorii Nysseni scriptis 478.p.
eius stylus qualis, ibid.m.
Gerontius belli Dux filium Maximum Cæsarem renunciat 106.p.
fugit ab Vlphila 107.p.
petitur insidiis suorum, ibid.
ignis ædibus eius iectus, ibid.
Alanum & vxorem occidit, seipsum necat, ibid.
eius filius Maximus ad barbaros confugit, ibid.
Gerontius Abbas scripsit cõtra Lampetium Messalianum 18.p.
Geryoniæ arbores 536 p.
Gesius 573.p.
Gesius Florus Indæos vexat 98.f.
Geta serui apud Comicos nomẽ 870 m
Gigantes in terra, 473 f.
Gigantum pugna cum Diis an fide digna 537.p.
Gigas Æseus, quem Iupiter domuit 568.p.
Glycerius Imper. tondetur, fit Episc. Portuensis 101.m.
Γλωσσοκομεῖον vnde 861. f.
Gnomologicum carmen 526.p.
Gnossus vrbs Cretæ 221.m.
γνῶθι σαυτόν nosce teipsum 715.m.
ex tripode Apollinis pronunciatum, ibid.
Gordianus Imp. creatur 149. p.
laqueo se suspendit 149.m.
Gorgias Leontinus Sophista 792.m. 793.f.
Gorgonias herba 554.p.
Gorgone apud Hesiodum 721.p.
Gothi à Vandalis Truli appellantur, & quare 110.m.
Gratianus Imp. interfectus 105.f.
Græcarum literarum nomina non inflecti 869.p.
Græciæ certamina quatuor 872.p.
Græciæ ciuitates duo lumina 725.p.
Græci barbaris meliores 716.p.
Cyprum occupant 202.f.
Gregorius Nazianzenus 469.m.
eius de Trinitate sententia 457.p. 459.m.
eiusdem locus 469.m.
Gregorius Nyssenus 469.m.
eius defensio per Germanum Patriarcham 478.p.
pro Basilio fratri scripsit 4.p.
eius stylus 4 p.m.
Theodoro Antiocheno venustate antecessit 4.m.
Gregorii Rom. Pont. vita 759.m.
Gryphes in India aurum custodientes 69.p. 533.f. 537.f. 542.m.
Gustatus munia 713.m.
Gygis annulus Prouer. 532 f.
Gymnasius, Eudæmon, Onesimus Chrysostomum accusarunt 27.f.
Gymnasticis se exercentes citius sudant 863.m.
Gymnosophistæ Indorũ viuos se comburunt 122. σχολ.

H.

HAdriani Imperatoris Decclamationes 149.
HÆRESIS: vide Hæretici.
Hæresis Acephalorum 468.f.
Hereticis dogmata varia 206.
Hæretici S. Scripturam deprauant 395.m.
Cauponum similes qui vinum aqua miscent 479.m.
eorum discordia inter ipsos maxima 463.f. 464.p.
HÆRETICI.
Acephali vnius personæ diuisionem damnant 397.p.
Adelphius damnatur Synodo 3. Ephesina 18.m.
pœnitens non recipitur à Synodo 17.m.
Aëtius deponitur ministerio 11.m.
Andreas Monachus Aphthartodoreta 178 f.
Anthropomorphitæ Aegyptum turbant. 143.m.
Anomoei, contra quos scripsit Gelasius 119.f.
Arius damnatur in Synodo Nicæna 119.m.
conatur impetrare admissionem, ibid.
moritur in latrinis publicis, ibidem.
eius vindicta 781.f.
Artemon à Caio Presb. taxatus, 16.f.
Caini, Gnostici ab Irenæo taxantur 161.f.
Conon & Iustinus Tritheitæ 6.f.
Dioscoriani refutantur 138.
Eunomius hæreticus 3 f.
eius libellus de doctrina sua occultatus à suis 167.p.
Eiusdem refutatio Basilii Magni.
quod opus ipse pressit 167.p.
eo mortuo edidit opus, ibidem.
à Gregorio Nysseno, & Sophronio refellitur, ibid.
eius stylus ineptus, nec quicquam continet decori 167.m.
eius Epistolæ 168.p.
Eusebius Nicomediensis Ario fauet 119.m.
laudatus à Philostorgio cur 11 m.
Eutorius prẽsb. Ario fauet 119.m.
Eutyches hæreticus 399.p.
Eutyches & Dioscoris & Nestorius in 4. Synodo damnati 5.f.
Hæsitantes Paulus & Stephanus 6.f.
Lampetius sacrilegus & eius crimina 18.f.
sacerdotio mouetur 19.p. eius scripta 19.p.
Macedonius hæreticus 773.m.
Messaliani, siue Euchetæ siue Adelphiani 17.m.
Monothelitarum sectarii damnati 8.m.
Nestorius duas naturas diuisas excogitauit 415.m.
excommunicatur à concilio 436.p.
Noëtiani ab Irenæo refelluntur 161.f.
iidem cum Sabellianis 161. σχολ.
Nouatus ab Ecclesia se abscindit 213.f.
refellitur ab Eulogio 214.p.
eius Commentarii friuoli & ficti, ibid.
Nouatianus dictus 213.f.
Romæ Archidiaconus fuit & Pontificatus ei oblatus 214.p.
à Corn. Papa presbyt. ordinatur, ibid.
Pelagiani & Celestiani Carthagine damnantur 19.f.
Pelagii & Nestorii idem dogma 20.m.
damnãtur Pelagiani Synodo Diospolitana 20.f.
Petrus fullo 137.f.
Petrus Hæreticus patriarcha Antiochenus 11.f.
Orientem turbat 103.m.
Proclus Montanista asserit tredecim tantum epistolas esse B. Pauli 16. f.
Quartadecimani 157.m.
Sabellius Afer 813.f.
Sabbas & Eustathius, Dadoes & Simeon hæretici Adelphiani 17.f.

Sene-

Seuerus & Timotheus haretici 399.f.
Seuerus à Theodoro Alexandr. perstringitur 154.m.
Theodosius Acephalus 400.p.
Theopaschitæ 429.p.
Theopaschita fuit Themistius 154.p.
Zenobius Acephalus ab Ecclesia se segregat *405.m.*
Harpalus Alexandrum compilauit 122.f. 809.p.
Athenis fugit, ibid. occiditur à Thibrone 124.f.
Harpali furtum Athenis defensum 873.m.
Ariopagitæ 873.m. 874.m.
Hecataus Milesius quæ lib. 14. de Iudæis scripsit 621.m.
Hegemonius contra Manetem scripsit 117.f.
Hegesias historicus qualis 724.m.
Hegesias Salaminius Poeta 522.p.
Hegesippi lib 5. ὑπομνημάτων quid senserit 472.p.
Helena excogitauit sortitionem digitis 347.f.
à Ioue amatur, ibid.
à Paride in monte Ida inuenta, ibid.
Iuno ei Zonam dedit, ibid.
vnde Helena dicta 348.p.
filiam ex Paride sustulit, ibid.
aliæ Helenæ nomine, ibid.
à Stesichoro laudata ei oculos restituit 222.p.
Helenus contendit cum Deiphobo super nuptiis Helenæ 227.f.
indicat Græcis Troiã ligneo equo capiendam, ibid.
Heliodori Ethiopica 94.p.
eius stylus, ibid.
Episcopatum motus, quod ἐρωτικὰ supprimere nollet 96. σχολ.
Erotica eius laudantur 130.m.
Helion Valentinianum quinquennem veste Cæsarea induit 115.p.
Helladii Lexicon 169.p. eius stylus, ibid.
Aegyptius fuit 875.f.
floruit Licinii & Maximini temporibus, aliaque multa scripsit, ib. & 876.p.
Helleborus in Anticyra 873.p. eius vsus 560.p.
Hephæstion moritur 122.f.
Heraidis morbus eiusque curatio 616.p.
Androginos seu Hermaphroditus fit 616.m.
Diophanti nomen accepit 617.p.
Heracleotæ cum Rom. societatem ineunt 377.m.
à Galatis infestantur 378.m.
Galatas cædunt, ibid.
Romanos bello iuuant 378.f.
Chios in libertatem vindicãt 379.
Mithridati auxilium pollicentur 381.f.
inedia laborant 388.p.
obsidentur à Cotta 386. & 387.
Nicomedem Regem iuuant 373.m. 374.p.
cæduntur à Bithynis 373.m.
tyrannos exosi 371.p.
à Zipœte Bithyno infestantur, ib.
Heraclea proditur Romanis à Connacorige 388.p.
Heracleensibus agri restituuntur 393.f.
Heraclianus Chalcedonensis Episc. 469.f.
contra Manichæos scripsit 117.m. 469.f. stylus Atticus 117.m.
Heraclidas Nyss. Episc. contra Messalianos 18.m.
Heraclides Ephes. Episc. damnatur à Macario Magnetum Episcopo 25.m.
à Theophilo submouetur 14.m.
Heraclitus Tyrannus Heracleæ 370.m.
ab Heraacleensibus in custodiam coniicitur 371.m.
Herba ἡρωδαχίκη. ἡρώδαξ 869.p.
Hercules Geryonem superauit 220.f.
Locrum incautum occidit, ibid.
apud Lindios bouem agricolæ mactat 222.f.
Syleum Neptuni filium interficit 221.m.
sibi necem parat 222.p. eius Columnæ 603.m.
ei mortuo templum ab Atheniensibus positum 654.p.
Hercules duo Aegyptius & Thebanus 536.p.
ab Indis coluntur, ibid.m.
Hermaphroditus in Epidauro, qui Callon ex Callo dictus 617.f.
Hermesianax Mineruam laudans 725.m.
Hermarum Athenis destructio 795.m.
Hermias 554.f.
Hermias Hermopolitanus 876.p.
Hermias Sozomenus scriptor Eccles. 8.m.
Constantinopoli ius dixit, ibidem.
Socrate in stylo præstantior, ibidem.
ab eodem in narrando aliquando dissentit, ibid.
Hermias seruus Atarnensibus imperauit 866.p.
Herodes Magnus templum dirutum restaurauit 512.f.
quantũ temporis & sumptum impenderit 513.p.
quantum impenderit in sacrificiis die dedicationis, ibid.
filius fuit Idumæi Antipatri 513.m.
eius tempore natus CHRISTVS, *ibid.*
infantes occidit, ibid.
eius vxor Mariamne duos ei liberos peperit, ibid.
filium Antipatrum occidit 513.f.
ad Malchum auxilii gratia confugit 515.f.
ab Antonio & Augusto Iudæa Rex constitutus 516.p.
Antigonum profligat, ibid.
Hircanum occidit 98.f. 516.m.
amicis pontificatum dedit Iudæorum 98.f.
moritur morbis variis 513.f.
Archelaum F. successorem reliquit, ibid.
Herodes Herodis Magni F. adamauit Herodiadem 516.f.
Ioann. Baptistam occidit 517.p.
Herodianus vnde incipiat 148.p.
eius stylus perspicuus 149.m.
Herodoti Halicarnassei opera & stylus 28.m.
vnde historiam incœperit & vbi reliquerit 28.m.
Herodotus cur nomen vxoris Candaulæ non ponat 250.p.
Heroibus cur anguem veteres consecrarint 652.f.
Hesiodus Epicus 521.m.
Hesiodi locus 671.f. 875.f. 695.f.
Hesychius Hierosolym. Presb. in Iacobum fratrem Domini 833.m.
item in Dauidē Psalmographũ, ib. & in B. Thomam Apost. 811.m.
Hesychius presb. Constantinop. in æneum serpentẽ Moysis scripsit 17.p.
eius stylus, ibid.

Hesychii Illustrii omnigena Historia 50.m.
vnde incipiat, quid narret, vbi desinat 51.p.
eius stylus 50 f.
Hiems & æstas aliis temporibus in regione Aue quam apud alias gentes 3.p.
Hierax Alexandr. 555.f.
Hierius Plutarchi F. 556.m.
Hierocles 551.m.
de Prouidentia 283.749.m.
de Fato 283.p.
In Platonis Gorgiam scripsit 551.f
Hieronymus Presb. Pelagianos damnat 29.p.
Hierosolymæ excidiũ quæ signa præcesserint 15.m.
Hierosolyma seditione & intestino bello euersa 15.p.
Hilarius Philosophus 570.f.
Hillus ad Zenonem transfugit 103 p.
eum ad imperium promouere contendit, ibid.
petitur insidiis 103.m.
rebellantes deuincit 103 f.
Zenõ in eum odium concipit, ibid.
Hilophagi seminib. vescuntur 734.m
Himerii Polemarchica oratio seu militaris 561 p. & sequ.
Himerii Sophistæ Declamationes iudiciales & suasoriæ 182.f. 574.p. & deinceps.
eiusdem dialogus 598.m.
stylus instar Demosthenici 182.f.
eius vitia 183.
Variæ orationes varii argumenti 183 p.
earum stylus 184.f.
floruit tempore Iuliani Apostatæ, ibid.
in Christianos inuectus, ibid.
eius in Seuerum Epithalamium 596.m.
Hippocrates prætor Athenis non medicus 792.m.
Hippolytus 477.m.
libellus contra hæreses 161 f.
stylo clarus & grauis 162.p.
dogmata eius peruersa 162.p.
Originem hortatus est vt in S. Scripturam commentaretur, ibid.
Hippolyti Martyris interpretatio Danielis & homiliæ de Christo & Antichristo 270.f.
Hippomanes in equa 862.f.
prodest multis, ibid.
Hipponax Ephesius Poëta 522.m.
Hippotes è castris Heraclidarum reijcitur 224.f.
Hippopotamus 557.f. & σχολ..
Holophernes 624.p.
Homerus Epicorum Princeps 521.m.
Tragicus 687.p. eius fama 610.m.
Iliada aliunde transscripsit 251.p.
Patroclem equitem, Vlyssem Outin vocat 244. impios celebrat 542 p.
Homero ἕλλον quid 866.f.
eius locus 867.p.
Odyss ω. 866.f.
De Calchante vate 869.m.
à Platone reprehensus 669.p.
Homo è tribus compositus, mente, anima, & corpore 474.m.
Homo mundi compendium 714.f.
idem vt vinum austerus simul & dulcis esse potest: Phocionis dictum 645.p.
homine nulla fera crudelior 644.f.
eius cum mundo comparatio 715 p
Homines peccant naturaliter non ex voluntate 205.f.
Homines in Luna exstare finxit Xenophanes 188.p.
Honorius Imperator Rom. 469.p.
Honorius Imper. contra Pelagianos scripsit 19.f.
Honorius ex Heracleani tyranni bonis sumtus præstat Cõsulatus Constantii 108.m.
turpiter Placidiam sororem amasse dicitur 113.p.
odium eius erga eandem 113.p.
Sororem Constantinopolim ablegat, ibid.
moritur hydropricus 113.m.
Honorius Imp. vna cum Constantino tyranno 105.m.
Legatos mittit ad Attalum de imperio diuidendo 106.p.
Honorius Pont. à Photio taxatur iniustè 6.m.
à Calumnia Græcorum liberatur, ibid. σχόλ.
Horapollo Grammaticus 876.p.
Hortensius Dux Romanorum aduersus Mithridatem 379.p.
Hosius Cordubensis Episc. Sardicensi Synod interfuit 119.785.m.766.m
Hunni albi Borealis Persis finitimi 31.f.
Hunnorum Regum sagittandi peritia 107.m.
Hydropis cura 542.p.
de Hyænis miranda 618.m.
Hyllus Herculis F. cornua habuit 245.f.
Hymenæi 522.m.
Hymenæus Terpsichori F. 524.m.
Hymnus 522.f. 524.m.
Hymnus trisagius 403.m.
Hypathia Isidori philos. vxor 565.f.
Hypathius in Iustiniam conspirat & necatur 55.f.
Hyperides vnus in x. Græciæ oratoribus 807.p.
orationes eius quot legitimæ, ib.p.
cum Demosthene confertur ib.m.
statuæ eius idem quod Demosthenis inscriptum, ibid.m.
Parentes, ibid.m.
Filius illi Glaucippus, ibid.
Platonis & Isocratis discipulus, ibid.
Demosthenis studiosus, mox infestus, ibid.
decretum inuitus tulit, ibid.f.
In Neptun: fanum fugit 808.m.
inde ab Antipatro extrahitur, ib.
Linguam dentibus, ne patriam prodat præmordet, ibid.f.
mors ibid. Eius dicterium de se ad populum 645.p.
Hyperides & Isæus an Isocratem audierint 793.
Hyporchemata 522 f. 524.p.
Hypostasis & natura an eadẽ 464.p.
Hypostasis quid 459.p. 470.f. & substantia & natura 414 .415. & sequ.
Hypostatica vnio 453.p & passim in Eulogio.
Hypseris bello seruili contra seruos dimicat 629.f.
Hyrcanus Pontifex Iudæorũ. 514.m.
aures ei ab Antigono præcidũtur 515.f.
ab Herode occiditur 516.m.
eius F. Aristobulus Pontifex creatur, ibid.
Hyrcanus Pontifex & Rex Iudæorum 98.m.
regno à Pompeio exuitur, ibid.
ab Antonio necatur, ibid.

I.

Iacimus Pontifex suffectus in locum Onia illegitimus 98.m.
B. Iacobus primus Hieros. Epis. 833 f.

Iacobus Apostolus Obilas à Iudæis appellatus 352.m.
Iacobus Medicus 559.m. 560.p.
Iambe Thressa 522.m.
Iambicum carmen vnde & quando adhibitum 522.m.
Iambici Poetæ quando viguerint 522.m.
Iamblichus Erotica impudenter conscripsit 130.m.
eius stylus Oratorius 130 f.
Babylone Magiam didicit 133. f.
eius vita & ortus 133. σχολ.
Porphyrii socius 133. σχόλ.
Iason Dardani frater, Iouis F. 223 p.
Medeam è Colchide auexit 235.f.
Iberi Asiatici Iustino se dedunt 33.f.
Ichthyophagi apud Aethiopas 729. m. 731. f.
apud Indos 535. f. & deinceps. nudi ambulant 729. m. eorũ mores & sedes 729. 731. & sequ.
Liberis omnibus communes, ibid.
pisces vbi captent 729. f. 730 m.
IESVS CHRISTVS *quando natus 470. f. 471. p.*
IESVM *Naue filium credebant Samaritani 466. m. 467. p.*
Ignatius Martyr quando floruerit 1. m.
Eiusdem Epistola citatur in operibus B. Dionysii, ibid.
Ignatius Θεοφόρος 477. m.
Ignis in Lycia perpetuo ardens 68. m. & apud Iudæos 619. m.
Ignorantia in Deum non cadit 463. f. 464. p.
Ilus Ilium ædificat 221. p.
Imagines apud Romanos in atriis cur collocatæ 625. m.
Imaginum sacrarum cultus à Photio laudatus 155. p. & in Prolegomenis.
Imbres à strage cur copiosiores 650. f.
ὑμέναιος 871. m.
Imitatiuum Poematis genus 521. m.
Imperatorum series à M. Antonio Philosopho vsque ad Maximinum 148. p.
Imperatores belli studiosi 250. m.
Imperiorum deuolutio 358. f.
Incarnati triplex significatio 338. p.
Incompositum in Deo 458. p.
Inconfusa Christi natura 454. p. 460. p.
De Incorruptibili Disputationes 179. p.
India Elephantes nutrit 722. m.
in India non pluit. 66. f.
aurum habet 69. p.
Sol in India triginta dies non lucet dum quædam sacra peraguntur 68. p.
Asini in India purpureo capite 91. f.
homines in India à natiuitate dentati 93. m.
Indorum iustitia 68. p. 69. m.
Serpentes 542. p.
Dracones 532. p.
Aromata, Cinnamomum, Thus, Piper 531. p.
porcus, capræ, oues 69. p.
Indi camelis insident 530. p.
Indi Carmani quales 534. f.
Indicum Linum 530. p.
Indicæ Simiæ a Leonibus ægrotis vorantur 531. m.
Indus Flu. 66. f. 530. p.
qua Nilo similis 537. f.
Indiuisa Christi natura 460. p.
Ino qualis 541. p.
Innocentius Pontifex damnat Pelagianos 10. f.
pro B. Chrysostomo laborauit 145. f.
Insufflauit in faciem Deus 474. m.
Inuentores Carminum varii 521. m. & sequ.
tibiarum Phryges 602. p.
Elephantorum venationem Ptolomæi inuenerunt 717. p.
librorum compingendorum 110. m
Ioan. Aegeates contra 4. Synodum 21. f.
S. Ioann. Baptista quo mense cæsus 470.
eius baptismus ante Christi baptismum qualis 878 f. & deinceps.
in eius decollationem Chrysostomi sermo 832 p.
Ioan. Cappadox 469. m.
Ioan. Chrysostomus 841. f.
eius de Spiritu S. Homilia, ibid. f.
in Christi natalem 843. m.
in illud Pauli: Sufficit tibi gratia mea *851. m.*
in illud: Si qua ergo in Christo noua creatura *851. f.*
de pœnitentia 853. f. 855. f.
in Terræ motum, in Lazarum ac diuitem epulonem 856. p.
in illud: mitte Lazarum, &c. *ibidem m.*
Non esse tantopere lugendos mortuos *856. f.*
in Decollationem Ioannis 832. p.
in XL. *Martyres 830. p. in D. Paulum 812. p.*
Eius Epistolæ in exilio ad Olympiadem & Innocentium Papam scriptæ 118. m.
ad Cyriacum 856. f.
Parentes 138. m. Infantia, ibid.
Vsus Præceptore Libanio & Andragathio, ibid.
Athenas profectus 138. f. (ibid.
Anthemium superat disputando, fugit Episcopatum Athenienſium 139. p.
colit vitam solitariam in media ciuitate, ibid.
vtitur familaritate Basilii M. ibid.
fit religiosus 139. m.
D. Petrus ei claues tradit 139 m.
Sanat capitis dolorem miraculo, ibid.
Miracula varia patrat, ibid.
vitam solitariam in speluncis egit 140. p.
Diaconus ordinatur 140. p. Ioan. Baptistam imitatur 829 p.
varia scribit, ibid.
fit presbyt. à Flauiano diuina visione, ibid.
Eius vita in Episcopatu 140. f.
Augustæ offensionẽ incurrit 142. f. 145. p.
incurrit odium Episcoporũ 143 f.
viduam defendit 142. f. Accusatur 144 f.
Insimulatur legere libros Origenis 148. m.
exsulat, ibid. reuocatur 145 p.
Eius exilium à Deo multis prodigiis punitur 145. m.
obitum ei prædicit Basiliscus Martyr, ibid.
Homiliæ eiusdẽ in Genesim 200. p.
quando habitæ, ibid. m.
stylus superat eum qui est in Acta Apostolorum, & cedit ei qui est in Epist. Pauli 201. m.
Liber Chrysostomi in mortem & ascensionem Christi & Pentecosten 7. p.
damnatur & accusatur à Ioanne Diacono suo 25. m.
Capita accusationis eiusdem 25. m
Accusatur ab Isacio, ibid.

INDEX.

Ioann. Chryſoſtomus lingua aurea 469. m.
Ioannes Conſtantinopol. cognomento Scholaſticus diſputat cum Tritheitis 6 f.
Ioan. Euangeliſta 762. f.
non eſt mortuus 418. p.
Ioan Laurentii Tractatus de prodigiis, menſibus, & politicis Magiſtratibus 210 f.
ſtylus eius frigidus 211. m.
militauit & in Imp. aula magnus fuit 211. m.
gentilem ſectam coluit, ibid.
Ioan. Moſchi Pratum 268 p.
Monachus fuit, ibid.
Ioan. Philoponus in Hexaëmerõ ſcripſit 12. f. 526 m.
Baſilio magno in eo Opere conſentit, & Theodoro Antiocheno repugnat 12. f.
ſtylus eiuſdem, ibid.
Eius liber contra 4 Synodum 21. f
Contra Ioan. Scholaſticum Patriarcham 97. m.
ſtylus putidus 97 f.
Contra Iamblichum de ſimulacris 285. m.
S Patres irridet libro de Reſurrectione 6 m.
Ioan. Presbyteri Hiſtor. Eccleſ. 11 f.
eius ſtylus & vnde inchoauerit, ib.
hæreticus fuit & inimicus Syuodo Chalcedonenſi 12. p.
Ioan. Scythopolita 469. m.
de Chalcedonenſi Synodo ſcripſit ibid.
& contra Eutychianos 137. f.
Contra Dioſcorum 137 f.
taxatur à Baſilio Cilice tanquam Manichæus & impius 152. p.
eius ſententia refelluntur 152. m. & f.
Ioan Stobæi Eclogæ, apophthegmata, & Ethica 190.
dedicat Seſtimio filio, ibid.
Eorũ argumẽta 190. 191. 192. 193.
Ioannes quidam mortuo Honorio inauguratur 113. m. cæditur 115. p.
Iobacchus 522. f. 524. p.
Iobii al. Iouii labor de verbo incarnato contra Seuerum 298. p.
Ioan Deucalionis F 222. f.
Ioſephus Iuſtum Tiberienſem liberaliter habuit 8. f.
eius libri de bello Iudaico 15. m.
ſtylus, ibid.
elegans in concionibus & monitionibus 15. m
Opus eiuſdem de vniuerſo 16. p.
multa in eo contra Platonem & Hebræorũ opiniones ſcripſit 16. m.
Chriſti in eodem opere meminit, generationemq; illi ex patre tribuit 16. m. dubium an eius Opus, ibid.
Caio nonnulli, alii Iuſtino, alii Irenæo tribuunt, ib. m.
nõ diſſimilia narrat à Moyſe 98 p.
Liber eius de Antiquitate, ibid.
Phariſæus 99.
Sacerdos fuit è ſtirpe ſacerdotali 98 p.
Rempub. in Galilæa geſſit 99. m.
à Veſpaſiano liberaliter habitus, ibid.
Iouinus tyrannus in Germania necatus 107. p.
fratrem Sebaſtianum Imp. creat 107. m.
Adaulpho ſe dedit, ibid.
à Dardano occiditur 107 f.
Caput ſuffixum extra Catthaginem, ibid.
Iouianus Imp. Iuliani Imperium excipit 789. f.
menſes octo regnat, ibid.
eius mors in æde recens calce exſtructa 621 f.
Iouianus Legatus miſſus ad Attalum 105. f.
manet apud illum patricius appellatus 106. p.
Iphicratidæ calcei 525. m.
Ἱππεῖς καὶ νομεῖς non ἱππέας καὶ νομέας 872. p.
Irenæus 474. f. contra Hæreſes 161. f.
Græcè ſcripſit σχολ. ibid.
Polycarpi Mart. diſcipulus 161 f.
Pothino in Epiſcopatu ſuccedit, ib.
Victorem Papam hortatur, vt Eccleſiæ pacem ſeruet, ibid.
Irenæus de Pauli ad Hebræos Epiſtola 477. m.
Iſauri Cõſtantinopoli cæduntur 102. f
Iſchyras Mareotæ Epiſc. 785. p.
Macarium accuſat 780. p. & ſequ.
Iſdigerda rex Perſarum tutor Theodoſii Imp. 31. m.
Iſæus vnº è x. Græciæ oratorib. 798. m.
Orationes eius q̃ legitimæ 798. m.
Lyſiæ dictione ſimilis, ibid.
Demoſthenis Præceptor, ibid.
Ei tutelares ſcripſit orationes, ibid.
Quando floruerit, ibid.
Iſis Dea 554. f. eius capillus 748. m.
Iſidorus Peluſiota 406 p. 477 p.
Iſidori Philoſophi vita à Damaſcio deſcripta 211. f. 546. p.
Marino ſucceſſit 568. p.
Somniator fuit 546.
Eius forma & oculi, ibid. m.
ſenſus & memoria, ibid. m.
Iſocrates quando natus 172. 792. f.
Parentes eiuſdem 792 f.
Præceptores, ibid.
à foro cur refugerit 792. p.
orationes eius quot 792. f.
ſimiles Athletis 204. f.
orationum omniũ argumenta, ib.
Oratio de Permutatione 793. p. & 174. p.
Eius diſcipuli 793. p.
Hiſtoriæ materiam quibus ſuppeditarit 793. m.
Panegyricum quot annis edolarit 793. f. 794. f.
In periodis ac numeris quanta accuratio, ibid.
Panathenaicus eiuſdem, & quo ætatis anno ſcriptus 794 p. 174. p.
Epiſtolæ 174 m.
ſtylus accuratus, ibid.
orationes eius multæ intereiderunt 174. σχολ.
Epiſtola eiuſdem ad Archidanum recens euulgata 174. σχολ. eius Aſſeclæ 613 f.
Quando obierit 794. p.
Megaclidis filium adoptat 794. m
Eius ſepulchrum 795. p. Epitaphium duplex, ibid.
Apharens adoptione filius 794. m. 795 p.
Iſthmia quis inchoarit 872. p.
ἰσθμός 872. f.
Italici bello Mithridatis opem fruſtra implorant 640. p.
Iuba rex de pictura 175. f.
Iudææ Præfecti varii 518. f.
Iudæorum origo ex Diodoro 619 f. & 620.
cur Aegypto exacti, ibid.
Iudæorum natio qualis 618. f. 619. p.
eorũ matrimonia & funera 621. m
ſectæ tres 99. m. ab Ariſtide Ethnico notati 711. m.
Iugurtham Marius cepit 630 f.
Iulianus Apoſtata 572. p. de illo quid Damaſcius 570. p.
imperium vt rexerit 788. m.
gentium Deos amplectitur, ibid f.

Imp à Constãtio declaratus 787 f.
contra illum Constantius in Gallia bellum mouet 788 p.
Eum vt Apostatam & Idololatrã Iouianus & Valentinianus deserunt 789 p.
dignus eiusdem bello Persico interitus 789 m. f.
Iuliani Lexicon 170 p.
Iulianus Episcopus Halicarnass. sede pulsus 179. hæresin sapit 179: σχόλ.
Iulii Africani Chronicon, eiusq; stylus 9 p.
incipit à creatione mundi, ibid.
C. Iulii Cæsaris ad Arminium insomnia 646 f.
Iulius Rom. Pont. 436. 784. m.
Athanasium texit, ibid.
literas de eius innocentia Alexandriam mittit, ibid m.
ter Athanasium euocat 786.
Eius Epistolæ, ibid p.
Iuris prudentia Rhetoricæ pars 675 f.
Iustina Martyr conuersa ad fidem 216 f.
Cyprianum magum consulit, ib.
Iustinianus Iustino adoptatur & in regno succedit 33 f.
Iustiniani Imp. ad Zoilum Patriarcham Epistola quæ Thesaurus inscribitur 469 f.
Iustinus Martyr 469 m.
Eius Apologia pro Christianis: quæstiones & alia 162 f. 163 p.
eius stylus probatur, ibid.
Neapoli in Palæstina natus 163 p.
à Crescentio accusatus, obiit Martyrio, ibid.
ex Iustino Martyre locus 475. p.
Iustinus Thrax Imp 2 p.
Athanasio successit 12 m. 33 m.
Iustitia Regem exornat 648 f.
Iustus impios seruat 876 f.
Iusti an resurgent impii 471. m.
Iustus Tiberiensis 8 f.
Tiberiade Galilææ ortus ibid.
Historiam a Moyse ad Claudii vsque tempora perduxit, ibid.
stylus concisus & multa prætermisit, ibid.
CHRISTI & miraculorum eius non meminit, ibid.
Eius parens Pisto homo nequissimus, ibid.
cũ Iosepho simultates exercuit, ib.
Errauit in bello Rom. cũ Iudæis 9 p
Historiam conscripsit, ibid.

K.

Κάινυλος *pro* ἄινυλ& *867 p.*
Kæsus præfectus Saracenorũ 1 f.
præfuit Chindinis & Macidenis 2. p.
Præfecturã tradidit fratrib 2. m.
fit Præfectus Palestinæ 2. m.
Κῆτ& *animal apud Troglodit as 740 f. & 741. p.* (875. p.
Κλέπτης *fur, quomodo Atticis dictus*
Κνέφας *vnde deriuatum 866 f.*
Κυήγιον *vnde deriuatum 869. m.*
Κτυπος *idem* τύπ& *866. f.*
Κυδιώλης *quomodo scribendum 870. f*
Κύρβεις *masc. generis 869. f.*
Kynocephali in India 70. m 71. p. m. f. 740. f. iaculandi periti, ibid.
degunt in antris, ibid.
vestibus vtuntur pellitis & glabris, ibid.
Caudati viri & feminæ, ibid.
Longæui, ibid.
Clunes non habent perforatas, ib.

L.

LÀbarum Constantini & victoria 765. m.
Λάβδα *cur dicta Corinthiacis 868 m.*
à Labore magis quam in vmbra cur sudetur 864 p.
Lachares Rhetoricæ studiosus 556 p.
Lacritas Athenienſis Legislator 793. m.
Lacus in India oleum ferens 68 f.
Lais scortum 872 m.
Lamech & Cain generatio 878. p.
Lamech an damnatus quæstiũ 878. f.
Lamentationes 522 f.
Lamina aurea 850. m. (793. m.
Laodamas Athenienſis Isocr. auditor
Lapis preciosus luces in tenebris 742.
Lapis Magnes Atticis quomodo dictus 865 p.
Lassitudo vnde nascatur ex Theophrasto 860. m.
Latrunculi in Elisei sepulcro reuixerunt 889. m.
Laurus quomodo circumgesta 525 p in victoria gestabatur 524 f.
Legale Pascha an sumpserit Christus 475 f.
Legatorum munus 851. m.
Leges ac virtutes prouidentiam adferunt 756 f.
Legũ Iudaicarum antiquatio 621. m
Leo Imp. per Asparem ad imperium euectus 102 p.
cum Isauris societatem init, ibid.
Tarasicadissam adsciscit, ibid.
morbo exstinctus 101 f.
Leo Pont. 463 m 469. p.
Pelagianos damnat 20 p 21. m.
ab Acephalis traducitur 400. p.
Eius Epistolæ 461. p
Liber de re rustica ceteris eius antefertur 181 f. (dunt 232. m.
Leodamas & Phitias de regno contendunt Caryſtios profligat Leod. 232. f.
Leogaras Andocedis pater 795. m.
Leones Arabici 739 f.
Lapidei in sepulcris 244 f.
eorum ingeniũ capta præda 538. f.
in partu 541 f.
Leonides Xerxem vicit ad Thermopylas 57 f.
Leonippus vrbem Sinopem Rom. prodere voluit 391 p.
occiditur à Cleochare, ibid.
B. Leontii Episc. Arabissi de mundi creatione sermo 824 p
item in Lazarum redeuntem, ibid.
Leontius Monachus 469 f.
Lesbonactis orationes Politicæ 97. m.
Leucas Petra 253 f. & 254 p.
qui ex ea se præcipitarint, ibid.
Leucocoma a Promacho amata 221 p
Leuir, δαὴρ quis Homero 865. m.
Lexicon puræ ideæ 169. m.
Lexicon grauis styli, ibid.
Lexicon sermonis politici, ibid.
Libanius Asianus magus 112. f.
iactat se sine armis mirabilia præstare posse 112 f.
neci datur voluntate Placidiæ, ib.
Libanius Sophista 121 p 801 f.
eius orationes affectatæ & obscuræ 121. p.
Liberius Pont. max. Iulio successit: huic rursum Felix 787 f.
exulat Liberius, ibid.
Liberum arbitrium esse animæ 753 f
Licinius Tyrannus a Constantino victus 30 f.
Lindii Herculi sacrificant superstitiose 222. m.
Linus Apollinis F à canibus dilaceratus 222 m.
honores ei mortuo exhibiti, ibid.
a Poetis defletur, ibid.
eius festum Amida vocant, ib. quo die canes inuenti mactantur, ibid.
Linum indicum 530. p.
Litoius Armeniæ Epis. Messalianos damnat 17 f.

INDEX.

Literarum Græci alphabeti tonus 865.f.
Literarum Græcarum nomina non inflecti 869.p.
è Literis Alphabeti Græci nomina propria deducta 251.m.
Loca S. Euangelii diuersa conciliata 334.p.
Locrus Alcinoi frater 220.m.
ab Hercule occiditur 220.f.
Locri pugnantes Aiaci regi vacuum in acie locum relinquunt 222 p.
Locusta apud Aethiopas 736.f. & deinceps. edi solita 737 p.m.
Locusta & Bruchi frequentes sunt 861.m. quomodo gignantur 861.m color vnde & interitus, ibid.
Longinus Rhetor Criticus de scriptis Demosthenis 802.p.
sub Flauio Claudio Imper. floruit tempore Zenobiæ Odenativxoris 802 p.
Longi Monachi qui 143.m.
Loth Segor seruauit 876.f.
Luciani dialogi mortuorũ & amatorii 165 p.
irridet gentium Deos, ibid.
stylus eius purus & perspicuus, ibid.
Lucianus Presb. Hierosol. Gamalielem in somnis videt 199.f.
reuelantur ei corpora SS. Gamalielis, Stephani, Nicodemi 200.p.
Lucifer Calaritanus Episc. 787.p.
Lucifer è cœlo deiectus 304.f.
Lucius 572.p.
Lucii Patrensis narrationes transformationum 165.m.
alter Lucianus 165.f.
narrationes eius ineptæ 166 f.
Lucullus fugitiuos in Italia coercuit 631.f.
cum Saluio pugnat 636.m.
Aminsum obsedit 147.m.
repetundarum cur reus 637.p.
exulat, ibid.
Dux belli Mithridatici 381.m:
Mithridatẽ superat ad Cyzicum 382.f.
Sinopem accepit à Machare 391.f
Tigranem superat & Trigrano certam vincit 392.m.
Ludi apud Græcos quatuor 872.p.
Luscinię fabula 867.m.
Lusitani ceteris se Hispanis anteponunt 628.m.
cum Rom. Duce Viriathro belligerantur 626.m.
Q. Lutatius Catulus Romanus 621.f.
de Cymbris triumphauit, ibid.
eius inusitata mors, ibid.
Lycurgus vnus in x. Græciæ oratoribus 809.m.
eius orationes, ibid.
Parentes 809. m. Præceptores, ibid.m.
Opera Athenis, ibid.f. & 810.p.
decreta eius non atramento, sed sanguine scripta videri, ibid.p.
Legationes obit cum Demosthene, ibid.p.
Leges quas condidit, ibid.m.
Xenocratem Philosophum à Publicano liberat, ibid.m.
Ex tempore dicere refugit, ibid.m
Nobilitate mirè placuit, ibid.
Obitus eius, ibid.
Sæpe à populo coronatus, ibid.f.
Liberi eius ex Callistone, ibid.f.
eos in vincula coniectos Demosthenes iuuat 811.p.
Lydius cantici modus 523.f.
Lyncurium sigillis vtile 862.f.
Lynx vrinam terra cur operiat 862.f
Lysanias conciliatur cum Antigeno 515.m.
Lysias vnus x. Græciæ oratorum 796. p.801.p.
eius orationes quot, ibid.
dictionis forma, ibid. & 797.m.
Lysias & Demosthenes 797.p.
cum aliis comparatus, ibid.
Oratio eius περὶ σιτῶν, quæ sacri olei species 796.f. & 797.m.
Orationes eius Legitimæ & Spuriæ 796.p. 797.m.
Patria & genus 797.f. eius fratres, ibid.
Præceptoribus quibus vsus, ibid.
Exulat 798.p.
quando mortuus, ibid.m.
Lysimachus VI. *Heracleæ tyrannus tutor liberorum Dionysii 369.m.*
Heracleam vastat 370.p.
Clearchum occidit & parricidas alios 370.
Amastrin vxorem repudiat 369.
filium Agathoclem necat 370.f.
perit in prœlio traiectus pilo, ibid.
cum Seutha Thrace pugnans periit 124.p.
Lysippus pictor 605.p.

M.

Μάχας vnde 867.p. (867.m.
Μακάριος vnde deriuatum
Macarium Ischyras accusauit 780 p. & sequ.
Μαχοφὸν vnde derivatum 867.m.
Macedonius hæreticus 773.m. Paulo martyri succedit 776.p.
Macedonica Phalanx 725.f.
Macedonici regni diuisio mortuo Alexandro à Perdicca, ab Antipatro iuxta Arrianum Dexippum, Iustinum, Curtium in σχόλ. *129.f.*
Machares Mithridatis F. Sinopen Lucullo tradit 392.f.
Μάκτρα, *arca pinsaria 871.f.*
Mæander Flu. 610.p.
Mæotica palus 739.m.
Margaritæ & Margari 31.f. σχόλ.
Magi qui Saluatorem adorarunt 365 p. (641 f.
Magistratus Rom. ante Augustum
Magnes lapis Atticis quomodo dictus 865 p.
Magnetes in Cretam migrant 226.p.
Magnentius tyrannus 775.f.
Magni Monachi Ascetica 268.f.
eius stylus perspicuus, ib. & 269 f.
Magnus & Apollinarius excommunicati 458.f.
Magnus Berrhoeæ Episc. Chosroem placat 36.m.
Magophonia festum Persarum 56.m
Mala apud Aethiopas 728.p.
Malacon Lysimachon in prœlio pilo traiecit 371.p.
Malchus Antipatrum Iudæum veneno necat 515.p.
Malchus Sophista vnde incipiat & vbi desinat 100.p.
eius stylus 101.m. Christianus fuit, ibid.
Malè ominatis verbis abstinebant Athenis 874.p.
Μάλευρον *vnde 867.m.*
Manichæorum refutatio 117.m. Eorum error 855.f.
Mantinias frater Dercyllidis peregrinatur 185.m.
variè iactatus, in Sicilia sororem inuenit 166.m.
Marathonia pugna 592.f.
Marcianus Anthemii Imp. filius rebellat 103.f. fit presb. ibid.
Ancyram Galatiæ turbat, ibid.
relegatur in Isauriam, ibid.
Marcianus Imp. Chalcedonensem Synodum indixit 463.m. 467.p.
Marcianus Iustini Imp. patruelis in Chosroem expeditionẽ mouet 39.p apud

apud Imp. accusatur & relinquit imperium 39.m.
L. Marcius Philippus & Sex. Iulius Coss. 638.f.
Mardonius aduersus Plataens. mittitur 58.p.
Apollinis aedem diripit 58.p.
grandine periit 58.p.
Mare Aegeum 601.f.
rubrum 534 p. Etymon quadruplex 717.m 718.
Mare oleo infuso leniri 534.f. eius species 614.p.
Mare Indicum 67.f.
pisces in fundo degunt, ibid.
Mares Chalcedonis Epis. caecus 789.p.
eius in Iulianum generosum dictum dum caecitatem exprobrat, ibid.
Margaritae & margaris 31. σχόλ.
Margarita cordis loco 534.m.
B. Maria Magdalena 834.p.
Marinus Neapolites Procli in schola successor 550. & 564.p.
ob seditionem Athenis Epidaurum secessit 571.m.
C. Marius & M. Aquillius Coss. an v. C. DCLII. 637.m.
bellum seruile conficiunt, ibid.
Marius & Cinna 621.f.
Marius Bocchum & Iugurtham vicit 630.f.
ex Africa exercitũ reducit 650.p.
de Iugurtha triumphat, ibid.
militem egregiè exercuit, vnde muli Mariani dicti, ibid.
patiens fuit in varicibus secandis 649.f. 650.p.
à Mithridate profligatur 378.m.
à Sulla fugatus Praeneste se recepit 641.p.
mortẽ obsessus sibi consicit 641.p.
Mars tyrannº Lex regis instar est 648.f.
Marsus 572.m.
Marsicum bellum seu sociale vnde ortum 638.p. eius finis 640.f.
Marsyas tibicen quo die natus 247.p
Martichora animal in India hominis referens vultum 67.f.
Martyres 847.p.
Martyriũ Timothei Apostoli 762.m.
Septem puerorum sub Decio tyranno 761.p.
Demetrii sub Maximiano 763.m
Martyrum cruciatus 830.m. sanguis eorum semen est 840.m.
Marrucini populi 378.m.
Massanisa Africae Rex nonagenarius decessit 626.f.
x. liberos reliquit, & singulis agrum, ibid.
eius robur & exercitatio 626.p.
Massiliensium à clade factum 650.m
Matacas Apollinis templum diripit 58.f.
Mater filios tres comedit 110.f.
Mathematici Pythagorei 712.p.
Matthias Theophili F. Pontifex Iudaeorum 98.p.
Mauricius Imp. renunciatus 39.f.
cum Abaris inducias fecit 40.p.
barbarorum pacem rumpentium oppida vastat, ibid.
occiditur 47.f percussores eius puniti, ibid.
Mauruſiae fauces aestate complui hyeme torreri 93.f.
Maxentii Imp. mors 765.f.
Maximianus 763.m.
B. Maximi quaestiones S. Scripturae 256.p.
eius stylus 259.m. Epistola, ibid.
Eiusdem Liber Asceticus 261.p.
Item de Dilectione, ibid.
Epistola ad Georgium Eparcham 261.f.
Centuriae capitum Theologicorum & variae epistolae 262.p.
Eiusdem Epistola ad Marianum presb. 263.f.
Dialogus de duabus in CHRISTO voluntatibus, ibid.
Maximus Martyr Honoriũ Papam defendit 6. σχολ.
Maximus Hierosolymorum Epis. 781.f.
Maximinus Imp. 569.m. Aliam minorem occupat 30.f.
confunditur à Photio cum Maximiano 30. σχολ.
Maximi Declamationes 166.m.
Maximus in filii praeturam centenarios quadraginta impendit 114.m
Μέχρις καὶ ἄχρις 875.p.
Medicorum tres sectae 182.
quomodo differant, ibid.
Medis & Persis matribus commiscere permissum 221.p. & σχολ.
Medium dicendi genus 521.p.
Megallis Damophili vxor 628.m. ab ancillis praecipitatur 629.p.
Megabyzus pugnat cum Inaro, & eum vulnerat 59.f.
à Persis deficit 60, m.
aduersus eũ Osiris mittitur 60.m.
Item Artarius Babylonis satrapa 60.f.
cum rege Persarum conciliari non vult 60.f.
Leonem interfecit 61.p.
à Rege capite damnatur 61.p.
precibus aliorum mortis poena eũ condonatur 61 p.
lepram simulat 62.m.
Regi conciliatur 62.m. moritur septuagenarius, ibid.
Melanthus Athenis ciuitate donatus 230.p.
duello regni spe pugnat 230.m.
Xanthum dolo occidit, ibid.
Meleagrides aues vbi 742.m.
Meletius Antiochenus Epis. τὸ Consubstantiale praedicant 787.f.
huic Euzoium per nefas sufficiunt ibid. exilio pellitur 790.p.
Melicum Carmen multiplex 522.m.
Μέλιττα, apis vnde 875.m.
Mellis generatio triplex 864.f.
Melos quis primus inuenerit 521.m.
Memmius Praetor Rom. à Lusitanis casus 625.m.
Memnonis historia de tyrannis Heracleensibus 366. & sequ.
Menandri Poëtae locus 865.m.
Mercium apud Indos permutatio 865.m.
Mesopotamia amata à Venere 133.p.
tres de eius pulchritudine contendunt, ibid.
Sinonis patata 134.m.
adducitur ad Garmum 135.f.
Zobarae nuptui traditur 136.f.
In Mesopotamia terraemotus 38.p.
Metalla vbi 727.p.
Metellus Creticus. 147.p.
Μετεμψύχωσις & παλιγγενεσία 715.p.
Methodius de resurrectione 479.f.
eiusdem Apostolicorum quorundam dictorum expositio 481.f.
item de Creaturis 493.f.
Idem de libero arbitrio 498.m.
de Castitate 503.m.
Metrodorus scripsit calculum Paschalem 157.m.
Metrophanes Sophista 556.m.
eius acta 764 m. & sequ.
Metroph. Constantinop. Patriarchae 768.m.
Mia vnde formatum 867.m.

Midas Phrygum rex 219.f. 606.p.
ei omnia in aurum versa, ibid.
aures habuit asininas, ibid.
Midas serui apud Comicos nomen 870.m.
Milesius aurum apud trapezitam deponit 229 f.
à trapezita fraudatur, ibid. & aurum recuperat 230 p.
Militaris vir qualis 647. p. Militaria dona 656.f.
Miltiades, oratio Aristidis 693 p.
Miltiades Persas vicit ad Marathonem 57.p.
Mimnermus Colophonius Eleg poeta 522.p.
Minerua & Bacchus Theseo visi in Dia insula 525 f.
Minerua laudata 725.m.
Minos Rex Cretæ 224.m.
T. Minutius belli Seruilis in Italia caussa 631.m.f. manus sibi adfert 632 p.
Miracula naturæ 748.p.
Mithridates Ariobarzanis F. à Galatis infestatur 376 m.
ab Heracleensibus iunatur, ibid.
sororis filiam occidit 378.f.
Matrem in carcere inedia confecit, ibid.
eius feritas, ibid. cum Rom. bellum gerit 378.p.
Nicomedem profligat, ibid.
cum Mario confligit & vincit, ibidem.
ab Italicis sollicitatus 640 p.
Bithyniam, totamq; Asiam minorem inuadit 379. m. Ciues Rom. occidi iubet 378.m.
à Fimbria profligatur 380.m.
à Sulla profligatur 379 p.
Inopia commeatus laborat, ibid.
Chios inuadit 379 m.
pacem cũ Sulla facit sed sinistram 380 m.
cum Muræna pacem redintegrare studuit, sed frustra 381.p.
Heracleotas in auxilium cõtra Rom. inducere tentat. ibid.
Rom. ad Chalcidonem profligat 382.p.
a Lucullo superatur 147.p. 382.f. 385.p.
Heracleam dolosè intrat 384 m.
Capit Eupatoriam, Amisin, aliasque vrbes 385 f.
ad Tigranem profugit sed frustra 386 p.
ab eodem auxilia impetrat 392.p.
Mithridaticum bellum a quib. Romæ ambiebatur 640.m.
Moeridis Atticista 171.m.
Moeror & dolor animi adferunt defectionem 858.p.m.
μόγις καὶ μόλις Ionicè & Aeolicè 866.p.
Moly herba insula Circes 248.m.
Monachi conuersatio 462.f.
Μονώτατος non rectè dici 872. m.
Monothelitæ 6.m.
Montanistarum Hæresis 477 f.
Montes cur igniti quæsitum 537.p.
Mopsocrene Ciliciæ oppidum 788. m.
Mopsius sacerdos Delphicus 201 m.
mors & somnus 853 m.
Morum distantia maior quam locorum 739 m
Moyses Iudæorũ Dux qualis 620. m. templum Hierosolymis condidit, ibid.
leges tulit ac ritus sacrorum, ibid.
Sacerdotes creat, ibid. qui & Iudices essent, ibid.
expeditiones in finitimos suscepit 621 p.
Moyses quis visus Antiocho 619 m.
Alpha cur dictus 885 p.
Mulæ nolunt progredi cum corpore Artaxerxis sed addito corpore Xerxis 62 p.
Mulus & equipullus Aristoteles cur dictus 867 f.
Muli Mariani vnde 650.m.
Muræna bello Mithridatico præfectus 380 f.
Mures Aegytii quales 862.m.
Mures quomodo gignantur 862.p.
eorum interitus, ibid.
ferrum, interdum & aurum arrodere, ibid.
Musa vnde appellata 867 p.
Muscæ vbi plurimum nascantur 861.p.m.
Musonius Graciæ Cos. 608.m.
Myrmecoleones 740 p.

N.

Nais nympha virginitatem colit
à Baccho corrumpitur 385.m
Narcissus amatores fugit 224.p.
in aqua seipsum contemplans mortem conscisit, ibid.
Narratiuum Poëmatis genus 521.m.
secundum Naturam quid fieri iudicatur 754.m.
naturæ miracula 748.p.
Nauigantes vertigine citius capiuntur 859.f.
ναῦρος pro ἄνεμος 867. p.
Nearchus Alexandri classis gubernator 534.m.
Νεηχὸς vnde dictus 866.m.
Νέκταρ vnde dictum 866.m.
Nectarius Episc. 777.m.
Nemeæa quis instituerit 872 p.
Nemesis Dea metuenda cum humanus deficit respectus 623 m.
Neoptolemus Eumeni aduersatur 126 p.
perit in bello contra Eumenẽ ib.
Neoptolemus histrio 803.m.
Nepos Glycerium Cæsarea potestate exuit 101 m.
inuadit imperium, ibid.
petitur insidiis, perit, ibid.
Nero Imp. parricida 543 f.
Nerua Imp. laudatus 545.f. Domitiano succedit 762 f.
Neruorũ resolutio Theophrasto quomodo contingat 857 f. 858 p.
Nessa 743. f. Nestorii opinio 453 p.
Nicea vrbis initia 383. m.
Nicena Synodus prima 766. f. vide Synodus.
Nicephori Patriarchæ historica epitome, vnde deducat exordium, & vbi desinat 48 m eius stylus, ib.
Nicias Monachus contra Philoponum & Seuerum 17. p.
eius stylus, ibid.
Nicias ab Hyperbolo accusatº 615.m.
Nicocles Cypriorum Rex 794. m.
Nicodemus Martyr patruelis Gamalielis 199.m.
baptizatus à S. Petro, ibid.
a Iudæis percussus, Martyrio obiit, ibid.
Nicolai Damasceni Collectanea de moribus 242.m.
familiaris Augusto Cæsari, ibid.
Nicolaus vnus è VII. Diaconis 477.m
Nicomachi Geraseni de Arithmetica Theologica 237 p.
eius libri non respondent titulo, ibid.
Nicomedes Rex Bithyniæ 626.
Prusiam parentem occidit, ibid.
infestatur ab Antiocho 373. m.
Antigono suppetias fert 373 f.
ab Antiocho bello lacessitur 374 p
cum Gallis societatem init 374. m.
à Gallis suppetias petit 374 f.
condidit vrbem Astacon 374 f.

mors eius & testamentum 375.f.
eius filius Zeilas in Armeniam profugit 375.f.
alius eius filius Nicomedes à Rom. Rex Bithyniæ constituitur 378.p.
Nicomedes Nicomedis F. à Mithridate profligatur 378.m.
Nicomedes vltimus Bithyniæ rex regnum pop.Rom.dedit 130.p.
Nicocreontis filia cum Euagora adulteratur 203.p.
Niger piscis 748.f.
Nilus Aegypti fl.ab Himerio laudatus 605.m.
eius fluxus 742.p 537.m.f.726.f.
de Nilo quid Aristoteles 716.f.
eius incrementum 47.p.
Nilum cubitis pueri designant 605.m.
Nili crocodili 820.p.
Nili Nicomachi capita de oratione 270.m.
eius in Paschа orationes duæ 835.m.837.m.
in Christi ascensionem Sermones tres 839.f.840.p.
Nisæorum Dii 604.
Nomades Hatmaxobii 538.f.
Nomos 522.f.523.m.
Nomi & Dithyrambi comparatio 523.f.
Νομεῖς καὶ ἱππεῖς non ἱππέας καὶ νομέας 872.p.
Νομεῖς Xenophon dixit 872.p.
Nonnosi Legatio ad Saracenos 1.f.
auus eius legatus missus ab Anastasio Imp.1.f.
Pater Timostratum & Ioan.Rom. Duces è vinculis liberauit 2.p.
Nouatus in Corn. Pontificem insurgit 891.p.
eius falsum Martyrium 890 p.
Nouatiani quid de mundis & immundis senserint 876.m.
negabant lapsos per pœnitentiam reuocari posse 880.m.
cum piis conuenire nolunt 876 f.
Numeri ad res diuinas applicati 237.
Numerus vnitatis 238.p.
Numerus binarius 238. p.ternarius,ibid.
Quaternarius 239. m. Quinarius 239.f.
Senarius 240. Septenarius,ibid. & 834.p.
octonarius ibid. Nouenarius,ib.
Denarius 241.p.
Nymphis Historicus 376 m.
Νύξ, nox, vnde dicta 874.m.

O.

Oceanus terram ambit 357.m.
ὦ an articulus sit 866. m.
Oasis olim inf.nunc continens 110.p.
beatorum insula Herodoto fuit, ibid.
nulli in ea sani morbo laborãt 111.p
putei in ea quingentos cubitos profundi 111.p.
arbores in ea perpetuo poma ferentes,ibid.
nullæ ibi nubes,ibid.
horologia ibidem confici,ibid.
Ochus Persarum Rex Dariæum se vocat 62.f.
Secyndiam captat insidiis,ibid.
eius progenies,ibid.
multi proceres ab eo deficiunt 63.p
Tumultuantes sedat 63.p.
ab Artoxare rege insidiæ parantur 63.m.
moritur Babylone 64.f.
Octateuchi expositio, qui liber, liber Christianorũ inscribitur 9.f. eius auctor floruit tempore Iustini Imp.ibid.stylus,ibid. absurda eius dogmata 10.f.
Octonarius numerus 240.m.
Oculus quid in S.Scriptura 886.m.
Oculi forma 821.m.
Odenati vxor Zenobia 802.p.
Odoacer Italia potitur 103.m.
mittit legationem ad Zenonem,ib.
Oebaras Petisacæ consilium dat interficiendi Astyagis 45 p.
inedia sibi mortem conscisit,ibid.
Oenone Paridi offensa 223.f.
vates fuit,ibid.
Paridi vulnerato succurrere nequit,ibid.
seipsam zona strangulauit 224.p.
Oës vir & piscis 874 f.
Oetho Neptuni F.222.p.
Olfactus varia obiecta 713 m.
Oliuæ 748.m.
Olympias Alexandri mater 597 f.
Olympia quis inchoarit 872 p.eorum instituta 146 m σχόλ.
Olympiadi Philippus scribit 873.f.
Olympias Diaconissa 118 m.
Olympiade CLXXVII. q̃ gesta 146.m.
Olympius occidit Stiliconem 104.m.
fit magister officiorum 105.p.
submouetur officio,ibid.
fustibus caditur,ibid.
aures eidem præsecantur,ibid.
Olympiodoro cuidã legationib. claro opera sua dedicat Hierocles 283.p.
Olympiodori historia vnde incipiat & vbi desinat 104.p.
ad Hunnos Orator missus 107.m.
eius stylus ineptus,ibid.
gentilis fuit & poeta,ibid.
Olynthus a Philippo euersa 724.p
Onagri Indorum quales 521.f.
Ὄνειρος & somnus vnde dicatur 875. m.
Ophiode insula serpentib. abundans 742.m.
Optimates Gothi 105.p.
Oraculum Dodonæum 525.m.
Orationis virtutes quatuor 521.p.
Orator pro Demosthene 521.m.
Oratorum officium 674. m.
Orbis partes quatuor a quibus descriptæ 739.m.
Oreste pater Augustulum Imp. creat 102 f.
Ὀργὰς γῆ. 872.f.
Oribasii medici Galeni compendium 286.p.
dedicat Iuliano Apostatæ,ibid.
eiusde medicinalia collecta 286.m
dedicat eidem,ibid.
Compendium eiusdem collectum ad Eustathium 287.m.
Item ad Eunapium libri 289.f.
Dioscoridem sublegit 208.f.
Orientalium de Christi natura opinio 454.m.
Origo humanarum perturbationum 256.p.
Origenes Adamantius:an duo cognomines 468 f.
Origenes 477.m. à quibus laudatus 477.m.Platonicus fuit 750.m.
eius scripta qualia 478.p.m.
Origeni tribuunt nonnulli opus, quod Labyrinthus inscribuur 16 m.
Origenes de Principiis 4.m.
Pierius illi æquatur 161.m.
Blasphemiæ in Trinitatem 4.m.
eius falsæ opiniones 4 f.
damnatus a v.Synodo 6 p.
Apologia pro Origine eiusq; scriptus 158.m.
Errores Origenis 158 f.159.p.
hortatur patrẽ ad martyriũ 159.m
ardet amore martyrii 189.
qua morte quoque tempore obierit,ibid.
omnes disciplinas calluit,ibd.

Adaman-

INDEX.

Adamaotius dictus, ibid.
discipulus fuit Clementis Alexandrini 160.p.
Demetrio Alexandr. Præsuli percarus, ibid.
odium eiusdem, ibid.
presb. ordinatur, ibid.
Origenistarum secta 478.m.479.p.
Orondes morte multatur 64.m.
Orpheus Rex Macedonũ fuit 233 p.
ad inferos descendit, ibid.
aues & feras cantu attraxit, ibid.
laceratur à Mænadibus, ibid.
feminas odit, ibid.
eius capite reperto desiit contagio, ibid.
quid ei Apollo dixerit 543.p.
Orthagoras è coco Rex 866.p.
Orthagoras quæ de mari rubro 534.m.
Oryx animal sternutans Sothin oriri ostendit 558.p. & σχολ.
Oschophorica 522.f. 525.f.
Athenis canebantur 525.m.
Ostracismi lex 703 f.
Ostrea 534.m.
Græcorum qualia, ibid.
apud Indos quomodo capiantur 534.f.
ὦ τὰν pro ὦ ἔτὰν 866 p.
Oua cruda circumagi non possunt 859.p.
Oues nonaginta in Euangelio & centesima 303 m. 329.f.
Oues Chalcidicæ in Euboea carent pelle 93.m.

P.

Paaxis magus 187.p.
occiditur à Thuscano Thulensi, ibid.
Pacoris Rex Aegypti pro Euagora Cyprio contra Persas stetit 202.f.
Pacurius Rex Persarum 31.p.
Pæan 522.f. 523.p. 573.m.
adhibitus in Apollinis sacro 602.p.
Pædagogi & gubernatores 244.m. 675.m.
de Pœnitentia Chrysostomi Homilia 853.f. 855.f.
& Asterii 812.f. per stolam designatur 818.f.
Palamedes Rex Græcorum pro Agamemnone 250.p.
Palladii Declamationes 166.m.
Palladium Minervæ è cœlo delapsum 227.p.
Pallas ab ortu laudata 725.m.
Pallene Neptuni filia datur ei qui patrem vicisset 222.p.
Pallium Sophisticum nemini, nisi Sophistæ permiserint, gestare licitũ. Modus & ritus in eodem gestando. ibid.
Pamphilæ Historia Miscella 201.f.
coniugata fuit, ibid.
Aegyptia genere fuit 202.p.
stylus eius simplex, ibid.
Pamphilus Martyr pro Origene Apologiam scripsit 159.f.
putat Martyrio affectum, ibid.
Pamprepius Aegyptius Grammaticus 565.f. 558.f. (653.f.
Panathenaicus Aristidis Sophistæ Panicum animal 555.f.
Panis piscis contra philtrum valet 254.f.
Panyasis Epicus 521 m.
Panthara gemma 66. f. & σχολ. 533.m.
Paphnutius 767.p.
Parabola de eo qui in latrones incidit explicata 877.p.
Paradisus an cœlum aut vbi 471.f.
an in tertio cœlo, ibid.
in Oriente 468.p.
Pardali 740.p. fortissimi, ibid.
Parebum lignum in India lapides & oues ad se pertrahens 69.f.
Paris filium occidit 223.f.
ab Oenone odio habitus, ibid.
à Philocteto vulneratur, ibid.
moritur ex vulnere, ibid.
Parmeno serui apud Comicos nomen 870.m.
per Parodiam dictum 865.f.
Parthenia 522.f. 524.f.
Parthorum imperium 24.f.
cum Rom. æquo Marte contendunt 24.f.
Partus monstrosus 44.f.
Parysatis adulterii accusata 64.m.
Cyrum luget, ibid.f.
Bagatem a Rege petit & alios excruciat 65.p.
Statiram veneno sustulit 65 f.
damnatur à Rege 65.f.
Pastoris boni officium 884.f. & 885.p
Patermuthius flammis martyrium passus 160.f.
SS. Patres quomodo legendi 396.m.
SS. Patrum Catalogus & Episcoporum multorum 422.p. & sequ.

PATRIARCÆ.

Alexandrini.

Alexander Athanasio succedit 119 p
Demetrius indignatur Originem ordinatum 160.p.
Georgius scripsit de vita Ioan. Chrysost. 138.p.
eius stylus, ibid. & 146.p.
Ioan. damnat Pelagianos 21.m.
Petrus accusatur a Theophilo 143 p.
Theophilus 7.m. 20.m.
Chrysostomum ordinat 140.m.
Theonas 161 m.
Timotheus Alphæum hæreticum ordinat 19.m.

Antiocheni.

Basilius 437.p.
Calandio à Zenone pmouetur 103.m.
Flauianus secundus 153.m.
Flauianus concilium conuocat 17.m.
eiusdem Epistola ad Osroinenses, ibid.
Epistola ad Armenium Episc. ib.
Gregorius Philippum exercitui restituit 42.m.
Ioan. damnat Messalianitas 17 m.
Iulianus Petro Gnapheo Fulloni impiè suffectus 137.f. σχολ.
Macarius restituitur 6. σχολ.
Meletius Parentes Chrysostomi imbuit 136.m.
Eustathius contra Arianos scripsit 395.p.
Nicenæ Synodo interfuit 119 p.
Theodotii epistola ad Amphilochium 18.p.

Constantinopolitani.

Anthimus sedem inuasit 6.p.
Arsacius Chrysostomo iniquè succedit 100.p.
Attici Epist ad Episcopum Pamphiliæ 18.p.
Cyriacus 47.f.
Eutycbio epistolas mittit Eulogius presb. 402.f.
Ioan. ieiunator in precio habitus 45 f
Ioan. cognomento Scholiastes de Trinitate scripsit 97.m.
Metrophanes grandæuus 119.
Nestorio mortuo Ioan. Chrysostomus succedit 140.m.
Proclus baptizat Volusianum legatum 19.f.
Sisinnius. 8.m. eius epistola 18 p.
Theodorus hæresios errore conuictus, resipiscens restituitur. 6. σχολ.

Hierosolymitani.

Alexandro Epis. Clemens opus Stromateon dedicat 155.m.

Ioan.

Ioan. Patriarcha 199.f.
Macarius Synodo Nycenæ interfuit 119.p.
Patruus & auus Græcis vt dicti 865.p
Paulacius à Chrysostomo taxatur 142.m.
Paulus Aemilius Perseum regem cepit 622.f.
eius custodiam mitigat 623.m.
Pauli Episc. Constantinop. vita 773.p.
exulat 785.p. moritur martyrio 776 p.
Romam venit ad Iulium Pont. Max, ibid.
Paulus Lector 768.p.
Paulus Aegineta Dioscoridem transcripsit 208.p.
Paulus Emisenus à Cyrillo laudatur 441.m.
S. Paulus Timotheum circumcidit 401 f. eius locus ad Rom. expenditur 843.m.f.
Pauones pisces apud Indos 530.m.
Pausaniæ Lexicon 170.f.
Peccatum & pœnitentia 853 f.
Pedem dexterum calceo inserere Pythagoricum Prou. 872.p.
Pediculari morbo tres mortui 870.f.
Pelasgorum cum Thebanis bellum 525.m.
Peleus agonem in Græcia quem instituerit 667.p.
Pelops 612.f.
Peloris & Trachinus super Chariclea contendunt 94.m.
Pentathli victores 667.p. quibus potissimum fierent, ibid. & 715.p.
Perdiccas mortuo Alexandro imperium distribuit 116.f. 123.f.
confligit cum Ariarathe 124.m.
Antigono insidiatur 125.p.
duxit vxorem Nicæam, ibid.
alteram duxit Cleopatram 125.f.
occiditur à suis in expeditione cõtrà Ptolemæum 126.m.
Perennius Ducenarius Christianos affligit 214.m.
Περὶ τοῦ τὲ 868.f.
Pericles 704.m. 708.m.
à Cleone accusatus 615.m.
nunquam ridere visus 687.f.
Xanthippi F. 797.f.
Perozes Persa Hunnis bellum intulit 31.m.
Persæ vnde dicti 717. f. eorum mos 607 f. ad Salamina victi 58.m.
Persarum regum à Cyro Genealogia 623.f, 624.m.
eorum dogma & magia 115.m.
eorum etymon 718.f.
Perseus Macedonum Rex ad extremam licet miseriam redactus, vitæ tamen cupidus exstitit 622.f. 623 p.
quid Albano in carcere passus, ibid.
mors eius, ibid.m.
Persei fabula 719.p.
Persicum mare vnde 717.f. 718.p.
Pertinax Imp. occisus 148.p.
Perturbationes pro Diis habitæ 852.m
Pes quid in S. literis 886.m.
Petrus Martyr 765.f.
Petrus Mongus Alexandriam falsa doctrina corrumpit 12.m. Acacium Constantinop. peruertit, ibid.
S. Petrus conscripsit res à se gestas 156.p.
eius laus 812.p.
Φακιόλιον & φασίολιν veteres pro Sandalio dixere 2.m.
Phemonoë Epici carminis inuentrix 521.m.
Pheneatenses à Cerere multati 221.m
Pherecles à Parthis necatur ob infandum scelus 24.p.
Pherecydes Syrus pediculis periit 870.f.
Phidiæ opus, Iupiter. 613.p.
Philammon amat°. à Nymphis 221.f.
Philetas Cous Poeta 522.p.
Philippus Dux orientis 40.f.
Philippi Sidetæ historia vnde incipiat 9.m.
eius stylus 9.m. & σχολ.
Sisinnio Patriarchæ conuitiatur, ibid.
Troili Sophistæ cognatus 9. m. σχολ.
Asiaticum genus dicendi 9. m. σχόλ.
Philippus Rex Macedonum Athenas obsidens quid epistolis egerit 648.m.
ei oculus ab Astere erutus 247.p.
Philistum Ephorus laudat 643.m.
Timæus ei infestior, ibid.
Philonis Iudæi sacrarum legum allegoriæ 150.m.
De Essenis, ibid.
Liber Caius & Flaccus reprehensus, ibid.
floruit tempore Caii Cæsaris, ibid.
S. Petro familiaris 150.f. & 151. σχόλ.
genus duxit è Sacerdotibus 151.p.
Platonizare dictus 151.p.
Philomelæ fabula 867.m.
Philomela violata linguaq; carens peplo rem intexuit 226.m.
in Hirundinem conuersa, ibid.
Philosophi à Stobæo citati 193.m. eorum vitia 710.f.
Philosophi & amatoris differentia 755.f.
Philosophiæ vis 544.f.
Cũ Rhetorica comparatur 676.f.
Philostorgii historiæ Eccles. 10.f.
eius stylus, ibid.
Arianorum laudibus inhæret, ib.
ab Arii studio in hæresin historiam inchoat 11.p.
libros duodecim, singulos nominis sui literis respõdentes, scripsit. 11.m.
Gregorium Nazianzenum laudat, licet hæreticus 11.f.
Basilio magno iniquus, ibid.f. laudat eundem, ibid.
Philostratus Apollonii Tyanei vitam scripsit 13.p. 528.m. & deinceps.
eius stylus 13.p. 540.p.
Apollonium defendit 13.m.
mortem eiusdem obscuram narrat 13.m.
nugator & multa prodigiosè refert 13.m 533.m.
eius Icones 596.p.
è Philostrato collectæ à Photio formulæ ac phrases 540.m. & deinceps.
Philostrati Tyrii Lexicon 170.p.
Philtatius docuit Athenis artem conglutinandi libros 110.m.
Phineus & Cepheus fratres 230.f.
Phlegon Trallianus Augusti libertus 146.p.
eius Chronicorum & Olympicorum Collectio, ibid.
vnde incipiat & vbi desinat 146.m.
stylus puerilis nimia accuratione 147.m.
Phoca tyrannus 40.p.
Phocæ 730.p. 731.f. & deinceps.
Phocion quod in Aristogitonem dicterium iecerit 644.f.
ciuium inimicus nemini 645.p.
Phœnix auis vnica 163. & σχόλ.
de ea variorum sententiæ 163.f. σχόλ.
Phraates cognomento Deus, Parthorum Rex 146.f.
Phradates Rex Parthorum amicitiã

Rom. colit & Mithridatis 393.p.
Phryges tibiarum inuentores 602 p.
Phrygius modus & Hypophrygius 523.f.
Phrynes Mytelenæus 523.m.
Phrynichi apparatus oratorius 171.m
opus dedicauit Commodo Imper. 171.f.
aliis alios libros dedicauit 171.f.
Physicarum rerum omnium reddi ratio non potest 863.p.
Pierius Martyr Pamphili Præceptor 160.f.
an Martyr fuerit dubium 161.f.
eius stylus clarus 161.p.
dogmata eius obscura ibid.
alter Origenes dictus 161.m.
Pietatis exemplum 874.p.
Pii de vnione hypostatica quid sentiant 460.f.
Pindari de Legibus dictum 648.f.
de fluminibus quid 539.f. de Circo 706.f.
Pisander Epicus 521.m.
Piscis niger 748.f.
Pisistratus tyrannus 688.m.
Pitheneus Apolloniates oues Soli sacras pauit 226.m.
Planetæ septem 713.f.
quot annis orbem obeant 714.f.
Placidia capta ab Adaulpho frustra à Constantio repetitur 107.& 108.
redditur post nuptias & eadem Adaulphi, Honorio 109.m.
captiua pedibus ante equum Gingirici ambulat 109.m.
redditur à Valio Gotho 110.f.
datur Constantio inuita assentiente Honorio 112.f.
Amor Honorii in illam 113.p.
odium eiusdem 113.p.
Augusta dicta 114.f.
Allegatur cum prole Constantinopolim 113.m.
remittitur Theodosio 114.f.
Plato Archytæ discipulus 712.p.
nonus à Pythagora, ibid.
Physicam à Pythagoreis didicit 713.m.
à Socrate moralem, à Parmenide Logicam, ibid.
eius Ideæ 713.f & stylus 690.p.
eius Respub qualis 677.m. 686.m.
in Siciliam nauigat ad Dionem 678.m.
Dogmata eiusdem 696.p. de Deo quid 750.f.
Platonem & Aristotelem consentire 283.m. 750.m.
Platonem oppugnauit Aristoteles 871.f.
Plato & Demosthenes regula puri sermonis 173.p.
Platonis locus de poetis 754.f.
Platonica Aristidis IV. pro Rhetorica 680.m.
quãto in honore fuerit Plato 685.p
Plenum orationis genus quale 521.p.
Plesirrhous amore victus laqueo se suspendit 250.p.
Plotinus Philosophus Platonicus 750.m.
Plutarchus Neronis æqualis 653.f.
disertus 596.p.
Πνιγ& vt contingat 858.p.
Pœna damnatorum apud inferos 472.p.
Poëmatis virtutes quatuor 521.p.
genera eiusdem varia 521.& 522.
Poëmata Cypria 522.p.
Poëta, pro Homero 521.m.
Poetica duplex 521.m.
Ποια vnde dicta 868.m.
Polemon Sophista 872.p.
Polematus Bœotorum Rex 524.f.
Politicus liber 10.m.
Politia διχαιαρχικὴ 10.m.
componitur è tribus vulgo notis, ibid.
Politiæ tres in S. Scriptura & tempora 316.m.
Pollionis Lexicon 169.f.
Polybius quando inchoauerit historiam 117.p.
Polycarpi Epistola ad Philippenses 169.f.
Polychronius Monachus Monothelita damnatus 6.m.
Pompeianum & Cæsarianum ciuile bellum 641.m.
Cn. Pompeius Italicum bellum confecit 639.m.
A. Pompeius Trib. pl. Battaci resistens morte punitur 638.p.
Pontificatus Iudæorum vnà cum vita terminatus 98.m.
Q. Popedius Silo Marsus Cos. 639.p.
eius res gestæ 639.f.
Porcia Bruti coniux 643.m.
Porticus ποικίλη Athenis 577.f. 672.m.
Porus Indiarum Rex 866.p.
Ποτνιᾶσθαι 872.m.
Prærupta loca vertiginem adferunt 860.p.
Pragmatica carmina 526.p.
Praxagoras Constantini vitam scripsit, & alias historias 30.p.
eius stylus 31.p.
Praxiteles 874.p.
Precatoria carmina 522.f 526.p.
Precandi genera varia. 848.
Prima vrbs Thebaidis 112.m.
Procli Chrestomathia 520.f.
Procne marito filium epulandum apposuit 226.m
in Lusciniam mutatur, ibid.
Procopius historicus narrat Gotthica Vandalica Persica 3.m.
Procopio Illustri cognomen addit Suidas 31 σχόλ.
Scriba datus Belisario 34.p.
Procopii Rhetoris Metaphrases Homericorum versuum 175.m.
Procopius in Octateuchum; libros Regum, Paralip: 272.p.
in Esaiam 272.m.
Prodigiorum superstitio 618.m.
Proditionis nefariæ exemplũ 615.m.
Promachus Leucocomam adamat 221.m.
Prometheus 683.m.
Propemticus Himerii 598.m. 601.m. 605.m. 611.m. 613.f. 614.
Propylus Heracleæ administrationi admotus 394.p.
Proserpina a Plutone rapta 221.m. 522.m.
Prosodion Carmen 522.f. 523.p.
Prosper Pelagianos damnat 21.m.
Protagoræ Geometrica 241.f.
Protesilaus Aethillã Priami sororem captiuam abducit 221.p.
Proteus 610.p.
Prouerbium 698.m 690.p.m.

PROVERBIA.

Arundineo niti baculo 460.p.
Equi pullus saltu gaudet 468.f.
Aurea Platonis catena. 565.p.
Dextrum in calceo, læuum in podaniptrò 872.p.
Gygis annulus 532.f.
Ignem verberare, lapidem coquere, saxum seminare 781.f.
In vino scribere 865.m.
Medius & postremus 685.p.
Mercurius alter 710.f.
Mysorum Phrygumque dicta 561.m.
Oreste insanior 543.m.

Sten-

Stentorea vox 682.p.
Sybariticus cultus 543.m.
Suum cuique pulchrum 685.m.
ab vngue Leonem 685.f.
Prouidentia qua 751. p. eius argumentum 580.m.
de Prouidentia Hierocles 749.m. & sequ.
Prusias Bithynorum Rex Heracleotas vexat 378.p.
ictu lapidis in crure vulneratur, ibid.
Claudus manſit, ibid.
Prusias ciuitas 383.p.
Prusa 383.p.
Psalacantha herba 249.m.
Psamathe ab Apolline violata 222.m
à patre deprehenditur, ibid.
Psittacus doctus omnes humanas actiones 67.p.112.m.
Ptolemæus Astronomicorum Princeps 564.m.
Ptolemæi Hephæstionis historia 221. p.245.p.
Ptolemæus Aegypti Rex Elephantis consultum vult 736.p.
eorum venationem inuenit 717.p.
Ptolemæi bellum Aethiopicum 723.f.
Ptolemæus Lagi F. à Perdicsa accusatus absoluitur 126.m.
Macedonibus benignè facit, ibid.
Ptolemæus Ceraunus captiuus 372.p.
Selenum occidit 372.p.
fugit patrato facinore, ibid.
Rex salutatur, ibid.
ab Antigono bello petitur 372.m.
fugit Antigonum classe nauali, ib.
sororem sibi copulat matrimonio, ibid.f.
occiditur à Gallis Macedoniam inuadentibus, ibid.
In Heracleotas liberalis 376.m.
Ptolemæus Philopator quales fabricarit naues 648.f.
Publicanus qualis 816.f.
Pueri agrè sudant quia densa cute 863.m.
Purgare animas igni 472.p.
Pygmæorum mores in India 68.m. 533.f.
sagittarii peritissimi 68.f.
Pyramides 607.f.
Pyræum, Athenarum portus 665.m
Pyrrhonii quid ab Academicis differant 280.p.
Pyrrhus Achillis F. 524.f.
Pyrrhi Epirotarum regis regia forma 649.f. dentes raros habuit, ibid.
Pyrrhus Constantinop. damnatus in VI. Synodo 6.m.
Pythagoræ vita Excerpta 712.p.
eius dogmata 712.m.
ætas eiusdem 712.m.
μόνας καὶ ἓν quid illi differãt 712.m.
Dyas, τετρακτὺς, ibid.f.
Pythagoram imitatus Apollonius 539.f.
Pythagorei à Pythagoristis diuersi 712.m.
ab animatis abstinebant 713 p.
item à fabis, ibid.
Pythia quis instituerit 872.p.
Python orator Byzantinus qualis 545.m.

Q.

QVa ætate quisque resurget 471.p.m.
Quadrans quid Romanis 644.m.
Quaternarii numeri quantitates 239.m.
Quatuor-virum casus apud Atheniensis 703.f.
Quiescentes an laborantes prius sudent 863.f.
Quinarius numerus 239..m.
Quinque sacrificari solere 468.m.

R.

Ramorum gestationes 525.m.
Ranæ vnde nascantur 861.p.
non ex pluuia, ibid. (22.p.
Reges Romanorum & eorum mors
Regiones serpentibus desertæ 737.m.
Regum Persarum Catalogus eorumque exitus & mors 66.m. σχόλ.
Rebaptizandum nũ esse more Iudaïco 881.p.882.f.
Religionis ac fidei præstantia 840.p.
Reliquiis Sanctorum virtutem inesse 889.m.
Repentè apparentia animalia ex Theophrasto 861.p.862.p.
Res humanæ ex voto cur non fluant 757.f.
Res aduersæ famam cõciliant 647.p.
Resurrectio carnis probata 467.m & sequ. 837.f.
Resurrectio quomodo futura 471. p.m.
semini comparata 836.m.
Rhea à Marte compressa 235.p.
ab Amulio in vincula coniicitur, ibid. (235.m.
à Romulo & Remo liberatur
Rhegius citharœdus 221.m.
Rhegium ab Italicis tentatum irrito conatu 640.f.
Rhesus a Diomede occisus 221 p.
Rhetoricæ & Dialecticæ comparatio 677.p.
Rhetorica duplex Platoni 709.p.
Rhinoceros 740.p. cum Elephantis dimicat, ibid.
Rhodanes à cruce liberatus 131.p.
fugit à Rege Garmo cum Simonide, ibid.
speluncam subit ibid.
apum venenatarum melle reficitur, ibid.
accusatur cædis & absoluitur 132.p.
collocat se in tumulo vt dormiat 132.m.
comprehenditur à Soræcho 132.f.
venenum sibi frustra parat, ibid.
Dimittitur, ibid.
similis facie Tigridi & Euphrati 133.f.
Sorachũ à vinculis liberat 134.p.
variis & ipse piculis liberatur, ib.
Eius canis de percussoribus se vindicat 135.f.
se vulnerat amore Sinonidis 136 p
A Garmo cruci destinatur 137.m.
Liberatur ab eodem, ibid.
Dux belli creatur 137.f.
fit Rex Babylonis auguriis variis, ibid.
Rhodii perstant in fide Romanorum 378.m.
Rhodiorum Legati Romæ auditi 622.m.
Rhodiorum fabula 604.m.
Ridiculi in conuiuio serui sermones 628.p.
Pῖον, 872.f.
Romæ terræmotus Olymp. CLXXVII. 146.f.
Romanæ vrbis domus magna: priuati hominis mediocris vrbis instar erit 114 p.
Romanorum diuitiæ 114.p.
exacto Tarquinio Superbo Reges non habuere 130.m.
quomodo Rempub. præclarè administrarint 622.m.
à Camillo in pristina restituuntur 376.f.
Coronam Alexandro mittunt, ibid.
Pyrhum Italia expellunt, ibid.

varia eorũ victoria 376.m.377.p.
amicitia cum Heracleotis 377.m.
Antiochum superant,ibid.
à Mithridate profligantur 378.m.
a seruis fugitiuis pulsi 634.p.
Romanorum & Atheniensium superstitiosus circa Hermaphroditas error 618.p.
Rom. imagines cur proponerentur 625.m.
eorũ cum aliarum gentium Principibus comparatio 622.p.
Romulus & Remus, Rhea Sacerdos & cognatio tota 24.p.
Romulus & Remus ad Tiberim à pastore deferuntur 235.p.
à Lupa nutriuntur,ibid.
à Faustulo Lupa eripiuntur,ibidem.
Amulium confodiunt 235.ibid.
Romam condunt,ibid.f.
Rusina B. Cypriano templum struit 217.m.
Rusinus Himerii Sophista F.594.m.
in eundem monodia,ibid.f.
Rutilius Rom. (Liuio & Orosio Rupilius) seruos in Sicilia superat 630.p.
Siciliam liberat,ibid.m.

S.

Sabaorum terra 745.m.
Sabellius 813.f.
Sacerdotis vestes 850.p.
Sacerdos & Leuita in Euangelica parabola qui 815.p.
Sacrificium per vitulos ac tauros 883.m.f.
Sacrificia antiqua Iudaeorum 468.m
Sagena Euangelica quid sit 298.f.
Salustius 556.f.& seq.
Salustius Cynicus 557.p.
Saluatoris genealogia quo modo à Matthaeo & à Luca narratur 9.p.
Saluius Tryphon dictus 635.m.
Athenionem sibi adiungit, ibidem,m.
in custodiam tradit,ibid.f.
Saluius Aruspex & tibicen defectionis auctor 633.f.
victor Rom.superat 634.m.
Samaritanorum opinio 466.m.
Samiades vxorem iudicio repetit 616.m.
Sanctorum reliquiis virtutem inesse 889.m. (2.m.
Sandalia veteres Arbylas vocabant
Sani prius quã aegroti sudant 863.m.
Sapores 713.m.
Saracenorum conuentus circa montem quendam 2.f.
summa in eo tranquillitas inter homines & feras,ibid.
Sardicensis Synodus quando habita 775.p.& 785.p.
Sarus socius Rom. Iouino se adiungere vult 104.f.
Alarichi inimicus,ibid.& 147.f.
ab Adaulpho occiditur 107.f.
desciscit ab Honorio ob interfectum Belleridem 107.m.
Saturnum quomodo Phœnices & Syri nominarint 559.p.
Satyrus Deus 606.p.711.f.
Satyrus defectorum Dux ad bestias damnatus quid egerit 637.m.
Satyrus 41.Heraclea tyrannus 366.m
crudelitas eiusdem,ibid.
In fratrem propensus,ibid.
mortem exoptat,ibid.
cancro exspirauit 367.p.
Scamma quid 829.f.& σχολ.
Scarabeos ex asinis pullulare 652.m.
Scientia instrumenta octo 715.m.
Sciapodes Indorum 533.f.
Scipio Africanus Numantiam obsidens 650.m.
Rex Hispaniæ dictus,nomen detrectat 376.f.
Scipiones vincũt Heracleotas 377.m.
Σχολιὰ carmina 522.f.& 524.p.
Scribere in vino prou.865.m.
Scylacis historia fabulosa 533.f.& σχολ.
Scytaharces Rex Scytharum 57.p.
Persas profligat,ibid.
Scythæ quales 716.p.
Scythica fera Tarandus 857.p.& m.
Sebastianus Imp. frater Iouini occiditur 107.m.
Secyndianus suis odiosus 62.m.
ochim sororem accersit,ibid m.
omnes ab eo desciscunt 62.m.
Seditio exterminanda 542.f.
Seleucus Lysimachũ deuincit 371.p.
Heracleensium Legatos fastidit, ibid.f.
à Ptolemæo Cerauno occiditur 372.m.
Seleucis auis 353.f.
σεμνεῖον, quid sit 150.m.σχολ.
Semiramis Nini filia 222.p.
cum filio vsum habuit,ibid.
Senarius numerus 240.m.
Senes an pueri citius sudent 863.m.
pueris siccliores sudant rarius, ibid.
Sensus quatuor in capite sedem habent 713.f.
tactus toto corpore diffunditur, ibid.
Septenarius numerus 240.p.834.p.
Serapion Diaconus, Chrysostomi aduersarius 141.p.
Serena vxor Stiliconis suffocata 104.f.
Sereni Grammatici Dramata 876.p.
Sergius Grammaticus 464.p.
S. Sergius à Chosroa honoratur 44.p.
Sergius Confessor vnde historiam incœperit,& vbi desinat 49.f.
Sergius damnatus in VI. Synodo 6.m.
Serpens aneus in deserto an Christi typus 475.f.
Serpentum generatio duplex 862.p.
Serpentes inusitatæ apud Aethiopas magnitudinis 741 quomodo capiuntur 741.f.
in India venenati cuiusdam serpentis natura 69.m.542.p.
Serpentina insula 742.m.
Sertorius credidit Elysios esse campos quare ad virtutem incitabatur 647.f.
insulas adamauit, ibid.
audacior,quam sui duces 648.p.
naturam qualem possideret ostendit,ibid.p.
Seruile in Sicilia bellum vnde exortum 627.p.
Seruile bellum secundum in Sicilia qua de causa excitatum 632.m.f.
a Licinio Nerua exstinctum, ibid.
tertium in Sicilia bellum Duce Saluio 633.p.
quartum annos quatuor durauit 637.m.
Seruorum in Sicilia defectiones 628.p.
in Italia 631.p.
eorum in Dominas immanitas 628.m.
Seruorum apud Comicas nomina vnde 870.m.
Serui notis inusti 627.p.
Serui ac Domini 819.p.
Seruus θὴς cur dictus 871.p.

Sens-

Seuerus Imper. 546.p. eius equus 553.p.
Morbo exstinctus 148.m.
Seuerus hæreticus multiformis 463. p.f. 464 p.
Isidorum malè reprehendit 477 p.
Seuerus Romanus 585.f.
Seuerus nuper aduenies νέηλυς 608.f. 609 f.
Seueriani hæretici 460.m.462.f.
Seuerianus 565 f.
Seuerianus Gabalorũ Episc.469 m.
Sex dies in creatione mundi, typus agnoscendæ Trinitatis 315.p.
Siciliæ Rex Agatochles è figulo 866.p.
Siciliæ Tyrannus Dionysius 866 p.
Siciliæ calamitosus status 635.m.
Σιχυος pro Σικυς 571.p. (627.m.
Siculorum erga seruos humanitas
Σιγμα non σιγμα 869.p.
Signifer animalium duodecim 714.m.
Silli carmina 522 f. & 524.m.
Simiæ caudatæ 67.p.
à leonibus ægrotis deuorantur 531.m.
aliud earum genus apud Indos 534.p.
Simonides poëta 522.m.
Eius patria, ibid.
Sinonidis amore captus rex Babylonis 130.f.
Rhodanem à cruce liberat 131 p.
fugit nuptias, ibidem.
rex eum persequitur, ibid.
speluncam intrat, ibid.
apum venenatarum melle reficitur 131.m.
corui affrictu è veterno surgit, ibid.
cadis accusatur, sed absoluitur 132.p.
milites insequentes decipit 132. m.
collocat se in tumulo vt dormiat, ibid.
comprehenditur à Soracho 132.f.
sibi venenum parat, sed frustra, ibid.
dimittitur, ibid.
proditur 134.f.
occidit Setapum eius amore incensum 135.p.
eius canis se laqueo suspendit 136.p.
Rhodanem conspicata moribundam consolatur 136.m.
nubit Regi Syriæ 137. m.
recuperata a Rhodane bello ei restituitur 137.f.
Simulacra lignea fuere causa vrbis Sardianæ capiendæ 54. m.
Sinatrines Parthorum rex 146.f.
Singirichus Sarifrater, rex Gothorum post Adaulphum 109.m.
occiditur, ibid.
Sitas, prætorianus miles 34.p.
Cabadis exercitum profligat, ibid.
Smaragdus 850.m.
Smicrus à patre deseritur 227.m.
eius vxor parit prodigiosè, ibid.
Soaëmus Romæ Senator, dein Rex Armeniæ 133.f.
Socratis hist. Ecclesiastici stylus 7 f. 8.p.
Ammoniũ & Helladium Doctores habuit 7.f.
eiusdem stylus non est accuratus 8.p.
Socrates philosophus 579.f.
Ethicam potissimũ docuit 713. m.
nihil se scire aiebat 671.m.
hinc oraculo omnium sapientissimus iudicatus, ibid.
eius mors 794.m.
Solitudinis encomium 462 f.
Somniorum diuinatio 712 f.
Somnus & mors 853.m.
Sopatri excerpta de Diis, & de rectè factis mulierum 176.p.
aliaque excerpta ex aliis auctoribus Aristoxene, Phauorino, Rufo, Laërtio, Plutarcho, Cephal & aliis 177 178.
Sophocles Atticus in stilo 871.f.
Tragicus 867.p.
adagium Sophocleum 865. m.
Sophronius pro Basilio scripsit 3.f.
eius stylus, ibid.
Sorachus Publicanus capitur 134.p.
laqueo se suspendit amore Sinonidis 135.p.
laqueo disciisso liberatur, ibid.
traditus Garmo ad crucem damnatur 137.p.
liberatur ab Alanis, ibid.
Sosius Romanorum dux 98. m.
Sotion de fluminib. & lacubus 242 p
Sphinx apud Troglodytas 740. m.
eius forma, ibid. m f.
Sphendatata magus verberibus multatus 55.m.
præfectus sit Bactrianorum 55.f.
fit rex Persiæ 56.p.
occiditur Babylone 56.
Spiridion 767 m.
Spiritus S. cur non habeat nomen filiationis 327.f.
eiusdem processio 456.m. 459. m.
Stasinus Cyprius poeta 522 p.
Stater in pisce repertus in Euangelio quid sit 298 f.
Statuæ æneæ Harmodio & Aristogitoni cur positæ 792.m.
Statua quædam prodigiosa Rhegii 106.f. Syrophœnissæ 823.f.
Statuæ argenteæ repertæ 109.f.
Stella, quæ magos in Bethlehem duxit 365.p.
Stellio serpentis genus 862.m.
eius pelle curatur morbus comitialis, ibid.
Sthenelo Diomedes iunior 867.f.
Stephani Gobari Tritheitæ liber 470 p.
Stephanus protomartyr vidit cœlos apertos 426 p.
Stesichorus Geloni tyranno ostensus 132.p.
palinodiam Helenæ cantando visum recuperat, 222 p.
Stilico tutor liberorum Theodosii 104 m.
vxorem Serenam ducit, ibid.
fit gener Theodosii, ibid.
perit operâ Olympii, quem promouerat, ibid.
Stratoclis commentum 648. m.
Struthophagi apud Aethiopas 736.m
Stygis aqua 248.f. per Stygiam paludem iurare 568.p. σχόλ.
Stilus compositus laudandus 540. p.
Stola quid in Euangelica parabola 818.m.
Sudor vnde proueniat 863 p.
Sulla dux Rom. Mithridati occurrit eundem profligat 379.p. (378.f.
Athenas euertere decreuit 378 f.
In Italiam redit 380 f.
ad Nolam Italicos superat 640.m.
Epaphroditus cur dictus seu felix 641 p.
pediculari morbo exstinctus 870 f.
Superbi vnguentis delibuti 870. p.
Superianus Rhetoricam quando didicerit 556. p.
Superstitio in prodigiis 618.m.
Surina occisus ab Armeniis 39.p.
Susannæ historia non extat Hebraïce 9 p.

INDEX.

Sylaus ab Hercule interfectus 221.f.
eius filia Herculis desiderio periit, ibid.
S.Symeon Stylites 463.m.
a columna sic dictus, ibid.
Symeonius monachus 469.f.
Symmachus orator auri XII. *centenarios impendit in praturam filii 114.m.*
Syncleticus Tarsi Episcopus 408.f.
Synesii Cyrenæi sphæra & stylus 7.m.
resurrectioni primo non credit, sed deinde factus Episcopus credidit, ibid.

SYNODI SEV CONCILIA.

Synodorum actiones Gelasii nomen præferunt 5.f.
Synodus III. *continens Epist. Cyrilli ad Nestorium & Nestorii ad Cyrillum ibid.*
Carthaginensis contra Pelagium & Cœlestinum 9.m.
Chalcedonensis laudatur 419.m.
Constantinopolitana contra Macedonium 777.p.
Ephesina 18.m.
à Ioanne Aegeata describitur 12.p damnat Pelagianos 21.m.
Synodus IV. V. VI. *&* VII. *5.f.6.p.*
Synodo septima Monachi damnati 6.m.
Synodus ad quercum illegitima 25.m.
Sidedana XXVI. *Episcoporum 17.m.*
Synodus Antiochia quædam particularis collecta 17.m.772 f.
Sardicense conciliũ abrogat Synodum Antiochenam 145.m. 787.p.
quot Episcoporum, ibid.
Synodus Nicæna quando habita 219.p.
Synodus Nicæna prima 766.f.
Syra Euni Syri è serua regina coronatur 629.p.
Syria Dea. 627.f.
Syrophœnissæ statua 823.f.
Syrus Eunus Antigenis seruus & Magus 627.m.628.p.
præstigiæ eius ignem vomitando 627.f.
rex seruorum creatus 629.p. coronat° 629. exitus illo dignus 630.m

T.

TActus circa quæ 713.m.
toto corpore diffunditur, ibid.
Taminensæ prælio victores Athenienses 799.p.
Tanyaxares Cambysi insidias struit 55.p.
eius occulta machinatio 56.f.
Tarandus Scythica, aut Sarmatica fera 857.m. raro conspicitur, ibid.
Tarasicodisa Imp. Leonis gener cum imperio in Orientẽ missus 102.m. nominatur Zeno 102 p.& m. imperat post Leonem 102 f.
Τάξιχ@ Atticis cuius generis 871.m.
Tatianus Iustini Mart. discipulus hæreticus 161.m.
eius immanitas 790 p.
diuinitus punitur ibid.
Taurus carniuorus 741.p.
Taurus Mons 32.f.529.m.
Tautamus Viriatho in Lusitania successit 626.f.
Taxiles Mithridati alimenta subministrat 379.p.
Τέκτα quid Homero 867.868 p.
Telegonus Vlyssem patrẽ occidit 521 f
Tenue orationis genus 521 p.
Tennes à patre arculæ includitur 225 f.
Teresias vultum mutauit 343.f.
Tereus Thracum rex Procnen ducit 226.m.
Philomelã eius sororem violat, ib.
eandem stricto gladio insequitur, ibid.
in vpupam mutatur, ibid.
Ternarius numerus 238.f.
Terituchmes Persa occiditur 63.f.
Terramotus in obitu Saluatoris 147. m.& σχολ.
Testamenti vtriusq; difficilis intellectio 323.m.
Τέτελα Aratus dixit 868.p.
Teucer Scamandri F. Teucriam à se denominauit 223.p.
Teucri Telamonii baltheus 536.m.
Thamyris fidicẽ filius Nymphæ 221.f.
Theagenis amor & Charicleæ 94.p.
vulneratur 94.m.
deplorat cæsam Charicleam visa Thisbe cæsa 95.f.
sacrificio destinatur 96.m.
taurum superat, ibid.
absoluitur 96.f.
Theano Pythagoræ filia 712.m.
Thebanorum cum Pelasgis bellum 525.m.
iidem cum Macedonibus pugnant 725.f.
Thebæ ab Alexandro captæ 724 p.& seqq. vastatæ 576.p 577.
Thebe per fratres Alexandrum Pheræum coniugem interfecit. 236.p.
interfecto marito imperauit, ibid.
Themistius, Eugenius, Conon Philoponem insectati 6.f.
Chalcedonensem Synodum reiiciunt, ibid.
Philopono patrocinantur 6 f.
Themistius Theopaschita 154.p.
fuit caput sectæ Agnoëtarũ 154.m.
eiusdem orationes 97.p.
floruit tempore Valentis. Romæ senator fuit, ibid.
Scripsit in Aristotelem 97.m.
Platonem imitatur, ibid.
Themistocles Athenienses 586.p. exulauit 690.f.
occiditur 699.m.
à Seriphio reprehensus 615. m.
Themistocles Aristidis oratio 694.
Theoclus Bisaltas Chalcidensib. prodidit 222.f.
Theoctistus Martyr mori iubetur eò quod S.Cyprianum ad martyrium euntem salutasset 217.m.
Theodectes Phaselites Tragicus Socratis auditor 793.m.
Theodorus Aegeorum Episc. 762.p.
Theodorus Alexandrinus Monahus Theopaschita 154.p.
eius scriptum contra Themistium 153.f.
à Themistio refellitur 154.p.
eius stylus perspicuus 154.p.
Theodori Antioch. vel Mopsuestiensis interpretatio Geneseos 10.f.
ab eo Philoponus interpretationem mutuatus, ibid.
scriptum eius de Magia Persarum 115.m.
Basilii libros contra Eunomium defendit 3.6. excõmunicatur 6.p.
Eius liber contra eos qui asserunt homines peccare naturâ 205.p.
hæresin interdum sapit 205.m.
Theodorus Asineus 565 f.
Theodoretus Episc. Cyrensis 477.p.
Eius historia Eccles. omnium optima 8.m.
audaciùs metaphoris vsus. ibid.
Synodi secundæ acta latè persequitur. ibid.
vnde incipiat, et vbi desinat. ibid.
Anathematizatur 6.p.
Eiusdem libri contra hæreticos XXVII. *14 p.*
Et contra hæreses lib. V. 21 f.

Eius

Eius libri v. *in Chrysostomum.* 827.p.
in Danielem. 271.f.
in Octateuchum, libros Regum & Paralipomena. 271 f.
in Prophetas XII. *minores* 272 p.
recte explanauit II. *Regum* 462.p.
Theodoretus & Ibas innocentes a Synodo iudicati 5.f.
Theodosius Adaulphi F. argentea capsa sepelitur 109 p.
Theodosius Imp. contra Pelagianos scripsit 19.f.
Theodosius Monachus Philoponum refellit 6.m.
Theodosius Pius Imper. 777.p. *Lucius Dux militia interficere conatur* 572.p.
Theodotus Ancyranus Episc. 469. m.
Theogenes 565.m.
Theognosti Alexandrini hypotyposes 151 p.
errat cum filium dicit creaturam ex opinione Originis 151.
Origenem defendit, ibid.
alii eius errores circa SS. Trinitatem 151 f.
eius stylus Atticus, ibidem.
defenditur in Scholio, ibidem.
Theognostus 477.m.
Theognosti vxor ad Chrysostomum auxilii causa confugit 144.p.
Theon. 552.m.
Theonis Alexandr. opus medicum 290.p.
Theopaschita Themistius & Theodorus Mopsuestienſis 154.p.
Theophanes Byzant. Historicus vnde incipiat 38.m.
Theophilus quidam Episcopus Chrysostomo iniquus 142.f. 145 p.
accusat Petrum Episc. Alexandr. 143.f.
Isidorum accusat, ibid.
Anthropomorphitis consentire se fingit 143.m.
Monachos Longos vexat 143 f.
ab iisdem accusatur, ibid.
Chrysostomo asperè respondet 44.p.
Epiphanium in Chrysostomum incitat 144.m.
Chrysostomum iudicat 144 f.
libros Origenis legit 145.p.
Episcopos a Chrysostomo ordinatos deponit 145 f.
Theophilus ad Ioan. Chrysostomum 477.p.
contra Seuerum scripsit 470 p.
Theophilus Indus à Philostorgio laudatur 11.m.
Theophrastus de animi defectione 858 p.
de animantibus colorem mutantibus 857.m.
de odoribus 545.m.
Theophylactus Simocatta, vnde incipiat, & vbi finiat historiam, eiusque stylus 39.f.
Theopompus Chius Isocratis auditor 793.m.
Ex eius historiis multa intercederunt 202.m.
Eius patria & parentes 203 m.
Exulat in Aegypto, ibid.
Eius historia plena digressionibus 204.f. (204 p.
Eius æquales 203. f. *vt Ephorus*
Eius fama & gloria 204 p.
Isocratis æmulus 204.f.
Θεωροὶ qui apud Græcos dicerentur 648.m.
Theotecnus Episc. Cæsareæ 477.f.
Origenem ordinat 160 p.
Therapeutæ diuersi ab Essæis 150.m. *& σχόλ.*
Theseo Oschophorica instituit 525.m
Thessalia serpentifera 862.p.
Theuderichus Malamiri F. Epidamnum occupat 101.p.
Thibro Harpalum occidit 124 f.
capitur 125 p.
Suspenditur, ibid.
Thisbe occiditur 95.p.
Θῆς seruus cur dictus 871.p.
Thomas Episc. Germanicia 476 m.
Thrasybulus Athenas tyrannide liberat 795.f.
Thrasimedes Cottam accusat, Heracleam reſt aurat & regit 394 p.
Threnorum carmen 522.f 524.m.
Θριδακίνη, Θρίδαξ herba 869 p.
Thucydidæ discendi ardor 28 m.
Thule insula descripta ab Ant. Drogene 185.
Eius admiranda 188.p.
Thuscanus Paapidem occidit 187.p.
Seipsum occidit amore Dercyllidis, ibid.
Thyamus cum Petosoride de sacerdotio contendit 95 m.
vincit Petosoridem, ibid.
Tidenis Latronum præfectus 94.f.
Tiara 850.p.
Tiberii Imp. asinus 553.m.
Eius vitam scripsit Plutarch. ibid. *σχόλ.*
Tiberius Græcus Mauritio filiam despondet 39.f.
Tibiarum inuentores Phryges 602.p.
Tigranes Mithridatem copiis iuuit 391.p.
Eius regnum Rom. inuadunt, ibidem.
à Lucullo superatur, ibid.
dictum eius arrogans de exercitu Rom 392.m.
Legatos mittit ad Parthos 393 p.
Tigranocerta à Lucullo diripitur 392.m.
Tigris frater Mesopotamiæ & Euphratis 133.p.
mortuus sit Heros persuasu matris 133.m.
eius mater viso Rhodane putat videre filium rediuiuum 133.f.
Tigridi Diabolus a Iob comparatur 886.f.
Tigris animal celeritate ventos adæquat 534 p. 542 m.
Timæi Lexicon vocum Platonicarum 170.m.
Timæus Philisto iniquior 543.p.
Timothei Apostoli martyrium 762.m.
à S. Paulo circumciditur 401.f.
Timotheus Athanasii sacrificus 783 p.
eius innocentiam propugnat, ibidem.
Timotheus citharœdus 523.m.
Timotheus tibicen ab Alexandro prouocatus 601.f. 606.m.
Timotheus Cononis F. Isocratis auditor 793.m.
Timotheus III. *tyrannus Heracleæ* 367 p.
ingenio fuit liberali, ibid.
eius heroica virtus, ibid.
à fratre Dionysio honorifice sepelitur, ibid.
τύπος idem κλύπος 866 f.
Tissaphernes Cyrum criminatur 64.p
Græcos in suam redigit potestatem 65 p.
C. Titinnius cognomento Cadens 638 p.
M. Titinnius dux contra fugitiuos 633.m.
ab illis in fugam vertitur, ibid.
Titus Bostrorum Episc. contra Manichæos 472.m. 473 p.

INDEX.

T. Quinctius Flamininus liberam Græciam reddit 653.p.
lato clamore excipitur, quo aëre ſecto aues deciderunt, ibidem. m.
Titus Veſpaſianus Auguſt. laudatus 544.m.
Topazius vbi reperiatur 742.m.
Trachinus princeps latronum 94 p.
Tres pediculari morbo exſtincti 870.f.
Triarius vrbes Mithridaticas capit 383.p.
Eius geſta contra Mithridatem 384.m.
claſſem Mithridatis ſuperat 886.f
Heracleenſes bello nauali profligat 387.f.
C. Triarius Delum inſtaurauit 147.p.
Tribonianus Quæſtor 35.f.
Tricala Siciliæ arx vnde dicta 635.f. 636.p.
Triginta Athenis tyranni 795.f.
SS. Trinitatis perſonæ, effecta, qualitates 306.307.316.317.p.411.412. & ſeqq.
Trinus & vnus Deus 455.m. & ſeqq.
Tripodis geſtatio vnde 525.m.
Triptolemus à Cerere ſublatus 609.m.
Triumuiri quos proſcribi ſint paſſi 644.m.
Troglodita apud Aethiopas 737.f.
fœminæ & Liberi his inter ſe communes, ibid.
à Traiano bello origines ductæ 676.f.
Tros Erichthonii Filius 222.f.
Truli à Vandalis cur dicti Gothi 110.m.
Turcæ legatos Rom. benignè excipiunt 38.f.
legatos mittunt ad Iuſtinum Imp. 38.m.
Tyrannus 679.m.
Tyriorum monumenta 188. & 189.p.

V.

VAlara emporium apud Indos 534.f.
Valens imperium à patre accipit 789.f.
perſequitur pios 790.f.
Valentinianus Iouiano ſucceſſit 552. p. 789.f.
Eius frater Valens qualis fuerit, ibid.
Valentinianus filius Conſtantii & Placidiæ 111.f.
dictus Nobiliſſimus ab Honorio, ibid.
item poſt mortem Honorii 114.f.
Auguſtus creatus, ibid. & 115.p.
Valerius præfectus Thraciæ 109.m.
Valerius Flaccus à ſenatu Rom. Sullæ bello Mithridatico ſufficitur 379.f.
occiditur à militibus, ibid.
Valias dux Gothorum mortuo Singiricho 199.m.
remittit Placidiam pactis conditionibus 110.f.
Ei ſuccedit Theodericus 112.m.
Vandali Gothos Trulos vocant 110.m.
Vararanes Romanis bellum mouet 31.m.
Vdiaſtes Perſa Terituchmam occidit 63.f.
Venatores coriis veſcentes 735.p.
Veneris fanum in inſula, quam Tigris & Eufrates efficiunt 133.m.
in eo delubro matronæ ſibi viſa narrabant, ibid.
Veratrum in Anticyra 873.p.
Verbi incarnatio 298.m.
Verbum incarnatum & non pater, ibid.
Verbum quomodo vnitum 473.m.
Vermis quidam in India ſeptem cubitos longus 92.m.
oleum ex ec ſuſpenſo dimanat 82.f.
Verina Leonis vxor Zenonẽ vrbe & imperio pellit 102.f.
Patricium Aſparis F. promouere ſatigat, ibid.
odium in fratrrm concipit 102.f.
Hillo parat inſidias 103.m.
ablegatur in Ciliciam 103.f.
Vertigo ἰλιγγος vnde naſcatur 858.f.
Veſpæ ex equo putrefacto naſcuntur 652.f.
Viales Dii 614.m.
Vipera an in partu matrem enecet, quæſitum 542.p. & σχόλ.
Victor Papa Epiſcopos vult abdicare ob Paſchalis diſſenſionem 161.f.
Victores in Certamine Olympiade CLXXVII. 146.m.
Victorini Lampadii declamationes 149.f.
Vigilantes ægrè ſudant 863.m.
Vincentius presbyter Rom. legatus miſſus 119.p.
Vindalii Anatolii Beryti de Agricultura collectanea 181.m.
vnde ſua collegerit, ibid.
fabulis ſcatet, alioqui præcepta tradit, ibid.
in Vino ſcribere prouerb. 885.m.
B. Virgo quando conceperit & peperit filium Dei 470.f. 471.p.
Viriathus è paſtore Luſitanorum dux 626.m.
Eius robur & celeritas, ibid.
Romanos profligat, ibid.
à Fabio ſuperatur 626.f.
pactum cum eo init, quod rumpit deinde Cæpio, ibid.
ſtructis inſidiis occiditur, ibid.f.
Virtutis & vitiorum imago 544.p.
Vita calamitoſis etiam dulcis 623.m.
Vittiges Gothorum rex Choſroem ad arma impellit 36.p.
à Belizario capitur, ibid.
Vitulus marinus 862.f.
coagulum eius Epilepticis prodeſt, ibid.
per Vitulos ſacrificium 883.m.
Vlyſſes in equum mutatus 249.p.
Diomedem vulnerare parat 228.p.
Errauit circa vltimas Italiæ oras 114.m.
Palladium vna cum Diomede abſtulit 228.p.
à Telegono filio interfectus 521.f.
vna Verbi natura, quomodo intelligendum 459.f. & ſeqq.
Vngnentis delibuti ſuperbi 870.p.
Vnio hypoſtatica in Chriſto 455. & paſſim in Eulogio.
Vnitas in numero 238.p. 713.p.
Vnum in Deo quomodo accipiendum 455.m.
Vologeſus victus à Rom. 133.f.
Voluſianus S. Melaniæ patruus 19.f.
conuertitur ad fidem, ibid.
legationem obit Conſtantinopoli, ibid.
Melaniam Hieroſolymis conuenit, ibid.
Vrania ſidus malo nauis inſidens 112.m.
Vrbis captæ facies 677.f.
Vrſicius Comes 609.m.

Xanthus

X.

XAnthus Bœotorum rex à Melantho occisus 230 f.
Xenocrates Philosophus à Lycurgo oratore à publicani molestiis liberatur 810. m.
Xenophon Grylli F. Isocratis auditor 793. m.
est regula puri sermonis 173. p.
Socraticus 606 f.
quantum ei tribuendum sit 872. p.
νομεῖς dixit 872. p.
Eius locus in ἑλληνικοῖς 869. p.
Xerxes rex Persarum 557. m. 695. m.
Assuerus putatur 57. σχόλ.
vxorem ducit Amistrin 57. m.
in Græcos expeditionem mouet, ibidem.
occiditur 58 f.
Xerxis Artaxerxæ F. patri succedit 62. p.
occiditur ebrius à Secyndiani fratre, ibid.

Z.

ZAcharias Pontifex 760 f.
Zamolxis apud Getas, & Deo cultus 186 f.
Zani gens barbara victa in Christianam religionem concessit 34 f.
Zeno Imper. inauguratur 100 f.
dictus antea Tarasicodisa 102. m.
deceptus à Verina fugit, ibidem. f.
bellum ciuile gerit cum Marciano, & Procopio 103 f.
quid in Theodosium conatus 572. p.
Zenobia Odenati vxor virago 802. p.
Zenodotus 565. p.
Procli delicia, ibid.
Zipœtes Bithynus Heracleotas infestat 373. m.
eos bello superat 373. m.
Zopyrus occiditur Babylone 57. m.
Zopyrus alius Megabizi F. Athenas fugit, 61 p.
Zodiacus circulus Aristoteli 714. m.
Zodiaci signa 346. m.
Zosimus Comes impius non Christianus vnde incipiat & vbi finiat historiam 147 f.
Eius stilus planus 148 p.

FINIS.

Addenda & mutanda.

Pag. 4. vers. 30. & 31. leg. Eunomium, p. 8. v. 28. leg. puriterque p. 10. v. 7. impune, v. 21. in marg. Tertull. de Corona, p. 17. v. 1. Spiritu, p. 18. v. 4. à fine, Celestium p. 21. v. 27. exteras p. 30. v. 22. mille auri p. 31. v. 4 ineunte vere v. 12. in marg. πόλιν p. 32. v. 20. marg. iidem v. 24. Nisibenorum v. 27. apud p. 33. v. 12. à fine, vere ineunte, p. 34. v. 38. muliebrem v. 40. Comentiolus v. 7. à fine. Atque hæc p. 36. v. 5. Alexandri v. 10. in marg. XIIX. v. 39. quod copia ferici p. 40. v. 13. in marg. tributi genus p. 41. v. 3. qui-cum & absque parenthesi, v. 17. vsus. d. Numeri p. 44. v. 12. cepit p. 45. v. 34. consilium p. 47. v. 7. Megabyzus v. 45. cadauer v. 48. in marg. lit. f. Præter mentem meam accidit, vt hæsitatio nostra prima *de cinerum supplicio* hoc loco expressa sit. Nam ecce tibi clarissime descripsit Val. Maximus Lib. IX. cap. II. Externorum historia sexta, quo suplicii genere perierint, qui hic ἐμβάλλεσθαι εἰς τὸν σωρὸν dicuntur, quod etiam Ouid. in Ibin his versiculis indicat:

Vtq; necatorum Darii fraude secundi
Sic tua succensus deuoret ossa cinis.

Dixeris & B. Hieronymum olim hanc ipsam phrasin, alterius Machabæorum libri cap. XIII. num. 6. legisse; quum de sacrilego illo Menelao, eodem hoc suplicii genere necato, vulgata eius versio refert, *Ind. in cinerem deiici iussit sacrilegum.* p. 51. v. 8. peremptus v. vlt. initio. p. 7. v. 37. iustitiæ p. 59. v. 23. anno p. 61. v. 10. ne canes quidem p. 62. v. 20. Calasiride p. 64. v. 17. à fine, in marg. d. al. Matathiæ, p. 96 v. 4. petulantius v. 30. in marg. in frusta p. 69. v. 21. scriptor p 70. v. 7. à fine, parenthesis claudenda ante Honorio, p. 77, v. vlt. in marg. LXXXVII. p. 78. v. 12. CYZICENI, v. 20. Alexandrum v. 26. in marg. sanctorumque p. 80. v. 12. à fine indigitat v. 9 à fine splendide p. 82. v. 27. Corinthium p. 84. legeparum p. 86. v. 14. Craterus omissâ copulâ atque v. 23. Libyam, p. 89. v. 9. à fine, Sinones p. 91. v. 9. à fine, Sinonide p. 93. v. 12 stricte p. 97. v. 9. in marg. Ptolemaidis v. 19. in marg. Theognosti p. 99. v. 3. excitabatur v. 19. Cucusum v. 10. a fine in Scholio, relatum, p. 101. v. 5. poposcerunt v. 7. totius v. 8 natuque v. 8. à fine, Salutori p. 104. v. 4. à fine, necessariam p. 111. v. 4. à fine, laudat p. 113. v. 9. domosque p. 114. v. 18. à fine, deleatur cap. 17. v. 17. fine. Adde, Patauii edente Sambuco, Anno 1556. è Chronico Hippolyti Thebani fragmentum de ortu & cognatione B. Virginis, p. 115 v. 8. præterea p. 116. v. 4. Lucian. de Sectis, *vide hic Scholia Græci Cod.* p. 125. v. 21. in marg. omnium p. 127. v. 13. à fine, posset p 129. v. 4. Hellanici v. 34. à fine, Crateri p. 135. v. 37. in marg. Franc. Philelphi p. 137. v. 39. Antonius p. 138. v. 3. a fine, ac mutila, v. vlt. cõstat p. 142. v. 20. à fine, irrepsisse p. 149. v. 2 refellit p. 152. v. 7. Lacedæmonii p. 159. v 2. mereri p. 160. v. 17. à fine, in Schol. CCXXVII. p. 161. v. 31. Ex præcedenti p. 164. v 14. repone LIII. p. 166. v. vlt. marg. Adde. Clemens tamen lib. 3. Strom. è. Xantho in Magicis, Magos matribus, filiabus, sororibus commisceri solitos esse, refert. *Catull.*

Nam magus ex matre & gnato nascatur oportet;
Si vera est Persarum impia religio.

Plura colligit Cœlius Rhodigin. cap. XVIII. lib. X. p. 170. v. 22. Leucophry dici cœpta. p. 177. v. 7 in marg. Apollodoris p. 179. v, 28. Androgynia, v. 19. à fine. Triuiam. p. 183. v. 23. in marg. Alex. lib. I. & Plutarch. in præceptis Politicis, p. 184. v. 41. Rhodocaphnem, p. 185. v. 16. de Helena sic dictum p. 191. v. 20. non aberrabit, v 3. à fine, bonus, p. 192. v. 7. Colosſ. p. 196. v. 9. scribitur. p. 200. v. 24. in marg. extant Parisiis Græcè & Latinè v. 16. a fine, verbis elegantibus, p. 212. v. 21. sculpendi atque fabrili p. 219. agit; & de antidoto p. 220. v. 11. à fine, in marg. Matth. 13. 47. v. 8. à fine, in marg. Matth. 17. 27. p. 223. v. 3. refringens p. 226. v. 17. in marg. ἱλάσεως. p. 230. v. 16. à fine, in marg. Nicol. & mox ibid. Georgius Cedrenus, p. 232. v. 24. quod p. 236. v. 10. quas iam, p. 241. v. 18. Omnis enim p. 257. v. 32. cæteraq; v. vlt. ullus, p. 276. v. 35. ad marg. Naues, animantium nominibus apud Strabonem vt infra in Memnone, pag. Gr. 372. v. 9. à fine; Ad marg. ibid. annotetur, Alexandriæ sororem ducere licebat. Vide Æmilium Probum, Muretum in Variis, & Turneb. in Aduers. lib 18. cap. 13. de Apocolocyntosi, p. 275. v. 25. Romanorum. p. 276. v. 26. Adde in marg. Cicero in Maniliana, Appianus & alii, & nos in Obseruationum libris. p. 286. v. 12. In marg. adde CCXXVII. p. 292. v. 8. diuersæ substantiæ vniuntur, personæ v. 9. Quare si volumus vnam incarnatam Vurbi naturam p. 295. v. 17. Inuentus. p. 301. v. 7. verbi causa, p. 302. v. 15. à fine, adde ad oram, Matth. 18. 17. p. 349. v. 32. ad exscensionem, p. 352. v. 5 fore si vatem v. 6. interficerent: & interfecerunt. p. 354. v. 30. Euphrates p. 358. v. 13. in marg. Ichthyophagi, v. 22 pinguedine referta, p. 319. v. 4 in margine tollatur numerus CCLXV.

AVGVSTÆ VINDEL.

Excudebat Christophor. Mangus.

Anno M. DC. VI.